

FUNDACIÓ NOGUERA

Textos i Documents

**De Rebus Gestis
Ecclesiae**

**Els llibres de notes
del capítol catedral
de Tarragona
(1734-1930)**

*Edició a cura de
Joan Maria Quijada Bosch
Neus Sánchez Pié*

Barcelona, 2014

REBUS GESTIS ECCLESIAE

FUNDACIÓ NOGUERA

www.fundacionoguera.com

Col·lecció Textos i Documents

Director tècnic: Josep Maria SANS I TRAVÉ

FUNDACIÓ NOGUERA

TEXTOS I DOCUMENTS, 56

Rebus Gestis Ecclesiae

Els llibres de notes del capítol
catedral de Tarragona
(1734-1930)

Edició a cura de
Joan Maria QUIJADA BOSCH
Neus SÁNCHEZ PIÉ

BARCELONA, 2014

© Joan Maria Quijada Bosch, Neus Sánchez Pié, 2014

Edita: Pagès Editors, S L

Sant Salvador, 8 - 25005 Lleida

editorial@pageseditors.cat

www.pageseditors.cat

Primera edició: setembre de 2014

ISBN: 978-84-9975-521-2

DL L 1.271-2014

Impressió: Arts Gràfiques Bobalà, S L

www.bobala.cat

“La experiència ensenya ab quanta facilitat se
olvidan las cosas més importants y quantas
ne perden los comuns per falta de notícias (...).”

Llibre de Rebus Gestis Ecclesiae ab anno 1768.

Sumari

	Pàgina
Estimar la nostra història.	11
La fragilitat i la necessitat de la memòria	13
Introducció.	17
Llibre de notas de tot lo que succehirà y executarà lo molt il·lustre capítol, digne de notar-se, des del 1 de janer del any 1734 en avant.	29
Llibre de vàrias notas fetas per los señors doctorals.	285
Llibre de rebus gestis ecclesiae ab anno 1768	459
Libro de rebus gestis.	767
Índex	847
Índex temàtic	849
Índex onomàstic	865
Índex topogràfic	887

ESTIMAR LA NOSTRA HISTÒRIA

He de confessar que sempre escric amb molt de gust un pròleg d'un llibre, però avui ho faig amb un goig especial, perquè el llibre que esteu obrint és una joia. Penso que a tots ens agrada conèixer els petits detalls —i a vegades no tan petits— dels esdeveniments que han passat a casa nostra, en aquest cas dins la catedral metropolitana i primada de Tarragona. Us puc assegurar que en aquest llibre trobareu molts relats de gran interès.

Com diu el títol *Rebus Gestis Ecclesiae. Els llibres de notes del Capítol Catedral de Tarragona (1734-1930)*, es tracta de descripcions de fets ocorreguts a la catedral de Tarragona durant gairebé dos-cents anys. L'original consta de quatre llibres, els dos primers anomenats *Llibres de notes* i els dos últims *Rebus Gestis*, i ara es publiquen en un únic volum.

En aquests centenars de pàgines trobareu un gran nombre de narracions, algunes molt curtes, d'altres extenses, que descriuen la vida de la catedral, que mostra també la vida de la ciutat i del Camp de Tarragona. Seria interminable enumerar tots els fets narrats en aquests llibres. Hi abunden les entrades i enterraments dels arquebisbes, pregàries en conèixer la mort o l'entrada d'un nou Sant Pare, detallades narracions per a la vinguda dels reis o persones de la família reial i altres dignataris, manera de celebrar les grans festes litúrgiques i de la ciutat, obres i millores a la catedral, etc.

M'ha cridat l'atenció, precisament, una de les més llargues narracions, es tracta de les diverses pregàries que es van fer davant la gran sequera que patia el Camp de Tarragona l'any 1734. M'ha sorprès també la descripció detallada de les pedregades, tempestes i nevades que va patir la ciutat de Tarragona al llarg dels anys, i el comentari que "los hombres de edad muy avanzada aseguraban que de cinquenta años no se había visto una nevada tan copiosa". M'ha

recordat el que diu el llibre de Cohèlet: “Allò que ha passat tornarà a passar, allò que s’ha fet tornarà a fer-se: no hi ha res de nou sota el sol” (Coh 1,9).

Libres com aquest ens fan estimar la nostra història i ens ajuden a entendre moltes coses. Potser llegim aquestes narracions amb una mirada de superioritat, pensant que eren molt ignorants o ingenus. Certament els temps han canviat i la manera d’entendre la vida és molt diferent, gràcies a Déu, però trobem moltes virtuts en els nostres avantpassats, especialment si ens situem a partir de 1813, amb tot el que van patir alguns d’aquells que van escriure aquestes narracions.

Voldria, finalment, donar les gràcies de tot cor, una vegada més, als qui treballen al nostre Arxiu Històric Arxidiocesà, per tota la gran tasca que estan fent amb els extraordinaris fons allí recollits. I agraeixo la feina feta als autors d’aquest volum, Joan Maria Quijada Bosch i Neus Sánchez Pié, que els ha exigít, n’estic segur, un llarg i curós treball de transcripció. Gràcies.

† Jaume PUJOL BALCELLS
Arquebisbe metropolità de Tarragona i primat
Tarragona, 10 d’octubre de 2013

LA FRAGILITAT I LA NECESSITAT DE LA MEMÒRIA

A la Facultat d'Història els professors acostumen a posar l'accent en la necessitat de conèixer i manejar folgadamente i adequada la bibliografia. Evidentment no posarem pas en dubte aquesta preocupació i, en molts casos, neguit i obsessió d'alguns dels nostres docents. Doncs, certament, un historiador ha de conèixer suficientment la bibliografia que existeix sobre el tema que és objecte del seu estudi. Tanmateix, aquest coneixement mai no podrà suplir la relació personal i directa de l'investigador amb les fonts històriques. Vet aquí, doncs, d'on sorgeix la necessitat que els estudiants d'història visitin, trepitgin i coneguin els arxius.

Algú em va dir, fa bastants anys, que un arxiu era una pila de documents, de papers vells, polsosos i sovint inútils, que reposaven esperant el moment que a algú, una mica *friqui*, com diuen ara, li piqués la curiositat de saber que explicaven. I, encara, continuava dient el meu interlocutor, un cop els havia llegit li servien per a dir allò que més li convenia.

Aquesta definició, bastant tronada i fruit d'un pregon desconeixement i dels prejudicis que sobre aquesta matèria encara tenen moltes persones, no té res a veure amb la realitat. L'arxiu és una institució de caire cultural la finalitat del qual és conservar, restaurar, facilitar l'accés i la consulta i la difusió dels fonts documentals que li són propis i d'aquells que té en dipòsit.

Els arxius faciliten l'accés, la consulta i la difusió de les fonts documentals amb l'elaboració dels instruments de treball. Els inventaris i catàlegs, entre altres, permeten als investigadors trobar el rumb mentre naveguen pel mar, sovint embravit i inabastable, de la documentació.

De vegades, tanmateix, com en aquesta ocasió han fet en Joan Maria Quijada Bosch, tècnic de l'Arxiu Històric Arxidiocesà de Tarra-

gonia (AHAT), i na Neus Sánchez Pié, responsable de la catalogació de l'Arxiu Capitular de la Catedral de Tarragona (ACT) i tècnica de l'Arxiu Històric de l'Hospital de Sant Pau i Santa Tecla (AHSPT), amb l'edició dels *Rebus Gestis Ecclesiae. Els llibres de notes del capítol catedral de Tarragona (1734-1930)*, des dels arxius també es facilita la tasca dels investigadors amb la transcripció, edició i publicació de les fonts documentals. Aquesta és, doncs, la primera edició genuïna de documents procedents de l'ACT. L'any 2012, els mateixos editors van participar en la publicació de la *Memòria del setge i ocupació de Tarragona. La Guerra del Francès en els fons documentals de l'Arxiu Històric Arxidiocesà de Tarragona (1808-1814)*. Era la primera vegada que es publicava documentació procedent de l'AHAT, malgrat que una part substancial de l'obra la conformava la transcripció de documentació de l'ACT.

Els editors, en Joan Quijada i Bosch i na Neus Sánchez Pié, llicenciats en història a la URV i amb un màster i un postgrau en arxivística, respectivament, han pogut, gràcies al seu treball il·lusionat i professional, incorporar-se plenament i participar de forma activa i decisiva en el projecte d'organització i gestió documental de l'AHAT i ACT. El primer des de l'any 2005 i la darrera des del 2009. El contacte directe amb les fonts documentals els ha fet conèixer, respectar i estimar la seva complexitat. No és estrany, doncs, que al coneixement teòric de la història contrastat amb la documentació, ara, també hi puguin afegir l'ús quotidià, tranquil i desenfadat de la paleografia.

La tasca de l'historiador, em sembla, consisteix preferentment en trobar, relacionar i interpretar les fonts. Els investigadors s'acosten als arxius i recerquen, amb major o menor facilitat, l'objecte del seu estudi. Sovint ho fan carregats de paciència, però, també, sobretot, de les eines pròpies del seu ofici. Les disciplines auxiliars de la història —paleografia, diplomàtica, entre altres— permeten que la seva tasca pugui fructificar. Malgrat les dificultats, les moltes hores de treball i l'aridesa, que provoca una recerca infructuosa o insuficientment satisfactòria, els historiadors poden arribar a les fonts, llegir-les, comprendre-les i avaluar-les.

L'accés personal i directe al passat que sempre és complex per als historiadors, però al capdavant factible, esdevé difícilment assolible per a moltes persones interessades en la història. La manca d'una preparació suficient impedeix que n'aconsegueixin un coneixement adequat. Aquesta dificultat pràctica i objectiva ha portat als nostres editors, professionals del món de l'arxivística, a transcriure els quatre volums manuscrits, coneguts com a *Rebus Gestis* o *Llibres de notes de la catedral de Tarragona*, farcits d'una abundant i minuciosa informació. Així donen la possibilitat a un major nombre de lectors i lectores d'accedir, personalment i directa, a fonts documentals serva-

des a l'ACT. Els editors han volgut compartir amb nosaltres, els seus lectors, el batec vital que traspuen els documents, sovint carregats de detalls i curiositats, que avui posen al nostre abast.

L'Arxiu de la Catedral de Tarragona neix juntament amb el capítol de canonges agustinians a la segona meitat del segle XII. L'any 1331 ens consta documentalment l'existència d'un local destinat específicament a arxiu. Tanmateix, no serà fins al 1533 que es va instituir l'ofici estable d'arxiver. El capítol li encarrega que conservi, guardi i ordeni la documentació per tal que pugui servir per a defensar els seus drets. El 1553 es va crear el càrrec de secretari de l'arxiu que era un notari laic. I finalment, el 1570 es va afegir el càrrec d'arxiver auxiliar. El setge de Tarragona i l'abandonament posterior de la ciutat per part dels exèrcits napoleònics van comportar la destrucció d'una part importat dels fons documentals de l'arxiu capitular.

Els *Rebus Gestis* i *Llibres de notes* de la catedral de Tarragona que s'han transcrit són fruit del treball, pacient i continuat, però, també, sovint desordenat, anàrquic i sense connexió, dels arxivers capitulars, els secretaris capitulars i els doctorals de la catedral de Tarragona. Així, doncs, els arxivers capitulars del segle XVIII, al seu treball secular de conservar, guardar i ordenar la documentació, van afegir la redacció i creació d'una nova tipologia documental, que basculava entre el món de la crònica i el de la consuetada. Els secretaris, encarregats de redactar els acords capitulars i de gestionar les relacions administratives de la catedral, també van esdevenir fedataris qualificats d'alguns dels esdeveniments que marcaven la vida de la catedral i la ciutat de Tarragona. L'any 1768, arran del decret de nova planta de la catedral de Tarragona, es va fundar la canongia doctoral. El canonge doctoral era l'encarregat dels aspectes jurídics que comportava la vida i la gestió del patrimoni capitular. Tenia, també, l'obligació d'instruir els clergues en lleis eclesiàstiques, per la qual cosa havia d'ésser expert en dret canònic. El 1774 fou nomenat el reusenc Francesc Ricci Doblestench com a primer doctoral. La perícia i la claredat a l'hora de definir els conceptes, de què gaudien els doctorals, amb formació jurídica, potser va influir en el fet que fossin els encarregats de deixar constància d'alguns esdeveniments singulars i notables.

Els *Rebus Gestis Ecclesiae. Els llibres de notes del capítol catedral de Tarragona (1734-1930)* parteixen d'un principi simple fruit de l'experiència: la necessitat de fixar la memòria i alhora la seva extrema fragilitat. El *Calaix de sastre* de Rafel Amat i de Cortada, baró de Maldà i Maldanell, amb els seus dietaris, durant aquesta mateixa època, participa d'aquesta preocupació, encara que, sens dubte, d'una forma més brillant i literària. Interès que es manifesta no únicament en fixar la memòria dels esdeveniments, considerats

històricament importants, sinó també dels fets més quotidians, costumistes i intranscendents.

Els *Rebus Gestis Ecclesiae. Els llibres de notes del capítol catedral de Tarragona* aborda la preocupació de la memòria des de dues perspectives diverses. D'una banda, la necessitat de recordar les *gestes*, és a dir, els esdeveniments considerats històricament importants. I, de l'altra, la preocupació per fixar el procediment i l'execució definitiva de les celebracions litúrgiques o actes protocol·laris d'acord amb allò que s'havia fet en una ocasió concreta. Així, podríem dir que conviuen la crònica amb la consuetat.

Un teixit, de vegades delicat, però sovint caòtic, que dibuixa les relacions del capítol catedral de Tarragona amb la Santa Seu —eleccions i defuncions dels summes pontífexs romans i visites de nuncis—, amb els arquebisbes de Tarragona —entrades solemnes, celebracions litúrgiques, enterraments—, amb els bisbes sufraganis o forans —consagracions, visites episcopals i concilis provincials—, amb els religiosos —participació dels diversos ordes en el culte catedralici i visita de superiors provincials i generals—, amb la monarquia —visites, coronacions, defuncions de reis i reines i infantaments reials—. La part més substancial, no podia ésser d'altra manera, la conforma la memòria de la mateixa seu tarragonina —obres, adquisició d'objectes litúrgics i la diversitat del clergat catedralici—. Els llibres també reflecteixen les difícils relacions, sobretot durant el segle XIX, del tron amb l'altar —períodes revolucionaris, constitucions i restauracions polítiques— i el desenvolupament dels conflictes dinàstics i bèl·lics que marquen els segles XVIII i XIX. Un capítol a part, no per això menys interessant, correspon als problemes sanitaris i el temor que provoquen en el territori —pestes i febres— i els fenòmens meteorològics —la sequera endèmica i els estralls episòdics de pedregades, nevades, riuades i, fins i tot, les plagues d'insectes que delmen les collites.

Com a director de l'AHAT i canonge arxiver de l'ACT, responsable últim d'aquestes institucions, em complau de poder comprovar que la tasca que han emprès els nostres editors ha arribat a bon port i que, sense cap mena de dubte, l'han realitzada d'una forma il·lusionada, entregada i professional.

Benvinguda, doncs, l'edició dels *Rebus Gestis Ecclesiae. Els llibres de notes del capítol catedral de Tarragona (1734-1930)*, i gràcies, també, a la Fundació Noguera que l'ha fet possible. La nostra memòria, personal i col·lectiva, és fràgil, però sempre serà necessària.

Manuel Maria FUENTES I GASÓ
 Director de l'AHAT i canonge arxiver de Tarragona.
 Tarragona, 13 d'octubre de 2013.

INTRODUCCIÓ

Els quatre volums manuscrits, els dos llibres de notes i els dos llibres de Rebus Gestis, es conserven a l'Arxiu Capitular de la Catedral de Tarragona. Es tracta d'uns llibres on al llarg de gairebé dos-cents anys, entre 1734 i 1930, s'hi van anar anotant els esdeveniments més rellevants viscuts per la catedral, el seu capítol, així com també la ciutat i el Camp de Tarragona. L'objectiu d'aquests llibres era deixar memòria escrita dels fets més importants, per a les generacions venidores, de fets tan diversos i significatius com eren les cerimònies de les entrades dels arquebisbes i dels seus funerals, el pas per la ciutat de membres de la família reial, els diferents episodis de sequera que van afectar el camp, les consagracions de bisbes a la catedral, pedregades, nevades, entre molts d'altres fets.

GÈNESIS DELS LLIBRES DE REBUS GESTIS I DELS LLIBRES DE NOTES

Una part important de les actes capitulars de la catedral de Tarragona del segle XVIII, on, probablement, hi haguéssim trobat els acords que tractaven sobre l'origen d'aquests llibres, es van cremar el 28 de juny de l'any 1810 amb l'assalt, per part de l'exèrcit francès, de la ciutat de Tarragona, durant la Guerra del Francès.

En les poques actes capitulars del segle XVIII que s'han conservat, així com en les actes dels segle XIX i primer terç del XX no s'ha trobat cap referència que ens permeti conèixer els motius de l'aparició al llarg del segle XVIII, del primer Llibre de notes, i sobretot, perquè trenta anys més tard, sorgeix també el primer Llibre de Rebus Gestis, car la informació que recullen els dos llibres és la mateixa, com podem veure en les explicacions dels seus títols. En el primer Llibre de notes se'n diu que s'hi anotarà "tot lo que succehirà y executarà lo molt il·lustre capítol, digne de notar-se (...)" i en el primer Llibre de Rebus Gestis han de "notar las cosas més dignàs de notar-se". D'altra banda, durant

setanta anys els dos llibres de notes i el primer de Rebus Gestis van coexistir; fet aquest que encara fa més difícil trobar un raonament lògic de l'ús que tenia cada un dels llibres.

El primer volum que apareix és el Llibre de notes que comença l'any 1734 i s'acaba amb la notícia de la nevada del 1917. El segon Llibre de notes comença el 1782 i acaba el 1868. Com ja hem comentat aquests dos llibres s'utilitzaven simultàniament, ignorem quin criteri hi havia per anotar en un o altre llibre les notes o si era una elecció aleatòria.

Gràcies a una nota que trobem a l'inici del primer Llibre de Rebus Gestis sabem que el 13 d'abril de 1768 el capítol catedral de Tarragona va prendre la següent determinació: "Que se fasse dit llibre sent de la obligació dels arxivers per lo present y del canonge doctoral quan ne tindrà esta santa iglésia notar las cosas més dignas de notar-se", car "la experiència enseña ab quanta facilitat se olvidan las cosas més importants y quantas ne perden los comuns per falta de noticias". Aquest primer Llibre de Rebus Gestis acaba l'any 1904. El segon comença uns anys més tard, el 1920, i l'última notícia és la construcció del panteó del canonges acabat l'any 1930.

DESCRIPCIÓ DELS LLIBRES

El primer Llibre de notes presenta tres títols; un a la coberta *Llibre de notas. 1734-1864* un altre al lloc *Llibre de notas comensant en 1734* i el tercer al segon foli no numerat *Llibre de notas de tot lo que succheirà y executarà lo molt il·lustre capítol, digne de notar-se, des del 1 de janer del any 1734*. Conté 163 textos, 140 són en català i 23 en castellà.

Les mides del volum són 310 × 210 mm. Les cobertes són de pergamí amb la vora doblegada als quatre cantons i una solapa a la contracoberta per tal de tancar i protegir la integritat del llibre. El volum està format per vint quaderns de paper cosits i units a la coberta mitjançant dos brides de cuir al lloc.

Els primers vint folis no numerats corresponen a l'índex. A les lletres H i X no hi ha anotada cap entrada, i manquen les lletres J, K, L, U, W, X, Y i Z. Cal destacar, també, que una mateixa entrada la podem trobar sota dos o tres epígrafs diferents, per exemple a la lletra A trobem "Adoració del Sant Bras la feu lo senyor archebisbe...163" i també a la lletra B "Bras de Santa Tecla dóna a adorar-lo lo senyor archebisbe...163". Així mateix, hi ha punts de l'índex que corresponen al primer Llibre de Rebus Gestis, com; "Jubileu del any Sant. Vide lo Llibre de Rebus Gestis, pàgina...36".

La numeració dels fulls és amb xifres aràbigues. Al llarg del llibre es va alternant la foliació i la paginació dels fulls, seguint la

següent disposició: foli 1r-v, pàgines 1-54, la pàgina 55 no existeix, pàgines 56-82, foli 83r-v, pàgines 84-111, foli 112r-v, pàgines 113-180, folis 181r-183v, pàgines 184-303, folis 304r-310v, els folis 311-317 no existeixen, pàgines 318-329, folis 330r-347v, els folis 348-365 no existeixen, folis 366r-389v, pàgines 390-429, les pàgines 430-449 no existeixen, pàgines 450-461, folis 462r-v, pàgines 463-464, folis 465r-466v, pàgines 467-480, segueixen 189 folis en blanc sense numerar i el llibre s'acaba amb un text de vint folis també sense numerar.

D'altra banda, entre les pàgines 35 i 36 hi ha un document bifoli cosit, i igualment un altre bifoli entre les pàgines 227 i 228. Així mateix, també cal indicar que hi ha folis i pàgines en blanc intercalades entre alguns textos que són les pàgines 19, 89, 95, 199, 207, 209, 212-213, 219-223, 229, 245-267, 285, 287, 291-291-293, 295, 299, 301, 303, els folis 331v, 332v, 335v, 340r-347v, 367r-374v, 376v, 378v-385v, 366r-v, 389v, i les pàgines 406-429, 450-459.

El segon Llibre de notes també presenta tres títols; un a la coberta *2on Llibre de notas. 1782-1862* amb una Tau a sota, un altre al llom *Llibre de varies notas fetas per las doctorals. 1782-1862* i el tercer al primer foli no numerat *Llibre de varies notas fetas per los señors doctorals*. Aquest volum conté 60 textos dels quals 48 són en català i 12 en castellà.

Les mides del volum són 299 × 210 mm. Les cobertes són de pergami amb guardes reforçades amb paper encolat a l'interior. El volum està format per dotze quaderns de paper cosits i units a la coberta mitjançant dos brides de cuir al llom.

Els primers deu folis no numerats són l'índex alfabètic. Les lletres D, I, J, L, N i Q no contenen cap inscripció, mentre que les lletres U, W, X, Y i Z manquen des d'origen. Tal i com passava a l'índex de l'anterior llibre també hi ha alguna entrada que la podem trobar sota dos o tres epígrafs diferents, per exemple a la lletra E trobem "Enterro del señor archebisbe Armañà...120" i a la lletra F apareix com "Funeral del senyor archebisbe Armañà...120".

La numeració dels fulls és amb xifres aràbigues. Primer trobem 104 pàgines i a partir de la 105 canvia i el llibre està foliat fins al foli 325. Al final del volum hi ha un text solt d'un foli. Com succeïa en el llibre anterior, entre alguns textos hi ha folis i pàgines en blanc intercalades que corresponen a les pàgines 6, 26, 36, 38, 48, 50-52, 72-76, 80, i els folis 129v, 130v-139v, 142r-146v, 147v, 152v, 153v, 154v, 155v, 157v, 158v, 159v, 160v, 161v, 162v, 163v, 164v, 165v, 167v, 169v, 170v, 171v, 172v, 173v, 174v, 175v, 176v, 177v, 178v, 179v, 183v, 184v, 185v, 186v, 187v, 188v, 189v, 190v, 191v, 192v, 193v, 194v, 195v, 196v, 197v, 199v, 200v, 202v, 203v, 205v, 206v, 208v, 209v, 211r-v, 216r-221v, 222v, 225v, 227v, 230v, 231v, 233v, 236v-302v, 322v-324r i 325r-v.

El primer Llibre de Rebus Gestis presenta tres títols; un a la coberta *Llibre de Rebus Gestis Ecclesiae ab anno 1768*, un altre al llom *Liber de Rebus Gestis Ecclesiae comensat en 1768* i el tercer al foli Ir *Primer llibre de Rebus Gestis Ecclesiae comensat en lo any 1768 sent arxiver lo canonge Foguet y continuat per don Joseph Vilallonga des de lo mes de agost de 1774 que entrà a la secretaria en qualitat de arxiver*. Aquest és el volum que conté més textos amb 277, dels quals 209 són en català i 68 en castellà.

Les mides del volum són 307 × 210 mm. Les cobertes són de pergamí amb guardes reforçades amb paper encolat a l'interior. El volum està format per catorze quaderns de paper cosits i units a la coberta mitjançant dos brides de cuir al llom. Conté XXV folis amb numeració romana i 297 folis amb xifres aràbigues. L'índex arriba fins al foli XXII i els textos comencen al següent foli. Cal remarcar que entre els folis XVIII i XIX n'hi ha un sense numerar i entre els folis 279 i 280 n'hi ha dos també sense foliació. D'altra banda, els folis 25 i 280 estan duplicats. Darrera del llibre hi ha cosit al llom un quadern en format quart que conté 8 folis sense numerar. Cal destacar, també, que el canonge encarregat de confeccionar l'índex es va fer un petit embolic i va posar primer la lletra E abans que la lletra D, i va ometre les lletres U, W, X, Y i Z. Tal i com succeeix en anteriors llibres algunes entrades les podem trobar amb dos o tres epígrafs diferents, per exemple a la lletra A trobem "Arribo y vinguda del senyor arquebisbe Armañà en esta ciutat...54" a la C "Cumplido al señor arquebisbe al arribo en esta ciutat...54" i a la lletra V "Vinguda y arribo en esta ciutat del senyor arquebisbe Armañà...54". Així mateix, algunes entrades de l'índex corresponen al primer Llibre de notes de l'any 1734.

Els folis en blanc d'aquest volum intercalats entre els textos són: Iv, IIIv, VIv, VIIv, IXv, Xv, XIv, XIIv, XIIIr-v, XIVv, XVIv, XVIIv, XXv, 15v, 17-19, 23v, 25v, 26v, 35v, 43v, 45v, 50r-v, 52v, 54v, 71v, 87r, 106, 120, 121v, 125, 129v, 137v, 138v, 149v, 152v, 157v, 159, 168v, 170v, 225r, 226v, 235r, 246v, 247-255, 269-280.

El segon Llibre de Rebus Gestis té dos títols; un al llom *De Rebus Gestis* i l'altre al primer foli no numerat *Llibre de Rebus Gestis*. Les deu notes que conté són totes en castellà. Les mides del volum són 344 × 247 mm. Les cobertes són de pergamí amb guardes reforçades amb cartró encolat a l'interior. El llibre té numerats amb xifres aràbigues els 295 folis però únicament 43 contenen text, la resta estan en blanc.

La suma total de les anotacions transcrites dels quatre volums és de 510 textos, dels quals 223 corresponen als Llibres de notes i els restants 287 als Llibres de Rebus Gestis. La llengua emprada, majoritàriament, és el català amb 397 textos per 113 en castellà.

També trobem alguns mots i frases en llatí, però la seva presència és testimonial.

Els encarregats de redactar els textos d'aquests llibres eren, segons la nota del primer Llibre de Rebus Gestis, els arxivers o els doctorals. La gran majoria de mans que van intervenir, al llarg de gairebé dos segles, en la redacció dels textos són anònimes, car no acostumaven a signar els textos. Solament hem trobat dos textos signats per l'arxiver, un de l'any 1738 i l'altre del 1744, i estan signats tots dos pel canonge arxiver Dr. Domènec Vernis de Casals. D'altra banda, gràcies a la informació que trobem en un dels títols del primer Llibre de Rebus Gestis, també sabem que van participar en la redacció de les anotacions l'any 1768 el canonge Dr. Francesc Foguet i Aldomar i a partir de 1774 el canonge Dr. Francesc Josep de Vilallonga, els quals foren arxivers del capítol.

Tres dels quatre volums presenten a la part baixa del llom unes signatures arxivístiques que probablement corresponen a una ordenació de l'Arxiu Capitular de Tarragona realitzada a finals del segle XVIII. Al primer Llibre de notes hi trobem X42, al segon Llibre de notes X42 *bis* i al primer Llibre de Rebus Gestis X43.

EDICIÓ

Hem optat per publicar els quatre llibres individualment, conservant la seva integritat i transcrivint els textos en el mateix ordre en què figuren en cadascun d'ells. La transcripció intenta ser al més fidedigna i exhaustiva possible de totes les anotacions, els índexs, les notes marginals, els mots o expressions afegits a la interlínia i algunes notes circumstancials.

S'ha elaborat un índex toponímic i antroponímic, i un de temàtic per tal de facilitar al lector la consulta dels textos dels quatre volums. Hem optat per no fer registres dels textos, així doncs, el lector trobarà en aquest índex els títols originals de les anotacions. En els casos que no hi constava data hem introduït al final l'any en què va succeir l'esdeveniment que es narra.

DESCRIPCIÓ TEMÀTICA

Els diversos textos transcrits del present volum són un baluard per a la nostra memòria històrica col·lectiva. Com ja hem dit anteriorment, la mà que els escriu forma part de la comunitat capitular de la catedral de Tarragona i evidencia constantment una manera de viure la fe, la política i, en definitiva, una manera d'entendre el món que des d'una òptica local ens apropa a poder comprendre una mica millor el pensament dels segles XVIII, XIX i principis del XX.

Per a una millor comprensió s'ha optat per l'elaboració d'un índex temàtic que agrupa els textos dels quatre llibres en tretze categories tals com Santa Seu, arquebisbes de Tarragona, episcopat, concilis provincials, Santa Església Catedral Basílica Metropolitana de Tarragona i Primada de les Espanyes, atenció pastoral, religiosos i religioses, monarquia, tron i altar, enfrontaments bèl·lics, sanitat, meteorologia i fenòmens naturals i obres i construccions amb notícies que abracen una cronologia que va des de la creació del primer llibre de notes el 1734 fins a la finalització de l'últim l'any 1930 tot i comptar, en alguns textos, amb referències anteriors.

Els textos que trobarem en aquest llibre, a més de la importància històrica que tenen per si mateixos, omplen un buit existent a la ciutat de Tarragona pel que fa al recull de fonts primàries del segle XVIII i més concretament de la segona meitat de segle. El cas és que la Guerra del francès va suposar la pèrdua de la documentació, sobretot capitular, d'aquest període i la conservació d'aquests llibres de notes o de Rebus Gestis són una de les poques fonts que ens han quedat per a l'estudi de l'època i que ens ajuden a implicar-nos d'una manera bastant explícita en la idiosincràsia de la nostra terra.

SANTA SEU

La primera de les categories és la de Santa Seu. Aquesta, a la vegada, està dividida en dues més, nuncis i papes. Pel que fa als nuncis, tan sols hi trobem dos textos que corresponen, en els dos casos, a la vinguda a Tarragona dels nuncis apostòlics Francesco Ragonesi i Federico Tedeschini els anys 1920 i 1928.

En la temàtica papes trobem referències des de Climent XII fins a Lleó XIII, dit d'una altra manera, tenim notícies de la relació d'aquests papes amb Tarragona, Catalunya i Espanya des de 1713 fins a 1903.

Pel que fa a la diversitat dels textos podem dir que, en aquest cas, la majoria fan referència a l'elecció i funerals dels papes i nuncis així com també a la celebració de l'Any Sant com el de 1881.

ARQUEBISBES DE TARRAGONA

Sota el títol arquebisbes de Tarragona trobem, d'una manera més o menys completa, la seqüència de tots els arquebisbes que tingué la seu tarragonina des de 1729 amb Pere de Copons i de Copons (deixant de banda alguna nota que apareix sobre l'arquebisbe Manuel de Samaniego) fins al cardenal-arquebisbe Francesc d'Assís Vidal i Barraquer.

Entre els diferents textos corresponents a cada personatge, comptem d'una manera més explícita amb la relació d'esdeveniments que

se succeïen a la ciutat amb l'entrada d'un nou arquebisbe. En aquest sentit, també en el fons de l'Arxiu Capitular comptem amb un fragment del segle XVII on es descriu l'entrada de l'arquebisbe Espinosa i on s'observa que algunes tradicions perduraran en el temps mentre que d'altres quedaran en l'oblit:

Als 12 de 1664 se celebrà la entrada del senyor arquebisbe don Juan Manuel de Spinosa. A les 7 de la matinada isqué sa il·lustríssima y se n'anà a la torre del capità Sans que és més allà del port. A les 8 isqueren la universitat, rector, lo ardiaca Montserrat y antes de arribar a dita torre anaren ab embaxada lo doctor y canonge Mestre y lo doctor en medecina Falconer a dit arquebisbe per demanar-li llicència (...). Arribà ab gran ostentació la ciutat y acompanyant-lo fins a la rambla entraren en orde gran les confraries que foren dotse (...). A San Fransesch se apeà sa il·lustríssima y féu lo primer jurament y luego a l'entrada del portal los cònsols Miquel de Sans y Joseph Montserrat, ab altres consellers prengueren a peu ls cordons de la mula y ab los sombreros al cap entraren ab tot lo dit acompanyament. Arribà a la plasa de les Cols y allí baxaren ab professó ab creu y diacas y president que era lo ardiaca major, diaca lo canonge Mestre y sudiaca lo canonge Gras dit ardiaca maior li donà a jurar la vera creu que yo lo sacristà la avie baxada a un altar, después llegí Gaspar Casals notari del capítol o secretari lo jurament que preste y luego que jurà posant la mà sobre un missal se entonà a cant de orgue l'Ecce sacerdos magnus y acabat Te Deum laudamus y d'esta manera posat en lo gremial caminaren tots a la seu. (...).¹

Veurem que, a mesura que ens introduïm en els segles XIX i XX, aquesta festivitat per l'entrada d'un nou arquebisbe anirà canviant convertint-se en un acte més solemne.

D'altra banda, comptem amb altres relacions com les de l'assistència de l'arquebisbe a les processons, benediccions, diferents successos esdevinguts durant els seus pontificats i les corresponents narracions dels seus traspassos.

EPISCOPAT

Una altra d'aquestes temàtiques és la d'episcopat on, en la seva majoria, hi trobem la descripció del pas d'algun d'aquests personatges per la ciutat, com també la seva consagració a la catedral de Tarragona. Aquest és el cas de fra Simó Rojas Guardiola pel bisbat d'Urgell l'any 1827, de Francisco Aznar i Pueyo pel bisbat de Tortosa

1. ACT. Consueta o memorial d'algunes festivitats... (1659-1668). Capsa 327, núm. 1477.

el 1879, d'Ignasi Ribes Major pel bisbat de Calahorra el 1828, de Joan Comes Vidal com a bisbe de Menorca el 1890, el senyor Josep Caixal i Estradé com a bisbe de la Seu d'Urgell el 1853, el senyor Josep Climent com a bisbe de Barcelona el 1766, el senyor Narcís Queralt, bisbe d'Àvila el 1738 i el senyor Víctor Damián Sáez com a bisbe de Tortosa el 1824.

CONCILIS PROVINCIALS

A Tarragona, com a nucli de la Província Eclesiàstica de la Tarraconense des de 1146, s'hi van celebrar una sèrie de concilis provincials. En aquest cas, per la cronologia que ens ocupa comptem amb les descripcions dels dos celebrats els anys 1738 i 1752.

Cal indicar, però, que en la majoria de casos no s'explicita el motiu o els temes tractats durant els concilis sinó que els relats es basen en l'explicació de l'organització i protocol a seguir davant d'actes com aquests.

SANTA ESGLÉSIA CATEDRAL BASÍLICA METROPOLITANA DE TARRAGONA I PRIMADA DE LES ESPANYES

Sota el títol de Santa Església Catedral Basílica Metropolitana de Tarragona i Primada de les Espanyes s'agrupen les categories catedral, celebracions litúrgiques, clergat de la catedral i altres.

Pel que fa a catedral, hi trobem tot allò relacionat amb la fàbrica de l'edifici o amb algunes de les seves parts. Així doncs, hi trobem, per exemple, la notícia de la restauració de l'agulla de l'altar major el 1879, la notícia de quan es va posar la barana de ferro al terrat del claustre el 1881 o els atzucacs en què Josep Prat es va trobar durant la construcció de la capella de Santa Tecla. Val la pena indicar, també, l'acurada explicació que es fa de l'emblanquinament de tota la catedral dut a terme el 1774 pel mestre italià Gaspar Seroneti.

En l'apartat de celebracions litúrgiques hi trobem tot allò relacionat amb el culte i la litúrgia a la catedral. Entre aquestes destaquen Nadal, Quaresma, Pasqua, Corpus, Sant Josep i d'altres de caire més local com Santa Tecla i el Trasllat del Sant Braç.

A la vegada, la relació dels fets vinculats a aquestes festivitats ens apropa a conèixer les inquietuds del moment que fan que puguem estudiar alguns moments històrics concrets de la ciutat. En aquest cas, un dels exemples que trobem en aquest volum és la petició que féu l'ajuntament al capítol de no celebrar processó pels carrers de la ciutat el dia de Santa Tecla de l'any 1822, i que aquesta es fes a l'interior del claustre per, citem textualment, "atendido lo crítico de las circunstancias actuales".

A clergat de la catedral, com el seu nom indica, hi trobem les notícies referents al capítol catedral, als beneficiats i als comensals. Pel que fa al capítol trobem textos molt diversos relacionats tant amb la vinculació del capítol amb l'exterior com de la seva organització interna. En aquest últim cas tenim l'explicitació dels passos que se seguien en cas de convocatòria d'oposicions per plaça vacant d'alguna de les dignitats del capítol, com és la de mestre de capella de la catedral l'any 1789. És important també la relació de la situació, tant de les comensalies com dels beneficis que es va fer després del nou pla de 1768.

ATENCIÓ PASTORAL

Amb atenció pastoral hem agrupat tot allò que té a veure amb els exercicis espirituals i les missions. Entre aquestes últimes destaca la del pare Claret el 1846 quan vingué a Tarragona. També hi trobem tot allò més relacionat directament amb les parròquies com és l'erecció de l'església parroquial de Sant Josep a l'antic convent dels jesuïtes de la ciutat durant els anys del Trienni Liberal (1820-1823).

RELIGIOSOS I RELIGIOSES

En l'apartat religiosos i religioses hi ha textos relacionats amb els diferents ordes que hi ha a la ciutat. Així, trobem la vinguda dels pares generals d'alguns ordes, com la dels carmelites descalços i els franciscans, i la rebuda que se'ls feia.

MONARQUIA

L'apartat monarquia esta dividit en quatre categories: reis, reines, infants i infantes i funcionaris reials.

Aquest apartat té un gran protagonisme en tot el volum ja que la relació entre l'Església i l'Estat es feia efectiva en un gran nombre de casos i qüestions. La majoria dels textos fan referència a la vinguda a la ciutat d'alguns personatges, tot i que en el cas dels reis i les reines trobem constants rogatives pel bon govern, per la mort, pels embarassos i pels parts.

TRON I ALTAR

A l'apartat tron i altar s'hi indiquen els aspectes més lligats amb els fets polítics del país, així com la celebració dels aniversaris de la publicació de les constitucions, com és el cas de les de 1820 i 1836 o la narració d'alguns fets tan transcendents com la revolució de La Gloriosa el 1868 o la restauració borbònica de 1875.

Cal destacar, però, les diverses notícies relacionades amb el trienni liberal (1820-1823).

ENFRONTAMENTS BÈL·LICS

La guerra contra el francès va ocupar un espai de temps prou llarg entre finals del segle XVIII i principis del XIX. Aquest fet provoca que la majoria de textos de l'apartat enfrontaments bèl·lics estiguin relacionats amb aquesta escomesa. Això no obstant, aquesta guerra no és l'única per la qual es van celebrar rogatives a la ciutat, sinó que altres com la Guerra de Successió de Polònia (1734-1738) o la Primera Guerra Carlina (1830-1837) també tenen el seu protagonisme en el present volum.

SANITAT

La por de l'arribada d'episodis pestilents a les ciutats va portar en molts casos a la celebració de rogatives per demanar a Déu que aquests no afectessin la ciutat o, en cas contrari, per deslliurar-se'n un cop els municipis ja s'hi veien immersos. Un d'aquests casos és l'episodi de febres terciàries que des de l'any 1809 estava assolant el camp de Tarragona, del qual també tenim notícia en aquest volum.

FENÒMENS METEOROLÒGICS

Un problema endèmic que pateix la ciutat i el camp de Tarragona és la falta d'aigua. D'això se n'adonarà ràpidament el lector quan comprovi la quantitat de rogatives que es van celebrar a la catedral de Tarragona per demanar l'arribada de la pluja. D'altra banda, en aquest apartat també hi trobem els textos relacionats amb les inclemències del temps com les pedregades, nevades, riuades i les plagues.

És important el ritual que se seguia en aquests casos; processó amb el Sant Crist Natzarè, trasllat de la Verge de la Misericòrdia a la catedral i, en últim terme, processó amb el braç de Santa Tecla.

OBRES I CONSTRUCCIONS

Algunes de les obres que van possibilitar un canvi en la vida dels ciutadans tarragonins i a la vegada un impuls econòmic per la ciutat van ser sufragades pels arquebisbes. Una d'aquestes obres és la reconstrucció de l'aqüeducte que havia de portar l'aigua a la ciutat des de les mines d'aigua de Vallmoll, el Pont d'Armentera, etc. Així doncs, l'arquebisbe Santiyán i posteriorment l'arquebisbe Armañà van costejar l'arribada d'aquest bé així com la construcció de fonts a la ciutat. Sota la categoria d'administració de les aigües trobem cinc

textos relatius a aquest moment que expliquen amb un gran detall el desenvolupament i la magnitud de l'obra.

En aquest apartat, però, també hi ha notícies de reforma del port, entre altres.

NORMES DE TRANSCRIPCIÓ

- L'inici de cada foli o pàgina del text original s'ha assenyalat posant-t'ho entre claudàtors.
- Regularització dels signes de puntuació, l'ús de les majúscules i l'accentuació seguint la normativa vigent. S'ha emprat la *ela geminada*.
- En tots els casos que ha estat possible s'han desenvolupat les abreviatures.
- Els espais en blanc on hi havia d'haver alguna paraula o frase, així com també alguna paraula de lectura dubtosa, s'ha indicat amb tres punts entre claudàtors en el primer cas, i lletres o paraules entre claudàtors en el segon.
- Les paraules que figuraven juntes en els textos s'han separat mitjançant la utilització d'apòstrof o de punt volant si es tracta d'una contracció inexistente en l'ortografia actual.
- Regularització de l'ús de les lletres *u/v* i *i/j*.
- Manteniment de les consonants dobles a inici i enmig del mot.
- Les paraules s'han transcrit tal i com figuren al manuscrit.
- S'han introduït en cursiva les paraules o frases anotades al marge o intercalades dins del text indicant-ho amb nota a peu de la pàgina corresponent.
- Les frases ratllades del text s'han copiat en notes al peu de la pàgina corresponent fent constar la seva situació dins del text original.

LLIBRE DE NOTAS DE TOT LO QUE SUCCEHIRÀ Y
EXECUTARÀ LO MOLT IL·LUSTRE CAPÍTOL,
DIGNE DE NOTAR-SE, DES DEL 1 DE JANER
DEL ANY 1734 EN AVANT

[Llom]

Llibre de notas comensat en 1734.

[Coberta]

Llibre de notas. 1734-1864.

[foli s/n]

Llibre de notas de tot lo que succehirà y executarà lo molt il·lustre capítol, digne de notar-se, des del 1 de janer del any 1734 en avant.

[foli s/n]

Índex omnium rerum, numerus paginam notat.

A

Adobs de la capella del Sagrament...6.

Alimarias y festas per la rendició de Micina y altres places...14 y 16.

Acompañament del il·lustríssim senyor arcabisbe lo dia de Nostra Senyora de la Candelera, 2 de febrer...22.

Administració del arquebisbat en la vacant del senyor Copons...123.

Acompañament de predicador capitular lo dia de la traslació del Sant Bras de nostra patrona Santa Tecla...23.

Aniversari de devoció per dona Eleonor Borràs. Pàgina...114.

Aniversari de devoció del il·lustre senyor ardiaca Peyri. Pàgina...101.

Adoració del Sant Bras la féu lo senyor archebisbe...163.

Acció de gràcias per la elecció de Clement XIII...182.

Advocats del capítol. Vot que donaren, etcètera...166.

Aguas del rech major per regar los horts de la partida de la horta del port...366 y 367.

Aprobació del Nou Pla de la iglésia disposat per lo senyor Lario...387.

Asistència en el coro del señor obispo de Urgel. Vide en el libro de Rebus Gestis, folio...128.

Ayuntamiento. Vide en libro de Rebus Gestis verbo banco página...34.

Aniversari solemne que se celebrà al excel·lentíssim senyor don Jaume Creus, digníssim arquebisbe que fou de esta santa yglésia ab motiu de la translació de son cadàver de la capella de Santa Magdalena del claustro en què estava col·locat a la de las Verges en què avuy se troban las fonts baptismals. Pàgina...230.

Aras (consagració) vide lo llibre de Rebus Gestis...151.

Aras consagración (otra) hecha por el ylustrísimo señor arzobispo don Antonio Fernando de Echanove. Vide el libro de Rebus Gestis Ecclesiae página...41.

Asistència del senyor yntendent al cor lo dia del Divendres Sant y dia de Pasqual. Foli...333.

Arribo del senyor capità general en esta capital. Foli...334.

[foli s/n]

Altar de marbres en la capella de Nostra Senyora del Claustro...470.

[foli s/n]

B

Butlla de la cruzada predicació en dominica de la Minerva. Folio...140.

Benedicció del terme concorria en un dia ab las rogativas y vigília de la Assensió. Foli...175.

Bras de Santa Tecla dóna a adorar-lo lo senyor archebisbe...163.

Bras de Santa Thecla quant se trau per rogativas, no se fa adoració. Vide pàgina 26 retro...26.

Bras de Santa Thecla quan se trau per rogativas, lo demás que se practica. Vide pàgines 26 y 27 y 34, 35, 36 y 37...27.

Beneficiats doctors o licenciados. Vide foli...387.

Beneficiats no doctors pretenen que los doctors digan las llissons en matines y que prengan las capas y bordons en los dobles. Foli...387.

Bautismo administrado solemnemente en la catedral por el excelentísimo señor arzobispo don Jayme Creus. Vide en el libro de Rebus Gestis página...160.

Banco vide in libro de Rebus Gestis verbo banco...34.

[foli s/n]

C

- Cumpliment al reverendíssim pare general dels descalsos...6.
 Conclusions en la capella de Corpore Christi...8.
 Compliment del capítol de Zaragoza a un capitular d'esta iglésia...11 y 202.
 Concòrdia entre lo capítol, il·lustríssim arquebisbe y las dignitats...12.
 Concordat per lo qual la tercera part dels fruyts de las vacants de la mensa arqueiepiscopal és del capítol...71.
 Combregar en temps de pluja del hospitaler Figuerola...102.
 Consagració del senyor bisbe de Àvila...41.
 Concili provincial en 1738...37.
 Concili provincial en 1752...108.
 Compliment fet al excel·lentíssim y reverendíssim pare general de Sant Francesch en lo any 1753...112.
 Canonicat penitencier, mort y elecció...65.
 Combregar del senyor il·lustríssim Copons. Foli...115.
 Certamen poètic dedicat al capítol. Foli...130.
 Concurrencia de Santa Creu, rogativas y vigília 3 missas...175.
 Combregar del il·lustríssim señor Cortada...184.
 Compliment del capítol de Huesca a un capitular de esta iglésia...6.
 Concordat entre la Santa Sede y lo rey de Espanya. Foli...105.
 Certificat de iglésia per desertós o delinqüents...112.
 Consagració del senyor il·lustríssim don Joseph Climent, bisbe de Barcelona. Vide pàgina...288.
 Campana de tocà a morts feta per un mestre de Granollers...206.
 Col·lació de la parroquialia comensalia. Pàgina...386, vide plana.
 Col·lació de altra comensalia parroquialia. Pàgina...387.
 Concordat entre la Santa Sede y lo rey de España...300.
 Consueta de esta santa iglésia...389.
 Compliment del capítol de Zaragoza a un capitular de Taragona...202.
 Cumplido del capítol en Barcelona fet a un senyor archebisbe electe...137.
 Consagració del excel·lentíssim e yl·lustríssim senyor don Víctor Sáez, bisbe de Tortosa...214.
 Cort. Asistència en ell del senyor bisbe de Urgell. Vide en el llibre de Rebus Gestis pàgina...128.
 Consagració de aras. Vide lo llibre de Rebus Gestis...151.
 Consagració de aras (otra) hecho por el ylustrísimo señor arzobispo don Antonio Fernando de Echanove. Vide del libro de Rebus Gestis Ecclesiae pàgina...41.
 Còpia autèntica de la resposta de la [foli s/n] sagrada congregació del concili etc y de algunas altres notícias...387.

Consagració del yl·lustríssim senyor don fra Simon de Roxas Guardiola, bisbe de Urgell, vide la consagració del senyor Climent, bisbe de Barcelona, en est llibre pàgina...288.

Consagració del yl·lustríssim senyor Caixal any 1853...472.

Còlera morbo en tot lo reyne...477.

Claustro. Altar de marbres en la capella de Nostra Senyora...470.

[foli s/n]

D

Depòsit del cadàver de doctor Pere Anton Foguet, infermer y canonge d'esta santa iglésia...18.

Despido del pare general de Sant Francesch...113.

Dijous Sant a la tarde, lavatori fet per lo senyor arquebisbe...275.

Dijous Sant. Consagració de Sants Olis inter missarum solemnna.

Vide lo llibre modern de Rebus Gestis que comença lo any 1768. Pàgina...3 retro.

Depòsit y mort del senyor tesorer Forcada...32.

Dimecres, Dijous y Divendres Sants en què assistí lo senyor arquebisbe...272.

Detención del señor don Fernando VII en esta plaza. Vide...390.

Venida en 1827. Pàgina...390.

Depòsit del cadàver del excel·lentíssim e yl·lustríssim senyor don Anton Fernando de Echanove, arquebisbe de esta santa yglésia, en una tumbeta de marbres a la paret esquerra al entrant de la capella de Nostra Senyora del Claustro. Any 185[4].

[foli s/n]

E

Enterro y mort del senyor Foguet, dignitat y canonge...17.

Enterro general del capítol...11.

Embaxada al capità general ho virrey de Cathaluña...32.

Extracció del Sant Bras. Folis...25, 34, 57, 103.

Elecció de canonge penitencier en 1744. Foli...65.

Exèquias de la reyna viuda de Carlos segon...48.

Extrema unció del senyor il·lustríssim Copons. Foli...116.

Elecció del senyor archebisbe don Jaume Cortada y tot lo que se féu fins a la entrada inclusive...132.

Entrada del senyor archebisbe Cortada, se suspengué molt temps y may baixà a la seu. Foli...139.

Entrada pública al senyor Cortada archebisbe. Foli de...141 a 150.

Enterro del senyor tesorer Forcada...32.

Elecció del papa Clement XIII...182.

Entrada pública al senyor arquebisbe Lario. Foli...304.

- Embaixada de la ciutat per pregàries y per gràcias...51 y 52.
 Entrada pública del senyor arquebisbe don Joaquin de Santiyán y Valdivielso. Foli...304.
 Entrada pública del senyor arquebisbe don fra Francisco Armaña. Del foli...304 a 330.
 Embaixada del rey nostre senyor a Portugal...302.
 Embaixada dels diputats del capítol feta en Barcelona al senyor archebisbe electo don Llorens Despuig...197.
 Entrada pública del excel·lentíssim senyor arquebisbe don Jaume Creus. Vide en el llibre de Rebus Gestis...280.
 Enterro del senyor arquebisbe Creus. Vide en el llibre de Rebus Gestis, pàgina...29.
 Enterro del senyor canonge Segura. Pàgina...228.
 Entrada del il·lustríssim senyor arquebisbe don Antonio Fernando de Echanove. Vide lo llibre de Rebus Gestis, pàgina...38.
 Exercicis espirituals o missió al clero. Vide lo llibre de Rebus Gestis Ecclesiae...225 retro.
 Estrema unció solemne del doctor don Bonaventura Marés, canonge doctoral y governador de la mitra...335.

[foli s/n]

F

- Festas del Corpus y Sant Joan juntas...7.
 Festas per las victòries dels espanyols contra los alemanys en la guerra de Itàlia...7.
 Festa de Santa Tecla en lo any 1734...9.
 Festas y Te Deum per las contínues victòries en la Itàlia...10.
 Fundació de la festa de Sant Fructuós...11.
 Festas per la rendició de Mecina...14.
 Funeral del Papa Clement XII...46.
 Funeral de la reyna, viuda...48.
 Festivitat de Nostra Senyora de la Concepció en la domínica de Advent. Foli...139.
 Funeral del rey de España don Felip V...77.
 Forns de Reus se disputa en lo any 1756 si deu establir-los lo senyor archebisbe o lo capítol...de 165 a 174.
 Funeral de la reyna de España dona Maria Bàrbara...182r.
 Funeral del Papa Benet XIV...181.
 Festa de Nostra Senyora de la Candelera...22.
 Fórmula del paper que-s dóna als refugiats per a que los valga lo assilo...112.
 Fórmula que se observa al donar possessió als senyor arquebisbes...198.

Don Fernando VII. Vide venida a esta plaza en 1827...390.
 Franquesa, subjectes que la disfrutan...332.
 Fiestas por la jura de la princesa de Asturias...233.

[foli s/n]

G

Germandat ab lo capítol del il·lustríssim señor don Joan Lario.
 Vide foli...302

[foli s/n]

I

Irlas està dependent del lloch de Riudecols y subjecte a son batlle...172.

Irlas que no se pòsia batlle en ellas distingit del de Riudecols.
 Foli...173.

Jubileu del any Sant. Vide lo llibre de Rebus Gestis, pàgina...36.
 Juramentum domini archiepiscopi...330.

[foli s/n]

L

Lladres que intentaren robar lo arxiu y foren descuberts. Folio...131.

Lavatori fet per lo senyor arquebisbe en lo Dijous Sant als canonges...275.

Luminàries per la rendició de Ciracusa en Sicília y Trapanà ab Te Deum com per Mecina. Pàgina...14...16.

[foli s/n]

M

Modo de entrar los deputats de la ciutat en la aula capitular a fer alguna embaixada...5.

Maledicció de arugas ab la aygua de Sant Gregori. Pàginas...5 et 14.

Modo ab que deuen entrar al chor los comensals y beneficiats...16.

Mort y enterro del canonge infermer doctor Pere Anton Foguet...17.

Metges se'ls aumenta la conducta y lo treball. Foli...61.

Mort y enterro de don Felip V, rey de España...77.

Missió dels pare Antoni Codorniu en 1740. Llibre vell de notas, folio...274.

Matines de la visitació de Maria Santíssima en la octava de Corpus...7.

Mort, enterro, funerals del il·lustríssim senyor Copons. Foli...116 cum sequentes.

Mort ab intestat de senyor doctor Manuel Martí, sagristà major y canonge, y assistiren frares a dit enterro. Foli...135.

Mort de la reyna de Portugal, no se feren exèquias. Foli...140.

Missas pro populo que se celebran los dies festius. Foli...151.

Missió, comunió general y altres cosas per las pregàries per los terremotos. Foli...158.

Mecina (rendició de)...14.

Mort, enterro y funerals del il·lustríssim senyor Cortada...185.

Memorials al rey y sas circumstàncies...194.

Mort y depòsit del senyor tesorer Forcada...32.

Mandato o lavatori fet per lo senyor arquebisbe als canonges lo die del Dijous Sant a la tarde...275.

Missas de difunts en la que assisteix lo senyor arquebisbe...208.

Minerva quant assisteix lo senyor arquebisbe...210.

Minerva quant cau en lo die de octava de la Concepció...211.

Metges del capítol no poden cobrar res per las consultas ni última enfermedat tant del capitular com de sa família...62.

Matinas cantadas segons el nou arreglo fet en lo any 1824. Vide en el llibre de resolucions capitulars de 1816 después de la consueta...135.

Missió feta en la catedral per los religiosos de Sant Francesch en 1824. Vide el llibre de Rebus Gestis pàgina...213.

Missió al clero vide exercicis espirituals en lo llibre de Rebus Gestis Ecclesiae...225 retro.

Minerva en dia de predicació de la butlla...140.

Misa celebrada al senyor capità general en lo altar major...334.

[foli s/n]

N

Novicis que són los comensals y beneficiats que van solament ab sobrepellís, tenen obligació de estar al faristol. Vide foli...387.

Notícia de lo que practicà el cabildo en la primera visita que hace su ylustrísimo prelado...268.

Notícia de las aguas del rech major...366.

Nevada horrorosa...377.

Nostra Senyora del Claustro. Altar de marbres en sa capella...470.

Otra nevada...377 vuelta.

[foli s/n]

O

Officiar lo permís en la iglésia de la companyia. Foli...130.

Officiar en Reus capitular llicència concedida. Foli...131.

Octava de Corpus en la vigília de la Visitació...7.

Notícia que conduheyxen per las oposicions de canonicat...65.

Obsequios prestados al señor obispo de Urgel en el coro en que asistió. Vide el libro de Rebus, página...128.

Orde ab què se fa la professó de rogativas...200.

[foli s/n]

P

Pregàrias per aygua y proffessó també per aygua...1, 33 fins a 37.

Proffessó de la Verge de Misericòrdia per pregàrias de aygua...3.

Proffessó de acció de gràcias y tornar la Verge de Misericòrdia en sa capella...4.

Proffessó de pregàrias y maladicció de las arugas...5.

Possessió del canonge Fita y altres notes coriosas del que esdevingué després de sa possessió...15, 20, 21.

Pregàrias per aygua ab diferents funcions y extreta del Sant Bras per dita necessitat...25 fins a 31, foli 33.

Pregàrias per aygua. Folis...50 y 57 fins a 60.

Pesta de Cicília en 1743. Vide foli...53 cum sequentes.

Pregàrias per lo bon govern del senyor don Fernando VI...90 fins a 96.

Proclamació de don Fernando VI, rey de Espanya...96 fins a 102.

Pregàrias per aygua...103 fins a 108.

Modo y forma ab què los síndichs han de fer paper de iglésia als delinqüents y en especial als desertors...112.

Possessió del senyor archebisbe Cortada. Foli...133.

Pontifical quant se celebra que se fa y com. Foli...151.

Pregàrias per la salut de la reyna...182.

Ítem pregàrias per aygua. Foli...195 y 200.

Possessió dels senyors arquebisbes eo sa fórmula. Foli...197.

Pregàrias en temps de guerra...188.

Pregàrias per la salut del senyor arquebisbe Lario...300.

Pontifical. El señor arzobispo don Jayme Creus hizo las vísperas de medio pontifical en la vigilia de navidades y otras festividades. Vide libro de Rebus Gestis...129.

Possessió del senyor arquebisbe don Antonio Fernando de Echa-nove. Vide llibre de Rebus Gestis pàgina...37.

Predicació de la butlla en dia de Minerva...140.

Pedregada horrorosa...375.

[foli s/n]

Q

Quentos entre lo capítol y los marmessors del il-lustríssim senyor Copons foli sobre la tatxa del enterro...125.

y també sobre el no voler entregar los pontificals...126.

Quentos ab la confraria de preveres sobre lo no voler anar al enterro del sagristà major. Foli...136.

Quadern de notas sobre pontificals y demás funcions de iglésia que se deuen tenir molt presents per lo govern de sos capitulars, lo qual està copiat en lo últim del present llibre.

[foli s/n]

R

Repartiment del pontifical del senyor Semaniego. Foli...63.

Repartiment del pontifical del senyor Copons. Foli...126.

Refugiats en la iglésia, forma del paper se'ls deu donar. Foli...112.

Relació llarga de la entrada del senyor Cortada. Foli...144.

Rogativas per los terremotos succehïts en España. Foli...152.

Rogativas continuació y missió. Foli...156 fins a 163.

Rendició de Mecina...14.

Rogacions Santa Creu y vigília de la Assenció en son dia. Foli...175.

Reus controversia sobre los forns entre archebisbe y capítol...165.

Riudecols té dependent de si lo lloch de les Irlas...172.

Rogativas per la salut de la reyna...182.

Relació de la peste de Messina y embaixada de la ciutat...53 y 56.

Rogativas tempore belli...188.

Rogativas per enfermedat del senyor il·lustríssim Cortada...184.

Relació del modo ab què se col·loca la primera pedra en la nova capella de Santa Thecla...191.

Riudecols. Lo batlle de Riudecols és batlle també de las Yrlas...173.

Rogativas per la enfermedat del senyor arquebisbe don Joan Lario. Pàgina...300.

Residencia en el coro del señor obispo de Urgel. Vide el libro de Rebus Gestis, página...128.

Rogativas per la salut del senyor arquebisbe Creus. Vide el llibre de Rebus Gestis página...286.

Rogativas, vigília de la Ascenció y Santa Creu. Pàgina...286.

Rech major (notícia de las aguas)...366.

Rogativas per la peste o còlera morbo de 1832...460.

Rogativas per la salut del rey nostre senyor don Fernando VII...463.

Rogativas per lo papa ab ocasió de haver tingut que fugir de Roma y refugiar-se a Gaeta...465.

Ídem implorant la divina gràcia per lo acert en definir si serà dogma de fe la Ymmaculada Concepció de Maria Santíssima...466.

Rogativas públicas per la salut del excel·lentíssim señor arquebisbe don Anton Fernando de Echanobe. Pàgina...475.

Rogativas per la salut del excel·lentíssim senyor arquebisbe Costa y Borràs. Pàgina...[...].

[foli s/n]

S

Succés trobant-se un nostre capitular en Huesca...6.

Semaniego mort y repartiment dels pontificals...63.

Sermó del senyor bisbe de Lleyda en la catedral...44.

Secretari que no assistesca en capítol quant lo capítol reb alguna persona de compliment pàgina...114.

Santa Creu, vigília de la Ascensió y rogativas pàgina 286 y 175.

Succés ruidós del clero en la mort del senyor sacristà major y canonge...136.

[foli s/n]

T

Translació del Sant Christo de la confraria de la Sanch de la iglésia de Sant Llorens a la de Nazaret. Foli...49.

Tàlem que aportaren los senyors capitulars. Foli...21.

Tots Sants la festivitât se acerta en dissapte. Foli...152.

Tàlem que portaren los regidors en lo viàtich del thinent de rey. Foli...189.

Tatxa per lo funeral del rey...78 fins a 89.

Te Deum. Foli...1 y 52.

Te Deum per la rendició de Mecina...14.

Translació del cadàver del il·lustríssim señor don Joaquim Santiyán y de Valdivielso, arquebisbe de esta santa iglésia des de la capella de Santa Madalena que està en lo claustro, ahont fou depositat lo die de son enterro a la sepultura que se li féu en lo chor y aniversari solemne que li celebrà. Vide lo llibre nou de Gestis Ecclesiae que comença en lo any 1768, pàgina...256.

Translació del cadàver del excel·lentíssim señor don Jaume Creus, digníssim arquebisbe que fou de esta santa iglésia y aniversari solemne que ab est motiu se li celebrà. Pàgina...230.

Te Deum per la salut del rey don Fernando VII...464.

Traslació del cadàver del excel·lentíssim e yl·lustríssim senyor don Anton Fernando Zaldívar, arquebisbe de Tarragona, a la tumbeta que està en la capella de Nostra Senyora del Claustro en la pared al entrant a la esquerra. Any 185[4].

Te Deum en acció de gracias por el feliz parto de su magestad doña Ysabel 2^a...378.

[foli s/n]

V

Visita feta al capítol per lo general dels descalsos. Foli...112 retro.

Visita feta al capítol per lo general de Sant Francesch. Foli...113.

Vacant del senyor Copons y las disposicions que se prengueren que foren extraordinàries respecte al nou concordat. Foli...123 cum sequentes.

Visita espiritual de la seu per lo canonge visitador. Foli...126.

Visita espiritual de las monjas de la enseñansa. Foli...129.

Visita del senyor archebisbe als monuments que lo assisteix. Foli...139.

Visita de la cathedral feta per lo senyor archebisbe en 1758. Pàgina...175 fins a 181.

Viàtich del il·lustríssim don Jaume de Cortada...de 184 a 186.

Viàtich del thinent de rey. Foli...189.

Visita feta al senyor arquebisbe Despuig a Barcelona per los dos diputats del capítol. Foli...197.

Visitas de la cathedral feta per lo senyors arquebisbes...175, 270 y 296.

Visita al capítol del senyor prior de Santa Anna y senyor Amat...186.

Vicari general en sede vacant revocat per lo capítol. Vide pàgina...294.

Vot del doctor Vilà y Mora, advocat del capítol...166.

Visita temporal del señor arquebisbe als pobles dels quals és señor. Vide pàgina...296.

Viàtich de canonge o dignitat vide lo llibre de Rebus Gestis Ecclesiae ab any 1768. Pàgina...77.

Vacants del prelat; com se reparteix lo pontifical...63.

Visita espiritual en esta catedral del excel·lentíssim senyor arquebisbe don Jaume Creus y Martí...244.

Vísperas de medio pontifical hechas en coro por el señor arzobispo don Jayme Creus en varias festividades. Vide libro de Rebus Gestis...129.

Vigília de la Ascensió, rogativas y Santa Creu. Pàgina...286 y 175.

Visita que's fa al senyor archebisbe en sa entrada a la província...268.

Vinguda del senyor arquebisbe Cortada de Barcelona a la Selva, ab lo demás que se expressa des de la pàgina...137 fins 139.

Venida a esta plaza del señor don Fernando VII en 1827...390.

Venida a Tarragona de los serenísimos señores ynfantes don Francisco de Paula y su esposa...406.

Venida de los señores reyes de Nápoles y nuestra serenísima reyna doña María Christina a Tarragona...408.

[foli s/n]

Visita espiritual del any 1831 per lo excel·lentíssim senyor don Antonio Fernando de Echanove en esta santa yglesia cathedral. Foli...227 retro.

Venida de la ynfanta doña Amalia de Nápoles. Folio...232.

Vinguda del senyor capità general en esta capital. Foli...334.

Venida de su magestad la reyna doña María Cristina de Borbón con las tres ynfantas hijas del serenísimo señor ynfante don Francisco de Paula...336.

Venida a Tarragona de su majestad la reyna doña Ysabel 2ª acompañada de su augusta madre y hermana doña María Cristina de Borbón y doña María Luisa Fernanda, ynfanta de España, en la noche del 29 de mayo de 1844...337.

Venida de su magestad a Tarragona de regreso a Barcelona en 12 de agosto de 1844...338 retro.

Venida del excelentísimo señor patriarca de las Yndias don Juan José Bonel y Orbe en 14 de agosto de 1844...339.

Viático, extremaunción, muerte y entierro del excelentísimo señor arzobispo don José Domingo Costa y Borrás...480.

[foli 1r]

Orde en la forma quant entona el Te Deum sa il·lustríssima, com se executà en lo any 1734, segons disposició del senyor arquebisbe Copons en los progressos de las armas del rey.

Dia 24 de octubre 1734 se cantà Te Deum a la tarde per los progressos de las armas del rey en los regnes de Nàpols y Sicília en la forma següent. Al matí antes de entrar a prima se convidaren las dos dignitats que havian de fer de assistents a sa il·lustríssima que foren los senyors ardiaca major y sacristà major, los quals junt ab los senyors síndichs del capítol pujaren a palàcio per associar a sa il·lustríssima a dos quarts tocats de quatre, a temps que en lo chor se havian comensat completas. Sa il·lustríssima vestit ab hàbits de chor color carmesí baixà a la yglésia, donà al entrar los asperges y al arribar a la última grada del altar, posada per un patge la almoada, féu una breu oració, après anà a la cadira que estava parada a la part del evangeli en lo lloch acostumat, quedant-se a son costat los dos síndichs del capítol. Y mentras en lo chor se acabavan las completas, se vestiren las dos dignitats assistents ab capas y finidas aquellas exiren, anant a ocupar los puestos o taburets en què estavan los síndichs al costat de sa il·lustríssima el qual immediatament se alsà de la cadira, deixà los hàbits de chor y prengué los paraments pontificals, ço és, amito, alba, cingulo, estola y capa pluvial color blanch, mitra, báculo y gremial, y anant a la última grada del altar y posada per un patge la almoada, féu genuflexió y estant dret deixà primer la mitra, báculo y gremial, y presentant-li un capellà el missal entonà el hymne Te Deum laudamus, el qual prassegut la música, quedant-se sa il·lustríssima ab los assistents dret y sens mitra, y los capellans de sa il·lustríssima detràs, continuant sa il·lustríssima ab los assistents tot lo hymne, sens arrodillar-se al dir el vers Te ergo que sumus. Y al comensar la música a cantar dit vers Te ergo que sumus, se arrodillaren tots, fins que se hagué finit el dit vers. Acabat de cantar la música el himne, cantaren dos escolanets los versets següents: “Benedixamus patrem et filium cum sancto spiritus, ora pro nobis sancta Dei genitrix difusa est gracia in labiis tuis salvum fac regem nostrum Philippum”. Y havent la música respost a tots ells, cantà sa il·lustríssima (sens obrir las mans) oremus la oratio pro graciaram actione Deus cuius misericordiae no est [foli 1v] numerus, la de Beata Maria concede nos famulas tuos, la de Santa Thecla Deus pro cuius nominis gloria y la última pro rege quesumus omnipotens Deus ut famulus tuus Philippus, acabant-la ab la conclusió breu per Christum Dominum Nostrum. Y havent la música respost Amén, féu sa il·lustríssima genuflexió, y treta luego per una patge la almoada pujà al altar y deosculant-lo, girat en vers lo poble y tenint el guió

devant, donà la benedicció, cantant el vers Sit nomen Domini benedictum y après Adjutorium nostrum in nomine Domini, als quals respongué la música y al haver dit sa il·lustríssima Benedictio Dei omnipotentis prengué lo bàculo que li ministrà un capellà, estant a la part de la epístola, per haver de tenir-lo sa il·lustríssima ab la mà esquerra y donà la benedicció, responent la música Amén. La qual finida baixà sa il·lustríssima a la última grada del altar y feta en ella genuflexió prengué la mitra, bàculo y gremial y arribat a la cadira deixà los paraments y en ínterin que se vestia los hàbits de chor, anaren las dignitats assistents a deixar las capas, quedant-se a est temps los síndichs ab sa il·lustríssima. Y retornant las dos dignitats ab los hàbits de chor, se alsà sa il·lustríssima y fent genuflexió al altar lo acompanyaren los quatre junts a son palàcio y fins dalt de la escala.

[pàgina 1]

Pregàrias per aygua.

Die 25 de mars 1734.

En lo dit die 25 de mars de dit any 1734 lo senyor don Rafel de Torrell y lo senyor don Joseph de Prat, regidors de la present ciutat de Tarragona, com a síndichs de dit comú, representaren al senyor doctor Francisco Foguet, infermer y canonge, y al senyor don Diego de Pedró y de Vidal, síndichs annals que eran del molt il·lustre capítol y per ells a vostra senyoria, que se experimentava una gran secada per los camps, motiu de perdre-se tots los blats y demés espelts per momentos, y que així estimaria la ciutat a vostra senyoria fes alguna demostració de pregàrias per a alcansar de Déu Nostre Senyor la pluja convenient per a socórrer esta urgentíssima necessitat. Lo die 26 de dit mes los síndichs de vostra senyoria li proposaren esta embaixada de la ciutat y se resolgué que des de luego se pujàs al senyor arquebisbe de demanar lo permís per dir la col·lecta de la aygua en la missa y que després de sexta o nonas (si se diu antes del ofici) immediatament se cantàs la lletania menor del chor. Pujaren los dos syndichs de vostra senyoria a demanar dit permís a sa il·lustríssima lo que donà gustos y se comensà a dir dita col·lecta en totas las missas y la lletania en lo chor die 29 de dit mes *proffessó de pregàrias*.¹ Y com passats alguns dies no se exprimentàs lo benefici de la aygua féu segona representació la ciutat a vostra senyoria de fer alguna major demostració de pregàrias y resolgué vostra senyoria que-s fes una *proffessó general* lo die 4 de abril (diumenja que era) assistint a ella tot lo clero de la present

1. Text anotat al marge.

iglésia, todas las religions y la confraria de la Sanc ab lo seu Sant Christo, lo que se participà a la ciutat y al senyor arquebisbe quals aprobaren esta resolució y digué este assistiria a funció tant pia. Se comensà esta proffessó a las 4 de la tarde després de vespras que aquell die entrarem a las 3 al chor, mentres se cantavan completas anaren a buscar al sa il-lustríssima 5 ho 6 capitulars y entrà en lo chor per la porta de la retxa more solito y se assentà en sa silla arqueiepiscopal fins a acabar las completas en qual ocasió ja estava la confraria de la Sanc y alguns devots en lo presbiteri estant lo Sant Christo de dita confraria ajagut a la última grada del altar major ab dos coixins y ells ab las atxas apagadas [pàgina 2] estavan derrera de dit altar fins que-s comensaren las lletanias, pues luego de comensadas isqueren estos del presbyteri ab lo Sant Christo per incorporar-se ab la professó qual se comensà estant en lo chor tots agenollats y lo preste ab diaca y subdiaca a la última grada del altar major vestits ab capa y dalmàtigas moradas, també ajenollats comensaren immediatament de acabar las completas, la lletania major, los parroquials ab gran pausa fins al arribar a Santa Tecla, que a las horas tots se alsaren y se comensà la professó anant devant lo campaner de la Sanch, després lo banderado de dita Sanch ab dos cordons, després lo arrenglador de vostra senyoria, després lo masser, després la creu de vostra senyoria, després las religions per son orde, després los col·legials ab sos roquets, després los devots y confreres de la Sanch (y en assò hi hagué equivocació pues los devots y confreres de la Sanc no havian de fer professó aquí, si sols los devots avian de anar devant la creu del capítol en forsa de una resolució capitular de 15 de abril 1730: ibi: que todas las atxas dels devots que aniran a la professó vagen devant de la creu del capítol menos las que vulla enviar su il-lustríssima y la ciutat. Los confreres emperò de la Sanch que equivalen als que en altra funció envià sa il-lustríssima o la ciutat havian de anar devant del Sant Christo en mitg dels col·legials y religiosos al capdevall de qui havia de anar dit Sant Christo). Després anavan los beneficiats sens ningun comensal quals no assistiren per no voler ser presidits per los sustentors de vostra senyoria qui anavan immediats a vostra senyoria, vestits ab sos hàbits de chor com han acostumat sempre y al últim cloïa la professó lo preste qui era lo canonge semmaner ab diaca y subdiaca portant a mà dreta lo senyor arquebisbe vestit ab hàbits de chor, qual se ajustà ab estos devant la capella del Sagrament sota la vedada, després anava la família del senyor arquebisbe, després los regidors y tots los caps de casa, tots a dos fileras, se continuà esta proffessó per la ronda llarga y al tornar a la seu la Sanch ab son Sant Christo se quedà a las escalas del presbiteri y lo clero de la iglésia se n'entrà dins lo dit presbyteri, lo preste, senyor arquebisbe y assistents se

agenollaren tots junts a la última grada del altar major y acabadas las lletanias digué lo preste los versets y las col·lectas y feta reverència a sa il·lustríssima se n'entrà en la sagristia y a sa il·lustríssima acompanyaren los capitulars fins al lloch acostumat y se acabà dita funció però no las pregàrias [pàgina 3] quals continuant-se com antes y no exprimentant-se lo benefici de la pluja fins al die 9 de abril, participà la ciutat a vostra senyoria desitjar valer-se del patrocini de Maria Santíssima de Misericòrdia perquè la tingués de tots en la present necessitat al que consentí vostra senyoria y ho participà a sa il·lustríssima y aprobant este la resolució digué assistiria a esta santa funció, qual se executà lo die 11 de dit mes, se entrà al chor a las 8 del matí mentres se cantava tèrcia, se anà a buscar lo senyor arquebisbe y entrà en lo chor more solito, acabat tèrcia se donaren esperges luego després se comensà la lletania de Maria Santíssima y al arribar al Mater Christi se alsaren tots y comensaren la proffessó aixint per la porta del chor principal y mentres aixian, lo preste ab diaca y subdiaca se n'anaren a incorporar-se ab lo senyor arquebisbe, luego de baixar de la cadira, en esta proffessó anava lo sol clero de la present iglésia ab los col·legials y la ciutat, arribats devant la Mare de Déu de Misericòrdia sa il·lustríssima, lo preste y assistents, posà lo senyor arquebisbe incens y lo preste insensà tres vegadas a la Verge que estava demunt de un tabernacle y este sobre una taula dalt a la mateixa capelleta, ahont se trobavan los 4 capellans revestits ab albas y estolas (vestits allí mateix) per portar dit tabernacle y al baixar estos sa il·lustríssima, presta y assistents que estavan de cara a la Verge se giraren de costat a la part del carrer de la Nau y se continuà la proffessó per lo carrer Major amunt anant la Verge sota de un tàlam blanc, arribats al presbiteri se col·locà la Verge sobre una taula que estava devant del altar major y sa il·lustríssima y assistents se agenollaren devant de dita Nostra Senyora y cantant los sustentors qui portavan capas per haver de entonar las antífonas de la Verge Santa Maria succurre etc y la de la pluja quals se anthonaren luego de arribar devant de la capella de Nostra Senyora de Misericòrdia y luego de acabar la lletania al altar major, després en una part y altre digué lo preste las col·lectas acostumadas, luego se comensà lo offici que se acostuma dir tots los dies en la catredal que no se han dit missas de pregàrias per no haver-las vol-[pàgina 4]-gut pagar la ciutat y las quatre atxas que posà la ciutat y los dos siris de la Verge cremavan quant se deya la conventual, lo refús quedava per mossèn Nolasco, monjo de la catedral de Tarragona, monge de la seu, per lo treball de encendrer y apagar, també donà 4 ciris més la ciutat que junts ab las 4 atxas creman quan vénen las professons de pregàrias dels

convents y lo dilluns die 12 de dit mes de abril comensaren a venir los dominicos ab lo Sant Christo de la sua iglésia y la Verge del Roser y feren sas devociions com predicar, passar lo rosari, etcètera, y se'n tornaren. Lo dimars féu lo mateix lo convent de Sant Francesch portaren en la proffessó Santa Elisabeth, Sant Antoni y lo Sant Christo de sa iglésia predicaren y feren altres devociions. Lo dimecres feren semblant funció los religiosos de la Mercè, lo dijous los de la Trinitat, lo divendres los caputxins y lo dissapte los descalços y lo diumenge (de Rams que era) se portà la Verge secretament a la capella de Robolledo, después la tornaren al altar major. Los tres dias primers de Pasqua a la segona grada, después a la última sota lo docer y lo dimecres se cantà altre vegada la lletania per las rogativas fins al die 15 de maig que plugué bastantament per lo que lo capítol instat de la ciutat com se acostuma (qual instància executaren entrant dos syndichs o deputats de la ciutat en la aula capitular essent congregats lo capítol) resolgué tornar la dita Verge de Misericòrdia lo die 23 de dit mes (diumenja que era), se cantà lo dissapte una salva a las 7 de la tarde, qual pagà la ciutat, ço és, 1 sous als capitulars, 10 diners als comensals y 8 als beneficiats, no va pagar res de la sera, se cantà lo andemà un offici solemne ab música, qual pagà la ciutat però no pagà la missa, se digueren vespres a las 4 de la tarde y no-s pogué tornar la Verge per causa de la pluja y se allargà fins al die 30 de dit mes de maig y no se féu altre cosa dit die que una solemne proffessó (després de vespras ahont entraren a las 4 de la tarde) ab totas las banderas, religions, col·legials y tot lo clero se comensà la professó al reves de las altres y arribats a la capella de la Verge se cantà un villancico (qual se havia de cantar en la Pescateria y no-s cantà allí per temor de la pluja) y después se cantà la antíphona Regina coeli cantant la [pàgina 5] qual se insensà la Verge (qual estava col·locada en lo tabernacle sobre una taula ben parada dalt en sa mateixa capella) y fet assò se continuà la proffessó, així mateix, per lo carrer Major amunt fins a la seu que se finí al presbiteri ab una oració de la Verge.

Las atxas que anaren en esta professó que foren de alguns devots y de la ciutat anaren ab la forma demunt dita, segons la resolució allí explicada.

Se nota quan los deputats de la ciutat entran en lo capítol a fer alguna representació los dos canonges més joves los ixen a recibir al cap de vall de las escaletas de la porta de la aula capitular fins haont los acompanyan quant se'n tornan y estos deputats se assentan entre lo canonge més antich y lo immediat a este después dels que tenen dignitat, que estos no-s contan.

Maledicció de la aruga.

Any 1734. Die 1 de maig, professó de pregàrias y maledicció de la aruga.

Lo die 28 de abril representà la ciutat a vostra senyoria que se exprimentava per los camps gran plaga de aruga y que així se fes alguna demostració y vostra senyoria resolgué que lo die 1 de maig (festa que és sempre) se fes una proffessó de pregàrias cantant la lletania major, ab assistència de tot lo clero, col·legials y religions aixint del chor per la porta de la retxa, passant per lo carrer Major avall y trencant dret al portal del Roser y pujant al fortí Negra, ahont se féu la maledicció de las arugas, assistí també la ciutat, y tornàrem a la iglésia per las monjas descalças y arribats al presbiteri dient los parroquials Santa Maria dos vegadas, luego se digueren las col·lectas sens acabar la lletania. Esta funció la féu lo canonge que feya lo doble o lo paborde del mes. Se entrà a vespras a les 4 de la tarde.

[pàgina 6]

Cumpliment de la iglésia de Huesca a un capitular de la present santa iglésia.

Die 1 de febrer succehí en Huesca en lo any 1734.

Estant lo il·lustre don Joan Ribas, individuó de vostra senyoria cursant las lleys en Huesca, lo capítol de aquella ciutat li envià lo die 1 de febrer dos capellans ab los escolanets quals li entregaren un ciri molt bigarrat y pintat del pes de unas dos lliuras, convidant-lo per lo andemà a la funció de la catedral y donà de estrenas als escolanets 2 reals de vuyt.

Visita del generals dels descalços.

Compliment al reverent pare general dels descalços. 1734.

Die 22 de mars lo reverent fra Anton de la Assumpció, ministre general dels descalços, visità al capítol per haver-lo lo capítol visitat capitularment, luego de haver arribat a esta ciutat. En la aula capitular devant de la finestra se posà un banch traveser que uní las dos alas y posaren al dit padre entre lo senyor ardiaca major y lo sagristà major. Lo rezibiren los 6 canonges més jóvens, posant-se'n dos a la porta del claustro, dos a la porta del Corpus Christi y dos a la porta de la aula capitular, féu sa peroració agrahint al capítol sa correspondenera y després lo ardiaca major li respongué y se despadí així fent la mateixa solemnitat acontra los 6 capitulars. Consta de resolució capitular de 22 de mars 1734 la taula del secretari està coberta ab un cobritaula vermell de domàs o tafetà. Lo rebé lo capítol ab hàbits de chor. Vide fol 112 retro.

Adobs en la capella del Sagrament.

En lo any 1734 als 20 de maig se estava adobant la capella del Santíssim Sagrament, era dijous semblant die se havia de dir la missa del Sagrament y no-s podia dir en la dita capella y se digué en la capella de Santa Tecla prop la porta qued dóna al sementiri.

[pàgina 7]

Matines al cap de octava del Corpus de la visitació de Maria Santíssima.

En lo any 1734 se esdevingué la festa del Corpus lo die de Sant Joan de juny y per consegüent lo cap de octava, vigília de la visitació en la qual tarde hi ha matines fundadas, se dubtà quant se dirian ditas matines, y se digueren després de la proffessó del cap de octava del Corpus havent-se fet dita proffessó solemne com se acostuma, se entrà a vespras a las 3 hora acostumada, lo demés tot anà com se acostuma.

Festa per la victòria dels espanyols contra los alemanys en la guerra de Itàlia.

Lo die 9 de juliol del present any 1734 tingué carta lo capítol del senyor marquès de Risbourg, capità general d'est Principat, participant-li de orde del rey una gran victòria que las armas espanyolas havian lograt contra las armas alemanas en la guerra de Itàlia y que lo rey manava se fessen algunas demostracions de alegria y resolgué lo capítol que lo die 11 del corrent mes se cantàs lo Te Deum acabadas completas, que lo entonà lo senyor sagristà major, pues era paborde del mes y se estatuí per regla certa que si és doble lo die que se esdevenen semblants funcions tocan al paborde del mes o al que per ell celebra si és semidoble al capitular semmaner, se cantà ab tota la música y molt solemne com se acostuma. Va assistir lo senyor governador de la plaça havent-lo convidat lo capítol per medi de un monjo y se assentà després del ardiaca major en la segona silleria del chor. Resolgué se fessen lluminàrias las nits dels dies 11, 12 y 13, lo que se participà a la ciutat y convingué a tot y se executà així. Nota que per ser est temps en què tots los camps y ciutat estan plens de pallas ab la aprobació del senyor governador no-s posaren barrils ab teyas sobre la obra de la iglésia per evitar lo perill de moltas desgràcias per lo perill de algun incendi que era fàcil, però se rodà tota la seu de graellas y sobre la paret del fossà se posaren moltas teyas com hi tam-[pàgina 8]-bé sobre las capellas baixas que donan a la part del fossà. Lo senyor arquebisbe se trobava fora Tarragona li participà lo capítol lo que havia resolt y si li donà la enorabona de tant felís succés de las armas espanyolas.

Nota que lo senyor governador entra sol al chor sens que ningú lo baixa a rebre, pujà per las segonas escaletas y sol se'n va al costat del ardiaca major y quant se'n torna ordine turbato se acompaña fins a la porta del chor, aont lo reben molta tropa de officials.

Acte de conclusions que-s defensà en la capella de Corpore Christi, die 8 de agost de 1734.

Lo die 8 de agost a las 4 de la tarde del any 1734 en la capella de Corpore Christi posada en los claustros de nostra catedral defensà conclusions de filosofia lo il·lustre canonge coadjutor Fructuós Llorens, clergue, y Ignasi Llorens, secular, son germà, presidí las ditas conclusions Pau Sanahuja, catedràtich en la universitat de la present ciutat, estavan assentats ab cadiras devant de la retxa de dita capella aont hi avia a modo de un catafalet al igual del presbiteri de dita capella. A est acte assistí lo capítol capitularment ab sotana, manteu y boneta, sens hàbits de chor, estavan los capitulars assentats en un banc a mà dreta tots per son orde y lo lector de la catedral al últim d'est banc que feya ala ab lo capítol y ningú més seya en dit banc. En la ala esquerra hi habia altre banc ahont estavan doctors y catedràtichs, no com a catedràtichs sinó com a doctors, de tal manera que los arguments y presidència se prenia de grau, també hi havia en dit banc los lectors de las religions interpolant los arguments ab los doctors y junts [pàgina 9] estavan interpolats en lo dit banc, estos argüiren després del doctor Jacinto Casanovas, canonge, y després de tots los demás canonges que aguessen volgut argumentar. Lo ardiaca major fonc cap de acte y enviava los arguments sens ninguna limitació a qui li apareixia, portant las conclusions lo porrer del capítol vestit ab cota y massa.

Se nota que de semblant cas no y havia agut en lo nostre capítol exemplar ni sabem que en altre catedral haja succehit y així se resolgué després de vàrias disputas que-s tingués est acte però que no servís de exemplar ni en cas semblant.

Festa de Santa Tecla en lo any 1734.

En lo dit die de Santa Tecla tot anà com los demás anys, celebrà de pontifical lo senyor arquebisbe y assistí a la proffessó com ha sempre acostumat. Se entrà a vespres a las quatre de la tarde y és de advertir que se acabà la proffessó de nit closa y era ja del tot fosch no obstant que en la Pescataria abreviaren molt la cantata y a la plaça no cantaren res y apar és més convenient entrar a las tres a vespres en semblant diada y al contrari per Corpus en qual die és molt millor entrar a las quatre.

[pàgina 10]

Festas per los bons progressos de las armas espanyolas en Itàlia contra las alemanas.

Lo die 15 de octubre del present any 1734 tingué avís lo capítol del rey, Déu lo guarde, per medi del capità general, com se acostuma de las grans victòrias y bons progressos de las armas espanyolas contra las del emperador en Itàlia, y així manava se fessen demostracions de alegria y de gràcias per lo que se cantà lo Te Deum lo die 24 de dit mes, lo entonà lo senyor arquebisbe posat a la última grada del altar major vestit ab capa blanca ab la assistència del senyor ardiaca major y sagristà major també ab capas blanques. Estigueren drets tot lo Te Deum allí mateix, este acabat, cantà sa il·lustríssima las col·lectas de la Verge Santa Tecla y Pro rege, los monacillos entonaren los versets (al chor que eran) y conclogué las col·lectas sa il·lustríssima per Christum Domino Nostrum. Se comensà després de vespres acabat tot donà sa il·lustríssima la benedicció al poble y se n'anar a despullar-se a son puesto acostumat, lo acompanyaren després fins al puesto acostumat los dos dits dignitats y los dos síndichs, quals tots junts lo anaren a buscar.

Lo governador de la plaza assistí al chor convidat del capítol per medi de un monge com és costum sens que ningun canonge lo rebia a la porta del chor y sol entrà y pujà per las escaletas del mitg y se'n va a assentar-se a la cadira imediat al president del chor quan no y és lo senyor arquebisbe.

Se nota que lo capítol ha fet donar dos atxas a cada capitular no sols esta vegada si las dos últimas també y se tornà lo refús per caritat a la sacristia.

A la nit se feren alimarias lo die 24, 25 y 26 de dit mes de octubre y no se posaren barrils de teya a la obra per temor de una desgràcia, sí que se posaren per baix per lo rodador de la seu.

[pàgina 11]

Enterro general de capítol als 27 de novembre 1734.

Lo die 27 de novembre a las 10 del matí se juntà rotllo y se proposà si tenia gust lo molt il·lustre capítol de assistir al enterro del quòndam don Gabriel Borràs, qui morí en Barcelona y a las horas era ja son cadàver en Tarragona en sa casa òlim qui se deixava dins son vas qual és en la iglésia de Sant Domingo de dita ciutat de Tarragona. Y resolgué lo capítol anar-hi y fer lo enterro a la tarde per ser lo andemà primera domínica de Advent, die molt ocupat y per haver ja dos dies que era mort. Se féu la absoluta al punt de las dos de la tarde y luego al tornar de ella se comensaren vespres en lo chor, y luego després se féu lo enterro acompanyant lo cos fins a

la iglésia de Sant Domingo ab tota solemnitat (com se acostuma en semblants funcions) en la qual entrà tot lo clero y canonges y arribat lo cadàver dins la dita iglésia prop la porta féu lo preste la última absoluta y luego després se entregà als religiosos y lo clero y capítol se'n tornà a la seu more solito en eixas funcions fent de preste lo canonge semmaner y diaca y subdiaca los de semmana.

Assenyala lo capítol per distribució als beneficiats 10 sous, als comensals 11 sous y als canonges 12 sous per las dos funcions juntas de absoluta y enterro.

**Cumpliment del capítol de Zaragoza a don Joan Ribas, indi-
víduo de vostra senyoria als 5 de janer 1735.**

Trobant-se als 5 de janer lo dit don Joan Ribas en Zaragoza per prosseguir sos estudis de lleys, lo capítol de aquella ciutat los dits die y any li envià un capellà donant-li la benvinguda, demanat hora per visitar-lo lo dit capítol y dont-la dit don Joan comparegueren en aquella una dignitat y un canonge ab son acompanyament ordinari y després de haver-los rebut dit don Joan li donaren la benvinguda y feren moltes offertas de part del capítol y després se'n tornaren lo capellà que anà primerament a donar-li lo recado li digué que si tenia gust de residir lo capítol ho estimaria molt y la mateixa tarde anà a residir dit don Joan las matinas en la iglésia del Pilar y lo andemà al offici de la ceu y per evitar cerimònias entrà al chor després de haver comensat ab lo sol mestre de cerimònias y li donaren assiento després del degà en lo chor de la dreta, assò fou en la iglésia del Pilar que en la seu per no haver-hi canonges per complimentar a dit Ribas per estar estos tot ocupats en officis differents lo feren passar al segon chor donant-li lo assiento competent com a la del Pilar.

Fundació de la festa de Sant Fructuós.

Lo die 15 de janer de 1735 proposaren los síndichs annals al capítol la poca festa se feya en esta iglésia per lo die de la festa del gloriós Sant Fructuós, arquebisbe de dita iglésia, essent així que per molts títols la devíam celebrar ab lluïment y festius cultos y vista la molta rahó tenian [pàgina 12] en demanar y procurar cultos majors a nostron sempre venerando prelat, resolgué lo capítol que se encengan los dos salamons y los sirials, que se paria lo altar com los dies de Nadal, Pasquals, etcètera, que se pàguia tant la cera com lo parar lo altar de la partilla y que se pòsia a la taula de la proffessó que tots anys se fa en semblant diada, també se assenyala distribució ultra quotidianam que-s diu diners bons, ço és, a quiscun capitular que assistiria a primeras y segonas vespres, a las matinas y al offici un sou per cada funció, als comensals deu diners y al beneficiats 8 diners,

als que assistiran a prima, tèrcia, sexta, nona y completas 2 diners a quiscun resident sens diferència y assò se ha de pagar dels comuns, notant-se en los coderns de dita administració y se practicà ja tot assò en lo die 21 de janer festa de dit Sant Fructuós en lo any 1735.

Se firmà concòrdia entre lo capítol, arquebisbe y las dignitats d'esta santa iglésia.

Als 27 de janer 1735 se firmà una llarga concòrdia entre lo capítol, arquebisbe y dignitats d'esta santa iglésia en la qual concòrdia se allanan molts punts ben concernents a la quietut y bon govern de la iglésia y principalment se disposà que las dignitats mers sens canonicat pugan celebrar en lo altar major, tenir bordors, concòrrer a la comuna distribució, assistir als actes que no són merament capitulars (que de estos ja són perpètuament exclosos) que quant no celebrián las missas en sos respective mesos degan donar al mestre de cerimònies del capítol set reals per cada un dels dies que no [pàgina 13] hauran celebrat, se disposà també que las dignitats que no tenen canonicat paborde que són de sos mesos tingan obligació per si o per altre de celebrar la missa conventual en los dies dobles, encara que sien pontificals de devoció sols se exceptan los pontificals dits de obligació que són las tres Pasquas, Sant Agustí y Santa Tecla y si en los sobre dits dies no celebrarà lo paborde tinga la obligació de avisar un o dos dies antes al mestre de cerimònies del il·lustre capítol perquè est cuydia de avisar al canonge que tocarà per son torn de celebrar aquell die o dies y després lo dit paborde o dignitat sens canonicat lo die que paga la messada dega posar en mà del mestre de cerimònies catorse sous per quiscun dels dies que no haurà celebrat en son mes y estos servescan per lo canonge que haurà suplert las fatas de dit o dels dits paborde y són per la caritat de la missa y per lo treball de fer de presta en lo chor y estas dignitats sens canonicat han també de fer horas, vespres y tot lo demés que farian com las demés que tenen canonicat pues havem llevat totas las diferèncias menos que may pugan ditas merament dignitats ser contadas per capitulars o canonges que assò de ningun modo se'ls concedeix.

Ítem se'ls donarà la comuna distribució de tot lo que residiran y los dos reals de plata si assisteixen a la O.O y han de fer tots los càrrechs en lo chor com qualsevol altre.

Però no poden ditas dignitats assistir a ningun dels lavatoris del Dijous Sant encara que fos lo infermer o hospitaler qui tindria la obligació de fer lo lavatori si fos canonge no obstant no lo deurà fer ni menos assistir a ell per se estos actes merament capitulars dels que perpètuament són exclosos, bé emperò est mer hospitaler o infermer podria portar y traurer Nostre Senyor del monument.

Ítem que los sinch pontificals dits de obligació si lo senyor arquebisbe no celebra ha de celebrar-los lo ardiaca major y traurer lo Sant Bras per Santa Tecla.

Las ditas dignitats quant lo capítol ha de fer alguna cavalcata no se admeten, bé al osculum pacis y al recebiment dels il·lustríssims senyors arquebisbes sols a las escalas de la seu, no emperò a la cavalcata que ix fora y ha moltes altres cosas en dita concòrdia com se pot veure en lo arxiu haont queda dita concòrdia.

[pàgina 14]

Festas per la rendició de Micina en Sicília en los dies 10, 11 y 12 de abril 1735.

Al 2 de abril rebé lo capítol una carta del senyor conde de Glimes, capità general de Cathalunya, en la qual de orde del rey no-s participava la rendició de la ciutadela de Mecina en Cicília y per consegüent manava lo rey se donassen de assò gràcias a Déu y se fessan demostracions de alegria per lo que se resolgué de comú acuerdo ab la ciutat (com se acostuma) cantar lo Te Deum lo die 10 a la tarde y fer lluminàrias lo mateix die a la nit y los dos següents. Assistí a la festa lo governador de la plaza convidat per lo capítol per un monjo y quant entrà en lo chor baixà lo canonge o dignitat que presideix en cada chor fent un petit compliment al governador de la plaza y pujant est al chor primer per la primera escaleta, se quedà en la segona cadira y lo president de dit primer chor pujà després de ell y se posà a la primera cadira, al aixir se va ordine turbato. Lo arquebisbe acostuma baixar en estas funcions com baixà en esta y va entonar lo Te Deum.

Maledicció de arugas als 3 de maig 1735.

Se experimentava en esta ciutat gran plaga de arugas en lo abril de 1735 y com lo espargir aygua de Sant Gregori lo cos del qual sant és en la ciutat de Pamplona sie molt bo per librar-se de la plaga de aquellas, persò los pagesos d'esta ciutat a sas costas ne enviaren a buscar una poca qual portaren decentment conduïda y lo die de Santa Creu de maig al matí després [pàgina 15] de haver fet la benedicció del terme en lo furtí Negra se comensà la maledicció de las arugas segons lo ordinari y així com se acostuma espargir aygua beneyta solament, se espargí aygua beneyta junt ab part de la aygua de dit Sant Gregori que així ho disposa la iglésia pues no-s pot espargir ninguna aygua sens que la major part sie aygua beneyta y se acabà esta funció tornant a la iglésia com se acostuma en semblant diada.

Possessió del canonge Fita als 13 de maig 1735 y lo que seguí a la possessió.

Lo canonge doctor Miquel Fita després de 4 anys de lite ab lo senyor Mariano Aberich obtingué favorable la sentència en forsa de la qual obtingué lo mandato de in possessionem mittendo. Lo presentà al capítol ell mateix, se assentà lo últim, more solito, y se li donà possessió lo dit die 13 de maig 1735, al cap de 150 dies demanà lo consentiment per fer coadjutoria al doctor Ramon Casanova, y com per rahó de son baix naixament se dubtàs donar-se-li tàndem, se li donà tenint com tingué de quinse votants que assistiren al capítol, los set foren de non admittatur y los 6 protestaren contra sa admissió. Luego després donà súplica al capítol demanant tot lo que hauria pogut guanyar si agués residit del primer dia del plet, resolgué lo capítol se consultàs ab 4 advocats dels millors de la ciutat y votaren estos que no se li devia donar res. Fita féu segon paper al qual respongueren los mateixos 4 advocats que eran don Salvador Baldrich, lo doctor Llorens, lo doctor y canonge Pere Ignasi Pirelló y lo doctor Joseph Bofarull, als 1 de octubre 1735 ab un llarch vot o millor memorial en dret, lo que primerament refereix tot lo que digueren en son primer vot entregat al capítol als 23 de juriol, ponderant las efficasses y justas rahons assisteixen al capítol per no deurer entregar res a Fita del molt que demanà. Se prosseguir (esta que apar història) en lo full 20.

[pàgina 20]

Se continua lo que passà entre lo il·lustre capítol y lo senyor Fita sobre la pretensió dels fruyts de son canonicat en la primera súplica que donà als 25 de juny y confirmà ab lo memorial donat per dit Fita als 6 de agost, al que respongueren los dits quatre advocats per part del capítol ab lo memorial sobre dit entregat al capítol al 1 de octubre affirmant no deurer-se res a Fita ab lo que lo capítol, apar havia de resoldrer no donar res al dit Fita de totas sas previsions. Però per evitar plets, gastos y per donar gust a molts totalment interessats a favor de dit Fita y contra lo capítol essent capitulars (cosa verdaderament llastimosa e intel·ligible) resolgué lo capítol que n'obstant la molta rahó tenia lo capítol si dit Fita donava intel·ligència de compondrer-se se compondria y que sinó lo capítol ho deixarà a la sagrada congregació unico dubio, assò fou als 15 de octubre.

Als 22 de octubre donà súplica dit Fita al capítol demanant ajust y lo capítol suposada la molt poca rahó deyan los 4 advocats tenia dit Fita, resolgué donar-li cinc centas lliuras o quant no estés content de això se proposàs lo fet a la sagrada congregació de cardenals y que tant lo capítol com dit Fita estessen sens ninguna rèplica al que dita sagrada congregació resoldria.

Als 5 de novembre 1735 donà súplica dit Fita al capítol dient no volia acceptar lo ajust per assenyalar-se-li poch y que no volia tampoch deixar-ho a la sagrada congregació y insinuava ho deixaria a la sagrada Rota al que lo capítol no volgué consentir per ésser est lo tribunal que havia declarat lo canonicat a son favor y conciderarlo lo capítol molt favorable y apacionat a Fita y contrari al capítol y suposat ell no volia anar a la sagrada congregació que és tribunal del tot desapacionat y així a ninguna de las dos sospitós. No volgué tampoch lo capítol anar a la Rota que era certament en aquest cas tribunal sospitós y molt sospitós y no volent acceptar las 500 lliures per componenda se li respongué a dit senyor Fita que fes lo que bé li aparegués.

[pàgina 21]

A la qual resolució protestaren los amichs y parcials de dit Fita com és de veurer en la mateixa resolució capitular de dit die 5 de novembre 1735 ignorant-se lo perquè sols que dits pretenian anomenar àrbitres aquí mateix y volian nomenar quis potest capere capiat.

N'obstant tot lo sobre dit die 15 de novembre se tornà a convocar a capítol y per acabar de una vegada se complagué un senyor Fita que tenia en la aula capitular tants valedors y se convingué en elegir àrbitres o comissaris per tractar esta matèria aquí en Tarragona mateix y compondrer-ho de bona conformitat y lo capítol per est fi elegí al doctor Joseph de Toda, capiscol y canonge d'esta santa iglésia y a don Salvador Baldrich, tot dit die 15 com consta de la resolució capitular presa dit die y Fita elegí per comissaris per sa part al canonge doctor Pere Ignasi Perelló y doctor Bonaventura Llorens, los quals compongueren esta dependència de bona conformitat y queda aprobada per lo capítol la idea y disposició dels dits senyors compromissaris com consta en los llibres de las resolucions capitulars. Baix diada de 27 juliol 1735 aont se troba un paper en dret a favor del molt il·lustre capítol firmat per 4 advocats. Baix diada del 1 de octubre 1735 se troba altre vot llarch dels mateixos 4 advocats del capítol. Die 5 de novembre 1735 donà súplica lo canonge Fita demanant se anomenàsser àrbitres per lo ajust, en lo dit die se resolgué vàriament 15 novembre 1735 nominació de comissaris per a compondrer dita dependència. 14 de janer 1736 nova disposició per dit ajust. 3 de mars 1736 se conclugué lo ajust entre lo capítol y dit Fita.

Als 13 novembre 1735 se resolgué que si los senyors capitulars moderns volian portar las varas del tàlem en la pròxima proffessó de la Verge del Claustro lo aportassen per haver-se escusat la ciutat y així fou que dits senyors capitulars aportaren lo dit tàlem.

[pàgina 16]

Modo ab què deuen entrar al chor los beneficiats y comensals luego que són ordenats de sacerdots.

Estos luego que són ordenats de sacerdots després que ja tenen la possessió de són títol antes de comensar a residir ab sos hàbits de chor corresponents és menester que vajan als síndichs annals del capítol y los ensenyian la cartilla de sacerdots y estos, vista la cartilla, los donan llicència per a residir seguidament, y assò està en tal punt que encara que sian ja sacerdots quant prenen possessió dels títols d'esta iglésia y hajan residit molts anys en altres iglésias han també de demanar llicència als nostres síndichs annals y ensenyar-los la cartilla de sacerdots per comensar a residir com ho practicaren mossèn Jaume Teixidor, prevere y beneficiat de Cambrils als 14 de maig 1735, y mossèn Joseph Folch, prevere y beneficiat d'esta iglésia als 11 de juny 1735, assò se entén tant si són beneficiats com si són comensals, però fins que poden portar las vestiduras corresponents a sacerdots no se demana esta llicència.

Lluminàrias per la rendició de Ciracusa en Sicília.

En lo mes de juliol de 1735 se tingué la notícia de la rendició de Ciracusa ab orde del rey de fer lluminàrias, cantar Te Deum y repic de campanas. Se executà est orde als 10, 11, 12 de dit mes de juliol 1735 com se féu per la Missina.

Rendició de Trapani.

Per la rendició de Trapani se executà lo mateix que per Ciracusa y Micina en los die 21, 22, 23 de agost 1735 y se executaren tant per la rendició de Ciracusa com de Trapani del modo se practicà en la rendició de Micina.

[pàgina 17]

Mort y enterro del il·lustre doctor Pere Anton Foguet, infermer y canonge d'esta santa iglésia.

Als 4 de setembre 1735 fonch servit Nostre Senyor passar a millor vida la ànima del sobre dit infermer y canonge doctor Pere Anton Foguet havent rebut tots los sacraments ab la solemnitat acostumada y sobre lo enterro com lo die se havia de enterrar era die doble se dubtà com se havia de practicar, ço és, si se dirian dos missas solemnes en lo altar major, una del sant celebradora per lo paborde del mes de setembre y altre celebradora per lo semmaner que servís per enterrar al difunt y sa ànima. Y si bé és veritat que

en forsa de la butlla del senyor Balluga en las catedrals se ha de celebrar en los dies dobles missa Pro benefactoribus. Però com també las iglésias catedrals tingan privilegi que la missa ab què se enterra un capitular pugua servir y servesca de conventual, persò resolgué lo capítol que lo canonge semmaner celebrés lo offici y enterràs al difunt infermer y que no se celebràs altre offici en lo altar major, y per evitar escúpols se aconsellà al paborde de dit mes que ell celebràs missa resada ahont a dit paborde aparegués millor y la aplicàs Pro benefactoribus com si la digués en lo altar major.

També resolgué lo capítol que lo die en què se havia de fer lo sobre dit enterro que fonch lo endemà de sa mort se entràs a prima a las 8 horas y acabada prima se anàs a fer la absolta general en casa del difunt y després se continuàs en lo chor tèrcia, sexta y nona y horas acabadas, se anàs a buscar lo cadàver de dit infermer, tot lo que se executà y se portà lo dit cadàver prop la retxa dins del chor, se celebrà lo offici per sa ànima y fetas las absoltas acostumadas lo portaren en la capella de Santa Magdalena del claustro que allí se manava depositar.

[pàgina 18]

Depòsit del dit infermer y canonge doctor Pere Anton Foguet en la capella de Santa Magdalena dels claustros d'esta santa iglésia.

Lo die 5 de setembre 1735 a la tarde després de vespres los marmessors del quòndam infermer volgueren fer lo depòsit en lo lloch sobre expressat, al qual depòsit volgueren assistir los parroquials prenent ser ells los propis pàrrocos y que lo capítol sols ho era habitual y després de algunas rahons encara que pocas don Joseph Vidal, prior d'esta iglésia, com a marmessor del difunt féu lo depòsit en poder del síndich del molt il·lustre capítol don Diego de Pedró sens assistència alguna de dits parrochials y dit don Diego, síndich, acceptà dit depòsit en nom del capítol com a propi pàrrocho actual com consta de las decisions té lo capítol en son favor y contra los dits parrochials y en vàrias cosas cada die ho ensenya la experiència, consta del acte del depòsit en poder del secretari Folch dit die y any.

[pàgina 22]

Festa de Nostra Senyora de la Candalera a 2 de febré 1736 que sa il·lustríssima baixà al offisi.

Se entrà a prima a dos quarts per las nou, después de tèrsia lo il·lustre senyor infermer féu la benedicció de la sera, per lo il·lustre senyor thesorier, paborde de dit mes de febré, immediatament se féu la professó com se acostuma y avent avisat lo senyor arcabisbe volia

baixar al offisi quedaren quatre senyors capitulars per acompanyar a sa il·lustríssima, los quals midiren y compassaren lo temps, qual los dits ab sa il·lustríssima entraren al cor al mateix temps qual entrà la clarassia y senyors canonges y sens parar dit senyor infermer presta se n'entrà per la porta del presbiteri ab los diaques y se comensà immediatament lo offisi.

[pàgina 23]

Acompañament de predicador capitular.

A 6 de maig de 1736 dominica quinta post Pasqua qual se celebrà la traslasió del Sant Bras de nostra patrona Santa Tecla y vulgarment se diu la rondalla, predicà en lo púlpit de la present santa iglésia lo il·lustre senyor doctor Pera Ignasi Parallo y Millini, canonge de la present santa iglésia y administrador de la confraria de nostra patrona Santa Tecla en lo present any, al anar dit il·lustre senyor predicador al altar major a péndrer la benedicció del presta fou acompanyat dels il·lustres senyors síndichs doctor Joseph de Vidal y de Nin, prior y canonge, de don Francisco Baldrich, canonge coadjutor del il·lustre senyor don Bonaventura de la Nussa y de Oms, degà y canonge de la present santa iglésia, y dels il·lustres senyors canonges Joan Batiste Arbós y Domingo Vernis, quals los dits senyors síndichs prengueren per companys. Presa la benedicció posaren los senyors síndichs lo predicador al mitg y los dos senyors canonges principals, un a cada ala, hisqueren per la porta major del presbiteri ab lo *arreglador o viader*² devant y lo masser detràs lo parroquial y mestra de silenci y acompanyaren lo predicador al púlpit haont se quedà lo monje [pàgina 24] porter de cor fins a ser finit lo sermó y immediatament los senyors canonges síndichs y los dos senyors canonges principals dits, ab lo masser y arreglador devant anaren al peu del púlpit a rèbrer lo senyor canonge predicador y lo aconpoñaren a la sacristia major prenent per la porta del claustro y per la petita de la sacristia entraren en ella aont lo dexaren a dit predicador.

[pàgina 25]

Pregàrias per aygua als 15 febrer 1737.

En dit dia 15 febrer 1737 la molt il·lustre ciutat per medi de sos síndichs, los senyors regidors don Juan Ximenes y doctor Ramon Alberich, proposaren al molt il·lustre capítol en rollo tingut en lo chor de la present santa metropolitana iglésia, que en atenció de ser gran la necessitat del aygua esperavan se dignaria lo molt il·lustre capítol a

2. Text anotat al marge.

fer-las acostumadas pregàrias que se acostuma en semblant necessitat. Y se resolgué fer las mediant la lletania de Nostra Senyora després de tèrcia y ans de la misa conventual en lo chor, que durà fins lo dia 6 de mars de dit any en què instant la necessitat sobre dita se resolgué fer la professó general com és de costum y de la matexa conformitat que se féu en 25 de mars de 1734 com és de veurer en lo present llibre foli 1. Agravant-se més la necessitat de la aygua als 15 de dit mes de mars de dit any 1737 se resolgué trauer a Nostra Senyora de la Misericòrdia y portar-la ab professó a la cathedral lo que se executà lo diumenge següent als 17 de dit mes i any, axí com se féu en las pregàrias ya ditas de 25 de mars 1734 y en dit foli 1. Fent-se després las acostumadas professons dels convents en la forma matexa que en las sobre ditas pregàrias de dit foli 1 se nota.

Fetas las sobre ditas diligèncias, com continuàs la sobre dita necessitat ab major augment resolgué als 11 abril de dit any 1737 lo molt il·lustre capítol de moviment propi sens instància de la molt il·lustre ciutat fer una nova rogativa que la participà a la dita ciutat y fou que al dia 14 de dit mes y any que era lo diumenge de Rams se exposà lo Santíssim Sacrament (en la forma que se acostuma [pàgina 26] en los ters diumenges) després de la professó de las Palmas al temps que en lo chor se comensava tèrcia. Se digué la missa del reso ab la Pasió cantat, després se cantà sexta y nona y quedà Nostre Senyor patent y se féu la guarda fins al entrar a vespres com en la octava de Corpus ab la diferència que en esta ocasió se mudà de mitxa en mitxa hora, qual fou de dos capitulars, dos comensals y dos beneficiats, un de cada chor, comensant las dignitats y consecutivament los canonges, fins a las tres de la tarde en què se comensaren vespres que-s cantaren ab gran solemnitat y en ellas no-s féu la funció acostumada de la vera creu sobre ser dia de fer-la per aparèxer que no sent obligatòria seria impropí fer-se ab lo sacrament patent y se cantà lo hymne Vexilla regis prodeunt en lo chor ab la música, axí com acostuma cantar-se en el presbiteri quant se descobrà la vera creu. Acabadas vespres se féu un sermó de pregàrias qual encomanà la molt il·lustre ciutat al predicador de la Quaresma que-l durà una hora, y acabat lo sermó tot lo clero se n'anà al presbiteri y estant allí lo preste (qui era lo canonge semmaner) ab capa pluvial y los diacas ab dalmàticas, tots paraments blanchs, y lo mestre de serimònias ab hàbits de chor arrodillats a la última grada del altar y tot lo demás clero en lo paviment del presbiteri, cantaren los parroquials la lletania de Nostra Senyora y acabada esta digué lo preste los versets y oracions acostumadas del Sacrament de la Mare de Déu, de Santa Thecla y de la aygua y se reservà lo Santíssim com en los dias de la octava del Corpus portan-lo en professó a la sua capella.

Als 22 abril del sobre dit any 1737 agravant-se més la dita necessitat del aygua propossaren lo síndichs [pàgina 27] al molt il·lustre capítol tenir instància de la molt il·lustre ciutat per a traure lo Sant Bras de Santa Thecla y se resolgué traure-lo lo diumenge següent dia 28 de dit mes y any, y arribat aquest dia que fou la dominica in albis se tragué lo Sant Bras en la forma següent; se entrà a prima a las vuit del matí y cantada esta anà tot lo clero al presbiteri, ahont se repertiren a tots candelas encessas y immediatament lo preste ab capa pluvial y los diacas ab dalmàticas tot paraments vermells, pujaren a traure lo Sant Bras. Parada la escala com en lo dia de la festa de la Santa, se baxà la caxeta ab lo Sant Bras y se possà sobre lo altar major, ahont ab la assistència dels síndichs se obrí dita caxeta y se possà patent dit Sant Bras sobre lo altar, rebent lo secretari lo acostumat de sa obertura y després cantà la música la antífona Sicut liliu de la santa y los sustentors resaren las antífonas de Beata Maria y de la pluja y lo preste arrodillat ab los diacas y mestre de serimònias a la grada primera del altar, resà los versets y cantà los corresponents oracions. Y ditas estas se apagaren las candelas y se retornà lo clero al chor sens haver-i agut adoració de dit Sant Bras y se cantaren tèrcia, sexta y nona ab tota solemnitat. Immediatament se digué la missa conventual que fou votiva de Santa Thecla ab paraments vermells, quals foran los de tisu del senyor Bertran, y se cantà dita missa ab tota la música y ab tota solemnitat, tingueren los bordons dos pabordes, dos canonges y dos comensals, un de cada chor, com si fos dia clàsich. Predicà després del evangeli lo pare rector del col·legi y casa de aprobació de la companyia de Jesús de esta ciutat, qual sermó durà una hora y lo encomanà, axí com lo antecedent la molt il·lustre ciutat a dit pare rector. Acabada la missa, [pàgina 28] de mitja en mitja hora, comensant a las dots fins a las tres de la tarde se féu la vella en lo presbiteri, so és de un capitular, de un comensal y de un beneficiat de cada chor, resant ab gran pausa los psalms de las horas per ser més sabuts. Féu la dita funció de traure lo Sant Bras lo senyor infermer per haver-li encomanat lo senyor hospitaler a qui tocava dita funció per ser lo mes de abril y dia doble, segons lo pactat y disposat en la concòrdia del molt il·lustre capítol y señors pabordes.

Los regidors mentres se cantava sexta des de son lloch passaren al presbiteri y arrodilats allí feren sa oració, casi de mitja hora, y tornats a son banch continuaren las confrarias a fer dita oració per son torn de mitja en mitja hora fins que se entrà a vespras.

A las tres de la tarde de dit dia se entrà a vespras que-s cantaren ab la major solemnitat y al comensar completas pujaren quatre dignitats, las tres que havian de assistir al pontifical del senyor archebisbe y la quarta per la uniformitat del acompanyament a buscar

dit senyor archebisbe en son palàcio y baxats a la sacristia desde allí passaren al presbiteri y acabadas las completas isqueren los diacas, dignitats revestits y se vestí de pontifical sa il·lustríssima y acabats de vestir tots insensà lo senyor archebisbe lo Sant Bras y entonaren las lletanias majors al chor los parroquials y després del Intercede pro hobis de Santa Thecla marxà la creu y se comensà la professó qual se féu encaminant-se al claustro per la porta de Nostra Señora dels Sastres, rodant tot lo claustro y axint a la iglésia passant per la capella del Santíssim y rodant tota la iglésia, baxant per la nau de la Concepció y pujant per la de Sant Miquel fins a tornar al presbiteri per causa de estar los carrers intractables per la pluja havia [pàgina 29] fet al matí y fou en la forma següent; anavan primerament las confrarias cada una en son puesto ab moltas atxas, entre las quals sobra sas pressedèncias y puestos hi agué algunas diferèncias y dificultats, motiu per lo qual anà un gran rato la professó algun tant turbada. Després de estas confrarias anava la creu ho guió del molt il·lustre capítol, immediatament se seguian los col·legials, després de estos los beneficiats, comensals y canonges ab velas encesas, cantant, com se ha dit las lletanias majors, anava després lo Sant Bras en las andas sobre la roca, sota tàlem qual portavan los regidors y las andas quatre beneficiats, lo senyor archebisbe ab sos assistents, dignitats, se seguia de pontifical y d'esta conformitat rodà dita professó, tot lo claustro y tota la iglésia en la forma dita. Arribada que fonch la professó en lo presbiteri y acabadas las lletanias digué lo senyor archebisbe Pater Noster et nenos etcètera, y seguidament se resà a chors lo psalm Deus in adiutorium meum intende, acabat dit psalm digue lo senyor archebisbe los versets responents a ells lo chor y resant dit il·lustríssima, seguidament las oracions y ditas estas y lo Fidelium animae etcètera, antonaren los sustentors lo Subtuum praesidium sicut liliu y la antífona de la aygua, digueren los infantillos los corresponents versets y su il·lustríssima las oracions quals acabadas donà dit senyor archebisbe la benedicció al poble ab lo Sant Bras descubert en lo matex altar major y lo tancà després en sa caixa de plata que cubrí ab lo paño vermell ab què acostuma sempre estar cuberta y lo pujà a son armari ahont lo resservà sens tornar a donar la benedicció al poble, com se fa en lo dia de la santa, concluen-se de esta manera la funcció, havent durat entre vespres y professó cerca de tres horas.

[pàgina 30]

Se nota que al matex temps de traurer-se lo Sant Bras plovia en tota forma y durà la pluja una hora y mitja, la qual fou bastant per a remediari la necessitat dels esplets y camps.

Se nota també que dita professó se havia de fer per ciutat axint per lo portal major, baxant per las escalas de la seu, carrer Major

avall, rompent per lo de cavallers, plasa del Pallol, passant per lo portal del Roser, dret al portal de Sant Francesc, rambla avall, entrant per lo portal de la companyia, dret al carrer del Cos del Bou, pujada del Sant Christo de Burgos, portal sens portas, plasa del Rey, dret al carrer d'en Granada, passant per devant del portal de Sant Antoni, seguidament dret als descalsos, baxant per lo carrer de Sant Llorens, Pescateria, carrer de la Merceria fins a la plasa, pujant las escalas de la seu y entrant-se'n a la iglesia. Havent-i de assistir totas las comunitats, confraria de la Sanch y sa congregació, lo que no pogué ser per causa de no haver-se fet per ciutat la dita professó. Pert dit efecte estavan los convents previnguts per fer sos altars, és assaber, Sant Domingo lo prevenia en la casa de Anton Fàbregas, notari, Sant Francesch al costat de sa iglesia, lo col·legi a la porta de la universitat, los pares del Miragle al hospital del rey, la companyia al cantó de sa iglesia, los capuchins a casa don Joseph de Figuerola y de Blanes, los pares de Sant Antoni ho mercenaris a casa don Francesch Ortí ho Suñer, los descalsos a casa Sales, forner, los agustinos ho pares de Santa Anna al racó de casa Mañer, pagès, las monjas de la Enseñansa al costat de casa don Plácido de Montoliu, [pàgina 31] los de Santa Clara al cantó del carrer del Cos del Bou, las descalsas a casa compta de Reus en lo carrer de Cavallers y las beatas a la porta de casa sua.

Als 2 de juny de dit añ 1737 estant suficientament remediats de la sobre dita necessitat de la aygua a instància de la molt il·lustre ciutat se tornà Mare Santíssima de la Misericòrdia a sa capella, cantant-se lo dia antes a las set de la nit ab assistència de tot lo clero, la salve, la distribució de la qual pagà la dita ciutat, és a saber als capitulars un sou, als comensals deu diners y als beneficiats vuit diners, pagant també a la sacristia quinse sous per las candelas se repertiren entre lo clero en la funció de dita salve en dit dia 2 després de nona se canta una solemne misa votiva de Nostra Señora ab tota la música y cantoria, ab assistència dels regidors y ciutat, tenint en lo chor (no obstant de ser dia semidoble) los bordons, dos dignitats, dos canonges y dos comensals, un de cada chors, com si fos dia clàsich. A la tarde de dit dia 2 se entrà a vespres a las quatre de la tarda que foren solemnes, y acabadas completas se ordenà la professó ab totas las banderas de las confrarias y ciutat y ab sas corresponents lluminàrias, baxant primerament per las escalas de la seu dret al carrer de la Merceria, Pescataria, ahont se cantà un vilancico, carrer d'en Granada, plasa del Rey y carrer de la Nau, dexant a la santa imatge en sa pròpia capella ahont entonaren los sustentors la antífona Regina Caeli letare, los infantillos lo verset y lo preste cantà la corresponent oració y dita esta marxà la professó carrer Major amunt, pujant per las escalas de la seu dret a la cathedral y voltant per la

nau de Sant Miquel se introdu-hí al presbiteri ahont entonaren los sustentors la antifona Sicut lilium de Santa Thecla, los infantillos lo verset y lo preste la oració de la santa.

[pàgina 32]

Embaxada al virrey y capità general.

Als 28 de maitg de 1737 arribà a la present ciutat de Tarragona lo excel·lentíssim señor compte de Glimes, virrey y capità general, interino del present Principat de Chataluña, y resolgué lo molt il·lustre capítol fer-li la acostumada embaxada que-s fa als virreys y capitans generals, per medi de las dos més preheminentes dignitats y dels dos antiquiors canonges, quals pujaren en lo palàcio del señor archebisbe ahont se hospedà lo dit excel·lentíssim señor, havent primerament enviat lo acostumat recado per lo mestre de cilenci y foren rebuts per sa excel·lència al quarto ahont acostuma lo señor archebisbe rèbrer las visitas ab donant-los las més principals cadiras y porta, quedant-se per si dit excel·lentíssim señor la més inferior cadira, estant de espatllas a la porta y al despedir-se los acompanyà fins a la segona porta de la sala del dossier ab grandíssims cumpliments y demostracions de gran bizzarria.

Mort y depòsit del señor thesorer Jaume Forcada, combregar y extramunció.

Als 5 de octubre 1737 estant mal de cuydado lo il·lustre Jaume Forcada, thesorer de la present santa metropolitana y primada iglésia se proposà en rollo tingut en lo chor de dita santa iglésia si se li portaria lo viàtich en la forma que se acostuma als señors capitulars en forsa de la concòrdia feta entre lo molt il·lustre capítol, il·lustríssim señor archebisbe y dignitats als 27 de janer 1735 de la que-s fa menció en lo present llibre foli 12 y se resolgué se fes la solemnitat de aportar-li lo viàtich y demás funcions de la matexa manera que als señors capitulars inseguint la dita concòrdia, y al axir de nona lo matex dia 5 se li portà Nostre Señor en la forma dita qual funció féu lo señor canonge doctor Pere Ignasi Perelló, per no estar bo lo señor prior a qui tocava fer-la per rahó de sa dignitat y se tocà la campana paborda axí com se acostuma.

[pàgina 33]

Lo dia següent als 6 de dit mes y añ per no donar lloch la desgana fou extramunciat sens solemnitat y a las set del matex dia 6 morí.

Lo dit dia 6 a la tarde al axir de completas se li féu la absoluta general capitularment y en la forma acostumada.

Als 7 de dit mes y añ havent prehit resolució capitular de depositar lo seu cadàver en la capella de Santa Madalena del claustro se féu la funció ab la forma acostumada als señors canonges, aportant lo dit cadàver al chor, devant la reixa, se li feren los oficis com si fos enterro y després lo señor canonge penitencier doctor Jacinto Casanovas com a marmessor seu féu lo depòsit en mà del señor prior don Joseph de Vidal y de Nin, síndich del molt il·lustre capítol. Se tocà la vedada desde que morí fins a ser depositat axí com al señor canonges y en totas las funcions assistí lo molt il·lustre capítol gratis, pagant la casa del difunt los gastos de la assistència de comensals, beneficiats, sera y demás aniversaris eius requiescat in pace.

Pregàries demanadas per la ciutat.

Als 20 de gener 1738 dos senyors regidors que foren lo doctor Mariano Alberich y de Casals, y doctor Joseph Baget y Nogués, com a síndichs del molt il·lustre ajuntament de la present ciutat, demanaren al molt il·lustre capítol en un rotllo pregàries per la falta de aigua y en dit rotllo resolgué dit molt il·lustre se fessen pregàries y lo diumenge següent dia 26 de dit mes de gener se comensaren a cantar las lletanias en lo chor.

Als 6 de mars de dit any 1738 los molt il·lustres senyors síndichs proposaren tenir novas instàncies de dit molt il·lustre ajuntament per a aumentar las pregàries, en virtut del que lo diumenge següent tercera domínica de Quaresma se féu la professó general de la Sanch en la que assistí lo señor arquebisbe, anava lo Sant Christo al cos del molt il·lustre capítol ab solas quatre atxas y las demás devant de tots. Assistiren [pàgina 34] totas las religions convidadas per lo mestre de cerimònias del capítol y ciutat more solito.

La quarta domínica de Quaresma se portà Nostra Senyora de Misericòrdia, anant recta via per las escalas de la seu y carrer Major, tant al anar com al tornar la professó devant de la qual anavan totas las atxas menos quatre que anavan immediatas al tàlem que eran de la ciutat.

Lo dilluns següent comensaren a pujar a la cathedral las professons dels convents more solito.

Als 21 de mars de dit any 1738 continuant la esterelitat de la aigua se proposà a instancia del molt il·lustre ajuntament se celebrà en la cathedral un aniversari per las ànimas qual se digué ab cantoria lo dia 22, y no obstant sen doble se digué en lloch de missa major. La celebrà lo bordoner y lo paborde celebrà pro populo una missa resada. Se donà per caritat qual pagà la ciutat als senyors canonges 3 sous, als comensals 2 sous, 6 diners y als beneficiats 2 sous, als monjos lo acostumat se donà a cada aniversari, a la cantoria lo que

se acostuma donar per la iglésia en semblants aniversaris y a la sagristia per cera y atxes que foren dotse se donà 1 lliura 4 sous y després de la missa se anà ab tot lo clero a cantar una absoluta al fossar o cementiri y al tornar se resà lo Miserere y a la fi digué lo preste las oracions acostumadas.

Als 7 de abril de dit any 1738 segona festa de Pasqual de Resurrecció agravant més la necessitat se resolgué traurer lo Sant Bras de nostra patrona.

Als 13 dominica in albis se tragué dit Sant Bras post grimam féu la funció lo senyor infermer, lo clero ab candelas al presbiteri, versets y demás segons se troba notat atràs en lo folio 26 per semblant funció. Després se digueren las horas y post nonam digué lo senyor infermer la missa que fou votiva de Santa Tecla. [pàgina 35] Tingueren los bordons los pabordes, dos canonges y dos comensals. Predicà lo pare lector Galindo de la religió de Sant Francisco de Paula, predicador havia estat de Quaresma antecedent, y lo sermó lo encomanà la molt il·lustre ciutat y axí mateix lo pagà.

Mentres se cantavan tèrcia y demás horas entraren los molt il·lustres senyors regidors dins del presbiteri a fer oració ahont estaren mitja hora y després de mitja en mitja hora entraren a fer lo mateix las confrarias y acabadas las funcions del chor fins a la hora de vespres feren guarda al Sant Bras també de mitja en mitja hora un senyor canonge, un comensal y un beneficiat de cada chor dient lo psalteri del modo se diu en la guarda del monument donant un sou a quiscun per cada mitja hora dels rèdits de las comunas distribucions.

A la tarda se digueren vespres solemnes ab música y tingueren també los bordons los pabordes.

Ditas vespres comensaren a entonar los parroquials en lo chor las lletanias y comensà a ordenar-se la professó en la qual assistí de pontifical lo il·lustríssim y reverendíssim senyor arquebisbe don Pere Copons y de Copons, anaren las confrarias ordine turbato per tenir algunas qüestions sobre sas precedèncias com a particulars y no com a tals confrarias. A estas se seguia la congregació de la Sanch ab vestas molt numerosa ab ciris de mitja lliura, menos los immediats al Sant Christo que aportaran atxes. Després anava lo guió del molt il·lustre capítol seguint-se las religions, col·legials y clero *que portava candelas, quals donà la ciutat y se tornà lo refús*.³ Portavan lo Sant Bras ab las andas sobre la roca quatre capellans, aportant lo tàlem los senyors regidors. Digué tots los versets y oracions lo senyor arquebisbe devant los altars estavan parats en los carrers y las

3. Text anotat al marge.

antífonas los sustentors y sempre fou la de Santa Tecla. Al tornar se acabaren en la cathedral las lletanias, los sustentos antonaren després las antífonas, los infantillos los versets y lo senyor arquebisbe cantà las oracions que foren de Santa Tecla y de la aigua.

[pàgina 36]

Després donà lo senyor arquebisbe la benedicció al poble ab lo Sant Bras descubert estant al peu del altar major y posat després en sa caxa lo reservà dit senyor arquebisbe en son armari.

En la professó acompanyavan al senyor arquebisbe lo senyor ardiaca major ab capa y altres dos dignitats més preminents ab dalmàticas que tot era del tern morat del senyor arquebisbe Llinàs, los dos senyors canonges bordoners aportavan capas també de dit tern, los sustentors també portavan capas moradas anant entre mitg del clero sens córrer a professó.

La professó isqué per lo portal major de la seu, passà per lo carrer Major, carrer de Cavallers, plassa del Pallol, devallada del Roser dret al portal de Sant Francesc, rambla, entrà per lo portal de Sant Antoni dret a la Pescateria y passant per lo carrer Merceria tornà a la plassa y per las escalas de la seu tornà a la cathedral.

Los altars foren, és a saber, de las monjas de la Ensenyansa al carrer Major en una porta de las botigas de casa don Plácido Montoliu, lo cap de altar era Nostra Senyora de la Concepció, lo dels religiosos de Sant Agustí era al mateix carrer Major en la botiga de la casa del senyor Francisco Martí y de Borràs, lo cap de altar era Santa Tecla.

Lo de las monjas descalças era al carrer de Cavallers en casa lo senyor Anton Compte de Reus, lo cap de altar era Nostra Senyora del Carme.

Lo dels pares caputxins era en lo mateix carrer de Cavallers en casa lo senyor don Joseph Figuerola y Blanes, lo cap de altar era Santa Tecla y Sant Pau.

Lo de las beatas era en sa casa pròpia, lo cap de altar era Santa Catarina.

Lo dels dominicos era en casa Anton Fàbregas, notari, lo cap de altar era Nostra Senyora del Roser.

[pàgina 37]

Lo dels pares de Sant Francesch era al costat de la porta de la glésia, lo cap de altar era nostra Senyora dels Àngels.

Lo del col·legi o seminari era a la porta de la universitat, lo cap de altar era Santa Tecla.

Lo dels pares de la companyia de Jesús era a la porta de sa glésia, lo cap de altar era Santa Tecla.

Lo de las monjas de Santa Clara era al costat de la porteria de son convent, lo cap de altar era Santa Clara.

Lo dels pares trinitaris era devant lo restillo dit del Miracle, lo cap de altar era la Santíssima Trinitat.

Lo dels pares carmelitas descalços era a la Pescateria a las voltas de Gaspar Gil, lo cap de altar era de Sant Joseph.

Lo dels pares mercenaris era al costat del portal de Sant Antoni, devant la creu, lo cap de altar era Nostra Senyora de la Mercè.

Lo dia 24 de abril de dit any 1738 fou servit Déu Nostre Senyor donar-nos la aigua de què tant necessitàvem. Al primer del mes de maig se tornà Nostra Senyora de Misericòrdia, la tarda antes se digué y cantà ab tota solemnitat una salve y la pagà la ciutat del modo se expresa en lo folio 31 y se executà tot lo demés que en dit foli 31 se diu sobre lo tornar-se Nostra Senyora de la Misericòrdia.

Verum canonge Vernis, arxiver.

Concili provincial.

En lo any 1738 lo il·lustríssim y reverendíssim senyor don Pere de Copons y de Copons, digníssim arquebisbe de la present santa metropolitana iglésia primada de las Espanyas, havent demanat primerament lo consentiment al molt il·lustre capítol, com és de veurer ab carta de dit senyor arquebisbe en lo llibre de resolucions capitulars sots diada de 16 de juny de dit any 1738 y ab la clàusula [pàgina 38] acostumada habito tractatu etcètera, convocà concili provincial per lo dia 18 de setembre de dit any 1738 y lo dit dia 18 se féu obertura de dit concili provincial, en la qual assistiren los il·lustríssims senyors bisbes de Tortosa, Lleyda, Gerona y Solsona, los síndichs de las santas iglésias menos la de la metropolitana, los abats de Serrateix, Besalú, de Sant Pere de Galigans, de Camprodom, de las Avellanas, de Montserrat, de Santas Creus, lo prior de Escala Dei, lo paborde de Manresa y alguns procuradors de altres vocals sens tenir aprobadas las procuras en tant que després los comissaris per habilitar ditas procuras que se anomenaren per lo sant concili provincial com és de costum en la segona sessió, que fou als 29 de dit mes de setembre aprobaren algunas de ditas procuras.

Dita obertura se féu ab lo modo següent; que assistint tots los sobredits en lo palàcio arqueiepiscopal, menos lo síndich de la present santa iglésia per las causas y rahons que més avant se explicaran, isqueren de dit palàcio a las sinch horas de la tarda tocant-se al exir de dit palàcio las campanas de la present santa iglésia, precehint emperò lo avís per la campana de dit palàcio y immediatament a la creu del senyor arquebisbe anaven alguns de dits procuradors a dos alas sens atendre a la precedència per rahó de sos principals, per no tenir encara com dalt se ha dit las procuras habilitadas. Després se seguian los síndichs de las santas iglésias, menos lo de Tarragona,

ordine turbato, després lo paborde de Manresa, prior de Escala Dei, y abats a dos alas, y en últim lloch los sobre dits quatre senyors bisbes dos a cada part, portant los dos més antichs que foren los de Tortosa y Lleyda al senyor arquebisbe en mitg y arribant al portal major de la cathedral lo il·lustre senyor doctor Manuel Martí, coadjutor del senyor sagristà, y canonge doctor Joan Martí Perelló, com a més preheminent per ausència del senyor ardiaca major, [pàgina 39] y canonge don Joseph Gisvert y Velázquez, donà lo isopo al senyor arquebisbe, de mans del qual lo tornà a péndrer dit senyor sagristà major, y proseguint la funció, tocant-se en lo interino lo orgue, passaren per lo chor y arribats a las escalas de la reixa del altar major feren oració y immediatament se n'anaren per la porta del claustro y prenent a mà dreta se encaminaren a la capella de Corpore Christi, ahont arribats que foren dins lo presbiteri de dita capella de Corpore Christi y arrodillats feren oració y luego se cantà ab tota solemnitat per la cantòria de la present santa iglésia lo hymne Veni cre[*a*]tor, etcètera, y acabat dit hymne se alsà lo senyor arquebisbe, quedant tots los demás arrodillats y digué las acostumadas collectas, tenint-li lo llibre un de sa família y son secretari la palmetòria y acabadas ditas collectas isqueren de dit presbiteri y se assentaren en sos respective puestos, és a saber, lo senyor arquebisbe en son solio, los senyors bisbes en sas cadiras ab brassos y estrado immediats al dit solio, ço és, los senyors bisbes de Tortosa y Gerona a la part dreta del senyor arquebisbes y los senyors bisbes de Lleyda y Solsona a la part esquerra, y los demás vocals se assentaren en banchs respallers, és a saber a la part dreta los senyors abats, priors, etcètera, y procuradors y a la part esquerra los síndichs de las santas iglésias y immediatament com se acostuma lo senyor arquebisbe digué una oració en llatí molt docta y ab gran elegància y acabada dita oració lo senyor arquebisbe anomenà com se estila S.A.C. secretari de província, sota-secretari y altres officis y feta dita nominació se'n tornaren per lo mateix camí y ab la mateixa forma que baxaren del palàcio arqueiepiscopal y lo síndich de la santa iglésia de Tarragona se quedà en la capella de Corpore Christi.

[pàgina 40]

Se adverteix que en la dita funció de associar al senyor arquebisbe des del palàcio arqueiepiscopal a la capella de Corpore Christi, com y desde esta al dit palàcio no assistí per resolució dels comisaris anomenats per dit effecte del molt il·lustre capítol al primer de setembre 1738 lo síndich de la present santa metropolitana iglésia, com axí mateix ho havia practicat en lo obertura del concili provincial del any 1733 per resolució també capitular presa als 21 de maig de dit any 1733, sinó que al temps del voler-se assentar lo senyor arquebisbe en son solito y los demás vocals en sos respective pues-

tos, isqué lo síndich de la present santa iglésia de la aula capitular y se assentà en los banchs de la part esquerra, ahont estavan com dalt se ha dit, los demás síndics de las santas iglésias, lo puesto més preheminent que fou immediat al senyor bisbe de Solsona per ser y haver esta sempre lo estil y constar per resolucions differentes del S.C.P. que lo síndich de la present santa metropolitana iglésia tinga sempre lo primer lloch o la precedència a las demás santas iglésias no solament en la dita funció de la obertura del concili sinó també en totas las demás de dit S. C. P. com y que lo síndich de la santa iglésia de Solsona tinga sempre lo lloch posterior.

Lo motiu tingué lo molt il·lustre capítol de la present santa iglésia en resòldrer que son síndich no assistís en la dita funció de associar al senyors arquebisbes, sinó del modo està expressat, en dit any 1733, com féu lo present any 1738, fou per voler los abats y priors anar detràs de tots los síndics de las santas iglésias ab dos alas conforme los il·lustríssims senyors prelats y no haver estat del agrado de dits il·lustríssims senyors atténdrer al exemplar del concili provincial del any 1727, que consistí en anar los abats y priors a la dreta y los síndichs de las santas iglésias a la esquerra del mateix modo, que estan assentats en la capella de Corpore Christi, ni menos al [pàgina 41] que se practicà en lo concili provincial del any 1717 celebrat en la ciutat de Gerona per trobar-se vacant la sede arqueiepiscopal de la present iglésia, y en lo del any 1722 celebrat en la present ciutat que consistí en que los abats, síndichs de las santas iglésias, priors, etcètera, anaren ordine turbato, conforme ho asseguraren don Bonaventura de Lanuza y de Oms, degà y canonge de la present iglésia y síndich en dit concili de 1717 y lo doctor Pere Anton Foguet, infermer y canonge de la present iglésia y síndich en lo dit concili de dit any 1722, y si bé, dits il·lustríssims senyors prelats en lo concili del any 1733 declararen per interino que los dits abats y priors anassen ab dos alas detràs los síndichs de las santas iglésias, reservant emperò lo dret a las parts tant en lo petitori com en lo possessori appella lo síndich de la present santa iglésia de dita declaració com a perjudicial y gravatòria als drets y prerogativas de las santas iglésias y en especialitat de la metropolitana com més llargament és de veurer en lo procés del concili provincial de dit any 1733.

Consegració del senyor bisbe de Àvila.

Havent escrit lo il·lustríssim senyor don Narcís Queralt, bisbe electo de Àvila, al molt il·lustre capítol de la present iglésia ab carta de 24 de setembre 1738 que havia merescut la honra de que lo il·lustríssim y reverendíssim senyor arquebisbe se oferia a consegrar-lo, demanà ab dita carta lo permís per a que pogués fer-se la consegració

a la cathedral, a qual petició concedí lo molt il·lustre capítol ab resolució capitular de 27 de dit mes y any, y havent deliberat dits il·lustríssims senyors se fes dita consecració lo dia 19 de octubre de dit any, lo il·lustríssim senyor arquebisbe envià un recado per un capellà de sa família als molt il·lustres senyors síndichs, quals en companyia del senyor ardiaca major se conferiren ab dit il·lustríssim senyor arquebisbe [pàgina 42] y los proposà lo modo havia ideat ab què se havia de compòndrer lo presbiteri y després de haver convingut se executàs del modo ho havia proposat dit senyor arquebisbe, este demanà a dits senyors síndichs se servissen pendrer a son cuidado lo fer compòndrer dit presbiteri per estar sa il·lustríssima y família molt ocupats ab lo concili provincial que actualment se estava celebrant y havent-se encarregat dits senyors síndichs de dita incumbència se practicà ab la forma següent.

Primo se alsà lo presbiteri al igual de la primera grada de manera que tot ell era un pla y sols quedà una grada que era la superior, qual pla y grada se cubrí tot de catifas.

Ítem a la part del evangeli, entre las portas de la sagristia y capella de Nostra Senyora dels Sastres se parà arrimat a la paret lo altar per lo senyor bisbe consecrado ab esta forma; se posà lo docer del senyor arquebisbe Cervantes, y una mesa de la llargària y alsària del altar de Nostra Senyora de la Concepció per posar-i com si posa, lo palis del dit altar de la Concepció, se posaren las dos gradas del altar de Sant Carlos, a la grada superior se posà lo misteri de plata de la Assenció y a la inferior se posaren dos sants de plata, dos candeleros de plata y la sacra petita, també de plata, y entre dit altar y la porta de la sagristia se posà la credensa per lo senyor bisbe consecrado y assistents, que foren los il·lustríssims senyors bisbes de Gerona y Solsona y per dita credensa serví la mesa del altar del monument davant de dit altar se posaren tres cadiras ab tres almoadas, unas dos passas apartadas entre si, y de dit altar, que eran las que servian als il·lustríssims senyors prelats en la aula conciliar.

Ítem se parà lo faldistori per lo il·lustríssim senyor arquebisbe a la part de la epístola davant lo sepulcre del patriarca don Joan de Aragó, unas sinch passas apartat de dit sepulcre, y se posà un banch cubert de terciopelo carmesí ab galons de or [pàgina 43] arrimat a la mateixa retxa de dit sepulcre per a assentar-se los parents del senyor bisbe consecrado que havian de ministrar las offertas. Al cap de dit banch, a la part del altar, se posà una credensa per lo il·lustríssim senyor arquebisbe y també se parà la credensa del altar major ab dos candeleros.

Ítem lo altar major se parà ab la major ostentació posant a la grada superior baix lo docer de plata la Verge de la Concepció de plata y sis candeleros de plata a la grada inferior.

Ítem se previngueren assientos per los il·lustríssims senyors bisbes de Tortosa, Vich y Lleyda, y per lo senyor ministre de la real audiència, qual se trobava en la present ciutat per lo concili provincial y dits assientos eran en las portas col·letarals del presbiteri de Santa Tecla y Nostra Senyora dels Sastres, ajustant a las sedas o colgaduras del presbiteri immediatas a la retxa altra colgadura de las de la aula capitular que arribava fins prop de terra perquè no fossen vistos dits senyors bisbes y senyor ministre del poble.

També se féu un catafal capàs per la capella devant o desota las teclas que venia al igual del enfustat o pla del presbiteri.

També se posaren quatre ordes de banchs al peu de las escalas del presbiteri, los de devant o més immediats a ditas escalas, cuberts ab los paños de ohir los sermons per assentar-se los vocals del concili provincial de primera distinció y los demés banchs sens cubrir per los demés vocals y personas ecclesiàstiques.

Se il·luminaren tots los tres salmons y dos retxas y tot lo gasto tant de la cera com de tot lo demés que importa tot lo predit ho pagà lo senyor bisbe conegrado, donant tota la cera que quedà a la sagristia.

Lo senyor arquebisbe demanà als senyors síndichs del molt il·lustre capítol fossen servits per honor de la funció y de las personas que la executavan de pujar ells sols a palàcio a buscar-los ab hàbits de chor axí com se acostuma en las festivitats que baixà sa il·lustríssima a la seu, y acabada la funció tornar-los acompanyar fins dalt, lo que [pàgina 44] executaren dits senyors síndichs per resolució capitular presa als 15 de octubre 1738.

També se elegiren quatre capitulars perquè vestits ab hàbits de chor acompanyassen y cortegassen als senyors bisbes y senyor ministre de la real audiència y axí mateix quatre capellans vestits també ab hàbits de chor per acompanyar y cortejar los senyors abats y demés vocals del concili.

Lo senyor arquebisbe féu la sobre dita conegració sens assistents de dignitats ni canonges.

Sermó del senyor bisbe de Lleyda.

Trobant-se en la present ciutat lo il·lustríssim y reverendíssim senyor don Gregori Galindo, bisbe de Lleyda, per jutge compulsorial de la causa que entre lo il·lustríssim y reverendíssim senyor arquebisbe de Tarragona de una y lo excel·lentíssim senyor duch de Cardona, de part altra, se vertia en la cúria romana sobre la rectoria de la vila de Falcet y haver predicat casi en totas las iglésias de la present ciutat dit senyor bisbe, lo pare rector de la companyia de Jesús, suplicà a dit senyor bisbe se servís predicar lo dia de la doctrina general,

que tots anys acostuman fer dos pares de la companyia en la present santa iglésia y havent concedit dit senyor bisbe, lo dit pare rector de la companyia *se confert*⁴ ab los senyors síndichs annals de la present santa iglésia per representar-los lo predit, y per veure si la santa iglésia hi tindria algun reparo, y en cas de no tenir-ni assenyalassen lo dia per dita funció, los quals senyors síndichs per ser la primera domínica de novembre dia de Tots los Sants y la segona lo patrocini de Nostra [pàgina 45] Senyora assenyalaren la tercera domínica següent que fou als 15 de dit mes de novembre de 1739, en la qual predicà dit il·lustríssim senyor bisbe al numerosíssim concurs y ab son acostumat esperit en lo púlpit ordinari, qual se adornà ab una senefa de vellut carmesí que rodava lo tornaveu y un sitial del mateix vellut que rodava lo púlpit y la maitat de la barana de la escala de dit púlpit, sens emperò estrado, ni missal y com lo il·lustríssim senyor arquebisbe volgués assistir, com acostuma, en dita funció, los senyors síndichs elegiren altres dos capitulars en companyia dels quals reberen al dit senyor bisbe a la porta de Santa Tecla y lo més preheminent li donà lo hisopo que'l ministrà a dit senyor capítular un monjo que estava previngut y directament entrant per la porteta que donà a la capella de Santa Tecla lo acompanyaren al presbiteri ahont se havia posat junt a la retxa del sepulcre de don Joan de Aragó una cadira de pontifical y estrado per lo senyor bisbe y quatre cadiras per los quatre capitulars y se posà també per la família del senyor bisbe un banch ras, y allí tots ohiren la doctrina que explica lo sobre dit pare rector de la companyia y acabada aquella al comensar los minyons lo diàlogo acompanyaren dits quatre capitulars al senyor bisbe al púlpit passant per detràs del altar major, per la sagristia y per la porta del claustro y acabat lo sermó los mateixos capitulars lo acompanyaren fins a la porta de Santa Tecla ahont se despediren.

[pàgina 46]

Funeral del sumo pontífice Clement XII.

No obstant que lo molt il·lustre capítol no rebé carta del il·lustríssim senyor nunci (com sempre se ha acostumat) de la mort del sumo pontífice Clement XII que fou als 6 de febrer 1740, resolué dit molt il·lustre capítol als 9 de maig de dit any y participà al il·lustríssim senyor arquebisbe, qui axí mateix no rebé carta del dit il·lustríssim senyor nunci, se fessen las exèquias per dit sumo pontífice en atenció de haver sabut que las demás santas iglésias havian tingut carta de dit il·lustríssim senyor nunci y en conseqüencia discórrer se hauria extraviat la carta de dit il·lustríssim senyor nunci dirigida

4. Text anotat al marge.

al molt il·lustre capítol per dit effecte. Qual exèquias se feren als 21 de maig de dit any 1740 ab lo modo següent; lo divendres dia 20 al mitgdia se tocà a morts ab las campanas de enterro general de capítol y la vedada, fent tres tochs y lo mateix se observà a la nit, y també al matí del dissapte dia 21 antes del offici y semblantment a las absoltas corresponent sempre tots los convents al mateix temps se tocava en la cathedral. Se féu un túmol en lo chor entre lo Sant Christo y la porta mira al altar major ab los banchs y pots se posan per lo llit de la Assumpta tot rodat de negre ab lo cobre túmol de vellut vell y paño de enterrar los senyors canonges. Sobre dit tablado se posà lo carro dels aniversaris cubert ab lo vellut nou ab lo qual se enterran los senyors canonges sobre dit carro una almoadada morada, un cap de mort ab tiara, capsa y estola del senyor arquebisbe Terés, y una alba de las millors, als peus sendàries y a las mans guants carmesins y lo demás de pontifical. Sobre dit tablado se posaren dotse ciris de sis onses y quatre atxes, al piso del chor per los costats quatre [pàgina 47] atxeras ab vint cirials grossos y tot cera groga, als peus de dit túmol se posà la creu del capítol ab un tamboret y al cap un faristol ab tovallola de domàs negre y codern per la oració, y al costat del faristol un tamboret ab lo gerro de plata y hisopo per quant los convents anaren a fer la absoluta que fou de las set a las vuit horas del matí. A las vuit horas se entrà al chor, se digué prima y després aniversaris per ser dia semidoble, immediatament se digueren tèrcia, sexta y nona. Després se digué lo offici o missa conventual per lo dit sumo pontífice, qual celebrà lo il·lustre senyor doctor Emanuel Martí, sagristà major y canonges com a dignitat més preheminent per ausència del il·lustre senyor don Joseph Gisvert y Velasques, ardiaca major y canonge, ab assistència dels senyors capitulars, diacas, semmaners. Dit offici se celebrà ab paraments negres, los millors ab tota la música y ab molta solemnitat. Al altar major se posaren los sis candeleros y creu grans y tot ab cera groga y assistiren quatre col·legials. Acabat dit offici los officiants junt ab lo mestre de cerimònies ab son bastó, monjo major ab la bacina y monjo mitjà ab lo incenser se n'anaren a la reixa del chor devant del túmol y se cantà per la capella una absoluta tant solament. En dita missa assistí lo il·lustríssim y reverendíssim senyor don Pere Copons y de Copons meritíssim arquebisbe de la present santa iglésia, axí mateix assistiren los senyors regidors en son banch. Se adverteix que acabat lo offertori lo senyor diaca anà al chor y incensà a dit senyor arquebisbe tant solament y finalment finida dita absoluta lo senyor arquebisbe se'n tornà a son palàcio avent-lo acompanyat com se acostuma los senyors capitulars.

[pàgina 48]

Mort y exèquias de la sereníssima senyora viuda del senyor don Carlos II, rey de Espanya.

Als 16 de setembre 1740 (precehint carta de sa real magestad) se feren las exèquias de la sereníssima reyna viuda dona Mariagna de Neoburch del senyor Carlos segon, rey de Espanya. Se féu un gran túmol ab molts cents ciris y moltas atxas entre lo chor y altar major, tot fet y disposat a costas y despesas de la ciutat, y axí mateix se donaren *per la ciutat*⁵ per lo altar major sis ciris de mitja lliura y 4 ciris per los candaderos dels acòlits, també se donaren candelas per part de la ciutat a tots los residents y al senyor arquebisbe un ciri de mitja lliura, los dos parroquials anaren al chor ab dos monjos per oferir las candelas y lo ciri del senyor arquebisbe y pujant cada un dels parroquials per son chor anaren oferint per son orde y exint per la retxa de dit chor, anaren ahont eran los seculars per oferir axí mateix las candelas.

Se tocaren las campanas tres dias com se acostuma y se entrà a prima a set horas y mitja y després de tèrcia se digué la conventual y immediatament sexta y nona y per ditas horas y conventual era lo chor en la capella del Santíssim Sagrament. Luego entraren las religions per son orde a fer la absolta general y acabadas ditas absoltas se comensà la missa en lo altar major ab molta solemnitat que la digué lo senyor ardiaca major. Acabada la missa predicà en lo púlpit de las amonestacions lo comenador del convent de la Mercè de la present ciutat, qual sermó fou a càrrech de la ciutat y acabat dit sermó se féu una absolta general estant los del altar dins la retja del presbiteri y los del chor en sas cadiras. Y en atenció que la ciutat no volgué donar més que nou lliuras per lo refús de la cera [pàgina 49] del sobre dit túmol, conforme havia fet en las exèquias del rey Lluís primer de Espanya, lo molt il·lustre capítol als 18 de dit mes de setembre resolgué no péndrer ditas nou lliuras de la ciutat per ser cosa tan mòdica y pagar las de diners propis a la sagristia, com en effecte se pagaren quedant a favor de la sagristia a més de ditas nou lliuras los ciris del altar y acòlits y las candelas de la oferta. Advertit que los molt il·lustres senyors síndichs retornaren las ditas nou lliuras a Francisco Martí, síndich del molt il·lustre ajuntament, dient-li que se retornaven per no correspondrer al dret de la sagristia y que venint semblant ocasió lo capítol pendria altra resolució.

5. Text anotat al marge.

Translació del Sant Christo de la confraria de la Sanch de la Iglésia de Sant Llorens a la de Natzaret.

Als 15 de mars 1742 lo prior y procurador de la congregació de la Puríssima Sanch de Jesuchrist donaren una súplica al molt il·lustre capítol súplicant que en atenció de voler trasladar la imatge del Sant Christo de la capella de Sant Llorens a la capella o Iglésia de Natzaret se servís assistir a dita funció y que en est cas disposàs dit molt il·lustre capítol lo modo y forma ab què deuria practicar-se dita translació en virtut del que resolgué dit die lo molt il·lustre capítol assistir a la proffessó de la translació de dita santa imatge, determinant fer-se la proffessó lo die 18 de dit mes a la tarde, després de completas, y que antes o al comensar completas aportassen los de la confraria de la Sanch la imatge del Sant Christo ab 6 atxas a la present santa Iglésia y la col·locassen en lo altar major aont se tingueren previngudas las almoadas corresponents, divent emperò executar-se tot lo predit entrant per la porta de Santa Tecla y que los demás congregants volguessen anar a la professó se congregassen en la capella de Corpore Christi fins a comensar-se la professó. Així mateix resolgué dit molt il·lustre capítol se fes la dita professó ab lo modo següent, és a saber, que isqués per lo portal major, anàs per lo carrer Major y carrer de la Nau y que al arribar a dita Iglésia de Nasaret [pàgina 50] y en la professó se cantà lo Miserere a chors ab la capella aportant lo preste y diacas, paraments morats, lo que se féu per trobar-se dit die 18 lo die del Diumenja de Rams. Acabada dita funció en dita capella de Nazaret se'n tornà la professó per lo carrer de Santa Anna, carrer de la Marceria y plasa de las Cols, y al acabar-se la professó que fou en lo altar major se digueren los versets y col·lecta de nostra patrona y al retornar dita professó se resà lo Miserere.

Se adverteix que en dita professó assistí lo molt il·lustre ajuntament qui vingué a la catedral antes de comensar-se la professó y retornà a la present Iglésia. Convidat emperò dit molt il·lustre ajuntament per dita confraria y assistiren també los col·legials a esta funció.

Se nota que lo sobre dit die 15 resolgué lo molt il·lustre capítol que los senyors syndichs passasen un recado als reverents procuradors de la confraria de preveres demanant-los avisassen a tot lo clero per la assistència lo que se executà per medi del doctor Jaume Sants, prevere y beneficiat de la present santa Iglésia, altre dels oficials del molt il·lustre capítol, y dits reverents procuradors annals se conferiren ab dits senyors syndichs dient-los que havent tingut confraria havian resolt molt gustosos acompanyar al molt il·lustre capítol y assistir en dita funció y que de part de la confraria donavan las degudas gràcias al capítol de la atenció.

Pregàries per aygua.

Als 27 de mars 1742 lo molt il·lustre ajuntament de la present ciutat per medi dels il·lustres senyors regidors don Joseph de Claver y doctor Mariano Alberich, féu una embaixada al molt il·lustre capítol, los quals dos senyors regidors entrats que foren en la aula capitular y rebuts per dos senyors canonges en la porta de dita aula capitular se assentaren un a cada part després del canonge més antich y dit senyor don Josep Claver digué trobant-se lo molt il·lustre ajuntament ab [pàgina 51] una súplica dels pagesos de la present ciutat suplicant-los que respecta a la secada que se experimentava se servissen demanar se fessen las pregàries per alcansar del Altíssim lo alivio de la pluja y que per tant en nom de dit molt il·lustre ajuntament suplicava al molt il·lustre capítol fos servit manar donar-se principi a las rogativas, al que se li respongué per lo senyor president que lo molt il·lustre capítol atesa dita representació y necessitat pendria resolució et in continenti exierunt foras acompanyat per dits dos senyors canonges més moderns fins al cap devall de las escalas de la porta de la aula capitular.

Y seguidament fonch resolt se fessen ditas pregàries more solito, és a saber, comensant-se lo die 28 de dit mes de mars las lletanias antes del offici y que se suplicàs al senyor arquebisbe lo permís per la col·lecta Pro pluvia participant-se dita resolució a la ciutat lo que se executa per medi de mossèn Miquel Rovira ab recado dirigit al senyor don Josep Claver.

Y en conseqüència los senyors syndichs lo dit die 28 pujaren al senyor arquebisbe per lo permís de dir la dita col·lecta Pro pluvia lo que fonch servit concedir dit senyor arquebisbe y que així mateix sa senyoria cudaria de passar recado a totas la religions perquè en la missa diguessen dita col·lecta y a la confraria de preveres.

Embaixada de la ciutat per pregàries.

Als 22 de maig 1742 lo molt il·lustre ajuntament de la present ciutat per medi dels il·lustres senyors regidors don Joseph de Claver y doctor Mariano Alberich, féu una embaixada al molt il·lustre capítol, los quals dos senyors regidors entrats que foren en la aula capitular y rebuts per los dos senyors canonges més moderns y assentats del modo se ha dit en lo dia 27 de mars de dit any 1742, dit senyor don Joseph Claver digué que en atenció de experimentar-se la gran necessitat en los camps per la falta de aigua suplicava en nom de dit molt il·lustre ayuntament al molt il·lustre capítol, se servís disposar las rogativas a sa Divina Magestat, al que se li respongué per lo senyor president [pàgina 52] que lo molt il·lustre capítol determinaria sobre lo predict y que de la resolució se pendria se donaria avís al

molt il·lustre ayuntamiento, y en continent dits senyors regidors isqueren de la aula capitular acompanyats per los dos senyors canonges més moderns. Y immediatament fou resolt que se comensassen las lletanias antes del officí y que se demanàs al senyor arquebisbe lo permís per poder dir en la missa la col·lecta Pro pluvia participant-se dita resolució a la ciutat per medi de dos comissionats, lo que fou executat.

Embaxada de la ciutat per donar gràcias a sa Divina Magestat.

Als 14 de juny 1742 los il·lustres senyors regidors don Joseph Claver y doctor Mariano Alberich (precehint un recado als senyors síndichs) entraren en la aula capitular y en nom del molt il·lustre ayuntamiento de la present ciutat digué dit senyor don Joseph Claver que respecte de haver sa Divina Magestat concedit la aigua de que tant se necessitava, desitjava lo molt il·lustre ayuntamiento fer alguna demostració en acció de gràcias, si bé que trobant-se la ciutat ab tants ahogos y gastos precisos, no podria ser ab aquella solemnitat y gasto com en altrás ocasions havia practicat y que per ço suplicava al molt il·lustre capítol se servís anomenar comissaris per poder discórrer lo modo ab què podria fer-se dita funció y en continent se respongué a dits senyors per medi del senyor president que molt il·lustre capítol pendria resolució, la que se participaria, y immediatament, dits senyors regidors acompanyats per dos senyors canonges més moderns isqueren de la aula capitular y tornats dits dos senyors canonges en la aula capitular lo molt il·lustre capítol anomanà per a conferenciar ab dits regidors als il·lustres senyors síndichs, los quals congregats en la aula capitular lo endemà dia 15 ab dits dos senyors regidors, estos digueren que en atenció que la ciutat no estava per gastos, los aparexia fora bastant cantar-se un Te Deum ab tota solemnitat en virtut del que fou acordat que lo diumenge següent dia 17 de juny a la tarda després de completas se cantàs lo Te Deum ab tota solemnitat estant lo preste ab sos diacas en lo altar major y lo clero en lo chor ab ciris encesos quedant a càrrech del molt il·lustre ayuntamiento pagar la capella (a la qual se donaren 3 sous), donar sis ciris de mitja lliura per lo altar major y dos ciris per los dos candeleros dels escolanets y axí mateix los ciris per tot lo clero retornant-se emperò tota dita cera a la ciutat y semblantment ab lo càrrech de donar a tots los residents la distribució de 12, 10 y 8 diners respective, al preste, diacas, mestre [pàgina 53] de cerimònias y monjos porcio doble y per últim donar a la sagristia 15 sous y als campaners per son treball 10 sous lo que fou tot executat del modo sobredit.

Relació de la peste de Messina.

En los últimos días del mes de mars del any 1743 arribà en lo port de la ciutat de Messina del regne de Sicília una barca genovesa que venia de llevant carregada de blat y passada al lazzereto de dit port ab las acostumadas formalitats del jurament del capità y escrivà, féu no obstant, dita barca quinse dias de quarentena y regonegut lo càrrech per los metges y feta per estos la relació de ser libero dit càrrech de tota suspita resolgueren de donar-li després de altres pochos dias lo acostumat passaport de sanitat. Quant per providència de Déu Nostre Senyor (de la qual ni menos se saberen aprofitar los de dita ciutat de Messina) lo capità de dita barca obrint en lo seu quarto una caxa de telas y cotó quedà mort, lo que fou motiu bastant per confessar los demás de dita barca haver fet per lo viatge cambi o mútuo de robas ab una embarcació turca, prenent lo genovès las caxas de telas, tabaco, cotó y sombreros, lo que entès per la deputació de la sanitat de dita ciutat de Messina resolgué se cremàs dita barca genovesa, differint la execució per lo dia següent, la qual dilació fou causa de la total desgràcia y ruïna de dita ciutat de Messina. Perquè en la nit lo capità que estava de guarda en lo dit lazzereto y axí mateix los demás guardas y bastaixos moguts de la avarícia se'n portaren secretament las caxas de telas, cotó, tabaco y sombreros, ocultant-las en la ciutat, en las casa de quiscun de ells, sens considerar, ni atèndrer lo menor inconvenient, hi haver-se fet càrrech de la mort repentina del capità de dita barca al obrir una de ditas caxas, podent-se aquí ab molta rahó aplicar lo de Virgili; quid non mortalia pectora cogit auri sacris fames. Lo que ignorat per la deputació de la sanitat de dita ciutat de Messina y pensant-se que no faltava cosa alguna de dita barca manà se cremàs dita barca com en effecte se executà, y als 16 del mes de maig dia en què se conclogueren los quaranta dias del arribo de dita embarcació genovesa se cantà en la iglésia catedral de dita ciutat de Messina lo Te Deum [pàgina 54] en acció de gràcias de haver-los preservat del contagi no obstant de haver tingut tant temps en lo port de dita ciutat la sobre dita embarcació genovesa y haver succehit la mort del capità al obrir una de ditas caxas com sobre se ha dit.

Però los dits capità, guardas y bastaixos sens reflectir a cosa alguna y sorpresos de sa infame avarícia comensaren de usar de las mercaderias tenian ocultadas en sas casas y en las sobre ditas caxas, pensant que bastava haver passat 40 dias, però lo dit capità al obrir la caxa de telas en pocas horas queda mort y successivament totas las altrás guardas y bastaixos còmlices en lo robo de ditas caxas, lo que fou causa de extèndrer-se semblant mal de son principi en lo quartel anomenat del Gellizzari, en lo qual estan tots los bastaixos que serveixen al lazzereto.

Lo altre càstich de sa divina omnipotència sobre dita ciutat de Messina fou que en lo principi los metges (essent en aquella ocasió en dita ciutat 32) los 30 mantingueren y defensaren ab empeño ésser una infecció de ayre y morbo epidèmich corresponent a la influència que la Itàlia havia patit en lo ivern antecedent a causa que los morts (no obstant de ésser la ciutat de Missina tan populosa) eran uns quinze o vint cada dia sens voler-se fer càrrech los dits metges del succehit en la barca al obrir lo capità de ella una de ditas caxas, ni menos de la desgràcia del capità, la guarda y sos companys aplicant totas estas causas segons a la epidèmia y la major locura fou defensar, que no era mal se comunicàs a excepció de dos de dits metges que ab tot conato defensaren ésser contagi lo qual si bé no se escampà per dita isla de Sicília per la gran diligència y precaució ab què guardaren la línea que per dit effecte se ordenà fer per lo virrey de dita isla ab tot se ha sabut per cosa certa que ab lo espay de tres o quatre mesos moriren en dita ciutat de Missina vint y sinch mil personas poch més o menos y entre ellas lo senyor arquebisbe de dita ciutat de Messina natural de esta ciutat de Tarragona, qui era lo il·lustríssim y reverendíssim senyor don fra Thomas de Vidal y de Nin, religiós cisterciense y fill de hàbit del real monestir de Santes Creus.

[pàgina 56]

Embaixada de la ciutat sobre la peste de Messina.

Y en atenció al predit los il·lustres senyors regidors don Joan Chrisóstomo Ximenes y don Joan Galarraga als 17 de agost 1743 per commissió del molt il·lustre ayuntamiento de la present ciutat (havent precehit recado als molt il·lustres senyors síndichs) vingueren a la aula capitular y rebuts en la porta de dita aula capitular per los dos senyors canonges més moderns y assentats que foren un a cada part després del senyor canonge més antich dit senyor don Joan Chrisóstomo Ximenes digué que dit molt il·lustre ayuntamiento tenia avís de la excel·lentíssima y reial audiència que lo regne de Cicília se trobava infecto del mal contagiós, y en particular la ciutat de Messina y que aparexia a dit ayuntamiento ésser convenient y necessari segons los ordes de sa excel·lentíssima guardar esta ciutat y son terme de semblant desgràcia y que per tant dit molt il·lustre ayuntamiento havia resolt participar-o al molt il·lustre capítol a fi de que se dignàs fer y executar lo mateix se practicà en lo any 1721, y que per ço dit molt il·lustre ayuntamiento estimaria que lo molt il·lustre capítol lo acompanyàs en las guardas de las portas, elegint lo molt il·lustre capítol lo portal fora de son major agrado, al que se respongué per lo senyor president, que lo molt il·lustre capítol apreciava sa atenció del molt il·lustre ayuntamiento y que sobre lo predit se pendria resolu-

ció, la que se participaria a dits senyors comisionats y en continent se'n anaren dits senyors regidors acompanyats per los dos senyors canonges més moderns fins baix la última grada de la aula capitular y retornats dits dos senyors canonges, lo molt il·lustre capítol resolgué se fes la guarda elegint lo portal de Sant Antoni y se féu comissió als molt il·lustres senyors síndichs per conferenciar y tractar de dit negoci ab dits senyors regidors com a comissionats del molt il·lustre ayuntamiento y en ditas juntas se acordà se comensàs a fer la guarda als 23 de dit mes de agost com en effecte se comensà dit dia, és a saber, en lo portal de Sant Antoni, lo senyor ardiaca major, un comensal y un beneficiat ab *un artista o notari*⁶ y axí mateix cada dia per sa antiguitat al que concorregueren las dignitats que no tenen canonicat als quals se'ls demanà de gràcia la assistència, en lo portal del Roser [pàgina 57] un cavaller y dos artistas y finalment en lo port un senyor regidor que feya residència en aquell dia y nit, las quals guardas duraren fins als 27 de setembre de dit any 1743. Déu Nostre Senyor per sa infinita misericòrdia vulga librar-nos a tots de dit mal del contagi. Verum canonge Vernis, arxiver.

Pregàrias per aygua.

Als 21 de mars 1744 los il·lustres senyors don Joseph de Claver y lo doctor Carlos Boni, regidors y comissionats de la molt il·lustre ciutat, entrats en la aula capitular convocat lo capítol representaren de part de son commú la necessitat de aygua que se exprimentava y que recorrian a vostra senyoria per a alcansar de la divina clemència lo socorro de esta necessitat y lo molt il·lustre capítol respongué per organum del senyor ardiaca major que pendria sobre lo proposat sa resolució y la participaria a sas senyorias per medi de sos syndichs y en continent dits il·lustres comissionats donaren las gràcias al capítol y se isqueren de la aula capitular y lo capítol resolgué que pujassen los syndichs al senyor arquebisbe per obtenir lo permís de dir la col·lecta de la pluja en la missa y per a que sa il·lustríssima participàs a totas las religions diguessen dita col·lecta y resolgué també que post tertiam en lo chor se cantàs la lletania de Beata Maria cantant-la los parrochials com se acostuma en semblants casos y se explica llargament en lo foli 25.

Agravant-se més la necessitat de la aygua als 8 de abril 1744 los sobre dits comissionats suplicaren fer alguna nova demostració de pregàrias y que si apareixia fos la de tràurer y fer una proffessó general ab lo Sanct Christo de la Sanch y apareixent bé al molt il·lustre capítol se executà esta proffessó lo diumenja següent, pujant

6. Text anotat al marge.

mentres se deyan las completas lo Sanct Christo ab sis congregants ab atxas y se col·locà dit Sant Christo en lo [pàgina 58] presbiteri ab las almohadas moradas y en lo ínterim que se acabavan completas se n'entraren los 6 congregants detràs lo altar major y del modo y forma que se expressa en lo foli 1. Se deu advertir que los congregants si pujan mentres se diuen vespres, si és doble no deuen entrar en lo presbiteri fins després de haver incensat.

Però supenent Déu Nostre Senyor los beneficis de la pluja als 17 abril 1744 los sobre dits comissionants de la molt il·lustre ciutat representaren al molt il·lustre capítol que seria de gran consuelo per tota la ciutat el que diumenja pròxim se trasladàs la Verge Santíssima de Misericòrdia de la sua capella a la present santa iglésia y lo molt il·lustre capítol resolgué se executàs com se demanava y en effecte lo pròxim diumenja se executà del mateix modo se expressa en los folios 3, 25 y 34.

Als 29 de abril 1744 vehent que los sembrats y plantas se acabavan de pèrdrer a causa de la gran secada com a últim y segur refugi proposaren los sobre dits commissionats de la molt il·lustre ciutat el tràurer lo Sant Bras de nostra invicta patrona protomàrtir Santa Tecla y atès ésser molt justa esta petició resolgué que se tragués dit Sant Bras lo dia 12 de maig y realment se tragué dit dia ab la mateixa forma y solemnitat que se expressan en los 26 y 35.

És de advertir que se entrà a las 8 horas a prima però si esta funció se fan fora de la Quaresma, se pot entrar a prima a 2 quarts de nou, pues hi haurà bastant temps per a tot.

També és de advertir que los portants del Sant Bras foren 4 capellans y no 8 com altres vegadas que se mudavan a la porta de la iglésia de la companyia y quant eran 8 se donavan 14 sous a cada un y esta vegada com no eran sinó 4 se'ls ha donat a quiscun 1 lliura 8 sous que és porció dobla.

[pàgina 59]

És també de notar que en la semmana pròxima plogué abundantíssimament no sols en lo terme de Tarragona sinó també en tot lo Camp y casi per tot Catalunya.

És també de notar que quant se trau lo Sant Bras deu sempre precehir resolució capitular y en la missa solemne hi deu haver sermó de què deu cuydar la ciutat. A la proffessó assisteixen tot los religiosos menos los de la companyia y totas las comunitats de religiosos y religioses comprenents i també los pares de la companyia y col·legials deuen fer cada una son altar a un dels carrers o puestos per ahont passà la professó y de avisar ditas communitats deuen cuydar los mestres de cerimònias del molt il·lustre capítol y la ciutat junts y se feren totas las demás cerimònias notadas en los folis 26 y 34.

Altars de la professó.

- 1.- Las religiosas descalsas feren son altar en la porta de casa compte de Reus en lo carrer de Cavallers. Lo cap de altar la Verge de Carme.
- 2.- Los pares caputxins en lo carrer de Cavallers en casa lo senyor don Joseph Figuerola y Blanas. Lo cap de altar Santa Tecla.
- 3.- Las mares beatas de Santo Domingo en la sua portaria lo cap de altar Santa Catharina de cera.
- 4.- Los pares dominicos en la baixada del Roser devant de casa Fàbregas. Lo cap de altar Nostra Senyora del Roser.
- 5.- Los pares de Sant Francesch al costat de la porta de la sua iglésia. Lo cap de altar lo pare Sant Francesch.
- 6.- Los col·legials a la mateixa porta de la universitat. Lo cap de altar Sant Pau y Santa Tecla.
- 7.- Los pares de la companyia de Jesús a la mateixa porta de la sua iglésia. Lo cap de altar de Santa Tecla.
- 8.- Las religions de Santa Clara al costat de la sua portaria principal. Lo cap de altar Sancta Clara.

[pàgina 60]

Los pares de la Santíssima Trinitat devant lo restillo que baixa al convent del Miragle. Lo cap de altar la Santíssima Trinitat.

Los pares mercenaris devant del hostel de Sant Antoni, lo cap de altar Nostra Senyora de la Mercè.

Los pares carmelitas descalsos en la Pescateria sota la casa de Bernat Girona, notari. Lo cap de altar Nostra Senyora del Carme.

Los pares augustinos en lo carrer de la Merceria en la porta de la casa de Joseph Llima. Cap de altar Santa Rita.

Las mares monjas de la ensenyansa en lo carrer de la Merceria en casa de Rafel Gabriel. Lo cap de altar Nostra Senyora de la Concepció.

Y passats alguns dias havent-se ja abundantmen lograt lo benefici de la aygua se resolgué tornar a Maria Santíssima de Misericòrdia lo die 16 de maig com efectivament se tornà dit dia cantant la vigília una salve que pagà la molt il·lustre ciutat y al matí se cantà un offic solemne y com era ters diumenja hi hagué sermó y lo predicador digué alguna cosa de gràcias y també se féu la festivitad de la Minerva, la missa fonch després de nona y se digué de Beata Maria y sens violins per a trobar-se la ciutat molt atrassada y no poder gastar. A la tarde se entrà a las 4 a vespres y després ab una professó sens assistència dels religiosos anant dita professó y cantant en ella lo que's diu en los folis 4 y 31 se col·locà la Verge en sa capella y després se'n tornà la proffesó a la seu per lo carrer Major.

[pàgina 61]

Nova disposició sobre metges del molt il·lustre capítol presa als 27 de maig 1744.

Se ha de advertir que lo molt il·lustre capítol acostumava a tenir conduïts dos dels metges de la present ciutat aquells que li apareixian més a propòsit per son servey, estos los anomenava lo capítol durante beneplàcito.

Als dits dos metges conduïts se'ls donava per son salari a quiscun 40 lliures dich coranta lliuras cobradoras, ço és, 15 lliuras cobradas dels senyors pabordes que pagan en sos mesos, 2 lliuras 10 sous cada mes y las cobravan los mateixos metges, un mes lo un y un mes lo altre, y a més la administració dels communs los pagava 25 lliures a cada un, 12 lliures, 10 sous per Sant Joan de juny y 12 lliures, 10 sous per Nadal.

Los dits metges conduïts tenian obligació de visitar a tots los capitulars, tant tenint com no tenint dignitat, tant principals com coadjutors, y a sas respective famílias (sens que constàs ab certesa los que se devian entendre per família) però si venia lo cas de agravarse la enfermedad y de tenir-se consultas, lo capitular devia pagar a cada metge 8 sous per cada consulta, pues estas no entravan en la conducta de las 40 lliures.

Estant assò en aquest estat als 27 de maig del any 1744 resolgué lo capítol aumentar la conducta o salari als dits dos metges 40 lliures més a cada un de modo que ara cada metge tinga per son salari 80 lliuras pagadoras ab dos iguals pagas, la una per Sant Joan de juny y la altre per Nadal, las quals 80 lliures deuran cobrar del administrador dels communs y en atensió de haver-se'ls aumentat lo salari també se'ls han aumentat las obligacions de modo que dits doctors en medicina deuran visitar a tots los senyors capitulars tant principals com coadjutors, tant tenint com no te-[pàgina 62]-nint dignitat, aquell metge que lo senyor capitular voldrà y si vol a tots dos, degan així mateix visitar-lo tots dos, y no podran comptar cosa ninguna per rahó de consultas, ni de última enfermedad y lo consultar dits metges o entra si, o, ab qualsevol altre de ciutat o fora ciutat estarà en mà y voluntat del capitular malalt o dels que lo governaran en la enfermedad sens que tampoch per estas consultas ara sien moltes o pocas pugan ja may comptar-se res los dits dos metges del capítol, sinó que tot lo treball que pendran en visitar los capitulars y sas famí[li]as se entenga pagat y satisfet per las vuytanta lliuras de la conducta.

Tot quant se ha dit de capitulars se entén també de sas famílias y per família de capitular se entendrà sempre tots aquells que lo senyor capitular mantindrà a sas pròpias expensas.

Igualment deuran visitar dits doctors al pare y mare de dits senyors capitulars habitant emperò en las casas de dit senyors capitulars, encara que no-ls mantingan a sas pròpias expensas, y en cas que dits senyors capitulars no estigan en casa de per si sinó habitant en casa de algun parent o no parent, en est cas deuran visitar dits metges a un criat y a una criada, aquells que dirà lo canonge ésser de sa família.

Las ditas vuytanta lliuras a cada metge las deuran pagar lo administrador dels comuns y persò deurà cobrar dit administrador 30 lliures de las mesadas que per metges pagan cada any los senyors pabordes, és a saber, 2 lliuras, 10 sous quiscun cada mes, 30 lliures dels il·lustres senyors administradors de la bossa canonical, és a saber, del usdefruyt per ser este propi y tot repartible entre los senyors capitulars segons la disposició del fundador y las restants 100 lliuras dels productos de dita administració dels comuns y per major claredat del senyor administrador se expressarà en lo codern dels comuns lo modo y forma que deurà cobrar y pagar.

[pàgina 63]

Nota del repartiment dels pontificals del il·lustríssim senyor archebisbe Semaniego.

Lo il·lustríssim y reverendíssim senyor don Emmanuel de Semaniego y Jaca al 1 de desembre 1721 obtingué la gràcia de sa santedat de archebisbe de la present santa metropolitana iglésia de Tarragona primada de las Espanyas, després als 20 de setembre 1728 obtingué la gràcia de sa santedat de archebisbe de Burgos.

Lo dit senyor il·lustríssim en lo any 1742 renuncià lo archebisbat de Burgos y se retirà a la ciutat de Logronyo y en lo any 1744 morí. Després se hagueren de repartir los pontificals entre las santas iglésias de Tarragona y Burgos y per a fer-ho ab la més axacta puntualitat y veritat demanà la iglésia de Burgos un certificat authèntich de tot lo que havia frutat lo arquebisbat de Tarragona en lo temps lo obtingué dit il·lustríssim senyor, com en effecte Ignasi Seguí, notari y actuari de la cúria eclesiàstica tragué un certificat en lo qual se expressava puntualment tot lo que dit senyor archebisbe rebé en lo temps ho fonch de Tarragona, fet als 11 de setembre 1744 y rebut est certificat se féu lo repartiment y tocà a la present santa iglésia de Tarragona las cosas següents:

Lo certificat fet per dit actuari se troba en las resolucions capitulars copiat de verbo ad verbum baix la diada [...]de setembre 1744 y lo féu de orde del il·lustríssim y reverendíssim senyor doctor Pere Copons y de Copons, archebisbe actual de Tarragona.

Nota de las alajas remesas del senyor Semaniego per rahó dels pontificals.

Primo un bàculo pastoral de plata sobredorat [pàgina 64] de pes 56 octavas.

Ítem una sortija de or ab una esmeralda gran quadrada.

Ítem altre sortija de or ab una pedra color amatista.

Ítem un pectoral esmaltat de vert y blanch ab 12 pedras ordinàrias color amatista.

Ítem altre pectoral de fusta guarnit de or.

Ítem una plata ab sas canadellas, palmatoria y senyalador.

Ítem los llibres del pontifical.

Ítem una casulla de tela de or morada, estola, manuple, bossa de corporals y cobre calse del mateix.

Ítem una capa de domàs blanch guarnida ab una puntilla de or.

Ítem una capa de domàs morat guarnida ab una puntilla de or.

Ítem un gremial de domàs blanch guarnit.

Ítem un sitial de domàs morat.

Ítem dos almuadas de domàs encarnat y morat.

Ítem quatre tunicelas de tafeta.

Ítem quatre bandes de tafeta.

Ítem una capa consistorial morada ab sa capilla y adorno.

Ítem una mitra de lama de oro.

Ítem una alba de cambra y guarnida de puntas.

Ítem altre alba usada.

Ítem un calis ab patena y cullereta.

També se nota en los comptes contra esta iglésia 59 reals donats al que ha format los comptes y las certificacions y est repartiment fonch fet en Burgos als 21 agost 1745 per Joseph Gonzales Venero.

També remeteren una nota la qual se troba cusida en lo llibre de resolucions capitulars baix diada de 17 de setembre 1745 en què se expliquen las cosas se trobaren en la mort del il·lustríssim senyor Semaniego, expectants a pontificals.

[pàgina 65]

Mort y elecció de canonge penitencier d'esta santa iglésia.

Als 30 de setembre 1744 a las dotse de la nit morí lo quòndam il·lustre doctor Jacintho Casanovas, canonge penitencier de la present santa iglésia de Tarragona, y com per a fer la elecció de nou canonge penitencier era precisa la convocació en attende ésser los edictes convocatoris antichs algo deminuts se féu una nova forma de dits edictes que és com se segueix.

Pateat universi has generalis edicti litteras inspecturis in sancta metropolitana ecclesiae Tarraconensis Hispaniarum primate vacare ad presens canonicatum poenitentiarium cum prae'benda eidem annexa per obitum doctoris Jacinthi Casanovas, fratris et concanonici nostri,

cuius provisio, praevisio publico concursu facienda ad nos archiepiscopum, canonicos et capitulum spectat apostolicis indultis Gregori XV datum Roma nonis novembris anni 1622 et Alexandre VII datum Roma die 10 may anni 1662. Propterea notum facimus omnibus praefatum canonicatum et praebendam competere volentibus non alios ad concursum admittendos fore quam qui in publica aliqua et approbata academia creati doctores aut licentiati in theologia vel iure canonico infra sexaginta dies ab offixionae praesentium numerandos per se vel per procuratorem petitionem subscripserint coram infrascriptos secretario eo autem termino elapso ad concursum procedemus in quo singuli competitores (servato inter ipsos susceptorum graduum ordine) adstricti erunt per horam integram publice legere super punctum materiarum moralium viginti quatuor horis ante in nostra et competitorum praesentia sorte extrahendum theologis ex quarto libro magistri sententiarum canonistis vero ex Gratiani decreto [página 66] nec non continuo thesim in praelectione stabilitam per aliam horam ab argumentis per competitores objiciendis propugnare. Insuper candidatis theologis incumbet super punctum similiter ex evangelio sorte datum per horam publice concionem ad populum habere. Canonistis autem ex judiciali processu sorte similiter oblato merita causae hinc inde referrer et sententiam pronunciare. Quibus litterariis exercitationibus absolutis ad electoinem procedemus eruntque elegibiles juxta citat apostolica indulta non modo competitores quadragenarii sed et quadraginta annis minores, majores vero triginta qui eruditionis doctrine aliorumque meritorum praestantia quadragenarios competitores arbitrio nostro longe antecellant. Ex omnibus vero humanis favoribus postpositis is eligitur quem poenitentiarum muneris implendo et ecclesiae servitio atque utilitati magis idoneum in Domino deprehenderimus electi autem poenitentiarum munus erit confessiones sacramentales omnium utriusque sexus Christi fidelium ad cum accedentium archiepiscopi licentia in nostra Tarraconensi ecclesia publice audire. Datum Tarraconae in nostra aula capitulari publicatum y affixum die tertia mensis desembris anno a nativitate Domini MDCCXXXIII.

Petrus archiepiscopus Tarraconensis.

Doctore don Franciscus Foguet et Aldomar, infirmarius et canonicus syndicus.

Doctore don Dominicus Vernis et de Casals, canonicus syndicus.

De mandato dicti il-lustrissimi y reverendissimi domini archiepiscopi et admodum il-lustrissimum dominorum canonicorum et capituli sanctae metropolitanae Tarraconensis ecclesiae Hispaniarum primatis expedit.

Joannes Franciscus Blay, notari publici Tarraconae et dicti admodum il-lustris capituli secretari et scriba.

[pàgina 67]

Durant lo termini dels 60 dias se oposaren a dit canonicat penitencier vacant los següents:

- 1.- Lo reverent doctor en theologia Agustí Vidal, prevere y rector de la parrochial iglésia de Santa Maria de la Guardiola, bisbat de Vich.
- 2.- Lo doctor Cayetano Janer y Sagarra, clergue de Vilafranca del Panadès.
- 3.- Lo doctor en theologia Joseph Boixó de la ciutat de Tarragona, rector del col·legi de Sant Pau y Santa Tecla de la present ciutat.
- 4.- Lo reverent doctor en cànon Joseph Marí, prevere y beneficiat de la iglésia de Sant Llorens de Lleyda.
- 5.- Lo reverent doctor en cànon Benet Vinyals de la Torre y Brassó catedràtic de cànon de la universitat de Cervera.
- 6.- Lo reverent doctor en theologia Pere Brufal, clergue de las Avellanas, bisbat de Urgell.
- 7.- Lo reverent doctor en theologia Emanuel Segura, subdiaca de esta ciutat.
- 8.- Lo reverent doctor en lleys y doctor en canons don Joseph Baldrich, diaca y beneficiat de la iglésia parrochial de la iglésia de Valls.

Antes de donar-se los punts per a llegir y encara durant los dies de las oposicions se resolgueren las cosas següents ab resolució capitular presa als 20 de janer 1745 foli 218.

Primo que los oposandos antes de admètrer-los sa oposició degan demanar permís als molt il·lustres senyors síndichs per a que estos pogan instuir-se si dits oposandos vénen ab los deguts requisits.

Secundo que lo secretari no puga acceptar [pàgina 68] firma alguna dels opositors, sinó en la aula capitular coram testibus et sindicis annalibus en cas que estos vullan assistir, tant si la oposició és per si com si és per procurador.

Que no se admètia opositor algun de fora del archebisbat sens que pòrtia testimonials de son ordinari.

Que se admètian procuras dels capitulars llegítament ausents, havent-se estas de fer a favor de algun capitular que haja oït la major part dels actes literaris.

Que los coadjutors pogan votar en la elecció sens procura de son principal.

Que se admètian los oposandos que comparegan durant los concursos.

Que antes de comensar-se los actes literaris se tinga un capítol per a habilitar o no los subjectos oposats fent lo secretari una relació dels graus y testimonials dels dits oposats.

Que los primers punts que-s donaran sien en capítol ple assistint tots los senyors capitulars ab hàbits de chor y que-s dónian a las 8 horas del matí y després se llesca a las nou horas del matí del die següent y allí mateix devant de tots los opositors se píquian los punts per un monacillo tenint lo senyor president del capítol, és a saber, en los canonistas lo decret de gracion sens glosa y en los theòlechs lo mestre de les sentències, picats los punts lo opositor deurà elegir allí mateix lo que acceptarà per fer la lliçó y dins tres horas deurà enviar [pàgina 69] la conclusió al secretari del molt il·lustre capítol y als dos que deuran argüir-li, los quals se assenyalaran en lo mateix capítol.

Y finalment se resolgué que si altres cosas se offereixen en lo temps duran los concursos que las resolgan los senyors síndichs y comissionats.

En virtut del que se resolgué després, ja per los comissionats, ja per lo capítol, lo següent:

Primo que durant los concursos se entràs a prima a las 7 horas y mitja del matí, que se digués prima y tèrcia y que a las 8 se juntasen alguns capitulars en la aula capitular per a donar los punts al punt de las 8.

Que lo Santíssim Sagrament se posàs a la capella de la Annunciata y los enterros que en aquest temps ocorrerian se fessen en la capella de Santa Tecla la Vella.

Que se posassen uns banchs des dels banchs que-s troban devant de la retxa del chor tirant la una fila envers la trona y la altra fila envers lo banch dels senyor regidors per assentar-se los capitulars y se cubriessen dits banchs de uns cordellats morats que devant del president se posàs un petita taula cuberta de domàs ab relotge de arena y campaneta de plata, que las lliçons se diguessen en la trona de fusta, y se posàs una taula gran al peu de dita trona cuberta ab domàs y un banch ab respatllet detràs per a seurer lo defendent, que després de la fila dels banchs dels senyors capitulars de la part dreita se posassen un o dos banchs ab respatllets per a assentar-se los opositors y que al haver de argüir se posàs en petit banquillo sens respatllet per a assentar-se [pàgina 70] lo que auria de argumentar.

Se manllevaren los banchs de la aula conciliar a sa il·lustríssima que deixà ab gran gust.

Disposadas las cosas en esta forma passaren los síndichs a conferir-se ab sa il·lustríssima per si tenia gust de assistir als concursos al que se negà per sos notaris atxaques, com y també digué que no volia fer procura per la elecció, pues estava assegurat que vostra senyoria elegiria lo de major utilitat y conveniència y lustre de la iglésia.

Lo die 4 de febrer 1745 se comensà a donar punts al oposat de grau més modern y llegí lo andemà die 5 a las 9 horas del matí y se continuà fins lo die 24 de febrer 1745.

Lo die de dijous 25 de febrer 1745 després de nona se digué una missa resada del Esperit Sant en lo altar major ab la sola assistència del mestre de cerimònias y la digué lo canonge bordoner y la oïren tots los capitulars arrodillats en lo chor prop la reixa del chor, concluïda la missa anaren ab hàbits de chor a la aula capitular y després de haver aprobat tots los oposats per a votar-se per ells en la elecció faedora de dit canonicat passaren a votar per escrutini y en lo quint escrutini quedà elegit lo doctor Pere Brufal en canonge penitencier havent tingut 11 vots y lo doctor Cayetano Gener 10 vots.

Y en continent se féu la col·lació de dit canonicat al dit senyor Pere Brufal y se li donà possessió. Tot consta llargament en la resolució capitular presa dit die 25 febrer 1745 en las demás resolucions presas en dit temps ahont me referesch.

[pàgina 71]

Nota del concordat en forsa del qual la tercera part dels fruyts de las vacants se deu aplicar a las obras de las iglésias.

Als 14 de novembre 1737 en Roma se féu un concordat entre la Santa Sede Apostòlica y lo senyor rey de Espanya disposant que així com tots los productos de las vacants de archebisbats y bisbats dels reynes de Espanya pertanyian y expectavan a la Santa Sede, en avant no fos així, sinó que la tercera part de estos productos se degué aplicar a la obra de la iglésia aont seria dita vacant y així se observà en la iglésia de Vich en la mort eo vacant del il·lustríssim y reverendíssim senyor don Ramon de Marimon, bisbe de dita iglésia, com així ho avisà dit capítol de Vich ab sa carta de 19 de novembre 1744.

En la entrega que lo senyor nunci féu de esta tercera part dels fruyts de la vacant a la iglésia eo capítol de Vich se detingué per lo procurador fiscal alguna mòdica quantitat per lo treball de fer formar un procés per la major claredat en la entrega dels pontificals y dita tercera part de fruyts en assò passaren algunas cartas entre dit capítol de Vich y dit senyor nunci que per poder ser de govern se copiaran aquí.

Còpia de la carta que lo capítol de Vich escrigué al capítol de Tarragona.

“Molt il·lustre senyor.

Molt senyor meu en atenció a lo que vostra senyoria fonch servit [pàgina 72] respòndrer-nos sobre la contribució dels salaris dels actes y entrega dels pontificals férem la més viva resistència a la reial

càmara apostòlica (com vostra senyoria podrà inferir de la adjunta còpia) representant ja la continuada observància dels capítols de esta província, pues tots igualment que vostra senyoria no-s cercioraren que mols havian ja may pagat com també lo establert en la lloable concòrdia entre la reial càmera apostòlica y capítols de Castilla y León firmada en Valladolid als 29 janer 1603 y després en Roma als 19 octubre 1604 confirmada per la santedad de Clement octau que encontrarà vostra senyoria si mana registrar lo tom de Barbosa de offici episcopi en lo qual disposà que la joya que adquireix lo senyor nuncio dega servir pro salario.

N'obstant tots nostres esforços havent arribat lo lance de instar la libransa de la tercera part dels fruyts de la vacant que ns pertany en forsa del nou concordat fet en Roma als 14 de novembre 1737 entre la Santa Sede Apostòlica y estos reynes, la reial càmera apostòlica ha defalcat de la libransa la suma dels expressats drets dels actes de la declaració commissió y entrega del pontifical sens fer attento de la joya del senyor nuncio y la que de gràcia se havia entregat al fiscal.

En vista de esto no-s ha aparegut que per reprimir los procediments ab què dita càmera va extenent tots los dias los límits de sas facultats y jurisdiccions en evident perjudici de las obras de la present y demás santas iglésias (com podrà vostra senyoria colegir de la inclusa còpia de la resposta del senyor nuncio) seria necessari fer recurs o a la Santa Sede o a la real càmera de sa magestad que Déu guarde representant los insinuats motius o los que la més perspicàs penetració de vostra senyoria sabrà discórrer a fi de reprimir las injustas pretensions de la real càmera apostòlica o a lo menos senyalar un general uniforme mètthodo entre tots los capítols de esta província per recullir los pontificals de sos respective senyors bisbes.

És de nostra atensió posar-ho antes en la notícia de vostra senyoria a effecte de que mereixent sa aprobació [pàgina 73] se digne cohoperar remetent sas instruccions a son síndich en Barcelona perquè de comú acuerdo entre aquells se puga practicar lo ideat recurs que sens dubte pendrà la major efficàcia ab la poderosa intervenció de vostra senyoria de Vich 19 de 1744.

Copia de la carta escrita por el cabildo de la santa iglésia de Vich al señor nuncio a los 8 de octubre 1744.

“Ilustrísimo y reverendísimo señor.

Las continuas y urgentes instancias del fiscal de essa real càmera apostòlica para el cobro de los derechos de la entrega que por mano del subcollector se nos hizo de la capilla pontifical del señor Marimón, nuestro difunto prelado, nos facilitan la honra de recurrir a vuestra ilustrísima. Los motivos que nos precisan a negarnos al pago de los salarios son no solo lo establecido por el derecho común positivo, sinó también la inalterada observancia assí universal de to-

das la cathedrales a lo menos de nuestra provincia como particular de esta iglesia.

En el concordato firmado en Valladolid a 29 de enero 1603 entre partes de los colectores de la real cámara apostólica y de los cabildos de Espanya confirmado con authoridad apostólica en forma especifica por la santidad de Clemente octavo en Roma a 19 de octubre 1604 se establece que en España la real cámara apostólica no perciba cosa alguna de las iglesias con título de las expensas o salarios, los que jamás han costeados los de Cataluña, como estamos plenamente informados con la singularidad que la de Barcelona en la reciente vacante del señor Aguado, sin embargo de preceder la misma pretensión, logró finalmente continuar la possession de no pagarlos.

En orden a esta cathedral podemos exponer a vuestra señoría ilustrísima que en la vacante que padeció en 1704 recurriendo al señor nuncio que se hallava era aquella razón y alegando estas mismas razones concediendo su ilustrísima, en 11 de febre 1704 en que [página 74] no pagásemos las pretendidas expensas.

Y ahora este proprio año recapitulando todo lo dicho y poniéndolo en la alta inteligencia de el excelentísimo predecessor de vuestra señoría ilustrísima, se dignó responder en 18 de abril próximo pasado atendiéndonos benignamente.

Serán por ventura ilustrísimo señor más flacos los alegados motivos aora que entonces o será menor la benigna generosidad de vuestra señoría ilustrísima de la que fue la de sus ilustrísimos antecessores, no podemos persuadirnoslo y por tanto suplicamos con el mayor rendimiento a vuestra señoría ilustrísima se digne imponer silencio al fiscal y a sus pretenciones como lo esperamos no tanto de la evidente justicia de nuestra causa quanto de la graciosa condescendencia de vuestra señoría ilustrísima junto con frequentes ocasiones de su servició y obsequió etcétera. Vich, 8 octubre 1744.

Ilustrísimo señor [...].

Los canónigos y cabildo de la santa iglesia de Vich.”

Copia de la respuesta del señor nuncio de España al cabildo de canónigos de la santa iglesia de Vich.

“Muy ilustre cabildo. Señor mío. Enterado de lo que vuestra señoría expone en la suya de 8 de el corriente y representación que a el mismo tiempo me haze su agente sobre los derechos que ha llevado el fiscal por los autos y declaración de las alajas pontificales, diré que este ministro no ha llevado, ni lleva para si, sus subalternos otros que los justamente devidos, no dexaré de confessar que algunos de mis antecessores haya dissimulado que sin preceder los precisos requisitos de declaración y comission para la entrega se hiziesse esta [página 75] dando para ello carta orden y usando esta attención con

algunos cabildos, pero después ha sido preciso seguir la presente regla por los inconvenientes que se seguían, pues además de que se caminava contra la constitución de Sixto quinto que manda se haga esta declaración antes de entregarlos a los cabildos por los motivos que da la misma constitución, sucedía que por no hazerse esta precisa diligencia y el devido examen de las alajas que son de pontifical, se hallavan después embarassados porqué acudían los acreedores del espleo pretendiendo la debolución de algunas alajas, se formava pleyto y era motivo de dissenciones todo lo qual evita esta providencia, porqué dexa a los cabildos con el devido resguardo mediante el decreto que se haze, y sin recurso a dichos acreedores para intentar la acción de si llevaron más o menos alajas, esta se halla confirmada con repetidos actos practicados desde el año 1731 en que se empossó a observar inviolablemente y haviéndola querido quebrantar el cabildo de la santa iglesia de Palencia, y usado del recurso a los tribunales regios, halló despreciada por aquellos ministros su instancia y justamente aprobada la regla de la cámara, y en mayor corroboración de todo se halla el decreto expedido en 30 de marzo 1743 por su magestad a consulta de este consejo de Castilla en que manda guardarla, en cuya vista lo han observado assí todos los cabildos de estos reynos, y confio que vuestra señoría depondrá el concepto que tiene formado, como también el de [página 76] que se quebrante el concordato hecho con las santas iglesias aprobado por la santidad de Clemente octavo, pues esto sería cierto quando los derechos se llevaren por la entrega pero siendo estos por los authos y demás diligencias juiziales que se hazen para la declaración y auto que se da en cuya vista se despacha la commissión y no encuentro la infracción que se pretende y aunque me dize vuestra señoría que mi antecessor el señor cardenal Barni le insinuó que les atendería reconocidas sus cartas no se halla de donde inferir que recaygan sobre estos derechos y antes bien tengo entendido que su excelentísima no quería perjudicar en nada las justas regalías de sus ministros y me admira mucho que vuestra señoría haya executado con el fiscal este reparo quando me consta lo muy galante que ha sido con vuestra señoría dando orden que le entregassen varios bienes de los pontificales sobre cuya pertenencia se dudava y escusándolos de las precisas justificaciones que devían preceder y gastos que les huviere motivado como lo podrán acreditar de las órdenes que ha communicado a esse subcolector sobre este assumpto etcétera.

Madrid y octubre 31 de 1744. Muy ilustre cabildo.

Affectísimo servidor de vuestra señoría. Henrique, arzobispo de Nazianso”.

[pàgina 77]

Mort del rey en 1746.

Als 9 de juliol a las duas de la tarde fonch servit Déu Nostre Senyor passar a millor vida la ànima de nostre rey y monarca Felip V, la qual mort participà ab carta de 10 de juliol de dit any 1746 lo marquès de la Ensenada de orde del rey don Fernando VI, fill primogènit de dit Felip quint y príncep de las Astúrias y entonces rey de España jurat y declarat.

Als 27 juliol 1746 el rey don Fernando sisè ab sa carta de dit dia avisà la mort de Felip quint son pare y manà fessen funeràries acostumadas a semblants personatges, la qual carta rebé lo capítol per mans del senyor don Melchior Abarca, governador d'esta plassa, y a la tarde del dia 12 de agost que fonch lo dia en què se rebé dita carta la ciutat féu comissió a dos de sos regidors perquè tractassen ab lo capítol sobre estas funeràries y los aparegué que lo dia 13 a la nit se tocassen las campanas ab lo toch més solemne de difunts tocant també la vedada per a publicar la iglésia la mort de son difunt monarca. Los síndichs participaren lo sobre expressat al capítol lo dia 13 al matí y se aproba dit projecte y en effecte dit dia 13 de agost 1746 se tocaren *tres tocs de*⁷ las campanas de la seu y de tots los convents, havent precehit recado als convents per part del capítol y de la ciutat y per medi del síndich ecclesiàstich de honors y del síndich de la ciutat.

[pàgina 78]

Tatxa feta per lo molt il·lustre capítol en los funerals de personas reals.

En atensió del que succehí en lo funeral de la senyora dona Marianna de Neobourch, viuda del senyor Carlos segon rey de Espanya, entre lo capítol y la ciutat com és de veurer en lo present llibre foli 48 y respecte que en estas ocasions sempre esdevenian molestos dabats entre capítol y ciutat per no haver-hi cosa fixa establerta resolué lo capítol fer-ho y persò als 21 de agost 1746 resolué lo següent:

Primo ha resolt dit molt il·lustre capítol que ningun de sos individus prenga distribució alguna en semblants funcions, menos los del altar, que estos rebran lo que·ls tocarà segons sos drets.

Que a cada comensal per la assistència al chor en esta funció se li donen set sous y sis diners, comprenent-si lo lector de escriptura y que a cada beneficiat se li donen sis sous.

7. Text anotat al marge.

Que així mateix se paguen a la capella sis lliuras per ésser lo menos que se'ls dóna en qualsevol funció que's diu de capella plena.

Que als campaners de la iglésia per los tres dias que tocan tres vegadas cada dia y cada vegada fan tres tochs dotse lliuras en atensió que per qualsevol enterro general los competeix sinch lliuras.

De la mateixa manera en atensió que lo reliquo de la cera de qualsevol funció funeral que se fa en la parrochial toca de dret a la sagristia de esta y conciderant així mateix que si se havia de entregar tota la cera, que [pàgina 79] acostuma quedar en lo túmol en semblants funcions pujaria son valor a molt gran cantitat, ha resolt dit molt il·lustre capítol que se entregue a la sagristia vint y sinch lliuras o bé la quarta part de tota la dita cera.

Així mateix que la molt il·lustre ciutat deurà enviar deu candelas de mitja lliura cada una, per lo altar sis, y las quatre per los candeleros dels acòlits y deuran quedar per la sagristia.

A més del sobre dit si se donan candelas grogas se deuran donar al preste y a sos ministres aquellas que se acostuman donar en los enterros generals de capítol.

Als 22 de agost 1746 se entrega la sobre expressada nota per los syndichs del molt il·lustre capítol als commissionats del molt il·lustre ajuntament dient-los de part del molt il·lustre capítol que este venia molt gustós en que se fes lo funeral del rey però que per a fugir disputas lo capítol havia determinat lo contengut en dita nota.

Representació de la ciutat sobre la nota entregada que és com se conté en la nota següent entregada per los comissaris de la ciutat als síndichs del capítol.

“En la ciudad de Tarragona día miércoles a los 24 de agosto de 1746 hallándose junto convocado y congregado el muy ilustre ayuntamiento de señores corregidor y regidores de la misma ciudad en el lugar y forma acostumbrados de sus casas capitulares (por acuerdo extraordinario) y en su sala de ayuntamiento en donde acostumbra su señoría juntarse y congregarse en el qual assistieron y se hallaron presentes los muy ilustres señores don Raymundo de Ferran y Biosca, theniente de corregimiento y alcalde mayor, don Juan Jimenes, don Alexandro Carlier, don Joseph de Claver, Joseph de Prat, Juan Lorenzo de Galarraga y doctor Carlos Boni, regidores de la misma ciudad, y en el se acordó y trató lo siguiente.

Los cavalleros regidores don Alexandro Carlier y Roldan y don Juan Lorenzo de Galarraga, como a comissionados que son de su señoría para la disposición [pàgina 80] y prevenciones del infrascito funeral en autho capitular del dia 12 de los corrientes mes y año dieron y hizieron relación como en virtud y encargo del muy ilustre ayuntamiento se confirieron el dia 22 de el corriente con los señores syndicos del muy ilustre cabildo para tratar, arreglar y disponer

en la santa iglesia cathedral de essa ciudad la función de las reales exequias que de orden de su magestad deven executarse con motivo de la muerte de su magestad el señor don Felipe quinto (que santa gloria goze) suplicando permissio y aprobación de dicho muy ilustre cabildo para executar aquella solemne función en la santa iglesia. Y que habiendo hecho aquella proposición a los ilustres syndicos del muy ilustre cabildo los señores arzediano mayor y canónigo Llorens en los términos referidos respondieron inmediatamente dichos señores síndicos que el muy ilustre cabildo convenía en que las reales exequias se executassen en la cathedral y que el ayuntamiento devía en este caso pagar las distribuciones, cera, campanas y otros gastos explicados en la nota o relación que entregaron a dichos señores comissionados que es la misma que presentan al muy ilustre ayuntamiento para que sobre ella determine lo que fuera de su agrado. Y habiendo luego dicho muy ilustre ayuntamiento reconocido dicha nota o relación de gastos, la cotejó con la que en otras ocasiones había entregado al muy ilustre cabildo de letra de su propio secretario continuada en los libros capitulares. Y reconociendo que la nota o relación nuevamente entregada por los señores syn-[página 81]-dicos, era sin comparación exessiva a la de los gastos practicados y costeados en las reales exequias de su magestad el señor Carlos segundo y en las successivas. Duda el ilustre ayuntamiento si tiene facultad para exceder de los gastos acostumbrados respecto de mandársele en la carta orden de su magestad hazer las exequias y gastar lo practicado en otras ocasiones y esta duda parece menos dissimulable en vista de la exactitud con que se examinan actualmente las cuentas de lo gastado por la ciudad reprobando el señor contador aquellas partidas que se hayan gastado sin orden expressa si exceden en algo a la práctica de el antiguo magistrado, el cuya attensión resolvió el ilustre ayuntamiento que los mismos señores comissionados en continuación de su encargo hagan presente a los ilustres syndicos del muy ilustre cabildo aquel reparo, esperando que attendiéndole el muy ilustre cabildo se servirá reducir los gastos funerales a lo practicado en las exequias del señor Carlos segundo de gloriosa memoria. Y assí resolvió que en caso que el muy ilustre cabildo hallase dificultad en aquella reducción se pida y procure recabar de su excelentísima y real audiencia el permissio de que indispensablemente necessita para exceder en los gastos de los precedentes funerales, según la nueva relación entregada por el muy ilustre cabildo, esperando en este caso la resolución de su excelentísima y real audiencia.”

Est paper fonch entregat als syndichs del capítol als 24 de agost 1746 y se llegó en capítol als 25 de dit mes y any y se re-[página 82]-solgué responder en escrits y és com segueix.

Resposta al paper de la ciutat entregat als commissionats de dita ciutat als 27 de agost 1746.

“En el cabildo celebrado en 25 de agosto 1746 los muy ilustres señores syndicos, arzediano mayor y canónigo Llorens continuando su comisión en lo hazedero en las reales exequias de nuestro rey don Felipe quinto que de Dios goza, hizieron presente una nota de resolución tomada por el muy ilustre ayuntamiento de la presente ciudad que sus muy ilustres comissarios don Alexandro Carlier y Roldan y don Juan Lorenzo Galarraga en escrito les entregaron y mandada leer visto su contenido resolvió el cabildo expressar a la ciudad lo que se sigue.

Deviendo ser lo primero la variedad de exemplares que en tales funciones de reales exequias se han practicado en esta santa iglesia, pues en las del señor Carlos segundo de buena memoria a más de la distribución para la qual contribuyó la ciudad con 12 libras se dio por la misma a la sacristía 9 libras y a los campaneros 7 libras quedando a beneficio de la sacristía el reliquo de cera que sirvió para el altar y ciriales con el offertorio, teniendo a más de este gasto la ciudad el satisfacer a la clerecía inferior las caridades de las missas que en el día de la funeral celebró. En las del señor don Felipe tercero a más de la distribución quedó a beneficio de la sacristía el [foli 83r] reliquo no solo de la cera sirvió para el altar [...] ⁸ la del túmulo. En las del serenísimo señor don Carlos Baltazar contribuyó la ciudad a más de la distribución para la sacristía con 13 libras en dinero y 20 libras de cera del reliquo del offertorio y del altar y como se encuentra assí en estos exemplares como en otros que se omiten tanta variedad y diferencia de unos a otros siendo la esta tan desigual como sucedió en las reales exequias de la señora doña Marianna de Neoburq en que hubo diferentes disputas entre ambos ilustres comunes que hasta al presente no se han arreglado por no tener punto fixo semejantes funciones, lo que ha dado motivo de ofrecérsele al cabildo en esta ocasión por medio de sus syndicos hazer presente a la ciudad su resolución en que explicava que se havía de dar a la sacristía a más del reliquo de la cera de el altar, 25 libras o bien la quarta parte del reliquo de la cera del túmulo, a la capilla 6 libras, a cada comensal 7 sueldos 6 dineros, a cada beneficiado 6 sueldos y a los campaneros 12 libras, en que se persuadió el cabildo procedía con la mayor moderación para que de esta forma ni al presente ni en lo successivo huviesse motivo entre ambos communes de la menor diferencia, a más que siéndole facultativo al cabildo hazer la taza en la funciones en que assiste, tanto para sus individuos como para

8. Mot il·legible.

la clerecía inferior, se contentó con la módica suma que explica sin guardar esta proporción quando succede fallecer su ilustrísimo prelado, en que por la concurrencia taza [foli 83v] a sus prebendados 6 libras por cada uno, a los comensales 5 libras y a los beneficiados 4 libras, a la música 30 libras y a los campaneros 24 libras.

Y aún en que se ve con más evidencia ser justo su proceder es quando acontece fallecer alguno de sus prebendados capitulares siendo la tassa que acostumbra hazer, dar a los comensales y a los beneficiados diez sueldos a cada uno, a cada uno de los individuos de la capilla diez sueldos, a los campaneros sinco libras. Y en la ocasión presente de las reales exequias explica su desinterés el cabildo pues ni para si ni para sus capitulares solicita distribución alguna, sí que de obligado se ofrece devidamente assistir a las reales exequias sin interés alguno no pudiendo tratar en la misma forma a la clerecía inferior por la tenuidad de sus rentas y por el medio de una módica subvención invitarle a la concurrencia para que de esta forma sea la función con más esplendor, pues se ha experimentado en semejantes ocasiones dexar de residir motivo porqué deve desatenderse la nota que cita la ciudad en su papel dada por el secretario de el cabildo para el tanto de las exequias del señor don Carlos segundo que de Dios goza, siendo reparable el execivo número de residentes que al presente hay que entonces faltavan pues sin comparación es duplicado como en la capilla haviendo al presente otras habilidades que en aquella ocasión no tenía por ser duplicados los que la componen y los campaneros ser sugetos menesterosos deviendo tocar [página 84] por tres días en que defraudan de sus jornales y se hazen dignos de alguna remuneración para su sustento y de su familia. Estas fueron las causas que el cabildo tuvo para hazer passar a la ciudad la nota de lo presiso para las reales exequias de nuestro rey don Felipe quinto que de Dios goza, sin que se le offreciere contener excesso alguno pesadas todas las circunstancias de los tiempos, pues en los antiguos ardían en el tùmulo trescientas o quatrocientas luces, que en las presentes se dexa ver el excesso de que se compone en que si el remanente de cera se huviese de dar a la sacristía como de derecho le compete tendría la conocida conveniencia que evidencia. Espera el cabildo tendrá a bien la ciudad su resolución y en qualquier recurso aunque sea a su excelentísima y real audiencia, comprehende la tendrá por justificada passando el muy ilustre ayuntamiento estos justos motivos juntamente con la representación que se sirviesse hazer y quando huviesse la menor dificultad en que la ciudad quedasse defraudada de este gasto, satisfara puntualmente el cabildo lo que excelencia declarasse no deverse admitir en su descargo, no devién-dose retardar las reales exequias por ningún pretexto, quando por el cabildo tiene tan assegurado la ciudad su resguardo.”

Feta la ciutat la deguda reflexió sobre las motius explicats en present paper als 10 de setembre 1746 per medi de sos comissaris don Alexandro Carlier y don Juan [pàgina 85] Lorenzo Galarraga participà al capítol per medi de sos syndichs que convenia al acertat dictament y resolució capitular y demanaren al capítol elegís lo dia per la funció de la funerària y lo capítol elegí y assenyalà lo dia 17 de setembre per a fer ditas reals exèquias y en conseqüència lo clavari de la ciutat entregà al bosser mossèn Francisco Serrahima, prevere y beneficiat de la seu 78 lliures 4 sous dich setanta y vuyt y quatre sous, las quals se repartiran en lo modo següent, ço és, a la sagristia menor 25 lliures, als campaners 12 lliures, a la capella 6 lliures, a cada comensal 7 sous, 6 diners comprenent-si lo lector y tots los que tenen porció de comensal en altrás funcions, a cada beneficiat 6 sous, al presta per la missa 8 sous, al dit presta y diacas per lo vestuari 4 sous a cada un, als monjos y mestre de cerimònias porció doble, als 4 col·legials que serveixen de escolans 3 sous a cada un, al bosser, a més de sa porció per son treball 1 lliura, a més del sobre dit dóna la ciutat 10 ciris de mitja lliura, sis per lo altar y 4 per los acòlits, y lo refús se quedà per la sagristia, quedà també a favor de dita sacristia totas las candelas del offertori.

Luego que lo capítol hagué resolt fer lo funeral lo dia 17 de setembre 1746 divendres que era y dia semidoble ho participà a sa il·lustríssima que se trobava en la Selva, que per sos atxaques no acostumava ja a assistir en semblants funcions, ab tot per atensió y urbanitat se li participà y convidà y respongué sa il·lustríssima ab la major atensió escusant-se per sa poca salut com era ben notori.

[pàgina 86]

Luego se donà orde al mestre de cerimònias del capítol que junt ab lo syndich de la ciutat passassen orde a tots los convents de religiosos y religiosas tocassen a morts los tres dias que la seu tocaria y comensaren a tocar la nit del dimars y després lo dimecres dijous y lo divendres fent tres tochs, ço és, al matí tocada la oració, al mitgdia tocada la oració y al vespre a la posta del sol, tocant la vedada un petit rato antes de comensar a tocar a morts y després també tocava la dita vedada tot lo temps que tocavan las campanas a morts.

Y així mateix los dits mestres de cerimònias y syndich convidaren als convents per a venir a fer las absoltas, las quals se havian de comensar a 2 quarts de nou y puntualment assistiren y vingueren a fer la absoluta los dominicos, franciscans, agustinos, mercenaris, trinitaris, caputxins y descalsos y pujaren sens gremial, ni creu y feren las absoltas posant-se lo més preheminent devant del túmol que era devant la retxa del chor y los demás a dos alas circuit lo túmol.

Dit dia 16 setembre se entrà a matinas a la hora acostumada y se digueren resadas, se entrà a prima a set horas y mitja y se

digueren las horas totas seguidas, y no se digué officí perquè serví per conventual la missa del funeral, ni se digué aniversari, n-obstant de ésser semidoble. Las religions comensaren las absoltas a las 8 y mitja del matí y duraren las absoltas cosa de una hora y persò envers 2 quarts de deu se comensà la missa y se conclogué a tres quarts de onse, luego comensà lo sermó [pàgina 87] que predicà lo pare Thomàs Feu de la companyia de Jesús (lo qual sermó corre a càrrech de la ciutat) y se acabà lo sermó a 1 quart de una, luego se féu una absolta general ab tota la música y se féu estant lo presta y assistents a la retxa del presbiteri y tot lo clero en lo chor comentant lo canonges lo chor a las cadiras de prop la retxa com en lo triduo y acabada esta absolta se isqué del chor que serian 2 quarts de una. Se entrà a vespres a las quatre de la tarde y se digueren en la capella del Santíssim Sagrament, aont se havia també dit las matinas y las horas.

Per a estas reals exèquias se féu un túmol molt alt a modo de piràmida tot cubert de veeta y entreteixat ab veta blanca ab molt art y primor, en lo qual se posaren 750 ciris y 61 atxas tot cera blanca y tot ho pagà la ciutat en esta funció hi hagué gran assistència, no sols de la ciutat sinó de forasters.

Se adverteix que se posà foch al capdemunt del túmol y que en altre ocasió se deu prevenir el tenir aygua fins al més amunt del dit túmol y unas canyas ben altas.

Se adverteix que lo bosser deu firmar àpoca a la ciutat de totas las partidas que deu cobrar la iglésia y est deu després distribuir-las als que expectan.

També se adverteix que en esta distribució no-s féu ningun present sinó los malalts y se pagà en lo chor mentres se digué la absolta.

Se adverteix que la ciutat al dia del funeral no repartí ninguna missa en la seu.

[pàgina 88]

És també de advertir que el rey don Fernando sisè féu celebrar en la present diòcesi 2.000 missas resadas a charitat 4 reals de velló de Castitilla que són en moneda cathalana 7 sous, 5 diners y lo en-càrrech de distribuir-las se cometé al senyor archebisbe sens que lo capítol tingués per assò carta de sa magestad y sa il·lustríssima ne repartí, ço és, 200 missas celebradoras per los capitulars y 200 missas celebradoras per lo clero menor de la iglésia y estas 200 missas las repartí entre los senyors canonges, lo capeller y las pagà luego y las cobrà de mà de sa il·lustríssima.

En lo dit funeral digué la missa lo senyor ardiaca major y los assistents foren los diacas de semmana.

[pàgina 90]

Pregàrias perquè Déu Nostre Senyor concedesca al rey felicitat y acert en lo govern de la monarquia.

Als 2 de setembre 1746 lo capítol rebé la carta del rey don Fernando sisè del thenor següent.

“El rey.

Venerables y amados deán, canónigos y cabildo de la santa iglesia metropolitana de Tarragona. Como el acierto que deseo conseguir en el gobierno de estos reynos que Dios ha sido servido poner a mi cuydado pende principalmente de la divina asistencia, he resuelto que esta se implore por el seguro medio que hay para alcanzarla que es el de fervorosas y devotas rogativas de que he tenido por bien de avisarhos para que como os lo ruego y encargo hagays que en essa iglesia se hagan las rogativas que en semejantes casos se hubieren acostumbrado para el logro de tan importante fin en que me daré por servido. De Bueno Retiro, a 14 de agosto de 1746.

Yo el rey.

Por mandato del rey nuestro señor.

Don Francisco Campo de Arve.”

Lo mateix dia 2 de setembre 1746 se tingué capítol y se resolgué y practicà lo següent per a donar compliment a una petició tant santa y justa com se conté en dita carta.

[pàgina 91]

Y primerament resolgué lo capítol que lo diumenja pròxim vinent dia 4 de setembre de dit any 1746 se comensassen las pregàrias comensant lo dissapte al mitgdia a repicar las campanas y al vespre com en los dias de vigilia de una festa clàssica y en atenció que sols tocaren un dia y ja se escusaren los campaners de tocar lo dia de la Minerva no se'ls donà res.

Se entrà a prima a las 8 y mitja y a vespres a las sinch de la tarde exposant al comensar tèrcia lo Santíssim Sagrament fins acabadas completas y en las horas intermedias, és a saber, des de acabada nona fins a las tres de la tarde assistiren dos capitulars, dos comensals y dos beneficiats sens distribució alguna, un de cada chor, comensant per los més antichs y mudant-se de mitja en mitja hora, en lo qual temps estavan arrodillats inplano del presbiteri immediats a la última grada un després de altre fent dos alas. Y desde las tres fins a las 5, hora de entrar a vespras assistiren las religions per la antigüedad, és a saber, lo primer dia las religions de Sanct Domingo y Sanct Francesch, estos és los dominicos de 3 a 4 y los franciscans de 4 a 5, lo segon dia las religions de la Mercè y Trinitat, y lo tercer dia las dels pares caputxins y descalsos de la mateixa manera una hora cada religió, a las quals se passà recado per dit effecte per

part del capítol y ciutat, per lo mestre de cerimònias del capítol y syndich de la ciutat.

[pàgina 92]

Se resolgué així mateix que estas rogatives se continuassen per tres dias seguits y que-s digués la missa conventual post nonam y la celebràs si era doble lo paborde de mes y si era semidoble lo canonge semmaner y que lo primer dia se digué missa de sacramento, lo segon dia de Beata Virgine y el tercer dia de Santa Tecla, que esta missa servís de conventual, que assistís a ella tota la capella ab trompas y clarins y que la administració de la obra pagàs a la capella alguna cosa y lo obrer los donà setse lliuras que en dita missa los pabordes prenguessen los bordons y en tot se practicàs com en los dias més clàssichs se acostuma practicar.

Acabadas completas anaren tots los residents al presbiteri ab professó des del chor y arrodillats allí se cantaren las lletanias de la Verge y immediatament se tingué cada dia un rato de oració, com un mitg quart, y finida, los sustentos entonaren el Pange lingua y lo preste digué los versets corresponents y las oracions de Sacramento, Beate Virgine, Santa Tecla y Pro rege quo sumus omnipotens Deus ut famulus tuus y després se reservà tras lo altar major y per est fi aixian com se acostuma presta y assistents de la sagristia que eran los mateixos que celebravan los officis.

De la mateixa manera resolgué lo capítol que las confrarias assistissen a la oració y per assò los destina tots tres dias de las 12 del mitgdia a las 3 de la tarde y que el convidar-las y distribuir las horas en què estos gremis devian assistir tocava a la [pàgina 93] ciutat y així mateix assenyala lo capítol la hora de 5 a 6 perquè la ciutat pugués tenir un rato de oració y asseñala esta hora per persuadir-se que la ciutat voldria assistir a vespres y completas y al reservar y que per consegüent en ningun temps vindria millor a la ciutat tenir un rato de oració com en realitat la tingué tots tres dias de des del comensar vespres fins al magnificat que entonces la ciutat desocupava lo presbiteri (aont estavan sos regidors arrodillats per tenir dita oració) per rahó de haver-se de anar a incensar.

Presada esta deliberació per lo capítol se participà a sa il·lustríssima que-s trobava en la Selva lo qual la aprobà y donà gustosíssim lo permís perquè se digués la col·lecta Pro rege en las missas y insinuà que sa il·lustríssima havia donat orde en sas parròchias la diguessen per lo espay de 15 dias y lo capítol prengué també est mateix termini y sa il·lustríssima cuydà de avisar als capellans y convents per a que fessen lo mateix.

Luego que se tingué resposta de sa il·lustríssima que aprobava esta resolució capitular que fonch lo dissapte, a las 11 del dia, se passà un paper a la ciutat participant-li tot lo sobre dit y convidant-la

a la assistència y concurrència a estas funcions y la ciutat respongué luego ab molta expressió y agrahiment a la honra mereixia al capítol y que cuydaria de fer avisar los gremis per a assistir a la oració conforme havia disposat lo capítol y la ciutat assistí en los tres dias en lo officí y [pàgina 94] a vespres y completas fins al haver reservat.

A més del sobre dit resolgué lo capítol que tots estos tres dias cremassen los 10 ciris de la relíquias, la retxa del presbiteri y los dos salamons fora del chor de des que se exposà lo Santíssim fins al reservar y la retxa del chor que cremàs anant lo chor, ço és, al matí y a la tarde fins al reservar y que esta cera la pagàs la carniceria y costa 50 lliures 11 sous ab diners y també cremaren 4 cirials en lo presbiteri a més dels 12 ciris del altar.

Del mateix modo resolgué lo capítol que en estos tres dias se posàs la plata al altar.

És de advertir que en estos dias se estava treballant lo túmol en la seu per las exèquias del senyor don Felip quint y per consegüent se dubtà si se posarian los velluts al presbiteri y la funció se faria en lo altar major y resolgué lo capítol que la funció se fes en lo altar major y que se posassen los velluts al presbiteri però no se posà la demás tapisseria per haver-se de tràurer altre vegada per la continuació de la fàbrica del túmol y las reals exèquias.

També és de notar que la ciutat no tingué carta del rey sobre est fet y que per consegüent lo capítol pagà tot lo cost de esta funció.

Los convents pujaren en las horas sobre ditas convidats per los syndichs del capítol y ciutat y pujaren ab son gremial y feren sas devocions que consistiren en tenir una mitja ora de oració mental y la altre mitja hora la passaren en dir la lletania uns la major y altres la menor y las collectas corresponents.

[pàgina 96]

Proclamació del rey don Fernando sisè.

Als 13 de octubre 1746 los senyors Joseph de Prat y lo doctor Mariano Alberich, regidors de la present ciutat enterat en la aula capitular (more solito) representaren al capítol per part de son comú com este havia resolt fer la proclamació del rey don Fernando sisè lo dia 16 de dit mes, com y també el que lo dia 17 a la tarde se cantàs un solemne Te Deum a la hora y ab lo modo y forma aparegués millor al capítol y que esperava la ciutat que tant en comú com en particular lo capítol contribuiria en solemnisar esta funció fent lluminàrias y acompanyant en los tres dias de festes que havia resolt fer la ciutat en las públicas demostracions de alegria que demanava lo assumpto y lo capítol resolgué que se fessen lluminàrias en la seu com se acostuma y que cada un fes lo que li aparegués en sa casa

y en atenció de haver mediat sols dos dias del avís de la ciutat a la proclamació no y hagué temps per donar atrás lo capítol als individus y per consegüent no se'n donaren. Se resolgué així mateix que se cantàs lo Te Deum ab lo modo més solemne lo dia 17 a las 4 de la tarde y que los syndichs pujassen a participar tots assò a sa il·lustríssima per a vèurer si tindria a bé el entonar lo Te Deum lo que acceptà sa il·lustríssima per lo que lo dit dia 17 (que se entrà a vespres a las tres) mentres se deyan completas en lo chor per escusar per sos atxaques el baixar [pàgina 97] per lo caragol de palàcio que dóna a la escala del claustro vingué ab lo cotxe fins prop lo portal major de la seu y al entrar a la seu lo reberen com és costum los dos syndichs y las dos dignitats que lo assistiren en lo Te Deum que foren lo senyor ardiaca major y senyor sagristà major, mentres se acabaren la completas se vestí sa il·lustríssima ab cap y los dos sobre dits dignitaris també ab capa y posats los tres in plano devant del altar major y sota la última grada entonà sa il·lustríssima lo Te Deum y se n'anà junt ab los assistens a la credensa sua y se sentaren per no ser possible a sa il·lustríssima estar tant de temps dret. Finit lo Te Deum los escolanets entonaren los versets des del chor y sa il·lustríssima cantà las col·lectas de gràcias de Beata Maria, Santa Tecla y Pro rege, y acabadas las oracions se despullà sa il·lustríssima y assistents los quals junt ab los dos syndichs acompanyaren a sa il·lustríssima fins a la porta major de la seu.

La ciutat donà 11 ciris de mitja lliura, ço és, 6 ciris per lo altar major, 4 per los candeleros dels escolanets y 1 ciri per lo senyor archebisbe, los quals se retornaren a la ciutat acabada la funció, així mateix, se donaren ciris a tots los residents que cremaren mentres se cantà lo Te Deum y encara que los donà la sagristia, però los pagà la ciutat. No cremaren los salmons que fonch molt mal vist respecte de ésser la funció tant solemne y de tan concurs.

Per la distribució del Te Deum donà la ciutat, ço és, a la capella 10 lliures, a cada comensal 2 sous y cada beneficiat 1 sou, 6 diners y los monjos, mestre de cerimònias y bosser porció doble, a la sagristia 15 sous per [pàgina 98] los drets y als campaners 1 lliura y tot junt importà 20 lliures, 10 sous y a més pagà la ciutat tota la cera.

En esta funció de proclamació se feren tres dias de festas que foren los dias 16, 17 y 18 de octubre 1746. La vigília del primer dia no y hagué res, los tres dias seguits hi hagué lluminàries per la ciutat que comensavan mitja hora després de posta la claró del dia y no y hagué repich de campanas ningun dia

Los puestos aont se féu la proclamació foren en las plassa de las Cols, en la del Rey y devant casa la ciutat la última, en totas parts sobre catafals de uns 14 palms de elevació ab sas gradas per a pujar-hi tots cuberts de veheta vermella.

En la plassa de las Cols lo catafal per la dita proclamació estava sobre las mateixas parets de la font y a la part de casa Canals havia la ciutat fet construir altre catafal ab gradas per a poder-se assentar allí los convidats també cuberts de veheta encarnada y és de notar que a esta funció lo capítol no fonch convidat en comú, si en particular ab una carta estampada y firmada de dos regidors y secretari de la ciutat, però fonch tant poch premeditat est convidat que convidaren quatre vegadas més personas de las que podian estar en dit catafal, ni tampoch se tingué la mira de convidar únicament capitulars y gaudints, que era lo que se devia fer, sinó altres plebeyos, n'obstant com no se tingué la providència de posar guarda al catafal ni altre ninguna per a que quant los capitulars anirian tinguessen ahont assentar-se, succehí que anant uns 20 [pàgina 99] capitulars y dignitats després de vespres al catafal no trobaren ni lloch aont sentar-se ni regidor ningun per a complimentar-los ni donar-los la menor satisfacció de est desayre n-obstant de anar allí los capitulars a la hora que la ciutat los havia convidats, sobre lo que en semblants funcions deurà assegurar-se millor lo capítol de no passar per semblant desayre y si gusta assistir en públich per honrar la funció pèndrer las providèncias necessàrias per no quedar mal y després de arribar al catafal haver-se'n de tornar sens tenir ahont assentar-se ni fiar al cuydado de la ciutat lo capítol son honor.

La dita funció de la proclamació fonch lo dia 16 a las 3 y mitja de la tarde que se comensà y se acabà allà a las 5 horas, al vespre hi hagué sarau en casa lo governador ab las senyoras que la muller de este acostumava tractar.

Lo segon dia fonch lo Te Deum com se ha dit y al vespre hi hagué a la rambla un castell de foch devant del hort del hospital del rey, y per la senyora governadora y demés senyoras de sa comitiva féu fer la ciutat un com a catafal sobre lo fortí devant las monjas de Santa Clara, aont assistí esta y las demés senyoras sens que ningú las convidàs, sinó en forsa de una veu se esparsí per la ciutat que aquell catafal era per las senyoras. Los cuets boladors comensaren tocadas las oracions y lo castell de foch se cremà allà a las 8 de la nit y durà un quart.

Acabada esta funció sens que ningú convidàs se n'anaren las senyoras que eran en lo catafal en casa la ciutat aont tingueren sarau però sens refresch, dient los senyors [pàgina 100] regidors que la ciutat no havia convidat a ningú y que era cosa impensada y que en assò se exposavan las senyoras per més que sien de forma que van y entran en casa aont ningú las convida y per més que est sarau durà tres horas no-s trobà temps per a donar ni una xicra de xocolate ni una tassa de aygua freda a ningú.

Lo tercer dia de festa concistí en un carro triunfal que isqué a las 7 de la nit y passà los més dels carrers de Tarragona ab deu parellas a cavall ab sas atxas adornats ab bastanta decència.

Tots los carrers estavan adornats mentres se féu la funció de la proclamació se entén aquells carrers per ahont passà la ciutat ab son acompanyament que consistian en la plassa de las Cols, carrer de la Merceria, Pescateria y dret al portal de Sant Antoni, carrer de'n Granada, plassa del Rey, carrer de la Nau y carrer Major y los adornaren las confrarias de la present ciutat.

[pàgina 101]

Aniversari de devoció. Peyrí.

Als 5 de novembre de 1746 la senyora Engràcia Peyrí suplicà al capítol li concedís llicència per a fer celebrar en lo chor per tot los residents un aniversari per la ànima del il·lustre doctor Francisco Peyrí, ardiaca de Vila-seca, son germà una vegada tant solament y lo capítol admeté dita súplica y donà llicència per a celebrar-se dit aniversari y se celebrà lo dia 14 de novembre 1746 en la forma següent:

Le tocaren las campanas la vigília a la nit com en un aniversari de diners bons y se observà lo mateix que en los demás aniversaris y se tocà la vedada tantsolament mentres se digueren las absoltas y no més y se donà la distribució infrascrita.

Primo al celebrant per la caritat de la missa que aplica per dit senyor ardiaca 10 sous.

Als diacas per lo vestuari a quiscun 3 sous.

Al mestre de cerimònias 2 sous.

Als senyors canonges y dignitats a quiscun 3 sous.

A cada senyor comensal 2 sous 6 diners.

A cada beneficiat 2 sous.

A la capella entre tots 4 lliures.

Al sagristà, 3 monjos y dormitarer a quiscun 1 sous 6 diners.

Al dit sagristà 2 sous.

Al crusero 2 sous.

Als monacillos entre tots 4 sous.

Per los drets de la sagristia 1 lliura.

Per lo incencer 2 sous.

Per la bacina 2 sous.

Per lo ataut 2 sous.

Als campaners 2 lliures.

Per tocar la vedada en las absoltas 2 sous.

Al bossar 4 sous.

[pàgina 102]

Combregar del hospitaler.

Als 2 janer 1748 se determinà portar lo viàtich al il·lustre senyor doctor don Agustí de Figuerola, canonge y hospitaler de la present santa iglésia y en attensió que estava lo temps molt plujós y que no se tenia esperansa que se aclarís se determinà porta-li lo viàtich ab esta forma, ço és, que se buscassen los dos cotxes del senyor archebisbe, del senyor cabiscol y del senyor governador de la plassa, los quals los deixaren gustosíssims y que anassen al cotxe primer lo senyor prior que portava lo Sagrament, lo canonge més antich que portava la vera creu y lo parrochial, en lo segon anavan 4 dignitats que tenian canonicat, en lo tercer anaren 4 capitulars y en lo quart dos monges y un monacillo. Així mateix lo capítol y clero se vestí ab hàbits de chor y acudiren a la capella del Sagrament y acompanyaren ab tàlam al Santíssim fins a la porta major de la seu que se obrí com se acostuma, y allí se encotxaren los sobre dits, quedant-se capítol y clero revestits ab hàbits en la seu per a rebre lo Senyor al restituir-se a la iglésia y acompanyar-lo des de la porta a la sua capella del Sagrament y se conclogué la funció com se acostuma.

Tots los capitulars y monges que anavan en los cotxes anavan vestits ab los hàbits de chor y los del primer cotxe ab capas com se acostuma.

És també de advertir que no anà la música y que hi devia assistir dins de la seu a lo menos lo que succehí per olvit.

[pàgina 103]

Pregàrias per aygua.

Als 10 de mars 1750 féu embaixada la ciutat per medi dos senyors regidors representant la secada gran que se experimentava ja en los camps, y que suplicavan se fessen las rogativas ordinàrias, com en effecte resolgué lo capítol participar-ho a sa il·lustríssima y comensar a dir la col·lecta Pro pluvia en la missa y fer cantar la lletania menor per los parroquials en lo chor antes del offici com se acostuma. Sa il·lustríssima cuydà de avisar a las comunitats de religiosos y a la confraria de preveras perquè digan dita col·lecta y se féu tot en lo modo acostumat.

Dia 5 de abril 1750 que era diumenja se vingué ab proffessó a la seu ab lo Sant Christo de la Sanch y després se féu la professó general ab la santa imatge de la mateixa manera que se expressa en lo foli 1.

Agravant-se més la necessitat de la aygua als 12 de abril 1750 se tragué la Verge Sanctíssima de Misericòrida y se portà a la seu

ab la forma acostumada, pujaren després seguidament cada una de las religions per son torn conforme se troba notat en lo foli 3.

Als 23 abril se exposà lo Santíssim Sagrament com en lo foli 25.

Als 22 de abril 1750 vehent que la necessitat de la aygua era tanta que ja los sembrats se acabavan de perdre suplicà la ciutat si fora del agrado del capítol el extràurer lo Sant Bras de la sempre invicta gloriosa protho-[pàgina 104]-màrtir Santa Tecla, patrona nostra. Concedení lo capítol a esta petició y se acordà el tràurer lo Sant Bras lo dia 26 de abril que era diumenja. Com en effecte se tragué, se entrà als 2 quarts de nou a prima, luego després se féu la extracta del Sant Bras more solito y tocà tota la música un motet. Després se'n tornaren al chor continuaren en dir tèrcia, sexta y nona molt solemnes, després se comensà lo offici solemníssim ab tota la música que lo digué lo senyor ardiaca major per a trobar-se fora lo paborde del mes aquí tocava segons lo estipulat en la última concòrdia entre pabordes y capítol, en lo intermedi hi hagué guarda de un capitular, comensal y beneficiat per cada chor y se mudaren de mitja en mitja hora, estigueren assentats en los banquetts acostumats, se entrà a vespres a las tres de la tarde y acabadas vespres se féu la professó que isqué per la porta major, carrer Major, carrer de Cavallers, plassa del Pallol dret al portal de Sant Francesch, rambla avall y prenent la volta per fora la ciutat entrà per lo portal de Sant Antoni dret a la Pescateria, carrer de la Merceria y tornà per las escalas de la seu, se n'entrà lo clero al presbiteri, cantaren los sustentors sens música las antífonas acostumadas y lo preste digué los versets y oracions també acostumadas. Se tancà després lo Sant Bras more solito y donada la benedicció ab lo dit Sant Bras se tornà a pujar a son puesto [pàgina 105] y se acabà la funció y quant se reservà dita santa relíquia no tocà la música ni orgue sinó que se mantenia gran silenci.

Advertèncias.

En la missa hi hagué sermó que lo predicà lo pare Joseph Senjanís, religiós dominico, y sempre que se trau lo Sant Bras hi ha sermó y est lo encarrega la ciutat y lo paga.

En la professó se cantan las lletanias majors per los parrochials y en cada altar se aturà la professó y cantan los sustentors las antífonas del sant o santa del altar y la antífona Pro pluvia y després lo preste que era lo dit senyor ardiaca major canta los versets y las oracions del sant o santa y de la pluja.

Cera.

Sempre que se trau lo Sant Bras se deuen posar 8 ciris de una lliura en lo altar major 4 atxas en lo presbiteri. Acabat lo offici se posan 4 ciris més de mitja lliura in plano del altar major y al costat de la relíquia y esta cera crema tot lo temps que esta exposat lo Sant Bras.

4 ciris de mitja lliura per los acòlits.

Se donan ciris al clero per a cremar al tràurer lo Sant Bras y als col·legials, y los ciris són com los que se acostuman donar per las salves.

També se donan ciris a tot lo clero secular y regular per la proffessó y estos ja serveixen per a cremar al reservar lo Sant Bras.

També se han de posar ciris de 4 arrobes en la retxa del presbiteri y los dos salmons de fora lo chor y deuen cremar los sirials per los quals paga la ciutat 8 lliures 10 sous. Lo refús de tota esta cera que dóna la ciutat se retornà a la ciutat acabada la funcció, tota la dita cera donà la ciutat per esta funcció.

[pàgina 106]

Devant de la professó van las atxas de tots los devots, després la congregació de la Sanch, després las religions per son orde, després los col·legials ab ruquets, després lo clero, lo Santíssim Christo de la Sanch va al últim de la congregació lo Sant Bras que lo portan 8 sacerdots ab lo tabernacle de plata va al últim y la ciutat porta lo tàlem també lo millor, n'obstant ésser dia de pregàrias, al retornar la congregació se n'entrà al chor y los religiosos se'n van per la nau de la seu de la capella del Santíssim Sagrament. Se posaren los velluts al presbiteri per esta funcció.

Los convents tots fan altars per allà haont ha de passar la proffessó y de assò los ne deuen avisar los mestres de cerimònias de capítol y ciutat y en est dia los feren en los puestos següents:

Las monjas descalsas en lo carrer Major en una de las botigas de don Plácido Montoliu y posaren en dit altar a Santa Teresa.

La ciutat en la capella de la Misericòrdia ab Santa Tecla.

Dominicos carrer de Cavallers en casa Vidal, Sant Domingo y Santa Caterina.

Caputxins carrer de Cavallers en casa don Joseph Figuerola ab Sant Pau y Santa Tecla.

Beatas a la plassa del Pallol devant de la sua porta ab Santa Catarina.

Franciscanos devant de la iglésia ab Sant Francesch y Santa Tecla.

Companyia de Jesús devant de sa iglésia ab Santa Tecla.

[pàgina 107]

Las monjas de Santa Clara al costat de la porta de son convent ab Santa Clara.

Trinitaris al portal de Sant Simeón un quadro de Santa Tecla.

Mercenaris devant del hostel de Sant Antoni ab Nostra Senyora de la Mercè.

Carmelitas descalsos en la Pescateria en casa Bernat Girona ab Nostra Senyora del Carme.

Agustinos en lo carrer de la Merceria en casa del senyor Joseph Llima ab Nostra Senyora de la Corretge.

Monjas de la Ensenyansa en lo dit carrer de la Merceria en casa Rafel Gabriel, adroguer, ab Santa Tecla.

Se adverteix que en un quadro que's diu la Verge del Roser se cantà est any però és mal donar lloch en assò pues si se comensava en donar lloch en assò molts quisà voldrian fer altars y se faria molt llarga la professó.

Los portants de la relíquia foren y se'ls donà 1 lliura 8 sous a cada un y ho pagaren las comunas distribucions. Los que feren guarda estigueren assentats y cantaren los psalteri y no se'ls donà distribució per rahó de sa assistència.

Lo mateix dia a la tarde al aixir lo Sant Bras per lo portal de Sant Francesch comensà a tronar y a ennuvolar-se lo temps n'obstant que abans estava sumament clar y sech lo temps sens ningun señal de pluja y lo mateix dia ja ploqué en tot lo camp y pla de Urgell ahont singularment estaven en extrema necessitat y tota la semana següent ploqué en esta ciutat y son terme y en tot Cattalunya y àdhuc en Aragó y quedà esta terra socorreguda de la necessitat de aygua.

[pàgina 108]

Concili provincial celebrat en lo any 1752.

Als 5 de abril 1752 lo il·lustríssim senyor arquebisbe per medi de son vicari general de gremi féu present al capítol que per vàrias urgèncias de la província li era precis convocar en esta ciutat concili provincial y que per dit effecte demanava al capítol son consentiment y beneplàcit lo que se li concedí ab lo modo y forma que se ha acostumat sempre en semblants casos com consta de la resolució capitular presa dit dia.

Als 6 de maig 1752 lo molt il·lustre capítol anomenà síndichs al il·lustre doctor y canonge Domingo Vernis per a assistir a dit sant concili en nom de dit molt il·lustre capítol per lo qual fi se li féu poder especial y és de advertir que dita procura y la major part de las demás que aportavan los síndichs de las santas iglésias foren reprobadas per falta de clàusula de obligar las perçonas respecte que tots los presents al concili comensant per los il·lustríssims arquebisbe y bisbes obligan sas personas, però atenent que era difícil poder-se esmenar totas las ditas procuras ab la brevedat que convenia resolgué lo sant concili que per aquesta vegada se admetessen los poders de ditas santas iglésias ab la forma que estavan concebutus manant que en avant se posàs dita clàusula.

Als 26 de maig 1752 lo senyor arquebisbe passà un recado als senyors síndichs que lo dia 29 de dit mes a la tarde se comensaria lo sant concili en la capella de Corpore Christi com [pàgina 109] se acostuma, a fi que dits senyors síndichs puguessen disposar la iglésia ab lo forma nescerària per dit effecte com realment comensà lo concili

lo dit dia ab lo modo y forma següent, és a saber, que a las quatre de la tarde de dit dia 29 de maig comensà a tocar la campana dita la capona a batallades la qual toca una hora per la convocació de totas las perçonas que devian assistir a la obertura de dit concili com en effecte se convocaren tots com és costum en lo palàcio archiepiscopal y a las sinch horas de dita tarde baixà lo senyor archebisbe ab tot los demés vocals a la present santa iglésia entrant per lo portal major ahont estava esperant lo senyor ardiaca major de la present santa iglésia vestit ab hàbits de cor assistit de dos monjos de la cathedral lo qual donà com acostuma lo salispasser al senyor archebisbe y fet lo aspersioni retornà lo dit salispasser al dit ardiaca major y est luego se apartà del cos de acompanyament del dit senyor archebisbe, després continuà dit senyor il·lustríssim dret al presbiteri del altar major passant per dins del cor y entrats tots dins del presbiteri arrodillats tingueren una breu oració com de un espay de mitg minut y luego después se n'entraren al claustro y de allí a la capella de Corpore Christi ahont se féu la funció de la obertura de dit concili enthonant lo senyor archebisbe lo *Veni creator spiritus* arrodillats tots y después de dit vers se alsaren tots y continuà la capella en cantar tot lo hymne lo qual finit digué lo senyor archebisbe las oracions acostumades.

Asistiren en esta funció los il·lustríssims senyors archebisbe y bisbes de Lleyda y Barcelona, los senyors abats de Besalú, Sant Cugat, Sant Pere de Galligans de la O, Santes Creus, Monserrat, Labaix, [pàgina 110] Bages, Sant Feliu, prior de la carthuixa, prior de Ullà, paborde de Manresa, prior de Besalú, arxipestre de Àger, los síndichs de las santas iglésias a accepció del de Vich que no havia arribat encara y differentes capitulars de la present santa iglésia y alguns monjos procuradors de differentes senyors bisbes, abats y altres vocals, tots los quals a accepció dels senyors bisbes hanaren quasi ordine turbato en lo dit curs del associament expressat.

Composició de la seu y capella de Corpore Christi.

Se deu prevenir que lo portal major de la seu estiga ab las portas obertas y així mateix las del chor, se deu parar lo altar major de la cathedral ab la plata, se deuen obrir las portas que donan al claustro y las de la capella de Corpore Christi, se deu parar lo altar de dita capella ab un palis encarnat preciós, estovalles netas y los sis candaleros y creu de plata de Robolledo.

A més del sobredit en la dita capella de Corpore Christi, qui entrà a la esquerra se fa un catafal de dotse palms de eixida y quinse de ample y de la alsada que té lo pedrís que esta arrimat a la paret y la dita paret se entapissà tota ab las sedas de Santa Thecla.

Ítem en lo mitg de dit catafal y paret se posà lo dosel que serveix per lo monument y sota de dit dosel y sobre lo catafal se posà la cadira y sitial o estrado que baixan de palàcio per lo senyor

archebisbe y demunt lo dit sitial si posà una almohada y un missal per pèndrer lo jurament als oficials que se anomenan per a servir en [pàgina 111] lo concili y altre almohada se posà devant la silla del senyor archebisbe, lo sitial se compon de dos tamborets guarnits de vellut de la sacristia major posats lo un al costat del altre.

Després dels dos cantons del catafal, en duas alas se posan las cadiras per los senyors bisbes, la meitat per part, ab alfombra y almohada devant, després en seguida de las cadiras dels senyors bisbes se posan dos banchs per part, un de llarch y un de curt a cada costat, y un de llarch travasser al anfront en los quals banchs se assentan tots los demés senyors que componen lo concili, ço és, los senyors abats a la ala dreita, immediats al últim senyor bisbe, y los senyors síndichs de las santas iglésias cathedrals a la ala esquerra, immediats al últim senyor bisbe, y los dits banchs se baixan de palàcio de la aula del concili y cubreixen de domasos encarnats y matalassos estret als assientos. Se adverteix que los dits banchs dels costats y cadiras se deuen arrimar a un costat y altre per a que pugan los senyors del concili entrat en professó sens ningun embràs y después de haver cantat lo Veni creator spiritus se tornan a posar las cadiras y banchs a sos puestos, del palàcio baixan lo cerimonial y palmatòria per a dir la oració lo senyor archebisbe, después de haver cantat la capella lo Veni creator spiritus.

Lo fuster del capítol deu cuidar de compòndrer lo sobredit altar, cathafal, doser y banchs al qual deu fer avisar per est effecte lo il·lustríssim senyor archebisbe y per son treball li paga lo concili donant-li 5 lliures, la capella també la deu fer avisar lo senyor il·lustríssim y la paga també lo concili donant-li [...].

[foli 112r]

Dia de Corpus de 1752.

Dit dia assistiren en lo chor al matí y a la tarde a vespres y a la professó los síndichs de totas las iglésias a excepció del de Barcelona que lo capítol no-l convidà, se donà a cada un los dotse reals per la professó que tots los donaren al mestre de cerimònias y finida la professó lo síndich de esta santa iglésia se'ls ne portà tots a sa casa junt ab alguns altres senyors capitulars de esta iglésia per a refrescar y se'ls donà aigües, compostas, xocolate y malindros.

Modo y forma de fer papers de iglésia als delinqüents y en especial als desertors refugiats a la present santa iglésia.

Como a canónigos síndicos que somos de la santa metropolitana iglesia de Tarragona primada de las Españas, y en nombre de dicha

santa iglesia hazemos fee y damos testimonio que F. T., natural N., Principado de N., soldado y desertor según se dize del regimiento N., se ha refugiado en el sagrado de nuestra cathedral, el que oy día de la fecha permitimos entregar a la justicia secular con la seguridad de no poder ser tratado con castigo de efusión de sangre, ni con otro que directa, ni indirectamente peligre su vida y finalmente que goze de las inmunidades y privilegios que gozan los desertores u otros delinquentes que se refugian en el sagrado de la iglesia y para que conste donde convenga damos la presente en nuestra aula capitular de Tarragona, firmada de nuestras manos, sellada con el sello de nuestra santa iglesia y refrendada [foli 112v] por nuestro secretario a los [...] del mes de [...] del anyo.

Por mandato de dichos muy ilustres señores síndicos.

F. T., secretario.

Visita del pare general dels descalsos.

Lo dia 16 de desembre de 1752 lo reverendíssim pare general dels carmelitas descalsos vingué a tornar la visita al molt il·lustre capítol y despedir-se, per haver-lo antes visitat los senyors síndichs del mateix modo y forma que-s van a visitar los il·lustríssims senyors bisbes, se rebé com se explica atràs foli 6 y per haver rebut dit pare general als senyors síndichs sens capa y per haver aparegut ser sobrat compliment per dit pare general lo rebre-lo ab hàbits de chor y del modo se expressa en lo dit foli 6 se parlà si-s disposaria o no altre modo de recibiment però no se resolgué res.

Cumpliment fet per lo molt il·lustre capítol al excel·lentíssim y reverendíssim pare general de Sant Francesch.

Lo dia 20 de febrer 1753 los molt il·lustres senyors síndichs tingueren un recado de part del pare Guàrdia de Sant Francesch de la present ciutat, en què los participà que aquell dia mateix sens falta arribaria lo excel·lentíssim y reverendíssim pare general, com en realitat arribà entre las 9 y 10 horas del matí. Per lo que lo mateix dia los senyors síndichs convocaren capítol y proposaren lo referit per a deliberar lo modo ab què se havia de complimentar lo dit pare general y fou resolt que en atenció de ser dit pare general grande de España, als quals ha acostumat enviar la benvinguda lo molt il·lustre capítol per medi de quatre capitulars, so és, per las dos dignitats més preheminentes y dos canonges més antichs, y [pàgina 113] considerant ésser més convenient no se'n se'n a dit estil per quant podria en alguna ocasió recaurer esta comisió en subjectes o indivíduos capitulars que no tinguessen lo desembràs lo que la expedició y demás circumstàncias competents per a dita embaixada

que per aquella ocasió se anomenassen dos dignitats capitulars y dos canonges sens señir-se al estil de més preheminentes y més antichs, atenant únicament al major desempeñe y lluïment del molt il·lustre capítol (lo que deurà executar-se sempre en casos semblants) com en efecte se anomenaren per la present ocasió lo senyor ardiaca major, lo senyor cabiscol, canonges lo senyor canonge Vernis y lo senyor canonge Soler, com tot més llargament és de veurer en la resolució capitular presa en lo dia sobre expressat.

Los dits quatre comissionats enviaren lo mateix dia un recado al dit pare general per a fer-li lo endemà al matí la embaixada com en efecte dit dia la feren però se mogué un vent tant fort que fou precís valer-se dits senyors comisionats del coche del senyor cabiscol, per sas mercès, y del coche del senyor hospitaler per quatre monjos per lo que no pogueren los demás officials del capítol acompanyar a dits senyors comissionats com se acostuma.

Lo pare Guàrdia y dizet o divuit religiosos més reberen a dits senyors comisionats en la porteria de son convent, los acompanyaren per la escala principal fins a la meitat del corredor ahont era la celda del dit pare general, lo qual los hisqué a rebre en dit puesto a unas 18 o 20 passas fora de la sua celda, rebent-los ab molt agrado y cumpliment, los acompanyà a la dita sua celda donant-los y prenent lo asiento competent. Después de haver fet dits senyors la embaixada los acompanyà dit pare general fins a la porta immediata al corredor travesser de la escala principal y desde allí fins a la porteria lo sobredit pare Guàrdia ab los demás religiosos sobre expressats.

Lo dia 26 envià lo dit pare general un recado als senyors síndichs per a tornar la visita al molt il·lustre capítol [pàgina 114] com en efecte la tornà dit dia después dels officis, se rebé del modo que se expressa atràs en lo foli 6 en la visita del pare general dels descalsos. Féu moltes demostracions de agrahiment y se despedí ab molt garbo.

Se adverteix que per haver aparegut improporcionat y no practicar-se tampoch en altre iglésia ni tampoch en lo molt il·lustre ajuntament de la present ciutat lo assistir en semblants visitas y altres embaixadas lo secretari assentat ab sa taula al devant acordaren los senyors capitulars antes de rebre la visita de dit pare general que en la dita visita no assistís lo secretari y se tragués la taula sua fora del aula capitular y que después de acabada la visita entràs dit secretari y lo president coram omnibus lliges relació de tot lo passat en aquella per a posar-ho en las resolucions capitulars y que per a tancar y obrir la cortina de la porta de dita aula capitular al entrar y eixir la visita estigués tras dita cortina o portal lo dormitorer ab sobrepellís si los senyors capitulars estan ab hàbits de chor y si no sens aquell, com en efecte se practicà així en dita visita de dit pare general y se deurà executar en semblants visitas y sempre y quant lo molt il·lustre ajuntament de la present ciutat enviarà alguna embaixada.

Aniversari de devoció.

Als 10 de mars 1753 se celebrà en lo altar major ab assistència de tot lo clero y música un aniversari per la ànima de la senyora Eleonor de Borràs ab lo beneplàcit del molt il·lustre capítol y se donà la distribució següent:

Primo a cada senyor capitular y dignitat capona 4 sous.

A cada comensal 3 sous 6 diners.

A cada beneficiat 3 sous.

A la capella 3 lliures.

Als campaners 1 lliura 10 sous.

Al celebrant, diacas y demés assistents la porció que se està señalada en los aniversaris reduïts.

[pàgina 115]

Combregar del il·lustríssim senyor archebisbe don Pere Copons.

Als 16 de abril 1753 avisaren del palàcio del il·lustríssim y reverendíssim senyor don Pere Copons y de Copons, digníssim archebisbe de esta santa metropolitana iglésia, que los metges havian ordenat que se suministràs luego lo viàtich a dit il·lustríssim senyor ab la major brevedat per haver-li sobrevingut lo accident de aplopexias qual recado se donà als síndichs del molt il·lustre capítol, estos luego disposaren que se tocàs a combregar y se ventàs la campana com se fa per los combregars dels senyors capitulars y com la notícia de esta novetat se donà a las dos horas de la tarde se enviaren a convidar als senyors capitulars en sas casas, se donaren las ordes més efficasses per a que tot se prevengués y entretant se digueren las completas en lo chor, quals finidas isqué lo combregar ab la forma regular, portà lo viàtich lo senyor ardiaca major y la vera creu lo canonge més antich more solito.

La ciutat acostuma assistir y deu aportar lo tàlem però com en lo present cas anava tot molt depressa no tingué temps de assistir a la iglésia al temps de aixir lo combregar y persò portaren las varas del tàlem los senyors capitulars. Ab tot lo molt il·lustre ayuntamiento se incorporà ab la professó del combregar al passar per devant de las escalas de la plassa de las Cols y no portaren las varas los senyors regidors per haver-las comensadas a portar los senyors capitulars.

Assistiren en palàcio tots los prelats de las religions y molts altres religiosos se quedaren en palàcio, alguns señors capitulars vestits de llarch per a rè-[pàgina 116]-brer al señor a la entrada del palàcio se posaren guardas de soldats en totas las portas del palàcio per a evitar la confusió de la gent que fonch gran lo concurs. Tot se explica més llargament en lo llibre que de la mort de dit senyor se ha format foli.

Als 18 dies del dit mes de abril 1753 als tres quarts de las 12 horas del matí extremunciaren a dit senyor il·lustríssim archebisbe privadament y sens solemnitat pues per a dit effecte tenian la extremaunció en lo palàcio previnguda.

Dit die 18 de abril 1753 Dimecres Sant que era als 3 quarts de las quatre de la tarde fonch servit Déu Nostre Senyor passar a millor vida la ànima de dit il·lustríssim senyor archebisbe y luego tocaren la campana del palàcio y luego després tocà la vedada que tocà fins a posar Nostre Senyor al monument, y en estos casos toca la vedada fins a las 10 horas de la nit, y fins a las 4 y mitja de matinada cessà de tocar y assò durà desde que espirà lo senyor archebisbe fins que és enterrat, censant únicament en lo temps dels funerals de dit il·lustríssim senyor.

És lo regular enterrar-se los prelats lo tercer dia després de morts però en lo cas present morí lo Dimecres Sant a la tarde y després vingueren los dias de Dijous, Divendres y Dissapte Sant en que esta prohibit fer funerals, persò se retardà a fer lo enterro fins lo die 23, segon de Pasqua, y com antes del enterro se fan tres absoltas generals en lo palàcio archiepiscopal al cos present, se feren estas ab la forma y modo següent.

Als 21 del dit mes de abril 1753 Dissapte Sanct que era després de completas se anà al palàcio a fer [pàgina 117] la primera absoluta y fonch en la forma següent.

Anaven devant las creus que acostuman anar als enterros generals y al últim de estas la dels parrochials després de esta anaven lo viadell, masser y guió de la iglésia, lo que anave al mig de dos acòlits ab sos candeleros, a este seguian los col·legials però sens sobrepellissos y tras de estos lo clero y capítol per son orde, al centro de estos anaven los dos sustentors ab bordons y capas pluvials negras, a la fi de esta professó anava lo gremial y feya de presta lo senyor ardiaca major, després del gremial anaven lo parrochial de semana ab capa pluvial negra, mestre de cerimònias ab lo bastó y los acòlits del incenser, aygua beneyta y llibre y devant del gremial anaven los dos acòlits ab sos candeleros. Encesas las candelas així ordenda la professó partí de la catredal resant lo psalm del Miserere mei Deus, passà per devant de la casa del senyor degà, carniceria del capítol y se n'entrà al palàcio, posats devant y alrededor del fèretro se féu una sola absoluta y era la general, que és Libera me Domine de morte la que cantà la música ab gran solemnitat y lo preste digué los versets corresponents ab una sola oració, que és Deus qui inter apostolicos sacerdotes después de haver cantat los sustentors lo verset Requiescant in pace se'n tornà la professó ab lo mateix orde y per la mateixa via resant lo mateix psalm del Miserere. Arribats al chor de la catredal digué lo presta la oració Fidelium Deus ab los versets corresponents y se donà fi a la funció.

Lo die 22 del mateix mes de abril dia de Pasqua que era se féu altre absoluta a la mateixa hora y ab la mateixa forma que la primera.

Lo die 23 a las 7 horas del matí se anà a fer altre absoluta ab la mateixa forma y modo que la primera y segona.

Dit dia 23 de abril 1753 luego de finida la sobredita absoluta se digueren en la catredal las horas de prima [pàgina 118] y demés more solito y finidas estas se ordenà la professó del enterro y se féu del modo següent.

Anaven devant de la professó lo nunci de la cúria eglesiàstica, las donas ditas ploracossos, després venia lo pandó de la confraria de las Ànimas, després totas las creus, després de la creu dels parroquials se seguian las comunitats de religiosos per son orde y segons lo costum de las proffessons generals sens creus ni gremials, advertint que la dels franciscanos no anava com en las proffessons fent ala ab los dominicos sinó que feya dos alas devant de estos y estos també feyan altres dos alas o filas. Després de la comunitat dels pares dominicos venian lo viadell, masser y guió de la seu, anant este al mitg de dos acòlits ab sos candeleros, després de estos seguian los col·legials vestits ab sobrepellissos, clero y capítol per son orde, y al centro de estos anaven los dos sustentors ab bordons y capas pluvials negras. A la fi de esta professó anave lo gremial y demés com lo die 21 quant se anà a fer la primera absoluta.

Així ordenada la professó partí de la catredal resant los psalms graduals com en los demés enterros y feren la mateixa via que feren las proffessons de las absoltas.

Arribats en lo palàcio (donaren ciris de mitja lliura a tots los de la proffessó, los que se portaren encesos lo restant de ella y pagà lo il·lustríssim diffunt) y posats en la mateixa sala ahont era lo diffunt cantà lo preste a tho de lliadó ferial la oració Non intres in iudicio, esta acabada entonaren los sustentors lo respons Subvenite Sancti Dei y després digué lo preste los versets y oració corresponent y finit partí la professó ab lo mateix orde que vingué y se posà lo cos del difunt archebisbe (lo qual vestit de pontifical anave sobre lo túmol en que portan a enterrar los senyors capitulars) al centro del [pàgina 119] capítol anant devant de ell la creu archiepiscopal la que portave un capellà de la família del difunt, vestit ab sobrepellís, alrededor del càdaver anaven alguns rectors que havian estat de la família del diffunt, vestits també de sobrepellís y ab candelas ensesas en las mans. Derrera lo càdaver anaven los capellans de la família vestits ab sobrepellissos, los quals aportaven las insígnias pontificals, com són una mitra, bàculo, palmatòria y llibre del pontifical, després de estos venian los patges de la família ab sotana y sens manteu. A las espatllas de estos venian los lacayos que portaven la cadira y almoada, després anaven los del gremial ab los demés com lo die

21. Després de tots aquestos venia lo molt il·lustre ayuntamiento dels regidors de esta ciutat ab ciris de lliura en las mans, los que no pujaren ab professó de la catredal, sinó que se estaven en lo palàcio ab los del dol. Després del ajuntament anaven dos criats de la família eo cotxeros que aportaven la cuberta del ataut. Luego entonaren los sustentors lo psalm In exitu Israel lo que se anà cantant tota la via de la professó, menos al temps que en las estacions se cantava la absoluta.

Entonant dit psalm marxà la professó ab lo orde ja mencionat y féu la via següent, així del palàcio passà per lo carrer immediat al hort de dit palàcio, anà per lo carrer de las monjas descalsas, passà per devant de casa lo senyor canonge Deulofeu y del senyor degà, pla de la seu y baixà per las voltas de Sanct Christòfol, anà per lo carrer de la Merceria, Pescateria, plassa del Oli, per devant del portal de Sanct Antoni, carrer d'en Granada, plassa del Rey, carrer de la Nau, car-[pàgina 120]-rer Major, plassa de las Cols, carrer o plassa dels Cabrits, pujà per las ja ditas voltas de Sanct Christòfol y entrà per la porta major de la catredal, aont se féu lo acostumat, segons lo ritual, assò acabat se continuà la professó, la que passà per dins del chor y se col·locà lo fèretro sobre lo túmol que estave aparellat al centro de la iglésia y baix la vedada y allí cessà la professó.

Col·locat allí lo càdaver se cantà la missa la que fonch de Festa Dei, per ser festa de primera classe. Acabada la missa se predicà perquè era sermó del difunt. Acabat lo sermó se tornà a ordenar la professó del mateix modo que vingué (menos las comunitats de religiosos pues estas se retiraren luego de arribar a la catredal) y se portà lo càdaver a la capella de Corpore Christi aont esta sepultat y allí se donà fi, com disposa lo ritual.

En esta missa no se offeriren candelas, si sols se offeriren las que aportaven las donas ditas ploracossos.

Per la via de esta professó funeral se feren quatre estacions y en cada una de ellas cantà la capella un respons eo absoluta y lo preste digué la oració y versets corresponents, estas estacions se feren en los paratges següents; Pescateria, devant lo portal de Sanct Antoni, devant la capella de Nostra Senyora de Misericòrdia y la última en la plassa de las Cols. En esta professó portaren las atxas los cavallers y militars per los que se previngueren dins del chor alguns banchs respallers per lo temps de la missa y sermó.

També se previngueren per los capellans y patges de la família los banchs que estan devant dels ba[n]chs aont se assentan los senyors capitulars [pàgina 121] per a ohir los sermons.

Die 24 de dit mes de abril 1753 se féu la novena y se digué lo missa del dia, per ser festa de primera classe, la que digué lo

canonge antiqüior. Després de la missa se mudaren los paraments y prengueren las negras, se feren 4 absoltas Ut in ceremoniali de las que cantà una la música.

Per a fer dita novena se col·locà sobre lo túmol, ahont lo die antes havia estat lo càdaver, lo túmol dels aniversaris, y sobre ell se posà una calavera ab mitra, bàculo, alba, capa pluvial morada y sandàlias.

És de advertir que per a venir a fer las absoltas al palàcio avisaren los marmessors del difunt però per a anar a la professó del enterro avisà lo capítol per son mestre de cerimònias que vuy té aquest encàrrech lo mestre de silenci de dit capítol.

Luego que morí lo dit il·lustríssim senyor archebisbe se féu un túmol en palàcio en la sala del final devant la porta de la sala del concili y se féu en la forma y modo següent.

En la dita sala de palàcio se formà un tablado demunt dels dos banchs llarchs del concili de 20 palms de llarch y dotse palms de ample y demunt si posà lo túmol portàtil ab lo càdaver del difunt demunt lo tablado té de alsada sinch palms y lo túmol 6 palms que ab tot són 11 palms de alsada. Lo túmol portàtil se cubrí ab lo drap de vellut bo y demunt se posà lo ataut ab lo difunt cubert ab una glassa.

La mesa que quedà per tot lo rodador té de ample 3 palms a cada costat y 4 palms a cada [pàgina 122] cap, perquè devant si posà lo sitial, creu y credensa, y al altre cap estan un patge a cada canto drets se fan las absoltas al difunt per lo capítol, al costat dret se fan unas gradas de deu palms de llarch des de terra fins al tablado ab una barana al mig per a pujar y baixar la gent a besar la mà al prelat difunt, pujant per la una part de gradas y baixant per la altre, també té un escalonet de un palm de alsada y se col·locà demunt del tablado per poder arribar a besar la mà al difunt prelat.

Al rededor de la dita sala se paran sinch altars de 10 palms de llarch, 3 y mitg de ampla y sinch palms de alsada, sense cap grada sinó un quadro al demunt.

Túmol de la seu.

En la seu se fa altre túmol que tenia de llarc 24 palms y de amplària 16 palms, per tot lo rededor tenia dos gradas de un palm y mitg de alsada cada una y dos palms entre las dos de estesa la mesa tenia de ample ab dos costats dos palms y mitg, y als caps tres palms y en la part de devant del chor se posà sobre la mesa lo sitial y al devant de assò se posà una tauleta per credensa que se cobrí ab una tovallola blanca y entre lo sitial y dita credensa si posà la creu de sa il·lustríssima drete, tenia la mesa del rededor del túmol de alsada 5 palms, las 2 gradas 3 palms, lo túmol portàtil 6 palms que ab tot feyan 14 palms de alsada.

En lo andemà quant se fa la novena se posà demunt del túmol lo túmol de las carrutxas cubert ab lo vellut negre bo y demunt si posà la capa pluvial, alba, estola llarga sens estar cruzada, guants, sabatas, un cap de mort ab mitra y almohada, compost tot com si estigués agegut ab [pàgina 123] lo bàculo en la mà dreta y se cus demunt de la almohada de un cap y lo altre cap descansa demunt lo mateix túmol de las carrutxas, lo pla de dalt ahont carregà lo túmol portàtil té de llargària 13 palms y de ampla set palms.

Disposició sobre la administració del archebisbat en la present vacant.

Luego que morí lo il·lustríssim senyor archebisbe que fonch com dit és lo die 18 de abril 1753 als tres quarts de 4 de la tarde no se pogué juntar capítol per ésser Dimecres Sanct y estar-se celebrant las matines en lo chor, però luego de conclusas estas se tingué capítol y se declarà la seu vacant, se confirmaren las llicèncias de confessar y predicar, se anomenà vicari general per lo despaig y notaris per a regir las cúrias del vicariat y concistori, advocat y procurador fiscal, se concedí territori general al senyor don Gaspar⁹ de Bastero, bisbe que fonch de Girona y al present se trobava retirat en lo convent dels pares descalços de la vila de Reus, al qual suplicà lo capítol se servís fer lo andemà Dijous Sanct la benedicció dels sancts olis, se concedí llicència als senyors marmessors del difunt prelat per a que son càdaver fos enterrat al devant de la porta, al entrar en la capella del Corpore Christi, y per a dir-se algunas missas com realment se digueren lo die següent que ho era del Dijous Sant en palàcio en presència del diffunt archebisbe en sufragi de la sua ànima.

Per los motius contenguts en lo nou concordat entre la cort de Roma y de Madrid passà lo molt il·lustre capítol en elegir los officials necessaris per la administració de las jurisdiccions de la mitra en lo [pàgina 124] temporal com tot és de veurer més llargament en lo libre de las resolucions capitulars de dit any 1753 a folis 111 al 115.

Lo die 19 de dit mes de abril 1753 Dijous Sant que era se tingué capítol, antes de entrar a fer lo lavatori de la tarde, y se anomenaren ecònoms a dos senyors capitulars per a regir, governar y administrar interinament lo pertanyent a temporalitats y se resolgué que dits ecònoms prenguessen inventari dels béns del difunt senyor archebisbe vide lo dit libre de resolucions capitulars foli 116.

Die 20 de dit mes de abril resolgué lo capítol fer la tatxa per lo enterro y funerals del difunt prelat y la féu en lo modo que se expressa en dit libre de resolucions capitulars folis 117 y 118 y també

9. El nom correcte de pila és Baltasar.

*se explica llargament en lo llibre del dit funeral pàgina 16.*¹⁰ Resolgué lo capítol que se acceptassen 200 missas que deixava sa il·lustríssima celebradoras per los senyors capitulars.

Die 21 de dit mes de abril resolgué lo capítol y señalà las taxas dels salaris que se devian exhigir en las cúrias eglesiàsticas y se elegiren vicaris generals del present archebisbat, és a saber, al doctor y canonge Pere Jaume¹¹ Botines, vicari general del despaig, al doctor don Andreu Guerre, ardiaca major y canonge, al doctor Joseph de Toda, cabiscol y canonge, a don Ramon Copons y de Oms, prior y canonge, al doctor Domingo Vernis, al doctor don Joan Ribas y de Castellvell, tots canonges, als quals y a cada un particular se atribuïren y donaren totas las facultats de tals vicaris generals de la present diòcesi.

Dit die elegiren en vicaris generals visitadors al doctor Joseph de Bellver y al doctor don Francisco Baldrich, canonges.

Per oïdors de causas pias anomenaren al doctor Pere Brufal y doctor Fructuós Llorens, canonges.

Per vicari general de la isla de Ivissa al doctor Isidro Deulofeu, canonge.

[pàgina 125]

Per lo deganat de Montblanch a don Francisco Tamarit, ardiaca de Sant Llorens y canonge.

Per lo thecasi dels parrochials al doctor don Jaume Ferrer y de Senjoan.

Per administrador del seminari al doctor Pere Jaume¹² Botines, canonge.

Per altre dels assessor de la cúria dels veguers se anomenà al doctor Joseph Janquins, altre dels advocats del molt il·lustre capítol.

Enterrat que fonch dit il·lustríssim senyor archebisbe volgueren continuar los ecònoms lo inventari dels béns del difunt senyor archebisbe, a lo que se resistiren los marmessors de aquest, com y també a pagar lo que lo molt il·lustre capítol havia señalat per lo enterro y funerals del sobre dit difunt prelat. Lo que passà sobre estos assumptos consta llargament en un llibre que se ha format del succehit en la present vacant y sobre assò sols se nota que per part de dits marmessors se acudí al rey ponderant que la taxa que havia fet lo capítol era exorbitant e injusta, y la real càmara declarà que dita taxa no era injusta ni exorbitant, sí molt justa y molt conforme a rahó com consta de la carta que lo senyor don Andreu de Otamendi, secretari de dita real càmara escrigué al capítol, sa data

10. Text anotat al marge.

11. El nom correcte de pila és Pere Joan.

12. Ídem.

en Madrid als 7 de juliol 1753, de la qual és de veurer en lo llibre de resolucions capitulars de dit die y any 53 baix diada de 16 abril 1753, foli 148.

Als 18 maig, foli 141, anomenà lo capítol rector y vicerector per lo seminari de Sant Pau y Santa Tecla de la present ciutat.

Als 11 de maig 1753 en atenció que per rahó del recurs que havian fet los marmessors del diffunt il·lustríssim senyor archebisbe no se pagave lo enterro, resolgué lo capítol pagar-lo com lo pagà des de luego com se veu en la resolució de dit die, foli 133.

[pàgina 126]

També se negaren dits marmessors en entregar los pontificals eo capella del il·lustríssim difunt, pues pretenian que dit senyor il·lustríssim, en virtut de la facultat de testar podia disposar de estos y en Roma fonch declarat que en virtut de dita facultat de testar no podia disposar de dits pontificals, com és de veurer en lo capítol celebrat die 21 de setembre 1753, foli 167, y en forsa de esta declaració entregaren dits marmessors los sobredits pontificals com així consta en la resolució presa als 19 de janer 1754, foli 233 recto.

Y en dit capítol se troba nota del que se envià a la iglésia de Girona (per haver estat bisbe de dita iglésia lo difunt senyor archebisbe) que fonch la millor mitra y un gremial morat.

Visita espiritual feta en la catedral en dita vacant als 27 de maig 1753.

Dit die 27 de maig 1753 després de completas se ordenà la professó per a rèbrer al senyor visitador que era lo doctor y canonge Joseph de Bellver, y fonch del modo següent; aixiren del presbiteri lo guió de la iglésia al mitg de dos acòlits ab sos candeleros, los sustentors ab bordons y capas pluvials blancas y lo canonge semaner ab capa pluvial blanca, qui aportave la vera creu al mitg dels diacas ab sos paraments, també blanchs y anaren al chor aont esperava lo clero y demés, y luego se ordenà la professó de more y anà a la porta major de la catedral que estava del tot oberta sens cantar res, si sols tocant lo orgue. Al temps que anave la professó lo canonge visitador, vestit ab hàbits de chor, assossiat de dos capellans que ell convidà, eixí de la catedral per la porta del costat de la capella de las Verges y anà a la porta major ahont encontrà la [pàgina 127] professó, arribats allí dit visitador adorà la vera creu, y prengué lo isopo y espergí aygua beneyta als de la professó, y luego se posà en lo gremial a la dreita del presta, allí posats se entonà lo himne Te Deum laudamus y cantant este se retornà la professó, per la mateixa via que vingué al presbiteri del altar major, arribats allí lo visitador se arrodilà en lo últim escaló o grau del altar y lo semaner ab sos

diacas, havent deixat la vera creu y gremial, se'n pujà en lo altar y al corn de la epístola, y girats de cara al visitador, digué lo presta los versets y oració *Ut in rituali*.

Acabada dita col·lecta baixà lo presta ab sos diacas y se tornaren a unir ab lo visitador del modo que vingueren y tots junts se retiraren en la sagristia, ahont lo semaner, presta y diacas deixaren los paraments per haver acabat son offici.

Però lo visitador junt ab dos canonges qui eran los senyors Vernis y Brufal, elegits per lo molt il·lustre capítol, deixats lo hàbits de chor, se vestiren sobre los ruquets de capas blanques però lo visitador se posà a més de la capa la estola y així vestits eixiren al presbiteri ahont esperava tot lo clero y luego anaren al secrari de detràs lo altar major, allí arribats lo visitador ab tovallola en lo coll, prengué lo globo ab lo Sagrament y anant al mitg de dits dos assistents tragué lo Santíssim Sagrament y lo col·locà sobre la mesa del altar major, anant devant lo Sagrament, dos acòlits ab candeleros, allí col·locat lo visitador descubrí lo globo y feta genuflecció, se'n baixaren y se arrodillaren en lo grau immediat al altar y feta una profunda inclinació se alsà lo visitador y preparà lo incenser, de more, e insensà lo Santíssim Sagrament [pàgina 128] cantant, entretant lo clero lo verset *Tantum ergo* y acabat este se alsà lo visitador y digué los versets y oració del Santíssim Sagrament, esta conclosa pujà lo visitador sol en lo altar, y feta allí genuflecció prengué ab una sola mà, sens girar-se al poble, la forma gran (que deu estar previnguda) de dins del globo y la elevà per se adorada de tot lo poble y entre tant un acòlit insensà lo Sagrament, luego lo tornà abaixar y la col·locà dins del globo, y purificats los dits cobrí lo globo y prenent-lo ab la tovallola al coll se girà al poble y donà la benedicció, tornant-lo després al sacrari ab la forma que lo havia extret.

Deixà allí lo Santíssim, se ordenà la professó vers la capella del Sagrament sens cantar, si sols tocant lo orgue, anant lo visitador ab los sòcios a la fi de la professó, arribats a la dita capella no se tragué lo Sagrament del secrari, sinó que lo visitador ab dits assistents, anà al dit sacrari y lo visità, fet assò, se tancà lo dit sacrari y arrodillats al grau del altar, se entonà lo himne *Veni creator* y cantant aquest anà la professó recto tramite a las fonts baptismals, arribats allí ans de pujar en ellas digué lo visitador los versets y oració del *Esperit Sanct* y altre *Ut in rituali*, després pujà lo visitador y sòcios a las fonts, visità la aygua, la tripartita, capida y llibre dels baptismes y firmà sa visita.

Assò fet se'n tornà la professó vers lo presbiteri major, sens cantar si sols tocant lo orgue, y se quedà en ell tots los de la professó, entrant-se'n en la sagristia los que aportaven los paraments blanchs,

y deixant aquells prengueren las negras y per no haver-hi prou capas negras los sòcios del visitador se vestiren de sos hàbits de chor y de esta manera continuaren en assossiar al visitador.

Aixits tots al presbiteri se ordenà la professó vers lo fossar cantant lo respons Libera me Domi-[pàgina 129]-ne, posats en lo fossar se féu una absoluta Pro omnibus deffunctis y concludida se'n tornà la professó en lo presbiteri, aont lo visitador digué la oració Fidelium Deus y versets corresponent. Aquí se donà fi y tots se retiraren.

Visita de las religiosas de la Enseñansa de esta ciutat subjectas al ordinari. 29 maig 1753.

Dit die 29 de maig 1753 anà lo visitador ab son secretari y altres per son acompanyament a visitar la iglésia y convent de las ditas monjas de la Ensenyansa y se féu del modo següent.

A la porta de la iglésia lo confessor vestit ab capa pluvial blanca, sens vera creu, ni hisopo de aygua beneyta, rebé lo dit visitador que anava ab hàbits de chor y posat este a la dreita de aquell se entonà lo Veni creator y cantant-se aquest se n'anaren al altar; se quedà arrodit lo visitador al grau immediat al dit altar y lo confessor se posà la corn de la epístola y girat de cara al visitador digué los versets y oració Ut in rituali, esta cabada baixà dit confessor al costat del visitador y junts se n'entraren en la sagristia aont lo visitador deixant los hàbits de chor se posà sobre lo ruquet, estola y capa blanca y junts aixiren a visitar lo Sagrament. Arribats en lo altar y feta genuflecció se obrí lo sacrari posant-se lo globo del Sagrament sobre lo altar, se descubrí, y luego las monjas cantaren lo Tantum ergo fent-se tot lo demás com en la catredal. Donada la benedicció ab lo Sagrament se reservà dins del sacrari y luego se retiraren a la sagristia, aont lo preste deixant los paraments blanchs ne prengué de negras y posats al corn de la epístola las monjas cantaren lo respons Libera me Domine y lo visitador digué los versets y oració corresponent, y acabat aquest acte se cantà per dos monjas lo verset Requiescant in pace y las demás [pàgina 130] respongueren Amén. Luego se retiraren a la sagristia y després visitaren los altars de la iglésia, se entrà en lo convent, se visità la sagristia y sos vasos y lo restant del convent, també se visitaren los llibre de dit convent y se posà en ells son decret, com ha fet en casos semblants los senyors archebisbes y altres canonges visitadors.

Certamen poètic dedicat al molt il·lustre capítol.

Als 12 de maig 1753 foli 134 del llibre de resolucions capitulars de dit any consta que se dedicà al molt il·lustre capítol lo certamen

poètic que se desitjava fer per los alumnos de las aulas de la companyia de Jesús de la present ciutat, y als 4 de juliol de dit any, foli 144, se resolgué que lo capítol assistís de privat ab sotana y manteu en dit certamen y que lo senyor ardiaca major fes de president, y que tot lo gastat correngués a compte del molt il·lustre capítol.

Lo die 5 del dit mes de juliol 1753, foli 145, entrà en la aula capitular lo pare mestre Llampillas y se assentà després del canonge més antich y entrà també un miñó deixeble seu y digué un soneto donant las gràcias al capítol acceptant la dedicació de dit certamen y convidant-lo a la assistència.

En dit capítol se concedí llicència al senyor prior y al senyor canonge Botines per a officiar en las festas de dit certamen en la iglésia de la companyia de Jesús.

En seguida del sobre result assistiren la major part dels capitulars ab mateus y sotanes assentant-se en uns banchs que per dit efecte estaven previnguts en lo claustro del col·legi de la companyia de Jesús, devant del catafal que se havia format en dit claustro al devant de la porta de la congregació mirant a la part de la iglésia, y acabat lo certamen en cada tarde se donà un magnífich refresch en dit col·legi y en las pessas que se troban [pàgina 131] abans de entrar al refector y se donà refrescar a tots los que assistiren al certamen y gustaren de refrescar, ja fossen capitulars, capellans, cavallers y militars y tot lo que se gastà en dit certamen y refresch ho pagà lo molt il·lustre capítol del thecassi de gastos comuns en lo refresch donà lo capítol differents ayguas compostas, xocolata y melindros.

Llicència de officiar en Reus.

Als 5 de octubre 1753 foli 164 resolgué lo molt il·lustre capítol concedir llicència al canonge Baldrich per a anar a officiar en las festas que féu en Reus lo regiment de Dragons de Sagunto.

Succés dels lladres en lo archiu. 4 de octubre 1753.

La nit del dia 4 de octubre de 1753 se advertí de la casa del mestre de capella que en lo arxiu se veyá llum, avisaren als senyors síndichs de esta novetat, y estos ne donaren part al senyor governador de la plassa, lo qual féu posar soldats dins del hort del mestre de capella y ab altres soldats se anà al arxiu ab assistència dels síndichs y del mateix governador y en efecte en capella de Corpore Christi agafaren un lladre havent-ne fugit de altres per detràs lo altar de Corpore Christi per la reixa que per no haver-se advertit que per allí puguessen fugir no se posà guarda de soldats al fossar per aont no se creu se escaparen alguns lladres. En fin, no se'n prengué més que un

que se entregà a la justícia en continent se trobaren dalt en lo arxiu trosos de metxa, un civader, lluquets, un informador y un rusiñol, se trobaren diferents armaris soquerrats y uns diners que per casualitat lo canonge Fructuós Llorens tenia en dit arxiu, tots en terra, per lo que comprèn que dits lladres los havia ja presos y que al veure-se descoberts los havian deixats per no trobar-se'ls [pàgina 132] lo cos del delicta, se donaren luego differentes providèncias y entre altres que dormissen prop dels thecassis dos dels monjos de la seu.

Elecció de nou archebisbe y tot lo demás fins a la entra inclusive.

Lo capítol rebé una carta del il·lustríssim senyor don Jaume Cortada, bisbe de Zamora, sa data en Zamora als 22 de agost 1753 en què avisa la elecció en archebisbe de la present santa iglésia, llibre de resolucions capitulars, foli 163.

Als 3 de novembre 1753 llibre de resolucions capitulars, foli 176, resolgué lo capítol deixar lo guió al senyor archebisbe don Jaume Cortada, novament elegit.

Dit die 3 de novembre 1753 foli 171 se elegiren comissionats per a anar a visitar al senyor archebisbe en Barcelona, ahont arribat féu detensió, y se elegiren al senyor doctor don Andreu Guerrero, ardiaca major y canonge, y al doctor Domingo Vernis, canonges, los quals anaren ab dos comensals per a capellans de onor, que foren Casals y Rafiangel, portaren dos criats vestits de llarch y dos lacayos, anaren a hospedar en la casa del molt il·lustre capítol que estava admirablement composta y adornada, havent participat sa il·lustríssima son arribó en Lleyda com se litg en la resolució capitular de 26 de novembre 1753 foli 183 y sabut que luego després havia arribat en Barcelona lo die 1 de desembre de dit any foli 184 se despediren del capítol los comissionats sobredits per a anar a Barcelona a la dita embaixada y en effecte passats alguns dias partiren per Barcelona y luego de arribats allí feren passar per un dels comensals un recado a sa il·lustríssima dient-li com ells havian arribat en aquella ciutat y demant hora a sa il·lustríssima per a visitar-lo com en effecte los respongué molt cortesanament dient que elegissen la hora los mateixos comissionats insinuant que [pàgina 133] apareixeria hora proporcionada la de las deu horas del matí del dia següent, com en effecte se féu la embaixada en dita hora, havent-la feta anant a ella ab dos cotxes, al primer los dos comissionats sols y en lo altre los dos capellans y patges y a peu los lacayos. Lo andemà los tornà sa il·lustríssima la visita anant personalment en la casa del capítol, en la qual reberen a sa il·lustríssima al cap de la escala, lo introduïren en lo quarto principal de la casa, se assentà y estigué tres quarts de

conversació y al despedir-se lo acompanyaren fins al cotxe. Passats 2 dies los convidà a dinar junt ab la parentela y differentes cavallers fent-los sempre las majors expressions, també se'ls en aportà ab seu cotxe a passejar per Barcelona, finalment se despediren y se'n tornaren a esta ciutat havent estat en Barcelona uns vuyt dias, de tot feren relació al capítol dits comissionats als 29 de desembre 1753, foli 223 recto, y lo die 19 de janer 1754 resolgué lo capítol que lo gasto de esta embaixada que importà cerca de 500 lliures se pagàs del thecassi de gastos comuns.

És de advertir que lo capítol té per costum que quant se elegeix un archebisbe que ja se troba en esta província envia comissionats a cortejar-lo allà aont té sa habitació, si emperò, lo archebisbe novament elegit se troba fora de la província, lo capítol no lo visita fins que dit senyor entrà en la província y se deu aturar eo fer alto alguns dias y avisant al capítol de assò, lo capítol lo va a visitar allí per sos deputats y deu després tornar-los la visita y convidar-los a dinar un dia.

Presentació de las butllas y possessió del archebisbat als 13 de desembre 1753.

Als 12 de desembre 1753 llibre de resolucions capitulars foli 189 lo senyor don Ramon Copons y de Oms, prior y canonge [pàgina 134] de esta santa iglésia, procurador del il·lustríssim y reverendíssim senyor don Jaume Cortada y de Bru, archebisbe de esta santa iglésia, presentà al capítol las butllas de sa santedad y la procura sua y offerint donar las caucions acostumadas en nom de son principal offerint també donar 12 fianzas per a roborar y assegurar esta mateixa caució y després de examinadas las butllas y demés, y admesas las fianzas, se resolgué lo die 13 de dit mes de desembre 1753 donar la possessió more solito a dit il·lustríssim senyor del archebisbat vacant, com tot és de vèurer llargament en lo llibre de las resolucions capitulars del any 1753 des del foli 189 al de 245 y fonch la dita possessió en lo modo següent.

Lo dit die 13 al matí després de nona se juntà capítol ahont assistiren los capitulars ab hàbits de chor y després de haver resolt donar la possessió a dit senyor archebisbe isqueren de la aula capitular se n'entraren en la capella de Corpore Christi aont esperava tot lo demés clero vestit també ab hàbits de chor y la música, y entonà lo més preheminent lo Te Deum laudamus devant y a la grada de dita capella eo de son altar que estava parat ab sis ciris y comensat lo dit himne se encaminà tot lo clero (y gran multitud de gent) procesionalment dret a la porta del claustro per aont se va a la iglésia y de allí per la nau que mira a la capella del Santíssim Sagrament al

chor y posats allí digué lo més preheminent los versets y oració Pro gratiarum actione ut in rituali y dit assò se disgregà tot lo clero major y menor y quedaren sols los dos senyors síndichs y lo procurador del senyor archebisbe, notari eo secretari del capítol, testimonis y molt concurs de gent y en señal de possessió prengueren los dos síndichs per las mans al dit procurador; lo un per la dreta y lo altre per la esquerra y lo feren assen-[pàgina 135]-tar a la cadira archebiepiscopal y li feren donar per lo boser dos diners en senyal de la distribució doble y continuant dita possessió se n'anaren vers lo altar major y devant de aquell feren una petita y breu oració y se n'anaren a la aula capitular y lo feren assentar en un banch dels de dita aula y després se n'anaren a refector y allí li feren donar 3 sous 4 diners, després se n'anaren al castell dit del Patriarca y se li donà possessió de las cúrias del vicariat eglestiàstich y de la cúria concistorial y de la cúria dels veguers, fent en cada una de ditas cúrias los senyals regulars de pèndrer possessió real y corporal de totas ditas cosas, entretant se ventà sempre la campana que se acostuma a ventar en las possessions dels señors capitulars.

Luego de donada la possessió a dit il·lustríssim senyor archebisbe se pensà per part del capítol en fer la entrada pública a dit senyor; com en effecte se prengueren las disposicions com després se dirà, però com lo molt il·lustre ajuntament de la present ciutat tenia los emoluments de la ciutat segrestat per orde del rey y no podia gastar sens orde real lo que deu gastar-se per dita entrada pública, se diferí la dita entrada fins al die 26 de maig de 1755 com més avant se dirà y entretant se notarà lo que succehí fins a dit temps.

Mort del senyor sagristà major y canonge doctor Manuel Martí y Perelló.

Entre las 8 y las 9 horas del matí del dia 4 de mars del any 1754 se trobà mort en son alcove aont dormia lo doctor Manuel Martí y Perelló, sagristà major y canonge de esta santa iglésia y morí sens que ningú ho advertís y sens haver fet testament per qual cosa anomenà lo capítol marmessors lo mateix dia 4 de mars 1754, foli 20 de las resolucions capitulars, [pàgina 136] per a cuydassen de donar las disposicions corresponents en la casa del difunt per son enterro y disposició interior de la casa y família, com effecte foren nomenats los senyor canonge Botines y canonge Baldrich, y estos cuydaren de tot, de pèndrer inventari, vendre los béns y pagar los llegats sí y conforme se expressa en las resolucions capitulars presas als 5 de mars, foli 21 recto, 10 de maig, foli 54, 25 juny, foli 50, 30 de novembre, foli 83 recto, tot del any 1754 y tot és més llargament de veurer en lo llibre de las difinicions dels testaments dels senyors capitulars foli [...].

Se deu advertir que regularment en los enterros dels senyors capitulars anaven moltes creus y entre estas la de la confraria de preveres de esta iglésia, sucita la dita confraria la pretensió de que la sua creu anàs detràs del masser del molt il·lustre capítol, a lo que no volent concedir lo capítol resolgueren los capellans de no voler anar al enterro. Lo capítol no contradí, sinó que manà convidar a las religions que poden acudir a semblants funcions, com són dominicos, franciscanos, mercenaris y trinitaris y tots estos vingueren a la seu y a la professó del enterro y se'ls donà per limosna de esta assistència 6 sous a cada un, tot assò esta més llarch en la difinició de dit testament y en las resolucions capitulars de dit die 4 de mars 1754, foli 85.

Per a evitar esta disputa aparegué al molt il·lustre capítol convenient resòldrer que en avant en tots los enterros dels senyors capitulars anàs solament la creu o guió del molt il·lustre capítol, com és de vèurer per la resolució capitular presa als 19 de desembre 1754, foli 89, y en lo enterro del senyor canonge doctor Joseph Bellver que fonch als 1 de janer 1755 anà tot lo clero, bé que la confraria de preveres presenta una requesta per medi [pàgina 137] de sos procuradors annals al síndichs del capítol, en la qual sols expressava voler conservar sos drets y que per anar sens creu de la confraria lo clero en aquest enterro, no entenia perjudicar-se esta requesta la presentà Pau Salas, notari públic de esta ciutat, y per part dels síndichs del capítol se respongué que lo capítol estave ben cert que tenia dret per a haver resolt lo que anàs en dits enterros, la creu o guió solament del capítol, com tot assò lo llegeix en lo llibre de las resolucions capitulars die 19 janer 1755, foli 102.

Vinguda del senyor archebisbe a la Selva.

Ab carta de 17 de setembre 1754 avisà lo il·lustríssim senyor archebisbe, don Jaume de Cortada, que lo die 18 partirà de la ciutat de Barcelona per anar a la vila de la Selva del present archebisbat, però que volia passar a visitar la Santíssima Verge de Montserrat. Lo die 22 del dit mes de setembre 1754 rebé lo capítol altre carta de Vilafranca del dia 21 de dit mes en què avisà que lo dia 22 de dit espera arribar en la Selva y respecte de ésser die de Santa Tecla lo die 23 y lo die 24 molt ocupat resolgué lo capítol que lo die 25 de dit mes passassen los síndichs del capítol Botines y Baldrich a complimentar a sa il·lustríssima en nom del capítol com en efecte los dits senyors síndichs passaren dit die 25 a la Selva ab un cotxe ab quatre matxos y anaren a baixar de cavall a casa de Francisco Carnicer, aportaven en sa companyia dos monjos de la seu y dos criats seus propis, tots a cavall, arribats a la Selva enviaren un capellà a sa

il·lustríssima demanant-li hora per a visitar-lo, la donà luego, n'osbtant de estar en lo llit, y luego passaren los comissionats a conferir-se ab sa il·lustríssima, qui los rebé ab tots los senyals de agrado y estimació y havent-li manifestat la complacència tenia lo capítol per la sua vinguda a la diòcesi correspongué sa il·lustríssima ab la major atensió, los convida a dinar y també als monjos y criats, y després de haver dinat que era ja las tres se despediren de sa il·lustríssima y se'n tornaren a Tarragona.

[pàgina 138]

Havent-se discorregut medi en lo mes de novembre 1754 de poder-se fer la entrada pública al senyor archebisbe passada la Pasqua de resurrecció de 1755, resolgué sa il·lustríssima entrar de privat en Tarragona y habitar son palàcio, com en effecte lo dia 1 de desembre de 1754 se transferí en esta ciutat sens donar-se avís a ningú per evitar cumpliments y arribà a la posta del sol, no tocà cap campana ni se li féu cap compliment a la entrada en esta ciutat, perquè si bé quant los senyors archebisbes vénen a esta ciutat acostuman los síndichs del capítol de aixir a rèbrer cosa de una hora lluny de la ciutat, però com al actual senyor archebisbe ja se li havia fet major compliment en la Selva, se excusa al entrar en la ciutat. Se adverteix que quant anà a la Selva no passà per Tarragona sinó per Puigdalí y per part de capítol no se li féu cap compliment.

Lo andemà dia 2 de desembre 1754 després de haver donat hora sa il·lustríssima que fonch entre deu y onse del matí, los síndichs del capítol acompanyats del mestre de cerimònias, del de silenci, de tots los monjos, dels capellers, del col·lector y bosser de las comunes distribucions, ab los criats que aportaven las bonetas *junt ab lo porrer y viader*,¹³ se encaminaren al palàcio de dit il·lustríssim senyor y després de haver entrat y al peu de la escala principal trobaren dos capellans ab boneta que reberen allí los dits síndichs y acabat de pujar la escala prengueren los síndichs los bonetas y allí mateix trobaren tota la família del senyor archebisbe, també ab bonetas y acompanyaren al síndichs fins a trobar al senyor archebisbe que isqué fins a la segona sala ab boneta y roquet però sens manteleta que era costum estar al rèbrer al capítol eo a sos síndichs, luego de arribats al quarto se sentaren tots y se cubriren y féu Botines la arenga y respongué sa il·lustríssima tenint tots los bonetas en lo cap, fet aquest compliment se llevà sa il·lustríssima lo boneta y los dits [pàgina 139] síndichs també, y després estigueren més de tres quarts en conversació y lo senyor archebisbe sempre donà señoria als síndichs, com és costum en semblants casos, al despedir-se acompanyà sa

13. Text anotat al marge.

il·lustríssima als síndics fins a la última porta que dóna al claustro y separats finalment de sa il·lustríssima seguí tota sa família ab bonetas fins a la porta del carrer, anant devant y al costat dels dits síndichs, y tota la comitiva anave detràs dels síndichs y allí se despediren de la família y se'n baixaren a la seu per refector y arribats al claustro despediren lo assosiamment.

Arribat lo senyor archebisbe en esta ciutat se estigué de particular en son palàcio fins al die 26 de maig 1755 en què se li féu la entrada pública sens que en tot aquest temps baixàs al chor ni a la seu, ni fes funció alguna en ella, pues fins a haver-se-li fet la entrada pública no és costum fer ninguna funció a la seu, en tant que havent anat sa il·lustríssima a visitar los monuments lo Divendres Sanct al matí, anà sol ab sos familiars y dependents y no convidà als dos dignitaris y canonges més preheminentes per anar-lo a assosiar, com fan los prelats després que fan semblants actes després de feta entrada, pues en tals casos convidan las dos dignitats més preheminentes que símul sien canonges.

Concurrència de la festivitad de la Concepció ab la dominica de Advent en 1754.

Als 7 de desembre 1754 foli 85 recto resolgué lo capítol que en atensió de concórrer la festivitad de Nostra Senyora de la Concepció en dominica de Advent que per tenir privilegi especial per celebrar-se la missa de Beata Maria n'obstant de ésser lo dia impedit que se celebràs esta missa solemne Post nonam y que la celebràs lo canonge semaner un vegada [pàgina 140] que havia de celebrar la conventual, cantà la capella lo psalm dixit Dominus y càntich Magnificat en la missa major, fonch lo sermó de Concepció y ab tota solemnitat la vigília de aquest die no se digueren matines sinó solament la salve, y las matines se digueren la vigília del die que la iglésia celebra de Conceptione y se tocaren las campanas grossas y en lo andemà se celebrà la festa de la Concepció com un dia de la octava respecte de haver-se fet lo demás en la dominica passada no obstant de ésser també de Advent, a la tarde de dita dominica que era lo die 8 de desembre se féu també la professó more solito.

Concurrència de la publicació de la butlla de la santa cruzada ab la dominica de la Minerva.

Als 18 de janer 1755, foli 101 recto, se trobà que concorregué la predicació de la butlla de la santa cruzada una dominica de Minerva y resolgué lo capítol suspèndrer la Minerva dit dia (y no se féu dita funció lo diumenja següent ni fins al mes següent en lo dia ters diumenja) per ésser incompatibles las funcions del dia de la publicació de la butlla ab las que's deuen fer lo dia de Minerva, y

en semblants casos deuran cuydar los senyors síndichs de fer avisar al predicador de la Minerva per a que no acudia a predicar.

Nota. En lo any 1840 habent ocorregut la septuagèsima y publicació de la butlla en lo tercer diumenge de febrer se celebrà la funció de la Minerva habent-se exposat el Santíssim Sagrament, concludida la processó y cantan la capella de música el Pange lingua vide la resolució capitular de 13 de febrer de 1840.¹⁴

Mort de la reyna de Portugal.

Als 24 de setembre 1754, foli 67, se expressà haver-se rebut carta del rey sa data en Buen Retiro als 3 de dit mes de setembre en que avisà la mort de la sereníssima reyna de Portugal, mare [pàgina 141] de la reyna regnant, manant se li fessen las exèquias y funerals acostumats a semblants reals personas, respongué lo capítol que estava prompte en executar lo mateix que en casos semblants. La mateixa carta tingué lo senyor archebisbe y no menos lo ajuntament, però se creu que aquest per no tenir llicència per a gastar lo que convé en semblants ocasions no féu embaixada al capítol per a acordar estos funerals, y per consegüent, no se feren exèquias públicas a dita senyora sereníssima reyna, sí que tots los capitulars de particular la tingueren present en sos sufragis.

Disposició per la entrada pública del senyor archebisbe don Jaume Cortada en lo novembre 1754.

Apenas lo molt il·lustre ajuntament trobà modo com costejar los gastos de la ciutat, féu embaixada al capítol participant-li esta novedad, que serví de gran complacència al capítol, y luego se acordà fer la entrada pública a dit senyor il·lustríssim, y que esta se fes después de Pasqua de resurrecció del següent any 1755 com tot assò se llegeix llargament en las resolucions capitulars presas als 4, 9 y 12 dias del mes de novembre 1754, foli 74 cum sequentes, tot lo que se participà al senyor archebisbe qui aprobà ab gran gust esta resolució.

En seguida de la sobredita resolució de fer la entrada pública del señor archebisbe als 14 y 30 novembre y 14 de desembre y 1 de mars 1755 se resolgué que se fessen llobas de espomillon ab los llassos de tafatà fort y gualdrapas de paño negra per los matxos ab las borlas de seda acostumadas y que tot aquest gasto se pagàs del thecasi de gastos comuns com en efecte se pagà, y després quedà propi de cada senyor capitular la dita lloba y gualdrapa. Los barrets dits la teulada se'l deu comprar cada senyor capitular y se adverteix

14. Text intercal·lat al text.

que en cada lloba [pàgina 142] entravan 6 canas de espomillon y sinch canas de tafetà de llassos y se posaren 3 llassos en cada mença y 4 llassos al devant y per cada gualdrapa que se feren de paño vint-i-sisè, 12 palms y deu borletas de seda en cada gualdrapa, y se adverteix que al mestre de cerimònias se li donà gualdrapa per lo seu matxo, no emperò lloba ni de espomillon ni de altre cosa.

També se disposà entrenyinal la seu y limpiar las llàntias tot ab la major perfecció.

És de advertir que en las demás entradas concurría lo capítol a la tarde a las festas y balls que se fan a la plassa de la Font, en un catafal que se formava al costat de la casa ahont estava sa il·lustríssima y en la mateixa forma que los demás catafals, però conciderant que lo senyor archebisbe mirava estas funcions de dins de una casa y que lo molt il·lustre ajuntament, també tenia una casa dins de la qual disposava los assientos de modo que los senyors regidors puguessen vèurer las ditas funcions sens aixir en catafal sinó des de dins de dita casa, aparegué al molt il·lustre capítol que era molt propi de sa decència, gravedad y honor mirar ditas funcions des de dins de alguna casa, preparant-la y disposant-la per dit efecte persò als 17 de maig 1755 resolgué lo molt il·lustre capítol, foli 133, que se compongués la casa de Francisco Gras, pagès, situada en la dita plassa de la Font y al costat de la casa aont està sa il·lustríssima a la part del sol ixent y en efecte se compongué, luego dita casa fent una obertura des de la teulada fins al primer piso y se feren en aquest unas gradas de modo que hi puguésse estar sentats los capitulars y dignitats caponas que lo capítol convida en esta funció y pagà aquest gasto la obra y al [pàgina 143] devant de dita casa se féu un gran catafal per tots los oficials de la iglésia y criats dels senyors capitulars y lo gasto de fer aquest catafal lo pagà també la obra.

Així mateix dit die 17 de maig 55, foli 134, se disposà que la tarde del dit dia de la entrada se donàs refresch a tots los senyors capitulars y dignitaris y també als capellans y demás oficials de la iglésia y també als criats dels senyors capitulars, de xocolate ayguas compostas y melindros, tot a disposició dels senyors síndichs y que aquest gasto se pagàs del thecassi dels gastos comuns.

Als 20 de maig 1756 resolgué lo capítol convidar a la funció de la tarde en casa de la plassa de la Font als senyors dignitaris que no tenen canonicat.

Considerant que per a fer lo capítol, ciutat y las confrarias o gremis de la mateixa ciutat las últimas disposicions per a la entrada pública era menester que alguns dias abans se assenyals lo dia cert que dita entrada se devia fer, per tant lo dia 7 de abril lo senyor Baldrich, comissionat per lo capítol y lo senyor Carlier, comissionat

per part de la ciutat, pujaren a conferir ab sa il·lustríssima sobre senyalar lo dia en què se deuria fer dita entrada y se acordà que fos lo dia 28 del pròxim mes de maig y lo capítol als 9 de abril 1756 aprobà el que fos dit dia 26 de maig la dita entrada pública.

Se deu advertir que lo ball dels titans y prims se deixan entrar en los claustros de la seu per a ensajar-se, però las tardes que se vol fer esta funció és indispensable posar guardas de soldats a la porta de Santa Thecla y no deixar entrar sinó gent de forma, tenint tancadas des del mitgdia las portas de rafetor y la porta major perquè altrament és una grandíssima confusió en la seu y no poden los monjos governar la multitud.

[pàgina 144]

Die 26 maig 1755 entrada pública del senyor archebisbe don Jaume Cortada y de Bru.

Diposadas ja totas las cosas, la vigília del dia 26 de maig se digueren a las 4 de la tarde las matines del die següent, lo dit die 26 se comensà prima a las quatre y mitja del matí, tèrcia, missa conventual, sexta y nona tot seguit, a un quart de 7 se alsà la campana dita lo Miserere que fonch lo senyal perquè tots los capitulars acudissen a la aula capitular, aont acudiren vestits de llarch y allí se vestiren las llobas y barrets dits teulada, y uniformes anaren al portal major a muntar a cavall devant del portal major y partiren al punt dels 2 quarts de set.

Los capellans y demás officials de la iglésia acudiren a la mateixa hora y pujaren a cavall ab manteu y sotana y ab lo barret pla o de capellà, y se encaminà, y ordenà esta cavalcata en la forma següent; anava lo primer lo viadell ab sa cota, gorra y bastó a cavall, després lo masser del capítol a cavall ab sa cota de domàs carmesí, gramalla, golilla y sombrero acostumat ab la massa després se seguian los officials de la iglésia, primer los llechs y després los sacerdots per orde de sa antigüetat en la possessió de sos beneficis, a la dreta al últim de tots anave lo mestre de cerimònias del capítol y a la esquerra de aquest anave lo secretari del capítol vestit de negra, després anaven los capitulars més preheminentes y los demás per son orde y finalment los criats dels senyors capitulars vestits de curt, tots a cavall y tots en dos alas, posats tots a cavall se encaminaren vers las voltas de Sant Christòfol, carrer Major, carrer de Cavallers, plassa del Pallol dret al portal de Sant Francesch, rambla avall entre lo fossar del hospital y la universitat, dret [pàgina 145] al portal de Sanct Joan, camí de caputxins per lo pont dret al portal de Sant Carlos, dret al port, y 200 passos abans de arribar al pont se avansa lo mestre de cerimònias y anà a trobar a sa il·lustríssima que ab tota sa comitiva

de sa família y dependents se esperava en una casa situada passat lo pont, a uns 400 passos que és de [...] y arribat allí lo mestre de cerimònias donà la embaixada al senyor archebisbe que lo capítol lo aixia a rèbrer, y havent respost sa il·lustríssima, lo dit mestre de cerimònias se'n retornà vers lo capítol, y lo senyor archebisbe pujà al cavall ab tota sa família y comitiva y se juntà ab lo capítol al cap de uns magranés, unas 300 passas passat lo pont, y al juntar-se tots los capitulars se giraren a sa il·lustríssima y li feren acatament sens llevar-se los sombreros y sa il·lustríssima lo retornà sens llevar-se lo sombrero de teulada que aportava forrat de vert y luego lo ardiaca major li donà la benvinguda de part de tot lo capítol breument, y se tornà a ordenar la marxa vers la ciutat ab esta forma, viader, masser, officials de la iglésia capitulars moderns, guio del senyor archebisbe y a la fi dels capitulars y en lo mitg dels dos preheminentes sa il·lustríssima, després sa família y dapendents, finalment los criats dels capitulars per orde de sos amos.

Se encaminaren vers lo port y passant uns 400 passos del pont vingueren los diputats de la ciutat avisant a sa il·lustríssima que la ciutat lo venia a rebre, estos passaren per fora de las dos alas que formava lo capítol, donà sa ambaixada, y dins poch termini, com de haver caminat 200 passos, arribà la ciutat y en aquest cas lo capítol formà una ala y al arribat la ciutat a encontra sa il·lustríssima lo capítol fent cortesia a sa il·lustríssima se despedí y tornà a formar duas alas y se'n tornà al pla de la seu ab la mateixa forma que avia anat y los criats dels capitulars passaren fora del camí per a passar al devant de la comitiva [pàgina 146] del senyor archebisbe y ciutat y posar-se a dos filas detràs de sos amos, cada capitular aportava un mosso de peu y lo jornal de aquest mosso, com lo lloguer del matxo que anava a cavall cada capitular y son criat lo pagà cada capitular de sos diners, los lloguers emperò dels matxos de tots los officials los pagà lo molt il·lustre capítol, y los capellans eo officials de la iglésia de dos en dos portaven un mosso de peu que també pagà lo capítol, luego de arribats al pla de la seu baixaren tots de cavall y los capitulars se'n retornaren a la aula capitular, aont se despullaren de las llobas y se vestiren sos vestits llarchs y se disgregaren al arribar sa il·lustríssima al carrer Major, isqueren vestits ab hàbits de chor tot lo clero, se isqué a la plassa de las Cols, aont hi havia un altar parat, y posat allí lo senyor ardiaca major, preste que era, féu adorar a sa il·lustríssima la vera creu, qual adorada la tornà dit senyor ardiaca major al dit altar, y la deixà allí, y després de haver-se alsat lo senyor archebisbe a requisició dels síndichs del molt il·lustre capítol prestà sa il·lustríssima lo sòlit jurament de observar los estatuts, lleys y lloables consuetuts de la iglésia en poder de Joan Francisco Blay, notari públic y secretari del molt il·lustre capítol, després entonaren

y cantaren los sustentors la antifona Ecce sacerdos magnus, acabada la qual tothom se arrodilà y los sustentors entonaren el Te Deum laudamus y havent-se posat sa il·lustríssima al gremial se'n pujaren ab professó a la seu, y al arribar sa il·lustríssima al portal major lo senyor ardiaca major presta donà lo isopo a sa il·lustríssima y fets esperges li entregà dit presta la cullereta del incenser, tenint lo presta la barquilla y lo monjo lo incenser, benehí lo encens y posà al incenser y després lo presta prengué lo incenser de las mans del monjo e incensà a sa il·lustríssima estant dit senyor archebisbe sens boneta en lo cap, se continuà dita professó passant per lo [pàgina 147] chor y entrant en lo presbiteri, ahont arribats sa il·lustríssima se quedà in plano agenollat en sa almoada y lo preste y diacas se'n pujaren al altar y posats a la part de la epístola digué lo preste alguns versets y després una col·lecta Pro ut in rituali, acabada la qual se'n baixaren de dit altar major per la mateixa part de la epístola y feta una cortesia a sa il·lustríssima, passant per detràs del dit senyor, se'n entraren a la sagristia a despullar-se e immediatament sa il·lustríssima se'n pujà al mitg del altar y adorat aquest se'n passà a la part de la epístola y entonada per los sustentors la antifona Sicut lilicum y lo verset difusa digué lo senyor archebisbe la col·lecta de Santa Tecla Versus altare qual finida se'n passà al mitg del altar y girat al poble donà la benedicció solemnement y donada esta baixà de dit altar y se n'entrà ab lo capítol per la part de la epístola detràs lo altar major aont lo capítol féu dos alas y lo crusero de sa il·lustríssima se posà a la part dreita després del canonge més modern y sa il·lustríssima se'n pujà a sèurer en lo sòlio, aont hi havia una cadira ab son estrado y doser y dos escalas, una a cada costat, y posats en esta forma lo canonge doctor Ignasi Llorens y Valls, digué la oració gratulatòria que durà mitja hora poch més o menos, en lo temps que durà dita oració estigué sa il·lustríssima assentat y tots los capitulars drets, y tant sa il·lustríssima com tots los capitulars estigueren sens bonetas en cap, si bé tots descu-[pàgina 148]-berts, y si bé en algunas de estas relacions en altre entradas se troba diversitat en lo referir esta funció, pues uns diuen que lo senyor archebisbe estava cubert y los capitulars descuberts y en altres diuen que uns y altres estaven cuberts, però en esta entrada lo que escriu assistí en ella y reparà bé y advertí bé com estigué sa il·lustríssima y los capitulars y és cert que tots estigueren descuberts y en los bonetas en la mà y lo mateix sa il·lustríssima, finida esta oració sa il·lustríssima respongué ab gran energia y després quiscun de dits senyors capitulars y dignitats caponas (que en esta funció si admeteren ditas dignitats sens canonicat en virtut de la nova concòrdia feta en 1736) pujaren per son orde y per la escala de sa part *(en el foli 200 del present llibre se*

troba notat que en osculum pacis no se besa la mà)¹⁵ a besar la mà y fer lo osculum pacis a sa il·lustríssima y dit senyor sens mòurer-se de sa cadira donà un abràs a quiscum y acabada esta funció se'n baixà sa il·lustríssima y isque per la porta de la part de la sagristia, acompanyat del capítol y clero fins a la porta del presbiteri y se despedí tot lo clero y se incorporà de sa il·lustríssima lo ayuntamiento que lo estava esperant en las mateixas escalas y així acompanyat se encamina vers lo portal major de la seu, dret a palàcio per lo carrer del Degà, Carniceria del capítol y pla de palàcio ab tots los balls.

És de advertir que tras lo altar major a més dels senyors capitulars y dignitaris que vénen a fer una rodona, entrà també lo clero, los regidors y algunas personas de distinció y tots estigueren drets y detràs de la dita rodona de capitulars y dignitaris.

Se deu també advertir que las portas de la retxa y col·laterals del presbiteri y del chor se deuen tenir tancadas des de la matinada perquè altrament se omple tot de tanta gent [pàgina 149] que ni se pot passar ni se'n pot trauer.

Nota dels oficials del capítol que anaren en dita entrada y dels mossos.

- Un mosso. Mossèn Jaume Pellicer, arpista, sacerdot y beneficiat.
Mossèn Damià Fayó, mestre de silència, sacerdot y beneficiat.
- 1 mosso. Mossèn Bonaventura Pasqual, semaner y col·lector de las distribucions, sacerdot y beneficiat.
Mossèn Joan Thomasino, diaca ferial, sacerdot y beneficiat.
- 1 mosso. Mossèn Joseph Morera, subdiaca ferial, sacerdot y beneficiat.
Mossèn Ignasi Rovira, monjo mitjà, sacerdot y beneficiat.
- 1 mosso. Mossèn Jaume Teixidor, diaca ferial, sacerdot y beneficiat.
Mossèn Francesch Serrahima, bosser, sacerdot y beneficiat.
- 1 mosso. Mossèn Miquel Bru, sagrista menor, sacerdot y beneficiat.
Mossèn Rafel Montana, capeller, sacerdot y beneficiat.
- 1 mosso. Mossèn Geroni Sales, subdiaca ferial, prevere y beneficiat.
Mossèn Pau Plana, prevere monjo y beneficiat.
- 1 mosso. Mossèn Matheu Claramunt, monjo campaner, prevere y beneficiat.

15. Text anotat al marge.

- Mossèn Pere Joan Estivill, contralt, prevere y beneficiat.
- 1 mosso. Lo mestre de capella, clergue.
Joachim Vicente, organista, clergue.
- 1 mosso. Simó Martorell, semaner, clergue y beneficiat.
Joseph Martí, monjo dormitorer.
- 1 mosso. Lo masser de la iglésia.

Lo viader sens mosso.

Detràs dels dos primers sobre anomenats anaven, és a saber, detràs de mossèn Jaume Pellicer que com a sacerdot més antich anave lo últim dels sobredits oficials, a la dreta anave lo doctor Jaume Sancts, mestre de cerimònias del capítol ab son mosso, y a la esquerra de aquest y detràs de mossèn Fayó anave Joan Francisco Blay, notari y secretari del capítol també ab son mosso a peu.

[pàgina 150]

Advertència.

És de advertir que lo molt il·lustre capítol pagà lo impost dels lloguers de las cavalcaduras y jornals dels mossos de tots los sobredits a rahó de 7 sous 6 diners que junts importaren 12 lliures 7 sous 6 diners.

A la tarde de dit die 26 maig 1755.

Dit die 26 de maig 1755 a las quatre horas de la tarde se comensaren las funcions en la plassa de la Font y lo capítol assistí en una casa de Francisco Gras, disposà com sobre se ha dit y no en catafal com acostumava antes, convidà lo capítol als senyors dignitaris sens canonicats que assistiren en dita casa ordine turbato ab manteus y sotanas, al devant de esta casa se féu un gran catafal per los oficials de la iglésia y criats dels senyors capitulars. En dita funció lo capítol donà un magnífich refresch de aygües compostas, xocolate y melindros de diferents espècies, y se conclogué la funció a la posta del sol. En dita casa anaven tots los concurrents quant aparegué bé a cada un y se'n tornaven de la mateixa manera, sens observar en assò orde algun, pues lo capítol a la tarde no concorre en res ab lo senyor archebisbe símul si lo ajuntament que lo va a buscar y lo torna a palàcio ab tots los balls.

En la dita tarde ballan tots los balls cada un per son orde en la dita plassa de la Font.

Disposició de celebrar en lo dies festius la missa pro populo.

Als 27 del mes de agost 1755, foli 158, en atnensió al nou breu de sa santedad que manà indistinctament que en las iglésias catredals se celebre [pàgina 151] una missa pro populo tots los dies festius, disposà lo capítol que los parrochials de esta iglésia apliquen pro populo tots los dies festius la missa que celebran cantada dita de la

Aurora y que los síndichs del capítol pàguian ditas missas a 6 sous cada una y als 6 de setembre 1755, foli 155, se fa relació de haver ordenat als parrochials de la iglésia de celebrar pro populo las ditas missas y que dits parrochials han acceptat dit orde y obeït en virtut del qual celebran las ditas missas.

Die 23 setembre 1755 celebrà lo senyor archebisbe de pontifical.

La vigília del die 23 setembre 1755 die de nostra patrona Santa Tecla, baixà lo senyor archebisbe a vespres havent-lo anat a buscar los capitulars un petit rato antes de comensar las vespres more solito.

En dita vigília féu passar un recado al ajuntament dient que lo die següent volia officiar de pontifical y lo mateix die 23, cosa de un quart antes de haver de baixar a la catredal envià altre recado a la ciutat dient que ja poden pujar a palàcio, pues sa il·lustríssima los espera, luego lo ajuntament pujà a palàcio y acompanyà al senyor archebisbe fins a la seu, per la porta major, y entrats tots, lo decano, donà lo hisopo al senyor archebisbe. Després lo acompanyan fins al presbiteri aont reben a sa il·lustríssima los assistents del pontifical que han de sinch dignitats y canonges símul y sinó hi ha dignitats y canonges símul deuen assistir-lo los capitulars antiquiors. Deu portar lo bàculo un comensal ex consuetudine [pàgina 152] ecclesiae y acabat lo pontifical se'n tornà sa il·lustríssima a son palàcio acompanyat de la ciutat que se incorpora ab sa il·lustríssima a la porta del presbiteri.

Lo die o festa de Tots Sancts en dissapte 1755 quids.

En lo any 1755 se acertà la festivitad de Tots los Sancts en dissapte y la comemoració dels diffunts fonchs en lo dilluns, las vespres de diffunts se digueren lo diumenja a la tarde, lo dit dia de dilluns era lo dia 2 del mes de novembre y era doble y se digué missa de santo post tèrtiam y després de sexta y nona la missa de diffunts que una y altre tocà y féu dir lo ardiaca de Sant Fructuós, la de santo per ser dia doble y la de diffunts per a reputar-se per doble y clàssich y si lo die 2 hagués estat semidoble, la missa post tèrtiam de santo la hauria dita lo canonge semmaner.

Y en dit cas los hàbits de chor se mudaren en las matinas de diffunts que fonch lo die 2 de novembre.

Relació de las rogativas que se feren en esta santa iglésia per causa dels terremotos.

Lo die primer de novembre de 1755 a las deu horas del matí se sentí un terremoto en Portugal, en molta part de Espanya, en Àfrica, Àssia y fins en la Amèrica de modo que en Portugal quedà

del tot assolada la ciutat de Lisboa y moltes altres ciutats, y en España patí molt la part de la Andaluzia y altres territoris del qual treball quedà libre tota la província de Catalunya y especialment la present ciutat de Tarragona, ahon apenas se advertí dit terremoto y sols se compregué en las iglésias [pàgina 153] per lo moviment dels salamons y llàntias.

Conciderat per lo il·lustríssim y reverendíssim senyor archebisbe y per lo molt il·lustre capítol lo singularíssim favor que devia esta ciutat y tots estos territoris a la divina misericòrdia per haver-los librat de aquest flagell, resolgueren ésser cosa molt justa el fer rogativas per a implorar de sa Divina Magestat la continuació de sos favors y gràcias, manifestant la gratitut per las ja rebudas de sa divina mà y se feren las rogativas en la forma següent de què se parla en las resolucions capitulars presas als 19 y 22 de novembre 1755, foli 179.

Lo die 23, 24 y 25 del mes de novembre de 1755 se exposà en lo altar major lo Santíssim Sagrament al comensar tèrcia, com se acostuma en los dias de Minerva se cantaren després solemnement las horas de tèrcia, sexta y nona quals finidas se cantaren las missas majors o conventuals ab la major solemnitat ab violins, trompas y clarins. Lo primer dia se digué missa de sacramento, lo segon die de Beata Virgine Maria y lo tercer die de Beata Tecla, se aplicaren Pro benefactoribus y las digué lo paborde per ser dias dobles que si haguessen estat semidobles las hauria ditas lo canonge semaner.

Lo primer die hi hagué sermó que encarregà lo capítol y també cuydà de gratificar al predicador ab dotse lliuras de xocolate.

Lo senyor archebisbe baixà al chor tots los dies al comensar tèrcia anant-lo a buscar 7 o 8 capitulars al principi de dita hora, acabada la missa conventual o major quedà lo Santíssim Sagrament exposat, y se li féu vetlla en esta forma, és a saber, dos capitulars, dos comensals y dos beneficiats assistiren al presbiteri comensant per los més antichs eo preheminentes y també assistiren las dignitats que no tenian canonicat per son torn, convidant-los lo bosser sens donar-se estipendi a ningú, assistiren [pàgina 154] arrodillats al presbiteri in plano unus post alium mudant-se de mitja en mitja hora, tres a cada chor y durave esta vetlla des de concludida la missa conventual fins a las dos horas de la tarde.

Des de les 12 horas del mitgdia fins a las dos de la tarde assistian també en lo presbiteri arrodillats los confreres de las confrarias de la present ciutat en las horas que los assenyala lo molt il·lustre ajuntament.

De las 2 a las 4 de la tarde assistiren las religions, és a saber, lo primer dia la de Sant Domingo de 2 a 3 y la de Sant Francesch de 3 a 4, lo segon dia la de la Mercè de dos a 3 y la de la Santíssima Trinitat de 3 a 4 y lo tercer dia la dels caputxins y descalsos,

cada una a sa hora y cada una de ditas comunitats religioses estaven arrodillats una hora en lo presbiteri fent oració y algunas devocions peculiars a sas respective religions.

A las 4 de la tarde se entrà a vespres y se digueren vespres y completas, seguidament cantant la música lo Dixit Dominus y lo Magnificat, los dos primers dias, baixà lo senyor archebisbe a vespres y completas y lo anaven a buscar alguns capitulars antes de comensar vespras, acabadas completas los dos primers dias, anà tot lo clero y també lo senyor archebisbe ab candelas ensesas al presbiteri anant al devant los més moderns posats al presbiteri arrodillats, se cantaren molt solemnement las lletanias majors per los parrochials y després lo preste ab diaca y subdiaca cantava los versets y oracions, y lo dit preste donà la benedicció ab lo sanctíssim que després seguidament reservà tras lo altar major sens mover-se lo senyor archebisbe y clero del presbiteri tots arrodillats, entrat emperò lo preste tras lo altar major ab lo Sanctíssim tot lo clero y senyor archebisbe se alsaren y ni se mogué ningú del presbiteri fins haver entrat en la [pàgina 155] sagristia lo dit preste ab sos diacas y luego de haver passat lo dit preste acompanyaren tots los senyors capitulars al senyor archebisbe fins al lloch acostumat.

Lo tercer dia després de completas se cantà lo Te Deum laudamus y volgué entonar-lo lo senyor archebisbe, per assò baixà al principi de completas acompanyat dels dos dignitaris més prehemients y dels dos síndichs del capítol que lo anaren a buscar dalt en lo palàcio. Entra en lo presbiteri per la porta principal y se sentà al estrado que tenia previngut a la part de la porta de la sagristia y mentres los dignitaris entraren en la sagristia a posar-se las capas, quedaren ab lo senyor archebisbe los dos síndichs sentats al costat del senyor archebisbe, luego que dits senyors dignitaris isqueren vestits ab capas al presbiteri se sentaren al costat del senyor archebisbe y los dos síndichs se apartaren y quedà lo senyor archebisbe ab dits dos dignitaris y entretant que se acabaven las completas se vestí sa il·lustríssima de pontifical.

Acabadas la completas entonà sa il·lustríssima lo Te Deum y prosseguí la música des del chor junt ab tot lo demás clero que estava dret en las cadiras del chor ab candelas ensesas a las mans, conclòs lo Te Deum digué sa il·lustríssima las col·lectas corresponents, immediatament anà tot lo clero al presbiteri en aques ínterim se vestiren de diaca y subdiaca los canonges més antichs per assistir al senyor archebisbe en la benedicció que volgué donar ab lo Santíssim Sagrament, qual donada reservà lo señor tras lo altar major acompanyat dels dits diaca y subdiaca y dels dos senyors dignitaris que lo havian assistit al Te Deum ab las capas y tot lo clero entrà tras lo altar major, reservat lo Santíssim isqué lo senyor archebisbe y

demés clero dret al presbiteri y tots se despediren de sa il·lustríssima fent-li cortesia a excepció dels dos síndichs [pàgina 156] y las dos dignitats assistents que despullat sa il·lustríssima lo acompanyaren a palàcio fins dalt, havent partit des de luego de acabada la funció tots lo capitulars a despullar-se.

Lo molt il·lustre ajuntament assistí a estas funcions convidat per lo capítol y féu oració tots los dies en lo presbiteri des de que se comensaven vespres fins al magníficat, mentres se cantava la lletania no anaren los senyors regidors en lo presbiteri sinó que se quedaren arrodillats en lo seu banch ab candelas encesas.

Cremaren deu candelas en las relíquias, la retxa del presbiteri y salamons del cruzero, la retxa del chor cremà solament als officis y pagà tota la dita cera lo molt il·lustre capítol en lo modo que se diu infra foli [...].

Se repicaren las campanes al mitgdia tots tres dias com en los dias de Minerva.

La música pagà també lo capítol com se infra foli [...] de modo que la ciutat en totas estas funcions no pagà res.

Continuació de rogativas.

Passats alguns dias eran contínues la notícias que se rebian de totas las quatre parts del món de continuar los estragos dels terremotos y que estos repetian freqüentment en la Europa, Àssia, Àfrica y Emèrica y per so se continuaren sempre las rogativas en esta ciutat dient tots los sacerdots las col·lecta en la missa Pro flagello terremotus y cantant en lo chor la lletania major post tèrtiam fins que sa Divina Magestat suspengués la justa indignació.

[pàgina 157]

Conciderant nostre il·lustríssim prelat que no y ha medi més poderós per a aplacar la ira divina que el fer penitència dels pecats lo die 6 de febrer 1736 comunicà al capítol que havia discorregut el que se fes una missió en la iglésia catredal, ab altres exercis per a aplacar la divina justícia pues venian notícias encara de la continuació dels terremotos y per so acordaren entre sa il·lustríssima y capítol practicar com realment se practicà lo següent.

Lo die 8 de febrer 1556,¹⁶ diumenja que era, se entrà a matines a las quatre y mitja del matí com se acostuma, lo dilluns, dimars, dimecres, dijous, divendres y dissapte se entrà a matines a la mateixa hora y se digueren semitonadas y entretant se deya alguna missa per la comoditat del poble, acabadas las matines y laudes que era al quart de sis predicà cada dia lo pare Francisco Artigas de la companyia de Jesús una plàtica moral y doctrinal a modo de missió que durava

16. Error en la data. L'any correcte és 1756.

mitja hora y no més y a las 5 del matí se tocava la vedada un quart per a fer senyal.

Tots estos dias se entrà a prima a las 8 y mitja y al comensar tèrcia se exposà lo Santíssim Sagrament com se acostuma en los diumenges de Minerva, acabat nona se anà al presbiteri ab candelas encesas aont se cantaren las lletanias majors ab las col·lectas Pro tempore terremotus y després se reservà tras lo altar major y en lo ínterim que estava exposat lo Santíssim Sagrament cremaren 12 ciris al altar, 4 cirials en lo presbiteri y los dos salomons des del presbiteri al chor.

A las 2 y quart se comensaren vespres y concludidas estas y las completas explicà la doctrina [pàgina 158] per espay de tres quarts lo pare Pere Paraleda de la companyia de Jesús y seguidament se predicà un sermó de missió de uns tres quarts per lo pare Rafel Cassany de la dita companyia de Jesús, assò se féu al diumenja, emperò en los sis dies de la semana següent se féu lo mateix a excepció solament que se entrà a vespres a las dos horas y mitja y se comensà la doctrina al punt de las tres y mitja.

Lo die 15 de dit mes de febrer diumenja que era que fonch després de una semana de missió se féu la comunió general en la que donà sa il·lustríssima la comunió en la capella del Santíssim Sagrament y baixà a les sis, digué missa y després donà la comunió revestit ab casulla morada que fonch ab la que digué missa ab assistència de las dos dignitats més preheminentes ab capas blanques quals dignitaris convidà lo dia antes sa il·lustríssima per assossiar-lo en dita funció, comensà a donar la comunió tocadas las 7 horas y la donà fins a las 9 de matí en dita capella del Sagrament no se donà la comunió a ningú fins a que sa il·lustríssima la donà, però si se donà des de las 5 del matí en la capella de la Annunciata aont se havia col·locat lo senyor en lo sacrari portàtil com se fa en lo tríduo de la Semana Sancta y en dita capella donaren sempre la comunió lo senyors capitulars com y també en la capella del Santíssim Sagrament, després que sa il·lustríssima cessà de donar la dita comunió.

Se deu advertir que en la capella del Sagrament mentres donà la comunió sa il·lustríssima hi hagué una suma confusió de modo que apenas pogué ser major y apar que en semblants funcions se podria prevenir que la gent entràs per la porta de claustro y isqués per la porta que [pàgina 159] dóna a la iglésia y encara se haurian de posar guardas de soldats, pues la dels monjos no abasta.

Luego que sa il·lustríssima hagué finit el donar la comunió se n'anà ab los assistents y alguns altres capitulars en una casa que té lo molt il·lustre capítol en los claustros que habitava lo canonge Baldrich y allí prengué xocolate y refresch que li tenia previngut lo capítol.

Se entrà a prima a las 9, se exposà lo Senyor a tèrcia y se reservà acabada nona, anant per dit effecte tot lo clero al presbiteri ab candelas encesas y no obstant de ésser dia de Minerva no se predicà al offici ni se féu professó per la seu, ni se cantà la lletania com los demás dias sinó que posats al presbiteri se reservà com los demás y tot se dispensà per no haver-hi temps. Sa il·lustríssima assistí a totas estas funcions havent anat al chor a tèrcia.

A la tarde se entrà a vespres a las 2 y quart y acabadas completas se comensà la professó general, la qual donà lo giro següent per las escalas de la seu, carrer Major, carrer de Cavallers, plassa de Pallol dret a la plassa de la Font, Cos del Bou, portal sense portas, plassa del Rey, carrer d'en Granada, Pescateria, Merceria, plassa de las Cols, escalas de la seu y per lo portal major tornà a la seu.

Assistiren a esta professó lo molt il·lustre ajuntament y totas las religions pujant també per aquest fi la congració de la Sanch a la seu ab lo Sant Christo y tots ab vestes, a las religions las convidà lo mestre de silensi del capítol.

La dita congregació entrà a la seu al que seria lo chor a mitjas vespres, passeren los congregants per la nau dreta y per devant del altar major dret als claustros de la seu a excepció de sis con-[pàgina 160]-gregants ab vestes y atxes que acompanyava al Sant Christo que estos entraren en lo presbiteri y col·locaren lo Sant Christo sobre tres almoadas moradas que estavan en las gradas del altar y ells posaren las atxes en unas atxeras al costat del Sant Christo y se sentaren en los banquetes del presbiteri fins a esperar la hora de partir la professó y los demás congregants que tots anaven ab vestas se esperaren en los claustros per estar-se enrejolant la capella de Corpore Christi que és ahont acostumen a esperar-se.

Acabadas las completas se comensà la professó en esta forma, és a saber, lo primer de tot lo estandart de la congregació de la Sanch, després los congregants ab lo pandó y orde que acostuman, després lo viader, masser y guió del capítol, seguidament las religions per son orde, col·legials ab sobrepellissos y demás clero menor y major, lo Sant Christo de dita congregació anave a la fi de la professó entre los senyors capitulars, il·luminat ab 8 atxes dels congregants tots ab vestas, clogué la dita professó lo canonge semaner ab capa gremial y dalmàticas tot morat, portant al senyor archebisbe vestit ab hàbits de chor a la dreta, detràs anà lo molt il·lustre ajuntament y després los hòmens sols un tras de altre y finalment las donas una tras de altre fent sempre duas reglas. Cantaren los parrochials las lletanias majors al cos de la professó y per a que la gran multitut de gent que anava detràs tingués en que emplear-se los semaners a una distància proporcionada cantaven també la lletania majors mentres la

professó anà per los carrers, no emperò dins de la seu. Per a arreglar los hòmens y donas envià lo ajuntament verguers de la ciutat com acostuma en semblants casos.

Arribats al presbiteri tot lo clero de la iglésia, digué lo preste las oracions de more y després se [pàgina 161] n'anà lo senyor archebisbe y capitulars a la cadira y banchs respective per a oir lo sermó de missió que predicà lo pare Cassany y durà una hora y los congregants de la Sanch se n'entraren al chor a excepció dels 8 que portavan las atxes que se quedaren en lo presbiteri havent col·locat lo Sant Christo a las escalas del altar major ab tres almohadas y un candelero a cada costat, acabat lo sermó se'n pujà sa il·lustríssima acompanyat dels capitulars, que estaven vestits ab hàbits de chor en los banchs, en son palàcio more solito, las religions se quedaren a las cadiras més altas del chor y los congregants ocuparen las segonas cadiras y los banquillos del chor, y per lo clero se posaren molts banchs en lo presbiteri, y fora lo senyor archebisbe partí de la seu la dita congregació de la Sanch y tots los demás y aquí donà fi esta gran funció que tota ella fonch de gran edificació y profit de las ànimas.

En la missas conventuals o majors cantà la capella la missa a dos chors o a vuyt.

Mentres lo senyor archebisbe digué la missa en la capella del Santíssim Sagrament que la digué de particular y sens assistència de ningun capitular y tot lo temps que dit senyor il·lustríssim donà la comunió tocà en la sagristia de la dita capella del Sagrament la arpa, lo violo, lo baixo y las flautas travesseras, tocatas devotas y patèticas qual música pagà lo capítol, esto és 15 sous a cada un dels que tocaren en la capella del Sagrament y 12 lliures a tota la capella per haver cantat los officis pagant-ho la administració de la obra.

En lo dia de la comunió general se col·locaren en la seu 30 confessionaris en los quals confessaven los pares de la missió, 2 religiosos de cada convent per haver-los convidat per part del capítol, y diferents sacerdots per devoció, als quals se convidaren a pèndrer xocolate en casa lo dit senyor canonge Baldrich y per aquest effecte com y per a refrescar o desdejunar-se sa il·lustríssima y sa fímia se previngué [pàgina 162] un refresch corresponent de ayguas compostas, xocolate y melindros a disposició dels señors síndichs y lo pagà lo capítol del thecasi de gastos comuns com consta de la resolució capitular presa lo die 21 de febrer 1756, foli 16.

També esdevingué algun gasto fet per los fusters del capítol per a compòndrer en algunas cadiras de brassos unas gelossias per a que puguessen servir de confessionaris y per a anar a portar confessionaris de las altres iglesias y tornar-los a sos puestos, portar banchs y altres cosas, qual gasto se pagà també del thecasi de gastos comuns, resolució capitular 21 de febrer 1756, foli 16.

Així mateix del que queda dit consta haver-se gastat molta cera en totas las sobre expressadas funcions qual se pagà, ço és, una tercera part de la mateixa administració de la cera, la altre tercera part de la administració de la carniceria y la altre tercera part del thecasi de gastos comuns resolució capitular presa als 21 de febrer 1756, foli 16.

[pàgina 163]

Adoració del bras de Santa Tecla per lo senyor archebisbe.

En los anys 1757 y 1758 lo senyor archebisbe don Jaume Cortada, no obstant que per sa atropellada salut no digué missa pontifical féu la adoració del Sant Bras en lo die de nostra patrona Santa Tecla y fou del modo següent en lo any 1757. Mentres se cantava en lo chor la prima (a la que en dit any se entrà a las 8 horas per motiu de haver-se de cantar missa de Feria post nonam per ser dia de tèmposes) entrà lo senyor archebisbe a la iglésia pujà las gradas del presbiteri y se revestí en lloch acostumat ab los paraments de pontifical, assistint-lo ab dalmàticas los dos senyors canonges més antichs per falta de dignitats canonges y los dos senyors canonges diaca y subdiaca decanos. Al acabar-se la prima en lo chor estigué ya revestit lo senyor archebisbe. Y havent passat lo capítol y demás residents al presbiteri trobaren ya allí al altíssim en son estrado ladejat dels quatre assistents sobredits y del senyor ardiaca major, que assistia també ab capa pluvial com a presbítero assistent. Se alçà aquest y los dos decanos, diaca y subdiaca, anaren a la grada del altar y feta la adoració al altar y inclinació al senyor archebisbe precehits dels acòliths y ministres corresponents pujaren a fer la cerimònia acostumada per la extracció del Sant Bras. Baxà la caixeta en sos braços lo senyor ardiaca y havent-la col·locada sobre la mesa del altar fou oberta y tret de ella lo Sant Bras en presència dels senyors síndichs y [pàgina 164] llevant-ne acte lo secretari del capítol segons lo estil de tots los anys.

Col·locat ya sobre lo altar lo Sant Bras passà lo senyor archebisbe ab sa comitiva a la grada y havent cantat la música la antífona Sicut liliu digué dit senyor la col·lecta. Se aportaren després la cadira y taborets devant del altar, és a saber, la cadira y 4 taborets per los que assistian en qualitat de diacas ab dalmàticas sobre la grada més eminent y la que devia servir per lo presbítero assistent al peu de ella. Sentats que foren cada qual en son lloch, prengué lo senyor canonge diaca decano lo Sant Bras, lo passà al devant del senyor archebisbe a qui donà a adorar-lo. Lo prengué després lo senyor archebisbe en sas mans y posat en ellas lo adoraren per son orde los 4 diacas, presbítero assistent, dignitats, canonges, comensals, capellans, monjos,

monacillos, familiars del senyor archebisbe *revestits ab sobrepellís*,¹⁷ col·legials, *patges del il·lustríssim sens sobrepellís*,¹⁸ etcètera. Y concloua la adoració, havent-se retornat al altar lo Sant Bras, se retornà també lo senyor archebisbe ab los assistents al estrado y los residents al chor a cantar la tèrcia.

Si algun altre any succeheix semblant funció se podrà fer antes alguna reflexió sobre si seria bé corregir algunas cosas que se practi-caren en esta funció. Estas són haver-se ya sentat lo senyor archebisbe y demés devant del altar en ocasió que estava encara sobre la mesa la sagrada relíquia a la que donavan las espatllas, haver-la després treta del altar lo diaca ab acció algun tant violenta per no [pàgina 165] permètrer-la natural la proximitat de la cadira y taborets al frontal de dit altar, lo estar lo presbítero assistent una grada més baix que lo senyor archebisbe y 4 diacas col·laterals y lo haver donat a adorar al senyor archebisbe lo Sant Bras lo decano del orde dels diacas no essent lo dignior dels que allí concorrian.

Disputa entre lo senyor archebisbe y molt il·lustre capítol sobre lo dret de establir forns en Reus.

En lo any 1756 ab lo motiu de voler-se construir en la vila de Reus dos forns a causa de que los existents no eran bastants per lo abast, se sucità entre lo senyor archebisbe y lo molt il·lustre capítol la controvèrsia de a qui tocava lo dret de establir. Per una part y altra se treballaren papers, pretenent cada qual que li competia. Vide estos papers entre los documents continuats després de las resolucions capitulars de dit any y signats de número 36, 37 y 39. En lo segon de estos papers offerí lo molt il·lustre capítol al senyor archebisbe terminar esta dependència per los medis més amigables que fossen del agrado de sa il·lustríssima, lo que en efecte se executà, havent-se terminat ab resolució que junts los advocats de una y altra part prengueren en Barcelona. La que se copiarà després de copiats los dos vots que formaren los advocats del molt il·lustre capítol, quals se trobaran en lo lloch ya mencionat signats de número 45.

[pàgina 166]

“Vot del doctor Vila y Mora.

S.M.S.

Los advocats infrascrits consultats per lo molt il·lustre capítol de la santa metropolitana iglésia de Tarragona sobre lo dubte de qui deu ser lo dret y facultat de disposar nova erecció de forns per a còurer lo pa dels habitants en la vila de Reus, en cas de concòrrer

17. Text anotat al marge.

18. Text anotat al marge.

necessitat ab dits nou forns, si del il·lustríssim senyor archebisbe de la mateixa ciutat de Tarragona, dueño jurisdiccional de dita vila o si de dit il·lustre capítol y si pot est impedir dita nova erecció de forns en cas de no concórrer necessitat de ella. Vista la còpia simple de la butlla pontifícia de data de las kalendas de desembre 1582 ab què se confirma la concòrdia de la cessió que se féu per part del il·lustre capítol a favor de la mensa archiepiscopal de la jurisdicció de la vila de Reus, y dels llochs y castells de Castellvell, del Moster, del Albiol y del Cogoll Roig y vistos així mateix los demás papers que per instrucció se han remès.

En atenció que per lo tenor de la citada butlla pontifícia consta que en lo temps de la data de aquella y de la cessió de jurisdicció feta per lo il·lustre capítol que se ha referit se trobavan en la vila de Reus propis del il·lustre capítol sinch forns per a còurer lo pa dels habitants de dita vila, dels que cedí lo il·lustre capítol a favor de la mensa archiepiscopal sols lo un, anomenat lo forn del Señor, [pàgina 167] retenint-se per la mensa capitular los altres quatre.

En atenció que ab los demás papers de instrucció se suposa que los expressats sinch forns són de present y sempre han estat en la vila de Reus de un rigorós distret per lo abast y assistència de còurer lo pa dels habitants en dita vila, no sols en quant a no pemètrer-se altres forns per dit abast y assistència, sinó també respecte a tampoch permètrer que los dits habitants tingan peculiar forn en sas casas, ni etiam per son propi ús, en tant que sempre se han fet demolir los que en algunas ocasions han pretès los particulars sens lo degut permís construir, encara que sols per son propi ús.

En atenció que suposada en los expressats forns la dita naturalesa de districtuals ab lo rigor que se ha mencionat y feta la divisió de ells que se ha referit entre las mensas archiepiscopal y capitular deu interpretar-se y enténdrer-se que lo domini del sobredit distret se féu comú a ditas dos mensas, esto és propi de la archiepiscopal per una quinta part y propi de la capitular per las altres quatre quintas parts.

En atenció que lo permètrer nova erecció de forns en cas de necessitat o lo impedir aquella en cas de no concórrer dita necessitat, és propi del dueño del distret encara que no sia lo senyor jurisdiccional del territori en què lo distret se troba establert, divent lo dueño jurisdiccional assistir ab lo ministeri de justícia al dueño [pàgina 168] del distret per la observància de ell, així com deu als demás justícia ministrar.

Són per ço de vot y sentir que si en la vila de Reus concorre necessitat de la erecció o construcció de més forns per la assistència de còurer pa dels habitants en dita vila, deuen concórrer en las disposicions que per assò se degan donar lo il·lustríssim senyor archebisbe y lo il·lustre capítol de la metropolitana iglésia de dita

ciutat de Tarragona, tots com a principals disposadors dels nous forns, divent la mensa archiepiscopal tenir una quinta part del útil que ha de resultar de aquells y la mensa capitular las altres quatre quintas parts y que sinó concorre dita necessitat qualsevol, així lo dit il·lustríssim senyor archebisbe, com lo il·lustre capítol poden impedir la erecció o construcció de altres més forns dels que se troban de present en dita vila y que lo punt de si concorre o no necessitats de la erecció de més forns del que de present són en dita vila, si entre tots los interessats no se pot convenir se pot tractar y resòdrer judicialment per los ministres del il·lustríssim senyor archebisbe, com a dueño de la jurisdicció de dita vila, salvo semper.”

“Vot del doctor Pi.

Consultats los advocats infrascrits per lo molt il·lustre capítol de canonges de la santa metropolitana iglésia de Tarragona sobre si lo dret de establir forns en la vila de Reus tocà al il·lustríssim senyor archebisbe de dita ciutat o al molt il·lustre capítol y si en cas de tocar al [pàgina 169] senyor archebisbe podria fer dits establiments en perjudici del capítol. Vista una còpia simple de la butlla pontificia sa data en las kalendas del mes de desembre de 1582 confirmatòria de la concòrdia ab què als 20 de mars del mateix any cedí dit capítol a la mensa archiepiscopal de Tarragona la jurisdicció y alguns altres drets que tenia y possehia en la vila de Reus y demás llocs allí mencionats y en particular un dels sinch forns de còurer pa, vulgarment dir lo forn del señor, reservant-se per a si los altres quatre.

Atenent que segons se suposà en fet y resultà dels papers que recíprocament se han passat de una part a altre, los forns de puja que tenia lo capítol en la vila de Reus eran en dit any 1582 y de temps immemorial, com encara són de distret y tan rigurós com que ni per ús propi poden tenir-ne los particulars, de manera que aixís lo distret que en dit temps competia al molt il·lustre capítol quedà des de la firma de dita concòrdia comú entre est y lo il·lustríssim senyor archebisbe, a saber al senyor archebisbe per lo corresponent al forn que se li cedí y al capítol per los quatre que se reservà.

Atenent que és constant en dret que lo qui té facultat de tenir forn de distret o la facultat privativa de còurer pa en algun lloch pot impedir a qualsevol altre y encara al mateix que la ha concedida la construcció de altre forn a fi de còurer pa, per lo perjudici que causaria al de distret, com se veu practicat cada dia en las privativas que concedeixen los soberans que després no·ls és més permès de fer-ne de novas [pàgina 170] de aquella mateixa facultat a altre algú.

Som per ço, de sentir que ni lo molt il·lustre capítol pot establir ni posar nous forns en la vila de Reus per lo perjudici que necessariament etiam en lo supòsit del augment de la vila, causaria al distret competent al il·lustríssim senyor archebisbe per rahó del forn

que aquell li cedí en dit any 1582, ni pot tampoch lo il·lustríssim señor archebisbe per lo que també perjudicaria al distret competent al capítol per rahó dels quatre que en la mateixa concòrdia se reservà, si que en cas de necessitar la vila de més forns per sa assistència deuen provehir-la de comú y com a aeque principals lo senyor archebisbe y capítol interessant en lo útil que produescan, a saber lo senyor archebisbe per una quinta part y lo capítol per quatre quintas parts, salvo semper etcètera.”

Vot dels advocats del il·lustríssim senyor archebisbe y del molt il·lustre capítol.

Havent-se convingut entre lo senyor archebisbe y molt il·lustre capítol que una part y altre se arreglàs al dictament dels advocats, que per una y altra part se juntassen en Barcelona, y havent-se juntat per part de sa il·lustríssima lo doctor Joseph Vilar, doctor Joseph Viñals de la Torre y don Pau Ignasi de Amat y per part del molt il·lustre capítol lo doctor Joseph Vila y Mora, doctor Joseph Pla y doctor Joseph Pi, als 3 de juliol de 1757 convingueren aquestos en lo següent sentir:

“Sobre lo dubte proposat als infrascrits per part del il·lustríssim senyor archebisbe y molt il·lustre capítol de la santa metropolitana iglésia de Tarragona acerca del modo y forma ab què se deu donar providència a las instàncias de la vila de Reus per lo abast de forns de que necessitan. Informats per ditas dos parts [pàgina 171] y vistos los documents remesos, són de sentir que dits il·lustríssim senyor archebisbe y molt il·lustre capítol prengan lo expedient de fabricar un o més forns en dita vila precehint una determinació o deliberació que apar podrà ser concebuda y formada del tenor següent.

Lo il·lustríssim senyor archebisbe y lo molt il·lustre capítol en atenció a las instàncias de la universitat de la vila de Reus per a que se done providència al abast de forns de que necessitan per no ser suficients los sinch actualment existents que són propis, lo un de dit il·lustríssim senyor archebisbe y los quatre de dit molt il·lustre capítol en virtut de concambi que se féu en lo any 1581 en poder de [...] de la qual necessitat estan cerciorats. Per ço, han determinat y resolt que se fabrique o construesca un nou forn (o més) a expensas de dit il·lustríssim senyor archebisbe y molt il·lustre capítol, concorrent aquell en la quinta part de ditas expensas y gastos y aquest en las quatre parts proporcione servata. Y que dit forn se administre per compte de dit il·lustríssim senyor archebisbe y molt il·lustre capítol o bé se arrende o altrement se dispose lo millor modo de cobrar los productos y utilitats de dit nou forn, percebint-se també respective y proporcione servata los dits productes de aquell, ço és, la quinta part de ells per dit il·lustríssim senyor archebisbe y las quatre parts per dit molt il·lustre capítol.

Així ho senten los infrascrits salvo sempre etcètera. Barcelona y juliol 3 de 1757.

Doctor Joseph Vilar.

Doctor Joseph Pla.

Doctro Joseph Viñals de la Torre.

Doctor Joseph Pi.

Doctor Joseph Vila y Mora.

Don Pau Ignasi de Amat.”

[pàgina 172]

Lo tras referit vot se trobarà entre los documents de las resolucions capitulars del any 1757, signat de número 94. En ell deu reparar-se que se suposa que los sinch forns que en dit any existian en la vila de Reus eran propis, lo un del senyor archebisbe y los quatre del capítol, en lo que se patí equivocació, puig ni lo senyor archebisbe en lo un, ni lo capítol en los quatre tenia més que lo domini directe ab percepció de cens, etcètera. Vide sobre això una carta del síndich del capítol don Joan Ribas de data de 6 juny 1757 que se troba entre los mateixos documents, signada també de número 94. Y para major intel·ligència de tota esta matèria vejan-se vàrias resolucions capitulars presas en los anys 1756 y 1757 concernents a est assumto.

Resolució de la audiència de Catalunya sobre la pretensió dels del lloch de las Irlas de que se'ls creàs batlle particular.

Havent los del lloch de Irlas entrat en la pretensió de que se creàs batlle particular de aquell lloch independent del de Riudecols, y havent lo molt il·lustre capítol exhibit a petició de informe de la real audiència de Barcelona una sentència antiga que té en son arxiu proferida en aquell real senat als 4 de agost de 1580 ab la que quedava comprovada la connexió y dependència que té lo lloch de las Irlas del de Riudecols, se acordà en dita real audiència la providència que se avisà al molt il·lustre capítol ab la carta següent.

“Enterado su excelentísima y real audiencia de los referidos recursos que se han hecho por los particulares del término de las Irlas en solicitud de que se nombre bayle particular para dicho término e independiente del de Riudecols y de los informes [pàgina 173] y noticias que sobre el assumto ha dado vuestra señoría como señor jurisdiccional de Riudecols de ser agregado al término de esta villa el de las Irlas, ha resuelto que no ha lugar el establecimiento de bayle particular para dicho término de las Irlas y que se prevenga a vuestra señoría como lo executó que en los nombramientos que en adelante haga vuestra señoría de bayle para la villa de Riudecols añada y de la quadra de las Irlas con cuya expresión se expedirán en lo successivo las certificaciones de aprobación de dichos nombramientos de bayle de Riudecols, quien deberá serlo también y ejercer jurisdicción en la quadra de las Irlas y de quedar vuestra señoría en inteligencia de esta resolución para su cumplimiento espero se servirá

vuestra señoría darne aviso con segundo sobre escrito después del mío dirigido al señor fiscal de lo civil.

Dios guarde a vuestra señoría muchos años como deseo.

Barcelona y septiembre 9 de 1758.

Francisco de Prats y Matas”.

Esta carta se trobarà inserta entre los documents concernents al any 1758 en lo llibre de las resolucions capitulars de dit any.

Nota.

Los del lloch de las Irlas no havent cesat de sol·licitar per lograr posar batlle en dit lloch, lograren de la real sala que en lo successiu nombràs lo capítol batlle de dit lloch com així ho escriu lo secretari a dit capítol ab carta de 21 de juliol de 1778, liada en las resolucions de dit any, foli 45.

Posteriorment lo baró de Serrahí ab carta de 5 de juny 1779 no-s féu a saber que la real audiència [pàgina 174] havia determinat que no-s posàs batlle en las Irlas distingit del de Riudecols. Qual carta se econtrarà en lo llibre de las resolucions capitulars de 1799, signum de número 64.

[pàgina 175]

Concurrència de dias de Santa Creu, rogacions y vigília de la Assensió.

En lo any 1758 havent concorregut en lo dia 3 de maig la festa de Santa Creu, rogacions y vigília de la Assensió se feren las funciones del modo següent. Se entrà a prima a las 8 del matí, concloa esta se féu la professó y benedicció del terme ab paraments vermells en la forma y lloch acostumat. Retornada la professó a la seu se conclugué en lo chor ahont digué lo preste la col·lecta, pasaren a la sagristia lo crusero y los del gremial y havent mudat allí los paraments vermells en morats isqueren al presbiteri per la funció de las lledanias, estas se comensaren per los parroquials en lo chor del modo acostumat y se continuaren ab professó que entrà per la porta del claustro, roda aquest, isqué per la mateixa porta, passà per devant del presbiteri isqué per la porta de Santa Tecla entrà per la major y finí en la capella de Santa Tecla, ahont se digué la missa cantada la que concloa se terminaren las lletanias en lo presbiteri ab lo modo acostumat. Se cantà després tèrcia y a esta seguí la missa del dia. Finida la missa se cantà sexta, després la missa de la vigília y últimament nona.

Visita de la cathedral feta per lo senyor Cortada en 1758.

Als 27 de maig de 1758 lo il·lustre senyor canonge Vernis síndich, proposà en rotllo que per motiu de un recado que havian tingut

de sa il·lustríssima per medi de un de sos capellans havian pujat a palàcio y que en la conferència que tingueren ab sa il·lustríssima los significà aquest que desitjava obrir [pàgina 176] en lo dia 3 de juny la visita espiritual en esta iglésia y que a eix efecte se publicarian los edictes. Aprobà lo capítol esta determinació del senyor archebisbe y encarregà als senyors síndichs comunicassen a sa il·lustríssima esta sa resolució. Vide resolució capitular sub die 27 maii 1758.

Als 31 de maig de dit any feren relació en capítol los senyors síndichs de haver practicat lo encàrrech y de que sa il·lustríssima havia expressat son agrahiment al modo ab què procehia lo capítol. Y inseguít lo estil de esta santa iglésia se anomenaren los senyors síndichs en assistents a sa il·lustríssima en la pròxima visita y per assistir ab capa pluvial en lo gremial fonch anomenat lo senyor don Andrés Guerrero, canonge y ardiaca major. Vide resolució capitular sub die 31 maii 1758.

Als 3 de juny de dit any fou proposat rotllo per un dels senyors síndichs que respecte de que per la ausència del senyor prior no quedavan dos dignitats capitulars per assistir a sa il·lustríssima y la-dejar-lo en alguns intervallos en què era precís en la suposició de que fes de preste lo senyor ardiaca major, conforme se havia resolt, per lo tant deliberàs lo capítol lo que devia practicar-se. Y fou deliberat que lo senyor ardiaca major no fes de preste, sí que ab lo de Sant Llorens fes lo corteig a sa il·lustríssima en las ocasions en què fos menester y que lo senyor canonge Vernis a qui en lloch del ardiaca major tocava fes de preste, ya que no podia executar-ho per se altre dels comissaris assistents encarregàs a qui gustàs aquella funció.

En execució de las sobreditas resolucions se obrí la visita espiritual del il·lustríssim senyor don Jaume de Cortada en la forma següent.
[pàgina 177]

En lo mencionat dia 3 de juny a la tarde se entrà a vespres a la hora acostumada y conclosas aquestas quedaren revestits los residents per assistir a la funció per la que se havia ya al matí convidat en lo chor al clero per lo dormitorer. Pujaren a palàcio los senyors síndichs ab hàbits de chor en hora oportuna per acompanyar a sa *il·lustríssima*¹⁹ a la iglésia. A las 4 poch més o menos, acompanyat lo senyor archebisbe dels sobredits, isqué de son palàcio y vingué en coche a la porta major de la cathedral, tocant en aquell temps la campana de palàcio y repicant las del campanar de la iglésia.

En temps proporcionat se formà en la iglésia la professó a la que assistiren lo clero, capítol y dignitats, y clohia lo gremial, ahont anavan tres senyors canonges ab paraments blanchs de subdiaca, diaca

19. Text anotat al marge.

y preste, portant aquest la vera creu, al eixir la creu del capítol del chor formades las dos alas de la professó se entonà per los sustentors lo himne Ave Maris Stella y se encaminà la professó a la porta major, ahont a la part de fora estava ya disposada una alfombra y sobre aquesta una almoada.

Se arrodillà sa il·lustríssima sobre la almoada y en esta postura adorà la vera creu, que tenia en las mans lo preste. Entrà després en lo gremial a la dreita del preste y luego de haver entrat en la iglésia féu la aspersion acostumada, havent rebut lo aspersion de mà del senyor ardiaca major. Se entonà després lo Te Deum que proseguí la música, alternant ab lo orgue. Entretant se encaminà la professó al chor, passà per dins de aquest y parà en lo presbiteri.

Se adverteix que entre la aspersion y entonació del Te Deum medià la incensació del senyor archebisbe, la que féu tam-[pàgina 178]-bé lo senyor ardiaca major, havent ministrat antes la naveta del incens a sa il·lustríssima segons costum, y després de esta incensació se cantà immediatament per los sustentors la antífona Sacerdos et pontifex, la que conclosa se entonà lo Te Deum.

Arribada la professó al presbiteri se arrodillà sa il·lustríssima sobre una almoada devant lo altar major, pujaren a aquest lo preste y ministres, y havent deixat sobre la mesa la creu y feta la reverència, passaren los tres a la part de la epístola, ahont, després de conclòs lo Te Deum digué lo preste las preces o versets Protector noster aspice Deus y demás conforme se conté en lo article 3 del ceremonial pàgina 44. Finida esta deprecació se cantà la antífona y verset de Santa Tecla y havent baixat al pla y devant la grada lo preste y ministres pujà sa il·lustríssima al altar, lo besà, cantà la oració de Santa Tecla y donà la benedicció al poble.

Donada la benedicció lo preste y ministres precehits del cruciferrari y acòlits, entraren a la sagristia ahont deixaren los paraments. Lo senyor archebisbe passà a son estrado que tenia parat en lo mateix presbiteri a la part del evangeli y allí se vestí los paraments morats de pontifical more solito. Entre tant ladejavan a sa il·lustríssima, sentats en los taburets lo senyor ardiaca major y ardiaca de Sant Llorens, canonges, fins a tant que los senyors síndichs que eran constituïts assistents per lo capítol isqueren de la sagristia revestits ab capas pluvials moradas, los que ocuparen los taburets que deixaren aleshores dits senyors ardiacas.

Vestit de pontifical lo senyor archebisbe isqué del presbiteri la professó, se encaminà envers lo chor, girà devant la capella del Sant Christo y proseguí per devant de la porta y [pàgina 179] capella de Santa Tecla. Al trobar-se sa il·lustríssima en la porta del presbiteri se cantà una absolució y al arribar la professó devant la capella de

Santa Tecla se cantà altra ab música. Esta serví per la que devia cantar-se en lo fossa, ahont no anà esta vegada lo professó, segons se creu per la avansada edat y salut menoscabada de sa il·lustríssima.

Havent arribat altre vegada al presbiteri la professó passà sa il·lustríssima a son estrado ahont deixà los paraments morats y prengué los blanchs, assistint a sos costats los dos ardiacas ya mencionats, mentres que en la sacristia se revestian també los paraments blanchs los senyors síndichs assistents, revestits estos se posaren al costat de sa il·lustríssima y los tres feta la reverència al altar y precehits del capítol y algun capellà que també entrà, passaran a la pessa tras lo altar major. Posats lo preste y assistents a la grada o tarima del altar se obrí lo sacrari y de ell tragué lo monjo sagristà lo sagrat globo que col·locà sobre la mesa del altar. Incensà sa il·lustríssima lo Sagrament y prenent després en sas mans lo sagrat globo lo aportà, precehit del capítol y acompanyat sempre dels assistents, al altar major. Deixà sobre la mesa de aquest lo Santíssim Sagrament y havent baixat ab los assistents a la grada, lo incensà, cantant-se entre tant *Tantum ergo sacramentum*, després del que se cantà lo verset *Panem de caelo* y per lo senyor archebisbe *Dominum vobiscum* y oració *Deus qui nobis*. Pujà després sa il·lustríssima al altar, visità lo globo y sagrada hòstia y elevà aquesta ab una mà a vista del poble, incensant entretant lo acòlith, tornada la sagrada hòstia a son lloch y cubert lo globo donà ab aquest la benedicció al poble, formant las tres creus, segons se acostuma en la benedicció del prelats. Retornà després a son lloch lo globo ab lo acompanyament que antes y havent-lo deixat sobre la mesa del altar tras lo major, lo prengué de allí lo monjo [pàgina 180] sagristà y lo aportà al sacrari de ahont se havia tret.

Conclosa esta funció proseguí la professó a la capella del Santíssim Sagrament. Arribada allí y arrodillats sa il·lustríssima y assistents a la grada del altar, tragué del sacrari un dels parroquials los dos globos que col·locà sobre la mesa del altar y visità allí lo senyor archebisbe. Retornats los sagrats globos a son puesto ordinari entonaren los sustentos lo himne *Veni creator spiritus* y proseguint en cantar aquest passà la professó a las fonts baptismals. Las visità sa il·lustríssima acompanyat de sos assistents. Y havent tornat la professó al presbiteri se conclugué esta funció. Passà després sa il·lustríssima a son estrado ahont se despullà los paraments pontificals, quedant entretant dins lo presbiteri lo clero y capítol. Entonces fou que en veu alta digué lo secretari del senyor archebisbe que sa il·lustríssima per la urgència de haver de visitar lo archebisbat suspenia per ara y fins a ocasió més oportuna la visita de esta iglésia y que suspenia y prorogava fins nova disposició las llicèncias de celebrar, confessar y predicar.

Acompañà després lo capítol a sa il·lustríssima fins a la porta major y rebuda la benedicció que donà sa il·lustríssima desde la immediació a son loch se retirà, entretant després en lo coche lo senyor archebisbe y los senyors síndichs ab hàbits de chor que junts retornaren a palàcio conforme havian vingut.

Se adverteix que la antífona, verset y oració de Santa Tecla no se digué en lo lloch y temps que se expressà en la sobredita relació que és també lo que se prevé en lo ceremonial de la iglésia, sinó que se digué després de tota la funció y fou la conclusió de aquesta.

[foli 181r]

Funeral de nostre senyor pare Benedicto XIV.

Després de rebuts los avisos acostumats, donats per sa magstad y per lo senyor nunci, de la mort de nostre santíssim papa Benedicto XIV, la que succehí en Roma als 3 de maig de 1758, se practicà en esta iglésia, havent precehit tractat ab sa il·lustríssima, lo funeral per sa santedat que fou molt conforme al que se refereix de Clement XII en las pàginas 46 y 47 del present llibre. Se celebrà est funeral als 19 de juny de dit any y fou lo motiu de esta tardansa haver retardat a venir la carta del rey nostre senyor que aparagué aguardar no obstant que molt antes se havia rebut la del senyor nunci però esta dilació no impedí que se comensassen ya antes las preces y rogativas per lo acert en la elecció de sumo pontífice, las que se comensaren luego de rebuda la carta del rey, però antes de celebrar-se lo funeral.

En aquest se practicaren algunas cosas, que o no se expressan o no se practicaren en la relació y funeral de Clement XII y són algunas de las següents. A més dels tochs de campanes del mitgdia y nit antecedent de antes del ofici y al temps de las absoltas se féu altre tochs al matí a las 5 horas o algun temps antes, lo que no se expressà en aquella relació. Lo túmol no se féu dins lo chor sinó en lo espay que media entre la retxa del chor y lo presbiteri y ahont se acostuma per las [foli 181v] personas reals. Fou a tres alts, lo primer estava vestit de vayeta negra, lo segon del vellut negre bo del capítol y lo tercer en que estava las carruxas de altre vellut negre més ordinari. Sobre de aquest estava un cap de mort ab tiara sobre una almoada, la capa pluvial del senyor Terés, guants, sandàlias y bàculo, esto és las insignas pontificals. Estava molt ben guarnit de atxas y ciris, las atxas eran 26 de las que 14 estaban en lo túmol y 12 en brandoleras als costats de aquell. La cera era blanca, tant la de las atxas com la dels ciris. Aquestos foren en número 30. Des de las set del matí fins a les 9 cantaren las religions las absoltas per son orde. A las 9 se entrà a prima y después de cantadas las horas

y la conventual se cantà ab molta solemnitat la missa de difunts per lo pontifical.²⁰ La solemnità la música de violins, trompas y clarins que anà ab gran pausa. Assistí al chor lo senyor archebisbe a qui incensà després del ofertori la dignitat més preeminent que se trobava en lo chor y no incensà a ninguna altre. (*No debia insensar-lo sent canonge lo diaca*).²¹ Acabada la música isqué fora del chor tot lo clero a cantar la absoluta, fent dos alas, a una y altra part del túmol. Los més preeminentes estigueren més immediats al presbiteri y al peu de las escalas de aquest lo preste y assistents ab lo gremial, al que entrà lo senyor archebisbe a la dreita del preste. Se cantà una sola absoluta, cantada aquesta se retiraren preste y assistents y havent quedat en lo mateix lloch lo senyor archebisbe y clero, se digué lo psalm acostumat de *Profundis*, etcètera la oració y se conclugué la funció. A esta assistí lo molt il·lustre ajuntament que fou convidat per lo molt il·lustre capítol.

[foli 182r]

Pregàrias per la salut de la reyna.

En lo dia 1 de agost de 1758 per haver-se tingut notícia certa de la malaltia de la reyna, nostra senyora, que se trobava ya sacramentada, sens esperar la carta de avís, se practicaren en esta iglésia las rogativas a la Divina Magestat per la salut de dita senyora, las que se continuaren per molts dias, havent rebut lo molt il·lustre capítol després dels tres primers la carta de la càmara, en què se li avisava aquella novetat y se li demanava fes pregàrias al Senyor per la reintegració de la salut si convenia.

Estas deprecacions se practicaren ab la forma següent. En los tres dias primers que foren 1, 2 y 3 de dit mes, després de haver-se convidat al molt il·lustre ajuntament y tractada la disposició ab sa il·lustríssima se exposà en lo altar major lo Santíssim Sagrament al comensar la hora de tèrcia y quedà descubert fins a la tarde, després de completas. En lo intermedi des de finida nona fins a vespres assistiren a la vetlla y guarda del Santíssim *per lo espay de una hora*²² per son torn rellevant-se successivament dos dignitats o canonges, dos comensals y dos beneficiats, de los que sols reberen la acostumada distribució de 1 sous los comensals y beneficiats assistint sens ella las dignitats y canonges. Conclousas las vespras y completas, lo capítol y clero formant dos alas passà del chor al presbiteri, ahont se cantaren las lletanias de Maria Santíssima a què seguiren las [foli 182v]

20. Text suprimit: "La cantà lo senyor ardiaca major primera dignitat".

21. Text afegit a la interlínia.

22. Text anotat al marge.

oracions corresponents y reserva del Santíssim Sagrament. En estos tres dias assistí lo senyor archebisbe y lo molt il·lustre ajuntament. En los subsegüents se proseguiren las rogativas cantant en lo chor, después de concludida la tèrcia, las lletanias de Nostra Senyora ab las corresponens oracions, lo que se practicà fins a tant que se tingué notícia de la mort de la reyna, nostra senyora, la que succehí en lo dia 27 de agost de dit any 1758.

Acció de gràcias per la elecció del papa Clement XIII.

Als 20 de agost de 1758 se cantà en esta iglésia un solemne Te Deum en acció de gràcias per la elecció de papa, que se féu en Roma als 6 de juliol en la persona del cardenal Carlos Rezzonico, bisbe de Pàdua, qui prengué lo nom de Clemente XIII. Fou convidat a esta funció lo ajuntament, el que volgué assistir a ella, però arribà tart y assistí a la salve que se cantà después del Te Deum per motiu de ser aquell dia un dels de la octava de la Assumció.

Funeral de la reyna de España dona Maria Bàrbara de Portugal.

Rebuda la carta acostumada en què se avisava a esta iglésia de la mort de la reyna, nostra senyora dona Maria Bàrbara de Portugal, que succehí als 27 de agost de 1758, se féu commissió als síndichs per tractar lo concernent al funeral ab los diputats del molt il·lustre ajuntament que entraren en capítol y significaren son intent de celebrar lo funeral [foli 183r] en esta iglésia, donant lo molt il·lustre capítol sa aprobació. En las juntas que se tingueren entre uns y altres comissionats se debateren alguns punts. Primerament se féu reflexió en què la taxa de 6 lliures que en lo arrelament que se féu en lo any 1746 per ocasió del funeral del rey de España Felip 5, se assentà per la música, era mòdica atès lo preu en què vuy estava la música y convingué lo molt il·lustre ajuntament en aumentar-la fins a 8 lliures. Se tractà també si deuria donar-se distribució als que no assistiren a la funció per impediment de malaltia y se convingué en donar-la. Últimament se hagué rahó sobre si podria la ciutat elegir entre donar 25 lliures a la sagristia o la quarta part del refús de la cera, conforme se li deixava esta elecció en lo expressat arrelament que se féu per lo successiu. Però havent-se considerat que dita elecció en lo citat arrelament se deixava amb lo exprés motiu de que lo refús de tota la cera que per dret devia tocar a la sagristia, seria cosa molt considerable, lo que no succehiria en lo present funeral, per haver deliberat la ciutat fer-lo molt moderat, se representà per part dels diputats del capítol que podria la ciutat elegir entre donar a la sagristia las 25 lliures del arrelament o tot lo refús, y elegí la ciutat pagar las 25 lliures.

Assentats estos punts se féu lo funeral als 20 de octubre de 1758, havent precehit los tochs de las campanas de la iglésia y convents, primerament *a la nit*²³ des-[foli 183v]-prés de feta en capítol la proposició per los comissionants del molt il·lustre ajuntament, y després a la nit del dia 17, al matí, mitgdia y nit dels dias 18 y 19 y al matí al comensar la missa y al temps de la absoluta en lo dia 20, havent-se convidat als convents per los sobredits tochs de campanas per medi del síndich ecclesiàstich de honors del capítol y del síndich de la ciutat.

En lo dia 20 se digueren las matinas resadas, se entrà a prima a las 7 horas y mitja, y després de cantadas las horas y missa conventual, segons los demás dias, cantaren las religions per son orde las absoltas, estas conclosas se cantà la missa de difunts ab molta solemnitat. Després de ella féu la oració fúnebre, que digué lo reverent pare Christòfol Domènech de la compañía de Jesús. Y últimament se cantà la absoluta, havent eixit del chor lo capítol y clero que se col·locaren en dos filas al una y altra part del túmol desde lo chor al presbiteri ab las que se uniren lo preste y assistents que a eix efecte baixaren del presbiteri al paviment de la iglésia. En lo temps de la absolució passà lo bossar a repartí als comensals y beneficiats la distribució que fou segons la taxa del arrelament del any 1746. Lo senyor archebisbe no assistí a esta funció funeral, havent-se escusat per sa debilitat.

[pàgina 184]

Viàtich del il·lustríssim señor don Jaume de Cortada.

En lo matí del 17 maig 1761, entre sis y set, investí un accident de apoplexia al il·lustríssim señor don Jaume de Cortada, que li repetí per tres vegades en menos de dos horas. Sabut aquest accident per los señors síndichs y sabuda la resolució dels metges de haver-se de sacramentar al señor archebisbe, notificaren la novetat al molt il·lustre capítol que ab resolució que se prengué determinà se abreviassen las horas canònicas, missa conventual lo possible, se dispensàs lo sermó *que per ocurrència de la festa de la Santíssima Trinitat en aquell dia hi havia*,²⁴ tot a efecte de que disposades entre tant las cosas necessàries per lo viàtich se li subministrés aquest evacuadas las funcions de la iglésia. En efecte se li subministrar lo viàtich entre deu y onse horas del matí ab assistència del molt il·lustre ajuntament de regidors, que aportaren las varas del tàlem, gran abundància de hachas que aportaren los oficials dels regiments

23. Text anotat al marge.

24. Text anotat al marge.

de suïsos que estavan de guarnició en esta plasa y altres personas nobles de la ciutat. Lo viàtich se li subministrà per lo señor ardiaca major ab assistència de diaca y subdiacha capitulars y aportant la vera creu lo canonge antiquior, segons y com esta previngut en la cerimonia de la iglésia.

En atenció a la particular devoció que lo dit il·lustríssim ha manifestat a Santa Thecla havent donat sumas quantiosas per la construcció de una magnífica capella a la patrona, determinà lo molt il·lustre capítol fer rogativas extrahordinàries en la iglésia que se determinaren en lo capítol de 19 maig fer-se ab lo modo següent.

[...]

Lo dit senyor il·lustríssim recobrà de son accident de apoplexia y sobrevisqué molt destituït de potències fins al dia [...] de abril 1762 en què li ministraren altra vegada lo viàtich en lo modo referit.

[pàgina 185]

Dia 28 abril 1762 a cerca de las dos horas de la matinada fou servit Nostre Senyor millorar de vida la ànima del dit senyor archebisbe don Jaume de Cortada y Bru. Y després de haver acabat de tocar a las matynes y la oració, tocaren la campana de palàcio y seguidament la vedada com és estil.

Se feren las tres absoltas com se acostuma y la tercera fou lo mateix dia del enterro, després de prima, havent-se entrat als officis a las set horas, y a las nou horas se pujà al palàcio, ahont eran tots los religiosos, als que al formar-se la professó se'ls donà un ciri de 4 onças (no obstant que en lo enterro del senyor Copons, se'ls donaren de sis onças) a cada religiós e igualment als comensals y beneficiats, essent los dels dignitaris y capitulars de sis onças.

Lo orde y via de la professó ab totas las demás circumstàncies se practicaren del mateix modo y forma que se relacionà en lo enterro que se féu dels senyor archebisbe don Pere Copons, en lo foli 117 y següents del present llibre, ab la sola diferència que en lo túmol fet en la iglésia se posaren solament trenta atxas quant en lo del senyor Copons se'n posaren seixanta. Y si bé se advertí per los senyors capitulars se dissimulà no obstant esta gran disminució, lo que apar deu tenir-se present en avant per lo que se llevà a la sagristia major.

[pàgina 186]

Per haver lo difunt senyor archebisbe, a impulsos de sa devoció a la patrona Santa Tecla y de sa charitat y limosna, donat principi a la nova capella que se està fabricant, resolgué lo capítol depositar son cadàver en la capella de Santa Madalena que està en los claustros ab lo fi de traslladar-lo a ella com a insigne benefactor quant estiga concludida en expressió de sa gratitut. La clau del atahut és en lo thecassi del sindicat.

Lo endemà se féu la novena conforme se executà ab totas las demás circunstàncias ab lo senyor archebisbe Copons, com se diu en lo foli 121. Y la tacxa fou la mateixa que se féu per dit senyor Copons.

Visita al capítol del senyor Ramon de Cortada, prior de Santa Anna de Barcelona y del senyor don Anton Amat.

Regoneguts los senyors don Ramon de Cortada y don Anton Amat a las visitas y corteig ab què los capitulars de esta santa iglésia procuraren obsequiar a dits senyors insinuaren als senyors síndichs que desitjavan personalment manifestar al capítol lo degut agrahiment als favors y atencions que ab tanta freqüència havian merescut de tots los prebendats en la ocasió de la mort del il·lustríssim senyor archebisbe [pàgina 187] y en lo temps de sa llarga y penosa enfermedat, a cuya insinuació acordà lo capítol que se admetés la visita de dits senyors y que se rebessen en lo modo y forma que se practica quant dos cavallers regidors vénen al capítol enviats de son il·lustre ajuntament.

Assentats que foren, un en cada part després dels dos canonges més antichs, per no haver assistit en aquell capítol dignitat alguna, féu el senyor prior de Santa Anna la arenga acompanyada de las més atentas expressions de agrahiment, a las que respongué el canonge més antich ab igual energia y expressions de gratitut y correspondència. Se despediren immediatament molt regoneguts y los acompanyaren los dos capitulars més moderns, fins a la porta que dóna a la capella de Corpore Christi. Consta de la resolució capitular de [...] maig 1762.

[pàgina 188]

Pregàrias per la prosperitat de las armas del nostre rey don Carlos terser en la guerra que aporte contra las magestats de Inglaterra i Portugal. Any 1762.

Havent-se llegit en lo capítol de [...] la carta de sa magestat en què per ocasió de la guerra que segueix contra las corts de Londres i Lisboa demanà al capítol se fasin rogativas per alcansar de Déu Nostre Señor la major prosperitat contra las armas de sos enemichs. Determinà lo molt il·lustre capítol se comensessen las rogativas dient en la missa la col·lecta Pro tempore belli y que se pasàs per lo vicari general als convents y casas religioses aquesta ordre. En lo capítol tingut en lo dia 17 del mes de juliol en concideració a las notícias que se tenian dels exèrcits y dels desordes, inhumanitats y barbàries que cometian, se determinà que se fesen rogativas en los dias 18, 19 i 20 del dit mes, exposant lo Santíssim ab lo modo següent. En tots los tres referits dias se exposà lo Sagrament al comensar la tèrtia com se acostuma en dominicas del any. Se cantà solemnement la

tèrtia, la missa conventual ab tota la músicha y seguidament sexta i nona ab bastant solemnitat, al comensar nona, se distribuí a tot lo clero superior e inferior candellas per un monjo y finida nona anà tot lo clero ab las velas ensesas al presbiteri, havent arribat en ell se arrodillà y los semaners (per indisposició dels parrochials) cantaren las lletanias, las quals finidas cantà la músicha lo Pange lingua y finida la primera estropha, cantà lo preste alguns versets als que respongué la músicha y después cantà las oracions segons lo ceremonial de la iglésia. Finidas totas las oracions se reservà aportant lo Santíssim detrás lo altar major y contlocant-lo en lo sacrari. Se convidà al molt il·lustre ajuntament que assistí en tots los tres dias des de comensar la missa fins a estar reservat lo Sagrament. La ciutat convidà per vocem praeconis a tots los vehins que assistiren ab bastant número. Per lo capítol se pasà recado a totas la casa religiosas de la ciutat perquè exposen Nostre Señor un dia cada una per torn que executaren comensant los dominicos, etcètera, segons costum.

[pàgina 189]

Viàtiche del thinent de rey.

Trobant-se lo thinent de rey de esta plassa molts dias havia malalt resolgueren los metges que devia sacramentar-se. Y a las 6 de la tarde del dia 4 de setembre 1763 envià sa parenta dona Antònia Carbonell, no obstant de tenir en sa casa son fill don Anton Carbonell, canonge de esta iglésia, un recado de atenció, suplicant al molt il·lustre capítol se dignàs ministrar-li lo viàtiche aquella mateixa nit conforme havia practicat ab la muller del thinent de rey, Armendàriz. Com era hora extraordinària passaren los síndichs per los monjos racado als capitulars que pogueren encontrar-se. Y en un rollo que se convocà en lo chor se féu present la dita súplica y se resolgué se li ministràs lo viàtiche conforme era lo estil. Se tocà immediatament a combregar general de capítol ab las corresponents batalladas de la campana dita la capona, solament, perquè lo alçar la campana dita la pabordia és reservat y privatiu al senyor archebisbe, dignitats y prebendats. En lo intermedi que los demás capitulars y clero se congregavan en la iglésia se proposà per lo regidor decano de la present ciutat que per los viàtichs dels senyors archebisbes y governadors de la plassa se havia acostumat portar tàlem per los regidors, y respecte de trobar-se al present lo thinent de rey comandant de la plassa y corregidor del partit per ausència del governador, apareixia devian los regidors assistir en forma de ajuntament y per consegüent [pàgina 190] si en estas cirunstàncias podrian los regidors portar el tàlem. Y no obstant de no tenir-se memòria de igual exemplar se resolgué que lo portassen y usaren lo tàlem de la mateixa ciutat. Ministrà

lo viàtich el canonge més antich que era en la iglésia, portant los capitulars y clero los ciris que subministrà la sagristia major; los sustentos las capas y bordons, anant lo mestre de capella y demás cantors ab los hàbits de chor.

[pàgina 191]

Relació del modo ab què se executà la funció de posar-se la primera pedra en la nova capella de nostra patrona Santa Thecla.

Cercionat lo molt il·lustre capítol per sos síndichs de ésser del agrado del il·lustríssim senyor archebisbe don Jaume de Cortada que en lo dia 17 de agost del present any 1760 se posàs la primera pedra de la nova capella de nostra patrona Santa Tecla que en la present santa iglésia se construeix a expensas dels devots, davant la capella de la Verge de la Concepció, determinà se executàs conforme havia insinuat dit senyor il·lustríssim. Y per a major solemnitat y authorisar esta funció resolgué y executà lo següent. Primerament com dit dia 17 és un dels de la octava de la Assumpta de la Verge Maria, en la qual tots los dias als dos quarts per las set horas de la tarde se cantà en la present iglésia la salve, determinà dit molt il·lustre capítol variar las horas de chor y disposà se cantassen vespres a las quatre de la tarde que immediatament se cantàs lo villancico y salve, estant tots los capitulars, comensals y beneficiats en sas respective cadiras, als quals antes de acabar las completas se'ls donà per lo sagristà menor los ciris y la distribució per lo bosser, a excepció del capitular bordoner que al començar-se la salve baixa in plano, posant-se davant lo faristol del chor, y finida aquella cantà la col·lecta.

Sa il·lustríssima no podent per la avançada edat y sos graves axaques posar la primera pedra, féu comissió al senyor ardiaca major don Andreu Guerrero per esta [pàgina 192] funció. Y volent auctorisar ab sa presència la dita funció, se prengué lo expedient que dit senyor il·lustríssim arribàs en la iglésia al finir-se la salve. Arribat que fou al portal major isqué allí tot lo capítol que lo acompanyà fins al presbyteri, en lo qual estava col·locat lo estrado y credensa per vestir-se de pontifical. Antes de eixir de la sagristia lo preste y diacas ab lo gremial ocuparen los dos tamborets immediats a sa il·lustríssima los dos capitulars més antichs, los que deixaren al eixir lo gremial, que ocupant sos respective llochs, ajudaren a posar los ornaments a sa il·lustríssima per començar la funció y professó que se ordenà del modo següent:

És de advertir que havent aparegut al molt il·lustre capítol convidar a esta funció y donar lo lloch immediat a la dignitat més preheminent de cada chor al governador de la plassa don Joseph de Llamas, marquès de Menahermosa, y al thinent de rey de la ma-

teixa don Anton Carbonell, se resolgué que eixint lo clero del chor, precehit de la creu de capítol y baixant lo capítol e il·lustríssima del presbyteri al arribar las dos alas a la columna del púlpit de predicar, los dos síndichs, lo un al governador y lo altre al thinent de rey acompanyassen a sas respective alas y llochs sobre expressats. Y continuant la professó per la porta principal de la iglésia anà al lloch ahont eran oberts los fonaments, y cantant segons ritu y conforme prescriu lo ceremonial, se posà al mitg de la paret que serveix de testera [pàgina 193] a dita capella, la primera pedra que era de màrmol blanch, de dos palms de llargària, un de amplària y altre palm de doblària. En la mateixa pedra se féu un forat y dins de son vàcuo se posà una ampolla de vidre, dins de la qual se col·locà la inscripció següent: “*Primarium hunc in honorem beate virginis et protomartir sanctae Theclae beneficentissimae Tarraconem urbis ac ecclesiae patronae erigendi sacelli lapidem imposuit il·lustrissimus admodum reverendissimus don Andreas Guerrero Tarraconem ecclesiae canonicus et archidiaconis major tota urbe plaudente ac tumque aucthorante il·lustrissimo et reverendissimo domino Jacobo de Cortada et Bru, eiusdem ecclesiae archiepiscopo et Hispaniarum primate XVI kalendas septembris anni MDCCLX Clemente XIII univariam ecclesiam Carolo III Hispaniam gubernantibus*”.²⁵ Aquesta ampolla està tancada dins dita pedra ab un tap de plom y se pintaren baix del Tau las armas del il·lustríssim senyor archebisbe don Jaume de Cortada en atenció de ésser sa il·lustríssima lo més insigne benefactor de la nova fàbrica de la capella. Concluhida esta funcció se tornà a formar la professó en modo regular y entrant per la porta principal, se encaminà en lo chor en lo plano del qual se quedà lo clero y capítol fins haver passat lo senyor archebisbe ab lo gremial, que ab la associació de 6 capitulars se pujaren al presbyteri per la entonació del Te Deum. Mentras lo il·lustríssim se encaminava al presbyteri prengueren sas cadires (repartint-se velas) lo capítol, clero, governador y thinent de rey aquell en lo chor primer, després de la dignitat més preheminent y lo segon en lo chor segon, també en la cadira immediata a la dignitat més preheminent. Finit lo Te Deum y col·lectas, alguns capitulars acompanyaren fora del chor [pàgina 194] al governador y thinent de rey y los demás capitulars anaren al presbyteri per a associar al senyor archebisbe fins a la porta principal de la iglésia, ahont tenia son cotxe per tornar-se’n en son palàcio.

25. Text anotat al marge.

Memorials al rey.

Per los memorials que se presentan al rey no és circumtancia precisa que sian ab paper sellat, antes 6è, se donan regularment sens estar escrits ab paper sellat, y se deu tenir molt present que los firmàs dels prebendats que van en dits memorials no sian ab las rúbriques y rasgos que acostuman usar alguns particulars que és impropri parlant ab sa magestad. Y sempre és convenient que los memorials vajan ab lo sello perquè dóna més authoritat y firmesa a las firmas, cuya prevenció féu al capítol lo doctor y canonge don Francisco Satorre ab carta de Madrid a 25 de setembre de 1764, com és de vèurer en ella que se troba en la cartera.

[pàgina 195]

Pregàrias per aygua.

Als [...] de abril 1764 deputà lo molt il·lustre ajuntament dos cavallers regidors per a representar al molt il·lustre capítol la gran falta de aygua que se experimentava en los camps. Y si bé los il·lustres síndichs digueren que juntarian capítol per fer dita embaxada com era estil, insistiren dits dos regidors que bastaria ho fessen los mateixos síndichs al capítol (no considerant-se en esto altre motiu que el voler-se escusar la formalitat de la entrada al capítol) com així ho executaren. Y resolgué lo capítol que se digués la col·lecta Pro pluvia y que se cantassen las lletanias per los parroquials en lo chor conforme se acostuma.

Havent-se augmentat la necessitat de la aygua representaren los dos cavallers regidors als dits síndichs que se fes la professó ab lo Sant Christo de la Sanch, y si bé en las antecedents assistiren a més del capítol y clero las religions com se troba notat en lo foli 1 del present llibre, per no haver concorregut en la última se practicà dita professó sens la concurrència de las religions (las quals segons digueren havian assistit en las demás professons y que ho tenian notat en sos llibres). Cuya circumstancia se expressa al present per si en altra ocurrència se resolgués la assistència de la religions en tal professó.

[pàgina 196] Agravant-se la necessitat de la aygua, se resolgué tràurer la Verge de la Misericòrdia y portar-la després de prima a la cathedral, practicant-se la professó y demás, conforme se diu en lo foli 1 y 25 del present llibre. En lo endemà se començaren las professons de las comunitats religiosas, en la mateixa forma que en las antecedents pregàrias.

Y respecte de haver representat los dos regidors comissionats de què la ciutat en lo nou arrelament fet per lo reial consell no tenia dotació per semblants funcions. Havent-se lograt lo benefici de la aygua se resolgué que després de cantada la missa major que en

aquell dia, per ésser tercera domínica y Minerva se disposà per los síndichs que fos ab cantòria a vuyt, per major solemnitat. Que en la tarde, després de vespres se retornàs la Verge de la Misericòrdia a sa capella, lo que executà en la forma que se refereix en lo foli 31 del present llibre.

Y respecte de la falta de dotació que representaren los regidors deputats, han offert passar los officials de la present iglésia pro hac vice tantum y que no servesca de exemplar per la gratificació infrascrita.

Primo als quatre portant del tabernacle...1 lliura 10 sous.

Ítem als 4 òrfans per las crossas...2 sous.

Ítem als dos comensals que portan las capas...4 sous.

Ítem als dos capellans que portan los incensers...7 sous 6 diners.

Ítem als dos monjos que portan las banderas...15 sous.

[pàgina 197]

Ítem al sagristà major per aparellar...3 sous 9 diners.

Ítem al mestre de cerimònias...2 sous.

Ítem als 5 monjos entre tots...10 sous.

Ítem al bosser...2 sous.

Ítem per la capella y música...4 lliures.

Cuya relació per menor se discorre necessària per lo esdevenidor, permaneixent lo sisthema del nou govern de la ciutat.

Visita dels sagristà major y prior com ha deputats del capítol feta en Barcelona al senyor archebisbe electo don Llorens Despuig y Cotoner.

Als 15 de maig 1763 arribà el senyor don Llorens Despuig y Cotoner, archebisbe electo de esta santa iglésia en la ciutat de Barcelona, y al desembarcar en aquell port lo reberen los dos deputats del capítol y lo anaren servint per tot. Lo endemà havent demanant hora y obtinguda antes que los demás comuns de la iglésia de Barcelona y ciutat, passaren ab dos cotxes, lo un a quatre mulas que ocupavan los síndichs o deputats, y altre a dos, los capellans y patges, a cumplimentar a sa il·lustríssima y a entregar la carta, en nom y com a comissionats del capítol, renovant las expressions del singular consuelo que motivà sa elecció, felicitant-lo sobre son viatge y arribo y manifestant-li lo particular contento del capítol en lograr ja ve-hi son prelat, que anciós esperava. A lo que respongué ab las més vivas y favorables [pàgina 198] explicacions de estimació, gratitut y aprecio de las atencions del capítol e igualment ab la manifestació de la més cordial correspondència, no deixant en est punt que desitjar, ni en las demás ocasions que se han offert.

Fórmula que se observa en donar la possessió als nous senyors archabisbes.

Lo dia se fa la presentació se proposan las fianzas nominatum y sols se resol consularum etcètera.

Lo capítol següent se fa la proposició de haver-se ajuntat dits senyors en la aula capitular y veren las butllas apostòlicas y demés documents y que los advocats se troban fora la aula capitular per si és del agrado de sa senyoria de que entren en capítol per fer relació de bona expeditione bullarum y si se llegirà lo acte de caució y se resol que se llesca y llegida que entren dits advocats y feta la relació retiren los advocats y seguidament se resol que solutis solvendis tradatum possessio more solito.

Se fa la proposició que lo procurador de sa il·lustríssima està prompte per prestar lo sòlit jurament y la caució acostumada y si sa senyoria gusta prestarà dit jurament y acostumada caució y per dit efecte se esperan en la capella de Corpore Christi las fianzas ya aprobadas per sa senyoria y se resol que se preste lo jurament y que després entren las fianzas y se preste la caució.

[pàgina 200]

Ordre ab què se fa la profesó de rogativas quant se trau lo Sant Christo de la congregació de la Sanch.

Andador de la Sanch ab la campana.

Pendó de la Sanch.

Devots.

Viader.

Masser.

Creu del capítol.

Descalsos.

Caputxins.

Trinitaris.

Mercenaris.

Franciscanos.

Dominicos.

Col·legials ab roquets.

Clero, entre este los penitents si ni ha.

Dos succentors al mitg.

Dos parroquials cantant las lletanias.

Capítol.

Sis congregants in corpore capituli ab lo Sant Christo en algunas ocasions han embiat atxas los il·lustríssims.

Después la ciutat y devots sens atxa.

Dia 14 abril 1765 se tragué lo Sant Christo de la Sanch y lo dia 20 se pujà la Verge de la Misericòrdia.

Lo dia 20 maig se féu la entrada pública y en lo osculum pacis no se besà la mà, etcètera.

Lo dia 26 de abril 1780 se féu la profesó de rogativas per aigua y se tragué lo Sant Christo [pàgina 201] de la congregació de la Sanch y la profesó se féu en lo modo que està notat en la pàgina antecedent, a saber és, ab assistència dels religiosos, col·legials ab roquets y demés que expresa. També assistí lo senyor archebisbe don Joaquim de Santiyán y Valdivielso que anava al gremial a la dreita del preste ab hàbits de chor. La profesó hisqué de la seu immediatament després de completas.

[pàgina 202]

Cumplido que lo il·lustre capítol de la santa metropolitana iglésia de Zaragoza féu al canonge don Fructuós Llorens, copiat de la relació que dit canonge féu al de esta santa iglésia.

Molt il·lustre señor. Dech posar en notícia de vostra senyoria los obsequis que com a yndividuo de vostra senyoria rebí de la yglésia de Zaragoza en conseqüència de la gran germandat que profesa a vostra senyoria. Luego que el senyor deán sabé mon arribo a aquella ciutat que fou después de 3 o 4 dias, vingué a visitar-me de particular en companyia de altre capitular y no havent-me trobat en casa deixà lo recado de benvinguda dient que ja vindrian comissionants del capítol a donar-la en nom de la yglésia y que en lo ínterin si gustava de anar a dir missa en la seu o en lo Pilar que seria acitit com los individuos de aquellas yglésias y preferit a tots en la hora y altar que gustàs en efecte lo primer dia que tingueren capítol se proposà en ell mon arribo y se féu comissió al senyor archipreste del Salvador y al senyor canonge Monberde per a que en nom de sa senyoria vinguessen a fer-me lo compliment acostumat que concistí en embiar-me un recado per lo secretari lo dia antecedent per la tarde en nom dels comissionats del capítol demanant hora per lo dia immediat a fi de [pàgina 203] venir a la que jo gustàs a fer la embaixada que havia resolt sa senyoria y havent volgut no obstant de haver respost que a la hora que sa senyoria gustàs que jo la elegís quedarem en que si als senyors comissionants los apareixia bé después que eixirian dels oficis seria la hora més proporcionada per a la comoditat dels senyors comissionants. Lo dia següent a la hora acordada vingueren dits senyors ab un cotxe en el qual hanavan també dos capellans y altre cotxe al detràs ab quatre patges o monjos, los senyors comissionants vingueren ab bonetes y havent-me fet lo obsequi acostumat y ohida la

mia resposta se n'anaren y los acompañí fins a estar encotxas, después vingueren de particular molts canonges a visitar-me y en atenció de haver-me instat tant los comissionants en nom del capítol com los demás de particular que anàs a residir los dies que gustàs que ja tindrian hàbits previnguts ho executí lo primer dia de Pentacostès en la seu per residir en ella lo deán y lo segon dia en la yglésia del Pilar, en las dos me feren molts obsequis y me feren acompañar al chor y a la cadira corresponent per lo mestre de ceremònias del chor qui me anà dient lo que devia fer en mon yngrés después del canonge antiquior y en lo mateix [pàgina 204] chor me portà lo boser ab una asafata de plata una dobla en or, la que digui distribuís entre los ynfantillos, los quals después vingueren a la sacristia ahont se despullan los senyors capitulars y me donaren las gràcias, lo primer dia después dels oficis me embiaren per un estudiant ab una asafata de plata acompañat de un capellà la porció de pa que té quotidianament cada capitular que són deu pans com unas vuitenas dels quals allí ne dihuen coquetas y me digué lo capellà que lo estil era enviar-los al primer dia y que en los demás dies enviàs qui gustàs a buscar-los en la panaderia del capítol los que digui embiaria a buscar ab mos diners, pues ya bastava la demostració y obsequi que havia merescut al molt yl-lustre capítol en aquell dia la que estimava molt. Dos o tres dias antes de partir de aquella ciutat embihí un recado al senyor deán per a que se servís donar-me hora per lo dia següent en què passaria jo a sa casa per a el despido, me respongué dient que sinó volia cansar-me ell vindria a la a despedir-se però que si yo de assò no quedava satisfet que procuraria estar en casa a las onse, lo que practiqué, en lo qual dia y hora pasí a ella y doni las gràcias al molt yl-lustre capítol [pàgina 205] de las demostracions y favors los havia merescut als que correspondria nostra yglésia sempre que se li proporcionarian semblants ocasions en confirmació de la particular germandat professava a aquella y que yo molt en particular me dedicaria en correspòndrer a las finesas que havia rebut. Y después lo senyor deán ho féu present al capítol.

[pàgina 206]

Campana de tocar a morts de l'any 1777.²⁶

Féu la campana de tocar a morts un mestre de Granollers dit [...] als 28 de mars de 1777 y dificultan-se lo posar dita campana y tal vegada las demás als ventanals del campanar se feren las diligèncias que són de vèurer en lo llibre de resolucions capitulars del any 1777 des de lo dia 2 de abril inclusive en avant.

26. Títol atribuït.

[pàgina 208]

Missa de difunts.²⁷

En las misas de difunts en què assisteix lo senyor arquebisbe no hi ha círculos de modo que no deuen baixar los senyors capitulars com en las demás missas al plan del chor. Ceremoniale episcoporum libre 1 capítulo 21 in fine.

En ditas missas de difunts acabada la incensació del altar se incensà lo celebrant y después, solament se incensà lo senyor arquebisbe y ningun altre del chor se deu incensar.

[pàgina 210]

Minerva.

Quant lo senyor arquebisbe assisteix en la funció de la Minerva se quedà en lo chor a sexta y nona, segueix la professó y se posà detrás del pàlio o tàlem ab vela encesa que se li dóna més grossa, com de mitja lliura, y li fan costat los dos més preheminentes del chor, ab hàbits de chor y portant velas regulars encesas com los demás. Sa il·lustríssima acostuma donar la benedicció ab la custòdia que pren de la mesa del altar y la torna al mateix lloch. Después un patge seu li lleva la estola y tovallola se posa al centro de la línea dels canonges, tots aguantant que lo preste y diacas hajen col·locat al Santíssim en lo lloch acostumat y havent estos fet cortesia al altar y marxat acompanya lo capítol a sa il·lustríssima fins a la porta principal, aguantant que sie dintre lo cotxe o lo capítol lo acompanya fins a la porta de la escala que per lo claustro puja a palàcio, acompanyant-lo dos capitulars fins a dalt.

[pàgina 211]

Minerva y cap de octava de la Concepció.

Quant la octava de la Concepció cau en dia de Minerva, com succehí en lo any 1793, se reserva al matí com en los dias de carnestoltas, a saber, portant la custòdia des del altar major al sacrari, que està detrás de aquest, havent prechit la benedicció ab la custòdia incensacions, versets y oració de sacramento, però sens professó per la cathedral y a la tarde després de completas se fa la professó de la verge ab los villancincos acostumats que és fundada. Y no se fa professó al matí de la Minerva, com se ha dit per no haver-hi dos professons en un die.

27. Títol atribuït.

[pàgina 214]

Consagración del excelentísimo e ylustrísimo señor don Víctor Sáez para obispo de Tortosa.

Ocurrencias extraordinarias en el estado político de la nación trajeron a esta ciudad a primeros de junio del año 1824 al excelentísimo e ylustrísimo señor don Víctor Damián Sáez Sánchez Mayor, obispo electo de Tortosa y este acontecimiento proporcionó a esta santa yglesia la satisfacción de celebrarse en ella una consagración por todas sus circunstancias gloriosa. Tres señores arzobispos, el representante del rey nuestro señor don Fernando VII que fue el padrino y las condecoraciones que distinguían al obispo electo dieron un lustre extraordinario a una función que ya es de si más solemne y augusta. El consagrante fue el dignísimo arzobispo de esta santa yglesia el excelentísimo señor don Jayme Creus, caballero gran cruz, señor don Bernardo, caballero francés, obispo de Urgell, arzobispo electo de Zaragoza y agraciado con la gran cruz de Carlos tercero, que renunció, y el excelentísimo señor don Simón de Rentería, obispo de Lérida, arzobispo electo y preconisado de Santiago y caballero gran cruz de la orden de Carlos tercero. Y padrino en nombre del rey el caballero teniente de rey de esta plaza don Francisco de Dalmau por no haber llegado a tiempo el nuevo gobernador a quien especialmente se había hecho la comisión de su magestad.

Los tres señores arzobispos eran muy distinguidos y recomendables en este reyno, no solo por sus virtudes episcopales, sino también por su decidida constante adhesión a la sagrada causa del altar y del trono, habiendo por lo mismo tenido que sufrir crueles persecuciones de los constitucionales y de su gobierno tiránico e ilegítimo. El señor obispo electo no era menos distinguido y digno del aprecio de los buenos españoles por iguales motivos. Colocado en unos destinos muy elevados pudo acreditar su zelo por la causa justa de la religión y del rey quando estos eran el blanco de una facción revolucionaria. Llamado a Madrid desde Toledo en cuya yglesia obtenía la canongía lectoral para el honorífico y delicado destino de confesor del rey dio pruebas tan convincentes de amor a su real persona y de aversión al nuevo sistema constitucional que los agentes de este no pararon hasta haberlo separado del lado de su magestad con vivísimo sentimiento de su real y bondadoso corazón, teniendo que escaparse a provincias distantes con grandísimos riesgo en los caminos, mantenerse mucho tiempo oculto en Madrid y finalmente, destinado por el gobierno constitucional quando dio en la manía de trasladar prebendados, de unas yglesias a otras, a la metropolitana de Santiago.

[pàgina 215]

Pero el rey nuestro señor queriendo premiarle sus padecimientos y manifestarle la confianza que hacía de sus luces y fidelidad

lo nombró su primer secretario de estado en los primeros y críticos momentos en que destruido el sistema constitucional recobró su libertad y la plenitud de sus derechos. Algún tiempo después concediéndole los honores de consejero de estado le confirió el obispado de Tortosa. El rey de Portugal quiso también premiar los servicios del señor Sáez condecorándolo con la gran cruz de Christo del reyno unido de Portugal y Algarves, y nuestro santísimo padre el soberano pontífice León XII para dar un testimonio de lo mucho que apreciaba los servicios a favor de la religión le condonó 5.000 reales de los que había de pagar por las bulas y lo nombró prelado doméstico del palácio apostólico y obispo asistente al solio pontificio.

Distinguido con tantos honores vino a Tarragona para consagrarse obispo de Tortosa y a este fin ofició al muy ylustre cabildo con fecha de dos de agosto del mismo año (vide en las exíbitas del año 1824 número 76) participándole que el excelentísimo señor arzobispo de esta santa yglesia había accedido a sus deseos de consagrarlo en ella obispo de Tortosa y manifestándole sus esperanzas de que continuándole los favores que le había dispensado desde su llegada a esta ciudad tendría la bondad de dar las órdenes competentes para la celebración de tan sagrada y augusta ceremonia.

El muy ylustre cabildo contextó al excelentísimo señor Sáez con expresiones de la más fina atención, manifestándole su satisfacción y el gusto con que daría las órdenes convenientes para el mayor lustre y magnificencia de una función tan augusta, comisionando al efecto a sus señores síndicos (vide en la cartera del año 1824, folio 29). Estos en fuerza de su comisión dieron con el conocimiento y aprobación del cabildo las disposiciones que parecieron oportunas para la celebración de una consagración que por las circunstancias del real padrinazgo de su magestad tuvieron que ser diferentes de las que se dieron en otras consagraciones hechas en esta yglesia.

Considerando que la capacidad del presbiterio no era suficiente para todo el aparato que se debía disponer para la celebración de una función tan solemne (en que con motivo [página 216] del padrinazgo de su magestad debía concurrir el cabildo con hábitos de coro, el ayuntamiento y autoridades de la plaza) se hizo un grande tablado de 5 palmos de alto *a la misma altura del presbiterio, tenía 66 palmos de ancho y 60 de largo*,²⁸ que se extendía desde las rejas del presbiterio hasta las primeras columnas del crucero, habiéndose quitado el púlpito y banco de los regidores para poderse formar de modo que tuviese su terminación en la misma línea donde la tienen las dichas columnas formando un espacio capacísimo.

28. Text anotat al marge.

El tablado se cubrió todo con alfombras muy ricas y esquisitas, algunas de las cuales eran del señor arzobispo. La reja del presbiterio estaba cubierta con los damascos de la sala capitular, formando un cuerpo con las colgaduras de terciopelo del crucero. Enfrente se presentaba el altar del consagrante adornado con primón. Se puso en la mesa con su precioso frontal una grada y un pedestal cubiertos de terciopelo encarnado con ricos galones y sobre el pedestal la ymagen de nuestra gloriosa patrona e insigne protomártir Santa Tecla, sirviéndole de docel el hermosísimo pabellón de damasco que desprendido de lo más alto de las rejas y dispuesto con gusto esquisito daba mucho realce al magnífico tablado que se había formado. En el lado del evangelio frente al sitio del señor arzobispo se puso un altar portátil que sirvió para el consagrando en el que llamó la curiosidad del público un quadro de mucho gusto y un medallón de plata que la piedad del señor Sáez consagró a su Divina Magestad en acción de gracias de haberlo librado de un lance muy apretado en el tiempo de la revolución. En el mismo lado seguía la silla que ocupó el representante de su magestad, inmediata al solio magnífico en que estaba un retrato del señor don Fernando VII. Terminaba este lado el ylustre ayuntamiento de esta ciudad en dos bancos, el uno tras del otro, por no permitirlo de otra manera el escaso lugar que restaba. El muy ylustre cabildo en hábito de coro y las autoridades de la plaza con algunas personas de distinción que en lugar de ocupar el puesto que les estaba señalado fuera del tablado subieron a él, estaban en el lado de la epístola. El cabildo en un banco largo que cogía desde las rejas del presbiterio hasta lo último del tablado y tras este otro para las autoridades, todos cubiertos con damascos encarnados. El sitio del señor arzobispo consagrante se puso en el lado de la epístola a poca distancia del altar, y las sillas de los señores arzobispos asistentes en la parte del evangelio entre el altar del consagrante y el del consagrado bueltas hacia el crucero. En la parte anterior del tablado se hizo una gradería de maderas de 24 palmos de largo para subir a él y se cubrió con alfombras y para que los [página 217] que estaban en el tablado pudiesen salir de él durante la función se sacaron tres vergas de las rejas del presbiterio para franquear el paso.

Desde el tablado hasta el coro se pusieron en los dos lados una línea de bancos para que con ellos y los centinelas que pusieron, se impidiese al concurso entrar en el centro del crucero que desde el mismo tablado hasta el coro estaba ocupado de bancos buelots hacia al presbiterio para los convidados habiéndose destinado los de la parte del evangelio para los señores y los de la parte de la epístola para las señoras. Las rejas del coro estaban cerradas y las gentes entraron todas por la puerta evitando de este modo la confusión y el desorden.

Tal fue el aparato con que se dispuso esta yglesia para ser religioso teatro de una función augusta y sagrada, la que se hizo con un lucimiento que Tarragona tal vez no había visto de igual. El gentío era numerosísimo y en sus religiosas demostraciones manifestó bien el interés y gusto con que la presenciaba. La missa en que se hizo la consagración fue rezada pero la capilla de música que estaba en la tribuna que hay en el coro cantó el Veni creatur el Te Deum y otras cosas, habiendo la orquesta tocado alguna synfonía en algunos intervallos. El cabildo en resolución capitular determinó entrar a prima dos horas antes de empesarse la función y habiéndose determinado que esta se empezase a las ocho, se entró por consiguiente a las seis. Las horas fueron semitonadas, el asperger y missa conventual cantadas habiéndose antes hecho la procesión claustral.

Los señores arzobispos y señor obispo electo vinieron a la catedral, el señor arzobispo de esta yglesia acompañado del Zaragoza que estaba hospedado en su palàcio, vino en coche y los señores arzobispo de Santiago y obispo electo que estaban hospedados en casa del señor arcediano mayor vinieron a pie. Unos y otros fueron recibidos por 4 señores canónigos vestidos con hábitos de coro por la circunstancia de haber de asistir todos también con dichos hábitos con motivo del padrinazgo de su magestad, habiéndose por consiguiente observado una etiqueta diferente de la que se observó en otras consagraciones, como puede verse en su lugar. Al señor arzobispo de esta yglesia por determinación capitular fueron recibirlo los dos señores canónigos más antiguos y los dos menos modernos de las quatro últimos y a los señores arzobispo de Santiago y obispo electo fueron los dos canónigos [página 218] que se seguían a los dos más antiguos y los más modernos del cabildo.

La función duró más de dos horas y media y se admitió a todos los convidados que estaban en el lugar destinado para ellos en el crucero a besar la mano al nuevo consagrado, habiéndose sentado en su silla pontifical acompañado de los dos señores asistentes, la que se puso a poca distancia de la escalera. Concluida la función los señores arzobispo y obispo, el cabildo, las autoridades y convidados fueron a la sala capitular en el medio de la qual había una grande más con un esquisito ramillete y muchas y ricas fuentes llenas de dulces de varias especies que con generosidad se distribuyeron con cucuruchos a los convidades a quienes también se les sirvieron vinos exquisitos.

A más del grande y magnífico tablado con que se dispuso esta yglesia para la grande ceremonia de la consagración se adornó con los terciopelos y colgaduras que se ponen en las grandes festividades, se iluminaron las dos arañas del crucero, y se encendieron los ciriales de la reja del coro advirtiéndole que la araña del crucero más inmediata al presbiterio se sacó y se puso en el coro del que

muchos años había que se habían quitado las que antes había con motivo de las escases de rentas que experimentaba la yglesia desde la publicación de las constitución.

Visita espiritual en esta catedral del excelentísimo señor arzobispo don Jayme Creus, en el día once de octubre de 1824.

El sábado nueve de octubre del año mil ochocientos veynte y quatro el primer síndico del cabildo don Manuel Llopis hizo presente a este que su excelencia el señor arzobispo le había manifestado sus deseos de abrir el lunes inmediato once del mismo mes la santa visita para que lo participase al cabildo y habiendo este contextado que estaba en disposición de recibir la visita el referido síndico y su compañero don José Cañellas lo reportaron a su excelencia y acordaron con él mismo lo que según el ceremonial de esta yglesia se acostumbra practicar en las visitas de los preladados.

El día anterior a la visita por la tarde el recadero de los gremios de racioneros y beneficiados de esta catedral avisó a todos sus individuos diciéndoles que por orden de su excelencia asistiesen a la hora señalada a la visita habiendo antes el fisco de la curia eclesiástica llevado esta orden de parte de su excelencia a sus procuradores. A más de este aviso se pasó otro de parte del cabildo por el monge dormitorio convidando a todo el coro indistintamente para la asistencia a la visita. Para esta se hicieron los preparativos siguientes. La pieza tras el altar mayor se adornó con las colgaduras de terciopelo de la antesala capitular, se puso una alfombra en el suelo cerca de la mesa y sobre esta seys candeleros con sus cirios. El altar mayor estaba adornado como en los días de festividad puesto el estrado del señor arzobispo en el lugar acostumbrado.

Un rato antes de la hora en que había de baxar el señor arzobispo los dos síndicos con hábitos de coro fueron a palàcio para acompañar a su excelencia en el coche según la costumbre observada en este caso. Salieron de palàcio poco más o menos a la media para las once, empezando entonces a repicar las campanas de la catedral, cuyo repique continuó todo el tiempo que duró la visita. Salió la procesión pasando por el coro y cantando el hymno Ave Maria stella yendo la cruz del cabildo, delante dos chantres con bordones y capa pluvial blanca y el gremial [página 225] con el terno también blanco y rico haciendo de preste el señor deán por estar ausente el señor arcediano mayor.

Habiendo ya llegado el coche de su excelencia delante la puerta mayor de la catedral salió a fuera el gremial y habiéndose arrodillado su excelencia sobre la almohada y alfombra que a este efecto estaban prevenidas, el preste le dio a besar la vera cruz. Luego incorporado

con el gremial entró en la yglesia, le dio el hysopo el señor arcediano de Villaseca que se encontraba el dignior y le incensó habiendo ministrado la navecilla al tiempo de poner los inciensos su excelencia. Los quatro chantres cantaron la antífona Ecce sacerdos magnus y alguna otra que previene el ceremonial, se entonó el Te Deum y cantándolo alternando con el órgano la capilla a fabordón se dirigió la procesión, pasando por el coro al presbiterio. Llegado a él se arrodilló, en el medio, cerca las gradas de la mesa y sobre una alfombra su excelencia y luego el preste arrimado a la misma mesa en la parte de la epístola y de cara al señor arzobispo cantó el Protector noster con lo demás que se sigue y cantado dio su excelencia la bendición.

Concluido este acto el gremial fue a la sacristía a desnudarse de sus ornamentos y se puso sobre la tarima arrimada a la mesa la silla pontifical en la que sentado el señor arzobispo hizo una plática muy eloquente y análoga a la obertura de la visita espiritual en esta santa yglesia y demás del arzobispado, estando de pie todo el cabildo y clero. Concluida la plática se fue a su estrado acompañado de dos señores dignidades a donde asistieron luego los dos señores síndicos con capa pluvial morada sobre el roquete y sotana encarnada para acompañar a su excelencia que habiendo dexado la capa negra se puso la morada para los responsos que según el ceremonial se cantan en las santas visitas, advirtiendo que aunque para este acto los ornamentos pueden ser o morados o negros se prefirieron estos por ser tanto los del señor arzobispo como los del cabildo más ricos. Habiéndose cantado el primer responso en el presbiterio se fue luego la procesión con la cruz delante línea recta por el crucero y habiendo dado la vuelta cerca la coluna donde termina el banco de los regidores se cantó al atril en la puerta de Santa Tecla el responso que según rúbrica quando no hay inconveniente debe cantarse en el cementerio. Cantado este responso se volvió la procesión por la parte de San Olegario al presbiterio y puesto en su estrado se le quitaron los ornamentos [página 226] morados y pusieron los blancos, habiendo al mismo tiempo los dos síndicos ido a la sacristía a dexar las pluviales moradas y ponerse las blancas. Bueltos al presbiterio y puestos en el estrado de su excelencia a quien asistieron dos dignidades, mientras ellos estaban en la sacristía, se unieron con él y juntos fueron a incorporarse con todo el clero que formando en procesión entró en la pieza tras el altar mayor y habiendo el monje sacristán sacado el globo del sacrario lo puso sobre la mesa de la que lo tomó su excelencia y llevándolo cubierto con el paño de hombros lo condujo siguiendo la procesión que salió por la puerta de la parte del evangelio a la mesa del altar mayor, lo puso sobre ella, incensó al Santísimo Sacramento, examinó si las sagradas formas estaban bien conservadas, elevó una y después dio con el santísimo la

bendición cantando el clero el himno *Tantum ergo* y continuando la procesión que entró en la pieza detrás el altar mayor por la parte de la epístola, dexó el globo sobre la mesa de la que lo tomó el sacristán para ponerlo en el sacrario.

Concluido este acto se fue el señor arzobispo y todo el clero procesionalmente tocando entre tanto el órgano o la capilla del Santísimo Sacramento. Al llegar a ella ya estaba un globo sobre la mesa y luego puso otro el parroquial de semana y visitandos por su excelencia sin cantar nada el clero ni darse la bendición los bolvió el mismo parroquial al sacrario y cerrando este se empezó a cantar por dos chantres que iban con pluviales blancas y bordones el *Veni creator* y siguiendo todo el clero se dirigió la procesión a la capilla donde está la pila bautismo. Llegada a ella cantó su excelencia lo que previene el ceremonial, subió sobre las gradas donde está la pila y acompañado de los tres parroquiales habiéndose quedado abaxo los señores síndicos tal vez por inadvertencia examinó si el agua y todo lo demás estaban según corresponde.

Después de esta ceremonia tocando entre tanto el órgano y pasando la procesión por la nave de Santa [página 227] Tecla y pasando por baxo del púlpito de las amonestaciones se bolvió su excelencia y clero al presbiterio, se le quitaron los ornamentos pontificales y puesta la capa magna acompañado del clero menor y cabildo se fue hacia la puerta mayor para subir al coche al que subieron también los dos síndicos con hábitos de coro del mismo modo con que lo habían ido a buscar.

Mientras su excelencia se desnudaba de los vestidos pontificales su secretario de cámara publicó a alta voz que su excelencia suspendía la santa visita de esta yglesia por tener que emprender la de las otras del arzobispado y que los que tenían licencias de celebrar y confesar podían continuar en ellas hasta nueva orden.

En la visita se observaron puntualmente todas las rúbricas que previene el ceremonial y que estaban en práctica en esta santa yglesia.

Visita espiritual de la catedral per lo excel·lentíssim senyor don Antonio Fernando de Echanove en 1831.

Dia 6 de octubre de 1831 lo senyor síndich don Llorens Andreu convocà rotle per participar al capítol de que sa excel·lència lo havia enviat a buscar a tres cuarts de nou per dir-li participàs al capítol que desitjaba obrir la visita de la catedral lo dilluns o dimars pròxim vinent en lo que millor dels dos dias li aparegués al capítol y que desitjaba que asistissen a la apertura de la visita tots los residents que se trobasen per las cercanias de la ciutat a cual fi sa excel·lència oficiaria als senyors dignitats que se trobasan ausents y que lo capítol

escrigués als canonges ausents. Oïda la relació del senyor síndich resolgué lo capítol que la apertura de la visita fos lo dimars y que los senyors síndichs pujase a participar-o a sa excelencia. La visita se verificà en lo modo y forma acostumat, advertint que al visitar las fons baptismals pujaren també los senyors síndichs ab lo senyor archabisbe. En lo demás se practicà el modo acostumat y que ba ja dit en la visita anterior y a fi que se tinga present la pràctica que sobre ella hi ha en esta iglésia se inserta ara aquí lo full següent que entre los papers sueltos del arxiu se han torbat.

[pàgina 228]

Enterro del senyor canonge don Andreu Segura.

Ab motiu de haber mort don Andreu Segura, canonge jubilat de esta santa yglésia, lo dia del Dijous Sant a un quart de deu de la nit (23 de mars de 1826) se anà a buscar-lo lo Divendres Sant a la tarde después de cantadas las matines y feta la professó per la yglésia que se diu de enterro de Nostre Señor. Al anar a la casa se resà lo Miserere y sens detenir-se en ella ni fer absoluta alguna se aportà a la yglésia resant també lo Miserere sens dir en una ni altre vegada Rèquiem aeternam. Al arribar en la yglésia se entrà lo fèretro com se acostuma per tots los sacerdots de que lo cap sia lo primer que entra. A la porta de la mateixa yglésia se rezaren tots los responsos que se habían de fer per lo camí y col·locat después lo fèretro en lo puesto del chor que se acostuman posar los demás, mentres se celebran los divinos oficis, se feren las altres ceremònias acostumadas tant antes de la missa com después fins a concluir ab lo de Profundis sens Rèquiem aeternum fent lo final com en lo salms en lo tríduo de la Semmana Santa y deixant la celebració de la missa per lo dia primer no impedit.

[pàgina 230]

Translació del cadàver del excel·lentíssim senyor don Jaume Creus, digníssim arquebisbe que fou de esta santa yglésia feta a la una del mitgdia del 16 de maig de 1826 y aniversari solemne que se li cantà lo dia 24 del mateix.

Lo excel·lentíssim senyor don Jaume Creus y Martí, arquebisbe que fou de esta santa yglésia, morí lo dia 17 de setembre del any 1825 a $\frac{3}{4}$ de 6 del matí, y se li feren las exèquias acostumadas a tots los señors arquebisbes. Per no tenir sepultura feta se diposità en la capella de Santa Magdalena que està en lo claustro de la cathedral.

Entretant los seus familiars feren construir una làpida sepulcral y conclosa que fou ho manifestaren al capítol per verificar ab son

beneplàcit la traslació. De antemano se habia demanat ja per los mateixos familiars al capítol se servís destinar puesto ahont col·locar lo cadàver, y se féu comissió als senyors síndichs, senyor obrer y als dos familiars capitulars don Manuel Millà y don Nicolau Griver, per a que elegissen lo lloch que més los acomodas y elegiren la capella dita de las Verges, en la que en lo dia hi ha las fonts baptismals, ja per ser puesto clar y encara que públich, poch trapitjat y ja també per haber administrat dit senyor sent arquebisbe lo Sant Sagrament del batisme en ell.

Lo molt il·lustre capítol costejà tot lo gasto del aniversari, com per exemple la cera, distribució als comensals y beneficiats, cantoria per no haber-hi en lo dia música en esta santa yglésia, campaners, monjos, etcètera, com se féu en lo aniversari del senyor Santián que pagaren los subcol·lectors de espolios y vacants y se troba notat en lo llibre de Rebus Gestis Ecclesiae en la pàgina 256, volen fer dit molt il·lustre capítol esta última demostració de gratitut y obsequi a la memòria de un prelat tant benemèrit y que tant contribuí al restabliment de la monarquia casi arruïnada y sostén de la religió.

[pàgina 231]

Los familiars cuidaren de compòndrer lo túmol ab consentiment del capítol y ab lo mateix passaren en son nom esquelas de convit per la ciutat y anaren los dos expressats don Manuel Millà y don Nicolau Griver a convidar personalment al molt il·lustre ayuntamiento per si tenia gust de assistir a la funció en los termes que li fossen més ben vistos y també al excel·lentíssim senyor conde de Coupigni general governador de esta plaza que tingué la bondat de assistir ab tota la plana major la que se sentà en los banchs que se habia col·locat al intent y los general en un petit estrado que se li féu ab una cadira de la sala capitular y una catifa arrimat a la columna immediata a la trona petita en què regularment se predica.

[pàgina 232]

Venida a esta ciudad de la serenísima ynfanta doña Amalia de Nápoles.

Haviendo venido a España la serenísima ynfanta doña María Amalia de Nápoles con motivo del casamiento contrahido con el serenísimo ynfante de España don Sebastián de Borbón y de Braganza, hijo de la princesa de Boyra, deviéndose dirigir, desde Barcelona donde desembarco, a Madrid, y dirigiendo su viage por esta parte según lo dispuesto por nuestro cathólico monarca (que Dios guarde) luego que se tuvo noticia de que el día 11 de mayo havia desembarcado ya en Barcelona, se acordó por el cabildo que poniéndose de acuerdo con el señor arzobispo pasasen a cumplimentar a su alteza

cuando pasase por esta ciudad el señor arcediano mayor con los tres señores canónigos más antiguos, según costumbre y juntamente con el señor arzobispo.

Efectivamente habiéndose sabido que llegaría aquí el día 18 del mismo mes por la tarde pero que no haría más que pernoctar y que se hospedaría con toda su comitiva en la posada misma de la empresa de diligencia a cuya cuenta iba el viage y que al otro día saldría de esta a las cinco de la mañana, se acordó que luego que se avistase en las llamadas platjas llargas la diligencia donde iba su alteza se hiciese señal levantando la campana paborda y a su aviso se reuniesen en la posada de dicha serenísima señora ynfanta, el señor arzobispo y los cuatro comisionados del cabildo arriba dichos, pero como la diligencia venia con tanta aceleración (para dar el lugar necesario devía el campanero haber hecho señal al salir la diligencia al Mas Rabasa) pues los señores de la comisión no alcanzaron a llegar a la posada antes que bajase del coche para saludarla ya al subir según corresponde y habiendo llegado cuando estaba ya en su cuarto pidiendo la comisión su entrada los recibió dicha serenísima ynfanta en su cuarto, donde el señor arzobispo arengo y haviéndole todos besado su mano se retiró la comisión (las demás corporaciones que fueron a felicitar a su alteza las recibió fuera del cuarto).

La misma comisión iba con ánimo de entrar a felicitar a los principales señores de la comitiva pero por la urgencia del tiempo y complicación de circunstancias por la mucha precipitación no pudo verificarse.

Al llegar se tocaron las campanas pero no se tocaron al marchar ni fue allí la comisión porqué querían marchar a las cuatro de la mañana deseaban evitar cumplimientos.

[pàgina 233]

Fiestas hechas por parte del cabildo en los festejos celebrados para solemnizar la jura de la excelsa princesa de Asturias doña Maria Ysabel Luisa.

Con fecha de 3 de junio de 1833 el secretario de ayuntamiento ofició (por disposición del mismo) al síndico del cabildo don Domingo Sala, diciéndole que en atención a que acababa de nombrarse una junta de obsequios para disponer los que debiesen hacerse para solemnizar las predichas fiestas esperaba convocaría el cabildo para que se sirviese nombrar un vocal de su seno que como a tal asistiese a dichas juntas, de las cuales sería la primera aquel mismo día a las 8 de la noche.

Visto el predicho oficio (que el señor síndico hizo presente al cabildo) se acordó que el mismo señor síndico contextase al predicho

secretario del ayuntamiento haciendo presente que aunque el ayuntamiento no se hubiese dirigido directamente al cabildo sobre este asunto en la forma acostumbrada, le había sin embargo hecho presente lo que había y que en su vista había respondido no ser costumbre en tales ocasiones asistir comisionados del cabildo a semejantes juntas por cuyo motivo no tendrían que estrañar que no asistiesen pero que bien penetrado el cabildo de la importancia [página 234] del objeto de que se trata estaba resuelto a hacer con el correspondiente lucimiento las funciones de yglesia. El oficio del secretario del ayuntamiento está en la exíbita 47 de 1833 y la contestación del señor síndico está en el folio 109 de la cartera de 1833.

En el día 17 de junio de 1833 se celebró cabildo en el que se trató largamente lo que debía hacerse por parte del cabildo para la solemnidad de dichas fiestas y este acordó lo primero que se pasase oficio al ayuntamiento, comunicándole todo lo que el cabildo había acordado hacer y diciéndole que en atención a que los señores síndicos estaban ya autorizados para la dirección de dichas funciones se sirviese el ayuntamiento nombrar comisionados que según costumbre se avistasen con los síndicos del cabildo para tratarlo y dirigir con uniformidad dichas funciones. El oficio que se pasó al ayuntamiento está en el folio 109 y 110 de la cartera de 1833, pero mientras que se llevaba al ayuntamiento este oficio vinieron ya a la secretaría dos comisionados del mismo que (advirtiendo la poca formalidad que primeramente habían usado) venían a personarse con los síndicos del cabildo para el mismo objeto y desde entonces procedieron acordes en dar las disposiciones correspondientes por lo tocante a [página 235] las cosas correspondientes a ambas corporaciones.

Lo que determinó, pues, hacer el cabildo fue vestir 33 pobres, dándoles a cada uno camisa de cáñamo con mangas de lienzo, alpargatas, pantalón y chaqueta de algodón llamado bellut de Reus, chaleco de otro corte semejante y un gorro morado, pagándolo todo de la administración de mensa a cuyo fin se comisionó a los señores don Antonio Mombiola y don Pedro Soler, canónigos, para que cuidasen de la ejecución y entrega de dichos vestidos que costaron cada uno 22 pesetes $\frac{1}{2}$ y la elección de estos 22 pobres se hizo por medio de los parroquiales a quienes por disposición del cabildo encargaron los síndicos formasen la lista de los 22 que considerasen más necesitados. A estos 22 pobres se agregaron otros 8 que los señores dignidades acordaron separadamente vestir pidiendo a los señores comisionados se sirviesen tomar el encargo de vestirlos y arreglarlos en un todo a los demás. A los predichos pobres se les entregó el vestido el día antes de las fiestas y se les encargó asistiesen todos treinta con sus vestidos a la función de la solemne misa y Te Deum que se cantó el

primer día que fue el 29 de junio a cuyo fin se les puso unos bancos en el centro del crucero de la parte de la capilla del Sacramento delante del altar de Santa Bárbara.

Acorde a más que el frontis de la yglesia [página 236] en las tres noches se iluminase en el modo acostumbrado en las funciones de mayor solemnidad como se verificó poniendo 12 achas entre los patriarcas y 12 encima la puerta de la yglesia, el tau de santa yglesia iluminado, la estrella de encima la puerta, los cipreses en los ventanales más altos encima de la yglesia, las fogatas o mixtos encima de los leones y las cuatro de la torre de las campanas las luces o gresolets de las dos agujas del frontis y demás que acostumbran ponerse en las guarniciones de la puerta de la yglesia, los faroles, etcètera, y unos 340 vasos distribuidos entre las achas de los patriarcas, etcètera.

Se acordó que se cantase el oficio con toda la música y después de ella el Te Deum a cuyo fin se pusieron grande número de bancos en el centro de la yglesia para los sugetos que el ayuntamiento había convidado.

Se dio orden al campanero para que al disparar la artillería se tocasen todas las campanas y lo mismo después para el Te Deum.

Arregladas y dispuestas ya todas las cosas y llegado el día 29 del junio, destinado para dar principio a las funciones, se entró al coro a las 9 como los demás días, se cantaron todas las horas consecutivamente con la solemnidad acostumbrada y después de nona se hizo la processión claustral acostumbrada en aquel día de San Pedro pro-[página 237]-porcionándolo todo de modo que a las diez se pudiese empezar el oficio según se había acordado.

En el ínterin que el cabildo cantaba las horas el ayuntamiento acompañado de la nobleza y demás sugetos de condecoración a quienes por medio de esquelas había convidado (se pasaron también esquelas a los señores canónigos como particulares) y precedido de las músicas, gigantes, bayles de los cuberos, gitanos, carro triunfal y comparsas de a caballo vestidos a la antigua españolas, etcétera, se dirigió desde las casas consistoriales a la rambla, donde tiene el excelentísimo señor general gobernador su habitación y estaba todo preparado para la publicación del bando y jura de la excelsa princesa de Asturias, la que luego de verificada se hizo señal con cohete y a esta señal rompió la artillería y enseguida las campanas y luego subió toda la comitiva con el gobernador a la catedral a donde llegaron dadas las diez y se empezó inmediatamente la misa con todas la música y acabada esta se cantó el Te Deum con la misma solemnidad, tocando entonces otra vez las campanas y disparando en el ínterin delante la catedral varios coetes el bayle de los cuberos.

Concluido todo esto toda la comitiva se dirigió a la rambla donde estaban prevenidas mesas [página 238] para dar de comer a 300 pobres, bajando a dar la bendición el señor arcediano mayor como particular.

Aquella tarde y los días consecutivos continuaron las fiestas e iluminación que estaban dispuestas por la ciudad y el cabildo no hizo más que la iluminación del frontis de la yglesia como queda dicho.

[página 239]

Rogativas por lluvia. Año de 1859.

En rollo de 19 de marzo de 1859 se hizo presente un oficio de su excelencia ilustrísima el señor arzobispo en el cual refiriéndose a una petición del excelentísimo ayuntamiento disponía, en vista de ella se hiciesen en esta santa yglesia rogativas Pro pluvia y se dijese la colecta correspondiente en todas las misas que lo permitiese la rúbrica.

En rollo de 7 de abril se hizo presente otro oficio del señor arzobispo en el que decía habersele pedido por el ayuntamiento a instancia de los labradores se colocase en el altar mayor la santa imagen de Nuestra Señora de Misericordia a fin de impetrar por su piadosa mediación el beneficio de la lluvia que tanta falta hacía en nuestros campos, y en otro rollo del día 8 se acordó que dicha colocación se verificase el domingo próximo en el modo y forma que se halla relacionada en el libro de Rebus Gestis.

En rollo de 29 de abril se hizo presente tercer oficio del señor arzobispo en el que manifestaba habersele pedido por parte del ayuntamiento una nueva rogativa en la que se trasladase procesionalmente a la catedral el Santísimo Cristo de Nazareth con asistencia de la venerable congregación de la Purísima Sangre y se acordó que dicha función se verificase el domingo próximo día primero de mayo.

En dicho día primero de mayo por la tarde al tiempo de los laudes a cosa de las 5 horas de ella subió a la catedral la congregación con el Santísimo Cristo, salida de su iglesia de Nazareth en procesión con la campana delante, bandera con sus dos cordonistas, pendón de las llagas, conidem, tres parejas de hachas delante de la santa ymagen que llevaban los mayores y tres hachas de-[página 240]-trás en línea de frente. Delante del Santísimo Cristo se iba cantando el Miserere a voces y fagot. El concurso de congregantes y devotos fue bastante numeroso, pues venían a ser como unos 400 quienes cogían todo el trecho completo entre las dos iglesias pasando por la calle de la Nau, calle Mayor, Mercería, Patriarca y catedral. Todos iban tapados con su capuz, traje de nazarenos o vesta y pértiga en la mano. Esta procesión entró en la catedral por la puerta mayor,

pasó por la nave de Santa Tecla y debajo la capona. Los congregantes sin disolverse pasaron por delante del altar mayor siguiendo dicho crucero y nave de San Fructuoso, preparados para continuar la marcha en la procesión de rogativa y al llegar los del Santo Cristo (apagadas y retiradas la tres hachas de detrás para tomar pértiga sus portantes e incorporarse después con ellas a la procesión) se subieron por las escaleras del presbiterio, abajaron la santa ymagen sobre las gradas del plano y cojines preparados de antemano por los monjes y haciendo vela dos congregantes con hachas arrodillados a cada lado. Ynmediatamente saliendo el gremial de la sacristía se situó en el plano del presbiterio entre el Santo Cristo y la reja, dijo el preste las oraciones o versículos del objeto y estando de rodillas todos los del templo entonaron los parroquiales en el coro con mucha pausa las letanías mayores. Al llegar al Sancta Thecla intercede pro nobis levantáronse todos y salieron del coro en este orden, congregantes, macero, cruz del cabildo, colegiales con roquete, beneficiados, comensales, capitulares y gremial con el señor arzobispo. Entre las dos alas de los cuatro canónigos más modernos iba el Santísimo Cristo llevado por sus mayores y solas seis hachas delante, todos con vesta y [página 241] capuz. Detrás del gremial iba el ayuntamiento (aunque en escaso número). La procesión así formada salió haciendo el curso de la del Corpus y Santa Tecla, estos es, calles Nuevas, Carnicerías y Mercería, Mayor, Nau, plaza de la Trinidad, Granada, Merced, Pescadería vieja y catedral.

El señor arzobispo solicitó por disponer los corazones de los fieles y hacerlos dignos del favor del ciclo, dispuso que en el tránsito de la procesión se predicase dos veces la divina palabra escitando la contrición e implorando la divina misericordia y para eso fueron designados por deliberación de su excelentísima ilustrísima los puntos de la plaza de la Trinidad, junto a la puerta lateral de yglesia de Nazareth, y el llano del Patriarca, junto al ángulo de la casa del arcediano mayor, hoy del deanato *colocándose a dicho objeto un púlpito portátil que facilitaron las religiosas beatas de Santo Domingo.*²⁹ No consta que estas prédicas se hubiesen hecho jamás, según se deduce de los relatos históricos que hay en los libros de la secretaría capitular, ni tampoco lo espresa la consuetud, pero por otra parte se dijo que la congregación de la Purísima Sangre tenia por tradición que al predicador de las dominicas cuadragesimales que se celebraban antes en su yglesia, se le apercibía, que en el caso de ocurrir rogativas había de predicar el sermón. No se supo aclarar que sermón fuera este, cuándo, cómo, ni dónde se predicaba, más con

29. Text anotat al marge.

todo en vista de la tal indicación el señor prefecto eclesiástico de la Purísima Sangre doctor don Ramón Martínez, dignidad de chantre, acorde con los principales de la congregación dispuso que se invitase al padre que había [página 242] predicado la Cuaresma en la catedral lector fra Ramón Ribé, dominico exclaustado, pero a este no lo fue posible aceptarlo por haber de ir el día siguiente a predicar en Calafell. La casualidad hizo que en el mismo sábado había de llegar el predicador para el mes de María padre fra José Serrancoli, misionero apostólico, y este nos saco del apuro, pues lo desempeñó con la maestría y unción que le son propias, predicando cada vez como unos 15 minutos haciendo brotar lágrimas de compunción a los oyentes, que eran en crecidísimo número. Llegada la procesión a la catedral y *colocadas las personas y cosas en la misma conformidad que la primera vez,*³⁰ el señor arzobispo, sin preceder certeza ninguna de ello, se subió al púlpito (el de las amonestaciones) y predicó por espacio de cerca hora y media, estando la catedral cuajada de gente cual jamás se había visto en ninguna otra función, ni el orden, silencio y compostura guardados con más religiosidad durante el sermón, en el cual desplegó su excelencia ilustrísima las dotes de afluencia, lucidez y emoción que le son tan naturales. Concluida que fue la prédica (durante la cual permaneció siempre la vela con hachas al Santísimo Cristo) desfilaron las gentes, los congregantes abrazaron la santa ymagen, se colocaron otra vez las tres hachas detrás y con las seis de delante, cantores y fagot, formaron otra vez la procesión y se volvieron a Nazareth cantando el Miserere como en la venida. Eran las 8 ½.

El tiempo se mantuvo siempre sereno y seco, mas el lunes por la tarde se encapotó el cielo haciendo esperar grande lluvia especialmente por la noche en que [página 243] principió un ruidoso temporal de truenos y relámpagos cayendo alguna agua pero insignificante. El miércoles día 3 se anubló otra vez la atmósfera haciendo concebir las más lisonjeras esperanzas de formal y copiosa lluvia. Cayó esta levemente casi todo el día y toda la noche y si bien manaron las canales fue en muy poca fuerza, de modo que no resultando remediada la necesidad prosiguieron todavía después las rogativas privadas del clero. Es de advertir que durante dichos días se presentaron repetidos señales evidéntísimos de abundante lluvia, cual nunca se hayan visto mejores, pero ha sido siempre con una alternativa de vientos nor y sudoeste que soplando con tenaz insistencia los han ido disipando cada vez.

30. Text anotat al marge.

[pàgina 244]

Rogativas por lluvia. Año de 1864.

Ynsiguiendo lo practicado otras veces y especialmente en la sequía del año 1859 (página 239) después de haberse rezado la colecta Pro petenda pluvia en todas las misas durante algún tiempo, en sesión capitular de 8 de mayo se acordó hacer rogativas a petición del excelentísimo ayuntamiento instado por el gremio de labradores, según oficio pasado al ylustrísimo cabildo por el muy ylustre señor vicario capitular, sede vacante. Después de 12 días de rogativas se continuaron trasladándose la santa ymagen de Nuestra Señora de Misericordia al altar mayor, y por fin, en 15 junio, vista otra nueva comunicación del señor vicario capitular, el cabildo acudiendo gustoso a los santos deseos del excelentísimo ayuntamiento y gremio de labradores que pidieron sacar en procesión la imagen del Santísimo Cristo de Nazareth, acordó se verificase el domingo 19 del propio mes a las 5 $\frac{1}{4}$ de la tarde después de laudes. Llegada la congregación a la catedral a las 5 $\frac{1}{2}$ por estar aguardando el ylustrísimo cabildo siguió por la nave de Santa Tecla, pasó por delante del altar mayor, sin descansar los portantes del Santo Cristo, habiéndose dirigido hacia la nave y puerta de Sant Fructuoso. La ymagen del Santo Cristo con seis hachas, los portantes, los tres congregantes mayores con hacha que iban detrás y por último el ylustre señor prefecto que iba de manteo, con estola y bonete, presidiendo la congregación acompañado del reverendo prior de la misma y de otro congregante eclesiástico, ambos de manteo y con bonete, se pararon en el plano frente la capilla del Santísimo Sacramento aguardando que pasasen los colegiales, la cruz del cabildo, los beneficiados y comensales, después de quienes siguieron los seis congregantes con hachas, yendo la ymagen entre los dos canónigos más modernos y juntamente con el referido acompañamiento de la congregación en el centro del cabildo. En lo demás se observó lo practicado en el predicho año 1859 con la única diferencia de que se predicó un solo sermón en la catedral al regreso de la procesión, qual predicó con gran celo y fruto el reverendo padre Miguel Martí de Falcet, carmelita calzado.

[pàgina 268]

Noticia de lo que practica el cabildo en la primera visita que haze a su ylustrísimo prelado.

Los deputtados acompañados de dos comensales y sus respectivos criados van al lugar en donde el señor arzobispo antes de entrar en la ciudad haze alguna mansión para recibir los cumplidos, pues en el caso de hallarse establecido en una de las ciudades de la pro-

vincia se executa la deputación con algunas circunstancias de mayor formalidad y que en nombre del cavildo dessean rendirle los devidos obsequios a la hora que se digne su ylustrísima destinarles a lo que responde su ylustrísima que con gran gusto les recibirá siempre que quisieren favorecerle.

Al llegar los deputtados en la casa encuentran los capellanes y familia de su ylustrísima en el zaguán o principio de la escalera y su ylustrísima en la pieza inmediata a la escalera o recibidor. Y dando puerta y silla forma ala toda la familia en la primera puerta. El que preside haze su arenga y entrega la carta de credencia y habiendo respondido su ylustrísima a ella y tenido un rato de razonamiento se despiden los deputtados, (en cuya ocasión es estilo inconcusamente observado el convidar su ylustrísima mismo a los deputtados a comer). Passa adelante su ylustrísima acompañádoles hasta el cabo de la escalera y la [página 269] familia hasta tomar el coche sin aparttarse hasta haver partido.

Aquel día por estar de viatge buelve su ylustrísima la vissita a los deputtados, los comensales y familia reciben a su ylustrísima al baixar del coche (poniéndose delante y hazen ala en la puerta de la primera pieza) y los deputtados al cabo de la escalera. Al retirarse su ylustrísima los deputados junto con la familia que va delante lo acompañan hasta el coche.

Como el tiempo es limittado para despedirse los deputtados embian a su ylustrísima un recado de despido o bien los mismos deputtados lo executan personalmente según el tiempo lo requiere y dictare la discreción de los deputtados.

[página 270]

Visita.

Als 26 febrer 1766 se obrí la visita ans se annomenaren los síndichs per acistents a dita visita los quals a las tres de la tarde pujaren per la escala del claustro y después per la inmediata de palàcio vestits ab hàbits de chor a buscar al senyor archebisbe y entraren en son quarto eo estrada y feta una petita pausa anaren los tres dret a la escala principal y al que se encocharen los tres sols, so és senyor archebisbe y dos acisttents, y vingueren en cotxe a la porta major de la seu y baixats del cotxe se féu la visita com la última vegada. Acabada la visita se encontraren altra vegada los tres sobredits y retornaren en palàcio y ab los matteixos hàbits acompañaren al senyor archebisbe fins al entrar en son estrado, hisqueren després de dit quarto y en la pessa inmediata se despullaren los hàbits y se vestiren sos manteus y tornaren a entrar en lo estrado de su ylustrísima

ahont refrescaren junt ab tots los demés senyors dignitats y capitulars que habian acistit a la visita per haver-los convidat su yl-lustríssima.

Altre dia que fonch lo dia [...] de mars 1766 convocà su yl-lustríssima als senyors síndichs y a la tarde baixà per la porta privada del palàcio y los síndichs ab manteus y sotanas, y visità la sagristia, los sacraris, los altars y demés y tot [pàgina 271] ho trobà ben compost y després acompanyaren los síndichs a su yl-lustríssima a palàcio, havent al eixir de la seu anat ab son cotxe a pasejar los tres sols, y pararen al palàcio ahont los donà su yl-lustríssima de refrescar.

A 20 mars 1766 visitaren la yglésia de Sant Miquel, lo oratori de Vidal, lo de la Misericòrdia, lo del hospitaler y la yglésia de Nasaret, havent presehit recado, pujaren los síndichs a palàcio, anaren ab sa yl-lustríssima a estos paratjes.

A 22 mars 1766 anaren ab lo senyor archebisbe a visitar lo oratori de casa la ciutat, lo de casa lo senyor ynfermer, lo de casa lo senyor canonge Casanova, la yglésia de Sant Llorens, lo sementiri y capella de Santa Thecla la Vella y capella de Sant Pau.

A 22 de mars de dit any anà a visita lo senyor yl-lustríssim en companyia dels senyors síndichs lo [...].

[pàgina 272]

Dia 26 mars 1766. Dimecres Sant.

A la tarde se entrà a completas a las tres y mitja. Als tres quarts y mitg de quatre pujà lo capítol a buscar su yl-lustríssima lo qual baixà a matinas, se assentà a las cadiras prop la retxa del chor y féu la doma, comentant las matinas, cantà la nona lliadó sens mòurer-se de la cadira estant dret y tots los del chor estigueren drets y un patge seu tingué lo llibre o breviar y un capellà dit lo crusero la palmatòria. Tocà la antíphona del Benedictus, digué lo Christus factus est y después la oració Respice agenollat. Al fer-se vespre se ensengueren dos candeleros de plata dels plans y se posaren un a cada costat devant de la almoada del senyor archebisbe. Acabat matinas lo acompanyà lo capítol more solito y com era de nit tenia su yl-lustríssima quatre patges previnguts ab atxas y per assò lo capítol sols hi féu anar escolans ab duas atxas.

Dia 27. Dijous Sant.

Dos capitulars dels que no havian de péndrer la comunió acabat lo prefaci de la conventual pujaren a buscar a su yl-lustríssima, lo qual baixà luego y entrà per la porta de la sacristia [pàgina 273] al presbiteri y luego se n'entrà tras lo altar major, ahont tenia son estrado parat. Se revestí ab amito, alba y capa pluvial fent-li sempre companyia los mateixos dos canonges. Entrà lo capítol y clero després de haver combregat tras lo altar major referit y hisqué more solito

tot lo clero per a acompanyar Nostre Senyor al monument y lo senyor archebisbe anava entre mitg dels dos canonges més antichs per trobar-se ja fora tots los dignitaris altrament devia anar entre los dos més preheminentes, encara que estos no fosen estat canonges per ser aquest acte sols una espècie de associament y lo acompanyaren fins a la última grada del altar major, ahont se incorporà ab lo preste, diaca y subdiaca del altar, ahont luego acudí lo ardiaca major per donar la mà dreita y cullera del insens al senyor archebisbe per a posar-los al incenser per ser dit ardiaca major lo més preheminent y luego de feta esta funció se retirà a son puesto perquè anava ab hàbits corals (*ho debia fer lo preste*).³¹ Luego que sa yl-lustríssima hagué incensat lo Sagrament, lo diaca del altar li donà lo vas ahont estava dit Sagrament y se comensà la profesó fins al monument more solito, anant lo senyor archebisbe ab lo infermer que fea de preste a la mà esquerra y los dos diacas de altar a sos puestos. No hi hagué diacas de cerimònias perquè lo senyor archebisbe no celebrà de [pàgina 274] pontifical y en conseqüència esta funció tampoch se considerà pontifical y com en est cas lo ceremonial no disposà cosa especial, se arrelgà en dita forma.

Arribats al monument y posat lo vas damunt del altar e incensat per lo senyor archebisbe, lo diaca lo tancà en la urna y se conclogué la funció anant tot lo clero al chor y se resaren vespres more solito.

Lo senyor archebisbe ab preste diaca y subdiaca y tots los servidors entraren al presbiteri y se assentà su yl-lustríssima en lo estrado, ahont arribaren al mateix temps los dos síndichs ab hàbits corals y se assentaren per a fer companyia a sa yl-lustríssima mentres se despullava, pues lo preste y diacas se n'entraren a la sagristia per a preparar-se para eixir a despullar lo altar.

Luego que sa yl-lustríssima estigué despullat y resat ja vespres en lo chor per tot lo clero hisqué acompanyat dels dos síndichs y se n'entra a la capella del monument ahont feta una petita oració partí y se'n pujà a palàcio acompanyat sempre dels dos síndichs.

Advertència.

Se deu advertir que com detràs lo altar major acostuman a posar-se vârios enredos que se trahuen del mateix altar, dehuen [pàgina 275] fer-se tràurer y quedar límpio. Y en la present ocasió se entraren aquells a la sagristia major.

També se deu advertir que com en est temps del tríduo lo senyor archebisbe se assentà en lo chor, en la cadira de prop la retxa, que se tragà de aquell puesto lo túmol y atxeras que hi sol haver al cap demunt del chor y que se espolsien ab cuydado aquellas cadiras.

31. Text afegit a la interlínia.

Dijous Sant a la tarde.

Com sa yl-lustríssima volgué fer lo lavatori se acordà fer-lo en lo presbiteri del altar major posant banchs a cada costat a la línia de la última grada del altar, a fi que quedàs lloch detràs dits banchs per a estar tot lo clero menor y los cantors y estos estigueren a la part de la epístola y se féu en la forma següent. Mitg quart antes de las tres pujaren alguns capitulars a buscar a sa yl-lustríssima que baixant more solito se encaminà recta via al dit presbiteri y se assentà en la cadira de son estrado que estava devant del mateix altar major. Y com los diacas del altar ja estaban previnguts en la sagristia hisqueren luego revestits ab sas dalmàticas o tunicellas y feren companyia a sa yl-lustríssima se revestia y en aquest mateix temps se revestiren en la sagristia lo presbíter acistents y los dos diacas dignitaris [pàgina 280] los quals luego de revestits hisqueren y se sentaren al costat de su yl-lustríssima more solito. Y revestits tots comensà la funció del lavatori ab esta forma. Los capellans del senyor archebisbe portavan las basinas ab la aigua revestits ab sobrepellissos y comensà more solito, tenint lo peu lo diaca de altar y lo subdiaca la tovallola. Y su yl-lustríssima y estos dos se arrodillavan per dit efecte. Lo presbíter assistents y los dos diacas de cerimònias anavan seguint al senyor archebisbe però sempre en peu. Acabada esta funció se despullà su yl-lustríssima y diacas, quedant los dos de cerimònia acompanyant a sa yl-lustríssima fins al últim en que su yl-lustríssima se n'anà al chor y fou ab esta forma. Que anant lo viader y masser al devant se encaminà lo clero comensant per los júniors dret a la corda de la capona y després nau avall y passada la pica de la aigua beneyta que està al cap del chor se entraren en ell y su yl-lustríssima anava al últim entre mitg dels dos preheminentes, y tant su yl-lustríssima com tots los demás anavan ab hàbits corals. Entrant su yl-lustríssima al chor digué la oració *Respice quod sumus* en lo mateix pla del chor devant lo faristol e immediatament lo acompanyà lo capítol fins a pujar a sa cadira, prop la retxa, y pujaren igualment los dos més preheminentes de aquell chor en las cadiras que estan [pàgina 281] al costat de la del senyor archebisbe, tot lo demás capítol y clero se'n tornà more solito devant lo faristol y estant tots en peu se digueren las completas en què féu de preste lo senyor ardiaca major, després immediatament se comensaren las matinas que las féu lo més preheminent del segon chor que se feren y conclogueren com se acostuma. Y si bé estigué su yl-lustríssima fins a la fi de laudes no quedà cosa que advertir sinó que després dels fasos lo acompanyà lo capítol more solito a son palàcio.

Divendres Sant al matí.

A tres quarts y mitg de nou pujaren alguns capitulars a buscar a sa yl-lustríssima, lo qual baixà a la seu more solito y entrà al chor

per la porta de la reixa, se assenta en la cadira fent-li companyia en las immediatas los dos més preheminentes de aquell chor, quedant tot lo demás clero en peu devant del faristol more solito fins a la conclusió de nona, després a son temps partiren del chor per la adoració de la vera creu su yl-lustríssima y las dos dignitats que simul eran canonges los primers y aquells ab los rossechs estesos y posats al presbiteri se sentaren en la cadira y tamborets respectius.

Arribats tot lo clero al presbiteri [pàgina 282] comensà la adoració lo senyor archebisbe acompanyat dels dos que tenia al costat fins a la primera genuflectió ahont quedaren estos y continuà su yl-lustríssima ab segona y tercera genuflectió y adorà la vera creu y al retornà a sa cadira se alsaren los dos acistents y lo associaren tornant-se a asentar. Luego anaren a fer la adoració lo preste sol y després los dos diacas de altar more solito. Luego després anaren a adorar los dos assistents y mentres aquestos adoravan anaren a asentar-se als tamborets los dos capitulars més antichs que acistian a la funció que per aquest fi se posaren los dos a la part del estrado per no haver de atravesar devant de la vera creu o passar detrás lo altar major. Luego que los dos assistents hagueren adorat tornaren estos a sos tamborets y se continuà la adoració en la forma dels demás anys, partint per lo chor luego de haver adorat.

Luego que los dos canonges més antichs assistents a la adoració se hagueren llevat lo rossech anaren al presbiteri a rellevar los dos assistents y acompanyar a su yl-lustríssima a fi que dits assistents se poguessen llevar lo rossech y havent deixat lo rossech en la sagristia retornaren a sos tamborets per associar a sa yl-lustríssima mentres se vestia y arribava la funció de anar a tràurer Nostre Senyor del monument.

Su yl-lustríssima sobre lo roquet sols se posà [pàgina 283] la capa y acompanyat ab lo preste que deu anar devant sa yl-lustríssima un poch tirat a la esquerra y al costat lo presbyter assistent³² y los dos sols diacas de altar al costat,³³ se anà al monument. Posats al peu del monument baixà lo diaca lo vas more solito y lo preste lo prengué y lo entregà al senyor archebisbe, lo qual lo portà fins a la última grada del altar ahont lo prengué lo preste y luego lo archebisbe se retirà a son estrado, ahont lo seguiren los dos canonges més preheminentes que també eran dignitats.

Acabat lo preste de sumir, en aquell petit espay que tardà lo preste a eixir del altar dexà la capa lo senyor archebisbe y se posà los hàbits de chor y anà ab lo clero ahont se resaren vespres que acabadas lo acompanyà lo capítol more solito a palàcio.

32. Text anotat al marge.

33. Text anotat al marge.

Divendres Sant a la tarde.

Baixà a tres quarts y mitg de tres acompanyat more solito del capítol, se posà en sa cadira com lo dijous, se digueren completas y matinas que féu estas últimas lo ardiaca de Tamarit segon preheminent en lo primer chor. Després dels fassos se féu la professó de la Santa Espina more solito, se incorporà lo senyor archebisbe ab los del altar y se posà a la mà dreta del preste. Posats al altar major lo preste digué la oració y preste y diacas se entraren a la sagristia y lo clero exint [pàgina 284] per la porta major del presbiteri se encaminà devant la capella del Sant Christo anant los júniors al devant, so és, beneficiats, comensals y canonges y lo senyor archebisbe a la fi y devant del Sant Christo se arrodillaren tots more solito y lo senyor archebisbe pujà sobre la última grada associat del ardiaca major y del ardiaca de Sant Fructuós que eran los dos més preheminentes trobats en dita funció. Acabat lo Miserere digué lo senyor archebisbe la oració Respice quesumus e immediatament lo acompanyaren los canonges more solito que és tots los capitulars fins al peu de la escala que des del claustro se pujà a palàcio y dos fins dalt a la mateixa galeria de palàcio.

[pàgina 286]

Santa Creu. Any 1826.

Encara que en lo any 1758 concorregué la festa de Santa Creu en la vigília de la Ascensió com en lo present any no se ha seguit en lo modo de fer las funcions lo mateix que en aquell, pues en est se entrà al chor a $\frac{3}{4}$ de 8 horas, se féu la professó de rogativas com se acostuma per fora de la yglésia y se resaren las horas com en lo dia primer de maig ab motiu dels exercicis de la oposició a la magistral, ab la sola diferència que lo dia primer se entrà al chor a las 8 horas, lo mateix que en los demás dias de oposició.

[pàgina 288]

Consagració del yl-lustríssim don Joseph Climent, bisbe de Barcelona.

Havent lo yl-lustríssim senyor archebisbe participar ab carta de 10 de novembre 1766 als senyors síndics a fi de que fesen present al capítol que en lo dia 23 de dit més se consagraria en esta yglésia lo bisbe electo de Barcelona don Joseph Climent antes canonge magistral de la santa yglésia de València y feta present la sobre dita carta en lo capítol tingut dit dia deu se resolgué que vist lo observat en la consagració que se celebrà en esta yglésia en lo any 1738 se observàs tot lo que se practicà en aquella a no ser que aparegués

variar en alguna cosa per a major lluïment y magnificència de dita funció y que si res sobrevingués de novetat que los senyors síndics ho participassen al capítol.

En efecte lo presbiteri se adornà y posà com se practicà en la consecració del any 1738, és a saber, que se alsà son piso fins a la primera grada, se cobrí tot de catifas, se parà un altar entre la porta de la sacristia y la porta de la Verge dels Sastres, en què se posà lo frontal rich de fiso de or de la capella de la Concepció, unas petitas gradas en las que se posaren dos sants de plata y sobre ditas gradas lo misteri de plata de la Assenció y cubria aquest altar [pàgina 289] lo docer del senyor Cervantes. Se posà la credensa del senyor archebisbe, des de lo cornu evangelii fins a mitja porta per la que se entra detràs lo altar major, frente de dit altar y devant lo sepulcre del archebisbe don Joan de Aragó, se parà lo estrado del senyor archebisbe ab dos tamburets a la esquerra, en los que associaren al senyor archebisbe mentres se vestí y estigueren durant tota la funció los dos senyors síndichs. Se compongué igualment un catafal per la mússica sota las campanas ditas las teclas igual al piso del presbiteri en lo que los cantors y mússichs cantaren y tocaren durant la funció vestits tots ab hàbits de chor. Se posaren tres líneas de banchs a una y altra part de la yglésia, desde la retxa del chor fins a las escalas del presbiteri deixant tot lo demás espay vácuo per a posar-se las donas. Los banchs se destinaren los més immediats al presbiteri per los senyors canonges y dignitats y los demás per comensals, capellans, religiosos, cavallers y militars, bé que la gran concurrència del poble impedí que se donàs assiento com se havia projectat. Se il·luminaren igualment los salamons y retxa del presbiteri y se disposà lo modo ab què deuria rèbrer-se, així lo senyor archebisbe com també lo yl·lustríssim consagrando y los yl·lustríssims de Lleyda y Tortosa que devian ser acisttents, [pàgina 290] que aparegué debia observar-se en lo modo següent;

Que al senyor archebisbe en atenció que havia demanat als senyor síndichs que se servisen acompanyar-lo en esta funció lo hisqueren a rèbrer al peu de la escala que des de lo claustro se pujà a palàcio y que als demás senyors bisbes en atenció que se assegura que vindrian junts a la yglésia y entrarian per la porta major que hisquesen a rèbrer-los los dos canonges més antichs ab manteus y bonetes, tenint previngut un monjo ab lo aspersori per a donar-los aigua beneyta.

Arribat lo dia 23 se executà dita consagració y se complimentaren los senyors yl·lustríssims del modo referit y sols se prevé que la cera de salomons, retxa y demás que costejà lo mateix senyor yl·lustríssim consagrando se entregà acabada la funció al convent de la Mercè de la present ciutat a insinuació del mateix yl·lustríssim.

Consagració del yl·lustríssim senyor Guardiola, bisbe de Urgell.

Lo dia 4 de novembre de 1827 se consagrà en bisbe de Urgell en esta santa yglésia lo yl·lustríssim senyor don fra Simón de Roxas Guardiola, benedictino, per lo yl·lustríssim y reverendíssim senyor don Antonio Fernando de Echanove, digníssim arquebisbe de esta santa primada yglésia, essent assistents del consagrande los yl·lustríssims senyors don fra Pablo Colmenares, bisbe de Lleyda y don Dionisio Castaño y Bermúdez, bisbe de Gerona. Tot se féu com quedà sobre notat en la consagració del yl·lustríssim senyor bisbe de Barcelona don Joseph Climent.

Revocació del vicari general don Diego Rebolledo.³⁴

Lo capítol de esta santa iglésia revocà de vicari general a don Diego Rebolledo en lo any 1645, vide carteria de dit any pàgina 177 et pàgina 185. Vide resolucions capitulars anni 1645 pàgina 158.

[pàgina 296]

Visita temporal.

Quant lo senyor il·lustríssim hix a visita temporal no-s tocan las campanas, sols se tocan quant hix a visita espiritual que avisan als campaners los senyors síndichs de boca y preguntan al mateix temps als síndichs per quin portal hix y si hix per Sant Antoni han de tocar fins sia a la Sivinosa y al pou de la Cadena, si hix per lo portal del Rosé han de tocar fins sia al pont o al port y així mateix a la tornada han de tocar si los avisan y ha de comensà quant torna allà ahont se'n va deixà, quant se'n va anà, però no ha de ventà cap campana, sols repicà, com en una festa de primera classe.

Quant lo senyor il·lustríssim obri visita qualsevol dia que sia dehuen estar avisats los campaners y al eixir de palàcio se comensa a repicar y se repica fins que ho haje visitat tot. Quant entra al fosal ahont han de cantar una absoluta general se alsan las campanas per fer toch general de capítol ab las grosas de baix y de dalt, per lo que tot los campaners dehuen avisar-se y lo monjo fer-lo señal per comensar a tocar.

Quant lo senyor archebisbe fa obertura de concili se han de tenir avisats los campaners que dehuen repicar desde que hix de palàcio fins a que arribe a la capella de Corpore Christi y al fer [pàgina 297] lo señal lo monjo mitjà se deixen de repicar. Lo campaner major té obligació de preguntar al secretari de província lo dia tindran junta

34. Títol atribuït.

y lo dia que ni haurà deu demanar als senyors síndichs llicència per a tocar y toca des de las dos fins a las tres, deu tocar la campana, com qui toca a concell, a battalladas y quant serà la hora, se haurà de deixar ha de tocar la cuyttada, que són 10 o 20 battalladas seguidas, y per so, tots los dies deu estar enterat de esta notícia y per est treball se li donan 15 lliures totas per ell.

Quant combregan lo senyor il·lustríssim o algun capitular lo campaner major deu avisar quatre per tocar la campana grossa y después de haver tocat las battalladas que tocan per un combregar general han de fer dos o tres tochs ans de partir y dehuen tocar fins a arribar al palàcio o casa y al retornar dehuen continuar a tocar fins que se'ls fa lo señal y la casa dóna 1 lliura que ha de cobrar lo campané major.

Quant mor lo senyor il·lustríssim deu saber-se la hora si és a la una de la nit fins a mitgdia no-s tocan las campanas grossas, si són las 7 del matí se toca a mitgdia, si a las 11 poch etcètera, no-s tocan fins a la nit las grossas, però la vedada luego que aspira menos que sia incompetent. Fins que sia enterrat lo cadàver han de fer tres tochs matí, vespra y mitgdia, també han de tocar quant aniran a fer la absoluta y se paga per las campanas 36 lliures.

Quant se trau algun cadàver de depòsit, ya sia de archebisbe o capitular, en la vigília antes de executar-se la extreta del depòsit fan [pàgina 298] tres tochs al mitgdia, vespres y matí y absoltas, com així se féu quant trasladaren lo cadàver del senyor yl·lustríssim Sanxis que estava depositat al detràs del altar major que fou als 25 de setembre de 1696 y se li féu un funeral, donaren 11 lliures als campaners.

Quant mor lo senyor il·lustríssim fora de la ciutat se deu fer com se executà en 15 de novembre de 1710 que morí en Barcelona lo senyor yl·lustríssim don Joseph Llinàs y la notícia vingué a esta lo dia 17, ans de entrar a vespres y luego se féu tocar la vedada y los senyors síndichs donaren orde per tocar a morts que ho executaren en dit dia 17 ans de las oracions, fent 3 tochs, en lo endemà dia 18, a matines 3 tochs, al mitgdia, altres 3 tochs, y al vespre següent altres 3 tochs. Lo dia 19 feren a matinas los tres tochs y después a las nou se féu señal per la missa, se li digué y se tocà a las absoltas y donaren per campanas 24 lliures repartidoras.

Quant se fan las exèquias per algun rey se farà com en lo dia 15 juliol de 1712 se feren las exèquias del emperador. Se comensà a tocar dit dia 12 se feren 3 tochs de quart ab las campanas grossas de baix y de dalt, a vespres 3 tochs, dia 16 sent feren nou que és matí, mitgdia y vespre, y dia 17 se tocaren les campanes de la matteixa manera y la missa se digué y después las absoltas, y se donaren 5 lliures 12 sous.

[pàgina 300]

Pregàrias per la salut del señor arquebisbe.

En lo capítol del dia 18 de juliol de 1777 se proposà fer pregàrias per la salut del señor arquebisbe lo il·lustríssim señor don Juan Lario y Lancis. Y en atenció als particulars motius que se expressan en la resolució que se prengué en dit dia, determinà lo molt il·lustre capítol que lo diumenge, dilluns y dimars pròxim següent se cantàs después de nona una missa solemne ab la música y exposant antes al Santíssim Sagrament. Que la primera missa se digués de Beate Virgine Maria, la segona de Beata Tecla y la tercera de Sancto Fructuoso, encenent los dos salomons de devant del cor y los cirials de la rexa. Acabada la missa pujàs lo cor al presbiteri a cantar ab los dos parroquials las lletanias de la Verge Maria y se reservàs acabadas estas.

Concòrdia entre la Santa Sede y lo rey de Espanya.

Se féu en 11 de janer de 1753 un concordat entre la Sede Apostòlica y lo rey de España en lo qual se cedí a favor de sa magestad lo patronat actiu de totas las prebendas eclesiàsticas a excepció de una de cada iglésia que en la cathedral de Tarragona és lo priorat la dignitat reservada.

[pàgina 302]

Admissió com a nou membre de la germandat dels capitulars del señor arquebisbe Juan Lario i Lancis.³⁵

En la junta capitular del dia 14 de juny de 1765 a proposició del señor canonge don Francisco Baldrich fou admès a la germandat que tenen entre si los señor capitulars, lo il·lustríssim señor arquebisbe don Juan Lario y Lancis.

Visita del señor Francisco Moñino.³⁶

Die 22 juny 1786 arribà a esta lo señor excel·lentíssim Moñino germà del conde de FloridaBlanca al destino a la cort de Portugal per embaixador de rey nostre señor. Lo sobredit excel·lentíssim señor. Lo sobre dit excel·lentíssim señor don Francisco Moñino venia de Venècia ahont estava de embaixador. Lo señor arquebisbe don fra Francisco Armañà isqué a rèbrer-lo fins al hostel de la Ferigola y posats en un cotxe los dos, estant a la dreita lo señor Moñino entraren a las set

35. Títol atribuït.

36. Títol atribuït.

del matí del dalt dit die y se encaminaren a palàcio. Lo capítol per medi de sos síndichs envià lo mestre de silenci demanant hora per a passar los syndichs a complimentar-lo en nom de la yglésia. Se li respongué que sa excel·lència estava descansant y que per anar molt de pressa no rebia. Partí dit señor a las tres y mitja de la tarde del mateix die.

[foli 304r]

Notícia de l'entrada pública de l'arquebisbe Juan Lario y Lanzis. 1765.³⁷

La entrada pública del il·lustríssim senyor arquebisbe don Juan Lario se féu lo dia 20 de maitg de 1765 com la del senyor Cortada que se encontra en la pàgina 144 del present llibre.

Notícia de l'entrada pública de l'arquebisbe Joaquín de Santiyán y Valdivielso. 1779.³⁸

La entrada pública del il·lustríssim senyor don Joaquín de Santiyán y Valdivielso, arquebisbe de esta santa yglésia se féu lo die 19 setembre 1779 que fou en diumenge y se féu com la del senyor Lario y senyor Cortada.

Entrada pública del yl·lustríssim señor don fra Francisco Armaña, arquebisbe de esta santa yglésia, antes bisbe de Lugo, religiós del orde de Sant Agustí, català de nació, natural de Vilanova de Sitges, bisbat de Barcelona, o de la Geltrú. Se nota també lo que ocorregué antes de dita entrada. Esta se féu lo diumenge die 18 setembre 1785.

Lo señor arquebisbe don fra Francisco Armaña, arribà en esta ciutat sens portar creu alta y sens tocar-li campanas lo dia 23 juny 1783 entre las set y vuyt de la [foli 304v] tarde. Lo endemà los señors síndichs feren pasar lo mestre de silenci demanant hora per a fer-li lo compliment de benvinguda, y al mateix temps lo previngueren de que li insinuàs com que era cosa de ell mateix, si volia lo ceremonial, que en estos casos se acostuma, perquè no tots los señors arquebisbes han volgut dit ceremonial o per estar cansats o per no incomodar-se, sa yl·lustríssima donà hora per després dels oficis, insinuant que volia lo ceremonial. Los señors síndichs passaren a palàcio ab lo viader, masser y oficials de capítol a la hora señalada, portant dits señors

37. Títol atribuït.

38. Títol atribuït.

síndichs bonetes. Al arribar a la escala de palàcio encontraren dos patges al cap de la escala, altres dos en la primera porta, dos capellans [foli 305r] en la següent, altres dos, que anaban acompanyant a dits senyors síndichs fins a mitja sala gran ahont encontraren al señor arquebisbe ab roquet, manteleta y bonete que los eixia a rèbrer. Los donà sempre porta y silla de manera que entrats los tres al quarto de sa yl-lustríssima los síndichs se sentaren, després de alguns cumpliments, en lo lloch preheminent que era un canapè y sa yl-lustríssima en una cadira en la part oposada. Lo síndich antiquior lo arenga en nom de la yglésia, manifestant-li la alegria que tenia aquella de son feliz arribo y oferint-li las facultats totas y sas personas. Los desitgs que la yglésia tenia de emplear-se en son obsequi vostra señoria, sa yl-lustríssima respongué al mateix tenor y després de estas ceremònias manifestà sa yl-lustríssima que desitjaria que se [foli 305v] li fes la entrada tant prompte com se pugués a fi de que quant antes pogués residir y assistir a las funcions de la yglésia. Los síndichs respongueren que lo capítol estava prompte en fer la entrada pública qualsevol dia, però com la ciutat havia de concórrer en dita funció y cuydar de que los gremis també concorreguessen ab danzas y vestits corresponents, segons han acostumat, era precís tractar ab lo yl-lustre ajuntament que havia representat al reial consell suplicant poder gastar per la entrada pública que deu fer-se al nou señor arquebisbe. Lo dia 21 de agost sa yl-lustríssima envià a buscar als senyors síndichs que pujaren a palàcio ahont encontraren los comisionants de la ciutat digueren que ja [foli 306r] tenian la aprobació del real consell per lo gasto que deuria fer-se per la entrada pública y així podia determinar-se dia per dita entrada. Y en seguida se determinà per lo señor arquebisbe, síndichs del capítol y comisionats de la ciutat lo diumenge die 18 de setembre per la entrada pública, se providencià que no faltasen missas en tota la matinada per ser dia de festa. Se previngué que tots los senyors capitulars portassen com portaren estreps de fusta dits garlopas. Se determinà que en cas que lo ardiaca major no assistís al osculum pacis que se fa detràs del altar major al fi de la funció, després de la oració gratulatòria, sie lo primer que donia lo osculum pacis al señor arquebisbe lo senyor canonge antiquior per ser funció [foli 306v] merament capitular; luego després los dignitaris que asistescan ab hàbits de chor y en seguida los senyors canonges per son orde. Se determinà també que en la professó que se fa anant a rèbrer al senyor arquebisbe en la plaça de las Cols, ahont se compon un altar, un dignitari fàsia de preste y demás funcions relatives a dita professó com és dir col·lectas y demás. Vègias la resolució capitular de 11 setembre 1785. Se determinà que si los lacayos de sa yl-lustríssima anavan a cavall anasen detràs dels criats dels senyors capitulars, però que seria més propi que dits lacayos anasen a peu

y al costat o devant de sa yl-lustríssima per resguart de sa persona. Se determinà també que ja que sa yl-lustríssima inclinava a que al osculum pacis antes de donar-li lo abràs, se li besàs la mà, que se practicàs esta diligència encara que [foli 307r] no se hagués practicat en la última entrada del señor Santiyán, ni en moltras altres, però en manera alguna se arrodillasen los canonges, com també pretenia lo señor arquebisbe y que se fes present a sa yl-lustríssima que en cas continuàs en sa pretensió de voler que se arrodillasen los señors canonges al osculum pacis que se diferís la entrada per a tractar de esta dependència o que sa yl-lustríssima presentàs lo de son agrado. Lo dia 17 a la tarde se digueren matines, lo endemà die de la entra se entrà a primas a dos quarts de sinch del matí, se digué prima, tèrcia, conventual, sexta y nona tot seguit, mentres anà lo chor se digueren missas y mentras deyan missa eran presents tots los sacerdots y capellans àdhuc a la canonical. Se tocà la campana dita Miserere a un quart per las set per a congregar-se los señors canonges en la sala capitular; ahont se vestiren las llobas, y al punt [foli 307v] dels dos quarts passaren per la seu vestits ab ditas llobas portant lo sombrero dit teulada en la mà. Seguidament pujaren a cavall per orde de antiguedat. Portaren cada capitular un criat de peu ben compost.

Los capellans y demás oficials de la yglésia ja estaban en lo pla de la seu en la mateixa hora y pujaren a cavall ab manteu, sotana y sombrero de capella portant de dos en dos un criat de peu.

Pujaren també a cavall los criats dels señors capitulars vestits de curt. Los matxos dels señors capitulars portavan gualdrapa de paño negra ab diferents borletas també negres y *pitral guarnit y lo cap també compost tot de paño negre ab sas borlas y flochs*.³⁹ La matexa ab què va lo mestre de cerimònias també portà gualdrapa negra que se li donà però sens borletas o flochs. Posats tots a cavall y també [foli 308r] lo viader y masser se comensà la marxa en esta forma, ço és, anant devant de tots lo arrenglador ab sa cota, gorra y bastó, immediatament lo masser vestit ab gramalla de domàs carmesí, golilla y sombrero acostumat y la masa de plata al muscle, després los capellans y oficials del molt yl-lustre capítol ab últim dels quals anava lo mestre de cerimònias a la dreita y lo secretari del molt yl-lustre capítol vestit de negre a la esquerra, fent dits capellans dos alas y anant de dos en dos. Lo mestre de cerimònias portava lo bastó de tal ofici, immediatament se seguian los capitulars més preheminentes, és a saber, a la dreita lo señor *canonge Foguet per no haver assistit lo ardiaca major a la cavalcata si sols a las demás funcions y a la esquerra lo señor canonge Ferrer*,⁴⁰ y així seguidament,

39. Text anotat al marge.

40. Text anotat al marge.

los demás servat orde de antiguedat. Después se seguian los criats dels señors capitulars tots a cavall vestits de [foli 308v] curt, sens haver-hi alayo algun (perquè en est cas aquest hauria anat detràs de tots los criats) y posats en esta forma se encaminaren per las voltas de Sant Christòfol, carrer Major, carrer de Cavallers, plasa de Pallol, portal de Sant Francesch, rambla avall, per lo camí entre lo fosar del hospital y universitat y col·legi, portal de Sant Joan, dret al port per lo camí dels caputxins, portal de Sant Carlos y arribats a uns albes que-s troban, que seran 200 pasas antes de arribar al pont, se avansà lo mestre de cerimònias ab dos oficials de la yglésia y dos criats de peu dels que portavan los capellans a donar la notícia al senyor archebisbe que lo capítol anava a rèbrer-lo y posat dit mestre de cerimònias en presència del senyor arquebisbe, baixant de cavall li diu lo primer Benedictus qui vent in Nomine Domini y ditas estas paraulas li donà la ambaixada y se'n [foli 309r] tornà en vers lo capítol. Luego de rebuda la ambaixada pujà a cavall lo senyor arquebisbe per acostar-se al camí real y lo capítol y sa comitiva no pararen sa marxa y passat lo pont, uns quaranta pasos, los capellans y demás oficials feren dos alas y se pararen, y lo capítol continuà sa marxa precehit al viader y masser, los criats dels capitulars se pararen immediatament pasat lo pont, tirant-se tots a la vora del riu fent una sola ala y deixant lo camí real desembrat. Lo capítol anà caminant poch a poch y al arribar al cap dels magraners que dista del pont 200 pasas, arribà lo senyor arquebisbe al mateix camí lo qual anava a cavall ab una mula adresada ab una gualdrapa morada y lo senyor arquebisbe vestit ab roquet y manteleta y sombrero vert de teulada. Al punt de encontrar-se lo senyor arquebisbe ab lo capítol se posà a la dereta lo senyor *canonge Foguet*⁴¹ y a [foli 309v] la esquerra lo senyor *Ferrer*,⁴² y al mateix temps tot lo capítol féu una gran cortasia a dit yl-lustríssim señor sens llevar-se los barrets y lo senyor arquebisbe la tornà de la mateixa forma. Lo señor *canonge Foguet, antiquior*,⁴³ immediatament donà la benvinguda a sa yl-lustríssima en nom del capítol ab pocas paraulas per no entretenir, fet asò, comensaren a posar-se en marxa los oficials del capítol, continuant la marxa en vers lo pont y portal de Sant Carlos, immediatament los capitulars més moderns entre los quals se posà lo crusero de sa yl-lustríssima a cavall ab lo guió alt, havent ya pasat al devant dels capellans y oficials del capítol lo viader y maser així com havian vingut últimament, se seguí lo señor arquebisbe al mitg dels dos més

41. Text anotat al marge.

42. Text afegit a la interlínia.

43. Text afegit a la interlínia.

preheminentes, después la familia del señor arquebisbe major y menor *anant los lacayos del yl-lustríssim a peu per resguart de dit señor*⁴⁴ y después los criats dels señors capitulars [foli 310r] tots arreglats en esta forma se continuà la marxa en vers lo portal de Mar y pasat lo pont y los albas y unas 150 pasas més avall vingueren los dos embiats de la ciutat ab sos cavalls vestits a lo militar y pasant per la part forànea del capítol, havent-se acostat dits embiats a sa yl-lustríssima li donaren la ambaixada de part de la ciutat, sens desmuntar, qual donada se'n tornaren per lo mateix camí y entonces continuaren lo mateix camí lo señor arquebisbe y capítol y al ésser devant de unas basas de cals arribà la ciutat, y al arribar féu lo capítol una ala y la ciutat altra, y així que lo decano arribà prop sa yl-lustríssima féu lo capítol cortesia a sa yl-lustríssima sens llevar-se lo sombrero y retornada per sa yl-lustríssima se tornà lo capítol a posar en dos alas, pasant los criats per detràs la ciutat y família del señor arquebisbe, se posaren detràs de sos amos y anant los [foli 310v] capellans al devant se'n tornaren a la ciutat del modo ne havian eixit y per los mateixos camins y carrers que havian vingut y arribats al pla de la seu tots, desmontaren y se'n entraren a la yglésia, dret a la aula capitular ahont se despullaren de las llobas y barrets y se tornaren a vestir sos manteus esperant que sa yl-lustríssima arribàs a la plaza de las Cols que tardà lo menos una hora y mitja. En aquest temps tots los señors capitulars estavan ya vestits ab hàbits de chor en la seu y també tot lo clero y lo que feya de preste, revestits ab diaca y subdiaca ab lo tern de tissú de or del señor Bertran. Luego que se tingué notícia que lo señor arquebisbe arribava a dita plasa hisqué lo capítol ab profesó ab tot lo clero y lo guió y se'n baixaren per las escalas de la seu a la plasa de las Cols y arribaren junts lo senyor arquebisbe y capítol y trobant-se al costat de [pàgina 318] la font un altar parat ab vera creu, quatre candeleras de plata grans, un missal obert y al peu de dit altar una alfombra y almoada, se agenollà sa yl-lustríssima en la almoada y lo señor ardiaca de Vilasseca, preste, prengué la vera creu del altar y la féu adorar a sa yl-lustríssima qual adorada la tornà dit senyor preste y la deixà allí, y después se alsà lo señor archebisbe y requerit per los síndichs prestà lo sòlit jurament de observar los estatuts, lleys y lloables consuetuts de la yglésia en poder del secretari del molt yl-lustre capítol. *La forma del qual jurament se trobarà enseguida pàgina 330.*⁴⁵ Luego después entonaren y cantaren los succentors la antíphona *Ecce sacerdos magnus* acabada la qual tothom se arrodilà y los succentors entonaren lo *Te Deum*

44. Text anotat al marge.

45. Text anotat al marge.

laudamus y havent-se posat lo señor arquebisbe al gremial se'n pujaren en profesó a la seu y al éser sa yl-lustríssima al portal major, lo señor preste donà lo ysopo al señor [pàgina 319] yl-lustríssim y féu asperges y després dit preste li entregà la cullereta del encenser, tenint dit preste la barquilla y lo monjo mitjà lo ynsencer y sa yl-lustríssima benehí los encens y lo posà al yncenser y després lo preste prengué lo encenser de las mans de dit monjo e incensà a sa yl-lustríssima estant dit señor yl-lustríssim sens bonete al cap. Se continuà dita profesó passant per lo chor y entrant al presbiteri ahont arribàs sa yl-lustríssima se quedà in plano agenollat ab sa almoada y lo preste y diaca se'n pujaren al altar y posats a la part de la epístola digué lo preste alguns versets y després una col·lecta, acabada la qual se'n baixaren de dit altar major per la mateixa part de la epístola y feta una cortesia a sa yl-lustríssima, passant per detrás de dit señor se n'entraren a la sacristia a despullar-se e immediatament sa yl-lustríssima se'n pujà al mitg del altar y adorat aquest se pasà a la part de la epístola y ento-[pàgina 320]-nada per los sustentors la antíphona Sicut lilium y lo verset difusa digué lo archebisbe la col·lecta de Santa Thecla versus altare qual dita se'n pasà al mitg del altar y girat al poble donà la benedicció solemnement y acabada esta baixà de dit altar y se n'entrà ab lo capítol per la part de la epístola detrás lo altar major, ahont lo capítol féu dos alas y lo crusero se posà a la part detrás després del canonge més modern y sa yl-lustríssima se'n pujà a seurer al soleo ahont hi havia una cadira ab son estrado y docer y dos escalas, una de cada part, y posats en esta forma lo señor canonge *don Ramon Foguet*⁴⁶ digué la oració gratulatòria que durà mitja hora poch més o menos, estant sa yl-lustríssima y tots los capitulars descuberts ab los bonetes en la mà y acabada dita oració sa yl-lustríssima respongué ab gran energia y després quiscun de dits senyors dignitaris y capitulars, que en esta funció se admeteren las dignitats caponas en virtut de la nova concòrdia feta en lo any 1736 pujaren per son ordre y per [pàgina 231] sa part a fer lo osculum pacis a sa yl-lustríssima dient Ad multos annos y dit señor sens mourer-se de sa cadira donà una abràs a quiscun y acabada dita funció se'n baixà sa yl-lustríssima y hisqué per la porta de la part del evangeli, havent lo acompanyat tot lo clero y capítol fins a la porta del presbiteri, sens haver eixit ningun capitular de ella, ahont dit capítol se despedí de sa yl-lustríssima havent-los este donat la benedicció y havent-se incorporat sa yl-lustríssima ab la ciutat que lo esperava a la part de fora la porta del presbiteri se encaminà en ves lo portal major de la seu y

46. Text anotat al marge.

dret a palàcio ahont lo acompanyà dit ajuntament junt ab tots los balls.

Se deu advertir que tras lo altar major a més del capítol que feya dos alas entrà també tot lo clero, regidors y algunas personas de distinció y tots estigueren drets.

Així mateix se adverteix que las [pàgina 322] portas y reixa del presbiteri deuen estar tancadas com també las portas del chor; perquè altrament se omple tot de gent de manera que no-s pot pasar.

Gastos causats al yl-lustre capítol per la entrada de dit yl-lustríssim fra Francisco Armañà.

Primo los señors comisionats don Ramon Foguet y don Joseph Ruiz de Castilla que anaren a Barcelona a complimentar al señor arquebisbe gastaren 122 durets en or que ab lliuras importan 243 lliures, 10 diners. De la qual comisió y gastos més llargament consta en lo altre llibre de Rebus Gestus foli 53 y en las resolucions capitulars de dit any 1785. Fou dit gasto...243 lliures, 10 diners.

Ytem per 126 canas espomillon per 21 llobas a las quals unas ab altrás entraren 6 canas de esponillon negre a 5 lliures, 12 sous la cana (anava en dit any molt cara la seda) suman...pagat a Pau Aran...705 lliures, 12 sous.

[pàgina 323]

Ytem per 32 canas y mitja de paño vint-i-sisè negre per 22 gualdrapas per los matxos y 21 pitrals, pues al mestre de cerimònias per lo matxo se li donà gualdrapa y no pitral, de las quals canas de paño las 30 arrobes a 7 lliures cada cana han valgut y se pagaren a Rafel Gallisa, botiguer de Valls, 210 lliures y per ports 11 sous, 3 diners. Y las dos canas y mitja se feren portar de Reus a 6 lliures, 15 sous que valgueren 16 lliures, 17 sous, 6 diners...227 lliures, 8 sous, 9 diners.

Ytem se pagà a Miquel Bonafós, perxer, 111 lliures, 3 sous, 3 diners, ço és, per 109 arrobes de tafetà de mitg palm per los llasos que se posan en las llobas 54 lliures, 10 sous per 199 arrobes y mitja flocadura per guarnició de gualdrapas y pitrals a 5 sous, 6 diners la arrobe 54 lliures 17 sous. Per quatre pessas de veta a 9 sous la pesa 1 lliura 16 sous. Junt...111 lliures 3 sous 3 diners.

Ytem se pagà a Joan Calbet, passamaner 53 lliures, 7 sous, 6 diners, ço és, per 210 borlas grans per las gualdrapas a 3 sous, 9 diners cada una 39 lliures, 7 sous, 6 diners. Y per 560 flochs per adornos de gualdrapas y pitrals a 6 diners cada un 14 lliures. Junt...53 lliures, 7 sous, 6 diners.

[pàgina 324]

Ytem se pagà a Domingo Sugrañes, sastre, 62 lliures 8 sous, ço és per mans de 18 llobas de espomillon y treballs de anar a pendrer la mida a 1 lliura, 10 sous...27 lliures. Ytem per mans de 19 gualdrapas y 18 pitrals...27 lliures. Ytem per 18 canas de tafetà dit galo negra a 3 sous, 4 diners la cana 3 lliures. Ytem per fil y seda 5 lliures, 8 sous. Junt...62 lliures, 8 sous.

Ytem se pagà a Andreu Gras 25 lliures y són per lo lloguer de la casa que té en la plasa de la Font que desocupà alguns dias antes a fi de que lo yl-lustre capítol pogués tràurer lo devant de dita casa y formar son catafal en forma de escalinata per a que pogués assistir a veurer los balls com asistí en lo dia de la entrada per la tarde...25 lliures.

Ytem se pagà 29 lliures, 17 sous al mestre de casas Joseph Gil per a traure lo debant de la casa de Andreu Gras, tornar-la compòndrer com estava (pues ab pacte de tornar-la com estava antes se llogà) 150 rajolons, 260 rajoles, argamasa, jornals, etcètera... 29 lliures, 17 sous.

Ytem al mestre Lluís Bonet, fuster, se pagà 33 lliures, 8 sous per a compòndrer la casa de Andreu Gras, catafal per lo yl-lustre capítol [pàgina 325], altre catafal gran per los capellans y criats del senyors canonges, que tots asisteixen, mudar alguna fusta, etcètera... 33 lliures.

Ytem se pagà per dotse mosos y 22 matxos per los capellans, (que son tants en número, quants són los capitulars) mestre de cerimònias, secretari, masser y viader, ço és, los matxos a 11 sous, 3 diners cada un y los mosos a 7 sous, 6 diners cada un, són 16 lliures, 17 sous, 6 diners. Ytem se entregaren als hòmens ocupats en servir lo refresch, comprar candelas de seu, carbó y algunas altras cosillas y gratificació a dits hòmens 3 lliures, 2 sous, 6 diners. Junt...20 lliures, 5 diners.

Ytem se pagà a Rafel Saltó 30 lliures 2 sous 1 diners, ço és, 27 lliures, 1 sous, 8 diners per 325 vasos de aygua composta a 1 sous 8 diners cada vas, ço és 125 de orxata, 100 de llimó y 100 de cañella que foren vasos molt grans y las ayguas molt fredas. Ytem 3 lliures 5 diners per 5 lliuras de xocolate...30 lliures, 2 sous, 1 diners.

Ytem se pagà a Joseph Borràs 6 lliures, 4 sous, 2 diners, ço és, 2 lliures, 17 sous, 6 diners per 7 lliuras y deu onsas melindros comuns a 7 sous, 6 diners la lliura. Ytem 3 lliures, 6 sous, 8 diners per 8 lliuras, quatre onsas melindros torrats a 8 sous la lliura... 6 lliures, 4 sous, 2 diners.

[pàgina 326]

Ytem se pagà 1 lliura per dos dotsenas de roscas. Ytem 1 lliura 10 sous per 5 lliuras ditetis. Ytem 18 sous per tres lliuras secalls junt...3 lliures, 8 sous.

Suma total...1.550 lliures, 12 sous.

Nota que se deuran tenir present per altrás ocasions.

Primo la casa de Andreu Gras és molt petita y té molt mala entrada de modo que los señors canonges entran ab molta pena. Cada entrada se parla de buscar altra casa però després no se'n parlà més. Ab temps se podria mirar perquè realment està ab molta incomoditat. Ytem en lo refresch succeheixen grans desordes per lo tocant al catafal ahont estan los capellas y criats dels señors capitulars. De modo que tant per lo tocant a las ayguas com per los melindros y demás pastas és un depotisme ja donant sens terme a la gent dels altres catafals ja també omplir-se las butxacas de pastas, etcètera, [pàgina 327] lo que se evitaria si se buscava altra casa y se feya un catafal més acomodat, lo que no seria de major cost, bé que, en est cas, se hauria de avisar ab temps al dal dit Andreu Gras, per si volia llogar la casa a altres, y no llevar-li los productos que podria tràurer de ella.

Ytem se han de tenir 6 o 8 atxas previngudas per si se fa de nit antes de acabar los balls en la plaça de la Font, lo que succehí en las dos entradas últimas, ço és, en la del señor arquebisbe don Joachim de Santiyán y en la del señor arquebisbe don fra Francisco Armañà. Se encengueren ditas atxas al fer-se de nit.

Ytem se acostuman convidar per part dels señors síndichs los dignitaris que acostuman assistir al catafal a vèurer los balls y refresch.

Ytem ningun dels señors capitulars ni dignitats mentres duran los balls passà a complimentar al señor arquebisbe, pues ell està en son balcó ab algun seu familiar o ab algun foraster de distinció conegut seu.

Ytem lo señor arquebisbe va a la plasa de la Font a vèurer los balls ab lo ajuntament [pàgina 328] y se'n tornà acompanyat del mateix modo, sens que lo capítol, ni algun particular canonge o dignitat lo acompanya.

Ytem lo señor arquebisbe no asisteix al chor ni a funció alguna de la cathedral fins se li ha fet entrada pública. Alguns acostumaban anar-se'n a la Selva, ahont estavan fins a dita funció, però lo señor Armañà no-s mogué de son palàcio.

Ytem lo sastre del capítol passà a péndrer la mida de la lloba a cada señor capitular y en cas que algun deixia de assistir ab just motiu, com és enfermedat o justa ausència, com los ynquisidors o altre per negocis de la yglésia o per péndrer ayres, se li donà en pesa lo espomillon que a judici del sastre entraria per la lloba que se li faria al tal canonge si assistís. Se li donà també lo paño que entraria a la gualdrapa.

Los gastos de dita entrada se pagaren, ço és, las 243 lliures, 10 diners que és lo gasto dels señors comisionats per a complimentar en

Barcelona al señor arquebisbe del [página 329] thecasi de lluicions. Y tot lo demás de gastos dalt espresats se pagà del thecasi de gastos comuns.

Los que assistiren a la cavalcata a més dels criats dels señors canonges foren los següents. Ab un moso de dos en dos.

Mestre de cerimònias.	Un mosso.
Secretari o notari del capítol.	
Reverent Joan Antoni Roig.	Un mosso.
Reverent Joseph Bertran.	
Reverent Matheu Claramunt.	Un mosso.
Reverent Francisco Gavella.	
Reverent Andreu Ripoll.	Un mosso.
Reverent Joseph Solanellas.	
Reverent Jaume Garcia.	Un mosso.
Reverent Joseph Martí.	
Reverent Anton Terrés.	Un mosso.
Reverent Anton Rovira.	
Reverent Joan Vicià.	Un mosso.
Comensal Pere Manubens.	
Beneficiat Vicens Hernández	Un mosso.
Beneficiat Thomàs Granada.	
[foli 330r]	
Reverent Joseph Verdura.	Un mosso.
Vidal substitut de sochantre.	
Benet Baixench, semaner.	Un mosso.
Anton Porta, porter de chor.	
Masser.	Un mosso.
Viader.	

Juramentum domini archiepiscopi

Die dominica decima octava mensis septembris anno a nativitate Domini millesimo septingentesimo octuagesimo quinto. Presente et ad haec vocato requisito atque rogato me infrascripto notario secretario et scriba ylustríssimi capituli dominorum canonicorum sanctae metropolitanae Tarraconensis ecclesie Hispaniarum primatum et presentibus quoquod infrascriptis pro testibus ad hoc vocatis, rogatis et assumptis ylustrissimus domino doctore don fra Franciscus Armañà, Dei et sanctae sedis apostolica gratia dictae sancate ecclesiae archiepiscopus Hispaniarum primas, regius consiliarius personaliter existens in platea caulium presentis civitatis Tarraconae aute quoddam altare quod ad hunc effectum ibi positum est siu novi ingresum causa et postea quam lignum sanctae Crucis in dicto altari collocatum de osculatus fuit ad requisitionem et petitionem ylustríssimum dominorum don Raphaelis Vila et don Jacobi Ballester [foli 330v]

canonicorum dictae sanctae ecclesiae et sindicorum annalium dicti ylustríssimi capituli qui una cum clero ipsiusmet sanctae ecclesiae hic personaliter advenerunt fecit et prostitit solitum juramentum ad dominum Deum euisdem sancta quatra evangelia manum suam supra missale ponendo in modum de quentem

Nos don fra Franciscus Armañà miseracione divina sanctae Tarraconem ecclesae archiepiscopus juramus omnia privilegia dictae nostrae ecclesiae concordia conventionem et sententias lotas et factas inter ylustrísimos et reverendísimos dominos archiepiscopos praedecessores nostros et capitulum nostrum dicite nostrae ecclesiae ac bullam et privilegium per felicis recordationis Clementem papam septimum in commutationem status dicite nostrae ecclesiae Tarraconem de regulari in secularem dicto nostro capitulo concessum et omnia et singula contenta in dictis bulla et privilegio. Ytem jutamus constitutiones statuta omnes consuetudines ac dicite nostrae ecclesiae ordinationes scriptas et non scriptas sicut domini archiepiscopus prodecessores nostri soliti sunt jurare dumtamen fuerint in usu licitae et honestae et non sint contra liberatatem ecclesiasticam et decretis sacri concilii triden-[foli 331r]-tini último *celebrati non repugnent*⁴⁷ de quibus etcètera, actum etcètera.

Testibus sun venerabilis Severus Vila, comensalis dicite sanctae ecclesiae, Ludocivus Bonet fabre lignarius ac personia aliciae quamplurimis.

[foli 332r]

Els oficis del capítol.⁴⁸

Los que deberán gozar de franquicia que abajo se notarán son los que obtendrán los oficis siguientes: el bayle de ynquilins, el síndico ad honorem, el escribano del cabildo, el procurador o síndico ad lites, los abogados, los tres médicos, el amanuense, el procurador subtituido ad lites, el porrero, el pertiguero, el albañil, el cerragero, el carpintero, el fabricante de la cera, los destinados para tocar campanas, los destinados para escoberos, limpia y aseo de la yglesia, el manchador, el platero, el bordador, el nuncio, los porteros de claustro y refetorio, los actuales músicos.

Queda convenido que los referidos exentos se dividan en dos clases, una comprensiva del bayle de ynquilins, de los dos síndicos ad honorem y ad lites, de los abogados, de los tres médicos y del escribano, y la otra que comprende los restantes arriba nombrados y especificados.

47. Text anotat al marge.

48. Títol atribuït.

La de primera clase en virtud del presente contrato podrán entrar sin exigirles derecho alguno de entrada quince cargas de vendimia o nueve de vino. Ydem se les concederá introducir en la ciudad sin pagar derecho llamado de quartera, y así mismo moler en el molino veinte y quatro quarteras sin exigirles más que seis dineros por derecho de moltura de cada quartera. Ydem los de segunda podrán moler en el molino diez y ocho quarteras de trigo, como así mismo doce cargas de vendimia o seis de vino.

[foli 333r]

Asistència del senyor yntendent al chor lo dia del Divendres San en lo añ 1838.

Estan a prima lo dia del Divendres San lo senyor síndich rebé un recado del senyor yntendent de esta província que si no hi havia inconvenient dit senyor asistiria en lo mateix dematí al chor. Efectivament al Miserere de la hora de tèrcia comparegué dit senyor yntendent acompanyat del senyor contador de província y lo senyor síndich los rebé y acompanyà en la cadira después de la primera dignitat del primer chor en la part de la retxa y se quedà obsequian-los en la cadira inmediata y en mitg dels dos duran lo temps de las horas menors. Ynmediatament después de horas pujaren los senyors capitulars a sas respectivas cadiras, com se acostuma, y com a dit senyor síndich per rahó de antiguitat ja li tocaba la silla que ocupaba, no se mogué de son puesto. Però per lo acte de la adoració de la Santa Creu en rahó de haber asistit en esta funció lo senyor gefe polítich presidint el yl-lustre ajuntament ocurragué al senyor síndich una dificultat y fou, si anant com aniria lo senyor yntendent ab lo cos del capítol y adorant ab ell la vera creu, podria lo senyor gefe polítich quejar-se perquè lo adoraba antes que ell, pues que lo senyor gefe presidia lo cos del ajuntament y lo senyor yntendent anaba de particular. Y a fi de evitar xoques y atiquetas ab ditas autoritats ho consulta ab lo senyor doctoral com a canonge més antich per veurer lo que se podria fer en aquest cas. Y resolgueren que en atenció de ser un cas nou en esta santa yglésia y per altre part lo senyor yntendent éser un senyor molt enrrahonat y [foli 333v] atén, manifestar-li ab franquesa lo que havia pensat a fi de que no resultés ninguna atiqueta entre ditas autoritats y era que lo senyor yntendent no anés a adorar la Santa Creu, sinó que al temps de adorar-la se quedés al chor. De tot lo que dit senyor yntendent quedà molt satisfet y manifestà que faria lo que aparegués bé al capítol. Però después ho enrrahonarent ab lo senyor gefe polítich y convinguerent que los dos anirian juns a adorar-la después del clero y ho verificaren aixís (però lo senyor contador se quedà en lo chor y no anà a adorar-la). Lo senyor yn-

tendent pujà al presbiteri al mitg dels dos senyors canonges que li tocaren, però després se aguardà per adorar-la ab lo senyor gefe polítich com ho habian acordat. Entretan lo senyor síndich se n'anà a llevar-se lo rosech y després ab hàbits de cor vingué altre vegada al presbiteri per acompanyar al senyor yntendent en la sua cadira del cor. Antes de anar a adorar la Santa Creu se tragué la espasa y la entregà a un escolà, el que després cuan lo senyor síndich lo acompanyà al cor, anaba detràs de dits senyors y arribant al cor li entregà y se la posà altre vegada. Se observà que en lo acte de la adoració lo senyor gefe polítich, previngué al senyor yntendent y dit senyor gefe la adorà primer. Conclosa la funció lo senyor yntendent se retirà y lo capítol y demés clero pasaren al cor a resar vespres y cuan lo boser pasà pel cor entregan las pastillas de cera, ditas vulgarment cera de Corpus, lo senyor síndich ne reservà dos de las que se acostuman a donar als senyors capitulars y las envià una al senyor yntendent y altre al senyor contador.

Lo primer dia de Pasqua també asistí al cor dit senyor yntendent y lo senyor síndich també lo rebé y acompanyà en la cadira en mitg dels dos primers dignitats més antichs del primer cor y no-s féu ninguna cerimònia particular y se tractà com si fos un senyor capitular.

[foli 334r]

Benvinguda a esta capital del excel·lentíssim senyor baró de Mer, capità general de aquest Principat.

Lo die 15 de maitg de 1838 lo senyor Marés governador de la mitra rebé un ofici del senyor gefe polítich comunican-li que en dit dia o en lo endemà arribaria en esta capital lo senyor baró de Mer, capità general del Principat, a fi de que ho participés al capítol y anesen a obsequiar-lo. En la matexa tarda ho digué al senyor síndich y se convocà luego rollo, en el que se nombraren als dos senyors síndichs perquè posats de acort ab lo dit senyor governador anesent juns a felicitar-lo. Sa exel·lència arribà lo dia 16 a las 5 de la tarda sens que la plasa ni ciutat fes alguna demostració pública, y luego de haber arribat, lo senyor governador y senyors síndichs se presentaren a felicitar y oferir a dit senyor capità general que los rebé ab molta afabilitat y expresió. Lo endemà que se encertaba diumenge, a les 6 y ½ del matí se presentà al senyor síndich un adecan ab recado del senyor capità general que habia determinat ohir misa en lo altar major de esta santa yglésia catedral, y luego lo senyor síndich procurà que un senyor capitular se reservés per celebrar dita misa y habent-o demanat al senyor ardiaca majó, est se prestà molt gustós y la digué. Després de la misa conventual juntà lo senyor síndich rollo y comunicà al capítol lo recado que habia tingut del senyor

capità general y que habia previngut al senyor ardiaca majó per dir la missa, de lo que digueren; placet. En aquest rotllo se nombraren los dos senyors síndichs y los dos senyors canonges antiquiors perquè *ab hàbits de chor*⁴⁹ lo rebesen en la porta majó de la yglésia que se disposà estigués [foli 334v] tota uberta y cuant aribà sa exel·lència, lo senyor canonge antiquior li donà aigua beneïda de una sefata que al efecta ja tenia previnguda lo monjo dormitorer y lo acompanyaren al presbiteri del altar major ahont en la part del evangeli se li habia posat un estrado consistint ab una catifa, una cadira, una taula cuberta ab un bellut carmesí, dos cuxins, un per sobre la taula y altre per los peus, y quatre temboratillos per los quatre senyors canonges assistens, que no si asentaren perquè lo senyor general tot lo temps de la missa estigué o arrodillat o en peu. Aixís mateix se posaren al pla de la yglésia alguns banchs per la comitiva. Se donà ordre al senyor organista perquè durant la missa toqués lo orga y ho verificà. Acabada la missa los senyors canonges tornaren acompanyar al senyor general fins a la matexa porta de la yglésia ahont lo reberen, habent-li fet vèurer los claustros, la capella del Santísim, la de Santa Tecla y pila baptismal.

[foli 335r]

Estremaunció solemne administrada al doctor don Bonaventura Marés, canonge doctoral y governador de la mitra, en 17 de mars de 1844.

En lo dia 17 de mars de mil vuit cents quoranta y quatre habent lo molt yl·lustre senyor don Bonaventura Marés, canonge doctoral de esta santa metropolitana y primada yglésia, gravement malalt sol·licitat del capítol se li administrés solemnemen lo sagrament de la extremaunció, lo capítol accedí als desitgs del moribundo y li fou administrat al sortir del cor per la tarde ab arreglo al ceremonial que obre en la sacristia major, de ahont sortís en esta vegada la profesó per trovar-se en aquella tarde ocupada la yglésia ab la misió que's feya en los dimenges de Cuaresma. Asistí lo parroquial ab capa además de la que portava lo canonge més antich ab la vera creu y de la que portava lo canonge que li administrà lo espresat sagrament.

[foli 336r]

Venida a esta ciudad de su magestad la reyna viuda doña María Cristina de Borbón y madre de la reyna doña Ysabel 2ª con las

49. Text anotat al marge.

tres serenísimas ynfantas hijas del serenísimo señor don Francisco de Paula, en 9 de marzo de 1844.

Habiéndose recibido varias órdenes del gobierno que las autoridades comunicaron al cabildo todas relativas a los obsequios o festejos que su magestad doña Ysabel 2ª mandaba hacer a doña María Cristina de Borbón su augusta madre en su regreso de París a la corte de España haciendo tránsito por esta ciudad, se ofició por la junta de autoridades al cabildo para que nombrase algunos individuos de su seno, que con los de otras corporaciones, habían de constituir la junta que dirigiría los obsequios que habían de hacerse a la espresada reyna. En su vista nombró el cabildo a don Francisco Cortázar, arcediano mayor, y a don Francisco Fleix y a don Ysidro Ferrer y Botines, canónigos, siendo los dos primeros destinados a la junta de lo interior de palàcio y el último a la junta que había de cuidar de todo lo exterior. Habiéndose oficiado por el gefe político que su majestad llegaría a esta el día 9 de marzo el cabildo resolvió que salieran dos comisionados a ofrecerla sus respetos en el punto del Mas Rabassa y mediante a que gobernador de la mitra se hallaba gravemente enfermo resolvió este que le representase en dicha comisión el vicario general que como autoridad tenía también que salir y se agregó a la del cabildo. A las diez en punto de la noche llegó su magestad a las puertas de la catedral donde había colocada la mesa con los candeleros y vera cruz y almohadones con arreglo al ceremonial con que se reciben los reyes y habiéndosela dado a besar el arcediano mayor revestido de capa pluvial y acompañado de diácono y subdiácono, cantando la antífona de costumbre y después de habérsele dado por el mismo arcediano el agua bendita con el hysopo fue conducida por todo [foli 336v] el clero al altar mayor bajo palio que llevaron los regidores desde la puerta principal a la del coro por donde atravesó habiéndose puesto preventivamente dos líneas de bancos desde la puerta principal a la del coro y desde esta al altar mayor por disposición del excelentísimo señor capitán general barón de Meer. Llegada al altar mayor se entonó el Te Deum habiéndose arrodillado su magestad en el solio que tenía dispuesto, donde se había colocado además una silla para su alteza real una de las ynfantas que acompañó a su majestad en la yglesia y concluido este se salió por el mismo orden con que vino del altar mayor. El presidente del cabildo fue enseguida a palàcio para saber si su majestad se dignaría bajar a la yglesia al dia siguiente, y habiendo fijado la hora de las once se rezaron todas las horas canónicas antes de las once, en cuya hora entró su majestad y oyó la misa conventual en la que predicó el sermón don Félix Tora, y concluida esta visitó la capilla de Santa Tecla, adoró la reliquia, acompañandola

siempre el cabildo y todo el clero. Al día siguiente 11 de marzo bajó a oír misa privada en la misma catedral que fue celebrada por un canónigo sirviendo de conventual, habiéndose rezado antes todas las horas canónicas. Concluida la misa visitó toda la yglesia y después de haber sido despedida por el clero con todo el ceremonial de costumbre, mientras se cantaban visperas, se celebró una misa privada en el altar mayor en lugar de la ferial que debía cantarse. Hubo besamanos en el que fue admitido el cabildo inmediatamente después de las autoridades.

[foli 337r]

Venida a esta ciudad de sus magestades y alteza la reyna doña Ysabel 2^a en compañía de su augusta madre doña María Cristina de Borbón y de la ynfanta doña Luisa Fernanda, hermana de la primera, en 29 de mayo de 1844.

En la noche del miércoles 29 de mayo de 1844 aportó a las diez de la noche en esta ciudad el vapor de guerra Ysabel 2^a, que conducía desde Valencia a su magestad la reyna doña Ysabel 2^a, a su augusta madre y a la ynfanta, su augusta hermana, acompañando o escoltado por otros cuatro vapores, a saber, la Villa de Madrid y el Balear, españoles, y uno inglés de guerra y otro francés que conducían a los respectivos embajadores de sus naciones conforme los españoles la servidumbre a sus majestades.

Teniéndose aviso de la llegada e ignorándose la hora se dio orden por los señores síndicos a todos los residentes estuviesen reunidos en la catedral y vestidos con hábitos corales a la primera señal de las campanas y disparo de la artillería que anunciase la entrada de su majestad en el puerto. A las nueve y medía de la noche se hizo la señal y el clero estuvo desde luego reunido esperando la llegada de su majestad a la catedral, que con el desembarque de su majestad y lo que tardó en discurrir la carrera, no se verificó hasta las once menos cuarto. Estaba preparada la mesa fuera de la puerta principal de la catedral con los candeleros y vera cruz según el ceremonial y colocados tres almohadones ante ella. Apeadas que fueron sus majestades del coche se arrodillaron en ellos y se les dio a besar por el presidente del cabildo, que con capa pluvial y dalmáticas estaba allí esperando, la vera cruz y acto continuo, puestas sus majestades ba-[foli 337v]-jo el palio, fueron conducidas en procesión al altar mayor pasando por el coro, desde cuyas puertas se habían puesto dos hileras de bancos para que el tránsito de su majestad desde la puerta principal a la del coro (donde los regidores dejaron el palio) y de la del coro al altar mayor no fuese interrumpido por la multitud de gentes que se aglomeraba. Llegadas al altar mayor y colocadas

sus magestades en el solio que se había dispuesto con tres sillas en la parte del evangelio, se entonó el Te Deum solemnemente por los tres ministros o capas que suelen entonar según práctica de esta iglesia, en la última grada y concluida la entonación se colocaron frente al solio in cornu espitolae, estando el arcediano mayor, celebrante, inmediato al altar. Concluido el Te Deum y hecha profunda inclinación al altar y acatamiento a sus magestades se retiraron los tres capas y maestro de ceremonias a la sacristía y sus magestades se incorporaron al cabildo, que con el demás clero de la iglesia las acompañó hasta la salida en la puerta de la iglesia, ministrando agua con hysopo el más antiguo conforme en la entrada lo había hecho el arcediano mayor.

En aquella misma noche pasó el presidente del cabildo a palacio a recibir órdenes de su magestad para el caso de que se sirviese bajar a la iglesia en el día siguiente. Y habiendo señalado la hora de las once se rezaron todas las horas canónicas de diez a once y el clero espero a sus magestades que no bajaron hasta las doce y cuarto. Fueron recibidas y acompañadas sin palio hasta el altar mayor por todo el clero y se celebró una misa conventual con toda orquesta. Concluida la cual fueron despedidas en la puerta de la iglesia [foli 338r] por todo el clero.

Al día siguiente 31, sus magestades, bajaron a oír misa privada que se celebró a las diez en el altar mayor, sirviendo de conventual, y concluida esta pasaron a ver la capilla del Claustro y Corpus Cristi en donde se les puso de manifiesto el arca que contiene los restos mortales del señor rey don Jayme 1°. Por la tarde visitaron la capilla de Santa Tecla dándoseles a adorar el brazo de la santa por el señor arcediano mayor y administrándoseles el hysopo a la entrada y salida de la iglesia por el dignior.

En el día primero de junio señalado para la partida de su magestad bajó a oír misa privada en la capilla de Nuestra Señora del Claustro que celebró un capellán de honor, habiéndose colocado el correspondiente estrado en dicha capilla, su magestad entró por la puerta del claustro llamada del horno, y concluida la misa visitaron el santo sagrario detrás del altar mayor y la capilla del Santísimo Sacramento. Y como al llegar a la puerta principal de la yglesia por ser muy incomoda la subida al coche resolvieron pasar por la escalera del claustro llamada del arzobispo, fue acompañada hasta la escalera de palacio por todo el clero. El arcediano mayor subió hasta el salón donde entregó a su magestad una esposición del cabildo.

En el día anterior hubo besamanos y después de los dependientes del ministerio de la guerra, diputación provincial y ayuntamiento fue llamado el cabildo y clero para dicho besamanos.

[foli 338v]

Venida de su majestad a Tarragona de regreso de Barcelona en compañía de su augusta madre doña María Cristina y hermana doña María Ysabel Luisa, en 12 de agosto de 1844.

A las nueve de la noche del día 12 de agosto de 1844 desembarcaron las personas reales de regreso de la ciudad de Barcelona y a pesar de que la yglesia y clero⁵⁰ estaban dispuestos para recibir las con palio y vera cruz en el atrio, no fueron a ella, sino al palàcio sin detenerse. Diose para el día siguiente la hora de las once de la mañana en que bajarían sus majestades a oír misa, lo verificaron a las doce menos cuarto, oyeron la conventual cantada y enseguida otra rezada, fueron a visitar la capilla de Nuestra Señora del Claustro y se volvieron a palàcio por la puerta principal, habiendo antes bajado por la escalera escusada por razón de estar el tiempo lluvioso. No volvieron ya a la yglesia y por la tarde del mismo día 13 a eso de las 4½ tomaron por tierra el camino de Valencia.

[foli 339r]

Venida a Tarragona del excelentísimo e ylustrísimo señor don Juan José Bonel y Orbe, obispo de Córdoba y patriarca electo de las Yndias, de regreso de Barcelona, el día 14 de agosto de 1844.

Sin dar ningún aviso al cabildo se presentó dicho señor a la yglesia catedral a las 7 de la mañana para celebrar misa y como nadie tenía noticia de su arribo no pudo ser recibido con los honores correspondientes a su dignidad. Sin embargo, tan pronto como fue conocida su persona por algún señor capitular se trajo un almohadón a la capilla de Santa Tecla donde celebró, habiéndosele aparejado el mejor recado que había en la capilla de la Concepción. Tan luego como los señores síndicos tuvieron noticia de su llegada se le presentaron a ofrecerle los respetos de esta yglesia, la cual se hallaba muy agradecida por haberse interesado, con el gobierno, para que se alzara el estrañamiento que sufría su dignísimo prelado, y habiendo manifestado que su ánimo era asistir a la misa conventual y divinos oficios por ser la solemnidad de la Virgen, el señor canónigo don Juan Calbete lo llevó a su casa donde se le sirvió chocolate y habiendo bajado en seguida al coro no quiso admitir el estrado ni silla arzobispal que tenia preparados, manifestando ser su voluntad no querer ejercer ningún jurisdiccional. Oyó el sermón en la silla que se le dispuso en las rejas del coro, y dio la última bendición. Enseguida visitó las curiosidades de la iglesia y de la ciudad, fue a comer

50. Text afegit a la interlínia.

a casa de don Francisco Fleix, canónigo, subdelegado castrense, en cuya casa dispuso el cabildo se le sirviese por la noche un abundante y espléndido refresco por cuenta de dicha corporación, concluido el que varios [foli 339v] individuos capitulares le acompañaron a la fonda de la diligencia que debía salir en aquella misma noche para Valencia, quedando dicho señor muy complacido de las atenciones que le dispensó el cabildo de Tarragona, y esté muy agradecido a las finas y corteses espresiones con que dicho señor se ofreció a su servicio.

[pàgina 366]

Notícia de las aguas del rech major per regar los horts de la partida de la horta del port.

Los dits horts quant se parteix la aygua de la horta, de cada sinch dias regadors tenen un dia de aygua y per so, lo partididor de la aygua de dits horts lo dia antes a la hora de partir la aygua del rech major ha de comparèixer al lloch ahont los del rech major parteixan dita aygua y demanar-la per lo dia següent.

Lo dia que la aygua és del port ha de cuidar lo partididor de anar-la a buscar al rech major a la parellada ahont se encontra la aygua y portar-la a la basa del molí de la casete ahont se divideix ab dos rechs, anomenats lo rech de baix y lo rech de dalt per los quals se regan los horts del port.

Repartiment de las 24 horas de aygua de dits dos rechs.

Rech de dalt.

Hort de la capellania de Groso...1 hora.

Hort de Castellarnau, vuy lo hort del convent *nou*⁵¹ dels caputxins...4 hores.

Hort del capítol ans Pagarolas...1 hora.

Hort de Bartamon...5 hores.

Hort del capítol ans Estradé dit de la sínia...1 hora.

Hort del capítol ans Llima dit de Carracho...4 hores.

Hort del convent vell de caputxins...5 hores.

Hort de Morenas...1 hora.

Rentador...2 hores.

Rech de baix en lo folio següent.

[pàgina 367]

Rech de baix.

Hort de Vidal...2 hores.

Hort de Castellarnau...2 hores.

Hort de la capellania de Groso que obtenia lo reverent Ribalta...3 hores.

51. Text afegit a la interlínia.

Hort del capítol ans Grosó...7 hores.

Hort del capítol ans Pagarolas...7 hores.

Molí...2 hores.

Nota.

La sínia del hort del capítol en lo port ans Estradé té facultat de rodar y tràurer aigua las 15 horas que pasa la aigua per dit hort.

Nota

La sínia del hort del capítol del rech major en la carretera de Reus, pot rodar y tràurer aigua totas 24 horas que baixa la aigua als horts del port, però no pot rodar los demás dias que la aigua és del rech major encara que pòsia la aigua per devant de dit hort.

[foli 375r]

Pedregada horrorosa. 1828.

Hubo en esta ciudad en el mes de setiembre una enorme pedriscada que jamás se haya visto según se lee a continuación e insertado en la Gazeta de Madrid del día 7 de octubre de 1828 que es como sigue.

“En la mañana del día 14 de setiembre de 1828 hubo una espantosa lluvia de piedra en Tarragona y sus cercanías. A las 7 ½ se dejaron ver a dos leguas noroeste de la ciudad grandes nublados que rompieron en copiosa lluvia acercándose a la población. Casi a igual distancia norte nordeste se formó otra masa de negras y densas nubes, que a media legua de la ciudad fue a encontrar con la anterior, atrayéndose todas con indecible rapidez, acompañada de un torbellino de movimientos contrarios a que siguieron por un cuarto de hora rayos y truenos con horrible bramido semejante al del mar furioso. A las 8 cayó otro rayo seguido de un trueno estrepitoso y principió una lluvia mezclada de granizo que muy luego se convirtió en trozos de hielo de 4 a 6 onzas, entre los cuales, cayeron innumerables masas de 3, 4, 5 y más libras de peso, algunas del volumen de una cabeza humana. Este horrible turbión, que duró más de 20 minutos, acompañado siempre de huracán y aguacero, destruyó todos los tejados, taladró y derribó los techos y tabiques interiores, inundó muchas habitaciones, derrumbó las chimeneas y otros cuerpos elevados o salientes, llenó las calles [foli 375v] de ruinas. Habido multitud de heridos, contusos y espasmados, aunque por fortuna ninguno ha muerto. La campiña quedó arrada, no solo en los frutos de vendimia, de oliva y demás pendientes, sino en las mismas plantas y aún árboles arrancados o destrozados. No ha podido todavía calcularse la pérdida por la muchedumbre y diversidad de objetos en que consiste.

El horroroso aparato de este meteoro, extendido al principio de norte a sud en una línea de media legua, giró sobre la ciudad, torciendo el rumbo de noroeste a este por espacio de 6 leguas hasta Villanueva de Sitges. Sin embargo, las grandes masas de hielo solo cayeron por espacio de una legua hasta cerca de Altafulla, desde donde continuó un granizo mediano, que fue resolviéndose progresivamente hasta su terminación. Dichas masas eran de figura irregular, muchas de ellas formadas sobre un núcleo de pelo o de otro cuerpo leve, y compuestas de capas de diferente espesor. Durante la formación de la tempestad se observaron frecuentes exhalaciones de la tierra que subían a unirse con el grupo de nubes, y cargarlas del fuego eléctrico que despedían, mientras la lluvia de piedras no hubo rayo ni relámpago alguno. Los habitantes de Tarragona han quedado en un completo desabrigo y su hermoso campo convertido en un triste yermo”.

Són verdaderament incalculables los estragos que causa la so-[foli 376r]-bredita pedregada, pues no quedà casa que no tingués que renovar tots sos teulats y vidrieras y en la sola catedral donà moltíssim dany.

En lo cor faltaren aquell matí molts individuos, se cantaren aquell dia las horas y missa ab los individuos que acudiren, però no pogueren los señors canonges de las capas pasar des del cor al presbiteri, ni los del presbiteri baixar al cor per estar plena de aigua la nau del mitg des del peu del presbiteri fins al mitg del intermedi fins al cor, esta aigua havia entrat per las portas del claustro y de Santa Tecla, pues tot anaba inundat, havent estat precís en moltas casas de foradar trebols per donar eixidia a la aigua que entraba per los destrosos del teulats.

En cuant als camps tal vegada féu encara més dany lo extraordinari aiguat que caigué en la tarda y nit següent del dia 28 de octubre, pues fou cosa que ningun dels vells havia vist, ja per la abundància de aigua que caigué, ja per la extraordinària fúria ab què caigué, de manera que derribà moltas parets y arruïna molts camps y molts plantats, y com en moltas casas no havian encara compost sos teulats se vegerent grans apuros aquella nit y estigueren molt exposats.

[foli. 377r]

Nevada horrorosa.

Hizo el día 19 de enero de 1855 una nevada horrorosa con respecto a este nuestro país en que nieva rara vez y en él que no suele ponerse la que cahe. A las 10 de la mañana empezó a nevar y desde luego se puso ya continuando por espacio de cuatro horas por lo que llegó a la altura de palmo y medio, cosa extraordinaria y rara vez vista en el Campo de Tarragona. Quedaron las calles en-

teramente intransitables, los tejados cubiertos del todo, por lo que mirada la ciudad desde un punto muy elevado presentaba una alegre y sorprendente vista. No acostumbrados los habitantes de Tarragona a presenciar meteoros de tal naturaleza se manifestaron muy decididos al serenarse la atmósfera, más las autoridades para evitar fatales resultados mandaron a los moradores que echasen a la calle la nieve de los balcones y ventanas, la de los tejados en cuanto fuese posible y que la de las calles fuese quitada de las aceras y colocada en medio para poder transitar libremente las gentes. El jardín de la catedral presentaba un aspecto embelesador por haberse convertido en blanca todo su verdor; más el peso de la nieve rasgó los árboles, lastimándolos en gran manera. Los hombres de edad muy avanzada aseguraban que de cincuenta años no se había visto una nevada tan copiosa.

Debe notarse aquí que a ascepción de tres capitulares que a la sazón se hallaban algo delicados los demás asistieron todos al choro, a pesar de tener algunos que andar sobre la nieve undiéndose hasta la mitad de la pierna, más no fue así con respecto a los beneficiados de los que faltaron muchos y en aquel día sucedió una cosa muy notable que al paso que honrra mucho al cabildo, es un borrón para el clero menor. Es que [foli 377v] habiendo faltado los dos semaneros y no presentándose ningún beneficiado o comensal frente el faristol mayor para cantar el *Te Deum* benedicere de completas com es de costumbre, bajó de su silla el canónigo don Pedro Gonzáles de Villaumbrosia para cantarlo él mismo, dejando con este hecho confundidos a los demás residentes del clero menor que con tanta indiferencia miraron el decoro y buen régimen del choro.

Nevada.

Hubo otra nevada menos notable en el año de 1864 y aunque mezclada con lluvia algunas horas y cesando de caer en otras, duró tres días, 20, 21 y 23 de febrero. Especialmente el primer día desde las once de la noche hasta la una de la madrugada. Los tejados la conservaron helada por mucho tiempo, pero muy especialmente las montañas vecinas en las que duró casi ocho días continuos su blancura, presentando un golpe de vista hermoso y grato para los vecinos de esta ciudad que no acostumbramos a verlas con frecuente. Aún cuando el frío fue intenso y hubo algunas muertes casi repentinas la asistencia a coro fue general y edificante.

Nevada.

Otra hubo en febrero de 1917. Cayó durante las primeras horas de la mañana, sorprendiendo a los vecinos, que al levantarse con-

templaron el inesperado espectáculo. Alcanzó un palmo de altura y empezó a derretirse cuando aún estaba cayendo, de suerte que por la noche había ya desaparecido del todo, su peso desgarró un laurel del jardín del claustro.

[*foli 378r*]

Te Deum.

Con motivo del parto feliz de su majestad la reyna doña Ysabel 2^a (1864) habiendo dado a luz una infanta a quien se pusieron los nombres de María Eulalia, Francisca de Asís, Margarita, nuestro excelentísimo señor arzobispo, doctor don José Domingo Costa y Borràs ofició al ylustrísimo cabildo para cantar un solemne Te Deum en acción de gracias al Todo Poderoso, cual tuvo lugar prestando muy gustosos todos los señores capitulares y demás clero en el domingo día 13 de febrero del indicado año 1864. Su excelencia ylustrísima invitó a todas las demás autoridades habiendo asistido la superior civil y el señor ayuntamiento, pero no el señor comandante militar, ni oficiales. En la misa después de haber rezado por espacio de un mes la titulada Pro muliere pregnante se rezó la otra Pro gratiorum actione durante tres, concluyendo con la acostumbrada et famulos todo según los deseos del referido arzobispo.

[*foli 386r*]

Collación de la parroquialía comensalía.

Copia.

“Nos don Juan Francisco de Albeaz, licenciado en sagrados cánones y en lo espiritual y temporal por el ylustrísimo y reverendísimo señor don Joaquín de Santiyán y Valdivielso por la gracia de Dios y de la Santa Sede Apostólica, arzobispo de la santa metropolitana Yglesia de Tarragona Primado de las Españas del consejo de su magestad etcétera, vicario general y oficial. Al amado nuestro en Christo el doctor Andrés Segura, diácono natural de esta ciudad de Tarragona, salud en el Señor. Por quanto por promoción del doctor Juan Riambau a la rectoría de la yglesia parroquial de la villa de Alcover de este arzobispado vacó a provisión de su magestad en virtud del concordato celebrado en el año 1753 entre las cortes de Roma y de España, una de las tres comensalías llamadas parroquialías que obtenía de la susodicha santa metropolitana yglesia. Y habiendo precedido al concurso y examen prevenido por el santo concilio de Trento y en el mismo concordato, fuisteis propuesto a su real magestad junto con otros dos sugetos los más idóneos de los aprobados en dicho concurso para que eligiese el que fuere de su

real agrado. Y en atención a que se ha servido su magestad elegiros y nombraros para obtener la referida comensalía llamada parroquialía con real carta fecha en Aranjuez a 24 de junio próximo pasado que nos habéis presentado suplicándonos que en su virtud os hiciésemos la colación y canónica ynstitución de dicha comensalía llamada parroquialía mandando inmitiros en su posesión como [foli 386v] en la misma real carta se contiene. Por tanto por las presentes os conferimos, collamos y canónicamente instituhimos en la mencionada comensalía llamada parroquialía de la santa metropolitana yglesia de la presente ciudad de Tarragona. Ynvistiendooos corporalmente de ella con todos sus derechos y pertinencias poniendo en vuestra cabeza el bonete en señal de su ynstitución e ynvestidura. Y os cometemos el exercicio de la cura de almas y régimen de dicha parroquialía de la referida santa yglesia de esta ciudad y de su escrivanía común. Y os mandamos que hagáis personal residencia en ella y cumpláis con todas las obligaciones de la expresada comensalía llamada parroquialía, cargando sobre esto vuestra conciencia. Y os hacemos sabedor que deberéis ser obediente y fiel al susodicho ylustísimo y reverendísimo señor arzobispo y a sus successores que canónicamente entraren, ab temperando empezando con humildad sus avisos y mandatos y los de sus provisosores vicarios generales y oficiales y mantener y defender los derechos de la enunciada comensalía llamada parroquialía como lo juráis todo así cumplir en poder nuestro y será de vuestro cargo comparecer ante nos dentro el término de dos meses del día de la posesión de dicha parroquialía para hacer la profesión de la fe católica. Y prestar el juramento de permanecer perpetuamente [foli s/n] bajo la obediencia de la santa yglesia romana según la forma prescrita por el santo concilio de Trento y ordenada por la santedad de Pío papa IV de feliz recordación con sus letras apostólicas dadas en Roma a los ydus de noviembre de 1564. Y para que esta nuestra ynstitución y collación tenga su debido efecto. A los amados nuestros en Christo los muy ylustres señores síndicos annales del muy ylustre cabildo de señores canónigos de dicha santa metropolitana yglesia y a todos los presbíteros con cura y sin ella de esta ciudad y arzobispado de Tarragona decimos, cometemos y mandamos que siendo requerido con las presentes os pongan a vós o vuestro legítimo procurador en corporal, real y actual posesión seu quasi de dicha comensalía llamada parroquialía y de todos sus derechos y emolumentos a la misma anexos y pertenecientes todo bien y cumplidamente de manera que no os falte cosa alguna para cuio efecto les cometemos nuestras facultades. En testimonio de las quales cosas damos las presentes firmada de nuestra propia mano, selladas con el sello de nuestra curia del vicariato eclesiástico y refrendadas por el actuario y escrivano de ella infrascrito. En esta dicha ciudad de Tarragona a 6 de julio de

1779 siendo presentes por testigos Eudaldo Gavella, notario, y José Vasallo, oficial de pluma, vecinos de dicha ciudad, para esto llama-[foli s/n]-dos Albeaz, vicario general y oficial. Lugar del sello. Por mandato de dicho ylustre señor vicario general y oficial. Eudaldo Bores y Mas, notario, otro de los actuarios y escrivano de la curia del vicariato eclesiástico de Tarragona”.

Vistas las precedentes letras y los demás papeles que en ellas se citan. Es de parecer el infraescrito abogado que puede y debe darse al doctor Andrés Segura, presbítero la posesión de la parroquialía vacante conforme en aquella se manda observándose lo de estilo en iguales casos. Tarragona, 7 de junio de 1779. Fausto Antonino Calbet y Alberich.

[foli s/n]

Provisió de curats per part de l'arquebisbe Mon y Velarde.⁵²

“Don Romualdo Antonio Mon y Velarde por la gracia de Dios y de la Santa Sede Apostólica arzobispo de la santa metropolitana yglesia de Tarragona Primado de las Españas del consejo de su magestad.

Hallándose vacantes varios curatos de las yglesias parroquiales de las villas y lugares de este nuestro arzobispado, como igualmente dos prebendas de la yglesia parroquial de la villa de Reus, y debiéndose proveher todas dichas piezas con arreglo a lo dispuesto y ordenado por el santo concilio de Trento, despachamos nuestros edictos con fecha de 26 de agosto del año próximo pasado convocando a concurso general de todos ellos, y se dio principio a él el día 2 de octubre, cerrándose dicho concurso el día 21 del expresado mes.

Con fecha de 9 de noviembre del mismo año dirigimos en la forma acostumbrada las respectivas ternas de las piezas vacantes a la provisión real a su magestad la suprema junta central gubernativa del reyno para su real aprobación y nombramiento. A este efecto pusimos con anticipación en Sevilla en poder de nuestro agente las cantidades necesarias para los reales despachos respectivos, a fin de que por falta de este requisito no huviese dilación ni demora en su expedición. Quando esperábamos de un día a otro las dichas reales provisiones en favor de los propuestos por nos en primer lugar por habernos comunicado nuestro agente que quedaban aprobadas por su magestad dichas propuestas en el modo y forma que las havíamos dirigido y que havían vajado a su real cámara para la extensión de los títulos y pago de los derechos de cada uno de los agraciados, han sobrevenido las ocurrencias del día que imposibilitan por ahora su despacho. Y teniendo en consideración las [foli s/n] necesidades

52. Bifoli relligat posteriorment entre els folis 386 i 387.

espirituales de las parroquias y la suma falta que cada uno de los párrocos agraciados por su magestad hace en su respectiva parroquia y los males que pudieran originarse de retardar por más tiempo su provisión por lo que llevamos expuesto y sin que sea nuestra intención y ánimo perjudicar en la más mínima cosa las regalías de su magestad ni los derechos que le corresponden, dejándolos todos a salvo y para su real aprobación a su debido tiempo de quanto hacemos en el día sobre este particular por las circunstancias presentes procedemos a la provisión de dichos curatos y prebendas vacantes en este nuestro arzobispado en el modo y forma que las remitimos a su magestad y merecieron su real aprobación, en la inteligencia de que cada uno de los agraciados pague a su magestad los derechos que adeude.

Al amado nuestro en Jesu Christo don Pablo Llanes. Salud en el Señor.

Por quanto hallándose vacante una de las comensalías parroquiales de esta santa yglesia metropolitana por promoción de don Andrés Segura su último obtentor a una canongía de la misma, por tanto por las presentes y su tenor os conferimos, colamos y canónicamente instituyamos en la expresada comensalía parroquial de esta santa metropolitana yglesia invistiéndoos corporalmente de ella con todos los derechos a la misma anejos y pertenecientes poniendo en vuestra cabeza un bonete en señal de vuestra institución e investidura y os hacemos saber que deberéis ser obediente y fiel a nos y a nuestros subcesores que canónicamente entraren, obtemperando con humildad los preceptos de los [foli s/n] provisosos vicarios generales y oficiales, mantener y defender los derechos de la dicha comensalía y cumplir todas las obligaciones que os incumben como a su legítimo obtentor, como todo así lo juráis por vuestra alma more sacerdotali observar y cumplir en poder nuestro. Y para que esta nuestra colación tenga su debido efecto mandamos a los amados nuestros en Christo los señores síndicos anales del muy ylustre cabildo de dicha metropolitana y a qualquiera presbítero de este nuestro arzobispado con cura de almas o sin ella, que siendo requerido con las presentes os ponga en posesión real, actual, corporal del quasi de la referida comensalía parroquial de esta santa metropolitana yglesia de sus derechos y preeminencias y os defiendan en ella haciendo que se os acuda con todos los frutos, proventos, réditos y emolumentos a la misma anejos y pertenecientes bien y cumplidamente de manera que no os falte cosa alguna para cuyo efecto les cometemos y dimos las presentes firmadas de nuestra mano selladas con el de nuestra armas y refrendadas de nuestro infrascrito vuestro secretario de cámara. Siendo testigo de todo don José María Mostrazo y don Pedro Gonzalo, capellán caudatario y familiar nuestro. En Tarragona a veinte y ocho de abril de mil ocho cientos y diez.

Romualdo arzobispo de Tarragona.

Por mandato de su ylustrísima el arzobispo mi señor. Manuel Vicente de Poza y Puente, vuestro secretario.

Lugar del sello.

Parroquialía por promoción de Segura.

[pàgina 387]

Recull de notes sobre drets i deures dels beneficiats i comenals.⁵³

Còpia autèntica de la resposta de la sagrada congregació del concili a la visita ad limina apostólica que féu en lo any 1776 el ylustríssim senyor arquebisbe don Joan Lario en què aprobà lo Nou Plan de la yglésia. Qual còpia està cusida al fi del llibre suelto rotulat Nou Plan de la yglésia que para en lo tecasi del sindicat.

Copia autèntica de la informació sobre lo que practican y deben practicar los racioneros y beneficiados novicios en el coro de esta santa primada yglesia, la que obra en lo armari, que està antes de entrar en la secretaria en lo qual se troban los llibres mestres de varias fundaciones en la segona divisió.

En 20 desembre 1568, foli 25, de las resolucions capitulars, resolgué lo capítol concedir lloch y insígnias als doctors, mestres y licenciados en sagrada theologia com se practica en la iglésia de Lleyda en lo chor y professons. Vide dita resolució.

En las constitucions provincials del il·lustríssim senyor archebisbe Terés, foli 61, se'ls concediren las mateixas insígnias dels comensals y lloch preheminent en lo chor y professons en orde als beneficiats no graduats.

Los capellans no doctors y presentaren un memorial queixant-se que los beneficiats doctors no cumplescan los càrrechs de los beneficiats vide la resolució capitular de 21 novembre de 1791.

Lo capítol en 28 de dit mes y any resolgué deixar lo assumpto en mà del senyor archebisbe com ho executà ab carta de 28 novembre de dit any. En lo capítol celebrat en 29 desembre de dit any [pàgina 388] se féu present la carta de sa il·lustríssima sobre lo memorial dels capellans no doctors qual carta obra en las exhíbitas número 113. La determinació de sa il·lustríssima se reduhí. Que res se innovés

53. Títol atribuït.

en orde als privilegis y exempcions dels doctors. Que si faltan sillars altas se pòsian en las baxas los doctors moderns ab preferència als no graduats y que en lo cas de faltar per los llibres o altre servei propi dels beneficiats la assistència dels no graduats per algun just motiu suplescan los graduats més moderns.

[pàgina 389]

Consueta.

La consueta de esta santa primada yglésia de Tarragona fou ordenada per lo reverent Joseph Solanellas, prebere y beneficiat de dita yglésia, qual morí en primers de agost de 1809. Ell habia vist la consueta antigua de la mateixa yglésia ab la que se conformà, solament féu algunas añadiduras ab motiu del Nou Plan de la yglésia y de algunas novas fundacions que habian entrat. Ell la vegé en observància per lo espai de cinquanta anys que residí en lo chor, a saber los deu entre ynfantillo y semmaner y los restants quaranta com a beneficiat. Dita consueta se troba en lo arxiu en lo calaix de síndicis annalibus.

[pàgina 390]

Venida y detención del rey el señor don Fernando 7º (que Dios guarde) en esta plaza con motivo de las novedades ocurridas en este Principado en el presente año 1827.

El día 24 de setiembre de 1827, día verdaderamente plausible para todos los amantes del rey y de los derechos de su real absoluta soberanía, será para siempre día memorable y que formará época en Tarragona por haberse recibido en él el decreto de su majestad de 19 del mismo manifestando su heroica magnánima resolución de venir a esta plaza, deseoso de examinar por si mismo las causas que produjeron las inquietudes de la provincia y persuadido de que con su real presencia contribuirá poderosamente al restablecimiento de la tranquilidad pública en toda ella.

Luego de sabida tan grata noticia por el sindico primero del cabildo que casualmente se hallaba en la casa del gobernador cuando la recibió de oficio, no siendo ya hora de poder reunir el cabildo, se confirió con el ylustrísimo señor arzobispo, como se lo encargó el citado gobernador, y de común acuerdo con su ylustrísima, para celebrar tan fausto sucesos en las posibles demostraciones de júbilo y regocijo que eran debidas y de que se hallaban animados, determinaron que aquella misma tarde a las cinco horas se cantase un solemne Te Deum con música habiéndose ofrecido su ylustrísima convidar para ello a todas las autoridades de la ciudad.

También pareció al síndico ser muy del caso que se anunciase con general repique de campanas para que participasen de tan agradable satisfacción todos los fieles moradores afectos al rey nuestro señor de este vecindario y aún los de los pueblos [página 391] comarcanos, que necesariamente debían conmoverse al oír tan extraordinaria novedad, prometiéndose el síndico que todo lo practicado merecería la aprobación del cabildo, cuando se lo manifestó aquella misma tarde en rotllo. Y en efecto no solo aplaudió el cabildo cuanto se le propuso sino que además se manifestó muy contento y agradecido. En el mismo acto hizo presente el síndico un oficio del ylustísimo señor arzobispo (se hallará en las exhibitas de 1827, número 81) en que transcribía la real resolución de su majestad de salir en posta el día 22 del mismo para pasar a esta plaza como término de su viaje. Para que este fuese tan próspero y feliz como deseaba el cabildo resolvió que en tres días consecutivos se hiciesen públicas plegarias al Todopoderoso, cantándose cada día la misa mayor con exposición Post primam como se acostumbra en los domingos de Minerva añadiendo la oración Pro peregrinantibus y las letanías de la virgen al fin, sin que pareciese necesario cantar segunda misa, mayormente habiéndose de cantar otra Post nonam en la capilla de Santa Tecla con motivo de estar dentro de su octava.

El día 25 se tuvo cabildo por ser día de los ordinarios en que debe haberlo y se propuso que estando ya cerca el de la llegada de su majestad se hacía indispensable nombrar una diputación de individuos capitulares para felicitarle en su arribo y se comisionó al arcediano mayor y a los tres canónigos más antiguos, como se hizo cuando pasó por esta ciudad el señor don Carlos IV en 1802 y se dijo ser práctica de esta yglesia (vide ibi libro Rebus Gestis Ecclesiae página 109).

El día 27 que era el que su majestad había señalado para llegar a esta plaza se tuvo noticia a eso de las 11 horas de la noche que no se verificaría la entrada hasta la tarde del día siguiente [página 392] con motivo de haberse encontrado su majestad muy atropellado y haber querido detenerse un día en Vinaroz para repararse del cansancio que precisamente había de causarle la rapidez de un viaje tan precipitado como lleva, ansioso de ponerse pronto en esta provincia, prometiéndose fundadamente que había de serenar cual iris de paz con su real presencia su nublado emisferio y tranquilizar los ánimos de todos sus fieles vasallos, que la apetecían vivamente. Y en efecto a las 6 horas en punto de la tarde del 28 entró su majestad en esta ciudad en medio de un numeroso gentío que con vivas y aclamaciones del más extraordinario regocijo le acreditó el amor y adhesión que siempre han tenido los catalanes a sus legítimos soberanos.

El arcediano mayor y canónigos comisionados en unión con el señor arzobispo lo recibieron en la puerta de palàcio y lo acompañaron con la real audiencia, ayuntamiento y demás corporaciones y personas de distinción hasta el salón grande que sirvió de antecámara. Mientras estaban aguardando el plausible momento de entrar a felicitar a su majestad por su feliz viaje salió el utxier con un recado diciendo que ya podían todos retirarse y que su majestad recibiría el día siguiente a las 12 horas.

Por la mañana del 29 envió su ylustrísima un recado al síndico manifestando que el rey nuestro señor había determinado de bajar a las 10 horas de la misma a la catedral para dar las debidas gracias al soberano dador de todas ellas por su próspero viaje y llegada a esta ciudad, y desde luego se dispuso todo lo necesario para recibirlo como corresponde y fue en los términos siguientes. Primeramente, a las 9 horas y media bajó el señor arzobispo en coche y se le recibió como se acostumbra en la puerta mayor de la yglesia por cuatro [página 393] capitulares, los dos más antiguos y los dos más modernos del coro, y habiéndole acompañado detrás del altar mayor, se revistió allí de medio pontifical por estar ocupado el presbiterio con motivo de haberse colocado en él el trono de su majestad al lado del evangelio que es en donde acostumbra revestirse su ylustrísima. Entre tanto se revistieron también en la sacristía mayor el arcediano con capa pluvial y los dos canónigos que estaban de semana de diáconos con dalmáticas y todos juntos con el señor arzobispo y demás clero se fueron procesionalmente desde el presbiterio hacia la puerta mayor de la yglesia, fuera de la cual se había colocado una mesa de altar con su ara y manteles y cuatro velas encendidas para iluminar la vera cruz que estaba en medio. El señor arzobispo con los demás del gremial se puso al lado del altar, quedándose el restante clero en la parte de adentro de la yglesia. Al llegar su majestad se arrojó al pie del altar a cuyo objeto se había puesto una almohada y alfombra y después de haber adorado la vera cruz de manos del señor arzobispo se levantó e inmediatamente se colocó debajo del palio que estaba prevenido de antemano en la misma puerta de la yglesia, el cual llevaron en este acto los señores regidores. Al entrar en la yglesia el ylustrísimo prelado ministró el hisopo a su majestad del que tomó el agua bendita y entonando en seguida los sustentores la antífona *Elegit eum Dominus et prae elegit eum* como previene el ceremonial, todo el clero se dirigió por su orden hacia el altar mayor por la parte de la capilla de Santa Tecla, yendo el gremial unos dos pasos delante del palio.

Colocado su majestad en el solio y todo el clero en el presbiterio a la parte de la epístola entonó su ylustrísima el *Te Deum* que continuó después toda la música. En seguida de la entonación se

pusieron también en ala al mismo lado de la epístola el señor arzobispo y asistentes, pero inmediatos al altar de [página 394] manera que el diácono tocaba la mesa, bien que para cantar los versículos y oraciones bajaron otra vez al plano y puestos frente el altar las cantó su ylustrísima como cuando entonó el Te Deum. Concluido éste quiso su majestad asistir a la misa mayor que también se cantó con música para lo cual se había prevenido de antemano el estrado en la silla del señor arzobispo, en la que se puso su majestad y para que pudiese sentarse con más comodidad se bajó el asiento y se puso en él una almohada de terciopelo carmesí con franjas de oro fino igual a la del estrado. Mientras su ylustrísima y los demás del gremial fueron a despojarse de sus ornamentos, cada uno en su respectivo lugar sobre indicado, su majestad acompañado de todo el clero y puesto en medio de las dos dignidades más preeminentes se dirigió al coro para oír la misa mayor, como se ha dicho. Con este motivo se cerró la puerta del trascoro y se tapó por la parte de adentro con unos damascos carmesines a manera de cortinaje con sus cenefas, porque no pareció decente que estando su majestad tan cerca de la puerta se entrase y saliese por aquella parte. Después la misa pasó su majestad con el mismo acompañamiento con que había entrado en la yglesia a la capilla de Santa Tecla por la parte del púlpito en que se cantan las lecciones. En ella le dio su ylustrísima a adorar el Santo Brazo que también adoraron después los de su comitiva y en seguida se le acompañó hasta la puerta mayor de la yglesia en la que tomó del aspersorio el agua bendita de manos del señor arzobispo como en la entrada. Ynmediatamente de haber marchado su majestad se despidió en la misma puerta el ylustrísimo prelado como las demás veces y se fue en coche a palacio.

Aquel mismo día hubo besamanos y el señor síndico primero convidó para este acto a los señores dignidades y canónigos que se reuniesen a las doce menos cuarto en la sala [página 395] capitular con manteo y bonete para ser puntuales en palacio a las doce que era la hora señalada. Aunque su majestad había manifestado al señor arzobispo que el cabildo fuese el primero en besarle su real mano después de los de su servidumbre, no obstante cuando salió a avisar el conde de España, primero llamó a la real audiencia, lo que seguramente advertido por su majestad daría motivo a que el día primero de octubre en que hubo también besamanos, como se dirá en su respectivo lugar, respecto de ser aniversario de la libertad del rey nuestro señor en Cádiz de la apresión constitucional, hiciese entrar al cabildo antes que al real acuerdo y demás corporaciones. El mismo día dijo su majestad al señor arzobispo que desearía que subiese cada día un capitular o prebendado a decirle la misa y en efecto se hizo así, habiendo comenzado el día 30 inmediato siguiente

el mismo señor arzobispo y después por su orden los demás días los señores dignidades y canónigos.

El día 30 quiso también asistir su majestad a la misa mayor por ser domingo, pero en este día bajó junto con el señor arzobispo por la escalera del claustro. De antemano subieron hasta palacio los dos canónigos más modernos y todo el cabildo con el restante clero lo esperaron y recibieron en la puerta de la misma escalera. Llegado aquí y puesto en medio del señor arzobispo a su derecha y del arcediano mayor a su izquierda se dirigió toda la comitiva hacia la iglesia, en cuya puerta estaba prevenido un monje con el hisopo para ministrarle el señor arzobispo el agua bendita y habiéndola tomado su majestad la esparció después su ylustrísima al clero como las demás veces. En seguida se pasó al coro y colocado su majestad en la silla arzobispal preparada del propio modo que el día antes, el señor arzobispo en la inmediata post pontificalem sin paramento alguno, el arcediano mayor en la otra, luego el canónigo más antiguo, después el capitán de guardias, marqués de Valparaíso, en seguida el canónigo inmediato, al lado de este, el gremial hombre y sucesivamente los demás capitulares por orden de antigüedad [página 396] como se había hecho el día anterior y se observó todos los días en que su majestad se dignó asistir al coro, y se dirá en su lugar, salió el gremial para hacer el asperges que entonó el que había de decir la misa mayor en el presbiterio, según costumbre y pasando después al coro, bajó el señor arzobispo de su silla para ministrar el agua bendita a su majestad, lo mismo que al entrar en la iglesia y habiéndola esparcido también después al coro su ylustrísima continuó el preste como los demás domingos esparciendo a todos hasta llegar otra vez al presbiterio para cantar los versículos *Ostende nobis* etcétera, y la oración *Exaudi nos Domine Sancte Pater* etcétera, de tempore.

Se hizo también en este día en seguida la procesión claustral, a la que se dignó asistir su majestad, con su natural bondad y particular satisfacción, de todos los concurrentes. Al salir del coro se puso en medio del señor arzobispo y arcediano mayor, como había entrado y queda dicho, pero al llegar al pie del presbiterio se incorporó, con el gremial, teniendo a su lado izquierdo al preste en lugar del arcediano mayor, que se separó con este motivo. La procesión se hizo por los claustros en la forma acostumbrada, y al llegar otra vez al pie del presbiterio se repuso el repuso el arcediano mayor al lado izquierdo de su majestad yéndose los del gremial a la sacristía para quitarse el preste la capa pluvial y ponerse la casulla para la misa. En esta se observaron algunas ceremonias notables. A saber:

La epístola se cantó en el coro como se acostumbra siempre que esta el señor arzobispo pero como este estaba en la silla post pontificalem hubo el subdiácono después de la epístola de subir a ella

para recibir la bendición de su ylustrísima que previene la rúbrica y así antes de subir a las sillas del segundo alto, como después de haber bajado, al llegar otra vez al plano del coro, hizo una profunda inclinación a su majestad. Cuando para ir a cantar el evangelio fueron al coro el diácono y subdiácono con el acompañamiento de costumbre, subió el monje turiferario hasta la silla en que estaba el señor arzobispo para bendecir el incienso, y luego de haber bajado, subió el diácono también [página 397] para recibir la bendición de su ylustrísima haciendo antes y después profunda reverencia a su majestad como se ha dicho del subdiácono y al llegar al plano del coro en donde este le aguardaba en el pie mismo de los tres escalones de subir a las sillas del segundo alto, hicieron lo propio los dos juntos, dirigiéndose inmediatamente al púlpito. Concluido el evangelio bajó su ylustrísima de su silla para recibir de manos del subdiácono el libro de los evangelios que dio a besar a su majestad y luego todos juntos le hicieron la acostumbrada inclinación, volviéndose el señor arzobispo a su silla y los diáconos al altar para continuar la misa.

Al llegar el diácono al coro después del ofertorio para incensar según costumbre, bajó el señor arzobispo de la silla a tomar el incensario de sus manos y puesto en el llano frente de su majestad le dio su ylustrísima tres incensaciones. Vuelto este a su silla, el diácono le incensó desde el llano como las demás veces, pero con solas dos incensaciones, lo mismo que a los de las capas y bordones, a los dignidades y canónigos y también a los señores de la comitiva de su majestad que quedan sobre indicados. Para el pax tecum llevó el subdiácono la paz de plata con el paño de cubrir el cáliz y habiendo bajado también el señor arzobispo de su silla, la tomó de manos del subdiácono y la dio a adorar a su majestad. Hecho esto la volvió al subdiácono y volviéndose otra vez a su silla siguió en pos de él el subdiácono para darle la paz como las demás veces y luego después, a los de las capas y bordones más preeminentes, según rúbrica de esta yglesia. Todo esto se había practicado del mismo modo el día anterior y se observó igualmente en los demás, que se dirán abajo, asistió su majestad sin que en lo restante de la misa ocurriese otra cosa digna de notarse. Únicamente debe advertirse que siempre que bajaban las dignidades y canónigos de sus sillas que salían y entraban al coro algunos individuos o por [página 398] cualquier motivo se movían de sus lugares, hacían todos antes y después un profundo acatamiento a su majestad. Así mismo es digno de notarse que todas las veces que el señor arzobispo bajaba de su silla para las indicadas ceremonias que se hacían con su majestad le acompañaba en todas ellas el arcediano mayor.

Acabada la misa que fue en este día 30, a dos coros, se acompañó a su majestad, procesionalmente, hacia el claustro por donde había

bajado, tomando al salir de la yglesia el agua bendita en la misma forma que lo había hecho al entrar de manos del señor arzobispo con el aspersorio y continuando después hasta la puerta de la escalera del claustro, se paró allí todo el clero y todo el cabildo con el señor arzobispo, subió a acompañarle hasta la puerta del salón grande de palacio que servía de antecámara a su majestad y al dejarlo se le hizo una profunda reverencia que fue correspondida por su majestad con sus acostumbradas demostraciones de bondad y agrado.

El día siguiente, primero de octubre con motivo de ser aniversario de la libertad del rey en Cádiz como se ha insinuado arriba, asistió también a la yglesia y en este día se le recibió como el 29 de setiembre en la puerta mayor y excepto que no se cantó la antifona propia del día de la primera entrada, ni se le dio a adorar la vera cruz, ni tampoco se le puso bajo palio por el mismo motivo, se hizo lo que en el citado día 29 de Te Deum y misa cantados con música, pero no pasó tampoco concluida esta a la capilla de Santa Tecla, sino que se le acompañó en seguida hasta la puerta mayor de la yglesia por la que había entrado, y con sola la diferencia de pasar por la nave de San Fructuoso.

En este día conforme se ha dicho [página 399] hubo besamanos, y aunque no subió el cabildo en cuerpo como la primera vez, mereció no obstante la distinción que se ha indicado de ser llamado por su majestad antes que las demás corporaciones y aún antes que al real acuerdo.

En las noches de estos cuatro días hubo iluminación jeneral en la ciudad, pero como fue tan repentina la venida de su majestad a ella y por otra parte el cabildo se hallaba en unas circunstancias las más apuradas, no la hubo en esta santa yglesia, ni dentro, ni fuera, como cuando vino el señor don Carlos IV y solamente se encendieron los blondones de la reja del coro, las velas de las arañas (vulgo salomons) y dos en cada capilla, excepto la de Santa Tecla en la que se pusieron seis en el altar y las correspondientes en las cinco arañas como en el día de su fiesta. En la torre de la yglesia, únicamente se pusieron unos cuantos faroles de papel y aún eso sin que se sepa quien lo dispuso.

El domingo 7 de octubre se dignó otra vez su majestad asistir a la misa mayor. Bajó como en el anterior, por la puerta del claustro y se recibió e hizo todo lo demás en la procesión claustral y misa como en dicho día 30 de setiembre y queda notado en su lugar. Únicamente hubo la diferencia de que en este día se cantaron las horas menores que en los otros tres habían sido no más que semitonadas, por haberse observado que siempre quedaba bastante tiempo hasta que bajaba su majestad y lo propio se practicó después en todos los días que asistió al coro pero en aquellos y en este y en los demás se

dijeron todas las horas antes de la misa. También se ha de advertir que en este día la misa ni siquiera fue a dos coros, sino como los días regulares y con los ornamentos más sencillos, bien que se encendieron las velas de las arañas y los blondones de la reja del coro, lo que da margen a creer que aquello fue una inadvertencia. En este día hubo corte y fue muy lucida.

[página 400]

El día 14 por ser día de cumpleaños de su majestad y domingo bajó igualmente a oír la conventual en el coro, pero no vino a la yglesia por la escalera del claustro sino que quiso entrar por la puerta mayor como en los días 29 de setiembre y 1 de octubre, y se le recibió del modo que queda notado en dichos días, pero no hubo Te Deum, y solamente se cantó la misa con música, y con los ornamentos del día de Santa Tecla. La iluminación fue la misma que en los demás días en que había asistido su majestad. En este también asistieron al coro el ylustrísimo señor obispo de Lérida, que se sentó en la silla del deán y el ylustrísimo padre Guardiola, electo obispo de Urgel, entre el cual y el de Lérida se colocó un señor dignidad, el más preeminente de aquel coro. En la procesión claustral de este día se puso su majestad en medio del ylustrísimo señor arzobispo a su derecha y el ylustrísimo señor obispo de Lérida a su izquierda, y en la misma fila por su orden los del gremial, yendo el electo de Urgel en el lugar más preeminente del ala derecha. Concluida la misa se le acompañó a su majestad a la puerta mayor de la yglesia como queda dicho en el citado día primero de octubre.

Parece por demás advertir que con el plausible motivo de cumpleaños de su majestad hubo en este día besamanos, pero no debe callarse que asistieron a este acto en tal día personas de todas clases y jerarquías, eclesiásticos y seglares de la más alta distinción.

El numeroso gentío que acudió después de la misa a la plaza de palàcio de vecinos de esta ciudad y pueblos de la comarca fue tal, cual jamás se hubiese visto, manifestando con vivas y aclamaciones del más extraordinario regocijo, su decidido amor y fidelidad al soberano, quien con su acostumbrada afabilidad correspondió con particulares muestras de contento, especialmente a los que para colmo de su alegría formaron en su presencia los castillos de hombres al son de las dulzaynas, según costumbre de este Campo de Tarragona.

En los restantes días que estuvo [página 401] su majestad en esta ciudad hasta su ida a Valencia no volvió más a la yglesia con motivo de haber sido atacado del dolor de gota.

El día 29 de octubre a las 9 horas de la mañana salió para Valencia para recibir allá a su augusta esposa la reyna nuestra señora y durante su permanencia en aquella ciudad se dispuso en esta yglesia lo necesario para cuando sus majestades estuviesen aquí y

se dignasen asistir en ella. A este fin se hizo una tribuna bastante capaz y con mucho primor, guarnecida por dentro y por fuera de damascos carmesines, que se colocó en el presbiterio en la parte de la epístola para su majestad la reyna.

En efecto llegados aquí sus majestades el día 24 de noviembre, antes de la una del mediodía entre las aclamaciones de un concurso numerosísimo de gentes de todo este campo, manifestaron luego que el día siguiente bajarían a la yglesia para asistir al Te Deum que se cantó para dar gracias al Todopoderoso por su feliz llegada e igualmente a los divinos oficios con motivo de ser día de domingo. Con este motivo se cantaron en dicho día todas las horas antes de la conventual y concluidas pasó el cabildo con el restante clero a la puerta mayor de la yglesia para recibir a sus majestades y se practicó en ella, en el Te Deum y misa todo cuanto queda dicho para la primera entrada de su majestad el rey en el día 29 de octubre. Vide la pagina 392.

Únicamente debe advertirse que la reyna se colocó también debajo del palio y en el solio del presbiterio en tiempo del Te Deum, dando la derecha siempre a su augusto esposo y que así como este se fue al coro para oír la misa, ella pasó a la tribuna que se ha dicho había a la otra parte del lado de la epístola acompañada de sus camaristas. Acabada la misa pasaron sus majestades, colocados otra vez bajo palio a la capilla de Santa Tecla en la que ella y todos los de su comitiva adoraron el Santo Brazo de manos del señor arzobispo.

En este día hubo besamanos que fueron sumamente concurridos y por la noche lo mismo que en la anterior [página 402] y en la siguiente hubo iluminación general por toda la ciudad, habiéndose distinguido muy particularmente las calles que estaban destinadas para el tránsito de sus majestades en la entrada a ella. También se iluminó el frontis de la catedral y la torre del campanario que por la premura del tiempo no pudo verificarse cuando vino su majestad solo y queda dicho en su lugar. (En el libro de Rebus Gestis pagina 110 recto puede verse la iluminación que se hizo en esta santa yglesia con motivo de la venida del rey).

También debe notarse que en este día no hubo procesión claustral y que asistieron al coro los ylustrísimos señores obispos de Ciudad Rodrigo, confesor de su majestad la reyna, el de Lérida y el de Gerona. El primero se puso en el coro del deán y en su misma silla y a su lado un señor prebendado el dignior de aquella parte. Al lado de este el obispo de Lérida y a su silla inmediata otro prebendado el que se seguía por orden. Después de este prebendado estaba el obispo de Gerona y en seguida los demás prebendados cada uno según su antigüedad de coro.

El día 30 con motivo de ser de precepto de oír misa bajaron sus majestades a oír la mayor; pero no entraron por la puerta mayor de la yglesia sino que bajaron por la escalera del claustro a cual fin subieron los 6 canónigos más modernos hasta la puerta del salón grande de palácio, desde donde acompañaron a sus majestades hasta el pie de las escaleras del claustro en la que estaba aguardando todo el cabildo y demás clero. El señor arzobispo se puso a la izquierda de su majestad el rey, respeto de tener ya este a su derecha a la reyna nuestra señora, su augusta esposa. En seguida de dirigió toda la comitiva hacia la yglesia en los términos que quedan dichos en la relación del día 30 de setiembre y se halla en la página 395, excepto que al llegar al pie de la escalera del presbiterio se separó su majestad la reyna para irse a la tribuna a oír la misa como el día 25 acompañada de la camarera mayor y de las dos camaristas. Todo lo demás se hizo como en el citado día 30 de setiembre con sola la diferencia de que al llegar otra vez después de la misa al pie de la escalera del presbiterio subieron [página 403] cuatro canónigos de los más antiguos, pero que no habían servido en el coro, hasta la escalera de la tribuna que daba a la parte del presbiterio para recibir y acompañar a su majestad la reyna, hasta que estuvo incorporada con los demás, al lado de su augusto esposo como había venido, haciéndose lo demás como ya se ha dicho en el citado día de acompañarlos el señor arzobispo y todo el cabildo hasta la puerta del salón grande de palácio.

El domingo inmediato 2 de diciembre dispuso su majestad que se cantase un Te Deum dando gracias a la divina providencia por quedar ya tranquilizada la provincia. A las 10 dadas bajó con su esposa la reyna por la parte del claustro como el día 29 de noviembre. Subieron los seis canónigos más modernos a buscar a sus majestades y fueron recibidos como queda dicho en aquel día. Se cantó el Te Deum con música como el día 25 de noviembre inmediato a la llegada de sus majestades y la reyna nuestra señora se puso también en el solio al lado del rey, su esposo, como se ha dicho arriba, página 401. Concluido el Te Deum el rey acompañado de todo el clero pasó al coro y la reyna a la tribuna con sus camaristas.

Entre tanto el señor arzobispo se fue detrás del altar mayor a despojarse y los del gremial a mudarse los ornamentos blancos, tomando los violados propios del tiempo, y desde luego volvieron a salir para el asperges que se hizo en la forma que se dijo en 30 de setiembre, y se halla en la página 395 con todo lo demás que queda allí notado, tanto para la procesión claustral como en la misa, con solo la diferencia de haber asistido en la procesión claustral de este día el ylustrísimo señor obispo de Ciudad Rodrigo, confesor de su majestad la reyna, entre el cual y el ylustrísimo señor arzobispo de

esta santa yglesia se colocó el rey dando a este último la derecha y en seguida en la misma fila [página 404] los demás del gremial por su orden.

Concluida la misa cuatro canónigos, de los más antiguos, subieron al presbiterio a recibir la reyna para acompañarla hasta estar incorporada en el llano de la yglesia entre el altar mayor y el coro con todo el clero al lado de su augusto esposo. Entonces, quisieron sus majestades ver lo que hubiese notable en esta yglesia, y se les acompañó hasta la capilla dicha de las Vírgenes para ver la pila bautismal que les gustó mucho, después a la sacristía mayor, al sacrario de detrás del altar mayor, al sepulcro de don Juan, a la capilla del Sacramento, deteniéndose, muy particularmente haciendo, su majestad el rey algunas preguntas en el sepulcro de don Antonio Agustín, que está en dicha capilla y últimamente quisieron pasar también a la sala capitular, que con motivo de la composición de la tribuna para la reyna nuestra señora, estaba despojada de algunas colgaduras de damascos, y en seguida se les acompañó hacia la escalera del claustro, por donde habían bajado, quedándose el clero al pie de ella y subiendo todo el cabildo hasta la puerta del salón grande del palacio, como las demás veces, siendo esta la última ceremonia que el cabildo formado en cuerpo practica con sus majestades, respeto de haber marchado para Barcelona, el día siguiente a las 8 dadas de la mañana, en cuyo acto de despido asistieron los cuatro canónigos más antiguos para rendir en representación del cabildo los últimos obsequios y respetos a sus majestades.

[página 406]

Venida de los serenísimos señores ynfantes de España don Francisco de Paula y doña Luisa Carlota, su esposa, en 1829.

Habiendo determinado los sobredichos señores ynfantes pasar desde Madrid a Francia para recibir a los señores reyes de Nápoles padres de la citada doña Luisa Carlota y a la hermana de la misma, doña María Cristina que venía a enlazarse con nuestro católico monarca don Fernando VII (que Dios guarde), se supo que tomaban su dirección por Cataluña y que pasarían por esta ciudad, pero que no harían detención o que sería muy poca, sin embargo, les tuvo por dos o tres veces prevenida el señor arzobispo comida y ramillete en su palacio, y se procuró que estuviese la catedral adornada y prevenida lo necesario por si quisiesen pasar a visitarla.

En este estado de cosas y de incertidumbre sobre el día y hora de su llegada a esta, a la media noche del 3 de octubre vino aviso de que pasarían por esta a las 5 de la mañana del día 4, inmediatamente, el señor arzobispo pasó aviso al señor síndico de que sus

altezas pasarían a las 5 de la mañana y oirían missa en la catedral, en vista de esto el señor síndico mando a un monge que a las 4 de la mañana pasase aviso a los señores capitulares para que acudiesen a la catedral, la que a la [página 407] misma hora se iluminó toda, y esperaron allí los señores residentes, quienes fueron en este intermedio celebrando misa. A cosa de las 6 de la mañana dieron las campanas y artillería aviso que llegaban sus altezas, y luego el señor arzobispo, y capitulares estuvieron prevenidos con hábitos de coro en la puerta mayor de la catedral, y el señor arzobispo con manteletas. Luego después, se supo que sus altezas subían a apearse en el palacio, a donde inmediatamente, por la escalera del claustro, el señor arzobispo y cabildo. En la capilla de palacio oyeron misa y concluida esta sin tomar cosa alguna bajaron por la misma escalera a la catedral dando por ella una muy rápida vuelta, y despidiéndose en la puerta mayor, subieron otra vez al coche, y se marcharon al puerto, y desde allí tomaron el camino a Barcelona.

[página 408]

Venida de sus majestades los reyes de las Dos Sicilias a España y tránsito por esta ciudad en 1829.

Con motivo de haberse ajustado el casamiento de nuestro católico monarca don Fernando 7º (que Dios guarde) con la serenísima señora ynfanta de Nápoles doña María Christina, acordaron sus padres los señores reyes de Nápoles, venir a acompañarla hasta Madrid, y habiendo el ayuntamiento oficiado al cabildo participándole que pasarían por esta ciudad, y que por lo mismo esperaba que el cabildo procuraría por su parte hacer a la real comitiva los obsequios acostumbrados e iluminar el frontis de la yglesia se contextó diciendo que quedaba enterado, y les parecía muy bien. A este fin se hizo comisión a los señores síndicos, y obrero para disponer lo necesario, quienes dispusieron que se pusiesen 12 hachas de cera entre las estatuas de los patriarcas del frontis de la yglesia y otras 12 hachas de aceite sobre la cornisa de la puerta de la yglesia, y cuatro braseros de mixtos encima la torre de las campanas al rededor de la llamada Capona. Dispusieron igualmente se pusiesen las tapicerías y terciopelos de toda la yglesia y que en el presbiterio y en el lugar donde se acostumbra poner el dosel de su ylustrísima se pre-[página 409]-parase un magnífico pavellón de raso carmesí, valiéndose para esto del pavellón del monumento y dos columnas de la litera de la Assumpta, poniendo bajo él tres sillas para tres personas reales y un estrado capaz igualmente para los tres.

Habiéndose después comunicado al señor gobernador de la plaza que la real comitiva llegaría aquí en la tarde del 21 de noviembre, a

la una y media de la tarde, se acordó que no se dijese vísperas a la hora acostumbrada, sino que se entrase al coro a las 5 y media y se dijese en seguida rezadas vísperas, completas, maytines y laudas, a fin de que los señores residentes pudiesen ver la entrada y los tres señores canónigos más antiguos, con el señor arcediano mayor y el señor arzobispo fuesen, según estilo, a hacer a sus majestades el recibimiento acostumbrado en palacio y que los señores comisionados se entendiesen con el señor arzobispo para dar providencia para cuanto fuese necesario al obsequio de los mismos.

La llegada de la real comitiva se verificó a las cuatro de la tarde, luego que se avistó el coche de las personas reales, se hizo señal con la campana mayor y se vandearon, luego todas las de la torre, correspondiendo luego la plaza con la artillería.

[página 410]

Habiendo sus majestades resuelto bajar a la catedral el 22, a las 10 y media de la mañana, para oír una misa rezada y cantar un Te Deum con el Santísimo espuesto, se dispuso que se empezase prima, a las 8 y media, haciéndose toda la función del mismo modo que se hace en los demás domingos. Concluida esta, habiéndose dado aviso de que sus majestades habían acordado bajar por la escalera del claustro, había alguna dificultad sobre cuantos canónigos debían subir al palacio a buscar a sus majestades porque en el año 1827, la una vez subieron solo dos modernos y la otra vez subieron seis modernos, y habiéndose en este entre tanto bajado a avisar de sus majestades salían, subieron entonces, muchos canónigos y dignidades voluntariamente hasta el cabo de la escalera de palacio donde se encontró ya la real comitiva que bajaba, en el ínterin algunos otros señores canónigos recibieron al señor arzobispo en la puerta de Santa Tecla y lo acompañaron a detrás del altar mayor donde se revistió, y unos y otros salieron al claustro (yendo con el señor arzobispo el gremial) donde estaba prevenida una mesa con frontal y manteles y la vera cruz y almoadas para arrodillarse, entre la puerta del claustro que entra en la catedral y la que entra a la capilla del Sacramento. Llegados allí los reyes les dio su ylustrísima [página 411] a besar la vera cruz a las tres personas reales y luego se introdujo todo el clero en la catedral cantando los chantres la antífona *Elegit eum Dominus* etcétera, a la parte de adentro de la yglesia estaba ya prevenido el palio que llevaba el ayuntamiento y debajo de él se pusieron las personas reales, precediendo un poco el señor ylustrísimo con los señores canónigos el gremial, la procesión se dirigió de este modo al presbiterio, las tres personas reales se pusieron en el solio estando primero el rey, después la reyna de Nápoles, y luego nuestra futura reyna. En las inmediaciones del solio se puso la comitiva que acompañaba a los reyes y en la parte de la epístola se puso el

clero. Entonces pasó su ylustrísima a tomar la custodia detrás del altar mayor, cantando la música el Pange lengua, la puso sobre el altar mayor, yncensó el Sacramento y luego se antonó el Te Deum que cantó la música. Concluido el Te Deum dio el señor arzobispo la bendición con el Sacramento y reservó *el mismo señor arzobispo llevando la custodia al sacrario de detrás del altar mayor y acto continuo*⁵⁴ el señor arcediano mayor dijo misa rezada que oyeron sus majestades.

Después de todo esto quisieron también ver el sepulcro del ynfante don Juan, la capilla de Santa Tecla, y adorar el Santo Brazo, el baptisterio, el coro y la capilla del Sacramento, hubieran también querido ver e informarse con toda atención, como hicieron con lo sobredicho, otras cosas de la catedral pero [página 412] no fue doble por no atropellar el inmenso gentío de que estaba llena la catedral y claustro, y así se subieron otra vez al palàcio por la misma escalera del claustro acompañándoles todo el clero, después de llegados al salón de palàcio, sabiendo que había besamanos y siendo cuán difícil sería volver a abrir paso para subir otra vez si bajaba el clero a quitarse los hábitos de coro, se acordó el esperar con los mismos hábitos el besamanos (que fue dentro una media hora) y con ellos asistió todo el clero por su orden al besamanos, al que fue llamado el primero de todos, precedido del señor arzobispo.

Aquella tarde bajaron sus majestades al puerto y a fin de que el clero pudiese disfrutar de los agasajos que se les hacían, se acordó que no se entrase al coro hasta las 6 y que se dijese a continuación vísperas, completas, maytines y laudes rezado como la tarde antes.

Día 23 sabiendo que sus majestades querían partir a las diez y media, se empezó prima a las ocho y media haciéndose la función como los demás días y efectivamente partieron a la hora señalada, asistiendo al despido según estilo con su ylustrísima, el señor arcediano mayor con los tres canónigos más antiguos.

[página 460]

Rogativas per la peste o còlera morbo assiàtich de 1832.

Dia 26 de abril de 1832 havent lo molt yl·lustre capítol rebut la real carta en què manà lo rey nostre senyor (que Déu guarde) que en tot lo regne se fassan rogativas públicas y privadas per implorar de la misericòrdia del Señor, que no·s presèrvia del terrible assot que no·s està amenassant y que afligeix ja a la Fransa e Ynglaterra, lo féu present lo senyor síndich don Domingo Sala al molt yl·lustre capítol en lo dia següent, y lo capítol acordà que los senyors síndichs se avistassen ab lo señor arcabisbe per tractar lo modo y forma y també

54. Text anotat al marge.

lo dia en què se deuria fer-se de tràurer lo Sant Bras. Avistats pues ab dit senyor arcabisbe los señors síndichs, se acordà que la funció se fes en lo diumenge immediat 29 de abril y se féu del modo següent.

Dit dia 27 de abril lo capítol oficià al ajuntament participant-li lo sobredit, invitant-lo per dita funció y demanant-li se servís convidar los gremis, segons costum, per assistir igualment a la vetlla del Sant Bras, tot lo que se practicà puntualment assistint lo ajuntament y gremis a la funció, vetlla y professó.

En lo dia següent 28 oficià, igualment, al senyor governador participant-li lo mateix y demanant-li que per més lluïment de la funció y excitar la devoció se servís, si ho tenia a bé convidar a las classes, cossos y personas que judiqués convenient, y efectivament convidà dit señor a tota la plana major y oficialat que se trobava en esta plasa, la qual assistí ab atxas a la professó, posant-se entre lo últim gremi y la creu del capítol, per ser una classe tan distingida, convidada per lo senyor governador interino, y ser una funció manada per sa magestad.

Y igualment lo capítol cuidà de que lo mestre de silenci passàs, segons costum, avís a las comunitats de religiosos, convidant-los per assistir a la professó com ho verificaren e igualment se previngué que las yglésias devant las quals passaria la professó formassen devant la yglésia, esto és en lo carrer, un altar sens altrás ymatges que un Sant Christo y los ciris, pues aixís ho previngué lo senyor arcabisbe, com també que no se parassen més altars que en las yglésias ahont passaria [pàgina 461] la professó y foren las següents, beatas, Sant Francesch, hospital, Sant Agustí, col·legi y Trinitat.

Arribat lo dia 29 se féu la funció del modo següent: se entrà al chor a las 9 com los demás dias, se cantà prima y acabada esta, anà tot lo clero a la capella de Santa Tecla, ahont se prengué lo Sant Bras, y se portà la caixeta al altar major en solemne professó y ab ciris en la forma acostumada, però sens música y tocant solament lo orgue, per evitar gastos. No baixà lo senyor arcabisbe a fer dita funció, y per això portà lo Sant Bras y oficià lo senyor hospitaler que estava de mes o abril.

Exposat ja lo Sant Bras y posat en lo altar major però sen adoració, se cantà tèrcia solemne, y baixà també a ella lo senyor arcabisbe. Después de tèrcia se cantà lo ofici a dos cors, y en seguida mentras se cantaren sexta y nona en lo modo acostumat en los demás dias, puijà lo ajuntament a fer la vetlla en lo presbiteri com acostuma y después del ajuntament entraren succesivament los gremis a fer la vetlla, variant cada mitja hora segons lo estil.

Finida nona comensà també la vetlla del clero de mitja en mitja hora ab assistència de un dignitat o canonge, un comensal y un beneficiat de cada chor.

A la tarde se entrà al chor a las tres, y tant las vespras y completas com las maytines y laudes, se digué semitonats (però resultà que sobrà temps y se tingué que fer pausas per esperar los dos quarts de sinch que era la hora que se havia donat per la professó). Mentras se resaban laudes baixà lo senyor arcabisbe y se vestí de mitg pontifical per assistir a la professó. A dos quarts de sinch, havent ja acudit las comunitats y congregacions de la Sanch en la forma acostumada, comensà a eixir la professó precedint lo pendó gran de la Sanch, luego las atxas de devoció, después de estas venia lo pendó petit, seguit dels congregants, seguint-se después lo Sant Christo, después seguian los gremis o confrarias per son orde acostumat, después de estos seguian tota la oficialitat y plana major de la plassa y después entrà la creu del capítol, seguida del clero en la forma acostumada, fins a entrar la santa relíquia en las andas com acostuma y detràs del tàlem, lo tern ab lo senyor arcabisbe y al detràs lo ajuntament presidit per lo senyor governador.

La professó seguí lo curs que se acostuma ara seguir quant se trau lo Sant Bras, sens eixir los portals, sinó baixant per [foli 462r] la baixada de casa Gibernet y per lo carrer Major, per lo carrer de Caballers, per la baixada del Roser, dret a Sant Francesch y seguint la rambla puijà per lo carrer de Sant Olaguer, Pescateria Nova, plassa del Rey, carrer d'en Granada, plassa del Oli, carrer de la Merceria, pujant per ahont havia baixat, és dir, per la pujada dita de casa Gibernet, devant lo carrer dels Calderers.

Arribada la professó a la catedral, se quedà lo clero regular y acabà la professó en lo chor com en las professons de Santa Tecla y Corpus y lo clero secular pujà al presbiteri acompanyant en professó lo Sant Bras, lo qual se tragué del tabernacle y se posà sobre lo altar guardant lo ceremonial acostumat. Luego lo clero se n'anà ahont millor li aparagué per oir lo sermó y quedà en lo presbiteri lo senyor arcabisbe ab lo gremial, posant-se en las cadiras que a est fi se'ls posaren en la part de la epístola, prop de la reixa, per oir lo sermó. Se posaren també en lo cos de la yglésia los banchs acostumats per asentar-se las personas distingidas que estaban convidadas.

Luego eixí lo predicador (que fou lo canonge magistral de esta santa yglésia) a pèndrer la benedicció del senyor arcabisbe y acompanyat dels individus acostumats se dirigí baixant per la reixa, y mitg de la yglésia, a la trona predicant un sermó anàlogo a las circumstàncias que apar tenia acceptació y per disposició del senyor arcabisbe se predicà en català. Acabat lo sermó no hi hagué (com en los sermons que se fan durant lo ofici) lectura del cartell de indulgèncias y benedicció, sols se anuncià, simplement, que lo senyor arcabisbe concedia 80 dias de indulgència a tots los que, devotament, haurian oït la divina paraula.

Acabat lo sermó se tornà a reunir en lo presbiteri lo clero secular, y ab ciris encesos y professionalment se acompanyà lo Sant Bras a sa capella, portant-lo en sas mans lo senyor arcabisbe y cantant-se semitonat lo Miserere, qual funció fou molt patètica. Al arribar a la capella se reservà lo Sant Bras en lo modo y forma acostumat, lo clero de la yglésia acompanyà al presbiteri al senyor arcabisbe, esperant allí se tragués los ornaments pontificals, y lo acompanyà lo capítol more solito per los claustros.

Esta funció fou molt seria y concorreguda y [foli 462v] ab tanta multitud de atxas y ciris que al baixar lo Sant Bras per la baixada del Roser, arribava ja a la plassa de la Trinitat lo pendó de la Sanch. La yglésia al temps del sermó estava pleníssima de gent manifestant tothom molta atenció.

[pàgina 463]

Rogativas per la salut del rey nostre senyor don Fernando VII.

Dia 24 de setembre de 1832 rebé lo capítol una real orde comunicada per la càmara manant se fessen rogativas públicas y privadas per la salut del rey nostre senyor al qual en lo dia 16 del mateix mes se havia viaticat. Luego de concluidas laudes se tingué rotlle y havent lo senyor síndich, don Domingo Sala comunicat al capítol dit ofici se acordà que en lo endemà que era 25 de setembre se comensassen los tres dias de rogativas públicas en lo modo y forma que està previngut en la consuetat y a est fi se oficià aquella mateixa tarde al ajuntament, participant-la-i a fi de que donàs las providèncias necessàrias y convidàs los gremis per la vetlla del Santíssim.

En dit dia 25 después de sexta se exposà lo Santíssim Sagrament, al entonar lo chor lo primer psalm de nona y concluida aquesta se cantà lo ofici de rogativa, aquest dia quedà lo Santíssim exposat fins a la tarde después de laudes y se feren en lo ínterin las vetllas acostumbradas. Concluidas laudes pujà lo capítol ab tot lo clero al presbiteri y també lo ajuntament y allí se cantà la lletania Lauretana y concluida aquesta se baixà lo Sagrament, se donà la benedicció y se reservà detràs del altar major, ahont anà lo tern y ningú se mogué del presbyteri fins que hagué tornat a eixir y entrat en la sacristia lo tern.

*Nota. Al pujar lo clero al prebyteri pujà ab ciris de la sacristia y lo ajuntament pujà també ab ciris que se'ls portaren ells.*⁵⁵

En los dos dias següents se exposà en lo mateix modo que lo primer dia y después de concluida la missa, se pujà luego al presbyteri, se cantà la lletania y se reservà del modo que se havia fet lo dia antes a la tarde.

55. Text anotat al marge.

Lo senyor arcabisbe no se trobaba en Tarragona y después de alguns dias féu circular una orde des de la visita ahont se trobaba per a que se digués en totas las missas la oració Pro ynfirmitate.

[pàgina 464]

Te Deum en acció de gràcias per la salut del rey don Fernando VII.

Dia 18 de octubre de 1832 lo síndich don Joseph Pujol convocà rotllo per fer present una real orde expedida per la reyna nostra senyora manant que en totas las yglésias del regne se cantàs un solemne Te Deum en acció de gràcias de haver Déu Nostre Senyor librat al rey del gran perill en què estava la sua interessant vida y que a dita funció assistescan totas las autoritats civils y ecclesiàsticas. En vista de això, resolgué lo capítol que se fassés dita funció lo diumenge pròxim (dia 21 del corrent) y que a est fi se avistassen los senyors síndichs ab lo senyor arcabisbe y donassen las disposicions corresponents y se avisàs segons costum al ajuntament lo dia y hora del Te Deum.

Efectivament se determinà cantar-lo lo dia 21 después de nona y lo senyor arcabisbe oficià a las comunitats de religiosos per a que assistessen y lo capítol oficià solament al ajuntament, lo qual ho féu publicar per los carrers. Se posaren banchs en la catedral, dos renchs de dalt baix devant de la trona petita y al extrem de ells a la part del presbiteri una cadira de brassos ahont se sentà lo senyor governador interino, que vingué ab tota la oficialitat y empleats de la plassa y estos se sentaren en los predits banchs. Los prelats de las religions no tenint lloch en los banchs, se feren entrar al chor per la part de la reixa y se sentaren en las cadiras immediatas a dita reixa. Al comensar nona eixí del chor lo senyor arcabisbe (que havia estat ja a la missa) lo capítol lo acompanyà fins a la reixa del chor y desde allí lo acompanyaren al presbyteri los dos canonges més moderns y los dos digniors que se trobaban en lo chor, los quals se sentaren en los tamborets que estaban previnguts en lo estrado del senyor arcabisbe, allí se vestí dit senyor de mitg pontifical y eixint de la sacristia los canonges, diaca y subdiaca que havian servit en la missa y la primera dignitat, tots ab capas, se incorporà ab ells lo senyor arcabisbe y anaren devant del [foli 465r] altar ahont entonaren lo Te Deum ab los dos xantres que havian pujat del chor ab capas y bordons, y luego lo continuà la música, estant tothom dret y sens mòurer-se lo clero del chor. Se encengueren los salomons y los blandons de sobre la reixa del chor.

Acabada la funció los tres assistens se n'anaren a la sacristia y lo senyor arcabisbe se'n tornà al estrado y se incorporaren altra vegada ab ell los quatre residents que lo havian acompanyat al pujar

y lo ajudaren a despullar y entre tant lo capítol pujà al presbyteri y después lo acompanyà com se acostuma fins a la porta major de la catedral.

Pregàrias per nostre santíssim pare lo papa ab motiu de haber tingut que fugir de Roma y refugiar-se en Gaeta.

Havent-se vist obligat a fugir de Roma nostre santíssim pare lo papa Pio novè per los excessos dels revolucionaris de aquella capital, sa majestat la reyna disposà ab fecha 4 de desembre de 1848 que en tots los seus dominis se fessen pregàrias públicas durant tres dias per implorar los ausilis del Altíssim per a que tingan un feliz y prompte termini las necessitats de la yglésia catòlica y las tribulacions de la yglésia universal. Y com se trobàs malalt lo senyor arquebisbe al rèbrer aquella real orde envià a buscar lo senyor síndich, don Joseph Caixal, encarregat-li que convocàs immediatament lo capítol a fi de que est li proposàs lo que judiqués convenient que degués fer-se. Fou convocat lo capítol, est encarregà al síndich lo que tingué a bé, lo qual havent conferenciat ab lo senyor arquebisbe, se acordà que se fessen las pregàrias del modo següent.

Que lo diumenge 17 de desembre dia de Minerva se exposàs lo Santíssim Sagrament a la hora de tèrcia, segons costum, que-s cantàs lo ofici solemne ab l'orgue y los fagots, que los senyors canonges assistissen de diacas (no eran més de 7 los residents) y que-s fes lo demás que-s acostuma los dias de exposició, que concludida la nona tot lo clero se trasladàs al presbiteri sens ciris y allí se cantàs per los senyors parroquials las lletanias dels sants, repetint lo *Ut Dominum apostolicum* etcètera, versets y oracions que [foli 465v] conluit això se retiràs lo clero, quedant exposat lo Santíssim Sagrament fins después de laudes vetllant-lo los residents per mitjas horas y concludidas, estos los forasters que vulguren prestar-s-i, en la forma següent. En la primera ½ hora dos canonges y dos comensals, luego de conluids dos capitulars, dos comensals ab dos beneficiats, acabats aquells 4 beneficiats sols y finalment los forasters y si en los tres dias no hi hagués prou número de residents y forasters per omplir las mitjas horas, tornés a comensar com lo primer dia, fent las vetllas gratuïtament, que-s cantassan a la hora acostumada las vespras y las completas, se diguessen resadas la matinas, se cantàs ab orgue y l'atril lo *Te Deum*, en seguida se cantassen laudes y después de ellas pujàs lo clero ab ciris y també lo gefe polítich y ajuntamet ab ciris, se cantassen las lletanias de Maria Santíssima per los senyors parroquials, en seguida lo *Tantum ergo* per los músichs, ab los versets y oració del sagrament y los de Maria Santíssima de tempore, benedicció y reserva, y que tot això se fes del mateix modo en los tres dias ab la

sola diferència que lo diumenge se cantàs, segons costum, la missa de beata, lo dilluns de Santa Thecla y dimars de Santo Fructuoso y que en la reserva en lloch dels versets y oració de beata se diguessen los de Santa Tecla y de Sant Fructuós respectivament. Y aixís se executà literalment. No-s fa menció del senyor arquebisbe perquè com estava malalt no assistí.

Com la real orde prevenie que assistís tot lo clero de la ciutat y totas las autoritats y corporacions, manà lo senyor arquebisbe al senyor rector del port y demás clero que assistissen a las funcions de rogativas y a aquell se'l col·locà en la cadira que té assenyada per los dias que deu assistir al cor, als doctors se'ls posà després dels doctors residents y als demás en las cadiras del cor de baix que estant devant los senyors comensals.

Lo senyor gefe polítich, los senyors comandant general e intendent, tingueren sas cadiras de domàs, aquell segons costum, sota las teclas y los altres dos en frente en la part oposada y per los senyors empleats militars y corporacions se posaren vàrias sèries de banchs devant la trona petita y més avall dels senyors general e intendent.

Finalment los senyors síndichs rebian las autoritats y las corporacions y las acompanyavan a sos llochs respectius. Tot se féu ab la major edificació. Déu ne sia glorificat y se digni reintegrar lo papa en los drets de sa soberania temporal y tornar-lo triumfant a Roma.

[foli 466r]

Ynvocació de la llum y gràcia divina per a tractar y definir si deu ser o no dogma de fe la pura e Ynmaculada Concepció de Maria Santíssima.

En 10 de abril de 1849 lo excel·lentíssim senyor arquebisbe envià un recado al senyor síndich per a que se servís pujar a palàcio, y presentat que fou allí, li digué que había rebut una carta de sa santedad en què encarregaba a tots los prelats de la cristiandat elevessen súplicas al Totpoderós per a que il·luminés al sumo pontífice y demás que habian de ocupar-se en definir si serà tinguda com a dogma de fe la Ynmaculada Concepció de Maria Santíssima, disposant que se fessen a dit objecte tres dias de rogativas. Essent aquest enterament nou y diferent de tots los que fins ara se han ofert, encarrega sa excel·lència ho fes present al capítol per a que vejés com podrian efectuar-se ditas rogativas. En sa consecüència acordà lo capítol en lo mateix dia, reunit en rotlle, que podria fer-se una funció semblant a la que-s féu en 17 de desembre de 1848 per las tribulacions del mateix sant pare, però fent present a sa excel·lència que en atenció a trobar-se lo culto en tanta misèria de fondos, habia de procurar-se que la funció fos ab la major economia de gasto posible, no fent

contínua la exposició del Santíssim com ell habia indicat. Conformats que estigueren tots en lo modo, se executà en lo modo següent, que fou per tres dias consecutius en [...].

A la hora de tèrcia se exposà lo Santíssima Sagrament en lo altar major, baix docer de cortina, y se cantà la misa a dos cors, sens añadir en ella ninguna oració, per no haber-ho previngut lo senyor arquebisbe. Después de nona pujà lo clero al presbiteri, y se cantaren las lletanias majors, a veu dels parroquials, reservant-se en seguida. En las tardes, al comensar lo psalm dixit Dominus se posà de manifest sa Divina Majestat, y al temps de la manifestació incensaba lo canonge bordoner ab capa y en seguida se cantaren vespras, completas y laudes. Lo himne de Te Deum fou al atril y orgue, lo de laudes ab orgue y lo Benedictus a veus y fogot com se canta en los dias solemnes. Al benedictus, lo preste y canonge modern anaren a incensar al altar major com la octava del [foli 466v] Corpus y después de laudes pujà lo clero ab ciris al presbiteri, se cantà la lletania de Maria Santíssima, també a veu dels parroquials y después del Pange lingua y donada la benedicció per lo senyor arquebisbe, reservà lo preste detràs del altar major.

Vinguda del capità general La Rocha a esta ciutat y visita a aquesta santa yglésia.

En la visita que lo capità general La Rocha feya per aquest Principat en los primers mesos de 1852 passà també per aquesta ciutat en la que féu la entrada lo dia 12 de maig a los dos de la tarde. Sabedors los senyors síndichs de la sua arribada anaren immediatament a donar-li la benvinguda en nom y representació del capítol, de lo que donaren compte al capítol en aquella mateixa tarde en lo rotllo que-s tingué després del cor. També i donà compte de que en virtut de avís donat per lo senyor arquebisbe se repicaren las campanas a la sua entrada. A tot lo que los senyors capitulars digueren; placet. Al dia següent fou convidat lo president del capítol al dinar ab què lo ajuntament volgué obsequiar al capità general, qual dinar se tingué en la casa de la ciutat. Lo mateix dia lo referit capità general avisà al capítol que tindria gust de vèurer la catedral y las cosas que en ella hi ha notables, señalan la hora de las vuit. En virtut de aquest avís los senyors síndichs, obrer y secretari estigueren a dita hora a esperar-lo en la porta major que se obrí de par en part. Los referits canonges estavan en hàbits de cor, lo primer síndich li donà aigua beneita ab lo hisopo que tenia en una esefata de plata lo monjo dormitorer. Al moment de la entrada rompé la orga que no deixà de tocar fins que hagué surtit. Los quatre canonges acompanyaren a sa excel·lència y comitiva a las pilas bautismals, de aquí pasaren a la

capella de Santa Tecla, luego al altar major ahon sa excel·lència féu un rato de oració. Visitaren lo sagrari de detràs lo altar major, luego la sacristia, claustros, sala capitular y tornarent a entrar en la yglésia visitant las capellas del [pàgina 467] Santísim y de la Concepció despedint-lo finalment en la mateixa porta, per la que havia entrat ab la mateixa cerimònia del aigua beneita que al entrar. A tot aquest obsequi se manifestà sa excel·lència sumament agraït y complascut, oferint los seus respectes al capítol. Com aquesta visita se allargà fins a més de las nou horas, lo senyor síndich disposà que no-s tocàs al cor fins que anàs a surtir sa excel·lència de la yglésia, y per aquest motiu en dit dia no-s comensarian horas fins a haver-lo despedit de la yglésia.

Atentat horrorós contra la persona de sa majestat la reyna dona Isabel 2^a. Any 1852.

Era lo dia 2 de febrer de 1852 en què la reina dona Isabel 2ª tenia determinat surtir a missa després de son felís part, succehit lo 20 de desembre del any anterior, y presentar en la iglésia de Atocha sa excelsa filla, la infanta dona Isabel Lluïsa Fernanda. Lo dia era lo més apropòsit per celebrar la iglésia la festivitad de la purificació de Nostra Senyora y de la presentació de son fill al temple. Tot estava preparat y de gran gala, tota la cort estava en moviment. La carrera des de palàcio fins a la iglésia de Atocha estava cuberta de un gentio immens, ansiós de saludar a la sua reina y vèurer a la que tal vegada un dia havia de ocupar lo trono de San Fernando. Ja la reina vestida de gran gala, rodeijada dels grandes, dels ministres, dels alts dignataris, de tota sa servidumbre, dels alaborders y guàrdias de la real persona, havia surtit de la règia estància y atravessava los corredors de palàcio quan de entre la multitud se destacà un eclesiàstich que en ademan de voler presentar un memorial a sa majestat y besar-li la mà, se adelantà fins a la règia persona y alsant un punyal ab mà sacrílega lo clavà alevosament en lo pit de la reina antes que ningú pogués detenir-lo. Afortunadament lo corset que portava internament la reina y'ls doblechs del manto real detingueren algun tant la violència del colp y no penetrà en termes que fos mortal la ferida. No obstant en lo primer moment y en mitg de la confusió, que naturalment devia produhir [pàgina 468] tan inesperat succés, se cregué gravement compromesa la existència de sa majestat y se temé per la sua vida. Axí és que los primers partes que-s donaren a las províncias, se anuncià que la reina havia estat gravement ferida y se ordenavan rogativas per la sua vida. Axí-s practicaren en aquesta iglésia las que se comensaren lo dia 8 de febrer, cantant-se una missa solemne ab exposició del Santísim Sagrament a la que assistiren

las autoridades civiles y militares y continuant-se en los següents ab las lletanias després de tèrcia, fins al dia 11 en què-s rebé notícia oficial de que la reina havia entrat en estat de convalescència.

Com per aquesta plausible notícia, axí com per solemnizar lo natalici de la princesa se ordenaren festeig públichs, lo capítol, invitat al efecte cregué que devia péndrer part en ells. Destinant-se los dias 15, 16 y 17, se il·luminà vistosamente la fachada de la catedral y costejà la funció de iglésia que se celebra lo dia 15 ab assistència de todas las autoridades y corporacions, tan civils com militars. La funció consistí en una missa solemne y Te Deum ab música, gran il·luminació y sermó que se encarregà al canonge magistral don Anton Palau.

Ab motiu del naixement de la princesa y de la salut de la reina, sa majestat determinà fundar en Madrid un gran hospital ab el nom de hospital de la Princesa, costejat en part ab fondos propis de la reina y part ab los productos de una suscripció que se obriria al efecte y en la que no se admeterian donatius majors de 100 reals. Invitat lo capítol a concórrer a aquesta bona obra sos individuos se suscrigueren per la quantitat màxima de 100 reals.

Com lo autor de aquest detestable crimen fou un eclesiàstich, lo nunci apostòlich féu reservadament una excitació als prelats per a que per si y per las corporacions a ells subjectes se fessen enèrgicas exposicions a la reina en què anatematisassen tan horrible crimen y apartassen tota suspita de complicitat. Axí lo practicà en efecte aquest capítol y ab fecha de 10 de febrer elevà a sa majestat la sobredita exposició, la que anava en nom del peralt y del capítol.

Lo miserable autor de aquest horrible atentat fou un tal don Martí Merino, subjecte de pèssims antecedents que havent entrat en la religió fran-[pàgina 469]-ciscana en la sua juventut havia estat espulsat de ella per la sua conducta poch arreglada y per la exaltació de las suas ideas políticas. Sempre havia pertanyescut a la fracció liberal més avansada, havia tingut que emigrar a Fransa de ahon no regressà fins al any [...]. Havia professat sempre la doctrina del tiranicidi y ab aquesta idea mai havia abandonat la resolució de clavar un punyal alevós en una persona real, lo que verificà com havem dit en lo 2 de febrer. Arrestat en lo mateix acte y entregat a la acció dels tribunals fou judicat y condemnat a la pena capital, la que executà sent antes degradat de tots los honors y dignitats eclesiàsticas ab las terribles cerimònias e imponent aparato que per aquest casos ordena la iglésia. Lo alevós regicida fou ajusticiat en Madrid lo dia de febrer de 1852. Y perquè lo fanatisme revolucionari no tingués ocasió de sustràurer las relíquias del desgraciat autor del atentat per disposició del govern fou cremat lo seu cadàver y dispersadas las suas cendras. Encara que'l desgraciat Merino pertanyia al estat eclesiàstich, ningú imputà al clero la complicitat del crimen perquè eran ben conegudas las ideas y la escola a què pertanyia lo regicida.

[pàgina 470]

Construcció de un altar de jaspes a Nostra Senyora del Claustro. 1852.

Durant lo siti de aquesta ciutat en lo any 1811 caigué sobre la capella de Nostra Senyora del Claustre una bomba que destruí la bòveda o mitja taronja de dita capella y a més incendià lo altar en què se venerava la imatge, salvant-se aquesta casi miraculosament. A causa de aquest desastre se traslladà la imatge a la catedral, col·locant-se en la capella dita de la Mare de Déu dels Sastres, ahon rebé lo culto convenient fins que pogué reconstruir-se la pròpia capella que fou en [...], costejant-se ab los fondos que pogueren reunir-se de las limosnas y donatius de vârios devots. Però aquestas limosnas no bastaren per reparar lo altar y tingueren que habilitar interinament un altar de perspectiva en lo que se col·locà la imatge fins que se li pogués construir un altar digne de la celebritat de aquella venerable imatge. Essent administrador del claustro lo il·lustre don Josep Caixal, que després fou bisbe de Urgell, se proposà ab gran zel fer un altar corresponent, encarregant-se del disseny y dels medallons y esculturas de màrmol lo arquitecte don Bernat Verderol. Tot lo altar a excepció dels medallons y esculturas és de jaspes tallats de las canteras de aquesta ciutat. Además se feren vârios adornos com són damassos a las parets del presbiteri, barandillas etcètera. En tot lo que se invertí la suma de 50.391 reals en la forma següent.

A Joseph Garriga de Sarreal per lo alabastro.....	1.020 reals
Al picapedrer Joan Alemany per lo altar segons contracte..	19.200 reals
Al mateix per los treballs del presbiteri.....	2.786 reals
Al mateix per lo arch del altar	800 reals
Al mateix per los treballs en rómprer la roca del camaril..	190 reals
Al mateix per los treballs de col·locar lo altar	362 reals
Al mateix per nous treballs en los pedestals.....	320 reals
A Bernat Verderol por los treballs de escultor	7.500 reals
Al mateix per los treballs de fuster en lo camaril.....	1.400 reals
Al serraller Ignasi Gual per las barandillas, etcètera.....	1.082 reals
A Pau Sabater per los treballs de mestre de casas	5.439 reals
A Anton Sanahuja per los treballs de dorador	3.120 reals
A Cristòfol Artigas per las basas.....	160 reals
	43.379 reals

[pàgina 471]

Suma anterior.....	43.379 reals
A Ysidro Bofill per lo enrajolat del camaril y ports.....	208 reals
A Bernat Verderol per las portas y portaladas de la sagristia	1.764 reals
Al fuster Llorens Verderol per col·locar la imatge en lo camaril	108 reals
A Joseph Verderol per las portas laterals	415 reals

Al mateix per las tauletas, etcètera.....	270	reals
Al emblanquinador Rafel Porta	200	reals
A Joseph Ortega per lo domàs	1.769	reals
De altrás 13 canas de domàs comprat en Barcelona a 3 duros	780	reals
A Joan Alemany, picapedrer, per recompensa	1.400	reals
A Bernat Verderol	86	reals
	50.379	reals

Per cubrir aquest gasto tingué que excitar-se la caritat de las personas piadosas, y axí-s trobà en los compte presentats per lo senyor Caixal que concorregueren a aquest obgecte ab donatius més o menos cuantiosos las personas següents.

Lo senyor arquebisbe excel·lentíssim don Anton Fernando de Echanove	4.400	reals
Los senyors capitulars que eran al principi de construir-se lo altar, los senyors Ferrer, Millà, Griver, Calbete, Caixal, Verdaguer, Mallolis y Valldeneu.....	3.784	reals
Don Nicolau Griver, canonge, ab condició de que se dóna lo altar vell	3.200	reals
Lo senyor bisbe de la Habana, excel·lentíssim don Francisco Fleix	712	reals
Don Anton Palau, canonge magistral	500	reals
Don Ventura Canals.....	360	reals
Don Martí Figuerol, degà	160	reals
Don Joseph Clanxet per cessió de la limosna de dos sermons del claustro	96	reals
Don Carlos Sors, canonge	60	reals
Don Joaquim Coderch, beneficiat.....	10	reals
Limosna de vârios sermons que vârios capitulars predicaren en la catedral y que cediren a favor del altar del claustro...	480	reals
Lloguers de la casa del claustro dels anys 1850, 51, 52 y 53	3.337	reals 12 diners
De donatius y limosnas de varios devots, los noms dels quals són desconeguts.....	14.493	reals 24 diners
	30.193	reals 2 diners

Comparant pues lo valor del altar y sos adherents ab las sumas destinadas a son costeg se troba la diferencia de 20.185 reals 32 maravedís, los que cedí lo precitat administrador don Joseph Caixal a benefici de la administració y en obsequi a la Verge.

[pàgina 472]

Conclòs que fou lo altar y arregladas ja totas las cosas se determinà lo dia en se col·locaria solemnement en sa capella la santa imatge, la que mentres se feyan las obras fou col·locada en la capella de Sant Esteve, al costat de la del San Cristo de la Salut. Lo dia

de la translació fou senyalat per lo 21 de novembre, diumenge cap de octava del patrocini, en cual dia, com és sabut, se fa la festa de Nostra Senyora del Claustro. Lo dissapte dia 13 vigília del patrocini se trasladà la imatge des del altar que ocupava interinament al altar major, antes de vespras, com se acostuma tots los anys, y al vespre se comensà lo novenari que continuà ab molta solemnitat en los nou dias consecutius. En cada hu dels nou dias predicà un senyor capitular. Finalment lo diumenge dia 21 després de acabada la funció, fou trasladada la santa imatge des de lo altar major a la sua capella que ja estava preparada y vistosament il·luminada. La acompanyaren en la professó lo senyor arquebisbe, lo capítol y demás clero, un gran número de devots ab atxas y ciris, assistint a tot assò un poble immens. Al dia següent, lo senyor arquebisbe volgué celebrar-hi la primera missa y després dels oficis de la catedral s'hi cantà una missa solemne ab música, la que celebrà lo il·lustre don Joseph Caixal, administrador de la capella.

Consagració del il·lustríssim senyor don Joseph Caixal, bisbe de Urgell. 1853.

Lo il·lustríssim senyor don Joseph Caixal, canonge de aquesta iglésia, fou nomenat bisbe de la Seu de Urgell en 22 de octubre de 1852. La santedat de Pió IX lo preconisà en Roma en lo consistori tingut en lo 10 de mars de 1853.

Tant luego com lo senyor Caixal comunicà son nomenament al senyor arquebisbe, li digué aquest que ja que la sua edat (era de 85 anys y mitg) no li permetia consagrar-lo, tindria a lo menos lo gust de apadrinar la sua consagració. Aquesta circumstància impedí al senyor Caixal de fer aquest obsequi al capítol com tenia intenció però algun temps después lo mateix senyor arquebisbe manifestà al senyor Caixal desitg de que lo capítol participàs del honor de apadrinar aquest acte y axí-s féu.

Al temps de comunicar lo senyor Caixal al capítol son nomenament se li oferí en tot y per tot y al mateix temps li demanà que se li permetés continuar en sa cadira fins a la sua consagració y en la germandat ab lo capítol fins a [pàgina 473] a la sua mort. Lo capítol acceptà lo padrinatge, li otorgà mol gustós la germandat, y permeté que continuàs en la pròpia cadira fins a estar preconisat, però per des de la preconisació fins a la consagració li senyalà la primera cadira del chor del archipreste adornant lo seu lloch ab una petita catifa y un coxí, en los dias que volgués baixar. En quan als càrrechs de llissons, missas, etcètera, se li manifestà que podia fer las que fos de son gust.

Vingut lo cas de elegir qui representàs lo padrinatge en unió ab lo senyor archebisbe, se nomenaren al més dignior dels dignitats

que ho era lo archipreste don Joan Corominas y al antiquior dels canonges que ho era don Nicolau Griver. Tractant de fer una demostració al senyor electo determinaren regalar-li un rich pectoral guarnit de diamants que quan se féu nou costa 6.080 reals y ara estava avalorat en 3.200.

Arribat lo dia de la consagració que fou lo 5 de juny, se arreglà lo presbiteri del modo següent. Se agrandí la tarima del altar major en una extensió de uns 16 pams cap a la part de la retxa i immediat al altar major y a la part del evangeli se posà una credensa, altra al mateix costat entre la porta de la sacristia y la del detràs del altar major, entre la porta de la sacristia y la de la Mare de Déu del Roser se posà lo altar del consagrando, devant de aquesta porta se col·locà un estrado, ab dosser per lo senyor archebisbe y compadrins. A la part de la epístola, y prop la retxa, se posà lo estrado per lo bisbe consagrant, detràs de ell una fila de cadiras, las mateixas de la sala, per los capitulars, y detràs de tot assò tres filas de banchs sobre un entarimat de dos palms de dalt per lo restant clero, ab lo que se admeteren a tots los forasters que·s presentaren ab hàbits de chor.

Se havian nomenat vèries comissions per rebre ja al senyor archebisbe, ja als demés bisbes, en cas que haguessen baixat per separat, però com tots baixaren junts, lo archebisbe y·l il·lustríssim senyor Caixal en un coche y·l consagrant y·ls assistents en altre, tot lo capítol surtí a rebre·ls en la porta major de la iglésia. Lo senyor bisbe de Barcelona fou lo consagrant y lo de Tortosa y Leyda los assistents. A un quart de deu entravan en la catedral los senyors bisbes, y a un quart de una ne surtian, per manera que entre tot se emplearen tres horas.

Per los convidats se havian col·locat un gran número de banchs en lo espay que media entre la retxa del presbiteri y la del chor però faltaven unas quatre passas per arribar a dita retxa. Los banchs estaven circumvalats de manera que ningú podia entrar al recinto sinó per la obertura que hi havia [pàgina 474] devant de la porta del chor. Però era tal lo gentio que acudí a la funció y se agolparen de tal manera que, rompent las fustas que formavan la clausura, entraren molta gent que no estava convidada, a pesar dels esforços dels guàrdias civil que se havien posat per mantenir l'ordre. Axò fou causa que no pogueren entrar molts dels convidats, no obstant de portar esquila de convit. No obstant a excepció de aquest petit desordre en lo principi, irremediable en semblants casos, lo restant de la funció se féu ab lo major ordre y quietut, a pesar de la immensa concurrència que umplia tot lo chor, crucero y naus col·laterals fins ahon alcansà la vista del altar major. Assistiren las autoritats civils y militars, lo ajuntament en cos en son banch propi y lo més lluhit de la ciutat.

Al entrar los senyors bisbes en la catedral tocà l'orgue lo que continuà en los intervalos que ho permetia la funció. La capella de música sols tocà en lo Te Deum. Estavan il·luminants los salomons y las retxas del chor y del presbiteri. Tots los gastos de la iglésia se constejaren de fondos del culto.

Al dia següent 6, a las sis de la tarde, lo senyor consagrat donà un refresch als capitulars, al que no hi assistiren més que·ls capitulars, no·ls senyors bisbes ni ningú altre. Al dia següent lo capítol correspongué ab altre refresch igual y los dos se tingueren en la casa del senyor canonge Griver que és la que està al costat de la iglésia de Sant Pau.

[pàgina 475]

Rogativas per la salut del señor arquebisbe lo excel·lentíssim don Fernando de Echanove y Zaldívar en los dias 8, 9 y 10 de novembre de 1854.

Lo excel·lentíssim señor don Fernando de Echanove a la edat de 85 anys a causa de las novedats políticas que sobrevingueren en aquest any y de las circulars opresivas a la autoritat episcopal espedidas per lo ministeri de Gràcia y Justícia, se postrà de tal manera que·s pot dir anava mort per la càmara de son palàcio y veyent los facultatius que sa excel·lència yl·lustríssima pasaba molt malas nits y que de cada dia se·l veyea en major decadència, ordenaren lo matí del dia 7 de novembre que se li administràs lo santíssim viàtich. Lo señor arquebisbe rebé ab gran serenitat y ab una resignació del tot cristiana tan trista indicació y des de luego manifestà als seus familiars que no volia que fos pontifical lo viàtich, sinó sensill y privat, portan·li la sagrada comunió des de la capella de palàcio. Aixís se verificà a las 11 del matí de dit dia, però si bé no·s féu saber al capítol ni altres personas, al moment de saber·se la novedat per la ciutat vàrios canonges y altres eclesiàstichs acudiren al palàcio y tingueren la satisfacció de acompanyar al Santíssim des de la capella a la càmara del prelat ab ciris, de lo que manifestà lo yl·lustre malalt tenir molta complacència al saber·o.

Per la tarde se tingué roll y·l señor degà, que juntament era vicari general y familiar de sa excel·lència yl·lustríssima, proposà al capítol lo fer·se rogativas públicas per alcansar de Déu Nostre Señor la preciosa salut del peralt. Y havent convingut lo capítol se resolgué que las tals rogativas se fesen segons costum en aquesta yglésia en casos semblants en los tres següents dias 8, 9 y 19. En sa conseqüència lo señor síndich féu avisar als chantres, mestre de capella y al chor de la re-[pàgina 476]-solució capitular y per la secretaria se pasà ofici al yl·lustre ajuntament convidant·lo a la funció. Se entrà

al chor a la mateixa hora y al comensar nona se esposà sa Divina Magestat en tots tres dias y-s cantà en lo primer la missa votiva de Beata Virgine, en lo segon de Beata Tecla y en lo tercer de Sancto Fructuoso. Acabat aquest segon ofici que-s cantà a dos chors lo capítol y demés residens se trasladaren en professó al presbiteri, allí se cantaren las lletanias de la verge seguint las preces ordenadas en lo ceremonial de aquesta yglésia y después de donar-se la benedicció ab lo Santíssim Sagrament se reservà. Las tres misas votivas que quedan espresadas las cantà lo canonge bordoner y-s continuà fins a la mort del prelat la collecta en la missa Pro infirmo.

[pàgina 477]

Còlera morbo en tota España.

En lo any 1854 invadí la epidèmia del còlera morbo a tot lo regne de España. Des de lo any 1834 en què esperimentaren aquest espantós mal las ciutats de Barcelona, València, Tarragona y alguns altres pobles del Principat no-s tingué notícia de que en ningun punt de España se patís tan horrosa malaltia y después de 20 anys presentant-se primer en Galísia anà estenen-se de tal manera per tota la península que apenas hi hagut poble per insignificant que sia que no hàgia esperimentat aquest asot de Déu. Fins en aquest any se creya comunment que sols en lo estiu podia fer estragos lo espantós colera però en aquest any se ha vist clarament que no respecta estasions, pues en las províncias de Navarra en hivern fou cuan invadí fent estragos en aquella part de España. Dexant a part las demés províncias del regne y concretant-nos en Cataluña lo mal se estengué de una manera que no està al alcanse dels hòmens pogué definir. Hi hagué poblacions en las que lo mal se desarrollà ab la major fúria des de una principi, se calmà después y pasats alguns dias tornà a envastir fortament. En altres se desarrollà ab molta benignitat causant pocas víctimas y en no pochos pobles y ciutats, si bé hi hagué algun que altre cas, no exedí lo número de morts dels que ya corresponian los demés anys per las malalties comunas. En aquesta ciutat de Tarragona se notà algun que altre cas del còlera a últims de juliol y lo dia 15 de octubre se cantà lo Te Deum en acció de gràcias al Omnipotent per haber cesat la malaltia. En tot aquest período lo malt fou insignificant pues se pasaren dias sens haber-i cas algun, hi hagué dias que moriren tres o quatre, solament, de modo que-s pot dir que-l mal no se desarrollà a pesar de haber tingut comunicació la ciutat ab tot lo món, per què ab la fingida [pàgina 478] vigilància entraba cualsevol transeünt vingut de paratget infisionats y això és tan cert que per experiència sabem haber dexat entrar personas vingudas de Barcelona en lo período de la acresència del mal per dos pesetas

donadas de regalo als que estaban de guàrdia en la barrera. No aixís succehí en Valls, Cambrils, Torredembarra, Vilafranca del Panadès. En aquestos puns lo còlera féu mols estragos. En Cambrils poblasió de 2.700 ànimas moriren 202 personas en menos de 15 dias, ab la circunstància que en 36 horas moriren 30 personas, lo mateix número a porporció moriren en los demás puns citats.

Fou aquest mal mol executiu de manera que en dos dias lo atacat o era víctima o convalexia de la malaltia. No-s coneix remey algun que puga dir-se ser espesífich per curar de aquest malt. Lo que produí bons resultats en uns, en altres los matà o moriren a pesar de ell, aixís és que la divina providència disposà molt acertadament que los hòmens li donaren lo nom de còlera morbo perquè en efecte és la còlera de Déu que de tal modo vol castigar las prevaricacions e infidelitats dels pobles.

La presen ciutat no obstan se previngué per lo cas de desarrollar-se lo mal com sucehí en Barcelona, Lleyda, Manresa, Càdiz, Granada, en fin tot España, a més de las poblacions ja citadas, se previngué de hospitals de colèrichs per militars y per paixans y creà una nova junta de sanitat que cuydà de reunir fondo per aténdrer a las necessitats dels malalts pobres. Se reuniren alguns caudals més después de cantat lo Te Deum se retornà a cada cual a porporció lo que quedà satisfetas totas las atensions.

En la poblasió del port lo còlera tampoch féu estragos, moriren poch y estigué també molt previnguda. Se recaudà molt diné per socórrer als menesterosos.

Lo clero se portà molt bé, perquè lluny de marchar-se se pres-[pàgina 479]-tà a servir y prestar los serveis propis del seu ministeri.

[pàgina 480]

Viático, estremaunción, muerte y entierro del excelentísimo e ylustrísimo señor arzobispo doctor don José Domingo Costa y Borràs.

El señor arzobispo Costa padecía una enfermedad de estómago que le causaba frecuentes vómitos desde muchos años atrás. Agravósele visiblemente desde marzo de 1864 hasta el punto de temer los médicos por su vida y ordenar para edificación de los fieles la administración del santo viático, el cual tuvo lugar en el día 22 de marzo, martes de la Semana Santa a las 8 horas de la noche. Fueron avisados todos los señores canónigos a quienes pudo encontrar el monje sacristán, por la inesperada novedad y precipitación. Reunidos los señores canónigos y beneficiados con hábitos de coro y según costumbre debajo palio que llevaron dos canónigos, dos comensales y dos beneficiados, el señor deán llevó la Magestad al ylustre enfermo. En la pieza y alcoba de su excelencia ylustrísima solo penetraron

los señores canónigos. Habiendo sido viaticado con suma edificación de todos los allí presentes, por la fe y entereza de ánimo con que pronunció las palabras el señor arzobispo se regresó a la yglesia por el mismo orden. No asistieron las autoridades por causa de la precipitación que no permitió fuesen avisadas oportunamente. Siguió la gravedad sin alarmas a los médicos hasta el día 3 de abril en que temiéndose un ataque inesperado, se ordenó la extremaunción que tuvo lugar en dicho día, domingo de Quaresma a las 12 horas del día en los mismos términos del viático, siendo el señor arcipreste quien se la administró. Duró once días su vida, conservándose [...]

[foli s/n]

Còpia de un quadern de nottas sobre pontificals y demés funcions de yglésia que manà descríurer lo il·lustríssim senyor archebisbe don Pere Copons per son ús y govern per lo que se han regulat los il·lustríssims senyors archebisbes sos successors.

Notta del modo deu combidar-se la ciutat o regidors quant sa il·lustríssima vol celebrar de pontifical en sa yglésia.

La ciutat o regidors acompanyan a sa yl·lustríssima des de son palàcio a sa yglésia sempre que en esta celebra de pontifical, per ço, un capellà de sa família lo dia antes a la tarde acabadas las vespres (que és de las quatre a las sinch horas), en cas hage la ciutat acistit en aquellas com esdevé en la vigília de Santa Thecla los combida, immediatament, que los regidors han arribat a la sala del concistori fent-los a saber que sa yl·lustríssima lo endemà celebrerà missa pontifical y baixarà a la yglésia a N. hora y que estimarà la acostumbrada acistència [foli s/n] de la ciutat o regidors, conforme estil y consuetut. Tinguda resposta, lo capellà participa a sa il·lustríssima quedar avisada la ciutat o regidors.

En cas que la ciutat o regidors no asistescan a vespres se combidan al matí, donant-se a las vuit horas el recado, a un dels verguers que habita en casa la ciutat. El capella que destinarà sa il·lustríssima per donar est recado deurà primerament informar-se de la hora en què se comensarà prima, per quant al temps se diu esta procurarà sa yl·lustríssima baixar a la yglésia per a poder comensar tèrcia. Lo que previndrà també a la ciutat.

Modo de rèbrer la ciutat o regidors quant pujan a palàcio per a acompanyar a sa il·lustríssima lo dia en què celebra de pontifical.

Un quart antes de la hora señalada se dóna avis per medi de un lacayo, el qual deu donar-lo, a un verguer de la ciutat o regidors de estar aparellat sa il·lustríssima per baixar a la yglésia, lo que sabut van los regidors al palàcio. La família los rep al capdevall de la escala, [foli s/n] ço és, al últim escaló y anant davant dita família

los acompaña, entrant per lo portal se troba al costat del quadro de Nostra Senyora, y al arribar al portal de la sala de la guarda fan ala y deixant la entrada libre entran los regidors a dita sala de la guarda. Sa il·lustríssima que està ja vestit ab mantelet, musseta y bonete, al arribar los primers regidors al portal de dita sala de la guarda, se troba en lo altre portal, per lo qual se entra al quarto de la alcova y va eixint, de manera que ve a incorporar-se ab los últims regidors al temps de arribar estos a mitja sala de la guarda. Fa son compliment y sens detenir-se parteixen per la yglésia anant lo crusero en son puesto, que és davant dels regidors però després dels verguers que portan las massas y no ladeat de estos, la família, emperò de sa il·lustríssima va tras immediatament.

Se adverteix que en la entrada pública del il·lustríssim senyor don Jaume de Cortada, que se féu als 26 maig 1755, lo crusero cubria solament als regidors, anant el mitg dels dos últims, y no als cavallers convidats per dits regidors. Per qual motiu se escusaren dits cavallers concórrer ab la ciutat en la funció de la tarde.

Esta prevenció deu tenir-se present en lo cas de associar los cavallers als regidors, com acostuman en lo dia que sa il·lustríssima celebra de pontifical.⁵⁶

En lo any 1733 per ocasió de plourer lo matí de Santa Thecla no pogueren los regidors venir a palàcio per associar a sa il·lustríssima. Y no havent-se trobat exemplar del que en semblant cas se havia practicat, ab recado que passà sa il·lustríssima per medi de Ygnasi Casanovas, convingueren los regidors en que presehint avís del temps en què sa il·lustríssima baixaria a la cathedral estarian promptes en aquella per rèbrer-lo. Lo que executat baixà sa il·lustríssima ab lo cotxe y al arribar davant lo portal major [foli s/n] se trobaren ja los regidors per a rèbrer-lo en dit portal a la part de dins. Ministrà lo aspensori lo regidor decano y se continuà el associar-lo more solito. Y finit lo pontifical los regidors acompanyaren a sa il·lustríssima fins al portal quedant-se a la part de dins, y no obstant que en dit puesto ja se despedí sa il·lustríssima se mantingueren los regidors en aquell fins que sa il·lustríssima hagué pres lo cotxe.

Del que se practica en lo dia de pontifical y lo que se deu prevenir.

El dia antes al matí un capellà de sa il·lustríssima combida a las dignitats o canonges acistents, tant per la assistència en la yglésia, com per lo dinar. Los senyors canonges solament assisteixen en lo cas de trobar-se impedits o ausents algunas de las dignitats conforme se practicà en los pontificals de Santa Thecla dels anys 1731 y

56. Text anotat al marge.

1733, en què per estar impedidas algunas de las dignitats (que per la assistència dels pontificals y demás funcions dehuen ésser al mateix temps també canonges, pues las solas dignitats no poden assistir) se convidaren dos capitulars y foren los antiquiors, que eran los senyors canonges Margall y penitencier. Y per haver-se escusat lo primer en un y altre any ab motiu de sos atxaques se passà a combidar al senyor canonge Bover que se subseguia en la orde de antiguitat, el qual assistí en 1731.

[foli s/n]

Paraments.

Color el que demana la festa

Amito	Calse	Dos tovallolas blancas ab puntas
Alba	Bossa de corporals	Campaneta
Cíngulo	Missal	Lo estrado
Estola	Cànon	Cadira
Manipulo	Candelas de cristal ab son platet	La sacristia subministra
Dos tunisellas	Safatilla	dos safates la una gran y la altra petita
Pluvial	Una Garrafina de mal	Gerro y fuente y la catifa que posan los col-legials en lo presbiteri
Pàlio		Vesia
Dos mitras		Hòstias
Bàculo		Palmatòria
Dos tovallolas de tafatà		Quatre atxes

En est dia rebuts los regidors en la conformitat expressada en lo capítol antecedent, baixa sa il·lustríssima a la yglésia prenent lo camí per devant la carniceria del capítol y carrer que ix al pla de la seu y entra per lo portal major de la yglésia ahont lo regidor decano pren lo aspensori (que li presenta un patje de sa il·lustríssima que a est fi estava ja en dit puesto) y lo presenta a sa il·lustríssima, donat lo asperges, se encamina al altar major, passant per la part de la yglésia [foli s/n] ahont està la capella de la Puríssima Concepció, al arribar al portal de la reixa del presbiteri deixen los regidors a sa il·lustríssima, donant-los la benedicció. En dit puesto los diacas assistents revestits dels àbits de chor reben a sa il·lustríssima als quals també dóna la benedicció y medi entre ells, va a la última grada del altar, ahont possada la almoada per un patje fa breu oració, després se'n va a la cadira que està parada a la part del evangeli, cerca lo portal de la sacristia, se assenta com també los assistents en los tamburets quedant sa il·lustríssima medi entre ells. Lo diaca y subdiaca del altar ixen revestits, al passar devant sa il·lustríssima fan

inclinació de cap y los dóna la benedicció. Se assenten ocupant los tamburets en què estavan los diacas assistents que al eixir lo diaca y subdiaca los deixaren fen inclinació de cap a sa il·lustríssima al temps de partir-se donant-los també la benedicció.

Vestits los diacas y presbíter assistents, ixen de la sacristia y se assentan, ço és, los diacas assistents y diaca y subdiaca de altar en tamburets, possats línea recta hinc inde al costat de sa il·lustríssima y lo presbíter assistent en son tamburet, possat un poch apartat de dita línea, donant la cara a la part del evangeli del altar. Se alsa sa il·lustríssima y assistents y descuberts dihuen el Pater Noster girats en vers lo altar. Sa il·lustríssima ab veu alta entona lo vers Deus in adiutorium per la hora de tèrtia continuant lo demés lo chor, y entonat en ell el psalm Legem pone mihi Domine [foli s/n] se assentan tots. Luego un capellà de sa il·lustríssima, presenta lo cànon y altre capellà té la palmatòria y sa il·lustríssima junt ab los assistents, legeixen la antífona, y alternadament los psalms de la preparació. Entre tant lo subdiaca porta de la credensa las sandàlias *ab una safata cuberta de tafata*,⁵⁷ las quals calçan dos patges, fent ala los demés, y lo subdiaca se'n torna a son puesto. A arribar al Kirie eleison de la preparació, se alsan tots y estant descuberts y girats de cara al altar, llitg sa il·lustríssima los versets y las oracions.

Finidas las oracions se assentan, despullan a sa il·lustríssima del mantelet y musseta, dient la oració Exhuce me Domine, lo diaca li lleva lo anell, pren sa il·lustríssima aigua a mans y lo presbíter assisten ministra la tovallola per a eixugar-se. Lo diaca y subdiaca lo van vestint, ajudant-hi també los capellas de sa il·lustríssima dels paraments puntificals que un patje agenollat los presenta sobre una safata dihent sa il·lustríssima las oracions corresponents a aquells. Vestit sa il·lustríssima sobre la estola, lo pluvial, lo diaca li posa la mitra (pro ut in ceremoniali) se assentan, y al haver lo chor repetit la antífona de tèrcia se alsan tots y sens deixar sa il·lustríssima la mitra y cantada per lo subdiaca del altar la capítula de tèrcia y en lo chor los versets, deixa sa il·lustríssima la mitra y canta la oració del resò dihent Dominus vobiscum et oremus, sens separar las mans fent solament inclinació de cap al dir Oremus.

[foli s/n]

Conclusa la oració pren la mitra, se assenta y dihent lo chor Benedicamus Domino se acaba la hora.

Després lo diaca lleva la mitra, deixa sa il·lustríssima lo pluvial, se vesteix la tunisella, dalmàtica, guans, cassulla y pàlio, el qual porta del altar un capellà de sa il·lustríssima, ab una safata cuberta de

57. Text anotat al marge.

un tafatà. Lo diaca y subdiaca lo posan ut in ceremoniali fixan las agullas, lo diaca possa la mitra, el presbíter assitent lo anell y luego ministra la naveta, possa sa il·lustríssima ensens, beneint-los more solito, pren lo bàculo que ministra un comensal o beneficiat de la yglésia, vestit ab pluvial per ésser consuetut de la yglésia. Pren sa il·lustríssima el gremial y medi entre los assistents va al altar, deixa lo gremial, bàculo y mitra que lleva lo diaca, fa genuflectió sobre la almoada possada per un patge sobre la última grada y comensa la missa.

Havent sa il·lustríssima dit la oració Oramus te Domine y besat lo altar deóscula lo evangeli de la missa tenint lo subdiaca en la part del evangeli lo missal, ajudant-hi el presbíter assitent. Lo diaca de altar ministra la naveta, posa sa il·lustríssima ensens, los beneix, ensensa lo altar, etcètera. Y per rèbrer la insensació sa il·lustríssima de mà del diaca de altar en lo costat de la epístola, lo diaca assitent li possa la mitra, després sa il·lustríssima [foli s/n] va al mitg del altar, baixa a la tarima o *última grada*,⁵⁸ fa genuflectió y pren lo bàculo y gremial va a sa cadira, quedant-se lo diaca y subdiaca de altar en lo banch que està al costat de la epístola.

Arribat sa il·lustríssima a la cadira deixa gremial, bàculo y mitra, y estant dret llitg lo introhit y dits los kiries se assenta ab mitra, pren lo gremial y vénen los bordoners y entonan el Glòria, quedant sa il·lustríssima assentat fins que al dir lo chor lo últim Kirie lo diaca lleva la mitra, deixant lo gremial, se alsan, fa sa il·lustríssima inclinació de cap al altar y canta el Gloria in excelsis y lo continua ab los assistents ab veu baixa. Finit lo Glòria se assenta, present lo gremial y mitra. Acabat que ha lo chor la Glòria, deixa mitra y gremial y estant dret y girat al poble canta Pax vobis, y girat en vers lo altar canta la oració sens anadir-hi la peroració et famulos, acabada la oració pren mitra y gremial y se assent. El subdiaca va a cantar la epístola y acabada va a besar la mà a sa il·lustríssima. Entretant llitg sa il·lustríssima la epístola Tracte el munda cor meum, lo evangeli señant lo missal y a si responent los assistents. Finit lo evangeli, el diaca de altar porta lo missal en mitg de aquell, va a bessar la mà a sa il·lustríssima, torna al altar y agenollat en la última grada diu lo munda cor meu. En lo ínterin lo presbíter assitent ministra la naveta a sa il·lustríssima y posa encens. Lo diaca torna devant sa il·lustríssima per rèbrer la benedicció, la qual li dóna sa il·lustríssima dihent [foli s/n] Dominus sit in corde tuo, fa lo diaca profunda inclinació y va a cantar lo evangeli.

58. Text anotat al marge.

Al cantar lo diaca Dominus vobiscum deixa sa il·lustríssima la mitra y gremial y estant dret pren lo bàculo tenint-lo en las dos mans tot lo temps dura lo evangeli, el qual acabat se assenta per estar distant el puesto ahont se canta. Al temps se vol començar a cantar lo evangeli quatre patges de sa il·lustríssima ixen ab atxas de detràs lo altar major, dos per cada costat y se posan en lo pla del presbiteri de cara al altar major, fent al arribar genuflecxió al altar y després se giran a sa il·lustríssima fent-li cortesia. Després tornan a posar-se de cara al altar y fan las acostumadas cortesias al ohir lo Santíssim Nom de Jesús. Finit lo evangeli fan geneflecxió al altar, cortesia a sa il·lustríssima y se'n tornan dos per cada part del altar en la conformitat que hisqueren.

El subdiaca porta a besar lo evangeli al qual deoscula sa il·lustríssima estant dret y sens mitra immediatament lo presbíter assistent insensa a sa il·lustríssima que està sens mitra, luego girat en vers lo altar canta lo credo, lo continua ab veu baixa, arrodillant-se tots al dir Et incarnatus est. Acabat lo credo se assenta prenent a mitra y gremial. Al temps que canta el chor lo vers Et incarnatus est sa il·lustríssima ab mitra y los assistents descoberts inclinan lo cap en vers lo altar. Havent el chor acabat lo credo deixa sa il·lustríssima la mitra y gremial y estant dret y girat al poble canta Dominus vobiscum [foli s/n] y oremus y llitg (també dret) lo offertori.

Per haver-hi consuetut de rèbrer offertori en las missas de pontifical, llegit lo offertori deixa sa il·lustríssima los guants y presa la mitra, bàculo y gremial va al portal de la reixa del presbiteri ahont se assenta ab los assistents, reb lo offertori, primerament dels oficials de sa il·lustríssima alternativament ab los regidors després del poble. Quant apar a sa il·lustríssima haver-se detengut bastant per consuelo del poble torna al puesto ahont estava antes, deixa lo anell pren aigua a mans que ministran los capellans de sa il·lustríssima, donant-li la tovallola (que presenta un capellà de sa il·lustríssima) el presbíter assistent el qual després li posa el anell y pres lo bàculo y gremial va al altar, deixa mitra, bàculo y gremial, fa genuflecxió puja al altar, lo besa, fa la oblata y la insensació de esta y del altar, rebent després la insensació ab mitra, pren aigua a mans dihent la lavabo y deixada la mitra continua la missa.

Acabat lo prefaci quatre patges ixen ab sas atxas en la conformitat hisqueren al temps de cantar-se lo evangeli y se agenollan en lo pla del presbiteri, tenint elevadas las atxas, al temps se alça la hòstia y calzer, après se'n tornan fent antes genuflecxió, però si se hagués de donar la comunió dins la missa se quedarian en dit puesto fins a haver-se distribuïda.

Continuant la missa sa il·lustríssima dona lo Pax tecum a cada un dels assistents y després de la purificació y ablució ab mitra pren

aigua a mans, prossegueix la missa, dóna la benedicció al poble tenint la creu o guió al davant [foli s/n] y girat de cara a la creu diu Sit nomen Domini benedictum y lo comensal que ministra lo bàculo deu passar al costat de la epístola per a donar-lo immediatament de haver sa il·lustríssima dit benedictio Dei omnipotentis. Seña sa il·lustríssima el evangeli de Sant Joan y a si va al mitg del altar ahont deixa lo pàlio en una safata que deu haver possat un capellà de sa il·lustríssima, se'n torna a sa cadira proseguint lo evangeli que casi al arribar a la cadira diu Et verbum caro agenollat en vers lo altar.

Finit lo evangeli los assistents lo despullen dihent sa il·lustríssima el càntich Benedicite ab lo demás de actione gratiarum. Pren lo mantellet y musseta al temps que lo diaca y subdiaca de altar despullen a sa il·lustríssima, el presbíter y los dos diacas assistents fent cortesia a sa il·lustríssima y rebuda la benedicció se'n van a despullar y tornan a eixir en ocasió que sa il·lustríssima esta ja per anar-se'n. A las hores lo subdiaca y diaca de altar, feta cortesia y rebuda de sa il·lustríssima la benedicció se'n van a despullar y los dos assistents que quedaren acompanyan a sa il·lustríssima fins a la porta de la reixa, ahont se troban ja los regidors que acompanyan a sa il·lustríssima a palàcio, passant per los mateixos puestos y carrers que al anar y continuan los regidors a acompanyar a sa il·lustríssima fins al puesto los rebe, ço és, fins al mitg de la sala de la guarda passant per los mateixos quartos que al venir. Sa il·lustríssima los torna acompanyar fins al portal que ix al corredor quedant-se a la part de dins [foli s/n] y a la part ahont se troba el quarto de Nostra Senyora lo cruzero està fora dit portal y a la mateixa part de sa il·lustríssima los regidors van eixint forman ala al corredor, sa il·lustríssima los dóna la benedicció y se retira. La família de sa il·lustríssima, que ja anava al davant, continua a acompanyar als regidors fins al portal principal de palàcio quedant-se a la part de dins fent tots una ala.

Dia de commemoració dels difunts.

En est dia als dos quarts per las nou se comença prima y seguidament se dihuen las demás hores y tocadas las nou pujan los capitulars a buscar a sa il·lustríssima. Se ha de prevenir una estola negra y palmatòria y se mudan los hàbits de chor.

Sa il·lustríssima no fa altra funció que al haver-se de cantar la última absoluta dins la capella del Claustro dita del Corpus y haver-se'n anat lo preste y assistents diu submissa voce el psalm de Profundis ab tot lo chor que queda. Finit dit psalm el escolanet li presenta lo llibre y diu sa il·lustríssima los següents versets:

V. Requiescant in pace R. Amen.

V. A porta inferi R. Erue Domine animas eorum.

V. Domine exaudi orationem meam.

R. Et clamor meus ad te veniat.

V. Dominus vobiscum. R. Et cum spirita tuo.

Oremus fidelium Deus. Acabada la oració diu los següents versets:
[foli s/n]

V. Rèquiem aeternam dona eis Domine. R. Et lux perpetua luceat eis. V. Requiescant in pace. R. Amen. Luego de allí parteix sa il·lustríssima per son palàcio acompanyant-lo los capitulars.

Vigília de Nadal.

Cantada en la cathedral la kalenda que seran cerca las nou hores, los prelats de las religions que se congregan en dita yglésia pujan a palàcio per donar las bonas Pasquas de Nativitat de Senyor a sa il·lustríssima. Per ço, se posan las cadires del quarto de las visitas en orde. Reb sa il·lustríssima a dits prelats donant-los assiento en dit quarto e immediatament el superior aquí toca fa lo rahonament. Sa il·lustríssima respon y luego se'n va acompanyant-los sa il·lustríssima.

També pujan los col·legials est matí als quals reb sa il·lustríssima en dit quarto dret, el rector se posa en testera del círcol dels col·legials, diu una breu oració en llatí a què respon sa il·lustríssima en llengua vulgar y besant-li la mà al anar-se'n.

El molt il·lustre capítol per un capellà envia recado a sa il·lustríssima suplicant se servezca señalar hora y asseñala las onse per haver-se ja en esta hora acabat los divinos oficis, essent cerca dita hora sa il·lustríssima se vesteix ab mantelet y musseta, la família està aparellada (per ço, lo patge de guarda a tres quarts de onse deu tocar la campana) al arribar los comissaris del capítol a palàcio el patge de guarda avisa a sa il·lustríssima [foli s/n] mentre los capellans y patges los reben al cap de la escala baixant *fins al primer replà de la escala*⁵⁹ y los acompanyan fins al portal, per ahont se entra a la sala de guarda sobre del qual estan las armes, quedant-se a la part de defora fent tots una ala. Sa il·lustríssima reb en est portal y a la part de dins als comissaris cedint la entrada dels dos portals, ço és, lo que entra en lo quarto de la alcova y lo del altre ahont los dóna assiento. Y assentats en las cadires estan ja aparelladas fan lo rahonament y respont que ha sa il·lustríssima [...], los acompanya fins al portal de la sala se troba devant la aula provincial y *algunas vegadas fins al portal que dóna al corredor*.⁶⁰ Y quedant-se sa il·lustríssima a la part de dins se despedeix y la família continua en acompanyar-los fins al últim grahó de la escala.

59. Text anotat al marge.

60. Text anotat al marge.

Lo il·lustríssim senyor archebisbe don Jaume de Cortada disposà que en semblants funcions anassen los capellans e sa família ab bonentes y que junt ab los patges rebessen als síndichs de capitulars al últim grahó de la escala y després los acompanyassen fins al portal major del palacio, quedant-se de part de dins, fent ala tota la família.⁶¹

Dia de Nadal.

No té sa il·lustríssima en est dia funció especial y si voldrà assistir al offici deu observar-se lo que se practica en los dias que resideix, advertint-se emperò que en est dia se entra al chor a las nou horas y per haver-se ja antes dit prima immediatament se comensa tèrtia y luego pujan los capitulars per associar a sa il·lustríssima.

[foli s/n]

Dia de Sant Esteve protomàrtir.

En est dia se celebra de pontifical y se observa lo que està ja notat en lo dia de pontifical.

Benedicció y distribució de cera en lo dia de la Purificació de Nostra Senyora.

Atès que sa il·lustríssima en lo any 1730 insinuà al il·lustre capítol que desitjava fer esta funció demanà los exemplars del modo la havian practicat sos il·lustríssims antecessors. Per ço, los síndichs de capítol miraren si se trobarian aquells y sols encontraren haver feta esta funció el il·lustríssim senyor Llinàs. Y respecte que de dit exemplar ni de altra funció practicada per los il·lustríssims antecessors, no se podrà péndrer norma per regular esta funció conforme al ritu prescrit en lo ceremonial episcoporum el qual novament ha manat observar-se la santedad de Benet XIII ab sa butlla expedida que comensa Apostolici ministerii no trobant-se així mateix practicada esta funció després de la expedició de dita butlla per lo immediat antecessor de sa il·lustríssima, havent-se conferenciat la mateixa entre sa il·lustríssima y los síndichs del il·lustre capítol a fi de conformar-se en lo possible ab lo ritu prescrit en lo ceremonial episcoporum acordaren las dignitats y capítol fer esta y demés funcions [foli s/n] semblants en la forma que va declarada en la resolució capitular presa en lo dia 1 de febrer de 1730 que és com se segueix.

Et primo dominus archidiaconus maior syndicus propter que havent sa il·lustríssima declarat son ànimo de fer la funció de la benedicció de las candelas lo dia de demà y considerant que després de la butlla Apostolici ministerii, no hi havia exemplar per sos antecessors practicat, desitjaria saber lo últim estat, y sa senyoria

61. Text anotat al marge.

passa a regonèixer las resolucions capitulars y convenis que sobre esta dependència hi havia entre los il·lustríssims prelats y vostra senyoria. Y havent trobat que en lo any 1702, essent síndich de vostra senyoria el il·lustre senyor infermer, sols assistiren a sa il·lustríssima a dita funció los dos senyors dignitats preheminentes ab capas pluvials, expressà sa il·lustríssima no ser suficients ministres respecte de que el ceremonial episcoporum prescriu major número. Y així la voluntat de sa il·lustríssima concisteix en desitjar se li concedesca per presbítero assistent la dignitat més preheminent que se trobarà en la yglésia y per diacas assistents dos dignitats las immediatas a esta en preheminiència, y per diacas de altars dos senyors canonges ya sian los hebdomadaris o (segons prevé la rúbrica) los preheminentes [foli s/n] de cada orde. Y que respecte del orde en la percepció de las candelas ha de distribuir sa il·lustríssima després del molt il·lustre capítol, comensals y beneficiats de la yglésia podran passar los ministres del altar així monjos que tenen ministeri en la actual acistència y servey del altar com acòlits y los quatre monacillos de la capella perquè en son temps y lloch cantan també en lo chor antífonas, versets y responsoris e immediatament a estos degan passar a la dita percepció los capellans y patges de sa il·lustríssima. Postea lo cos dels seminaristas, masser y seguidor de la yglésia hoc tamen intellectio que altres qualsevols ministres que vostra senyoria tinga o puga tenir en lo esdevenidor no concernents al altar, encara que tingan lo offici de monjos, si no serveixen en los ministeris del altar, com se ha dit o bé que obtinguessen benefici en la present santa yglésia, pues estos podran anar també antes de dita família de sa il·lustríssima junt ab lo comú dels demás beneficiats en ningun modo pugan ésser preferits a la família de sa il·lustríssima. Y que per aquest exemplar se regulen las funcions de cendra y palmas que vulla fer sa il·lustríssima salvant en lo demás las rúbriques y consuetuts de la yglésia. Et domini etcètera, determinarunt que-s fassa y observa ara y de aquí en avant del modo està proposat, ab intel·ligencia y declaració que los diacas de altar sian los dos senyors canonges més preheminentes dels ordes de diacas y subdiacas.

[foli s/n]

En conseqüència del acordat y deliberat practicar-se, passa el dia 2 de febrer de dit any 1730 a fer sa il·lustríssima la funció de la benedicció y distribució de ceras en la forma que se segueix.

A las 8 horas entran al chor per a dir prima y acabada esta pujan los canonges per a acompanyar a sa il·lustríssima que baixa ab los àbits de chor y color carmesí en cas vulla assistir al offici, no obstant, que los paraments pontificals y lo estrado se para en lo presbiteri per a la benedicció sian de color violat per quant en lo offici se usa de color blanch y deu prevenir-se per lo chor (en lo cas sobredit

de quedar-se sa il·lustríssima en lo offici) el estrado y cadira per lo sermó de color carmesí, en dretura va al presbiteri fa genuflexió, y va a la cadira, se assentan tots, luego los diacas assistents van a la sacristia per a vestir-se y al temps fan cortesia a sa il·lustríssima, los dona la benedicció. Tornats estos revestits van a vestir-se el diaca y subdiaca de altar als quals també sa il·lustríssima dóna la benedicció quant al partir-se li fan inclinació de cap. Y estos al eixir revestits van a assentar-se cerca lo altar, a la part de la epístola, en lo puesto ahont acostuman assentar-se el celebrant y assistents, lo que permet sa il·lustríssima per la poca capacitat té lo presbiteri per esta funció.

Sa il·lustríssima se vesteix los paraments pontificals y vestit el chor va entrant en lo presbiteri, posant-se en dos alas, y en ésser-hi tots sa il·lustríssima comensa la benedicció trobant-se ja la cera posada sobre una taula que està cerca y a la part esquerra de sa il·lustríssima, el qual dret y sens mitra diu las oracions Ut in missali. Finida la benedicció sa il·lustríssima va al altar sens bàculo y assentat en la cadira (que deu posar un patge sobre la tarima) reb de mà de la dignitat més preheminent el ciri y après de haver-lo entregat a un de sos capellans dóna sa il·lustríssima un ciri a dita dignitat (tenint dos patges de sa il·lustríssima possada una tovallola de tela blanca tot lo temps que dura la distribució) després als assistents y capitulars comensals, beneficiats, dos acòlits, monjos que estan en actual ministeri del altar, quatre escolans de grana y són los destinats per cantar en lo chor anthífonas y versets, capellans y patges de sa il·lustríssima y últimament als col·legials. Advertint-se que si concorreguessen monjos o altres oficials de capítol que, o bé, no serveixen [foli s/n] actualment en lo altar, o bé, no assisteixen com a beneficiats o comensals, deurian estos seguir-se després de la família de sa il·lustríssima per reputar-se en est cas, com a família de capítol y estar així previngut en la dalt transcrita resolució capitular.

Acabada la distribució de la cera se renta sa il·lustríssima las mans y estant dret en lo mateix puesto diu girat al altar y sens mitra la oració Ut in missali. Finida la oració, el diaca girat al poble canta lo vers Procedamus in pace y respont lo chor In nomine Domini. Immediatament se comensa la professó anant quatre patges de sa il·lustríssima ab atxas devant lo tabernacle de Nostra Senyora, sa il·lustríssima porta lo ciri seguint-se immediatament sa família, portant lo bàculo, mitra, missal y palmatòria y després los lacayos ab la cadira y almoada de color violat seguint-se tras estos los massers y ciutat.

Acabada la professó y havent arribat sa il·lustríssima al presbiteri pren en son faldistori los hàbits de chor y acompanyat del presbíter y diaca assistents va al chor y acabat lo offici torna a palàcio.

Per esta funció en la forma sobredita se han de passar dos estrados, lo un morat en lo presbiteri y lo altre carmesí en lo chor.

En lo any 1730 féu sa il·lustríssima (com esta dit) esta funció y en los anys 1731 y 1732 no la féu. Però assistí al offici y feta la professó se digué, sexta y en est temps pujaren los capitulars per assosciar a sa il·lustríssima.

En lo any 1733 no féu sa il·lustríssima la funció però assistí al offici. Y a fi de que ni en est dia, ni en el de Palma se invertís el orde de dir sexta se acordà que los capitulars que pujarian a assosciar a sa il·lustríssima no anassen a la professó. Y que estos pujasen a buscar a sa il·lustríssima al temps que's fa dita professó. Y se executà en esta forma.

En lo any 1735 féu un dia plujós y no podent-se fer la professó per fora la yglésia se féu dins de ella y entraren [foli s/n] a prima a dos quarts de nou y antes dels dos quarts de deu pujaren los capitulars per assosciar a sa il·lustríssima, el qual baixà a peu anant a la sagristia per a esperar que se acabas la professó la qual finida anà al chor. Y per haver-se aumentat la pluja tornà a palàcio ab lo cotxe després de acabat lo offici, prenent aquell al portal de Santa Thecla. El estrado se para antes de entrar a prima.

Benedicció de cendras.

En est dia a més dels paraments pontificals que se expresaren lo capítol antecedent per la benedicció de cera deu prevenir-se una molla de pa per rentar-se sa il·lustríssima las mans finida la distribució de las cendras. Advertint-se que se han de parar dos estrados de color violat y són el de sa il·lustríssima en lo chor y lo altre que's posa en lo presbiteri se forma ab lo tafetà morat que cobra el estrado del chor. El dia antes convida el capellà de sa il·lustríssima als assistents. Dita prima y essent cerca las nou horas pujan los canonges per acompanyar a sa il·lustríssima, el qual baixa en lo chor y essent las nou horas va a la cadira que se posa devant lo portal de la reixa del chor per ohir lo sermó y en dit puesto dóna la benedicció al predicador. Finit lo sermó va sa il·lustríssima a la cadira del chor, se dihuen horas y acabadas acompanyat sa dels assistents va al presbiteri per a fer la benedicció y distribució de cendra, la que se executa en lo mateix puesto y número de assistents que la de cera. Finida la benedicció sa il·lustríssima se'n va al altar y assentat en la cadira deixa la mitra. La dignitat més preheminent li posa la cendra en lo cap dihent *Memento homo*, pren sa il·lustríssima la mitra y distribueix las cendras comentant per la dignitat més preheminent que és la que posa cendra en lo cap de sa il·lustríssima. Continua esta cerimònia segons lo orde expresat en la distribució de la cera. Y antes de dir la oració se renta las mans, dita la oració va al faldistori per a deixar los paraments pontificals y presos los hàbits de chor, acompanyat dels assistents torna al chor, se canta lo offici y

acabat torna a palàcio. [foli s/n] En la concòrdia que se firmà entre las dignitats y capítol en lo mes de febrer de 1735 se acordà que en las funcions de benedicció de cendras, rams y candelas assistirian a sa il·lustríssima per diacas de altar dos dignitats capitulars. Lo que no pugué practicar-se en dit any en la benedicció de cendras (que fou la primera que féu sa il·lustríssima després de dita concòrdia) respecte de no trobar-se en esta ciutat més de sinch dignitats capitulars y una de estas (que era el senyor hospitaler) se trobava malalt. Per lo que assistiren a sa il·lustríssima per diacas de altar los senyors canonges Bover y penitencier que eran los antiquiors després del canonge Margall que se escusà.

Diumenge de Rams.

La benedicció y distribució de las palmas y rams se fa ab lo mateix modo y forma, lloch y temps que està dalt dit de la benedicció y distribució de la cera fent-se també després la professó per ciutat.

En cas emperò que sa il·lustríssima no fa la funció però vol assistir a la missa al temps se fa la professó (per no invertir el orde de dir sexta com està dit en lo capítol de la benedicció de la cera) pujan los capitulars per acompanyar a sa il·lustríssima y se procura arribar al portal que dóna als claustros al temps que se acaba la professó y aquell dóna el asperges more solito, va al chor se assenta en la cadira que (per mudar-se el chor en est dia y Semmana Santa) al entrar per la reixa de ferro és la segona que està a la part esquerra, la qual distinctament se coneix bé per sa constructura y arquitectura. Y esta és la que deu aparellar-se ab lo estrado y arrimadero en tots los dias de la Semana Santa que voldrà sa il·lustríssima assistir. Se canta el offici al cantar-se el Passió un capellà de sa il·lustríssima li presenta la palma, la qual sa il·lustríssima té en la mà y està dret mentras sa canta el Passió el qual finit la entrega al capellà. Acabat lo offici torna sa il·lustríssima a palàcio. En est dia se ha de parar el estrado als dos quarts [foli s/n] per las vuit per entrar-se al chor a las vuit horas. La professó se acaba cerca los tres quarts de las deu.

Fundació del dinar dels pobres que dóna sa il·lustríssima en lo dia de Dimecres Sant.

Acostuman los il·lustríssims senyors archebisbes lo Dimecres Sant donar dinar a 12 pobres. Per ço, ab temps se elegeixen y lo Dimecres Sant al matí compareixen en palàcio. Esta funció practica sa il·lustríssima segons lo estil y observància de sos il·lustríssims antecessors y és en la forma següent.

En la sala gran que dóna al balcó de la muralla, cerca las nou horas del matí y en lo mitg de ella, se posa una taula llarga capàs per estar los dotse pobres, adornada ab flors, posant-se plat, tovalló,

cullera, forquilla y ganivet per cada un, y sobre lo tovalló un pa gros blanch y un tortell. Y respecte de la multitud de gent que concórre per vèurer lo dinar se quedan en la sala los lacayos y altres de família baixa per guarda de la taula.

Essent las onse horas sa il·lustríssima vestit ab mantelet y museta ix de son quarto acompanyat dels capitulars que per assistir a sa il·lustríssima en esta funció a hora competent pujan de son beneplàcit, sens estar convidats per part de sa il·lustríssima sinó que perquè pujan assistir alguns dias antes se publica que sa il·lustríssima farà la funció de donar dinar als pobres. Y ab esta sola notícia pujan los capitulars estant ja previnguda la família per a rèbrer-los en lo cap de la escala y acompanyar-los fins a la sala de la guarda ahont sa il·lustríssima los reb y fa lo cumplido fins al quarto ahont té las visitas. Assisteixen també tots los officials de sas cúrias; assessor, jutge, veguer y demés.

Ix sa il·lustríssima per la sala de la guarda acompanyat dels capitulars y anant al devant tota la família de sa il·lustríssima, los capellans ab manteu y los patges ab sotana. Y al ésser en la sala ahont està aparellada la taula se posa sa il·lustríssima al cap de dita taula, girat de espatllas al portal de la altra sala beneheix la taula dihent Benedicite, la família de sa il·lustríssima, ço és, los capellans y alguns patges estan possats en ala desde cerca la taula fins a la escala que baixa a la cunya y van donant los plats y porcions (que pujan altres de [foli s/n] família baixa) als senyors capitulars los quals en ala van seguint a sa il·lustríssima donant-se uns a altres la porció fins a parar en mans del ardiaca major, el qual la entrega a sa il·lustríssima y la posa sa il·lustríssima devant de cada hu dels pobres y comensa per la part dreta que és la que dóna a la finestra. Al haver acabat sa il·lustríssima el círculo de la taula, y al trobar-se al cap ahont comença a distribuir la porció se deté un poch per a donar temps als pobres per a menjar y recullir la porció y continua después en lo mateix modo a distribuir las demás porcions previngudes per dinar. Alguns patges van ab sotacapas donant-los béurer, un patge està ab dos tovallolas per donar-las a sa il·lustríssima en cas necessite de limpiar-se las mans, tenint-ne altra altre patge per lo mateix efecte per los capitulars. Un capitular va tallant pa y lo distribueix per sobre la taula.

Donadas tots las porcions de què se compon lo dinar, sa il·lustríssima posat en la mateix puesto ahont la beneí diu gràcias repartint després lo regalo a cada hu dels pobres que concisteix en tres canas de paño, un parell de espardeñas y un ral de vuit, el qual un capellà de sa il·lustríssima, tenint-los tots possats sobre una safata de plata petita los va subministrant a sa il·lustríssima. Los pobres besan la mà de sa il·lustríssima y donan las gràcias de la caritat.

Acabada esta funció sa il·lustríssima y los capitulars se retiran a la sala immediata ahont sa il·lustríssima los dóna las gràcias de la assistència y feta una breu detenció se'n van acompanyant-los sa il·lustríssima fins al portal de la sala que dóna al corredor y la família fins al cap de la escala, baixant dos o tres grahons que los senyors capitulars no permeten o fan lo cumplido de no voler que baixe la família.

Dimecres Sant per la tarde.

Respecte de acabar-se las matinas a temps que falta el claror del dia dehuen prevenir-se quatre atxas y tenir-las ensesas los lacayos en los claustros antes de dir-se la oració Respice que sumus Domine per a que finida esta las pugan entrar dins de la yglésia y entregar-las als patges de sa il·lustríssima.

[foli s/n]

A las 3 horas de la tarde deu aparellar-se la cadira pontifical y és la mateixa que la del diumenge de Rams.

Essent cerca las quatre horas los capitulars pujan per associari a sa il·lustríssima el qual baixa vestit ab los hàbits de chor color morat donant al entrar a la yglésia lo asperges more solito. Y arribat al chor se assenta en dita cadira, ahont per un dels sustentors se li dóna la entonació de la antíphona Zelus domus tuae per quant sa il·lustríssima en est dia comença las matinas y fa la hebdommada. Essent ja la hora de comensar se diu el Pater Noster, y sa il·lustríssima comensa la antíphona Zelus domus tuae y la prosegueix lo chor, canta també sa il·lustríssima la nona llisó la antífona del Benedictus que comença Traditor autem y après diu lo vers Christus factus est, el Pater Noster y (acabat lo psalm Misserere) la oració Respice que semus Domine. Los capitulars acompanyam a sa il·lustríssima a palàcio prenent los patges las quatre atxas que estan previngudas, dos dels quals se quedan al capdevall de la escala de palàcio per acompanyar després dins als claustros de la cathedral als capitulars que associaren a sa il·lustríssima continuant-los altres dos en anar devant sa il·lustríssima fins al quarto ahont se despulla.

Dijous Sant. Benedicció dels Sants Olis.

Si sa il·lustríssima no fa la benedicció a la yglésia sinó en palàcio se avisa al procurador fiscal de sa il·lustríssima, el qual deu combidar als capellans per la funció se farà en dit palàcio. Per ço, se parà una altar en la aula del concili provincial posant-se dos filas de banchs per los capellans han de assistir. Al capdevall de estos banchs se para una taula adornada ab flors per la benedicció posant-la enfront del altar, però més arrimada a la part del evangeli per no estar devant lo portal de dita aula.

Se han de tenir previngudas formas per la comunió tant per los capellans y demás de professó, com també per los de la família de sa il·lustríssima. Deu així mateix prevenir-se balsam en una escudella de plata y una espàtula de plata que és de la sacristia de la cathedral, uns insensers ab la naveta, una copeta de foch y una porció de coto fluix per la repartició dels Sants Olis que se fa en la cathedral.

Essent la hora (que asseñala sa il·lustríssima) los sacerdots, diacas y subdiacas y demás parteixen de la sacristia de la cathedral [foli s/n] ab professó portant los vasos per la benedicció. Al arribar a palàcio los que portan los vasos se encaminen a la capella ahont los deixan y continuant la professó entran a la aula del concili provincial y se assentan en los banchs posant-se ab lo degut orde. Esto és, los subdiacas al cap dels banchs que estan més cerca del altar, després los diacas, seguint-se immediatament, los sacerdots de manera que estos vénen a estar immediats a la taula aparellada per la benedicció y luego los capellans de sa il·lustríssima, lo van a avisar y lo acompanyan a dita aula.

Sa il·lustríssima va a son faldistori parat a la part del evangeli ahont pren los paraments pontificals. Presos estos va al altar comença la missa pontifical y fa la benedicció dels Sants Olis en lo temps y lloch pro ut in pontificali y se portan los vasos de la capella en lo modo prevé el pontifical. Advertint-se que feta la benedicció se deixan los vasos sobre altra taula que està aparellada a la part de la epístola.

Sumit el sanguis dóna sa il·lustríssima la comunió distribuhint-la primerament y per son orde als de la professó y després als de sa família. Acabada la missa prenen los vassos y ab professó los portan a la cathedral cantant-se los versets y portant los insensers. Antes de partir los capellans y demás de la família convidan de part de sa il·lustríssima als de la professó per a que després tornen al palàcio a péndrer xocolate.

En lo any 1731 pujaren los de la professó als dos quarts tocats per las 6 y antes de las 6 horas començà sa il·lustríssima la funció. Y a esta hora se ha acostumat los demás anys.

Divendres Sant al matí.

Segons costum est matí sa il·lustríssima visita los moluments. Per ço, lo dia antes un capellà de sa il·lustríssima combida al ardia-ca major y sagristia major (essent estos al mateix temps canonges) expressant que sa il·lustríssima estimara la assistència en son palàcio per la hora asseñalada que en lo any 1731 fou als dos quarts per las 7, com també los aguardarà per péndrer xocolate ab sa companyia. Se publica també esta intenció de visitar sa il·lustríssima los monuments, a fi de que vinga en notícia dels oficials de sas cúrias, tots los quals a la hora señalada pujan a palàcio y assentats a la sala de

la guarda se'ls dóna [foli s/n] xocolate y aigüas. Las dos dignitats lo prenen en lo quarto ahont acostuma rèbrer las visitas sa il·lustríssima y ab sa companyia, després ix sa il·lustríssima anant devant tots los officials de las cúrias sa il·lustríssima va en mitg de las dos dignitats, anant lo crusero immediat al devant y tras sa il·lustríssima, família y un dels lacayos porten la almoada morada, la qual pren un patge al entrar en las yglésias per a posar-la en lo puesto se arrodilla sa il·lustríssima el qual per veneració y devoció no se arrodilla sobre ella en aquest dia.

La primera visitació és la yglésia cathedral, després de esta visita las demás son de sa devoció, sens haver-se de guardar orde. Després de haver fet sa il·lustríssima oració un capellà posa la caritat en la basina que concisteix en un real de vuit, qual caritat fa sa il·lustríssima en totas las yglésias que visita. Havent tornat sa il·lustríssima en palàcio dóna gràcias de la assistència als officials com també a las dignitats, acompanyant tant solament a estos.

Dia de Pasqua de resurrecció.

El segon dia de Pasqua de resurrecció se celebra de pontifical. En cas sa il·lustríssima vulla celebrar se observa lo que està notat per la missa pontifical. Devent-se tant solament advertir que en est dia acabats los psalms de tèrcia el chor canta la antífona Haec dies, però en los altres dias de pontifical el subdiaca del altar sin plano praesbiterii canta la capitula de tèrcia.

Dia de la Assenció.

No té sa il·lustríssima en est dia funció especial. Y si voldrà assisitir al offici deu observar-se lo que se practica quant resideix. Advertint-se emperò que en est dia després del offici se canta nona y tot lo temps se diu esta, se està dret en lo chor.

En lo any 1732 assistí sa il·lustríssima al offici y immediatament a nona y per est efecte se anticipà el tocar las dotse per ésser costum de començar a esta hora.

En lo any 1735 assistí sa il·lustríssima al offici y a nona y se entrà prima a las 9 horas a fi de que el chor no hagués de estar parat molt temps després de haver-se dit sexta la qual se acaba cerca las 12. Y tocadas estas se comença nonas.

[foli s/n]

Dia de Pentecostés.

En est dia no té sa il·lustríssima funció especial. Però per si voldrà assistir al offici a més de que deurà observar-se lo que se practica en los dias que resideix, deu advertir-se que se entra al chor als dos quarts de nou y que en lo any 1732 sa il·lustríssima assistí a tèrcia que se començà antes de las 9 horas y durà 3 quarts. Y dita

tèrcia se fa el asperges, la professó y seguidament se cantà el offici en lo any 1736, assistí també sa il·lustríssima a tèrcia y pujaren los canonges per a associar-lo antes de las 9 horas y se acabà el offici a 3 quarts tocats de dotse.

Dia de Corpus.

Si sa il·lustríssima vol assistir a la professó de la tarde se ha de parar lo estrado en lo presbiteri en lo lloch acostumat y també los paraments pontificals antes de las 3 horas per quant tocadas las 3 se acostuman cantar las vespres y completas y finidas estas se fa la professó. Però com sa il·lustríssima en lo any 1730 hagués insinuat que volia assistir a dita professó y conciderant ésser la referida hora incomodada lo capítol tingué a bé difirir el entrar al chor per cantar las vespres y completas a las quatre horas a fi de que la professó vingués a començar a las 5.

Mientras lo chor canta las completas pujan per associar a sa il·lustríssima el ardiaca major, sagristà major y el prior per ser estos las dignitats més preheminentes (*Això se feya quant hi havia molts dignitats que eran juntament canonges*),⁶² los quals acompanyant a sa il·lustríssima vestit ab hàbit de chor color carmesí van al presbiteri fent oració al Santíssim que està ja en la custòdia y en lo mitg del presbiteri. Las dos dignitats que han de fer de diacas y el presbíter assistent van a vestir-se a la sagristia quedant-se altres dos ab sa il·lustríssima assentats tots y descuberts. Al eixir los diacas assistents vestits las dos dignitats que se havian quedat ab sa il·lustríssima donan lloch ocupant-lo los diacas y possant-se el presbíter (que après va eixint) en son acostumat puesto.

Sa il·lustríssima sens rentar-se las mans pren en la cadira los paraments (no obstant de estar en lo referit puesto lo Santíssim) vestit va devant lo Santíssim fa genuflectió posa encens e insensa al Santíssim more solito y luego los sustentors entonan lo [foli s/n] Te Deum. Sa il·lustríssima ab los assistents se posa al costat del presbiteri a la part de la epístola formant tots una línea. Y 4 patges de sa il·lustríssima van ab atxas devant la custòdia, posant-se sa il·lustríssima tras de dita custòdia portant lo bàculo, seguint-se immediatament los capellans y patges, y après los lacayos que portan la cadira y almoada. Al ésser fora del portal de la yglésia sa il·lustríssima entrega el bàculo a un de sos capellans.

Al tornar la professó a la yglésia passa per los claustros y devant la capella del Corpus Christi (que és la més immediata a la aula capítular) se canta la antífona O quam suavis y acabada los escolanets

62. Text anotat al marge.

cantan lo vers Panem de caelo y sa il·lustríssima al Dominus vobiscum y Oremus, diu la oració Deus qui nobis ab la conclusió breu que és Qui vivis et regnas in secula seculorum. Continua la professó fins a la capella del Sacrament entran per lo portal que dóna als claustros, al ésser devant lo altar el diaca trau el Santíssim de la custòdia y lo posa en un peu de plata sobre el altar. Sa il·lustríssima estant dret posa encens y incensa al Santíssim more solito y dit lo vers Panem de caelo sa il·lustríssima estant dret canta Dominus vobiscum oremus y la oració Deus qui nobis ab la sobredita conclusió breu. El diaca pren del altar lo vericle y lo entrega a sa il·lustríssima qui està arrodillat y lo pren sens tenir tovallola juxta ceremoniale. Puja al altar y girat al poble ab lo Santíssim dóna la benedicció more pontificali. Després lo entrega al diaca el qual havent-lo rebut arrodillat lo entrega a un dels parroquials, el qual lo porta en lo tabernàculo. Sa il·lustríssima se queda arrodillat fins a estar col·locat, luego se alsa pren la mitra y bàculo. El clero y capitulars van a dos filas entcaminant-se al presbiteri acompanyant a sa il·lustríssima fins a estar sa il·lustríssima en la cadira y a las horas dos capitulars se entran a la sagristia quedant-se el presbíter y diacas assistents ab sa il·lustríssima que van despullant-lo los capellans dels paraments, luego que las dos dignitats que assistiren a sa il·lustríssima al vestir-se han deixat las capas en la sagristia, tornan a eixir vestits en los hàbits de chor y van a ocupar [foli s/n] lo puesto dels diacas assistents. Y aquestos ab lo presbíter assistent van a la sagristia a deixar las capas. Aprés tornan a eixir vestits ab hàbits de chor y posats en sos puestos. Estan ja vestit sa il·lustríssima ab los hàbits de chor lo acompanyen a palàcio.

Dia de Santa Thecla.

En est dia se celebra de pontifical per lo que deu observar-se y prevenir-se lo que està notat en la missa de pontifical. A més de tot lo qual deu advertir-se, que en est dia se entra en lo chor per dir prima als dos quarts per las 9 y si sa il·lustríssima vol assistir deu estar en la cathedral a las 9 pues ab mitja hora diu lo chor prima y per ço, al tocar un quart de nou un lacayo de sa il·lustríssima passa a avisar a un dels veguers de la ciutat, de quedar sa il·lustríssima disposat per baixar a la yglésia.

Ha de advertir-se també que després de haver acabat prima se trau la relíquia de la santa y se col·loca sobre la mesa del altar anant per esta funció tot lo chor al presbiteri. Y si sa il·lustríssima vol assistir a la adoració del Sant Bras que se fa immediatament de haver-lo possat sobre lo altar, se procura medir lo temps, de manera que sa il·lustríssima vinga a arribar en lo presbiteri quant està ja la relíquia treta y en lo altar major. Y alashoras va sa il·lustríssima a adorar-la, la qual té la dignitat que fa la funció de traure-la, estant

en lo últim grahó del altar y un patge posa la almoada, després de haver adorat sa il·lustríssima la relíquia y així mateix las dignitats y canonges assistents van a asentar-se en lo faldistori, continuan la adoració los capitulars y el chor y en haver-la estos acabada se'n van al chor. Luego los regidors van a adorar la relíquia y també lo veguer y jutge de sa il·lustríssima anant des de los banchs al presbiteri ahont està un capitular tenint la relíquia en lo últim grahó del altar major. Acabada de adorar la relíquia lo veguer, jutge y regidors, lo capitular mentres dihuen tèrcia dóna adorar la relíquia al poble. [foli s/n] A est temps sa il·lustríssima se alsa de la cadira, y així mateix los assistents, diu el Pater Noster y Ave Maria e immediatament entona el Deus in adjutorium meum intende per la hora de tèrcia, continuant lo demás el chor. Y entonant en el lo psalm Legem pone mihi Domine se assentant tots y sa il·lustríssima y assistents lligen los psalms de la preparació conforme està notat en lo capítol del que se tracta en lo dia del pontifical.

Per la funció de la tarde se paran los paraments y estrado antes de entrar a vespres a las quals se entra a dos quarts de quatre. Al temps se cantan las completas, las dignitats pujan per acompanyar a sa il·lustríssima, el qual baixa ab los hàbits de chor, al ésser al presbiteri fa oració y va a sa cadira, los assistents van a vestir-se, quedant-se dos dignitats que deuen ésser també canonges en companyia de sa il·lustríssima conforme està notat en la professó de Corpus. Vestits los assistents y posats en sos puestos pren sa il·lustríssima los paraments, va devant lo altar, ço és, davant lo tabernacle en què està la santa relíquia que està posat al pla del presbiteri, fa geneuflecció posa encens y encensa la relíquia y al acabar-se la insensació los sustentors entonan el himne Te Deum sens arrodillar-se sa il·lustríssima ni los assistents y prosegueix la professó anant sa il·lustríssima tras lo tabernacle en mitg dels assistents (que són los mateixos del dia de Corpus, ço és, presbíter y dos diacas) portant la mitra y bàculo. Al ésser fora lo portal de la yglésia deixa sa il·lustríssima lo bàculo y lo pren un capellà de sa família, tras sa il·lustríssima van los capellans y patges de sa família y tras estos los lacayos ab la cadira y almoada seguint-se després los regidors.

Al haver tornat la professó a la yglésia y trobant-se sa il·lustríssima davant lo altar major ahont se deixa la relíquia de la santa, estant dret posa encens y insensa la relíquia després de haver-la treta del tabernacle y posada sobre la mesa del altar, estant sa il·lustríssima en lo últim grahó de la tarima y sens mitra, cantat lo verset de Santa Thecla, diu la oració Deus pro cuius nomines gloria ab la conclusió breu que es [foli s/n] Per Christum Dominum Nostrum. Luego puja sa il·lustríssima ab los assistents al altar y allí se tanca la relíquia, la qual pren després sa il·lustríssima de mans del diaca tenint posa-

da una tovallola (se nota que en lo any 1735 donà sa il·lustríssima la benedicció en lo Sant Bras en lo mitg del altar y no dalt de la escala per lo incomodat y perillós del puesto) y la puja dalt en lo puesto està recondida acompanyant-lo los assistents y altres al estar sa il·lustríssima al cap demunt de la escala, girat en vers lo poble beneix aquell ab dita relíquia fent una creu. Luego la entrega sa il·lustríssima al diaca, el qual la tanca y després de estar las portas dels armaris tancades baixa sa il·lustríssima ab los assistents y pren la mitra. Va a sa cadira deixa los paraments y vestit ab hàbits de chor lo acopañan a palàcio. Advertint-se que mentres las dignitats assistents van a despullar-se los ornaments estan en companyia de sa il·lustríssima altrás dos dignitats prevenint-se que estas sempre deuen ésser també canonges conforme està notat en la professó de Corpus.

En lo any 1733 per haver plogut tota la matinada no se féu la professó per ciutat si sols per dins dita yglésia y claustro a la qual assistí sa il·lustríssima havent baixat ab hàbits de chor a la yglésia. La professó se encamina per la part de la capella de Santa Thecla, volta la yglésia y los claustros y sa il·lustríssima deixa lo bàculo al voler pujar la escala del portal dels claustros y lo mateix esdevingué en lo any 1738 y 1755 y 1756.

En lo any 1757 el il·lustríssim senyor archebisbe don Jaume Cortada per sa poca salut no celebrà de pontifical. Però féu la funció de la adoració del Sant Bras baixant a la yglésia ans de comensar tèrcia y anant-se'n dret al altar major ahont estava ja parat lo estrado, prengué los paraments pontificals y treta la santa relíquia de son puesto per lo celebrant y assistents y col·locada sobre la mesa del altar major la caixeta se obra esta y presa per sa il·lustríssima la santa relíquia y assentat en lo mitg de la tarima y també los assistents hinc inde féu adorar a tot lo clero per son orde y a la ciutat, y deixada dita relíquia sobre la mesa se'n tornà al faldistori ahont deixa los paraments y seguidament se'n tornà a son palàcio sens assistir a la tèrcia y offici per sa accidentada salut.

[foli s/n]

Del que se practica quant sa il·lustríssima assisteix al offici.

Quant se comensan a tocar las campanas ab què se señala la hora de entrar al chor per resar horas, los lacayos baixan a parar el estrado en la cadira del chor. Y si en lo offici hi ha prèdica, a més del estrado baixan la catifa, que la extenen devant lo portal de la reixa del chor y la cadira corresponent al color del estrado, la qual arriaman a un costat tras la reixa. Entrats que han los de la yglésia en lo chor, un lacayo dóna avís, sa il·lustríssima se vesteix los hàbits de chor, el crusero y caudatari ab sobrepellís, la demás família ab sas manteus y sombreros, estant aguardant als canonges que pujen per

acompañar a sa il·lustríssima en lo corredoret que dóna a la escala per ahont se baixa a la cathedral. Al haver-se dit prima los canonges pujan y al ésser estos en dita escala se dóna avís a sa il·lustríssima, el qual va eixint presehint el crusero. Y al ésser en lo portalet que dóna a dit corredor encontra los canonges. El crusero posat davant y en son puesto y la demás família tras sa il·lustríssima, baixan a la yglésia prenent lo camí per la dreita en los claustres entrant per lo portal ahont estan possadas las armas de sa il·lustríssima. Un patge (que és lo que deu servir en lo chor) se troba allí sens manteu, presenta lo aspersori al canonge o dignitat últim, est lo dóna a sa il·lustríssima, fa lo asperges more solito. La dignitat o canonge pren lo aspersori, lo entrega al patge y este donant-lo a un lacayo pren la almoada, sa il·lustríssima va en drechura devant lo altar major, ahont fa genuflectió, posada per lo patge la almoada, se encamina al chor y al passar devant la capella del Sacrament fa genuflectió sobre la almoada. Entra en lo chor sa il·lustríssima y prenent per la part esquera se va a la cadira seguint-se tras la família, la qual procura ja ser fora del chor quant sa il·lustríssima dóna la benedicció als canonges que lo acompanyavan.

Al temps que sa il·lustríssima entra en lo chor un patge dels que anavan tras sa il·lustríssima (el qual no continua lo camí com la demás família, sinó que anant en dretura al chor per fora entra per lo portal principal de dit chor) descobrí lo estrado traent lo tafata. Sa il·lustríssima se assenta en la cadira [foli s/n] donant la benedicció als canonges. El crusero posa lo guió en lo banch, ahont ja està señalat y junt ab lo caudatari se assentan a las dos cadiras de baix y al costat del estrado, quedant-se lo patge de guarda dret y en lo costat de la cadira de sa il·lustríssima.

En cas hi hage sermó després de haver sa il·lustríssima desculat lo evangeli va a la cadira que se posa devant lo portal de la reixa del chor associant-lo los canonges, anant al devant lo crusero y el patge tras, ab la almoada, seguint-se la demás família que estava fora lo chor. El crusero en arribar a la reixa no ix del chor sinó que se atura fins hage eixit los canonges que per ohir lo sermó se assentan en lo banch hi ha parat immediat a la reixa. Assentat sa il·lustríssima el crusero deixa lo guió en lo banch que també hi ha forat per posarlo. El patge posa la almoada als peus de sa il·lustríssima y tots se assentan en las cadiras per ohir lo sermó. Acabat dóna sa il·lustríssima la benedicció (quedant-se en dit puesto) Ut in ceremoniali y eixint lo crusero fora lo portal de la reixa, se posa davant sa il·lustríssima de manera que no estiga totalment girat de espatlles al altar major, arrodillant-se al donar la benedicció com acostuma executar-ho tot lo clero. Després torna sa il·lustríssima per lo mateix camí a la cadira del chor, anant lo crusero devant los canonges, y família detràs sa

il·lustríssima y ix fora lo chor com se ha dit dalt. El crusero caudatari y patges de guardas se quedan en lo chor fent lo mateix que al arribar. Acabat lo offici el chor canta sexta y al haver-se entonat el Gloria patri sa il·lustríssima se'n va, acompanyant-lo los canonges, seguint tras tota la família, y prenent lo mateix camí que al venir y fa las mateixas genuflections. Al arribar la família a la porta de la escala per ahont se puja a palàcio se queda fins que hajen baixat los canonges als quals fan lo cumplido de acompanyar-los, dihuen se retirian y se despedeixen.

Funció de Te Deum.

Dia 21 de octubre 1734 després de completas se cantà Te Deum per los progresos de las armas del rey en los regnes de Nàpols y Cecília y havent sa il·lustríssima determinat fer esta funció se mirà si se encontraria algun exemplar de sos antecessors y no havent-se encontrat altre que un del senyor Llinàs que féu [foli s/n] luego de haver celebrat de pontifical, sens individuar-se las circumstàncias del ceremonial y tenir-se només que notícia de haver el senyor Zamaniego per semblant funció entonat lo Te Deum desde la cadira del chor, el qual finit digué en lo altar un capitular las oracions corresponents. Aparegué a sa il·lustríssima, essent esta pràctica poch arreglada a las consuetuts de las demás cathedrals y a la solemnitat de la funció y per ço, resolgué fer-la en la forma següent.

Al matí antes de entrar a prima se convidaren las dos dignitats que havian de fer de assistents a sa il·lustríssima que foren los senyors ardiaca major y sagristà major, canonges que eran al mateix temps, los quals, junt ab los senyors ynfermer coadjutor que se trobava síndich del capítol y lo canonge Vernis que substituïa per lo canonge don Diego Padró també síndich del capítol el qual se trobava fora de esta ciutat pujaren a palàcio per a associar a sa il·lustríssima a 2 quarts tocats de 4 a temps que en lo chor se havian comensat completes sa il·lustríssima vestit ab hàbits de chor color carmesí baixà a la yglésia, donà al entrar lo asperges y al arribar a la última grada del altar, posada per un patge la almoada, féu una breu oració. Després anà la cadira que estava parada a la part del evangeli en lo lloch acostumat, quedant-se a son costat lo senyor ynfermer y canonge Vernis y mentres en lo chor se acabaven las completas, se vestiren las dos dignitats assistents ab capas, y finidas aquellas eixiren anat a ocupar los dos tamburets del costat de sa il·lustríssima, el qual immediatament se alsà de la cadira deixà los àbits de chor y prengué los paraments pontificals, ço és amito, alba, singulo, estola y capa pluvial color blanch, mitra, bàculo y gremial. Y anant a la última grada del altar, y posada per un patge la almoada, féu genuflectió y estant dret, deixada ja la mitra, bàculo y gremial y presentant-li

un capellà lo missal entonà el Te Deum el qual proseguí la música quedant-se sa il·lustríssima y los assistents drets y sens mitra y tras los capellans de sa família, continuant sa il·lustríssima ab los assistents alternatim tot lo himne sens arrodillar-se al dir lo vers Te ergo quaesumus. Però al comensar la música a cantar dit vers Te ergo quaesumus se arrodillaren tots fins que fou finit.

[foli s/n]

Acabat de cantar per la música el himne cantaren dos escolans los versets següents *Benedicamus patrem et filium ora pro nobis Sancta Dei genitrix difusa es gracia salvum fac regem nostrum* havent la música respost a tot ells, cantà sa il·lustríssima (sens obrir las mans) *Oremus, la oració Pro gratiarum actione Deus cuius misericordia. La de Beata Maria concedenos famulos tuos. La de Sancta Thecla Deus pro cuiu nomini gloria y la última Pro rege quaesumus omnipotens Deus.* Acabant-la ab la conclusió breu per *Christum Domini Nostrum* y havent la música respost *Amèn féu sa il·lustríssima genuflecció y trata luego per un patge la almoada puja al altar deosculant-lo y girat al poble, tenint lo guió al devant, donà la benedicció cantant lo vers Si nomen Domini benedictum y adiutorium nostrum als quals respongué la música. Y al haver dit sa il·lustríssima Benicat vos omnipotens Deus prengué lo bàculo que li ministrà un capellà estant a la part de la epístola per haver-lo de tenir sa il·lustríssima en la mà esquerra y donà la benedicció. Responent la música Amen. Donada la benedicció baixà sa il·lustríssima a la última grada del altar feta genuflecció, prengué mitra, bàculo y gremial y arribat a la cadira deixa los paraments y en ínterin que se vestia los àbits de chor anaren las dignitats assistents a deixar las capas quedant-se ab sa il·lustríssima los dits ynfermers y canonge Vernis. Y havent tornat las dos dignitats ab los àbits de chor se alsà sa il·lustríssima y fent genuflecció lo acompanyaren los 4 junts a palàcio fins dalt a la escala.*

Dia 10 de abril 1735 dia de Pasqua se cantà Te Deum después de completes per la rendició de la ciutadela de Messina, féu sa il·lustríssima la funció ab la forma expresada añadint-se *Al·leluia* als versets y per nostra senyoria se cantà lo verset *Gaude laetare* y la oració *Deus qui per resurrectionem*, se entrà a vespres a las 3 horas de la tarde.

[foli s/n]

Funció de la doctrina.

Lo dia 28 de octubre festa de Sant Simón y Judas acostuman los pares de la companyia donar principi a la explicació de la doctrina christiana a no ser que ho diferescan per algun motiu com succehí en 1734 que fou lo dia 21 de novembre domina tercera en dit mes. Esta funció se fa en la cathedral, després de finidas completas, en lo

chor. Per ço, si sa il·lustríssima vol assistir a ella antes de entrar a vespres (ço és, si és dins lo mes de octubre antes dels dos quarts de las 3 horas y en lo mes de novembre antes de las 2 horas) dehuen baixar los lacayos la cadira y catifa que se posa en lo chor en lo mateix puesto ahont acostuma sa il·lustríssima ohir los sermons, y al comensar-se en lo chor la salve de completas, pujan alguns capitulars a palàcio per associar a sa il·lustríssima el qual baixa ab hàbits de chor color carmesí y los demás capitulars que no han pujat, reben a sa il·lustríssima al portal de la yglésia que dóna al claustre, ahont dóna sa il·lustríssima lo asperges more solito y va en dretura a la cadira, quedant-se los capitulars als banchs, que estan devant la reixa del chor. Dura esta funció entre explicació y plàtica una hora, la qual finida torna sa il·lustríssima a palàcio associant-lo tots los capitulars fins a la porta de la escala del claustre y dos fins dalt a palàcio, com acostuman en los demás dias que sa il·lustríssima baixa a la residència, menos en los clàsichs en què pujan los canonges fins al primer replà de la escala que dóna al carrer.

Professons de rogativas.

Dia 4 de abril 1734 (que era dominica 4 quadragèssima) se féu professó general de rogativas per pluja en la qual assistí sa il·lustríssima y se féu en la forma següent. El dia 2 a la tarde pujaren los síndichs del [foli s/n] capítol a participar-ho a sa il·lustríssima y havent resol sa il·lustríssima assistir a la professó convingué lo capítol en què lo dia 4 se entràs una hora més tard a vespres que fou a las 3 horas y per so, a 2 horas y mitja baixaren los lacayos a parar lo estrado morat en lo chor y al haver-se començat completes pujaren los capitulars per a acompanyar a sa il·lustríssima, el qual vestit ab hàbits de chor baixà com acostuma a la yglésia anant en dretura al chor.

Ymmediatament de acabar completas entraren al chor los dos parroquials y arrodillats devant lo faristol comensaren a cantar las llatenias majors, comensant al mateix temps a ordenar-se la professó passant per devant la capella del Sacrament, primerament el pendó de la Sanch, després la creu del capítol, seguint-se las comunitats sens portar sa creu, seguidament la confraria de la Sanch y després el clero el qual estigué arrodillat en lo chor, fins que se hagué cantat el Virgo Sancta Thecla intercede pro nobis. Y havent-se alsat luego partí lo clero del chor per a unir-se a la professó, baixant al mateix temps del presbiteri el preste y assistents ab lo gremial que encontrà sa il·lustríssima davant las columnas del crusero de la yglésia, ahont se incorporà per detràs del subdiaca y preste que besant la mà a sa il·lustríssima li presentà lo cordó. Ymmediatament seguia la família de sa il·lustríssima ab manteu, menos el patge de guàrda, anant cerca de ell un lacayo ab la almoada. Després se seguia la

ciutat o ajuntament y après lo poble anant tots a dos filas. Passà la professó per los mateixos carrers que las del Corpus y Santa Thecla y al entrar a la yglésia passà per devant la capella de Santa Thecla, pujant tot lo clero al presbiteri com també lo ajuntament. Per ço, la família de sa il·lustríssima procurà deixar desocupat lo pas del portal de la reixa del presbiteri per a que puga entrar en ell lo ajuntament. Sa il·lustríssima, preste y assistents tenint lo gremial, se arrodillan a la grada del presbiteri, posant un patge la almoada davant sa il·lustríssima, y estan així arrodillats se conclouen las llatanias y al haver [foli s/n] cantat el últim Kirie elecson, diu el preste ab veu alta Pater Noster, el qual finit continua et nenos ab los demés versets y al dir Dominus vobiscum que canta ab veu més alta, se alsan tots los del gremial, diu las oracions corresponents ab una conclusió la qual finida fan genuflectió al altar, se alsan y deixan sa il·lustríssima, el gremial y entrant-se'n el preste y assistents a la sagristia se'n torna sa il·lustríssima a palàcio associant-lo los capitulars com se acostuma en las demés funcions.

Dia 11 de abril 1734 que era dominica de Passió, en continuació de las rogativas per pluja se porta Nostra Senyora de Misericòrdia a la cathedral, a cuya funció assistí sa il·lustríssima, y se féu en la forma següent. El dia 9 al matí pujaren los síndichs del capítol a participar-lo a sa il·lustríssima y havent sa il·lustríssima resolt de assistir a la professó determinà lo capítol el entrar a prima el dia 11 a las 8 horas y per so, a 2 quarts de 8 baixaren los lacayos a parar el estrado morat y la cadira per a lo sermó, també un lacayo portà 4 atxas a la capella de la Misericòrdia per a portar-las los patges en la professó.

Al comentzar-se tèrcia en lo chor, pujaren los capitulars per associar a sa il·lustríssima, el qual vestit ab àbits de chor baixà a la yglésia en la forma acostumada. Finida tèrcia y fetas els asperges entraren los dos parroquials al chor y arrodillant-se devant lo faristol y tras ells los sustentors ab capas y bordons, comensaren a cantar las llatenias de Nostra Senyora y al haver cantat Mater Christi se alsaren tots y ixqué la professó per la porta del chor, al arribar el preste y assistents davant la cadira de sa il·lustríssima baixà sa il·lustríssima de ella y se posà en lo gremial, la família que estava en ala devant la porta del chor se posà tras sa il·lustríssima ordine turbat anant en manteus, menos lo patge de guarda, cerca del qual anava lo lacayo en la almoada y després se seguia el ajuntament. Al arribar el gremial devant la capella de Misericòrdia el patge de [foli s/n] guarda posa la almoada als peus de sa il·lustríssima y els 4 patges deixaren los manteus prengueren las atxas que estaven ja encesas. Se canta allí la antífona Sub tuum praesidium y altra per la pluja Turificant-se en lo interin el simulacro de Mare Santíssima y dites los vostra senyoria

canta el preste las dos oracions corresponents, las quals finidas y llevada la almoada sa il·lustríssima ab los del gremial se retiraren a un costat. Y a la part del carrer de la Nau y havent baixat lo tavernacle de Nostra Senyora se posa al mitg de la professó y entre los capitulars, anant los 4 patges ab las atxas immediats al tavernacle, y la demás família ab manteus tras sa il·lustríssima com se ha dit al parar la professó, la qual tornà a la cathedral per lo mateix carrer Major, cantant-se també las llatenias de Nostra Senyora al entrar a la yglésia anà per la part de la capella de Santa Thecla y puja al presbiteri col·locant-se lo tavernacle sobre una taula posada devant lo altar major y estant sa il·lustríssima en los del gremial in plano presbiteri y havent-se posat la almoada devant sa il·lustríssima se arrodillaren tots y sens conclouer-se las llatenias, cantaren luego las antífonas de Nostra Senyora y de Santa Thecla y dits per lo preste los versets al dit Dominus vobiscum se alsa sa il·lustríssima ab los del gremial y se digueren 4 oracions corresponents ab una conclusió, la qual finida y feta genuflecció sa il·lustríssima ab lo capítol y clero torna al chor per a assistir al offici y los del gremial entraren a la sacristia.

Confirmació en la cathedral.

Quant sa il·lustríssima vol confirmar en la iglésia, passa un recado a las dos dignitats més preheminentes, que sian canonges, fent-los saber de que després de vespres baixarà en la iglésia per la confirmació (qual resolució deu publicar en la missa major, per edicte o de paraula el parroquial) y que estimarà sa assistència. Los dits dignitaris lo reben al peu de la escala del claustro, y lo associen fins al presbyteri, ahont estan assentats en dos tamborets y en mitg sa il·lustríssima. Y al haver acabat lo acompanyan fins al mateix peu de la escala.

[foli s/n]

Es copia. Método que se observó en esta santa yglesia cathedral de Tarragona para la celebración del jubileo del año 1775.⁶³

El 21 de abril de 1776 se publicó solamente en el ofertorio de la misa mayor de la santa yglesia cathederal el edicto correspondiente y en el mismo día se fijó un exemplar del edicto en las otras yglesias de la ciudad.

El tiempo que se prefixó en el edicto para poder ganar el jubileo fue de 6 meses contados desde el día de la publicación.

63. Bifoli relligat posteriorment entre les pàgines 35 i 36.

Las diligencias que debían practicar-se para ganarlas eran confesarse, comulgar y visitar por espacio de 15 días 4 yglesias rezando en cada una de ellas y cada día 5 Padres Nuestros y cinco Ave Maria con un solo Gloria Patri rogando o en una palabra, por la intención del sumo pontífice. Por más que en el edicto se leía que los 15 días no podían ser interpolados esta circunstancia no se observó ni parece ser necesaria.

Las 4 yglesias que se señalaron en esta ciudad fueron la santa yglesia cathedral, Santo Domingo, la de San Agustín y la de San José.

Se prevenía en el edicto que las comunidades así seculares como regulares, seminarios, hermandades, cofradías y gremios podrían ganar el jubileo en solo cinco días visitando en cuerpo o comunidad procesionalmente las 4 yglesias [foli s/n] por más que entre los cinco días se ofreciese alguna interpolación, pero como la obligación de rezar con devota pausa o cantar en el tránsito de una a otra yglesia la letanía de Nuestra Señora o el Santísimo Rosario o el salmo Miserere.

El muy ylustre cabildo, dignidades, comensales y los demás beneficiados y residentes de la santa yglesia visitaron procesionalmente las 4 yglesias empezando por la de Santo Domingo y cantando con mucha pausa y solemnidad la letanía de Nuestra Señora. No vistieron hábitos de coro, sino el regular y con bonete puesto.

La procesión se ordenó del modo acostumbrado con la sola cruz arzobispal como es de estilo quando el señor ylustrísimo asiste. Al entrar en la yglesia que se visitaba quedaron a derecha e izquierda de la puerta de la yglesia el guía y portero, y así que iban entrando los primeros se quedaban al último de la yglesia siguiendo por orden, los demás formando dos alas y así el señor arzobispo o el presidente de la procesión venia a arrodillarse en la primera grada del presbiterio quedando ya ordenada la procesión para salir y continuarse sin la menor confusión.

Entrada la procesión se arrodillaban todos y rezaban cada uno de por si con voz baxa los cinco Padres Nuestros y quando le parecía bien al señor arzobispo o presidente se alzaban y se continuaba la letanía saliéndose por mismo orden que habían entrado.

La cathedral hizo sus 5 visitas desde las 10 de la mañana arriba anticipando por este motivo la hora de entrar el clero.

[foli s/n]

Empezó las visitas el día 23 de abril del citado año y concluyó el 28 por haber la lluvia impedido la salida de la cathedral en uno de los días intermedios.

Debe advertirse que las comunidades no tocaron las campanas ni al pasar las procesiones respectivas por delante las yglesias y ni al entrar a visitarlas.

[foli s/n]

Visita de esta santa yglésia y modo de ejecutar-la. Ceremonial de quant visita lo senyor archebisbe la catedral.⁶⁴

Dóna sa il·lustríssima notícia de voler obrir la santa visita y pública.

Los síndichs ho comunican al capítol.

Este aproba tant sana resolució de sa il·lustríssima y encarrega als síndichs posen en notícia de sa il·lustríssima lo gust ab què han rebut aquella determinació de sa il·lustríssima.

Se passa a anomenar assistents en lo capítol immediat que són, segons estil de esta santa yglésia, los señors síndichs.

Sobre preste.

En lo matí del dia de la visita se avisa al clero en lo chor per lo dormitorer que en la tarde, después de completas se obrirà la santa visita y ab esto, finidas aquellas, tots los residents se quedan revestits ab los hàbits de chor.

Los síndichs pujan a palàcio ab hàbits de chor per acompanyar a sa il·lustríssima y junts vénen en coche a la porta major de la yglésia, toca la campana de palàcio y luego las de la yglésia.

A la hora se forma la professó ab preste y diacas ab paraments blanchs, portant lo preste la vera creu. Al eixir del chor la creu del capítol, formadas ja las dos alas de la professó, los sustentós enthonan el Ave Maris Stella y la professó se encamina a la porta major fora de la qual està preparada una alfombra y sobre ella una almoada. Sa il·lustríssima se arrodilla sobre dita almoada y adora la vera creu que té en sas mans lo preste. Después entra sa yl·lustríssima en lo gremial y luego de haver entrat a la yglésia fa la solita aspersion, reben lo aspersion de mà del senyor més preeminent. Después lo mateix senyor preeminent incensa a sa yl·lustríssima, havent-li antes ministrat ab la naveta del incens, luego enthonan los sustentos la antíphona Sacerdos et pontífex y finida esta enthonan lo Te Deum que prosegueix la música alternant ab lo orgue, se encamina la professó al chor passa per dins de aquest y fineix en lo altar major on en son presbiteri.

Arribada la professó sa yl·lustríssima se arrodilla en una almoada devant lo altar major pujant a aquest lo preste y diacas y deixant la vera creu sobre la mesa y feta la deguda reverència passen los tres a la part de la epístola y finit lo Te Deum diu lo preste los versets Protector noster etcètera, segons lo previngut en la [foli s/n] part 3 del ceremonial pàgina 44.

64. Bifoli relligat posteriorment entre les pàgines 227 i 228.

Finida esta deprecació se canta la antífona y versets de Santa Thecla, baixant al pla lo preste y diacas y pujant sa yl-lustríssima al altar, lo qual besa canta la oració de Santa Thecla y dóna después la benedicció al poble.

Donada la benedicció lo preste y ministres precedits del cruciferari y acòlits van a la sacristia y deixan los paraments. Sa yl-lustríssima passa a son estrado que té preparat en lo presbiteri en lo lloch acostumat y allí se vesteix los paraments morats de pontifical more solito. Entretant ladejan a sa yl-lustríssima los señors a qui correspon assentats en los taborets acostumats y vestits ab hàbits de chor, y esto fins a tant que los senyors assistents ixen de la sacristia ab capas pluvials moradas, pues entonces deixan los taburets los señors que antes los ocupan, quedant-se los assistents.

Quant sa yl-lustríssima esta ja revestit se comensa la professó desde lo presbiteri y se encamina envers lo chor, gira devant la capella del Sant Christo y prosegeix per devant la porta y capella de Santa Thecla. Quant sa yl-lustríssima se encontra en la porta del presbiteri se canta una absoluta y después se'n canta altra en lo fossar y esta és ab música.

Va altra vegada la professó al presbiteri desde lo fossar y sa yl-lustríssima passa a son estrado, deixa los paraments morats y pren los blancs assistint a sos costats los dos senyors a qui toca ínterim, que los assistents van a la sacristia a deixar las capas moradas y vestir las blancas, al eixir estos de la sacristia se posan als costats de sa yl-lustríssima y los tres feta reverencia al altar major y precedits del capítol passen a la pessa tras lo altar major. Se arrodillan sa yl-lustríssima y assistents en la tarima o grada del altar que allí hi ha, se obre lo sacrari y lo monjo sacristà trau de ell al sagrat globo y lo col·loca sobre la ara del altar. Sa yl-lustríssima incensa lo Santíssim Sacrament, pren después en sas mans lo sagrat globo y lo porta al altar major, precedit del capítol y acompanyat dels assistents, deixa lo globo sobre la mesa, baixa ab los assistents a la grada e incensa al Santíssim entretant se canta *Tantum ergo sacramento* [foli s/n] después se canta lo vers *Panem de caelo* y per lo senyor il-lustríssim *Dominus vobiscum* y la oració *Deus qui nobis*.

Después sa yl-lustríssima puja al altar major, visita lo sagrat globo y la sagrada hòstia y eleva esta ab una mà a vista de tot lo poble y entretant lo acòlit incensa.

Tornada la sagrada hòstia a son lloch y cubert lo globo dóna ab aquest la benedicció al poble formant las tres creus que acostuman en las benediccions dels prelats.

Retorna lo sagrat globo a son lloch ab lo acompanyament que antes y deixant-lo sobre la ara del altar detràs lo major, lo monjo sacristà lo pren y lo col·loca en lo sacrari.

Después se dirigeix la professó a la capella de Santíssim y arribat allí sa yl·lustríssima y assistents se arrodillan en la grada del altar, lo parroquial trau del secrari los dos globos y los col·loca sobre la mesa del altar, y allí los visita sa yl·lustríssima. Retornats los sagrats globos a son lloch lo parroquial, los sustentós enthonan lo Veni creatur spiritus y proseguint en cantar dit himne, passa la professó a las fonts baptismals. Las visita sa yl·lustríssima acompañat dels assistents. Retorna la professó al presbiteri y ab esto se conclou la funció de visita.

Sa yl·lustríssima se'n va a son estrado y lo capítol y clero quedan en lo presbiteri mentre sa yl·lustríssima se despulla los ornamentals pontificals. Después lo capítol acompaña a sa yl·lustríssima fins a la porta major y los síndichs ab hàbits acompañan a sa yl·lustríssima fins a palàcio pujant tots en son coche.

LLIBRE DE VÀRIAS NOTAS FETAS
PER LOS SEÑORS DOCTORALS

[Llom]

**Llibre de vàrias notas fetas per los doctorals. 1782-1862.
Tau.**

[Coberta]

2on Llibre de notas. 1782-1862.

[Primer foli s/n]

Llibre de vàrias notas fetas per los senyors doctorals.

[foli s/n]

A

Aigua arribà a esta ciutat en 1786...35.

Assistència dels canonges en la visita dels oratoris y altars de la ciutat...46.

Aigua. La entrada en esta ciutat en 1798...100.

Antigüedat dels titulars de esta yglésia des de 1794...212.

Ydem dels entrants des de 1810...308.

[foli s/n]

B

Boyra molt espessa en esta ciutat...23.

Butlla de la santa cruzada...99.

Benedicció del aigua de la plassa de la Font que féu lo senyor Armañà...110.

Benefici de esta yglésia, son estat obtentors y patronat...171.

[foli s/n]

C

Commensalies, estat de ellas, invocació y patronat...147.

Chor. Orde de assentar-se en ell los forasters clergues...25.

[foli s/n]

E

Embarch de tropas en 1799...105.

Enterro del señor archebisbe Armaña...120.

Entrada pública del señor Mon en 1804...125.

Embaràs de la reyna en lo novè mes...71.

[foli s/n]

F

Funeral del senyor archebisbe Armaña...120.

Festivitats de la yglésia. Modo ab què se celebran. És comensat només...303.

Funeral del papa Lleó dotse...130.

[foli s/n]

G

Guàrdias de sanitat...127.

Godoy, don Manuel. Sa promoció a almirante de Castilla...128.

[foli s/n]

M

Mort del senyor archebisbe Santiyán y repartiment de son pontifical...31.

[foli s/n]

O

Oposición per una chantría...77.

[foli s/n]

P

Possessió del senyor archebisbe Armaña y son primer sermó...32.

Predicació del senyor Armaña y com se adornà lo púlpit...33.

Professó de Nostra Senyora de Agost ab assistència del senyor Armaña...34.

Pontifical del senyor bisbe de Urgell en esta santa yglésia...140.

Part de reyna...68, 71.

[foli s/n]

R

Rogativas per lo feliz part de la princessa de Astúrias...2, 3.

Rogativas per aigua ab exposició del Sant Christo de Nazareth, Nostre Senyora de Misericòrdia, San Bras y dificultats que hi hagué... 7.

Robo de 4 palanganas de plata y una senefa de vellut...24.

Rogativas per aygua ab lo Christo de la Sanch y Nostra Senyora de Misericòrdia...27.

Rogativas per aigua ab lo Christo de la Sanch, Nostra Senyora de Misericòrdia, exposició del Santíssim la germandat y Sant Bras...33.

Rogativas per lo felís part de la reyna...71 y 78.

Altres per pluja ab lo Sant Christo de la Sanch y Verge de Misericòrdia...80.

Revolució francesa de 1788 y lo que obrà esta ciutat...83.

Rogativas per aigua exposant la ymatge de Nostra Senyora de Misericòrdia...69.

[foli s/n]

S

Subsidi junta dels collectors...107.

Sede vacant. Sa declaració...122.

[foli s/n]

T

Te Deum per lo part de la princesa de Astúrias y festas...3.

Ídem per lo de la reyna...71.

Temporal en lo port de 1800...106.

Te Deum per la habilitació del port de Tarragona...110.

Translació del senyor archebisbe Mon a la yglésia de Sevilla...141.

[foli s/n]

V

Visita lo senyor Armañà esta santa yglésia...39.

Visita dels oratoris y altar de la ciutat y assistència dels canonges...46.

Viàtich del senyor Armañà en 1802...111.

Vinguda a Tarragona del senyor rey don Carlos IV y sa real família...ídem.

Visita pastoral del excelentíssim senyor Costa y Borràs a la catedral de Tarragona...49.

[*foli s/n*]

Nevada.

En la nit del dia 7 y matí de 8 abril de 1782 caigué una còpia de neu extraordinària en tot lo camp de Tarragona de manera que se cubriren de neu totas las muntañas que se descobren és de esta ciutat compresas las muntañas que estan cerca Tortosa. En lo dia 16 del mateix abril tornà a nevar però no fou tanta la còpia en los dias antes mencionats.

[*pàgina 2*]

Rogatives per un felix part de la reina.

Dia 2 juny de 1782 se féu rogativa pública per a inclinar al señor a que concedís un feliz part a la sereníssima senyora princesa de Astúrias. En semblants casos lo estil de esta santa iglésia és exposar en lo altar major al senyor sacramentat. Al principi de la tèrtia se canta la conventual a dos chors y después de finida la nona puja lo clero al presbyteri y posat ja en ell com igualment lo preste y diacas los parroquials cantan la lletania de Nostra Senyora finida la qual se cantan los versets y oracions corresponents y después lo senyor arquebisbe, en lo cas de assistir a estas funcions, o lo preste, donan la benedicció al poble ab lo Santíssim Sacrament lo qual se reserva en lo sacrari detràs lo altar major. Dit dia 2, era dominica, entrà octavam corporis domini y ab est motiu continuà exposat lo Santíssim com en tots los dias de la octava.

[*pàgina 3*]

Dia 28 juliol de 1782 después de nona se cantà solemne Te Deum en acció de gràcias per lo feliz part de la sereníssima senyora princesa de Astúrias. Assistí al chor lo il·lustríssim senyor arquebisbe ab lo qual prèviament havian acordat los senyors síndichs del capítol lo dia de esta funció. Se passà ofici al il·lustre ajuntament noticiant-los tot esto per si gustava assistir com en efecte va assistir. Se féu repich de campanas mentres se cantà lo Te Deum. Antes de entonar-lo posat lo preste (y diacas ab capas) al pla del presbyteri va incensar y después tots estos junts y ab assistència de un dels sustentors enthonaren Te Deum Laudamus y continuà la música fins a la conclusió. Lo preste y diacas después de haver enthonat pujaren a las caderas o assientos del presbyteri permaneixent en peu fins al vers Te Ergo durant lo qual estigueren arrodillats en la primera grada devant lo altar y después pujaren altra vegada al lloch de las caderas fins a comensar lo vers In Te Domine Speravi etcètera, en que baixaren a pla del presbyteri. Se repetí la incensació y se donà fi ab los versets y col·lectas acostumadas. Per estas funcions se parà lo altar major ab la plata que se acostuma en los dias clàsichs. Cre-

maren en lo altar sis ciris, se encenen los ciris dels dos solomons o arañes (no se acostuma encendrer los cirials de la retxa del chor) y tot lo clero te ciris encesos en lo chor.

Dia 7 setembre de 1783 se féu en esta santa iglésia rogativa pública per lo logro del mateix fi que va expressat en la pàgina antecedent, esto és de inclinar a la divina pietat a concedir un feliz part a la sereníssima señora princesa de Astúrias. Se féu la funció en la forma notada en la pàgina antecedent.

Dia 21 setembre de dit any 1783 después de la hora de nona se cantà solemne Te Deum en acció de gràcias a la divina bondat per haver-se dignat concedir a la sereníssima senyora princesa un feliz part de dos robustos infants qual notícia comunicà lo rey [pàgina 4] nostre señor al capítol segons estil pues tant per fer-se rogativas com per accions de gràcias a la Divina Magestat sempre escriu lo rey nostre senyor als capítols. En estas funcions de rogativas y acció de gràcias estava la sede arquepiscopal vacant per mort del il·lustríssim senyor don Joachim de Santiyán y Valdivielso, esto se notà perquè no se encontrés menos lo deixar de parlar de si lo senyor arquebisbe va assistir a ellas o no però tot lo demás se practicà en la forma notada en la pàgina antecedent.

Lo senyor governador de esta plaza don Agustí de Yraola féu la demostració de fer celebrar una solemne missa y después de ella lo Te Deum en la iglésia dels pares de Sant Francesch ab assistència del molt il·lustre ajuntament y personas distingidas y visibles de esta ciutat. Cantà la missa y Te Deum la capella de música de esta iglésia. Se féu funció en lo dia 22 y se va publicar en la nit del dia 20 expressant en lo pregó que se permetrian lluminàrias en las nits dels dias 21, 22 y 23. En efecte hi hagué alguna il·luminació en la nit del dia 21 y fou molt major en las nits dels 22 y 23. En Barcelona no se feren lluminàrias ni se sabé que se fessen en altra ciutat del Principat. No deixà de causar admiració esta demostració del senyor governador y se divulgà la veu de que se dirigia tot esto a fins particulars però no seria veritat pues encara que és veritat que lo fill major de dit senyor governador anà a Madrid poch temps después de estas festivas demostracions, ab tot, regressà als primers de febrer de 1784 y no se ha divulgat cosa alguna sobre las pretencions que se suposava motivaren son viatge a aquella cort.

Las demostracions festivas que previngué lo senyor governador las manà lo rey nostre senyor en lo novembre de dit any havent expedit real cèdula en la que se disposa lo que devia observar-se en orde a ellas y se comunicà als capítols, ajuntament, etcètera. En virtut de estas reals disposicions se acordà entre lo capítol y ajuntament que en lo diumenge dia 7 de desembre [pàgina 5] se celebrà en esta santa iglésia la solemne missa cantada (fou la conventual)

que disposava lo rey y se predicaria en ella segons prevenia sa real magestat cantant-se después de nona lo Te Deum solemne. Tot se practicà així y predicà lo senyor canonge magistral, don Francisco Gil de Palomar. Lo ajuntament va portar los ciris que cremaren en lo altar, esto és, dotse en las gradas y deu per los candeleros petits que se colocan entre las relíquias més los que foren menester per la retxa del presbiteri y per las dos arañas o salomons y los quatre per los candeleros dels acòlits. Los cirials de la retxa del chor (y los ciris del clero mentres se cantà lo Te Deum) cremaren de compte del capítol. Lo Santíssim Sacrament (que disposava lo rey se exposàs en estas funcions) se colocà en lo altar al principi de la hora de tèrtia com se practicà en los diumenges de Minerva y concludida la funció se reservà en lo sacrari detràs lo altar major com se practica en las funcions de rogativas.

[pàgina 7]

Rogatives per aigua.

Dia 28 febrer de 1783 los senyors regidors comissionats del molt il·lustre ajuntament don Francisco Güell y don Pau Font, exposaren als síndichs del molt il·lustre capítol que los procuradors del gremi de pagesos havian presentat a dit ajuntament un memorial en què significavan ser grave la necessitat de aigua que patian los camps y en sa conseqüència suplicavan al dit ajuntament que interposàs sos oficis ab lo molt il·lustre capítol a fi de que condescendís a que se pujàs en la tarde del diumenge 2 mars la adorable imatge de Christo que està en la capella de Nazaret y se fes la acostumada professó y havent los síndichs exposat lo molt il·lustre capítol lo expressat condescendí este a la petició mencionada.

És de notar que en dit dia 2 mars fou gran (y se podria dir extraordinari) lo vent que féu. Ab este motiu los senyors regidors comissionats significaren als síndichs del capítol que los administradors de la germandat de la Puríssima Sanch los havian dit que no tenian valor per a portar lo Sant Christo però se'ls respongué que suposat era tant grave la necessitat de aigua no se devia atendre a altra cosa que a implorar de la Divina Magestat lo benefici de la pluja y per tant que después de vespras procurassen los dits administradors pujar a esta santa iglésia lo Sant Christo ab lo modo que poguessen pues en lo cas de que no se pogués fer la professó general per la ciutat se faria la professó dintre la cathedral. En efecte se pujà lo Sant Christo y (no essent lo vent tant violent com havia estat fins a aquellas horas) se féu lo professó general después de completas. Assistiren a esta professó las comunitats regulars que assisteixen a las professons generals. De esta assistència apar no se tenia memòria

però la ciutat las convidà per medi de son síndich y ellas no se excusaren y ab sa assitència fou la professó molt lluhida y molt devota.

Continuà la necess[^o]-[pàgina 8]-sitat de aigua y ab este motiu los señors regidors comissionats feren passar lo síndich de la ciutat (después de haver-se cantat las vespras del dia 8 de mars) a saber dels síndichs del molt il·lustre capítol en què hora podrian conferir-se pues devian fer present que los procuradors del gremi de pagesos havian presentat nova súplica al il·lustre ajuntament a fi de que mediàs ab lo molt il·lustre capítol per a portar la imatge de Nostra Senyora de Misericòrdia des de lo altar del Sant Christo en què esta col·locada al altar major y practicar-se después las professons de rogativas que acostuman fer las comunitats regulars significant lo síndich de la ciutat que lo portar y col·locar la Verge de Misericòrdia en lo altar major havia de practicar-se en lo matí del diumenge dia 9.

Aparegué als síndichs del capítol que esta sol·licitut dels señors regidors comissionats venia en hora y ocasió del tot improporcionada y que este pas lo devian haver donat en lo divendres antecedent y per esto respongueren al síndich de la ciutat que no podrian convocar al molt il·lustre capítol en aquell dia 8 y per consegüent, que no podria practicar-se aquella funció en lo dia 9. Ab motiu de esta resposta que comunicà luego lo síndich al il·lustre ajuntament (congregat en sas casas capitulars tractant de assumpto de rogativas y de modo y de medis per poder costejar la cera necessària per cremar en las funcions de rogativas) acordà este que un de sos individuos passàs immediatament (mantenint-se en lo ínterin congregat lo ajuntament) a exposar a un dels síndichs del molt il·lustre capítol la sol·licitut e instàncias dels procuradors del gremi de pagesos y tot lo que havia ocorregut desde lo dia 7 en què dits procuradors havian presentat son memorial y súplica al molt il·lustre ajuntament fins a aquella hora. Lo que ocorregué és lo següent; Los procuradors del gremi de pagesos presentaren en lo dia 7 un memorial al il·lustre ajuntament [pàgina 9] exposant que continuava y se agravava la necessitat de aigua y que en esta atenció suplicavan al dit ajuntament passàs sos oficis al capítol a fi de col·locar la Verge Santíssima de Misericòrdia en lo altar major en lo matí del diumenge dia 9. Lo il·lustre ajuntament posà son decret al peu de dit memorial expresant que estava prompte a passar sos oficis al capítol a fi de que se col·locàs la Verge Santíssima en lo altar major en dit dia com també per a que se continuasen las demás públicas funcions de exposició del Santíssim Sacrament y extracció del Sant Bras de nostra invicta patrona (en cas de que continuàs la necessitat de aigua) però que esta mediació seria sempre que lo gremi de pagesos pagàs lo import de la cera necessària per a executar-se estas públicas demostracions o funcions en la forma que sempre se havian practicat pues lo ajuntament

no tenia facultat per a costejar lo gasto de dita cera prohibint-lo expressament lo supremo concell en lo reglament de dotació de la ciutat. En vista de este decret del ajuntament recorregueren los procuradors dels pagesos al senyor governador don Agustí de Yraola suplicant-li interposàs sos oficis ab lo il·lustre capítol a fi de que se practicassen aquellas funcions y a fi de que disposàs que lo il·lustre ajuntament costejàs lo gasto de la cera com havia fet en temps passats, bé que no practicà així en la última vegada que se extragué lo Bras de nostra patrona Santa Thecla en qual funció lo capítol tingué de pagar lo import de la cera de la iglésia y de la professó, pues havent acordat y determinat lo capítol lo dia per aquella funció y havent-se ja publicat este acuerdo y estant ja avisadas y convidadas las comunitats regulars y la confraria de la Puríssima Sanch per la assistència a la professó en lo dia immediat al de la extracció del Sant Bras comparegueren los regidors comissionats del ajuntament y exposaren als síndichs del molt il·lustre capítol que lo dit ajuntament no podia costejar la cera necessària en las funcions del dia següent en la extracció del Sant Bras però que esto no obstant havia acordat lo dit ajuntament costejar lo gasto [pàgina 10] dels vuit ciris que cremarian lo endamà en lo altar major al temps de las funcions de extracció del Sant Bras etcètera, fins a quedar este reservat. Causà esta proposició del ajuntament admiració y resentiment no solament al il·lustre capítol com era regular, sí que també a tots los estats de esta ciutat, però no per esto se suspengué la extracció del Sant Bras en lo dia que havia determinat lo capítol lo qual después de haver entès per medi dels señors síndichs aquella inesperada determinació y embaixada del il·lustre ajuntament va resòdrer que no se admetessen los vuit ciris que la ciutat havia ofert per cremar en lo altar major que se expressàs als señors regidors comissionats del il·lustre ajuntament lo molt impropri que havia aparegut al capítol lo modo ab què se havia portat dit ajuntament pues la impossibilitat que este manifestava per a costejar la cera devia lo ajuntament haver-la fet a present als síndichs del capítol en lo dia y ocasió en què demanaren que se extragués lo Sant Bras y no devia diferir lo ajuntament el comunicar la notícia de dita impossibilitat fins a la crítica hora y ocasió en què la va comunicar que fou en lo dia antes del que tenia acordat y determinat lo capítol per la dita extracció la qual se havia ja publicada y per la qual se havian practicat ja los passos prèvijs que estan de part y cuidado del capítol y finalment va determinar lo capítol que se practicassen en lo endemà las funcions acostumadas en la extracció del Sant Bras ab lo mateix esplendor ab què se havian practicat fins entonces pues encara que lo ajuntament donava sobrat motiu perquè lo capítol deixàs de practicar lo extràurer lo Sant Bras suposat que se negava dit ajuntament a costejar la cera

per lo clero secular y regular y la que se posa en la retxa del altar major ab tot, per no privar al poble del consuelo y de la satisfacció que té en las ocasions en què per pública necessitat se extrau lo Sant Bras resolué y determinà lo il·lustre capítol costejar la cera de altar, retxa, etcètera, y la del clero secular y regular en la professó com en efecte se practicà així. [pàgina 11] És del cas tenir present la notícia contenguda entre lo antecedent.

En vista del recurs que los procuradors del gremi de pagesos feren al senyor governador disposà este que se tingués junta de propis la que havent-se congregat y havent ohit la proposició que féu dit senyor governador que contenia la mencionada sol·licitut dels procuradors del gremi de pagesos relativa a que lo ajuntament costejàs la cera necessària per las públicas funcions de rogativas va acordar costejar la cera per ditas funcions ab las paraulas “hasta donde lleguen sus facultades.”

Havent la junta de propis acordat lo que va expressat lo senyor governador passà un ofici al capítol en què exposava tot lo referit acompanyant còpies del memorial que los procuradors dels pagesos havian presentat al ajuntament en lo dia 7 y del decret fet per dit ajuntament y de la proposició que dit senyor governador havia fet en la junta de propis y concluhia dient que no podia menos de excitar lo zel del capítol a fi de que continuàs las funcions de rogativas, etcètera. Este ofici ab los papers que lo acompanyavan lo féu passar lo senyor governador a un dels síndichs del capítol cerca la una hora del mitgdia del 8 mars predit. Però antes que lo senyor governador fes passar dit ofici ja un dels individuos del il·lustre ajuntament se havia oferit ab lo mencionat síndich del capítol sol·licitant la continuació de las funcions de rogativas y manifestant que lo il·lustre ajuntament havia determinat costejar un determinat número de ciris per cada una de las funcions que se deguessen practicar fins a la extracció del Sant Bras de nostra invicta patrona inclusive lo síndich del capítol respongué a este senyor regidor que no podia fer-se present esta sol·licitut y explicació al molt il·lustre capítol en la tarde de aquell dia 8 pues serian pochos los señors capitulars que assistirian a completas aquella tarde y essent lo concret assumpto de continuació de rogativas molt grave per las circumstàncias que lo acompanyavan se devia procurar la assistència de tots los señors capitulars a la junta capitular en la que se proposàs y se fes present dit assumpto [pàgina 12] per pendre determinació sobre ell però que esto no obstant lo dit síndich parlaria aquella tarde ab son consíndich per si li apareixeria bé que se juntàs rotllo capitular después de matinas en lo que se fes present al capítol aquella sol·licitut del ajuntament no obstant que esto de juntar rotllo en aquella hora seria una cosa molt irregular y quasi nova y que per poder saber lo ajuntament si se tindria o no rotllo

después de matinas y lo que en ell se acordaria en cas de tenir-se'n podia lo ajuntament disposar que son síndich se conferís ab algun dels síndichs del capítol qui li diria lo que sobre esto li degué dir. En efecte, se juntà rotllo después de matinas y havent-se fet present la sol·licitut del ajuntament per continuar las funcions de rogativas y la instància de que en lo endamà dia 9 se col·locàs la Verge de Misericòrdia en lo altar major com també que a efecte de continuar ditas funcions lo senyor governador havia passat un ofici ab altres papers lo capítol (atenent lo precipitat de estos passos que devian donar-se per part del ajuntament com també per part del senyor governador molt de antemano y no en las horas en què los donaren y atenent igualment a que en peus y sobre la marxa no era fàcil acordar lo que corresponia) va determinar que lo tractar y lo resòdrer sobre estas matèrias se diferís fins al capítol ordinari del dilluns dia 10 y esta determinació se va comunicar al síndich de la ciutat.

En efecte en lo capítol celebrat dit dia 10 se feren presents lo referits passos donats per part del ajuntament y se va llegir lo ofici del senyor governador y los papers que lo acompanyavan y en vista de una cosa y altra lo capítol va determinar que al senyor governador se li contextàs ab la resposta que conté la carta que se li va entregar en la nit del mateix dia 10 la qual encontraràs en la carteria y en orde als passos donats per part del ajuntament va determinar lo capítol que (suposat que aquells passos se havian donat com de persona privada a persona privada y no ab la formalitat que se observa en las ocasions en què los comissionats del il·lustre [pàgina 13] ajuntament comunican sas embaixadas als síndichs del molt il·lustre capítol) se previngués al síndich de la ciutat dient-li que comunicàs als señors regidors comissionats que los síndichs del molt il·lustre capítol estavan promptes per a rèbrer-los y per a ohir la embaixada que tinguessen que fer de part del ajuntament a cuio fi podrian determinar la hora que bé los aparegués donà lo capítol facultat a sos síndichs per poder determinar lo dia en què se col·locàs en lo altar major la Verge de Misericòrdia pues de esta manera se evitava la molèstia de convocar altre capítol per a determinar y acordar lo tal dia. Lo síndich de la ciutat va comunicar als senyors regidors comissionats lo recado que se li havia donat, esto és que los síndichs del capítol estavan promptes per a rèbrer-los en qualsevol hora que bé los aparegués y havent dits comissionats determinat conferir-se ab los síndichs del capítol a las 12 horas ho practicaren així. Exposaren dits comissionats als síndichs la sol·licitut dels procuradors del gremi de pagesos en lo memorial que havian estos presentat al ajuntament y lo decret que este va posar al peu de dit memorial etcètera, però que esto no obstant lo ajuntament havia últimament determinat lo costejar la cera que pogués bé que no tanta com en altrás ocasions

y per conseqüent que faria cremar de contínuo dos ciris en lo altar major en tot lo temps que quedàs en ell col·locada la Verge de Misericòrdia y que mentres se cantarian los divinos oficis y se farian las funcions de rogativas cremarian altres dos ciris y que esto era tot lo que al present podia costejar la ciutat pues en forsa del real reglament de dotació no se podia bonificar ni admètrer en descàrrega al ajuntament lo import y gasto de cera que se fa en las funcions de rogativas y que per este motiu la ciutat no podia fer cremar los sis ciris que fa més dels dos que creman de contínuo mentres la Verge de Misericòrdia quedà en lo altar major durant los divinos oficis y las funcions de rogativas havia fet cremar en altres temps fins a que vingué lo mencionat reglament de dotació. Considerant los síndichs del capítol la necessitat de aigua y atenent a que los dos y quatre ciris que crema-[pàgina 14]-rian en lo modo que queda expressat eran suficients per la decència de las respectives funcions respongueren als comissionats del ajuntament que lo capítol estava prompte per a col·locar en lo altar major la Verge de Misericòrdia y que suposada la necessitat no tindria lo capítol inconvenient lo practicar-ho en lo dia immediat después de haver-se cantat la hora de tèrtia però que seria del cas el que lo il·lustre ajuntament fes passar un recado al pare prior dels dominicos a fi de saber de ell si sa reverent comunitat estaria en disposició de venir a la iglésia cathedral y practicar la acostumada funció de sermó etcètera, en la tarde del dia immediat pues podria ésser que lo religiós qui degués predicar en dita funció se ves embarassat per poder disposar son sermó dintre lo breu temps de 24 horas però que en lo cas de no encontrar reparo aquella reverent comunitat per a practicar sa funció en lo endemà podria lo ajuntament comunicar-ho a algun dels síndichs del capítol a fi de donar las providèncias corresponents per col·locar-se la Verge de Misericòrdia en lo altar major lo endamà dia 11 y ab esto se separaren dels síndichs del capítol los comissionats del ajuntament. De part de dit ajuntament se passà recado al pare prior dels dominicos bé que no (segons se té entès) en los termes ab què se havia acordat ab los síndichs del molt il·lustre capítol. Esto és que en lo endamà se colocaria la Verge de Misericòrdia en lo altar major en lo cas de que dit pare prior y comunitat de dominicos estàs en disposició de poder practicar sa respectiva funció de sermó etcètera, en la tarde de aquell dia, sinó que se donà a dit pare prior de dominicos recado absolut de part de la ciutat dient que en lo endamà se colocaria la Verge de Misericòrdia en lo altar major y que se li comunicava a dit pare prior esta notícia a fi de que en la tarde de dit dia passàs sa comunitat en professó a la cathedral per practicar la sòlita funció de rogativas.

En la tarde del día 10 lo síndich de la ciutat va comunicar als síndichs del capítol que los pares dominicos quedavan en fer y practicar sa corresponent funció de rogativas per la tarde del dia 11 y ab esta notícia los síndichs del capítol respongueren al dit síndich de la ciutat que digués al molt il·lustre [pàgina 15] ajuntament que en lo següent dia 11 después de haver-se cantat la hora de tèrtia se faria la acostumada professó per colocar en lo altar major la Verge Santíssima de Misericòrdia. En efecte se practicà així. Eixí lo clero del chor passant per davant lo altar major, lo preste y diacas que estavan en lo presbiteri se uniren a la professó al arribar devant lo altar major los señors capitulars antiquiors y havent-se parat devant lo altar del Sant Christo immediat al tabernàculo que ocupava la Verge de Misericòrdia los sustentors cantaren las antífonas corresponents y ditas las col·lectas continuà la professó per la nau de aquella part de iglésia fent lo círculo regular y posada la verge en lo presbiteri y estant en ell lo clero se conclugué la lletania Lauretana y finida esta se digueren las antífonas, versos y oracions corresponents ab què se donà fi a esta funció.

La missa conventual (a la que va assistir lo molt il·lustre ajuntament) la va cantar la capella de música *a quatre veus*¹ en la forma que acostuma cantar las missas de algun Sant apòstol etcètera, y la va celebrar lo senyor canonge al qual per son torn va tocar la conventual de aquell dia per estar vacant la dignitat de infermer. En esta missa no hi hagué sermó.

No nos volgué lo senyor dispensar lo benefici de la aigua y per tant los senyors regidors comissionats se conferiren ab los síndichs del capítol a fi de que se exposàs lo Santíssim Sacrament. En lo dia 7 de abril se féu present al capítol la sol·licitut del il·lustre ajuntament y lo capítol acordà que se exposàs en dit dia lo Santíssim com en efecte se va exposar. Lo ajuntament va oferir y va entregar dotse ciris de lliura per los dotse candeleros del altar major y la demás cera per los candeleros dels acòlits y per los dos salomons o arañas la va costejar lo capítol. Estigué Nostre Senyor exposat fins después de completas, se feren las vetllas regulars per lo clero, ajuntament y gremis y no se féu la funció de la vera creu. Continuà la necessitat de aigua y ab aquest motiu los procuradors del gremi de pagesos donaren súplica al molt il·lustre capítol a fi de que se tragués lo Sant Bras de nostra invicta patrona. Lo ajuntament va posar son decret al peu de dita súplica dient que ja de antemano tenia entès que lo capítol no se negaria a extràurer lo Sant Bras sempre y quant de part de dit ajuntament se costejàs lo import del gasto de la cera necessà-

1. Text anotat al marge.

ria per dita funció y del demás que en iguals funcions havia pagat sempre lo ajuntament però que este al present estava impossibilitat de costejar semblants gastos [pàgina 16] en virtut del nou reglament de dotació però que estava prompte en interposar sos officis ab lo molt il·lustre capítol sempre y quant los suplicants cuidassen de pagar lo gasto que no podia costejar lo ajuntament.

En vista de aquest decret acudiren los procuradors del gremi de pagesos al molt il·lustre capítol ab súplica que presentaren dia 14 abril (la que està inserta en lo llibre de resolucions capitulars) demanar que se extragués lo Sant Bras y que lo capítol costejàs lo gasto que per esta funció se ocasionaria etcètera. Lo capítol posà son decret al peu de la còpia que féu fer de dita súplica (pues la original quedà en actes capitulars com està dit) desentenent-se de la demanda dels pagesos y manifestant que estava sempre prompte per a ohir lo que lo molt il·lustre ajuntament volgués exposar-li en estos particulars assumptos pues no vol lo capítol tractar de ells ab ningú altre sinó ab lo ajuntament que és ab qui sempre los ha tractat.

En vista de este decret del capítol acudiren altra vegada los procuradors dels pagesos al molt il·lustre ajuntament ab nova súplica sol·licitant que interposàs lo ajuntament sos officis ab lo capítol perquè se tragués lo Sant Bras pues si lo capítol no volia pagar lo gasto de cera etcètera, que esta funció ocasionaria y lo molt il·lustre ajuntament tampoch tenia àrbitre per a pagar-lo lo pagaria la devoció dels fiels. En efecte los dits procuradors dels pagesos antes de presentar esta segona súplica al molt il·lustre ajuntament havian passat a sol·licitar limosnas de tots los subjectes que los aparegué que podian donar-las y en efecte foren molts los que feren limosnas per esta funció. Yo ignoro la quantitat que varen arrebregar dits procuradors però és cert que retornaren las limosnas als devots pues finalment lo molt il·lustre ajuntament fou qui va pagar lo import del gasto de cera etcètera, com después se dirà. Ab motiu del que prometian al molt il·lustre ajuntament los procuradors dels pagesos en sa nova súplica passaren los dos señors regidors comissionats a conferir-se ab los síndichs del molt il·lustre capítol y feren present la sol·licitut dels pagesos y tot quant los procuradors de aquell gremi exposavan en sa nova súplica y no obstant de que este pas lo donaren dits señors regidors comissionats en lo matí del dia de Pasqua, 20 abril, después de haver-se cantat la hora de nona ab tot sol·licitaren que la extracció del Sant Bras se fes lo endemà dia 21.

[pàgina 17]

Los síndichs del capítol respongueren a dits señors comissionats que si lo il·lustre ajuntament havia ja determinat costejar lo gasto de cera y del demás necessari per la funció no tindrian reparo en convocar capítol aquella mateixa tarde después de completas y fer

present la petició de la il·lustre ciutat ab la prevenció e intel·ligència de que esta donaria no solament la cera se necessitava per posar en lo altar nou de Santa Thecla en què està custodiat lo Sant Bras en lo altar major en la retxa del presbiteri en las arañas o salmons, quatre atxas per cremar en lo presbiteri major ahont en semblant funció se colocan las quatre blandoneras o candeleros grans que serveixen per posar los quatre cirials en la octava de Corpus Christi quatre ciris per los candeleros petits que se posan en la mesa del altar major, dos a cada costat del Sant Bras, ciris al clero al temps de tràurer-se lo Sant Bras portar-lo y colocar-lo en lo altar major y ciris al clero secular y regular per la professó general después de completas sinó que deuria també lo molt il·lustre ajuntament entregar al senyor canonge administrador de la cereria 8 lliures 10 sous per lo consum de la cera dels cirials que creman en la retxa del chor durant tota la funció y 6 lliures al bosser de las comunas distribucions per ajuda de costa del que se dóna als que portan lo tabernàculo en què va lo Sant Bras en la professó y dels dos sacerdots que incensan y que qualsevol cosa relativa a la funció de la extracció del Sant Bras lo capítol no la tractaria no la conferiria ab ningú sinó ab lo molt il·lustre ajuntament eo sos comissionats. Los dits senyors regidors comissionats respongueren que lo molt il·lustre ajuntament havia determinat costejar tot lo gasto que se ocasionaria per la extracció del Sant Bras y així que pagaria lo import de tota la cera que significavan los síndichs y que entregaria las 8 lliures, 10 sous y las 6 lliures antes mencionadas sens que sobre estos punts degués lo capítol enténdrer-se ni tractar cosa alguna ab los procuradors del gremi de pagesos ni ab ningú altre.

En la tarde después de completas se tingué rotllo y los síndichs exposaren al molt il·lustre capítol tot lo que va referit. Lo capítol va determinar que suposada la oferta que havian fet los regidors comissionats en nom del ajuntament se respongués a este que lo capítol estava prompte per extràurer lo Sant Bras en lo dia 21. [pàgina 18] En lo cas de que lo ajuntament tingués ja previngut tot lo necessari y que no podent practicar-se la extracció en lo dia 21 se extrauria lo Sant Bras en lo dia 22. Se comunicà esta resolució del capítol als regidors comissionats. No pugué lo ajuntament tenir previnguda la cera necessaria per fer-se la funció en lo dia 21 y ab est motiu se diferí fins al dia 22.

No serà impertinent notar y referir alguna cosa tocant al assumpto, pues quizà sa notícia servirà en ocasions semblants. No obstant de que los regidors comissionats digueren als síndichs del capítol que lo ajuntament era qui se assumia lo càrrech de costejar y pagar lo gasto de cera etcètera. És cert que las diligèncias de encontrar en casa los cerers la cera que fos necessària per la funció no las prac-

ticà ningú en nom del ajuntament sinó que las practicaren personas privadas del gremi de pagesos y estas mateixas personas eran las que anavan imbuint y donant las veus al síndich del il·lustre ajuntament y este síndich portava recados als síndichs del capítol gastant lo nom de ditas personas privadas sens fer menció del il·lustre ajuntament. Los síndichs del capítol se desentengueren sempre de quants recados los va donar lo síndich predit en nom de personas privadas y últimament li digueren ab claredat que no lo ohirian més si portava recados en nom de altre que del il·lustre ajuntament pues lo capítol no devia tractar ab altre que ab lo ajuntament sobre lo concernent a la funció de la extracció del Sant Bras. No se encontrava en las botigas dels cerers la cera necessària per la funció y per est motiu se recelava de que la extracció del Sant Bras tampoch se podria practicar en lo dia 22 pues al mitgdia del 21 encara no se tenia la cera necessària. Las personas privadas del gremi de pagesos que corrian en esta dependència oferian entregar una partida de diner que era superior a la que podian importar los gastos però mai se'ls volgué donar ohidos pues lo que se procurava era que tot esto anàs y se practicàs en nom del il·lustre ajuntament segons havian dit los regidors comissionats y així los síndichs del capítol no volgueren mai admetrar proposició alguna que no fos dimanada del ajuntament. És també cert que en lo dia 21 se va tenir ajuntament y en ell se tractà [pàgina 19] llargament sobre costejar lo gasto de cera etcètera, per la extracció del Sant Bras y después de vèrios debats se va acordar y determinar que lo ajuntament pagaria lo gasto de cera etcètera, sens permetrar que lo pagassen los procuradors del gremi de pagesos o altrás personas de devoció. No se pagà lo gasto del ram de propis y arbitres de la ciutat sinó que se pagà (segons digué algun subjecte que ne tenia notícia) de una partida de diner que havia cobrat la ciutat resultada de la venda de una porció de leña dels mongons y garriga de la ciutat.

Aquesta determinació del il·lustre ajuntament presa en dit dia 21 apar que dóna motiu per a recelar de si era veritat o no allò que los regidors comissionats digueren als síndichs del capítol en lo matí del dia 20 pues apar que era supèrfluo lo péndrer esta determinació del dia 21 si ja antes lo ajuntament hagués acordat allò que digueren los regidors comissionats esto és que lo molt il·lustre ajuntament havia determinat costejar tot lo gasto que se ocasionaria per la extracció del Sant Bras etcètera.

En virtut de este acuerdo del il·lustre ajuntament pres en lo dia 21 lo diputat Ignasi Martí féu alguna diligència per encontrar la cera se necessitava per la funció y veent que en casa lo cerer del ajuntament (no sé si féu diligència per encontrar-la en casa de altres cerers però penso que no) no hi havia la cera que se necessitava anà

a encontrar a Bernat Besora, cerer del capítol, y li va dir si en la cereria del capítol hi havia cera obrada bastant per a la funció. Besora li va respòndrer que lo capítol sempre tenia cera adelantada però que ell no podia disposar de ella sens permís dels señors síndichs. Ab esta resposta de Besora prengué ocasió Martí de passar a casa de un dels síndichs ab compañía de dit Besora y exposaren lo que va referit demanant se li permetés a Besora entregar de la cereria del capítol la cera necessària per la funció ab la expressió de que dit Martí y Thomàs Escolà altre dels diputats quedavan responsables del tantum que importaria lo gasto de la cera. No va expressar Martí que en aquell matí se hagués tingut ajuntament y que en ell se hagués acordat lo pagar lo gasto de cera, etcètera, ni va dir tampoch que ell y Thomas Escolà quedavan responsables o afianzavan lo import de gasto de cera, etcètera, com a diputats y especialment comissionats del ajuntament per dit efecte y per este motiu lo síndich del capítol va pensar que esta oferta del diputat Martí en son nom y en nom de Thomàs Escolà era oferta de estos dos com a personas privadas a quals no se devia donar ohidos així com no se [pàgina 20] havian donat als procuradors del gremi de pagesos ni a altres privadas personas y en este concepte los va respòndrer que Martí y Besora anassen a parlar al altre síndich del molt il·lustre capítol exposant-li lo mateix que li havian dit a ell pues ell en ocasió tant peremptòria en assumpto y matèria tant delicada per totas sas circumstàncias y sobre tot no tenint totas las llums y notícias que considerava necessàrias, no volia péndrer determinació sobre lo particular però que se conformaria a qualsevol determinació que sobre dit assumpto prengué lo seu consíndich.

Anaren Martí y Besora a encontrar al altre síndich y li exposaren lo que va referit este senyor se inclinà a franquejar la cera necessària en los termes antes explicats però previngué a Martí y a Besora de que sa condescendència era tal en la suposició de que lo senyor doctor don Francisco Casanovas, administrador de la cereria del capítol, convingués a la entrega de dita cera. Anaren los mencionats Martí y Besora a saber del dit senyor canonge administrador si tenia reparo en què se entregàs la cera y havent respost que no, Besora va entregar a Martí la cera necessària per la funció. Fins a esta ocasió en què lo diputat Martí va quedar assegurat de tenir la cera necessària per la funció. No se podia saber ni assegurar el que la extracció del Sant Bras se practicaria en lo dia 22 lo diputat Martí va quedar assegurat de poder tenir la cera en la tarde del dia 21 y tot esto no obstant en lo matí de dit dia 21 segona festa de Pasqua y per conseqüent dia de sermó de despido lo pare predicador que era lo prior dels pares agustinos de esta ciutat va publicar que la funció de extràurer lo Sant Bras se practicaria en lo endamà dia 22. Altras inconseqüèncias e irregularitats hi hagué que se podian haver evitat

si lo molt il·lustre capítol hagués procedit ab menos contemplació y ab la formalitat que apar correspon en assumptos tant seriós pues de no practicar-ho així és tractat lo capítol sens respecte (sinó solem dir ab desprècio) pues no falta veu que diu: “Al capítol li farem fer lo que nosaltres voldrem”.

[pàgina 21]

En lo dia 22 se entrà a prima a dos quarts per las nou pues essent tercera festa de Pasqua no se pogué cantar missa votiva de nostra invicta prothomàrtir y no cantant-se més que la missa conventual ja quedava bastant temps per fer-se las funcions del matí ab tota pausa y esplendor. Se cantà la hora de prima y después de ella se extragué lo Sant Bras de la urna y se féu la professó per lo tras chor y nau de la Verge de la Concepció fins al altar major assistint tot lo clero ab ciris de tres onças. Al extràurer-se lo Sant Bras de la urna la capella de música cantà la antífona Sicut Liliium etcètera, com se acostuma en lo dia de la santa. Col·locat lo Sant Bras en lo altar major se encensà y se cantaren los versos y oracions acostumats per funció de rogativas. Lo secretari del capítol va llevar acte de la extracció (y lo llevà de reposar-se lo Sant Bras en la urna en la tarde después de la professó) així com se practica en lo dia de la festa de la Santa. Después se cantà la hora de tèrtia y finida esta se cantà la conventual ab la mateixa solemnitat y música que en lo dia més solemne del any. Predicà lo mencionat pare prior dels agustinos lector fra Joseph Capella. Finida la conventual se cantaren las horas de sexta y nona y mentres lo chor cantà estas horas féu la vetlla acostumada lo molt il·lustre ajuntament arrodillat en lo presbiteri del altar major. La nona se acabà tocadas ja las dotse horas y des de las dotse fins a dos quarts de quatre en que se va entrar a vespras feren la vetlla dos señors capitulars, dos comensals y dos beneficiats mudant-se de mitja a mitja hora. Feren també la vetlla los diferents gremis de la ciutat per son orde arrodilats en la part dreita del presbiteri major. Los individuos de la iglésia que estavan de vetlla resavan ab pausa y gravetat los psalms a cuio fi se colocan en lo presbiteri dos faristols ab dos llibres de psalteri. Se cantaren vespras, lo primer psalm y lo magnificat los cantà la capella de música a vuit veus acompanyant lo orgue y finidas estas se cantaren completas. Entre tant se comensà a ordenar la professó y no obstant que la tarde estava pèssima per motiu de un fort y fret vent que féu en tot lo dia 22 se féu la professó per lo curs regular de funció de rogativas y no obstant la gran molèstia que cau-[pàgina 22]-sava lo vent particularment en la rambla anà la professó ab pausa y ab tot orde. Arribada la adorable relíquia del Sant Bras en la nova capella de nostra patrona se colocà en la mesa de son altar se incensà se digueren los versets y oracions proprias per esta funció responent la capella de músichs se donà la

benedicció al poble ab la Santa relíquia y después se reservà en sa urna però al temps de reservar-se no va cantar la música. Lo preste en las funcions de este dia devia ser lo senyor hospitaler, paborde del mes de abril, però ab motiu de estar vacant la dignitat de hospitaler féu ditas funcions lo senyor canonge al qual per son torn va correspondrer lo fer lo doble de aquell dia 22 pues las funcions de extracció del Sant Bras per rogativas no són pròprias dels señors preeminents sinó que deu fer-las lo dignitari o lo canonge al qual toqui celebrar la missa votiva de la Santa (quant no sia la funció en dias clàssichs impedits) o en estos la missa conventual.

Lo clero secular y regidor anà a la professó ab ciris però ab la precipitació que se portaren las cosas en esta extracció del Sant Bras se veu la irregularitat de que lo clero secular inferior portava ciris de mitja lliura tals com los dels señors capitulars. Alguns individus del gremi de pagesos demanaren als señors síndichs que permetessen el que entre los devots que portarian atxas (que són los que van al principi de la professó) se posassen dos sacerdots per a cantar la lletania suposat que per la molta distància que media entre los dos extrems de la professó no poden los que portan la delantera ohir als parroquials que cantar la lletania en lo altre extrem però los síndichs no volgueren condescendir a esta sol·licitut pues no corresponia que los tals cantors fossen altres que los semmaners de la iglésia y estos estavan previnguts per a cantar la lletania en lloch dels parroquials en lo cas que estos haguessen volgut descansar alguns ratos en lo llarch curs que fa esta professó a cuio fi los síndichs disposaren que lo mestre de cilèncio donàs esta notícia als parroquials.

[pàgina 23]

Als quatre sacerdots que portaren en la professó lo tabernàculo ab lo Sant Bras se'ls donà 15 lliures esto és deu pessetas a cada un. Als dos que incensaren 1 lliura, 10 sous esto és dos pessetas a cada un. Al mestre de cerimònias que ab capa pluvial va al un costat del tabernàculo se li donaren vuit sous y al comensal que igualment ab capa pluvial li serveix de company en lo altre costat se li donaren també vuit sous y al monjo que porta la creu del capítol se li donaren quinse sous.

Continuà la necessitat fins a la tarde del dia 19 de maig en què piadós lo señor entre las tres y quatre horas de dita tarde comensà a dispensar lo suspirat benefici de la pluja. Plogué des de dita hora fins cerca las sinch horas del matí del dia 20 a excepció de una mitja hora de discontinuació que hi hagué entre las vuit y nou horas de la nit del 19. Caigué la aigua ab grandíssima suavitat menos en alguns ratos en què fou més ràpida y més copiosa però esto no va dañar lo camps y si que va servir molt per a remediare la necessitat quasi extrema de aigua en las cisternas.

Nota de les temperatures de l'estiu de l'any 1783.

Lo estiu de este any 1783 fou calorosíssim. Per lo espay de moltíssims dias seguits a excepció de un o altre rato hi hagué una boira espessíssima que impedia la vista de mar y de terra sens que los vents la dissipassen enterament al pòndrer-se lo sol en los dias de esta boira causava algun horror particularment en los primers dias pues lo color del seu resplandor y lo que prenia la boira era molt desagradable. Esta espècie de boira se experimentà quasi en tota la Europa segons las notícias que portaren las gazetas de Madrid y en alguns regnes o províncias de ells causà un dany molt considerable als fruits y a las pasturas. Des de lo dia 20 de maig no va plòurer fins al dia 22 de agost en què caigué gran còpia de aigua ab què se remedià la necessitat que patian las viñas y los camps en esta ciutat y quasi en tot lo camp de Tarragona fou abundant la cullita de la varema.

[pàgina 24]

Robatori de 4 palanganes.

En la matinada de dit dia 22 agost foren robadas quatre palanganas de plata que adornavan lo altar major de esta santa iglésia dos de ellas eran sobredoradas y treballadas ab tot primor y a tot gasto y quedaren a esta iglésia per mort del senyor arquebisbe don Jaume de Cortada entre otras de las preciosas alajas de son pontifical. Las otras dos no eran doradas ni de tant primor y valor però las quatre juntas serian de pes de unas [...] onças. Fou robada també la zanefa de vellut cramesí ab son galó de or de la portalada del altar major que està cerca la porta per la qual se va a la sacristia y no se pogué averiguar qui havia estat lo lladre bé que se feren moltas diligèncias havent-se escrit a vèrios gremis de argenters o platers del regne donant-los notícia circumstanciada de este robo per si tal vegada se'ls portassen a véndrer ditas palanganas.

[pàgina 25]

Ordre en què els clergues forasters han de seure al cor.

En las resolucions capitulars del any 1497 foli 53 se troba escrit y resolt lo ordre de assentar-se en lo chor de esta santa yglésia los clergues prebendats forasters que vulgan assistir a ell. Vid ibi.

[pàgina 27]

Rogativas per aigua 1786.

Dia 19 abril de 1786 los señors regidors don Carlos Morenes y don Francisco Güell se conferiren ab los señors síndichs del molt

il·lustre capítol (precedint recado que enviharen dits señors regidors per medi del síndich de la molt il·lustre ciutat) y exposaren que los procuradors del gremi de pagesos havian presentat súplica al molt il·lustre ajuntament en la que fent present la grave necessitat de aigua que patian los camps, demanavan se servís lo il·lustre ajuntament passar sos acostumats officis ab lo molt il·lustre capítol a fi de que en la tarde del pròxim diumenge se pujàs a esta santa primada iglésia la santa ymatge del Christo de la congregació de la Sanch y fer la solita professó general y que en vista de aquella súplica lo molt il·lustre ajuntament havia deputat als dits señors Morenes y Güell per fer present als síndichs del molt il·lustre capítol aquella sol·licitut del gremi de pagesos esperant que fent-la present a dit molt il·lustre capítol condescendiria este a aquella sol·licitut.

En lo dia 20 los síndichs feren present al molt il·lustre capítol la ambaixada dels señors comissionats de la ciutat y lo capítol determinà se pujàs la santa ymatge en la tarde del pròxim diumenge segons se sol·licitava, y que esta deliberació la comunicassen los síndichs als comissionats de la ciutat segons estil. Determinà igualment lo capítol que los señors síndichs participassen tot lo expressat al yl·lustríssim senyor arquebisbe noticiant-lo del que se acostuma fer en esta funció de pujar lo Sant Christo, y en efecte ho practicaren així los señors síndichs.

Fou cosa molt particular la varietat de dictàmens y sentir tant dels señors prebendats de la iglésia y demás ecclesiàstichs com de las personas seculares en orde al que devia practicar-se sobre assistir o no lo clero major y menor a la professó que se fa ab lo Sant Christo después de finidas completas pues alguns tenian per cosa indubitable aquella assistència però la major part assegurava que ja mai havia assistit lo clero a la professó que se fa ab lo Sant Christo y de este dictamen y sentir eran tres dels prebendats més ancianos en la iglésia y fou tant prevalent este modo de sentir com que lo senyor arquebisbe quedà fermament persuadit de no haver-se ja mai practicat aquella assistència, no obstant que los síndichs del capítol quant [pàgina 28] en nom de este li comunicaren la embaixada del molt il·lustre ajuntament y la determinació capitular que sobre de aquella se havia pres. Li feren individual relació del que se practicava en esta funció de pujar lo Sant Christo ab expressió de que después de completas se feia professó per la ciutat ab lo curs que tenen las professons generals y que a esta professó assistiren las comunitats regulars en lo any 1783 havent-las convidadas lo molt il·lustre ajuntament. No ha aparegut ociós lo notar las cosas expressadas per lo que pot esdevenir pues si des de lo dit any 1783 fins al present any se tingué tant universal olvit de lo que en dit any 1783 se havia practicat en lo relatiu a esta funció. No seria de admirar que se

patís major olvit si ara se passassen més anys fins a haver-se de practicar igual funció.

Quedava notat en este llibre lo ocorregut en 1783 sobre la funció de pujar lo Sant Christo a esta santa iglésia y lo demás que se practicà com també lo demás que ocorregué en las consecutivas funcions de rogativas en dit any quedava igualment notat en lo llibre anomenat de notas que està en la secretaria de nostre capítol y tot esto no obstant se sostenia ab empeño el que ja mai lo clero havia assistit a la professó que se fa per la ciutat después de completas en lo dia en què se pujà al Sant Christo per rogativas. Quedaren finalment persuadits los que antes estavan contra la mencionada assistència y se féu la professó així com se havia practicat en lo any 1783. Assistiren las comunitats de regulars y se duptà (quant ja se cantavan completas) si devian assistir a la professó general los col·legials del tridentino però ab motiu de no haver-hi ja temps bastant per a venir aquells a esta iglésia antes de finir-se las completas deixaren de assistir. No sé lo que en avant se practicarà sobre este particular de assistir los col·legials a esta professó de rogativas pues és quasi cert que las comunitats de regulars ja mai havian assistit a estas professons y que comensaren a assistir en la que se [pàgina 29] féu en lo any 1783 a la que no varen assistir los col·legials y com estos vestits ab los roquets tenen precedència a las comunitats de regulars y estas assistiren graciosament a la professó mencionada. Quizà tindran reparo en assistir a las tals professons en lo cas de que vullan assistir també a ellas los col·legials los quals no assistiren a la professó se féu en 1783.

Assistí a esta professó lo il·lustríssim senyor arquebisbe don fra Francisco Armaña qui baixà de son palàcio mentres se cantavan completas y entrant al chor havent-se ja antes parat lo estrado en la forma regular y encara que dit senyor anava vestit ab hàbits morats ab motiu de haver de assistir a funció de rogativas lo estrado emperò se parà de color cramesí. Después de completas se féu la professó general assistint sa il·lustríssima en lo lloch que li és degut entre los señors del gremial. Finida la professó que fou molt pausada y devota se colocà la ymatge del Sant Christo en las almodas previngudas en lo presbiteri del altar major sa il·lustríssima pujà al púlpit y los senyors capitulars prengueren asiento en sos banchs destinats per ohir sermons. Predicà sa il·lustríssima com una mitja hora ab lo desempeño que li és propri y ab grandíssim fervor. La assistència y concurs de gents fou molt gran del que quedà sa il·lustríssima molt content expressant después la satisfacció que en esto havia tingut.

Continuà la necessitat de agua y ab este motiu un dels senyors regidors comissionats va significar a altre dels síndichs del capítol que en lo diumenge següent se trasladaria al altar major de esta

santa yglesia la ymatge de Nostra Senyora de Misericòrdia des de lo altar del Sant Christo en lo qual esta col·locada. Lo síndich féu present al capítol esta sol·licitut que venia de part del ajuntament y lo capítol acordà se practicàs la mencionada translació segons sol·licitava lo ajuntament ab la prevenció a este de que costejàs la cera necessària per cremar e il·luminar a Nostra Senyora en tot lo temps estigués en lo altar major ab la forma y modo se féu en lo any 1783 y que los síndichs participassen esta resolució al senyor arquebisbe com així se executà. Dia 27 abril cerca lo mitgdia comensà a plòurer, bé que ab poca esperança de lograr la aigua necessària però lo senyor [pàgina 30] sempre misericordiós nos dispensà una pluja suau per lo espay de unas 18 horas ab què quedà bastantament socorreguda la necessitat de aigua que patian las terras bé que no la que molts mesos havia que patian las cisternas. En lo dia 29 plogué a ratos però la aigua era molt més copiosa que no en lo dia 27 y ab la aigua que caigué en dit dia 29 quedà socorreguda en part la necessitat que de ella tenian las cisternas y plenament la que patian antes los camps.

Después de la pluja del dia 27 los regidors enviharen recado al síndich del capítol per medi del síndich de la ciutat dient que lo molt il·lustre ajuntament havia resolt suspèndrer per entonces la translació de Nostra Senyora de Misericòrdia y que en cas de resòdrer alguna altra cosa en orde a continuar funcions de rogativas ja donarian notícia als síndichs. Nostre síndich convocà rotllo y en ell féu present este recado. Se féu reparable el que se hagués donat aquell recado al síndich del capítol per medi del síndich de la ciutat (qui és sempre una persona particular no del cos del ajuntament ni de las més qualificadas de Tarragona y ho és en lo dia Simon Montagut, causídich de esta ciutat) y finalment se determinà suspèndrer la translació de Nostra Senyora però que en lo capítol primer se celebraria se tractàs de si correspon o no que recados de la naturaleza del expressat se donen per part del ajuntament al síndich del capítol per medi del síndich de la ciutat o per medi de regidors comissionats. Se han celebrat ja dos capítols y no se ha tractat encara de este particular. Són dos comuns molt respectables lo del capítol y lo del ajuntament y per lo mateix no convé dissimular la cosa més leve en matèria de etiquetes.

Nota. He patit gran equivocació en notar que era quasi cert lo no haver assistit may las comunitats de regulars a la professó general que se fa ab lo Sant Christo de la Sanch per rogativas per aigua pues és evident el que no comensaren a assistir a dita professó en lo any 1783 sí que havian sempre assistit a no ser que lo molt yl·lustre ajuntament deixàs de convidar-las. Vide lo llibre de notas comensat en 1734.

[pàgina 31]

Mort del yl-lustríssim senyor don Joaquim de Santiyán arquebisbe de Tarragona.

Dia 5 juliol de 1783 als tres quarts de vuit de la nit passà a millor vida la ànima del il·lustríssim senyor arquebisbe don Joachim de Santiyán y Valdivielso. La mort de este il·lustríssim prelat sorprengué quasi a tots los habitants en esta ciutat y successivament als forasters quant tingueren notícia de ella pues eran poquíssimas las personas que tenian notícia de ser grave la indisposició ab què ja alguns dias antes se encontrava su il·lustríssima. Alguns subjectes entenian que aquella indisposició podia fer-se grave però los demés o no sabian que su il·lustríssima estàs desganat o pensavan que era cosa molt leve la tal indisposició. En lo desembre de 1784 se féu lo repartiment del pontifical de este senyor arquebisbe entre esta nostra iglésia y la de Urgell, bisbe de la qual era quant fou promogut al arquebisbat. En las actas capitulars de dit any 84 se encontraran las notícias de las alajas dels pontificals y de la forma ab què foren repartidas.

Nota. No se donà alaja alguna al senyor colector general de espolis y vacantes pues encara que fins entonces los senyors col·lectors generals después de la mort dels señors prelats de las yglésias se quedavan ab una de las alajas dels pontificals aquella que bé los apareixia o bé disposavan de ella o son arbitre. Ab tot lo entonces senyor col·lector general era don Pedro Joachim de Múrcia escrigué al capítol dient que havia consultat al rey nostre senyor sobre este particular de reservar per a sí de allí en avant los senyors col·lectors generals una de las alajas dels pontificals y què sa magestat en vista dels motius que dit senyor Múrcia li havia fet presents per a deixar de continuar-se aquella pràctica havia determinat que en avant los col·lectors generals no reservassen per a sí alaja alguna dels pontificals. En lo arqueiepiscopologi se encontraran algunas notícias del mencionat senyor arquebisbe Santiyán del qual deurà sempre conservar esta ciutat una grata memòria pues realment és digne de ella.

Nota. La creu o guió de que usan los señors arquebisbes no entrà en lo repartiment que se fa después de la mort de estos de las alajas de la capella arqueiepiscopal entre esta santa yglésia e yglésias de las que antes haguessen estat bisbes sinó que especta privativament a nostra yglésia segons una declaració de la santa congregació cameral y de espolis feta en 10 abril de 1594 en virtud de representació y súplica presentada per part de nostre capítol.

[pàgina 32]

Possessió del yl-lustríssim senyor arquebisbe Armañà.

En 30 maig de 1785 prengué possessió del arquebisbat lo il·lustríssim senyor don fra Francisco Armañà del orde de Sant Agustí

per son apoderat lo doctor don Fructuós Llorens, ardiaca major y canonge de esta santa yglésia, y en lo dia 18 setembre del mateix any se li féu la entrada pública. Ocorregueren vârios lances en orde a fer-se la entrada pública. En las actas capitulars de dit any se encontrarà molta cosa però lo que ocorregué necessita una puntual cuidadosa especificació no la poso en este llibre pues lo senyor canonge lectoral doctor don Rafel Vila, síndich, y juntament secretari del molt yl-lustre capítol se ha encarregat desempeñar tant important narració.

Primer sermó de l'arquebisbe Armañà.

En lo dia de Tots los Sants predicà en la missa conventual lo dit senyor arquebisbe y este fou lo primer sermó después que se li féu la pública entrada. Predicà en lo púlpit ordinari destinat per los predicadors però com este púlpit se tancava de part de dins digué sa yl-lustríssima al capítol o a sos síndichs que allò lo incomodava y per tant demanà que lo capítol fes que lo púlpit se tancàs de part de fora. Quant se proposà esta espècie en capítol no deixà de causar algun moviment pues no era cosa nova el que los señors arquebisbes predicassen en dit púlpit tancant-se este de part de dins com així ho havia practicat vârias vegadas lo yl-lustríssim senyor don Joan Lario de bona memòria y este senyor era molt més abultat que no és lo actual senyor arquebisbe. Ab tot per a evitar tot motiu de queixa que pogués formar sa yl-lustríssima contra lo capítol determinà este condescendir al que demanava sa yl-lustríssima compost lo púlpit a gust del senyor arquebisbe predicà en ell un o dos sermons més però después ab motiu de que se li digué que des de lo púlpit en què los parroquials publican los edictes, proclamàs etcètera, lo poble podria ohir millor [pàgina 33] a sa yl-lustríssima ha predicat sempre en lo dit púlpit que lo vulgo anomenà púlpit dels parroquials. Predicà sa yl-lustríssima en las dominicas de Advent, en algunas de las de Quaresma y en la de resurrecció del present any 1786. Predicà també en lo dia de Corpus.

Notícia sobre la decoració del púlpit.

Lo púlpit en què predicen los senyors arquebisbes se adornà ab lo tapete de vellut cramesí guarnit ab galó de or que és de la yglésia y queda custodiat en la sacristia. Sobre lo passamà del púlpit se posa una almoada també de vellut igual y sobre esta almoada en lo faristol de púlpit se coloca lo missal per llegir sa yl-lustríssima la lletra del sagrat evangeli. Un de sos capellans lo serveix ab la palmatòria y esta no la subministra la yglésia sinó que és la propria de sa yl-lustríssima y que serveix al donar la benedicció arqueiepiscopal.

La creu patriarcal se coloca en un taburet en lo pla o paviment de la yglésia devant lo púlpit en què sa yl-lustríssima predica.

Si lo senyor arquebisbe predica en lo púlpit dels parroquials estos publican las proclamas etcètera, en lo púlpit ordinari dels predicadors y quant sa yl-lustríssima ha acabat lo sermó un dels parroqui-[pàgina 34]-als publica las yndulgèncias en lo mateix púlpit en què ha publicat las proclamas y después sa yl-lustríssima dóna la benedicció arqueiepiscopal en lo mateix púlpit en què ha predicat.

És accidental el que al present se adorne lo púlpit en què predica sa yl-lustríssima ab lo tapete de vellut pues si lo capítol no tingués lo tal tapete se adornaria lo púlpit ab tapete de domàs o de altra tela.

Assistència del senyor arquebisbe Armañà als oficis.

Assisteix lo yl-lustríssim senyor don fra Francisco Armañà freqüentment als divinos oficis com és a vespras y missas conventuals dels dias clàssichs y a matinas de alguns de ells en la temporada que las matinas se cantan en la tarde o vesprada y a las conventuals y professons claustrals de quasi tots los diumenges.

En lo dia de Nostra Senyora de agost de 1786 assistí a la conventual y en la tarde assistí a la professó que se féu per ciutat havent baixat al chor al acabar-se de cantar completas ab capa choral, prengué asiento en sa regular silla de chor y después a son temps se posà en lo gremial al lloch degut.

[pàgina 35]

Necessitat d'aigua de l'any 1786.

Fou gran la necessitat de aigua de esta ciutat y son terme en lo any 1786. Las cisternas quedaren sens aigua a excepció de molt pocas los dueños de las quals remediavan la necessitat de sos amichs en los principis però arribà a tal punt la necessitat com que los que tenian aigua en sas cisternas se escusaren de donar-ne als amichs y lo més que feian era donar-los-ne algun petit canteret per poder béurer.

En vista de tanta necessitat lo yl-lustríssim senyor arquebisbe don fra Francisco Armañà emprengué lo fer arribar a esta ciutat la aigua del hospitalet per medi de canals o conductos de fusta des del lloch en què finia lo conducto de pedra que se estava fabricant y advertint que molts pedassos del antich conducto romà podrian servir per dit efecte escurant-se y limpiant-se degudament y que ab esto se facilitava la vinguda de la aigua ab major seguritat ho féu enténdrer al molt yl-lustre ajuntament a fi de procuràs que los habitants de la ciutat contribuïssen en quant poguessen a limpijar los pedassos de conducto mencionats. Lo ajuntament féu ab vivesa esta diligència y

de ella resultà que ab unas tres semanas se habilitaren los pedassos mencionats contribuint los veïns y habitants de esta ciutat o ab diner o ab assistència pròpria al treball de esta operació. Los capitulars y dignitaris contribuïren llargament ja ab diner que entregaren als comissionats de la ciutat ja ab partidas que entregaren al reverent Pau Aragonès, beneficiat de esta santa yglésia, qui des de la mort del yl-lustríssim y digne de eterna memòria senyor don Joaquim de Santiyán ha cuidat de pagar als jornalers empleats en lo treball del conducto de pedra. Habilitats ja los pedassos mencionats y construïdas molts canals de fusta per conduir la aigua en los terrenos en que lo nivell no permetia lo poder ella passar per sobre terra se verificà lo suspirat arribo en la tarde del dia 25 de agost a cosa de tres quarts per las set.

[pàgina 37]

Tempesta de gener de 1788.

Dia 6 janer de 1788 al mitgdia hi hagué horrible tempestat de trons y llams ab fundat temor de algun estrago però lo senyor fou servit de que no fos així pues cessà luego dita tempestat y en esta ciutat solament va plóurer y molt poch però en lo mar féu forta pedregada que alcançà algunas de las barquetas de pescar y los pescadors de ellas (no havian pogut péndrer terra en lo dia antes) digueren que las pedras eran com los ous de gallina. Se diu que caigué també pedra en Viñols, Vilaseca, Pineda.

[pàgina 39]

Santa visita del yl-lustríssim senyor Armañà.

Dia 19 maig de 1786 lo yl-lustre senyor arquebisbe don fra Francisco Armañà significà als síndichs del molt yl-lustre capítol (havent-los antes fet enténdrer que estimaria pujassen a palàcio pues tenia que comunicar-los alguna cosa) desitjava obrir la santa visita de son arquebisbat y que divent-se donar principi a aquella per la visita de esta yglésia tenia determinat visitar-la en la tarde del dia 23 después de completas en cas de que lo capítol no encontràs inconvenient al qual podrian comunicar esta sa determinació. En lo dia 20 los síndichs feren present al capítol lo que sa yl-lustríssima los havia comunicat y lo capítol aplaudí la sana determinació de sa yl-lustríssima de visitar lo arquebisbat y acordà se significàs a sa yl-lustríssima que li apareixia molt bé el que en la tarde del dia 23 visitàs esta santa yglésia. En seguida anomenà lo capítol per assistents a sa yl-lustríssima en la visita de esta yglésia als señors síndichs en conformitat al antich estil que ha tingut lo molt yl-lustre capítol de anomenar per assistents als síndichs però ab motiu de encontrar-se

indisposat lo senyor doctor don Rafael Vila, altre dels síndichs, lo capítol anomenà al canonge don Francisco Ricci per lo cas de que dit senyor Vila no pogués assistir. Dia 21 los síndichs comunicaren a sa yl-lustríssima la mencionada resolució capitular y después de esto se tractà confidencialment entre sa yl-lustríssima y los síndichs del modo y método ab què se devia procedir en la visita de esta yglésia manifestant sa yl-lustríssima als síndichs lo que encontrava haver-se practicat en una de las visitas que féu lo yl-lustríssim senyor arquebisbe don Joan Lario y manifestant los síndichs a sa yl-lustríssima lo que encontraren se havia practicat en la visita que féu lo yl-lustríssim senyor arque-[pàgina 40]-bisbe don Jaume de Cortada concordavan las dos narrativas a excepció de que en la que manifesta sa yl-lustríssima se expressa que lo mestre de cerimònias al temps que los síndichs estan per a anar a palàcio a fi de acompanyar a sa yl-lustríssima pujà a donar notícia a sa yl-lustríssima de que los síndichs van ja a buscar-lo pues esta especificació no se encontra en las notas que té lo capítol y també se reparà no concordar las narrativas en lo relatiu a donar notícia al clero menor del dia y hora en què sa yl-lustríssima visità la yglésia pues la narrativa de la visita feta per lo senyor arquebisbe Cortada expressa que lo dormitorer passà a donar la notícia en lo chor al matí del dia se féu aquella visita y la narrativa que tenia sa yl-lustríssima (era feta esta narrativa per don Joseph Bernardo de Cartagena, secretari del yl-lustre senyor arquebisbe Lario) expressa que lo fiscal del senyor arquebisbe fou qui va avisar als comensals y beneficiats perquè assistiren a la funció de la visita feta per dit yl-lustríssim senyor Lario y en virtut de esta especificació posada en la narració que tenia sa yl-lustríssima se acordà entre este senyor y los síndichs que lo avisar al clero menor per la assistència a la santa visita ho practicaria sa yl-lustríssima per medi de son procurador fiscal com en efecte se executà. Después de alguns dias y havent ja sa yl-lustríssima visitat esta santa yglésia digué als síndichs que si antes hagués ell ben advertit las expressions de una y altra narració en orde a avisar al clero menor lo dormitorer o lo fiscal hauria sa yl-lustríssima convingut en que lo dormitorer avisàs a dit clero en lo chor pues lo fiscal en la visita feta per lo yl-lustríssim senyor Lario avisà als individuos que tenian títol en esta santa yglésia però no estaban admesos a la confraria de preberes però esta no apar cosa de tanta gravetat com que meresca lo detenir-se en si lo clero menor deu ser avisat per lo dormitorer o per lo fiscal.

En lo dia [...] visità sa yl-lustríssim esta santa yglésia en la forma següent: al acabar-se de cantar completas anà lo mestre de cerimònias a donar notícia a sa yl-lustríssima de que los síndichs estaban [pàgina 41] ja per a pujar a palàcio a fi de acompanyar a sa yl-lustríssima y este senyor li digué que estava per a rèbrer-los sempre que tinguessen

gust de pujar. Ab esta resposta pujaren a palàcio los síndichs per la escala que dóna al claustro vestits ab hàbits de chor al arribar a la porta de la escala de palàcio que condueix a la galeria encontraren quatre capellans de sa yl-lustríssima ab sobrepellissos y molts patges tots los quals los associaren per la escala y fins a que encontraren a sa yl-lustríssima qui estava en la pessa immediata a la galeria vestit ab la capa choral los rebé sa yl-lustríssima ab la deguda cerimònia y cumpliment en la portalada de dita pessa y junts passaren al quarto o aposento en què dorm sa yl-lustríssima y los donà assiento en un canapé posant-se sa yl-lustríssima en mitg dels dos síndichs en lo mateix canapè. Después de un breu rato digué sa yl-lustríssima als síndichs que si los apareixia ser ja hora de anar a la cathedral, al que respongueren que la hora seria aquella que fos del gust de sa yl-lustríssima. Ab esto deixaren lo assiento y se encaminaren per las pessas de las tres salas y al arribar a la sala gran comensà a tocar-se la campana de palàcio y al oir aquella los campaners de la cathedral comensaren a repicar. En lo patí de palàcio pujaren al coche de sa yl-lustríssima ell y los síndichs solament posant-se sa yl-lustríssima sol en la testera y los síndichs en lo assiento delanter, los quatre capellans de sa yl-lustríssima pujaren en altre coche y marxaren a la cathedral a la qual se encaminà lo resto de la família de sa yl-lustríssima per la porta de refetor.

Al arribar los coches devant la porta major de la cathedral se apareen tots los que anavan en ells y posant-se sa yl-lustríssima entre los dos síndichs se encaminà a la almoada que sobre de un tapete estava previnguda. A cosa de uns tres o quatre passos antes de arribar al portal de la yglésia se arrodillà sa yl-lustríssima no sobre la almoada sinó en terra al extrem del tapete y entonces lo preste li donà a adorar la vera creu. Después se alsà sa yl-lustríssima y se posà en lo gremial al lloch que li correspon y los síndichs se n'anaren a son lloch en las alas de la professó.

[pàgina 42]

Esta se formà des del chor quant lo preste y diacas arribaren a ell precedits del viader, masser, cruciferari y acòlits anant detràs lo mestre de ceremonias portant la verga de ofici (la que porta també quant puja a palàcio per donar notícia a sa yl-lustríssima de que los síndichs estan ja per anar a buscar a sa yl-lustríssima) y los infantillos ab lo llibre ceremonial de esta santa yglésia, palmatòria, campaneta y demás que sia necessari van també dos sustentors ab capas y bordons y estos van tras lo cruciferari y devant los señors del gremial fins a que se forma la professó y formada esta se posan entre las dos alas en la forma que ho practican en las demás professons. Los paraments per esta funció són blanchs. Al arribar la professó a la porta major para y quant sa yl-lustríssima se apea del coche los señors del gremial

ixen de la yglésia y van al lloch en què està previnguda la almoada a fi de donar allí a adorar a sa yl·lustríssima la vera creu y rèbrer después a sa yl·lustríssima lo gremial y verificant esto entran junts a la cathedral. Al haver sa yl·lustríssima entrat a ella lo senyor ardiaca major a lo senyor més preminent li dóna lo espersori y feta la solita aspercio incensa a sa yl·lustríssima lo mateix senyor que li dóna lo aspersori ministrant antes la naveta del incens. Después de esto los sustentors cantan la antifona Sacerdos et Pontífex y finida esta enthonan lo Te Deum que prosegueix la capella de música alternant ab lo orgue. La professó se encaminà al chor passa per dins de aquest y fineix en lo presbiteri. Al arribar sa yl·lustríssima en lo presbiteri se arrodillà sobre una almoada devant lo altar major y lo preste y diacas pujan a ell y deixant sobre la mesa la vera creu y feta la deguda reverència passen los tres a la part de la epístola y finit lo Te Deum lo preste diu los versets Protector noster etcètera.

Finida esta deprecació se cantà la antifona y vers de Santa Thecla baixant antes al pla lo preste y diacas y pujant sa yl·lustríssima al altar lo qual deoscula cantà la oració de Santa Thecla y luego donà la benedicció al poble.

[pàgina 43]

Donada la benedicció lo preste y diacas precedits del cruciferari y acòlits van a la sacristia y deixaren los paraments vestint-se los hàbits de chor per haver ja acabat la funció del recebiment de sa yl·lustríssima. Serveixen de diacas en esta funció los señors capitulars que ho són de semmana y deu ser preste lo senyor ardiaca major y en falta de este lo senyor canonge presbítero semmaner com en efecte ho fou en esta. Quant lo preste y diacas van a la sacristia sa yl·lustríssima passa a son estrado que té preparat en lo presbiteri en lo lloch acostumat y allí se revesteix los paraments de pontifical morats more solito. Entretant ladejant a sa yl·lustríssima los señors a qui correspon assentats en dos taburets que a este fi deuen estar preparats vestits dits señors ab hàbits de chor y esto fins a tant que los señors assistents ixen de la sacristia ab capas pluvials moradas pues entonces deixan los taburets los señors que los ocupan y passen a ocupar-los los señors assistents.

Nota. En la present visita per olvit dels monjos servidors no se previngueren los dos taburets y ab este motiu no hi hagué qui la dejàs a sa yl·lustríssima en lo entretant que los assistents anaren y tornaren de la sacristia per vestir-se y per deixar las capas ja moradas, ja blancas y tal vegada per este descuit o olvit dels monjos se evità un lance pesat y ruidós pues quizá haurian pretès los señors dignitaris lo ladejar a sa yl·lustríssima y se veu no ha de ser així sinó que lo deuen ladejar los dos señors canonges més antichs així com lo fer de preste en esta funció toca no a dignitari algun sinó al senyor canonge semmaner en

lo cas de no fer de preste lo senyor ardiaca major que és a qui toca primerament però este sempre és canonge y si venia lo cas de que dos señors dignitaris obtinguessen canonicat junt ab la dignitat (lo que vui no pot verificar-se sinó en lo ardiaca major en virtut del nou plan de esta santa yglésia) en tal cas dits señors dignitaris símul canonges deurian ladejar a sa yl-lustríssima.

És de importància lo mirar y examinar tot lo que ocorregué en orde a dignitaris que no eran canonges en la visita faedora per lo senyor arquebisbe don Jaume de Cortada.

[pàgina 44]

Revestit ja sa yl-lustríssima ab los paraments morats y havent eixit de la sacristia los assistents ab capas del mateix color com també lo cruciferari y los sustentors se ordenà la professó des de lo presbiteri encaminant-se per la nau major fins al devant del chor y des de allí al fossar per lo cruzero de la part de la capella del Sant Christo. Entretant se cantà lo responsori Libera me domine y al arribar sa yl-lustríssima y assistents a la porta de la retxa del presbiteri cantà lo Pater Noster y demés prout in rituali. Después se entonà altra vegada lo responsori Libera me domine y la professó anà al fossar en lo que sa yl-lustríssima donà fi al dit responsori com havia fet en lo primer *mentres se cantaren estos responsos se féu toch general de difunts.*² Después se dirigí la professó al presbiteri resant-se lo psalm De profundis y havent sa yl-lustríssima arribat a ell digué la oració corresponent y se n'anà a son estrado per llevar-se los paraments morats y vestir los blanchs y los assistents precedits dels cruciferari y sustentors entraren a la sacristia deixaren tots las capas moradas, vestiren las blancas y eixiren al presbiteri. Ymmediatament passà lo capítol processionalment a la pessa detràs lo altar major seguint sa yl-lustríssima y assistent. No passà a dita pessa lo clero menor per ser ella poch capaz y tant immediata al presbiteri com que si de tots se formàs esta professó hi hauria confusió. Sa yl-lustríssima y assistents se arrodillaren en la tarima que hi ha devant lo altar que està en dita pessa y los demés i plano de ella se obrí lo sacrari y lo monjo sacristà tragué de ell lo sagrat globo y lo colocà sobre la ara de dit altar. Yncensà sa yl-lustríssima lo Santíssim Sacrament prengué después lo sagrat globo y lo portà al altar major precedint lo molt yl-lustre capítol. Deixà sa yl-lustríssima lo sagrat globo sobre la mesa, baixà ab los assistents a la grada immediata e incensà al Santíssim. Entrant se cantà lo Tantum ergo sacramentum, después lo vers Panem de coelo y luego sa yl-lustríssima lo Dominus vobiscum y oració Deus qui nobis. Pujà después sa yl-lustríssima y assistents

2. Text anotat al marge.

al altar, visità lo sagrat globo y la sagrada hòstia y arrodillant-se los assistents en la mencionada grada elevà sa yl-lustríssima la hòstia sagrada ab una sola mà a vista de tot lo poble y entretant lo acòlit la incensà. Tornada la sagrada hòstia a son lloch y cubert lo globo donà ab ell sa yl-lustríssima la benedicció al poble formant las tres creus que se acostuma en la benedicció que donan los prelats.

[pàgina 45]

Retornà sa yl-lustríssima lo sagrat globo a son lloch ab lo acompanyament que antes esto és fins a la ara del altar detràs lo altar major y deixant-lo sobre de ella lo monjo sacristà lo prengué y lo colocà en lo sacrari.

Después se dirigi la professó de tot lo clero a la capella del Santíssim Sacrament y havent arribat a ella sa yl-lustríssima y assistents se arrodillaren en la grada del altar después passà sa yl-lustríssima acompanyat dels assistents al sacrari y visità los dos globos que hi ha en ell. En las visitas antecedents no passavan los señors visitadors al sacrari per visitar los sagrats globos sinó que lo parroquial portava estos des del sacrari a la mesa del altar y posats en ella se feia la visita y encara que de esta pràctica se donà notícia a sa yl-lustríssima, ab tot, volgué passar al sacrari per visitar dits globos. Después los sustentors enthonaren lo himne Veni creator spiritus y continuant en cantar este passà la professó a las fonts baptismals. Las visità sa yl-lustríssima com també los vasos dels olis sagrats acompanyant-lo sempre los assistents. Retornà finalment la professó al presbiteri y ab esto se donà fi a la santa visita.

Nota.

Al arribar últimament la professó al presbiteri lo senyor thesorer (per ser lo dignitari més preeminent que assistí a esta visita) publicà las indulgèncias que concedí sa yl-lustríssima.

En lo ínterin que sa yl-lustríssima se despullà en son estrado los paraments pontificals. Lo capítol y clero se mantenen en lo presbiteri y los assistents van a la sacristia a deixar las capas y vestir los hàbits de chor van después al presbiteri y des de allí acompanyà lo capítol a sa yl-lustríssima fins a la porta major al arribar sa yl-lustríssima a ella se despedeix del capítol detenint-se este fins a que sa yl-lustríssima haja pres asiento en son coche junt ab los señors síndichs que vestits ab hàbits de chor acompanyan a sa yl-lustríssima en la forma mateixa que al venir a la yglésia. Al arribar lo coche al pla de la escala de palàcio se aparearen sa yl-lustríssima y los síndichs y estos lo [pàgina 46] acompanyaren fins al aposento o quarto en què dorm sa yl-lustríssima prengueren asiento los tres y a breu rato los síndichs se despediren de sa yl-lustríssima acompanyant-los este senyor fins a la porta de la sala immediata a son quarto havent-los antes significat lo molt satisfet quedava de la solemnitat y esplendor de la

funció de la Santa visita. Los síndichs entraren al aposento de un dels capellans de sa yl-lustríssima y allí se despullaren los hàbits de chor y prengueren los manteus y sombreros que tenian previnguts per sos criats.

No convidà sa yl-lustríssima al capítol per anar a refrescar después de esta funció y tampoch convidà als síndichs. Después de pochos dias passà sa yl-lustríssima recado als síndichs dient-los estimaria se deixassen vèurer ab sa yl-lustríssima y havent estos pujat a vèurer-lo los digué que estimaria lo associassen en la visita que volia fer dels altars y sacristias de la santa yglésia cathedral com també en los dias que passaria a visitar las yglésias o capellas públicas de la ciutat y los oratoris privats. Los síndichs respogueren a sa yl-lustríssima que quedavan sempre disposats per rèbrer estos favors de sa yl-lustríssima y que espararian son avís.

Avisà sa yl-lustríssima als síndichs en lo dia 29 maig a fi de que se servissen pujar a palàcio después de completas per associar a sa yl-lustríssima en la visita que havia determinat fer aquella tarde dels altars y sacristia de la santa yglésia cathedral pujaren los síndichs a palàcio los rebé sa yl-lustríssima ab lo degut compliment baixaren después a la cathedral per la escala de la galeria de palàcio y per la escala del claustro y se féu la visita mencionada en la que no encontrà sa yl-lustríssima cosa que li meresqués péndrer providència a excepció de que en dos altars manà se mudassen o llevassen las aras per no tenir señals evidents de que estavan consagradas y se ni posaren de las consagradas que tenia reservadas lo capítol en la sacristia. Acabada la visita retornaren a palàcio y sa yl-lustríssima donà de refrescar als síndichs. Después de alguns dias passà sa yl-lustríssima recado als síndichs a fi [pàgina 47] de que en la tarde se servissen pujar a palàcio per associar-lo en la visita que volia fer de las yglésias o oratoris públichs de la ciutat. Pujaren a palàcio los síndichs después de completas havent-los rebut sa yl-lustríssima ab lo compliment degut y havent pres asiento per un breu rato baixaren ab sa yl-lustríssima al pati de palàcio en què estava ja previngut lo coche de sa yl-lustríssima y havent pres asiento en ell se encaminaren a la yglésia se Sant Miquel del Pla seguint altre coche ab los capellans y patges de sa yl-lustríssima. Arribaren a dita yglésia y havent baixat del coche entrà a ella sa yl-lustríssima rebent-lo a la porta la confraria de preberes y donant-li lo aspensori un dels procuradors de dita confraria anant tots sos individuos en forma de professó y revestits ab hàbits chorals precedint la creu patriarcal de sa yl-lustríssima a cuyo fi lo cruciferari de sa yl-lustríssima estava de prevenció en la porta de dita yglésia no fou rebut sa yl-lustríssima ab gremial bé que antes de la funció se tractà molt de si sa yl-lustríssima devia ser rebut ab gremial o no. Los síndichs del capítol se quedaren de personas particulars

des de entrar fins a eixir sa yl·lustríssima de esta yglésia y durant la visita de ella lo associaren los procuradors de dita confraria. Acabada la visita de yglésia se encontraren sa yl·lustríssima y los síndichs y passà sa yl·lustríssima a visitar successivament en la mateixa tarde las yglésias de Nazaret, Sant Llorens y Sant Magí y des de esta se n'anà a palàcio acompanyat dels síndichs als que donà de refrescar. Después de alguns dias precedint lo recado de convit als síndichs passà sa yl·lustríssima acompanyat de estos a visitar los oratoris privats bé que antes visità lo oratori o capella pública de Sant Pau y foren los següents: lo del senyor ardiaca de Vilaseca don Francisco Baldrich, lo de don Joan Bertamon, lo de la senyora condessa de Brias, lo del molt yl·lustre ajuntament de la present ciutat, lo de don Joseph Vidal, lo de dona Maria Castellarnau y lo de dona Josepha Montoliu. Anà sa yl·lustríssima a visitar dits oratoris ab coche y finida la visita se'n tornà a palàcio y donà de refrescar als síndichs.

[pàgina 53]

Rogativas per aygua en lo any 1788.

Dia 11 febrer de 1788 lo síndich del molt yl·lustre ajuntament de la present ciutat donà recado als síndichs del capítol de part de dit ajuntament dient que en lo dia següent dos señors comissionats tenian que tractar ab sas mercès alguna cosa en nom de dit yl·lustre ajuntament y que a este fi venia a saber en que hora disposavan rèbrer-los. Los síndichs del capítol señalaren la hora después de cantadas vespras que seria com a las 11 horas del matí del dia 12 comparegueren en la hora señalada los dits comissionats que eran don Carlos Morenes y don Francisco Güell, regidors, y precedint lo compliment regular digueren que lo gremi de pagesos havia suplicat al molt yl·lustre ajuntament se servís demanar al molt yl·lustre capítol se fessan rogativas per lograr de Déu Nostre Senyor lo benefici de la aygua pues era no poca la necessitat que de ella patian los camps qual sol·licitut feian present a fi de que lo molt yl·lustre capítol tingués a bé condescendir a ella. Los síndichs feren present al capítol esta sol·licitut y se acordà dir en las missas la col·lecta Pro pluvia y cantar la lletania de Nostra Senyora que és lo que se acostuma practicar en semblants ocasions. Se donà notícia al senyor arquebisbe de la sol·licitut del ajuntament y de la resolució que lo capítol havia pres en vista de ella a fi de que sa yl·lustríssima pogués passar recado a las comunitats regulars de esta ciutat per dir també la col·lecta y lletania per alcansar lo benefici de la pluja. Los síndichs avisaren als procuradors de la confraria de preberes de esta santa yglésia dient-los que lo capítol havia resolt se digués la mencionada col·lecta y per tant que donassen avís als individuos de dita confraria perquè la diguessen.

En lo dia 18 lo síndich de la ciutat donà altre recado als síndichs del capítol dient que los comissionats del molt yl-lustre ajuntament tenian que tractar ab ells alguna cosa y los síndichs respongueren que dits señors comissionats podrian venir en lo dia 19 después de cantadas vespras y havent vingut en dit dia 19 exposaren que lo gremi de pagesos havia presentat nova súplica al ajuntament demanant que en atenció a que continuava la necessitat de aigua interposàs sos oficis ab lo molt yl-lustre capítol a fi de que en lo diumenge següent después de completas tingués a bé fer la funció de professó general de rogativas ab la ymatge del Sant Christo de la congregació de la Sanch a qual fi los procuradors de dita congregació pujarian aquella santa ymatge des de la yglésia de Nazaret mentres se cantarian vespras segons se acostuma practicar en ocasions semblants. Los síndichs respongueren que farian present al molt yl-lustre capítol aquella sol-li-[pàgina 54]-citur y havent-ho executat lo capítol resolgué se condescendís a ella y que los síndichs donassen de assò notícia al senyor arquebisbe per si gustava honrar la funció ab sa assistència. Se comunicà per los síndichs la resolució del capítol a un dels señors comissionats del ajuntament y enseguida lo dit ajuntament féu passar son síndich a avisar a las comunitats regulars convidant-las per assistir a dita professó. Lo avisar y convidar a las comunitats regulars per assistir a tal professó és a cuidado del sol ajuntament.

Nota. Los síndichs donaren notícia als procuradors de la confraria de preberes de esta yglésia de que en lo diumenge después de completas se faria dita professó y digueren al mestre de cerimònias que envihàs recado al rector del col·lecta tridentino perquè fes venir los col·legials tots per assistir a ella.

En lo dit diumenge al cantar-se las completas vingué lo senyor arquebisbe al chor y se posà en la silla regular. Lo estrado estava preparat de color morat però com se resava de la càtedra de Sant Pere, és a dir, lo resò era de festa, apar que lo estrado devia ser de color vermell pues encara que su yl-lustríssima baixà ab capa morada que així corresponia pues baixava per assistir a professó de rogativas. Lo estrado dintre del chor deu estar parat del color que se acostuma parar en funcions o resò de festa. En igual funció a que assistí també lo senyor arquebisbe en lo any 1786. És cert que lo estrado estava parat de color vermell o cramesí com queda notat en este llibre.

Pujaren las comunitats regulars a esta santa yglésia mentres se cantavan vespras y pujaren los col·legials havent pujat ja antes los procuradors de la congregació de la Sanch la ymatge del Sant Christo lo que después de la incensació del altar major en lo càntich del magnificat se colocà en lo presbiteri de dit altar sobre las almoadas que a aquest fi se tenen preparadas en dit lloch del que cuidan los monjos del capítol. Después de completas los parroquials arrodillats

en las gradas de la retxa del presbiteri del altar major comensaren a cantar la lletania major y se donà principi a la professó lo que se féu ab bastanta acceleració ab motiu de que lo temps amenassava aigua y en efecte se tingué que sufrir un ploviscó bastant espès des del portal de Sant Antoni fins a la cathedral. Las comunitats regulars entraren al chor al regrés de la professó y lo capítol, clero y col·legials pujaren al presbiteri major y allí arrodillats se donà fi a la lletania finida la qual los [pàgina 55] sustentors cantaren las antífonas que se acostuma en tal funció y lo preste cantà las col·lectas corresponents. Acabada esta funció lo capítol acompanyà al senyor arquebisbe fins a la porta major en què tenia son coche y se n'anà a palàcio. Los col·legials assisteixen a la professó ab sos sobrepellissos ab motiu de que assisteixen a ella las comunitats regulars pues com lo lloch que los col·legials tenen és immediat al clero si no anassen ab sobrepellissos las comunitats regulars no permetrián que dits col·legials ocupassen lo lloch preeminent. Ab motiu de esta funció no hi hagué en la tarde de este diumenge de Quaresma las sòlitas funcions de doctrina y sermó en las yglésias dels regulars y solament quedava lo poder-se fer la funció de sermó y miserere que acostuma fer-se en la yglésia de Nazaret en los diumenges de Quaresma después de finidas las funcions en las yglésias dels regulars. Com la yglésia de Nazaret és petita si en ella se hagués fet la funció en aquest dia hauria estat gran lo alborot y tropell y per evitar estos los capellans que cuidan de la direcció de las funcions de Nazaret demanaren als síndichs del capítol que permetessen se fes en la cathedral aquella funció suposat que estavan ja assegurats de que lo senyor arquebisbe no predicaria después de la professó. Los síndichs fent-se càrrech dels motius referits y atenent a que en altrás ocasions semblants se havia permès fer en esta santa yglésia la funció que devia fer-se en la yglésia de Nazaret condescendiren a la petició de dits capellans ab la prevenció de que quedàs poch o quedàs molt temps per fer dita funció ella devia finir-se un quart antes de la hora de entrar a matinas. Lo parroquial de semmana al temps de publicar las festas en la missa conventual féu saber al públich que en la tarde después de la professó se faria en esta santa yglésia la referida funció. Lo concurs que hi hagué a ella fou cosa major ja mentres se cantavan las vespras era tal lo ruido que se oya que donava pena però después la yglésia apareixia una plassa de mercat.

Seria cosa dura lo negar la llicència per fer tal funció en esta santa yglésia suposat que és tant petita la yglésia de Nazaret però és tant o més dur el que las gents estigan en la santa yglésia cathedral ab tant poca compostura y tant poca reverència com se experimenta diàriament [pàgina 56] en totas las funcions que se fan en ella. Lo

molt yl·lustre ajuntament assistí a la professó a qual fi se posà en son banch mentres se cantavan las completas.

Ab motiu de entrar a las semmanas de passió y a no se demanà per part del molt yl·lustre ajuntament altra funció pública de rogativas per aigua però en lo matí del dia 24 que era la segona festa de Pasqua los señors regidors comissionats se conferiren ab los síndichs del capítol después dels divinos officis y exposaren que lo molt yl·lustre ajuntament se encontrava ab nova y viva instància del gremi de pagesos a fi de que dit ajuntament interposàs sa mediació ab lo capítol per fer-se las funcions públicas de exposició del Santíssim Sacrament y de la extracció del Sant Bras de nostra invicta patrona Santa Thecla añadint que en vista de aquella sol·licitud dels pagesos lo molt yl·lustre ajuntament havia determinat que la exposició del Santíssim se fas en lo següent dia 25 y la extracció del Sant Bras en lo següent diumenge dia 30 en cas de que no hi hagués reparo.

Los síndichs del capítol respongueren als comissionats que en aquella tarde después de completas farian present al molt yl·lustre capítol la referida sol·licitud però no deixaren de significar als dits comissionats que apareixia se volian portar ab precipitació las mencionadas funcions pues quedava poch temps des de aquella hora fins al dia següent per donar los passos regulars precedents a la funció de exposició del Santíssim Sacrament y quedavan poch dias fins al diumenge per prevenir lo necessari per la extracció del Sant Bras pues la experiència ja havia enseñat que en altra ocasió en què se acordà precipitadament lo dia de extràurer lo Sant Bras no pogué verificar-se la extracció per motiu de que en dit dia no estava encara previngut y a punt lo necessari per la extracció. Ab tot, los regidors comissionats insistiren en que las ditas funcions se fessen en los dias 25 y 30 y los síndichs respongueren que en aquella tarde farian present al capítol aquella sol·licitud y que sens pèrdua de temps farian saber a dits comissionats la resolució que pendria lo capítol. Después de completas se tingué rotllo y lo síndich féu present al capítol la embaixada dels regidors comis-[pàgina 57]-sionats expressant que dits señors havian dit que los pagesos asseguravan que si la extracció del Sant Bras se diferia fins al diumenge dia 6 abril la cullita estava perduda. En lo dit rotllo se hagué mèrit de totas las rahons que devian tenir-se presents per fer-se o deixar de fer las funcions demandas en los dias señalats y entre altres dels motius que se presentavan per no fer-las en aquells dias eran lo no haver-hi ja temps proporcionat per tractar los síndichs ab lo senyor arquebisbe sobre lo dia y modo de las tals funcions y lo de haver-se de fer la funció del combregar general en lo mencionat diumenge dia 30 y per los motius mencionats lo capítol va determinar que la funció de exposar lo Santíssim se fes en lo diumenge dia 6 de abril però que esta determinació y

los motius mencionats se fessen presents per los síndichs al senyor arquebisbe per si li apareixia bé y que se executàs tot ab lo modo y forma que los síndichs acordarian ab lo senyor arquebisbe. Ab motiu de esta resolució del capítol un de sos síndichs féu anar al monjo dormitorer a encontrar algun dels señors regidors comissionats ab lo recado de que en lo dia següent no podia practicar-se la funció de exposar lo Santíssim Sacrament però que luego que se acordaria lo dia de exposar-lo se donaria puntual notícia a algun de dits señors comissionats. En lo dia 25 los síndichs comunicaren al senyor arquebisbe tot lo que va referit y su yl-lustríssima en vista del que se tractà digué que li apareixia que lo capítol havia determinat ab la madurez que acostuma el que las mencionadas funcions se fessen en los dias 30 mars y 6 abril pues no corresponia ni era convenient lo practicar-las ab la precipitació que se sol·licitava. Luego que quedaren acordats los dias per las funcions expressadas los síndichs feren anar al monjo dormitorer a comunicar-los a un dels regidors comissionats. Encara que en altrás ocasions de exposició del Santíssim Sacrament y extracció del Sant Bras lo molt yl-lustre ajuntament ha donat que sentir al capítol en orde a costejar la cera necessària per ditas funcions (com és de vèurer [...] ab tot, en esta ocasió se ha portat dit ajuntament ab lo modo degut no solament en quant toca a costejar la cera necessària per las funcions sí que també en lo que toca a [pàgina 58] voler procedir ab la major armonia y conformitat ab lo capítol eo ab sos síndichs en lo que toca a la cera ja en lo dia 24 de mars significaren y oferiren als síndichs los regidors comissionats que lo molt yl-lustre ajuntament entregaria al sacristà tota la cera necessària per las funcions y antes del dia de cada una de ellas feren passar un dels verguers de la ciutat a preguntar al dit sacristà quanta y quina era la cera que se necessitava per la funció. Per lo que toca a voler córrer ab la deguda armonia tingueren los señors regidors comissionats la bondat de anar a casa de un dels síndichs del capítol y li expressaren estos desitgs añadint que lo molt yl-lustre ajuntament tindria la major satisfacció en què las funcions y en especial la de la extracció del Sant Bras se fessen ab la solemnitat possible a cuyo fi entregaria també la cera necessària per las arañas de cristal de la nova capella de la Santa y per las cornucòpias de la mateixa a més dels sis ciris majors per los candeleros del altar y que si altra cosa se oferís en què lo ajuntament pogués obrar estimarian se'ls ne donàs notícia pues farian tot quant poguessen fer.

En lo dia 30 se féu exposició del Santíssim Sacrament al comensar a cantar lo chor la hora de tèrtia en la forma se acostuma en los dias de Minerva. La capella de música cantà en la missa conventual com acostuma cantar en las dels dias de Minerva. No hi hagué sermó. Lo senyor arquebisbe assistí a la conventual y tam-

bé assistí a ella lo molt yl·lustre ajuntament lo qual después de la missa esto és en tot lo temps se cantaren las horas de sexta y nona estigué arrodillat en lo presbiteri del altar major (fent la vetlla que acostuma en esta funció y en la de la extracció del Sant Bras per rogativas) ab edificació y consuelo del poble. Des de las onse horas fins a la tres de la tarde feren la vetlla dos señors capitulars o dignitaris dos comensals y dos beneficiats mudant-se de mitja a mitja hora havent-los antes avisat lo bosser en la forma se practica en la octava del Corpus. Se posan per lo temps dura la vetlla los faristols se posan los psalteris que hi ha en lo chor devant las cadiras dels capitulars y al entrar a la vetlla y al tocar lo segon quart de ells se resa ab pausa y gravetat un dels psalms y se fineix ab lo Gloria Patri etcètera. Los gremis dels diferents officis o estaments de la ciutat fan també vetlla de mitja hora comen-[pàgina 59]-sant después que lo molt yl·lustre ajuntament ha acabat la sua se arrodillan en lo presbiteri del altar major y allí continuan fins a la mitja hora. A las tres se comensaren vespres y ab motiu de que en lo dia 31 se resà de la Annunciació de Nostra Senyora la capella de música va cantar lo primer psalm y lo magnificat a vuit veus acompanyant lo orgue y en lo cas de que las vespres haguessen estat de ritu regular la capella de música hauria cantat solament lo magnificat y este a quatre veus alternant ab lo orgue. Lo senyor arquebisbe va baixar al chor antes de comensar vespres y mentres estas se cantavan lo molt yl·lustre ajuntament se posà en son banch. Después de completas lo senyor arquebisbe, capítol y clero pujaren processionalment des del chor al altar major y se arrodillaren en son presbiteri. Eixiren de la sacristia lo preste, diacas y mestre de cerimònias y se incensà lo Santíssim Sacrament y luego después los dos parroquials arrodillats in plano in cornu epistola devant la línea dels señors canonges cantaren la lletania de Nostra Senyora. Al acabar-se esta se incensà lo Santíssim cantant la capella de música ab lo fagot lo Tantum Ergo después lo preste digué lo vers Panem de Coelo y los demás que se acostuman dir per funció de rogativas per aigua y las col·lectas corresponents y las respostas las féu la mencionada capella. Finida esta funció lo senyor arquebisbe donà al poble la benedicció ab lo Santíssim Sacrament y havent deixat la custòdia sobre la mesa lo preste la prengué y passà a reservar lo Santíssim en lo sacrari que està tras del altar major y mentres lo senyor arquebisbe donà la benedicció la capella de música va cantar lo Genitori Genitoque etcètera ab molta pausa pues se cantà fins a que lo preste ab los diacas hajan passat la porta per la qual entran al tras del altar major. En esta funció de rogativas y en las demás que com en esta se fan ab exposició del Santíssim Sacrament lo orgue no toca al pujar lo clero al altar major per reservar ni tampoch mentres se dóna la benedicció ab lo Santíssim a

diferència de altrás [pàgina 60] funcions que se fan ab exposició del Santíssim però són de rogativas pues en aquestas funcions sí que toca lo orgue al pujar lo clero des del chor al altar major y después mentres se dóna la benedicció y mentres se reserva. Los col·legials tots assistiren a las funcions del matí y de la tarde.

No volgué lo senyor afavorir-nos ab lo benefici de la suspirada agua y ab aquest motiu se féu precisa la extracció del Sant Bras de nostra adorada patrona la que se verificà en lo diumenge dia 6 de abril. Se entrà a prima a las vuit horas y se continuaren los oficis de dita domínica fins a la hora de nona inclusive. Mentres sa cantavan la sexta y nona se encengueren tots los ciris que devian cremar durant la funció y també los cirials de la retxa del chor mentres se cantava la nona va baixar lo senyor arquebisbe ab hàbits de color cremesí (quant se diu que lo senyor arquebisbe ve a la yglésia per residir ab hàbits o cremesins o morats se parla solament del caputxó y de la capa magna, pues la sotana sempre és negra. Esto és, és del color que usan en sos hàbits los religiosos del orde de Sant Agustí de cuya família és lo actual senyor arquebisbe don fra Francisco Armañà) y se posà en la silla regular del chor estant lo estrado parat també de color cremesí. Finida la hora de nona baixaren lo preste, diacas, mestre de ceremonias, cruciferari ab la creu, acòlits y turiferaris precedits del masser y perrer y entraren al chor des del qual eixí lo clero processionalment fins a la nova capella de Santa Thecla anant lo senyor arquebisbe en lo gremial. Posats los del gremial en lo presbiteri se obrí per lo diaca la urna en què està reservat lo Sant Bras y la capella de música comensà a cantar la antífona Sicut lilium etcètera. Baixà lo diaca la *caixeta de plata en què està col·locat lo³ Sant Bras* y la deixà sobre la mesa y luego lo preste va incensar al Sant Bras. Finida la incensació se ordenà la professó per portar lo Sant Bras al altar major anant per tras lo chor y per la nau de la part de la capella de Nostra Senyora de la Concepció portant lo tàlem los señors capitulars. Lo preste portava la caixeta ab lo Sant Bras y lo senyor arquebisbe anava tras dels del gremial entre dos señors dignitaris y lo molt yl·lustre ajuntament anava tras de estos señors. Al arribar al altar major se deixà la caixeta sobre la mesa y luego los síndichs pujaren des del presbiteri fins al pla de dit altar y havent lo síndich antiquitor entregat las claus per obrir dita caixeta al diaca este lo va obrir y va extràurer lo Sant Bras de nostra invicta patrona en presència de dits síndichs los quals permanesqueren allí fins a que lo notari secretari de capítol tingué allargat lo acte de extracció del Sant Bras a instància dels mateixos síndichs entretant lo

3. Text anotat al marge.

diaca posà la tau en lo dit medio del Sant Bras y colocà este sobre lo peu de plata so-[pàgina 61]-bredorada que sostenen dos àngels y deixant-lo al mitg de la mesa los del gremial baixaren al pla del presbiteri y en ell lo senyor arquebisbe se incorporà ab ells y havent su yl-lustríssima posat en lo encens y beneït lo incens lo preste va incensar lo Sant Bras después los sustentors cantaren las antífonas acostumadas pròpias per esta funció y finidas estas lo preste cantà los versos y col·lectas acostumadas també y luego se'n entraren a la sacristia los del gremial y lo senyor arquebisbe associant-lo lo capítol se'n anà al chor. En esta funció no se donà a adorar lo Sant Bras.

Se cantà la missa votiva de la Santa Thecla ab la mateixa solemnitat que se cantà en lo dia de la Santa y en lo introit se mudaren las paraulas diem festum en commemorationem (y poden també mudar-se en memoriam). Se cantaren Gloria in excelsis y credo y se usaren paraments vermells pues la missa és votiva Pro Regravi predicà lo pare comendador del convent de Nostra Senyora de la Mercè de la present ciutat. La ciutat és qui encarrega la prèdica o sermó en estas funcions. La funció va durar cerca de dos horas y mitja pues se comensà a tres quarts per las deu y se acaba la missa cerca un quart per la una. Finida la missa se posà lo Sant Bras en lo mitg de la mesa del altar major (pues mentres se cantan las missas de funció de extracció del Sant Bras per rogativas y de dias de Santa Thecla lo Sant Bras està entre la sacra major y la del evangeli de Sant Joan) y a cada costat se posaren dos candeleros mitjans de plata ab ciris de mitja lliura. Lo molt yl-lustre ajuntament va pujar des del banch al presbiteri major y arrodillat en ell féu vetlla fins als dos quarts per la una feren també la vetlla de mitja a mitja hora los gremis o estaments de la ciutat fins als dos quarts per las quatre y des de las dotse fins als dos quarts per las quatre feren vetlla de mitja hora dos señors capitulars o dignitaris, dos comensals y dos beneficiats als quals lo bosser va avisar mentres se cantava la hora de prima. Al senyor dignitari o canonge que canta la missa en esta funció en los dias de Corpus y Santa Thecla no se'l avisà per fer vetlla pues ab motiu de la penalitat de cantar la missa en dits dias se'l exonerà de fer vetlla. Als residents que fan vetlla en estas funcions de rogativas no se'ls donà ara cosa alguna en altrás ocasions semblants se donava a cada assistents un sou així com ara se acostuma donar en las vetllas de la octava de Corpus y de mentres lo senyor està en lo monument y se paga de las comunas distribucions. Als dos quarts per las quatre se comensaren [pàgina 62] vespras ab la deguda solemnitat y la capella de música va cantar a vuit veus acompanyant lo orgue lo primer psalm y lo magníficat. Lo senyor arquebisbe va baixar a la yglésia antes de comensar vespras vestit ab hàbits morats y lo estrado estava parat també de color morat apar que lo estrado devia estar parat de color

cremesí pues las vespras eran de ritu doble ab color blanch però en quant als hàbits de su yl-lustríssima no hi ha que dir pues com dit senyor assistí a la professó general que per ser de rogativas se fa ab paraments morats y su yl-lustríssima en la professó va en lo gremial ja corresponia que vingués al chor ab los hàbits morats per assistir a vespras pues altrament hauria estat precís que dit senyor después de completas se hagués desnudat los hàbits de color cremesí (en cas que hagués vingut a vespras vestit ab tals hàbits) y se hagués vestit dels de color violat per assistir a la professó y esto apar que no correspon a la gravetat ab deu tractar-se la persona y dignitat de un senyor arquebisbe.

Después de completas eixiren los del gremial al presbiteri major y posats devant lo tabernàculo en què estava ja col·locat lo Sant Bras se incensà aquest y arrodillant-se los del gremial en lo mateix lloch en què se encontravan los dos parroquials arrodillats en las gradas de la retxa del presbiteri comensaren la lletania major quedant-se tot lo clero arrodillat fins a haver-se respost a la segona invocació que se fa de nostra invicta patrona. Luego comensà lo clero a marxar per lo devant del chor envers la nau de la part de la capella del Santíssim Sacrament y al eixir del chor lo capítol, los portants del tabernàculo baixaren des del presbiteri al pla de la yglésia y se posaren dintre lo cos del capítol anant lo Sant Bras sota tàlem que tenian ja previngut los señors del molt yl-lustre ajuntament entre la retxa del presbiteri y la primera araña o salomó que és lo immediat a dita retxa. Baixaren detràs del tabernàculo los señors del gremial y luego se incorporà ab ells lo senyor arquebisbe. Las comunitats dels regulars vingueren a la yglésia mentres se cantavan vespras y completas y los col·legials revestits ab sos sobrepellissos entraren al chor mentres se cantavan vespras. En lo matí assistiren també los col·legials a la funció havent entrat al chor mentres se cantava la nona y per la funció de extràurer lo Sant Bras y associar-lo processionalment al altar major se'ls entregaren ciris com als residents. La professó general se féu per lo curs regular que en el dia se observa en funció de rogativas que és per lo carrer Major, carrer de Cavallers, plassa del Pallol, carrer que [pàgina 63] va rectament fins al convent de Sant Francesch, tota la rambla, tras de las retxas y entrant per lo portal de Sant Antoni se encaminà directament a la Pescateria Vella, carrer de la Merceria, plassa de las Cols y pujant per las escalas del pla de la cathedral entrà a esta y parà en la nova capella de Santa Thecla a la que entrà solament lo clero secular y lo molt yl-lustre ajuntament. Las comunitats regulars al regrés de esta y altrus professons generals, marxan per la porta anomenada de Santa Thecla a sos convents però esto ho fan des de que lo Sant Bras de nostra invicta patrona se reservà en la urna de la nova capella que és des del any 1775 pues antes de este any las

ditas comunitats al regrés de las professons en què va lo Sant Bras entrevan al chor y permaneixian en ell fins a que se hagués reservat lo Sant Bras en son lloch que era en un armari elevat que està en lo presbiteri major en la part de la epístola sobre lo sepulcre del senyor patriarca lo ynfant don Joan y en las professons generals del dia de Corpus Christi observan encara las ditas comunitats lo entrar y quedar-se en lo chor al regrés de la professó fins a quedar reservat lo Santíssim Sacrament que se reserva en lo sacrari que està tras del altar major. Los congregants de la Puríssima Sanch de Jesuchrist són los que entran y quedan en lo chor deixan la ymatge del Sant Christo a qual fi la yglésia los té preparadas algunas almoadas y después de quedar reservat lo Sant Bras los congregants en forma acompañan la santa ymatge fins a deixar-la en sa yglésia. Posats los del gremial y també lo tabernàculo en què va lo Sant Bras en lo presbiteri de dita nova capella lo sacristà monjo major separa del tabernàculo lo Sant Bras y lo entrega al diaca qui lo coloca en mitg de la mesa del altar luego se fa la corresponent incensació y después de ella cantan los sustentors las antífonas señaladas per funció de rogativas y después lo preste canta los versets y col·lectas corresponents a tot lo que respon la capella de músichs acompañant lo fagot per quals resposats los dits músichs estan dintre la mencionada capella. Al reservar-se lo Sant Bras después de la professó del dia de nostra Santa patrona la capella de música cantà la antífona Sicut Lilium ab la forma y solemnitat que la canta al temps de extràurer de la urna lo dit Sant Bras però en esta funció de rogativas la funció de reservar se practicà com tinch dit sens cantar-se dita antífona.

[pàgina 64]

Finidas las col·lectas lo preste pren lo Sant Bras y ab ell dóna la benedicció al poble. Com en aquesta professó y funció va assistir lo senyor arquebisbe ell (y no lo preste) fou qui donà ab lo Sant Bras la benedicció y havent deixat después de ella lo Sant Bras sobre la mesa los tres señors del gremial que mentres su yl·lustríssima dóna la benedicció estan posats al peu de la tarima del altar se acercaren a la mesa y havent posat al Sant Bras dintre la caixeta de plata lo diaca tancà aquesta ab la clau que li entregà lo síndich antiquior y luego prengué dit diaca la caixeta y pujant sobre la mesa reservà lo Sant Bras en la urna de dit altar y en lo ínterim lo notari secretari de capítol llevà acte a requisició dels síndichs (los quals assisteixen junt ab los del gremial al acte de posar lo Sant Bras en la caixeta) de la reserva del Sant Bras. Finida la funció lo capítol acompañà a su yl·lustríssima fins a la porta major de la yglésia fora de la qual tenia previngut son coche y los señors del gremial, bordoners, cruciferari, acòlits y turiferaris se'n anaren a la sacristia major a desnudar-se etcètera.

Al comensar la hora sexta los campaners alsaren y feren tocar un rato la sola campana anomenada Paborde a fi de que lo poble entengués que se acercava la hora de extràurer lo Sant Bras y después continuaren en fer tocar dita campana per tot lo temps de la professó des de la nova capella fins al altar major. A més dels ciris que se ha dit creman en la funció de extracció del Sant Bras creman també durant tota la funció esto és tot lo temps que està exposat lo Sant Bras quatre atxas que se posan en lo pla del presbiteri del altar major en las quatre blandoleras o candeleros grans de fusta que són los mateixos que serveixen en la octava del Corpus per los quatre cirials que en dita octava creman. Tota la cera mencionada la paga lo molt yl-lustre ajuntament y paga també los ciris dels candeleros dels acòlits y los que se entregan per la professó general al capítol y clero secular y regular. A dit clero se entregan ciris de tres onças y als capitulars ciris de sis onças tota esta cera la entregan los monjos de la yglésia o altres capellans als quals los síndichs ho encarregan pues esta cera y tota la demás que se necessita per la funció lo molt yl-lustre ajuntament la fa entregar al sacristà menor eo al monjo major però per a recullir los [pàgina 65] ciris dels regulars al regrés de la professó lo molt yl-lustre ajuntament destina alguns hòmens de sa satisfacció y los monjos del capítol únicament cuidan de recullir los ciris dels señors capitulars y del clero secular. Lo mencionat dia 6 fou dia molt fret y feia vent bastant fort de tremontana però era dia alegre pues feia bon sol. En alguns carrers y principalment en la rambla lo vent incomodava molt ja per ser fort ja per ser tant fret però en lo trast de detràs las retxas se respirà un poch pues allí no tocava lo vent. Ab motiu de ser lo vent tant fort totas las capellas que acostuman fer o portar las comunitats regulars etcètera, se feren en las entradas de algunas casas particulars o en las entradas de las yglésias pues quant lo temps està quiet algunas comunitats paran sas capellas en descubert. En semblant funció que fou en lo any 1783 féu vent més fort que no era lo del dia 6 de abril del present any y ab tot las monjas de Santa Clara, las beatas de Sant Domingo y los pares franciscanos feren sas capellas en descubert.

Las capellas que se fan o paran són las mateixas que se ha acostumat sempre ab antiquo però en la professó se féu en lo any 1783 se añadió la capella del gloriós màrtir Sant Magí, la que se féu també en este any cuidant de fer-la y parar-la los administradors de la yglesieta o capella pública de dit gloriós Sant dita del Portal del Carro de la present ciutat y en la professó de aquest any se añadió la capella del gloriós angèlich doctor de la santa yglésia Sant Thomàs de Aquino la que féu y parà un devot del Sant instat dels estudiants que cursan en la universitat de esta ciutat y en la aula de theologia moral del convent de religiosos del patriarca Sant Domingo.

Continuà la necessitat de aigua fins al dia 15 de abril en lo que y en lo dia 16 nos afavorí Déu Nostre Senyor ab lo benefici de la suspirada pluja. No fou pluja major la que féu però se judicà sufficient per lo remey dels camps bé que a pochos dias después se reparà que la aigua no havia profundisat tant com se pensa-[pàgina 66]-van los pagesos y en efecte se ha experimentat lo poch benefici de dita pluja pues la cullita ha estat molt miserable y en los mes dels secans se han perdut enterament los llegums y lo blat y ordi se ha tingut de arrancar per no poder-se segar bé que molta porció ni se ha pogut segar ni arrancar.

Los repetits y forts vents que ha fet en aquest any han causat graves danys als arbres y plantas y en lo mes de maig féu per espay de sis dias un vent de llevant tant fort y tant dañós que en lo sol terme de la Pineda asseguran ha cremat més de trenta mil ceps havent dañat a proporció totas las viñas o ceps de la demás costa de mar.

Después de la pluja dels dias 15 y 16 abril los procuradors dels pagesos significaren al molt yl·lustre ajuntament que en atenció de quedar remediada la necessitat de aigua podrian ja cessar las rogativas y los comissionats del ajuntament ho comunicaren als síndichs del molt yl·lustre capítol demanant al mateix temps que fos trasladada a son altar la santa ymatge de Nostra Senyora de Misericòrdia. Los síndichs feren present al capítol tot lo referit y lo capítol acordà que cessassen las rogativas y que en lo diumenge següent después de completas se retornàs la santa ymatge de Nostra Senyora processionalment des del altar major al del Sant Christo en la forma estilada com així se practicà. Lo molt yl·lustre ajuntament fa pregonar esta funció de retornar la Verge Santíssima a son altar y acostuma ser bastant numerós lo concurs del poble. Quant esta funció se fa en lo matí, esto és después de cantada la hora de nona, lo molt yl·lustre ajuntament assisteix a la missa conventual y se queda en son banch mentres se cantan la sexta y la nona y después pren las varas del tàlem per la professó la missa se canta a quatre veus a no ser que fos en dia en què la capella de música degué cantar la missa ab major solemnitat pues si fos així la missa se cantaria ab la [pàgina 67] solemnitat que li correspongués. Si la dita funció se fa en la tarde lo molt yl·lustre ajuntament assisteix a completas y después pren las varas del tàlam per la professó.

Rogatives per aigua l'any 1789.

Lo dia 23 mars de dit any [17]89 lo molt yl·lustre ajuntament passà ofici al molt yl·lustre capítol exposant que lo gremi de pagesos havia significat que se agravava la necessitat de la pluja y per tant que

dit ajuntament havia determinat que en lo pròxim dia 25 se tragués la ymatge del Sant Christo de la Sanch y que se fes la solita professó.

[pàgina 74]

Part felís de la reyna 1789.

Dia 20 juliol de 1789 rebé lo capítol carta del rey nostre senyor en la que donà notícia de que la reyna havia donat a llum una robusta ynfanta y que mare y filla continuavan felizment en lo estat de salut perfeta y encarregava que per estos motius se donassen a Déu Nostre Senyor rendidas gràcias en la forma que en iguals ocasions ho hagués practicat esta yglésia. Lo capítol va acordar [...].

[pàgina 69]

Rogativas per aigua en 12 de maig de 1850.

Lo dia 9 de maig de 1850 rebé l'capítol un ofici del excel·lentíssim senyor arquebisbe oint que l'ajuntament a instància dels pagesos de la ciutat li demanava que se fesen rogativas ab exposició de Nostra Senyora de Misericòrdia en lo altar major implorant-nos enviés aigua per als camps que patian sequia y que·l capítol se servís indicar dia y modo de fer ditas rogativas per a poder contestar al ajuntament. Lo capítol encara que sabia que las peticions de esta naturalesa las deu fer l'ajuntament directament a aquella corporació prescindi de aquesta formalitat y contestà a sa excel·lència en lo mateix dia que la funció podia consistir segons se habia acostumat sempre en anar tot lo clero en professó después de tèrcia al lloch ahont està la santa ymatge trasladar-la al altar major, celebrar la conventual y después cantar la lletania Lauretana la cual podria repetir-se tots los dias mentres permanesqués allí la santa ymatge, que al capítol li era indiferent tingués lloch la funció en lo dia immediat però que si per rahó de obtenir major concurrència de poble o per alguna altra atenció volia espresar-se lo diumenge dia 12 podria sa excel·lència yl·lustríssima determinar lo de son agrado (la ymatge de Nostra Senyora estava en lo altar de Sant Olaguer).

En efecte sa excel·lència yl·lustríssima invità per al diumenge y en ell se féu la funció de pregàrias com dal quedat indicat. La misa fou al orgue y se encengueren los salomons advertint que tota la cera del altar la pagà l'ajuntament segons costum.

Déu Nostre Señor tingué a bé enviar-nos un alvío de aigua comensant a fer plòurer en lo dilluns immediat per la nit y continuant a intervalos fins al divendres encara que no fou tan copiosa la aigua tal com se desitjava fou sin embargo suficient per a reanimar los camps y remediar-se per algun temps. Y en vista de això lo ajuntament instà

al senyor arquebisbe per a que se retornàs a son primitiu lloch la santa ymatge de Nostra Senyora. Esto féu present sa excel·lència al capítol lo dissapte *18 de maig*⁴ donant a comprèndrer que habia de ser dit retorn en lo diumenge següent. A pesar de que'l capítol conexia que la cosa era masa perentòria no obstant se posà de intel·ligència ab dit excel·lentíssim senyor per a que fos en lo diumenge [pàgina 70] después de la hora de nona segons és costum. En dit dia pues a pesar de que acabà molt tart la funció dels divinos oficis per ser la primera festa de Pasqua de pentecostés y era la diada tan señalada no sols no asistí l'ajuntament als oficis (bé que tampoch entre any no acostuma en esta època dita corporació mostrar sa religiositat en aquest particular) sinó que ni tampoch fou a temps a la funció de retorn de la santa ymatge pues sens ell se verificà a las dotse tocadras trasladant-la lo clero en professó al altar de Sant Olaguer sota lo campanar cantant los himnes y demés oracions pròpias del acte però quedant-se intacto a la reixa del presbiteri lo tàlem que se habia preparat per a portar-lo la magnífica corporació popular.

[pàgina 71]

Embaràs de la reyna en novè mes.

Dia 3 janer de 1791 se féu present en capítol una carta del rey nostre senyor en què donant notícia de estar la reyna pròxima a entrar al novè mes de son preñat manà se fessen en esta santa yglésia las rogativas que en se haguessen acostumat fer en semblants casos. Lo capítol acordà que des del dia següent se digués en las missas la col·lecta *Pro praegnantibus* y que en un dels diumenges següents se fes la acostumada funció de exposar lo Santíssim Sacrament al comensar-se la hora de tertia, pujar lo clero después de cantada la hora de nona al presbiteri y cantar allí la lletania de Nostra Senyora y después de cantadas las col·lectas acostumadas reservar lo Santíssim en lo sacrari detràs lo altar major que los señors síndichs se conferissen ab lo senyor arquebisbe per donar-li notícia del referit y per acordar ab sa yl·lustríssima lo diumenge en què se faria la funció de exposar lo Santíssim Sacrament y que después se comunicàs al molt yl·lustre ajuntament lo diumenge acordat per dita funció per si gustava assistir a ella.

Part felís de la reyna en 1791.

Dia 4 mars de 1791 se féu present al capítol una carta del rey nostre senyor en què donava notícia de haver la reyna nostra

4. Text afegit a la interlínia.

senyora donat a llum una robusta ynfanta ab qual motiu encarregà se donen gràcias a Déu Nostre Senyor per est señalat benefici en la forma se haja acostumat en iguals casos. Lo capítol acordà que en lo diumenge següent se cantàs después de completas un solemne Te Deum que los síndichs comunicassen a sa yl-lustríssima esta determinació per si gustava assistir y que se comunicàs també al molt yl-lustre ajuntament ab carta per lo mateix fi. Se executà tot conforme se havia determinat y en lo Te Deum que enthonà lo senyor ardiaca de Vilaseca cremaren los cirials de la retxa del chor y lo capítol y clero tingueren en sas mans ciris encesos y durant la funció se féu repich de campanas.

[pàgina 77]

Oposicions de soxantre.

Vacant una de las sochantrias de esta santa yglésia se expediren edictes per la provisió de ella y finit lo termini en lo dia 21 mars de 1791 se féu lo exàmen de cant pla dels que concorregueren y feren oposició que foren cinch.

En lo dia 22 foren examinats de cant figurat pues encara que en lo edicte solament se expresava que serian examinats de cant pla ab tot se prevenia també en ell que los concurrents que sabessen cant figurat deurian cantar en las funcions de capella y per est motiu se feia necessari lo examinar-los també de cant figurat pues altrament haurian pogut eludir aquella obligació de déurer cantar en las funcions de capella a més de que los que realment saben cant figurat gustan de que se fassa pública sa habilitat que pot ser conduent per quedar provistos suposat lo desempeño en lo tocant a cant pla.

Per presidir en estos actes y funcions lo capítol deputà als señors síndichs ab encàrrech de tot lo que sia relatiu a ellas. A estos señors se'ls posà en lo pla del chor (en lo que se practican estas funcions) taula ab cuberta de domàs cramesí y sobre ella la campaneta de plata y per sentar-se se posan dos cadiras de brassos cubertas de vellut cramesí y esto en la ala dreita en la esquerra se posa per los examinadors taula ab cuberta de vaieta verda y sobre ella paper y tinter y per sentar-se se'ls posà banch respaller per sentar-se los opositors successivament així com acabar son examen se'ls posà en la mateixa ala un banch sens respaller. Los monjos y perrer o azota gossos cuidan de preparar lo sobredit y demás que sia necessari y lo perrer va a avisar y acompanyà als opositors des de la sala capitular en la que estan congregats durant las funcions fins a que se'ls avisa successivament per anar a desempeñar son examen.

[pàgina 78]

Embaràs de la reyna en novè mes.

Dia 2 mars de 1792 lo capítol tingué carta del rey nostre senyor en què donava notícia de estar la senyora reyna sa muller pròxima a entrar al novè mes de son preñat ab qual motiu encarregava al capítol lo fer las rogativas acostumadas en esta santa yglésia en lances semblants. Lo capítol acordà en lo mateix dia que en lo dia següent se comensàs a dir en las missas la col·lecta Pro praegnantibus y que en lo diumenge immediat se fes la solita pública funció de exposar lo Santíssim y lo demás que acompanya dita funció que esta resolució se comunicàs al senyor arquebisbe per medi dels síndichs esperant que sa yl·lustríssima la aprobaria y que la honraria ab sa assistència y que no encontrant su yl·lustríssima reparo en que dita funció se practicàs en dit dia se comunicàs y donàs notícia de ella al molt yl·lustre ajuntament per si gustava assistir a ella.

En lo dia 3 se comensà a dir la col·lecta. Los síndichs passaren a comunicar al senyor arquebisbe aquella resolució la que li aparegué a su yl·lustríssima molt bé y en seguida se donà notícia (ab offici) al molt yl·lustre ajuntament de la pública funció que se practicaria en lo dia següent. Ab motiu de que lo dia 4 en què se féu esta funció era la dominica segona de Quaresma la missa conventual se cantà així com se cantan las de las dominicas de Quaresma a excepció de que en estas lo chor respon Amen et cum spiritu tuo etcètera, y en la de dita funció la música féu las respostas mencionadas. Antes que lo capítol tingués la mencionada carta del rey y en lo mateix matí lo senyor arquebisbe (que ja ne havia rebut de sa magestat) féu passar un de sos capellans als síndichs del capítol ab recado de haver sa yl·lustríssima rebut aquella carta y notícia y lo capellà añadí (no se creu que sa yl·lustríssima se explicàs tant) que esta se'ls donava a fi de que lo capítol providenciàs per las solitas rogativas. Aquest recado de sa yl·lustríssima se féu present al capítol al mateix temps en què se va llegir la carta del rey y lo capítol per lo tocant a dit recado va acordar que los síndichs donassen gràcias a sa yl·lustríssima per lo favor y atenció que havia dispensat al capítol ab lo mencionat recado. Yguament en lo mateix matí y antes que lo capítol rebés la carta del rey lo molt yl·lustre ajuntament passà offici al capítol significant-li que havia rebut carta de sa megestat ab la notícia mencionada y que esparava que lo capítol faria las funcions acostumadas en casos semblants y que de ellas y del dia en què se farian li-n donaria notícia per poder concórrer y assistir però lo capítol no acostuma contextar a semblants officis del molt yl·lustre ajuntament ni estos tals officis se fan presents al capítol quant se reben sinó que per fer-los presents se aguarda lo dia regular en què se congrega lo capítol [pàgina 79]

pues al pas que lo molt yl·lustre ajuntament posa gran cuidado en passar al capítol semblants officis luego que dit ajuntament reb las cartas del rey ab la idea de manifestar que ell és qui excita al capítol perquè fassa las solitas funcions quant y com tinga per convenient y que después de haver-las acordadas no falta mai en donar notícia de ellas y convidar a sa assistència al molt yl·lustre ajuntament no atén a aquells officis de dit ajuntament los que se acostuma fer present en dia de capítol regular com queda dit encara que apar no deurian ser llegits pues lo molt yl·lustre ajuntament deuria aguardar que lo capítol li passàs offici donant-li notícia y convidant-lo per assistir a tals funcions y entonces corresponia que lo ajuntament contextàs dient que assistiria o no.

[pàgina 81]

Rogativas per aygua 1792.

Dia 4 abril de 1792, Dimecres Sant, a la hora peremptòria de entrar a completas rebé lo capítol carta del molt yl·lustre ajuntament de la present ciutat en la que exposavan la sol·licitud del gremi de pagesos de que en lo dilluns, segons festa de Pasqua, se fes la funció de la solita professó general de rogativas per aygua ab la ymatge del Sant Christo de la congregació de la Sanch. Dita carta se féu present después de completas y lo capítol va acordar que suposa la impossibilitat de poder tractar ab lo senyor arquebisbe sobre aquella sol·licitud fins al dissapte Sant después de la conventual se suspengués la contextació al ajuntament que los síndichs en dit dissapte Sant la fessen present a su yl·lustríssima ab qui podrian acordar lo dia de practicar aquella funció y que después se comunicàs al ajuntament y havent los síndichs fet present a sa yl·lustríssima lo que va referit exposant-li al mateix temps quant impropí és que lo gremi de pagesos o lo ajuntament se prengan la llibertat de señalar los dias de fer las funcions de rogativas sa yl·lustríssima y los síndichs acordaren que aquella professó se fes no en lo dilluns sinó en lo dimars de Pasqua. Esta resolució devia fer-se present al capítol antes que se donàs notícia de ella al ajuntament a qual fi se congregà lo capítol en rotllo después de completas de dit dissapte Sant però antes de entrar a completas un familiar del senyor arquebisbe donà als síndichs un recado en nom de sa yl·lustríssima dient que havent recaptat lo assumpto del qual havian tractat aquell matí judicava convenient que la professó mencionada se fes en lo dilluns de Pasqua. En virtud de aquest recado de sa yl·lustríssima se féu present al capítol que havent tractat ab lo senyor arquebisbe sobre lo assumpto de la referida professó se havia acordat que aquesta se fes en la segona festa de Pasqua después de completas y no se parlà paraula alguna del acuerdo y resolució que

sa yl·lustríssima y los síndichs havian pres en lo matí. Se comunicà al ajuntament aquella resolució y se féu la professó en la tarde del dilluns de Pasqua ab la acostumada solemnitat y assistència de las comunitats de regulars y dels col·legials del seminari tridentino. Finida la professó hi hagué sermó en la cathedral (ab motiu de ser petita la yglésia de Nazaret respecte al gran concurs de gent) de que cuidan los prepòsits de la congregació de la Sanch havent antes demanat als síndichs del capítol lo permís necessari per predicar.

[pàgina 82]

Continuà la necessitat de aigua ab qual motiu en lo dia [...] rebé lo capítol carta del molt yl·lustre ajuntament en la que exposavan que lo gremi de pagesos sol·licitava que en lo dia 24 se transferís processionalment la santa ymatge de Nostra Senyora de Misericòrdia al altar major. Lo capítol acordà que estava prompte a practicar aquella funció en aquell o qualsevol altre dia ab tal que no faltàs la solita il·luminació en dit altar major en tot lo temps que estigués en ell la santa ymatge del que esperava quedar prèviament noticiós. En la tarde del dia 23 passà a vèurer-se ab un dels síndichs lo senyor regidor don Carlos de Morenes per parlar confidencialment de aquest assumpto significant que no quedavan encara donats tots los passos necessaris per poder-se efectuar en lo endamà dia 24 la translació de Nostra Senyora la que podria efectuar-se en lo dia 25 y que per lo respectiu a la cera necessària per la il·luminació quedàs lo capítol assegurat de que no faltaria tota la que se necessitàs. En vista del referit, encara que las lletanias y missa corresponent a ellas en lo dia 25 eran motiu bastant perquè se diferís la mencionada translació, ab tot, com lo capítol havia significat al ajuntament que estava prompte a efectuar aquella en qualsevol dia en la forma antes referida lo síndich convingué a que se practicàs dita funció en dit dia 25 después de cantada la hora de tèrta. Així se practicà y seguidament se cantà la conventual a la que assistí lo molt yl·lustre ajuntament cantant al abril la capella de música y encara que dita capella hauria cantat així mateix en dit dia ab motiu de ser la missa de Sant March, ab tot, encara que la ciutat no paga res per cantar la capella en estas funcions lo capítol manà que canten al atril la missa conventual. Plogué en lo mateix dia 25 des de las 3 del matí fins después del mitgdia però fou poca la aigua caigué bé que segons lo dictamen de molts pagesos quedava socorreguda la necessitat. Ab tot, com lo gremi de pagesos no digué al molt yl·lustre ajuntament que la necessitat quedava socorreguda se continuaren las solitas funcions de rogativas pujant a la santa yglésia las comunitats regulars en las tardes del dia 26 y següents. Dia 2 de maig ploviscà algun poch y fos per aquest o per altre motiu en lo dia [...] lo molt yl·lustre ajuntament passà al capítol offici en que significà que lo gremi de

pagesos havia representat que quedava ja socorreguda la necessitat de aigua y que en conseqüència podria retornar-se a son altar la ymatge de Nostra Senyora de Misericòrdia en lo diumenge pròxim com aparegués al capítol.

[pàgina 83]

Revolució de Fransa en 1788 y guerra ab la España en 1793.

Per los años 1788 comensà la Revolució francesa que quant ruid y trastorn ha causat en tot lo món. Fou son principi la famosa punta y notables que se convocà per aquell tems a causa de algunas reformas que volian fer-se en la administració de la real hacienda a imitació de lo que se havia practicat cent anys antes. Poc después de formada en pàtria aquella junta no se limità pas a tractar dels assumtos de rendes sinó que se arrogà una inspecció universal en tots los assumtos concernents a la administració de la monarquia. Ella se componia de diputats de quasi totas las ciutats del regne que portaran sas veus y se arrogà des de luego lo dictat de representació o assamblea nacional de Fransa. Des de luego se veen grans novedats en aquell regne concernents al rei, al clero y a la noblesa. Isqueren diferents decrets concernents a totas aquestas classes del estat abolint-los o minorant-los en gran part sos drets dels quals se podria formar un gran volumen. Ab ells se extinguien los delmes y drets que anomenan dominicals o a lo menos se posaren en estat de redimibles per son just valor y així mateix quedà també extinguida en aquell regne la noblesa hereditària ab tots sos títols y blasons no quedant entre ells més que lo timbre de ciutadà de que usan indistintament tots los naturals. En mitg de totas aquestas vicissituts que causaren un trastorn casi universal [pàgina 84] encara subsistia la autoritat del rei bé que ja molt minorada. La assamblea se havia ja arrogat la prerogativa de fer lleis, decrets y providèncias de govern però quedava encara en lo rei la sanció ab què los donaba sa forsa y aixís mateix la forse executiva per a complimentar-las que continuà per tenir aquest estat de cosas pues havent sobrevingut en aquell regne altres novedats ruidosas y prenent nou vigor la revolució arribà la cosa al extrem de posar en presó al rei y la reina, de formar-se contra ells causa criminal y quedar condenan a morir com en efecte moriren un y altre en un cadahalso. Catastrofe que causà horror y llàgrimas solament de pensar en ella. Un trastorn tan universal en totas las classes del estat en lo sagrat y en lo profà hauria de alterar precisament no solament la constitució interior de aquell regne sinó també las diferents relacions que tenian ab vàrias potencias de Europa de las més se manifestaren molt resentidas no sols per la alteració política que havia de ocasionar sinó també per los enlaces de sanc y de

parentiu ab què se trobaban ab vàrias potències de Europa. La casa de Àustria se manifestà molt agraviada ab aquesta resolució essent com era la difunta reina de aquella família germana del emperador Leopoldo y tia del actual emperador Joseph tercer de manera que no tardà en declarar la guerra a la nació francesa, seguí lo rei de Prússia ab tot lo cos germànic comprès lo rei de Inglaterra aixís mateix la declarà lo rei de Cerdeña y com aquestas novedats tocasse molt immediatament a nostre cathòlic monarca per las relacions polítiques y de sanc que tenia ab la casa regnant de Fransa accedí també la España a la lliga que se féu de vàrias potències contra la Fransa de manera que vingué a ser una guerra casi universal en Europa bé que la Turquia, Venècia, Gènova [pàgina 85] Suècia y Dinamarca se declararen neutrals. Encara que la España era la agraviada fou la Fransa la primera que cometé hostilitats. La primera invasió del nostre territori fou per la Vall de Aran. Aquesta succehí lo dia 30 de mars de 1793 dia de Pascua de resurrecció del señor. Entraren los enemics en número de quatre o cinc mil se apoderaren des de luego de tota aquella vall la petita guarnició que hi havia quedà presonera de guerra y los pobles se entregaren perquè tampoc no podian fer resistència a una forsa tant superior però per fortuna o per millor dir, per providència del cel en tots lo mes de abril y maig següent nevà casi tots los dias de manera que los ports quedaren intransitables per molt tems y los enemics no pogueren adelantar un pas donant aixís lloc y tems per a que los nostres poguessen prevenir-se com en efecte se anà acantonant molta gent per lo costat de la Seu de Urgell, Vall de Àneo y Cerdaña y com per aquesta part era per ahont més perillaba se arribà també per allí molta tropa especialment en Puigcerdà de ahon baixaren los nostres fàcilment a ocupar la Cerdaña francesa ahont un petit campament com de dos mil hòmens de infanteria y caballeria però no sols no pogué passar de allí y de las alturas immediatas per la proximitat del castell de Montoliu sinó que ni aquell puesto pogueren mantenir molt tems perquè havent los francesos arimat molta gent a aquella part que estava escondida en dit cartell de ahont tenian pas obert per transportar artilleria a la Cerdaña y ho podian verificar fàcilment per la poca distància lo dia 28 agost de 1793 isqué del predit castell un exèrcit com de 8 o 10 mil hòmens ab sa artilleria y arribant-se a nostre campament feren en ell una cruel carniceria pelearent los nostres valerosament però tingueren que [pàgina 86] cedir al major número fou desgraciadíssima aquella jornada cerca quatre cents hòmens quedaren en lo camp de batalla altres tants presoners de guerra y los demás ferits pròfugos dispersos y errants escaparen per diferents costats com pogueren que per últim se reuniren en la Seu de Urgell. Quitat aquest campament que era la única barrera que tenian los francesos entraren orgullosos

y ocuparen tota la Cerdaña espanyola escampant per ella y per tota aquella comarca lo terror y lo espant. No se oïan aixís per la part de la Seu de Urgell com de la Vall de Ribas sinó clamors, gemecs y plors de vàrias famílies de Cerdaña que fugian de la fúria dels enemics.

A aquesta desgràcia que patiren las nostras armas se seguren moltas altras encara majors pues passats sis mesos y un poc més als [...] avril de 1794 investiren los francesos lo nostre campament del boló en lo camp de Roselló, lo derrotaren, bateren, saquejaren y se apoderaren de tota la artilleria que teníam en la línea, equipatge, municions, pertrexos, viures, de manera que fou precís desocupar en un instant tota aquella part del territori francès que haurian ocupat los nostres en lo decurs del añ 1793 y guañat ab molta sanc formant una nova línea sobre la Junquera. Luego los enemics recobraren a Coplliure, Seret, Castells dels bañs y Prats de Molló y posaren siti al famós castell de Bellaguarda. En aquesta situació crítica en què se trobaba la província qui no ha vist los cuidados, diligèncias y esmeros ab què atenia a la sua pròpria defensa y seguretat. Ella se veia amenassada per tres o quatre punts a saber per la part del Empurdà, Camprodon [pàgina 87], Cerdaña, Seu de Urgell y Vall de Àneo y a porporció dels perills eran també los esforços que se feian per la defensa y aquesta iglésia coadjuvà no poc ab diferens subsidis que va suministrar com se veurà per lo següent.

Regiment urbà.

Primerament com per lo motiu de haver-se arrimat tota la tropa a la frontera quedàs aquesta plassa indefensa y desguarnida nostre il·lustríssim y digníssim senyor arquebisbe a impulsos de son zel no menos per lo bé públic que per lo servei de sa megestad ab consulta de algun senyors dignitaris capitulars y cavallers principals del país formà lo projecte laudable de alzar un regiment urbà com un cos de milícias destinat únicament per a guarda de la present ciutat, sos portals, port y castells dividit per companias ab sos corresponents capitans y subalterns que feian lo servei alternativament com la tropa essent los capitans y demés oficials de las casas principals de aquesta ciutat y los solars razos de la classe inferior del poble y encara que los oficials serian de valde com los soldats eran generalment parlant gent que vivia de son jornal fou precís señalar-los un pre[u] bastantement crescut que·ls indemnizàs un tant de la pèrdua de son salari com en efecte se·ls señalaren nous sous diaris que se·ls donaban únicament los dias en què feian lo servei y havent merescut aquest projecte la aprobació de sa magestad y del capità general de la província, que era a las horas lo excel·lentíssim señor conde de la Unión ab expressions molt alhagüeñas y honoríficas [pàgina 88] ja ben entrats en lo añ 1794 com cerca lo mitg de ell se posà en planta lo tal regiment urbà. Donaba gust certament veurer la afició

y bon zel ab què anaban a allistar-se los habitants de aquesta ciutat de manera que ab molt pocs dias fou completat lo número de mil plassas de que se componia lo regiment y ab la mateixa afició gent que molts de ells no havian en sa vida tocat armas las manejan se exertiban y disposaban bellament per a fer lo servei ab tota la formalitat y exactitut ab què fa la tropa arreglada com aixís lo feren tot lo restant tems que durà la guerra y fins que hi hagué en aquesta ciutat guarnició de tropa arreglada. Ja se deixà compèndrer que per lo cumpliment de aquest projecte eran menester uns gastos de la major consideració. Per sa part oferí y donà en efecte lo capítol mil vuit centas lliuras annuals mentres durà lo regiment que fou fins a últims de octubre de 1795 que arribà alguna tropa per guarnir la plassa lo que costà bastantament y moltas instàncias per arribar-ho a verificar. En los registres de resolucions capitulars dels años 1793, 1794 y 1795 y 96 poden vèurer-se diferents acuerdos concernents al assumto.

Somatens.

Havent-se verificat ab gran consternació de tot lo país la invasió de nostra frontera per tres o quatre punts a saber primer per la Vall de Aran después per la Cerdaña ab la pèrdua del campament que hi havia allí y últimament a primers de abril de 1794 la de la línia que se haurà format en lo [pàgina 89] boló camp de Roselló y que amenasaba internar-se molt més lo enemic fins a ocupar la capital y ab ella tot lo Principat apoderant-se y destruint tot lo més sagrat y preciós que hi hagés en ell atesa la gran disminució que havia patit lo nostre exèrcit ab las derrotas que havia sufert y las malalties que-l havian assolat tant com las balas lo mal estat en què se trobaba y la coneguda insuficiència de poder-se ab ell contenir al enemic bravo y orgullós ab sas victòrias pensà tot lo Principat en adoptar medis ab que ocórrer a tants mals que lo amenassaban encara que fos ab los majors dispèndis. En efecte fent-se aquest assumto tan interessant causa comuna des de luego se prengué lo expedient de enviar somatents de paisans armats a la frontera de tot lo Principat fins dels paratges més apartats mirant tots ab un zel recomendable com a propis los perills ab què ella se trobaba. Era de vèurer la alegria, lo esmero y diligència ab què tots sens diferència de classes ni edats se esforsaban per salvar la pàtria amenassada. Nobles y plebeios se apressuraban en acercar-se a la ralla, los uns en classe de capitans y comandants, los altres com a simples soldats, uns y altres prenian ab molta resignació y obediència lo destino ahont se'ls enviaba encara que fos a un apostadero perillós y exposat a escaramusses mantenint ab valor y constància sos puestos ni més ni menos que si fossen tropa arreglada y algunas vegadas fent vergoña a aquesta que fugia precipitadament quant los paisans encara peleaban y mantenian sos

puestos ab singular valor era de vèurer la garbosa beneficiència ab què totas las classes del estat que tenian facultats especialment los ecclesiàstics seculars y regulars cooperaban a la subsistència y manteniment de aquella gent armada ab donatius [pàgina 90] voluntaris molt interessants. Sens contar molts altres aquest capítol donà quatre centas doblas per la manutenció de aquella gent en los primers quatre mesos ab lo objecte de aliviar a diferents pobles ahont té las suas rendas repartints entre ells proporcionalment. Y no satisfet lo zel de molts ecclesiàstics ab los donatius ells mateixos anaban en persona acompanyant los somatents los animaban los esforsaban y ab ells se exposaban als majors perills. Vários pàrrocos se veren acompanyant als feligresos y ab sas oportunas persuasions inspirant-los un valor y energia extraordinària per sufrir qualsevol treball y exposar-se a calsevol perill. Arribà a tant lo zel y esmero de molts ecclesiàstics que ells mateixos se presentaban voluntàriament a servir en lo exèrcit comandant diferents partidas de paisans entrant en vàrias funcions ab los enemics en las ocasions que se presentaban entrant també al país enemic per incomodar-lo, pillar y saquejar creient que no desdeia pas de son estat y professió pacífica pèndrer part en una guerra en que tant interessaba la religió y lo estat a cual fi per major seguretat se expediren també alguns breus pontificios poden-se vèurer vàrias resolucions capitulars contenents al assumto en las actas de 1794 y 1795.

Miquelets.

Lo medi dels somatents que al principi se havia adoptat ab molta prudència no aparegué pas suficient per ocórrer a tants mals com amenassaban a la província. La guerra anaba cada dia fent-se més sangrienta y temible. Los enemics anaban guañant terreno ja per part de Navarra ja per part del Principat. Lo que consumà la desgràcia de aquest [pàgina 91] Principat fou la pèrdua de la nova línea y campament que se havia format a poca distància de la Junquera. Lo acometeren los contraris als 17 de novembre de 1794 y en aquella funció se perdé ja lo costat esquerra y encara que de aquest succés se podia formar mal pronòstic per tota la línea a fi de retirar-la oportunament cregueren ab tot los nostres que encara podian resistir y no mogueren res però ben promte se desengañaren de aquest error. Lo dia 20 immediat envestiren altra vegada los contraris ab major bravura y después de una molt reñida funció tingueren los nostres que retirar apresuradament y ab desordre abandonant tota la línea artilleria, municions, viveres, perrechos y equipatges de manera que en aquesta desgraciada funció perderen més de cent canons de gros calibre. La tropa desabentada y sens coratge se dispersà per diferents costats reunint-se per últim en Gerona y a mesura que los enemics anaban internant-se se difundia lo terror y lo espant en los po-

bles vehins lo llanto lo desconsol era lo que se percebia en tota aquella comarca. Y arribà a tant la consternació que fins ocupà los ànimos de la numerosa guarnició del castell de Figueras. Intimaren los contraris la rendició y no obstant de estar ben montat, ben previngut de viures y pertretxos, no obstant de tenir una guarnició numerosa com de set o 8 mil hòmens no obstant de ser un castell de tant respecte com se deixà vèurer capaz de resistir un siti molt prolongat féu la guarnició la gallinada de entregar-se a la primera intimació sens sufrir ni disparar una sola bala podent-se dir sens exageració que aquella famosa fortaleza obra de la magnificència española se entregà verge en poder dels enemics y tota la guarnició presonera de guerra y tots los efectes y tresors que eran de la major consideració també en poder seu fent ab aquesta conducta un afront a la nació española. [pàgina 92] Però no previngam lo judici de la superioritat que està contixent en la conducta dels que foren authors de aquella obra vergoñosa. Guañada ja aquesta plassa important que és la clau de tot lo Principat recobrat per los enemics lo castell de Bellaguarda sitiada també la plassa de Rosas que se rendí después de uns tres mesos de siti y inundada per los francesos una gran part del camp del Ampurdà fins al riu Fluvià apretats també los nostres per la part de la Seu de Urgell que arribaren a saquejar los enemics per la primavera de 1794 estava tot en la major perill y devalbento y en aquesta situació la més melancòlica atengué particularment la província a la sua seguretat. Convocaren-se juntas generals en la ciutat de Barcelona y després se continuaren en la de Gerona ahont se trobaba lo capità general y atesos los grans perills en què se trobaba lo capità general y atesos los grans perills en què se trobaba tot lo Principat de ser assolat per las armas enemigas a fi de oposar novas forsas a las que presentaban los contraris se prengué lo expedient encara més prudent y més oportuno de erigir uns nous cosos de tropa del país ab lo nom de micalets o tercios a semblansa de lo que antigament se havia practicat trobant-se la província en semblants apuros dividint-se tota ella ab diferents districtes o cantons cada hu dels quals cuidaba de alzar son batalló de equipar-lo de lo necessari y mantenir-lo a sas expensas a exepció de algun adjutori de pa que se facilitaba per conte de sa magestat de manera que se arribaren a alzar fins a setse o divuit mil hòmens del país que se anaban remetent al camp de Empurdà aixís com se acababan de alzar los quals aumentaren en gran manera lo nostre exèrcit que anà poc a poc cobrant [pàgina 93] energia y vigor per resistir als enemics ja se deixà compéndrer des de luego los molts gastos que portaba una empresa com aquesta tant vasta y dispendiosa però ni per això desmaià la generositat y bisàrria catalana antes se oferiren a ells ab lo major garbo las diferents classes del estat distinguint-se en molt

com sempre ab sos crescuts donatius los ecclesiàstics de un y altre clero. Per aquest fi contribuí lo capítol de aquesta santa iglésia ab lo donatiu de tres mil lliuras que se pagaren en esta forma 800 lliures que havian quedat de la caixa de somatens quant se suprimiren y las restants 2.200 lliures que se pagaren de contant per lo cumpliment de la cual coadjuvà també la obra y altres administracions de la iglésia fins a la quantitat de 560 lliures no deputant pas en que essent totas las administracions ecclesiàstics tan interessadas en lo bon succés de aquella guerra se podia tràurer de sos reddits per a continuar-la. Aquest donatiu fou per al promte y encara hauria estat més si la guerra hagués continuat més. És de notar que tot lo que féu aquest capítol y altres cossos ecclesiàstics fou purament gratuït i voluntari a excepció dels nous subsidis de 36 milions de reals per una vegada y de set milions de reals annualment mentres se extinguisen los vales reals que se correspongueren ab la deguda authoritat pontifícia com se acostuma en nostra España quant se tractà de gravar al clero. És positiu que la junta general y lo capità general de la província passaren diferents oficis per exigir-los però ho és també que ni aquest ni aquella se trobaba authorisat [pàgina 94] per a carregar ninguna imposició al clero. Aquella junta no se componia sinó de representants de las ciutats no hi havia ningú per part del clero que ni menos fou convidat y aixís per més projectes que fes, per més que se tractàs de imposar-se un deu per cent sobre los béns ecclesiàstics no podia tenir ninguna resulta obligatòria faltant per això la deguda authoritat y aixís ho significaren aixís lo il·lustríssim senyor arquebisbe com també altres prelats de la província. Però lo que no podia induhir obligació rigurosa per part de la junta se ho assumí voluntàriament lo clero a impulsos merament de son zel per lo bé espiritual y temporal del país pues havent lo nostre il·lustríssim senyor arquebisbe convocat una junta composta de alguns prebendats, pàrrocos y monjos dels monastirs més acaudalats se resolgué contribuir per modo de donatiu gratuït ab un quatre o cinc per cent de las suas verdaderas rendas per lo tocant al il·lustríssim capítol y monastirs y per lo restant del clero com las rendas són tan vàrias y tant desiguals se deixà al àrbitre y prudent discreció del senyor arquebisbe y aixís mateix se executà. Són molt dignas de vèurer-se las resolucions de aquella junta que estan en lo llibre de acuerdos de 1795 número 79 y los vàrios acuerdos que lo mateix añ se prengueren sobre lo particular.

Plata de las iglesias.

Tot ho sufria gustós lo clero en las urgèncias y apretos de la guerra. Ell contribuïa ab sos donatius, ell ajudaba ab sas exhortacions y esforços a que los paisans prenguessen las armas. Vàrios individus ecclesiàstics los conduhian als exèrcits, varis los comandaban en classe de capitans y tots unaniment exhortaban a la [pàgina 95]

obediència deguda a la authoritat soberana ab lo major esmero en un tems en què si insultaba a la magestat ab tot descaro però lo que no pogué sufrir lo clero ni tampoc molts laics piadosos fou que se destinassen també per los fins de la guerra las alhajas de las iglésias que no fossen necessàrias o que no tinguessen relació immediata al culto especialment mentres se veia que en las casas particulars aixís de ecclesiàstics com de seculars abundaban las alhajas preciosas destinadas als usos profans. Cubrí de dol los cors de molts la circular que per aquest fi passà a las iglésias lo eminentíssim cardenal de Toledo y encara que algunas se prestaren des de luego a entregar lo inventari que se demanaba altres oposaren vàrias dificultats y reparos que representaren a sa magestad ab lo gran sentiment que causaba despullar a la esposa del señor de sos preciosos atàvios. Esta santa iglésia animada ab lo zel de son il·lustríssim prelat fou una de las que representà ab més esforços y eficàcia y la sua representació fou atesa logrant la resposta satisfactòria que donà dit eminentíssim señor cardenal después de haver fet present a sa magestad la representació ab lo [que] quedà indultada de entregar alhaja ninguna com y també moltas altres sens haver-se fet novetat en lo particular són dignes de vèurer-se los oficis representacions y respostas que se passaren per aquest assumto las que poden vèurer-se en lo llibre de resolucions de 1795.

Conclusió de la guerra.

Hauria continuat encara per tems Catalunya en suportar tant imponderables gastos com sufria per ocasió de la guerra que han estat lo pasmo de la [pàgina 96] nació sens acobardar-se la sua animositat y constància per la manutenció dels micalets per la continuació dels tributs ordinaris y per moltas altrás contribucions extraordinàrias voluntàrias y forçadas ab què acudí gallardament per los gastos y urgèncias de la corona però en mitg de tots aquestos apuros y quant apareixia que anaba a mudar de aspecto lo semblant de nostras armas quant la campanya se presentaba baix un semblant alegre y risueño ab la gloriosa reconquesta de tota nostra Cerdaña compresa sa capital Puicerdà de ahont foren enterament expellits los enemics dels quals a més de un crescut número que quedaren de morts y ferits ne feren los nostres més de quatre mil de presoners de guerra a las horas fou que Déu Nostre Señor (que no-ns deixà atribular més del que arriban nostres forsas) nos proporcionà lo singular benefici de la part de una honrosa pau que se féu y ajustà lo dia 22 juliol de 1795 en la ciutat de Basilea dels cantons suïsos entre la nostra corona y la república francesa en seguida de la cual se recobraren totas las possessions, terras, vilas, castells y ciutats que durant la guerra nos havian ocupat los enemics entrant aixís lo gran derramament de sanc que hauria ocasionat la continuació de ella sens altres dañs que se

haurien experimentat de que resultà que se desferen los cosos de micalets y altre gent armada que se havian alsat los expatriats se restitueixen a sas casas cesaren los gastos que portaba la manutenció de tanta gent. Los que anaban divagant per diferents parts de la província recobraren també sa dolsa pàtria sos béns, sos domicilis, sa quietut domèstica y al país se restituí la pau, la tranquil·litat, la vida feliz que estan gozant en el dia y que baldament pugan gozar-la per multa secula.

[pàgina 97]

Apèndice de lo narrat.

No deu passar-se en silèncio per honor y justícia de nostra pàtria Catalunya que aquesta província en lo decurs de la predita guerra fatal y ruïnosa se distinguí particularment entre las demás províncias de nostra España exedint en molt ab sos esforços a las demás també fronterisas ab la Fransa en termes que los prelats y altres gefes més zelosos la proposaban com a modelo per imitació de las demás com ho féu lo senyor arquebisbe de Zaragoza en la carta pastoral que dirigí a sos diocessans animant-los per allistar-se a pèndrer las armas. Ella fou la que ab sos exèrcits de paisans armats més que ab lo ausili de la tropa impedí que no se internassen més los enemics. Ella ab diferents quadrillas de sos naturals féu moltes vegadas correrisas en lo país enemic assolant-lo y portant-se'n tot lo que tenian de bestiar, viures y efectes. Ella baté en diferents encontres partides de francesos y a vegadas cossos numerosos que estaban aposats en diferents paratges matant-los gran part de ells y fent presoners als demás. Ella ab sos tèrcios de miquelets los posà una barrera que no pugueren venser ni menos avansar un pas més antes son valor los obligaba a retrocedir y abandonar los puestos que havian guañat y donaba esperanzas de progressos encara més gloriosos sinó se hagués verificat la conclusió de la guerra. Ella ab sos abundants recursos ocorregué als gastos de la manutenció de tanta gent, regiments provincials de tropa arreglada, sometens, micalets, partidas sueltas continuant aixís mateix la corresponsió dels tributs ordinaris y moltes corresponsions extraordinàries de manera que pasmà [pàgina 98] lo càlculo de milions de lliuras que gastà la província en aquella guerra. Ella, havent estat acomesa ab la major forsa dels enemics, oposà repetidas vegadas la resistència més viva y més constant y quant per altres parts especialment per la Navarra se internaban molt los contraris en Catalunya encara después de la pèrdua dels campaments después de la vergoñosa entrega del castell de Figueras apenes pogueren adelantar un pas com que no arribà lo exèrcit francès a passar del riu Fluvià que dista unas tres horas de Figueras debent-se tot a la sàbia direcció del general Urrutia que ab sas acertadas disposicions sabé organizar de nou lo exèrcit derrotat

y desordenat, inspirar valor a la tropa y paisans y així contenir al enemic y quant alguns pobles de altres províncias cometeren la vilesa de entragar-se voluntàriament tots los de Catalunya constantment fiels a Déu y al rei no volguerren entregar-se sinó a forsa de armas preferint molts de ells mil mals tractes, lo abandonó de sos béns, lo desamparo de sas famílias, la ausència de sas propias casas per molt tems y molts de ells derramar la pròpria sanc primer que faltar a la fidelitat deguda sens donar lo menor oïdo a las sugestions, xismes, libelos y papers sediciosos que se escampaban ab abundància y ab la major malignitat per fomentar alguna insurrecció de manera que Catalunya ha donat en aquesta ocasió un testimoni lo més brillant y gloriós que puga donar província alguna de la sua fidelitat y això serà bo que recapacítian sos emulos y contraris [pàgina 99] que ab la major imprudència y descaro se precipitan a imputar-li la nota més fea y més injusta a fi de que li fàcian la justícia que fins ara li han negat y entengan que en Catalunya la subordinació deguda a las legítimas potestats se ha mantingut felisment més per los impulsos de sa pròpria fidelitat que per altres medis ni esforços.

Butlla de la santa cruzada.

Per la domínica de septuagèsima se acostuma fer la publicació de la butlla y quant comènsia de nou a fer la funció algun dels subdelegats serà menester instruir-lo de que és càrrec de ell convidar a dos capellans per acompanyar-lo los quals ixen del cor al últim psalm de tèrsia cerca la capítula y se van immediatament a la capella de Nazaret ahont encontran als regidors y subdelegat y immediatament se forma la professó que va per lo carrer de la Nau y Major fins al pla de la seu ahont encontra la del molt il·lustre capítol y allí entrega lo subdelegat la Santa butlla al preste y se'n va a son lloc pues per haver faltat los dits avisos en lo present añ 1797 ha succehit que los regidors ab lo subdelegat estigueren molt tems aguardant en la dita capella [pàgina 100] al pas que lo molt il·lustre capítol estava també aguardant que vingués la professó y per entrar aquest inconvenient és del tot necessari que quèdia a càrrec del subdelegat o del capítol fer-se donar un avis al moment o poquet antes de acabar tèrcia y arribant aquest a la capella de Nazaret màrxia luego la professó ab la santa butlla.

Entrada de la aigua.

Lo dia 3 de dezembre de 1798 festa de Sant Francisco Xavier entrà la aigua en esta ciutat conclosa ya la obra de la restauració del aqüeducto romà ab gran bulla y algasara de tots los vehins y moradors de ella. Aquesta famosa utilíssima y recomendable obra la

proyectà, plantificà y adelantà molt lo esperit magnànim y verdaderament romà del il·lustríssim senyor don Joaquim de Santián y Valdivielso digníssim arquebisbe de aquesta ciutat. Reparà ja en son ingrés la molta necessitat que hi havia de aigua que cortats, arruïnats y estroncats del tot los antics aqüeductos no tenia més socorro que de algunas cisternas que ni eran abundants ni tampoc molt ben cuidadas ab las que si tal cual se socorrian alguns vehins los més acomodats quedaban los demás y lo comú de ells sens alivio en aquest particular tant necessari y tant important. Mogut son zel del amor al bé públic pensà des de luego en tràurer a la ciutat de aquesta misèria y havent meditat y consultat sèriament lo assumto adoptà lo medi de restaurar lo aqüeducto ab què antiguament se conduhia la aigua de més amunt de la [pàgina 101] tallada ahont hi ha un manancial copiós y de aigues molt saludables. Féu present al rei nostre señor la idea la adoptà lo ministeri sens dificultat per ser de una notòria utilitat y quedà a son càrrec lo plantificar-la y promouer-la a sos gastos y no obstant de ser aquest projecte tan útil y tant beneficiós que de dificultats que de destorps que de embarassos no fou precis superar y que de recursos no fou precis seguir que sols podia vencer la constància incontrastable de un il·lustríssim Santián ausiliat ab la protecció del ministeri que li donà la mà per una causa tant justa. Vensudas per últim las dificultat entrà animós a comensar la obra. Lo añ 1780 posà multitut innumerable de treballadors derramant per las expensas infinits caudals de las suas rendas sens per això deixar de atèndrer a altres urgèncias de la sua dignitat proseguí los años següents de la sua vida que foren los de 1781 82 fins als últims de juñ de 1783 ab un zel ab un esmero y eficàcia inexplicables sens perdonar gasto ni diligència per promòurer aquella empresa presenciant ell mateix la obra moltes y moltíssimas vegadas cuidant aixís de la sua continuació com sinó hagués tingut altre cosa que fer y atenent aixís als graves assumtos de la sua dignitat com si no hagués tingut que atèndrer a un cuidado tant contínuo com lo del aqüeducto. Aixís la promogué, aixís la adelantà y aixís la arribà a [...] mentres visqué y encara que desitjaba dit señor entrañablement vèurer-la conclosa [pàgina 102] segons era la sua eficàcia ab què la promovia però no pogué tenir aquest consol perquè la altíssima y sempre adorable providència del Señor en mitg de aquesta empresa lo arrebatà y transferí a millor vida a primers de juliol de 1783 ab universal aflicció de tota aquesta ciutat de tota la diòcessi de tota la província y podem dir de tota la España. Y tu Tarragona derrama ab abundància las tuas llàgrimas per un succés tant adverso, justas llàgrimas, llàgrimas ben empleadas per la pèrdua de un prelat que havia nat per tu, que havia vingut per fer-te felís y retornar-te la tua antigua grandeza que acabà la sua preciosa vida en mitg de sos años

disfrutant una salut robusta y prometen-te llarcs dias los més alagüenos y dixosos de son pontificat però has de experimentar encara los efectes de la sua beneficència después de mort posat en la sepultura ha de promouer encara la obra del aqüeducto lo senyor Santián. En efecte después de mort se encontrà en son palàcio una riquíssima bolsa que contenia cerca catorse mil doblas de quatre ab un paper escrit de sa mà que deia que aquell diner estava destinat per la obra del aqüeducto y en vista de un testimoni tant constant de la sua voluntat ab annuència y aprobació de la superioritat se empleà tot aquell caudal per continuació de la obra a la direcció de una junta composta de alguns canonges y indivíduos de aquesta ciutat presidida per lo senyor don Joseph de Vilallonga a las horas també canonge, ara dignitat de hospitaler de la mateixa santa iglésia que per encàrrec de la superioritat tenia la principal inspecció [pàgina 103] en lo assumto. Ab aquest recurs tant considerable y alguna altre partida dels rèddits de la vacant que facilità lo señor colector general de espolis y vacants se pogué continuar lo aqüeducto fins a la entrada del il·lustríssim Armañà, actual digníssim arquebisbe de aquesta iglésia. Aquest prelat recomendable successor immediat del il·lustríssim Santián y revestit de las mateixas ideas magnànimes que ell y del mateix zel també que ell per lo bé públic de aquesta ciutat entrà des de luego gustós a la continuació de la obra del aqüeducto expendint aixís mateix garbosament sas rendas per dit fi de manera que la adelantà molt en los años 1785, 86 y 87 que foren los primers de son pontificat y havent sobrevingut en lo estiu de 1788 una extraordinària sequedad y gran penúria de aigua per consegüent en aquesta ciutat a las horas fou que redoblà dit señor sos esmeros, son zel y tots sos esforços per arribar la aigua a un punt ahont poguessen acudir los vehins de ella per a socórrer-se y en efecte a forsa de multiplicar treballadors y de gastos crescutíssims y suplint ab canals de fusta tot allò que encara no podia estar fabricat tingué aquest prelat benèfic la satisfacció y la tingueren molt complerta tots los tarragonins de vèurer arribar la aigua cerca las murallas de la ciutat a unas fonts interinas disposadas per aquest fi ahont podian sens molta incomoditat acudir a surtir-se ab abundància succés memorable que ocorregué als 25 de agost del añ 1786 que celebraren aquests vehins ab la major complacència y algasara. Bé hauria volgut lo prelat abreviar la obra lo possible, bé hauria desitjat donar son últim contento [pàgina 104] als vehins de Tarragona però sobrevingué per los años 1789, 1790, 91 y següents la revolució francesa que posà en trastorn tot lo món. Se alsaren casi totas las potèncias de Europa contra aquella nova forma de govern, declararen la guerra als francesos moltas de ellas y per últim entrà també en la lliga nostra España declarant també guerra a la nació francesa per la primavera

del añ 1793 continuà aquella guerra ab successos vàrios més adversos que pròsperos por los años 1794 fins al juliol de 1795 que se firmaren las paus entre las dos nacions en la ciutat de Basilea dels cantons suïssos. Mentres aquella durà estigué la España ab los majors cuidados, sustos y inquietuts especialment después que los enemics hagueren ocupat vàrios punts de la frontera de Catalunya y Navarra. Per impedir que no se internassen més se enviaban sometens a la frontera y además se alsaren varios cossos de miquelets mantinguts a gastos dels mateixos districtes que·ls enviaban. Cooperaren garbosament los ecclesiàstics per la manutenció de ella y en esto com en tot se distinguí sempre nostre il·lustríssim prelat ab las suas liberalitats pues no sols coadjuvà ab crescudas quantitats a la manutenció dels sometents y miquelets sinó que féu també un considerable donatiu a sa magestat y además ab algun ausili del capítol costejà la manutenció de un regiment urbà com de milícias compost dels mateixos paisans de aquesta ciutat per la guarda de ella sas portas y fortins la que ocasionà molts mil lliures de gasto y entre tants cuidados y dispendis ja se deixà vèurer que no pogué nostre prelat aténdrer ni menos pensar en la continuació de la sua obra del aqüeducto. Afluxat de ells ab lo suspirat benefici de la pau com se ha dit convertí immeditament [foli 105r] tota la sua atenció a la continuació de la mateixa obra. Per la primavera de 1796 se comensà la famosa arcada que va des de aquell tossalet ahont havia arribat lo aqüeducto fins a la carretera o passetas que roda la ciutat per conduhir-la de allí per un conducto subterràneo fins al hort del palàcio del señor arquebisbe. Se treballà en aquesta obra a excepció de alguns mesos que estigué suspesa lo que quedà de 96. Lo añ 1797 y fins a últims de 1798 y havent manifestat lo prelat vius desitg de voler celebrar lo dia de Sant Francisco Xavier patró seu ab un succés tant memorable com la entrada de la aigua en esta ciutat desempeñà la sua commissió lo director de la obra, lo arquitecto Joan Antoni Rovira, fent-la entrar en efecte lo mateix dia no sols al hort de palàcio sinó també fins a un sortidor que se havia posat en lo pla de la seu donant ab esta ocurrència tant satisfactòria un y molts dias plausibles als tarragonins. Si dias plausibles y alegres foren los 3, 4 y 5 de dezembre de 1798 en què se celebrà aquella festa. Era de vèurer la bulla, la algazara innocent ab què totas las classes y estaments de aquesta anaban a contemplar lo alivio que·ls havia arribat y no se cansaban de mirar-ho. En demostració de contento se feren balls, músicas, parellas de molta gent a caball ben composta, carros triumpfals, il·luminacions, se dispararen molts canonadas en suma se umplí tota la ciutat de contento y alegria regnant en tot lo major ordre y harmonia sens haver-hi lo menor desmant. Y entre mitg de aquestas demostracions podem dir profanas, no faltà en aquesta

feita la part sagrada que corresponia. Donaren-se gràcias al omnipotent per tant gran benefici [foli 105v]. Per disposició de nostre il·lustríssim prelat se cantà un solemne Te Deum per la capella de música de la cathedral y en ella mateixa ab gran concurrència de gent lo referit dia 3 dezembre de 98 y después de ell passà immediatament lo prelat acompanyat de molts ecclesiàstics y seculars a benehir la aigua en lo hort de palàcio donant tots mil benediccions al cel que aixís se digna aliviar a son poble de Tarragona de la misèria en què estava per medi de sos dos il·lustríssims y digníssims prelats los senyors Santián y Armañà que han eternisat la sua memòria ab aquesta obra de la sua beneficència y lliberalitat.

Embarc de tropa.

A principis de 1799 se arrimaren a aquesta ciutat alguns batallons de tropa a saber un de guàrdias españolas, altre de guàrdias valonas lo quals se embarcaren ab destino a la isla de Mallorca en algunas fregatas que vingueren per aquest intent. La fragata en què anaba lo de guàrdias españolas fou apressada y ab ella feta presonera de guerra la tropa que hi anava. Después vingué lo regiment de Mallorca que també deian era per embarcar-se però no se verificà y passat algun tems marxà a Alicante. Se suposaba si aquest embarc era per més deforsar a Mallorca o bé ab la idea de alguna expedició per reconquistar als inglesos la isla de Menorca que tampoc se verificà.

[foli 106r]

Temporal de 27 abril de 1800 ocorregut en lo port de Tarragona.

Lo dia 27 abril de 1800 amenasaba un temporal y lo mar estava bastant alborotat tot aquell dia lo que anà de augment de tal manera que en la nit del 27 al 28 hi hagué una horrosa borrasca. Lo vent de mitgjorn soplà ab una vehemència extraordinària y com en la fàbrica del port no i havia res fet del martell, res resguardaba lo que hi havia fabricat de aquell temporal. Y com cabalment havia entrat en lo port aquell dia un convoi de més de quaranta transports que anaba de Tortosa a Barcelona ab càrrec de blat, vi, oli, fusta y altres gèneros los quals junts ab los altres barcos que i havia ja en lo port feian lo número de més de setanta barcos fou tal lo ímpetu y forza del temporal que rompent las cordas ab què se afiansaban posant uns barcos ab altres y ab los grans peñascos que i ha en lo mateix port que segurament més de quaranta se estrellaren [foli 106v] y se perdé son cargament del que después se procurà salvar ab la major diligència tot lo que pogueren y en efecte se salvà casi tota la fusta perquè lo mar mateix la arribaba a la playa una gran porció de blat que pogué tràurer-se de la aigua ab los mateixos sacs o romputs

aquestos se pescà ab artífis vàrios y també se salvaren moltas bótas de vi y oli que anaban nadant sobre de la aigua. Los barcos alguns quedaren del tot destrosats altres pogueren reparar-se de sas averias y posar-se servibles. La gran fortuna en aquesta llastimosa desgràcia fou de que no obstant lo horrible temporal y lo haver aquest ocorregut en una nit obscuríssima no se negà ninguna persona lo que se atribueix a una especial providència del cel y a las acertadas providèncias del señor governador de la plassa y comissari de marina que feren acudir a tota pressa gent en gran número per a socórrer aquella necessitat. La pèrdua que ocorregué en aquest temporal se regula en més de cent mil pessos.

[foli 107r]

Junta de col·lectas de subsidi.

Don Diego Ramon Seguí, notari de la ciutat de Tarragona, havia estat també molts anys escrivà major de las cúrias del il·lustríssim señor arquebisbe y secretari del sacro concili provincial y havent acorregut alguns disgustos ab lo il·lustríssim senyor arquebisbe Cortada fou remogut de aquestos empleos. Ab ocasió de ells se havia pogut ben enterar de la administració del subsidi y de alguns perjudicis que son parèixer-se se feian a la real hacienda. Resentit ell de la dita remoció o bé per lo zel de la real hacienda féu una delació a sa magestat exposant que en la administració de la dita gràcia en la província tarraconense quedaba sa magestat molt damnificat ja per haver-se convertit de quinquenni en sexenni com també per altres motius y rahons que exposà en sa delació lo mateix Seguí. Tingueren aquestas delacions bon aculliment en lo ministeri de hacienda y las abraçà lo senyor fiscal. Fou per aquest motiu citada la província la que exposà lo que li aparegué convenient. Se formalizà un abultadíssim expedient que se procurà formar ab molts documents, se seguí la sort vària aquesta instància, isqué una sentència en què se absolia casi enterament a la província la que se publicà lo añ 1762 de la que se interposà suplicació per Seguí y lo senyor fiscal y per los anys 1796 isqué altre sentència més favorable a la real hacienda en què se melloraba molt aquella primera. Y com lo conjunt de circumstàncias en què se trobaba lo assumto deixaba pocas esperanzas de que se fes novetat en dita última sentència encara que se hagués lograt una nova revista ans bé amenassaba una execució rigurosa y poc honorífica a la província per las partidas [foli 108r] que quedassen liquidadas después de haver-se seguit lo negoci per lo espai de cerca trenta anys después de haver la província fet los majors esforços per sostenir son dret. Después de haver enviat comissionats a la cort repetidas vegadas per aquest assumto y haver suferit per ell uns gas-

tos considerabilíssims pensà que li estaria més a comte tractar de transigir aquest negoci amistosament que no aguardar lo èxit final en via de justícia com en efecte se entaulà aquesta sol·licitut per lo ministeri de hacienda y oïda benignament per sa magestat a las horas la província per medi de son comissionat don Ramon Lázaro de Dou, dignitat y canonge de la santa iglésia de Barcelona presentà la minuta dels pactes ab què podria concebir-se aquella transacció la que fou examinada també per los comissionats de sa magestad y después de vàrias conferèncias convingueren per últim los comissionats en lo modo y forma ab què podria [foli 108v] transfigurar-se lo negoci de tot lo que se'n donà comte a sa magestad y tingué a bé consentir que se estengués la transacció aixís com també se'n donà rahó a la província la que tingué a bé aprobar-ho mediant lo cual se estengué la escriptura en deguda forma. Y com entre altres capítols de aquella concòrdia quèdia convingut que la província hage de donar a sa magestad una crescuda quantitat com de cent trenta mil duros ab los plassos que allí se expressan era menester discórrer molt per aprontar aquella partida a cual fi tingué a bé lo il·lustríssim señor arquebisbe convocar en aquesta ciutat una junta de totas las col·lectas de subsidi de sos comissionats la que se comensà a obrir lo dia 25 abril del corrent añ ahont comparegueren canonges de totas las cathedrals de la província y també de la colegiata de Àger per sa col·lecta. [foli 109r] Y consecutivament se tingueren vàrias conferèncias que duraren fins als primers de juñ del mateix añ en què se tractà llargament lo assumto. De las actas y acuerdos que se prengueren en aquesta junta (que tingué a bé aprobar lo senior arquebisbe) se'n formà un quadern y se n'entregà una còpia a cadahú dels senyors comissionats y lo de esta iglésia que era lo senior don Fèlix Amat, magistral, presentà també en capítol la còpia que li havian entregat la que se mana insertar en las actas del corrent añ 1800 ahont se trobaran totas las notícias que se desitjian en la matèria.

És de notar que com lo senior arquebisbe no assistí més que a la primera junta a causa de sos atxaques y avansada edat fou presís tractar y acordar qui seria lo president en defecte seu y se resolgué unànimement en la junta que en defecte de su il·lustríssima fos president lo comissionat de aquesta santa iglésia com en efecte presidí [foli 109v] después totas las juntas lo referit don Fèlix Amat com a comissionat pedit ab annuència de tots los diputats de las iglésias y del mateix de Barcelona sens la menor contradicció de persona alguna.

Primera pedra del martell.

Havent arribat a aquesta ciutat don Joan Smith comissionat per sa magestat per la direcció del port li aparegué que ja tenia bas-

tanta llargària per lo recto y que seria del cas comensar a fabricar lo martell. Adoptada aquesta idea per la junta se resolgué posar la primera pedra ab gran solemnitat y aplassat lo dia que fou als [...] agost de 1800 se féu la funció ab molta pompa. Assistí allí formada la tropa de infanteria y cavalleria que-i havia de guarnició en aquesta ciutat ab la música que donà diversió aquella tarde al gran gentio que concorregué de tota la ciutat a aquella funció havent precehit recado per part del senyor governador de la plassa al capítol y altres personas de distinció.

[pàgina 110r]

Benedicció de la font de la plassa de aquest nom.

Dia 21 setembre de 1800 habilitat ja lo nou conducto que va des de las fonts de las escalas de la seu a la font de la plassa de aquest nom y dirigida allí la aigua lo il·lustríssim señor arquebisbe don fra Francisco Armañà per la tarde de dit dia se dignà anar personalment a benehir la aigua de dita font cual funció executà ab gran ternura y satisfacció sua animant molt las suas forsas decaiguda la complacència que ab tanta publicitat y algesara manifestà aquell veïnat y la numerosa concurrència de tota la ciutat que acudí allí la que se explicà ab trons, cuets, carretillas y altres focs artificials y diversions en aquella plassa que duraren dos o tres dias.

Te Deum per la habilitació del port de Tarragona.

Havent lo molt il·lustre señor governador de aquesta plassa tingut notícia per lo ministeri de estat que quedaba habilitat lo port de la present ciutat per Amèrica y regnes estrangers y que aixís mateix a fi de accelerar més la obra de dit port havia tingut a bé sa magestat manar enviar dos cents desterrats que se mantindrien [foli 110v] a costas de son real erari donant-los las gratificacions que apareguessen més del cas per astimular-los al treball, participà dit señor governador aquesta plausible nova als dos capítols eclesiàstic y secular y aquest, en celebrat de una ocurrència tant satisfactòria, resolgué demanar al eclesiàstic tingués a bé fer cantar Te Deum en acció de gràcias al tot poderós que tant afavoreix *a aquesta ciutat*⁵ y lo molt il·lustre capítol en vista del ofici del ajuntament resolgué que se cantàs Te Deum lo diumenge dia 23 novembre 1800 fent commissió als senyors síndichs per a que ho fessen saber al señor archebisbe y pasassen també los recados y avisos acostumats. Com en efecte aixís se executà dit dia ab molta solemnitat y algesara y ruido de canonadas que

5. Text anotat al marge.

se desapararen al entonar-lo tot a satisfacció dels vehins y moradors de aquesta ciutat y si bé que a sol·licitut de la ciutat bestragué lo capítol la cera però fou sens exempla quedant las cosas en lo estat antic en virtut del cual deu bastràurer-la lo molt il·lustre ajuntament per aquesta y semblants funcions.

[foli 111r]

Combregar del señor arquebisbe.

A primers de setembre de 1802 sobrevingueren al señor arquebisbe unas terciàrias graves que donaban bastant cuidado en termes que després de algunas omissions se resolgué ministrar-li lo viàtic que fou general y se executà lo dia [...] de dit mes de setembre al eixir de completas y li ministrà lo canonge més antic assistit de dos altres canonges los més immediats en antiguedat tots ab capas pluvials y havent prechit los avisos corresponents als señors síndichs isqué la professó de la cathedral portant atxa los canonges ab hàbits de cor y lo clero ciris prechint a moltes atxas de oficials del señor arquebisbe y altres personas distingidas de la ciutat. Arribats al quarto de su il·lustríssima los més dels canonges quedaren en la pessa immediata per lo molt calor que feia y su il·lustríssima féu allí una molt afectuosa allocució exhortant a la pau y harmonia y al cumpliment de nostras obligacions especialment en lo cor, luego rebé lo Santíssim ab molta devoció guardant-se lo que prevé y ceremonial y immediatament se retornà a la professó a la cathedral. En seguida de lo que se havia practicat altres vegadas se resolgué fer rogatives per la salut de sa il·lustríssima dient tres missas votivas en los tres dias immediats exposat lo Santíssim después de la conventual y nona dient als últim la lletania *ab los versets y oracions com aixís se practicà y per la misericòrdia de Déu recobrà su il·lustríssima la salut no obstant sa avansada edat.*⁶

Vinguda del rei nostre señor don Carlos quart a la ciutat de Tarragona ab tota sa real família

Se havian ja ejecutat las bodas del sereníssim príncep de Astúrias *don Fernando*⁷ ab la princessa de Nàpols dona [...] y las del príncep de Nàpols don Francisco ab la sereníssima princessa de España dona Isabel quant nostre augusto monarca don Carlos quart [foli 111v] tant per lo fi de ratificar-se inter presentes las bodas entre dits prínceps com també per lo de rèbrer la princessa de Nàpols

6. Text anotat al marge.

7. Text anotat al marge.

que venia a ser-ho de Astúrias y de entregar al príncep hereter de Nàpols la princessa de España dona Isabel, resolgué passar a la ciutat de Barcelona capital de aquest Principat ab la reina lo infant don Antònio y demás real família. Executà sa magestat aquesta resolució lo dia 12 del mes de agost del corrent añ 1802 dirigint la ruta per Zaragoza ahont féu nou dias de detenció y se li feren grans festas y després seguint per Fraga, Lleida, Cervera, Igualada y Martorell arribà a Barcelona lo dia 11 de setembre del mateix añ ab un viatge de 31 dias en què a més del descans de Zaragoza se féu també alguna detenció encara que més breu com de un dia que solian ser los festius en Guadalajara, Fraga, Cervera. Arribà com se ha dit felizment a Barcelona sens haver tingut sas magestats y real família novetat en sa salut ni altre trastorn [foli 112r] a excepció de la molèstia del gran calor que feia, antes si experimentant molta satisfacció en los pobles del trànsit especialment en los de Catalunya entre los quals se dirigia sens dupte la ciutat de Cervera ab sas il·luminacions, balls y altres diversions que presentà a sas magestats acreditant ab esto que és en efecte re et nomine fidelissima.

Lo arribo y entrada que féu Barcelona a sas magestats fou de tot punt magnífic y ostentós. En cert paratge entre la creu cuberta y la muralla se formà un catafal ricament compost y adornat ahont hi havia un carro triunfal format ab lo major esmero, riqueza y gust y vèrios subjectes de la ciutat com los comissionats del comers, dels gremis, un gran número de cavallers sens contar un gentio immens que estava en lo camp aguardant ab impaciència lo arribo de sas magestats. Vingué per últim la hora suspirada y havent arribat ja sas magestats a aquell paratge se'ls presentà lo carro triunfal ab la sol·licitut [foli 112v] de que los vehins de Barcelona volian tirar-lo com en efecte condescendí lo rei prorompent en aquestas afectuosas paraulas: "En vuestras manos me pongo hijos mios". No sols assò sinó que per una demostració ben particular de confiansa y de apèccio en aquell mateix paratge en què entrà en lo carro féu retirar los guàrdias de corps quedant no més que los dos essentos del estribo y aixís entre mitg dels paisans y guardat per ells precehit de un gran número de cavallers de 200 micalets y altres criats que estaban previnguts ab atxas per si arribaba la nit féu sa entrada en Barcelona lo dia 11 de setembre de 1802 entre sinc y sis horas de la tarde per lo portal de Sant Antoni seguint después per la rambla fins a arribar al palàcio que diuen del general ahont se hospedà ab sa família. En tota la carrera las casas estaban hermosament adornadas ab molta colgadura de indiana, de domàs y altres y en tota ella hi havia un número incalculable de gent de la ciutat y forastera que havia acudit a vèurer la solemne entrada de sos amats soberans en Barcelona. [foli 113r] En los primers dias del arribo encara que se feren algunas

demonstracions de regosijo com castells de foc, il·luminacions, músicas, etcètera, però no foren cosa major perquè encara no se havia verificat lo obgecte principal de aquella celebritat que era la ratificació dels desposoris entre los prínceps y princessas respectius de Nàpols y España. Arribà al port la escuadra ab los prínceps de Nàpols lo dia 30 de setembre y poc después entrà també la que conduhia als reis de Etruria havent poc antes parit la reina en lo mar y a las horas al pas que nostres monarcas se umpliren de contento Barcelona dilatant també las alas de son cor féu las majors expressions de alegria y satisfacció. En los dias 4, 5 y 6 de octubre hi hagué il·luminació per tota la ciutat cada dia major exedint a todas las demás la que se posà en la fachada de la lonja que mira al palàcio real. Los dias 4 y 6 en la vetllada en lo pla de palàcio devant de sas magestats y real família se féu un ball de màscara molt lluit ahont ab diferents cors se representavan vàrios passatges de la història fabulosa alusius als progressos dels [foli 113v] arts, indústria y comers en aquella ciutat y a més de assò hi hagué tot gènere de diversions com toros, títeres, màquines, comèdias, òperas etcètera. Passats com cosa de quinze dias en què lo príncep de Nàpols examinà lo més curiós de aquella ciutat resolgué regressar a la sua residència com ho executà reembarcant-se en la mateixa escuadra ab la sua esposa princessa de España y demás família quedant-se aquí lo rei de Etrúria que no estava bo y la reina que encara no estava reparada de son sobrepert. Poc después que partí lo príncep de Nàpols per son destino resolgué lo rei nostre señor passar al castell de Figueras per ahont partí lo dia 22 de octubre fent nit en Areñs de Mar, después a Gerona y últimament en la mateixa vila de Figueras en què féu dos dias de detenció y la primera nit la passà en lo castell ahont admirà la magnificència, primor y capacitat de aquella fortalesa bé que después se baixà a la vila y havent-se fet los majors obsequis [foli 114r] a sas magestats en tots los pobles del trànsit tant en la anada com en la vinguda, entraren altra vegada felizment en Barcelona lo dia 29 de octubre estant formada la tropa des del palàcio per la esplanada fins al portal nou y fora de ell a certa distància havent-se previngut una partida de micalets per anar-lo a rebre bé que no tingué efecte perquè sas magestats entraren molt antes del que se creia pues era entre quatre y sinc de la tarde.

Retornant lo rei a Barcelona y desocupat del obgecte principal de la sua vinguda a aquest Principat pensà sèriament en son regrés a la cort de Madrit. Resolgué lo dia 5 de novembre per la eixida y entretant Barcelona se preparà per fer las últimas més ternas y més expressivas demostracions de son afecte per la despedida. Fou per això oportuna la ocurrència del dia de Sant Carlos que en lo Sant de nostre monarca y ab aquest motiu se preparà gran il·luminació per

lo dia 3 a la nit. Lo dia 4 se celebrà [foli 114v] ab la major gala y pompa. Hi hagué besamans en palàcio, salva de la artilleria per la tarde se representà la montaña del Parnasso, altre ball de màscara per la nit particular lluïment, sarau en la llotja y aixís continuaren las diversions en los dias consecutius a proporció que se anaba acercant lo de la partida de sas magestats. Y si bé és veritat que estaba resolt primer lo dia 5 però després atès que lo tems no era molt bo y que los camins no estaban encara compostos se diferí per lo dia 8 immediat en què isqueren sas magestats de Barcelona ab tota sa real família, la cort y demás comitiva a la una de la tarde en mitg de un gentio innumerable major encara que no hi havia en la entrada y ab gran sentiments de tots especialment dels barcelonins que perdian la amable presència de sos soberans dirigint son camí a la vila de Esparaguera ahont feren nit y lo endemà dia 9 visitaren lo santuari de Nostra Señora de Monserrat y lo mateix [foli 115r] dia se encaminaren a Martorell ahont també feren nit. Lo endemà dia 10 a Vilafranca y lo dia 11 a esta ciutat de Tarragona ahont arribaren a las cinc horas de la tarde.

Aquí és ahont se necessitaria la elocüència més viva y més enèrgica per a pintar ab tota perfecció las moltas funcions ab què celebrà Tarragona la entrada y detenció de sas magestats y ja que no se referesca ab tant primor y delicadeza serà a lo menos ab exactitud y ab un total arreglo als passatges que en gran part presenciaren. Estaban los regidors en forma de ajuntament fora la porta de la ciutat que està junt al convent de la Mercè ahont lo síndic portaba las claus de ella ab una asafata de plata y havent-las presentat a sa magestat manifestà aprècio. Luego entraren ab gran ruído de canonadas de la fortificació totas las campanadas de la ciutat ab extraordinària algazara de innumerable gent de la mateixa ciutat y de tota la comarca y anaren a apear-se en la casa que estaba destinada per palàcio que era [foli 115v] la que està junt al portal de Sant Antoni que antes era del ardiaca major don Fructuós Llorens y ara del señor Ventura Canals com també las tres immediatas per las quals se obriren comunicacions y ab totas ellas se habilitaren unas habitacions capacíssimas ahont se pogué compòndrer ab bastanta comoditat tota la família real.

Plens de contento los tarragonins desahogaren ja sos afectes aquella primera nit. Hi hagué il·luminacions per tota la ciutat com també las tres consecutivas en las que brillà particularment la faxada de la cathedral ahont ab diferents renglas de grasolets algunas atxas de cera repartidas oportunament y altres màquinas de paper se presentà una visita molt agradable. Aquella mateixa nit se passejà també un carro triunfal prechit de diferents parellas a caball que se presentaren a sas magestats. Lo endemà dia 12 anà sa magestat

al moll ahont se tombaren al mar alguns peñascos de gran magnitud.
[foli 116r]

Después se restitú al palàcio ahont hi hagué besamans per lo cumpleaños del rei (que era lo cinquanta quatre de sa edat) ab gran concurrència no sols dels grandes y ministros de la comitiva sinó també de tota la nobleza y clero especialment de canonges y dignitats de la ciutat. Per la tarde anà també al port lo rei ab la reina ahont se repetiren las funciones del matí y se li havia compost també una espècie de estrado retornant después entre mitg de un sens fi de gent que hi havia estesa per la carrera y celebraban ab molts vivas lo trànsit de sas magestats. Per la nit hi hagué també balls y diversions en la plaza de Sant Antoni y un castell de foc que anà molt bé y una espècie de barca que posaren en la mateixa plassa que disparà vàrias canonadas en representació de la conquesta de Iviza verificada en gran part per los esmeros dels tarragonins. Lo endemà dia 13 anà sa magestat al matí al moll a pescar y a la tarde a cassar per la part de baix junt a la rebassada y matà algunas perdius [foli 116v] y per la nit seguiren las il·luminacions y balls y vàrias canonadas del barco que hi havia en la plassa de Sant Antoni ahont hi havia també un arbusto artificial junt al convent de la Mercè que feia una bona vista. Lo diumenge dia 14 al matí anà lo rei al moll a pescar, a la tarde pasejà y per la nit continuaren las diversions de balls y un carro triunfal en què se representaba la felicitat de Tarragona deguda a sa magestat per la construcció del moll. Precehint una multitut de parellas a caball ben compostas y lo dilluns dia 15 después de haver admès a besamans al capítol y ciutat partiren sas magestats felizment a fer nit al Perelló ab tota sa comitiva que seria com la una del dia estant cuberta la carrera de gent fins al pont de Francolí. Se pot assegurar que en moltas centúrias no se havia vist en una concurrència de gent com aquella en los dias 11, 12 y 13 sens dupte passaban de cent mil ànimas las que hi havia.

[foli 117r]

Per a major claredat direm ara ab separació y ab la possible brevedat lo ocorregut en aquestas festas concernent al capítol y iglésia. Per los obsequis a sas magestats y personas de la comitiva comissionà lo capítol quatre de sos indivíduos ab encàrrec de cuidar també del adorno de la iglésia. Aquestos junt ab lo señor arquebisbe lo dia mateix del arribo y poc después de ell se presentaren als reis nostres señors felicitant-los per la benvinguda y oferint-los com se suposa totas las facultats de la iglésia y lo señor arquebisbe se esforzà particularment ab una llarga arenga que-s féu los quals manifestaren son real aprècio. Se suplicà per part del capítol si sa magestat tindria a bé admétrer-lo a besar sas reals mans a que condescendí

sa magestat ab la prevenció de que respecte de ser lo endemà dia 12 dia de cumpleaños y per consequent de gala y besamans podian presentar-se a las onze del matí però no en forma de cos sinó com a particulars y aixís se executà anant-s-i tots ab bonete però turbato ordine y barrejats ab altres ecclesiàstics y seculars.

[foli 117v]

Después de suplicà per part del capítol y sos comissionats si sa magestat tindria a bé visitar a la cathedral y que en aquest cas se dignàs señalar dia y hora com ho féu señalant lo dia 14 a las onze del matí y que en aquella hora estigués la iglésia desocupada. Acabats los oficis que se procuraren anticipar per aquest fi se procurà tràurer la gent de la iglésia lo que se logrà però hi hagué alguna condescendència y deixaren entrar donas per las casas dels canonges y porta del claustro y aquesta novedat ocasionà algun disgust y queixa ab lo oficial de la guàrdia que se manifestà molt resentit y ne féu eixir molts. Arribada la hora y estant ja format lo capítol y clero a la porta de la iglésia per part de dintre ab hàbits de cor y lo señor arquebisbe de pontifical ab mitra y capa pluvial ab sos diaacs corresponents també ab capas de part de fora devant la porta ahont se havia posat la vera creu *sobre una taula que se havia compost ab un estradet y sas almohadas*⁸ per si sas magestats gustaban fer un petit rato de oració com la feren.

[foli 118r]

Después de haver-se agenollat sas magestats y feta una breu oració devant la porta se incorporaren en lo tàlem que portaban los regidors y havent pres aigua beneita de una bandexa que tenia lo monjo per medi del hisopo format lo capítol y clero en forma de professó se entonà lo Te Deum que se anà cantant y caminant la professó fins al altar major per la nau de Sant Fructuós. Allí estava previngut lo dosel per asentar-se sa magestat però no-l prengué. Si que se arrodillaren sas magestats en la tarima del altar ahont estaban també previnguts alguns cuxins per aquest fi y havent entrat lo capítol y dignitats en lo presbiteri, lo restant clero se quedà fora devant la reixa y continuaren sas magestats la oració mentres se cantà lo Te Deum per la música que se procurà abreviar lo possible y conclòs que fou digne alguns versets lo señor arquebisbe ab las oracions corresponents segons ceremonial y luego en la mateixa forma de professó se'n tornaren per la altre nau. Visitaren breument a Santa Tecla y format tot lo clero en la porta com en lo arribo se despediren sas magestats y allí mateix entraren en lo coche ab tota la comitiva.

[foli 118v]

8. Text anotat al marge.

No satisfeta encara la tendra y afectuosa devoció de sas magestats a la nostra iglésia manifestaren que per la tarde del mateix dia 14 a las tres y mitja tornarian a visitar-la sens cerimònia y lo capítol se oferí gustós a obsequiar-los. Arribada la hora y poc després també sas magestats format lo capítol y clero en la porta principal ab hàbits de cor però sens gremial ni altres subgecte ab capa pluvial havent pres aigua beneita de la bandexa o plata que tenia lo monjo anaren seguint las capellas casi una per una. Pujaren al altar major ahont feren un poc de oració com també en altres altars passaren después a la capella del Sagrament examinant per tot lo més particular luego anaren a donar una bolta al claustro. Tornaren a passar per lo presbiteri sens entrar en la sacristia ni vèurer la plata. Seguiren per la nau de Sant Olaguer y entraren també en la capella de Santa Tecla, adoraren lo Sant Bras tant ells com la real família y comitiva, examinaren lo primorós de aquella fàbrica y se'n tornaren a pujar al cotxe per la porta principal.

[foli 119r]

La iglésia tant al matí com la tarde de aquest dia estava bellament il·luminada a més de uns cuants ciris al altar y las arañas que estaban encesas ho estaban també los ciris grans que se acostuman posar en la rexa del antecor y en lo trascor hi havia també una porció de ciris grans que servian de adorno al altar que se havia format devant de la porta ahont se havia posat un Sant Christo ab la Nostra Señora de la Mercè de plata adornat ab algunas colgaduras que se tragueren de la sala capitular com també lo Sant Cristo totas las capellas estaban aixís mateix il·luminadas no sols en lo altar sinó també en las rexas ahont se posaren uns cuants ciris ab una guarnició de fusta que se posaba de intent.

Aquella nit suplicà lo capítol per medi de sos comissionats si sas magestats en atenció de ser lo endemà dia de despedida tindrian a bé admétrer-lo a besar sas reals mans y sas magestas condescendiren señalant la hora de las onze del matí y format lo capítol en lo cor ab manteu y bonete prechint lo masser y viader y seguint lo mestre de ceremonias [foli 119v] ab altres oficials de capítol (sens emperò haver-hi ningun dignitari que no fos canonge) se'n anaren ab bonete al palàcio ahont estava dinant sa magestat ab tota sa real família. Entrà lo señor ardiaca major ab alguns canonges a fer la cort y después entrà també lo ajuntament de regidors prechint per son corregidor y havent acabat de dinar sa magestat, ell y la reina y demás real família los admeté a tots a besar sas reals mans ab tanta benignitat que també entraren los capellans oficials del capítol que lo acompanyaban també ab bonetes fet lo cual lo capítol ab la mateixa formalitat y acompanyament se'n tornà a la iglésia ahont se desfeu la professó y sas magestats poc rato después ab tota sa real

família y comitiva partiren per al Perelló fent salva las baterias de la ciutat y ab las demás circumstàncias que dalt quedan referidas.

Fora que foren sas magestats tractà lo capítol si faria alguna funció per son feliz viatge y aparegué que no era del cas cantar Te Deum però que se fes una rogativa per dit fi y se determinà que en los tres dias immediats se digués la lletania y en lo primer a més de ella que se cantàs una missa votiva exposat lo Santíssim [foli 120r] y aixís se executà puntualment. Las demás particularitats concernents a aquesta memorable vinguda dels reis a Tarragona se encontran en lo llibre de resolucions del corrent añ 1802 y en los mesos de agost, setembre, octubre y novembre y en lo llibre de Rebus Gestis tot ab la major especificació.

Per a que la iglésia fes més bona vista se tragneren los bancs, caixas y demás fustatges amobibles.

Funeral y enterro del il·lustríssim señor don fra Francisco Armaña que al cel sia

Gozaba lo il·lustríssim señor Armaña una perfeta y cabal salut en quant permetia la sua edat tant avansada com de vuitanta cinc anys en què se trobaba quant a últims de avril del añ 1803 se sentí su il·lustríssima incomodat de un refredat que no aparexia hagués de tenir conseqüèncias. Féu llit algun dia y se li experimentà alguna febra intercadent que judicaren los metges si seria terciana, se li aplicaren alguns remeis y passà de aqueixa manera alguns dias sens donar cuidado major la sua desgana quant lo dia 29 de dit més de avril se li encontrà una febra forta que ja va donar molt cuidado als metges la que va continuar lo dia 30 següent y també lo dia 1 maig en quals circumstàncias y havent-se [foli 120v] agravat molt la malaltia de manera que se tenia fundament la mort disposaren los metges que se li donàs lo santíssim viàtic lo dia 2 de dit mes de maig a la matinada que no fou general sinó particular com als demás fiels. Continuà agravant-se més cada instant la malaltia tot aquell dia y lo següent dia 3 en termes que a la tarda de aquest ja no se duptava de la pròxima mort de su il·lustríssima. Se li comunicà per los que-l assistian aquesta notícia que rebé ab la major resignació y des de las horas se anà disposant ab major fervor per una santa mort. Ell mateix se exortaba prorompent en freqüents actes de amor de Déu de manera que edificaba a tots los circumstants en quals exercicis de pietat y amor de Déu continuà tota la nit següent al dia 3 fins a la matinada del dia quatre entre quatre y cinc en que espirà entregant la sua ànima al altíssim criador qual ocurrència se participà al públic immediatament per lo toc de la campaneta del palàcio y causà un sentiment universal per la pèrdua de tant gran pare y pre-

lat. Luego se tocà la vedada y después també totas las campanas de la cathedral y demás iglesias de la ciutat segons costums y rúbrica que tocaren casi contínuament en tots los tres días que estigué sens enterrar lo cadàver. Aquell mateix matí del dia 4 declarà lo capítol la seu vacant, féu nominació de vicaris generals y altres oficials per lo govern del archiebisbat y prengué per medi de son commissionat [foli 121r] possessió de las cúrias com tot llargament consta en las actas capitulars de aquell añ y los subcolectors de espolis feren també lo que-ls corresponia fahent a las temporalitats passadas que foren las vint y quatre horas de mort se li tragueren los intestinos y altres parts fàcils a corromprer-se, se embalsamà lo cadàver, se vestí de pontifical y se posà en un magnífic túmol que havian compost en la sala que hi ha devant la capella del palàcio ab moltas atxas y ciris y als quatre costats de la sala se compongueren quatre altars ahont se digueren moltas missas resadas. La tarde subsegüent al dia de la mort estant ja compost lo túmol com queda dit, pujà lo capítol después de completas ab lo restant clero de la iglesia y col·legials a palàcio a fer la absoluta general en cual funció com en totas las demás del enterro, féu de preste lo señor ardiaca major y canonge don Joan Maria González después cantaren també sas absoltas las comunitats religiosas com és costum y se acabà la funció de aquell dia.

Lo endemà dia 6 se digueren moltas missas resadas en dits quatre altars acudint molta gent a besar la mà al cadàver y per la tarde se pujà capítol y clero a fer altre absoluta solemne devant del fèretro com també las comunitats regulars. Lo endemà dia 7 se entrà a prima que serian las vuit del matí después se pujà a palàcio a fer la tercera absoluta y luego se tornà al cor a continuar tèrcia, lo ofici, sexta y nona finida la cual format lo clero en professó en què anaban devant las creus las comunitats regulars son ordre después los col·legials y después lo clero de la cathedral se isqué de la cathedral y se [foli 121v] pujaren a palàcio per la cantonada de casa del degà seguint per la carniceria de capítol y escalas de palàcio. Anavan las comunitats per son ordre primer los carmelitas descalsos, después los pares caputxins y com los agustinos volgueren anar a aquesta funció y encara no se'ls havia señalat lloc lo señor vicari general Lasfuentes disposà que aixís com ja de antes anaban los mercenaris a un costat y al altre los trinitaris continuant la mateixa alternativa, los agustinos per aquella vegada y sens que servís de exemplar anassen entremesclats ab uns y altres posant-se primer un trinitari, después un agustino y aixís mateix los mercenaris del altre costat de manera que los qui presidissen en una y altre ala fossen los respectius prelats trinitari y mercenari cual punt ja se declarà después en judici contradictori y se señalà als agustinos lo lloc ahont debian anar. Arribada que fou la professó en palàcio y trobant-se ja lo fèretro al peu de la escala

y cantat allí lo responso corresponent se dirigí la professó ab lo mateix ordre ab la advertència que allí se incorporan en la professó los que portan las atxas que estaban al rededor del fèretro *que són tots personas distinguidas de la ciutat*⁹ y encara que hi hagué algun dupte sobre si havian de anar al devant però coneguda la resistència de ells y que era més propri que anassen detràs se prengué lo medi de que anassen entremig de las filas dels canonges y dignitats y aixís se executà sens particular incomodat. Seguí la professó per lo estret de Sant Pau junt a la iglésia dels descalsos.

[foli 122r]

Después se encaminà al portal de Sant Antoni de ahont seguí per lo carrer d'en Granada a la plaza del Rei ahont se féu absoluta y luego per los carrers de la Nau y Major tornà a la cathedral ahont se féu lo ofici solemne de sepultura conclòs lo cual se portà lo cadàver a la capella de Santa Madalena del claustro ahont quedà depositat fins al dia deu de novembre del mateix añ que se trasladà a la sepultura que li féu construir lo señor degà don Bartomeu Soler, nebot del difunt, atràs la retxa del cor al costat de la del señor Santián y lo dia dotze se li celebrà un solemne ofici de difunts. Fou un prelat molt sabi y molt virtuós, compongué vàrias obras de sermons y pastorals, molt benèfic ab la cathedral a la que donà los velluts o colgaduras ab què se cobren las columnas y part lo presbiteri y també un tern preciós. Continuà lo aqüeducto romà fins a sa conclusió en lo estat en què ara se veu, costejà las fonts y vàrias reparticions de aigüas dintre la ciutat, sumministrà crescudas sumas per la obra del moll, expendia la major part de sas rendas en aquestas obras y en limosnas, parco ab si mateix y ab sa família era liberal y esplendorós ab los demés en suma per sos mèrits, per sas virtuts, per los beneficis grans fets a aquesta ciutat y a tota la diòcessi ha deixat una eterna y agraphida memòria en sos moradors.

[foli 122v]

Declaració de seu vacant.

Dia 4 maig de 1803 fou la triste y sensible mort del il·lustríssim señor arquebisbe don fra Francisco Armaña y en lo matí de dit dia se tingué capítol y se declarà la seu vacant. Se anomenaren vicaris generals als senyors canonges don Manuel de Lasfuentes, don Julià Ferran, doctoral y don Joseph Zaragozano. Visitadors los senyors canonges don Pere Huià y don Joseph Boni se confirmaren los oficials y empleats de la marina agregant-se lo notari del capítol per notari de la curia ecclesiàstica junt ab lo que antes ho era ab participió de

9. Text anotat al marge.

lucros y lo procurador Salvañ per promotor fiscal junt ab lo que antes ho era. Prengué possessió lo capítol per medi de son commissionat, lo canonge doctoral de las cúrias a saber de la del vicariat y de la metropolitana entrant y eixint y tencant y obrint las portas. Recullí de allí los sellos del difunt señor arquebisbe y deixà lo del capítol y se'n tornà después a la sala capitular o a la iglésia. Debrà haver-se'n pres també de la secretaria de càmara perquè aquesta certament és oficina pertaïent a la jurisdicció espiritual y se omití per mala instrucció lo que se prevé per altres vegadas baix la suposició constant que al capítol toca tot lo pertaïent a la jurisdicció espiritual y als subcolectors de espolis tot lo tocant a prerogativas, jurisdiccions y drets temporals dels que prenen possessió. Tot està més llargament en las actas de dits dia y añ.

[foli 123r]

Nombrament en arquebisbe de aquesta santa iglésia del il·lustríssim señor don Romualdo Mon y Velarde, degà y canonge doctoral que era de la santa iglésia de Còrdova.

Feia cosa de dos mesos que vacaba la sede arquepiscopal quant se tingué notícia cerca que sa magestat havia anomenat per ella al señor don Romualdo Mon y Velarde, degà y doctoral de Còrdova cual notícia umplí de contento a tota aquesta ciutat per las bonas novas que's tenian de las prendas relevants que adornan a la sua digníssima persona. Luego se sol·licitaren las butllas en Roma y fou preconizat en lo consistori de sa santedat que's tingué lo dia vint y sinc de setembre de 1803 consecuent a lo cual se expediren las butllas que foren presentadas al supremo Consell de Càmara ahont estigueren llarc tems entretingudas y impetrat lo passe o executur regio. Tractà sa il·lustríssima de la consagració que també per vàrios accidents se allargà extraordinàriament fins al dia vuit de abril de 1804 [foli 123v] que se celebrà ab la deguda solemnitat en la santa iglésia de Còrdova essent consagrants lo señor bisbe de ella assistents lo señors bisbe de Màlaga y ausiliar de Sevilla y padrí lo il·lustre capítol de la mateixa iglésia de Còrdova. Consagrat que fou su il·lustríssima tractà luego de péndrer la possessió del arquebisbat per cual fi donà sos poders als señors ardiaca major y canonge don Joan Maria González, don Joseph de Vilallonga, dignitat de hospitaler y don Francisco Botines, canonge antiquitor y havent-se presentat las butllas a la real audiència y presa de ellas la corresponent rahó se presentaren també al il·lustre capítol el cual per examinar-las féu commissió als señors síndics y arxiver ab intervenció dels advocats y havent-se encontrat que estavan en deguda forma *com també los*

*poders*¹⁰ feren estos relació a sa señoria que podria donar-se possessió sens reparo y per a pèndrer-la se prefigí lo dia [...] de maig en què en efecte la prengué per medi de son apoderat lo referit señor don Joan Maria González ab las formalitats regulars que constan en lo acte de la mateixa possessió después dit señor apoderat féu commissió al comensal [foli 124r] don Lluís Bonet per anar a pèndrer-la en los pobles ahont te rendas o señorias la mitra a excepció de las villas de Reus y Valls ahont anà a pèndrer-la personalment lo mateix señor González. Y havent sa señoria il·lustríssima fet la major part de son viatge estant en Lleida ahont féu alguna detenció escrigué son arribo a aquella ciutat y que feia ànimo de estar en Montblanc lo dia deu ahont també se detindria algun tant y en vista de aquest avís resolgué sa señoria que podrian marxar las comunitats per obsequiar a su il·lustríssima que eran lo dit señor ardiaca major y lo señor Botines y trobant-se aquest malalt se anomenà al señor Fontmaior com en efecte partiren dits señors commissionats lo dia nou per la referida vila ahont arribaren lo mateix dia y lo endemà al matí arribà també sa il·lustríssima y havent pres sa il·lustríssima algun descans se li envià lo recado prèvio per si su il·lustríssima tindria a bé rebre la visita dels commissionats y señalar hora per ella com efecte la señalà i·ls rebé ab gran cumpliment y agasajo y sa il·lustríssima retornà també la visita [foli 124v] ab molta puntualitat y mil oferiments que respectivament hi mediaren ab lo que quedant ja desocupats de la sua commissió pensaren en regressar a la sua residència com ho verificaren lo dia 12 immediat y su il·lustríssima havent rebut també los cumplidos dels commissionats de la ciutat y del clero emprengué son viatge per esta sa sede. Lo dia tretse de bon matí féu algun descans en la vila de Constantí y luego continuà per esta ciutat en la que entrà lo mateix dia tretse a las dotse del dia tocadas y entrà sense cerimònia ninguna ni tocadas ni fer altre demostració com que ara ha entrat únicament de particular y después se li farà (ajudant Déu) la entrada pública segons costum ab tota solemnitat y pompa.

Arribat a esta ciutat su il·lustríssima lo dia expressat descansà tota aquella tarde y lo endemà rebé als senyors síndics y demás capitulars però no ab vista de etiqueta y pompa sinó a tots de particular y rebé també als commissionats de la ciutat y molta altre gent que concorregueren a palàcio a complimentar a su il·lustríssima y passats uns cuants dias insinuà sa il·lustríssima [foli 125r] alguna cosa de entrada pública a la ciutat, escrigué lo il·lustre ajuntament al capítol, se enomenaren commissionats, tractaren los dels dos comuns ab lo señor archebisbe y de acort ab ell se prefigí lo dia dos de setembre

10. Text anotat al marge.

per la solemne entrada que se verificà ab tot compliment y satisfacció y ab un innumerable concurs de gent de totes parts del modo que se va a referir.

Entrada pública del señor arquebisbe don Romualdo Mon.

Estant ya acordat tot lo concernent a la entrada de su il·lustríssima y vensut algun reparo que se havia ofert per part dels commissionats de la ciutat en ordre al palco o catafal del capítol respecte que lo volian reduir sens permétrer que ocupàs tot lo front de la casa que té lo capítol en la plaza de la Font bé que no se verificà ans bé havent lo señor governador fet commissió a altre regidor que era don Gaspar Casas se li donà tota la amplitud corresponent a la extensió de la casa se verificà en efecte la entrada pública de su il·lustríssima en aquesta ciutat lo dia 2 de setembre de 1804 y a fi de poder desocupar-se més promte la iglésia se rezaren matines y laudes la tarde antes. En lo mateix dia dos se entrà a las cinc del matí al cor ahont se procurà despatxar lo possible y a poc més de las sis ja se havian rezzat las horas menors y cantat la conventual. Poc rato después se formà [foli 125v] lo capítol en la sala capitular ab sos ropons y sombreras de cerimònia anaren junts en dos filas los canonges a pujar a cavall en lo pla de la seu en lo lloc acostumat de ahont anant devant los antiquiors se encaminaren en forma de professó per lo arc del quartel al carrer Major, carrer dels Cavallers y portal del Roser per ahont isqueren y seguín sa ruta per lo passeig nou seguiren per ell fins a encontrar la trencada de la carretera nova en la que entraren y seguiren fins a passar lo riu de ahont prenent lo camí de Constantí a certa distància com cosa de mitg quart se encontrà a su il·lustríssima en una espècie de toldo o capella que se havia disposat per aquest fi. Arribats allí y feta la corresponent reverència ab las borlas del sombrero, sens quitar-se aquest, féu lo señor ardiaca major una breu arenga al señor arquebisbe que ja havia montat a cavall finida la cual fent girada tota la comitiva de capellans y família de la iglésia se'n tornaren per lo mateix camí a la ciutat anant su il·lustríssima cloent la marxa incorporat ab lo capítol dic per lo mateix camí perquè no se va pas donar la buelta del camí del port per lo portal de Sant Carlos com antiguament se feia respecte que estava en molt mal estat aquell camí sinó via recta conforme havian vingut se'n tornaren a ciutat repassant lo que havian passat en la vinguda y arribant a la trencada ahont se entra en [foli 126r] lo passeitg. A curt rato de estar allí detinguts arribà lo ajuntament anant los regidors a cavall ab sos massers y timbalers y havent fet la deguda reverència a su il·lustríssima se incorporà ab ells lo señor arquebisbe y anant seguint lo passeig fins al portal de Sant Joan en

lo cual se feren las ceremonias acostumbradas entraren per ell y se n'anaren devant de la iglesia de Sant Francesch ahont hi havia un altra format y fet allí també lo que se acostuma que durà un bon rato anaren dirigint sa marxa per detrás de Sant Domingo al carrer dels Cavallers después al Major fins a la plaza de la Verdura ahont descavalcaren. Luego que lo señor arquebisbe se separà del capítol y se incorporà ab la ciutat se'n tornà lo capítol a la seu entrant per lo portal de Sant Francesch seguint detrás de Sant Domingo, carrer Major, lo de Cavallers fins al paratge ahont havian montat a cavall ahont també descavalcaren y se'n anaren a la sala capitular en la que deixaren lo vestit de cerimònia y respecte que lo regrés del capítol fou segurament una hora antes en aquest intermedi cadahú se n'anà a sas casas o feren lo que ls aparegué y acercant-se ja lo arribo de su il·lustríssima prengueren los hàbits de cor y anaren a rèbrer-lo altre vegada al baixar de cavall en la plaza de la Verdura ahont hi havia un altaret format y allí rendí su il·lustríssima los juraments que havia prestat son procurador. En lo acte de possessió se entonà lo Te Deum y se'n pujaren a la seu en professó anant su il·lustríssima en lo gremial fent de preste en aquesta funció lo señor ardiaca major y anant en derexura per lo cor al presbiteri allí digué su il·lustríssima los versets y oracions que prevé lo ritual y se'n passaren atràs del altar major ahont digué una elocuent oració [foli 126v] gratulatòria lo canonge don Carlos de Posada a la que contextà su il·lustríssima ab igual elocüència y energia fent-se después lo osculum pairs segons estil per dignitats y canonges. Tant solemnement se acabà la funció y acompanyant a su il·lustríssima fins a la rexa del presbiteri se incorporà ab la ciutat que lo anà acompanyant eixint per la porta principal y carrer de las Escribanias fins a palàcio. Per la tarde de aquell dia pujà també lo ajuntament a palàcio a buscar a su il·lustríssima lo acompanyà a la plaza de la Font pujà a la casa ahont se acostuma vèurer los balls cuia funció se executà ab tot lluïment sens haver faltat ningun gremi a ballar pues si bé lo de pescadors manifestà al principi alguna repugnància però después se prestà y ballà com los demás. Eran las nou de la nit quant se acabà la funció y lo ajuntament acompanyà també a su il·lustríssima a palàcio y aixís se acabà la funció de la solemne entrada del señor arquebisbe don Romualdo Mon quem Deus incolumena servet ad mutos annos.

[foli 127r]

Guàrdias de la sanitat.

Per lo mes de setembre del corrent añ 1804 se manifestà la peste (de la que Déu nos deslliuria) en la ciutat de Màlaga a causa com pensaren molts de alguns fardos de contrabando inficionats

que se entraren en ella. Féu ràpidos progressos en dita ciutat ahont moriren moltes mil personas. Rezelasa la junta general de sanitat que resideix en Barcelona y també lo il·lustre ajuntament de aquesta ciutat de precaucionar-se contra un mal tant destructor se resolgué posar guàrdias que diuen de sanitat aixís en las portas com en la marina a fi de que per ningun camí pogués arribar la infecció. Se fabricaren barracas en la marina a certa distància ahont residian de dia y de nit alguns paisans que tenian cuidado de invigilar que no desembarcàs ningú que no fos primerament vist per los de la sanitat y com no estaban molt distants entre si las barracas podian avisar-se y ausiliar-se en cualsevol urgència que sobrevingués. Y com [foli 127v] aquest és un servei de tanta importància y utilitat tant general sol també coadjuntar lo clero a qual fi se passaren los oficis corresponents al secular y regular y lo clero desitjós sempre de coadjugar al bé públic se prestà de bona gana a aquest servei de manera que totas las portas de la ciutat se encomanaren als ecclesiàstics. Se tancà la del Roser y las demás se repartiren de aquesta manera per diferents classes. los senyors dignitats, capítol y comensal cuidaven del portal de Sant Francesch, los beneficiats ab los demás capellans de la ciutat que no tenen residència del de Sant Joan y los regulars per son ordre de las de Sant Antoni y Santa Clara y en cada porta se agregaba al ecclesiàstic algun paisà de més o menos distinció y además un altre de la classe inferior del poble que feia de volant. No se deixaba passar ningun foraster que no portàs bulleta de sanitat y aquestas se examinaban ab tot cuidado. Duraba aquesta guàrdia des del matí que se obria la porta fins a tancar-la y a las horas se retiraba cadahú a sas casas y encara se permetia també al mitgdia que anassen a dinar també en ellas ab tal que lo un dels dos senyors que estaban de guarda quedàs en la porta y se rellevassen.

[foli 128r]

Promoció del príncep de la pau don Manuel Godoi al empleo de almirante de Castilla.

Havent-se comunicat de ofici al senyor don Pere Ygnaci Correa, governador de esta plassa, la promoció de don Manuel Godoi, príncep de la pau, al almirantazgo de Castilla manà publicar un cartell anunciant al poble esta nova glòria del generalíssim de las armas españolas y convidant-lo a que manifestàs ab públicas demostracions la satisfacció que li cabia a qual fi prevenia que en los dias 8 y 9 de febrer de 1807 se donaba permís per fer màscaras que ell adornaria lo frontís de la casa de sa habitació ab la serietat corresponent a la grandesa del obecte y que a més de la il·luminació y música que tindria en las vetilladas dels dos dias donaria la última nit un

ball públich de màscaras en sa casa esperant que los vehins de esta ciutat contribuirian per sa part ab lluminàrias també y adornos a solemnisar la festa.

No obstant que lo cartell prometia molta cosa tot lo que féu lo governador no passà de una grandísima friolera que fou obgecte de algunas ben merescudas burlas y sensuras. En lo restant de la ciutat no si veigé demostració particular perquè tot lo món miraba de mal ull al nou almirante y lo governador que per sos fins procuraba inscusar-lo era generalment aborrit en aquest poble. Sols lo regiment de suizos de Winfell que estava de guarnició en la plaza juntament ab la compañía fixa de artillés de la mateixa donà una diversió ruidosa figurant un ataque a las immediacions del fortí de la reina ab molts disparos de canons de artilleria y fusells y después a expensas de la oficialitat de dit regiment se donà un esplèndit y sumptuós banquete en la sala de la acadèmia del dibuix ahont se brindà llarga y abundantment a la salut de sa altesa sere-[foli 128v]-nísima y a pesar de que tota la festa señalaba que fos un joch de criaturas la féu publicar lo governador ab una relació estampada.

[foli 130r]

Funeral del papa Lleó dotse.

La casualitat de encontrar-se en esta ciutat quatre bisbes que eran lo senyor Sáez, bisbe de Tortosa, senyor Guardiola de Urgell, senyor Ribes de Calahorra y senyor Fort de Barbastro, los tres últims catalans y tots quatre conseqrats en esta ciutat de Tarragona y en nostra iglésia catredal a excepció del de Barbastro que se consagrà en la yglésia dels pares de Sant Domingo, fou causa de celebrar-se ab una solemnitat no vista en esta yglésia y que ab dificultat se tornarà a vèurer jamàs més. En lo dia 9 de mars de 1829 se celebrà dit funeral en què celebrà de pontifical lo nostre senyor archebisbe y assistiren al presbiteri en la part de la epístola los quatre dits bisbes assentats en sas cadiras de brazos vestits de manteletas oint la dita missa pontifical que se celebrà ab la assistència de dignitats y canonges assistents com las demás missas pontificals. Acabada la missa que cantà tota la música de la capella se vestiren tots los bisbes de capa pluvial negra y se col·locaren als quatre ànguls del túmol que se féu en esta forma: lo més modern o últim consagrat que era lo de Barbastro, al àngul ahont figuraba lo difunt tenir lo peu dret lo immediat de consagració que era lo de Calahorra al àngul que se seguia que era lo de Urgell al àngul ahont tenia lo difunt lo peu esquerra y lo més antich de consagració dels quatre que era lo de Tortosa al àngul ahont tenia lo difunt lo muscle dret formant una creu de Santa Eulàlia en esta forma X segons està aixís previngut en lo ceremonial.

Tenian tots son capellà assistent y un patje ab una candela encesa. Cadahú de ells féu una absoluta que cantà la música comensant per lo antiquior que era lo de Tortosa y acabant o fent la quinta absoluta lo senyor archebisbe que estava assentat en sa cadira al peu de las escalas del presbiteri frente lo túmol mentres se cantaban las absolts estant los demás senyors bisbes també assentats en un tamboretillo fins al punt de haber-se de dir lo Pater Noster.

Las circumstàncies de trobar-se en esta ciutat los quatre bisbes forasters vinguts per la consagració dels señors don Ygnasi Ribes y don Jaume Fort la de ser dits quatre señors tots consagrats en esta ciutat y los tres en esta santa yglésia catedral la de ser catalans los tres de Urgell, Calahorra y Barbastro y la de ser tots cinch prelats preconizats per lo dit papa difunt Lleó 12 ha fet tan singular esta funció que probablement no-s veurà més.

[foli 140r]

Pontifical del il·lustríssim senyor bisbe de Urgell en esta santa iglésia en 25 setembre de 1810.

Encara que las accions de la Bisbal, Palamós y Sant Feliu de Guíxols donadas en los dias 14 y 15 del mes de setembre de 1810 foren tan gloriosas per nostras armas que quedaren en nostre poder tots los francesos en número de uns 1.500 que habia en aquells punts inclòs son general Schuvarts y unas 12 pessas de artilleria no obstant resultà casualment ferit de la cama nostre digníssim general en gefe don Enrique O'Donell. Una fragata inglesa lo prengué a bordo en Sant Feliu de Guíxols per aportar-lo a esta ciutat ahont arribà lo dia 20 del mateix mes y si bé habia en lo port una partida de artillés previnguts per aportar-lo en llitera a palàcio los inglesos que lo habian portat per mar no-l deixaren fins a col·locar-lo en son llit en lo palàcio del senyor arquebisbe ahont se allotjà. Donadas gràcias a Déu Nostre Senyor Déu dels exèrcits y autor de las victòrias per tan señalada funció ab un solemne Te Deum que-s cantà lo dia 22 del mateix mes. Ab tota solemnitat resolgué lo congrés provincial celebrar una missa votiva solemne per la important salut y prompte restabliment de dit senyor general. A est fi pasà ofici al capítol insinuant-li al mateix temps que per fer mes solemne la funció si era de son agrado celebraria de pontifical la dita missa votiva lo il·lustríssim y reverendíssim senyor don Francisco de la Dueña y Cisneros, digníssim bisbe de Urgell, que casualment se encontraba en esta ciutat esperant que lo capítol li franquejaria tot lo necessari per dita funció. Fet present lo ofici del congrés en rotllo celebrat lo dia 24 de dit setembre acordà lo capítol a invitació de lo que-s féu en los anys 1678 y 1685 (vide lo llibre de notas vell pàginas 227 y

235 recto) prestar-se los capitulars que té ja señalats per est ofici y en quant als demás assistents de ell, és dir, presbítero y diacas assistents cuidés sa il·lustríssima de convidar a qui li [foli 140v] aparegués. Convidà sa il·lustríssima al ardiaca mayor y se escusà convidà al senyor dagà per presbítero assistent y a los ardiaca de Vilaseca y tesorer per assistents diacas y se prestaren gustosos a servir a sa il·lustríssima (sobre la assistència que·s deu al bisbes suffragàneos quant celebren de pontifical vide la resolució capitular de 13 maig de 1611 pàgina 88 y següent y la declaració de la sagrada congregació que allí se troba). Se convidaren de ordre del congrés a tots los cossos y autoritats per las 10 ½ horas del dia 25. A esta hora se rebé a sa il·lustríssima en lo portal major per los dos canonges més antichs donant-li lo hisopo lo antiquior. Lo acompanyaren al presbiteri y en lo estrado sens doser que estava parat en la part del evangeli entre las dos portas que va a la sagristia y se entrà per lo altar dels sastres. En la part de la epístola y frente a sa il·lustríssima estava lo congrés provincial ab banchs cuberts de vellut y los demás cossos y autoritats en lo centro de la iglésia sens distinció. Se cantà la missa votiva Pro infirmo ab molta solemnitat per lo cor y orga ab paraments morats y después del evangeli lo senyor canonge lectoral (que era individuó del congrés elegit per lo ordinari y capítol per representant del clero del arquebisbat) féu una breu y enèrgica plàtica exortant al poble a suplicar al senyor se servís restituhir a sa excel·lència la salut. Acabada la missa y restituhit sa il·lustríssima a son estrado donà breument gràcias y entrà luego a la sagristia a donar-las als senyors dignitats y canonges que lo habian assistit en lo pontifical manifestant-los la satisfacció que tenia de haber celebrat en la metropolitana de la província y acompanyant-lo en seguida los mateixos canonges que lo habian rebut fins al portal major. Pujar a son coche y se restituhí al convent de Sant Francesch ahont habitaba sa il·lustríssima. Lo il·lustríssim senyor archebisbe de esta ciutat se trobaba en la ocasió en Mallorca per ocasió de la guerra contra francesos.

[foli 141r]

Translació del senyor archebisbe don Romualdo Mon a la yglésia y archebisbat de Sevilla.

Ab carta de 31 octubre de 1816 avisà lo secretari de la real càmara al capítol haber obtingut lo excel·lentíssim senyor don Romualdo Mon de sa santedat las corresponents butllas per la mitra y archebisbat de Sevilla y de consegüent que pasàs dit capítol a publicar

la vacant conforme lo previngut per la real ordre de 7 de mars de 1785. Se rebé dita carta lo dia 7 de novembre y en atenció que en lo dia 8 immediat faltaban alguns capitulars que habian eixit al camp suspengué lo senyor síndich juntar capítol fins al dia 9. Juntat en est dia y convidats tots los señors capitulars tant los que-s trobaban en lo chor com un de ells que per no haber assistit aquell dia se anà a combidar-lo a sa casa se llegí la carta sobredita y llegida se resolgué acusar lo recibo y cumplir lo que-s prevenia. En seguida se declarà vacant de jure pariter et de facto la silla de esta santa yglésia. Lo primer que-s féu después de dita declaració fou confirmar totas las llicèncias de confessar, predicar y celebrar donadas fins al present durante beneplacito tamen. Luego anomenà lo capítol al senyor doctoral perquè anàs a péndrer possessió de las cúrias y secretaria de càmara ab què practicà dit senyor acompanyat del notari del capítol y del síndich ad lites que esperaba ja fora l'aula capitular avisat de antemano per est fi. Anaren a la cúria del vicariat y posat allí dit senyor intimà al notari de dita cúria que inseguint avís de la real càmara lo molt yl·lustre capítol acababa de declarar vacant la silla archiepiscopal de esta ciutat y a conseqüència lo habia comisionat per péndrer possessió de las cúrias que en cumpliment y desempeño de sa comissió li intimaba en presència del escribà de sa señoria y testimonis presents (eran dos escribents trobats en dita cúria) cessàs en son empleo y se abtingués de acusar res a nom del passat senyor archebisbe y que li fes entrega dels sellos tingués de dit senyor (com en efecte los entregà dit notari dient que estava molt bé quant [foli 141v] li habia intimat dit senyor comisionat. En seguida dit senyor doctoral se sentà en la cadira principal de dita cúria (que ab motiu de construir-se lo nou palàcio archiepiscopal era en lo estudi mateix de la casa del notari don Francisco Salas) se incorporà del sello del senyor archebisbe, tancà y obrí la porta de dit estudi y requirí al notari del molt yl·lustre capítol llevàs auto de tot lo obrat y practicat per dit senyor comissionat. Anaren después los mateixos senyors a la cúria metropolitana (que per lo motiu dalt expressat se trobaba en la casa y estudi del notari de ella don Francisco Albiñana) y practicà allí tot lo mateix puntualment que habia fet en la cúria del vicariat portant en lo selló de dita cúria. En seguida anaren a la secretaria de càmara eo al quarto de la casa dels pares cartuxos de Scala Dei ahont habitaba lo senyor archebisbe en què despachaba lo secretari de càmara de dit senyor yl·lustríssim y posat allí lo senyor comisionat requirí al que deixà lo senyor archebisbe per guardar los efectes que tenia en dita casa que com a comisionat de son yl·lustre capítol en sede vacant declarada prenia possessió en nom de son principal dels papers y llibres que-s trobaban en aquella pessa pertaïents al despaix de secretaria y en señal de dita possessió tancà y obrí la porta de

dita pessa y requirí al notari llevàs auto de tot lo obrat. Fet tot això se'n tornaren dits señors doctoral, notari del capítol y síndich ad lites a la sala capitular ahont esperaba lo capítol y después de haber fet relació de lo practicat y de que quedaba sa señoria empossessionat de las cúrias y secretaria de càmara entregà al president del capítol los sellos que habia recullit y per son ordre al notari perquè los posàs en lo lloch acostumat. Se feren luego tres vicaris generals ab una sola votació en la que a pluralitat de vots quedaren elegits don Manuel Llopis, don Joaquin Tarín y lo senyor doctoral don Ventura Marés habent antes precehit las reservas acostumadas que-s fa lo yl-lustre capítol y que son de vèurer en las actas capitulars de dita vacant.

Nota.

Quant se prengué esta possessió y se declarà vacant la silla lo senyor archebisbe Mon y Velarde se trobaba en Madrid habent marchat de esta ciutat lo dia 14 de setembre anterior.

[foli 147r]

Estado actual de las comensalías de esta santa yglesia de Tarragona después del nuevo plan benefical de 1768 aprobado por su majestad.

Comensalía 1^a.

1^a... de Santa María de los presbíteros.

Parroquial.

Esta commensalía fue perpetuamente unida a la antigua capellanía parroquial del coro derecho, por el señor arzobispo don Fernando de Loazes con su decreto de 30 diciembre de 1565, que se halla en las resoluciones de aquel año al folio 323. Como dicha comensalía era de patronato del sacristán mayor de esta santa yglesia, estinguido hoy por el nuevo plan y unido a la mensa capitular, por lo tocante a sus rentas, pero por lo que toca a los derechos de patronato al capitular antiquior, es a este a quien toca presentar y colar dicha comensalía parroquial, previo concurso synodal y terna formada por el reverendo ordinario, en todas las vacantes de mes ordinario. Esta comensalía està libre de hacer los dobles en el coro, como es tocar antífonas, cantar versículos, llevar capa y cetro, etcétera.

En 1768 obtenía esta comensalía parroquial don Ygnasio Llanes.

La obtuvo después don Juan Riambau que fue después cura de Alcober y últimamente canónigo de Gerona.

En 7 julio de 1779 entró don Andrés Segura, quien fue hecho canónigo por su majestad en 23 diciembre de 1809.

En 2 de mayo de 1810 entró don Pablo Llanès.

[foli 148r]

Comensalía 2^a.

2... de Santa María de los presbíteros.

Parroquial.

Esta commensalía fue como la antecedente unida a la antigua capellanía parroquial del coro izquierda por el mismo señor arzobispo Loazes y con el mismo decreto de 30 diciembre de 1565. Era igualmente de patronato del sacristán mayor, y ahora ha quedado del canónigo más antiguo por reunir este los derechos de patronato que fueron de aquella dignidad suprimida, quien la presenta y cola mediante concurso synodal y terna que forma el ordinario eclesiástico, siempre que vaca en los meses ordinarios de marzo, junio, setiembre y diciembre. En los demás meses la provehé su majestad y cola el ordinario eclesiástico conforme lo dispuesto en el concordato con la corte de Roma de 1753. Esta comensalía està libre como la precedente de hacer los dobles en el coro mandados por el señor arzobispo Copons en 25 noviembre de 1730, a saber, tocar antífonas, cantar versículos, llevar capa y cetro, etcétera.

En 1768 obtenía esta comensalía don Juan Piñó.

Entró después de él don Pedro Pedrol

que pasó al curato de Riudoms.

En 30 nobiembre de 1780 entró don Francisco Busquets quien murió en 18 setiembre de 1802.

En 18 mayo de 1803 entró nombrado por el canónigo antiquior don Francisco Contreras, que salió después para la rectoría de Riudoms.

En 5 mayo de 1810 entró por provisión real don Francisco Marca, que salió después cura de Alcober.

En 7 nobiembre de 1817 entró por real provisión don Manuel Alegret quien murió en diez nobiembre de 1826.

[foli 148v]

En 12 febrero de 1830 entró por real provisión don Antonio Suñer, rector que era de Ciurana, quien murió en 2 enero de 1847.

En 8 de febrero de 1848 entró por real provisión don Jayme Xifré, rector de las Borjas del Campo, por muerte del predicho don Antonio Suñer.

[foli 149r]

Comensalía 3ª.

3... de San Bartolomé.

Parroquial.

Esta comensalía fue erigida en parroquial por la nueva planta de la yglesia y principalmente para dar la asistencia espiritual a la población del puerto y mansos del término. Fue la primera que vacó después de dicho nuevo plan, y por esto se destinó, conforme estaba ya así dispuesto, para una tercera parroquialía en todo igual a las otras dos. Su presentación y colación en los meses ordinarios toca al señor deán de esta yglesia quien debe presentarla dentro diez días

desde que se le presentó la terna formada por el ordinario eclesiástico mediante concurso synodal, cuando no lo haga así pasa el patronato por aquella vez al señor arzobispo. Si esta es otra de las cuatro comensalías fundadas por el señor arzobispo don Bernardo Olivella en 2 de mayo de 1286, como así se crehe, por alguna disposición posterior se le había mudado el patronato activo, pues en la fundación de dichas comensalías se da al prepósito y cabildo, según puede verse en el libro intitulado Villaseca en la página 4 donde se hallará la institución. El obtentor tiene en el coro la obligación de hacer los dobles, llevar el cetro y hacer lo que los demás comensales, lo que no sucede con las otras dos, aunque sean comensales sus obtentores.

En 1768 obtenía esta comensalía don Jaime Guasch por cuya muerte quedó aplicada a la parroquialía tercera.

En 26 enero de 1770 fue el señor parroquial por el rey don Jaime Amill que murió en 8 enero de 1818.

En 7 agosto de 1819 entró don Antonio Torra, provisto por el rey. Murió en 31 de marzo de 1846.

[foli 149v]

En 28 de setiembre de 1847 entró don Pablo Bofarull, rector de Maspujols, provisto por el excelentísimo e ylustrísimo señor arzobispo por muerte de don Antonio Torra.

[foli 150r]

Comensalía 4ª.

4...de San Pablo.

Fundó esta comensalía en el año de 1234 el paborde de esta santa yglesia don Ferrer de San Martín y la fundó en la capilla de la enfermería del cabildo, con la obligación del obtentor de vivir en dicha enfermería, ayudar a los canónigos enfermos a cantar las horas canónicas y a celebrar por las almas del fundador y de los canónigos de Tarragona. Dexó el patronato al cabildo, más en el día es del canónigo antiqior que tiene rehunidos por el nuevo plan de la yglesia los derechos del sacristán mayor extinguido. La fundación de esta comensalía se hallará en el libro Villaseca, página 9r.

Esta comensalía que cuando se formalizó el dicho nuevo plan se hallaba vacante por muerte de don José Pastor; en mes reservado, fue unida a la vicaria de Pallaresos suffragánea que era de esta santa yglesia, erigida desde entonces en vicaría perpetua sin derecho al vicario a la residencia de esta catedral. Es de las preferentes como la de número 5 en el coro derecho. Vide resolución capitular de 1691, página 12.

En 1768 fue el señor vicario perpetuo de Pallaresos don Pablo Janer presentado por el rey por haber muerto Pastor en agosto de 1766. Pasó Janer a la vicaría de Maspujols en diciembre de 1772.

En 1773 entró vicario perpetuo don Francisco Güell, presentado por el cabildo y colado por el vicario general del arzobispado en 30 diciembre 1772.

Nota. La provisión de esta vicaría de Pallaresos es de presentación de su magestad en los ocho meses y casos de reserva, y en los cuatro ordinarios del cabildo mediante concurso público de oposición y terna en la forma acostumbrada. Vide Nou Pla de la yglesia, página 53.¹¹

[foli 150v]

En 1776 fue vicario perpetuo don Juan Gambón.

En 1778 lo fue don Pedro Huyá.

En 1781 don Antonio Casas.

En 1785 don Mariano Budesca.

En 1794 don Mariano Ferrater.

En [...] don Juan Francisco Molner.

En [...] don Ramón Vilagrassa.

[foli 151r]

Comensalía 5^a.

5... de Santa Tecla y San Fructuoso.

Fue esta comensalía fundada por el paborde don Guillermo Bañeras y el cabildo en 15 enero de 1295 con el fin de exonerar a los canónigos de cantar la misa que se decía todos los días después de prima en el altar de San Fructuoso que estaba detrás el altar mayor donde está hoy día el sagrario. Se impuso al obtentor de esta comensalía la dicha obligación y porqué substituyó en esto al canónigo que antes la cantaba se le dio la preferencia a los demás comensales del coro izquierdo y va el obtentor de esta comensalía inmediatamente después del parroquial de dicha parte de coro en todos los actos públicos. Así como la otra de San Pablo tiene la misma preferencia en la parte derecha del coro, llamándose por lo mismo estas dos comensalías con el nombre de preferentes. El patronato de esta por la fundación era del paborde, más hoy día es del señor enfermero en los meses ordinarios. Vide la fundación en el libro Villaseca página 8r y a más las resoluciones capitulares de 1691 página 12.

En 1768 obtenía esta comensalía don José Duran que murió en 13 febrero de 1786.

En 12 febrero de 1788 entró provisto por el rey don Pablo Aragonès quien murió en 1 agosto de 1821.

En 16 julio de 1825 entró don Miguel Esplugas, beneficiado de mú-[foli 151v]-sica provisto por el rey. Murió en 22 de diciembre de 1840.

[foli 152r]

11. Text anotat al marge.

Comensalía 6^a.

6... de San Agustín.

Fue fundada por el ylustrísimo señor don Rodrigo Tello, arzobispo. La presentan los señores arzobispos en los cuatro meses ordinarios. Tiene de renta particular 36 libras. Los obtentores de esta comensalía y de la siguiente tenían antiguamente obligación de hacer celebrar tres aniversarios cada año según se lee en el epitaphio puesto en el sepulcro del fundador. Para la dotación de esta y siguiente comensalías consignó el señor Tello a la mensa capitular dos mil sueldos de terno anales, sobre los derechos que percibía la mitra en el molino del puerto y en la granja de Doldellops. Acto en poder de Miguel Boter, notario de Tarragona a los 10 febrero de 1303.

En 26 junio de 1762 entró a obtenerla don Ramón Rafiangel que la obtenía en 1768 pues murió en 11 maio de 1795.

En 26 maio de 1796 entró don José Bertran que murió en Barcelona en 11 octubre de 1800.

En 23 agosto de 1801 entró por real provisión don Rafael Gallí. Murió en 4 diciembre de 1850.

[foli 153r]

Comensalía 7^a.

7... de San Agustín.

Esta comensalía es como la antecedente fundada por el mismo señor arzobispo Tello y de patronato de los señores arzobispos. Su obtentor tenía antiguamente la obligación que se ha dicho en la antecedente. La renta particular es 36 libras.

En 1768 la obtenía desde 16 agosto de 1765 don Mariano Marí por muerte de don Pedro Juan Huguet en 14 abril de 1765. Murió Marí en 31 maio de 1809.

En 24 agosto de 1816 entró por real provisión don Pedro Soler que pasó a canónigo de esta santa yglesia en 4 abril de 1826 presentado por el canónigo turnario don Domingo Sala.

En 21 setiembre de 1826 entró por real provisión don Juan Antonio Oronoz, provisor y vicario general del señor arzobispo de esta yglesia don Antonio Echanove, vacante por asenso del antecedente a una canongía. Murió en 6 abril de 1833.

En 19 setiembre de 1833 entró por real provisión don Tomás Pedrol, presbítero, cura párroco que era de Maspujols. Murió en 15 setiembre de 1852.

[foli 154r]

Comensalía 8^a.

8... de Santa María.

Fundó esta comensalía don Guillelmo Tarragona. Esta comensalía es de patronato del cabildo y con la particularidad de que consume

turno de canongía, así que el canónigo que la presenta pierde o le pasa el turno de presentar canonicato. Tiene de renta particular 36 libras.

En 1768 obtenía esta comensalía don Jaime Bertran desde 12 maio de 1744 por renuncia que hizo don Antonio Vidal que obtenía desde 15 junio de 1743 por muerte de don Jaime Bartra, y este Bartra la obtenía desde 17 enero de 1741 por muerte de don José Salas y Jover ocurrida en 24 agosto de 1740 que la obtuvo desde 28 setiembre de 1728 por permuta con José Amorós. Murió don Jaime Bertran en 1 febrero de 1798.

En 1 febrero de 1799 entró por real provisión don Tomás Canals que murió en 28 diciembre de 1819.

En 21 febrer de 1821 entró don Antonio Segú, clérigo presentado por el canónigo don José Cañellas, su tío, que aceptó el turno. [foli 155r]

Comensalía 9ª.

9... de San Pedro y San Lucas.

Esta comensalía es de presentación del arcediano mayor en los 4 meses ordinarios, no obstante que ni en la división y repartimiento que hizo de las comensalías el paborde don Guillelmo Cescomes en el capítulo general de 30 enero de 1383, ni en el otro que hizo el papa Benedicto 13 en 1410 se menta comensalía alguna bajo esta invocación. Tiene de renta particular 365 libras.

En 1768 obtenía esta comensalía desde 10 diciembre de 1761 don Francisco Fuguet por muerte de don Pascual Vall. Murió Foguet violentamente en la entrada de los franceses de 28 junio de 1811.

En 2 diciembre de 1814 entró presentado por el arcediano mayor González don Magín Escolà, beneficiado, que pasó a canónigo de esta misma yglesia en 26 setiembre de 1825.

En 4 octubre de 1825 entró presentado por el arcediano mayor Ortega don José Gil y Soler, clérigo de Tarragona. Murió en [...] de febrero de 1853.

[foli 156r]

Comensalía 10.

10... de San Agustín.

Fue esta comensalía fundada por el señor arzobispo don Ramón de Rocabertí. Era de patronato del sacristán mayor y hoy día suprimida esta dignidad lo es del canónigo antiqior que reúne en su persona el derecho de presentarla en los 4 meses, según está así dispuesto en el nuevo plan. Tiene de renta particular 36 libras.

En 1768 la obtenía don Pedro Romaguera que murió en 13 maio de 1778.

En 14 setiembre de 1779 entró por real provisión don José Zaragoza que pasó a canónigo de esta yglesia en 18 agosto de 1794.

En 4 diciembre de 1794 entró por real provisión don Francisco María de Batlle quien en 1797 permutó la comensalía con una pensión que percibía el siguiente sobre una mitra.

En 11 abril de 1797 entró por permuta con el anterior don Andrés Tomás Herrera quien renunció por haber obtenido otro título en Canarias.

En 18 setiembre de 1802 entró por real provisión don Manuel Cahisa que murió en 5 julio de 1809.

En 21 agosto de 1816 entró don Francisco Majó que murió en 8 diciembre 1821, provisto por el rey.

[foli 156v]

En 1 abril de 1824 entró presentado por el canónigo decano como reuniendo los derechos de la dignidad de sacristán mayor suprimida don Pedro Juan Botines, rector.

[foli 157r]

Comensalía 11.

11... de San Agustín.

Chantría

Esta comensalía fue también fundada por el mismo señor arzobispo Rocabertí como la antecedente. La presentaba antes el canónigo antiqrior que estaba en turno, pero como por el nuevo plan de la yglesia es otra de las cuatro destinadas para chantre de coro la presenta ahora en todos los meses el cabildo mediante concurso de oposición. Tiene de renta particular 36 libras.

En 1768 la obtenía don Ygnacio Casanova que murió en 13 mayo de 1773.

Entró después el primero de los chantres en virtud del nuevo plan don Ambrosio García que murió en 23 marzo de 1791.

En abril de 1791 entró don Ygnacio Ribera quien renunció por haber pasado de chantre a la yglesia de Cervera, su patria.

En 1 setiembre de 1804 entró chantre don Francisco Rifa que murió.

En 2 diciembre de 1814 entró chantre don Tomás Granada. Murió en 4 de octubre de 1842.

[foli 158r]

Comensalía 12^a.

12... de Santa María.

Chantría.

También es esta comensalía otra de las 4 aplicadas a chantres por el nuevo plan de la yglesia y su provisión en todos los meses del cabildo previa oposición o concurso.

En 1768 la obtenía don Manuel de Pontarró que murió en 21 enero de 1775.

Entró don Francisco Ametller que pasó a monge de Montserrat.

Entró don José García y por renuncia de este.

Entró don Magín Danis.

Entró don Pedro Manubens que pasó a la yglesia de Orihuela.

En 16 maio de 1791 entró el chantre don José Vall. Murió en 30 de enero de 1848.

[foli 159r]

Comensalía 13^a.

13... de Santa María dels Sastres.

Maestro de ceremonias.

Fue esta comensalía fundada por el paborde de esta santa yglesia don Guillermo o Arnaldo Gibot o por don Bernardo Estader. Por el nuevo plan fue destinada para un maestro de ceremonias, y la provehe por lo mismo el cabildo en todos los meses previo el correspondiente examen.

En 1768 la obtenía don Antonio Montserrat y por su muerte entró el señor maestro de ceremonias después del plan nuevo don Agustín Maixé que murió en 11 junio de 1775.

En 16 setiembre de 1775 entró maestro de ceremonias don José Boni que pasó a canónigo de esta yglesia en 17 maio de 1794.

En 18 junio de 1794 entró maestro de ceremonias don Juan Vallmitjana, beneficiado, que murió en 9 junio de 1816.

En 2 setiembre de 1816 entró maestro de ceremonias don José Antonio Ycart.

[foli 160r]

Comensalía 14^a.

14... de Santa María.

Chantría.

Era esta comensalía de patronato del señor deán pero por la nueva planta quedó destinada para un chantre de coro. La provehe pues ahora el cabildo mediante concurso en todos los meses del año y la cola solo en los meses ordinarios sino vaca por resulta de real nombramiento.

En 1768 la obtenía don Melchor Colomer que murió en 8 setiembre de 1771.

En 1771 entró chantre don Gaspar Salvat que murió en 2 junio de 1781, pero era ya jubilado desde 1776.

En 24 diciembre de 1776 entró chantre por jubilación de Salvat don Ramón Miroso Miroso que pasó a canónigo a Gerona.

En 11 octubre de 1804 entró chantre don José Fontdavila que pasó a beneficiado de la catedral de Lérida.

En 4 agosto de 1818 entró chantre don Pablo Freixa que lo era de Solsona pero renunció luego por quedarse en dicha de Solsona.

En 3 enero de 1820 entró chantre don Ramón Vidal de Cervera que renunció dicha comensalía para obtener un beneficiado en esta misma yglesia.

En 24 juny de 1826 entró don Adjutorio Arboix de Castelltersol, chantre.

[foli 161r]

Comensalía 15^a.

15... de San Bartolomé.

Esta comensalía fue fundada por el señor arzobispo don Bernardo Olivella en 2 mayo de 1286. Su patronato es de cabildo y por él el señor capitular que esta en turno, quien será bueno la presente dentro diez días para asegurar así la exclusión de todo otro patrono. Fue fundada en la capilla de Santa Tecla la vieja. Tiene de renta particular de las otras. Vide Villaseca folio 4.

En 1768 la obtenía don José Antonio Font desde 30 noviembre de 1765 por muerte de don Agustín Casals acahecida en 18 maio de aquel año.

En 9 agosto de 1783 pasó el dicho Font a canónigo de esta yglesia por real provisión.

En 5 marzo de 1784 entró por real provisión don Pablo Solà, quien murió en 16 octubre de 1795.

En 29 abril de 1796 entró por real provisión don Luis Bonet. Murió en 2 febrero de 1832.

En 7 julio de 1832 entró por real provisión don Antonio Carbó y Florensa, beneficiado que era de esta santa yglesia.

[foli 162r]

Comensalía 16^a.

16... de San Bartolomé.

Fue fundada como la antecedente por el señor arzobispo Olivella y en el mismo día. La presenta el señor tesorero en los 4 meses ordinarios, quien debe presentarla dentro diez días.

En 1768 la obtenía don Ventura Canals desde 19 diciembre de 1751 que pasó a canónigo de esta yglesia en 20 maio de 1790.

En 22 setiembre de 1790 entró por real provisión don Juan Tomasino que murió en 5 marzo de 1794.

En 7 marzo de 1794 entró provisto por el señor tesorero Salas don Diego Bofurull su sobrino. Murió en 20 de setiembre de 1846.

[foli 163r]

Comensalía 17.

17... de San Bartolomé.

Organista.

Fundada por el mismo señor arzobispo don Bernardo Olivella en 2 maio de 1286. Por la Nueva Planta de la Yglesia está destina-

da para un maestro de órgano, y así la provehe el cabildo en todos los meses previo concurso. Ans la presentaba lo capítol y per ell lo canonge que estaba en torn y ho debia fer dins deu días.

En 1768 la obtenía don Pablo Bofarull que murió en 5 maio de 1778.

En 23 noviembre de 1778 entró organista don Francisco Rodrigues el primero después del plan, que fue atrozmente, muerto en 28 junio de 1811 en la entrada de los franceses a esta ciudad.

En 16 enero de 1815 entró organista don Antonio Mitjans, privado de su comensalía por sentencia del tribunal en 1825.

En 15 octubre de 1825 entró organista don Manuel Camós, clérigo.
[foli 164r]

Comensalía 18.

18... de San Bernardo y Santa Ana.

Maestro de capilla.

Fue fundada por Bernardo de Ripa o Bernardo Estader. Antes del nuevo plan de la yglesia la presentaba el arcediano de San Fructuoso, ahora suprimido, y como por dicho plan se destino para un maestro de capilla, la provehe ahora el cabildo en todos los meses previo concurso de oposición.

En 1768 la obtenía don Ramón Bonet que murió en 7 enero de 1770.

En dicho año entró el señor maestro de capilla don Antonio Milà que murió en 23 marzo de 1789.

En 29 maio de 1789 entró maestro de capilla don Melchor Juncà, quien en 24 octubre de 1806 pasó a otra comensalía libre.

En 9 marzo de 1808 entró maestro don Francisco Bonamich, quien renunció por haber pasado de maestro a la yglesia de Vich.

En 5 junio de 1819 entró maestro don Ventura Bruguera, clérigo.
[foli 165r]

Comensalía 19.

19... de San Agustín.

Esta comensalía es de patronato del señor arcediano de Villaseca en sus 4 meses ordinarios.

En 1768 la obtenía desde 30 setiembre de 1752 don José Montlleó que murió en 18 julio de 1798.

En 17 julio de 1799 entró con real provisión don Pedro Generes y murió en [...] junio de 1829.

En 12 setiembre de 1829 entró don Francisco Castelló y Carbonell presentado por el arcediano de Villaseca. Renunció en 13 de junio de 1842.

[foli 166r]

Comensalía 20.

20... de San Agustín.

Esta comensalía es de presentación del cabildo y por el canónigo que esta en turno.

En 1768 obtenía esta comensalía desde 16 diciembre de 1751 don Francisco Sangenís que murió en 23 enero de 1806.

En 24 octubre de 1806 entró por real provisión don Melchor Juncà que murió en 24 diciembre de 1824.

En 3 marzo de 1825 entró don Ysidro Dalmau, clérigo, presentado por su tío el canónigo don Andrés Segura, quien con esta presentación consumió el turno de presentar canonicato porqué, si bien, no es esta comensalía de turno de canongías, como la del número 8, pero abrió el cabildo el turno de presentarla con la equivocada idea de que realmente lo era. Con esta equivocada idea renunciaron el presentarla los anteriores al señor Segura y con la misma idea la admitió este señor y aunque antes de presentarla dicho señor acordó el cabildo que se le manifestase la e-[foli 166v]-quivocación con que se había procedido por si quería renunciar el presentarla, bien enterado de todo, y de que el cabildo había resuelto que por aquella vez consumiese esta presentación turno de canongía, admitió el tal señor el presentarla como realmente la presentó.

[foli 167r]

Comensalía 21.

21... de Santa María dels Macips, dita de San Salvador.

Esta comensalía era de presentación del arcediano de San Lorenzo, y suprimida esta dignidad por el Nuevo Plan, lo es del capitular que reúne en si los derechos de aquella, que es el segundo en antigüedad.

En 1768 obtenía esta comensalía don Ygnacio Manresa que murió en 21 diciembre de 1782.

En 24 diciembre de 1782 entró presentado por el [...] don Diego Masó, que murió en 10 diciembre de 1803.

En 22 diciembre de 1803 entró presentado por el canónigo segundo en antigüedad, como reuniendo los derechos de la dignidad de San Lorenzo, don Juan Pablo Font, que murió en 10 abril de 1809.

En 29 agosto de 1816 entró con real provisión don Mateo Franch.

[foli 168r]

Comensalía 22.

22... de San Juan.

Fundó esta comensalía don Bernardo Llorens de Tarragona. El patronato era del arcediano de San Fructuoso, y suprimida esta dignidad por bula de su santidad de 30 abril de 1782, y aplicadas sus rentas a la erección y formación del nuevo obispado y cabildo de Ybiza, quedó en duda si el patronato de esta comensalía pasaba también a la yglesia de Ybiza o si quedaba al cabildo de Tarragona. Este cabildo pensó que era suyo, y por esto cuando vino el caso de presentar la primera vez esta comensalía, que fue en junio de 1824

por muerte de don Pablo Gil, la presentó este muy ylustre cabildo. También la presentó el cabildo de Ybiza creyendo que le tocaba a él, y habiendo acudido a la real cámara para que se declarase que él era el legítimo patrono en fuerza de la aplicación que se le hizo de todas las rentas, frutos y demás derechos de la suprimida dignidad de San Fructuoso y no el cabildo de Tarragona, lo declaró así su majestad a consulta de la real cámara en 1 agosto de 1825. De cuyas resultas salió el que había presentado este cabildo y entró el presentado por el de Ybiza.

En 1768 tenía esta comensalía don Ysidro Babot, quien la permutó con una pensión que disfrutaba el que sigue sobre la rectoría de Montbrió.

En 5 maio de 1783 entró por permuta con el anterior don Pablo Gil que murió en 30 junio de 1824.

En 23 julio de 1824 entró presentado por el cabildo de Tarragona don [foli 168v] Juan Elias, presbítero, pero como declaró la real cámara en 1 agosto de 1825 que el patronato de esta comensalía era del cabildo de Ybiza, aunque se reservó al de Tarragona y a su presentado Elias el que acudiesen al tribunal eclesiástico su puesto había obtenido colación y posesión de la comensalía, a usar de su derecho, no quiso hacerlo y después de algunos meses de posesión renunció don Juan Elias dicha comensalía y con provehido formal la adjudicó el vicario general al siguiente presentado por el cabildo de Ybiza.

En 11 octubre de 1825 entró presentado por el cabildo de Ybiza don Manuel Valentín Domingo. Murió en 17 de junio de 1840.

[foli 169r]

Comensalía 23.

23... de Corpore Christi.

Chantría.

Fundaron esta comensalía don Guerau de Rocabertí y su ermana. Su patronato era del arcediano de Villaseca, pero como por el nuevo plan de la yglesia quedó aplicada a un chantre de coro la presenta ahora el cabildo en todos los meses previa oposición.

Tiene de renta particular 36 libras con el cargo de 1 libra 10 sueldos. Que fundó esta comensalía dicho señor don Rocabertí, paborde de esta santa yglesia, lo dice el necrológico que está en el archivo del cabildo, en el día 1 de enero, en cual día de 1341 dice murió el fundador. La fundación de esta comensalía se hallará en el cuaderno de pergamino titulado "Liber de cappella Corporis Christi", folio 14.

En 1768 obtenía esta comensalía don Pablo Miguel Carbonell que murió en 22 junio de 1773.

En 13 enero de 1774 entró por chantre don Severo Vila y murió en 14 enero de 1800, siendo jubilado desde 1796.

En 25 julio de 1796 entró chantre don Bernardo Cabrer que murió en 30 marzo de 1818.

En 4 agosto de 1818 entró chantre don Ventura Reguer, clérigo. Renunció por un beneficio de esta misma yglesia.

En 13 setiembre de 1827 entró chantre don Francisco Miró, clérigo.

[foli 170r]

Comensalía 24.

24... de Santa María.

Es esta comensalía de patronato del señor hospitalero en los 4 meses ordinarios quien debe presentarla dentro un mes a presbítero o que pueda serlo dentro el año. Esta comensalía puede ser la que obtenía Pedro de Franch cuando el paborde Cescomes hizo la distribución de las comensalías la que fue asignada al hospitalero.

En 1768 la obtenía don José Soler y Alesa desde 24 diciembre de 1761 por muerte de don José Bellet, en 22 enero de dicho año. Dicho Soler pasó a canónigo de esta yglesia en 3 agosto de 1783.

En 16 abril de 1784 entró por real provisión don José Bartolí que murió en 28 noviembre de 1802.

En 29 agosto de 1803 entró por real provisión don Guillermo Rocabrana que pasó a la dignidad de hospitalero de esta misma yglesia en 9 noviembre de 1805.

En 16 maio de 1806 entró por real provisión don Antonio Pastor que murió en 8 enero de 1808.

En 24 agosto de 1816 entró por real provisión don José Fondera. Murió en 28 agosto de 1834.

[foli 171r]

Estado actual de los beneficios ecsistentes en esta santa yglesia después del nuevo plan de 1768 que los redujo a 40 siendo antes 74.

De patronato eclesiástico libre hay 26 y son:

1º... de las Onse Mil Vírgenes.

Este beneficio, junto con los tres siguientes de igual invocación, fue fundado por el arzobispo don Arnaldo Cescomes, que en 133[...] edificó la capilla de las Vírgenes, donde está hoy el baptisterio, y fundó en su altar estos beneficios. Son de patronato del señor arzobispo en los meses ordinarios.

En 1768 obtenía este beneficio don José Ulldemolins que murió en Madrid, y antes lo obtuvo don Tomás Heras que pasó a rector a Pasanan.

En 1 julio de 1791 entró don José Antonio Bergadá que pasó a plebano de Montblanch y después a tesorero de esta santa yglesia.

En 15 abril de 1794 entró provisto por el rey don Ventura Pomarol, quien murió en 10 enero de 1807.

En 27 junio de 1807 entró don Pedro Antonio Mallafré provisto por el rey. Murió violentamente en 28 junio de 1811 en la entrada de los franceses a esta ciudad.

En 30 enero de 1815 entró don Juan Gil, presentado por el arzobispo.

[foli 172r]

Beneficio 2º.

2... de las Once Mil Vírgenes.

Músico.

Este beneficio es como el antecedente fundado por el señor arzobispo Arnaldo Cescomes en su capilla de las Vírgenes. El patronato era también del señor arzobispo, pero respecto que por el nuevo plan fue uno de los ocho que se aplicaron a un músico de voz es de patronato ahora del cabildo en todos los meses del año mediante concurso u oposición. Cuando resulta vacar en mes reservado lo cola el reverendo ordinario y en los 4 meses ordinarios el cabildo.

En 1768 lo obtenía don Sebastián Montaner desde 13 noviembre de 1747.

En [...] entró don Tomás Burgués mediante oposición que pasó después a la yglesia de Tortosa.

En 15 noviembre de 1785 entró músico de voz don Manuel Valentín Domingo, quien pasó a comensal de esta yglesia.

En 29 noviembre de 1825 entró músico de voz don Antonio Guinart, clérigo.

[foli 173r]

Beneficio 3º.

3... de las Once Mil Vírgenes.

También este beneficio fue fundado como los anteriores por el señor Arnaldo Cescomes, arzobispo, en la capilla y altar de piedra que mandó edificar a las Once Mil Vírgenes, donde está ahora el baptisterio. Es de patronato de los señores arzobispos en los cuatro meses ordinarios.

En 1768 obtenía este beneficio don José Fontanet que murió en 29 octubre de 1790.

En 20 setiembre de 1791 entró provisto por el rey don Pedro Andreu y Bonello, que murió en 6 febrero de 1809.

En 13 setiembre de 1817 entró provisto por el rey don Juan Ódena. Murió en 25 febrero de 1851.

[foli 174r]

Beneficio 4º.

4... de las Once Mil Vírgenes.

El ylustrísimo señor arzobispo don Arnaldo Cescomes, que lo era de esta santa yglesia en el año de 1345 fundó también este beneficio

en obsequio de las santas vírgenes Úrsula y compañeras en su altar y capilla que les mandó edificar, así como tenía fundado los tres anteriores, y también dejó el patronato a sus sucesores los señores arzobispos quienes lo presentan en sus meses.

En 1768 lo obtenía don Ygnacio Cerdà que murió en 11 enero de 1789.

En 9 setiembre de 1790 entró provisto por el rey don Tomás Canals que pasó a comensal en 1 febrero de 1799 provisto por el rey.

En 11 setiembre de 1799 entró don Domingo Gran, provisto por el rey, quien murió en 23 enero de 1804.

En 29 maio de 1804 entró por real provisión don Antonio Bada. Murió en 21 de agosto de 1843.

[foli 175r]

Beneficio 5°.

5... de San Martín obispo.

Fue este beneficio fundado por ylustrísimo señor arzobispo don Guillermo de Rocabertí en el año 1315. Es presbiteral por ley de fundación, pues manda el fundador se presente a un presbítero o a uno que pueda serlo dentro el año. El patronato era de los señores arzobispos. Señala varias obligaciones al obtentor. Vide la fundación en el libro de Villaseca pàgina 5. Hoy día lo presenta el canónigo que está de turno.

En 1768 obtenía este beneficio don José Bober que murió en 23 maio de 1795 y lo obtenía desde 1744. Fue presentado por el muy ylustre cabildo.

En 20 abril de 1796 entró por real provisión don José Pagès, quien pasó a beneficiado de Alforja, después a canónigo de Àger y últimamente a penitenciario de Tortosa.

En 13 setiembre de 1798 entró don Juan Sarran presentado por el canónigo Urquia a quien cayó por suerte el turno por haber vacado el beneficio en el mes de setiembre.

En 29 agosto de 1828 entró don Juan Cisteré, clérigo, presentado por don Ventura Font, canónigo turnario que era en el turno de beneficios por haber vacado en el mes de junio por auto de la curia eclesiástica, a causa de no haber comparecido a residirlo don Juan Sarran que lo obtenía.

[foli 176r]

Beneficio 6°.

6... de San Martín.

Parece que este beneficio fue instituido por el señor arcediano de Villaseca don Gaufredo de Biure, que murió en 5 mayo de 1334, pues el necrologio de esta santa yglesia en este día trahe la muerte de dicho señor, y añade "instituit unam capellaniam Sancti Martini" y como de los demás títulos de la yglesia bajo dicha invocación se

ha encontrado ya su fundador; es muy probable que el de este beneficio, que quedaba en blanco por ignorarse, sea el que va dicho. Vide dit necrologi pàgina 33.

En 1768 lo obtenía don Antonio Pastor desde 13 agosto de 1760 por real provisión y antes de él lo obtuvo don Miguel Cornet que murió en 25 noviembre de 1758. Murió Pastor en 8 enero de 1808 después de haber pasado a comensal por real provisión en 16 maio de 1806.

En 16 enero de 1807 entró por real provisión don José Oliva. Murió en 13 abril de 1833.

En 2 setiembre de 1833 entró por real provisión don Pablo Palau, clérigo, catedrático del triudio de esta ciudad.

[foli 177r]

Beneficio 7°.

7... de la Ymaculada Concepción de Nuestra Señora.

Este beneficio fue fundado en 17 abril de 1374 por un comensal llamado don Pedro Juan Francesch. Es de patronato del muy ylustre cabildo en los meses ordinarios.

En 1768 obtenía este beneficio desde 2 octubre de 1744 don Pablo Plana, quien murió en 6 agosto de 1799.

En 24 abril de 1801 entró provisto por el rey don Pablo Rabassa. Murió en 7 de marzo de 1847.

[foli 178r]

Beneficio 8°.

8... de la Asunción de Nuestra Señora.

Este beneficio fue fundado por don Bernardo Mayler o de Marcellario, cura párroco de Querol. Es de patronato de los parroquiales de esta santa yglesia en los meses ordinarios.

En 1768 lo obtenía don Andrés Ripoll, que murió en 6 abril de 1791.

En 29 noviembre de 1791 entró por real provisión don Francisco Majó, que pasó a comensal provisto por el rey en 21 agosto de 1816.

En 23 setiembre de 1825 entró por real provisión don José Anguela, vicario.

[foli 179r]

Beneficio 9°.

9... de San Ambrosio.

Doña N. de Púrpura y un cura párroco de Ulldemolins fundaron este beneficio. El patronato de él es del cabildo que lo presenta en sus meses a quien le place.

En 1768 lo obtenía desde 13 enero de 1745 don José Bertran, quien pasó a comensal en 20 maio de 1796.

En 10 enero de 1797 entró provisto por el rey don Rafael Gallí, que pasó a comensal en 23 agosto de 1801.

En 4 febrero de 1802 entró por real provisión don José Gallí, quien renunció el tal beneficio.

En 24 maio de 1806 entró por real provisión don Francisco Ruiz. Murió en 25 de abril de 1844.

[foli 180r]

Beneficio 10.

10... de San Blas 2º.

Este beneficio segundo de San Blas (el primero fue suprimido por la nueva planta de la yglesia) fue fundado por Benito Solsina en 1362, junto con otros de igual invocación. Por ley de fundación debe presentarse dentro un mes. El patronato lo dejó al cabildo. Vide libro Villaseca página 18. En el día presenta este beneficio el señor hospitalero.

En 1768 lo obtenía desde 16 junio de 1752 don Ygnacio Oliva. Antes de él lo obtuvo don Pablo Puig, y en 1559 lo obtenía don Juan Terés que después fue arzobispo de esta santa yglesia. Murió don Ygnacio Oliva en 21 noviembre de 1800.

En 15 maio de 1803 entró por real provisión don Magín Escolà, que en 2 diciembre de 1814 pasó a comensal.

En 4 diciembre de 1814 entró presentado por el señor hospitalero don José Fondera, que en 24 agosto de 1816 pasó a comensal por real provisión.

En 1 diciembre año 1825 entró provisto por el rey don José Mont-[foli 180v]-serrat, rector de Pira. Murió en 1 noviembre de 1830.

En 12 abril de 1831 entró provisto por su magestad el doctor don Juan Solés, presbítero, catedrático del seminario tridentino de esta ciudad.

En 7 diciembre de 1833 entró don Magín Güell, presbítero catedrático del seminario tridentino, provisto por su magestad. Murió en 17 mayo de 1838.

[foli 181r]

Beneficio 11º.

11... de San Blas 3º.

Fue este beneficio como el anterior fundado por Benito o Bernardo Solcina de Villaseca, bajo la misma institución que se hallará en el citado libro Villaseca página 18. El patronato es como el otro del muy ylustre cabildo pero lo presenta el señor hospitalero.

En 1768 obtenía este beneficio don Pedro Pablo Gran que murió en 18 noviembre de 1789.

En 28 noviembre de 1791 entró por real provisión don Juan Andreu quien pasó a la canongía lectoral de Tortosa.

En 30 octubre de 1802 entró por real provisión don José Martí que murió en 16 junio de 1809.

En 3 julio de 1809 entró presentado por el señor hospitalero don José Ribera, que murió asesinado en la entrada de los franceses en 28 junio de 1811.

En 22 diciembre de 1814 entró presentado por el señor hospitalero [foli 181v]-talero don José Figueras, que pasó a rector de Vallclara y renunció al beneficio en diciembre de 1824.

En 13 enero de 1825 entró presentado por el señor hospitalero don Antonio Serret, clérigo, quien pasó a la rectoría de Pondarmentera, provisto por su magestad en 1830.

En 12 octubre de 1830 entró provisto por su magestad por derecho de resulta el doctor don Antonio Carbó y Florensa, pues si bien su magestad lo tenía antes presentado al mismo José Figueras que ya lo había obtenido no tubo efecto esta presentación por haber muerto dicho señor Figueras antes de tomar posesión del dicho beneficio.

En 21 diciembre de 1832 entró provisto por su majestad la reyna don José Abelló, catedrático de Tarragona, por haber sido provisto de una comensalía don Antonio Carbó. Murió en 17 agosto de 1839 en Aulesa.

[foli 182r]

Beneficio 12.

12... de San Juan Bautista.

Este beneficio fue fundado por Berenguer Albió en marzo de 1374. Dexó su patronato a los consiliarios y procurador de la confraría de Santa Tecla y San Pablo. Extinguida esta cofradía, pretendió el muy ylustre cabildo tocarle a él el derecho de patronato, por la muy poderosa razón de que venía él llamado por el fundador, después de los arriba dichos siempre que ellos no presentasen dentro diez días. El señor arzobispo pretendía también el tal patronato como sucesor legítimo en esto de la cofradía ecstinguida. Para evitar un pleyto concordaron las dos partes que en lo sucesivo fuese alternativo el patronato, debiendo la vez que toque presentar al cabildo dentro diez días presentarlo como se previene en la fundación. Esta se hallará en el libro Villaseca página 21 y la concordia que firmaron arzobispo y cabildo se hallará un exemplar en la secretaría de su ylustrísima y otro en las resoluciones capitulares de octubre de 1824 página 185.

En 1768 obtenía este beneficio don Pablo Aragonès por renuncia que hizo don Ygnacio Escolà. Lo obtenía A-[foli 182v]-ragonès desde 8 julio de 1752 quien pasó a comensal en 12 febrero de 1784 provisto por el rey.

En 27 setiembre de 1788 entró por real provisión don Pablo Espinach quien murió en 2 noviembre de 1803.

En 22 agosto de 1804 entró por real provisión don José Pujol que pasó a canónigo lectoral de esta yglesia en 1 marzo de 1824.

En 16 octubre de 1824 entró don Estevan Verdaguer, presentado en esta vacante por el señor arzobispo, en virtud de la concordia hecha con el cabildo y sorteo que medió para abrir la alternativa. En otra vacante tocará la presentación al cabildo. En 16 junio de 1835 pasó a canónigo de esta santa yglesia dicho Verdaguer.

En 8 julio de 1835 entró José Bergalló, clérigo, presentado en esta vacante por el cabildo, por su turnario don Domingo Sala.

[foli 183r]

Beneficio 13°.

13...de San Estevan 2°.

Este beneficio segundo de San Estevan (el primero y tercero fueron suprimidos con el nuevo plan) fue fundado por un comensal de esta yglesia llamado Ramón Blader en 1368. Su patronato es de la cofradía de presbíteros, como es de ver de su testamento que otorgó en 24 agosto de 1368, pero en meses reservados es del rey.

En 1768 lo obtenía don Pedro Juan Aubia desde 31 diciembre de 1757 que murió en 17 setiembre de 1796.

En 15 enero de 1798 entró don José Verdura que murió en 24 marzo de 1822.

En 11 junio de 1824 entró presentado por la cofradía de presbíteros, don Ramón Capdevila, vicario perpetuo que era.

En 12 abril de 1831 entró don Antonio Gatell, presbítero catedralítico del tridentino, provisto por su magestad por haber pasado a beneficiado de la Selva el anterior.

[foli 184r]

Beneficio 14°.

14...de San Jaime.

Fundó este beneficio don Guillermo de Castellet, y es de patronato del muy ylustre cabildo en los meses ordinarios.

En 1768 lo obtenía desde 8 noviembre de 1763 don Gerónimo Rossich por real provisión y muerte de don Antonio Martorell en 23 maio de 1761. Murió Rossich en 18 abril de 1809.

En 12 noviembre de 1825 entró por real provisión don Manuel Roig, presbítero. Murió en 2 febrero de 1833.

En 2 setiembre de 1833 entró por real provisión don Francisco Nadal, clérigo, monge de esta santa yglesia.

[foli 185r]

Beneficio 15°.

15... de San Fructuoso 1°.

Fue fundado por el señor don Juan de Aragón, arzobispo de esta santa yglesia y es su patronato de los señores arzobispos en seis meses.

En 1768 obtenía este beneficio don Bernardo Vives que murió en 19 setiembre de 1787.

En 27 setiembre de 1787 entró provisto por el señor arzobispo Armañà don Bartolomé Soler quien en 27 setiembre de 1794 pasó a deán de esta santa yglesia.

En 5 enero de 1795 entró presentado por el mismo señor arzobispo don José Antonio Bertran, quien pasó a un beneficio de Alforja en marzo de 1800.

En 16 maio de 1801 entró presentado por el mismo señor arzobispo Armañà don Pedro Soler que pasó a comensal en 24 agost de 1816 provisto por el rey.

En 11 noviembre de 1825 entró por real provisión don Magín Alemañ.

[foli 186r]

Beneficio 16°.

16... de San Fructuoso 2°.

Este beneficio como el anterior fundado por el señor don Juan de Aragón, arzobispo, y su patronato es también de sus sucesores los señores arzobispos.

En 1768 lo obtenía don José Martí que murió en 24 diciembre de 1791.

En 17 junio de 1792 entró provisto por el señor arzobispo Armañà don Luis Soler y Armañà. Murió en 24 julio de 1853.

[foli 187r]

Beneficio 17°.

17... de Nuestra Señora en su Asunción.

Fue este beneficio fundado en el altar de la Asunción de Nuestra Señora por Jaime Pastor de Falcet en 1367 quien dejó el patronato activo de dicho beneficio a sus herederos, con la obligación de presentarlo en las vacantes dentro tres meses, y el pasivo a los de su familia. Vide la fundación en el libro Villaseca folio 35. Hoy día es de patronato del señor hospitalero.

En 1768 lo obtenía desde 2 maio de 1765 don Juan Vallmitjana que pasó a comensal en 18 junio de 1794.

En 18 junio de 1794 entró presentado por el señor hospitalero Vilallonga don Pablo Domingo Arnau, quien en 9 agosto de 1806 pasó a canónigo doctoral de esta yglesia.

En 5 octubre de 1807 entró por real provisión don Benito Roger.

[foli 188r]

Beneficio 18°.

18... de San Volusiano.

Don Guillermo de Ferrer instituyó este beneficio en abril de 1[...] por medio de su apoderado el reverendo Juan Antonio Roig. El patronato era de la dignidad de cabíscol y estinguida esta por el nuevo plan de la yglesia ha pasado al canónigo que rehúne sus de-

rechos que regularmente es el tercero en antigüedad. El obtentor de este beneficio tiene la obligación de dar candelas a los que asisten al lavatorio el Jueves Santo por fundación de Gaufredo de Cruillas deán de esta yglesia. Vide necrologium die 1 julii, página 44.

En 1768 lo obtenía don Tomás Martí que murió en marzo de 1788.

En 21 abril de 1788 por muerte de dicho don Tomás Martí entró don Antonio Francisco de Ferrer.

En 20 julio de 1802 entró, presentado por el canónigo don Manuel Llopis, quien en 20 junio de 1808 pasó a canónigo de esta santa yglesia.

En 20 junio de 1808 entró don Francisco Canals, presentado por su tío canónigo tercero que era en antigüedad. Murió en 24 marzo de 1853.

[foli 189r]

Beneficio 19°.

19... de Santa Elisabeth.

Músico.

Fue fundado por el ylustrísimo señor don Juan de Aragón, arzobispo de esta santa yglesia. Es otro de los beneficios aplicados a un músico de voz por el nuevo plan de la yglesia y por lo mismo de provisión del cabildo en todos los meses mediante concurso.

En 1768 lo obtenía don Manuel Rubinat.

En 29 enero de 1784 entró don Vicente Hernández, músico que en 2 setiembre de 1815 pasó a otro beneficio de voz.

En 24 diciembre de 1818 entró don Pablo Pellicer, clérigo.

[foli 190r.]

Beneficio 20.

20... de Santa Elisabeth.

Este beneficio fue instituido por la reyna de Aragón, doña Violante, y es de patronato del señor enfermero.

En 1768 lo obtenía desde 24 diciembre de 1761 don Francisco Gabella, quien murió en 10 setiembre de 1800.

En 19 setiembre de 1800 entró don José Ribera, que murió en 4 enero de 1818, presentado por el señor enfermero Plana.

En 21 diciembre de 1825 entró por real provisión don Ramón Vidal, dejando la comensalía de chantre que obtenía.

[foli 191r]

Beneficio 21.

21... de San Salvador.

Músico.

Fue este beneficio fundado por el ylustre don Juan Pons, canónigo de esta santa yglesia. Por el nuevo plan fue este beneficio aplicado a un músico de voz y es por lo mismo de presentación del

muy ylustre cabildo en todos los meses mediante concurso, como los otros siete destinados también para músicos.

En 1768 obtenía este beneficio desde 1736 don Tomás Pedrol.

En 5 julio de 1784 entró por músico don Antonio Ràfols, quien murió en 6 julio de 1830.

En 22 octubre de 1830 entró por músico de voz don Pedro Reguer clérigo, de primer colado por el ordinario. Murió en 3 mayo de 1845.

[foli 192]

Beneficio 22.

22...de San Juan Bautista.

Músico.

También es este beneficio otro de los ocho destinados para músicos de voz por el nuevo plan de la yglesia. Fue fundado por Guillermo Armengol y lo presenta el muy ylustre cabildo en todos los meses previo concurso.

En 1768 lo obtenía don Vicente Mateu alias Rull que murió en 14 junio de 1785.

En 17 enero de 1786 entró por músico de voz don Miguel Esplugas, quien pasó a comensal en 16 julio de 1825.

En 5 noviembre de 1825 entró don José Antonio Pellicer, clérigo.

[foli 193r]

Beneficio 23.

23... de San Juan Bautista.

Músico.

Es también este beneficio otro de los ocho destinados para músicos de voz por la nueva planta de la yglesia. Era de patronato del señor hospitalero pero ahora lo es del muy ylustre cabildo en todos los meses previos concursos. Fue fundado por un tal Jaime Vidal.

En 1768 lo obtenía don José Molas que murió en 9 setiembre de 1784.

En 17 enero de 1785 entró por músico don Manuel Boffill quien fue violentamente muerto por los franceses en la entrada que hicieron en esta ciudad en 28 junio de 1811.

En 28 maio de 1816 entró don Tadeo Llombart, músico.

[foli 194]

Beneficio 24.

24... de San Pedro.

Músico.

Fue fundado por un tal Jaime Guiu. Es otro de los ocho destinados a músicos de voz por la nueva planta y por lo mismo de provisión del muy ylustre cabildo en todos los meses mediante oposición.

Quizás el fundador fue Raimunda de Garidells pues en el necrologio de esta santa yglesia el día 8 de mayo en que anuncia su

muerte se dice “instituit capellaniam in capella Sancti Petri huius ecclesie.” Vide dit necrologi página 33.

En 1768 lo obtenía don Francisco Martí.

En 20 abril de 1785 entró músico de voz don Tomás Granada, quien en 2 diciembre de 1814 pasó a una comensalía de chantre de coro.

En 2 setiembre de 1815 entró músico de voz don Vicente Hernández que murió en 13 marzo de 1837.

[foli 195r]

Beneficio 25.

25... de Nuestra Señora dels presbíteros.

Músico.

Este beneficio fue instituido por la cofradía de presbíteros de esta santa yglesia. Es de los ocho aplicados a músico de voz y lo presenta siempre el muy ylustre cabildo mediante concurso.

En 1768 obtenía este beneficio don José Carbonell que murió en 20 julio de 1780.

En 15 noviembre de 1785 entró músico de voz don José Segura quien murió en 9 abril de 1809.

En 12 agosto de 1809 entró músico de voz don Juan Capella que pasó de músico a las descalzas reales de Madrid.

En 1 maio de 1816 entró músico de voz don Estevan Borrell que pasó de músico a Tortosa en marzo de 1825.

En 5 diciembre de 1825 entró de músico de voz don Joaquín Coderch, clérigo.

[foli 196r]

Beneficio 26.

26... de Santa Magdalena.

Músico.

Fundó este beneficio Guillermo Desvillar. Es también otro de los ocho destinados a músicos de voz por el plan nuevo de la yglesia y por lo mismo es de presentación del muy ylustre cabildo en todos los meses mediante concurso.

En 1768 lo obtenía don José Pastor, que murió en 19 febrero de 1783.

En 7 julio de 1783 entró músico de voz don Antonio Tarrés, quien murió en 9 marzo de 1809.

En 28 setiembre de 1809 entró músico de voz don Antonio Oliva quien lo renunció.

En 15 setiembre de 1814 entró músico de voz don Francisco Pons.

[foli 197r]

Beneficio 27.

27... de San Miguel 1º y 2º.

Estos beneficios están unidos por la nueva planta en uno solo.

Los fundó don Guillelmo Botzom, señor arcediano de San Lorenzo. El patronato activo es del muy ylustre cabildo y el pasivo para personas de determinado linaje. Eran antes cuatro beneficios bajo la misma invocación y por dicha nueva planta y posterior decreto del ylustrísimo señor arzobispo Armaña quedaron reducidos a dos. Son beneficios presbiterales o que deben presentarse a presbíteros por ley del fundador. Vide la fundación en el libro Villaseca página 28r.

En 1768 obtenía este beneficio don Bruno March, beneficiado que era desde 5 maio de 1736 y murió en 20 junio de 1796.

En 10 octubre de 1797 entró don Juan Veciana, quien murió en julio de 1811 de las heridas le dieron los franceses en su entrada a esta ciudad en 28 junio de aquel año. Fue presentado por el reverendo ordinario jure devolutionis, después de haberse declarado por el tribunal eclesiástico nula la presentación que había hecho el cabildo a Bruno March y Ferrater, por no tener las calidades prevenidas por ley de fundación, y no ser admisible la oposición jure proprio que había hecho Bruno March y Sardá por su notoria incapacidad. Según es de ver en la sentencia que dio dicho tribunal eclesiástico en 4 setiembre de 1797.

En 2 jener de 1827 entró don Ventura Reguer comensal chantre que era. Fue presentado por el ordinario jure devolutionis. Murió en [foli 197v] tres de mayo de 1845.

[foli 198r]

Beneficio 28.

28... de San Miguel 3º y 4º.

Estos dos beneficios que eran antes del nuevo plan quedaron por este reducidos a solo uno. Fueron fundados por el mismo que los anteriores a los que son iguales en todo.

En 1768 lo obtenía don Agustín March que murió en 9 octubre de 1806.

En 14 agosto de 1807 entró provisto por el cabildo don Bruno March quien murió violentamente en la terrible entrada de los franceses a esta ciudad en 28 junio de 1811.

En 19 marzo de 1815 entró provisto por el cabildo don Francisco Cadens, clérigo. El vicario general don Joaquín Tarín con auto de 16 setiembre de 1817 declaró nulas la presente colación y posesión le había dado el cabildo por no haber antes publicado edictos llamando a los que podían tener derecho en el patronato pasivo. A consecuencia los publicó el tribunal y después adjudicó y coló dicho señor Tarín el beneficio [foli 198v] al mismo don Francisco Cadens. Resistiose el cabildo a dar nueva posesión al provisto y por comisión de dicho señor vicario general se la dio el parroquial don Pablo Llanes asistiendo el notario de la curia en 9 octubre de 1817. Murió en 7 noviembre de 1842.

[foli 199r]

De patronato mixto hay 3 y son.

Beneficio 29.

29... de San Martín, San Pablo y Santa Tecla.

Por haber muerto el obtentor del beneficio de San Pablo y Santa Tecla, que lo era don Ysidro Llaurador, antes que el obtentor del de San Martín obispo, quedó aquel beneficio unido a este, según lo dispuesto en el nuevo plan en la persona de don José Solanellas. Muerto Solanellas en 6 agosto de 1809 se echaron suertes para abrir la alternativa que había de seguir después perpetuamente en todas las presentaciones. El patronato del beneficio de San Pablo y Santa Tecla fundado por Bernardo Solivella, era de la cofradía llamada dels assahonadors que hoy no ecsiste. El del beneficio de San Martín obispo fundado por don Pedro Hortonedá, comensal de esta yglesia, era de los parroquiales de la misma, quienes se crehe lo tienen libre. Hechadas pues suertes tocó en la primera vacante después de la unión de los dos beneficios presentar al beneficio unido a los patronos del de San Pablo y Santa Tecla, quienes no habiendo presentado después de pasados nueve meses, se declaró devoluto al ordinario el derecho de presentar, quien lo presentó a don Antonio Arnalich.

En 28 junio de 1810 obtuvo este beneficio presentado por el ordinario como devoluto don Antonio Arnalich, clérigo, por muerte de don José Solanellas, beneficiado que era del de San Martín desde 13 diciembre de 1765. Murió en 6 agosto de 1809 Solanellas y des 12 enero de 1781 en que murió don Ysidro Llaurador había reunido en si el beneficio de San Pablo y Santa Tecla que obtenía.

[foli 200r]

Beneficio 30.

30... de San Nicolás y Santa Catilina, unido al de San Jaime.

El primero fue fundado en la capilla de Santa Tecla la vieja que está en el cementerio por un tal Rosanes y don Jaime Campaner, canónigo. El patronato es de los síndicos del cabildo, del arcediano mayor, prior de dominicos y regidor primero, quienes deben presentarlo a uno del linaje de Campaner. El patronato del segundo del conde de Llar y de las monjas Magdalenas de Barcelona alternativa-mente a quienes se crehe libre el patronato pasivo. Por muerte de don Estevan Mandri en 14 diciembre de 1781 quedó el beneficio de San Jaime unido al otro en la persona de don Juan Antonio Roig que obtenía el primero desde 21 abril de 1744, resultando de los dos uno solo según lo dispuesto en el nuevo plan, y decreto del señor arzobispo Armañà. Verificada la muerte de Roig en 29 agosto de 1804 se echaron suertes por ser la primera vacante entre los patronos de los dos beneficios para la apertura de la alternativa y cayó la suerte a los patronos del de San Jaime y por la alternativa al señor conde

de Llar que es la casa de Planella de Barcelona y la condesa viuda lo presentó a don Mathías Prims.

En 2 maio de 1805 entró don Mathías Prims presentado por la condesa viuda de Llar por haberle tocado la suerte en la alternativa y estar de turno respecto de su compatrono. Murió en 31 diciembre de 1839.

[foli 201r]

Beneficio 31.

31...de Nuestra Señora de los Sastres y Nuestra Señora y San Gabriel.

El primero de estos beneficios fue fundado por Pedro Poch. Su patronato activo es del parroquial antiquior y del procurador de la cofradía de los Sastres, y el pasivo de un pariente del fundador, y en su defecto de un hijo de maestro sastre.

El patronato activo del otro es de las monjas Magdalenas de Barcelona y del señor conde de Llar que en el día es la casa de Planella de aquella ciudad, alternativamente, y el pasivo se crehe libre. Como por el nuevo plan estos dos beneficios se unieron y redujeron a solo uno, cuando el que obtenía el segundo que fue don Juan Tomassino, beneficiado que era desde 8 febrero de 1733, pasó a comensal, que fue en 23 setiembre de 1799, este beneficio segundo quedó unido al primero en la forma de don Simón Martorell que obtenía el tal beneficio desde 10 enero de 1752. Este murió en 24 enero de 1800 y entonces se pasó al sorteo para ver a cuales patronos tocaría la presentación en esta primera vacante después de la unión, y tocó la suerte a los del beneficio de Nuestra Señora y San Gabriel, y por alternativa entre ellos lo presentaron las monjas Magdalenas de Barcelona a don Manuel Domingo. La condesa de Llar lo presentó también a don Mathías Prims, pero con sentencia del tribunal de 30 julio de 1802 fue adjudicado al primero por haberse declarado estar las monjas de turno en esta vacante.

En 1 agosto de 1802 entró el primero después de la unión de los dos beneficios don Manuel Domingo presentado por las monjas Magdalenas de Barcelona. Murió en 14 marzo de 1836.

En 28 abril de 1837 entró en dicho beneficio don Francisco Martorell, cura párroco que era de la Argentera en esta diócesis. Presentado por los patronos del [foli 201v] beneficio de Nuestra Señora de los Sastres (a quienes tocaba el derecho de presentar en esta vacante) don Vicente Llaurador hijo de sastre, compareció dicho Martorell en causa pretendiendo el tal beneficio como llamado por el fundador, y efectivamente así se le fue adjudicado por el señor vicario general en 1 de julio de 1836, pero el día 28 de abril siguiente no tomó posesión. Murió en 27 de enero de 1847.

[foli 202r]

Los que siguen son de patronato laical. Son 9.

Beneficio 32.

32... de Nuestra Señora de la Piedad, San Antonio y San Juan unido al de San Bernardo.

El primero fue fundado por Antonio Poblet en 25 setiembre de 1537. El patronato activo es de Gerónimo Picayre y sus descendientes y el pasivo de un clérigo del linage de los padres del fundador. El segundo fue fundado por el reverendo Bernardo Estalella en 28 enero de 1623 y su patronato es de los sobrinos del fundador. Por muerte de don Tomás Queralt que obtenía el segundo beneficio en 1768 quedó unido al otro que lo obtenía don Matheo Claramunt desde 20 febrero de 1747, en virtud de lo dispuesto en el nuevo plan. Muerto Claramunt en 11 enero de 1810 se procedió al sorteo para la apertura de la alternativa entre los patronos de uno y otro beneficio, por ser esta la primera vacante después de la unión, y cayó la suerte a favor de los patronos del segundo pero no habiendo presentado después de algunos meses se declaró devuelto al ordinario, y lo presentó el señor arzobispo Mon a don Juan Contijoch.

En 22 noviembre de 1810 entró presentado por el ordinario por derecho de devolución don Juan Contijoch, que murió en 15 enero de 1823.

En 5 julio de 1826 entró don José Antonio Dalmau, clérigo de Tarragona, a quien por sentencia del tribunal eclesiástico se le adjudicó el referido beneficio como descendiente del fundador del de San Bernardo don Bernardo Estalella que estaba en turno en esta vacante. Hizo oposición al tal beneficio jure proprio.

[foli 203r]

Beneficio 33.

33... de San Lucas y Santa Bárbara unidos.

El primero de estos beneficios fue fundado por la cofradía de San Lucas que ahora es colegio de procuradores, al que están agregados los abogados y se titula colegio de San Lucas. A dicho colegio pertenece el patronato activo de este beneficio que se dice tenerlo libre, aunque se practica presentarlo al hijo de colegiado.

El de Santa Bárbara fue fundado por el reverendo Ferran Gomar, presbítero. El patronato activo es del ante dicho colegio de San Lucas, y el pasivo de los del linage de los padres del fundador, pero, o por falta de estos, o por algún otro motivo que se ignora se observa que se presenta este beneficio como el otro a hijo de colegiado. Por muerte de don José Morera, que obtenía este beneficio en 1768 quedó unido al primero en la persona de don José Artigas que lo obtenía desde 1763, muerto Artigas en 20 marzo de 1809 no hubo necesidad de sorteo respecto de ser el colegio de San Lucas patrón

de los dos, y así unidos dichos beneficios en uno solo en fuerza del nuevo plan y decretos del señor Armañà lo presentó dicho colegio.

En 12 agosto de 1809 entró presentado por el colegio de San Lucas don Ramón Montaner, que murió en Mallorca en 17 febrero de 1812.

En 4 abril de 1816 entró presentado por el mismo colegio don Pedro Juan Bofarull. Renunció en 1826.

En 7 abril de 1827 entró don Luis Güell, clérigo, presentado por el colegio de escribanos. Murió en 26 setiembre de 1836.

[foli 204r]

Beneficio 34.

34... de Corpore Christi unido al de Santa Susana.

El primero de estos beneficios fue fundado por Alemanda de Queralt y su patronato es de los condes de Santa Coloma que lo presentan libremente.

El de Santa Susana fue fundado por el comensal don Bernardo Desgrau. El patronato así activo como pasivo es de los parientes más próximos del fundador. En 1768 obtenía este beneficio don Mathías Mestre a quien por devoluto lo había presentado el señor Lario, y por su muerte quedó unido al otro beneficio que obtenía don Antonio Arnabat, quedando un solo beneficio en virtud del nuevo plan y decreto del señor Armañà. Muerto el reverendo Arnabat en 24 diciembre de 1817 se procedió al sorteo para la apertura de la alternativa que había de seguir en adelante entre los patronos, y tocó la suerte a los patronos del de Santa Susana. Se les llamó por edicto y no habiendo comparecido a usar de su derecho dentro el termino de la ley lo presentó por devoluto el señor arzobispo Bergoza.

En 14 diciembre de 1818 entró don José Burgos, familiar del señor arzobispo don Antonio Bergoza a quien lo presentó por devoluto. En 1819 se ausentó de la yglesia y motivó el que se formase expediente en la curia del vicariato en vista del cual el vicario general don Francisco Garzón con auto de 26 maio de 1825 le privó de dicho beneficio y lo dio por vacante.

En 12 enero de 1826 entró don Benito Puig, clérigo colegial de Barcelona, presentado por el señor conde de Santa Coloma, patrón en esta vacante, y en 30 octubre de 1832 hizo formal renuncia en curia de tal beneficio.

En 20 mayo de 1833 entró don Mariano Faro, clérigo presentado por [foli 204v] el señor arzobispo por derecho de devolución. Murió en 3 julio de 1835.

En 9 mayo de 1837 entró don José Brull, minorista, presentado por el señor conde de Santa Coloma como patrón del beneficio de Corpore Christi, turnario en esta vacante.

[foli 205r]

Beneficio 35.

35... de San Onofre y San Jorge unidos.

El primero de estos beneficios fue fundado en 9 octubre del año 1513 por el comensal don Juan Casas. El patronato activo es de los cónsules hoy regidores de esta ciudad y el pasivo de un monacillo de voz de esta santa yglesia.

El de San Jorge fue fundado en 29 julio de 1410 por don Berenguer Sagarriga. El patronato es de Bartholomé Requesens y sus sucesores, junto con los cónsules o regidores de esta ciudad, quienes deben presentarlo a un clérigo de su linage. Obtenía este beneficio en 1768 don Miguel Bru que murió en 3 junio de 1789, y desde este día quedó unido al otro beneficio de San Onofre que obtenía don José Domingo desde 5 julio de 1760 en virtud del nuevo plan, resultando un solo beneficio de los dos. Muertos don José Domingo en 13 abril de 1797 se executó el sorteo prevenido para la apertura de la alternativa que debía seguir en adelante entre los patronos de los dos beneficios y tocó presentarlos a los patronos del de San Onofre.

En 12 junio de 1797 entró presentado por los patronos del de San Onofre don Magín Ferrer que fue muerto en 28 junio de 1811 por los franceses.

En 18 marzo de 1815 entró presentado por los patronos del de San Jorge don Mariano Rabassa.

[foli 206r]

Beneficio 36.

36... de Nuestra Señora y San Simeón, unido al de San Jorge y San Bartholomé.

El primero de estos beneficios fue fundado por don Galcerán de Montoliu en 1 julio de 1328. El patronato es de los herederos y sucesores del fundador.

El segundo fue fundado por don Berenguer Sagarriga comensal en 29 julio de 1410. Su patronato activo es de don Bartholomé Requesens y sus sucesores, con los cónsules hoy regidores de esta ciudad. Obtenía este beneficio en 1768 don Ygnacio Llagostera que murió en 1784 y desde entonces quedó este beneficio unido al otro de Nuestra Señora y San Simeón que obtenía don José Graells desde 15 octubre de 1746 formando ya un solo beneficio en virtud de lo dispuesto por el nuevo plan. Muerto Graells en 2 febrero de 1803 se executó el sorteo prevenido para abrir la alternativa que debía seguir en las demás presentaciones y tocó presentar a los patronos o patrón del beneficio de Nuestra Señora y San Simeón que lo era don Plácido de Montoliu.

En 5 junio de 1803 entró presentado por don Placido Montoliu como patrón del beneficio de Nuestra Señora y San Simeón a quien

cayó la suerte don Lorenzo Miró que murió en Palma en 181[...].

En 19 abril de 1815 entró presentado por los regidores de Tarragona don Miguel Morató vicario de Albolí. Murió en 20 diciembre de 1847.

[foli 207r]

Beneficio 37.

37... de San Simón y Judas unido al de San Mauricio.

El primero de estos beneficios fue fundado por el señor obispo de Barcelona don Simón Salvador en 5 mayo de 1444 que murió en Roma en 1445. Dexó el patronato tanto activo como pasivo a sus más próximos parientes e cuya clase se hallaron los de la casa de Cervera de [...] puesto que con sentencia del tribunal eclesiástico de Tarragona de 15 diciembre de 1800 se declaró subsistente la presentación que de este beneficio hizo don José Cervera y Altamiras, presbítero beneficiado que era de Santa María del Mar de Barcelona, quien antes había obtenido este mismo beneficio.

El otro de San Mauricio fue fundado por don Juan Torrell, rector de [...] en 4 noviembre de 1566. El patronato así activo como pasivo es de los sobrinos del fundador. Obtenía este beneficio en 1768 don Juan Llaberia y por su muerte quedó perpetuamente unido al primero en la persona de don José Cervera que lo obtenía formando uno solo de los dos, en virtud de lo dispuesto en el nuevo plan, y decretos del señor Armañà. Don José Cervera renunció después este beneficio ya unido y se pasó al sorteo prevenido para abrir la alternativa que debía seguir después entre los patronatos de dichos dos beneficios. Cayó la suerte a favor de los de San Mauricio y presentaron.

En 17 junio de 1792 entró por renuncia de don José Cervera, don Juan Guinart, presentado por los patronos del de San Mauricio, quien renunció también este beneficio en diciembre de 1797.

En 16 diciembre de 1800 entró don Pablo Mata presentado por don José Cervera y Altamiras, como patrón del beneficio de San Simón y Judas que [foli 207v] antes había obtenido y con auto de 15 de dichos mes y año declaró el tribunal subsistente dicha presentación y patronato. Murió en 8 de mayo de 1838.

[foli 208r]

Beneficio 38.

38... de San Nicolás y Santa Catilina y de Nuestra Señora y de San Simeón unidos.

El primero de estos beneficios fue fundado por don Arnaldo de Montoliu y su patronato es del señor marqués de Tamarid que lo tiene libre.

El de Nuestra Señora y San Simeón fue fundado por la cofradía dels Macips de Ribera a la que ha sucedido el gremio de horneros.

El patronato activo es de dicha cofradía hoy gremio, y el pasivo de un hornero o hijo de tal natural de Tarragona. En 1768 obtenía este beneficio don Rafael Montaña, hijo de hornero. Cuando murió este que fue en 7 agosto de 1770 quedó este beneficio unido perpetuamente al otro que obtenía don Jaime Garcia desde 4 agosto de 1762, quedando uno solo de los dos. Muerto Garcia en 14 setiembre de 1814 se procedió al sorteo para abrir la alternativa que debía seguir entre los patronos de los dos beneficios ya unidos, y cayó la suerte a favor de los del beneficio de Nuestra Señora y San Simeón. Este beneficio fue fundado en 24 noviembre de 1599 con escritura en poder de la escribanía pública y común de esta ciudad.

En 24 diciembre de 1866 entró presentado por el gremio de horneros en virtud del sorteo don Diego Espinach, hijo de hornero, el que renunció el beneficio.

En 10 abril de 1821 entró presentado por el marqués de Tamarid don Joaquín Jené, clérigo. Murió en 16 de marzo de 1845.

[foli 209r]

Beneficio 39.

39... del Santísimo Nombre de Jesús y de Nuestra Señora unidos.

El primero de estos beneficios fue fundado por Elisabeth Amer y por Gerónimo Oliver. El patronato activo es de las hermanas Olivers y sus descendientes, que son ahora los de casa don Francisco Calbet de Tarragona, y el pasivo es de un clérigo de su linage.

El de Nuestra Señora fue fundado por la cofradía de Sastres en el año de 1385. Su patronato activo es de dicha cofradía, y el pasivo de un hijo de maestro sastre cofrade. En 1768 obtenía este beneficio don Ygnacio Rovira, y por su muerte ocurrida en 30 octubre de 1789 quedó unido este beneficio perpetuamente unido al otro en la persona de don José Ribalta que lo obtenía desde 30 julio de 1748, según lo dispuesto por el nuevo plan y decretos del señor Armañà. Muerto Ribalta en 18 abril de 1806 se procedió al sorteo por ser la primera vacante después de la unión para abrir la alternativa que debía seguir después en todas las vacantes entre los patronos de los dos beneficios, y tocó presentar primeros los patronos del beneficio del Santísimo Nombre de Jesús, que justificó serlo don Francisco Antonio Calbet y Morenes de Tarragona que lo presentó.

En 10 enero de 1810 entró presentado por don Francisco Antonio Calbet en virtud del sorteo que se hizo. Dicho patrón del beneficio del Santísimo Nombre de Jesús don Francisco Bosch, que murió en 2 setiembre de 1822.

En 29 mayo de 1824 entró presentado por el gremio de Sastres don Vicente Mogor, presbítero.

[foli 210r]

Beneficio 40.

40... de San Cosme y San Damián y el de las Cinco Llagas unidos.

El primero de estos beneficios fue fundado por Luis Bertran *en abril de 1599 penes Sebastián Llagostera, escribano de Tarragona*.¹² El patronato activo fue declarado a favor de Agustín Pujol y María Pujol y Boada, consortes del lugar de [...] y el pasivo es de un clérigo del mismo linage.

El otro de las Cinco Llagas fue fundado por don Rafel de Montserrat, militar natural de la Selva en 23 noviembre de 1536. Dexó el patronato activo a sus descendientes que deben presentarlo a un presbítero o que pueda serlo dentro un año de su familia y linage. Dexó expresamente el derecho de colar este beneficio al muy ylustre cabildo y de aquí fue que habiendo colado inadvertidamente el señor vicario general don [...] a don José Cabeza le pasó el muy ylustre cabildo oficio en 16 de noviembre de 1824, advirtiéndole esta circunstancia para prevenir otra inadvertencia en lo sucesivo. *Vide resoluciones capitulares de 1824, folio 161*.¹³

Obtenía este beneficio en 1768 don Juan Santaella y por su muerte quedó unido perpetuamente al otro beneficio de los Santos Cosme y Damián que lo obtenía don Juan Bautista Pujol y Bohada en virtud de lo dispuesto en el nuevo plan. Muerto o renunciando don Juan Pujol, que era rector, se egecutó el sorteo para abrir la alternativa entre los patronos de los dos beneficios, y tocó la suerte en la 1ª vacante a los patronos del de las Cinco Llagas quienes lo presentaron.

En 25 agosto de 1794 entró presentado por los patronos del beneficio de las Cinco Llagas en virtud de sorteo por ser la primera vacante después de la unión don Pablo Valls que murió en 25 diciembre de 1796.

En 22 agosto de 1798 entró presentado por la casa de Pujol don Do-[foli 210v]-mingo Pujol que lo renunció en [...].

En 26 setiembre de 1808 entró presentado por la casa de Ferraté de Barcelona como descendiente de la de Montserrat de la Selva don José Antonio de Ycart, que pasó a la comensalía destinada para un maestro de ceremonias en 2 setiembre de 1816.

En 25 julio de 1817 entró presentado por la casa de Pujol don Miguel Soler, presbítero, que murió en Juneda en 23 de 1824.

En 18 noviembre de 1824 entró presentado por Antonio Ferrater y doña María Nogués hermanos de don José Cabeza, clérigo.

12. Text anotat al marge.

13. Text anotat al marge.

[foli 212r]

Estat dels titulars ha tingut la santa yglésia de Tarragona des de 17 mars de 1792 y que anirà tenint en lo successiu per antigüedat de possessió. Al marge se nota la mort o que deixaren de ser titulars.

Morí.

18 juny 1792.	Don Fructuós Llorens, coadjutor en 17 mars de 1733, canonge en 24 juliol de 1748, ardiaca major en 25 octubre de 1783.
20 juny 1796.	Don Bruno March, beneficiat en 5 maig de 1736.
21 mars 1797.	Don Anton Salas y Simó, beneficiat en 27 agost de 1740. Commensal en 27 setembre de dit any. Tesorer en 23 febrer de 1743.
23 maig 1793.	Don Joseph Bober, beneficiat en 9 mars de 1744.
22 agost 1804.	Don Juan Anton Roig, beneficiat en 21 abril de 1744.
1 febrer 1798.	Don Jaume Bertran, commensal en 12 maig de 1744.
6 agost 1799.	Don Pau Plana, beneficiat en 2 octubre de 1744.
11 octubre 1800.	Don Joseph Bertran, beneficiat en 13 janer de 1745.
2 febrer 1803.	Don Joseph Graells, beneficiat en 15 octubre de 1746.
11 janer 1810.	Don Matheu Claramunt, beneficiat en 20 febrer de 1747.
19 abril 1810.	Don Joseph Ribalta, beneficiat en 30 juliol de 1748.
16 novembre 1794.	Don Ramon Fouguet, canonge en 18 abril de 1750. Ardiaca de Vila-seca en 13 agost de 1789.
8 febrer 1795.	Don Jaume Ferrer, canonge en 20 juny de 1750.
23 janer 1806.	Don Francisco Sangenís, commensal en 16 desembre de 1751.
11 janer 1809.	Don Bonaventura Canals, commensal en 19 desembre de 1751, canonge en 20 maig de 1790.
24 janer 1800.	Don Simón Martorell, beneficiat en 10 janer de 1752.
21 novembre 1800.	Don Ygnasi Oliva, beneficiat en 16 juny de 1752.
11 maig 1795.	Don Ramon Rafiangel, commensal en 26 juny de 1752.
1 agost 1821.	Don Pau Aragonès, beneficiat en 8 juliol de 1752. Commensal en 12 febrer de 1788.
18 juliol 1798.	Don Joseph Montlleó, commensal en 30 setembre de 1752.

- 18 setembre 1796. Don Pere Joan Aubia, beneficiat en 31 octubre de 1757.
- 13 abril 1797. Don Joseph Domingo, beneficiat en 5 juliol de 1760.
- 8 janer 1808. Don Anton Pastor, beneficiat en 13 agost de 1760. Commensal en 16 maig de 1806.
- 28 juny 1811. Don Francisco Fuguet, commensal en 10 desembre de 1761.
- 6 desembre 1794. Don Joseph Soler, commensal en 24 desembre de 1761. Canonge en 9 agost de 1783.
- 10 setembre 1800. Don Francisco Gabella, beneficiat en 24 desembre de 1761.
- 14 setembre 1813. Don Jaume Garcia Tarragona, beneficiat en 4 agost de 1762.
- [foli 212v]
- 20 mars 1809. Don Joseph Artigas, beneficiat en 8 octubre de 1763.
- 18 abril 1809. Don Geroni Rossich, beneficiat en 8 novembre de 1763.
- 9 juny 1816. Don Juan Vallmitjana, beneficiat en 2 mars de 1765. Comensal en 18 juny de 1794.
- 31 mars 1808. Don Mariano Marí, commensal e 16 agost de 1765.
- 17 juny 1808. Don Pere Nolasco Plana, canonge en 21 setembre de 1765. Infermer en 12 novembre 1783.
- 31 janer 1806. Don Francisco Botines, beneficiat en 27 octubre de 1765. Canonge en 27 setembre de 1776.
- 9 juny de 1811. Don Joseph Anton Font, commensal en 20 novembre de 1765. Canonge en 9 agost de 1783. Ynfermer en 19 juny de 1808.
- 6 agost de 1809. Don Joseph Solanellas, beneficiat en 13 desembre de 1765.
- 11 agost 1805. Don Joseph Vilallonga, canonge en 10 janer de 1767. Hospitale en 25 octubre de 1783.
- 31 janer 1802. Don Rafel Vila, canonge en 7 juliol de 1769.
- 8 setembre 1818. Don Jaume Amill que murió en 8 enero de 1818, commensal parroquial en 26 janer de 1770.
- 14 janer 1800. Don Sever Vila, commensal en 13 janer de 1774.
- 11 abril 1794. Don Joseph Ruiz de Castillo, canonge en 21 novembre de 1774.
- 8 novembre de 1795. Don Jaume Ballester, canonge en 26 novembre de 1774.
- 12 setembre 1794. Don Diego Carbonell, dagà en 9 juny de 1775.
- 1 juliol de 1816. Don Joseph Boni, comensal en 16 setembre de 1775, canonge en 17 maig de 1794.

- 9 octubre de 1806. Don Augustí March, beneficiat en 8 juliol de 1776.
Marchà. Don Ramon Miroso, commensal en 24 desembre de 1776.
- 28 juny 1811. Don Francesch Rodríguez, commensal en 23 novembre de 1778.
- 23 mars 1826. Don Andreu Segura, comensal en 7 juliol de 1779.
Canonge 23 desembre 1809.
- 29 maig de 1811. Don Joseph Zaragozano, comensal en 14 setembre de 1779. Canonge en 18 agost de 1794.
- 18 setembre 1802. Don Francesch Busquets, commensal en 30 novembre de 1780.
- 10 desembre 1803. Don Diego Massó, commensal en 24 desembre de 1782.
- 30 juny 1824. Don Pau Gil, commensal en 5 maig de 1783.
- 9 mars 1809. Don Anton Terrés, beneficiat en 7 juliol de 1783.
- 17 febrer 1804. Don Francisco de Azedo Torres, prior en 6 agost de 1783.
- 30 desembre 1797. Don Barthomeu Sans, canonge en 13 octubre de 1783.
- 24 octubre 1801. Don Joseph Ybáñez Falomir, canonge en 23 novembre de 1783.
- 15 mars de 1837. Don Vicens Hernández, beneficiat en 29 janer de 1784.
- 2 abril de 1820. Don Bernardino Llopis, canonge penitencier en 12 febrer de 1784. Ardiaca de Vila-seca en 25 novembre de 1814.
- 16 octubre 1795. Don Pau Solà, comensal en 5 mars de 1784.
- 28 novembre 1807. Don Joseph Bartrolí, commensal en 16 abril de 1784.
- 6 juliol 1830. Don Anton Ràfols, beneficiat en 5 juliol de 1784.
- 28 juny de 1811. Don Manuel Boffill, beneficiat en 17 janer de 1785.

[foli 213r]

- 4 octubre de 1842. Don Tomàs Granada, beneficiat en 20 abril de 1785. Comensal en 2 desembre de 1814.
- 4 maig de 1803. Don fra Francisco Armañà, archebisbe en 30 maig de 1785.
- Marchà. Don Fèlix Amat, canonge magistral en 16 agost de 1785. Prior en 10 novembre 1804.
- 14 mars de 1836. Don Manuel Domingo, beneficiat en 15 novembre de 1785. Comensal en 11 octubre de 1825.
- 9 abril de 1809. Don Joseph Segura, beneficiat en 15 novembre de 1785.
- 22 desembre de 1840. Don Miquel Esplugas, beneficiat en 17 janer de 1786. Comensal en 16 juliol de 1825.

- 7 juliol de 1837. Don Barthomeu Soler, beneficiat en 27 setembre de 1787. Dagà en [...].
- Marchà. Don Anton Francesch Ferrer, beneficiat en 21 abril de 1788.
- 2 novembre 1803. Don Pau Espinach, beneficiat en 27 setembre de 1788.
- 24 desembre 1824. Don Melchor Juncà, comensal en 29 maig de 1789. Altre canonge en 24 novembre 1806.
- 28 desembre 1819. Don Tomàs Canals, beneficiat en 9 setembre de 1790, comensal en [...] juny de 1798.
- Pledeja y perdé. Don Francisco Batlle, canonge en 5 abril de 1791, comensal en 1794.
- Marchà. Don Ygnaci Ribera, commensal en 19 abril de 1791.
- 30 janer de 1848. Don Joseph Vall, commensal en 16 maig de 1791.
- 28 juny de 1811. Don Manuel Lasfuentes, canonge en 11 juny de 1791.
- 6 febrer de 1809. Don Pere Andreu y Bonells, beneficiat en 20 setembre de 1791.
- Marchà. Don Juan Andreu, beneficiat en 8 novembre de 1791. Lectoral de Tortosa.
- 8 jane 1803. Don Salvador Berneda, canonge en 28 novembre de 1791.
- 8 desembre 1821. Don Francesch Majó, beneficiat 29 novembre de 1791. Comensal en 21 agost de 1816.
- 24 juliol 1853. Don Lluís Soler, beneficiat en 17 juny de 1792.
- 13 mars de 1831. Don Carlos González de Posada, canonge en 22 agost de 1792. Infermer en 1 desembre de 1814.
- 17 agost de 1821. Don Pere Huyà, canonge en 31 desembre de 1792.
- Marchà. Don Juan Guinart, beneficiat en 17 juny de 1792.
- 18 abril 1810. Don Ventura Porta, canonge en 18 janer de 1793.
- 6 febrer 1806. Don Julià Ferran, canonge doctoral en 21 setembre de 1793.
- 20 setembre de 1846. Don Diego Boffurull, commensal en 7 mars de 1794.
- 10 janer de 1807. Don Ventura Pomarol, beneficiat en 15 abril de 1794.
- 14 juliol 1810. Don Vicens Ferrer, canonge en 28 juny de 1794.
- 4 maig de 1809. Don Pau Domingo, beneficiat en 10 juny de 1794. Doctoral en 9 agost de 1806.
- 25 desembre 1796. Don Pau Valls, beneficiat en 25 d'agost de¹⁴ 1794.

14. Data extreta del llibre de Salvador Ramon i Vinyes, *Canonges, comensal i beneficiat de la seu de Tarragona*. Separata del Butlletí Arqueològic de la Reial Societat Arqueològica Tarraconense. Època V, anys 1999-2000, núms. 21-22, Tarragona, pàgina 335.

- Marchà. Don Joseph Bertran, beneficiat en janer de 1795.
30 abril 1825. Don Anton Ferrer y Botines, canonge en [...] de-
sembre de 179[...].
- 28 juny 1811. Don Juan Enríquez, ardiaca de Vila-seca en 1795.
18 fabre 1810. Don José Urquia, canonge en 7 janer de 1796.
- Marchà. Don Joseph Pagès, beneficiat en 20 abril de 1796.
En 2 febre de 1832. Don Lluís Bonet, commensal en 29 abril de 1796.
Renuncia. Don Joseph Bertran, canonge en 21 maig de 1796.
- [foli 213v]
- 30 mars de 1818. Don Bernat Cabré, commensal en 25 juliol de
1796.
- 31 maig 1820. Don Juan Antonio Larroy, canonge en 7 novembre
de 1796.
- 4 desembre de 1850. Don Rafel Gallí, beneficiat en 10 janer de 1797.
Comensal en 23 agost de 1801.
- Marchà. Don Andreu Tomàs Herrera, comensal en 11 abril
de 1797.
- 28 juny de 1811. Don Magí Ferrer, beneficiat clergue en 12 juny de
1797.
- 25 mars de 1809. Don Joseph Bergadà, tesorer en 6 setembre de
1797.
- Juliol 1811. Don Juan Beciana, beneficiat en 10 octubre de
1797.
- En 1 abril de 1836. Don Ventura Font, canonge en 31 desembre de
1797.
- 24 mars de 1822. Don Joseph Verdura, beneficiat en 15 janer de
1798.
- Marchà. Don Domingo Pujol, beneficiat en 22 agost de
1798.
- Marchà. Don Juan Sarran, beneficiat en 13 setembre de
1798.
- Marchà. Don Juan Maria González, ardiaca majó en 11
juliol de 1799.
- 25 juny de 1829. Don Pere Generès, commensal en 17 juliol de
1799.
- 23 janer de 1804. Don Domingo Gran, beneficiat en 11 setembre de
1799.
- 4 jane 1818. Don Joseph Ribera, beneficiat en 19 setembre de
1800.
- 8 maig de 1838. Don Pau Mata y Planas, clergue beneficiat en 16
novembre de 1800.
- 7 mars de 1847. Don Pau Rabassa, clergue beneficiat en 24 abril
de 1801.

- 6 janer 1857. Don Pere Soler beneficiat en 16 maig de 1801. Commensal en 24 agost de 1816. Canonge 4 abril 1826.
- Marchà. Don Joseph de Gallí, beneficiat en 4 febrer de 1802.
- 4 agost 1819. Don Pere Ramon Juárez, canonge en 29 maig de 1802.
Don Manuel Llopis, beneficiat en 20 juliol de 1802. Canonge en 20 juny de 1808. Ynfermer en 26 mars de 1831.
- 14 mars de 1836. Don Manuel Domingo, beneficiat en 1 agost de 1802.
- 5 juliol de 1809. Don Manuel Cahisa, commensal en 18 setembre de 1802.
- 16 juny 1809. Don Joseph Martí, beneficiat en 30 octubre de 1802.
- 24 mars 1809. Don Manuel Plazas, canonge lectoral en 21 novembre de 1802.
- 23 janer 1847. Don Domingo Sala, canonge en 28 mars de 1803.
En 5 desembre 1840. Don Magí Escolà, beneficiat en 15 maig de 1803. Comensal en 2 desembre de 1814 y canonge en 26 setembre de 1825.
- Marchà. Don Francisco Contreras, parroquial en 18 maig de 1803.
- En Mallaroca 1811. Don Llorens Miró, beneficiat en 5 juny de 1803.
En 10 setembre 1842. Don Guillem Rocabruna, comensal en 19 agost de 1803. Hospitalé en 9 novembre de 1805.
- 10 abril de 1809. Don Pau Font, commensal en 22 desembre de 1803.
- Marchà. Don Ramualdo Mon y Velarde, archebisbe en 11 maig de 1804.
- 2 agost 1843. Don Anton Bada, beneficiat en 29 maig de 1804.
30 agost 1825. Don Joseph Prats, canonge magistral en 30 juliol de 1804.
- [foli 214r]
- 9 mars 1841. Don Joseph Pujol, beneficiat en 22 agost de 1804. Lectoral 1 mars de 1824.
1812. Don Francisco Rifa, commensal en 1 setembre de 1804.
- Marchà. Don Joseph Fontdevila, commensal en 11 octubre de 1804.
- 31 desembre 1839. Don Mathias Prims, beneficiat en 2 maig de 1805.
28 abril 1844. Don Francisco Ruiz, beneficiat en 24 maig de 1806.

Marchà.	Don Ygnasi Ribes, canonge en 12 janer de 1807.
13 abril 1833.	Don Joseph Oliba, beneficiat en 16 janer de 1807.
28 juny 1811.	Don Pere Anton Mallafré, beneficiat en 27 juny de 1807.
28 juny 1811.	Don Bruno March, beneficiat en 14 agost de 1807.
	Don Benet Roger, beneficiat en 5 octubre de 1807.
Marchà.	Don Francisco Bonamich, comensal mestre de capella en 9 mars de 1808.
24 mars de 1853.	Don Francisco Canals, beneficiat en 20 juny de 1808.
	Don Joseph Anton Ycart, beneficiat en 26 setembre de 1808. Commensal en 2 setembre de 1816.
28 juny 1811.	Don Joseph Riber, ¹⁵ beneficiat en 3 juliol de 1809.
17 febrer 1811.	Don Ramon Montaner, beneficiat en 12 agost de 1809.
Marchà.	Don Juan Capella, beneficiat en 12 agost de 1809.
Marchà.	Don Anton Oliva, beneficiat en 28 setembre de 1809.
2 janer de 1834.	Don Joaquim Tarín, canonge en 29 desembre de 1809.
2 setembre 1822.	Don Francisco Bosch, beneficiat en 10 janer de 1810.
18 mars 1844.	Don Ventura Marés, canonge doctoral en 15 janer de 1810.
	Don Pau Llanes, comensal parroquial en 2 maig de 1810.
Marchà.	Don Francisco Marca, comensal parroquial en 5 maig de 1810.
	Don Anton Arnalich, beneficiat en 28 juny de 1810.
14 octubre 1830.	Don Joseph Rocamora, canonge en 30 juny de 1810.
13 janer 1823.	Don Joan Contijoch, beneficiat en 22 novembre de 1810.
	Don Francisco Pons, beneficiat en 15 setembre de 1814.
28 agost 1834.	Don Joseph Fondera, beneficiat en 4 desembre de 1814. Commensal en 24 agost 1816.
Marchà.	Don Joseph Figueras, beneficiat en 22 desembre de 1814.
Fou depositat.	Don Anton Mitjans, comensal organista en 16 janer de 1815.

15. El cognom és Ribera.

- Don Juan Gil, beneficiat en 30 janer de 1815.
Don Mariano Rabassa, beneficiat en 18 mars de 1815.
- 20 desembre de 1849. Don Miquel Morató, beneficiat en 19 abril de 1815.
30 novembre 1820. Don Joseph Anton Soler, canonge penitencier en 20 abril de 1815.
- 7 novembre 1842. Don Francesch Cadens, beneficiat en 19 maig de 1815.
Don Ysidro Ferrer, canonge en 23 maig de 1815.
- [foli 214v]
- 23 setembre 1825. Don Joseph Cañellas, canonge en 21 setembre de 1815.
- 25 maig 1831. Don Salvador Marca, canonge en 6 desembre de 1815.
- 27 febrer 1821. Don Anton Boni, canonge en 6 desembre de 1815.
Renúncia. Don Pere Joan Boffurull, beneficiat en 4 abril de 1816.
- Marchà. Don Esteve Borrell, beneficiat en 1 maig de 1816.
Don Tadeo Llombart, beneficiat en 21 maig de 1816.
- 21 agost de 1834. Don Joseph Ortega Canedo, ardiaca majó en 25 maig de 1816.
Don Matheu Franch, commensal en 29 agost de 1816.
- 22 agost 1818. Don Joseph Pascual Boquer, dignitat de tesorer en 10 setembre de 1816.
- 14 novembre 1820. Don Andreu Saturní Villar, canonge en 18 octubre de 1816.
Renúncia. Don Diego Espinach, clergue beneficiat en 24 desembre de 1816.
- 23 maig 1824. Don Miquel Soler, beneficiat en 25 juliol de 1817.
25 febrer de 1851. Don Juan Ódena, beneficiat en 13 setembre de 1817.
En 10 novembre 26. Don Manuel Alegret, comensal parroquial en 7 novembre de 1817.
- 18 juliol 1819. Don Anton Bergoza, archebisbe en 2 mars de 1818.
3 maig de 1845. Don Ventura Reguer, commensal en 4 agost de 1818. Beneficiat en 2 janer 1827.
- Renúncia. Don Pere¹⁶ Freixa, commensal chantre en 4 agost de 1818.
- Marchà. Don Joseph Burgos, beneficiat en 14 desembre de 1818.

16. El nom de pila correcte és Pau.

- Don Pau Pellisser, beneficiat en 24 desembre de 1818.
- Don Ventura Bruguera, comensal mestre de capella en 5 juny de 1819.
- 24 mars de 1846. Don Anton Torra, comensal parroquial en 7 agost de 1819.
- Don Ramon Vidal, comensal chantre en 3 janer de 1820. Beneficiat en 21 desembre 1825.
- En 8 febré 1840. Don Tomàs Coma, canonge penitencier en 19 febrer de 1821.
- Don Anton Segú, clergue commensal en 21 febrer de 1821.
- 16 mars de 1845. Don Joaquim Janer, beneficiat en 10 abril de 1821.
- 17 setembre 1825. Don Jaume Creus y Martí, archebisbe en 13 novembre de 1823.
- Don Pere Joan Botines, comensal en 1 abril de 1824.
- Don Nicolau Griber, canonge en 14 abril de 1824.
- Don Manuel Millà, canonge en 21 abril de 1824.
- 24 febré 1827. Don Francisco Garzón, ardiaca de Vila-seca en 11 maig de 1824.
- Marchà. Don Ramon Capdevila, beneficiat en 11 maig de 1824.
- Don Vicens Mogor, beneficiat en 29 maig de 1824.
- 10 juny de 1835. Don Llorens Andreu, canonge en 30 juny de 1824.
- Marchà. Don Joseph Garcia, canonge en 20 juliol de 1824.
- En 5 febrer de 1828 chantre de Oriuela.
- Pledejà y perdé. Don Juan Elias, commensal en 23 juliol de 1824.
- 2 janer de 1836. Don Jaume Esteve, dignitat de tesorer en 19 agost de 1824.

[foli 215r]

- Don Esteve Verdaguer, beneficiat en 16 octubre de 1824. Canonge en 16 juny 1835.
- Don Joseph Cabeza, clergue beneficiat en 18 novembre de 1824.
- 4 octubre 1849. Don Eulogio Martínez, canonge en 3 desembre de 1824.
- Marchà. Don Anton Serret, clergue beneficiat en 13 janer de 1825.
- 25 octubre 1884. Don Ysidro Dalmau, clergue commensal en 3 mars de 1825.
- 9 junio de 1836. Don Anton Montbiola, canonge en 31 agost de 1825.

- Febrer de 1853. Don Joseph Gil, clergue commensal en 4 octubre de 1825.
- Obiit mars 1860. Don Manuel Camós, clergue commensal organista en 15 octubre de 1825.
Don Joseph Pellisser, clergue beneficiat en 5 novembre de 1825.
- 2 febré 1833. Don Manuel Roig, beneficiat en 11 novembre de 1825.
Don Magí Alemañ, beneficiat en 11 novembre de 1825.
Don Joseph Anguela, beneficiat en 23 novembre de 1825.
- Marchà. Don Anton Guinart, clergue beneficiat en 29 novembre de 1825.
- 1 novembre 1830. Don Joseph Montserrat, beneficiat en 1 desembre de 1825.
Don Joaquim Coderch, clergue beneficiat en 5 desembre de 1825.
- Marchà. Don Benet Puix, clergue beneficiat en 12 janer de 1826.
Ilustrísimo señor don Antonio Fernández Echanove, arzobispo en 23 maio de 1826.
Don Anton¹⁷ Arboix, chantre clergue en 24 juny de 1826.
Don Joseph Anton Dalmau, clergue beneficiat en 5 juliol de 1826.
- 21 de abril 1851. Don Francisco Narcís de Cilla, canonge magistral en 2 agost de 1826.
- 6 abril 1833. Don Juan Antonio Oronoz, commensal en 21 setembre de 1826.
- 26 setembre 1836. Don Luis Güell, clergue beneficiat en 7 abril de 1827.
Don Francisco Miró, clergue, comensal chantre en 13 setembre de 1827.
Don Juan Cisteré, clergue en 29 agost de 1828.
- En 14 juny 1829. Don Francisco Prat, rector, en 13 abril de 1829 canonge.
Don Juan Calbete, canonge en 17 juny de 1829.
- Marchà. Don Francisco Castelló, comensal en 12 setembre de 1829.

17. El nom de pila correcte és Adjutori.

- Bisbe en 1846. Don Francisco Fleix, canonge en 12 desembre de 1829. Bisbe de la Habana en 19 janer de 1846. Antoni Sunyer, parroquial commensal en 12 febrer de 1830. Doctor don Antonio Carbó, beneficiat en 12 octubre de 1830. Comensal en 7 julio de 1832. Don Pere Reguer, beneficiat en 22 octubre de 1830. Don Antonio Gatell, beneficiat en 12 abril de 1831.
- Marchà. Don Juan Solés, beneficiat en 12 abril de 1831.
- Marchà 1842. Don Jaime López Cuevas, clergue canonge en 30 juliol de 1831. Trasladat a la yglésia de València en 7 agost de 1842.
- En 3 juny 1840. Don Vicens Cilla, canonge en 24 octubre de 1831.
- En 17 agost 1839. Don Joseph Abelló, beneficiat en 21 desembre de 1832.
- En 3 juliol 1835. Don Mariano Faro, beneficiat en 20 maig de 1833.
- Bisbe en 1853. Don Joseph Caixal, canonge en 5 juliol de 1833. Don Francisco Nadal, beneficiat en 2 setembre de 1833. Don Pablo Palau, beneficiat en 2 setembre de 1833.
- 2 febré 1833. Don Antonio Navarro y Cerdà, ardiaca de Vila-seca en 16 juny de 1828.
- [foli 215v]
- 18 setembre de 1852. Don Tomàs Pedrol, prebere, comensal en 19 setembre de 1833.
- 4 agost de 1838. Don Ygnacio Blanco Herbás, ardiaca de Vila-seca en 3 octubre de 1833.
- En 17 maio de 1838. Don Magín Güell, beneficiat en 7 desembre de 1833. Don Joseph Bargalló, beneficiat en 9 juliol de 1835.
- 13 octubre de 1845. Don Francisco Cortàzar, arcediano mayor en 26 septiembre de 1835. Don Francisco Martorell, beneficiat en 28 abril de 1837.
- Marchà. Don José Brull, beneficiat en 9 maig de 1837. Don Pablo Bofarull, parroquial en 28 de setembre de 1847. Don Jayme Xifré, parroquial en 8 de febrero de 1848. Don Pau Mallolis, canonge doctoral, 12 octubre 1850.
- 1 enero 1861. Don Domingo Valldeneu, canonge penitencier, 15 octubre 1850.

Don Martí Figuerol, ardiaca major y canonge, 23
deseembre 1850.

Don Anton Palau, canonge magistral, 13 deseembre
1851.

Don Martí Figuerol, trasladat a degà segons lo
concordat.

Don Francisco Mateu, rector de Alcover, nombrat
canonge de esta.

Don Ramon de Otto, doctoral de Barbastro, ca-
nonge de esta.

[*foli 222r*]

**Apuntes de algunas noticias curiosas tocantes a esta santa
yglesia.**

El hermoso sagrario detrás del altar mayor se hizo en 1697 por el escultor Ysidro Espinalt. Su coste fue 650 libras que consta por recibos que he visto y están en nuestro archivo.

El copón mayor que tiene la yglesia se hizo en el mismo año por el platero Gaspar Arández y costo 436 libras 18 sueldos.

Los libros de coro en su mayor parte principal se hicieron en 1589 y dos siguientes años. Los compuso un beneficiado de Manresa llamado Miguel Vilella. Costaron 266 libras 11 sueldos que se pagaron del fondo de comunas distribuciones y de la obra por mitad. Los recibos están en el archivo.

[*foli 223r*]

Misiones. 1868.

El excelentísimo e ylustrísimo señor arzobispo pasó oficio al ylustrísimo cabildo que se leyó en rollo y se acordó darle cumplimiento, y al efecto el día 23 de enero del año 1868 se abrieron las misiones en esta santa yglesia, para lo cual se arregló el altar mayor con el velo morado del tiempo de Pasión el cual solo estaba corrido los actos de la misión y descorrido durante las horas canónicas y resto del día, se pasó el dosel negro y crucifijo dorado de la credensa de difuntos. En la tarde del día 23 se hizo la procesión de inauguración para la cual se reunió en la catedral el Seminario y la congregación de la Sangre, la cual hizo el curso de costumbre a pesar del fuerte viento hasta el punto que en algunas ocasiones tuvieron que llevar la ymagen del Santísimo Cristo echada. Los actos de la misión consistieron todos los días por la mañana a las 5 ½ misa rezada con explicación de sus misterios, la cual en un principio se quería fuese a la par en los altares de San Gregorio y de Nuestra Señora de los

Sastres, pero luego por la mayor devoción y comodidad de los fieles se celebró solo en el altar del santo Cristo. Concluida la misa comenzaba el sermón que duraba media hora. Por la tarde a las 6 ½ el santo Rosario duraba unas dos horas, se cantaban también algunas letrillas al órgano, los días de fiesta por la tarde era al salir de coro. El día 3 de febrero hubo comunión general, y para ello se entró a coro a las 7 ½ y concluido toda la residencia el muy ylustre señor provisor y canónigo cantó una misa con asistentes canónigos, también fue [foli 223v] cantada al órgano y hubo plática que dijo un padre misionero, los tres del altar administraron la sagrada comunión dentro la misa, sostenían el paño dos acólitos, iban relevándose y cuatro caballeros estaban con 4 achas en el plano del altar mayor.

El día 9 de febrero hubo la otra comunión general y fue después de la residencia a la que entró también a las 7 ½, como cayó en la dominica de septuagésima se trasladó a la siguiente la publicación de la santa bula. Se colocó en el altar mayor estrado de alfombra, mesa con tapete, almohadas, silla y 4 taburetes, al concluir sexta llegó su excelentísima ilustrísima que fue recibido como otras veces y se fue por la nave de la Concepción al altar mayor y concluida nona empezó su excelentísima ilustrísima la misa que fue rezada pero con órgano, le asistían cuatro señores capitulares con hábitos corales y los 5 administraron la comunión. Asistió la corporación municipal con el señor gobernador, asistió también el militar y fue muy concurrida y edificante, sostenían el paño dos pages, y las 4 achas individuos del ayuntamiento. Por la noche de dicho día 9 hubo la bendición papal y despido. A la vez hubo misiones en la parroquia del puerto y en las yglesias de San Francisco y San Agustín para los niños, para la tropa, unas conferencias en castellano en la cárcel y presidio y en todas partes comunión general y el día 11, de todas las parroquias salió para los enfermos e impedidos. Los misioneros fueron padres jesuitas de la casa de la Selva y para más detalles véase el boletín eclesiástico del arzobispado del día 20 de febrero de 1868.

[foli 224r]

Bula de la santa cruzada. 1868.

La publicación de la santa bula suele ser en esta santa yglesia la dominica de septuagésima, pero por causa de la comunión de las santas misiones de que se habla en la página anterior se verificó en el presente año de 1868 en la dominica de sexagésima.

El señor arzobispo suele pasar oficio y el administrador de cruzada pide permiso al cabildo para hacer la presentación de la misma, la cual verifica acompañado de notario retirándose ambos. El secretario manifiesta al cabildo la santa bula y por votación se

acuerda su aceptación y se fija día para su publicación haciéndose saber ambas cosas al administrador devolviéndole dicha bula.

El día señalado para la publicación se celebra una misa en la yglesia de Nazaret y se organiza en la misma procesión llevando el pendón de cruzada el señor alcalde, las varas de palio individuos del ayuntamiento y un señor capitular con hábitos corales, la santa bula en un cuadro formado por una media caña arriba y otra abajo y dicha procesión llega hasta el llano de la catedral.

En la yglesia se hace el asperges con ornamentos del color del día, luego se toman blancos y sale la procesión fuera las puertas principales, el diácono toma la santa bula y la entrega al preste y se colocan bajo el palio, se entona el Te Deum que se continua entrando la procesión en la yglesia y por la nave de Santa Tecla llega al presbiterio dirigiéndose el cabildo al coro y el ayuntamiento a su sitio, se coloca la santa bula en el frontal del altar mayor, al lado del evangelio y se inciensa con dos incensaciones cuantas veces se inciensa el altar durante la misa. Pasan a tomar [foli 224v] los ornamentos del color del día y se empieza la misa conventual que es con música y sermón este a cargo de la administración de cruzada. Concluida la misa se retira la santa bula del altar.

[foli 225r]

Bendición de candelas. 1868.

Cayó en domingo e hizo la bendición el señor deán. Después del asperges subieron al presbiterio todos los del coro, y empezó la bendición según el misal, las velas estaban en una mesa al lado de la epístola y las había una grande muy bien rizada para el señor arzobispo, otras de media libra adornadas para los señores capitulares, otras más chicas sin adornar para los comensales y beneficiados, y otras más chicas para el Seminario y demás. Concluida la bendición se hace la distribución y en seguida la procesión que saliendo por la nave de la Concepción y puerta principal sigue por la bajada del Patriarca, calles de la Mercería, Carnicerías y calle Nueva volviendo a entrar por la puerta principal a la santa yglesia y por la nave de Santa Tecla al altar mayor donde se echa la oración y se empieza luego la misa que no tiene de particular más que tener las velas encendidas en el tiempo que marca la rúbrica.

[foli 226r]

Entierro de beneficiado. 1868.

En el día 16 de febrero murió el beneficiado sochantre Valmaña y después de las horas de la mañana se cantó en el coro el responso.

El día siguiente después de la residencia de la mañana se verificó su entierro que es del modo siguiente. Los beneficiados van a la casa mortuoria a buscar el cadáver y llegan hasta la puerta principal de la yglesia que no se abre toda. Debe advertirse que fue la cruz del cabildo y también la de la parroquia, llevando el párroco la capa sobre la cual ha habido ya informe del cabildo, y debe reclamarse otra vez en el mismo sentido para que sea solo la cruz del cabildo y que alguno de los beneficiados lleve la capa como se deduce de los artículos 13 y 14 del reglamento de los beneficiados y decretos de la sagrada congregación de ritos.

Mientras se va por el cadáver el señor capitular que ha de celebrar se viste de alba, estola y capa negra y acompañado del maestro de ceremonias se va al coro y toma la silla del capitulante de su coro, aguardando el cabildo hasta que llega el cadáver que salen a recibirle por la puerta del coro y se forma la procesión apoyando en la puerta principal de la yglesia y dirigiéndose hacia la nave de Santa Tecla, entraron el cadáver y se le echó el responso frente la puerta con asperges e incienso pero sin moverse de su sitio el preste, después de dicho responso, volvieron a sacar el cadáver por causa de las órdenes sanitarias, y la procesión a la cual se habían agregado los beneficiados desde su llegada se dirigió por la mencionada nave de Santa Tecla y empezó la misa cantada que celebró por estar de turno el señor doctoral. Concluida la misa toma en el mismo altar capa y con los diáconos que son beneficiados se van al coro donde está el túmulo que no es el mismo que para los señores capitulares y se echan [foli 226v] los responsos con asperges e incienso sin moverse el preste de su sitio, concluidos el coro reza el de Profundis y el preste lo reza con los diáconos mientras se dirige al altar y sacristía. El día 23 se le celebró la novena en el altar de Santa Tecla con el mismo túmulo y que dice la misa un beneficiado y asisten los demás. Los señores capitulares solo asisten de manteo en los bancos de los convidados. Se oficia al prelado la muerte con indicación del turno de provisión que es de su majestad.

El día 6 de marzo mientras estábamos en coro salió el beneficiado mossén Tomás Bruno que hacía tiempo estaba muy delicado y amagado de lo que iba a sucederle según dicen en los claustros y junto a la puerta de la yglesia se cayó, dando con la frente en un poyo de piedra y empezó a echar muchísima sangre por la boca, unos forasteros que lo vieron avisaron a la sacristía y los monges le entraron en ella prestándole todo auxilio más se le administró la santa unción y falleció a los pocos momentos de suerte que con los mismos hábitos de coro se le traslado a su casa ya cadáver según el médico de un ataque de apoplejía o por habersele roto alguna arteria, al finalizar el coro de la mañana se le echó el responso y

por la tarde en rollo se acordó el entierro para el día siguiente que se verificó en la forma del anterior y celebró por estar de turno el señor deán. El día 13 después de la residencia se celebró la novena en el altar de Santa Tecla en la forma del anterior.

Se ofició al reverendo prelado indicando que el turno de provisión era del cabildo.

El día 26 de setiembre de 1868 al finalizar el coro de la mañana se echó un responso y en seguida hubo rollo en que se acordó para el día siguiente domingo el entierro del beneficiado don Vicente Mogor a quien Dios se había servido llamar para sí. El día 27 se verificó el entierro del modo dicho en la trasplana siendo la misa de réquiem aunque era domingo y el cadáver no estar en la yglesia por considerarse presente celebró el señor Casú por el señor [...] que estaba en turno. El día 28 después de la residencia se celebró la novena en el altar de Santa Tecla en la forma de los anteriores.

[*foli 227r*]

Sufragios a favor de los señores hermanos. 1868.

El día 8 de marzo se echó en el coro un responso y en seguida en rollo se leyó un oficio participando la muerte de don Juan Buch, dignidad de deán en Orihuela, maestrescuela que había sido de esta santa yglesia y con la cual se conservaba hermandad. Se acordó que el 10 fuese el funeral y 12 la novena y que todos aplicasen las 4 misas, avisándose a los hermanos ausentes indicándoles la parte que les correspondía en el coste de dichos funerales.

El día 10, después de vísperas por la mañana, se cantó la misa que celebró el señor chantre por el señor arcipreste que estaba en turno siendo los diáconos capitulares. Fue con música y el túmulo mayor y paño mortuorio de terciopelo con 12 achas y 16 velas toda cera virgen, dicho túmulo en el coro. Concluida la misa el preste toma en el altar la capa y con los asistentes, cruz, etcétera, pasa al coro y se coloca detrás el túmulo entre este y el faristol y se echan los responsos con asperges e incienso, concluidos se echa en el coro el de Profundis y el preste con los diáconos va echándolos mientras se dirige al altar y sacristía. La misa así en los entierros como novena es la santa del día de difuntos con la oración propia. En el día 12 hubo la novena por el señor Buch que en un todo es como el día 10 y celebró la misa por el señor arcediano que estaba en turno el señor lectoral.

[foli 228r]

Rogativas por agua.

Según la antigua consuetud y libros de Rebus Gestis y de notas ha habido alguna variación en el orden de estas rogativas, pues antes era primero la traslación del santo Cristo de Nazaret y últimamente se acudía primero a la Virgen de la Misericordia.

Por informes que se han tomado estaba en el espíritu de la práctica de esta santa yglesia el orden siguiente. 1º Cuando se hacía ya sentir la necesidad de agua se añadía a la misa conventual y rezadas que permite la rúbrica la oración *Ad petendam pluuiam* por una temporada indeterminada y si la necesidad urgía se pasaba al segundo periodo, o sea, 2º traslación de la Virgen de la Misericordia con la letanía Lauretana todos los días después de tercias, si a los tres días no se alcanzaba el agua se pasaba al 3º, o sea, traslación y procesión del Santo Cristo de Nazaret, continuando las letanías, y si a los tres días no se obtenía el beneficio del agua se acudía al 4º, o sea, esposición del Santo Brazo y del Santísimo Sacramento con procesión etcétera, más para pasar a cada uno de estos periodos es necesario que previamente lo solicite el ayuntamiento que lo hace a petición del gremio de labradores, y se dice que es necesaria la solicitud previa del ayuntamiento porqué son de cuenta de este la cera toda y demás gastos que ocurren en todas estas funciones y como en cada una de ellas la cera y gastos son distintos es necesario que todo esté prevenido con anticipación.

En rollo de 5 de marzo se leyó un oficio de su excelencia ilustrísima disponiendo se hicieran rogativas por agua en la forma de costumbre, en el mismo se trascribía la petición que el ayuntamiento a solicitud del gremio de labradores le había dirigido para que se hicieran rogativas y se trasladase [foli 228v] la Virgen de Misericordia y se acordó que en cumplimiento a lo prevenido por su excelencia ilustrísima se hiciesen rogativas añadiendo a las misas conventuales y rezadas que lo permitiese la rúbrica la oración *ad petendum pluuiam* y que el domingo 9 después de tercia se trasladase la Virgen de Misericordia. Esto último se acordó a pesar de estar en el primer periodo porqué los artículos de primera necesidad están muy caros y se nota mucha miseria, porqué tales eran los deseos espresados en la comunicación del ayuntamiento y lo que acaso convenga tener presente en otras ocasiones para que los fieles viendo la imagen en el altar mayor sepan que se están haciendo rogativas y se escite su piedad para que pidan a Dios nos conceda el beneficio del agua, pues con sola la colecta de la misa no se aperciben, mas no se hizo otra novedad en este primer periodo y así la letanía Lauretana solo se rezó el día de la traslación de la Virgen.

El día 8 después de tercia comenzaron en el coro la letanía y salió la procesión por el lado de Santa Tecla incorporándose al pasar por el altar mayor el preste y asistentes. En el altar de San Olegario que es en el que está la imagen de la Virgen estaba ya dispuesta en unas andas y después de incensada fueron llevadas por cuatro eclesiásticos bajo palio cuyas varas llevaban individuos de ayuntamiento, siguieron las letanías y procesión por la nave de Santa Tecla y luego de la Concepción y subió toda al presbiterio en donde después de incensada se echaron los versos y oraciones retirándose luego al coro y empezó la misa, y mientras se colocó la imagen en el altar. Todo el tiempo que la imagen está en el altar arden dos velas que como las atchas que iban en la procesión van a cargo del ayuntamiento, sin perjuicio de los labradores que suelen acudir por devoción.

En 30 de marzo se tuvo rollo y se leyó un oficio de su excelencia ilustrísima en el cual se transcribía otro del ayuntamiento que a instancias del gremio de labradores suplicaba se continuasen las rogativas por agua con la imagen del santo Cristo de Nazaret, se acordó desde luego acceder a [foli 232r] dicha súplica fijándose el próximo Domingo de Ramos 5 de abril después de laudes, luego se suscitó la cuestión que siempre en semejantes ocasiones tiene lugar, como ya puede verse sucedió en los años de 1783 folio 7, en 1786 folio 27, a saber si dicha función se debe verificar o consistir solo en que la congregación de la Sangre trae procesionalmente la santa ymagen recibéndola el ylustrísimo cabildo a la puerta de la catedral y retirándose después sin otra intervención, en cuyo caso colocada dicha imagen en el presbiterio se hace la función con rosario y sermón y luego se vuelve por la congregación la santa ymagen a Nazaret. Esto se conoce se ha hecho algunas veces según aseguraban algunos señores capitulares y es la cuestión que en los folios citados se espresa con las palabras de si debía o no asistir el clero mayor y regular, pero prevaleció el dictamen opuesto y así se acordó se hiciese como se hizo que fue en la forma siguiente.

El día 5 de abril por la tarde al concluir laudes el bordonero que es el más joven no novicio del lado en que se encuentra el coro se viste haciendo de preste con los diácono y subdiácono y se aguarda hasta que llega la congregación con la ymagen del santo Cristo que debe subir al presbiterio para ser incensada y luego empiezan las letanías mayores formándose la procesión y va por la nave de San Fructuoso y sale por la puerta principal por la bajada del Patriarca, calles de la Mercería, Mayor, Nao, plaza del Rey, calles de Granada, Merced, Carnicerías, Mercería, subida del Patriarca, entrando a la yglesia por la puerta principal y nave de Santa Tecla subiendo al presbiterio en el cual y sobre tres almohadas se coloca la dicha ymagen, la cual en la procesión va entre los dos señores capitulares

más modernos siguiendo el cabildo y cerrando los del gremial tras del cual va un niño con la bandeja y el maestro de ceremonias y luego el excelentísimo ayuntamiento. Concluida la procesión y colocada la santa ymagen sobre las tres almohadas es incensada y se cantan los versos y oraciones correspondientes, concluido lo [foli 232v] cual se retira el cabildo. En otras ocasiones después que el ylustrísimo cabildo se ha retirado, continua la función y suele haber sermón que encarga el ayuntamiento, pero esta vez no lo hubo a caso por circunstancias especiales en que se encuentra el ayuntamiento, o a caso, porqué en la yglesia de Nazaret debía haber función con meditación, sermón y miserere, el caso es que inmediatamente salió de la catedral la congregación devolviendo la santa ymagen ha Nazaret en la misma forma procesional en que había venido.

En rollo de 12 de mayo de 1868 se acordó que en atención a que Dios nos había concedido el beneficio del agua y a lo que su excelencia ylustrísima en comunicación de 12 de marzo tenía dispuesto se suspendiese la oración *Ad petendam pluuiam* y en los tres días siguientes se digese la *Pro gratiarum actione*.

En rollo de 19 de mayo se leyó un oficio de su excelencia ylustrísima en el que trascribía la solicitud que el ayuntamiento a instancia del gremio de labradores hacía para que se cantase un *Te Deum* y se volviese la Virgen de la Misericordia a su altar y se acordó que todo se verificase el día de la Ascensión 21 del mismo, después de *tertia*. Así se verificó y al efecto la imagen vestida de fiesta se hallaba preparada en andas in plano del presbiterio. Se formó la procesión como las claustrales se incensó la imagen y los sochantres en las rejas del presbiterio entonaron el *Te Deum* y se continuó alternando los versos con el órgano durante la procesión en la cual iba la Virgen en andas llevadas por 4 eclesiásticos y debajo palio cuyas varas llevaron los individuos del ayuntamiento, varios labradores iban con achas dentro el cabildo y fue la procesión por la nave de San Fructuoso luego la de Santa Tecla y al llegar al altar de San Olegario el cabildo subió hasta la primera grada, se incensó la imagen, se cantó el *Regina coeli* con la oración y acabó la procesión como las demás claustrales, habiendo dejado la imagen en dicho su altar.

[foli 229r]

Venida del señor capitán general.

Según las notas del *Rebus Gestis*, consueta e informes que se han tomado se practica lo siguiente.

Se tiene rollo en que se participa la próxima llegada y se acuerda hacerle los honores según costumbre y se nombran dos señores para que con los señores síndicos le reciban y acompañen con hábitos corales siempre que viene a la santa yglesia.

El día de su llegada se tocan las campanas desde que se divisa el coche hasta haber entrado en su alojamiento. Inmediatamente los señores síndicos mandan al monge a tomar hora y a la señalada van a felicitarle y ofrecerle los respetos del ylustrísimo cabildo. Si vista la yglesia entra por la puerta principal que se abre toda, le reciben los señores síndicos y otros señores nombrados con hábitos corales, ministrándole el más preeminente el agua bendita así al entrar como al salir, le acompañan manifestándole cuanto crean conveniente y toca el órgano mientras permanece en la yglesia.

Si desea oír misa se le coloca en el presbiterio y lado del evangelio estrado compuesto de alfombra, silla, mesa con cubierta y almohadones con cuatro taburetillos para los señores capitulares que lo acompañan. La misa puede ser rezada por un señor capitular pero asiste el maestro de ceremonias, monges y chicos, toca el órgano durante ella y se le lleva a besar el evangelio después que lo ha besado el celebrante. Si por cualquier razón o bendición hay que poner estrado para el señor arzobispo se coloca el del capitán general al lado de la epístola.

Si asiste al coro, toma la silla del lado derecho después de la primera dignidad. Si tiene que adorar alguna reliquia, recibir bela, etcétera, le acompañan cuatro señores capitulares.

El día 17 de marzo de 1868 hubo rollo y se anunció la próxima venida del excelentísimo señor don Juan de la Pezuela, conde de Cheste, capitán general de los ejércitos y actualmente del Principado de Cataluña, y se acordó se le hicieran todos los honores acostumbrados a su alta gerarquía y autoridad [foli 229v] que ejerce, y se nombraron a dos señores capitulares para que con los señores síndicos le acompañaran si venía a esta santa yglesia. El día 20 del propio marzo a las nueve de la mañana se divisó el tren en que venía su excelencia y se tocaron las campanas hasta un buen rato después de haber entrado en su alojamiento que fue en la calle de Caballeros y casa del señor Montoliu. Inmediatamente manifestó deseos de visitar la catedral y al señor arzobispo. Los señores síndicos mandaron al monge a tomar hora y se dirigió a la yglesia poniéndosele silla y almohada al lado del evangelio, se le recibió por la comisión y como se estaba cantando la misa de feria, se arrodilló y oró un rato y salió por los claustros y puerta del horno, acompañándole los señores síndicos hasta el palácio del excelentísimo señor arzobispo.

Al ir a felicitarle los señores síndicos manifestó deseos de ver la yglesia enterándose de la hora que sería más a propósito. A las cuatro de la tarde hora convenida se presentó vestido de paisano y acompañado como por la mañana del señor alcalde constitucional y otros varios individuos del ayuntamiento, entró por la puerta principal que estaba toda abierta. Le recibieron y acompañaron los señores

síndicos, dos señores nombrados con hábitos corales y otros varios señores capitulares con manteos, le dio el agua bendita al entrar y salir el más preeminente, y tocó el órgano todo el tiempo que estuvo en la yglesia que fue hasta las seis y media. Entró por el coro y subió al presbiterio en cuya primera grada tenía almohada y se arrodilló, en el altar mayor ardían seis velas, examinó el retablo y pasó al sagrario de detrás en cuyo altar ardían también seis velas, se arrodilló y oró, se abrió dicho sagrario y se le invitó a que pasara a examinarlo, entró después de haber preguntado con mucha humildad si le era lícito acercarse tanto, se arrodilló y oró, y en la misma postura examinó el viril y el interior del sagrario, luego se cerró este y de pie examinó la parte exterior, continuó su visita subiendo al ropero, pasando a los claustros y sala capitular, volvió a entrar a la yglesia, examinó la preciosa capilla y altar de Nuestra Señora de los Sastres, pasó a la capilla del Santísimo Sacramento en donde ardían seis velas y en donde [foli 230r] se arrodilló y oró, pasó a las otras capillas de la misma nave y luego a las de la nave opuesta, en la de Santa Tecla ardían seis velas y se arrodilló y oró, continuó después, entró luego en el coro para ver el órgano, y la sillería, y en él le manifestaron que tendría asiento si gustaba asistir, dio las gracias y se manifestó muy complacido, y con devotos y piadosos sentimientos espresó en todo su admiración y vastos conocimientos estéticos, saliendo de dicha yglesia por la puerta principal a las dos horas y media de haber entrado.

El día siguiente 21 fue obsequiado por el ayuntamiento con un gran banquete en el consistorio, al cual fue invitado el señor deán de esta santa yglesia.

La ciudad le manifestó muy buen afecto yendo a esperarle y despedirle a la estación con el coche del señor arzobispo y de todos los particulares que lo tienen, todos los cuales lo ofrecieron a la menor invitación, se hicieron las salves de ordenanza, se le dieron dos serenatas, una el día 20 en su casa por la noche y otra en el consistorio durante el banquete, ambas por las músicas militares, visitó todos los cuarteles, museos, establecimientos penales y de beneficencia, así como lo demás más digno de verse, y el día 22 por la mañana marchó a Reus, de donde volvió el 23 al mediodía y sin salir de la estación del ferrocarril un tren directo le condujo a Barcelona en cuyo viaje empleó cinco cuartos de hora escasos, telegrafando en el momento haber llegado sin novedad.

[foli 231r]

Rogativas por su santidad.

En el cabildo de 26 de marzo de 1868 se leyó un oficio de su excelencia ilustrísima para que se hiciese el triduo de rogativas

dispuesto por él su santidad en 17 octubre último al que concede indulgencia plenaria y se acordó cumplir lo dispuesto por su excelencia ilustrísima, que fue en la forma siguiente. El día 29 que caía en domingo de Pasión se espuso a su Divina Magestad a tercia, se cantó la misa al atril, y después de nona se cantaron las letanías mayores con las oraciones propias incluidas tres insertas en le boletín eclesiástico, concluyéndose con la bendición y reserva. Los días 30 y 31 que se rezaba de feria se espuso a nona, la misa fue a atril y concluida hubo las letanías, oraciones, bendición y reserva, empezando inmediatamente vísperas, en cuyos dos días como no había tiempo para quitar el dosel y colocar el calvario, se hizo la adoración de vera cruz encendiendo ocho a diez velas en el altar.

Durante los tres días a las 7 de la noche y en sustitución de la función ordinaria hubo esposición, trisagio y motetes con todos, sermón, bendición y reserva pero esta función no se consideró capitular y su excelencia ilustrísima encargó los sermones al predicador de la Cuaresma que era el padre don José María Rodríguez, siendo los tres sermones bellísimos y de circunstancias. Se suprimió el sermón que correspondía al miércoles.

[foli 233r]

Funerales para personajes célebres. Duque de Valencia en 1868.

En el cabildo ordinario de 30 de abril se leyó una comunicación de su excelencia ilustrísima en la cual se transcribe la cédula de ruego y encargo por la cual su majestad (que Dios guarde) se sirvió disponer se celebre un oficio de difuntos en todas las yglesias, catedrales, colegiatas y parroquiales por el alma del excelentísimo señor don Ramón María Narváez, duque de Valencia, presidente del consejo de ministros y ministro de la guerra, capitán general de los ejércitos, etcétera, y se acordó que el día dos de mayo de este año 1868 tuviera lugar en esta santa yglesia el cumplimiento de la voluntad soberana. El día 2 de mayo referido tuvo lugar el oficio de difuntos por el alma del señor duque de Valencia en la forma acostumbrada.

[foli 234r]

Viático extremaunción, muerte y entierro del excelentísimo señor arzobispo don José Domingo Costa y Borràs.

El señor arzobispo Costa padecía una enfermedad de estómago que le causaba frecuentes vómitos desde muchos años atrás. Agravósele visiblemente a fines del marzo de 1864 hasta el punto de temer los médicos por su vida y ordenar para edificación de los fieles la administración del viático, cual tuvo lugar en el día 22 de marzo,

martes de la Semana Santa, a las ocho horas de la noche. Fueron avisados todos los señores canónigos a quienes pudo encontrar el monje sacristán, por la inesperada novedad y precipitación. Reunidos los señores canónigos y beneficiados con hábitos de coro y según costumbre debajo palio que llevaron dos canónigos, dos comensales y dos beneficiados, el señor deán llevo la Magestad al ilustre enfermo. En la pieza y alcoba de su excelencia y lustrísima solo penetraron los señores canónigos. Habiendo sido viaticado con suma edificación de todos los allí presentes, por la fe y entereza de ánimo con que pronunció las palabras el señor arzobispo. Se regresó a la yglesia por el mismo orden. No asistieron las autoridades por causa de la precipitación que no permitió fuesen avisadas oportunamente. Siguió la gravedad sin alarmar a los médicos hasta el día 3 de abril [foli 234v] en que temiéndose un ataque inesperado, se ordenó la extremaunción que tuvo lugar en dicho día, Domingo de Quasimodo a las 12 horas del día en los mismos términos del viático, siendo el señor arcipreste quien se la administro. Duró 11 días más su vida, conservándose como por milagro, pues ahora se le tenía por muerto y luego daba señales de vida, tanto que los médicos quedaron maravillados y los sacerdotes de cabecera le prepararon para la muerte e hicieron la encomienda del alma por tres veces diferentes. Por fin el día 14 de los corrientes, abril de 1864, día de San Pedro González Telmo, fue servido Dios Nuestro Señor de llevarlo a su santa gloria a las 12 horas en punto del día, pues terminadas las oraciones Pro anima expirantis y luego el de Profundis al levantarse los señores canónigos, sacerdotes y demás personas allí presentes rezaron la oración del Ángelus o sea el Regina coeli latere a causa de estar en tiempo pascual. Muerto ya y hechas las observaciones convenientes por los médicos, fue embalsamado por el nuevo sistema de jeringa y estuvo espuesto tres días en la sala del trono en palacio, con buen aparato, habiéndole rezado muchas misas diferentes señores canónigos, párrocos y sacerdotes en los cuatro altares de los ángulos de la sala. Tuvieron lugar los funerales el día 18 de abril del mismo año. Se [foli 235r] empezó el coro a las ocho de la mañana. Previamente invitados por el señor vicario general, comparecieron multitud de curas párrocos y otros sacerdotes de la diócesis, de modo que hubo un acompañamiento de clero lucidísimo. Sobre cosa de las diez se preparó la salida del cabildo y clero de esta catedral y ocurrieron las dos cuestiones de orden de párrocos en la procesión y de si se permitiría ir a los de muceta encarnada en unión con los prebendados de esta yglesia. Resolviose por el señor presidente que en cuanto al orden se guardase el de antigüedad yendo delante los más modernos, y tocante a la otra que no se mezclase ningún cura con el clero catedral.

Salió la procesión del entierro a las diez dirigiéndose al palàcio episcopal por la puerta de Santa Tecla, Enseñanza, calle de San Pablo. Yban las cruces de las diferentes parroquias con sus curas y detrás del preste o presidente iba con capa pluvial también el párroco de la catedral. El féretro, según costumbre, iba en el centro del cuerpo capitular llevándolo hombres ocultos debajo del aparato. Detrás seguían seis estudiantes con sotana y sobrepelliz llevando otras tantas mitras, otro el báculo, seis la silla, remplazándose por trechos, dos la almohada y luego seguía el ayuntamiento presidido por el gobernador y el duelo de la familia.

Siguió este cuerpo calle de San Pablo, plaza de las monjas de Enseñanza, Descalsos, plazuela [foli 235v] de San Antonio, en donde se cantó la primera absoluta, calle de Granada, Portella, plaza del Rey, en donde se cantó la segunda absoluta, calle de la Nao, Mayor, en donde se cantó la tercera absoluta, allí donde forma cuatro esquinas, frente travesía de Caballeros, calle de Mercería, Patriarca y en la plaza frente la calle Nueva de las Cortes se cantó la última.

Entrando el clero y féretro siguieron hasta la puerta del coro y atravesáronla hasta haber pasado la reja de hierro, y allí en el túmulo construido al efecto, se colocó la caja mortuoria del difunto señor arzobispo, habiéndose llenado la yglesia de un gentío inmenso. Empezaron luego los oficios o misa solemne de Réquiem del reverendo Pere Joan Llonell, maestro de capilla que fue de la parroquia de Santa María de Barcelona, muy buena, de modo que en concepto de los inteligentes no se ha escrito otra mejor desde principios de este siglo, pero sin bastantes número de voces e instrumentos para ejecutarla. Asistieron todas las autoridades civiles y militares con numeroso acompañamiento.

Concluidos los divinos oficios pronunció la oración fúnebre el señor canónigo magistral Vionnet y enseguida pasó el preste a colocarse al pie del túmulo en la forma señalada por la consuetud, rezándose y cantándose por los sochantres las preces del ritual.

Terminadas se dirigió la procesión fúnebre hacia el claustro, llevando el ataúd seis u ocho párrocos que espontáneamente lo pidieron. Llegada a la capilla del Corpore Christi se rezaron los últimos responsos, terminando tan solemnes funerales.

[foli 236r]

El cadáver de tan venerable prelado fue depositado en la pequeña sacristía de la dicha capilla del Corpus Christi interinamente se dispone el local que deberá guardar los restos en perpetua memoria.

[foli 303r]

Consueta.¹⁸

Dia 1 janer.

En la tarda del 31 desembre vespres de la Circumcisió del Senyor en las que la capella de música canta, acompanyant lo orgue, lo primer salm y lo càntich del Magníficat.

A las sinch horas de dita tarda se comensan las matinas solemnes. En los himnes lo chor canta alternant ab lo orgue, y en lo Te Deum y Benedictus canta la capella de música alternant ab lo orgue. Lo invitatori se canta ab tota solemnitat y per cantar-lo se posan en línea, a dos alas, entre la rexa del chor y lo faristol, sinch señors capitulars, o sian dignitaris, en cada ala, y en lo últim lloch de cada una un semmaner, tots ab cirials encesos en la mà. Lo sustentor que està de semana va ab capa y se posa a las espatllas de cada parella de las tres que hi ha en cada ala, y junt ab los dos de cada parella canta un vers, seguint la lletra y solfa del llibre que a este fi sosté un dels ynfantillos de la capella posat de cara al devant de cada parella. Los tres primers versos del hymne del ynvitatori se cantan a veu baixa y lo chor canta també a veu baixa lo invitatori fins al vers Quoniam ipsius est mare etcètera, però al acabar de cantar-se aquest vers, lo chor canta a alta veu lo invitatori y a alta veu se continua tant lo hymne com lo invitatori. Después del Gloria Patri etcètera, los ynfantillos prenen los cirials de la mà dels señors capitulars, los [foli 303v] apagan y posan en lo lloch destinat, y los señors capitulars se'n van a dos alas devant del faristol, precedint los preeminents, havent antes fet la deguda inclinació al altar major.

La quinta y sexta lliçons las cantan los señors canonges antiquiors.

Finidas las laudes se fa professó a la capella del Santíssim Sacrament, y antes de començar la professó los sustentors enthonan una de las antífonas de laudes, y luego enthonan lo càntich Benedictus Dominus Deus Ysrael etcètera, continuant lo mentres se fa la professó y finit lo después que està ja en dita capella. Finit lo càntich se repeteix la antífona y después lo preste canta la oració del dia en lo corn de la epístola en lo que està preparat lo missal. Al regrés de la incensació que se fa en lo altar major en lo Benedictus de laudes lo preste y lo capitular que lo acompanya ab capa pluvial se quedan en la línea dels bordoners y semmaners, y después en la professó van en los llochs corresponents tant lo preste y company, com los dos bordoners capitulars o dignitaris. Los dos sustentors van a la professó ab capas y bordons, y arribats a la capella del Santíssim Sacrament se posan (junt ab los bordoners dignitaris o canonges) devant del

18. Títol atribuït.

faristol que està preparat ab lo antifonari, y se col·loca a unas tres passas del portal de la capella. Finida la col·lecta, se tocan las batalladas ab la cacona per dir las Ave Maria y se queda tot lo clero en la capella fins a haver finit estas salutacions, però ningú se mou de la capella fins que hajan eixit de ella lo hebdomadari y son company precedits del viader, masser, cruciferari y acòlits, y dels quatre que portan bordons. Esta funció dura cerca de tres horas.

Lo molt yllustre ajuntament acostuma assistir a las laudes de esta tarde y a la professó mencionada, y no se mou de la capella fins que lo clero haja eixit de ella.

La missa del dia se canta ab violins, trompas, etcètera, lo sermó lo encarrega la confraria del Santíssim Nom de Jesús.

Las segonas vespras se cantan com las primeras, y después de completas se fa professó per la yglésia ab lo tabernàculo en lo qual se col·loca la ymatge de plata del Santíssim Niño Jesús.

[foli 304r]

Dia 6 janer.

Las primeras vespras se cantan com en lo dia de la Circumcisió y las segonas las cantan lo chor, y la capella de música al atril, alternant ab lo orgue tots los salms, y lo Magníficat la capella alternant lo orgue.

En las matinas que se comensan a las 5 horas de la tarde del dia 5 la capella de música ab violins, etcètera, canta la primera antífona, canta la segon responsori de cada nocturno, y canta lo ynvitatori, y lo chor canta lo psalm de dit ynvitatori, que és lo primer del tercer nocturno. Lo Te Deum laudamus y lo Benedictus los canta la capella de música alternant ab lo orgue.

La 5 y 6 llisons de matinas la cantan los dos canonges antiquiors.

Después de tèrcia se fa professó per la yglésia y lo subdiaca porta en las mans la ymatge del Santíssim Niño Jesús assentat en cadireta de plata.

La missa la canta la capella de música ab violins, etcètera

Las matinas duran cerca de tres horas.

Las segonas vespres las cantan la capella de música, chor y orgue, esto és, alternan en los cinch psalms de vespres lo chor, capella y orgue, y lo Magníficat lo canta la capella alternant ab lo orgue.

La octava de Epiphania no se celebra solemne, y per tant, lo preste en las vespres no se posa capa de altar; ni se incensa en lo Magníficat, y lo orgue no toca sinó en la conventual y vespras de la domínica infraoctavam.

Dita octava o dias semidobles, de la infraoctava, tenen part de ritu semidoble, y part de ritu de octavas que la present santa yglésia celebra amb solemnitat major que no la present Epiphania.

[foli 304v]

Dia 20 janer.

En este dia después de cantada tèrtia se fa professó per la yglésia y lo subdiaca porta la relíquia del Sant Sebastià. Se fineix esta professó en lo presbiteri del altar major, posant-se en ell tot lo clero. Al arribar lo preste al presbiteri se diu lo vers del Te Deum in te Domine speravi etcètera, y después lo preste canta lo vers Exultabunt sancti in gloria, y después la corresponent oració dels Sants Fabià y Sebastià. Mentres se fa la professó se venta la campana miserere, en la professó assisteixen los diacas canonges, però a la missa conventual assisteixen los diacas ferials.

Mentres se fa la professó toca lo orgue, assisteix la cantoria de música y lo fagot a esta professó, però en tota ella no canta sinó un vers del Te Deum y después respon al vers Exultabunt sancti gloria que canta lo preste posat en lo presbiteri. Lo clero en lo decurs de la professó tampoch canta sinó un vers del Te Deum.

En aquesta professó y en totas aquellas en las que lo subdiaca porta relíquia de algun Sant y se fineix en lo presbiteri del altar major, lo subdiaca deu quedar-se en lo presbiteri a la mà dreita del cruciferari, al regrés de la professó, fins al concluir-se la oració o colecta que canta lo preste, y lo lloch en què se quedan dits subdiacas y cruciferari és in cornu evangelii.

La capella de músichs y lo que toca lo fagot se posan també en aquella part, des de la porta que entra a la sacristia fins a la retxa, detrás de la línea dels beneficiats.

Lo orde ab què lo clero se posa en lo presbiteri en esta y en las demás funcions és los dignitaris y canonges a dos chors des de las gradas del altar, in plano, forman círculo en lo cas que sian tants en número com que necessiten tot lo lloch o espay, però si pot quedar lloch, queda desocupat lo del mitg, que és lo que correspon a la portalada del presbiteri, tras de estos se posan los comensals ab lo mateix orde y forma, y tras de estos se posan los beneficiats ab lo orde y forma mencionats.

[foli 305r]

Dia 21 janer.

En la tarde del dia 20 se cantan vespras solemnes, esto és la capella de música acompanyant lo orgue canta lo Domine ad adjurandum me festina y lo gloria Patri, canta lo primer y tercer salm y lo Magnificat, lo segon salm lo canta lo chor alternant ab lo orgue, y las respostas las fa la capella de música acompanyant lo orgue.

En la hora regular se cantan matinas de retxa oberta, que és dir, se cantan las matinas ab alguna solemnitat respective a las matinas que precisament se anomenan cantadas, y consisteix dita solemnitat

en que en los himnes alterna lo orgue ab lo chor y lo Te Deum y Benedictus los canta la capella de música alternant ab lo orgue. Las respuestas las fa la capella de música acompañant lo fagot, en lo Benedictus se fa incensació com se acostuma en lo Magnificat y per aquest motiu está oberta la reixa del altar major.

Después de cantada la tèrtia en lo dia 21 se fa professó per la yglésia y lo curs de ella és prenent per la part de la nau del Sant Christo, assisteix la capella de música y se toca lo orgue com en la professó de Sant Sebastià. Lo subdiaca porta la reliquia dels gloriosos Sants Fructuós, Auguri y Eulogi. Quant lo cos del capítol arriba devant la capella dels gloriosos sants se para la professó, se canta per lo clero la antífona Vestri capilli capitis y finida esta lo preste canta lo vers, y la col·lecta dels sants. Se continua la professó com en las clausurals y lo cruciferari, subdiaca y los del gremial al arribar devant las escalas del presbiteri major deixan la professó y se'n van a la sacristia.

La missa és solemne ab violins, trompas, etcètera

Las segonas vespras se cantan com en lo dia de la Circumcisió.
[foli 305v]

Dia 25 janer. Conversió de Sant Pau.

En la tarde del dia 24 se cantan vespras solemnes de la conversió de Sant Pau, la capella de música canta a vuit veus, acompañant lo orgue, lo primer psalm y lo Magnificat, y las segonas vespras se cantan així mateix.

La missa del dia de la conversió la canta la capella de música a vuit veus també, acompañant lo orgue.

Dia 31 janer. Sant Pere Nolasco.

Primeras vespras, missa conventual y segonas vespras se cantan com en lo dia de la conversió de Sant Pau.

[foli 306r]

Dia 2 febrer. Purificació.

Primeras vespras, missa conventual y segonas vespras se cantan com en lo dia de la conversió de Sant Pau.

La benedicció de las candelas se fa después de cantada la hora tèrtia. Después se fa professó y si lo dia o lo temps és bo, lo curs de la professó és per lo pla de la cathedral, escalas de la plassa [...] y per la volta de Sant Christòfol regressa a la yglésia entrant per lo portal major, y en cas que lo temps no sia bo se fa la professó per la yglésia, prenent per la nau de la capella del Santíssim Sacrament. Quant la professó se fa per fora pren lo curs des del presbiteri per lo chor, bé que algunas vegadas lo ha pres per la nau de la capella del Santíssim. En esta professó se porta en tabernàculo la ymatge de Maria Santíssima que té en sos brazos al Niño Jesús, y són estas ymatges de plata sobredorada.

Los procuradors del gremi de forners que té per titular a Maria Santíssima baix lo misteri de la Purificació demanan llicència als síndichs del molt yl·lustre capítol per poder assistir a dita professó y associar y obsequiar a Maria Santíssima ab quatre atxas, y al mateix temps per poder fer anar la bandera y la creu de dit gremi devant de la professó, y se'ls concedeix, però tant al eixir com al retornar la professó los portants de la bandera y de la creu y los dos miñons que van als costats de esta ab candeleros, se quedan en lo pla de la yglésia, bé que los quatre que portan las atxas ixen ab ells des de la sacristia major al comensar la professó y al regrés tornan a la dita sacristia, acompanyant sempre la ymatge de Nostra Senyora.

En la missa major tot lo clero té las candelas encesas al temps de cantar-se lo evangeli, y después se apagan, però después del Sanctus tornan a encèndrer-se y creman fins al postcomunió.

Si lo senyor arquebisbe fa la funció de la benedicció de candelas, baixa a la yglésia al comensar la tèrtia (baixa regularment per la escala del claustro) pujan a buscar-lo los dos canonges diacas de altar, y en la porta del peu de dita escala lo reben el presbiter assistents y los diacas assistents, y junts lo acompanyan fins al estrado que té parat en lo presbiteri major. Se quedan al costat de sa yl·lustríssima los diacas de altar y los assistents van a la sacristia a vestir-se los ornaments deguts, después de estar revestits van a fer costat a su yl·lustríssima y los diacas de altar entran a la sacristia a vestir-se las planetas y revestits van també a fer costat a sa yl·lustríssima.

Finida la benedicció se fa la professó [foli 306v] en la forma antes expresada, y encara que apar conforme al ceremonial que en la professó no deuen assistir los diacas de altar, ab tot és cert que en las vegadas que lo yl·lustríssim senyor Armañà ha fet esta benedicció (així con en la de las palmas) han associat a su yl·lustríssima en la professó no solament lo presbítero y diacas assistentes, sí que també los diacas de altar.

Dia 11 febrer. Festa de Sant Ramon de Peñafort.

És de pabordes, però con falta quasi tota la renda ab què fou datada sols queda ruido de campanas grossas y la capella de música canta al atril la missa y lo Magníficat a primeras y segonas vespras.

Dia 12 febrer. Santa Eulàlia.

No és de pabordes, però hi ha ruido de campanas grossas, y se posa la plata en lo altar major, donant-se alguna distribució als residents en la missa conventual tant solament.

Dia 6 mars. Sant Olaguer.

És de pabordes. Se posan en lo altar quatre sants de plata, los que se deixan també en lo dia 7 ab motiu de que en aqueix dia lo sermó (essent los dias 6 y 7 dintre de la Quaresma) és dintre de la conventual y és de Sant Thomàs, així con en lo dia 6 en què és de Sant Olaguer.

Dia 19 mars. Sant Joseph.

És de pabordes, campanas grossas y alguna distribució. En la conventual canta la capella de música al atril y en lo Magníficat de primeras y segonas vespras alterna ab lo orgue. Las completas són de salmòdia, és dir, un vers lo chor, altre lo orgue, altre la capella de música al atril.

Dia 25 mars. Anunciació.

Primeras y segonas vespras y la missa conventual se cantan com en lo dia 25 janer.

Dia 21 mars Sant Benet.

És de pabordes però sens solemnitat alguna.

2 abril. Sant Francisco de Paula.

És de pabordes. Primeras y segonas vespras y la conventual ho canta la capella a quatre veus.

[foli 307r]

En los tres dias de carnestoltas se exposa lo Santíssim Sacrament al comensar a cantar lo chor la hora tèrta, així, com se practica en las funcions de Minerva y queda lo Senyor exposat fins después de cantada la hora de nona (esta se anomena funció de las quaranta horas). La conventual de estos dias la canta la capella de música, en lo primer dia a cant de orgue, y en los dos següents al atril. Finida nona puja lo clero al presbiteri del altar major, la música enthona o canta lo Pange lingua y se fa la solita funció per reservar a sa Divina Majestat en lo sacrari detràs lo altar major.

23 abril. Sant Jordi.

És de pabordes. Primeras y segonas vespres y la conventual se cantan al atril.

[foli 307v]

Pasqua de resurrecció.

Los tres dias són de pabordes. Las completas en lo dissapte Sant són de salmòdia, és dir, los quatre salms se cantan alternant lo chor, orgue y capella de música al atril, lo Nunc dimittis y la antífona Regina coeli los canta la capella a cant de orgue.

Las conventuals del diumenge y dilluns las canta la capella de música, y la del dimars la canta lo chor ab cant anomenat de Angelis, y així se canta també la missa del dissapte Sant en la que lo salm de vespras Laudate Dominum omnes gentes etcètera, se canta a sisé tho, y ara per resolució del molt yl·lustre capítol se canta ab lo mateix tho lo Magníficat, no obstant de que la antífona és de altre tho, y un y altre los canta lo chor alternant ab lo orgue.

En las vespras del dia de Pasqua la capella de música canta lo primer salm y lo Magníficat a cant de orgue, y en las del segon dia canta lo Magníficat solament y no a cant de orgue, sinó al atril. Y en dit dia de Pasqua canta lo Nunc dimittis y la antífona Regina

coeli com en lo dissapte Sant. En lo segon dia y tercer com també en tots los demás que en tot lo temps pasqual són com solem dir de pabordes, la antifona Regina coeli se canta ab tho distinct y més solemne del regular, y esto estant tot lo clero in plano chor, a cuyo fi los sostentors convidan a un y altre clero del chor mentres se canta la antifona Salva nos etcètera.

Dia 1 maig. Sants Felip y Jaume.

És de paborde. Primeras y segonas vespras y la conventual se cantan al atril.

Dia 3 maig. Invenció de la Santa Creu.

Benedicció del terme cantada la hora tèrtia. Los parroquials en la professó, que fa lo curs com las claustrals des del chor fins a la porta major cantan lletania de Nostra Senyora. Finida la benedicció, al regressar la professó se canta la antifona Regina coeli. Lo clero entra recta via al chor y en ell canta lo preste lo verset y oració corresponents.

Dia 8 maig. Aparició de Sant Miquel.

És de paborde. Primeras y segonas vespras y la conventual se cantan al atril.

[*foli 308r*]

Nota de tots los titulars de esta santa yglésia que han entrat desde 1810 en què entrà lo doctoral don Ventura Marés.

Any 1810.

Bosch, don Francisco. En lo janer prengué possessió del benefici de Nostra Senyora dels Sastres y Sant Gabriel, unit al del Santíssim Nom de Jesús, vacant per mort de don Joseph Graells. Fou presentat en esta vacant per la casa de don Francisco Calbet de Tarragona, en virtut de sorteix que-s féu per obrir lo torn, debent tocar en la altre vacant la presentació a la confraria dels Sastres, de dita ciutat.

Marés, don Ventura. En 15 janer de 1810 prengué possessió de la canongia doctoral vacant per mort de don Pau Arnau en mes reservat.

*Mori 18 mars 1844.*¹⁹

Llanès, don Pau. En 2 maig de 1810 prengué possessió de la primera comensalia unida a una de las parroquialias baix invocació de la Verge Maria o Nostra Senyora dels Sastres, vacant por promoció de don Andreu Segura a un canonicat de esta santa yglésia. Fou presentat per sa majestat per

19. Text anotat al marge.

- dret de resulta, tocant en los mesos ordinaris sa col·lació a la dignitat de sacristà majó, y ara al molt yl·lustre capítol.
- Marca, don Francisco. En 5 mayo de 1810 prengué possessió de la segona comensalia unida a la segona parroquialia baix invocació de Nostra Senyora vacant per assenso de don Francisco Con-[foli 308v]-treras a la rectoria de Riudoms. La col·lació en mes ordinari és de la dignitat de sacristà majó y vuy del molt yl·lustre capítol.
- Arnalich, don Anton. En 28 juny de 1810 prengué possessió del benefici de San Martí, vacant per mort de don Joseph Solanellas. Li presentà lo reverent ordinari per dret de devolució.
- Rocamora, don Joseph. En 30 juny de 1810 prengué possessió del canonicat de patronat de la universitat de Cervera, vacant per mort de don Ventura Porta.
- Contijoch, don Juan. En 22 novembre de 1810 prengué possessió del benefici de Nostra Senyora de la Pietat, San Anton y San Juan, unit al de San Bernat, vacant per mort de don Matheu Claramunt. Fou presentat per lo ordinari com a devolució.
- Año de 1814.
- Pons, don Francisco. En 15 setembre de 1814 prengué possessió del benefici de Santa Magdalena destinat per lo nou pla a músich de veu vacant per renúncia de don Anton Oliva presentat per lo molt yl·lustre capítol.
- Llopis, don Bernardino. En 26 novembre de 1814 prengué possessió del ardiaconat de Vila-seca, vacant per mort violenta de don Pere Joan Enrich en la entrada dels francesos de 1811. La obtà com a canonge que estava en torn.
- Posada, don Carlos. En 1 desembre de 1814 prengué possessió de la dignitat de enfermer, vacant per mort de don Joseph Anton Font en juny de 1811. La optà com a canonge que estava de torn.
- Escolà, don Magí. En 2 desembre de 1814 prengué possessió de la comensalia de San Pere y San Lluch, vacant per mort de don Francisco Fuguet en la entrada dels francesos de 1811. La presentà y col·là lo senyor ardiaca major son patró en mes ordinari.
- Fondera, don Joseph. En 4 desembre de 1814 prengué possessió del benefici de San Blas, vacant per assenso a una comensalia de don Magí Escolà. Li presentà lo senyor hospitaler son patró en los mesos ordinaris.
- [foli 309r]
- Granada, don Thomàs. En 2 desembre de 1814 prengué possessió de la comensalia de San Agustí afecta a una de las

4 chantrias de chor per lo nou pla benefical. Vacaba per mort de don Francisco Rifa. Patró lo molt yl·lustre capítol mediant concurs.

Figueras, don Joseph. En 22 desembre de 1814 prengué possessió del benefici de San Blas tercer, vacant per mort de don Joseph Ribera en mes ordinari. Lo presentà y col·là lo senyor hospitaler son patró.

Any 1815.

Mitjans, don Anton. En 16 janer de 1815 prengué possessió de la comensalia afecta a la plaza de organista baix invocació de San Barthomeu vacant per mort violenta de don Francisco Rodríguez en la entrada dels francesos en 1811. És de patronat del molt yl·lustre capítol mediant concurs. Per sentència se li lleva.

Gil, don Juan. En 30 janer de 1815 prengué possessió del benefici de las Once Mil Verges primer, vacant per mort de don Pedro Anton Mallafre en la entrada dels francesos en 1811. Lo presentà lo senyor arquebisbe son patró en mes ordinari.

Rabassa, don Mariano. En 18 mars de 1815 prengué possessió del benefici de San Jordi y San Onofre units, vacants per mort violenta de don Magí Ferrer en la entrada dels francesos en 1811. Fou presentat per lo ajuntament de Tarragona.

Morató, don Miguel. En 19 abril de 1815 prengué possessió del benefici de Nostra Senyora y San Simeon units al de San Jordi y San Barthomeu, vacant per mort de don Llorens Miró. Fou presentat per lo ajuntament de Tarragona y en altre vacant tocarà a la casa de Montoliu.

Soler, don Joseph Anton. En 2 abril de 1815 prengué possessió del canonicat penitenciat vacant per assenso de don Bernardino Llopis al ardiaconat de Vila-seca.

Cadens, don Francisco. En 19 maig de 1815 prengué possessió del benefici de San Miquel tercer y quart, vacant per mort violenta de don Bruno March en la entrada dels francesos en 1811. Li presentà lo molt yl·lustre capítol son patró per falta dels que són cridats.

[foli 309v]

Hernández, don Vicens. En 2 setembre de 1815 prengué possessió del benefici de San Pere apòstol, vacant per assenso de don Tomàs Granada a una comensalia de chantre. Li presentà lo capítol a qui toca mediant ser un dels beneficis afectes a músich de veu.

Ferrer, don Ysidro. En 23 maig prengué possessió de la canongia que resulta vacant per assenso a la dignitat de ynfermer de

- don Carlos González de Posada. Li presentà lo canonge que estava en torn.²⁰
- Cañellas, don Joseph. En 21 setembre de 1815 prengué possessió del canonicat que vaca per mort de don Vicens Ferrer y li presentà sa majestat.
- Marca, don Salvador. En 6 desembre de 1815 prengué possessió del canonicat que vaca per la mort de don Joseph Zaragozano en mars de 1811. Li presentà don Pere Huyà que estava en torn.
- Boni, don Anton. En dit dia prengué possessió del canonicat que vaca per la mort violenta de don Manuel Lasfuentes en la entrada dels francesos lo die 28 de juny de 1811. Li presentà son germà don Joseph Boni que estava en torn.²¹
- 1816.
- Bofarull, don Pere Juan. En 4 abril de 1816 prengué possessió del benefici de San Lluch y Santa Bárbara units, vacant per mort de don Ramon Montaner. Li presentà lo col·legi de procuradors son patró.
- Borrell, don Estevan. En 1 maig de 1816 prengué possessió del benefici de Nostra Senyora vacant per renúncia de don Juan Capella que passa a Madrid. És de músich de veu y per lo tant de presentació al molt yl·lustre capítol.²²
- Llombart, don Taddeo. En 21 maig de 1816 prengué possessió del benefici de Sant Joan Baptista vacant per mort de don Manuel Bofill en juny de 1811 en la entrada dels francesos. És altre dels de músichs de veu y de presentació del molt yl·lustre capítol.
- [foli 310r]
- Ortega, don Joseph. En 25 maig de 1816 prengué possessió del ardiaconat majó vacant per assenso de don Juan Maria González al abadiat de Montearagón. La presentació és sempre de sa majestat.
- Majó, don Francisco. En 21 agost de 1816 prengué possessió de la comensalia de San Agustí vacant per mort de don Manuel Cahissa en 3 juliol de 1809. Li presentà sa majestat.
- Soler, don Pere. En 24 agost de 1816 prengué possessió de la comensalia de San Agustí vacant per mort de don Mariano Marí en 31 maig de 1809. Fou presentat per sa majestat.
- Fondera, don Joseph. En dit dia prengué possessió de la comensalia de Santa Maria vacant per mort de don Anton Pastor en 8 janer de 1808. Fou presentat per sa majestat.

20. Anotat al marge: "Era mestrescuela".

21. Anotat al marge: "En 27 febrer 1825".

22. Anotat al marge: "Marchà".

Franch, don Matheu. En 29 agost de 1816 prengué possessió de la comensalia de Nostra Senyora dels Macips, vacant per mort de don Joan Pau Font en lo abril de 1809. Li presentà sa majestat.

Ycart, don Joseph Anton. En 2 setembre de 1816 prengué possessió de la comensalia de Nostra Senyora dels Sastres vacant per mort de don Juan Vallmitjana en 9 juny de 1816. És afecta al mestre de cerimònias y de provisió sempre del molt yl-lustre capítol.

Boquer, don Joseph Pascual. En 10 setembre de 1816 prengué possessió de la dignitat de tesorer vacant per renúncia de don Manuel Aguirre. La presentà sa majestat.²³

Villar, don Andreu Saturní. En 18 octubre de 1816 prengué possessió de la canongia vacant per mort de don Joseph Boni en 1 juliol de 1816. La presentà sa majestat.²⁴

Espinach, don Diego. En 24 desembre de 1816 prengué possessió del benefici de San Nicolau y Santa Catarina unit al de Nostra Senyora y San Simeon vacant per mort de don Jaume Garcia en 14 setembre de 1813. Fou presentat per lo gremi de furnes.²⁵

Any 1817.

Soler, don Miquel. En 25 juliol de 1817 prengué possessió del benefici [foli 310v] de San Cosma y Damià unit al de las Cinch Llagas, vacant per assenso de don Joseph Anton Ycart a una comensalia.

Ódena, don Juan. En 13 setembre de 1817 prengué possessió del benefici de las Onse Mil Verges tercer vacant per mort de don Pere Andreu y Bonells en 6 febrer de 1809. Fou presentat per sa majestat.

Alegret, don Manuel. En 7 novembre de 1817 prengué possessió de la comensalia segona de Santa Maria unida a la segona parroquialia vacant per promoció de don Francisco Marca a la rectoria de Alcover. La col·lació era del sacrista major y vuy del canonge que té sos drets.

Any 1818.

Bergoza, excel·lentíssimo senyor don Antonio. En 2 mars de 1818 prengué possessió del archebisbat vacant per traslació al de Sevilla de don Romualdo Mon y Velarde.

Reguer, don Bonaventura. En 4 agost de 1818 prengué possessió de la comensalia del Santíssim Cos de Jesucrist, vacant per mort de don Bernat Cabrer, en 30 mars de 1818. És altra de

23. Anotat al marge; "En 22 agost 1818".

24. Anotat al marge; "En 14 novembre 1820".

25. Anotat al marge; "Marchà".

las afectas a una chantria de chor y per lo tant de provisió del molt yl·lustre capítol.

Freixa, don Pau. En dit dia prengué possessió de la comensalia de Santa Maria vacant per renúncia de don Joseph Fondevila. És altre de las afectas a una chantria de chor y de provisió del molt yl·lustre capítol.²⁶

Burgos, don Joseph. En 14 desembre de 1818 prengué possessió del benefici de Corpus Christi unit al de Santa Susanna vacant per mort de don Anton Arnabat en 24 desembre de 1817.²⁷

Pellicer, don Pau. En 24 desembre de 1818 prengué possessió del benefici de Santa Elisabeth vacant per haver passat a altre benefici don Vicens Hernández. És altre dels destinats a músich de veu y de provisió del molt yl·lustre capítol.

Any 1819.

Bruguera, don Bonaventura. En 5 juny de 1819 prengué possessió de la comensalia unida al magisteri de capellà de Sant Bernat y Santa Anna, vacant per renúncia de don Francisco Bonamich.

Torra, don Anton. En 7 agost de 1819 prengué possessió de la comensalia [foli 311r] de San Barthomeu unida a la tercera parroquialia vacant per mort de don Jaume Amill que morí en 8 enero de 1818. en 5 janer de 1818 qui fou lo primer que la obtingué después que fou aplicada per lo nou plan de la yglésia a una tercera parroquialia. Fou presentat per sa majestat.

Any 1820.

Vidal, don Ramon. En 3 janer de 1820 prengué possessió de la comensalia de Santa Maria afecta a una de las chantrias de chor vacant per renúncia de don Pau Freixa que passà a Solsona.

Any 1821.

Coma, don Thomàs. En 19 febrer de 1821 prengué possessió del canonicat penitencier vacant per mort de don Joseph Anton Soler en 30 novembre de 1820. Morí en 8 febrer de 1840.

Segú, don Anton. En 21 febrer de 1821 prengué possessió de la comensalia de Santa Maria vacant per mort de don Tomàs Canals en 28 desembre de 1819. Fou presentat per lo senyor canonge don Joseph Cañellas, son oncle, consumint lo torn

26. Anotat al marge; "Marchà".

27. Anotat al marge; "Marchà".

de canonicat, per ser esta comensalia la única que consum dit torn.

Janer, don Joaquim. En 10 abril de 1821 prengué possessió del benefici de San Nicolau y Santa Catarina unit al de Nostra Senyora y Sant Simeon, vacant per renuncia de don Diego Espinach. Lo presentà lo senyor marquès de Tamarid son patró en esta vacant. En altre tocarà al gremi de fornes de esta ciutat.

Any 1823.

Creus, Excel·lentíssim senyor don Jaume. En 13 novembre de 1823 prengué possessió de est arquebisbat vacant per mort del excel·lentíssim senyor don Anton Bergoza y de Jordán en Biescas de Aragón a los 18 juliol de 1819, acudit als bañs de Panticosa.

Any 1824.

Pujol, don Joseph. En 1 mars de 1824 prengué possessió de la canongia lectoral vacant per mort de don Manuel Plazas en 24 mars de 1821.

Botines, don Pere Joan. En 1 abril de 1824 prengué possessió de la comensalia de San Agustí per mort de don Francesch Majó en [foli 311v] 8 desembre de 1821. Fou presentat per lo canonge don Anton Ferrer y Botines com a obtenint los drets del sagristà major.

Griber, don Nicolau. En 14 abril de 1824 prengué possessió del canonicat vacant per mort de don Pere Joan Larroy en 31 maig de 1820. Li presentà sa majestat y si bé prengué possessió antes que el que se segueix, és después de ell per declaració de la real càmara.

Millà, don Manuel. En 21 abril de 1824 prengué possessió del canonicat vacant per mort de don Pere Ramon Juárez en 4 agost de 1819. Declarà la real càmara que debia tenir la preferència de antigüedat al anterior, pues si bé tenian los dos real gràcia de una mateixa fecha se expedí primer lo títol del senyor Millà.²⁸

Garzón, don Francisco Martín. En 11 maig de 1824 prengué possessió del ardiaconat de Vila-seca vacant per mort de don Bernardí Llopis en 2 abril de 1820. Era canonge de la Seu de Urgell y fou presentat per sa majestat.

Capdevila, don Ramon. En dit dia prengué possessió del benefici de Sant Esteve segon vacant per mort de don Joseph

28. Anotat al marge: "ara tesorer".

- Verdura en 24 mars de 1822. Fou presentat per la confraria de preveres de la catedral son patró.²⁹
- Mogor, don Vicens. En 29 maig de 1824 prengué possessió del benefici de Nostra Senyora unit al del Santíssim Nom de Jesús vacant per mort de don Francisco Bosch en 2 setembre de 1822. Li presentà la confraria dels Sastres en esta vacant patró, y en la altre toca a la casa de Calbet de Tarragona.
- Andreu, don Llorens. En 30 juny de 1824 prengué possessió del canonicat vacant per mort de don Andreu Saturní Villar en 14 novembre de 1820. Fou presentat per sa majestat essent vicari perpètuu de Poboleda.
- Garcia, don Joseph. En 20 juliol de 1824 prengué possessió de la canongia vacant per mort de don Pere Huyà en 17 agost de 1821. Li presentà sa majestat.³⁰
- Elias, don Juan. En 23 juliol de 1824 prengué possessió de la comensalia de Sant Joan vacant per mort de don Pau Gil en 30 juny de 1824. Li presentà lo molt yl·lustre capítol de Tarragona pensant haber succehit als drets de la dignitat de Sant Fructuós suprimida y la presentà també lo capítol de Ybiza pensant lo mateix a don Manuel Domingo y habent declarat la real camara en 1 agost de 1825 qual [foli 312r] patronat de dita comensalia tocaba realment al capítol de Ybiza renuncià sos drets don Juan Elias y entra son competidor don Manuel Valentí Domingo com més avall se notará.³¹
- Esteve, don Jaume. En 19 agost de 1824 prengué possessió de la tesoreria vacant per mort de don Joseph Pascual Boquer en 22 agost de 1818. Li presentà sa majestat essent rector de Riudecañas.
- Verdaguer, don Estevan. En 16 octubre de 1824 prengué possessió del benefici de Sant Joan Baptista vacant per assenso de la canongia lectoral de don Joseph Pujol. Li presentà en esta vacant lo senyor archebisbe y en altre tocarà al molt yl·lustre capítol y així alternativament en virtud de la concòrdia que's firmà entre los dos, que obra en lo llibre de resolucions capitulars de octubre de 1824.
- Cabesa, don Joseph. En 18 novembre de 1824 prengué possessió del benefici de las Cinch Llagas unit al dels Sants Cosme y Damià vacant per mort de don Miquel Soler en 23 maig de 1824. Fou presentat per la casa de Ferrater de Barcelona patró en esta vacant, tocant en altre presentar-lo a la casa

29. Anotat al marge: "Marchà".

30. Anotat al marge: "Marchà".

31. Anotat al marge: "Marchà".

de Pujol de [...]. Sempre que presenta la casa de Ferrater est benefici la col·lació de ell toca al capítol per expressar-se aixís en la escriptura de sa fundació, còpia de la cual està en lo arxiu de dit capítol.

Martínez, don Eulogio. En 3 desembre de 1824 prengué possessió del canonicat vacant per mort de don Anton Boni en 27 febrer de 1823. Li presentà sa majestat.

Any 1825.

Serret, don Anton. En 13 janer de 1825 prengué possessió del benefici de San Blay vacant per renúncia que féu don Joseph Figueras rector de Vallclara. Fou presentat per lo senyor hospitaler son patró en los mesos ordinaris.³²

Dalmau, don Ysidro. En 3 mars de 1825 prengué possessió de la comensalia de Sant Agustí vacant per mort de don Melcior Juncà en 28 desembre de 1824. Li presentà lo canonge turnari que fou don Andreu Segura, qui consumí torn de canonicat, perquè cuan se [foli 312v] obrí lo torn per presentar-la, cregué lo capítol equivocadament que dita comensalia consumia torn de canonicat y ab la mateixa equivocació admeté lo torn dit canonge Segura, y encara que antes de fer-se la presentació de dita comensalia se descubrí ja la equivocació, però no aparegué convenient al capítol apartar-se de la primera idea y volgué que per esta vegada consumís torn de canonicat. Estant pues enterat de tot lo senyor Segura admeté lo torn.

Esplugas, don Miquel. En 16 juliol de 1825 prengué possessió de la comensalia de Santa Tecla y Sant Fructuós vacant per mort de don Pau Aragonès en 1 agost de 1821. Li presentà sa majestat y en los mesos ordinaris la presentà lo senyor ynfermer. És altre de las preferents en lo asiento del chor y professons.

Montoliu, don Anton. En 31 agost de 1825 prengué possessió de la canongia que quedà vacant per mort de don Anton Ferrer en 30 abril de 1825. Li presentà sa majestat. Morí en Jaca en 9 juny de 1836.

Gil, don Joseph. En 4 octubre de 1825 prengué possessió de la comensalia de Sant Pere y Sant Lluch vacant per assenso de don Magí Escolà a una canongia de esta santa yglésia en 26 febrer de 1825. Fou presentat per lo senyor ardiaca majó son patró en los mesos ordinaris.

32. Anotat al marge: "Marchà".

- Escolà, don Magí. En 26 setembre de 1825 prengué possessió de la canongia vacant per mort de don Joseph Cañellas en 23 setembre de dit any. Li presentà don Ventura Font com a canonge turnari.
- Camós, don Manuel. En 15 octubre de 1825 prengué possessió de la comensalia de Sant Barthomeu afecta a la plasa de organista vacant per jurídica provació que-s féu de ella a don Anton Mitjans per lo tribunal eclesiàstich de esta ciutat. Li presentà lo molt yl-lustre capítol mediant concurs.
- Pellicer, don Joseph Anton. En 5 novembre de 1825 prengué possessió del benefici de Sant Joan Batista afecte a músich de veu, vacant [foli 313r] per assenso de don Miquel Esplugas a una commensalia de la mateixa yglésia. Vide supra. Li presentà la molt yl-lustre capítol mediant concurs y lo col·là lo ordinari per haber vacat en mes reservat.
- Roig, don Manuel. En 11 novembre de 1825 prengué possessió del benefici de Sant Jaume, vacant per mort del reverent Geroni Rossich en 18 abril de 1809. Fou provist per sa majestat.
- Alemañ, don Magí. En 11 novembre de 1825 prengué possessió del benefici de San Fructuós, vacant per assenso de don Pere Soler a una commensalia de esta santa yglésia. Fou provist per sa majestat per dret de resulta.³³
- Anguela, don Joseph. En 23 novembre de 1825 prengué possessió del benefici de la Asumpció de Nostra Senyora, vacant per ascenso de don Francesch Majó a una commensalia de esta yglésia. Fou presentat per sa majestat per dret de resulta.
- Guinart, don Anton. En 29 novembre de 1825 prengué possessió del benefici segon de las Onse Mil Verges afecte a músich de veu, vacant assenso de don Manuel Valentí Domingo a una commensalia. Fou presentat per lo molt yl-lustre capítol mediant concurs.
- Domingo, don Manuel Valentí. En 11 octubre de 1825 prengué possessió de la commensalia de Sant Juan, vacant per mort de don Pau Gil en 30 juny de 1824. Y si bé lo molt yl-lustre capítol pensant rehunir los drets de la dignitat de Sant Fructuós extinguida. La presentà a don Juan Elias, vide supra, per declaració de la real càmara de 1 agost de 1825 fou declarada nul·la la tal presentació y que tocaba al capítol de Ybiza que la habia ja presentada al dit don Manuel Domingo.

33. Anotat al marge: "4 julio de 1871".

Montserrat, don Joseph. En 1 desembre de 1825 prengué possessió del benefici de Sant Blas el 2on, vacant per assenso a una comensalia de don Joseph Fondera en agost de 1816. Vingué de rector de Pira que era.

[foli 313v]

Coderch, don Joaquim. En 5 desembre de 1825 prengué possessió del benefici de Nostra Senyora dels preberes afecta a músich de veu, vacant per renúncia de don Esteve Borrell que passà a beneficiat de Tortosa ab nominació reial. Lo presentà lo capítol mediant concurs y col·là lo ordinari.

Vidal, don Ramon. En 21 desembre de 1825 prengué possessió del benefici de Santa Elisabeth, vacant per mort de don Joseph Ribera en 4 janer de 1818. Fou presentat per lo rey y deixà la comensalia de chantre de número 14 que obtenia. 1826.

Puig, don Benet. En 12 janer de 1826 prengué possessió del benefici de Corpus Christi y Santa Susana units, vacant per deposició de don Joseph Burgos que se ausentà de la yglésia. Fou presentat per lo senyor conde de Santa Coloma, son patró en esta vacant.

Soler, don Pere. En 4 abril de 1826 prengué possessió de la canongia, vacant per mort de don Andreu Segura en mes ordinari, presentat per don Domingo Sala que acceptà lo torn.

Echanove, yl·lustríssimo senyor don Antonio Fernando. En 23 maig de 1826 prengué possessió del archebisbat, vacant per mort del excel·lentíssim senyor don Jaume Creus y Martí.

Arboix, don Adjutori, clergue, en 24 juny de 1826 prengué possessió de la commensalia de Santa Maria afecta a chantre, vacant per haber passat a beneficiat don Ramon Vidal.

Dalmau, don Joseph Anton, clergue de Tarragona. En 5 juliol de 1826 prengué possessió del benefici de Sant Bernat unit al de la Pietat, vacant per mort de don Juan Contijoch. Se li adjudicà com a descendent del senyor Bernat Estalella fundador del de Sant Bernat que estava en torn en esta vacant per lo tribunal eclesiàstich.

Cilla, don Francisco Narcís, rector de Albesa, bisbat de Urgell. En 2 agost de 1826 prengué possessió de la canongia magistral que li dóna sa majestat, vacant per mort de don Joseph Prats.

Ornoz, don Jaun Antonio, provisor y vicari general del senyor archebisbe. En 21 setembre de 1826 prengué possessió de la commensalia de San Agustí, vacant per assenso de don Pere Soler a una canungia de esta santa yglésia. Fou provisió real.

[foli 314r]

1827.

Reguer, don Ventura, comensal de esta yglesia. En 2 janer de 1827 prengué possessió del benefici de Sant Miquel, vacant per mort de don Juan Viciano en 1811 presentat per lo ordinari jure devolutionis.

Güell, don Lluís, clergue natural de Tarragona. En 7 abril de 1827 prengué possessió del benefici de Santa Bárbara y Sant Lluch units pàgina 203, vacant per renúncia que habia fet don Pere Juan Bofurull. Fou presentat per lo col·legi de notaris de Tarragona.

Miró, don Francisco, clergue natural de Poboleda. En 13 setembre de 1827 prengué possessió de la commensalia de Corpus Christi afecta a una de las chantrias, vacant per renúncia que habia fet don Ventura Reguer. Fou presentat per lo molt yl·lustre capítol después de la oposició que féu y alguns mesos de haber-se exercitat en lo chor.

1828.

Cisteré, don Juan, clergue natural de Valmoll. En 29 agost de 1828 prengué possessió del benefici de Sant Martí bisbe, vacant per auto del vicari general de Cilla, que lo donà per vacant a causa de no haber volgut venir a residir-lo don Juan Sarran su obtentor después del mandato que se li féu. Lo presentà lo senyor canonge don Ventura Font com turnari.

*Navarro, don Antonio, ardiaca de Vila-seca en 16 juny de 1828.*³⁴

1829.

Prat, don Francisco Prat, rector del bisbat de Barcelona. En 13 abril de 1829 prengué possessió del canonicat, vacant per asenso de don Joseph Garcia. Fou presentat per sa majestat.

Calbete, don Juan Calbete del regne de València, en 17 juny de 1829 prengué possessió del canonicat, vacant per assenso de don Ygnasi Ribes al bisbat de Calahorra. Lo presentà sa majestat.

Castelló, don Francisco de Tibi del regne de València. En 12 setembre de 1829 prengué possessió de la commensalia de Sant Agustí, vacant per mort de don Pere Generes en lo mes de juny. Li donà lo ardiaca de Vila-seca son patró.³⁵

Fleix, Francisco, natural de Lleyda y col·legial de Bolònia. En 12 desembre de 1829 prengué possessió de la canongia vacant per mort de don Francisco Prat, succhida en lo mes

34. Text anotat al marge.

35. Anotat al marge: "Marchà".

de juny. Fou presentat per lo canonge turnari don Manuel Llopis.³⁶

1830.

Suñer, don Anton. En 12 febrer prengué possessió de la parroquialia y commensalia segona a ella unida vacant per mort de don Manuel Alegret, presentat per sa magestat.

Carbó, doctor don Anton. En 12 octubre de 1830 prengué possessió del benefici de Sant Blay, vacant per renúncia de don Anton Serret que passà a la rectoria de Pondarmentera. Fou presentat per sa majestat per dret de resulta y per haber mort antes de pèndrer possessió don José Figueras a qui lo tenia ja presentat sa majestat antes que a Carbó.

[foli 314v]

Llopis, don Manuel, prengué possessió de la dignitat de infermer en 26 mars a 1831 obtant a dita dignitat.³⁷

Reguer, don Pere, clergue, prengué possessió del benefici de San Salvador destinat per músich de veu vacant per mort de don Anton Ràfols, en 22 octubre de 1830.

1831.

Gatell, don Anton, prebere, catedràtich del tridentino, prengué possessió del benefici segon de San Esteve en 12 abril de 1831, vacant per haber passat a beneficiat de la Selva don Ramon Capdevila.

Solés, don Juan, prebere catedràtich del tridentino, prengué possessió del benefici segon de Sant Blay en 12 abril de 1831 presentat per sa majestat per mort de don Joseph Montserrat.³⁸

López Cuevas, don Jaume, clergue, prengué possessió de la canongia (que deixà lo senyor Llopis cuant obtà a la dignitat de ynfermer) en 30 juliol de 1831 presentat per lo canonge turnari don Joaquim Tarín.³⁹

Cilla. Don Vicens Cilla, ardiaca de Santa Maria del Mar de Barcelona, prengué possessió de la canongia que obtenia lo senyor don Salvador Marca en 24 octubre de 1831 presentat per sa majestat. Morí en 3 juny de 1840.

1832.

Carbó. En 7 juliol de 1832 doctor Anton Carbó, beneficiat de esta santa yglésia prengué possessió de la commensalia de Sant

36. Anotat al marge: "Ara bisbe de la Habana".

37. Anotat al marge: "Ara ardiaca titular".

38. Anotat al marge: "Marchà".

39. Anotat al marge: "Trasladat a València en 8 agost de 1842".

- Bartolomé vacant per mort de don Lluís Bonet en 2 febrer de dit any, provist per sa majestat.
- Abelló, don Joseph, catedràtich de Tarragona. En 21 desembre de 1832 prengué possessió del benefici de Sant Blay presentat per la reyna per dret de resulta per haber passat a commensal don Anton Carbó del asiento anterior.
- 1833.
- Faro, don Mariano, prengué possessió en 20 maig de 1833 del benefici de Corpus Christi unit que tenia don Benito Roix, donat per devolut.
- Caixal. Don Joseph Caixal, catedràtich de Cervera en 5 juliol de 1833 prengué possessió del canonicat de aquella universitat que obtenia don Joseph Rocamora.⁴⁰
- Nadal, don Francisco, clergue monjo de esta santa yglésia, en 2 setembre de 1833 prengué possessió del benefici de Sant Jaume de reial provisió per haber mort don Manuel Roig en mes reservat, últim obtentor.
- Palau, don Pau, clergue catedràtich de est estudi general, de 2 setembre de 1833 prengué possessió del benefici segon de Sant Martí de reial provisió per mort en mes reservat de don Joseph Oliva, últim obtentor.
- Pedrol, don Tomàs, presbítero rector que era de Maspujols, prengué possessió de la commensalia de Sant Agustí, vacant per mort de don [foli 315r] Juan Anton Oronoz, en 19 setembre de 1833, presentat per sa majestat.
- Blanco, don Ygnacio Blanco Hervás, doctoral de Jaca. En 3 octubre de 1833 prengué possessió del ardiaconat de Vila-seca, vacant per mort de don Anton Navarro en mes reservat.
- Güell, don Magí, prebere catedràtich del tridentino. En 7 desembre de 1833, prengué possessió del benefici de segon de Sant Blas presentat per sa majestat que obtenia don Juan Solés. Murió en 17 mayo de 1838.
- 1835.
- Verdaguer, don Esteve, canonge, prengué possessió del canonicat que fou de don Llorens Andreu, en 16 juny de 1835 presentat per lo senyor canonge turnari.
- Bargalló, don Joseph, prengué possessió del benefici de Sant Joan Batista presentat per lo canonge turnari don Domingo Sala, en 8 juliol de 1835.
- Cortàzar, don Francisco, ardiaca mayor, prengué possessió de sa dignitat y canonicat presentat per sa majestat en 26 setembre de 1835.

40. Anotat al marge: "Ara bisbe de Urgell".

1837.

Martorell, don Francisco, rector de la Argentera, prengué possessió del benefici de Nostra Señora y San Gabriel en 28 abril. Fou provist per sentència del vicari general com a cridat per lo fundador.

Brull, don José, minorista, prengué possessió del benefici de Corpus Christi y Santa Susanna en 9 maig presentat per lo turnari conde de Santa Coloma.

1847.

Bofarull, don Pau, nasqué en Reus de aquest arquebisbat, en [...] de Josep y Antònia [...]. Estudià la gramàtica llatina en Reus, la filosofia en aquest seminari en clase de extern, en la que defensà conclusions públicas. En 1825 féu oposicions a una beca ab la que fou agraciad, estudiant después teologia en clase de intern, en la que defensà conclusions generals. Ensenyà tres anys de filosofia en lo mateix seminari, y havent fet oposicions a curat en 1834 fou agraciad ab la vicaria perpètua de Maspujols, la que desempenyà en mitg de mil perills y tribulacions arrant la guer-[foli 315v]-ra civil. En 1847 fou traslladat a la parroquialia de esta catedral ab lo títol de Sant Bartomeu, de la que prengué possessió en 28 de setembre del referit any y li fou presentada per lo senyor arquebisbe per haver vacat en mes de ordinari.

1848.

Xifré, don Jaume, nasqué en Terrés, de aquest arquebisbat, en [...]. Estudià gramàtica llatina, filosofia y teologia en lo col·legi tridentino de aquesta ciutat, menos algun any que estudià en la universitat de Huesca. Féu oposicions lo any 1835 als curats vacants y se li conferí la vicaria perpètua del poble de las Borjas que desempeña ab molt cel apesar dels trastorns de la guerra civil y havent-se malguistats ab los alborotats y més aventsants de aquella comarca se'l confinà a Lleyda ahont estigué fins lo any 1843, en què ab la cayguda del regent del regne don Baldomero Espartero se posaren las cosas de España ab millor estat y se restituhí lo senyor Xifré a la sua parròquia ab molt aplauso dels seus parroquians. En 1842 féu oposicions per una parroquialia de aquesta santa yglésia vacant per la mort de don Ventura Suyné y se la presentà sa majestat a proposta del senyor arquebisbe de la que prengué possessió lo dia 8 de febrer de 1848.

1850.

Mallolis, don Pau, nasqué en Ysona del bisbat de Urgel lo dia [...]. Estudià leys en la universitat de Cervera y después en

la de Barcelona en la que se graduà de bachiller licenciado y de doctor en dita facultat. Fou beneficiat de la catedral de Girona, exersí la abogacia per algun tems en Barcelona, después se restituí a Girona de cual capítol fou abogat y últimament féu oposicions a la canongia doctoral de aquesta santa yglésia, vacant per mort del yl-lustre senyor don Ventura Marés y lo yl-lustríssim capítol se la conferí de la que prengué possessió lo dia 12 octubre de 1850.

1850.

Valldeneu, don Domingo, nasqué en lo poble de Centellas del bisbat de Vich, en cual ciutat estudià la gramàtica, retòrica, filosofia y teolo-[foli 316r]-gia. Fou catedràtich de aquesta facultat en lo seminari conciliar de dita diòcesis y después en lo any 1824 féu oposicions per lo magistral de la col·legiata de Girona que se li conferí y obtingué fins lo any 1850 en què prèvios los ejercisis de oposició per la canongia penitenciaría de aquesta catedral. Fou elegit per lo yl-lustríssim capítol y prengué posesió de dita prebenda lo dia 14 octubre del mateix any 1850.⁴¹

1851.

Palau, don Anton, licenciado en sagrada teologia, nasqué en la vila de Valls ahon estudià la gramàtica, seguint después los estudis de retòrica en lo col·legi episcopal de Barcelona. Después estudià los cursos de filosofia y teologia en lo seminari de aquesta ciutat en clase de col·legial intern, obtenint una beca de gràcia que li donà lo excel·lentíssim senyor arquebisbe en virtud de oposicions. Defensà conclusions públicas y generals de filosofia y teologia ab gran lluïment y concludida la carrera obtingué primer una càtedra de filosofia y después de teologia en dit seminari que desempeñà fins lo any 1851 en què, prèvios los ejersicis de oposició li conferí sa majestat la reyna la canongia magistral de aquesta santa yglésia y de la cual prengué posesió lo dia 13 de desembre de 1851.

1850.

Figuerol, don Martí, nasqué en Àger, territori de Urgell ahont estudià gramàtica y retòrica seguin después los estudis de filosofia lleis y cànons en las universitats de Cervera y Huesca graduan-se de doctor en cànons en aquesta última universitat y después se li conferí lo grau de licenciado en lleis gratis en virtud de oposicions que féu per aquest títol acadèmich.

41. Anotat al marge: "Mort en 1 janer de 1867".

Fou molts anys beneficiat de la catedral de Lleyda. Vingué a Tarragona [foli 316v] lo any 1830 nombrat fiscal del tribunal eclesiàstich per lo excel·lentíssim senyor arquebisbe y después lo mateix excel·lentíssim señor lo nombrà son vicari general en propietat cual destino obté avuy dia, y per nombrament de la sa majestat la reyna se li conferí lo ardiaconat major de aquesta santa yglésia de cual dignitat prengué posesió lo dia 23 de desembre de 1850.

1851.

Palau, don Anton. Vide la nota anterior a la de senyor Figuerol.
1852.

Otto, don Ramon, prengué posesió de una canongia de aquesta santa yglésia que li presentà sa majestat la reyna en virtud del últim concordat, lo dia 2 abril de 1851. Fou antes canonge doctoral de la yglésia catedral de Barbastro. Fou trasladat a Barbastro ahont morí essent degà.

Mateu, don Francisco, natural de Tartareu, bisbat de Urgel, y rector de Alcover de aquest arquebisbat. Prengué posesió lo dia 3 de abril de 1851, de una canongia de aquesta santa yglésia que li presentà sa majestat la reyna en virtud del últim concordat.

Negre, don Tomàs, natural de Tortosa. Fou canonge de la catedral de Girona y lo dia 19 de abril de 1851 prengué posesió de la canongia que li presentà sa majestat la reyna en virtud del últim concordat. Declarà la reial càmara que debia tenir la preferència de antiguetat als dos señors anteriors per haber sigut nombrat antes que ells.⁴²

Galarza, don Teodoro, natural de Pamplona. Fou canonge doctoral de la catedral de Tudela de Navarra y lo dia 20 de abril de 1851 prengué posesió de la canongia que obté en aquesta santa yglésia presentada per sa majestat la reyna en virtud del últim concordat. Declarà la reial càmara [foli 317r] que debia tenir la preferència de antiguitat al senyor Mateu per haber sigut nombrat primer que ell.⁴³

Grau, don Josef. Fou canonge de la catedral de Barbastro y lo dia 24 de abril de 1851 prengué posesió de la canongia que obté en aquesta santa yglésia presentada per sa majestat la reyna en virtud del últim concordat.⁴⁴

42. Anotat al marge: "Mort en 27 de febrer de 1858".

43. Anotat al marge: "Trasladat a Barcelona".

44. Anotat al marge: "Mort en 3 agost de 1853".

- Murtra, don Pau. Nasqué en la ciutat de Girona, ahont féu tots los estudis de gramàtica, filosofia y teologia. Primerament, fou beneficiat de la catedral de dita ciutat, desempeñà també lo destino de prior de aquell hospital y después canonge de la mateixa santa yglésia, però en virtud del últim concordat fou traslladat a canonge de aquesta metropolitana per sé major lo número de canonges de aquella catedral al que prevé lo plan vigent. De la canongia de aquí que li presentà sa majestat prengué posesió lo dia 3 de juny de 1851.⁴⁵
- Marimón, don Andeu Abellino. Nasqué en lo poble de Vallmoll y féu sos estudis de gramàtica, retòrica, filosofia y teologia en lo seminari conciliar de aquesta ciutat de Tarragona. Fou rector de Almofter, después obtingué una prebenda de Reus y últimament estigué molts anys de prior en aquesta mateixa ciutat. És doctor en sagrada teologia y lo dia 12 de juny de 1851 prengué posesió de la canongia de aquesta santa yglésia que li presentà sa majestat en virtud del últim concordat.
- Sors, don Carlos. Nasqué en lo poble de Centellas, bisbat de Vich, ahont féu los estudis de gramàtica, retòrica, filosofia y teologia, graduan-se de doctor en aquesta universitat. Féu oposicions per una canongia de ofisi en la catedral de [317v] y obtingué per molts anys lo priorat curat de la col·legiata de Calaf, y en virtud del últim concordat sa majestat la reyna li presentà una canongia de aquesta santa yglésia de la que prengué posesió lo dia 18 de juny de 1851.⁴⁶
- Gonzáles de Villambrosia, don Pedro. Licenciado en sagrada teologia. Fou secretari de càmara del yl·lustríssim senyor bisbe de Yvisa, obtenint al mateix temps una comensalia de la mateixa yglésia. Obtingué un canongia de la catedral de Sigüenza y después fou nombrat per sa majestat canonge de aquesta santa yglésia de qual canonicat prengué posesió lo dia 30 de juny de 1851.⁴⁷
- Corominas, don Juan. Nasqué en lo poble de Matlleu, bisbat de Vich, y féu sos estudis de gramàtica, retòrica, filosofia y teologia en lo seminari conciliar de aquesta ciutat de Tarragona, graduan-se en la universitat de Cervera de doctor en teologia obtenint en aquesta pontifícia y real acadèmia una càtedra en clase de regent después de haber obtingut una de

45. Anotat al marge: "Mort en 7 deembre de 1852".

46. Anotat al marge: "Mort en 19 de febrer de 1856".

47. Anotat al marge: "Trasladat a Zaragoza".

rectoria en propietat en lo espresat seminari. Féu oposicions a canongia magistral de la col·legiata de Tamarite de la Llitera que se li adjudicà, però no admeté, y después féu oposicions a la canongia magistral de aquesta metropolitana. En 1828 se marchà a Calahorra ab lo destino de secretari de càmara del señor bisbe don Ygnasi Ribes y obtingué una canongia de gràcia de la mateixa yglésia, y havent sigut trasladat dit yl·lustríssim señor al arquebisbat de Burgos, lo seguí també lo señor Corominas servint-lo de secretari y obtenint al mateix temps una canongia de la mateixa metropolitana yglésia. De la que fou governador eclesiàstich seguida la mort del senyor arquebisbe Ribes. Més [foli 318r] en virtud del últim concordat sa magestat li presentà la dignitat de arcipestre de aquesta primada yglésia de la que prengué posesió lo dia 12 agost de 1851.

Fernánides Arango, don Manuel. Fou religiós de la ordre de la mercè y residint en Alcalà de Enares obtingué vàrias càtedras de aquella universitat. Seguí allí enseyant después de la esclaustració y trasladan-se la universitat de Alcalà de Madrid seguí lo señor Arango també a la cort desempeñant la càtedra de patrologia que obtenia ab propietat. És doctor en sagrats cànons cual grau acadèmich prengué en la mateixa universitat de Alcalà per consesió que li féu lo general de la sua ordre de la mercè. Per últim ab motiu de suprimir-se la enseñansa de sagrada teologia en las universitats per ser exclusiu dels seminaris consiliaris habilitan-lo a més lo señor nunci apostòlich per obtenir beneficis o prebendas eclesiàsticas sa majestat la reyna li presentà una canongia de aquesta santa yglésia de la que prengué posesió lo dia 31 de agost de 1852.

Clanxet, don Joseph. Nasqué en la vila de Cambrils de aquest arquebisbat lo dia 28 setembre de 1811 y féu los estudis de gramàtica, retòrica, filosofia y teologia en lo seminari conciliar de aquesta ciutat en la que obtingué primer una càtedra de filosofia y después una de teologia graduan-se de bachiller de aquesta facultat en la universitat de Cervera lo any 1835, de licenciado en la de València lo any 1844 y de doctor en la de Zaragoza en 1846. Féu oposicions a la magistral de aquesta santa yglésia lo any 1851, en 1852 las repetí per la magistral de la cathedral de Barcelona y en setembre del mateix any esto és lo dia 10 prengué posesió de la canongia lectoral de aquesta metropolitana y primada yglésia, prèvios los exercicis de oposició, que estava vacant

per mort del yl-lustre don Joseph Pujol y fou de presentació del yl-lustre capítol.

[foli 318v]

Garcia, don Francisco, natural del regne de València. Fou molts anys canonge de la catedral de Urgell y los dia 1 octubre de 1852 prengué posesió de la canongia que obté en aquesta santa yglésia que li fou presentada per sa majestat en virtud del últim concordat. Per ser nombrat primer que lo señor Clanxet lo yl-lustre capítol li donà la preferència de antiguetat.

Luengo, don Pedro. Fou col·legial y catèdratich de filosofia en lo seminari conciliar de Segovia, después cura párroco de Sapúlveda en la mateixa diòcesis y lo dia 10 de novembre de 1852 prengué posesió de la canongia que obté en aquesta santa yglésia presentada per sa majestat en virtud del últim concordat. Per ser lo seu nombrament de fecha anterior a la dels senyors Clanxet y Garcia, lo yl-lustre capítol li donà la preferència de antiguetat per haber-o aixís declarat lo govern en altres casos semblans.⁴⁸

1853.

Pomiano, don Manuel, natural de Portugaleta en Viscaya. Fou molts anys capellan de honor o bé caudatari del excel·lentíssim senyor arquebisbe don Anton Fernando de Echanove y lo dia 5 de setembre de 1853 prengué posesió de la canongia que obté en aquesta santa yglésia presentada per lo excel·lentíssim señor arquebisbe que estava de torn en lo dret de presentació en virtud del últim concordat.⁴⁹

Fernández de Arance, don Vicente, de la província de Granada. Fou jutge de primera instància, y luego de haber-se ordenat, deixant la carrera civil, fou nombrat capellan de honor y predicador de sa majestat ab exersisi. Però ab motiu de haber-se fixat lo número dels capellans, sent ell un dels excedens la reyna li [foli 319r] presentà la canongia vacant per promosió del yl-lustríssim señor don Joseph Caixal a la mitra de Urgell de qual canonicat prengué posesió lo dia 21 de setembre de 1853. Per ser lo seu nombrament de fecha anterior a la del senyor Pomiano té la preferència de antiguetat. Fou trasladat.⁵⁰

48. Anotat al marge: "Trasladat a Valladolid".

49. Anotat al marge: "Mort en 23 de octubre de 1856".

50. Anotat al marge: "Trasladat al deanat de Guadix".

1854.

Martín y Coca, don Manuel, cura pàrroco que fou de una de las parròquias de la ciutat de Granada, prengué posesió de la canongia que li presentà sa majestat la reyna lo dia 26 de maig de 1854.⁵¹

Serra, licenciado don Joseph. Nasqué en la vila de Orgaña de la diòcesis de Urgell, província de Lleida. Féu sos estudis de filosofia y teologia en la capital del bisbat, y ordenat de sacerdot se oposà a una canongia de ofisi de la col·legiata de la vila de Àger que li fou adjudicada. També féu oposicions de canonge en la col·legiata de Tamarite de la Llitera y en las catedrals de Lleida, Tortosa y Solsona ab molt luïment, però no surti agraciad. No obstant, la reyna dona Ysabel segona per los mèrits literaris del senyor Serra lo agracia ab una canongia de la catedral de Almeria y después de alguns mesos logrà una traslació a esta metropolitana presentant-li una canongia de la que prengué posesió lo dia 12 de juliol de 1854.⁵²

Vionnet, doctor don Ramon, natural de Vilanova y Geltrú. Féu sos estudis de gramàtica, retòrica, filosofia y teologia en lo col·legi episcopal de Barcelona. Ordenat de sacerdot obtingué lo economat de algunas parròquias de son bisbat y en lo present any féu oposició a la canongia magistral vacant per promosió del yl·lustríssim senyor don Anton Palau a la mitra de Vich, y li fou adjudicada prenent de ella posesió lo dia 17 de juliol del sobre dit any 1854.

[foli 319v]

Martínez, don Ramon, chantre, fou presentat per sa santedat. Prengué possessió lo dia 11 de novembre de 1854. Fou antes nombrat per sa santitat canonge de Lugo però no arriba a prénder possessió. Féu sos estudis, primerament en Tortosa, y después terminà la carrera eclesiàstica en Roma, habent-se graduat allí de doctor. Féu oposició a la canongia penitenciària de la ciutat de Narni y la obtingué. En virtud de mèrits concrets per una obra sobre la Ynmaculada en llatí quant se féu la declaració dogmàtica fou congraciad ab la present chantria.

Sebastián, don Miguel, canonge, fou nombrat per reial decret 8 desembre 1855. Prengué possessió en lo dia 1 de febrer de 1856.⁵³

51. Anotat al marge: "Trasladat a Guadix".

52. Anotat al marge: "Mort en 23 de agost de 1864".

53. Anotat al marge: "Trasladat a València".

Buch y Miralles, don Joan Maria, mestrescuola, fou nombrat reial decret 1 desembre 1855. Prengué possessió lo dia 1 de mars de 1856.⁵⁴

Rincon, don Pere Anton, canonge, fou nombrat per reial decret de 8 mars 1856. Prengué possessió lo dia 1 de maig de 1856. [foli 320r]

Martínez Arango, don Manuel, canonge, fou nombrat reial ordre 17 janer 1857. Prengué possessió lo dia 16 de abril de 1857.

González Torres, don Joseph, canonge, fou nombrat per reial ordre de febrer de 1857. Prengué possessió lo dia 25 de maig de 1857.

Ruiz Canela, don Cristòful, tesorer, fou nombrat per reial ordre de 25 abril 1857. Prengué possessió lo dia 13 juny de 1857.⁵⁵

Domingo Calvó, don Joan, canonge. Fou nombrat per reial ordre de 3 octubre 1857. Prengué possessió lo dia 1 de desembre de 1857.

[foli 320v]

Tejero, don Santiago, canonge. Fou nombrat per reial ordre 5 octubre 1857. Prengué possessió lo dia 10 de desembre de 1857.

Ezenarro, don Ramon, tesorer. Fou nombrat per reial ordre de 20 novembre 1857. Prengué possessió lo dia 14 de juny de 1858.

Real, don Salustiano, canonge. Fou nombrat per reial ordre de 8 janer 1849. Prengué possessió lo dia 21 de febrer de 1859.

Codina, don Joan, canonge. Fou nombrat per reial ordre de [...]. Prengué possessió lo dia 12 de octubre de 1859.

[foli 321r]

Garcia, don Manuel, canonge. Fou nombrat per reial ordre 23 mars 1860. Prengué possessió lo dia 30 de abril de 1860.

Bofarull, don Pau, penitencier. Fou nombrat per oposició. Prengué possessió lo dia 2 de maig de 1861.

Terrón, don Aniceto, canonge. Fou nombrat per reial ordre [...]. Prengué possessió lo dia 13 de maig de 1861.⁵⁶

Amandi, don Zenón, canonge. Fou nombrat per reial ordre de 27 desembre 1861. Prengué possessió lo dia 28 juliol de 1862.

54. Anotat al marge: "Trasladat al deanat de Orihuela".

55. Anotat al marge: "Trasladat al deanat de Segovia".

56. Anotat al marge: "Trasladat a la col·legiata de Madrit".

[foli 321v]

Barbero, don Manuel, canonge. Fou nombrat reial ordre de maig 1862. Prengué possessió lo dia 1 de setembre de 1862. Nasqué en Hinojosa del Duque, província de Còrdoba, féu sos estudis de gramàtica y filosofia en lo seminari de Còrdoba y de teologia en Madrit y Zaragoza, habent pres lo títol de llicenciat en València. Fou primerament cura párroco de Membibre, província de Segovia, después beneficiat de las catedrals de Lugo y Zaragoza. Finalment fou presentat per sa majestat dignitat de maestrescuela de las Palmas de Gran Canaria des de ahon y vingué a eixa primada.

Grau Vallespinós, don Joan, canonge. Fou nombrat per sa excel·lència yl·lustríssima 27 setembre 1863. Prengué possessió lo dia 1 de octubre de 1863.

Balsalobre, don Fernando, canonge. Fou nombrat reial ordre 15 agost de 1864.

Casú, don Anton, canonge. Fou nombrat per reial ordre de 6 setembre 1864.

[foli 322r]

Rodríguez y Muñoz, don Rafael. Fou nombrat per reial ordre. Prengué possessió en sis de desembre de 1864.

[foli 324v]

Enterro general de capítol en funerals que no sian de algun senyor canonge o dignitat.

Los parents o marmessors del difunt suplican al capítol tinga la bondat de honrar las funcions funerals de aquell ab la assistència y pompa acostumada en semblants funcions. Lo capítol, atesa la qualitat del difunt, determinar assistir o no las funcions funerals, en cas de assisitir, forma y regula la taula y tacxa del tant que deurà pagar-se per rahó de la assistència als señors dignitaris, canonge, comensals, beneficiats, officials, empleats, etcètera, com és de vèurer en las taulas de semblats funerals, la que quedan en poder del notari secretari de capítol.

[s/n]

Venida del capitán general.⁵⁷

Se tiene rollo antes de llegar o luego que le han visitado los señores síndicos, si es antes se acuerda tocar las campanas y nombrar dos que con los señores síndicos le acompañen al visitar la yglesia, al oír misa, etcétera.

57. Foli solt.

A su llegada se tocan las campanas como se hizo en 1852 con el señor La Rocha, luego los señores síndicos mandan al monge dormitorer a tomar hora y pasan a darle la bienvenida y ofrecerle etcétera. Página 466v del primero de notas.

Si desea visitar la catedral se abren las puertas principales y en ellas le reciben con hábitos corales los señores síndicos y los otros dos señores que nombró el cabildo, sino los nombró son el señor obrero y secretario, el antiquior le da agua bendita con el hisopo como al señor arzobispo. La última vez visitaron la pila bautismal, capilla de Santa Tecla, altar mayor, sagrario de detrás, sacristía, claustros, sala capitular, altar del Santísimo Sacramento, Concepción y le despiden en la puerta dándole el agua bendita como al entrar. Desde que entra hasta que sale toca el órgano. Página citada 466v primero de notas.

Si asiste a oír misa se le recibe y despide del mismo modo, la celebra un señor capitular en el altar mayor y se le coloca un estrado al lado del evangelio consistente en catifa, silla, mesa cubierta con terciopelo carmesí, una almohada sobre la mesa y otra para los pies y cuatro taburetillos para los cuatro señores acompañantes. Durante la misa toca el órgano como todo es de ver se hizo en 1838 con el señor barón de Mes. Página 334 del primero de notas.

Si el señor arzobispo asiste al altar mayor con estrado el del señor capitán general se pone al lado de la epístola como se hizo el día de Ceniza de 1831 con el señor Carlos de España. Folio 43 de Rebus Gestis.

Si asiste el coro se coloca en la silla del coro derecho entre los dos señores dignidades antiquior, es como se hizo en 1819 con el señor Castaños. Folio 195 de Rebus Gestis.

Si tiene que adorar con el cabildo alguna reliquia va siempre entre cuatro señores capitulares, los cuales son relevados para ir a adorar sin que quede sin acompañamiento, dicho señor Castaños adoró el brazo de Santa Tecla antes que el cabildo vide página citada.

LLIBRE DE REBUS GESTIS ECCLESIAE
AB ANNO 1768

[Llom]

Liber de Rebus Gestis Ecclesiae comensat en 1768.

[Coberta]

Llibre de Rebus Gestis Ecclesiae ab anno 1768.

[foli Ir]

Primer llibre de Rebus Gestis Ecclesiae comensat en lo any 1768 sent arxiver lo canonge Foguet y continuat per don Joseph Vilallonga des de lo mes de agost de 1774 que entrà a la secretaria en qualitat de arxiver.

En lo dia 13 de abril de 1768 lo capítol prengué la determinació següent:

La experiència ensenya ab quanta facilitat se olvidan las cosas més importants y quantas ne perden los comuns per falta de notícias. Per assò, deuria formar-se un llibre de Rebus Gestis Ecclesiae y allí notar los principals rams de què se compon y las cosas que vajan succehint dignes de notar-se sobre cada un dels assumptos. Quo lecto domini capitulantes determinarunt: que se fasse dit llibre sent de la obligació dels arxivers per lo present y del canonge doctoral quan ne tindrà esta santa iglésia notar las cosas més dignas de notar-se.

[foli IIr]

A

Ausència del senyor arquebisbe per recobrar la salut. Foli...24.
Agua. Introducció en el jardín del claustro...107.

Assistència del senyor arquebisbe en la sala capitular...Pàgina 24 retro.

- Aqüeducto...97.
- Arribo de la aygua a Tarragona...Foli 72.
- Absolució papal...Foli 55.
- Aniversari solemne en la translació del cadàver del il·lustríssim señor arquebisbe don Joaquín de Santiyán...Foli 256.
- Acció de gràcies per lo feliz part de la princesa...9.
- Advocats en capítol...Foli 12.
- Acció de gràcies per lo part de la reyna...Foli 76 y pàgina 11.
- Arribo de la aygua en la jardí de palàcio...Foli 104 retro.
- Arribo y vinguda del señor arquebisbe Armañà en esta ciutat...54.
- Acció de gràcies per lo recobro de la salud del rey nostre señor Carlos IV (any 1801)...258.
- Atxas que se posan en los funerals dels senyors canonges...148.
- Acció de gràcies per la exemció de contribucions reals per 10 anys feta a esta ciutat y vehins...Foli 259.
- Assistència del señor archebisbe a matines del Dijous Sant...187.
- Assistència del señor archebisbe a la profesó del dia de Corpus y octava...188.
- Assistència del prelat al aniversari dels difunts de la entrada y absoluta que cantà lo mateix prelat...189.
- Assistència del señor arquebisbe a las rogativas per lo feliz preñat de la reyna...190.
- Assistència del prelat a las rogativas per lo preñat de la reyna entrada esta als nou mesos...190 retro.
- Assistència del prelat a matinas de Nadal...190 retro.
- Assistència del capità general de Catalunya al ofici del dia de Santa Tecla...195.
- Assistència del señor obispo de Urgel en el coro...128.
- Ayuntamiento. Vide banco...Pàgina 34.
- Aniversari que se celebrà al excel·lentíssim señor don Jaume Creus digníssim arquebisbe que fou de esta santa [foli Iiv] yglésia al motiu de la translació de son cadàver de la capella de Santa Magdalena del claustro en què se col·locà a la de las Verges en què avuy se troban las fonts baptismals. Vide lo llibre de notas...Pàgina 230.
- Aras. Consagració de aras...151.
- Aras (consagración otra) por el ylustríssimo señor arzobispo don Antonio Fernando de Echanove...Pàgina. 41.
- Administración de sacramentos y muerte del excelentísimo señor don Theodoro de Reding...167.
- Aniversari solemne del 2 de maig...170.
- Acción de gracias (función de) por haberse concedido cortes extraordinarias...204.
- Acció de gràcies per la elecció de nostre santíssim pare Pio VIII...173.

Assistència del senyor yntendent al cor lo dia del Divendres San y dia de Pasqua. Vide libre de notas...Foli 333.

Assistència del senyor Ribes en lo cor com a bisbe només que electo de Calahorra y después com a preconisat...130.

Altar o retaule major de la catedral, sa restauració particularment de la agulla central en 1879...237.

Ydem la història y descripció...238 y 239.

Atril. Vide faristol...244.

[foli IIIr]

B

Blanqueix de la iglésia...Foli 20.

Benvinguda al senyor arquebisbe...Vide cumplido.

Breu de la santedat del papa Pio VII ab què elevà lo ritu del ofici dels sants màrtirs Fructuós y companys a doble de segona classe de octava y ab obligació de oir missa...Foli 164.

Benedicció papal per lo senyor archebisbe...188.

Bandera del regiment modo ab què se rendí...188.

Benvinguda al pare general dels franciscanos...190.

Benedicció de palmas per lo prelat...184 y 193.

Benvinguda dels diputats del capítol al senyor archebisbe electo don Joaquim Santián...31.

Bendición de fuentes en Sábado Santo por señor arzobispo...224 retro.

Bautismo administrado en la catedral por el excelentísimo arzobispo don Jayme Creus...160.

Banco que sin noticia del cabildo de paso en la yglésia detrás de el del ayuntamiento el dia 18 de marzo de 1826...34.

Bonet, arquebisbe, sa mort 1878...145.

Barana ferro del terrat del claustro feta en 1881...240.

[foli IVr]

C

Capella de Santa Tecla la continua lo il·lustríssim senyor arquebisbe Lario...Foli 1.

Consagració de oly feta en la iglésia per lo senyor arquebisbe... Foli retro 4.

Consagració de una campana...Foli 10.

Cumplido primer al señor arquebisbe quant ve de fora província...Foli 53.

Lo cumplido de benvinguda en lo arribo en esta ciutat és al llibre de Rebus Gestis de 1734...Pàgina 138.

Cèdula real...164.

- Cumplido per un ministre de la audiència...Foli 11.
 Cumplido al señor arquebisbe al arribo en esta ciutat...54.
 Cumplido generalment com se deu fer eodem...Foli 54.
 Còpias de decrets reals...244.
 Cisterna del claustro de la present cathedral...Foli 12.
 Cumplido quant arriba nou governador...Foli 70.
 Al señor arquebisbe pujan los señors síndichs en nom del capítol únicament a donar las bonas festas del naixament del señor y no en dias del nom dels señors arquebisbes.
 Concòrdia entre lo molt yl·lustre capítol y venerable confraria de preberes...81 retro.
 Capella nova de Santa Thecla...Foli 1.
 Comunió general de la missió...Foli 87.
 Clero. Plàticas al clero per los missionistas que foren los pares de Sant Vicens de Paül de Reus en la missió per la guerra contra francesos...retro foli 87.
 Contribucions del capítol per la guerra contra francesos y continuació de la guerra...Foli 92 y 93.
 Capítols. Vide proporcions diferents pàgina 1 retro usque...2.
 Catastro de las fincas y casas de la yglésia...244.
 Concurrència del senyor arquebisbe a matines de Nadal. Vide assistència...190 retro.
 Cassas sobre remourer los llogaters de ellas (còpia)...149.
 Certificats de enfermedats que han de aportar los señors capitulars que han estat malalts...148.
 Continuació del senyor arquebisbe Copons sobre que los comensals càntian los versets y previnguan las capas y bordons en lo cor com també péndrer [foli IVv] las capas y bordons los beneficiats...Foli 182.
 Consueta. Vide lo llibre de notas ab anno 1734 en avant. Verbo consueta.
 Contribució de vàrias fundacions per la guerra...96.
 Col·lecta qui la disposa...44 retro.
 Col·lecta disposada per lo prelat a sol·licitut del capítol per lo viatge que féu aquest a las aigüas de Panticosa...194.
 Calenda de Nadal se deu cantar ab pluvial morada...195 retro.
 Constitución. Noticias relativas a la constitución...196.
 Publicación de la constitución y juramento de observar-la...199 retro.
 Cortes. Nombramiento de presidente, instalación etcétera. Vide relación...201.
 Capital de esta provincia Tarragona...205 retro.
 Compromisarios. Vide elección electores y frunción para, etcétera...205.
 Quant se comensà a explicar la constitución en lo ofici...211.

- Canonges. Traslació de alguns a altres iglésias...14.
 Cortes extraordinarias. Vide función y acción de gracias...204.
 Consagració del excel·lentíssim senyor Saez, bispe de Tortosa.
 Vide en el llibre de notes comensat en lo any 1734 folio...214.
 Coro. Residió en él el señor obispo de Urgel...128.
 Consagració de aras...151.
 Consagración de aras (otra) hecha por el ylustrísimo señor arzobispo don Antonio Fernando de Echanove...41.
 Cumpleaños del señor don Fernando VII...171.
 Nota. Constitució. Tot lo pertanyent a constitució se trobarà en est llibre des de la pàgina 196 fins a la 213.
 Consagració del yl-lustríssim senyor don fra Simon de Roxas Guardiola, bisbe de Urgell...Vide lo llibre de notes. Pàgina...288.
 Consagració del yl-lustríssim senyor Rives...130.
 Consagració del yl-lustríssim senyor don Jaume Fort, bisbe de Barbastro...131.
 Cendra. Asistència del capità general a rebre-la en 1831...43.
 Cardenal. Vinguda a esta ciutat del de Sevilla...132.
 Constitución política del año 1812 publicada y jurada en el año 1836...231.
 Constitució nova formada y promulgada en lo añ 1837 no se ha fet cosa especial de lo que-s féu en la citada anterior y per això no se fa explicació particular com se podrà vèurer en la resolució capitular de 5 de juriol del mateix añ...1837.
 Capítol. Quant asisteix a ell lo senyor arquebisbe...24 retro.
 Casament del rey Alfons XII ab dona Mercè de Orleans en 1878...162.
 Casament ídem con dona Maria Cristina de Àustria en 1879...163.
 Consagració del senyor Aznar bisbe de Tortosa. 1879...255.
 Construcció del altar mayor y monografia. 1429...239.
 Restauració ídem. 1879...237.

[foli V]

E

- Exercicis al clero. Foli retro...4.
 Exercicis al clero. Foli retro...10.
 Enterro del senyor archabisbe don Joan Lario...27.
 Rebaixa de la taula feta per lo enterro del senyor Lario...28.
 Entrada pública del senyor arquebisbe don Joaquim de Santiyán y Valdivielso. Vide lo llibre de Rebus Gestis ab añ 1734, pàgina 304, ahont se troba. També la entrada de son antecessor don Joan Lario y la del senyor arquebisbe Cortada en lo llibre citat...Pàgina 144.
 Estatut sobre dobles de comensals fet per lo senyor Copons...148.

Entrada pública del il·lustríssim señor arquebisbe doctor don fra Francisco Armañà. Vide lo llibre de Rebus Gestis ab an 1734... Pàgina 304. Està notada dita entrada ab tota individuació. Enterro de dit senyor en est llibre...Pàgina 122.

Erecció de parròquia de la yglésia de pares agustinos...14 retro.

Entrada de vi ab franquesa...80 retro.

Entrada pública del ilustrísimo señor arzobispo Mon...126.

Embajada solemne del cabildo de Zaragoza a un canónigo del de Tarragona...102 vuelto.

Embajada del capítol al senyor archabisbe electo don Joaquín Santián...31 recto.

Exèquias del papa Pío VI...105.

Eleccions de vocals de corts en 1810...175.

Embaixada al senyor archebisbe don Anton Bergosa...186.

Entrada de dit senyor archebisbe en la ciutat...ídem.

Entrada pública del excel·lentíssim senyor arquebisbe don Jaume Creus...280.

Enterro del senyor arquebisbe Creus...29.

Enterro del senyor canonge Segura. Vide lo llibre de notas. Pàgina...228.

Entrada del yl·lustríssim senyor arquebisbe don Antonio Fernando de Echanove...Pàgina 38.

Exercicis espirituals o missió al clero...225 retro.

Entierro del excelentísimo senyor don Theodoro Reding, etcétera...167.

Entrada pública (notas sobre)...185.

Entrada y detenció del senyors reys en Tarragona...109.

[foli Vv]

Elecció de parròquia...200 retro.

Electors de partit...201.

Eleccions de compromisarios y electores...205.

Electores. Vide elección compromisarios y función pública, etcétera...205.

Exercicis generals del clero en 1829...Foli 228.

Elecció de parròquia per fer nou ajuntament...232.

Enterro del excel·lentíssim senyor arquebisbe de Echanove y Zaldívar...136.

Estrañesa admosfèrica...139.

Entrada solemne del senyor arquebisbe Bonet 1875...142.

Exercicis espirituals al clero 1876...144.

Excel·lència titul concedit al capítul 1878...144.

Enterro y funeral del senyor arquebisbe Bonet 1878...145.

Enterro y funeral de senyor ex bisbe de Pitsburg y Nort de Amèrica...146.

Edificació de una iglésia en el barri dels pescadors per lo senyor Bonet en 1878...145.

Entrada del senyor Vilamitjana arquebisbe 1879...178, 234.

[VI]

Certamen científic, litera[ri] y artístich nacional en homenatge al Sagrat Cor de Jesús celebrat en 1881...242.

[foliVIIr]

D

Explica la doctrina lo senyor arquebisbe...Foli retro 3.

Despido del senyor governador...foli 23.

Pago de delmes dels fruits que se cullan en las hisiendas que eren dels regulars de la companyia de Jesús...Foli 164.

Diada de Sant Joseph en lo Dijous Sant...184 retro.

Detención del rey en Tarragona regresando de su viage a Barcelona...109.

Despido del senyor archebisbe Bergosa a las aigüas per la salut...194.

Detención y venida a esta plaza en 1827 del señor don Fernando VII. Vide el libro de notas verbo venida página...390.

[foli VIIIr]

F

Funeral del papa Clement 13...Foli 4.

Funeral del rey lo señor don Carlos tercer...58.

Franquesa de vi...80 retro.

Funeral per los morts en la guerra de 1793 y següents...93.

Función de gracias por la salud del señor rey don Carlos IV...258.

Funeral del papa Pío VI...105.

Función por la salud del rey don Carlos IV...258.

Funeral de los señors canonges en orde a número de atxas y ciris. Verbo atxas.

Forma per la posesió que se dóna al procurador del archebisbe elet...51.

Funeral de la reyna dona Maria Ysabel ab pontifical...191.

Funeral dels reys don Carlos IV y dona Maria Luisa...192 retro.

Funeral del excel·lentíssim senyor don Anton Bergosa...194 retro.

Funció per haber lograt la ciutat exempió de contribucions per deu anys...259.

Funeral dels que moriren lo dia de la entrada dels francesos en esta plasa...189.

Funció per electors de partit. Vide electors...201.

Funeral per lo excel·lentíssim senyor don Romualdo Mon y Velarde, arquebisbe de Sevilla...195 retro.

- Funeral en 2 maig per los que moriren en Madrit en dit dia...200 retro.
- Festa de San Fernando...209.
- Funció per la elecció de parròquia...200 retro.
- Fuentes bautismales. Hizo su bendición el señor arzobispo Creus...224 retro.
- Función en 1809 en celebridad del día de San Fernando...169.
- Funciones en febrero de 1810 para la convocación de cortes que debía hacerse en la Isla de León...175.
- Funció religiosa en lo dia de Sant Fernando en 1821...202 retro.
- Función en acción de gracias por haberse concedido cortes extraordinarias...204.
- Función para la elección de compromisarios y electores...205.
- Funció per electors de partit. Vide electors y partit...206.
- Don Fernando VII venida y detención en esta plaza en 1827. Vide el libro de notas verbo venida...Página 390.
- Funeral del papa Pío VI...Página 105.
- Funeral de Lleó 12, papa...Página 172.
- Funeral de la reyna Amàlia...173 retro.
- Faristols, regalo...242.
- [foli VIIIv]
- Funeral del sumo pontífice Pio VIII...Foli 174.
- Funeral del senyor Fernando VII...Foli 229.
- Funeral que féu per las víctimas de Bilbao...Foli 232.
- Funeral del papa Gregori XVI...Foli 232 retro
- Funeral del papa Pio IX...Foli 139.
- Funeral del senyor Fleix, arquebisbe 1874...Foli 140.
- Fleix, sa mort y enterro. Traslació de son cadàver...ídem.
- Funeral de la reina dona Mercè de Orleans, esposa de Alfonso. 1878...163.
- Figuerol, don Martín, degà, sa mort y resenya biogràfica...240 y 241.

[foli IXr]

G

- Germandat ab la santa iglésia de València...Foli 2.
- Ab la de Zaragoza...102.
- Gràcias per lo felís part de la princesa...Foli 9.
- Governador visita lo capítol...Foli 23.
- Governador adora lo Sant Bras per especial concessió del capítol a hora cauta...Foli 23.
- Visita que fan los senyors síndichs al senyor governador quant arriba a esta ciutat...10.

Gracias (función de) por la salut del senyor rey don Carlos IV...258.

Guerra ab Fransa y sas conseqüèncias...82.

Función de gracias por haberse decretado cortes extrahordinarias...204.

General, vinguda a esta ciutat del dels pares descalsos...132.

Guarnició de vellut carmesí per a adorar los bancs de la rexa del cor en los dias de sermó...241.

[foli Xr]

H

Hermandad de la metropolitana de Zaragoza con esta primada...
Foli 102 verso.

Habilitació del senyor archebisbe Bergosa ans de la entrada pública...186 retro.

[foli XIr]

I

Jurament que presta lo senyor archebisbe Bergosa en la capella de Corpore Christi...187.

Jurament de observar la constitució...199 y retro.

Introducción del agua viva en el jardín del claustro de esta santa yglesia de Tarragona...107.

Instalación de cortes presidente de las mismas, etcétera...Vide relación 201.

Ynstal·lació en Tarragona dels pares jesuitas en 1876...144

Ynstal·lació de las fillas de la caritat de San Vicens de Paül en Torredembarra promoguda por el senyor Bonet en 1877...144.

Yglesia dels pescadors (a Serrallo) sa edificació por ídem...145.

[foli XIIr]

J

Jurament de la constitució. Vide constitució y publicació...199 retro.

Juramento de la milícia nacional local...203 retro.

Jubileu...Pàgina 36.

[foli XIVr]

L

Lavatori als senyors canonges en lo die del Dijous Sant fet per lo senyor archebisbe en lo altar major a las dos y mitja de la tarde, ço és, als dos quarts per las tres y seguidament se predicà lo sermó

del mandato per haver sa il·lustríssima celebrat de pontifical y con-sagrat los Sants Olis en la missa major...Pàgina 4.

En los anys 1786 y 1787 féu lo lavatori del Dijous Sant lo il·lustríssim señor arquebisbe don fra Francisco Armaña. Y se féu com va notat en la pàgina 4 a excepció de que se féu a las tres horas.

Lo mateix practicà en lo any...1788.

Lo mismo en el año de...1793.

Lavatori fet per lo senyor archebisbe don Anton Bergosa...187 retro.

Lavatori fet per lo senyor arquebisbe don Jayme Creus...224.

[foli XVr]

M

Missions al poble...Foli 5.

Mort y funeral del il·lustríssim señor arquebisbe don Joan Lario y Lancis...Vide pàgina 27.

Magisteri de capella...63 recte.

Misèria o necessitat pública en 1789...78.

Memorial relatiu a notari capitular...Vide notari...148.

Minerva quant assisteix lo senyor arquebisbe. Vide lo llibre de notas que comença en 1734...Pàgina 216, dich 210.

Modo de complimentar al senyor arquebisbe electo etcètera...53.

Minerva quant esdevé en lo die de la octava de la Concepció. Vide lo llibre de notas que comença en lo any 1734...Pàgina 211... dich 211.

Mandato que féu un regidor al forner Espinach y requesta de aquest...243.

Missió dels pares de Sant Vicents de Paül de la vila de Reus...85.

Missió dels pares de Sant Vicents de Paül de la vila de Reus...178 retro.

Missió dels pares de Escornalbou...179.

Miquelets y gastos de ells...95 y 96.

Missió dels senyors canonges de esta santa iglésia...182 retro.

Manifest en lo dia de la Purificació...184 retro.

Misas en lo Dijous Sant ocorregut en lo dia de Sant Joseph...184 ídem.

Modo a què se rendí la bandera del regiment en 1818...188.

Mort del senyor archebisbe don Anton Bergosa...194.

Mort de don Bernardino Llopis, ardiaca de Vilaseca, ocorreguda en la primera festa de Pasqua...199 retro.

Mort de don Pere Joan Larroy, canonge, en la vigília de Corpus...201.

Mudança de la hora de matinas de Nadal en 1821...181 retro.

Matinas dels reys en 1822...181 retro.

Matinas cantadas segons el nou arreglo fet en lo any 1824. Vide en el llibre de resolucions capitulars de 1816 después de la consuetat...135.

Missió feta en la catedral per lo canonge Prats y Ribes...183.

Missió feta en la catedral per los religiosos de Sant Francesch...213.

Maytines del tríduo. Asistió a ellas el señor arzobispo Creus...224 retro.

Missió al clero vide exercicis espirituals...Pàgina 225 retro.

[foli XVv]

Muerte del excelentísimo señor don Theodoro de Reding, et-cétera...167.

Missió de 1828...Foli 227 retro

Missió de 1831...Foli 227 retro.

Mort del senyor ardiaca de Vilaseca don Anton Navarro (que no era de la germandat) y enterro que se li féu...133.

Minerva quanto ocorre en la domínica en què se publica la butlla. En lo any 1840 la domínica de septuagèsima se encontrà en el tercer diumenge de febré en què se publicà la butlla y se celebrà la funció de la Minerva habent exposat lo Santíssim Sagrament concluida la professó e immediat al ofici y la capella de música cantà el Pange lingua en la exposició, tot segons resolució capitular de 13 de febrer del mateix any.

Missió del reverent Claret en 1846...228.

Misió dels pares jesuïtes promoguda per lo senyor arquebisbe Fleix en 1866...141.

Misió dels pares jesuïtes promoguda per lo senyor arquebisbe Bonet 1876...144.

Casa misió de la Selva. Pares del Puríssim Cor de Maria...144.

[foli XVIr]

N

Nova capella de Santa Tecla. Vide capella...Pàgina 1.

Notificació del breu apostòlich adquirit a favor del capítol contra lo privilegi de la confraria en sede vacant obtingut de Urbano VIII feta als senyors bisbes de Barcelona y Lleyda...Foli 26.

Necessitat pública en 1789...78.

Nevada terrible de 1796...96 buelto.

Noticia de los cumplimientos y etiquetas del cabildo de Zaragoza con un individuo del nuestro...102 vuelto.

Noticias relativas a la constitución...196.

Notari del capítol autorisat interinament per los béns de la iglésia...148.

Notícia prèvia a la translació del bras de Santa Tecla a la capella nova...21.

Nota de lo que practicà lo capítol ab ocasió de la elecció del senyor arquebisbe don Joaquim de Saniyán...31.

Notas sobre entrada pública...185.

Nova elecció de compromissaris y electors...206.

[foli XVIIr]

O

Oposición al magisteri de capella...63 retro.

Obsequios del cabildo de Zaragoza a un canónigo del de Tarragona...102 vuelto.

Oruga. Rogativas...8.

O y completas en lo dia y capítol de octava de la Concepció...147 retro.

Oposicions al magisteri de capella en 1819...193.

O: qui la canta quant un dignitat a qui toca no asisteix al cor...147 retro.

Oposicions a la penitenciaria per mort del doctor don Joseph Anton Soler, últim obtentor...32.

Obsequios prestados a un señor obispo sufragáneo que asistió en el coro...128.

Obsequios prestados a los señores reyes en esta ciudad en 1802...109.

[foli XVIIIr]¹

P

Pregàrias per pluja...Foli 74, 44, 22, 46.

Permís al senyor governador per a adorar lo Sant Bras...Foli 23.

Possessió al señor arquebisbe eo son ritual...51.

Proclamació del senyor rey don Carlos IV...60 retro.

Partida del senyor arquebisbe Lario a Ibisa...7.

Pregàrias. Vide rogativas.

Professó ab lo Sant Bras de Nostra Patrona Santa Tecla...91 y 48.

1. Text suprimit al final del foli: "En lo dia primer de desembre de 1843 en virtud de un ofici passat per lo yl·lustre ajuntament participant al capítol que desitjant celebrar com estava manat en lo real decret de 15 de novembre últim ab festas, la jura y segona proclamació de sa magestat dona Ysabel 2ª ab motiu de la declaració feta per las corts de la majoria de la sua edat en los primers dias del mes de novembre".

Professó de lletanias en lo dia de Sant March si esdevé en la dominica in albis. Foli...vide la resolució capitular de 12 de abril de 1802...108 recte.

Proposicions diferents fetas en tres capítols. Vide pàgina 1 retro.

Procesión del Corpus en què assistió el general en gefe del exército 1810...180.

Profesó de las candelas en ocurrència de quaranta horas...184 retro.

Possessió donada al procurador del senyor arquebisbe Bergosa...185.

Pontifical del senyor archebisbe en lo Dijous y Divendres Sant...187 y 188.

Pregàrias per lo preñat de la reyna...8.

Te Deum por un feliz parto...9.

Pabordes entran a primeras vespres...181.

Professó ab lo Sant Bras de nostra patrona Santa Thecla per rogativas...208.

Publicació de la constitució...199 retro.

Demana lo ajuntament no hagués professó per lo dia de la Santa...200 retro.

Parròquia de Sant Joseph...15 retro.

Professó del Sant Bras per rogativas per aygua y en la que anà de pontifical lo excel·lentíssim senyor arquebisbe don Jayme Creus...158.

Pontifical del excelentíssimo senyor arzobispo don Jayme Creus en el dia de Pentecostés...160.

Pontifical en las vísperas de la vigília de Navidad...129.

Possessió del senyor arquebisbe don Antonio Fernando de Echanove...Pàgina 37.

Parròquia. Vide elecció y Te Deum...200 retro.

Presidente de cortes, instalación de las mismas, etcétera. Vide relación...201.

Partit. Vide electors de...206.

Pregàrias per lo acert en la elecció de sumo pontífice...74 retro. [foli XVIIIv]

Proclamació y segona jura de sa magestat dona Ysabel segona en virtut de la declaració feta per las cors de la majoria de la sua edat verificada en esta catedral...134.

[foli s/n]

Q

Quarta décima o contribució per fàbricas de yglésias...244.

Quaranta horas en dia de la Purificació...184 retro.

Quaranta horas en la vigília de Sant Macià...192.

[foli s/n]

R

La revolució, son govern revolucionari se apoderà ab violència a 30 mars de 1871 de la catedral y de las parròquias de la Trinitat y de Sant Francesch...Foli 141.

Rogativas per lo prenyat de Maria Cristina de Àustria. 1880...163.
[foli XIXr]

Rogativas per aigua, foli 5, y retorn de la Verge de Misericòrdia...6.

Rogativas per oruga...8.

Rogativas per lo felís preñat y part de la senyora princesa y continuació de las mateixas en seguida...8.

Rogativas per pluja en 1783...46.

Rogativas per pluja. Vide lo rotllo de 11 febrer 1783...44.

Rogativas per la salut del señor arquebisbe don Juan Lario. Vide lo llibre de notas ab añ 1734...300.

Reducció interina de atxas en los enterros de canonges...148.

Rogativas per la salut del rey señor don Carlos tercer...56.

Rogativas per lo preñat de la reyna als 9 mesos...10 retro.

Rogativas per lo acert del señor rey Carlos IV...57.

Rogativas per una necessitat pública...11.

Real cèdula...164.

Requesta feta per lo forner Vicens Espinach que té arrendat lo forn del capítol dit de Refetor al doctor don Pau Font, regidor perpètu per haver-li fet un mandato de paraula manant-li ab pena de 50 lliures y 60 dias de presó que apartàs una porció de feixos de carbons y rams de pi del lloch ahont las tenia dit forner per lo ús del forn...243.

Rogativas per guerra...11 retro.

Rogativas per la salut de un infant...16.

Rogativas per lo preñat de la reyna als nou mesos...76.

Rogativas per pluja en 1789...75.

Rogativas per lo felís part de la reyna...75 retro.

Rogativas per la felicitat de la guerra contra la Fransa...Vide foli 82.

Rogativas per la felicitat de la guerra contra francesos...Vide foli 82 y siguientes llargament.

Regiment urbà y miquelets, gasto de ell...85 et seqüents.

[foli XIXv]

Rogativas por el papa...102.

Rogativas per motiu de la epidèmia de las costas de Andalu-cia...189 recto.

Rogativas per la buena elección de papa...105 vuelto.

Rogativas per aigua...Pàgina 12 y 14.

- Rendición de la bandera de la tropa al pasar la custodia...188 recto.
- Rogativas per lo preñat de la reyna...10.
- Rogativas per lo preñat de la reyna entrant esta als nou mesos...190 recto.
- Reserva, com hi deu anar lo clero...184.
- Rey, su detención en Tarragona...109.
- Rogativas per lo feliz viatge del senyor archebisbe don Anton Bergosa a las aguas de Panticosa...194.
- Rogativas per la salut del senyor archebisbe Bergosa...194.
- Relación de lo ocurrido con motivo de elección de presidente de Cortes...201.
- Rogativas per la feliz elecció de representats en las Corts...200.
- Rogativas per aygua en las que se tragué lo Sant Bras y asistí de pontifical don Jaume Creus, arzobispo de esta santa yglesia...158.
- Residència en el coro de un senyor obispo sufragàneo...128.
- Rogativas per la salut del senyor arquebisbe Creus...129.
- Rogativas, Santa Creu y vigília de Ascensió...vide lo llibre de notas...Pàgina 286.
- Recomposició y blanqueix de la yglesia...20.
- Relación sucinta de lo que se hacía antiguamente en la entrada pública en esta ciudad a los ilustrísimos señores arzobispos [...]²...39.
- Rogativas per lo acert del rey don Fernando VII...155.
- Relación de segundas rogativas al mismo objeto...156.
- Relación de otras rogativas por una calamidad pública...165.
- Relación de lo que hizo el cabildo para el entierro del excelentísimo señor don Theodoro Reding...167.
- Relación de las funciones que en febrero de 1810 se hicieron con motivo de la convocación de Cortes que debía hacerse en la isla de León...175.
- Rogativas per la elecció de sumo pontífice después de la mort de nostre santíssim pare Lleó XII...172 retro.
- Rogativas per la salut de la reyna...Foli 173.
- Rogativas per lo preñat de la reyna doña Christina al quint mes...16.
- Ydem per lo segon preñat...Foli 16.
- Ydem per lo novè mes del mateix preñat...16 retro.
- [foli XXr]

S

- Sagristia de la capella noba de Santa Tecla, son preu...Foli 25.
- Sometén de Tarragona contra los francesos...88.
- Sometén. Benedicció de bandera per lo sometén...88.

2. Text suprimit: "se remitió al señor arzobispo Echanove".

Statutum sobre los dobles dels comensals...148.

Salomons, que se encenguen en las matinas de ibern en què hi ha més solemnitat...195 retro.

Sant Bras. Lo extràurer-lo y tornar-li a la urna és del que fa lo doble, sia dignitat o canonge...48.

Santa Creu, rogativas, vigília de la Ascensió. Vide lo llibre de notas...Pàgina 286.

Sant Fernando. Funció religiosa en 1821. Vide funció...202 retro.

Sala capitular. Cuant baixa a capítol sa excel·lència yl·lustríssima...24 retro.

Sagrari per a la exposició de sa Digníssima Magestat. Vide tabernàculo...244.

[foli XXIr]

T

Notícia de lo ocorregut antes de transferir lo bras de Santa Tecla a la capella nova...Foli 21.

Translació del cadàver del il·lustríssim señor arquebisbe don Joaquim Santiyán a la sepultura que se li féu en lo chor y aniversari lo die següent...256.

Translación del cadáver del ylustrísimo señor Armañá...124.

Te Deum per lo feliz part de la princesa en 1782 y 1788...11.

Trànsit del capità general de la reyna en 1789 lo excel·lentíssim senyor Castaños. Vide assistència...195.

Te Deum en acció de gràcias per una victòria...180 retro.

Trànsit del rey per esta ciutat...109.

Trànsit del senyor bisbe de Lleyda per esta ciutat...190 retro.

Trànsit de la reyna regente de Etrúria infanta de España en 1808...153.

Trànsit del senyor cardenal Despuig en 1807...150.

Trànsit del general dels franciscanos...190.

Te Deum per la elecció de parròquia...Vide elecció 200 retro.

Te Deum per lo aniversari de la publicació de la constitució y per cumplir lo decret de corts de 15 de mars de 1813...202.

Te Deum per cumplir lo any del jurament del rey en las corts...203.

Te Deum per haver-se nombrat Tarragona capital de província...205 retro.

Trànsit del princeph Maximiliano de Saxònia infant de España...151.

Translació de alguns capitulars...14.

Translació del cadàver del excel·lentíssim senyor don Jaume Creus digníssim arquebisbe que fou de esta santa yglésia y aniversari que se li celebrà ab est motiu. Vide lo llibre de notas...Pàgina 230.

Trànsit del rey don Fernando VII per esta ciutat de regrés de son cautiveri...127.

- Trànsito por esta ciudad de la reyna regente de Etrúria...153.
 Trànsito de la infanta doña Luisa Carlota...154.
 Te Deum per la victòria de Talavera de la Reyna...166.
 Tarragona. Capital de província. Vide capital y Te Deum...205
 recto.
 Te Deum per l'aniversari de la publicació de la constitució...206
 recto.
 Te Deum per la elecció del sumo pontífice Gregori XVI...174 recto.
 [foli XXIV]
 Te Deum per la elecció del summo pontífice Pio IX...Foli 133.
 Traslació del cadàver del excel·lentíssim senyor arquebisbe don
 Anton Fernando de Echanove al panteon erigit en la capella de Nostra
 Senyora del Claustro...Foli 138.
 Tern de pontifical de ballut de seda blau regalat per lo senyor
 Fleix...Foli 140.
 Tern vermell brodat d'or d'estil bizantí regalat per lo senyor
 Bonet en 1878...144.
 Trona o púlpit de fusta costejada per lo senyor Fleix en 1866...
 foli 140.
 Te Deum per la elecció del papa Lleó XIII...140.
 Tabernagle o sagrari del Santíssim regalat, estrenat per Corpus
 de 1881...141.

[foli XXIIr]

V

- Visita i partida a Ivissa del senyor arquebisbe...Foli 7.
 Visita del senyor governador...Foli 23.
 Viàtiche solemne al il·lustríssim senyor Armañà...121.
 Visita feta en seu vacant per lo senyor canonge Plana...30.
 Viàtiche de canonge o dignitat...77.
 València. Vide germandat...2.
 Vi o franquesa per entrar-lo...80 recto.
 Vigília de Sant Macià en lo dimarts de carnabal...102 recto.
 Vera creu. Se omití la funció de la vera creu per estar lo San-
 tíssim manifest...47 recte.
 Viàtiche del ardiaca de Vilaseca en lo dia del Dijous Sant...199
 retro.
 Viàtiche de canonge o dignitat después del nou plan de la iglé-
 sia...77.
 Visita espiritual en esta catedral del excel·lentíssim senyor ar-
 quebisbe don Jaime Creus y Martí. Vide en el llibre de notas comensat
 en 1734...Pàgina 224.
 Visperas de medio pontifical hechas en el coro por el señor arzo-
 bispo don Jayme Creus la vigília de Navidad y día de la Epifanía...129.

Vigília de la Ascensió, Santa Creu y rogatives. Vide lo llibre de notas...Pàgina 286.

Vinguda y arribo en esta ciutat del senyor arquebisbe Armañà...54.

Z

Zaragoza. Vide germandat...2.

V

Viàtich, extremaunció, mort, absoltas y enterro del il·lustríssim senyor arquebisbe don fra Francisco Armañà...122.

Vinguda de Riego a esta ciutat...206 retro.

Vinguda dels senyors reys a Tarragona en 1802...109.

Venida y detención en esta plaza del señor don Fernando VIII en 1827. Vide el libro de notas verbo venida...390.

Vinguda del senyor capità general don Carlos España y assistència del mateix a la funció del dia de Cendra en 1835...43.

Vinguda del senyor general dels descalsos...132.

Vinguda del eminentíssim senyor cardenal Cienfuegos...132.

Visita espiritual de la catedral en 1831 per lo excel·lentíssim senyor arcabisbe don Anton Fernando de Echanove...Vide llibre de notas foli 227 retro.

Vinguda a Tarragona del rey Alfonso XII en 1877...146.

[foli XXIIv]

Vilamitjana, don Benet. Arquebisbe de Tarragona 1879...178 y 238.

[foli XXIIIr]

Primer Llibre de Rebus Gestis Ecclesiae comensat en lo any 1768.

Nova capella de la patrona Santa Thecla.

Havent lo yl·lustrísim don Joan Lario y Lancís, archebisbe de la present santa yglésia, manifestat los grans desitgs tenia de continuar la nova fàbrica de la capella de Santa Thecla fins a sa total conclusió, prometé que contribuyria per sa part en sumas considerables de manera que insinuà sa yl·lustrísima donaria annualment nou mil lliures. En efecte posà en execusió sos desitgs y comensà a contribuir y a córrer a expensas de la generosidad del senyor archebisbe en primer de abril del present any 1768 y per a saber las sumas que expendirà sa yl·lustrísima fins a la total conclusió de dita obra se veurà lo llibre del compte de gasto de dita capella en lo qual consta que desde 17 de agost 1761 fins al últim mars 1768 se havian gastat en la fàbrica de dita capella, salvat error de compte, trenta vuit mil cent noranta sinch lliures, nou sous y deu diners. Des de primer abril 1768 fins a la conclusió del preu fet que devia acabar-se en últim juliol de 1773 consta per un paper insertat en las resolucions capitulars de 13 mars de dit any que havia expedit su il·lustríssima per dita fàbrica quaranta vuit mil lliuras.

[foli XXIIIv]

En lo capítol general de Sant Fructuós proposà lo canonge don Francisco Baldrich diferents punts sobre reforma de chor y altres pertanyents a la quietut y reverència de la yglésia sobre quals punts se determinà pèndrer resolució en los capítols que se tindrian en la semana post dominicam in albis. En las resolucions capitulars de aquest present any podrà vèurer lo curiós lo que se resolgué y se providencià per lo que toca a la reforma proposada.

En lo capítol tingut en lo 23 abril 1768 proposà don Francisco Baldrich lo haver-li entregat lo señor archebisbe la carta original de don Nicolás Manzano y Marañón, secrettari de la real càmara, en què li participava de orde de la matteixa que havia aprobat lo decret posat per sa yl·lustríssima desitjava fer lo presentar al capítol y demés intteresats y que esta presentació se faria luego que foren fetas las còpias necessàrias.

En lo capítol tingut en lo dia 27 de dit mes se féu la presentació de tot lo expedient sobredit y se resolgué que se traguesen tres còpias authènticas, una de las quals se deposités en lo thecassi del sindicat, altra se posés en lo arxiu, y altra se insertés en la resolució capitular de el dia en atenció que per [foli XXIVr]lo nou plan de la yglésia se suprimís la dignitat de la capiscolia y se uneixen totas sas rentas a la mensa capitular, qual dignitat se trobava ya vaccant

per mort de son últim obtentor don Joseph de Toda y Vendrell. Lo capítol resolgué pèndrer possessió de tot lo expectant a dita dignitat y per est efecte deputà al canonge don Francisco Baldrich que en lo primer de maig 1768 prengué possessió del poble de la Canonja en lo dos dels rèdits de Riudoms, Mas del Bisbe y del Mas de Tomanilles, en lo tres del Catllar y Mas d'en Torell, y en lo dia 16 prengué possessió de la cotxera annexa a la casa de la cabiscolia, la qual fou adjudicada a la mensa capitular; consta de la posesió del sobredit ab actes del doctor Joan Francisco Blay, notari del capítol baix ditas diadas.

Germandat ab lo capítol de la santa metropolitana yglésia de València.

En lo capítol tingut en primer juliol 1768 se llegiren dos carttas, a saber; és una del ynquisidor y canonge de esta yglésia doctor don Ygnasi Llorens y altra del canonge penittencier de la santa yglésia de València don Joseph Blanch Mattias al establiment de germandat entre lo capítol de la santa yglésia de Tarragona y lo capítol de la santa yglésia de [foli XXIVv] València y llegidas ditas carttas se prengué la resolució següent: que en atenció que la germandat ab la santa yglésia de València no sols és de honor per sa senyoria, sinó també de gran utilitat en las ocurrèncias presents determinarunt y feren comisió al canonge doctor Ramon Foguet per a que escriga al capítol de València manifesttant-li que sa senyoria pren des de ara la resolució de tenir germandat ab dit capítol y la suma complasència que cap a sa senyoria de haver-se-li proporcionat ocasió de entaular y donar son efecte a las conversacions entre los referits senyors penittencier e ynquisidors Llorens relatives a la expressada germandat que se conttesti a la cartta del canonge ynquisidor Llorens noticiant-lo de quedar establerta la germandat de sa senyoria ab lo capítol de València y que tinga la bondat de noticiar al capítol los cumplidos que experimentarà de la santa yglésia de València a fi de que venint lo cas de transitar per esta ciutat o venint a ella algun canonge o dignitat de la yglésia de València puga sa senyoria correspondrer ab iguals.

En lo capítol tingut en 18 juliol se llegí carta de dit senyor canonge penittencier don Joseph Blanch en què avisa quedar assenttada en los acuerdos de son capítol la germandat ab lo de esta santa yglésia.

En lo capítol de 30 de dit mes se llegí la carta del ynquisidor doctor y canonge Ygnasi Llorens en què avisa lo compliment que li ha fet lo capítol de la santa yglésia de València en los dias que ha residit en aquella yglésia y remet còpia del ceremonial que segons consuetud de ella usà ab los canonges [foli XXVr] de las santas yglésias

que tenen germandat en dit capítol y és del tenor següent, segons la carta del mestre de cerimònies de dita santa yglesia de València.

“Mui señor mío. En respuesta de lo que vuestra merced se sirve preguntarme, debo decir que consta en la consuetud de esta santa metropolitana yglesia al capítulo 26 de su primera parte y es práctica de este ilustríssimo cavildo el visitar a los señores canónigos que vienen a esta ciudad teniendo su residencia en alguna de las yglesias hermandadas con la nuestra. Para esto se nombran dos señores canónigos comisarios en cuyo nombre pasa el maestro de ceremonias de esta santa yglesia a saber si el señor canónigo será servido admitir el público obsequio de su visita en cumplimiento de su comisión señalando la hora de las diez y media u onze según pareciere al señor comisario más antiguo por ser costumbre hazer estas visitas concluidos los oficios de la mañana siguiente al recado. Admitida la visita el señor comisario más antiguo da la orden para que se prevenga y avise a los ministros que deben concurrir según costumbre y el maestro de ceremonias ordena al portero busque los coches correspondientes para los señores comisionados y demás ministros y les convoque para la sacristía de nuestra yglesia para que en punto de la hora citada salgan todos de allí en esta forma. Parte el portero que toma su coche solo con su ropón y pèrtiga conforme acostumbra acistir al coro y altar para acompañar a sus ministros. Luego el maestro [foli XXVv] de ceremonias con los dos subsíndicos, los dos archiveros, y últimamente los dos señores comisionados, y después uno o dos coches para los criados. En llegando a la casa del señor canónigo apean por su orden incorporándose según van llegando con la familia que les recibe y los señores comisionados con el señor canónigo reusando con attenta política la primacia puerta, y silla que les ofrezca, y admitiéndolo por urbana condescendencia a sus ruegos sentados los dos comisionados a la testera de la pieza el señor canónigo a su frente contra la puerta y los demás en pie, habla el señor comisario más antiguo dando cumplimiento a su comisión y habiendo respondido el señor canónigo se levantan y se van a tomar los coches rogando una y otra vez al señor canónigo se retire.

Quando el señor canónigo quiere retornar la visita avisa por medio de un capellán al señor canónigo comisario más antiguo y, acordada la hora del día siguiente, avisa al maestro de ceremonias para que disponga lo necesario y mande avisar para que a la hora citada el señor comisario compañero con los demás ministros que fueron a la visita estén en la casa de dicho señor comisario, ordenando el maestro de ceremonias el recibimiento ajustado al que dio el señor canónigo, sin faltar ni exceder en cosa alguna, que regularmente suele ser a la puerta de la calle el portero conforme fue a la visita y en donde encontró en la casa del señor sus primeros criados. Luego salen los

dos subsíndicos, luego los dos archiveros y los señores comisarios con el maestro de ceremonias en el lugar que dicho señor canónigo les recibió guardando todo el ceremonial y cortesania [foli 1r] que dicho señor usó con los señores comisarios, se le da puerta y silla, y tratamiento de ylustrísimo si usó esta attenta expresión como es costumbre, y haviéndole respondido y satisfecho sus expresiones de nuevo le ofrecen las facultades del cabildo y el honor que cabería a este de su incorporación en el coro y se levantan despidiéndose en la forma misma y hasta donde el señor canónigo dejó a los señores comisarios cerrándole el estrivo del coche, si hizo esta urbana expresión como acostumbra algunos.

Quando el señor canónigo quiere venir al coro, la primera vez avisa al señor comisario más antiguo, y éste le previene hábitos y le señala la hora que debe acudir para no tener que esperarse y entrar en el coro acompañado de los señores comisarios que le dejan siendo dignidad en la silla después del arzediano mayor y siendo canónigo en la siguiente al señor canónigo decano que suele ser la tercera y luego, siempre que tubiere gusto, puede venir al coro tomando dicho lugar. Es quanto puedo decir a vuestra en el assunto, suplicándole facilite a mi obediencia muchos preceptos en que acredite mi officiosa voluntad en su servicio. Dios guarde a vuestra merced muchos años. Valencia y julio 14 de 1768. Besa las manos su capitán y seguro servidor don Vizente Rodríguez y Volo, maestro de ceremonias, señor canónigo don Joseph Blanch, muy señor mío”.

[foli 1v]

Predicació a la catedral de l'arquebisbe Juan Lario i Lancis l'any 1769.³

Als 11 febrer 1769 lo yl-lustríssim don Joan de Lario per medi del ardiacha major noticià al capítol las intencions que tenia de explicar la doctrina christiana en lo púlpit de la yglésia en tots los diumenges de la present Quaresma que acabada la explicació un dels religiosos dominicos que vindrian ab communitat cantan lo rosari faria un sermó de missió. Y no havent-se posat reparo a que se practicassen estas funcions, se executaren ab la major concurrència. Lo yl-lustríssim baixava ab coche a la yglésia i lo rebian en la porta major las dos dignitats més preheminentes vestits ab manteu, sotana i sombrero, i lo acompanyavan fins al púlpit. Acabat de predicar lo rebian al peu del púlpit i lo acompanyavan a palàcio.

A seguida de esta missió i usant sa yl-lustríssima de las facultats a sa yl-lustríssima donadas per lo difunt papa Clement XIII, donà en

3. Títol atribuït.

lo dia 19 abril de dit any, dia de diumenge de Rams, la benedicció papal finida la missa conventual. Lo yl-lustríssim después de haver dit lo Agnus Dei en lo chor acompanyat de quatre dignitaris pujà desde lo chor al presbiteri i mentres se acabava de celebrar la missa se devestí de la capa pluvial. Acabada la missa lo crusero de sa yl-lustríssima pujà al púlpit de predicar i llegí, traduhit al chatalà, lo breu en què sa santetat li concedia esta facultat, i llegit aquest donà sa yl-lustríssima la benedicció al immens poble que concorregué al logro de semblants indulgèncias.

Consagració dels Sants Olis el Dijous Sant de l'any 1769.⁴

Als 23 de abril⁵ 1769 dia del Dijous Sant consagrà lo yl-lustríssim los Sants Olis inter solemnia missarum en la present santa yglésia. Per a que no se hisqués a hora desproporcionada del chor lo molt yl-lustre capítol en lo capítol tingut als 20 de dit mes resolgué que se entràs a prima a las 8 horas del matí. Que finidas aquella, tèrcia y sexta⁶ lo capítol format ab dos alas y presehit [foli 2r] del masser anà a fer lo lavatori dels pobres y finit aquest y distribuït per los yndividuos del capítol los plats y demás menjar de las taulas se'n tornaren al chor a resar nona. Mentres se canta nona baixa sa yl-lustríssima acompanyat del ajuntament com si celebrava un dels 5 pontificals, motiu per lo qual no pujà ningú yndividuo del capítol ni dignitari a buscar-lo y sols lo reberen los 5 dels assistents en lo presbiteri. En la missa combregaren primerament lo senyor ardiaca major, preberes assistents y después los dos dignitaris y dos canonges assistents, immediatament los comensals y beneficiats parati vestibus sacris, después los dignitaris y canonges y demás clero.

Se féu lo lavatori dels canonges a las dos y mitja de la tarde lo qual finit se predicà lo acostumat sermó del mandato que durà solament mitja hora.

Funeral del papa Clement XIII.

Después de haver rebut lo capítol carta del rey nostre senyor en què avisava la mort del papa Clement XIII, inseguint lo estil de esta santa yglésia de fer funerals per tots los papas acordà celebrarlo per lo difunt y ab lo motiu de concórrer las semmanas de Pasqua, lo diferí fins al dia 12 de abril del corrent any 1769 y se disposà del modo següent: se tractà ab sa yl-lustríssima lo dia en què devia

4. Títol atribuït.

5. Text afegit a la interlínia que corregeix "mars".

6. Text suprimit: "Y nona".

practicar-se y detterminat se passà recado al molt yl·lustre ajuntament per sa concurrència y a las comunitats religiosas per lo toch de campanas quant tocarian las de la cathedral y per a que de 7 a 9 del matí del dia aplasat pujasen y vinguessen a esta santa yglésia a cantar la absoluta acostumada. Tocadas las 12 horas del mitgdia del dia 11 tocaren tres tochs totas las campanas de esta yglésia feren altres tres tochs entre 5 y 6 de la tarde y altres tres tochs a las 5 del matí del dia 12 acompanyant los mateixos tochs totas las yglésias de la present ciutat. A las 7 del matí del dia 12 pujaren las comunitats y cantaren la absoluta segons lo ordre ab què havian arribat a la yglésia y havian acabat de cantar-las a dos quarts de nou del matí. A las 9 se comensà prima y cantada esta, tèrcia lo ofici, sexta y nona, se comensà la missa de Rèquiem per la mússica y finida esta.

Exercicis al clero.

En octubre de 1769 se donaren exercicis en esta santa yglésia als eclesiàstichs de esta ciutat y altres de la diòcesi (havent anat molts de forasters a uns exercicis que se donaren en la vila de Montblanch) per los missionistas de San Vicens de Paül, en dos tongadas, y en la primera de ellas se feren las funcions en lo crusero de esta yglésia que concistian que finidas las horas del chor en matí y tarde un de dits misionistas pujava al púlpit, llegia un capítol del llibre intitulat *Crisol del crisol de sacerdotes compuesto por el doctor Peres*, después llegia lo punt de la [foli 3r] meditació, se tenia un poch més de un quart de oració, y después pujava al mateix púlpit y fea una plática de uns tres quarts de hora un dels matteixos missionistas assistí en ellas y baixava ab manteleta *lo yl·lustríssim*⁷ anant-lo a rèbrer al peu de la escala que puja del claustro a palàcio los yl·lustres senyors síndichs. Lo yl·lustríssim se posava cerca la retxa del chor y en lo lloch ahont acostumat los yl·lustríssims ohir los sermons lo demés clero, dignitats, canonges, rectors, etcètera, se posavan en lo chor y fora de ell ahont gustavan. Les funcions de la segona tongada se feren totas dins de la capella del Sacrament y mentres se celebravan los divinos officis.

Missions al poble.

Finits los exercicis al clero se feren unas missions al poble per los mateixos senyors misionistas y vingueren per a fer totas las funcions lo senyor Melchior superior que era de la casa de Barcelona, lo senyor Gomis superior de la casa de Reus, lo senyor Rull y lo senyor Viñas,

7. Text afegit a la interlínia.

lo senyor Serra y lo senyor Febrer. Lo orde que se observà en estas missions és lo següent: lo senyor Serra a las sinch del matí pujava al púlpit y predicava tots los dias tres quarts de hora. A las sinch de la tarde en un tablado format cerca lo peu del púlpit explicava la doctrina lo senyor Viñas y des de las sis a las set predicava de missió lo senyor Rull fill y natural de la vila de Falcet del present archebisbat. La concurrència de gent en unas y altrás funcions fou immensa y la aplicació [foli 3v] de aquells sants missionistas en confesar per tot lo dia, fervor en sas plàticas y sermons no-s pot ponderar com ni lo immens gentio que acistí per tots los dias, especialment, en lo dia del sermó del perdó y últim dia de la missió en què se féu una comunió general en lo presbiteri de esta santa yglésia donant la comunió lo yl·lustríssim y en los ratos en què se cansava alguns senyors capitulars que lo acistian ab hàbits de chor presehint antes una plàtica molt devota y fervosa lo senyor Gomis en la tarde del últim dia (omitint la professó que acostuman a fer dits misionistas en acció de gràcias) y finidas vespres se predicà per lo senyor Rull lo sermó de perseverància y acistí lo yl·lustríssim y capítol ab hàbits de chor en lo lloch acostumat. Lo referit yl·lustríssim baixà a la missió tots los dias en què durà que foren cerca un mes a las funcions de la nit y se posava de particular en lo presbiteri, cerca la porta que passa a la capella de Santa Thecla.

Rogativas per aigua.

En lo present any 1770 ha estat tan universal y gran la falta de aigua en tota España que apenas se trobarà en ella regne, província o ciutat en què no se haje acudit ab pregàrias a Déu Nostre Senyor implorant sa divina clemència. Ha estat tan contínua la falta de aigua que casi en tota España se ha sembrat en sech y ab lo motiu de estar suspesas [foli 4r] totas las confrarias lo ajuntament no volgué attèndrer la instància dels pagesos que ja en lo febrer de dit any sollicitaren de aquell passàs sos oficis al capítol per a que se comensasen en la yglésia las rogativas. Vista esta denegació de la ciutat per los pagesos acudiren al yl·lustríssim, el que encarregà al ardiaca major, que era síndich fes present al capítol la pública necessitat y se digués la col·lecta en la missa y las lletanias després de prima. En seguida de la proposició feta per dit ardiaca major en lo capítol del dia 22 de febrer se resolgueren ditas rogativas y se practicaren. Y havent socorregut Nostre Senyor la terra ab una poca de aigua que bastà per a fer una bona cullita de grans se suspengueren les ulteriors rogativas però no ploent més y arribant al setembre sens haver plogut en tot lo estiu se parlava ab tota eficàcia de fer rogativas quant en lo dia 24 de dit mes comunicà lo yl·lustríssim al capítol la carta que havia

rebut del reial concell, còpia de la qual se encontra en las resolucions capitulars de dit any sub número 91 per la qual se mana que quant los capítols ecclesiàstichs consideren que poden convenir sas preses a la divina misericòrdia per alguna calamitat que amenase serà molt propi de son estat practicar las secretas y acosttumas de col·lectas y avisar de sa pràctica al magistrat y ajuntament secular per sa notícia però que per a practicar rogativas més solemnes encara que intteriors [foli 4v] en lo temple tocava al govern secular lo sol·licitarlas y corresponia al estat ecclesiàstich concórrer a ellas. Rebuda esta carta se detterminà en dit dia comensar en la yglésia las acostumadas col·lecta y lletanias que se continuaren sens fer major demostració fins al dia 30 de desembre en lo que mediant las conferèncias dels regidors deputats ab los síndichs al capítol de què se parla en las resolucions capitulars del dia 23 y 28 de dit mes se tragué lo Sant Christo de la Sanch en lo modo següent. Mentres se cantavan vespres pujaren alguns devots (ab vestes e insígnies de la congregació com totes las demás) ab atxas y processionalment lo Sant Christo a esta santa yglésia y more solito lo deixaren sobre de las gradas del altar. Lo yl·lustríssim baixà al chor al comensar completas y findas estas se féu la professó ab molta concurrència de gent ab atxas que anava devant lo clero y sis congregants ab vestas devant lo Sant Christo dins lo cos del capítol concorrent lo yl·lustríssim y ajuntament en dita professó que tingué lo mateix curs de carrers y plasas que tenen las professons de Corpus y Santa Thecla. Retornada la professó a la cathedral y reposat lo Sant Christo en las mateixas gradas del altar acompanyà lo capítol al yl·lustríssim al púlpit y esperant en ell sa yl·lustríssima que los capitulars anasen a ocupar las barandillas y altres [foli 5r] llochs de la yglésia predicà sa yl·lustríssima ab los matteixos hàbits de chor ab què acistí a la professó en lo púlpit ordinari tres quarts de hora ab gran zel, mosió y eficàcia. Acabat lo sermó anaren alguns senyors capitulars al peu del púlpit a rebre a sa yl·lustríssima y lo acompanyaren fins a la porta principal de la yglésia en la que lo esperava son cotxe y se'n tornà a palàcio. Después se'n retornà ab professó de devots ab atxas lo Sant Christo a sa yglésia.

Continuan las rogativas i translació de la Verge de Misericòrdia.

Augmentant-se la necessitat de la aigua se féu present en lo capítol tingut als deu de jener de 1771 la embaxada del ajuntament per la qual se demanava que en lo dia 13 (si així aparegués al capítol) se trasladàs la Verge Santíssima de Misericòrdia des de sa capella a la present santa yglésia. Y no trobant impediment lo capítol per deixar de fer-se dita translació se acordà aixís donant-ne antes part al yl·lustríssim lo qual solament anyadí que essent lo costum de pujar al dia immediat los religiosos dominicos i después succesivament las demás religions se alteràs aquest costum dipositant que los domini-

cos pujassen en la tarde del mateix dia 13 respecte de que essent diumenge podrien concórrer més devots a acompanyar la professó de aquells i hauria més concurrència al sermó i rogativas. Aparegué bé aquest pensament, se comunicà a la ciutat i convents per a que estassen previnguts i se féu la traslació de la Verge Santíssima de Misericòrdia en lo matí de dit dia 13 después de cantadas prima, tèrcia i asperges. Los capellans que aportaren la verge foren convidats per lo boser i se notà que en esta funció no se donà gratificació a ningun per a cantar ni per a aportar la verge. La ciutat costejà durant la permanència de la verge en la iglésia lo següent:[foli 5v] los quatre cirials que cremen en lo plano del presbyteri mentres se canta la conventual i fan las religions sas rogativas, los vuit ciris del altar a saber és los sis acostumats i los dos que estan immediats a la verge que cremen tot lo dia. Se notà aquest gasto perquè sobrevingué alguna novedat entre lo sacristà menor de esta yglésia mossèn Miquel Bru i lo cerer de la ciutat, Joan Pastor, encaprichat este que no devia la ciutat costejar sinó los dos ciris immediats a la verge i los quatre cirials, de què desistí dit cerer, havent-li fet enténdrer per los mateixos criats dels regidors que rebia equivocació.

Compadescut Nostre Señor de las calamitats que experimentaríam continuant en la falta de agua no:s socorregué en los vuit dias de rogativas ab bastanta per los camps i terras i la podia sufragar a las sisternas de manera que en lo matí del diumenge immediat al de la traslació de la verge plougé tres horas. La pluja fou universal en Chatalunya posant-se abundància de neu en molts parts.

Retorn de la Verge de Misericòrdia.

Certiorat lo molt yl·lustre ajuntament de quedar socorreguda la terra ab la pluja demanà al capítol per medi de sos deputats los doctors Mariano Casas i doctor Pere Pauló que la Verge Santíssima de Misericòrdia se retornàs en lo diumenge 27 de jener a sa capella. Esta petició se féu als síndichs del capítol per dits cavallers deputats ab los que se tractà del petit gasto que devia suportar lo ajuntament en dita funció al qual mediant que lo sostingué lo ajuntament en semblant retorn que se practicà en 25 maig 1766, com consta de un paper insert en las resolucions capitulars de 24 jener de 1771 visat per lo mateix regidor doctor Casas, per so, convingueren dits deputats en que la ciutat costexaria lo referit gasto que és de set lliures, setse sous i tres.

Proposat lo recado de la ciutat en lo capítol del dia 24 se resolgué retornar la Verge Santíssima en dit dia 27, no obstant de és-ser domínica de la septuagèsima i de publicació de la butlla de la santa cruzada.

[foli 6r]

Ygualment se resolgué y se practicà que inseguint lo estil de fer alguna demostració en esta santa yglésia se cantàs una salve en

la tarde del disapte gratis y costejan la yl·luminació que fou dels dos salamons la administració de la cereria. Los senyors síndichs combidaren als senyors dignitaris y feren enténdrer esta funció als priors de la confraria per a que la fesen saber a sos yndividuos. Ygualmente se féu a saber al ajuntament lo qual assistí. Presència igualment la funció lo senyor yl·lustríssim y, per so, així com en las altras salves va lo clero des de lo chor al presbiteri comentant los senyors dignitaris y capitulars, en esta ocasió se féu al contrari comensant a eixir del chor los beneficiats. En lo diumenge al matí no se cantà segona misa com en altras ocasions, solament, se disposà y se practicà que la conventual se cantàs a cant de orga y a vuit ab la yl·luminació de salamons y retxa del chor. En la tarde de dit dia se féu la professó seguint lo curs a saber escalas de la Plasa, Voltas, Pescateria, carrer d'en Granada, plaza del Rey y carrer de la Nau. Arribada la professó a la Misericòrdia y col·locada la Verge Santíssima in plano de sa capella cantà la música una salve y dita la col·lecta per lo yl·lustríssim retornà la professó a la cathedral per lo carrer Major cantant Ave Mari Stella.

[foli 6v]

Partida del yl·lustríssim senyor don Joan Lario y Lancis, archebisbe de esta yglesia a la ysla de Yvissa.

En 9 de abril 1771 participà su yl·lustríssima al capítol lo permís que sa majestat se havia dignat concedir-li per a passar a la visita de la ysla de Yvissa y ab aquest motiu ho participava al capítol per si res tenia que manar-li avisant així matteix que durant sa ausència quedaria encarregat del govern de la diòcesis son vicari general don Gaspar de Aysa. A esta carta se li respongué a son tenor y havent-se llegit en lo capítol del dia 9 lo que se practicà en igual cas quant en 1726 passà a aquella ysla lo yl·lustríssim senyor don Manuel de Zamanigose detterminà que a més de la carta los senyors síndics se conferisen ab su yl·lustríssima, li ratificassen de paraula lo que se li escrivia y li oferisen que gustant su yl·lustríssima anirian a servir-lo y acompanyar-lo en aquel viatge un, dos o més capitulars que fosen de la satisfació y gust de su yl·lustríssima al qual podian insinuar així matteix que se diria en la missa la col·lecta Pro navigantibus per a alcansar de Nostre Senyor las majors felicitats en lo viatge. Així matteix se detterminà que se regalàs al comandant dels nabechs que havian de venir a buscar a su yl·lustrísima ab alguna porció de neu y ab alguns moltons.

Havent fet relació los senyors síndichs en lo capítol del dia 11 de abril de haver-se conferit ab su yl·lustríssima [foli 7r] y manifestat lo agraphiment que significà lo yl·lustríssim per les expressions del

capítol y las insinuacions de què gustaria su yl·lustríssima de que lo acompañàs en lo viatge lo canonge penitencier don Pere Nolasco Plana, lo capítol concedí en aquesta insinuació y resolgué compen-sar-lo ab todas las distribucions y gastos que faria a nom del capítol.

A 29 de maig donà fondo en lo port de la present ciutat y ab tres nabechs de sa esquadra don Anton Barceló de nació mallorquí el que havent en anys passats comandant lo nabech Correu de Mallorca pres una galeota y tirat altras *de moros*⁸ a fondo que un temps lo investiren meresqué del rey nostre senyor (que Déu guarde) fer-lo comandant de una esquadra de nabechs ab tal acert que havent fet dinou presas als corsaris argelins contant entre ellas los dos nabechs majors que havia tingut aquella regència té posat lo terror en la Àfrica y ha merescut de la mateixa magestat lo nombrament de capità de alto brodo y moltes altres demostracions de la reial gratitut.

En 30 de maig dia de Corpus per la contingència que dóna lo mar y no poder estar assegurat sa yl·lustríssima de la hora de son embarch acabada la professó a què acistí lo senyor archebisbe volgué despedir-se del capítol y, per so, despullats *de las capas i revestits ab hàbits de chor*⁹ tots los capitulars acompañaren al yl·lustríssim desde lo presbiteri a la aula capitular parant-se las dos líneas dels senyors canoges a la porta immediata a ella y su yl·lustríssima se despedí del capítol ab moltas [foli 7v] expressions y convidà a tots los capitulars a péndrer un vas de aigua en compañía del comandant y demás officials de marina.

Al dia següent, 31 de maig, per haver calmat lo mar no se embarcà su yl·lustríssima fins a las set horas de la tarde y lo acompañaren desde palàcio al port ab son cotxe los dos síndichs y ab altres coches diferents capitulars los resttants com lo governador, noblesa y demás poble lo esperavan en la marina se tocaren les campanes de la cathedral des de que hisqué de palàcio y después de haver pujat al navech del comandant dispararen tretse pesas de artilleria.

A les dotse de la nit se féu a la vela y se té notícias de que a las sis horas del matí del dia 2 de juny desembarcaren en la yslla de Yvissa.

Ab carta que rebé lo capítol del canonge penitencier sa fecha en Yvisa en 2 de juny y que se llegí en lo capítol del dia 17 del matteix mes se sabé que su yl·lustríssima y demás comitiva entraren en lo matí de aquell dia 2 en la yslla y en dita carta y en altra que escrigué lo matteix penitencier ab fecha del dia 5 que se troban liadas en las resolucions capitulars de 1771, en número 56 y 63, se podrá vèurer lo ceremonial ab què fou rebut lo yl·lustríssim.

8. Text afegit a la interlínia.

9. Text afegit a la interlínia.

Divendres 12 de juliol 1771 se deixà vèurer la esquadra del mando de don Anton Barceló [foli 8r] a las nou horas del matí que retornava al senyor yl·lustríssim però mediant la gran calma que hi havia en lo mar no pogué desembarcar su il·lustríssima hasta las vuit horas de la nit y al temps de desembarcar lo esperaren en la platja y reberen així com alguns altres senyors canonges y dignitaris los síndichs del capítol que acompanyaren a su yl·lustríssima a son palàcio ahont comparegueren altres capitulars a donar-li la bienvenida. Las campanas de la yglésia repicaren des de que desembarcà fins a estar en son palàcio.

Rogativas per la oruga.

Enterat lo molt yl·lustre capítol dels grans estragos que fea la oruga en molta part del camp y en diferents partidas del terme de esta ciutat li aparegué corresponent y així ho acordà en lo dia 15 de juny 1771 implorar la divina clemència mediant algunas rogativas per a apartar aquella plaga de esta terra y a est fi determinà las acostumadas de col·lecta y lletanias y que en seguida del orde del real concell de 24 de setembre de 1770 se participàs al molt yl·lustre ajuntament de esta ciutat las yntencions del capítol com en realitat se practicà y se feren les rogativas per alguns dias.

Rogativas para un preñado feliz y dichoso alumbramiento de la prinsesa nostra señora.

En lo capítol del dia 22 de juny 1771 se llegí una carta del rey nostre senyor (que Déu guarde) se datta en [foli 8v] Aranjuez a 11 de les corrents en la que avisant trobar-se la princesa nostra en lo quint mes de son preñat mana se fassen rogativas públicas y secretas en esta yglésia las matteixas que se han acostumat fer en semblants ocasions. Y havent-se llegit las que se feren y resolgueren en 28 novembre 1571 se determinà que des de luego se diguessen les col·lectes en la missa y en las lletanias que se cantavan ab lo motiu de las rogativas de la aruga que retornat su yl·lustríssima de la ysla de Yvissa se acordarian las públicas que deurian practicar-se y se participarà la ciutat las rogativas secretas que anavan a practicar-se en esta yglésia per si la ciutat gustava de acistir a ellas.

Retornat su il·lustríssima de Yvissa inseguint los senyors síndichs la resolució de 22 juny se conferiren ab lo il·lustríssim per a tractar sobre les rogativas públicas que deurian ferse en esta santa yglésia y mediant lo tractat ab lo senyor archabisbe y la resolució capitular de 20 de juliol se feren en lo dia de diumenge 28 de dit mes les rogativas públicas del modo següent:

En dit dia 28 se entrà al chor a las 8 del matí y canttadas prima, tèrcia, conventual, sexta y nona acabada aquesta hora hisqueren

de la sacristia lo preste que era don Joan de Areny, ardiaca de Sant Fructuós, ab diaca y subdiaca y exposaren Nostre Senyor trahent-lo del sacrari detràs lo presbiteri així com se exposà en los tres diumenges. Immediatament se cantà una missa solempne ab tota la mússica en la qual predicà [foli 9bis r] lo canonge lectoral don Rafel Vila. Finida la missa pujà tot lo clero al presbiteri ab velas ensesas comentant a eixir del chor los capellans y su yl-lustríssima reservà, retornant la custòdia al sacrari detràs lo altar major.

En la tarde de aquell dia se entrà a vespres a las sinch y en punt de las sis se comensaren a cantar las lletanias y a ordenar-se la professó que fou general fent la matteixa via que la professó de Corpus y Santa Thecla assistiren a esta professó totas las communitats religiosas les quals foren convidadas per lo capítol ab recado comunicat per lo mestre de cilenci. Assistí no sols a la professó sinó a la missa major lo molt yl-lustre ajuntament de la present ciutat que fou convidat mediant una carta del capítol. La professó terminà en lo presbiteri y se conclugué cantant tres col·lectes lo il-lustríssim.

Continuació de ditas rogativas.

En lo capítol celebrat en 3 setembre de dit any 1771 se llegí una carta del rey nostre senyor se data en¹⁰ San Ildefonso de 23 agost en què ab lo motiu de¹¹ estar pròxima sa altesa, la senyora princesa a entrar en los nou mesos de son prenyat mana se fasen novas rogativas en esta iglésia. Esta carta se remeté original al senyor il-lustríssim que en lo dia antecedent arribà a la vila de la Selva a fi de que manifestàs sas intencions per si volia concórrer a las que significàs su il-lustríssima en lo capítol del dia 4 de dit setembre si llegí la resposta del il-lustríssim i en seguida de ella se resolgueren unas novas rogativas i se practicaren a saber que en lo dia 8 immediat se cantà la conventual ab tota la música, se encarregà al [foli 9v] predicador exortàs als fidels a pregar a Déu Nostre Senyor per lo felis part i en la tarde de aquell dia se féu una profesó general ab assistència de totas las religions i clero com la que se practicà en lo 28 de juliol anterior.

La ciutat de Tarragona que trobant-se ab iguals ordres de sa magestat no havia fet demostracions algunas i significava públicament concorria ab las que practicava lo capítol en las que solament concorria ab sa presència moguda de las reiterades instàncias del governador de esta plaza lo excel·lentíssim senyor marquès de Mena Hermosa pasà un ofici al capítol (que se llegí en lo que se celebrà

10. Text suprimit: "Aranjuez".

11. Text suprimit: "haver entrat".

en lo dia 7 de setembre) per lo qual significava desitjar i voler fer tres dias de rogativas, a saber, tres missas cantadas en los dias di-lluns, dimars i dimecres de la semana immediata i una profesó en la tarde del últim. Se practicaren estas rogativas com ho proposà lo ajuntament que costejà la cera del altar, salomons i las velas ab què anà tot lo clero a reservar Nostre Senyor que estava exposat mentres se cantà la missa en cada dia. Costejà així mateix dit ajuntament la gratificació de la música a la que per conveni pagà 18 lliures. La ciutat cuidà de convidar a las religions que assistiren a la profesó de la tarde del dimecres i lo capítol féu, a saber, estas rogativas a las dignitats i demés clero inferior del qual assistiren pochs individus poch satisfets que (contra tota rahó) lo capítol no asenyalàs distribució per sa assistència.

Acció de gràcias per lo feliz part de la princesa nostra señora.

En lo capítol del dia 5 octubre de 1771 se féu present la sollicitud del ajuntament de esta ciutat que ab lo motiu de haver rebut carta del excel·lentísim senyor conde de Aranda en que prevenint-lo certs punts sobre gastos que per motiu de las demostracions que las ciutats acostumaven fer per los parts de las senyoras reinas i princessas [foli 10r bis] que manava sa magestat se suspenguessen mediant altres destinos com eran emplear las sumas que se gastavan per a casar donsellas pobres i horfanas però que esta suspensió no embarasava que la ciutat dóna des de luego las gràcias al altísim per lo felis part de un infant que tingué la senyora princesa en la tarde del dia 19 de setembre. Demanà que en lo dia immediat se cantàs lo Te Deum en esta santa iglésia. Lo capítol conciderant que devia ser lo primer en fer esta demostració per la qual sempre havia rebut carta de sa magestat i persuadint-se que esta carta no podia retardar e venir respongué per medi de un de sos síndichs que la iglésia no se trobava en disposició de poder complàurer a la ciutat en aquell dia. Que sempre que se trobàs en disposició de cantar lo Te Deum la¹² intel·ligenciaria de esta disposició.

En efecte en lo dia set de dit octubre rebé lo capítol carta del rey nostre senyor (que Déu guardé) en què participant lo part vol se donin a Déu Nostre Senyor las degudas gràcias per lo felis part de la senyora princesa. En virtut de esta carta resolgué lo capítol cantar un Te Deum en la tarde del dia 12 de dit mes i havent conferit ab lo il·lustríssim se aplazà aquell dia per esta acció de gràcia i se participà a la ciutat mediant una carta. La ciutat contextà estimant lo convit que li feia lo capítol i se manifestà queixosa de no haver

12. Text suprimit: "pasaria".

lo capítol contextat a sa sol·licitut proposada en lo capítol del dia 5 i demanà en sa resposta que desitjaria practicar igual demostració en la tarde del dia 13. Lo ajuntament reflexionà poch la carta que rebé del capítol pues en ella ya se li participava la disposició que tenia la iglésia, però resolgué fer [foli 10v bis] cas omís de la poch fundada queixa del ajuntament.

Lo Te Deum se cantà finidas las completas del dia 12 ab assistència del il·lustríssim en lo chor i demás clero que tingueren velas en las mans mentres se cantà per los músichs que se posaren in plano chori en lo lloch en què cantan las missas. En lo presbyteri se posaren lo preste, diacas i mestre de ceremònias igualment ab velas i entonant in plano Te Deum, pujaren a ocupar estant drets las cadiras acostumadas. Finit lo Te Deum cantaren los infantillos los versets i después lo preste en lo presbyteri las col·lectas. Se il·luminaren los dos salamons o aranyes i la retxa del chor. Concorregué lo ajuntament que aportà las velas necessàrias per regidor, deputats i veguer. En lo dia 13 se cantà finidas completas lo Te Deum per la ciutat que costejà la música, cera de salamons i del altar i la que se donà a tots los residents del chor en què assistí lo il·lustríssim com en lo del dia antecedent.

Acció de gràcias per lo felís part de la princesa nostra senyora.

Lo dia 12 de octubre de 1777 después de completas cantà la música lo Te Deum que entonà lo preste vestit ab capa y asociat del diaca y subdiaca al mitg del altar major havent acistit lo ajuntament aquí se avisà lo dia antes pasant-li un recado de atenció.

[foli 10r]

Consagració de campana.

Als 27 juliol de 1773 lo il·lustríssim senyor don Joan Lario i Lanzis, archebisbe de esta santa iglésia, mediant lo tractat ab lo capítol en alguns dias de dit any i lo acordat en lo dia 26 consagrà la campana que a sol·licitut del mateix señor il·lustríssim se havia fet per a que tocàs sempre i quant se ministràs lo Santíssim Sagrament per viàtich. La funció se féu en la present santa iglésia havent entrat al chor mitja hora antes del acostumat de manera que antes de las deu horas del matí pujaren quatre señors capitulars a buscar al senyor il·lustríssim al qual posat en lo presbyteri asociaren lo ardiacha major tanquam presbyter assistens i los dos diacha i subdiacha més antichs. Aquest obsequi se féu al senyor il·lustríssim per haver-lo demanat pues lo ceremoniale episcoporum solament li donà un diacha. Lo triàngul en què se posà alta la campana se col·locà a set passos de la última grada de la retja del presbyteri i allí se posaren dos alas

de banchs en què se asentaren alguns señors capitulars immediats al presbyteri i alguns comensals i beneficiats convidats per a cantar ab los sochantres i músichs los psalms que deuen cantar-se. Lo nom de la campana és Maria Bàrbara i està col·locada sobre la nau immediata a las fonts baptismals. Lo il·lustríssim concedí 80 dias de indulgència als que al ohir-la tocar per viàtich resesan un Pater Noster.

[foli 10v]

Exercicis al clero en 1776.

Ab carta escrita del dia 4 de janer de 1776 lo il·lustríssim senyor don Juan Lario, arquebisbe de esta santa iglésia, comunicà al capítol que havia resolt fer exercicis espirituals per lo clero de esta ciutat baix la direcció dels reverents pares de San Vicens de Paül en la capella del Sagrament als que estimaria assistir lo capítol per a estimular al clero menor ab son exemple y que per a fer-se ab menos incomoditat se podria anticipar la hora de entrar a prima, com efectivament se eczecutà, comensant lo dia 10 de janer en esta forma. Se tragué lo Sagrament de dita capella y se col·locà a la de la Anunciata (per las ocurrèncias que podia haver-i de algun viàtich al temps dels exercicis) se disposà per lo capítol entrar a prima a dos quarts de nou y al acabar nona que eran cerca las deu se comensaban las funcions per un quart bastant de lectura espiritual y luego que lo monjo avisaba ésser la hora, se posaba lo sacerdot que antes llegia al mitg del altar arrodillat, i arrodillant-se tots los que no estaban impedits se llegian per est sacerdot los punts a la meditació y concludida la horació que duraba entre lectura, meditació y gràcies mitja hora. Lo reverent Joseph Rull posat al costat de la epístola ab una cadira de brassos arrimada a la mesa del altar, feya una plàtica de tres quarts y se concludia de esta manera la funció, així del matí com la de la tarde, a la que se entraba imediatament de eixir a vespres. Assistí tots los dias lo senyor arquebisbe ab capa se introduhia sol ab algun familiar a la capella y se posaba al presbiteri al costat de la epístola ab sa cadira y cuixí per arrodillar-se. Al costat dret i havia un banch ahont se [foli 10r bis] assentaban los senyors capitulars que tenian gust y los altres se posaban detràs a las caixas arrimadas a la paret y en los banchs que y havia en lo centro de la capella ahont los acomodaba suposat anaba totom ab manteu menos lo monjo que estava dins la capella a la porta que dóna al claustro per estar tancada la principal de dita capella tot lo temps que duraba la funció.

Se acabaren lo dia 17 del mateix mes a la tarde sol·licitant lo reverent Joseph Rull la benedicció del senyor arquebisbe lo qual deixant-se càurer la capa quedà ab mussetas y donà la benedicció

posat al mitg del altar después se rentà luego y exortant brevement a practicar las insinuacions que se havian donat en los 8 días de exercicis donà gràcies a tot lo clero per la assistència, manifestà sa satisfació y finalitzà suplicant a Déu Nostre Senyor que se dignàs confirmar la obra.

Rogativas per lo preñat de la reyna.

Dia 11 septembre de 1818 rebé lo capítol una carta del rey nostre senyor don Fernando VII (que Déu guarde) fecha 1 del mateix per la que participaba haber entrat la reyna nostre senyora en lo quint mes de un preñat feliz encarregant la acció de gràcias al Totpoderós y al mateix temps se fessen rogativas públicas y secretas per a que se dignàs continuar las sevas benediccions fins a tenir un feliz resultat. En lo mateix dia se tingué rollo, se resolgué pujassen los senyors síndichs a acordar ab lo senyor arquebisbe don Antonio de Bergosa lo que se havia de practicar informant-lo dels estils de esta santa iglésia. Y en lo endemà dia 12 se passà ofici al ajuntament de esta ciutat de haver resolt lo capítol de acuerdo ab lo senyor arquebisbe posar en lo dia 13 que era diumenge Nostre Senyor manifest al començar tèrcia permaneixent de manifest fins a concluir la nona después de la que se cantaren las lletanias donà la benedicció lo señor arquebisbe y se reservà. Disposà lo señor arquebisbe se digués en las missas, tant públicas com privadas, la col·lecta [foli 10v bis] Pro muliere praegnante.

[foli 11r]

Te Deum.

Rebuda reial carta de avís del feliz part de la princesa se resol que-s cante Te Deum more solito y que los senyors síndichs avisen a sa il·lustríssima per si voldrà assistir a la funció asseñalant lo dia sia de son agrado y si podria ser al diumenge pròxim. Aixís se resol als 26 juliol de 1782 (foli 64 resolucions de dit any). Y als 27 de dit mes (foli 65) los síndichs fan relació de que apar molt bé a sa il·lustríssima que-s cante lo Te Deum en lo diumenge després de nona. En vista del que se determinà que-s càntia en dit dia y hora.

[foli 11v]

Rogatives per motiu de guerra.¹³

En 1782 en conseqüència de carta orde del govern del consell se determinan rogativas per motiu de guerra. Lo capítol primer resol que-ls

13. Títol atribuït.

síndichs tracten ab sa il·lustríssima sobre los dias y modo de ditas rogativas. Y en conseqüència del modo de pensar de sa il·lustríssima en lo diumenge immediat se cantà una missa solemne ab exposició de Sagrament y la lletania després de nona ans de reservar. Y en los nou dias immediats després de nona se cantà la lletania Lauretana y una missa votiva no solemne. Los canonges serveixen de diacas en ditas missas y estos y celebrants serveixen gratis. Per las missas votivas se segueix lo torn de las segonas missas (vejeu resolucions capitulars de 1782, foli 78 y 79).

En 1784 en conseqüència de carta del senyor conde de Campomanes se determinà fer una rogativa pública per lo feliz èxit de la expedició de Alger. En lo diumenge pròxim ofici solemne ab exposició y lletanias postnonam avisant al ajuntament. Resolucions capitulars de 1784, foli 61-62.

Rogatives per la salut de l'infant Carlos Eusebio.¹⁴

En 1784 en conseqüència de carta del governador del concell a sa il·lustríssima y comunicada al capítol se resol que·s fàssian rogativas secretas per la salut del infant Carlos Eusebio. Resolucions capitulars de 1783, foli 67.

[foli 12r]

Arrenjament i embatumament de la cisterna del claustre.¹⁵

En agost de 1785 se escurà y embetumà la cisterna de la present iglesia que esta en lo claustro. Hi hagué una gran aixut en tant que casi todas las cisternas de la ciutat estaban sens aygua. Per fundats temors de pluja se treballà un die de festa. No·s remedià Déu Nostre Senyor donant·nos aygua en setembre de dit any 1785.

Entrada de dos advocats al capítol.¹⁶

Als 20 maig de 1785 entraren los dos advocats a capítol y se sentaren lo un a la part dreta després del canonge antiqor y lo altre a la part esquerra també després del primer canonge de dit costat. Vide las resolucions capitulars de dit any 1785, foli 30.

Rogativas per aigua.

Ab motiu de la falta de aigua que era molt gran lo yl·lustre ajuntament a instàncias dels pagesos pasà una carta al capítol en 6

14. Títol atribuït.

15. Títol atribuït.

16. Títol atribuït.

mars de 1815 demanant que-s fesen rogativas per alcansar de la divina clemència lo remey de la pluja que tant se necesitaba per qual motiu lo senyor síndich féu juntar rotllo y se determinà que mentres durés la necessitat tots los dias després de la hora de tèrcia se cantessin las lletanias de Nostra Senyora ab los vercets y col·lectas que se acostuma en semblants rogativas y que tots los dias se digués en la missa la col·lecta ad Petendam pluviam obtenint antes lo beneplàcit del senyor arquebisbe a qual fi comisionaren al mateix senyor sín-[foli 12v]-dich, continuant la necessitat determinà lo capítol per conformar-se ab lo desitg del ajuntament *que manifestà en son ofici de 16 mars*¹⁷ que lo dia 19 del mateix, després de completas vingués a la catedral la congregació de la Sanch ab la ymatge del Sant Christo y que després se faria la professó ab dita santa ymatge seguint lo mateix curs que la professó de Corpus y Santa Tecla a qual profesó assistiren las comunitats religioses convidadas per lo ajuntament.

Seguia la necessitat y lo ajuntament pasà altre ofici al capítol en primer abril demanant que se portés ab professó la imatge de Nostra Senyora de la Misericòrdia que estava col·locada en lo altar de San Juan Evangelista a fi de que després las comunitats religioses pujasen a la catedral ab profesó a fer las rogativas de estil a qual sol·licitud accedí lo capítol y lo dia 3 després de cantada prima se anà a buscar ab profesó la dita santa imatge. Portaban lo tàlem los senyors del ajuntament, los dos parroquials cantaban las lletania de Nostra Senyora, se pasà per lo altar major.

Lo dia 4 pujaren los religiosos de San Domingo ab profesó y feren las rogativas acostumadas y consecutivament pujaren la demás comunitats religioses cada qual en lo dia que li corresponia fent iguals rogativas.

No habia plogut encara en 12 abril y la necessitat era molt gran ab qual motiu dos senyors regidors comisionats del yl·lustre ajuntament se conferiren ab los síndics del capítol demanan que lo dia 14 se posés de manifest lo Santíssim y se cantàs una missa solemne y que si continuaba lo no plòurer, lo diumenge dia 16 se extragués lo Sant Bras de nostra patrona Santa Tecla y se fes per la tarde la professó solemne com se habia acostumat en altres iguals necessitats a fi de inclinar la misericòrdia de Déu per a que nos concedís la aygua que tan se necesitaba pero añadiren que lo ajuntament no podia costejar los gastos de la cera en concideració als pochos fondos que tenia ab tot que pagaria los 8 ciris que devian cremar en lo altar major lo die de la extracció del Sant Bras y los quatre que deurian cremar en la capella [foli 13r] de Santa Tecla en lo temps

17. Text anotat al marge.

presís de la extracció de la santa relíquia y en lo temps de tornar a col·locar-se en son ninxo.

Lo capítol, al pas que se oferia a cumplir ab los desitgs del ajuntament, en orde a las rogativas que demanaba, judicà que no podia accedir a costejar la cera y per est motiu determinà que los mateixos senyors comisionats del yl·lustre ajuntament y los manifestasen lo ocorregut sobre lo particular en altres ocasions y, principalment, en las rogativas que-s feren per igual necessitat en lo any 1783 y si no obstant esta ostenció insistian dits senyors comisionats en no voler que lo ajuntament costejàs la cera no acordasen res sinó que ho reportasen al capítol.

Lo die 13 los senyors síndichs feren present al capítol que se habian conferit ab los senyors comisionats del ajuntament y los habian llegit lo que se practicà en las rogativas de 1783 conforme se troba en lo present llibre y més llargament en lo intitulat "Libre de varias notas" y lo que únicament se pogué conseguir de dits senyors fou que lo ajuntament pagaria la cera als regulars que anirian a la professó a més dels 8 ciris per lo altar major y 4 per la capella de Santa Tecla lo die de la extracció del Sant Bras.

En vista de esta determinació resolgué lo capítol que la funció de la exposició del Santíssim se suspengués y respecte de que no podia omitir-se la extracció del Sant Bras y professó per haber-se dit tant per la ciutat que se faria esta funció se acceptés la oferta en los termes que la feyan los comisionats del ajuntament y lo capítol costejés los demás gastos de cera necessària per sos yndividuos y clero menor y que lo die 16 si no habia encara plogut se fes la dita extracció del Sant Bras y professó però que lo capítol volia que aquesta condecendència no servís de exemplar ni pretext perquè lo ajuntament deixés en abant de costejar la cera per semblants funcions y a fi de no tornar-se a trobar [foli 13v] compromès lo capítol que antes de tractar altres semblants rogativas primerament se asseguràs per part del ajuntament que costejaria *tota*¹⁸ la cera.

En la mateixa nit del dia 14 plogué molt y continuà la pluja lo endemà ab què quedà socorreguda la necessitat y no se féu la funció de la extracció del Sant Bras.

En los dias de estas rogativas ocorregué també altre dificultat ab las comunitats religiosas de esta ciutat. Per la funció de la professó ab lo Sant Christo de la congregació de la Sanch lo ajuntament solament convidà ditas comunitats perquè se servisin assistir-hi y encara que realment van comparèixer lo dia 21 de mars presentaren un recurs al capítol quexant-se de que lo convit no lo hagués fet lo capítol per

18. Text afegit a la interlínia.

medi del mestre de silenci acompanyat igualment del comissionat del ajuntament pretextant que sempre se havia acostumat fer-se aixís y añadiren que en lo succesiu si deixaba de observar-se esta formalitat deixarian també ells de assistir a la professó qual recurs lo firmaren tots los prelats de las religions.

Lo capítol estreñà esta representació ben persuadit de que la pràctica constant havia estat sempre de que lo convidar las religions per rogativas de esta naturalesa ho feya únicament lo ajuntament y aixís contestà als prelats de las religions que no volia introduir novedats y que en quant a assistir ells o no lo capítol no prenia partit.

Apar que aquesta contextació no·ls satisfeu pues en 18 abril presentaren altre recurs al capítol insistint en la mateixa pretenció y alegant vèrios casos particulars de rogativas en què habian estats convidats per assistir a la professó per medi del mestre de silenci del capítol y del síndich del ajuntament.

Lo capítol conegué luego la equivocació que patian confonent las rogativas que disposà lo capítol ab las que se fan a súplica del ajuntament. Que és veritat que quant lo capítol disposà las rogativas se¹⁹ convidà als religiosos ab las formalitats que ells insinuaban però en las rogativas que lo ajuntament dema-[foli 14r]-nà ell cuydà únicament de convidar y va determinar que en estos mateixos termes se escrigués als prelats de las religions a fi de no pèdrer lo temps en contextacions que de res aprofitan oferí als mateixos prelats que si volian cerciorar-se de la veritat comisionasen alguns religiosos que en la secretaria se'ls posarian de manifest los llibres y podrian informar-se.

Rogatives per aigua.

En lo dia 18 mars de 1822 se tractà en capítol de un ofici del ajuntament de aquesta ciutat ab què a instància dels propietaris de las terras del terme de la mateixa per continuar la escassès del aygua ab perill de pèdrer la cullita demanaba se trasladàs al altar major la santa imatge de la Verge de Misericòrdia. Luego ocorregué lo reparo, primerament de no guardar-se lo orde acostumat especialment en aquestos últims anys en las rogativas per las que se feya antes la professó portant la imatge del Sant Christo de la Sanch, y después que dins pochos dias debian cubrir-se segons rúbrica los altars. Los senyors capitulars feren comissió als senyors síndichs per enterar de aquestas dificultats al ajuntament donant-los facultats per practicar lo que los aparegués més convenient después de haver-lo oït. Convingué lo ajuntament después de haver insistit en que se trasladàs la imatge

19. Text afegit a la interlínia.

de la Santa Verge de Misericòrdia en que se tragués del altar major en lo divendres per causa de la rúbrica y sens solemnitat enterat al mateix temps que seguirian las mateixas rogativas ab la imatge de la Santa Verge en lo altar major si después de Pascua no se hagués dignat afavorir-nos Déu Nostre Senyor ab lo benefici desitjat de la aygua.

Traslació de alguns capitulars.

En 19 febrer de 1823 lo senyor canonge doctoral don Ventura Marés, vicari general (sede arqueiepiscopal vacante) féu present al capítol un ofici del senyor ministre de Gràcia y Justícia don Felipe Benicio Navarro de 5 del mateix mes en què deya que el rey en ús de la facultat que li concedeix la disposició vuitena dels decret de cortes de 29 juny de 1822 habia determinat trasladar a don Domingo Sala a una canongia de Zaragoza, a don Manuel Llopis a altre de Toledo, a dit Ventura Marés a altre de Granada, a don Joseph Cañe-[foli 14v]-llas a altre de Burgos y a don Salvador Marca a altre de Santiago qual notícia està ab més individuació en lo ofici que llegí y altra per còpia en la resolució capitular de dit dia.

Dita translació en altres circumstàncias podria haber-se conciderat com un asenso però en las actuals circumstàncias era realment un borró y se consideraba com una providència que prenia lo govern per judicar que la permanència de dits senyors en esta ciutat podia ser perjudicial a la tranquilat pública. La sensació que féu esta notícia fou extremada y per cúmulo de la tristesa en aquell mateix die se decretà que los tres únichs convents que quedavan en la ciutat, a saber, caputxins, franciscanos y carmelitas descalsos quedasen suprimits y efectivament lo dia següent quedaren tancats. Los capitulars no sabian enténdrer lo que ls estava passant tenian la imaginació plena de ideas melancòlicas y al pas que volian consolar als que tenian que ausentar-se no necesitaban ells menos de consol a no ser lo die en què se ausentaren la major part dels capitulars que causa del siti posat per los francesos que fou a últims de maig o primers de juny de 1811 ja may se habia vist capítol més trist que lo de aquest die.

Erecció de parròquia de la yglésia de religiosos agustinos suprimits que se li donà lo nom de parròquia de Sant Joseph.

En 9 mars de 1823 se eregí en parròquia interina la yglésia de religiosos agustinos suprimits y ab motiu de anomenar-se Joseph lo gefe polítich de esta província se li donà lo nom de parròquia de Sant Joseph. En dit dia que fou lo destinat per trasladar-hi lo Santíssim Sagrament se entrà al cor a las 8. Se resaren las horas y se omití lo sermó que debia haber-hi per ser diumenge de Quares-

ma. A las nou anà tot lo clero ab profesó a la yglésia de religiosos franciscanos suprimits. Lo senyor ardiaca major féu de preste y de assistens dos capitulars. En dita yglésia se prengué lo globo ab las sagradas formas y se portà ab profesó a la nova parròquia y com lo die fou molt borrascós y ploqué algun tant no pogué haber-hi lo lluïment que-s de-[foli 15r]-sitjaba. En la nova yglésia se cantà una missa solemne ab música y sermó. Celebrà lo mateix senyor ardiaca assistits dels mateixos senyors capitulars, conclosa la funció, regresà lo clero ab profesó a la catedral y ab motiu de ser més de la una de la tarde se entrà a vesperas a las quatre y tant las vesperas com las matinas y laudes se digueren semitonadas.

[foli 16r]

Rogativas per lo feliz preñat de la reyna dona Christina havent entrat al quint mes de son preñat.

Dia 17 de maig de 1830 havent rebut lo senyor ardiaca major una carta de sa reial majestat ab fetxa de 9 del mateix mes y any en la que comunicà haver entrat la reyna nostra senyora en lo quint mes de son preñat y demana que se dónian gràcias al altíssim per aqueix benefici y se fàssian las rogativas de estil per la continuació de un feliz preñat y feliz part convocà lo senyor síndich rotllo per fer present lo predit offici y vèurer lo que deuria fer-se. En vista de això se resolgué que se miràs lo que en semblants casos se acostumaba fer. En lo dia següent se convocà altra vegada rotllo en què se féu present la relació de lo que se havia practicat en 1818 per un cas idèntich (qual relació està en lo foli 10 del present llibre) y en vista de ella se resolgué que inseguint lo mateix método se passàs ofici al ajuntament convidant-lo per la funció y que esta fos del modo següent:

Que en la primera festa immediata que fou lo dia de la Ascensió acabada prima se exposàs lo Santíssim Sagrament se cantàs tèrcia y offici solemne a dos cors, después sexta y que per rahó de la nona que en dit dia hi ha de dotse a una se cantassen las lletanias lauretanans ab las oracions que en dits casos se acostuman y que continuant-se la nona ab lo Santíssim exposat concludida esta pujàs lo clero al presbiteri per reservar com tot se verificà. Tot lo sobre dit no se pogué tractar ab lo senyor arcabisbe per trobar-se sa excel·lència en lo bisbat de Barcelona confirmant però se acordà ab lo senyor ardiaca major com a governador de la mitra o encarregat que estava per lo senyor arcabisbe. Se acordà igualment que mentras duràs lo preñat se digués en totes las missas la oració Pro muliera pregnante y lo senyor ardiaca com a governador de la mitra quedà encarregat de donar orde al clero menor perquè digués dita oració.

Rogativas per lo feliz preñat de la reyna dona Maria Christina entrada en lo quint mes de ell.

Dia 16 de setembre de 1831 se rebé la reial carta en què lo rey nostre senyor anunciava haver entrat la reyna nostra senyora en lo quint mes de son preñat y ordenava se fessen las rogativas de estil y acordà lo capítol que los senyors síndichs se posassen de acuerdo ab lo senyor arcabisbe per practicar lo que en semblants casos se acostuma y que se passàs al ajuntament lo ofici de estil. En virtut de això lo dia 18 que fou diumenge (y que ya en ell la Minerva) se féu la funció acostumada en las demás [foli 16v] Minervas ab la sola diferència que acabada nona pujà tot lo clero ab lo senyor arcabisbe al presbyteri ahont se cantà la lletania Lauretana y al últim de ella distribuïren los monjos los ciris y se féu la professó com en las demás de Minervas. Se disposà igualment que en totas las missas se diga la oració Pro muliere pregnante.

Rogativas per lo felís part de la reyna dona Maria Christina entrada en lo novè més de son preñat.

Dia 14 de jener de 1832 lo senyor arcabisbe oficià al capítol transcribint-i una reial carta en què encarrega se fassan rogativas per lo felís part de la reyna pròxima a entrar en lo novè mes de son preñat y en vista de ell encarregà en ell lo senyor arcabisbe que disposi lo capítol se doni cumpliment a dita soberana disposició en la forma acostumada.

En vista del dit ofici acordà lo capítol que los senyors síndichs passen a avistar-se ab sa excel·lència y acordar lo convenient que en atenció a ser lo endemà dia de Minerva se acordà fos lo mateix que se féu al entrar al quint mes del preñat com està a dalt notat oficiant al ajuntament també convidant-lo.

[foli 20r]

Recomposició y blanqueitg de la iglésia en 1774.

La notícia del import de la primera obra que feren a esta yglésia cathedral Gaspar Seroneti y sons companys se troba especificadament en lo foli 29 del tomo de las resolucions capitulars del 1774. En lo foli 62 del matteix se troba lo que demanaren los ytalians per a fer la obra que dalt se insinua ab algunas circumstàncias sobre lo assumpto.

En lo foli 65 se troba notícia dels memorials donats per a fer la obra sobredita, los preus y lo que resolgué lo capítol y las condicions ab què se féu lo ajust y encara que se presentà últimament un memorial rebaixant lo preu de dita obra qual se troba en lo foli y

número 89 en la sèrie de las cartas y demás instruments que conté lo referit tomo de las resolucions capitulars de 1774 no se admeté la oferta de la rebaixa.

Se nota per notícia que no obstant de haver-se informat los senyors capitulars comisionats de mestre Joseph Prat, director de la capella nova de Santa Thecla, y deixat a sa discreció y coneixement la formació dels pactes ab què deuria fer-se lo ajust de la obra mencionada, evidencià la experiència que per la falta de precaucionar y arreglar los preus de las pedras que se haurian de mudar segons la altura costà est ram més de lo [foli 20v] que hauria costat.

Notícia prèvia a la translació del bras de Santa Thecla a la capella nova concludida a expensas del il·lustríssim señor arquebisbe don Juan Làrio i Lancis a 20 de setembre de 1775 a excepció de la rexa y de la sagristia que pagà lo capítol.

Lo dia 20 de agost de 1775 noticiós lo senyor arquebisbe de que estaria acabada la capella y son altar que treballà don Carlos Sala, mestre escultor que habitaba en Zaragoza, escrigué al capítol que desitjaba se trasladàs lo Sant Bras en dita capella lo pròxim dia de Santa Thecla, 23 de setembre. Y no obstant de ésser tan breu lo temps que mediaba per a disposar las funcions fahedaras determinà lo capítol complàurer a su il·lustríssima i fer comissió a quatre capitulars que cuidassen de etzecutar i prevenir lo que judicassen oportuno per a quedar airós lo capítol en esta ocasió. En la primera junta dels comissionats se resolgué escriur en qualitat de tals al senyor arquebisbe la idea se havia format de fer tres dias de funció de iglésia i que si gustaba su il·lustríssima de encarregar-se de alguns de ells ho celebrarian. Respongué luego als mateixos canonges comissionats que des de luego prenia de son compte lo segon dia y que si los senyors dignitaris se escusassen a costejar lo tercer dia pagaria també en est la mitat del gasto. Rebuda esta notícia escrigueren los comissionats al senyor don Andrés Guerrero, ardiaca major, perquè convocant [foli 21v] com a primera dignitat als demás dignitaris los oferís si gustassen encarregar-se lo tercer dia. Y havent-los comunicat lo referit digué en capítol lo ardiaca major que se havian escusat no respongué a la carta dels comissionats y en substància no volgueren contribuir a las festas. En atenció del concurs extraordinari de gent forastera i dels molts balls resolgueren lo capítol i senyor arquebisbe allargar la carrera de la professó d'esta forma que baixàs per lo carrer Major i entrant per lo carrer de Cavallers se dirigís per la devallada del portal del Rozer a la plaça de la Font des de esta al portal del Sant Christo de Burgos, a la plaça del Rey i seguís la carrera dels demás anys fins a la cathedral.

Lo dia 7 de setembre de 1775 mestre Onofre Camps, situat en Barcelona posà la reixa a dita capella essent lo serraller que la treballà i vingué a assentar-la.

Lo dia 21 de setembre se posà la llàntia de plata que féu a costa sua lo prior de esta cathedral don Ramon Copons i Oms ab fundació de 1000 lliures de capital perquè de sa resulta annual se pagàs lo oli que consumiria dita llàntia cremant continuant tot lo any i de deu en deu anys se limpiàs com més llargament és de vèurer en las resolucions capitulars del setembre de 1775 y en lo acte de dita fundació rebut per Joan Blay, notari del capítol. Lo dia 21 de setembre de 1775 lo senyor arquebisbe ab assistència de quatre ca-[foli s/n]-nonges vestits ab hàbits de cor y dels corresponents ministres benehí la capella nova de Santa Tecla y consagrà la mesa o ara del altar comensant esta funció a las 6 horas del matí i concluhint-la a las nou del mateix. Después celebrà la primera missa resada lo senyor prior don Ramon Copons.

A la hora de vespres lo dia 22 que fou lo endemà comensà lo pontifical lo senyor arquebisbe don Juan Lario i Lancís i seguí est lo dia 23 celebran la missa major lo dit senyor arquebisbe per cuyo motiu no hi agué sermó inseguint lo estil de la iglésia.

Lo mateix dia después de completas se féu la professó ab assistir per haver-los combidat los comensals ab aprobació del capítol com consta de las resolucions capitulars del dia [...] de setembre del mateix any. Y rematà esta a la mateixa capella nova ahont se posà lo Sant Bras en la urna de dit altar.

Los dias 24 y 25 después de prima, anaren los senyors dignitaris canonges y demás clero ab professó des de lo cor a la capella de Santa Thecla, se obrí la urna i tregué lo Sant Bras portant-lo al altar major se cantà después tèrcia celebrà lo dia 24 lo senyor don Ramon Copons, prior d'esta cathedral, y lo dia 25 lo senyor canonge penitencier. Predicà est dia lo pare prior de Sant Domingo y lo dia antecedent lo senyor canonge magistral don Francisco Palomar. Feren vetlla fins a hora de vespres los senyors canonges y comensals beneficiats y después de vespres i completas se tronà ab professó feta per la iglésia lo Sant Bras en sa capella rematant después de posat est dins sa urna ab [foli s/n] un oratori que cantà la música tant lo dia 24 com lo dia 25 en què se donà fi a ditas festas.

Des de que se comensaren las matinas lo dia 22, vigília de Santa Thecla se encengué tota la il·luminació de la iglésia que consistia ab los ciris regulars dels demás anys al altar major i reixa del presbiteri, salomons des de esta al cor, reixa del cor y salomons de dins del cor anyadint lo capítol y senyor arquebisbe que costejaren per igual part tot lo gasto de las festas lo il·luminar cada altar de la iglésia ab sis ciris totas las reixas de las capellas ab dotze ciris cada una, vint y

tres salomons repartits entre lo cruzero, archs de la cathedral y los quatre de dins la capella de Santa Thecla trenta sis palmatòrias ab atxas a las columnas y aixís mateix il·luminada la ladera del tras cor, *capella de Santa Thecla y capella de la Concepció*²⁰ ab atxetas a proporció com la reixa del cor. Y esta il·luminació se continuà fins a concludidas todas las funcions havent importat lo gasto total de la cera, música y demás 2.326 lliures 14 sous 9 diners.

Lo portal major de la yglésia estigué magníficament compost e il·luminat en los tres dies y nits que duraren las festas. Consistia sa il·luminació en un número prodigiós de fanals de paper de diferents colors posats ab simetria y grasolets que tenian tot lo frontís ab ramas de arbres verdes. Als costats de la creu de pedra hi havia dotze atxas de cera molt altas, ço és sis per part que se mudaren a causa del vent que las gastaba molt cada nit. A la cima de dit frontís se uniren las dos puntas ab un arch cubert de ramas al mig del qual estava pendent una àguila de una magnitud prodigiosa il·luminada de part de dins que en lo pico o bech portaba la Tau. Esta àguila des de la plaça apareixia [foli s/n] regular. Todas las tres nits tocaren clarins en dita portalada estant los músichs en aquell passadís que hi ha cerca la creu de pedra. Fou molt celebrada esta il·luminació del portal major per tots los de la ciutat y forasters.

[foli 22r]

Pregàrias per pluja.

Lo dia 9 de abril de 1775 se comensaren las profesons de pregàrias per pluja pujant la congregació de la Sanch después de vespres a la cathedral ab lo Sant Christo de Nasaret. Lo dia 19 de dits mes y any instà lo ajuntament de que se continuasen las diligèncias y pregàrias acostumadas en semblant cas de no haver plogut encara y detterminà lo capítol que lo dia 20 que fou lo endemà después de prima se portàs ab profesó la Verge de Misericòrdia des de la capella de Sant Christo ahont està col·locada dita imatge des de lo dia que la transferiren del carrer Major a esta yglésia. Que la profesó donàs la volta per tota la cathedral comentant per la nau de la capella dels forners. Així se executà avisant a todas las comunitats las quals successivament pujaren ab profesó comentant la dels dominicos y remattant la dels carmelitas descalsos lo dia 26 de abril de 1775.

Lo dia 24 de dits mes y any proposaren los senyors síndichs haver-los fet instància de part del ajuntament los regidors comisio-nats de que apareixia convenient no havent plogut encara tràurer lo Sant Bras de nostra patrona per consol y alivio del poble y resolué

20. Text anotat al marge.

lo capítol que lo dia 27 después de prima se exposàs lo Santíssim y que no se reservàs fins después de vespres fent en los inttermedis la mitja hora de vetlla corresponent los senyors canonges, comensals [foli 22v] y beneficiats. Lo dia 28 y 29 se cantà ab la música un rosari solemne sobre las 5 de la tarde per haver ofert pagar estas funcions alguns devots, las que no tingué reparo en permétrer. Lo dia 30 per resolució del capítol presa en la junta que se tingué lo dia 24 dels matteixos mes y any se tragué lo Sant Bras exposant-lo al altar después de haver-se dit la misa conventual que fou dita more solito post tertiam, se posà al altar major, cantà lo chor immediatament sexta y nona y seguidament se cantà una misa votiva ab tota solemnitat en la que predicà lo senyor canonge magistral que ho era don Francisco Palomar. Acabada esta misa que fou a les 12 tocadas havent entrat per resolució capitular a prima a las 8 feren los senyors canonges comensals y beneficiats fins a las 3 a mitjas horas la vetlla acostumada. A las 3 de la tarde se cantaren vespres y después de estas se féu la profesó ab lo Sant Bras la que estava ordenada en esta forma: comensava a formar la il·luminació y donar principi a la profesó los devots que acistiren a portar atxa, después de estos seguia la congregació de la Sanch que junt ab los devots que acistiren a ella ab vesta eran en número de 300 después de estos anavan las comunitats religiosas per son orde rematant lo capítol ab lo demés clero de la yglésia la profesó ab acistència del senyor archebisbe que ho era lo il·lustríssim senyor don Joan Lario y Lancis.

Se deu notar que-s digué missa votiva no obstant de ser dia de primera classe per los motius que se alegan en la resolució de 29.

[foli 23r]

Visita del senyor governador al capítol.

La visita que féu lo senyor don Diego Navarro, governador de esta plaça, al capítol en atenció a la benvinguda precedent que li feren ab formalitat los senyors síndichs fou lo dia 5 de febrer de 1776 y se observà lo mateix método notat en lo llibre de las resolucions capitulars del añ 1760 signanter lo dia 20 del mes de juny de dit any. Vejas també la visita del senyor Iraola en 1777, foli 71 de resolucions.

Despido del senyor governador.

En lo llibre de resolucions capitulars y en lo capítol del dia 5 de setembre de 1776 se trobarà especificadament lo ocorregut al temps de despedir-se personalment lo senyor don Diego Joseph Navarro, governador de esta plaça, per a transferir-se a la Havana.

Permís del capítol per a adorar dit senyor governador lo Sant Bras. Altre governador demanà igual gràcia y se li concedí en 24 setembre 1645.

En un rotllo tingut lo mateix dia 5 de setembre después de completas se donà permís al senyor governador per a que pugués adorar lo Sant Bras a una hora cauta ab los motius que són de vèurer en lo llibre de las resolucions capitulars dia 5 de setembre de 1776.

[foli 24r]

Ausència del senyor archebisbe lo il·lustríssim senyor don Joan Lario per recobrar sa salut.

En lo capítol de 30 de juliol de 1777 se féu presen la insinuació que féu donar lo senyor archebisbe de ausentar-se de esta ciutat per a recobrar sa salut. Lo dia 4 de agost reberen carta los senyors síndichs del senyor plebà de Montblanch en la que los participava haver-se agravat la malaltia de sa yl·lustríssima y estar en pròxims perills de morir lo que feren present al capítol lo qual disposà que lo mateix dia se exposàs en la misa major lo Santíssim Sacrament y acabada la hora de nona pujàs tot lo clero al presbiteri per cantar las lletanias de la verge y reservar en lo modo que se acostuma y se havia executat los tres dias que se feren antes de pregàrias per lo mateix fi al compèndrer lo molt yl·lustre capítol per insinuació del senyor canonge Llorens altre de sos síndichs de donar algun cuydado la malaltia del referit senyor archebisbe.

Resolgué també lo mateix dia 4 de agost lo molt yl·lustre capítol que pasàs luego lo senyor canonge penitencier a la vila del Pla per a obsequiar a sa il·lustríssima y oferir-se de part de sa senyoria a tot lo que pugués conduir a son servey y alvío com ho executà partint de esta lo mateix dia a las 11 de la matinada i però vehent después de quatre o sis dias que se mantingué en dita vila que donava visos de millorar-se y convalèixer sa il·lustríssima ab son permís executà lo regrés a esta ciutat lo dia 9 del mateix mes de agost. Se continuaren las pregàrias [foli 24v] dient la col·lecta de infirmis y las lletanias en lo chor antes de comensar lo ofici fins al dia 23 de agost en què se resolgué después de matines en un rotllo que a la última misa se exposàs lo Santíssim Sacrament y pujàs lo chor a cantar las lletanias al presbiteri com és de vèurer llargament en lo llibre de resolucions capitulars sub eodem dies.

Quant lo señor arquebisbe assisteix en la aula capitular, ço és o per lo capítol general de Sant Fructuós o altre capítol o per oposicions a prebendas de ofici o per altre funció se li posa una almohada y catifa al peu de sa cadira y la creu se posa en un taburet que té un forat al mitg al entrar a la dreta de la sala capitular.

En las ocasiones que assistí lo senyor arquebisbe don Joachim de Santiyán la creu patriarcal no se posà en taburet sinó que se deixava arrimada a la paret de la dreta al entrar a la sala capitular.

1861. Lo senyor arquebisbe don Josef Domingo Costa y Borràs baixà al capítol general de Sant Fructuós del any 1861 y ho féu sens portar creu y sens posar-se-li catifa ni coixí. Lo mateix fou en las altrás dos vegadas que hi baixà.

1866. Lo senyor arquebisbe don Francisco Fleix y Solans ha baixat per primera vegada vuy 15 de setembres de 1866 sens creu y sens parar-se-li tampoch res pues al devant de la cadira de sa excel·lència yl·lustríssima en la sala capitular hi haja constantment una taula ab un molt decent tapet de domàs carmesí hasta terra ab extenció sobre esta y borlas a las puntas. Per a assistir a capítol dos canonges los més moderns pujaren a palàcio passant per la escala gran del claustro y per la mateixa baixaren acompanyant a sa excel·lència yl·lustríssima que fou rebut al peu de la escala per los dos capitulars més preeminentes y rebut per los demés senyors capitulars a la porta de la capella de Corpore Christi y [foli s/n] se entraren tots junts en la sala capitular ab hàbits de cor (com se va ara en todas las sessions en virtut de lo disposat per los estatuts vigents des de 1861). Al tornar-se'n lo señor arquebisbe de la sala capitular lo acompanyà tot lo capítol hasta lo peu de la escala gran sobredita y los dos canonges més moderns pujan ab ell y lo acompanyan hasta son cuarto de palàcio.

[foli 25r]

Sagristia de la capella nova de Santa Thecla.

Féu a expensas del capítol la sagristia sobredita mestre Joseph Prat per lo preu de 2.000 lliures y per no haver estat de la satisfacció del molt yl·lustre capítol lo dragallum manà fer en dit puesto un llanternó que costà junt ab la demés maniobra de la tauladeta volta y rebosar parets 210 lliures a més de las referidas 2.000 lliures y esta última obra la féu mestre Joseph Gil en lo any 1777.

[foli 26r]

Notificació de un breu del papa Clement XIII feta als senyors bisbes de Barcelona y Lleyda.

Havent obtingut la confraria de preberes de esta yglésia que vuy dia se compon únicament de comensals y beneficiats un privilegi o breu del papa Urbano 8º en lo any 1637 en què los concedia en sede vacant la exempció de la jurisdicció ordinària que té lo capítol permetent-los que acudint al senyor bisbe de Barcelona o al de Lleyda

los annomenàs dit senyor il·lustríssim aquell vicari general que fos de sa satisfacció que regularment acostumava ser un individu de la mateixa confraria. Se notificà al primer dia de juliol de 1767 al yl·lustríssim senyor bisbe de Barcelona y als 12 desembre del mateix any al yl·lustríssim senyor bisbe de Lleyda lo breu que obtingué lo capítol del papa Clement XIII en lo qual se anul·la lo de Urbano octavo y consolida est ram de facultat ordinària en sede vacant a dit molt yl·lustre capítol com tot llargament és de vèurer en los ynstruents de notificació y en lo mateix breu original que paran en lo arxiu del molt yl·lustre capítol.

[foli 27r]

Mort del il·lustríssim señor arquebisbe Lario.

Lo dia 6 de setembre de 1777 morí en la vila del Pla ahont se havia transferit per recobrar lo il·lustríssim senyor don Joan Lario y Lancis a un quart de 8 de la matina y havent arribat esta notícia als senyors canonges síndichs del molt yl·lustre capítol después de las 12 del dia mateix per medi de una carta escrita a dits senyors per lo senyor don Blas Navarro, plebà de Montblanch, la qual està inserta en las resolucions capitulars. Ab est motiu convocaren lo capítol després de completas Sub poena praestiti fent avisar a sas casas a tots los senyors capitulars que no eran al chor sens excepció del subcol·lector de espolis. En dit capítol se resolgué fer lo enterro ab las mateixas circumstàncias y formalitats que se ha acostumat fer per los demés senyors archebisbes. Per lo que havent arriba lo cadàver a las 11 de la nit del mateix dia 6 fou conduït al palàcio archiepiscopal ahont se feren las operacions acostumadas lo endemà dia 7 y fou col·locat en la sala immediata a la del concili sobre lo fèretro acostumat.

Lo mateix dia 7 després de vespres pujà lo molt yl·lustre capítol ab lo clero de la cathedral a fer la primera absoluta en la que sols se digué una oració y finida esta retornà la profesó a la cathedral y després de haver dit lo preste en lo chor la oració *Fidelium deus* se concluhí la funció.

Lo dia 8 després de completas se pujà al palàcio ha fer altra absoluta única y de la mateixa manera que la antecedent.

Lo dia 9 a las set horas del matí havent dit las matinas la tarde antes immediatament després de haver retornat de la absoluta se pujà a palàcio [foli 27v] a fer la tercera absoluta cantant la música com las antecedents ab tota formalitat. Y és de advertir que no obstant de haver-hi hagut alguna variació en las absolts dels senyors archebisbes antecessors que en estas hi anaren las creus de la confraria dels parroquials, Sant Lluch y la dels metges presehint a todas la del capítol com se suposa.

Después de la hora de nona se anà a buscar lo cadàver al palàcio archiepiscopal eixint de la cathedral en profesó las religions a la que seguí lo clero y lo molt il·lustre capítol fent de presta per lo senyor ardiaca major lo senyor canonge don Joseph de Vilallonga no sols en esta funció sinó en todas las demás des de la primera absoluta fins a terminar la novena.

Acabada de arribar la profesó al patí gran de palàcio digué lo presta a tho de llió ferial la oració non interes etcètera, y concludida esta se posaren detràs del presta los dos sustentors y entonaren junts lo responso subvenite Sancti Dei después del qual digué lo presta los versets y oració corresponent y tot assò se executà en lo mateix pati de palàcio per estar lo fèretro a túmol en què estava lo cadàver posat devant la última grada de la escala. Partí la profesó eixint per la porta gran de las cotxerías la que féu lo curs acostumat de la profesó general al revés y si bé que en ella no se observà com se devia la formalitat ab què se distribuí la família en lo enterro del senyor Copons se nota a prevenció que los patges que van ab sotana deuen anar als costats del túmol y si van alguns sacerdots o rectors que hagen estat de la família anant ab sobrepellís poden portar ciri alrededor de dit túmol no emperò los que pòrtian las insígnias esto és bàculo, mitra, etcètera, que estos deuen anar al detràs del túmol y a las espatlles de estos o después de ells immediatament los lacayos que pòrtian la cadira y almoada immediatament después van los diacas y preste ab lo gremial seguint-lis lo parroquial [foli 28r] y mestre de cerimònias ab lo modo acostumat. En lo enterro de dit senyor yl·lustríssim don Joan Lario y Lancis no hi anà tropa alguna detràs y com los senyors bisbes gòsian los honors del mariscal de camp se ignora al temps de formar esta nota si fou per no haver-los avisat lo subcol·lector o bé per no trobar-se altra tropa de guarnició en esta que una compañía de guardas walonas.

Lo dia 10 después de la hora de nona que fou cerca las deu horas per haver entrat a dos quarts de nou a prima se féu la novena estant sobre lo túmol figurat lo cadàver del difunt ab una calavera ab capa blanca, mitra y demás hornaments pontificals. Féu de preste per lo senyor ardiaca major lo mateix que los dias antecedents y acabada la misa que se cantà De festo diei ab tota solemnitat per ser dia doble se arrenglà ab dos alas lo clero a una y altra part del fèretro y posats lo preste, diacas, parroquial y mestre de cerimònias al peu de las gradas de pujar al presbiteri se feren quatre absoltas, la primera la cantà la música ab tota solemnitat y las tres restants los sustentors more solito. Y finida la última absoluta se concludí la funció retirant-se lo preste y diacas a la sagristia resant lo psalm De profundis y dient recíprocament lo president de chor la oració Fidelium ut moris est.

Nota.

Que no obstant de haver-se entregat la taula dels salaris o propina ab las mateixas partidas aprobadas en la comisaria general per lo enterro dels senyors archebisbes antecedents al senyor Lario en lo de aquest yl-lustríssim se rebaxà per disposició del referit senyor comisari general o de son subcol·lector la quarta part de lo que tocava cobrar [foli 28v] a cada yndividuo dels que acistiren al enterro. Y com lo molt yl-lustre capítol, per medi dels senyors síndics, ja previngué al tauler de la confraria al temps de entregar-li la taula personalment cridat a la secretaria de sa senyoria que no quedava de evicció no abonava las partidas contengudas en dita taula si que oferia procurar son pago. En atenció a la prevenció sobredita prengué cada hu la porció que se li entregà haguda rahó a la mencionada rebaixa y al capsou que correspon al tauler.

[foli 29r]

Enterro del excel·lentíssim senyor arquebisbe don Jaume Creus conforme en tot lo ceremonial al del senyor yl-lustríssim arquebisbe Lario notat en las anteriors pàginas 27 y 28 y variat solament en las circumstàncias peculiars que en tots se ofereixen.

Lo dia 17 de setembre del any 1825 a dos quarts de sis del matí a poca diferència morí en son palàcio lo excel·lentíssim senyor arquebisbe de un fort ataque de perlesia acompanyat de un accident de apoplexia habent rebut solament lo sant sagrament de la extremaunció. Lo endemà después de matinas y laudes que se resaren immediatament después de completas pujà lo molt yl-lustre capítol ab lo clero de aquesta santa yglésia a palàcio a cantar la primera *absolta*²¹ ab música en què sols se digué una oració. Lo dia següent se tornà a fer la *absolta* a palàcio del mateix modo que en lo dia antecedent. Lo altre dia se féu la tercera *absolta* y com fou el del enterro si anà después de prima que fou rezada com hi també las altres horas canònicas habent-se entrat en el cort a las 7. Lo mateix dia que era el 20, después de nona que tenian dos quarts de nou, se anà a buscar lo cadàver fent de preste lo senyor ardiaca majó. Lo cadàver no estava com en altres vegadas dins lo pati de palàcio ni entrà en ell la professó sinó que quedà fora dirigint-se dret lo carrer que va a la plaza de la enseñansa la qual novodat se féu per haber-se variat en lo nou palàcio la exterior disposició que antes tenia se posà lo cadàver immediat a la porta principal [foli 29v] quedant dintra la entrada y lo gremial se posà devant de la retenida porta ahont se cantà el Subvenite. Detràs lo enterro hi anaba una companyia de soldats immediata al molt yl-lustre ajuntament. Lo dia 22 después

21. Text afegit a la interlínia.

de nona que era cerca las deu horas per haber-se entrat a prima a dos quarts de nou se féu la novena. Estava sobre lo túmol figurat lo difunt prelat ab capa y mitra moradas y demás ornamentals pontificals estant com en lo dia del enterro la creu archiepiscopal detràs lo túmol devant lo altar major y al devant las armas cadira y almohada dels pontificals. Féu de preste lo senyor ardiaca major. La missa y primer responso se cantaren ab tota la orquestra los tres següents se cantaren per lo clero que luego de haber-se acabat la missa així del chort per formar-se en dos alas en una part y altre del túmol.

[foli 30r]

Visita espiritual en seu vacant.

Lo senyor canonge doctor Pere Nolasco Plana altre dels vicaris generals del molt yl-lustre capítol comensà la visita episcopal de esta santa yglésia cathedral lo dia [...] de 1778 havent presehit la publicació del edicte corresponent vuit dias antes a la misa major per medi de un dels parroquials y se féu la funció de esta manera: acabadas las completas se encaminà lo capítol y clero ab profesó a la porta major de la yglésia la qual estava oberta de par en par presidint lo senyor canonge semmaner associat dels diacas de semana capitulars vestits ab capa pluvial lo primer y dalmàticas los segons y posats de esta manera de part de dins de la yglésia devant la referida porta major reberen al senyor canonge visitador que eixint antes per la porta de las verges acompanyat de dos comensals aquí dit canonge, havia convidat entrà ab hàbits de chor per part de fora a la porta major de esta yglésia y posant-se a la dreta del senyor canonge semmaner li donà est a adorar la vera creu y entregant-li immediatament lo espersori o salispas ab aigua beneita espargi more solito encaminant-se seguidament la profesó al presbiteri ahont se executà lo mateix que està notat en las visitas tingudas o fetas prèviament en esta yglésia de revistar lo sacrari, tràurer lo globo y elevar una hòstia posar después a visitar lo sacrari de la capella del Santíssim sens extràurer lo copon pasar després a visitar las fonts baptismals y anar últimament al fosar a fer una absolta. Se prevé que no trobant-se especificat en la [foli 30v] visita espiritual feta lo dia 27 de maig de 1753 (a la que puntualment resolgué lo capítol que se arreglàs lo senyor visitador) si se havia posat recado de avís al clero menor per a que acistís a la obertura de la visita se determinà que si al senyor visitador li apareixia bé pasàs particularment un recado de atenció als priors de la confraria dient-los que en atenció de obrir la visita después de completas de [...] esperava acistiria tot lo clero a la funció com efectivament hi assistí y se executà la visita en lo modo y forma que se observà en la que se celebrà lo dia 27 de maig de 1753.

[foli 31r]

Nota de lo que practicà lo capítol ab ocasió de la elecció del senyor archebisbe don Joachim de Santiyán

Ab carta de 7 de octubre de 1778 lo il·lustríssim senyor don Joachim de Santiyán y Valdivielso, bisbe de Urgell, participà des de la ciutat de Balaguer, ahont se trobava, la gràcia que havia obtingut de est arquebisbat a que respongué lo capítol ab las corresponents expresions.

Y en 18 de dit mes quedaren elegits per a pasar a complimentar a dit senyor archebisbe electo en dita ciutat de Balaguer o Torre de Nogués distant tres quarts de hora de dita ciutat los senyors canonges don Pere Nolasco Plana, penitencier, y don Rafel Vila, lectoral, los quals se posaren en camí acompanyats de dos comensals y los patges lo dia 24 de dit mes. Y havent arribat en Balaguer lo dia 26 al matí aquell mateix dia embiaren los dos comensals a la dita Torre de Nogués ab recado demanant dia y hora per a pasar allí los comisionats del capítol. Y havent insinuat sa yl·lustríssima que podian pasar-hi lo dia següent al matí ho executaren dits comisionats anant ells ab los comensals ab cotxe de 4 mulas y los patges ab una silla bolant ab la demás família. Los rebé sa yl·lustríssima ab lo ceremonial acostumat a sa-[foli 31v]-ber ab manteletas y aixint al cap de la escala havent antes baixat sa família a la entrada y després del cumplido corresponent y entrega de la carta que portaban del capítol los combidà a dinar y retornaren a Balaguer aquella mateixa tarde y lo dia següent partiren per esta ciutat.

[foli 32r]

Oposicions a l'ofici de penitencier.²²

Per las oposicions a la penitenciaria vacant per mort del últim obtentor doctor don Joseph Anton Soler y Oliva despedidas las cartas ab los edictes convocatoris fecha 5 dezembre de 1820 se presentà antes de finit los 60 dias mediant poders donats al senyor don Guillem Roquebruna lo doctor don Carlos Figuerola, canonge de Àger. Se prorogà per dos dias més lo terme determinat en los edictes en força de resolució capitular y així se donaren 62 dias sens contar lo primer de la fecha. En lo últim dia se firmaren lo doctor don Joseph Pujol, cathedràtic de prima de theologia en lo seminari y real estudi de esta ciutat, lo doctor don Thomàs Coma, rector de Llimiana en lo bisbat de Urgell, y lo licenciado don Manuel Millà, rector del seminari de la mateixa ciutat, aquestos dos després de las matinas de la

22. Títol atribuït.

cathedral. Perquè únicament lo licenciado Millà, portaba lo baptisme se encarregà als tres practicassen las més promptes diligèncias per presentar-lo (com en efecte lo presentaren) permetent-los entretant los actes literaris. Lo doctor Coma tampoch presentà lo instrument del grau. A excepció del licenciado Millà, los tres havian fet oposicions a altres canongias vacants de esta santa iglésia y per lo tant estaban persuadits no ser aqueixa formalitat necessària per haver constatat ya antes.²³

Se posaren per lo dia 9 de febrer tantas cadiras del aula capítular devant del cor ab un quasi semicírcul com capitulars havian de assistir y al principi del ala dreta cerca del centro una taula per presidir lo senyor ardiaca major ab cuberta de domàs, un relotge de arena escrivania de plata y un quadernillo de paper. Baix la trona de fusta dos o tres passos al devant una taula ab cuberta de domàs y un banch ab respatller al devant de aquesta en lo altre costat a alguna distància del ala dreta del capítol un banch ab respatller per los opositors y un o dos passos al devant un [foli 32v] banquet sens respatller per lo argumentador. Y per evitar que los concurrents se ficassen dins la palestra a continuació del banch dels regidors en aquell costat y de la trona de fusta en lo altre se posaren banchs fins a las columnas immediatas a la retxa del presbiteri y tenint la precaució de estar tancadas las col·laterals del presbiteri per no umplir-se aquest de gents. Además se posaren devant dels banchs des de ahont acostuman oir los sermons los capitulars a una part y altre molts banchs paralelos a aquells fins al dels regidors de un costat y del altre fins cerca la trona de fusta deixant un petit espay per passar lo capítol al entrar en las funcions. Deixà lo capítol a una comissió dels síndichs dels canonges doctorals y secretari lo examinar los documents necessaris per firmar-se los opositors y a la prudent discreció dels individuos de la mateixa comissió señalar las horas per picar punts per entrar al cor per ordenar las trincas y los dias dels exercicis literaris ab la mediació dels dias de descans que tinguessen a bé concluhits los exercicis literaris.

En lo dia 8 del matí (per no observar-se ya la formalitat de assistir tots los senyors capitulars ab hàbits de cor segons lo referit en la pàgina 68 del llibre de notas de 1734) a presència dels senyors síndichs dels canonges doctoral y secretari, notari, amanuense y dos testimonis tenint lo doctoral lo llibre quart del mestre de sentèncias, un escolanet ab la agulla de plata picà en tres llochs diferents als que se hi posà un paper número primer, número 2 y número 3. Los nota lo notari y después se donaren a escullir. Escullit lo punt

23. Text anotat al marge: "En lo llibre de notas començat en 1734 pàgina 67 se troban notadas algunas cosas que se practicaren en una oposició".

se donà notat al opositor que dints tres horas havia de enviar a la secretaria la conclusió treta del punt escullit firmada per dit opositor y lo canonge secretari havia de cuydar de fer tres còpias una per ficar tras lo cor y las altres per los dos contrincants. Se havia plantat en la columna de la pica [foli 33r] devant la Concepció lo orde que devia guardar-se en los exercicis literaris per la oposició especificats los dias en los que respectivament llegirian y argüirian.

Se havia enviat al canonge Huyà, impedit lo monjo dormitorer, participant-li lo dia que se començarian los exercicis literaris y lo mateix havia de participar-li lo terme tres dias antes de concluir-los.

En lo dia 9 se entrà a prima a las 8 horas del matí. Finida nona después de un rato se reuniren los senyors capitulars en la sala capitular esperant los contrincants en Corpus Christi y precehint lo viader porrer y contrincants marcharen a las cadiras en dos alas los senyors capitulars introduhint-se al semicírcul per cercà las escalas de la trona de fusta. Immediatament anaren lo viader y porrer a buscar al orador qui baixant per las escalas del presbiteri al arribar cerca dels capitulars assentats feta cortesia pujà a la trona de fusta.

En lo dia 11 se picaren punts per lo doctor Carlos Figuerola en lo decret de Gracián.

Concluhits los exercicis llatins se descansà un dia y en lo dia 14 se picaren punts en los evangelis ya se tenian vuyt processos de la cúria ecclesiàstica previnguts per escullir un en lo dia 15 en qual dia se ficaren en la bossa 8 números.

En lo dia 17 se tingué lo capítol de aprobació. Llegits antes per la canonge secretari los mèrits dels opositors al fi de la lectura de cadahú la lectura de tots los aprobaren sa oposició. Se señalà lo dia 19 per la elecció, se disposà que después de nona se celebràs la missa del Esperit Sant (a la que assistí lo mestre de cerimònias y tots los capitulars arrodillats en las cadiras immediatas a la retxa del cor) que se entràs a las 8 a prima y después se previngué lo que se faria en cas de ocórrer alguns duptes si hagués variació extraña en las votacions. Veygian-se las resolucions del 17 febrer de 1821.

[foli 33v]

En lo dia 19 se juntà lo capítol per la elecció de penitencier. Presentaren don Isidro Ferrer y don Salvador Marca los poders de don Manuel Plazas que manifestà lo primer y los de don Ventura Font de què féu ostensió lo altre y los aprobà lo capítol. Ya en lo capítol antecedent del 17 se habian aprobat los que presentà lo senyor ardiaca major del ausent don Manuel Llopis y los de don Pere Huyà que presentà don Ignasi Ribes.

Luego se passà a la votació per escrutini y en lo primer se notaren set vots per lo doctor Carlos Figuerola, quatre per lo doctor Coma, tres per don Joseph Pujol y tres per lo licenciado don Manuel

Millà. Se discutí después com se proseguiria la votació y se resolgué quedassen exclosos los dos que reuniren solament tres vots cadahú. Y en lo segon escrutini reuní lo doctor don Tomàs Coma deu vots no havent tingut més que set lo doctor Carlos Figuerola.

Se envià al monjo dormitorer a buscar al doctor Coma al que (preguntat antes per lo ardiaca major si acceptaba y havent respost que sí) immediatament li donà col·lació, present lo capítol, lo ardiaca major. Se ventà luego la campana nova y lo síndich don Domingo Sala li donà possessió.

Per las oposicions de la canongia magistral *en 1851*²⁴ se observà que lo capítol reunit en la sala capitular se derijís a la yglésia unin-se a ell los dos arguyens y lo masser que esperant en la capella de Corpore Cristi y tots juns pasan entre lo altar mayor y primera columna hasta posar-se cada cual en lo seu respectiu lloch. Com la provisió era de sa majestat lo capítol no *féu*²⁵ celebrà missa del Esperit Sant ni tampoch asistiran los capitulars ab hàbits de cor en lo capítol de formació de tema. Per la votació de la terna se entregà a cada capitular una sola cèdula per cada opositor de modo que presisament cada un de ells debian votar a tres diferens. Per la propuesta no ya necessitat de mayoria absoluta sinó que se formà la terna segons lo resultat que donà cada respectiu votació espresan-se los vots que cada un a tingut en ella y continuan-se també lo nom del que no han tingut ningun vot ab los corresponens mèrits o còpia de los testimonials.

[foli 34r]

Sobre un banch posat en la catedral sens permís del capítol.

Habiéndose encontrado al anochecer del día diez y ocho de marzo del presente año mil ochocientos veinte y seis un banco bastante grande y *con tarima*²⁶ detrás del que sirve para el muy ylustre ayuntamiento en los días que asiste a las funciones de esta santa yglesia ignorándose quien lo hubiese colocado por no haberse dado parte al cabildo mandó el síndico primero quitarlo y sacarlo fuera en el claustro esperando si tal vez alguno lo reclamaría. Mientras tanto recibió el cabildo un oficio del muy ylustre ayuntamiento concebido en los términos siguientes:

“Ilustrísimo señor.

Así porque la debida decencia lo exige como para el mayor decoro y representación de este cuerpo cuando asiste a las funciones de esta

24. Text afegit a la interlínia.

25. Text afegit a la interlínia.

26. Text afegit a la interlínia.

santa yglesia ha reconocido de indispensable recesidad la colocación de un banco para los porteros y alguaciles inmediato o detrás del que ya sirve para su asiento con el objeto de poder comunicar sus disposiciones cuando se ofrezca con mayor prontitud y facilidad a los insinuados dependientes y evitar el atraso que sufre las más de las veces cualquier precisión por impedirlo la mucha concurrencia y el incómodo agolpamiento sobre las personas de los consejales que esta produce. El ayuntamiento queda bien persuadido que penetrado también vuestra señoría y ilustrísima de las poderosas razones que le han precisado a adoptar esta medida no tendrá el menor inconveniente el que se lleve a efecto en el modo expresado. Dios guarde a vuestra señoría y ilustrísima muchos años. Tarragona 20 de marzo de 1826.

El ayuntamiento de esta ciudad. Francisco Bofarull, Pere Juan Canals, Josef Ygnacio Alemañ, Josef Rosell y Comas.

Ilustrísimo cabildo de esta santa metropolitana yglesia”.

Con este motivo y con algunas otras noticias que adquirió el cabildo sobre el particular le pareció del caso contextar al ayuntamiento en los términos siguientes:

“Muy ylustre señor.

El cabildo ha visto el atento oficio de vuestra señoría de 20 de los corrientes relativo a la colocación de un banco que sirviendo de autoridad y respeto al ayuntamiento cuando asiste a las funciones de esta santa primada yglesia sirva de asiento para sus maceros y [foli 34v] alguaciles. Prescindiendo el cabildo de si el banco en cuestión es el mismo que se colocó el sábado próximo pasado a deshora en el sitio que debía ocupar en lo que en tal caso se faltó a la delicadeza y buena armonía que ha debido y debe reynar entre ambas corporaciones habiendo reflexionado sobre la solicitud de su oficio no puede menos de decir a vuestra señoría en su contestación que no puede ni debe condescender con ella por ser una novedad contraria a lo que se observa en las demás santas yglesias del reyno, teniendo presente el cabildo que en las más de ellas están los maceros en pie y que hasta el consejo de Castilla, supremo de la monarquía no tiene sus dependientes con bancos que solo están permitidos por el rey nuestro señor a los que representan su soberana autoridad y están en práctica y costumbre de las santas yglesias.

Quisiera el cabildo que estuviera la solicitud de ese ayuntamiento en la línea de sus facultades para acceder como desea en cuanto penda y dependa de ellas.

Dios guarde a vuestra señoría muchos años. Tarragona en nuestra sala capitular 22 de marzo de 1826. El cabildo y canónigos de la santa metropolitana yglesia de Tarragona primada de las Españas. Buenaventura Marés, doctoral síndico, Salvador Marca, canónigo síndico, Nicolàs Griver, canónigo secretario.

Muy ilustre ayuntamiento de Tarragona”.

Con esta contextación se dio el ayuntamiento por resentido creyendo equivocadamente que el individuo que había elegido de su seno para la colocación del banco había procedido en el asunto de inteligencia y conformidad con los síndicos del cabildo como era regular pero enterado de que no fue así y que por el contrario los pasos que había dado más bien que de formalidad podían graduarse de ligereza nombró inmediatamente otro comisionado que personándose con el señor presidente del cabildo tratase amigablemente con el modo de zanjar la cosa [foli 35r] de suerte que lo ocurrido no diese margen a que se alterase en lo más mínimo la buena armonía que siempre ha reynado y debe reynar entre los dos cuerpos. A este fin propuso dicho comisionado al señor presidente del cabildo que el medio más prudente parecía ser el que se retirasen los dos oficios que respectivamente había pasado la una corporación a la otra y que cada una borrara el acta capitular que sobre el particular se hubiese alargado con todo lo demás que tenga relación con el asunto como si nada absolutamente hubiese ocurrido y que no se volviese a hablar jamás del banco.

Y habiéndolo propuesto el señor presidente al cabildo resolvió este que para dar una prueba de los deseos que le animan de proceder en todo en cuenta esté de su parte con la conformidad que ha hecho siempre con el ayuntamiento que accedía gustoso a las insinuaciones propuestas por el nuevo comisionado y que así se le podía contextar. A consecuencia de lo que se devolvió el oficio al ayuntamiento se retiró el que se le había pasado y se borró el acta capitular.

Nota.

Cuando el ayuntamiento hace alguna comisión para tratar con el cabildo nombra dos individuos de su seno y estos se confieren con los dos síndicos del cabildo los cuales oído el asunto sobre que versa la comisión lo proponen al cabildo para que resuelva lo que tenga por conveniente. El no haber-se observado en el asunto precedente esta formalidad no debe hacer ejemplar para lo sucesivo pues como se ve el asunto en cuestión debe quedar tan reservado como si nada hubiese acontecido y solo se nota en este libro para gobierno y noticia del cabildo.

Otra nota.

El banco se retiró del claustro y se puso en el refectorio en donde se halla todavía sin que nadie lo haya reclamado. Día 10 de abril 1826. Al cabo de algunos días se retiró el banco del refectorio y se lo llevó un comisionado del ayuntamiento.

[foli 36r]

Jubileu del any Sant. Publicat en 9 de abril de 1826 en esta santa iglésia.

Habent-se publicat en esta santa yglésia lo jubileu del any Sant que sa santedat Lleó papa XII de felís memòria concedí lo any passat de 1825 a tots los fiels que acudirian en ella a la capital del orbe christià y que en lo present se ha dignat exténdrer a tot lo orbe cha-tòlich per a que tots los christians de tots los regnes pugan participar del tresor de gràcias y pleníssima indulgència que en ell estan contingudas determinà lo molt yl-lustre capítol que se comensàs en esta santa yglésia lo dia 12 de abril, que se fes cinch dias seguits y sens interrupció y que se entràs tots los dias a dos cuarts de nou al chor. Però ab motiu de compéndrer los cinch dias un diumenge tercer de mes o de Minerva. Proposà lo senyor síndich primer don Bonaventura Marés en lo rotllo que a est efecte se tingué en la sacristia de la Concepció la tarde anterior al dia de la obertura del jubileu que era lo dia 11 de abril que si apareixia al capítol podria lo diumenge suspéndrer-se lo sermó y tots los señors en ell presents convingueren en que se fes aixís. De consegüent lo dia 12 acabada nona después de haber-se anat a despullar dels hàbits de chor tots los indivíduos de un y altre clero major y menor comparegueren ab manteu y bonete en lo mateix chor y en lo mateix instant en què tocaren las deu horas se arrodillaren tots, entonant la capella de música, acompanyada de un baixó o fogot las lletanias de la verge a las que anaba responent ab molta pausa tot lo chor excepto los indivíduos de la música tots los demás estigueren arrodillats fins que se hagué cantat Sancta Maria y respost lo Ora pro nobis. En seguida precedint lo viader y masser eixí lo clero per son orde per la part de la reixa del chor passant immediatament sens arribar a las escalas del presbiteri per devant de la capella de la Concepció y eixint per la porta principal de la cathedral. Lo curs que seguí la professó fou lo següent: escalas de la cathedral, carrer Major, escalas de Mise-[foli 36v]-ricòrdia, plassa dels Cedassos, carrer de Sant Domingo, se entrà en la yglésia de pares dominicos una de las quatre señaladas per fer la estació y lo modo de entrar que se observà en totas las demás fou quedar-se lo viader y masser a la porta de la yglésia per la part de dintre y luego los indivíduos més moderns del clero per lo orde que portaban en la professó se anaban quedant a fi de que lo senyor ardiaca major que cloïa la professó ab un senyor dignitat a cada costat pugués posar-se en lo peu del presbiteri y al conclòurer la estació estigués ja formada la professó per a continuar son curs ab tot ordre. Eixida la professó de esta yglésia passà a la de Sant Francesch per lo carrer de Sant Olaguer y rambla y después de feta la estació en esta segona yglésia

seguí son curs per tota la rambla, carrer de Sant Fructuós, Pescateria, plassa del Rey, carrer de Granada, portal de Sant Antoni, carrer dels Descalsos fins a la yglésia de estos que se diu també de Sant Llorens en la que se féu la tercera estació. Acabada esta centúria la professó per lo carrer de Sant Llorens, Pescateria Vella, carrer obert de nou en lo Patriarca fins a entrar en la cathedral. En esta no se quedaren lo viader y masser en la porta sinó que continuaren fins devant de la reixa del chor passant per ell tota la professó y anant-se allí detenint per son orde los més moderns y arribant lo ardiaca major al peu del presbiteri se acababa de cantar lo que faltaba de la lletania estant ja tots arrodillats y acabada se feya la estació que en todas las yglésias se determinà duràs mitg quart. En tots los dias se observà la major quietut y compostura pròpias per mòurer a edificació a tots los drets com en efecte fou aixís.

[foli 37r]

Possessió del senyor arquebisbe lo il·lustríssim doctor don Antonio Fernando de Echanove presa per son apoderat lo il·lustre senyor doctor don Joseph de Hortega Canedo, ardiaca major de esta santa metropolitana yglésia de Tarragona primada de las Españas.

Lo dia 23 de maig del any 1826 després de nona se reuní lo capítol en la sala capitular anant tots los señors canonges ab hàbits de chor com és de costum y després de haber fet present lo senyor doctoral com a síndich primer que era que se habian examinat tots los documents de butlles passe de ellas per la real càmara y acuerdo de esta província per los senyors advocats de capítol y per ell com a doctoral proposaba al molt yl·lustre capítol que si era de son agrado entrarian los advocats per informar-lo del resultat de son examen y se resolgué que entrassen y col·locats dits senyors lo un després del senyor ardiaca major y lo altre després del canonge més antich de la part esquerra lo de la part dreta, que era don Ramon Feliu, féu relació en català de haber examinat dits documents manifestant que res habia trobat en ells contrari a las regalias de sa majestat ni que pogués perjudicar al capítol antes de que li apareixia que tots contaban de bona expeditione y que donaba gràcias al molt yl·lustre capítol per la confiansa que en lo particular habia fet de ell a lo que contextà lo altre senyor que estava en la part esquerra que era don Pau Soler que se conformaba en tot lo que habia dit son senyor company preopinant y oït son dictamen y lo del senyor doctoral admeté lo capítol a dit senyor il·lustríssim doctor don Antonio Fernando de Echanove per arquebisbe de esta diòcesis, y resolgué que se li donàs possessió solutis prius solvendis et servatis servandis et incontinenti lo seu apoderat dit senyor doctor don Joseph de Hortega Canedo, prestà lo jurament acostumat obligant-se per son principal a tenir

per firmas y valederas todas las cosas en la fórmula de dit jurament expressadas y voler-las cumplir. [foli 37v] En seguida entraren los dotse señors que prestan caució que se'ls llegí en presència de dos testimonis y que formaren tots.

Com entre estos señors hi havia dos dignitats de esta santa yglésia lo senyor doctor don Bartomeu Soler, degà, y lo senyor doctor don Guillem de Rocabruna, hospitaler, y també lo excel·lentíssim senyor duque de Almenara, grande de España, se oferí alguna dificultat sobre lo puesto que a estos señors se donaria al temps de llegir la caució. Per lo que toca als señors dignitats que assistiren ab hàbits de chor y que la mateixa dificultat hi hauria hagut encara que haguessen assistit ab manteu y sotana resolué lo capítol que per via de obsequi se'ls donessen las dos mateixas caderas que se habian donat antes als dos advocats los quals de antemano habian ja eixit y se practicà aixís. Y per lo que toca al senyor duch de Almenara digué lo señor ardiaca major que ja ne habian parlat los dos y que apareixia estava conforme dit señor en posar-se després del señor canonge més antich que en la part dreta és lo señor president però com en aquest lloch se posà lo senyor degà, lo señor duch se sentà en lo puesto immediat després de ell. Los restants nou señors se col·locaren després de tots los señors canonges encara que per equivocació los dos últims de estos de la part esquerra feren posar dos de aquells antes de ells. A proporció que anaban firman los dotze señors la caució se anaban col·locant immediatament després dels señors canonges inclòs lo senyor duch que se posà a la part dreta després del últim canonge de ella, com aixís habian quedat ab lo senyor ardiaca major y los dos señors de la esquerra que se habian interpolat com se ha dit per equivocació ab los señors canonges després de haber format se posaren posteriors a ells. Los señors dignitats tornaren a las mateixas caderas de antes y acabat de firmar tots entraren alguns señors capitulars que habian eixit per no haber-hi prou lloch en la sala se col·locaren en sos llochs respectivus y quedà formada la [foli 38r] professó que anà a la capella dita Corpus Christi ahont se esperaba lo clero y arribada a ella lo senyor ardiaca major com a apoderat del senyor arquebisbe se arrodilà en la última grada del altar en mitg dels dos señors síndichs de capítol y se entonà per la capella de música lo hymne Te Deum. Ysqué la professó per los claustros, entrà en la yglésia, baixà per devant de la capella del Sagrament fins devant de la capella de la Concepció dirigint-se al chor. Entrats tots menos lo senyor apoderat, los señors síndichs, lo notari capitular y los testimonis se cantà lo últim vers In te Domine speracsi y en seguida lo senyor degà cantà los versets y col·lectas que prevé lo ritual y finit entraren los señors que habian quedat afora aguardant per continuar las diligèncias de la possessió.

Nota.

En lloch dels dos senyors síndichs del capítol debian haber-se posat al costat del senyor que prenía la possessió en lo temps de cantar lo hymne Te Deum²⁷ los dos del chor per no ser esta ja funció de capítol sinó de chor y corresponia al senyor degà y senyor tesorer.

Entrada del il·lustríssim señor arquebisbe don Antonio Fernando de Echanove.

Lo dia 25 de juny del any 1826 a consecüència del avís que per conducto del senyor don Manuel Llopis comisionat per lo molt yl·lustre capítol per a obsequiar al il·lustríssim señor arquebisbe en Cambrils donà sa senyoria yl·lustríssima per sa entrada en esta ciutat a las 5 horas y mitja de la tarde isqué la professó de la cathedral ab direcció a la porta de Sant Francisco de Asís ahont después de haber aguardat un poch més de un quart arribà sa senyoria yl·lustríssima y feta una petita oració en lo altar que se habia col·locat a [foli 38v] la part de dintre de la rambla, aixís com antes se col·locaba a la part de fora prestà lo jurament que han acostumat prestar sempre tots los senyors arquebisbes llegint la fórmula de ell lo notari secretari de capítol que anaba seguint solament ab la atenció lo yl·lustríssim senyor arquebisbe ab altre fórmula que se li habia enviat de antemano. Inmediatament passà al estrado per a vestir-se las insígnias pontificals y posat dret ab la capa, mitra y bàculo se entonà la antífona Ecce sacerdos magnus acabada la cual se col·locà baix de tàlem que portaban dos individus del ayuntamiento y quatre convidats més. Se entonà en seguida lo càntich Benedictus Dominus Deus Israel, etcètera, y la professó comensà son curs rambla avall, carrer de Sant Olaguer, plassa de la Font, escalas de Misericòrdia, carrer Major, carrer de la Merceria, pujada del Castell del Patriarca, pla de la cathedral fins a entrar en la yglésia que és lo mateix que se habia fet al eixir de ella la professó. En la yglésia se practicà lo que prevé lo ceremonial y segons la nota que per la entrada del excel·lentíssim senyor arquebisbe doctor don Jaume Creus habia fet lo senyor mestre de cerimònias doctor don Joseph Anton Icart y que se troba al últim de est llibre.

Nota.

Per insinuació que féu en Cambrils lo senyor arquebisbe als senyors comissionats del capítol a imitació de la que habia fet lo excel·lentíssim senyor doctor don Jaume Creus se convidà per a assistir a la professó a las comunitats regulars que com la altre vegada assisteren, però és de advertir que encara que convidà lo capítol per medi de un monjo se féu una y altre vegada en nom del senyor arquebisbes.

27. Text afegit a la interlínia.

[foli 39r]

Ítem nota.

Que lo ajuntament cuida de fer portar lo tàlem antes de la professó a la porta de Sant Francisco de Asís.

Iterum nota.

Que los senyors síndichs al arribar a la porta ahont se ha de rèbrer al senyor arquebisbe deuen enviar un home a avisar-lo allí ahont estiga detingut per a dir-li que lo capítol ja lo està aguardant.

Respeto de haber pedido el señor arzobispo don Antonio Fernando de Echanove desde Madrid una noticia compendiada de la entrada pública que se hacía antiguamente a los señores arzobispos en esta ciudad se le envió la siguiente:

“Relación sucinta de lo que se hacía antiguamente en la entrada pública del ylustrísimo señor arzobispo en esta ciudad.²⁸

Primeramente se ha de advertir que respeto de las muchas prevenciones que habían de hacerse tanto por parte del cabildo como por parte del ayuntamiento, se difería la entrada pública a lo menos dos o tres meses, y aún a veces por más tiempo poniéndose en él entre tanto de acuerdo el cabildo y ayuntamiento con dicho señor arzobispo en que se verificaría la entrada.

Llegado el que se señalaba a eso de las 6 horas y cuarto de la mañana cuando se habían contado ya las horas menores y la conventual se tocaba la campana llamada vulgarmente Miserere y al instante salía el señor arzobispo de su palacio en coche corridas las cortinas y se iba a cosa de un cuarto de hora distante de la ciudad en el lugar dicho las Parelladas y puesto en una tienda de campaña que se componía al intento esperaba en ella el cabildo. Al dar la [foli 39v] media para las siete cesaba de tocar la campana y entonces salía el cabildo de la sala capitular y se dirigía por fuera de la ciudad hacia el lugar en donde estaba el señor arzobispo. Un poco antes de llegar a él se adelantaba el maestro de ceremonias acompañado de dos capellanes con tres mozos, pues todos los individuos del cabildo, capellanes y demás dependientes de él, todos iban a caballo con su mozo respectivo de a pies y se iba a encontrar al señor arzobispo notificándole la llegada del cabildo y dirigiéndole en seguida una alocución. Si el señor arzobispo había ya montado no se apeaban los capellanes al tiempo de arengarle pero si el señor arzobispo estaba aún en pie se apeaban todos y se le hacía también en este caso la alocución en pie. Concluida esta se volvían todos a incorporarse con el cabildo el cual se dirigía inmediatamente hacia donde estaba el

28. Text al marge: “Nota. El ceremonial antiguo se observó hasta el señor Mon, desde Creus en adelante se ha modificado por razón de la ciudad. La presente relación participa de una y otra época”.

señor arzobispo y al llegar a él e incorporándole en medio de los dos canónigos más antiguos le hacían todos una respetuosa reverencia con las borlas del sombrero sin quitárselo porqué lo llevaban atado y toda la comitiva junta se volvía a la ciudad. Al llegar a cierto punto de la parte de fuera de la muralla los capellanes se ponían todos a una fila sobre la izquierda dando lugar a que pasase el ayuntamiento que subía por el camino de la puerta de San Juan hasta incorporarse con el señor arzobispo a quien acompañaba hasta el convento de San Francisco en donde prestaba cierto juramento.

Luego que el ayuntamiento se había incorporado del señor arzobispo se volvía el cabildo con el restante clero y comitiva a la cathedral en cuya puerta se apeaban todos.

Al cabo de una hora poco más o menos [foli 40r] se reunían de nuevo en la cathedral el cabildo, clero y seminaristas del tridentino vestidos todos con hábitos de coro. El arcediano mayor o el canónigo más antiguo con capa pluvial y los dos diáconos de semana con los ornamentos más ricos hacían el gremial aguardando al señor arzobispo. Luego que este se descubría en la calle Mayor se ponían a repicar las campanas e inmediatamente salía la procesión de la yglesia que bajaba hasta la plaza de las Cols en la que estaba puesto un pequeño altar con cuatro candeleros, la vera cruz y una alfombra para arrodillarse el señor arzobispo.

Al llegar delante de la casa de la ciudad se apeaba su señoría y lustrísima se arrodillaba en el insinuado altar y hecha una breve oración el preste le hacía adorar la vera cruz. Luego los sustentores entonaban la antífona *Ecce sacerdos magnus* y acabada el himno *Te Deum* que continuaba la música. Puesto el señor arzobispo en el gremial a la derecha del preste proseguía la procesión hasta las gradas del altar mayor y quedándose él en la última, los demás del gremial subían al altar y puestos al lado de la epístola de cara al pueblo cantaba el preste los versículos y oraciones como previene el ritual y concluido esto se iban los tres a la sacristía a quitarse los ornamentos y vestirse con los hábitos de coro. Entretanto el señor arzobispo subía y besaba el altar y puesto al lado de la epístola cantaba el versículo y oración de Santa Tecla y luego en medio del altar daba la bendición ordinaria al pueblo. Hecho esto se decía la oración gratulatoria en latín por un señor capitular a la que contextaba el señor arzobispo [foli 40v] en el mismo idioma y dado el osculuns pacis por los dignidades y canónigos se acompañaba al prelado hasta la reja del presbiterio en donde lo recibía el ayuntamiento que le acompañaba en su palacio. (Adviértase que todo lo dicho desde que llegaba la procesión a las gradas del altar mayor hasta dejar al señor arzobispo en su casa es lo mismo que se practica también ahora).

Por la tarde después de visperas acudían todos a la plaza de la Font en donde se hacía una cerca para baylar los bayles de estilo del país y algunos andamios para estar la gente. El cabildo asistía a esta función en una casa propia que tenía en dicha plaza y que no posee en el día. Después el cabildo secular iba a palàcio con música y con ella acompañaba al señor arzobispo a la plaza en una casa que tenía prevenida al lado de la del cabildo y luego que el señor arzobispo se dejaba ver al balcón entraban los gremios a la cerca con sus banderas y bayles y después de haber baylado hasta bien entrada la noche volvía el ayuntamiento a acompañar al señor arzobispo con música a palàcio y quedaba concluida la función.

En vista de todo esto indicó su señoría ylustrísima que se hiciese la entrada como a su antecesor el excelentísimo señor don Jayme Creus y se hizo así como va notado en la página 38.

[foli 41r]

Consagración de aras que en 17 de octubre de 1826 hizo en esta santa yglesia catedral metropolitana y primada de las Españas el ylustrísimo señor arzobispo de la misma el señor doctor don Antonio Fernando de Echanove.

En 13 de octubre de 1826 se tubo rotllo en el coro y el señor síndico primero don Buenaventura Marés dijo que se le había presentado el maestro de ceremonias con recado del señor arzobispo diciéndole que su señoría ylustrísima había resuelto hacer la consagración de aras el martes próximo 17 de los corrientes en esta misma santa yglesia y que a consecuencia de esto se había informado dicho señor síndico de lo que en semejantes casos se acostumbra practicar como en efecto lo había encontrado en el libro de "Rebus Gestis Ecclesiae" (pag. 351) y en su visita se había personado con su señoría ylustrísima para tratar sobre el particular. Todo lo que fue aprobado por el cabildo que resolvió inmediatamente dejar a la disposición de los señores síndicos así la variación de horas de coro como la asistencia y acompañamiento de canónigos que debería darse al prelado durante la función, con todo lo demás que se ofreciese arreglándose siempre a lo practicado en iguales casos. Pero como en el citado libro no conste, ni menos en ninguna otra parte quien debe costear los gastos de poner las mesas, altar provisional y demás necesario se trató este particular amistosamente con el capellán caudatario de su señoría ylustrísima al que se le leyó lo que había notado en dicho libro y aunque en un principio insinuó que su señoría ylustrísima no se detendría en esas frioleras por habérsele manifestado al mis-

[foli 40v]-mo tiempo que si fuere a cargo del cabildo se encontraría seguramente prevendido y que a semejanza de los pontificales parecía

regular que lo costease todo su señoría ylustrísima sin embargo a pesar de que manifestó estar persuadido de ello y que por lo mismo el carpintero de su señoría ylustrísima había empezado ya a tomar sus medidas para la colocación de las mesas, etcétera, compareció dicho capellán caudatario el día 15 por la noche a casa del señor síndico primero con un recado de su señoría ylustrísima diciendo que su señoría ylustrísima se había informado de que el cabildo era quien debía cuidar de preparar todo lo necesario para la tal función. No dejó esto de causar alguna sorpresa pero atendida la hora y la premura del tiempo pareció al síndico lo más prudente contextarle que toda vez que su señoría ylustrísima se había informado, fuere de quien fuere, se bastaba a él para providenciar de todo y que dijese a su señoría ylustrísima que quedarse descansado que todo quedaba a cargo del cabildo desde aquel momento.

Inmediatamente manda el síndico un recado al carpintero del cabildo diciéndole lo que había de hacerse y catahí que el carpintero responde que con el poco tiempo que mediaba era imposible poderlo desempeñar especialmente no teniendo como no tenía tablas cerradas para habilitar perentoriamente unas mesas tan largas como las que se necesitaban y por poco por una casualidad que no podía prevenirse se hubiera habido de suspender la consagración hasta otro día. Pero por fortuna se atinó que en el colegio de pobres y en el tridentino había unas mesas que no servían y que serían tal vez a propósito y a este fin se envió allá al carpintero que las halló conformes y se habilitaron para el caso.

[foli 42r]

La misma sorpresa que causó al síndico la novedad de haber de ser el cabildo el que sufragase los gastos de una función que no era suya experimentó este cuando aquél le hizo reporte el lunes de lo que pasaba aunque aprobó en un todo cuanto había hecho dicho señor síndico y se prestó por la premura del tiempo a costear por esta vez²⁹ lo que se hubiera ventilado si la perentoriedad no hubiere urgido tanto.

Hízose pues y se colocó aquel mismo día en el llano que media entre el coro y presbiterio una mesa de 73 palmos de largo y 5 de ancho. Se puso un altar portátil arrimado a la reja del *presbiterio*³⁰ por la parte de fuera al lado del evangelio para decir la misa un familiar de su señoría ylustrísima que fue el caudatario después de concluida la función. A la parte de la epístola había otra mesa para poner los paramentos de su señoría ylustrísima con motivo de estar

29. Text afegit a la interlínia.

30. Text afegit a la interlínia.

allí el estrado y los sitiales para sus familiares. Frente el púlpito en que regularmente se predica y *un poco hacía la columna más inmediata al altar mayor*³¹ había otra mesa con los óleos y demás necesario para la consagración. Pero es de advertir que para esta mesa bajaron dos cirios de palacio que (puestos en dos candeleros de la catedral) estuvieron encendidos mientras duró la función. El altar mayor se adornó como se acostumbra en días festivos y tanto las seis velas que ardieron en él en todo el tiempo de la función como las cuatro durante la misa que se celebró al último en el altar provisional todas fueron de cuenta de la catedral. El número de aras que se consagraron fue setenta y siete, y se empezó la función a las 7 ½ (después de concluidos los oficios divinos que empezaron por prima a las 6 ½) y acabó a las dos menos cuarto en cuya hora se dijo la misa que terminó *el todo de*³² la función a las dos y cuarto poco más o menos.

[foli 42v]

Como su señoría ylustrísima en coche y mientras aún iba el coro fueron a recibirle a la puerta de la yglesia como se acostumbra los dos más antiguos y los dos más modernos del coro que le acompañaron hasta el estrado. En toda la función fue asistido de los señores dignidades convidados por el mismo prelado, los cuales se fueron relevando de dos en dos lo mismo que los canónigos que por ser más en número se relevaban de media hora en media hora empezando por los síndicos y siguiendo después los demás capitulares por orden de antigüedad uno de cada coro con lo que se verifica que estuvo siempre el ylustrísimo asistido de cuatro prebendados y los que había al concluir la función fueron convidados a comer con su señoría ylustrísima bien que o fuere por falta de inteligencia o por otro motivo razonable no subieron a palacio a acompañar en la mesa al señor arzobispo sino los dos señores dignidades, deán y arcediano de Vilaseca.

Nota.

Cuando se dice que el señor síndico dijo al capellán caudatario de su señoría ylustrísima que todo quedaba a cargo del cabildo, se entiende por lo que toca al arreglo de las mesas que habían de pararse y de ningún modo por lo perteneciente a óleos incienso, candelitas, etcétera.

[foli 43r]

Vinguda del excel·lentíssim senyor capità general don Carlos España y residència del mateix en lo chor en lo dia de cendra.

31. Text afegit a la interlínia.

32. Text afegit a la interlínia.

Dia 16 de febrer de 1831 trobant-se en esta ciutat lo excel·lentíssim senyor don Carlos España, capità general de Catalunya (havent arribat lo dia anterior) se presentà al chor lo matí del dia 16, que era lo dimecres de cendra. Luego que se presentà sens haver donat ningun prèvio avís ni donar lloch a que eixisen a rèbrer-lo los senyors síndichs se'l col·locà en lo primer chor entre los dos señors antiquiors que allí se trobavan (pues los senyors dignitats estaban en lo presbyteri ahont se revestia lo senyor arcabisbe per fer la benedicció de la cendra). Acabada nona, al pujar al presbyteri lo clero, dit senyor general se posà al devant entre los dos señors canonges antiquiors un de cada chor y arribats al presbyteri no volgué dit senyor ocupà la cadira y coixí que se li havia preparat a la part de la epístola, frente al estrado del senyor arcabisbe, sinó que se quedà dret en la mateixa part entre los dos canonges que lo acompanyavan y aixís permanesqué durant tota la funció y cerimònia de la cendra. Per anar a péndrer cendra luego después que la hagueren presa los dignitats y canonges que estaban de assistents en lo altar, hi anà dit senyor general acompanyant-lo los dos señors canonges y tornant-lo a acompanyar a son puesto los mateixos als quals anaren a relevar altres dos per anar aquells a rèbrer la cendra de manera que dit senyor general estigués sempre ab los canonges col·laterals. Acabada la funció se'n tornà al chor ab lo capítol ab lo mateix orde y ceremonial que havia pujat y assistí al ofici y sermó.

[foli 44r]

Rogativas per pluja 1783.

Lo die 11 febrer 1783 los senyors regidors comissionats del il·lustre ajuntament se conferiren ab los síndichs del molt yl·lustre capítol dient que se trobavan instats per los procuradors dels pagesos a fi de que fessen present al capítol la necessitat de aygua que experimentaban los sembrats suplicant que se fessen las rogativas acostumadas. Y lo capítol determinà que se digués la col·lecta Pro pluvia en la missa y las lletanias després de tèrcia. Y que respecte de encontrar-se fora lo senyor vicari general fent-li a saber la resolució del capítol per a que se servesca passar un recado a las comunitats per a que digan la col·lecta y fàssian las rogativas acostumadas en semblants casos.

Vide lo rotllo de 18 abril 1780 ahont se determinà lo mateix a excepció que los senyors síndichs passaren a conferir-se ab lo senyor arquebisbe per lo mateix efecte per a trobar-se en esta ciutat.

Vide altre rollo de 13 mars de 1786 y de allí consta que lo mestre de silenci qui exerceix lo offici de síndich ad honorem [foli 44v] del capítol avisà als procuradors de la confraria de preveres

per a que avisian estos a sos individuos per a dir la col·lecta y als parroquials per a que assistescan a cantar la lletania.

Los señors síndichs solen passar a donar lo recado a sa il·lustríssima essent a ciutat de la determinació que pren lo capítol sobre las rogativas y de que sa il·lustríssima se servesca fer avisar a las comunitats regulars per la col·lecta. Per lo demás ceremonial de rogativas si se continuan vide foli 46 et sequents.

Rogatives per pluja.³³

En 1789 habent-se resolt que·s fessen las rogativas per pluja more solito volguí averiguar qual era, y anant a mirar lo llibre de notas que comensa en 1734, foli 57 y 25, encontrí una relació puntual de quant se practica per estas rogativas des de son principi fins a la professó del Sant Bras. Luego reparí que foli 57 se notà per primera diligència que los senyors síndichs pugen al senyor arquebisbe per obtenir lo permís de dir la col·lecta de la pluja en la missa, etcètera. Y com en las notas precedents de est llibre, reparí que lo col·lecta se suposaba determinada o resolta per lo capítol. Mirí los llibres de resolucions per vèurer qual era lo modo més acostumat. Encontrí que en 1775, foli 21, no se prengué determinació sens vèurer antes a sa il·lustríssima que en 1771, foli 92, [foli 45r] se resolgué que·s digués la col·lecta y se suplicàs al senyor vicari general que la fes dir als convents. Que en 1764, foli 24, en què estava vacant la sede se determinà que demà se comensen ditas rogativas more solito a disposició dels molt il·lustres senyors síndichs y senyor ardiaca major com a vicari general per la col·lecta. Que en 1752 (foli 27 retro) que pugen los senyors síndichs a demanar permís al senyor arquebisbe per dir la col·lecta en la missa com se féu en lo mars del any proppassat 1751. Lo mateix en 1744, foli 229. En 1739, foli 21, se resol que·s fassen pregàries comensant lo diumenge a cantar-se las lletanias en lo cor y que los senyors síndichs annals pugen a participar-ho a sa il·lustríssima y juntament li demanen lo permís per dir-se la col·lecta en la missa així com se féu y executà en lo mes de mars de 1734. En dit any, foli 172, se troba ab los mateixos termes. En 1733, foli 21, que los senyors síndichs annals pugen a participar-ho al senyor arquebisbe y suplicar a sa il·lustríssima done son permís per dir-se la col·lecta de aigua a la missa y que·s canten las lletanias tots los dias en lo chor, etcètera. Me ha aparegut notar aqueixas resolucions capitulars per a que pugan servir de govern en lo successius.

Amat, secretari.

33. Títol atribuït.

[foli 46r]

Pregàrias per pluja.

Lo dia 28 de febrer de 1783 los senyors regidors comisionats del yl·lustre ajuntament de esta ciutat se conferiren ab los síndichs del molt yl·lustre capítol suplicant a instància del gremi de pagesos la continuació de rogativas per pluja y que se tragués lo Sant Christo de la Sanch respecte a la necessitat tenian los sembrats y se determinà tràurer-se lo Sant Christo de la Sanch ab professó lo diumenge següent dia 2 de mars y determinà dit molt yl·lustre capítol se digués als dits senyors comisionats de la ciutat reportasen a dit yl·lustre ajuntament de que en cas de continuar la necessitat de la aygua y hagués de tràurer-se la Verge de Misericòrdia y después lo Sant Bras de Santa Thecla que dit yl·lustre ajuntament acudís en temps al senyor yntendent per lo permís de gasto de cera com acostuma contribuir-la ciutat en semblants funcions. En efecte lo dia 2 de dit mes de mars 1783 se comensaren las profesons y en lo entretant que se cantavan vespres pujà la congregació [foli 46v] de la Sanch a la cathedral ahont se juntaren totas las comunitats religiosas que convidà la ciutat (excepció dels pares agustinos que no obstant de convidats per la ciutat no acudiren) y després de completas se féu la profesó anant dita congregació y ditas comunitats religiosas per son orde y después lo clero y capítol eixint la profesó de la cathedral y fent tot lo curs com en las profesons de Corpus y Santa Thecla.

Se nota que lo convit de ditas religions per dita profesó lo fa la ciutat sola.

Lo dia 8 del mes de mars del mateix any continuant la necesitat de la pluja se conferiren los senyors comisionats de dit molt yl·lustre ajuntament *ab los señors síndichs del molt il·lustre capítol*³⁴ per a que se servisen instar a sa señoria se tragués la Verge de Misericòrdia y desconfiant lo gremi de pagesos de la ynstància de dit molt yl·lustre ajuntament donà memorial al senyor governador per a que pasàs sos oficis a dit molt yl·lustre capítol per la continuació de ditas rogativas com en efecte pasà son offici en la nit del dia 8 que se féu present en capítol lo dia 10 ab la resposta que donà dit molt yl·lustre capítol que poden vèurer-se un y altre offici per lo punt de gasto que tocà dit senyor governador que són al llibre de resolucions. Lo dia 11 de dit mes de mars se tragué después de prima la Verge de Misericòrdia des de la capella del Sant Christo aont vuy està col·locada seguint la profesó per tota la cathedral comensant per la nau de la capella [foli 47r] dels forners. Y en los dias següents ab avís de la ciutat pujaren totas las comunitats religiosas (a excepció dels agustinos que

34. Text anotat al marge.

se ha tingut notícia que la ciutat ho instà ab totas veras y sempre se han excusat) en la cathedral ab professó de rogativas y sermó en dita yglésia cathedral havent comensat los pares dominicos y después las restants comunitats per sa antigüedad.

En lo dia 31 del mateix mes de mars a sol·licitut de dit gremi de pagesos se conferiren los senyors comisionats de la ciutat instant la continuació de rogativas y suplicant se exposàs lo Santíssim y oferint que per las curtas facultats que tenian no podia la ciutat contribuir ab més que ab 12 ciris per lo altar. Y no obstant que los senyors síndichs los evidenciaren que per semblant funció lo menos devia contribuir-se ab los quatre ciris dels acòlits y dels dos salomons replicaren dits senyors comisionats de la ciutat de que no se podia fer més y que així ho havia resolt dit molt yl·lustre ajuntament y ab motiu de que en altrás funcions de rogativas en la ocasió que se exposà lo Santíssim se féu motu propio de dit molt yl·lustre capítol y ab la ocasió de ser motu propio havia contribuït en tota la cera per dita funció resolué dit molt yl·lustre capítol que se exposàs lo Santíssim com se exposà lo dia 6 del mes de [foli 47v] abril del mateix any 1783, después de prima y no se reservàs fins después de vespres fent en los intermedis la mitja hora de vetlla corresponent los senyors canonges, comensals y beneficiats y fent vetlla també los gremis de la ciutat per son orde en la manera y per las horas que la ciutat cuydà de avisar-los y havent contribuït la ciutat ab dits dotse ciris y la restant cera la contribuï hí dit molt yl·lustre capítol. Vide la deliberació de 2 de abril de 1783.

Se nota que respecte haver de estar exposat lo Santíssim en dit dia fins después de vespres y ésser aquell dia de vera creu se omití la funció de vera creu com ya constava en altre exemplar del any 1737.

En la resolució de 14 de abril del mateix any 1783 se presentà memorial per lo gremi dels pagesos sol·licitant la extracció del Sant Bras acompanyant lo memorial y decret de la ciutat en orde al gasto de la cera y significant que lo capítol se asumís est gasto y se'ls respongué com consta en dita deliberació y especialment que acudisen al ajuntament ab qui estava prompte lo capítol per a tractar y acordar lo convenient.

En lo dia 20 abril del mateix any 1783 dos senyors regidors comisionats se conferiren ab los síndichs del capítol suplicant la extracció del Sant Bras y havent ofert costejar lo acos-[foli 48r]-tumat gasto de cera en semblants funcions y havent-se proposat en lo rollo de dit dia 20 de abril, se determinà extràurer lo Sant Bras emperò que no se publicàs fins que lo ajuntament tingués la cera necessària en la cathedral per dita funció y que costejàs lo demás de estil. Lo dia 22 de dit mes de abril se extragué lo Sant Bras en la manera

acostumada tocant la música un motet y no se féu adoració y per haver estat dit dia la tercera festa de Pasqua de Resurrecció y ser aquest dia un dels exceptuats no hi hagué missa votiva y per ser vacants la dignitat de hospitaler a qui tocarian las missa en dobles del mes de abril, officià y féu la funció lo senyor canonge de torn.

Se notà que en la concòrdia entre capitulars y dignitaris consta literalment que la extracció del Sant Bras per pregàrias y tornar-lo a la urna és acte propi del que fa lo doble ya sia dignitat ya sia canonge.

Se notà també que en la ocasió de extràurer y retornà lo Sant Bras se llevà acte per lo nottari de capítol així mateix com en lo dia de Santa Thecla.

També se notà que lo avisar a las comunitats religioses per a assistir a la profesó del Sant Bras per rogativas y fer los altars cada comunitat en lo curs de la profesó ho han acostumat practicar lo capítol y ciutat [foli 48v] esto és lo capítol per medi del mestre de silenci y la ciutat per medi de síndich ad lites y los dos junts pasan a combidar ditas comunitats.

En lo ofici hi hagué sermó que cuydà de donar lo ajuntament. Los regidors mentres se cantaren horas feren mitja hora de oració en lo presbiteri y las confrarias avisadas per la ciutat la continuaren fins que entraren a vespres.

Los canonges, comensals y beneficiats des de acabats los oficis fins a vespres feren guarda de mitja en mitja hora cantant en molta pausa los psalms de las horas sens distribució. No asistí lo señor yllustríssim per trobar-se en visita y en los anys que asisteix al comensar completas se pujà a buscar-lo y si va de pontifical los combidats per ell lo tern, capas dels canonges, bordoners y sustentors, tot morat. Se entrà a vespres a las tres de la tarda y acabadas vespres y completas se féu la profesó. Anavan devant las atxas dels devots, després la congregació de la Sanch en la que y havia pasadas de cent y seixanta atxas ab vestas. Després anava la creu del capítol, las religions, collegials y lo clero. Portavan lo tàlem los senyors regidors y lo curs de la profesó fou carrer Major, carrer de Cavallers, plasa del Pallol, dret al portal de Sant Francesch [foli 49r], rambla, dret al portal de Sant Antoni, y baixant per la Pescateria Vella, carrer de la Merceria y escalas de la seu. Los sustontors cantaren la antífona acostumada y lo presta digué las col·lectas (si lo senyor arquebisbe asisteix diu las col·lectas *si vol dir-las*)³⁵ y los parroquials cantaren las lletanias majors als quals per ser tant llarga la funció se'ls oferí si volian que los ajudarian los semmaners y en cada altar dels que los convents de religiosos y monjas fan en lo curs de la profesó los sustentors

35. Text anotat al marge.

cantaren la antífona del Sant o Santa del altar, *la de Santa Thecla*³⁶ y la de Pro Pluvia y lo preste diu los versets y aracions.

Al retorn de dita profesó la congregació se'n entrà al cor y los religiosos se'n anaren per la nau de la part de la capella del Sagrament. La cera ab què se contribuí fou 8 ciris de lliura en lo altar major, los quatre dels acòlits de mitja lliura, quatre atxas en lo presbiteri y acabat lo offici se posaren quatre ciris de mitja lliura in plano del altar major al costat del Sant Bras. Y *tot*³⁷ esto cremà tot lo temps que està exposat lo Sant Bras. Se posaren també ciris de quatre onsas en la rexa del presbiteri y en los dos salomons fora del cor y així mateix se posaren sis ciris de mitja lliura en lo altar de la capella de [foli 49v] Santa Thecla y estos solament cremaren al temps de trauer y retornar lo Sant Bras a la urna. Tota la dita cera la costejà la ciutat com és costum y se'ls retornà lo refús. També se posaren los cirials de la reixa del cor de que cuydà lo capítol y per est gasto pagà la ciutat 8 lliures, 10 sous.

Los portants de la santa relíquia se pagaren del thecasiet de las comunas distribucions y també se pagaren 16 sous al mestre de cerimònias i 15 sous al portant de la creu al qual se havia estilat pagar y ab motiu de que la ciutat no ho pagà com ho tenia ofert ab deliberació del dia 12 maig del mateix any, se determinà se pagàs de dit thecasiet ab calitat de reintegro si la ciutat pagava aquell suplement.

Havent Nostre Señor concedit abundantíssima aygua, no solament en la present ciutat sinó també en tot lo Camp de Tarragona y altres paratges en lo dia 18 maig de dit any 1783. Lo yl-lustre ajuntament de esta ciutat per medi de sos senyors comisionats suplicà al capítol se tornàs la Verge de Misericòrdia en son altar y se determinà se retornàs lo diumenge immediat com en efecte se retornà en la manera estilada havent-se seguit lo últim exemplar del any 1780.

[foli 51r]

Forma per la possessió que se entrega al procurador del señor arquebisbe elet.

Primerament se presentan al capítol las butllas executòrias, poders y noms de las dotse fianzas que han acostumat donar los señors arquebisbes per la caució que presta de pagar la capella, pensió de Reus, mesada de paborde y demás càrrechs. Y per est effecte se acostuma solament tenir rollo y en ell se aproban las fianzas y se determina que los poders, butllas executorials y demás documents se

36. Text anotat al marge.

37. Text afegit a la interlínia.

consultian ab los advocats de capítol ab los señors síndichs y arxivvers. Lo endemà (o lo dia mateix si vol lo capítol) se celebra capítol en lo qual se asisteix ab hàbits de chor y se diu que estan fora los advocats per a informar. Se determina que entrian y se assentan un a la ala dreita y altra a la ala esquerra del señor canonge antiquior y dits advocats per veu del més antich fan relació de que junt ab los señors síndichs y arxivvers han vist examinat y llegit las butllas executorials y poders y que estan en deguda forma. Y que no pot [foli 51v] haver-hi reparo en admètrer sa señoria per prelat y pastor al señor arquebisbe elet y que los poders són sufficients per a prestar los solits juraments y caució y per a pèndrer possessió del arquebisbat. Feta dita relació se ixen de capítol los advocats y sa señoria determina que admet per prelat y pastor al señor arquebisbe elet, que se prestian lo jurament y caució acostumats y que se entreguia la possessió del present arquebisbat a son llegítim procurador per los il·lustres señors síndichs solutus solvendus et servatis servandus.

Luego lo procurador del señor arquebisbe elet presta lo solit jurament tenint-se lo missal preparat per sa prestació y lo secretari lo estipula coram testibus more solito.

En continent de prestat dit jurament diu lo señor canonge antiquior que entrian las fianzas y havent entrat ditas fianzas en capítol se'ls permet assentar-se y lo notari estipula la caució fidejussoria more solito. Acabada la caució se'n ixen las fianzas y fora que són, sa señoria (no tenint altra cosa que determinar) se'n ix a la capella de Corpore Christi ahont esperan los señors dignitaris y clero que per est effecte de ante mano los convidà lo capítol junt ab la [foli 52r] capella de la música y allí preparat lo altar ab sis candeleros entona lo preeminent lo Te Deum y ixen tots ab profesó junt ab lo procurador del il·lustríssim y la creu del capítol portant-la lo monjo de son càrrech ab sol sobrepellís, y anant devant lo viader y masser se encamina la professó continuant en cantar lo Te Deum dret al chor entrant per la porta de devant lo portal major *esto és per lo traschor*³⁸ y passant per dins de dit chor y portas, allí se cantan per lo señor preeminent los versets y oracions Pro gratiarum actione ut in rituali y ditas las col·lectas en lo chor se retira lo clero y los señors síndichs junt ab lo procurador del señor arquebisbe, se quedan devant dita porta del chor y se dóna la possessió en la forma acostumada si, y segons lo orde que conté lo últim acte de possessió rebut a favor del señor arquebisbe Armaña sub die 30 maii 1785.

En la possessió acostuma anar lo viader y masser y si bé estos no tenen propina, emperò, lo procurador del il·lustríssim acostuma

38. Text anotat al marge.

gratificar a dits viader y masser com y als escolanets y col·legials que portan los candeleros en lo Te Deum.

Lo señor arquebisbe acostuma avisar quant ve al Principat lo lloch ahont farà alguna mansió, perquè sàpia lo capítol ahont deu anar a donar-li la benvinguda o fer-li lo cumplido ab ceremonial, com se veu en los señors arquebisbes de est sigle —Samaniego, Cortada, Lario, Santiyán— vide las resolucions capitulars seguidas en las provisions de cada un de dits respectius señors arquebisbes.

[foli 53r]

La forma regular per a complimentar al señor arquebisbe electo en son arribo al Principat o en la ciutat o paratge en què avisa que fa alguna detenció se trobarà en lo Llibre de *notas*³⁹ del any 1734, foli 268 y foli 197.

Nota del ceremonial executat en lo cumplido del señor il·lustríssim don Francisco Armaña, arquebisbe electo de Tarragona, elegit essent bisbe de Lugo.

Luego que se sabé que dit señor arquebisbe passà des de Madrid a Barcelona lo molt il·lustre capítol deputà en comissionats per a complimentar-lo als señors canonges don Ramon Foguet y don Joseph Urries de Castilla, los quals en virtut de facultat que los donà dit molt il·lustre capítol se elegiren los dos comensals que sempre han anat ab compañía dels señors canonges comissionats y elegiren al doctor Joseph Boni, prevere y comensal, y al reverent Joan Antoni Roig, prevere y beneficiat de esta santa iglésia, quals señors comissionats ab sos patges corresponents junt ab dits dos comensal y beneficiat partiren ab cotxe de esta ciutat lo dia 26 de maig del corrent any 1785 y arribaren a Barcelona en la nit del dia 28 del mateix mes de maig, y no havent en aquella mateixa nit pogut participar a sa il·lustríssima son arribo practicaren aquest pas en la mantinada del dia següent demanant ora y dia per a evacuar sa comissió que executaren y cumpliren en lo dia 30 de dits en què isqueren de sa posada en esta forma: los dos señors canonges diputats anaren en un coche ab quatre mulas y los dos comensal y beneficiat ab dits patges en altre cotxe ab dos mulas. Lo compliment y recibiment fou lo mateix que prevé en lo cere-[foli 53v]-monial general que dalt queda calendat solament que com dit señor arquebisbe vivia en lo convent dels pares agustinos de Barcelona en una celda molt distant de la escala isqué al mitg del corredor a rèbrer a dits señors diputats que fou lo mateix compliment que féu al señor capità general pues isqué sa il·lustríssima solament fins a dit puesto per rahó de la gran distància

39. Text que substitueix: "Rebus Gestis".

de dit corredor. Dos días después de practicar dit cumplido retornà sa il·lustríssima la visita als dits señors diputats quals se arreglaren en tot y per tot al ceremonial sobre calendat y al dia següent los convidà sa il·lustríssima a dinar. Los señors diputats per algunas insinuacions del señor arquebisbe se detingueren en Barcelona més temps del regular de manera que no arribaren a esta ciutat fins lo dia 11 del mes de juny següent y havent antes de sa partida insinuar esta a sa il·lustríssima y la previsió que tenian de partir lo dia nou de dit juny meresqueren que sa il·lustríssima sens precehir recado paràs personalment a la casa posada de dits señors diputats per a despedir-se de ells lo que se nota com un favor molt particular y no practicat per los altres señors arquebisbes.

Se nota que dits señors comissionats per tot son gasto y viatge de ida y buelta no obstant de ser los carruatges tant cars per rahó del excessiu preu dels víurers y lo molt temps de sa comissió gastaren únicament cent vint y dos durets en or.

[foli 54r]

Vinguda y arribo del señor arquebisbe Armañà en la present ciutat.

Lo dia 25 de juny de 1785 entre las set y vuit oras de la tarde arribà en esta ciutat lo senyor arquebisbe Armañà y no entrà ab creu alta sens dubte per no ser la entrada pública.

Lo dia 26 de dit mes de juny al matí li envià lo capítol la benvinguda per medi de sos señors síndichs ab lo ceremonial acostumat que està extès com se féu al señor arquebisbe Cortada en lo llibre de *notas*⁴⁰ ecclesiae del any 1734, pàgina 138, y se nota que lo viader quant és la comitiva dalt a palàcio arriba únicament fins a la primera porta dita la sala del fanal. Lo porter entra fins a la primera porta de la ante sala de sa il·lustríssima y los capellans que acompanyan als señors síndichs quedan en dita ante sala.

Nota.

Per major notícia en los cumplidos que fa lo molt il·lustre capítol ab deliberació capitular de dit molt il·lustre capítol de 13 de novembre de 1764 foli 133 se resolgué que ab motiu de que fins en aquell temps no se havian fet las embaixadas del capítol ab las circumstàncias corresponents a sa grandesa, que quant los señors síndichs fassen alguna embaixada iscan per la porta major de la iglésia ab bonetes anant devant lo masser y viader y detràs los monjos ab algun arreglament y no tant ordine turban com anavan.

40. Text que substitueix: "Rebus-Gestis".

Absolució papal.

En lo dia 8 de desembre de 1786 dia de Nosta Señora de la Concepció, lo señor arquebisbe don fra Francisco Armañà donà la asolució papal y son ceremonial fou:

Sa il·lustríssima assistí al offici al chor en aquell dia y al acabar-se lo offici sa il·lustríssima se'n pujà al presbiteri a son solio acompanyant-lo fins a la reixa del chor lo capítol y quatre señors, a saber, dos antichs y dos moderns, acompanyaren a sa il·lustríssima fins al presbiteri ahont estava previngut lo estrado de sa il·lustríssima ab quatre taburets en lo lloch ahont acostuma posar-se quant celebra de pontifical. Arribats allí se assentà sa il·lustríssima en son solio y los quatre en los taburets aguardant que se acabàs lo offici, pues sa il·lustríssima ab lo acompanyament dalt dit havia partit del chor al postcomunió. Acabat lo offici sa il·lustríssima se posà capa pluvial, lo celebrant també se vestí de capa pluvial in cornu epístola y lo celebrant com a presbíter assistens ab los diacas anà al sòlio del señor arquebisbe y los quatre fent una cortesia al señor arquebisbe se'n pujaren a las cadiras ahont se assentan los de altar per oir los sermons. Sa il·lustríssima donà la benedicció papal, los de altar se'n anaren a la sacristia, los quatre tornaren a incorporar-se ab lo señor arquebisbe, que isqué del presbiteri per la [foli 55v] porteta de la capella dels Sastres dret a la capella de la Concepció y lo acompanyaren fins al portal major ahont lo asperava son cotxe y lo chor, luego de haver acabat la benedicció sa il·lustríssima comensà la sexta.

Rogativas per la salut del rey nostre senyor Carlos tercer.

Per carta del conde de Valdellano de 13 desembre 1788 se avisà al capítol per acuerdo de la càmara que per a conseguir lo rey nostre senyor millorar-se en la malaltia y restablir-se en sa salut, havia resolt sa majestat que se fesen rogativas públicas en los regnes de sos dominios en la mateixa forma que se han practicat en altras acasions en què ha ocorregut igual necessitat.

Lo capítol determinà fer luego rogativas comentsant-las lo dia següent y havent pujat los síndichs a comunicar-ho al senyor archebisbe li aparegué bé lo acordat per lo capítol, a saber, que se fesen ditas rogativas públicas seguint los últims exemplars. Però se determinà que se digués en la misa la col·lecta corresponent. Que en los dias 20, 21 y 22 se esposàs lo Santíssim Sagrament en la hora de nona y que seguidament se cantàs una misa solemne. Que sa Majestat quèdia exposat ab assistència del clero com en lo dia de Santa Thecla fins acabadas completas, fent vetlla com en lo dia de Santa Thecla de mitja en mitja hora, que acabadas estas pujàs lo clero al presbiteri [foli 56v] y allí se cantasen las lletanias

de la Verge y se reservàs después more solito. Així se practicà lo dia primer dia 20 però com en lo dia 21 al matí se tingué notícia certa de la mort del rey nostre senyor no se pasà avant en ditas rogativas com ho havian així conferenciat los síndichs ab lo senyor archebisbe. Lo capítol ab carta de 19 avisà al yl·lustre ajuntament del modo y dels dias en que se farian ditas rogativas. Lo ajuntament avisà los gremis que per son orde vingueren a fer oració. Ascistí lo ajuntament, no solament al matí a la misa votiva, sinó també a la tarde a las lletanias y a reservar.

Rogativas per lo acert del rey señor don Carlos IV en son govern.

Lo señor Carlos IV ab carta de 30 desembre 1788 dirigida al yl·lustre capítol, encarrega que se fasan rogativas per lo acert en lo govern de la monarquia que Déu Nostre Senyor ha posat a son cuidado. En compliment de est encàrrech lo capítol determinà que se fesen com se feren las rogativas en esta forma, ço és, que en los dias 11, 12 y 13 janer 1789, a més de la conventual se digués misa votiva ab tota solemnitat exposant lo Santíssim al comensar nona que se cantà ab pausa. Que en lo dia 11 primer de las rogativas que era diumenge quedà exposat lo Santíssim fins acabadas completas a fi de que los gremis avisats per lo ajuntament poguesen assistir a la oració acostumada fent vetlla, un canonge, un comensal y un beneficiat per part mudant-se de mitja en mitja hora y cantant alternativament los psalms acabadas completas se pujà al presbiteri ahont se cantaren las lletanias de la Verge que entonaren los dos parroquials com en totas las rogativas y se reservà more solito donant sa yl·lustríssima la benedició ab [foli 57v] la custòdia y portant-la a son lloch lo preste.

En los dias 12 y 13 se exposà sa Majestat també al comensar nona se digué misa votiva ab la mateixa solemnitat que lo die 11, y acabada la misa pujà lo clero al presbiteri, se cantaren las lletanias de la Verge y se conclugué la funció com en lo die primer.

Los síndichs feren present al yl·lustríssim sa resolució antes de pasar a la ciutat lo ofici que és de 10 janer 1789 y li aparegué bé. Y encara que en setembre de 1746 per lo felís govern del senyor don Fernando Sexto se avisaren las comunitats religiosas per part del capítol y ciutat, aparegué que seria més del cas que ditas comunitats fesen las rogativas públicas en sas yglésias com ho executaren avisats per part de sa yl·lustríssima. Luego de tinguda la carta reial se digué la col·lecta per aspay de deu dias seguits avisant lo capítol a la confraria per sa intelligència y compliment.

Funeral del señor Carlos tercer.

Lo capítol tingué carta del rey nostre senyor ab fecha de palàcio als 23 desembre 1788 en què deya que als 14 de dit mes havia pasat a millor vida senyor don Carlos tercer son amat pare encarregant-nos que se executasen las honras y funerals que en semblants ocasions se hagen acostumat fer. Lo capítol contextà ab fecha 3 janer 1789 y a més de explicar lo just sentiment per la mort de què se servia avisar-nos practicaria los funerals segons havíam acostumat en esta yglésia. Dos regidors comisionats del ajuntament se conferiren ab los síndichs del capítol fent present de que tenian també carta de avis de la mort del rey nostre senyor y que en sos llibres tenian notat que en lo dia en què se reb semblant notícia se fan los tres tochs en la tarde, pasant recado a las comunitats religiosas a fi de que ohint los tres tochs de campanas de la catedral facian iguals tochs. Així se executà pasant recado per part del capítol y ciutat a las comunitats religiosas per semblant dilligència. Añadiren los comisionats del ajuntament que després se tractaria del funeral que acostuma fer-se en la mort del rey.

[foli 58r]

En efecte los mateixos comisionats del ajuntament se conferiren lo dia 15 janer 1789 ab los síndichs del capítol exposant que desitjavan donar compliment a la reial carta fent los funerals per lo rey senyor Carlos tercer y així que lo capítol se servís determinar lo die que no tenian sinó mil reals de velló librats per lo gasto de dit funeral que per a poder ser la funció més *lluïda*⁴¹ suplicaban que lo capítol vegés de que lo clero menor assistís sens distribució que la sacristía no cobràs la quarta de cera y que se franquejàs lo drap de vellut y demás cosas que poguesen necessitar per dita funció. Lo capítol determinà que avisaria al clero fent-li a saber lo die en què se faria lo funeral sens posar-se en lo punt de distribució, que lo funeral fos lo dia 24 que era semidoble que se los franquejaria lo vellut negre per lo túmol y demás cosas que pugan necessitar y que en punt de la quarta de cera per la sacristia per més seguretat se consultà ab lo senyor archebisbe. Se tornà de paraula esta resposta al ajuntament o a los comisionats y consultat lo punt ab lo senyor archebisbe de la quarta per la sacristia aparegué que lo capítol que tant contribueix per la sacristia podia molt bé fer cas omís, a saber, si donavan alguna cosa que lo sacristà menor ho prengué y sinó que no sen parlàs. Lo ajuntament portà 6 ciris per lo altar y 4 per los candeleros [foli 59r] però tot lo referit se'n tornà y no donaren cosa per la sacristia. Los síndichs avisaren al procurador de la confraria

41. Text afegit a la interlínia.

dient-li que lo dia 24 se feya lo funeral per lo rey Carlos tercer y que ho comunicàs a son comú. Asistiren los comensals y beneficiats y los comisionats del ajuntament entregaren distribució, ço és, per los comensals 3 sous y per los beneficiats 2 sous, 6 diners, però no obstant que en altrás ocasions semblants quant lo ajuntament podia gastar més se'ls havia donat distribució més pingüe, esta vegada passant lo boser al chor ab la dalt dita distribució per comensals y beneficiats molts no la prengueren. Se comensaren los tres tochs de campanas grosas al mitgdia del 22. Se continuaren tot lo dia 23 y lo dia 24 fins haver acabat la funció tocant tres dias las campanas grosas y la vedada.

Dit dia 24 se entrà a las set horas del matí, se digué prima y tèrcia resadas la conventual cantada, sexta y nona resadas. A dos quarts de nou comensaren las comunitats religiosas las absoltas a las quals comunitats se havia pasat recado per lo mestre de cilensi y síndich de la ciutat. Estos responsos o absoltas las cantaren las comunitats religiosas ab tota solemnitat. Se acabaren a las deu horas. A un quart de onze se comensà la misa ab tota solemnitat que cantà lo senyor infermer [foli 59v] dignitat. Lo chor en esta funció se posà com en lo tríduo. Asistí lo senyor archebisbe ab son estrado⁴² y capa de chor tot morat en sa cadira que està cerca la rexa del chor y los capitulars en sas cadiras com en lo tríduo. La misa se cantà ab la major solemnitat ab la prosa llarga estant la música en la brandilla com en la festa de Santa Thecla. Acabada la missa digué la oració fúnebre lo pare Troch, religiós de San Francesch, a qui la ciutat la havia encarregada. Acabada la oració fúnebre lo preste ab sa capa pluvial y diacas ab lo gremial baixaren del altar y se quedaren al peu de las gradas. Entretant isqueren del chor lo clero, comensant la fila lo senyor archebisbe ab los dos preheminentes un de cada chor seguidament lo capítol ab dos alas, clero y los col·legials del seminari. Lo senyor archebisbe se incorporà en lo gremial a la dreita del preste las filas estaban una a cada part del túmol. Se cantà la primera absolta solemníssima ab la música. Los demás responsos se cantaren ab molta pausa. Dos sochantres ab capa y bordó se posaren un en cada ala, després del comensal més antich. Tota la cera per esta funció fou blanca, los sis ciris del altar també foren de cera blanca. La ciutat se cuidà de dita cera que féu fer per son cerer y després se l'an tornà. Donaren candelas blancas no solament al clero major [foli 60r] y menor que estaba en lo chor, als col·legials que en comunitat assistiren, sinó també⁴³ al ajuntament, cavallers y oficials convidats per esta

42. Text suprimit perquè està repetit: "asistí lo senyor archebisbe ab son estrado".

43. Text suprimit: "per esta funció".

funció a molta gent, tant hòmens com donas, preferint la de forma se permeté que treballasen de nit en la catedral per la construcció del túmol. Se posaren banchs per a asentar-se los convidats per part del ajuntament y tot correu a gasto de dita ciutat.

Lo ajuntament donà 9 lliures als campaners que estigueren malcontents per haver fet tants tochs ab campanas grosas. A la música donaren també 9 lliures. Se isqué de la funció a un quart de una.

La tropa que eran guàrdias walonas féu sas tres descàrregas estant formada en la plasa de la catedral en part y la demás seguidament en vers la casa de hòrfans. La artilleria de la plasa també disparà a correspondència.

Igual funeral se féu per la serenísima señora la princesa de Astúrias dona Maria Antònia de Borbón en lo dia 16 de juny de 1806 per resolució capitular de 6 del mateix mes y any.

[foli 60v]

Proclamació del senyor rey don Carlos quart.

Als onze de febrer de 1789 los síndichs del capítol tingueren recado del ajuntament per a que se servíssen señalar hora per rebèrer una embaixada de dos comissionats seus. Y habent-se'ls donat la del acabar-se los oficis del matí del endemà dotse, en dit dia y hora comparegueren en la aula capitular los senyors don Carlos Morenas y don Gaspar Casas, regidors, y se feren present als síndichs que trobant-se lo ajuntament ab orde real per a fer la proclamació del senyor rey don Carlos IV, habia deliberat celebrar-la en la tarde del 22 del corrent y que en dit dia y los dos immediats hi agués lluminàries y se adornassen ab especialitat los carrers per hont debia passar la comitiva de la real proclamació. Que igualment desitjaba que en la tarde del dia 23 se cantàs ab tota solemnitat lo Te Deum en esta santa iglésia en acció de gràcias per la elevació de sa magestat al trono y que esperaba que tant lo capítol en comú com los senyors canonges en particular cooperarian al major lustre de ditas funcions.

[foli 61r]

Als 13 de dit mes, habent los síndichs fet present dita embaixada al capítol, quedà resolt que lo Te Deum se cantàs ab la major solemnitat en la tarde del 23 després de completas, y que los síndichs pujaren a participar-ho a sa il·lustríssima. Que lo ajuntament cuidàs dels gastos de música, distribució del clero menor y cera com en la proclamació del senyor rey don Carlos III de que consta en deliberació capitular de 23 octubre de 1759. Que se fessen en lo frontís de la iglésia y demás paratges acostumats las lluminàries que se solen fer en semblants funcions, que ls individus del capítol procurassen cada hu en sa casa cooperar ab lluminàries y adornos al major lus-

tre de la funció y que los síndichs comunicassen als comissionats del ajuntament dita resolució y quedassen ab comissió de practicar sens report al capítol tot lo que se oferesca per las lluminàrias de la catedral y demés concernent a esta funció.

Lo ajuntament a més, convidà ab esquelas impresas a tots los indivíduos del capítol per las casas consistorials en lo dia y hora de la proclamació. Y en efecte al eixir de completas en la tarde del diumenge 22 acudiren molts capitulars com també lo senyor arquebisbe a la casa [foli 61v] del ajuntament ahont habia també alguns cavallers del país y militars, essent la major part en lo tablado preparat en las escalas de la plassa de las Cols.

Se féu en dita plassa la primera proclamació, la segona en la del Rey y la tercera en la mateixa porta de la casa de la ciutat. La funció comensà als dos quarts de quatre en que habian acudit ja a las casas consistorials lo senyor arquebisbe y los dignitats y canonges després de completas. Al acabar-se la proclamació, eran cerca las sis en que se resaren matines y cantaren laudes com los demés dias y retornant molts dels prebendats a la casa de la ciutat trobaren allí un gran concurs de caballers, militars y del país y se'ls donà un abundant refresch de aigües compostas. Lo senyor governador tenia convidadas a las senyoras y passà recado igualment a tots los capitulars, alguns dels quals acudiren a la hora del refresch y molts al eixir de la casa de la ciutat.

Habent lo senyor arquebisbe avisat que entonaria lo Te Deum y que entraria per lo portal major al acabar-se vespres del dilluns 23 (que comensaren a las dos y mitja com los demés dias), [foli 62r] isqueren a rebre-lo los que debian assistir-lo y lo acompanyaren fins al presbiteri. Allí col·locat sa il·lustríssima en son estrado, se quedaren en sa companyia los diacas de altar ab hàbits de cor, mentres que anaren a la sagristia a posar-se sas capas pluvials lo senyor infermer com a presbítero assistent y los dos canonges antiquors per falta de altres dignitats com a diacas de sòlio. Aquell revestit ab alba y estos ab sos roquets. Al tornar dits señors se anà revestint sa il·lustríssima en lo modo acostumat y entretant los diacas de altar anaren a posar-se sas dalmàticas.

Estant ja sa il·lustríssima ab sa capa, mitra y bàculo quedaren en sa imediació a un y altre costat los diacas de sòlio, después de estos los diacas de altar, y lo presbítero assistent a la part dreita de sa il·lustríssima, més enfora del diaca del altar, però ab lo taburet tirat endevant o sens fer línia ab los demés, casi girat de cara al senyor arquebisbe. Concluidas las completas pujaren del cor dos sochantres ab capas pluvials y cetros y passant sa il·lustríssima y assistents al peu de la grada inferior del altar y tenint tots ciris en sas mans se arrodillaren en dita grada y sa il·lustríssima, ajudat dels dos sochantres,

entonà lo Te Deum Laudamus proseguint lo Te Dominum confitemur tot lo clero, que [foli 62v] estava en lo cor també ab velas en sas mans. Cantà lo demás la música ab la major pausa y solemnitat. Entretant, sa il·lustríssima y assistents se'n tornaren al estrado y estigueren allí en peus fins al Te ergo quaesumus en que retornant al mitg del altar estigueren arrodillats en la grada inferior tot lo temps de cantar-se dit verset y se quedaren allí mateix fins a concluir-se lo Te Deum. Al acabar de cantar-lo la música, sa il·lustríssima cantà los versets y oracions de acció de gràcias de la beata Maria de Santa Tecla y Pro rege y concluidas, retornà a son estrado y se anà despullant y posant-se la capa magna mentres que successivament anaren a deixar sas capas lo presbítero assistent y diacas de sòlio y després sas dalmàticas los diacas de altar. Dits assistents ab hàbits de cor acompanyaren després a sa il·lustríssima fins al portal major de la iglésia. Lo ajuntament assistí ab velas y tingué molts banchs entre'l cor y presbiteri per los que habia convidat a dita funció a que acudí un extraordinari concurs de gent.

Lo ajuntament costejà tota la cera, a saber, de altar, salomons y clero. Donà a la capella de música deu lliuras, a cada comensal dos sous [foli 63r], a cada beneficiat un sou y sis diners, a cada monjo tres sous, al mestre de cerimònias tres sous, al bosser tres sous, als campaners una lliura y tot junt importà disset lliuras un sou.

En los tres dias de lluminàrias se distribuïren per la O del frontís de la iglésia vàrias estrelles de paper ab llums de oli dins. Se posaren també vàrios llums de oli y de seu y *alquitrà*⁴⁴ per las agullas y demás paratges principals del frontís y sobre tot atxas de cera al peu de la O. Com féu molt aire las atxas de cera gastaren molt y no lluïren gens, lo que podrà servir de govern en altra ocasió com també la següent nota dels gastos de las lluminàrias:

Lo obrer pagà per la cera o atxas....	116 lliures, 5 sous, 8 diners.
Donà quinse cortans oli, valor.....	18 lliures, 15 sous.
A Fontova per seu, alquitrà, paper, blens, ollas, cañas, cordas, etcètera, per compòndrer las estrelles y demás de las lluminàrias.....	51 lliures, 4 sous, 2 diners.
Al mateix per son treball.....	6 lliures.
A don Ambrosio per compòndrer las estrelles y compensar-li las distribucions perdudas.....	12 lliures, 10 sous.
	204 lliures, 14 sous, 10 diners.

Ita est. Don Fèlix Amat, canonicus secretarius.

44. Text afegit a la interlínia.

[foli 63v]

Primera oposició al magisteri de capellà després del nou pla en què se li uní la comensalia. 1789.

En la mort del mestre de capella mossèn Anton Milà, se féu comissió als síndichs y obrer per a donar en general totas las disposicions conseqüents y, particularment, per zelar la decent manutenció y enseñansa dels escolanets, formació de inventari dels papers de la capella y extenció dels edictes per la oposició de la vacant y paper de obligacions que deu firmar lo nou mestre ans de sa possessió per prevenir dubtes en lo successiu. Vide resolucions capitulars de 1789 a 20 y 23 de mars.

Extès lo edicte per los senyors comissionats y aprobat per lo capítol se passà al senyor arquebisbe suplicant-li que se servís firmar-lo si merexia sa aprobació. Y habent-li aparegut bé, lo envià firmat y està en actas o resolucions capitulars de 1789, exhíbita de número 39 a 40. Vide ditas resolucions a 6 y 13 de abril.

Així mateix, habent dits senyors comissionats formalisat lo paper de obligacions que deurà firmar y jurar lo mestre elegidor, se passà igualment al senyor arquebisbe [foli 64r] manifestant-li que'l capítol se complauria en que sa il·lustríssima lo aprobàs en escrits. Y sa il·lustríssima lo retornà ab esta aprobació al peu: "Aprobam las sobreditas obligacions ab las quals deurà conformar-se lo mestre de capella. Fra Francisco, arquebisbe de Tarragona". Dit paper original està en las mencionadas resolucions exhíbita número 43. Vide en los dias 27 abril y 4 maig.

Encara que lo capítol habia nomenat examinadors al organista y altres dos residents, prevenint que si algú dels tres se escusaba quedasen sols los altres dos, fou precís cridar examinadors de fora per haber-se escusat tots tres. Se escrigué al capítol de Lleyda y a son mestre de capella per a que aquest vingués y així mateix al de la parròquia de Santa Maria del Mar de Barcelona, y un y altre vingueren ab gust. Vide ditas resolucions a 27 abril, 4 y 27 de maig.

Los exercicis de oposicions se deixaren a la direcció dels mateixos examinadors. Y consistiren en la obra voluntària que cada hu presentà per cantar tota la capella governant-la lo compositor en la composició de un salm, lo que isqué en sort ab lo termini de 24 horas y las circumstàncias que los examinadors previngueren. En lo de un villancico ab [foli 64v] lo mateix termini y en las vàrias preguntas y exercicis que per menor se individuan en la relació dels examinadors inserta en las mateixas resolucions, exhíbita número 52.

Las oposicions se feren dins lo cor, entre lo faristol y reixa que va al presbiteri. Los senyors síndichs presidian sentats en cadiras de brassos a la part del primer cor ab sa taula y campaneta. Los exa-

minadors estaban en la altre part també ab taula y tinter, las cadiras altas del cor⁴⁵ des del faristol en avant se deixaren desocupadas per los senyors capitulars que volguessen assistir.

Acabats los concursos, los examinadors entregaren als senyors síndichs sa censura firmada y en plech clos. Lo capítol resolgué que per aquella vegada la elecció se fes per escrutini, que bastàs la pluralitat respectiva o lo tenir un dels opositors més vots que ningun dels altres, que si hi ha dos opositors ab igual número de vots quedant altres ab algun o alguns [foli 65r] vots se exclogan successivament en cada escrutini aquell⁴⁶ que'n tinga menos fins que tots los vots estigan reunits en dos o hi haja un que tinga la pluralitat respectiva. Y que *sempre y quant*⁴⁷ quedan tots los vots igualment repartits entre dos sols opositors quede elegit lo de major edat. En quant a esta última prevenció hi hagué qui dissentí prevenint que en cas de igualtat de vots fos preferit no lo de major edat sinó lo més graduat o millor conceptuat per los examinadors. Y en efecte apar més conforme que la preferència del de major edat sols tinga lloch en cas que los dos fossen reputats iguals per los examinadors, als quals és regular que deferisca molt lo capítol en un assumpto en què sos individus per lo comú no tindran instrucció suficient per formar judici comparatiu.

Acordat lo modo de la elecció se llegí la censura dels examinadors. Y encara que apareixia regular antes de passar a votar per la elecció, votar la habilitació dels opositors, per particulars motius se judicà convenient no tocar aquest punt y se passà en seguida a la elecció quedant des del primer escrutini elegit Melcior Juncà ab nou vots essent [foli 65v] sols catorse los votants. Vide resolucions de dit any a 27 maig.

Lo mestre novament elegit demanà permís per arribar a Barcelona a terminar los assumptos que habia deixat pendents oferint tornar luego. Se li concedí y se determinà que en la manutenció dels escolanets no se fes novetat fins que-l mestre tornàs y que las corresponsions que se li fan per rahó dels escolanets se li porratejen des del dia en què ell se encarregarà de sa manutenció. Vide resolucions de 29 maig y 3 juny.

Se féu comissió al senyor obrer per a que terminàs los dubtes que hi habia sobre alguns mobles de la casa del mestre de si eran del difunt o de la obra. Que fes fer los utensilis que fossen necessaris per los escolanets y que se fes inventari de tot lo que fos de la obra encarregant-se'n y firmant lo inventari lo mestre. Vide resolucions

45. Text suprimit: "se deix".

46. Text suprimit: "los".

47. Text que substitueix: "si últimament".

de 22 juny y 3 agost. Lo inventari està ab los altres pendents de la iglésia en lo calaix de la taula de la *secretaria*.⁴⁸

Ita est. Don Fèlix Amat, canonicus secretarius.

[foli 66r]

Per a dita oposició de magisteri de capella sufrí la obra los considerables gastos següents:

La impressió de edictes y villancico... 10 lliures, 10 sous.
Un propi per anar a Lleida 5 lliures, 12 sous, 6 diners.

Per la manutenció dels dos mestres examinadors se judicà que debian dar-se un duro cada dia per cada hu en las casas en què estaban y com lo mestre de Santa Maria vingué ab un escolanet de sa capella se añadí alguna cosa més.

Entre tot importà dit gasto..... 66 lliures, 10 sous.

A cada hu dels dos mestres se'ls donaren quatre dobles de quatre per gratificació y compensació dels gastos de sos viatges. Junt foren.....

240 lliures.

322 lliures, 12 sous, 6 diners.

A més de això, en la vacant y fins a venir lo nou mestre carregà la obra ab la manutenció dels escolanets y de un beneficiat de veu que fou mossèn Segura per cuidar-los e instituir-los. Y ab uns tres mesos se gastaren...222 lliures, 2 sous, 2 diners.

Se notan aqueixos gastos per a que en lo successiu se veja quant convé procurar que los examinadors sian de assí y que la vacant no sia llarga.

[foli 66v]

Copia del edicto para la oposición del magisterio de capilla. 1789.

Nos el arzobispo y cabildo de la santa metropolitana yglesia de Tarragona primada de las Españas.

Hacemos saber que en esta yglesia esta vacante el magisterio de capilla por muerte de don Antonio Milà su último obtentor, cuyo empleo debe darse por concurso y oposición. Por tanto los que quisieran oponerse deberán presentarse por si o por su legítimo apoderado delante nuestro secretario dentro treinta días que se contarán desde el día de la fecha de esta edicto en adelante para firmar oposición.

48. Text que substitueix: "sagristia".

En seguida serán examinadas de composición dándoles un punto que trabajarán dentro veinte y quatro oras y lo entregarán a los juezes por nos nombrados y después dentro el mismo término pondrán en música plena un villancico a su arbitrio. Serán también examinados de canto llano, facistol y demás relativo al oficio de maestro de capilla y se darà al que jurgaremos más hábil, de mayor utilidad y lustre para nuestra yglesia. Este empleo tiene una ración o comensalía aplicada por la nueva planta formalizada el año 1768 con real aprovación. A más de los emolumentos de la mencionada ración que los lograrà como los demás racioneros y de las 54 libras que tiene aplicadas por la misma nueva planta, gosará también otros provechos como su antecesor, con el cargo de enseñar y mantener en su casa que le da el cabildo para su habitación quatro infantillos con la decencia que corresponde y lo han executado los demás maestros de esta yglesia pero no tendrá obligación [foli 67r] de vestirlos. Ygualmente será de su obligación enseñar a los demás muchachos que se le presenten aprobados por el señor obrero.

Se advierte que a los concurrentes se les leerán las obligaciones por menor y jurarán observarlas antes de firmar oposición. No se darà viático a los opositores.

Tarragona, 15 abril de 1789.

Fra Francisco, arzobispo de Tarragona, don Rafael Vila, canónigo síndico, don Joseph Ruiz de Castilla, canónigo síndico, don Félix Amat, canónigo secretario.

Edicto para el concurso al magisterio de capilla de la santa yglesia de Tarragona con término de treinta días.

Nota 1.

Aquella expressió, un villancico a su arbitrio, podrà altra vegada variarse per a que se entenga que lo villancico ha de ser lo que determinian y ab las circunstàncias que determinian los examinadors.

Nota 2.

Tal vegada serà convenient que el capítol se resèrvia la facultat de suspèndrer la elecció si ningú dels opositors lo satisfà cumplidament.

[foli 67v]

Obligacions del mestre de capella a més de las que estan expresadas en lo edicte acordadas en la junta capitular celebrada lo die 27 abril 1789.

Primo. Deurà donar llisó de solfa als infantillos dos vegadas cada dia enseñant-los la doctrina christiana y cuydar que freqüentian los sacraments y que sàpian de llegir y escriürer.

2.- Deurà estar subjecte en lo tocant a la capella al director de ella que és lo senyor obrer o aquell senyor canonge o canonges que

depútia lo yl·lustre capítol, no podent-se ausentar de la ciutat ni permétrer que·ls escolans se ausèntian sens permís de dit senyor director.

3.- Deurà assistir sempre que dit director lo demània per alguna prova o altra cosa de música que aparega convenient a dit director.

4.- Deurà compòndrer cada any alhomenos dos lamentacions per la Semana Santa, dos villancicos per Corpus, tres responsoris per Nadal, un o dos responsoris per las matines de Santa Thecla, algunas salves, villancicos, motets y demás cosas que entre any se acostuma cantar en nostra metropolitana yglésia y serà present del modo que ho era son antecesor.

5.- Deurà deixar a la yglésia tots los papers de solfa que componga durant son magisteri, y així ma-[foli 68r]-teix deurà custodiar y donar compte de tots papers de solfa que se li entregaran per inventari en son ingrés.

6.- Deurà invigilar sobre la aplicació dels músichs y avisar al senyor obrer en cas de negligència de algun de ells y demás que puga destorvar lo desempeño y progresos de la capella.

No podrà dit mestre de capella ni sol ni ab los demás músichs pujar los salaris de las funcions de dintre ni fora de nostra yglésia.

30 de abril 1789.

Aprobam las sobreditas obligaciones ab las quals deurà conformar-se lo mestre de capella.

Fra Francisco, archebisbe de Tarragona.

Concorda ab lo original.

Don Fèlix Amat, canonicus secretarius.

[foli 68v]

Modo y forma en què se feren las oposicions del magisteri de capella de la yglésia catedral y primada de las Españas. 1789.

Tarragona.

Dia 18 de maig de 1789 se comensaren las oposicions cantant cada un dels opositors una obra voluntària llerin-se-la ells mateixos.

Dia 19 se'ls féu las preguntas següents:

- Què cosa és música.
- De quantas maneras és la música.
- Quants són los moviments en la música.
- Qual és lo moviment recte qual és lo contrari y qual és lo oblico.
- Quants termes té la música.
- Què cosa és compàs.
- Perquè las obres de música no acaban en sexta de la veu grave.
- Què cosa és contrapunt.

- Perquè la tercera se pot donar de qualsevol manera y la quinta y octava no?
- Què cosa és pas.
- Què cosa és lligadura.
- Quinas circumstàncies deu tenir la lligadura per estar ben executada.

[foli 69r]

Después se'ls féu cantar un reponsori declarant quin tó és.

Se'ls féu fer los contrapunts de un, de quatre, de nou ab alguna lligadura o clàusula lo semicopat de u, o de breus al alsar lo de mínimas semicopadas.

Una clàusula a tres veus señalant una ab la mà y la altra la cantarà.

Se'ls féu fer las fugas en unisonus y en segona. Tot asò se féu sobre unas notas de cant pla que señalaren los examinadors en un llibre de cor.

Después se tragué per sort un psalm lo que compongueren ab lo temps de 24 hores ab las circumstàncies que disposaren los examinadors.

Dia 22 se'ls féu las preguntas següents:

- Què cosa és cant pla.
- Què cosa és cant de orgue.
- Quants són los tons.
- Com se divideixen.
- Quans són los diapasons.
- Perquè essent 8 los tons no són més que 7 los diapasons.
- Què cosa és clau.
- Què cosa és síncopa.

Se'ls féu compòndrer un introhit quarto tono perfet en lo psalm corresponent y Gloria patri, etcètera.

- En que se diferencian los càntich dels psalms.

[foli 69v]

Se'ls féu fer sobre unas notas de cant pla cantant-lo lo tible, los contrapunts de dos, de quatre, de 8, lo sexqui altre de nou y lo de breus.

Las fugas en unisonus y en segona.

Una clàusula a tres sobre un baix señalant una veu en la mà y cantant altra.

Después de aquest exercici se'ls donà la poesia de un villancico per compòndrer y copiar-lo en lo termini de 24 horas.

En lo discurs de aquestos exercicis se'ls donà un pas en quantitat, qualitat y nom y altre en quantitat y nom, donant 7 minuts de temps en cada pas. Se donà fi en estas oposicions cantant las obras que compongueren en 24 horas, un dia los psalms y altre los villancicos.

[foli 70r]

Cumplido o visita al senyor governador quant arriba a esta ciutat

Quant lo senyor governador arriba a esta ciutat los senyors síndichs li fan de part del molt yl·lustre capítol la primera visita en esta forma:

Primerament envian lo mestre de silenci dient-li que de part dels senyors síndichs suplica que se servesca donar hora per a visitar-lo y complimentar-lo en nom de la yglésia. Donada la hora si la casa ahon està lo governador és distant de la yglésia los senyors síndichs prenen dos cotxes, un en què van ells y altre en què van quatre capellans, a saber, quatre monjos, o de dos monjos y dos altres oficials de la yglésia com dos semmaners o un semmaner y lo bosser de las comunas distribuciones. Però si la casa en què habita dit governador està molt [foli 70v] cerca de la yglésia (a coneixement de dits senyors síndichs) se observa esta formalitat: precehits del viader y masser vestits de offici ixen los senyors síndichs per la porta major anant detràs los quatre capellans dalt dits y se encaminan a la casa del governador. Arribats, fan sos cumpliments sobre péndrer la porta o de la sala o salas y presa per dits senyors síndichs la porta y asiento. Lo síndich antiquor en nom de la yglésia li dóna la benvinguda, li ofereix la yglésia y sas facultats. Lo molt que lo capítol ha corregit en tot temps ab armonia ab los governadors y que respecte que en esta yglésia lo governador no se posà en lo banch dels regidors si algun dia solemne o de funció especial gusta de assistir se li donarà lloch en lo chor y en la barandilla ahont se asentan los capitulars per a ohir lo sermó. Y en quant als sermons de Quaresma podrà, si gusta, assistir tots los dias en la mateixa brandilla ab los señors [foli 71r] capitulars, en lo lloch después del canonge antiquor. Lo mateix lloch se li donarà en lo chor. Fet assò los senyors síndichs se'n tornan a la seu ab la mateixa formalitat. Vide foli 54.

[foli 72r]

Arribo del agua en Tarragona.

La antigua present ciutat de Tarragona demostra molts vestigis de sa antigüedat y grandesa, y haver estat throno dels emperadors romans y entre altras de sas antigüedats y grandesas que diffusament constan en molts llibres se descubrí lo famós conducto dels romans⁴⁹

49. Text anotat al marge: "El arquitecto Juan Antonio Rovira declara que halló muchas obras de griegos y fenicios en el aqueducto y recomposiciones de tiempo posterior a la dominación de los romanos en España".

que des del Pont de Armentera conduïan las ayguas dintre la present ciutat. Havent entrat a ocupar la silla arqueiepiscopal lo il·lustríssim señor don Joachim de Santiyán y Valdivielso en lo any 1779, bisbe que fou antes de la Seu de Urgell y ans canonge lectoral de Astorga *mestre escuela de Tuy y deán*⁵⁰ de la santa yglésia de Lugo, persona molt docta y de un esperit magnànim després de haver obrat la causa de la hermita de Nostra Señora del Llorito ab la gran plassa y jardí baix la mateixa plassa en la montaña y després de haver fet construir lo paseig que circueix ab una magnífica carretera la ciutat y fet replanar la gran plasa de devant lo convent de la Mercè en què expendí moltes mils lliuras, empenqué después restaurar lo antich conducto dels romans per a abastar de aygüas esta ciutat y judicant que així podia felicitarla ab fàbricas y demés manufacturas que augmentan lo comers y progresos de un poble y ab realitat féu formar [foli 72v] los plans y tinguda la real aprobació comensà aquella gran obra en lo any 1782 que apareixia imposible que pogués completar-se per lo molt costosa y moltes dificultats que devian venser-se per rahó dels tràmits del conducto, ocupats y empleats en differents possessions. Y per lo principi de la obra pensà treballar minas en lo paratge dit lo Hospitalet cerca las vilas de Vallmoll y de Valls, terreno de aygüas, y per ahont pasava antiguament dit conducto y adelantant la obra ab minas surtí lo effecte de trobar-se aygüas no apareixent necessari arribar al Pont de Armentera ahorrant-se en esto crescudas sumas y evitant tocar las aygüas als que vuy las usan de dit Pont de Armentera. Vist ja per sa il·lustríssima que des de aquell paratge del Hospitalet podia tràurer-se bastant aygua féu des de luego posar mà a la obra per la reedificació del conducto romà havent estat precis per sas ruinas fer-se casi tot nou gastant crescudas sumas. Com que havent arribat dita nova construcció de conducto fins al pla de demunt Vallmoll en la part dita lo Pontarró constava ja més de quaranta mil lliuras. Morí en lo juliol de 1783 dit señor arquebisbe Santiyán ab gran sentiment de la ciutat y arquebisbat ab sols tres dias de enfermedat y com antes de sa mort havia manifestat a la cort que tenia un depòsit per la obra de dit conducto se trobà dit depòsit que era de quaranta sinch mil lliuras las quals disposà [foli 73r] la cort que se gastasen per medi de alguns yndivíduos de esta santa yglésia com se gastaren durant la sede vacant en la continuació de dit conducto romà y gastadas aquellas encara se libraren de la vacant algunas mils lliuras y ab totas ditas mils lliuras solament dit conducto arribà sa construcció fins pasat lo poble de la Secuyta cerca del terme de al Catllar. Entrà en est intermedi y en lo any 1785 a ocupar esta

50. Text anotat al marge.

silla arqueiepiscopal lo il·lustríssim senyor don fra Francisco Armañà, bisbe de Lugo, natural de la vila de Vilanova y Geltrú en lo present Principat y des de luego disposà de sas rendas la continuació de dit conducto manifestant grans desitgs de que logràs esta ciutat lo remey de la aygua y sas felicitats en fàbricas y demás que pogués progresar-la y havent arribat lo conducto predit en lo terme de la present ciutat en la part dita lo Mas d'en Granell ab motiu de haver ja gastat molt y trobar-se molt empeñat y vevent que la restant part de dit conducto en aquest terme de Tarragona havia de costar molt y lo entrar-la dins ciutat majorment atesa sa actual situació (molt different de quant los romans la posehian) y que tot lo predit havia de retardar lo lograr la ciutat, a lo menos poder usar de dita aygua per a vèurer perquè (cosa que ja may potser se havia experimentat) quedaren en lo present any 1786 exaustas todas las cisternas de Tarragona de aigua havent estat casi dos anys sens fer pluja forta per cisternas y vevent que los pobres [foli 73v] havian de anar lluny a buscar la aygua ab molta pena per a vèurer determinà sa il·lustríssima buscar medi com arribar dita aygua a las immediacions de la ciutat y per esto (mediant la activitat, pasto y vigilància del señor don Joseph Francisco de Vilallonga, dignitat vuy de hospitaler, y ans canonge de esta santa iglésia al qual sa il·lustríssima tenia confiada la prosperitat y cuydado en dita obra y que realment empleava aquell señor dignitari molts dias ab frets y sols en la vigilància de la obra) resolgué que se limpiàs lo restant del conducto antich renovant-se lo solo y ahont se necessitàs, que se posasen canals de fusta y ab esto logrà sa il·lustríssima completar-se sos desitgs de que esta ciutat logràs la aygua de aquell conducto per a béurer y anciosa sa mà benèfica doblà los operaris en aquella maniobra en lo corrent mes de agost y havent fet posar unas picas ab canellas en lo pla del detrás de palàcio immediat a las fortificacions en lo pla dit la viña de Francisco Bosquets dit caballera immediata al passeig o caretera (que és ahont més aprop podia interinament dirigir-se dita aygua) en lo dia 25 de dit mes de agost cerca las set horas de la tarde arribà dita aygua a ditas picas rajant abundantment las quatre canals de ferro y una canal de pedra que hi havia al costat y sa il·lustríssima ple de contento anava acompanyant la aygua per lo rech interino des de la torre dita de la Oliva fins baix a rajar [foli 74r] en las picas y havent donat la benedició al poble que estava allí ab esta espectància tant desitjada y no vista en Tarragona des del temps dels romans se'n entrà al cotxe y se retirà a palàcio.

Lo dia 27 de dit mes de agost a la tarde en acció de gràcias al Altíssim per tant singular favor després de completas se cantà lo Te Deum en esta santa yglésia que entonà lo señor arquebisbe y en son ritual se observà lo mateix que se practicà en lo Te Deum

de que consta al llibre de Rebus Gestis del any 1734, foli 1, se il·luminà la yglésia en los salomons y reixa del chor y se repicaren las campanas mentres se cantà lo Te Deum. Asistí lo ajuntament en son lloch també lo senyor governador que estigué en un banch privat ab molt concurs de la noblesa y demás gent de la ciutat. En la tarde sa il·lustríssima passà a benehir la aigua de la font y acabada la benedicció se obriren concerts de música y se dispararen molts tirs de artilleria. Asistian balls y sobre tot, grans concurs del poble ab grans vivas y jubilos de alegria. En lo paratge demunt dita font se posà un quadro molt gran ab las effigias dels señors arquebisbe Santiyán y Armañà significant lo primer que donava la aygua y lo segon que la arribava a la ciutat y arrodillat un regidor ab insígnia que la rebia y al detrás [foli 74v] representadas lo clero secular y regular y demás de la ciutat que anavan a buscar aygua y sobre la effigie de nostre señor rey Carlos tercer que Déu guarde. Lo señor permetia que acabia de construhir-se lo conducto fins dintre la ciutat y dónia salut al señor il·lustríssim per a vèurer del tot completada la obra.

Anton Aloy, notari y secretari del molt il·lustre capítol.

Las guerras con los francés impidieron la continuación de esta obra a pesar de los deseos del ilustrísimo señor Armañà, pues tubo que dar donativos muy quantiosos y demás destruyeron los enemigos la real fábrica de fundición de la muga donde se construían los cañones para el aqueducto. Hecha la paz en julio de 1795 se emprendió de nuevo esta grande obra en abril de 1796 por el plano y baxo la dirección del architecto Juan Antonio Rovira, hijo de esta ciudad, que fue quien inspiró al señor Santiyán este pensamiento y quien trabajó la obra desde el principio. En febrero de 1797 estaban concluidos los pilares y se comensaron las vueltas de los arcos el dia 13 de dicho mes. Véase folio 97.

[foli 75r]

Rogativas per pluja.

En sol·licitut de estas rogativas solia lo ajuntament enviar comissionats al capítol o a sos síndichs per tractar lo fahedor. En efecte, en 1788 los envià com consta en las resolucions capitulars de dit any en los dias 18, 22 y 29 de febrer y 24 de mars.

Aquest any 1789 lo ajuntament féu la novetat de no enviar comissionats sinó un ofici que se féu present y se llegí en lo capítol de 6 de mars. Se tingué present que en punt de rogativas poden oferir-se variar dificultats fàcils determinar de boca a boca entre comissionats y que poden tenir llargas resultas, si se ventilan en escrits. Ab tot, lo capítol no judicà convenient entrar en un empeño per una mera

formalitat y resolgué responder que se comensarian des del endemà las rogativas, no obstant de no haber vingut la sol·licitut en lo modo acostumat. Vide resolucions de dit any als 6 de mars.

[foli 75v]

Rogativas per lo felís part de la reyna

Als 25 de maig de 1789 habent-se rebut carta reial ab lo avís de que la reina nostra senhora estava pròxima a entrar al novè mes de son prenyat y lo encàrrech de fer las rogativas acostumadas. Se resolgué que las diàrias comensassen luego y que los senyors síndichs se conferissen ab sa il·lustríssima per acordar lo die en què se cantaria la missa ab exposició del Sagrament y que en conseqüència donassen al ajuntament lo avís regular.

Los senyors síndichs se conferiren ab sa il·lustríssima y unànimes judicaren que'l dia més proporcionat seria la segona festa o dilluns de Pasqua de pentecostés. En conseqüència lo mateix dia 25 se passà avís al ajuntament.

Des del dia 26 se digueren diàriament las lletanias en lo cor y arribat lo dilluns primer de juny se exposà lo Santíssim Sagrament al comensar tèrcia more solito, acabada nona se cantaren las lletanias en lo presbiteri y després se reservà tras lo altar major.

[foli 76r]

Acció de gràcias per los felís part de la reyna

Als 20 de juliol del 1789 rebuda carta de sa magestat ab lo avís del part de la reyna y encàrrech de accions de gràcias, lo capítol resolgué que se cantàs lo Te Deum ab la solemnitat acostumada. Y encara que sol cantar-se en la festa primera després de rebut lo avís com aleshores era la de Sant Jaume en què se cantà lo Te Deum en esta iglésia tots los anys aparegué més conforme cantar-lo per acció de gràcias lo endemà die 26. Los síndichs se conferiren ab sa il·lustríssima per saber si hi tenia reparo y habent-li aparegut bé se cantà en dit die 26.

És de notar que en lo mateix dia 20, luego de haber-se conferit los síndichs ab sa il·lustríssima se passà al ajuntament lo ofici acostumat (vide la cartera de dit dia y any). No obstant lo die 23 se rebé del ajuntament un ofici ab fecha del 21 en què daba notícia de la reial carta que habia rebut sobre lo mateix sens dar-se per entès del ofici que li habia passat lo capítol, ans bé demanant que se'l avisàs per lo die en què se [foli 76v] cantàs lo Te Deum. Bé se conegué que podia lo ajuntament suposar que sa carta se habia resolt en acuerdo anterior al recibo de la del capítol. Però habent tingut altres acuer-

dos en los dias que mediaren fins al 26 no avisaren lo recibo del ofici del capítol quedant aquest ab la incertitut de si-l habian rebut. No apareixent regular aqueixa conducta del ajuntament y habent ja succehit en 1783 un lance semblant. Se resolgué que quant vingués alguna funció que fàssia lo capítol y convidia al ajuntament se tinga present lo succehit per a dar-se alguna insinuació y procurar que no haja de quedar lo capítol ab la incertitut de si son convit u ofici ha arribat al ajuntament. Vide resolucions de 1789, die 20, 23 y 27 juliol.

[foli 77r]

Viàtich de canonge o dignitat.

Quant se porta lo viàtich a un canonge o dignitat se toca alhomenos mitja hora ab pausa y al eixir se venta la campana de pabordes que és la mateixa que se toca quant se pren possessió de algun canonge o dignitat. Lo prior o en falta del prior lo dignitat que té canonicat lo qual després de la nova planta sols és y pot ser lo ardiaca major porta sa Magestat, y en ausència del ardiaca major lo canonge més antich. Si lo prior o ardiaca major portan sa Magestat lo canonge més antich porta la vera creu. Si lo canonge més antich porta sa Magestat, lo que se segueix en antiguetat la porta vestit ab alba y pluvial. Si lo señor arquebisbe asisteix ab hàbits de chor va detràs ab vela en la mà y lo acompanyan los dos més preheminentes també ab hàbits de chor y ab velas en las mans com en la profesons de Minerba. Però si asisteix ab manteletas no-l acompanya algú de la funció, que vaja ab hàbits de chor sinó que si hi ha algun canonge o dignitat que asistesca a la casa ab manteu se posa al costat de sa il-lustríssima al regresar lo viàtich des de la casa a la yglésia y sinó lo acompanya sa família. [foli 77v] En lo any 1786, als 17 desembre se viaticà lo canonge don Francisco Nolla y asistí lo señor arquebisbe don fra Francisco Armaña ab hàbits de chor y se féu del modo dalt dit. Féu anar quatre de sos patges ab atxas com en la professó de Corpus y donà sa il-lustríssima la benedicció ab lo copon o globo al últim de la funció com ho fa en las profesons de Minerva ab la custòdia. Si se sap y hi ha proporció los síndichs fan pasar un monjo al chor avisant al clero major y menor de la hora. Lo viàtich ix del altar major y per la porta gran o major de la yglésia, y se'n torna per lo mateix camí. Va ab la música y molta solemnitat.

[foli 78r]

Necessitat pública de dit any.

Lo hibern de 1788 a 1789 fou molt miserable en lo camp de Tarragona com en tot Cataluña y casi tot España per haber estat pèssima la cullita de tots grans y escassejar los estrangers, pues també

altres regnes, especialment en Fransa, la misèria fou gran. Aixís los preus dels grans eran excessius, habent arribat lo blat a 30 pessetas la quartera y habent-se venut seguidament a 9 lliures.

Acudiren alguns pobles a sol·licitar limosnas del capítol. Encara que se hauria desitjat socórrer-los però no se trobà exemplar de que may los pobles haguessen demanat ni se'ls agués donat en urgèncias generals. Se veu clar que si se daba a alguns se hauria de dar a tots aquells de qui lo capítol percebeix delmes o per la mensa o per administracions de la iglésia. Se veu que era impossible donar a tots algun socorro corresponent als clamors dels pobles o a lo que estaban donant lo senyor arquebisbe y monastir de la cartuxa y se feren algunas otras reflexions que [foli 78v] també retreyan de dar en nom del capítol limosna als pobles que la sol·licitaban.

Al mateix temps eran també grans los clamors dels pobres de la ciutat, majorment habent-se anyadit als pescadors lo no tràurer peix en las primeras semanas de Quaresma y als pagesos la falta de jornals, especialment alguns dias que ploqué. Los clamors dels pobres y los recels de la falta de blat feyan desitjar que se juntassen los principals vehins per a providenciar a gastos y ab acuerdo de tots lo que fos convenient y lo senyor governador disposà a est fi una junta general de ciutat. Pues encara que se sabé que lo senyor arquebisbe habia pres providèncias eficaces per assegurar que'l blat no faltàs, ab tot se comprenia precís procurar nous medis de socórrer los pobres o bé facilitant jornals en alguna obra pública o fent una olla comuna per las necessitats.

En estas circumstàncias se tractà en capítol de lo que debia practicar. Y encara que se conegué que per medi de la junta de ciutat res se faria, ab tot se compregué també que si lo capítol no feya alguna demostració molts li darian la culpa de la inacció que tal [foli 79r] vegada ells mateixos causarian. Per lo que se resolgué oferir per des de luego cinc centas lliuras en nom, no del capítol, sinó dels canonges en particular, en socorro de las urgèncias actuals comissionant a dos per a que las distribuissen com los aparegués unint-se si volian ab los vehins de la ciutat que tractaban de juntar-se al mateix fi, majorment, si emprenian alguna obra útil en què pogués donar-se jornal als pobres dels llochs de fora que no'n trobaban. Vide resolucions de 9 y 20 mars.

Sucché lo que sempre habíam pensat. Luego que'ls comissionats de capítol se presentaren al senyor arquebisbe y senyor governador y ab això correngué la veu de que tenian promptes 500 lliures per destinar a aquella obra pública o altre medi de socorro que's judicàs convenient. No faltaba sinó que'ls particulars acomodats apromtassen o diguessen lo que volian apromtar, y ab això quedà encallat tot lo que's projectaba en nom dels vehins acomodats en general.

Però no per això deixaren de ser socorreguts los pobres. Lo senyor arquebisbe per medi del senyor ministre de marina y dels patrons dels arts assegurà una limosna que bastàs a sa precisa subsistència a tots los pescadors pobres per los dias que no poguessen [foli 79v] pescar o no traguessen peix, y ab això se'ls prohibí lo acaptar. Donà jornal a més de cent pagesos de la ciutat y pobles immediats al conducto per a fer marges y continuar la mina. Per medi dels parroquials socorregué a las famílias necessitadas de pagesos y menestrals habent fet fer una crida per a que acudissen a ells tots los que-s trobassen en urgent necessitat. Molts propietaris feren fer marges y obras no urgents per ocupar o dar jornals als pobres pagesos. Alguns seculars acomodats y molts eclesiàstichs distribuïren grans quantitats en limosnas. Y en fi per a disminuir quant se pogués lo número de las limosnas dadas a aquells que may ne faltan que aparentan necessitat sens tenir-la o la ponderan major de la que és. Se tractà de formar una junta de caritat semblant a las que hi ha en altres pobles, y per evitar dilacions lo senyor arquebisbe de acuerdo ab lo senyor governador la formà com a comissió o part de la Societat de Amigos del País. Los indivíduos de esta junta se distribuïren la ciutat per barris informant-se cada hu ab escrupulositat de las necessitats del barri que tenia a son càrrech y en conseqüència las [foli 80r] limosnas que sa il·lustríssima per medi dels parroquials y las de alguns particulars se distribuïren ab major acert.

Aumentaba la aflicció general en aquella Quaresma la extraordinària sequedat que feya desconfiar enterament de la cullita, però quant ja apareixia perduda Nostre Senyor donà una pluja sumament suau y copiosa y los sembrats com si resuscitassen anaren refent-se fins a donar una cullita regular de gra.

Quant lo capítol veu que no se empendria la obra pública de què se habia parlat, resolgué que las 500 lliuras se distribuïssen per medi dels mateixos comissionats entre los pobles de que la mensa percebeix fruits ab la proporció que dits senyors judicassen convenient. Vide resolucions de 20 abril.

Y encara que avisaren als pàrrocos de la quantitat que tenian prompte per entregar per los pobres de sa parròquia, n'hi hagué alguns que no comparegueren a buscar-la. Segurament per apareixer-los una quantitat molt mòdica atesas las circumstàncias. Vide resolucions de 1 desembre.

[foli 80v]

Franquesa de vi.

En lo estiu del any 1789 lo ajuntament pretengué que per entrar vi de fora deguessen los eclesiàstichs acudir al diputat a qui

feren comissió per a que est los donàs un paper de franquesa per entrar-lo sens drets. Aixís als 27 de agost, habent acudit lo criat del senyor Vilallonga a deixar al portaler un paper firmat de son amo per franquesa de una carga de vi que no podia tardar a arribar de fora, lo portaler li digué que aquell paper lo habia de portar a casa del diputat ahont li-n darian un altre pues ell tenia orde de no deixar entrar vi sens paper del diputat.

Lo senyor Vilallonga féu saber al capítol la novedat que intentaba lo ajuntament. Los síndichs la participaren a sa il·lustríssima però se suspengueren per aleshoras las diligèncias que se anaban a fer per haber avisat lo senyor Vilallonga que al arribar lo vi al portal lo portaler lo habia deixat passar ab lo sol paper seu no obstant de lo que poch antes habia dit. Vide resolucions de dit any 27 y 31 agost.

[foli 81r]

Posteriorment, als 7 de setembre lo criat del senyor tesorer trobà la mateixa resistència en forsa de lo que se passà un ofici al ajuntament y altre als dignitats per a prevenir tota novedat en lo ús de las franquesas. Vide ditas resolucions dias 7, 14, 21 de setembre.

Lo ajuntament respengué volent justificar sa anterior providència no obstant avisà que desistia de preténdrer la diligència de acudir al diputat, però daba a enténdrer que lo paper que fins aleshores habia estat sols firmat del mateix dignitat o canonge pretenia que passàs per la cúria eclesiàstica. Vide dit ofici resolucions de 1789, exhíbida número 84.

En conseqüència se passà altre ofici al ajuntament proposant que dels dependents de capítol no se admetés ningún paper que no anàs ab lo sello del capítol. Y encara en los prebendats pareixia supèrflua tota altra formalitat habent-hi sa firma. Ab tot no tindria reparo lo capítol de anyadir-hi lo sello de la secretaria.

[foli 81v]

Vide la cartera de dit any die 7 de setembre y 9 de octubre. A aqueix últim ofici lo ajuntament no contestà pero deixà córrer las cosas com abans.

Concòrdia entre lo molt il·lustre capítol y venerable confraria de preberes de esta santa iglésia sobre antiguas disputas de esta ab la administració de las comunas distribucions.

Al mitg del sigle passat o antes, se mogueren entre lo molt il·lustre capítol y venerable confraria de preberes de esta santa iglésia vàrias disputas sobre corresponsions entre dita confraria y la administració de las comunas distribucions a las quals se seguí la suspensió dels mútuos pagos des del any 1670 poch més o menos. Moltas vegadas se habia procurat terminar per concòrdia disputas tan antiguas y

perjudicials però sempre en va fins al any 1791 en què se formalisà la concòrdia y la autorizà en acte de visita lo il·lustríssim senyor don fra Francisco Armañà.

En lo llibre de resolucions capitulars de 1790, foli 9 y 58, se trobaran los primers passos y nomenaments de comissionats, en lo mateix llibre en la exhibita de número 7 està lo primer memorial de la confraria y en la de número 105 lo primer informe del capítol.

En lo llibre de resolucions de 1791, foli 43 y 44, se parla del conveni ja firmat y se confirman o donan poders per firmar concòrdia. Lo primer paper de conveni ab lo decret de aprobació de sa il·lustríssima està en la exhibita de número 40.

En lo mateix llibre, foli 84, consta que als 21 de juny de dit any se formalisà la concòrdia y que lo senyor arquebisbe la roborà ab son decret terminant los punts que en la concòrdia se referiran a sa declaració. De la concòrdia y decret hi ha còpies en lo mateix llibre en las exhibitas de número 92 y 93 y la concòrdia està original en los manuals de la secretaria.

[foli 82r]

Rogativas per la felicitat de las armas españolas en la guerra publicada contra la França en 1793.

De orde del reial consell escrigué ab fecha de 31 mars 1793 don Manuel Antonio de Santisteban, escribano principal y secretari de sa majestat, al yl·lustre capítol que lo rey nostre senyor desitjant lo bé general de sos amats vasalls ab motiu de haver-se publicada ja solemnement la guerra a la França en conseqüència de haver-la declarada esta primerament, ordenà que se fàsian rogativas públicas en tot lo regne per a obtenir del Altíssim que protegesca las justas intensions de sa magestat y benehesca sas armas.

Llegida esta carta al capítol est acordà que los senyors síndichs se conferisen ab lo senyor archebisbe y acordasen lo convenient y havent conferenciat ab sa yl·lustríssima acordaren que des de luego se digués la collecta Pro tempore belli y en lo demás se acordà y executà lo següent. En los dias 19, 20 y 21 de abril al comensar tèrcia se exposà lo Santíssim fent los canonges de diaca y subdiaca en la missa conventual [foli 82v] y después de nona pujà lo clero al presbiteri ahont se entonà per los parroquials la lletania Lauretana y ditas las oracions corresponents per lo preste lo senyor archebisbe donà la benedicció ab la custòdia. Se reservà more solito portant lo preste lo Santíssim al sacrari tras lo altar major com se acostuma en los tres dias de carnabal.

A la tarde del diumenge que fou lo dia 21 últim dia de las rogativas se féu una professó ab lo mateix curs de la del Corpus y Santa

Thecla en la que anava primerament la congregació de la Sanch ab son Sant Christo seguidament las religions, col·legials del tridentino ab sos roquets, clero menor y capítol. Lo preste portava la vera creu anant ab diaca y subdiaca, canonges ab dalmàticas y gremial de color morat. Després anava detràs lo senyor archebisbe ab hàbits de chor acompanyat dels dos més preheminentes com se acostuma en la profesó de Minerva, pues sempre que lo preste porta la custòdia, la Santa Espina, relíquias o vera creu no deu anar lo senyor archebisbe en lo gremial perquè si hi anava deuria anar a la esquerra del preste que porta la custòdia o relíquia. Després anava lo yl·lustre ajuntament al qual havia avisat lo capítol, luego de presa la determinació ab lo senyor yl·lustríssim a fi de que dit ajuntament [foli 83r] donàs las providèncias que acostuma en semblants casos y seguidament anavan com uns vint y sinch sacerdots francesos que, amigrants de sa pàtria per los disturbis de aquella desgraciada nació, se encontravan en esta anavan a dos líneas ab molta edificació y últimament molta gent. Se canatren las lletanias majors que entonavan los parroquials avisats per lo capítol. Regresada la profesó y posat lo clero en lo presbiteri se conclogué la lletania ab las preces y oracions corresponents. Después lo senyor yl·lustríssim y capítol baixaren al chor y posats en lo lloch acostumat ohiren lo sermó que predicà lo pare fra senyor Francisco Roger, franciscano, acomodant lo assumpto a las circumstàncias presents. Est sermó per ser de rogativas extraordinàrias lo encarregaren los síndichs a diferència de quant las rogativas són per pluja que cuida la congregació de la Sanch. Per esta professó extraordinària lo capítol avisà a las comunitats religiosas per medi del mestre de silenci y al col·legi per medi del mestre de cerimònias a diferència de quant és profesó per pluja o altra necessitat regular que cuida lo ciutat però, quant se trau lo Sant Bras avisà lo capítol y ciutat per medi del mestre de silenci per part del capítol y lo síndich per part de la ciutat, que van junts a fer esta dilligència.

[foli 83v]

A la congregació de la Sanch per est cas extraordinari la avisà lo senyor archebisbe. Se tancà lo chor a fi de que las religions puguesen ocupar las cadiras altas y los congregants las baixas del chor, pues a no practicar-se esta dilligència al tornar la professó tot lo chor hauria estat ple de tota espècie de gent.

Se deu tenir present que en los tres dias en què se exposà lo Santíssim se posà tota la plata de dotse ciris en lo altar major y cremaren dos salomons.

Al tornar la professó se col·locà lo Sant Christo, se conclogueren las lletanias y se digueren los versets y oracions corresponents. Lo Sant Christo se col·locà en lo modo acostumat, ço és, en las gradas

del presbiteri ab almoadas y después de col·locat així se conclouen las lletanias y se diuhen los versets y oracions.

Seqüelas de dita guerra.

Per motiu de la mencionada guerra cessà lo comers per témer los comerciants exposar sos gèneros en los mars. De aquí se seguí que no vingueren blats estrangers y tingueren en uns preus tant als com que mai ho havíam vist los nats. Los proveïdors del exèrcit compraren en lo país y anà lo blat en esta ciutat a quinse lliuras la quartera, lo ordi a sis lliures, los favons a nou lliuras y apenas se'n trobava.

És veritat que aqueixos preus tan alts no [foli 84r] duraren sinó uns tres o quatre mercats però se mantingué lo blat a 12 lliures. Vuy que ja contam 29 de maig 1793 lo ordi novell que ja comensan a batre va a 50 reals la quartera y los favons a 8 lliures la quartera.

En mitg de esta tribulació lo senyor yl·lustríssim don fra Francisco Armañà al comensar los preus dalt dits dels grans féu y continuà a fer una limosna de pa a tots los pobres, així de esta com forasters, que són molts que acudan de las vilas cercanas de esta, gastant uns dias ab altrás vint quarteras de gra fent una mescla de ordi y blat del millor. Déu lo mantinga molts anys per benefici del gènero humà, pues ha fet dilligèncias extraordinàrias per encontrar grans per dita limosna y no li'n han faltat may.

Barcelona, la capital, féu un pa mescladís de blat, ordi, favas y moresch del qual menjàvan tota clasa de gents a excepció dels malalts y encara ab certificació de metge. En esta ciutat no se arribà en est extrem perquè sempre se vengué pa bo però a fi de que no faltàs pa en las taulas ab alguna conveniència dels pobres se féu una junta del senyor governador, regidors, un comisionat de capítol, cavallers y de totas clasas de gent acomodada y se formà ab accions de 200 lliures cada una que arribaren al número de quaranta formant un capital de 8.000 lliures y ab est fondo se comprà blat y ordi fent un pa mescladís però desent ab tota la conveniència posible sens interès algun y se vengué aquell pa en las [foli 84v] taulas públicas a compte de dita junta. Lo capítol per medi de son comisionat que fou lo doctor don Rafel Vila, canonge lectoral, hi posà deu accions que feren 2.000 lliures. La junta segona general féu deu comisionats un thesorero y un secretari. Lo thesorero fou don Joseph Anton de Castellarnau qui posà sinch accions. Lo secretari fou lo doctor Anton Aloy, notari y secretari del capítol. Estos deu comisionats tingueren sas juntas particulars per expedició de tant importantíssim negoci.

Seguida de la guerra.

La guerra del Rosselló contra los francesos continuava ab prosperitat de part de las armas españolas, pues havíam pres Colliure, Porvendre, Prats de Molló y sobre tot Bellagarde ab bastant pèrdua de gent de part dels francesos. Las cosas estaban en est estat sens

especial moviment de una part ni altre. Nostre exèrcit estava infestat de moltes malalties de modo que estava reduït a uns 13 o 14 mil hòmens quant lo die 30 abril y 1 maig 1794, los francesos ab uns 40 o més mils hòmens embestiren a nostre exèrcit que hagué de abandonar lo camp ab pèrdua de molta gent, molta artilleria, moltes provisions de boca y guerra, molts presoners y se refugià baix la fortaleza de Sant Fernando de Figueras. Arribada la notícia de esta desgràcia lo señor arquebisbe doctor don fra Francisco Armañà insinuà que seria molt del cas se fessen [foli 85r] rogativas extraordinàries per lo feliz èxit de las armas españolas en la forma següent.

Rogativas per lo feliz èxit de las armas españolas y missió dels pares⁵¹ de Sant Vicens de Paül de la vila de Reus.

Lo señor arquebisbe doctor don fra Francisco Armañà digué de paraula a don Bernardino Llopis, síndich, fes present al molt il·lustre capítol que en atenció a las malas notícias se tenen de nostre exèrcit del Rosselló que per una embestida que los francesos han fet ab molta gent, nostre exèrcit que tenia molt poca gent hàbil per las armas, ha patit grans pèrduas com dalt queda dit. En estas tristes circumstàncias apar que seria molt del cas fer unas rogativas extraordinàries en tot lo arquebisbat per a implorar lo socorro de Déu Nostre Senyor, quals rogativas deuen començar-se en la cathedral. Y per a més enfervorizar al poble y disposar-lo a una verdadera penitència farà venir la missió dels pares de Sant Vicens de Paül de la vila de Reus. Per a arreglar las rogativas de la cathedral y horas de entrada al chor desitja sa il·lustríssima que lo capítol fes comissió a alguns de sos individus per a conferenciar y arreglar ab lo senyor arquebisbe lo modo de las rogativas, horas de entrar al chor y demés connexo. Lo capítol comissionà als senyors síndichs [foli 85v] per a acordar ab sa il·lustríssima lo convenient relatiu a rogativas, missió y demés. Acordaren y se executà lo que se segueix. La missió dels senyors seminaristas de Reus començà diumenge die 18 maig 1794 al matí. La funció se feya a las quatre y mitja que consistia en una plàtica de poch més de tres quarts de hora que deya ab moció y energia lo senyor Prat, fill de Barcelona, molt jove y exemplar. Se entrava a matines a las sis del matí a fi de que los pares missionistas poguessen fer sas funcions ab sas pausas y temps corresponents.

A la tarde la missió se començava a las set horas, ço és, lo rosari rezat que deya en lo altar major lo mateix sacerdot que en los demés dies acostuma dir-lo en la capella de Nostre Senyora del

51. Text eliminat: "la missió".

Claustro. Luego començaba la doctrina lo pare Viñes, superior de la casa de la missió de la vila de Reus, que duraba com una hora ab molta claredat y solidez. Acabada esta funció los infantillos y algun altre solfista acompanyant l'orga cantaban la lletania Lauretana responent lo poble Ora pro nobis. Luego després predicava lo sermó de missió lo señor Melcior que durava una hora sobre poch més o menos. Lo concurs era extraordinari, se prengueren estas horas per la comoditat dels treballadors, singularment dels pagesos.

[foli 86r]

Los dies 23, 24 y 25 del mateix mes de maig que foren divendres, dissapte y diumenge, se feren las rogativas en esta forma. A la tèrcia se exposà lo Santíssim Sagrament que quedà exposat fins a las sis de la tarde. Se féu vetlla com per octava del Corpus, estant un dignitat o canonge, un comensal y un beneficiat per part, cantant en lo primer quart lo hymne Pange lingua, en lo segon quart se cantà lo hymne Verbum supernum, y en lo tercer lo psalm Miserere ab la oració de Sacramento y alguns advertiren que també devia dir-se la de Tempore belli.

La primera vetlla era de onze a dotze, la segona de dotze a una, la tercera de una a dos. De dos a tres hi havia música com en la octava del Corpus ab tots los instruments. Lo divendres y dissapte acabada la música se digué lo rosari rezat y seguidament lo sermó de missió que durà fins a un quart de sinch tocat. Als dos quarts de 5 se entrà a vespras que se cantaren solemnes així com, las completas, y acabadas estas pujà lo clero junt ab lo señor arquebisbe al presbyteri ahont se cantaren las lletanias majors que entonaren dos parroquials. Se digueren las oracions corresponents y lo senyor arquebisbe donà la benedicció ab la [foli 87v] custòdia y se reservà com en los dies de carnestoltas, ço és, sens professó per la seu sinó portant lo preste ab sos diacas lo Santíssim al sacrari que està detràs del altar major.

En lo diumenge que fou lo últim die de las rogativas, se entrà a vespras a dos quarts de sinch. Se digueren vespras y completas ab solemnitat. Seguidament se pujà al presbyteri, se digueren las lletanias majors y se reservà donant antes lo senyor arquebisbe la benedicció ab la custòdia com en los dias antecedents.

Acabada esta funció se digué lo rosari. Luego, després la doctrina per lo senyor Vives, se cantà la letania Lauretana y últimament lo sermó de missió com en los dies antecedents.

En los dies 12, 13 y 14 se feren plàticas per lo clero en la capella dita de Corpus Christi clausis januis ahont assistí tot lo clero y molts regulars de tots los convents als quals havia fet passar recado lo señor arquebisbe qui també assistí a estas plàticas ab sa cadira

en lo presbyteri in cornu evangelii. Y lo missionista señor Cabruja predicava assentat en sa cadira en lo mateix presbyteri in cornu epístola, predicà molt bé.

Comunió general.

Lo die 15 juny 1794 fou la comunió gener[al] [foli 88r] precedida de una plàtica de tres quarts que féu lo señor Viñes. Se donava la comunió en un mateix temps en lo altar major, en lo altar del Sagrament y en lo altar de Santa Thecla. Per insinuació del senyor arquebisbe se determinà que los hòmens combregassen en lo altar major y las donas en lo altar o capella del Sagrament y en la capella de Santa Thecla. En lo altar major y en la capella de Santa Thecla donaren la comunió dos canonges alternativament per devoció de ells mateixos sens resolució ni encàrrech del capítol. Mentras se donà la comunió tocà l'orga y los infantillos cantaren algun motet de tant en tant. A la tarde, al eixir de vespras hi hagué un rosari cantat ab tota la música y després lo predicador féu un sermó de despido exhortant als paysans a péndrer las armas y als demás a contribuir per ser guerra de religió.

Sometens contra los francesos.

En las circunstàncias de la present guerra se armà un gran número de paysans en est [foli 88v] Principat ab nom de sometens. Per lo respectiu a esta ciutat tocaren quatre llevas compostas de 53 hòmens cada una. Estas llevas elegiren quatre capitans que foren don Plàcido de Montoliu, doctor Thomàs Vives, Pere Valls, comerciant, y Bonaventura Canals. Don Plàcido de Montoliu anà ab la primera divisió al exèrcit de la Seu de Urgell, los demás capitans elegits no anaren per sos motius y en lloch de estos anaren per capitans don Bonaventura Zerezo y don Joaquim Piñol que se oferiren voluntàriament.

Benedicció de la bandera del someten.

Lo señor governador de esta plaza que era lo excel·lentíssim marquès de Roben digué al primer síndich que era del cas benehir-se la bandera del sometén que apar devia fer-se esta funció en la cathedral y que en cas la fes un senyor dignitat o canonge si lo capítol franquejaria los ornaments, monjos y demás utensilis. Esta insinuació del señor governador la proposà lo síndich en lo rotllo celebrat in choro lo die 27 juliol 1794. Lo capítol resolgué que se fes la benedicció de la bandera ab solemnitat y se franquejàs tot lo que insinuà lo señor governador. Efectivament lo die 29 lo señor infermer cantà Post nottam un missa ab música en la capella de Santa Thecla

assistit dels senyors canonges diacas de semmana. Los tres capitans dalt dits estavan assentats en un banch en lo presbyteri de dita capella. La bandera estava arrimada en la paret, en dita bandera hi havia en una part pintadas las [foli 89r] armas de la ciutat y en la altre las armas de Santa Thecla. Acabada la missa lo preste benehí dita bandera la qual tenia en sa mà dreita lo diaca mentras se féu la benedicció. Acabada esta lo diaca la donà al preste y aquest lo entregà al capità don Plàcido de Montoliu dient aquellas paraulas: “Accipe vexillum caelesti benedictione sanctificatum, etc, prout in quibusdam ritualibus”.

A la missa solemne assistiren en lo chor molts del clero major y menor gratis convidats per lo síndich primer si tenian devoció de assistir. En la benedicció se començà entonant antes la antífona Benedictus Dominus y en seguida se cantà lo psalm Benedictus Dominus Deus meus que és lo psalm 143.

Beneïda la bandera se portà a la casa de la ciutat y se col·locà en lo balcó que trau al carrer Major.⁵² A la tarde després de vespras partí lo sometén de casa la ciutat (havent fet en dita casa de la ciutat certas ceremònias) y se encaminà a la capella de Santa Thecla portant lo capità la bandera. Allí féu dit sometén oració a Santa Thecla y lo parroquial doctor Andreu Segura féu una plàtica acomodada a las circumstàncias de la funció y conclosa se'n anà lo sometén portant la bandera dit don Plàcido de Montoliu fins al pla de la cathedral y allí la entregà a son alférez. Mentras se feyan totas estas cosas se tocà a sometén, ço és, des de que dit sometén entrà a casa de la ciutat y prengué la bandera fins haver eixit al portal de fora precehint llicència dels síndichs.

[foli 89v]

Seguida de las rogativas per lo feliz èxit de la guerra contra los francesos.

Lo comandant general interino del exèrcit y Principat ab carta de 30 novembre 1794 escrigué al tinent de rey, governador interino de este plaza, ab estos termes.

“Habiendo noticias de que se ha entregado al enemigo la plaza de San Fernando exigen las críticas circunstancias en que se halla el Principado que todos los pueblos del corregimiento de su cargo estén prontos a armarse para su defensa. Y en este concepto prevengo a

52. Text anotat al marge: “Dita casa de la ciutat estava situada com diu en lo carrer Major entrant per la plasa de les Cols segona, tercera y quarta portes a la esquerra. Vui en 1859 se trova dita casa de la ciutat en lo convent que fou de Sant Domingo en la plaça de la Font”.

vuestra senyoría que lo disponga con la eficacia y zelo que pide la importancia del servicio y que nombrándose caudillos dirijan y reunan los somatenes con el ejército. Luego que el enemigo pase el río Flubià disponiendo que se provean por si del mejor modo imposible de los víveres necesarios porqué en el ejército apenas hay los precisos a la fuerza con que se halla. Hay escasez de armas y no se pueden embiar, y en este supuesto quantas se encuentren en este territorio deben servir al objeto pues según las remesas que vengan y la necesidad se proveerà de aquí con las que permitan las urgencias. Dios guarde a vuestra senyoría muchos años. Barcelona, 30 noviembre 1794. El marqués de Roben, senyor don Fernando Seidel”.

En vista de una desgràcia tan imprevista que consternà tot lo Principat pues se entregà dit castell de Figueras sens que los francesos hi tirassen una canonada y tampoch los de la plaza acordà lo senyor arquebisbe y capítol novas rogativas extraordinàrias que se feren en la forma [foli 90r] següent: en los dies 8, 9 y 10 deembre 1794 se exposà lo Santíssim al començar tèrcia y estigué exposat fins després completas. Acabadas estas pujà lo clero al presbyteri ahont se cantaren las letanias majors que entonaren dos parroquials y ditas las oracions corresponents lo senyor il·lustríssim donà la benedicció ab la custòdia y seguidament se reservà portant lo preste ab sos diacas lo Santíssim al sacrari que està tras lo altar major. Hi hagué vetlla com per la octava del Corpus y música de dos a tres que era la hora en què se entrà a vespras que tots estos tres dies se cantaren solemnes.

Continuació de las rogativas per la guerra.

També acordaren lo señor arquebisbe y capítol per medi de sos syndichs y se executà lo següent. Lo die 15 deembre del mateix any 1794 se trasladà la Verge de Misericòrdia després de tèrcia des del altar del Sant Christo al altar major fent la professó acostumada per la seu portant lo tàlem lo ajuntament a qui se havia donat avís ab ofici de 14 dels mateixos mes y any com consta de la cartera.

[foli 90v]

La tarde del mateix die pujà la comunitat dels pares dominicos ab la acostumada professó a la cathedral després de vespras portant la Mare de Déu y lo Sant Christo cantant las letanias majors. Arribats los dominicos a la cathedral feren son sermó de rogativas, cantaren son rosari y se’n tornaren a son convent continuant sas letanias. Així mateix, en los dies immediats las demás comunitats religiosas pujaren a la cathedral en la mateixa hora fent sa funció, predicant son sermó y portant a més del Sant Christo, lo Sant o Sants que acostuman en las professons de rogativas. Per estas funcions los avisà als religiosos la ciutat.

Extracció del Bras.

Lo die 21 desembre 1794, última dominica de Advent, se entrà al chor a las vuit. Se féu tota la funció de Advent, ço és, se cantà prima y tèrcia, asperges, conventual (però en esta sens sermó), sexta y nona. *Després*⁵³ se extragué lo Sant Bras de nostra patrona portant-lo des de sa capella ab professó al altar major y se cantà una missa votiva ab tota solemnitat y música en la qual predicà un pare franciscano que desempeñà bé lo encàrrech que li havia fet lo capítol per estar ausent lo magistral. Quant la ciutat insta [foli 91r] las rogativas com succeheix per pluja y se trau lo Sant Bras lo mateix ajuntament dóna y paga lo sermó. Però en estas rogativas, com fou moviment del señor arquebisbe y capítol, lo gasto de cera y caritat del sermó tot carrega sobre lo capítol. Ja de alguns anys a esta part en las rogativas per pluja, la ciutat ha escassejat molt la cera ab pretext que té molt poca dotació però contribuïa ab alguna porció, però esta vegada no contribuí ab cera alguna, però assistí dit ajuntament a la extracció del Sant Bras o en la professó ab què se portà des de sa capella al altar major en la qual portaren lo tàlem los capitulars però lo ajuntament assistí en la professó, ofici solemne y com la missa y sermó fou tant llarch començà lo ajuntament sa vetlla o oració en lo presbyteri a un quart de una y en seguida lo col·legi de advocats y notaris y després col·legis y gremis per son orde avisats per la ciutat. Se féu vetlla de mitja en mitja hora per dignitats y canonges, comensals y beneficiats more solito cantant los psalms semitonats y se deya la oració de Santa Thecla per lo més preheminent arrodillant-se en lo presbyteri.

Lo Sant Bras se col·locà in plano de la mesa del [foli 91v] altar *a la part del evangeli*⁵⁴ quedant la Verge de Misericòrdia en son lloch. No hi hagué adoració perquè may ni ha quant se trau lo Sant Bras per rogativas.

Professó.

Se entrà a vespras a dos quarts per las tres, que és la hora regular y després se féu la professó general que féu no més, que lo curs ordinari del die de Santa Thecla per ser la tarde tant curta. Per est motiu no féu lo curs llarch que acostuma fer per rogativas, que és per lo carrer de Cavallers, plaza del Pallol, baixant per davant de Sant Francesch, rambla per davant lo convent de Santa Clara, detràs las reixas, entrant per lo portal de Sant Antoni y seguint després lo curs ordinari. Per ser curt lo temps se féu la professó per lo curs ordinari com queda dit y las comunitats religiosas y seminari y demés que acostuman feren sas capellas dintre dit curs en cada una de las

53. Text anotat al marge.

54. Text anotat al marge.

quals se cantava la antífona de aquell sant y sa oració y sempre també la de Santa Thecla. Per esta professó avisaren lo mestre de silenci del capítol y lo síndich ad lites per part de la ciutat tots junts que avisaren a las comunitats religiosas y seminari. Però a la congregació de la Sanch la avisà la ciutat [foli 92r] sola. Així mateix, la ciutat sola avisà las comunitats religiosas perquè fàcian las capellas. Se donà ciri als religiosos, seminari, beneficiats y demás clero però lo tornaren al acabar la professó tenint lo capítol alguns hòmens previnguts per a recullir dits ciris. La professó se conclugué en la capella de Santa Thecla ahont se col·locà lo Sant Bras ab la mateixa cerimònia que en lo die de la festa de cada any donant lo señor arquebisbe la benedicció ab dita santa relíquia levant lo notari son acostumat acte. En la professó cantaren las letanias majors dos parroquials. Lo tern y capas eran moradas portant los bordons ab capas del mateix color dos canonges lo més antich de cada chor y dos comensals. En la missa solemne votiva que se cantà ab la música com dalt està dit, los ornaments eran vermells, ço és, casulla, dalmàticas, capas dels bordoners, etcètera. Después de esta funció se continuaren las rogatives en esta forma, ço és, la col·lecta Pro tempore belli en la missa, y en las letanias majors que se diuhen semitonadas en lo chor antes de començar matines las que entonan dos parroquials y després lo canonge bordoner diu los versets y oracions corresponents, lo que se continua fins [foli 92v] vuy die 10 janer 1795 y continuaran fins que Déu Nostre Señor tinga misericòrdia de nosaltres deslliurant-nos de esta guerra que no-s fan los francesos, la més obstinada y cruel que se haje vist.

Contribucions que ha pagat lo capítol per los gastos de la present guerra fins lo die 10 janer 1795.

Primo per la manutenció de un regiment urbà de mil hòmens per guardar esta ciutat que a sol·licitut del yl·lustríssim señor arquebisbe don fra Francisco Armañà, religiós de Sant Agustí, se formà ab aprobació del rey nostre senyor, oferí lo capítol y pagà per cada any 1.800 lliures, dich mil vuit centes lliuras. Ídem per remplazar lo exèrcit que se féu de hòmens voluntaris ab diners donà lo capítol voluntàriament 300 lliures, dich tres centas lliuras.

Ítem per la manutenció dels sometens donà també voluntàriament lo capítol 560 lliures, dich sinch centas seixanta lliuras per cada hu dels quatre mesos, ço és, agost, octubre, novembre y desembre de 1794, que juntàs las partidas de sometens solament importan 224 lliures en 1795 se pagà per lo gasto dels tercios de miquelets que se formaren durant la última campanya contra los francesos 1.640 lliures

*consta de las eixidas del sindicat de 1795*⁵⁵ que juntàs ab las partidas dalt ditas prenen suma de 434 lliures.

Ítem lo augment de [foli 93r] catastro per totas las terras y demés béns que posseheix com los demés.

Funeral per los que han mort en la guerra.

Lo il·lustríssim senyor arquebisbe ab carta de 2 de febrer de 1795 passà al molt il·lustre capítol una que rebé del nunci de sa santedat lo qual comunicà a tot lo clero secular y regular la reial voluntat de sa magestat de que en totas las iglésias del regne se celebre un aniversari solemne y se fàssian altres especials sufragis per las ànimas de tots los que han mort en la guerra actual. Lo capítol lo dia 3 acordà que se celebràs luego un aniversari solemníssim y féu comissió als síndichs per a que ab sa il·lustríssima tractassen y acordassen lo dia y lo demés que-s judicàs convenient. En conseqüència, habent preceït lo regular ofici de convit al molt il·lustríssim ajuntament y habent-se en nom del capítol convidat al governador de la plassa don Joan Cambiaso, mariscal de camp dels reals exèrcits, se celebrà lo aniversari als 14 del mateix febrer.

Se entrà al cor als dos quarts de nou, después de nona se comensà la missa que per lo senyor canonge bordoner digué lo senyor degà. La música estigué en son cor alt com sol en lo dia de Santa Tecla y cantà ab la major solemnitat. Concluida la misa hi hagué oració fúnebre que digué lo pare comendador de la Mercè y després baixant lo preste y assistents al cor cantà la música un respons molt solemne e immediatament lo clero ne cantà dos, concloent-se la funció ab lo *De profundis* resat segons costum.

[foli 93v]

Lo il·lustríssim senyor arquebisbe y lo molt il·lustre ajuntament assistiren a tota la funció com també lo senyor governador qui entrà en lo primer cor y se sentà en la segona cadira en la forma acostumada e igualment isqué a oir la oració fúnebre entre los senyors capitulars.

Continuació de la guerra ab França.

La campanya de 1794 fou molt desgraciada. La mort de dos generals en xefe al principi de la primavera fou causa de que quant arribà a la frontera lo comte de la Unió que fou nomenat després, ja los francesos estaban atacant ab vivesa nostras líneas del Boló, las que romperen y precisaren nostre exèrcit a retirar ab molta pèrdua

55. Text anotat al marge.

més ensà de Bellegarde. Esta plassa aguantà fins al setembre. Passat mitg octubre los francesos que se habian apoderat també de Coblliure romperen la línia nostra, mataren al comte de la Unió y lo exèrcit quedà del tot disperso i sas ruínas tardaren molts dias a replegar-se en Girona. En esta infeliz retirada quedaren dins de la fortalesa de Sant Fernando uns deu mil hòmens. Los enemichs la circuïren luego y antes de plantar cap bateria, lo die 27 de octubre, se'ls entregà la plassa com quedà antes dit foli 89 retro.

La consternació en què quedà tot lo Principat mogué al ajuntament de Barcelona a convidar las ciutats de cap de partit per una junta general per tractar dels medis de procurar la defensa del Principat. Aquesta ciutat de Tarragona donà sos poders al infraescribit canonge don Fèlix Amat y a don Joseph Queraltó y los pobles del partit a don Joseph Bofarull y don Pau Miró de Reus. Las juntas comensaren en als 24 desembre de 1794 y als primers de janer immediat lo nou capità general, lo excel·lentíssim senyor [foli 94r] don Joseph de Urrutia, que en la campanya antecedent habia adquirit glòria particular manifestà a la junta sos desitgs de assistir-hi y sa impossibilitat de deixar l'exèrcit y en conseqüència la convidà per Girona per lo dia 17 janer. A pesar de ser aquell hibern especialment rigorós per neus y frets se animaren tots los vocals a passar a Girona y se tingueren vàrias juntas devant de sa excel·lència. Sa proposició fou en substància que necessitava tot son exèrcit per detenir al francès que no podia disminuir-lo gens per defensar la llarga frontera de Cataluña que los sometens de la campanya antecedent habian estat poch útils atès lo gran gasto e incomodat que causaban. Que lo esforç que desitjaba fer la província debia ser de un cos de tropa ligera organizada com la del exèrcit que si la província li facilitaba per tot l'abril vint mil hòmens de semblant tropa asseguraba que'l enemich no adelantaria un pas y tenia grans confiansas de recobrar la part de Cataluña que ocupaba però sens donar-se-li vint mil hòmens no podia impedir ni las correrias contínues del enemich ni tal volta lo internar-se per paratges distants del exèrcit. En conseqüència preguntà si la província podria donar y mantenir vint mil hòmens en los termes insinuats y deixar-ne altres vint mil de retén.

Los vocals tots manifestaban grans desitgs de fer tot lo possible. Que Cataluña tenia bastanta gent per subministrar aquell número, però que las dificultats en la recluta, organisació y manutenció habian de ser moltas. Ab tot, després de vàrios discursos, projectes e ideas se resolgué que la província ab gust sofriria un doble catastro, y a més una contribució anomenada general de defensa, que no hi hagués ningun secular exempt sinó los que actualment servissen en la guerra. Que se formàs en Barcelona una junta de caixa general o tesoreria

per a rèbrer lo diner dels partits o corregiments y subministrar-lo a la tropa. Que se demanassen a sa magestat vàrias gràcias cuyo [foli 94v] productio (logrant-se totas) junt ab lo de las contribucions se calculà que bastaria per uns setse mil hòmens. Que la província se armà tota, és dir, se arreglassen compaños que demanàs lo general del exèrcit segons las urgèncias comensant per las de solters, que ditas compaños se nomenassen de miquelets, de ellas se formassen cossos semblants dels regiments ab lo nom de tèrcios de Cataluña en general y en particular cada tèrcio prengué lo nom del principal poble o ciutat de son districte. Se formà un resumen de eixa idea y se remeté per sa aprobació al rey ab una representació en què se li demanavan vàrias gràcias. Per no pèdrer temps lo senyor Urrutia a sol·licitut de la junta proposà a sa magestat per inspector general dels tèrcios al tinent general català don Joan Miquel Vives. A demés disposà sa excel·lència que los comissionats passassen luego a sos respectius districtes y ab lo governador corregidor o alcalde comensassen des de luego los allistaments, arreglassen las contribucions y admetessen quants voluntaris se presentassen. Sa magestat aprobà luego lo pla y concedí las gràcias a excepció de la principal que era de dos reals velló diaris per plassa de modo que sa magestat sols donava als miquelets las armas, pa y racions de campanya y los admetia en los hospitals del exèrcit pagant cada miquelet tres reals de velló y los officials a proporció de son sou. Lo senyor Urrutia donà luego sos ordes per setse mil hòmens demanant de cada corregiment un tèrcio de mil hòmens y formant-ne dos o tres supernumeraris en la frontera. Y encara que ab eixa providència quedavan perjudicats los corregiments de menos gent féu entèndrer que quant tingués los estats dels solters hàbils per las armas de tot lo Principat se suplirian las faltas dels tèrcios actuals y se extraurian las novas compaños que se necessitassen ab gent dels corregiments més poblats. Per lo tèrcio de aquest corregiment [foli 95r] tocaren al partit de Tarragona 550 hòmens y al de Montblanch 450. Vingueren luego tres officials del exèrcit per comandant, sargento major y ajudant major del tèrcio. Se reunian los miquelets en esta ciutat. Marxaren primer quatre compaños y després las altres sis. Lo desitg de trobar voluntaris y no haver de arribar a sorteig fou causa de que la província offerí sis reals de velló diaris a cada miquelet. En la junta expressament se habia dit que no se donàs vestuari sinó una insígnia barata, la que volgués lo general. Ab tot, per facilitar la recluta se donà vestuari.

Aqueixos gastos tant considerables y altres imprevistos. Lo faltar los dos reals diaris per plassa que sa magestat daba en Aragó. Lo produhir poch o gens las gràcias de sa magestat de que se asperaba molt, tot això fou causa de que las contribucions y demés entradas

de molt no igualaban lo gasto dels miquelets. A demés sa mages-tat deixà a la província dos milions de pessos en vales reials ab la prevenció de que la meitat se li tornà en diner efectiu. La província cambià los vales ab pèrdua de 20 o 25 per cent y quant acabada la guerra recobrava vales per la meitat del préstamo sols perdian deu o dotse. Aixís los vales causaren una pèrdua considerabilíssima y de tot resultà que foren menester quinse mesos de pago per lo servey dels miquelets que comensà en algunas compańias al primer de febrer y se acabà del tot als últims de setembre.

La ciutat de Barcelona sols convidà a las ciutats y vilas, caps de corregiment o partit però no al clero ni a la noblesa pues encara que hi habia en la junta vārios ecclesiàstichs y nobles asistian sols com a diputats de las ciutats, vilas o partits. Aixís la junta no era de província faltant-i dos estats tant principals. Per això los vocals sempre entengueren que no devia ni podia parlar-se de contribucions dels ecclesiàstichs y que sols corresponia passar una carta als senyors bisbes, capítols y prelats regulars exposant-los la urgència y los esforços [foli 95v] dels seculars per a que disposassen que'l clero contribuhís a proporció. Lo senyor Urrutia se encarregà de aqueixa sollicitut. En efecte a 28 janer 1795 passà una carta molt atenta que està en actas de dit any exhibita 13. Posteriorment, als 25 de maig passà altra impresa que està ibídem número 62. En esta se suposa encara que ab alguna obscuritat que en conseqüència de la junta de província deu señalar-se als ecclesiàstichs un deu per cent de sas rendas y alguna altra contribució equitativa per correspondrer a las dos de catastro y general de defentsa que pagan los seculars. La mateixa carta se passà a tots los señors bisbes y capítols y donà motiu a las queixas de alguns per no poder la junta dita de província posar ningún càrrech als ecclesiàstichs ni fer més que suplicar-los. Lo senyor arquebisbe convocà a las horas una junta del clero secular y regular del arquebisbat per resòldrer lo fahedor y a proposició de sa il·lustríssima unànimes prengueren las resolucions que constan en la relació que està en actas de 1795, número 79.

Lo capítol féu comissió als senyors Vila, Botines, Amat y Zaragoza per executar en lo corresponent al capítol tot lo acordat en la junta. Los comissionats no convenian per aparèixer a algú de ells que atesas totas las urgèncias y circumstāncias debia pagar la iglésia per los miquelets més de lo que se resolgué. Però prevalesqué lo dictamen de que per un any se pagassen tres mil lliuras en esta forma. 800 lliures que se suposaban entregadas ab lo que-s pagà per somatens. Pues se sabé que lo que sobrà del depòsit de somatens se aplicaba als gastos de miquelets y per un judici prudencial se calculaba que en lo sobrant de somatens interessaba lo capítol a lo

menos en 800 lliures. Las restants 2.200 lliures debian entregar-se effectivas. De ellas se resolgué que las 560 lliures se pagassen de las várias administracions de la iglésia y las [foli 96r] demás de mensa. Las administracions pagaren en la forma següent:

Administració de Morelló	72 lliures.
Cànoves	11 lliures.
Mollet.....	7 lliures.
Foguet.....	9 lliures.
Mafumet	9 lliures.
Claustro	4 lliures.
Aniversaris restaurats	34 lliures.
Quadra de Dalmau	10 lliures.
Font del Astor	14 lliures.
Quadra de Gatell	11 lliures.
Diferents fundacions.....	10 lliures.
Capellas	40 lliures.
Nolla	4 lliures.
Doscentas	8 lliures.
Tamarit	10 lliures.
Espinosa	4 lliures.
Obra y sagristia.....	200 lliures.
Canonical.....	103 lliures.
	560 lliures

Sobre lo recibo del tesorer del do gratuït del clero ocorregué alguna dificultat sobre la qual vide las actas de 1795, foli 69 y 74.

[foli 96v]

Nevada en 1796.

El día primero de marzo del 1796 amaneció nevado cerca de un palmo de grueso y continuó parte del día. La nieve era tan elada que inmediatamente se convertía en hielo y grandes tempanos en los tejados. La que arrojaba el viento contra las paredes allí quedaba pegada y elada. Murieron innumerables árboles de fruta especialmente olivos, algarrobos, naranjos y limones y toda hortaliza. Faltaron a prima todos quatro sochantres y les suplieron el señor canónigo Urquía, mosén Miquel Esplugues y el mosén Manuel Domingo. No se cantó la kalenda por estar cerrado el martirologio y la llave en poder de los sochantres. Tocó el órgano mosén Manuel Domingo por falta de entrambos organistas. No asistieron sino dos racioneros, ambos de un coro por lo que se pasó uno para cantar los responsorios o versículos de prima. Tampoco asistió el maestro de ceremonias y le suplió mosén Pablo Nolla, diaconil, que debía cantar la epístola y

la cantó el monge o mansionario mosén Josef Verdura. Las vísperas fueron antes del sermón (era Quaresma) esto es luego después de la ferial. Completas a las tres de la tarde e inmediatamente maytines para el día siguiente.

[foli 97r]

Aqueducto.

La costosa y ultimísima obra de la restauración del acueducto antiguo merece una digna memoria para perpetuar los nombres de sus autores y para tapar las bocas de los que llaman a los eclesiásticos los ociosos y los inútiles al estado. Esta insigne obra que costó tanto al erario de la república romana y que es un monumento todavía vivo de la grandeza y opulencia de Tarragona y una señal del aprecio singular en que tenían a esta ciudad los señores del mundo manifiesta que ya antes de ellos había merecido la atención de otras naciones según el parecer de los más peritos architectos, los quales hallaron muchos trazos de ella executados con la manera griega y fenicia. Y según el mismo dictamen hay también recomposiciones del tiempo de los godos. No se pretende hacer su historia ni su descripción sobre lo antiguo. Solamente se desea que la posteridad vaya informada de su restauración y que solamente a las rentas eclesiásticas y a la piedad de sus dueños debe este grande beneficio. Los bárbaros arruinaron muchas veces la ciudad de Tarragona. Consta que la quemaron dos veces, que la desolaron, que estuvo tres o más siglos desierta. Claro es que no dejarían el acueducto íntegro y que apartarían el agua los que aplicaban tanto fuego. Pero sin esto el mismo se hubiera inutilizado por sí mismo en tantos años de despoblado.

[foli 97v]

San Olaguer casi milagrosamente pudo hacer el muro de mediodía y el principio de la catedral. En lo sucesivo contentos los demás con hacer cisternas, y con el célebre pozo de la plaza de la fuente no echaban menos las fuentes de agua viva como decía un profeta. El nunca bastante bien conocido espíritu de obras grandes, el magnífico señor arzobispo don Joaquín de Santián y Valdivielso comenzó a sus expensas la restauración del acueducto año de 1781. *El primero y que más trabajó en promover este proyecto en su principio y que lo puso a esta obra con su sabiduría fue el doctor don Blas Navarro, que murió casi al mismo tiempo que el arzobispo Santián. Era natural de Aragón y vino de familiar del señor Lario que le hizo plebano de Montblanc. Movi6 a su amo a esta empresa y al ponerla por obra murió este ilustrísimo. Después instó al señor Santián e hizo el plano que copió y siguió Rovira.*⁵⁶

56. Text anotat al marge.

Son dos los acueductos que antes de la irrupción de los árabes conducían agua a Tarragona, uno del río Gaià como es de ver en sus restos de Puente Armentera, y el otro del río Francolí, llamado de los romanos el Tulcís, y por los vestigios que existen en el término del Codony se cree con fundamento que en este lugar tenía su principio.

Don Juan Antonio Robira, natural de esta ciudad y que (según él dice) movió con instancias al señor Santiyán a la recuperación del acueducto, reconoció de orden de su señoría ilustrísima la línea o curso del, desde Puente Armentera para adquirir noticia del estado en que se hallaba, comenzando esta primera diligencia en el día primero del mes de marzo de dicho año de 1781 y concluyéndola en el 28 de los mismos. Por este reconocimiento y las voces que corrieron de la intención del señor arzobispo se alarmaron los interesados en la ruina del acueducto, es a saber, los partícipes del beneficio del riego y molinos por las aguas del río Gayà y arroyo de Valmoll, y algunos de ellos se declararon abiertamente con su señoría ilustrísima quien no obstante el claro derecho de esta ciudad no quiso con la menor sospecha de perjuicio a sus otros diocesanos determinarse a la empresa antes de asegurarse de poder continuarla con toda quietud para lo qual escribió al excelentísimo señor conde de Floridablanca [foli 98r] don Josef Moñino, primer ministro y muy válido del rey Carlos tercero en 18 de julio de dicho año, a que contextó su excelencia en 28 de los mismos mes y año muy a satisfacción de los buenos deseos del señor Santiyán.

No obstante la mucha confianza que cobró su señoría ilustrísima con este apoyo, pasó a examinar personalmente si era asequible su proyecto sin perjudicar a nadie dejando intactas las aguas del Gayá y Valmoll y reemplazándolas con otras de minas que se intentaron abrir en la quadra del Hospitalet. Para esto fue el mismo ilustrísimo en el día 13 de marzo de 1782 a la hermita de dicha quadra y reconoció en el día siguiente 14 las fuentes que hay des de la casa de Torrellas hasta dicha hermita. Visto el paraje más propio para la mina y acopio de aguas, mandó en el día 16 de dichos mes y año hacer los pozos de prueba, los cuales desde luego indicaron haber mucha abundancia de agua en aquel espacioso terreno.

En el día 23 de mayo del mismo año se empezó a abrir la galería en el primer pozo de los hechos en dicha quadra que era el más inmediato a Tarragona, y al llegar al segundo pozo el día 3 de junio del mismo año, se halló ser el terreno tan feble, fofo e inconsistente que fue preciso hacer desde luego las paredes y bóveda para evitar que desmoronado el terreno llenase el vacío formado y así se continuó trabajando hasta el día primero de julio del mismo año.

Aunque se aplicaron a dicha mina sucesivamente los minadores más hábiles del campo de Tarragona, adelantaron muy poco con mucho trabajo, inutilizado éste frecuentemente por las ruinas y flogedad del terreno, que se excurría continuamente sin poderlo contener por más [foli 98v] tentativas que hicieron con inminente riesgo de sus vidas desde el citado día tres⁵⁷ de junio de 1782 hasta el 16 de agosto en que llegó una cuadrilla de los celebrados minadores de Sarrià que emprehendieron a destajo pero en vano, la continuación desistiendo de ella a pesar de sus ánimos y pericia el día 31 de los mismos mes y año. Sin embargo de tantos obstáculos volvieron poco después con las vanas esperanzas de superarlos y trabajando sin intermisión ellos y los empleados de día y de noche alternativamente tubieron por fin que abandonar la obra unos y otros retirándose a sus casas los de Sarrià el día 16 de octubre de dicho año.

Al mismo tiempo que se adelantaba tan poco en la mina de la quadra del Hospitalet se habilitaba con facilidad el aqueducto antiguo hacia Tarragona de suerte que dando cuenta de ello el señor Santiyán al conde de Floridablanca en 11 de diciembre del mismo año, según se lee en el prólogo del tomo XI del viage de España de don Antonio Pons le decía: “Había ya concluida legua y media de cauce enteramente nuevo con un puente de 150 palmos de largo, que los trabajos estaban en el antiguo aqueducto que corrían dos tejas de agua, con esperanza de mayor caudal y que conociendo la importancia de la obra, tenía depositada la cantidad necesaria para concluir-la”.

A 29 de enero de 1783 se empezó a abrir la zanja a la boca inferior de la mina de Mas Vell dirigiéndola hacia el Bogatell, en cuyo arroyo se construyó un puente de sillería, ínterin se iba lim-[foli 99r]-piando la mina que tenían los romanos desde Hospitalet a Tarragona. El día 20 de marzo se transfirió el señor arzobispo desde la granja de la Tallada al lugar de Vallmoll para continuar la visita espiritual del arzobispo, y regresando a Tarragona en 2 de julio, murió repentinamente el día 5 de julio por la tarde de dicho año de 1783. Las lágrimas de los feligreses sustituyeron el agua.

Luego se divulgó (y era cierto) que su señoría ilustrísima dejaba en depósito para continuar la obra quarenta y quatro mil ochocientas y ochenta y ocho libras de esta moneda, pero la obra estuvo detenida desde esta triste época hasta el día 30 de julio del mismo año en que vino orden del rey para que la continuasen los subcolectores de espolios y vacantes, quienes en su cumplimiento mandaron trabajar en el aqueducto que se hacía desde la mina de Mas Vell al puente de Bogatell. A principios de septiembre del mismo año confió su majes-

57. Text que substitueix: “23”.

tad por medio de don Pedro Joaquín de Murcia, comisario y colector general de espolios y vacantes, el cuidado y dirección principal de toda esta obra al muy ylustre señor don Josef Vilallonga, canónigo de esta santa primada yglesia, quien era también toda la confianza del señor Santiyán para ella desde sus principios, y el mismo colector general nombró para sus consultores a los muy ylustres señores don Fructuoso Llorens, arcediano mayor, don Francisco Ricci, canónigo doctoral, don Josef Ruix de Castilla y don Jayme Bricfeus, canónigos todos de esta santa primada yglesia, y a don Josef Queraltó y don Pablo de Cadenas, caballeros de esta ciudad.

[foli 99v]

El nuevo comisionado desde entonces hasta que el agua entró en el término de Tarragona vivió y moró cerca de la obra alojándose en casas bien incómodas contiguas a ella. Y en todo este tiempo corría con las cuentas y pagamentos mosén Pablo Aragonés, presbytero y racionero de esta santa primada yglesia, que sin ninguna recompensa *tubo también este*⁵⁸ trabajó en vida del señor Armaña⁵⁹ a los principios.

A pesar de los deseos e instancias del señor comisionado para que se habilitase el acueducto antiguo y no se gastase tanto tiempo y dinero en el nuevo ello fue que dentro de poco se consumió, no solamente todo el depósito del señor Santiyán, más también todo lo que había librado de la vacante el colector general de ellas quién instruido de ello por el mismo señor Vilallonga inmediatamente mandó hacer un reconocimiento de toda la obra hecha y de la que restaba por hacer por dos architectos del Principado los quales tasando su valor, notasen en una relación auténtica su dictamen. Así lo hicieron y de este documento resulta que desde el puente de Bogatell donde estaban los trabajos quando murió el señor Santiyán hasta la casa de Estillas quedaban hechas siete mil doscientas y veinte varas lineales de acueducto nuevo subterráneo, inclusa la mina que penetra el monte de [foli 100r] la Secuita, cuyo valor regulan en 44.623 libras, sin que pudiesen calcular y poner en cuenta las cien varas que con vallado abierto e increíble gasto se hicieron en la quadra del Hospitalet. Resulta también que restaban de hacer desde la casa de Estillas hasta la de Rafiangel (a la caída de la colina más inmediata a Tarragona) diez y siete mil ochenta y tres varas lineales cuyo coste tasan en 71.910 libras. Así mismo que restaban de hacer en Hospitalet setecientas cinquenta y quatro varas que computan ser su precio 9.742 libras. Y en quanto al de la obra para introducir el agua

58. Text que substitueix: "había tenido y este".

59. Text que substitueix: "Santiyán".

dentro de la ciudad declaran que si se hace con encañado costaría 9.519 libras, pero que llevándola por puente aqueducto en la forma que notan y delinearían ascendería a 29.516 libras. Esta relación con la extensión formal correspondiente fue remitida al colector general de espolios y vacantes en 11 de diciembre de 1784, en que de orden del muy ylustre señor comisionado Vilallonga se suspendieron todos los trabajos de la obra.

La divina providencia parece había destinado al ylustrísimo señor don fra Francisco Armañá para completar y concluir este sobervio monumento con emulación de los romanos. Este celoso arzobispo no menos magnífico que su predecesor e igualmente penetrado del sumo interés y beneficio, como de la necesidad de fuentes en su ciudad, después de haber pasado personalmente a recono-[foli 100v]-cer toda la línea del aqueducto desde Tarragona a la quadra del Hospitalet, dispuso y mandó que se continuase la obra (en 26 de julio de 1785) empezando por esta mina con vallado abierto, conforme se había executado en sede vacante. No cesó este trabajo hasta principios de noviembre por ser tiempo poco proporcionado para obras de esta naturaleza, pero se continuó entonces a la que estaba junto a la casa de Estillas, prosiguiendo el aqueducto nuevo y subterráneo hasta las tierras de Gilet de Alcatllar, contiguas a la mina antigua llamada de la Creuheta. Es de notar que si el aqueducto que hizo el señor Santiyán hasta el día 11 de diciembre de 1782 fue enteramente nuevo como lo afirma su señoría ilustrísima al conde de Floridablanca en la citada carta de esta fecha, lo fue también todo hasta aquí, a excepción del preciso paso de las minas antiguas.

Esta observación con la del impoderable gasto y desperdicio de tiempo de la excavación continua, inclinaron el ánimo del señor Armañá a hacer que examinase la obra el arquitecto de la ciudad de Barcelona don Juan Soler y Fañeca, quien después de haberlo practicado en la mayor parte, dixo a su señoría ilustrísima en un papel firmado de su mano que lo que se estaba haciendo era construir un aqueducto nuevo pero no reparar y habilitar el antiguo del qual se podría aprovechar lo que se hallase bueno y firme pues en esto se ahorraría seguramente el gasto de la excavación a lo menos este dictamen de Soler era conforme al que se dio al señor Santiyán antes [foli 101r] de comenzar la obra según significó su señoría ilustrísima, mostrando el diseño y perfil del aqueducto en su palacio de Tarragona, antes de remitirlo al conde de Floridablanca en donde se distinguían con colores diferentes las porciones de aqueducto bueno, reparable e inútil enteramente.

Desde el informe de Soler se hizo la obra según él, rehedificando la línea del aqueducto antiguo sin apartarse de ella hasta la inmediación de la casa de Rafiangel, donde finaliza su nivel, sino en

dos cortas distancias, que juntas no pasan de cien canas lineales, y en la mina que se permitió hacer nueva junto al lugar de Pallaresos a solicitud del maestro director Rovira, siendo tan rápidos los progresos desde que se tomó este medio que habiendo empezado con él a la boca inferior de la mina de Martín término de Pallaresos el día 5 de marzo de 1786, el 25 de julio de el mismo año se había hecho la referida mina nueva de 160 varas lineales (siendo la mitad en Peñafuerte) quedaban habilitadas tres de las ocho antiguas, y así mismo toda la distancia lineal de sus intermedios, de modo que en dicho día estubo y corrió el agua en el término de Tarragona por la boca inferior de la mina de Pastor que es la última de los romanos, habiéndose habilitado en este corto tiempo 2.856 canas lineales de ocho palmos, comprehendida la galería de las quatro minas en que por su obscuridad y profundidad es más entretenida y costosa la recomposición. Y continuándose de esta manera la rehedificación llegó y finalizó perfectamente el aqueducto en 19 de enero de 1788 a la caída de la colina inmediata a Tarragona [foli 101v] enfrente de la puerta del Rosario. En la inteligencia de que jamás fue interrumpido el conducto interino que mandó hacer el señor Armañá, en el espacio de quince días para ocurrir a la gran necesidad en que se hallaban los vecinos de Tarragona por falta de agua en el estío de 1786.

Quedaron pues hechas o rehedificadas por cuenta o de orden del señor arzobispo Santiyán 4.500 varas lineales de aqueducto y 25 en la mina de Hospitalet cuyo valor se regula en 349 libras, bien que se cree va incluido en él el de las obras que hizo en Loreto y en el paseo de esta ciudad. En el tiempo de la sede vacante 7.220, y se fabricaron más de cien varas en la quadra de Hospitalet donde está el manantial y origen de las aguas, cuyo importe ascendió a 54.888 libras. Últimamente de orden del ilustrísimo señor Armañá 17.047 varas y 100 canas lineales en la mina del Hospitalet han costado 85.111 libras, a saber, 13.945 de la vacante y 71.166 de su propia renta.

En esta cuenta no van comprehendidas las 1.140 libras que gastó el mismo señor Armañá en las canales de madera y puentes de lo mismo para el aqueducto interino por donde se surtió de agua la ciudad desde agosto de 1786 hasta 1797, trayéndola por dicho medio en 15 días desde tres quartos de legua de distancia en que entonces estaban los trabajos de la rehedificación, y dirigiéndola a una grande pila, etcétera (véase la relación de esto al folio 72 de este libro).

Tampoco entran en la referida cuenta las [foli 102r] 1.716 libras que costó al mismo señor Armañá el revestimiento de paredes de piedra en seco que por el otoño de 1789 se hicieron arrimadas al aqueducto para precaver el daño que sin este reparo podía recibir de las aguas plubiales y de los ganados. Ni entran las 3.433 libras

que gastó dicho señor en el mismo año alargando 130 varas más la línea de la mina del Hospitalet con el fin de ocupar y aliviar a muchos pobres miserables, ni las 2.494 libras que expendió el mismo señor en 1790 para continuar dicha mina hasta el barranco que baja de Puigpelat, ni las 605 libras que en el mismo año gastó en la recomposición de la primera mina que se hizo en el de 1782 de cuenta del señor Santiyán. Véase folio 104 vuelto.

Rogativas al papa. 1797.

A su tiempo recibió el cabildo una carta del gobernador del consistorio con inserción de otra del príncipe de la Paz y fechas en Aranjuez y Madrid en 2 y 4 de marzo en las cuales entre otras cosas, se supone que los franceses invaden los estados pontificios hasta punto de haber huido de Roma su soberano. Dispone el rey que su arzobispo de Toledo, el de Sevilla y el abad de San Yldefonso pasen a Ytalia a consolar a su señoría y ofrecerle su mediación. Quiere además que entretanto se hagan en todo el reyno rogativas secretas hasta que se vea si serán menester las públicas. Los síndicos de orden del cabildo trataron del modo de hacerlas con el señor arzobispo y salió de esta conferencia que se cantase en el coro todos los días la letanía Lauretana con la colecta correspondiente después de tercia y se dixase en todas las misas la oración por el papa, cuarta entre las diversas del fin del misal. Comenzaron estas rogativas en 13 de marzo de 1797.

[*foli 102v*]

Noticia de lo que sucedió en la yglesia de Zaragoza con un canónigo de esta de Tarragona. Año de 1797.

El señor don Josef Urquía y Roa, natural de Zaragoza, pasó a ver a su madre y hermana por dos o tres meses aquella ciudad pasada la fiesta de Santa Tecla en esta otra, y luego escribió a el señor don Francisco Botines, síndico primero, lo siguiente:

“Sepa vuestra merced como esta iglesia ha usado con la nuestra una acción que no se como la llame pues habiéndome hablado varios canónigos que fuese a residir en fuerza de la hermandad el día y víspera del Pilar, y habiéndome la mañana del dia 11 convidado el señor deán con esfuerzo y amistosamente a que lo hiciera, tanto que me dixo le tocaba a él el convidarme y que supuesto nos hablamos cara a cara le supliera el enviarme el recado que era regular. Yo le dixe que haría lo posible para ir pero entré a dudar si debía o no haberme convidado con otra formalidad lo que Arostegui también dudaba que lo consulté con él, con cuyas dudas, y el estar la víspera

del Pilar con dolor de muelas suspendí el ir al coro con pensamiento de ir al día siguiente quando a las tantas de la noche me hallo con una esquila del deán, que es el presidente del cabildo, en que me dice lo que vuestra merced leerá por la adjunta copia, pues no envié el original porque no se pierda que quando yo vaya lo entregaré al cabildo y haré una narración más exacta de lo que me ha pasado que en sustancia es lo que digo”.

Esquila del deán de Zaragoza.

“Señor don Josef Urquía, quando dixé a vuestra merced esta mañana podría acudir a nuestro coro con hábitos procedí con equivocación, creyendo había hermandad entre nuestra santa yglesia y la de Tarragona, pero me aseguran no la hay, sino con otras metropolitanas y se confirma con que habiendo estado en Tarragona nuestro hermano el canónigo Muñoz Serrano, no le hizo convite alguno aquel cabildo. Lo prevengo a vuestra merced para que deshagamos la equivocación y evitarle un chasco de que yo tendría la culpa. Ruego a Dios por vuestra merced. Zaragoza y octubre 11 de 97. Beso las manos de vuestra merced. Su servidor y capellán Juan Antonio de Larrea, deán”.

Por lo que respecta al señor Muñoz, todos esos señores o muchos saben que no tiene razón, pues sobre que le vimos de paso, pues solo estuvo horas, quando yo le enseñé la secretaría y archivo, le acompañaron los señores Posada y Ferran con los que tengo presente hablamos dando por sentada la hermandad y no sé si yo solo pero creo que todos le diximos que se le convidaría a residir si se detenía. Esta misma conversación se repitió en el paseo con dicho Muñoz, y los señores Llopis, doctoral (dudo si el señor Huyà también) y yo, de manera que no se como podía exigir el tal señor de nuestra iglesia que estando incógnito de paso en un mesón y diciendo se iba al instante que se le hiciera tal obsequio. Ello es que toda Zaragoza según dicen, les quita la razón a este cabildo y con aclamación se la da al nuestro de Tarragona, pues todos dicen han visto canónigos de Tarragona residir aquí y al contrario yo me he procurado manejar con el mayor cuidado hablando poco y guardando el lustre y privilegios de nuestra iglesia, a los que ninguna otra le iguala y se que Arostegui mostrándose agradecido a haber tenido el honor de ser nuestro individuo por defender nuestra iglesia ha tenido en este asunto algunos disgustos. En este supuesto espero que vuestra merced haga presente esta relación al ilustrísimo cabildo y si le parece [foli 103v] al señor arzobispo para que si pasa algún canónigo de esta iglesia por esa, sepa el modo con que deba manejarse, y yo deseo por si llega el caso de que aquí se me hable algo del asunto o de satisfacción se me diga el modo con que me he de manejar para mirar por el honor de nuestra yglesia. Crea vuestra merced que sin tener

yo nada que ver por ser todo cosa que me toca por mi iglesia he tenido mucho disgusto, sin embargo que no lo he manifestado. Dios guarde a vuestra merced muchos años que desea su seguidor, servidor y compañero que su mano besa, Joseph Urquía y Roa, Zaragoza 14 de octubre de 1797. Señor don Francisco Botines.”

Otra. Contextó a la favorecida de vuestra merced que recibí el pasado dando gracias por las noticias que se sirve darme y reglas que me señala atento a las que me he manejado para el lance nuevamente ocurrido sobre el consabido asunto que es como se sigue.

“Luego que el señor deán tiró la esquila que a vuestra merced en copia dirigí, se empezó a susurrar por los canónigos esta acción en que tan solo el dicho señor con algunos otros tubieron parte y consiguiientemente llegó lance de que lo tratasen en cabildo. Este que siempre ha mirado al nuestro con el mayor honor y respeto parece se sintió del desaire que en la esquila se encerraba, constando como constan varios exemplares que acreditan nuestra hermandad y deseo de evitar se rompiera un vínculo de tanto aprecio, observando en vastísimos siglos resolvió hacer conmigo en nombre de nuestra iglesia el mayor obsequioso convite con toda la posible ostensión, distinción y publicidad, para este fin me mandaron al secretario ayer día 27 a tomar día y hora para venir el cabildo a visitarme y ofrecérseme, y habiendo dado la de esta mañana a las once han verificado su embajada los señores [foli 104r] dignidad de chantre y canónigo Lisa a completa ceremonia, y con bonetes, maestro de ceremonias, secretario, varios criados, etcétera, en sus respectivos coches de manera que hasta coche de respeto han trahido para que no faltase nada de formalidad, con la que yo les he recibido y⁶⁰ obsequiado. Han me ofrecido y visitado con tal expresión, que no puede ser más, rogándome con silla alta hábitos y distribución, y en una palabra han subsanado todo quanto ha podido ocurrir en mi concepto. En este supuesto y con arreglo a lo que vuestra merced en la suya significa de que siempre que se me diese auténtica prueba de la hermandad fuera con cuidado no rehusarla y pareciéndome lo que este cabildo ha practicado hoy, ser la mayor, pues a los arzobispos no hace más, me ha parecido debía estar festivo y agasajador, como lo he hecho admitiendo la hermandad y adheriendo al partido de residir como se me ha ofrecido, y lo haré más adelante. Sé también que escribiré este cabildo al nuestro lo practicado a fin de penetrarle sus constantes deseos y manifestarle la equivocación de la tal esquila. En este concepto espero hará vuestra merced presente esta al ilustrísimo cabildo y que me significará si ha parecido bien este mi modo de partir,

60. Text suprimit: “agasajado”.

para el que he llevado (como debo) siempre por delante el honor de nuestra iglesia. Dios guarde a vuestra merced muchos años como desea su compañero y servidor que su mano besa Josph Urquía y Roa. Zaragoza, 28 de octubre de 1797. Señor don Francisco Botines.

Concuerdan con sus originales que quedan en este archivo a las que me remito. Tarragona, 20 de noviembre de 1797.

Doctor don Carlos González de Posada, canónigo secretario.

Nota. La carta de referencia del señor Urquía obra en la letra F, número 145 de este archivo. Fausto Cucurull, archivero.

Arribo del agua en el jardín de palácio.

En la tarde del jueves 29 de noviembre de este año de 1798 llegó el agua del acueducto a entrar en el jardín del palácio arzobispal que es de lo más elevado de esta ciudad y la tocó el ilustrísimo señor arzobispo Armañá. Se dispararon tiros de artillería.

A las 4 de la mañana del día 3 de diciembre del mismo año (que son los días del señor arzobispo) apareció en medio de la plaza de la seo, cerca de la escalinata, un surtidor de la agua del acueducto que la arrojaba más alta que los balcones de sus lados. Las casas se adornaron de colgaduras y enramadas, la iglesia se iluminó con más de 600 luces de cera y lámparas. Y concluido el solemne oficio del altar y coro, el señor arzobispo (que en 80 años de edad bajó a pie acompañado de la ciudad, música y bayles) vestido de pontifical entonó un Te Deum que continuó la música asistiendo la ciudad, gobernador, tribunales, oficiales de tropa, caballeros y mucho pueblo. Fenecido este acto, pasó su ylustrísima con mucho mayor acompañamiento a bendecir la nueva agua. Por la tarde formó la tropa un quadro en la referida plaza y volvieron arzobispo y gobernador a gozar de la vista de la agua deseada. Por la noche hubo illuminación y siguieron las dos siguientes variándose en muchas partes. Muchos bayles y danzas, muchos carros triunfales, cañonazos, campaneos, refrescos generales, retratos de los dos arzobispos Santiyán y Armañá, orlados de laurel y oliva, epigramas en hebreo, griego, latín, castellano y catalán, juegos de sortija, corridas de gallos, muchísimas parejas de acaballo y a pié con achas de cera encendidas, y en fin quanto puede hacer una ciudad abandonada a los trasportes de la alegría por un objeto tan deseado como interesante, todo concurrió a señalar la época de la corriente de la agua viva en Tarragona.

[foli 105r]

En 9 de diciembre de 1798 se hizo un solemne aniversario con la música de la catedral en el convento de San Francisco con oración fúnebre gran túmulo y luces, y mucha asistencia y concurso de fieles por el ánima del señor don Joaquín de Santiyán, arzobispo,

a costa de algunos vecinos de Tarragona agradecidos a su ylustrísima por el bien de la agua y otros. La noche antes se hizo un pregón combidando para este piadoso acto y llamaban al señor Santiyán padre y restaurador de Tarragona.

Exequias del papa Pío VI.

Antevíspera de Santa Tecla recibió el cabildo carta del rey encargando las honras acostumbradas a los sumos pontífices al difunto Pío sexto, muerto en Francia en 29 de agosto, y antes lo había hecho el señor arzobispo remitiéndonos copia de carta del nuncio de su santidad con el mismo encargo. Más como la fiesta y octava de nuestra santísima patrona no daban lugar a otras funciones incompatibles el cabildo determinó para esta fúnebre el día primero después de la octava que fue el martes primero de octubre de este año de 1799, avisando a la ciudad, a las comunidades regulares y al colegio, a cada una por los embaxadores acostumbrados, maestro de ceremonias, de silencio, bolsero, etcétera. El 30 de septiembre a mediodía se hicieron y en las restantes 24 horas los toques de campanas extraordinarios acostumbrados. El túmulo entre las dos rejas de coro y presbyterio constaba de tres cuerpos de elevación proporcionada, cubiertos de bayeta y terciopelo, gran número de cirios y blandones de cera blanca, encima la representación del cadáver con alba, estola, capa blanca del terno del señor Cortada, tiara y cruz de tres brazos al lado izquierdo, dos almohadas de damasco encarnado a la cabezera y una a los pies. Las órdenes regulares vinieron entre siete y nueve de la mañana del día siguiente primero de octubre a hacer las absoltas. A las nueve como todos los días se cantó prima y tercia, el oficio del día, y acabada nona a las 10 horas poco más o menos comenzó la solemne misa [foli 105v] de Réquiem que celebró el arcediano mayor don Juan María González con los diáconos canónigos don Antonio Ferrer Botines y don Buenaventura Font y toda la música de voces e instrumentos puesta sobre el coro, donde acostumbra en las mayores festividades. Acabada la misa salió la residencia por modernía a más novicios acia el altar mayor, y al llegar junto al túmulo se invirtió el orden tomando cada uno por su antigüedad lugar más cercano al presbiterio, quedando por cabeza del coro de la epístola los celebrantes y diáconos que debieran haber pasado al otro lado. Haciendo los dos coros la figura de lanzadera entre dichas dos rejas y entorno del túmulo, entonó y cantó la música desde dicho lugar una solemne absolta o responsorio, y dixo tres oraciones tras ella al preste, arcediano mayor al gremial, después de rociar y encensar el túmulo sin moverse de su lugar, como debiera en otra parte, y se concluyó con el De profundis rezado, como en todos los anniversarios a las doce o mediodía. Asistió la ciudad y el colegio más no el señor arzobispo,

aunque había mandado poner sitial, sin duda que la mañana fría y su debilidad de fuerzas en tanta edad no se lo han permitido.⁶¹

Rogativas por la elección de papa.

En 28 de septiembre de 1799 se comenzaron las rogativas encargadas por el rey para que Dios conceda luego un digno sucesor del summo pontífice Pío VI, y se ordenaron como de costumbre, esto es la letanía Lauretana en el coro después de tercia y concluir con la oración del misal para este efecto. Además se mandó decirla en todas las misas cantadas y rezadas.

[foli 107r]

Introducción del agua viva en el jardín del claustro de esta santa iglesia de Tarragona.

Habiéndose en el día 29 de noviembre de 1798 introducido en esta ciudad de Tarragona la agua por el nuevo acueducto como difusamente queda explicado en las páginas antecedentes, pensó este cabildo eclesiástico suplicar al reverendísimo señor arzobispo don fra Francisco Armañá se dignase conceder aquella porción de agua que fuese necesaria para el abasto y surtido del jardín, sacristía y demás oficinas de la iglesia para cuyo fin en los cabildos celebrados en 11 de marzo de 1799 y en 23 de junio de 1800 se comisionó con amplias facultades y sin reporte a los señores don Rafael Vila y don Joseph Antonio Font, síndicos a la sazón, a los señores don Francisco Botines, don Félix Amat y don Buenaventura Canals, obrero y todos canónigos de la referida santa iglesia, para que instruidos por medio de péroitos del agua necesaria a los indicados fines la suplicasen a nombre del cabildo al ilustrísimo señor arzobispo, comisionándolos al mismo tiempo para que en el jardín del claustro de la referida santa iglesia [foli 107v] dispusiesen y cuidasen de la construcción de un surtidor que tubiese la seriedad y magnificencia propia del lugar, procurando que no se colocasen en él estatuas ni otros adornos que no respirasen la mayor gravedad y decencia.

En 30 de junio de 1800 los referidos señores comisionados hicieron relación en cabildo expresando que según habían informado los péroitos se necesitaría una pluma y media de agua para los usos mencionados, y que habiendo ya suplicado esta gracia al señor arzobispo había concedido su ilustrísima graciosamente y con la más noble generosidad no solo la indicada pluma y media de agua sino

61. Text anotat al marge: "Se determinó en un cabildo pocos días después que el tecasio de gastos comunes pagase el carpintero y la cerería la cera".

también toda aquella cantidad que fuese menester para los propuestos destinos (más abaxo se expresa la cantidad de agua cedida por su ilustrísima y como y quando se formalizó esta concesión).

Posteriormente contruidos baxo la dirección de los señores comisionados los encañados, aqueductos, surtidos y demás necesario para la conducción y salida del agua en el jardín, colocado en el centro del claustro de la iglesia en 3 de junio de 1801, víspera de la festividad del Corpus, a los tres quartos para las quatro de la tarde, concluidas las vísperas en el coro, y antes de empezarse los maitines, hallándose en el jardín y claustro la mayor parte de la residencia, con inexplicable pozo de los expectadores, comensaron a correr y manar los cinco surtidores que acababan de construirse en el mencionado jardín, cuyo plausible espectáculo atraxo [foli 108r] en breve mucha gente de la ciudad, alborozados todos al ver beneficio tan apreciable y obra tan bien dispuesta, clamando para su finalización y remate que no pudo executarse por diferentes graves urgencias públicas ocurridas en aquella sazón.

En 2 de agosto de 1802 se firmó la donación de la agua concedida por su ilustrísima a la iglesia (cuya escritura obra en la escribanía de la mitra) y *copia auténtica de ella se halla en las exhibitas número 76 del libro de resoluciones capitulares de 1802*⁶² en el modo y forma expresado en el acuerdo capitular de 9 de agosto de 1802. La cantidad de agua donada a la iglesia y cabildo fueron tres plumas perennes ofreciendo el ilustrísimo señor arzobispo que en los días de Corpus, Asunción de la Virgen, Santa Tecla y otras festividades en que hay especial concurrencia en el claustro se daría a más de las dichas tres plumas toda aquella agua que fuese necesaria para que la arrojasen los surtidores del jardín.

Lo gastado hasta el año de 1802, inclusive en los surtidores depósito del agua, conductos y algunos reparos y arreglo para la cisterna ya antes construida importa la cantidad de ocho mil setenta y dos libras diez y seis sueldos y once dineros moneda barcelonesa.

[foli 109r]

Detención del rey en Tarragona regresando de su viaje a Barcelona.

A principios del año de 1802 comenzó a correr la voz de que sus majestades pensaban pasar aquel verano a Barcelona, y en efecto a su tiempo se publicó la jornada, y habiendo reprehendido su viage por Aragón llegaron a aquella ciudad el día 11 de septiembre. Diose luego por cierto que a la vuelta pasarían sus majestades por el

62. Text anotat al marge.

reyno de Valencia y por conseqüente por esta ciudad de Tarragona, y con este motivo el cabildo fue tomando con tiempo las providencias necesarias como se puede ver en las actas capitulares de aquellos meses. Aquí se notaran algunas especies para digna memoria de un suceso tan importante y para que puedan servir de gobierno quando ocurra algun otro caso semejante.

No tuvo el cabildo (como había sucedido algunas vezes en los siglos anteriores) ningún abiso particular de oficio de la venida de sus magestades.

Mientras estavan en Barcelona ocurrió la duda de si sería obsequio debido o importuno el embiar diputados del cabildo para besar la mano a sus magestades en Barcelona. Y con-[foli 109v]-siderados los exemplares anteriores, y las circunstancias actuales determinó con mucha prudencia el cabildo no enviar diputación alguna, y encargar al arcedianio mayor, que como otros canónigos había ido de particular a aquella ciudad, que si los demás cabildos enviavan diputaciones o por otra parte se entendiese que la falta de este obsequio había de ser notada, llamase a algunos compañeros y en nombre del cabildo diese todos los pasos de atención y de rendimiento que fuesen verdadero obsequio de sus magestades. Pero las resultas fueron no dar paso alguno en nombre del cabildo en aquella ciudad.

Las principales prevenciones que se hicieron en esta santa iglesia para el tránsito de sus magestades fueron, primo se concluíeron las fuentes del claustro y se concluíó también la reparación de dos de sus lados en que había muchas piedras en que debían mudarse. Con este motivo se quitaron los quadros o trosos de retablo viejo y los exvotos que había en sus paredes y en el lienzo de la parte del refectorio se pusieron los trozos de la ara de Augusto y un arco con letras árabes que había en el almacén del cabildo. Se blanquearon también o dieron de color de piedra todos los claustros así en la cara que da al jardín, como en todo lo interior. Dentro de la yglesia se quitaron los bancos viejos e indecentes que había junto [foli 110r] a la reja del coro donde los más altos ohía los sermones el cabildo, y por medio de un oficio al ayuntamiento se logró que se sacase también el antiguo y abultado banco que tenía en medio del cruzero, executándose lo mismo en los de los vegueres, y así quedó el cruzero despejado. Se limpiaron los mármoles del sepulcro del ynfante don Juan, de la pila bautismal, capilla de la Concepción, puerta del coro, piso de la capilla de Santa Tecla, etcétera. Se quitaron las arañas y polvo de toda la yglesia en especial del coro. Se quitó la reja de delante del sepulcro del ynfante don Juan previniendo al obrero que después del tránsito de sus magestades mandase poner otra censilla de modo que pudiese abrirse del todo o quitarse. Se sacaron igualmente de

todas las capillas las varias arcas en que tienen los residentes sus hábitos de coro y se pasaron a la capilla de Corpus Christi.

Para disimular la irregularidad que presenta el trascoro cuando están puestos los tapizes que suben más que la puerta se añadió una barandilla de perspectiva en que se colocaron las quatro jarras del panteón de la Asumpta. Pareció también del caso añadir un altar portátil delante de la puerta del coro, dexando a uno y otro lado, el tránsito para entrar y salir, formose con el docel y Santo Cristo del aula capitular; y se adornó con la ymagen de plata de Nuestra Señora de la Merced. Aunque el altar presentaba un objeto digno al entrar [foli 110v] por la puerta mayor. Sin embargo el señor ynfante don Antonio y algunos de los señores de la comitiva manifestaron que no les parecía bien aquel adorno postiso y que atendida la grandiosidad del edificio era mejor que se viese la puerta del coro como está.

En el presbiterio se cerró la puerta que sirve comúnmente de tránsito a la sacristía, cubriéndose aquella pared con damasco carmesí, por haver de estar allí inmediato el docel de sus magestades. Habriose la comunicación antigua del tras sacrario a la sacristía por cuió medio se pasaba de la sacristía al presbiterio, por el lado de la epístola, sin haberse de pasar serca de sus magestades quando estuviesen a su estrado o docel, que estava a la parte del evangelio. En quanto a la iluminación interior de la yglesia se pusieron las arañas del coro en el cruzero. Se iluminaron las rejas como en las maiores solemnidades, se pusieron seis cirios de a libra en cada altar y nueve sobre las rejas de cada capilla. Al todo eran quatro cientos setenta y siete de a libra y media y los de las arañas de media libra, y diez y ocho achas en la mencionada barandilla del tras coro. La iluminación exterior de la yglesia concistia en veinte y seis atchas colocadas entre las estatuas de los apóstoles y unas mil luces en el frente arregladas con mucha [foli 111r] armonía formando una cruz, el Tau de Santa Tecla, y varias estrellas todo transparente de varios colores. En la torre o campanario había treinta grandes casuelas con alquitrán colocadas en los lugares más ventajosos.

Túvose por fin la agradable noticia de que sus magestades y real familia debían llegar a esta ciudad el jueves 11 de noviembre por la tarde, saliendo de Villafranca después de haver comido. Y habiendo el cabildo encargado al arcediano mayor y a los tres canónigos más antiguos que como a diputados del cabildo cumpliesen con todos los obsequios y atenciones debidas a las reales personas y a los principales señores de la real comitiva. Dieron después la siguiente noticia de los cumplidos y ceremonias que se practicaron por parte del cabildo.

Primeramente el arcediano mayor y los tres canónigos más antiguos en el expresado día 11 de noviembre fueron a hora competente a las casas de la real abitación a esperar que llegasen sus magestades

y demás personas reales e introducidos en la sala de recibo o cámara del rey aguardaban su llegada con muchos señores de la real serbidumbre. En este tiempo llegó también el señor arzobispo que se crehía no estoviese para venir por sus muchos años y quebrantada salud y unidos con su ilustrísima los diputados del cabildo, luego que llegaron sus magestades, el señor arzobispo les felicitó su bien venida con una eloquente [foli 111v] arenga que escucharon sus magestades con su acostumbrada benignidad y les vesó sus reales manos. Seguidamente el arcediano mayor hecha una profunda reverencia les dixo: “Señor. El arcediano mayor y cabildo de esta santa yglesia felicitan con el mayor jubileo a vuestra magestad por su feliz arribo a esta ciudad teniendo el honor de ofrecerse a sus reales pies como sus más fieles y amantes vasallos en que ponen toda su gloria”. Y manifestando sus magestades aprecio con su natural agrado les besó las manos como también los demás diputados e inmediatamente a los príncipes que llegaron al mismo tiempo. Y habiendo hecho sus magestades algunas preguntas de diferente conversación se retiraron. El señor arzobispo y los diputados del cabildo permanecieron en aquella misma pieza aguardando a que llegasen las demás personas reales para igualmente tributarles el debido honor y al paso les besaron sus manos quando sus altezas después de haber cumplido con presentarse a sus magestades se retiraron a sus habitaciones.

Después de estos cumplidos el arcediano mayor procuró por el señor mayordomo mayor que se hallaba en la misma real abitación y le suplicó que se sirviese hacer presente a sus magestades el contenido de aquel papel que le entregaba que era el siguiente. El arcediano mayor y cabildo de esta yglesia metropolitana, puestos con el debido rendimiento [foli 112r] a los reales pages de su magestad suplican se digne dispensarles la gracia de darles hora para venir a tener el honor de besarles su real mano de la reyna, príncipes y demás personas reales. Así mismo desearía saber el cabildo si su magestad tiene determinado pasar a visitar la yglesia catedral y a que hora para procurar en quanto sea posible tenerlo prevenido todo al debido honor y obsequio de su magestad, y espera el cabildo de la real bondad de su magestad tenga a bien manifestar si será de su real agrado la ceremonia con que con arreglo al ritual piensa recibirlo y la función eclesiástica que tiene dispuesta, para si no, variarla en otro modo que mejor parezca a su magestad.

El ceremonial para recibir a su magestad es que luego que se apean del coche en el atrio de la yglesia antes de entrar en ella se arrodillan en el estrado y sitial que allí mismo se les tendrá preparado, y adornan la vera cruz que les presentará el arzobispo inmediatamente se pondrán bajo el palio y habiendo entrado en el tiempo se les ministrará el agua bendita, y seguidamente se dirigirán por la nave

de mano izquierda en procesión, que formará todo el clero, al altar mayor donde colocados sus magestades en sus estrados bajo docel se cantará por la capilla de música un solemne Te Deum. Concluido se procederá también en procesión a la capilla de la patrona Santa Tecla y se les dará a adorar el brazo de la santa con lo que quedará concluida la función.

[foli 112v]

Quedó el señor mayordomo mayor encargado de hacerlo así presente a sus magestades y de abisar la real resolución. Con efecto retirados ya de palàcio los diputados del cabildo vino en persona el mismo excelentísimo señor mayordomo maior a casa del arcediano mayor de parte de sus magestades a decirle que habían lehdido el mismo papel referido y que se conformaban en todo lo en el prevenido que vendrían a la yglesia el domingo inmediato a las once de la mañana, que no se sirviese incienso por hacerle mal a la reyna su olor o que fuese tan poco como se pudiese si era de rúbrica su uso, y que el Te Deum se empezase al entrar sus magestades en la yglesia para ahorrar tiempo de estar sus magestades de rodillas y no haber de tomar aciento porque su delicada salud le precisaba a ello que en quanto al ir a besar la mano el cabildo respetó que el otro día era el cumpleaños de su magestad el rey sería el besa manos general y que por tanto no lo habría particular de los cuerpos. El arcediano mayor dio gracias en nombre del cabildo a su excelencia por el puntual cumplimiento del desempeño de su encargo y le rogó las diese también a sus magestades por la dignación que tuvieran en manifestarle luego su real determinación de que quedaba enterado. De todo se dio parte al cabildo para su inteligencia en rolde junto en el coro por la mañana del día siguiente, doce, después de nona y se acordó concurriesen todos los [foli 113r] yndividuos, particularmente, y sin orden a palàcio a besar las manos a las once inmediatas en celebridad del cumpleaños de su magestad el rey lo que así se executó.

Por la tarde de este mismo día, después de completas bolvió a juntar rolde el arcediano mayor citando también a los señores dignidades en que hizo presente que el excelentísimo señor príncipe de Macerano, capitán del quartel de reales guardias de corps, le había venido a hablar después de concludido todo el general besa manos para decirle de orden del rey, que por la corta capacidad de la pieza en que su magestad comía no habría espacio para coger a todos los yndividuos del cabildo para hacerle la corte, y que así se reduxesen a concurrir no más que tres o quatro canónigos o dignidades. Enterados todos de este abiso se acordó que los señores fuesen turnando para hacer la corte a sus magestades y que el arcediano concurriese todos los días para lo que pudiese ofrecerse de practicar algunas diligencias con los gefes de palàcio o recibir alguna orden de sus magestades,

mayormente, no hallándose el señor arzobispo en estado de tomar estos cuidados por su mucha ancianidad, falta de vista y ohido.

Al otro día del cumpleaños de su magestad que fue el trece después de acabada la corte vino el señor mayordomo mayor a encontrar al arcediano para decirle que ya sabía que al otro día que era el domingo habían de venir sus magestades con las demás personas reales a visitar la yglesia a las once de la mañana [foli 113v] y que así se tubiese todo prevenido. Con este abiso el arcediano se acercó al señor duque de Osuna, coronel de reales guardias españolas que estava allí mismo, y manifestándole la necesidad que había del auxilio de tropa para impedir que ocupasen la yglesia la multitud de gentes les suplicó que se sirviese mandar poner sentinelas en las puertas desde las nueve y media para que no dexasen entrar a nadie sino aquellas personas conocidas que sabría un clérigo que de nuestra parte se pondría en cada puerta a que contextó su excelencia que siempre se había de poner un cuerpo de tropa de sus guardias en el recinto de la catedral para quando viniesen sus magestades, pero que además tendrá el cabildo todas las sentinelas que gustase y hubiese menester y que podía disponer de sus facultades de que le dio el arcediano las más expresivas gracias.

Para más facilmente tener la yglesia despejada se dispuso también que después de la missa de las nueve no se dixese otra en la catedral y como era día de fiesta y tanta la gente se dispuso que en todas las demás yglesias de la ciudad hubiese missa hasta las doce y de un y otro se abisó al público con papeles que se fixaron en las esquinas.

El mismo sábado pasaron el arcediano mayor y canónigo más antiguo a visitar al señor arzobispo y darle parte de todas estas diligencias y abisos para su gobierno a que [foli 114r] contextó que como por su actual delicada complexión no podía saber como se encontraría por la mañana siguiente tampoco podía prometer el que vendría a recibir a sus magestades y autorizar la función, pero que en tanto que pudiese se esforzaría a venir a la yglesia para tributar los debidos honores a sus magestades. En efecto hubo la buena dicha de que su ilustrísima se encontrase en buena disposición y acudiendo a la hora competente, vestido de medio pontifical, asistido del arcediano y de los canónigos más antiguos, vestidos también de alba y capa pluvial, y estando los demás señores dignidades canónigos y clero con sus hábitos de coro se pusieron a esperar que llegasen sus magestades.

Estaba prevenido un monge con una gran bandeja de plata donde estava puesta la vera cruz cubierta con una toalla y otro con el agua bendita en el bestíbulo o pórtico de la yglesia. Ya estava también preparado el sitial donde se habían de reclinar sus magestades. Eran del oficio de la tapicería de la casa real, tanto este sitial de la puerta, como el que había en el presbiterio ante el altar mayor y

las almoadas o cogines para arrodillarse allí y en la capilla de Santa Tecla todas las personas reales. Al llegar sus magestades se puso el señor arzobispo con los dichos asistentes junto al sitial de frente a sus magestades a quienes se les hizo una profunda reverencia. A este tiempo entonaron los músicos la antífona que trae el pontifical para este caso y prosiguieron a canto llano para abreviar. Y tomando el arcediano de la bandeja la vera cruz la puso en manos de su ilustrísima quien ayudado del arcediano la dio a adorar a sus magestades [foli 114v] que ya estaban arrodillados y levantándose inmediatamente se pusieron bajo el palio del ilustre ayuntamiento que llevaba el señor gobernador y regidores.

Luego que pasaron el humbral de las puertas de la yglesia se hizo pausa y tomando el arcediano el aspersorio lo ministró a su ilustrísima, quien lo presentó a sus magestades de que tomaron según su uso el agua bendita. A este punto de la entrada de la yglesia (atendiendo al recado de su magestad) la capilla de música que estaba despuesta en lugar señalado sobre el altar de San Fabián y Sebastián, empezó a cantar con gran solemnidad y multitud de voces e instrumentos el Te Deum que no entonó su ilustrísima como correspondía según rúbrica por evitar morosidad. Se encaminaron sus magestades procesionalmente por la nave de mano izquierda precediendo la cruz y en dos filas los colegiales con sobrepellices, el clero menor, los canónigos y dignidades y su ilustrísima con mitra y los tres acistentes descubiertos cerraban la procesión, venía detrás el palio con sus magestades y seguían los príncipes y demás personas reales, acompañando todos los señores de la real servidumbre.

Así como iban llegando los de la procesión a las gradas del presbiterio se detenían a un y otro costado. Los canónigos pasaron dentro, colocándose todos en fila en el lado de la [foli 115r] epístola de frente al docel que estaba puesto al lado del evangelio. El señor arzobispo y los tres asistentes al llegar al altar mayor hicieron la debida reverencia y volbiéndose un poco inclinaron profundamente sus cabezas a los reyes y seguidamente subieron las gradas del altar y se pusieron al lado de la epístola, bueltos a sus magestades, quienes dexando el palio debajo ante las berjas se arrodillaron en el sitial, colocado en el plano ante el altar, y así se mantuvieron hasta concluido el Te Deum y oración que previene el ceremonial para este caso y la bendición. No usaron sus magestades de aciento ni docel y los príncipes e ynfantes estuvieron arrodillados igualmente en sus almoadas.

Concluida esta función prociguió la procesión en el mismo orden y forma que había venido por la otra nave a la capilla de Santa Tecla en donde ya estaban de prevención los dos señores canónigos síndicos que con las formalidades debidas habían sacado el brazo

de la santa patrona y le custodiaban colocado en medio de su altar. Tampoco entraron en la capilla de los de la procesión más que los señores dignidades y canónigos. Llegado su ilustrísima y asistentes al altar y hecha la debida reverencia se le sirvió a su ilustrísima el paño de hombros y el arcediano, tomando el Santo Brazo, lo puso en manos de su ilustrísima quien lo dio a adorar a los reyes que ya estaban arrodillados sobre las almoadas y a los príncipes e ynfantes que estaban colocados [foli 115v] a un y otro lado de sus magestades. Ymediatamente concluida esta adoración, sin más detenerse marcharon sus magestades bajo el palio, acompañándolos los canónigos hasta que tomaron los coches. Entre tanto su ilustrísima y asistentes entraron en la sacristía y se despojaron con que quedó concluida esta función de la venida de sus magestades por la mañana a la yglesia.

Bolvieron por la tarde del mismo día para ver el templo de espacio y sin etiqueta. Para esto dieron recado los mismos reyes al señor arcediano al levantarse de la mesa pues habiéndose llegado primero se vinieron luego asia donde estaba el arcediano y le dixeron que a la tarde a las tres y media bolverían a la yglesia, porqué querían verla de espacio y todo lo que hubiese de particular, que no se lo decían al arzobispo porqué de ninguna manera querían que asistiese. Contextó el arcediano que quedaba enterado y que el cabildo tendría mucha merced bolver a tener sus magestades en la yglesia y a grande honor el servirlos. Acabada la corte el arcediano se acercó al señor duque de Osuna y le pidió sentinelas para las puertas de la yglesia desde la una y media en la forma que por la mañana. Al señor arzobispo inmediatamente se le pasó recado de lo mandado y prevenido por sus magestades a los dignidades y canónigos, igualmente, se les dio abiso, y los síndicos dispusieron que se anticipase la hora de vísperas. Los diputados de obsequio se [foli 116r] cuydaron de que estuviese iluminada la yglesia, las capillas abiertas y almoadas puestas en el presbiterio de la capilla de Santa Tecla, por si sus magestades tenían la deboción de bolver a adorar el Santo Brazo.

A hora competente vino el esquadron de guardias españolas y se apostó como por la mañana. También las guardias de corps, cuyo comandante cuydó de que absolutamente no hubiese otra gente dentro la yglesia y claustros que los de su clero. El arcediano mayor, las dignidades, canónigos y demás de la clerecía estaban esperando a la puerta revestidos con sus hábitos de choro, sin usar ninguno de capa pluvial. Luego que llegaron sus magestades salieron el arcediano, las demás dignidades y canónigos al pórtico, y les hicieron una profunda reverencia y así que entraron sus magestades en la yglesia el arcediano les ministró el agua bendita en la forma dicha de por la mañana. Seguían los príncipes y demás personas reales con todo el acompañamiento de los señores de su real servidumbre.

El arcediano se puso al lado del rey y el canónigo más antiguo al de la reyna acompañando los demás dignidades y canónigos por uno y otro lado a los príncipes y demás reales personas. Se les encaminó como por la mañana por la nave de mano izquierda, fueron entrando en todas las capillas deteníanse en unas más que a otras según lo que les ofrecía reparar y preguntar y el arcediano y demás prebendados informaban y respondían dando noticia de los fundadores de las capillas, mausoleos y otras particularidades [foli 116v] que merecían advertirse. En la capilla del Sacramento se arrodillaron sus magestades, he hicieron una breve oración luego que se les insinuó que era el sagrario. De aquí por la puerta que da a los claustros salieron a ellos y los dieron buelta. No pudieron entrar en la capilla de Corpore Christi y sala capitular porque esta se había desguarnecido por razón del altar del trascoro y en aquella se habían colocado las arcas de los hábitos de coro de los residentes con cuyo motivo se observó que hubiera sido mejor ponerlas en el refetorio o repartirlas en las pequeñas sacristías de la yglesia y dexar accesibles aquella capilla y la sala capitular que son piezas notables. Volvieron a entrar sus magestades en la yglesia por la puerta del claustro que pasa inmediatamente a ella. Se pararon en la antigüedad de la capilla de los Sastres y de su retablo. Subieron después al presbiterio, miraron de espacio el altar maior y particularmente se detubieron con mucho gusto en mirar con proligidad la efigia del arzobispo ynfante don Juan y las demás de su mausoleo que celebraron de obra esquisita y mérito particular. De aquí bajaron al cuerpo de la yglesia, deteniéndose sus magestades en reparar el gran cruzero que manifestaron agradarles mucho. Miraron el altar de San Olaguer que les pareció bien. Se acercaron a la pila bautismal que les causó novedad, al altar de San Simeón cuya arquitectura y gusto les agradó, como también [foli 117r] el de San Francisco aunque más antiguo. Entraron después en la capilla de Santa Tecla, se arrodillaron sus magestades y demás personas reales en las almoadas que ya estaban puestas de prevención y el arcediano, poniéndose una estola, tomó el Santo Brazo que ya tenían expuesto y custodiaban los síndicos y se les dio a adorar edificando la deboción de los reyes y demás personas en estos actos de religión. Detubiéronse después un poco en mirar con gusto la capilla que les pareció muy bien, celebrando por punto general su buena arquitectura y bien trabajado de sus mármoles y notando con fino gusto y exacto conocimiento algunas cosas que pudieran estar mejor. En la capilla de San Miguel no hicieron pausa pero sí en la de las Vírgenes para mirar su antiguo retablo. Luego sin más detención se marcharon, permaneciendo los canónigos en el atrio de la yglesia, mientras que partían los coches de sus magestades y altezas, a quienes al despedirse hacían profundas reverencias.

A esta sazón se llegó el arcediano al príncipe de Macerano, capitán de quartel de guardias de corps, y le dixo que el día siguiente a la una partirían sus magestades para Valencia y que había dispuesto su magestad admitir al cabildo y al ayuntamiento de la ciudad en forma de cuerpos por despedida dispensándoles el honor de besa manos y que estando el cabildo en el palacio a la hora de la corte después de la comida sería el primero en recibir este honor. Contextó [foli 117v] el arcediano a su excelencia quedar enterado, suplicándole se sirviese ofrecer el cabildo a los pages de su magestad y las más rendidas gracias por las honras que le merecía a su real bondad. Enterado el cabildo de este recado acordó que el arcediano se encargase de saber la hora a que comerían sus magestades y que lo comunicase en el choro donde se congregarían para pasar a palacio con toda ceremonia y representación de cuerpo. Ynformado el arcediano de que su magestad tenía dada la horden para comer a las once, abisó al cabildo y preparados ya los sirvientes y ministros que lo habían de acompañar, a los tres quartos dados para las once se ordenaron en dos fillas los canónigos, con manteo y bonete, y se encaminaron a palacio precediendo el viadero y masero, y siguiendo los ministros y sirvientes. Por la estrachez de la pieza en que comían sus magestades solo entraron el arcediano y otros tres canónigos quedándose los demás en la pieza inmediata de donde también se vehía la mesa y servidumbre de sus magestades.

Al levantarse el rey mandó a los príncipes e ynfantes que se pusiesen en ala a la izquierda de la reyna y acercándose entonces el arcediano hechó una profunda reverencia. Dixo: “Señor. El arcediano mayor y cabildo de esta yglesia tuvo el mayor júbilo en el dichoso arribo de vuestras mercedes a esta ciudad. Y aora con amargura por su partida buelve a ponerse [foli 118r] a vuestros reales pies deseándoles muy feliz viage, porque continuarán sus más fervorosas oraciones. También por las preciosas vidas de vuestras magestades, de los príncipes e ynfantes, en que tanto se interesan como sus más fieles y amantes vasallos en que ponen toda su gloria”.

El rey contextó: “Agradecemos vuestro afecto y todo nos ha parecido muy bien”. Le hizo el arcediano otra profunda reverencia y doblando la rodilla le besó la mano y a la reyna, príncipes y demás personas reales con el orden con que estaban colocadas y siguieron todos los demás señores canónigos que fueron entrando.

Al señor arzobispo se le había dado parte con tiempo por el arcediano de todos estos avisos y ocurrencias para su gobierno y noticia y con ella vino también a la despedida y besa manos, pero habiendo llegado algo tarde estava ya despachado el cabildo.

Sus magestades debían partir a la una, así los canónigos se despidieron para sus casas, pero el arcediano y los tres más antiguos

como comisionados del cabildo bolvieron al palàcio a aquella hora de manteos y bonetes y se quedaron en el saguán o portal con algunos de los señores gefes de la real servidumbre que igualmente estaban aguardando. Al bajar sus magestades se pusieron en orden al pie de la escalera y al pasar por delante les hicieron una profunda reverencia como también a los príncipes e ynfantes conforme [foli 118v] iban pasando para tomar sus coches.

Además de los referidos obsequios se cumplió por otros acordado por la junta de ellos a saber que al otro día de la llegada de sus magestades fuesen el arcediano y canónigo más antiguo por la mañana como a eso de las ocho a nueve visitando las reales habitaciones para saber si sus magestades y altesas habían descansado, que se visitasen y cumplimentasen en nombre del cabildo a los señores ministros secrettarios del despacho y a los principales señores y señoras gefes de la real servidumbre.

El orden para las visitas de los quartos de las personas reales y besa manos fue el siguiente:

Rey nuestro señor.

Reyna nuestra señora.

Príncipe nuestro señor.

Princesa nuestra señora.

Rey de Etruria.

Reyna de Etruria.

Ynfante don Carlos.

Ynfante don Francisco de Paula

Ynfante príncipe de Etruria.

Ynfante princesa de Etruria.

Ynfante don Antonio.

[foli 119r]

Nómina de los señores de la real comitiva a quienes se cumplimentó en nombre del cabildo.

Excelentísimo señor patriarca.

Excelentísimo señor príncipe de la Paz.

Excelentísimo señor marqués de Branchiforte, sargento mayor de reales guardias de corps.

Excelentísimo señor príncipe de Macerano, capitán de reales guardias de corps.

Excelentísimo señor duque de Osuna, coronel de reales guardias españolas.

Excelentísima señora marquesa de Monte Alegre, camarera mayor de la reyna.

Excelentísimo señor marqués de Monte Alegre, mayordomo mayor del rey.

Excelentísimo señor marqués de Ariza sumiller de corps del rey.
Excelentísimo señor marqués de Montesa, cavalleriso mayor del rey.

Las excelentísimas señoras marquesas de Perija, madre e hija, señoras de honor de la reyna.

Excelentísimo señor duque de San Carlos, mayordomo mayor de la reyna.

Excelentísimo señor conde de Lalainoz, caballeriso mayor de la reyna.

Excelentísimo señor duque de Laroca, mayordomo mayor del príncipe.

Excelentísimo señor marqués de Cerralbo, sumiller de corps del príncipe.

Excelentísimo señor conde de Bornos, caballeriso mayor del príncipe.

Excelentísimo señor marqués de Estorga.

Excelentísima señora condesa de Viamanuel, camarera mayor de la princesa.

Excelentísimo señor duque de Montemar, mayordomo mayor de la princesa.

Excelentísimo señor caballeriso mayor de la princesa.

Los quatro señores ministros, secretario de Estado, de Gracia y Justicia, de Marina y de Hacienda.

[foli 119v]

Razón de lo que se gastó con motivo de los obsequios hasta aquí mencionados.

Primo conluhir las fuentes del jardín del claustro.

Acabar de remendar las paredes y arcos de los claustros.

Darlos de color de piedra.

Limpiar los mármoles y demás de la catedral.

Escultor, carpintero, etcétera, para poner el altar del trascoro, varandillas, acheras, etcétera.

Cera.

Alquitrán y aceyte para la iluminación de a fuera.

Papel, cañas, bazos y demás para dicha iluminación y el trabajo de prepararse y de encender.

Otros gastos menores.

Música y campanas.

[foli 121r]

Viàtich administrat solemnement al il·lustríssim senyor Armañà en una malaltia de la qual no morí.

En lo dia 9 de setembre de 1802 se combregà solemnement al senyor arquebisbe don fra Francisco Armañà. Portà lo viàtich lo

canonge més antich per ausència del prior y ardiaca major, la vera creu lo canonge immediat al més antich, diacas los de semana, dos sustentors ab capas y bordons, los canonges ab atxas y lo clero menor y col·legials ab ciris. Los regidors ab las insignias portaren lo thàlem de la ciutat y los caballers, oficialitat y molt poble ab atxas que enviaren de palàcio.

[foli 122r]

Viàtich, extremaunció, mort, absoltas y enterro del il·lustríssim senyor arquebisbe don fra Francisco Armañà.

En 2 de maig de 1803 se administrà privadament el viàtich al senyor Armañà. En lo dia 3 la extremaunció que encara que no fou solemne fou molt concurreguda y edificant, pues hi asistí casi tot lo clero major y menor secular y regular. Lo dimecres dia 4 de maig de 1803 a las cinch del matí entregà la ànima a Déu lo dit senyor arquebisbe y luego se tocà la campana de palàcio y la vedada. Lo capítol pren luego las providèncias acostumadas, se fa la taula com està en lo llibre del boser, però sens ser responsable del pago. Los senyors col·lectors de espolios fan compòndrer lo saló de palàcio ab cinch altars per dir missas, etcètera.

Lo dia 5 després de completas se féu la primera absolta. Isqué de la cathedral per la porta principal lo capítol y clero, lo viader, maser, lo dormitorer ab la creu y dos acòlits ab ciris, los sustentors ab capas y bordons y detràs lo gremial portan la capa lo ardiaca major, lo parroquial detràs ab capa, lo mestre de cerimònias ab lo bastó y los dos monjos ab bacina e incenser. Va la profesó per lo carrer del Dagà, Carnicerias y escalas de palàcio y en arribant dalt a la sala ahont és lo fèretro la música canta la absolta [foli 122v] solemne ab violins y trompetas y acabant se'n tornan per lo mateix camí y luego entran també las comunitats a cantar també un respons. Lo dia 6 después de completas se féu segona absolta de la mateixa manera y luego se resaren matinas. Lo dia 7 disapte se entrà a prima a dos quarts de 8 y acabat prima se pujà a fer la tercera absolta com en los demás dias, luego se digueren horas y la conventual y acabada nona se comensà la profesó del enterro que hisqué per la porta principal que està tota oberta per lo carrer del Dagà, Carnicerias y palàcio. Anava devant lo nunci de la cúria, lo viader, maser ab la granalla morada, lo dormitorer ab capa negra, portan la creu dos acòlits ab candaleros, las comunitats regulars, los col·legials ab sobrepellíz y lo clero y lo capítol, los dos sustentors ab capas y bordons y lo gremial com los demás dias. En arribant la profesó a palàcio entrà per la porta de la plaza y travesant lo pati hisqué per la porta del carrer de San Pau. Al pasar per lo pati dos dependens

de la subcol·lecturia de espolios van donar ciris de tres onsas a totes las comunitats, col·legials y beneficiats als comensals de quatre onsas y al capítol y ciutat de sis onsas. En arribant lo gremial devant la escala gran ahont estava ya lo [foli 123r] fèretro sobre la mulasa, y habent dit las oracions del ritual continuà a marchar la profesó per lo carrer de San Pau, monjas de la Enseñansa, Descalsos, carrer d'en Granada, plasa del Rey, carrer de la Nau, carrer Major, voltas de la plasa, plasa dels Cabrits y entrà per la porta major que està tota oberta a la catedral. En mitg del clero anavan los caballers y oficialitat portan las atxas. Al cos del capítol anaba lo fèretro portan devan un capellà de sa il·lustríssima la creu y tras lo fèretro quatre capellans també de sa família portan las insígnias pontificals de bàculo, mitra, llibre y palmatòria y los patges ab sotana y dos lacayos ab la cadira después lo gremial, luego los regidors, los del dol, los curials y detrás dos lacayos ab lo tap del baúl. En lo curs de la profesó se fan quatre estacions y se canta una absoluta ab tota la música, una al portal de Sant Antoni, altre a la plasa del Rey, altre a Misericòrdia y altre a la plasa. En arribant a la catedral se col·locà lo cadàver sobre lo túmol devant lo chor, los familiars se asentan en banchs col·locats devan lo chor. Dins lo chor se posan banchs per los caballers y per los que portan atxas y a tots se'ls dóna candela per lo ofertori que pasan per lo chor los parroquials ab estolas com en los enterros de canonges. La misa és ab tota la música y acabat la oració fúnebre y después [foli 123v] se fa lo ofici de sepultura.

Nota.

Com esta relació se ha extès alguns anys después la mort del senyor Armañà és de témer que no tindrà la major exactitud.

[foli 124r]

Traslación del cuerpo del difunto señor arzobispo el ilustrísimo señor don fra Francisco Armañá.

En 17 de octubre de 1803 a propuesta del canónigo Llopis, síndico, se concedió por el cabildo permiso al señor don Bartolomé Soler, deán, de construir a sus expensas sepultura en el coro de la santa metropolitana iglesia para trasladar a ella el cadáver de su difunto tío el ilustrísimo señor don fra Francisco Armañá que se hallaba depositado en una capilla de los claustros de la misma iglesia executándolo con intervención del canónigo obrero y del albañil del cabildo debiendo antes reconocer el canónigo doctoral la inscripción que pensase ponerse en la lápida y entregarse una copia de la misma al canónigo secretario para escribirse en el Libro de Rebus Gestis.

En 10 de noviembre inmediato se propuso por el mencionado canónigo síndico que ya quedaba construida la sepultura en el coro

y que el deán esperaba que el cabildo se serviría acordar el acto de la translación del cadáver a la misma. En efecto se resolvió que en el propio día después de concluidos los maitines se hiciese la traslación con asistencia de los síndicos y que en el día 12 del referido mes que era semidoble [foli 124v] se celebrase un aniversario solemne con música como se había practicado en otras ocasiones semejantes y que si el señor colector de espolios o el señor deán no lo costeaban lo pagase el cabildo. Se verificó la translación y se celebró el aniversario conforme se había resuelto. El deán lo celebró asistido de canónigos y satisfizo él mismo la música y demás gastos.

[foli 126r]

Entrada pública y solemne del il-lustríssim senyor arquebisbe el senyor don Romualdo Mon y Velarde a esta ciutat de Tarragona.

Diumenge dia 2 de setembre de 1804 se féu ab lo modo y forma següent la entrada pública del il-lustríssim senyor arquebisbe el il-lustríssim senyor don Romualdo Mon y Velarde a la present ciutat de Tarragona.

Disapte dia 1 de setembre después de completas se digueren matinas y laudes resadas. Diumenge dia 2, a las tres horas del matí se tocà la vedada y la oració y se obrí la catedral per anar a dir misa los que volgueren. A dos quarts de cinch se comensà a tocar a prima y a las cinch horas se entrà a prima, se digueren las horas resadas y después de tèrcia se feren los asperges y la misa conventual cantada, però no solemne, y no se féu profesó claustral. Celebraren misa los capitulars y capellans que habian de asistir a la cavalcata fent-los present a las distribucions també canonical. A un quart de set comensà a tocar la campana dita Misserere y en aquell instant isqué de son palàcio lo señor arquebisbe ab las cortinas del coche tiradas y se'n anà un poch més amunt del pont, a la casa dita del Gallego o las Parelladas ahont se posà una tenda per no estar al ras y allí esperà fins que hi va lo [foli 126v] mestre de ceremònias a donar-li lo avís. Al mateix punt que tocà la campana (la qual tocà fins a dos quarts de set) acudiren los canonges a la sala capitular ahont se vestiren ab las llobas y sombreros de taulada y los capellans oficials del capítol acudiren devant la porta de la catedral de la capella de las Verges esperant la hora per pujar a cavall. Al punt dels dos quarts de set se deixà càurer la campana y luego isqué lo capítol de la sala capitular anant devant lo viader y lo maser per la porta major de la catedral ahont pujaren a cavall en la escala que està entre la porta major y la de las verges, estan las caballerias dels canonges cubiertas de una gualdrapa de paño negro ab una flocadura per tota la vora y a cada cantó una borla de seda

ab un cabesal y pitral que cubria tot lo cap y coll de la caballeria tot ab sa flocadura y borlas de seda per tot lo ruedo portant cada caballeria garlopas o estreps de fusta.

Posats los canonges a cavall com també los capellans (que van ab manteu y sotana) se comensà a marchar ab molt espai y circumspecció ab la forma següent tots a cavall.

[foli 127r]

Trànsit del rei Ferran VII per la ciutat l'any 1815.⁶³

Ab motiu del trànsit del rey don Fernando séptimo per esta ciutat en mars de 1814 (quan venia de presoner de Fransa y anaba a emposesionar-se altre vegada del trono, lo capítol a sol·licitut del il·lustre ajuntament entregà 562 lliures, 10 sous per ajuda de cost dels gastos que se oferiren en son trànsit y disposà que se repartís la expresada quantitat entre las vàrias administracions conforme se habia acostumat en altres semblants ocasions⁶⁴ y comisionaren per fer dit reparto als senyors síndichs Sala y Marés, als senyors administradors de mensa, Huyà y Font y al senyor secretari capitular, Ribes, conforme és de vèurer de la resolució capitular de 26 juny de 1815 quals feren lo reparto en lo modo següent:

A la administració de mensa...187 lliures, 10 sous.

Ytem a la de Moralló...24 lliures.

Ytem a la de Cànoves...3 lliures.

Ytem a la de Foguet...3 lliures.

Ytem als aniversaris restraürats...12 lliures.

Ytem a la Quadra d'en Dalmau...3 lliures.

Ytem a la Font del Astor...4 lliures.

Ytem a la Quadra d'en Gatell...8 lliures.

Ytem a las diferents fundacions...1 lliura.

Ytem a las capellas...10 lliures.

[foli 127v]

Ytem a la de Nolla...2 lliures.

Ytem a las doscentas...3 lliures.

Ytem a la de Tamarit...8 lliures.

Ytem a la de Espinosa...2 lliures.

Ytem a la obra...90 lliures.

Ytem a la sacristia...90 lliures.

Ytem a las comunas distribucions...22 lliures.

Ytem a la canonical...90 lliures.

63. Títol atribuït.

64. Text que substitueix: "reparos".

[*foli 128r*]

Residencia del ylustrísimo señor obispo de Urgel en el coro.

Habiendo venido a esta ciudad a primeras de agosto del año 1824 el ylustrísimo señor don Bernardo *Francés* y⁶⁵ Caballero, obispo de Urgel, y arzobispo electo de Zaragoza para asistir a la consagración del excelentísimo señor don Víctor Sáez, obispo electo de Tortosa, y habiéndose hospedado en palàcio manifestó deseos al excelentísimo señor arzobispo don Jayme Creus de residir algun día festivo en el coro de esta santa yglesia. El señor arzobispo lo insinuó a uno de los síndicos para que proponiendo este al cabildo tratase el modo con que debía asistir y los obsequios que debían prestársele. Y el cabildo informado por algunos de sus individuos de la práctica observada en otras yglesias catedrales resolvió que dicho señor obispo se sentase en la primera silla de la parte izquierda, poniéndosele una alfombra y almohada a los pies, y que al venir al coro saliesen a recibirle dos canónigos a alguna distancia de la puerta del mismo, lo que no pudo verificarse por haber venido de palàcio junto con el señor arzobispo en su coche por lo que fue recibido con el mismo recibimiento con que lo fue su excelencia. Residió en las dos festividades de la Asunción y Natividad de la Santísima Virgen. Yba de manteletes, fue insensado por el diácono, luego después del señor arzobispo se le dio el Pax Tecum antes que a los que llevaban el burdón. Se quedó siempre un señor dignidad en la silla inmediata para no dexarlo solo quando los señores canónigos baxaban a los círculos y en el tiempo de sermón se sentó en el lugar preferente del banco de la parte del evangelio habiéndosele también puesto la almohada a los pies.

A más de los días expresados residió un domingo el preste le dio el hizopo después haberlo dado al señor arzobispo del mismo modo que se dio a su excelencia y mientras se hizo la procesión claustral se quedó en el coro habiendo quedado en un señor capitular a su lado.

[*foli 128v*]

Vísperas de medio pontifical.

El excelentísimo señor arzobispo don Jayme Creus hizo en el coro las vísperas de medio pontifical en la vigilia de Navidad del año 1824 y en el día de la Epifanía del año 1825, siendo la primera vez que, según las noticias que se pudieron adquirir, se hicieron las vísperas por el señor arzobispo con este ceremonial. Se puso en el coro por los criados de su excelencia en la parte izquierda frente las sillas del señor deán y otros señores dignidades una mesa cu-

65. Text afegit a la interlínia.

bierta con un tapete de damasco encarnado en la que estaban los ornamentos pontificales que habían de servir para la función. Estos eran las mitras, preciosa y sencilla, la capa pluvial, estola, amito, alba, cíngulo y todo lo que se acostumbra en las funciones de medio pontifical. El báculo estaba cerca la mesa, luego de haber llegado el señor arzobispo en el coro y puesto en la propia silla que tiene en el mismo coro fue revestido por sus familiares con los ornamentos preparados y empezó las vísperas a la hora regular haciendo de preste. Los quatro señores dignidades preeminentes vestidos de capa pluvial sobre la sotana y roquete asistieron al señor arzobispo *colocados*⁶⁶ en las sillas inmediatas o primeras dos a cada parte del coro, y los mismos acompañaron al presbiterio quando se cantaba el Magnificat a incesar habiéndose hecho este acto con la Magestad que era propia de tan solemne función. Los parroquiales vinieron al coro a poner el incienso quando se cantaba el himno como suele hacerse siempre que el señor arzobispo asiste a las vísperas y laudes. No se fue tras el altar mayor a incensar al Santísimo Sacramento sino que incensado el altar se dirigió todo el pontifical al coro donde concluyó su excelencia las vísperas buelto a su misma silla en la que lo desnudaron también de sus ornamentos pontificales.

[foli 129r]

El día de la epifanía en que el señor deán no estaba en el coro en la hora de empezarse las vísperas y faltando también otros dignidades hicieron de asistentes al señor arzobispo con capa pluvial, dos señores dignidades y dos señores canónigos, los más antiguos, y aunque el señor deán que llegó al coro quando ya estaban revestidos el señor arzobispo y señores asistentes ocupó su propia silla. Fue por inadvertencia como insinuó después, pues parecía una cosa impropia, que vestido con hábitos de coro precediere a los asistentes de su lado, que aunque de menor dignidad asistían parati. La capitula de las vísperas fue cantada por el menos digno, es a saber, en la vigilia de Navidad por el dignidad menos preeminente y en el día de la Epifanía por el canónigo menos antiguo.

Rogativas para la salud del excelentísimo señor arzobispo don Jayme Creus en el año 1825.

Estando su excelencia gravemente enfermo en Valls y habiéndosele administrado ya los santos sacramentos se acordó en el cabildo celebrando en el día 28 de junio, vigilia de San Pedro, que siendo tan crítico y peligroso el estado de su salud, no obstante de ser el día siguiente la festividad de San Pedro y no poderse la rogativa

66. Text afegit a la interlínia.

diferirse al día 30 por estar la yglesia ocupada con el funeral de los que perecieron víctimas de la ferocidad de las tropas de Napoleón en su entrada en esta ciudad se hiciese en dicho día de San Pedro, entrando a prima a la media para las nueve, omitiéndose el sermón, y exponiéndose el Santísimo Sacramento al empezar nona (que a poca diferencia serían las diez), y después cantándose la misa a dos coros y concluida subió el cabildo y clero al presbiterio donde se debía cantar la letanía de la Santa Virgen antes de reservar, como se hizo, todo puntualmente del modo que estaba acordado, habiéndose el día antes oficiado al ayuntamiento para *si*⁶⁷ gustaba asistir a la rogativa como efectivamente asistió habiendo también subido al presbiterio quando se cantó la letanía. El señor arcediano mayor cantó la misa habiéndose ofrecido voluntariamente.

[foli 130r]

Consagració del yl-lustríssim senyor don Ygnasi Rives bisbe de Calahorra y canonge que era de esta santa yglésia.

Lo senyor don Ygnasi Rives, canonge de esta santa metropolitana yglésia, elegit per sa magestat (que Dios guarde) bisbe de Calahorra en 19 de mars de 1828, luego de rebuda la notícia la participà al capítol y havent acceptat dita dignitat demanà al mateix capítol tingué a bé lo apadrinarlo en sa consagració, pues desitjaba igualment se verificàs en esta catedral tota vegada que lo senyor arcabisbe se prestaba gustós a consagrar-lo, a cual demanda accedí lo capítol.

Demanà igualment se li permetés continuar residint tot lo temps que estaria en Tarragona y que se'l continuàs en la germandat, tot lo que se li concedí. Continuà sa residència en sa pròpia cadira, sens ninguna distinció, fins a estar preconizat. però haguda notícia de sa preconisació. que se verificà en 15 de diciembre 1828. la participà al capítol oferint-li totas sas facultats. Des de aquell dia se li aseñalà en lo cor la primera cadira de la part esquerra y se li posà una petita alfombra y un coxí.

Se tractà de fer-li alguna expresió per rahó del padrinatge y se resolgué regalar-li lo baulet que contenia tot lo joch de calser y patena, plat y canadellas, palmatòria y campana que lo capítol havia regalat al yl-lustríssim Amat de rèddits propis de mensa y que lo expresat senyor Amat havia en sa mort manat retornar al mateix capítol.

Arribat lo dia de la consagració, que fou lo 24 de febrer de 1829, se prepararen totas las cosas. La sacristia costejà la cera que se posà en lo altar major, altar del consagrando, credèncias, salomons, reixas del cor y del prebyteri. La obra costejà los demás gastos de fuster.

67. Text afegit a la interlínia.

A las gradas del presbyteri se'ls donà major extensió de manera que des del frontal fins al cantó de la primera grada se formà un plano de uns 16 pams (ben entès que en estos 16 pams ba també compresa la tarima que se deixà en son propi estat) se formaren també los dos grahons per baixar de dit plano, però no se'ls añadí res de extensió per los costats pues quedà tot suficientment expedit per las operacions que se havian de fer.

Entre la porta de la sacristia y la de la capella dels sastres se formà lo altar del consagrando. En la mateixa part [foli 130v] del evangeli se posaren tres tamborets per lo senyor bisbe consagrando y senyors bisbes assistents a la altra part de la mateixa porta de la sacristia, se posà una credència de uns quatre o sinch pams y ahont està la escala per pujar la custòdia al doser se posà altra credència de uns 12 pams. A la part de la epístola se posà lo estrado del senyor arcabisbe, cerca la reixa, detrás del estrado se posaren los banchs que serveixen per ohir los sermons en la reixa del cor, per asentar-se allí lo capítol ab hàbits de cor com a padrí y detrás de estos se posà altre rench de banchs per sentar-se los capitulars que no cabrian en los primers banchs y altras personas condecoradas que assistiren a la consagració, com foren lo senyor abad de la Trapa, lo pare prior de Escala Dei, etcètera.

Se disposà que una porció de canonges y dignitats esperasen en la porta major per rèbrer al senyor arcabisbe y altra porció esperasen en la porta de Santa Tecla per ahont vingueren los senyors bisbes assistents, que foren lo excel·lentíssim senyor bisbe de Tortosa don Víctor Damián Sáez y lo yl·lustrísim senyor don fra Simón Guardiola, bisbe de Urgell, però havent vingut estos dos primerament después de haver-los rebut se rehuní lo capítol en la porta major per esperar al senyor arcabisbe y quedaren en lo presbiteri junt ab los senyors bisbes lo senyor bisbe consagrando al que pujaren a buscar per la porta del claustro los quatre señors antiquiors del capítol, com a primers representants del padrinatge que també quedaren en lo presbyteri acompanyant als dits senyors bisbes.

Se convidà per part del capítol als senyors dignitats y se acordà que aixís estos com cualsevols altres capitulars o dignitats de cualsevol altra catedral de germandat nostra que volguessen assistir a la funció se'ls admetés ab hàbits de chor entre lo capítol, però que lo senyor ardiaca major junt ab los tres canonges antiquiors com a representants principals del padrinatge ocupasen los primers asientos en la funció.

Se disposà que los dos capitulars antiquiors, después dels quatre representants del padrinatge ocupasen los dos tamborets del estrado del senyor arcabisbe. Se comissionà als señors Pujol y Millà, per a que rebessen e introduïssen en los banchs preparats devant la reixa del presbiteri a las personas de distinció que assistisen. Se posà dins

del círcul dels banchs sobredits altre banch per los parents del señor consagrando.

Se entrà al chor a dos cuarts de 8 y a las 9 y mitja se comensà a tocar la paborda per comensar la funció de la consagració a las 9 com se verificà. Luego que arribà a la catedral lo senyor bisbe consagrando comensà a tocar lo orgue. La música sols tocà en lo Te Deum y la costejà la obra. Cuidà lo capítol de fer imprimir y repartir esquelas a tots los señors més visibles de la ciutat (però no a las señoras bé que a estas se'ls donà banch a las que se presentaren de més distinció). La funció se féu ab molta solemnitat y ab un concurs imens de gent a lo que [foli 131r] contribuhí no poch lo fer lo dia pluvios y no poder treballar per es motiu la gent.

En lo ofertori presentaren la ofrenda los quatre representants sobredits del padrinatge que foren don Joseph Ortega Canedo ardiaca major, don Bonaventura Font, don Domingo Sala y don Manuel Llopis, li posà lo pectoral lo senyor ardiaca major.

Después de la funció se pujà a la casa a donar la enorabona al senyor nou consagrat ahont donaren pastas y vins generosos als que ne volgueren pagant lo señor consagrat.

A la tarda se digueren maytines enseguida de las completas y lo mateix en lo dia següent. En casa del senyor consagrat no dinà ningun dels señors bisbes, ni ningun canonge, dinant cada un en sa casa o posada. A 2 cuarts de set de la tarde lo senyor consagrat donà refresch als señors bisbes, dignitats y canonges en la casa del senyor canonge Martínez y al mateix temps altre refresch en sa pròpia casa a las señoras y demás personas que volgué convidar la sua germana.

Al dia següent a la mateixa hora donà lo capítol en casa del senyor ardiaca major com a president altre refresch igual al que se havia donat en casa del senyor Martínez.

La entrega de las alajas de plata que regalà lo capítol al senyor Rives se féu uns dias después de consagrat. Hi anaren a portar-las lo monjo major mossèn Francesch Cadens y lo porter de chor y acompanyat de estos anà a fer la entrega de part del capítol lo canonge secretari. Se comissionà per totas las sobreditas disposicions als señors síndichs y obrer.

Nota.

En lo mateix dia que se consagrà lo yl-lustríssimo senyor Rives estava aplasada la consagració del yl-lustríssim senyor don Jaume Fort bisbe de Barbastro (y rector que era de Peramola en lo bisbat de Urgell) en cual cas se haurian verificat juntas las dos consagracions y hauria lo capítol apadrinat als dos com estava demanat y acordat però per haber-se retardat uns dias las butllas del expresat señor no pogué verificar-se aixís, per lo tant dita consagració se verificà

lo dia 8 de mars següent en la yglésia de pares dominicos de esta ciutat per no interròmpre las funcions de la catedral en temps de domínicas de Quaresma. Se féu la funció comensant a las 8 del matí, apadrinà la comunitat de pares dominicos, fou consagrant lo excel·lentíssim senyor bisbe de Tortosa y assistents los yl·lustríssims señors don fra Simón Guardiola, bisbe de Urgell, y don Ygnasi Rives, bisbe de Calahorra.

Lo tablado se guarní en Sant Domingo per lo mateix estil y extensió [foli 131v] que se havia compost en la catedral per lo senyor Rives, y lo mateix lo altar del consagrande, banchs dels convidats, etcètera.

La catedral prestà quantas alajas de ella foren menester per dita funció y se féu la funció ab tota solemnitat ab tota la música de la catedral a cual fi consentí lo capítol que los músichs no cantasen aquell dia la missa en lo atril, com se acostuma, y que anasen a tocar en la yglésia de Sant Domingo. Se repartiren esquelas, se illuminà primorosament lo presbyteri, se adornà ab tota pompa y se féu tot lo demás de estil.

Concluida la funció de la catedral anà lo capítol en particular y lo senyor arcabisbe a donar la enorabona al consagrat y se'ls presentà també pastas y vins generosos lo que acceptà també lo senyor arcabisbe. Per la tarde lo senyor nou consagrat donà també als senyors bisbes, dignitats y canonges un refresch en lo mateix convent de Sant Domingo com se havia donat en la consagració del senyor Rives, a cual fi disposà lo capítol que las matynas se diguesen las matynas en seguida de las completas.

[foli 132r]

Vinguda a esta ciutat del reverendíssim pare general dels descalsos.

Dia 28 de abril de 1831 lo senyor don Manuel Millà, síndich, convocà rotllo per consultar ab lo capítol lo reciviment o modo ab què se deuria donar la benvinguda al reverendíssim pare general dels descalsos que havia arribat y lo capítol después de discutit lo assumpto resolgué que si bé és veritat que antigament se gastava més llarch ceremonial en las visitas de semblants subjectes, però que en atenció a que en la última vinguda (que fou del pare general dels franciscanos) sols se havia usat lo cumplido de anar-lo a visitar los dos senyors síndichs enviant per devant al mestre de silenci per aplassar hora se practicàs també ara de la mateixa manera. Efectivament se practicà aixís.

Vinguda a esta ciutat del eminentíssim senyor cardenal Cienfuegos, arcabisbe de Sevilla.

Dia 11 de maig de 1831 lo senyor don Manuel Millà, síndich, convocà rotllo en la capella de Nostra Senyora de la Concepció per consultar ab lo capítol lo modo de visitar y obsequiar al eminentíssimo y excelentíssimo senyor cardenal y arcabisbe de Sevilla que arribava aquell dia a esta ciutat y lo capítol resolgué que anasen a visitar-lo los dos señors síndichs. Però havent lo nostre senyor arcabisbe donat al dit senyor Millà, alguna insinuació sobre tocar las campanas y fer algun altre particular obsequi al predit senyor cardenal, essent ja la hora perentoria en què estava per arribar dit señor y no havent-hi lloch per convocar capítol per estar ja en lo cor dit senyor Millà, cridà en la sacristia de la Concepció al senyor ardiaca major y los tres senyors capitulars més antichs per fer-los present la dita insinuació en vista de la que resolgueren dits señors que en quant a tocar campanas de ninguna manera per ser la pràctica de esta yglésia lo tocar-las solament per personas reals y lo mateix lo anar oficialment a rebre-los y visitar los quatre senyors capitulars més antichs però que en atenció a ser un senyor cardenal ab todas las demás condecoracions que se judicabant ser proporcionat de que luego de arribat passassen a visitar-lo los senyors síndichs (segons estava acordat) y verificada esta visita, que pujassen a obsequiar-lo los quatres señors capitulars digniors que no estiguesen impeditos y que aquestos cuidassen de complimentar-lo com judicasen [foli 132v] convenient y de acompanyar-lo si volia baixar a vèurer la catedral (en cas de voler dir missa en ella, ja estava acordat que se li preparàs la capella del modo que se féu per lo senyor cardenal Despuig y està notat en lo foli 150 del present llibre). Efectivament luego de arribat que fou a las 5 de la tarde lo visitaren los senyors síndichs después anaren luego a complimentar-lo los 4 señors capitulars digniors. A la mateixa tarde y a la vetllada pujaren a visitar-lo molts altres señors capitulars ab tots los quals se manifestà mol afable y alegre. La ciutat envià també comissionats a obsequiar-lo, igualment hi anaren los prelats de las religions, tota la oficialitat, etcètera. Se li presentà la guàrdia de honor y no la admeté. Al dia següent baixà a vèurer la catedral ab manteletas de cardenal y los 4 señors capitulars digniors ab hàbits de cor pujaren per la escala del claustro a buscar-lo al palàcio. Lo señor cardenal los revé en la sua habitació havent-los ja rebut antes al cap de la escala lo senyor Millà, com a familiar de nostre señor arcabisbe. Seguí la catedral ab molta detenció acompanyat de dits señors y concedí 100 dias de yndulgència per cada vegada que se díguia Ave Maria Puríssima devant de la ymatge de la Puríssima. Después lo tornaren a acompanyar a palàcio los 4 dits señors y se despediren en lo saló. Lo senyor arcabisbe de esta yglésia convidà a dinar als

señors síndichs y als 4 señors capitulars digniors que acompanyaban a sa eminència. Estigué aquí tot aquell dia, volgué anar a visitar las monjas de la enseñansa com a molt apassionat est institut y los féu una llarga visita, y a la tarde anà ab lo coche a pasejar al port. Lo dia següent marxà a un quart de vuyt del matí y pujaren antes los señors síndichs a despedir-se.

[foli 133r]

Mort del yl·lustre senyor don Anton Navarro, ardiaca de Vilaseca.

Dia 2 de febrer de 1833 morí de repente lo yl·lustre don Anton Navarro, ardiaca de Vilaseca, y no havent-i en la casa més que la sola criada, lo senyor ardiaca major don Joseph Ortega Canedo suplicà als senyors síndichs que en atenció a lo sobredit y a que lo difunt no se sabia tingués feta disposició alguna, rebria a singular favor no sols dit senyor ardiaca major sí que també los demés senyors dignitats que los senyors síndichs del capítol passassen a la casa del difunt y associats del senyor canonge Calvete, patrici y particular amich del difunt, registrasen si se encontraba alguna partida de diner y la recullissen. En vista de això los predits senyors síndichs se prestaren a fer la diligèncias, acompanyats dels senyors Llopis, enfermer, y senyor canonge Calvete, y reculliren lo diner que se trobà. Però havent-se en lo dia següent tingut rotlle y tractat entre altres aquest punt digué lo capítol (bé que això no se extengué en resolució capitular) que lo capítol en semblants lances no té res que vèurer ab las personas y béns dels senyors dignitats y que per consegüent no deu entrometer-se en semblants diligèncias (encara que en temps de vacant dèguia zelar sobre las rendas de las dignitats per a que no se malògrian), però que en atenció a que la diligència estava feta en un cas tan peremptori aprobaban la conducta y zel dels senyors síndichs. Ygualment en lo mateix rotlle demanà lo senyor ardiaca major al capítol en nom de tots los senyors dignitats se servís fer enterro canonical al expressat senyor ardiaca de Vilaseca pagant tot quant correspongués del cual pago eixí responsable lo dit senyor ardiaca major y lo capítol después de una llarga discussió y tenint present que lo difunt durant sa vida havia estat de la germandat y después havent-se-li demanat aumentàs lo depòsit que havia fet perquè per una equivocació se li havia exigit menos del que pagan los demés no sols no volgué fer dit augment sí que antes bé retirà la partida que havia depositat renunciant a la germandat, no obstant de tot això acordà que se li fasses lo enterro canonical que se demanaba pa-[foli 133v]-gant tot son import y que per condescendir o fer est obsequi als senyors dignitats, en nom dels quals se feya la demanda, se permetés per esta vegada tocar la vedada però solament en lo temps que se tocaria a morts y no tot lo dia com se fa per los germans. Com tot se executà però prevenint

al senyor propositant ardiaca major que en cas de ocórrer altre lance semblant no se empeñian en esta pretenció. Las propinas aixís dels senyors canonges com dels demés dependents se acordà se arreglàs en lo modo y forma se havia fet per lo senyor ardiaca de Vilaseca don Francisco Garzón que tampoch era de la germandat, però deu advertir-se que en lo enterro de dit senyor Garzón se patí una equivocació que deuria tenir-se present si ocorregués altre lance semblant y fou que lo capítol acordà se donassen las propinas en lo modo y forma se havia fet en lo últim enterro canonical secular de dona Mariàngela Vidal creyent que dit enterro havia estat lo últim però consta que posteriorment ni ha hagut altres pues en lo llibre del bosser consta ja después lo enterro de don Carlos de Castellarnau en lo que las propinas foren ja molt més crescudas que en los anteriors. Això no obstant basta que la resolució sobre lo enterro del senyor Garzón fos estada de que las propinas se arreglassen segons lo enterro de dona Mariàngela Vidal y que la resolució sobre lo enterro del senyor ardiaca Navarro fos estada de que se arreglàs segons lo enterro del senyor ardiaca Garzón. En un y altre se féu com se havia fet per dona Mariàngela Vidal.

[foli 134r]

Proclamació y segona jura de sa majestat dona Ysabel II verificada en esta catedral a instància del yl-lustre ajuntament en virtut de la real orde de 15 de novembre de 1843.

Comunicada que fou al capítol la real orde de 15 de novembre de 1843 que manaba se procedís a la proclamació y segona jura de dona Ysabel II y disposaba lo modo en què habia de fer-se la espresada funció procurà des de luego lo molt yl-lustre ajuntament y la excel·lentíssima diputació provincial a fer los preparatius necessaris per a que lo dit acte tingués la solemnitat deguda. A est efecte crearen una junta titulada de obsequis o festeigs y passaren un ofici al capítol per a que se servís nombrar dos comissionats que junts ab los demés de las altras corporacions acordassen lo modo ab què se habian de celebrar las ditas festas. Lo capítol nombrà per representants a comissionats als senyors canonges don Nicolau Griver y don Esteve Verdaguer y com al assistir a la primera reunió coneguessen que se tractaba de fer las ditas festas a espensas de cada corporació y trobant-se la yglésia en grans apuros per la falta de pagas protestaren que no podian fer res ab sentiment de la iglésia per la falta de medis en què se trobaba lo capítol. Dits señors feren report de lo que habia ocorregut en la junta y'l capítol aprobà en un tot la sua conducta per cual motiu, habent-se interessat lo ajuntament ab lo yntendent per a que aprontés alguna cantitat per a ditas festas se li entregà la mesquina suma de mil cent rals per la yntendència y

cincuenta duros per [foli 134v] lo ajuntament y encara que esta suma era ben insignificant en comparació dels grans atrassos que tenia la yglésia en justa atenció a més altas consideracions determinà fer las festas corresponents com ho feyan las demás corporacions autorisant als senyors comissionats per a que disposesen fer allò que permetés lo estat de la yglésia. Deu notar-se una circumstància particular y és que estant previngut en la real orde de 15 de novembre que-l clero fos l'últim a jurar sin embargo de fer-se la funció en lo temple y que-l jurament se fes en mans del gefe polítich lo capítol que trobaba esta circumstància bastant denigrant comissionà als dos canonjes don Joan Calbete y don Francisco Fleix per a que passessen a conferenciar ab lo senyor gefe polítich per a vèurer si-s potia evitar semblant humillació ja que no fos possible conseguir que-ls eclesiàstichs jurassen en mans del senyor governador eclesiàstich. Y habent fet report al capítol dits senyors de que lo gefe polítich habia disposat que-l senyor governador de la mitra jurés com a autoritat quant juressen las demás autoritats y que-l capítol y clero com corporació jurassen primer que las demás corporacions y habent oficiat lo senyor alcalde constitucional que-l dia següent primer de desembre tindria lloch la espressada solemnitat se verificà dita funció de la manera següent:

Reunits que foren tots los individuos de las corporacions ab tots los empleats y ab todas las autoritats civils, militars y de hacienda vingueren a las onse del matí ab gran aparato y cerimònia [foli 135r] a la yglésia catedral ahont se habian adelantat las horas de chor per a que la yglésia estigués disposada y a pesar de esta precaució no entraren en ella fins a las dotse en pun. Y foren rebuts en la porta per los senyors síndichs los quals acompanyaren la comitiva fins als banchs que estaban col·locats per a todas las autoritats. Sota las teclas y casi tocant a la retxa del presbiteri se posà una taula cuberta de domàs que cuidà de portar lo yl·lustre ajuntament lo mateix que una imatge petita del Sant Cristo, per a posar las mans los que habian de prestar lo jurament y col·locat detràs de la taula lo senyor gefe polítich manà al secretari llegís ab veu alta la orde que motivaba lo present acte y concluida que fou la lectura jurà lo expressat gefe polítich en mans del secretari y aixís que rebé al secretari lo seu jurament procedí a cridar ab veu alta a la diputació provincial y a las demás autoritats entre las quals fou cridat lo senyor governador de la mitra. Después se cridà al capítol que juntament ab lo clero se trobaba ja en lo presbiteri prestant lo jurament sobre tres llibres dels evangelis que se habian col·locat sobre la taula y posant-se la mà en lo pit more sacerdotali y después las demás corporacions y personas que concorregueren a la espressada cerimònia. Concluida que fou se alsà testimoni per lo secretari y se cantà en seguida un solemne Te Deum sortint tota la comitiva per la porta major y acompanyant fins a ella los senyors síndichs a las autoritats.

Después de uns cuants dias se envià per lo senyor alcalde constitucional al capítol un parell de monedas per a cada capitular de la dimensió de [foli 135v] una peseta la una y de un poch més l'altra que habia manat acuñar lo ajuntament per a perpetuar la memòria de aqueix fet. Notiàs que per a que estas medallas nos confonguian ab las altras que s'acuñaren deu anys atràs ab motiu de la primera proclamació o jura se añadí per lo ajuntament a la paraula "acclamata" que tenen solament las primeras la de ad regendum de manera que la inscripció diu lo següent: "Elisabeth II Hispaniarum regina acclamata ad regendum Tarraconae mense decembri 1843".

Per la nit se il·luminà vistosament lo frontís de la iglésia en los tres dias que hi hagué de il·luminació general.

[foli 136r]

Enterro del excel·lentíssim señor don Anton Fernando de Echanove y Zaldívar, arquebisbe de aqueixa metropolitana yglésia primada de las Españas.

Lo dia 15 de novembre del any 1854 a las cinch y mitxa del dematí morí en son palàcio de aquesta ciutat lo espresat excel·lentíssim senyor arquebisbe de mort natural de vallesa y consumit de tristesa per rahó de la situació funestísima en què-s trobà España en aquest any. Morí a la edat de 86 anys después de haber rebut los sants sacraments de confesió, comunió y extremaunció.

Luego de mort, los senyors marmesors oficiaren al capítol donant-li part de la sentida pèrdua del prelat y después de nona se reuní en sesió per llegir la clàusula del ànima del testament del yl·lustre difunt y resòrdrer lo modo com debia verificar-se lo enterro y en que dia respecte de deixar consignat lo prelat en son testament de no voler que lo seu cos fos embalsamat ni que se li fes oració fúnebre.

Lo capítol oficià a totas las autoritats fent-los a saber la mort del senyor arquebisbe per si tenian a bé assistir als funerals y enterro. Las exèquias se celebraren del següent modo. No debent estar la cadàver tres dias esposat per rahó de no ser embalsamat com se ha dit degueren de alterar-se lo modo y forma de fer las tres absoltas que prevé la consueta. Per la tarde del dia de la mort después de matinas, anà lo chor profesonalment a palàcio a cantar la primera absoluta assistint també los col·legials. La segona absoluta se can-[foli 136v]-tà lo dia del enterro que fou al següent anant altre vegada a palàcio ab profesó después de prima, que comensà a las 8 ½ y la tercera se cantà después de la conventual, en el acte de estar a la porta de palàcio per acompanyar al fèretro.

Aquestas profesons de las absoltas surtiren per la porta dita de Santa Tecla y-s dirigí per lo forat vell, enseñansa y carrer de Sant Pau, etcètera, fins a palàcio.

Al arribar lo gremial devant del fèretro que estava en la entrada de palàcio se entonà lo Subvenite Sancti Dei y se feren las demás exèquias que prevé lo ritual. Después se féu la professó de enterro que fou general però fent lo curs al revés. En ella assistiren los estudiants del col·legi tridentino, tan gramàtichs com filòsops y teòlechs ab ciri que se'ls entregà a la porta del palaci. Los col·legials assistiren ab sobrepellís y en lloch dels cavallers de què parla la consuetat assistiren ab atchas 24 o 36 eclesiàstichs, lectors y altres sacerdots que rodeixaren lo fèretro. Detràs anaren los quatre señors marmesors que eran tots capitulars ab manteu y al seu devan los patges y familiars ab las insígnias pontificals, los cotxeros portant la cadira, etcètera. Assistí lo ajuntament y no lo piquet de tropa com devia per déurer-se als senyors bisbes los honors de mariscal de camp. Això fou o perquè al noticiar-se lo enterro al senyor governador militar no se li demanà lo tal piquet o bé perquè estàbam en temps de revolució. Per ser lo senyor degà altre dels marmesors del yl·lustre difunt y voler anar al cap del dol no oficià com devia, en son lloch oficià lo senyor arcipreste. També oficià dit senyor arcipreste lo dia de la novena que-s féu lo dia 18 del mateix mes dos dias después del enterro per no poder-se celebrar lo immediat per no permetren la rúbrica. En la novena se col·locà [foli 137r] un túmol en lo crucero de la yglésia y sobre se posaren los ornaments pontificals de color morat estan com en lo dia del enterro la creu arqueiepiscopal detràs lo túmol devant lo altar major y al devan las armas, cadira y almoada dels pontificals. Tan en lo dia del enterro com en lo de la novena se cantà la misa ab tota la orquesta. També lo primer responso, los següens foren cantats per lo clero que luego de haber-se acabat la misa surtí del chort y se col·locà en dos alas en una y altre part del túmol.

Deu advertir-se que lo capítol no rebé de la taula la distribució que correspongué a cada un de sos individuos sinó del boser com a oficial que és del mateix capítol. Rèquiem in pace.

[foli 138r]

Traslació de un cadàver.

Lo cadàver del excel·lentíssim señor don Anton Fernando de Echavone y Zaldívar, arquebisbe de aquesta metropolitana yglésia, después dels funerals fou depositat interinament en un nicho que se li féu en una capella del claustro dita de la Mare de Déu Grosa, y allí estigué fins que quedà enterament llest lo panteón que los senyors marmesors del yl·lustre difunt li feren construir en la capella de Nostra Senyora del Claustro. Havent estat llest lo dia 21 de juny del present any 1855, después de set mesos y dias de la sua mort, a las vuit horas de la tarde fou trasladada a dit panteon, acompanyat dels yl·lustres señors don Manuel Llopis, dignitat de ardiaca, don Joseph Clanxet, canonge lectoral

y de don Manuel de Pomiano també canonge portant atxas encesas dos monjos. Las circumstàncies crítiques del temps no permeteren fer ab solemnitat la traslació y se aguardà per altra ocasió més favorable cantar-li un aniversari solemne com és de costum en las traslacions del arquebisbe. En la llosa sepulcral hi ha aquest següent epitafi:

“D.O.M.

Domino domno Antonius ab Echanobe et Zaldívar, ex abbate San Yldephonsi archiepiscopus Tarraconensis magna cruce Caroli III. Auctus. Exul Rome a Gregorio XVI magni habitur post decennium redux ecclesiarum Gerundensis et Dertusensis, apostolicus administrator seminari vindex et in omnibus instaurator in pauperes effusus. Populis ad virtutem informandis multus morum vigil et religionis custos annos 29 hanc regit ecclesiam et altaris 87 obiit XVII kalendas decembris MDCCCLIV”.

[foli 139r]

Estrañesa admosfèrica.

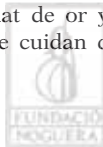
En lo any del señor 1853 sucsehí una estrañesa digna de consignar-se en aquest Llibre de Notas y fou que dos dias después eo lo segon dia de Pascua de resurrecció se tingué que estorar lo chor de la catedral a causa del fret extraordinari que féu en aquell dia y en los anteriors per consegüent se féu estrany que después de dos dias de haver-se vestit lo capítol de hàbits de estiu comensàs la catedral lo yvern. Y en efecte comensà lo yvern alashoras. Féu fins a las horas un temps tan templat que lo dia de Nadal arribà a sentir-se caló, per lo que no hi hagué necessitat de estorar lo chor, més en la Semana Santa soplaren uns vents tan frets del nort que no-s podia estar ab los peus en lo plano del chor sinó a benefici de las astoras per això lo senyor canonge obrer tingué que manar estorar-lo.

[foli 139v]

Mort de Pio IX.⁶⁸

En l'any de 1878 ab lo trist motiu de haber-se sabut *per lo*

68. Text anotat al marge: “Any de 1876. Octubre. En lo pontificat de més llarga duració en la història del gran papa Pio IX tingué lloch la célebre peregrinació espanyola a Roma, composta de unas 8.000 personas pertenexens casi totas a las provincias de Espanya y casi totas ab lo seus respectius representans sent-lo per a la de Tarragona lo indigne capitular arxivé autor de aquestas pobres líneas (el cual autorisat per lo senyor prelat i capítol) después de la audiència general que donà dit papa a tots los peregrins acompanyats dels senyors arquebisbe de Granada y los bisbes de Obiedo y Vich en la gran yglésia de Sant Pere en lo dia 16 octu-[140r]-bre tingué lo honor com alguns altres de obtenir una audiència particular de sa santedat en los salons del Vaticà en lo dia 19 de dit mes y any. Lo pendó de Tarragona fou lo que cridà més la atenció per son epígrafe bordat de or y mèrit artístich degut a las religiosas hermanas de la caritat del Carme que cuidan de las òrfanas de Tarragona. J.B.P.”.

*telegrafo*⁶⁹ y la *corporació consular*⁷⁰ la sensible notícia de la mort de sa santedat el papa Pio IX, de immortal memòria, succeïda a 7 de febrer a las 5 y 40 minuts de la tarde, l'yl·lustríssim y excel·lentíssim capítol de acort ab sa excel·lència el senyor arquebisbe resolgué la celebració de un solemne funeral en lo disapte immediat 9 del corrent. Al efecte anticipada ya antes la hora del cor se cantà a tota orquesta la misa después de nona celebrant de pontifical sa excel·lència la cual terminadas se cantaren també ab música las quatre primeras absoltas oficiant quatre dignitats col·locats respectivament ab tambortes de vellut de seda en cada un dels àngles del túmul magestuós cubert ab lo ricch panyu mortuori del antichs reys de Aragó condes de Barcelona pertenyent antes de la extracció al real monastir de Poblet *sens faltar tampoch las insignias pontificals*.⁷¹ Conclogué sa excel·lència la funèria funció ab una altra absolta y demés de rúbrica observant-se en tot lo que prevé en semblants casos lo ceremoniale episcoporum com se ha practicat altres vegadas.

Después de invitadas, assistiren al funeral ab los seus respectius dependents totas las autoritats municipals en corporació civil, *marina*⁷² y militar y la corporació consular; col·locan-se lo senyor governador civil en lo estrado situat en la part del excel·lentíssim ajuntament y cerca la rexa del presbiteri y enfrente en la part de la trona de fusta y cerca la rexa lo estrado del senyor governador militar y comandant general de la província, quals diputats se col·locaren cadiras [foli 140r] o asientos distinguits cerca de la autoritat civil. També en una y altre part se col·locaren molts bancs per a las suas respectivas corporacions conforme altras vegadas se acostuma.

Elecció de Lleó XIII.

Ab lo plausible motiu de la elecció del nou papa Lleó XIII en la persona de sa eminència el senyor cardenal Pecci, bispe de Perugia, feta a 21 del mes de febré del any 1878, lo excel·lentíssim capítol ab assistència de sa excel·lència senyor arquebisbe Bonet acordà celebrar en acció de gràcias a Déu Nostre Senyor un solemne Te Deum en lo dia 26 immediat. Efectivament axís se verificà ab molta solemnitat cantat a tota orquesta y oficiant de pontifical sa excel·lència y después de haber-las invitat oficialment assistiren totas las autoritats ab sos dependents en el modo y forma mencionats en lo funeral de su digne antecesor.

69. Text anotat al marge.

70. Text anotat al marge.

71. Text anotat al marge.

72. Text afegit a la interlínia.

Mort del señor arzobispo Fleix.

En l'any de 1870 a las 3 de la tarde del 27 de juliol morí en la ciutat de Vichí (Fransa) prenent aquelles aigües l'excel·lentíssim senyor Fleix y Solans, don Francisco, arquebisbe de Tarragona, después de haber recibido los santos sacramentos, cual entierro y funerales se verificar en la mateixa parròquia de Sant Lluís ab assistència de los señors [foli 140v] arquebisbe de Nova York y dels bisbes de Alger y Coutances, celebrant aquest últim de pontifical. Trasladat después de pochs dias lo seu cadàver a esta metròpoli *acompañat dels seus familiars don Anton Casu, canonge de esta, majordom y del prebere Escuder*⁷³ lo capítul resolgué celebrar novament ab tota solemnitat l'enterro y funeral segons se ha acostumat ab los demés prelats. Segons prevé lo ceremonial indicat en el foli 139 encara que la orquesta a cuenta de los albaceas del ylustre finado fue mucha más numerosa y aumentada hasta 60 profesores. Asistieron también todas las autoridades de la capital com en lo indicat funeral de Pio IX, vide foli 139. Se efectuó lo curs de la profesó mortuòria ab lo fèretro que precedia al clero catedral y parroquial de dintra y fora ciutat en gran part, sortint del palàcio, pasant per los carrers de San Pau, *plasa de la Enseñansa*,⁷⁴ arch de Sant Llorens, carrers dels Descalsos, de Sant Anton (agon se cantà una absoluta ab música), de Granada, de la Portella, plasa de la Trinitat (segonas absoltas), carrer de la Nau, Major (terceras absoltas), Merceria, bajada del Patriarca, pla de la catedral (cuartas absoltas). Arribada la profesó fúnebre a la catedral y col·locat lo fèretro sobre lo túmbol cubert ab lo ricch panyet real de Poblet ab las respectivas insígnias pontificals se celebrà la misa cantada ab la numerosa orquesta extraordinària conclosa la cual, pronunccià la oració fúnebre lo yl·lustre senyor doctor don Juan Bautista Grau, canonge y vicari general del yl·lustre difunt y vicari capitular. Terminadas las absoltas y ofici de sepultura tot segons lo prescrit per lo caremoniale episcoporum. Com en el referit funeral de Pio IX, vide foli 139. Se de-[foli 141r]-posità lo cadàver embalsamat en Vichí en la sagristia de la capella de Corpus Christi agon estigué hasta que en 30 de juliol de 1879, después de haber-se-li celebrat un aniversari ab assistència de tot lo clero catedral y a tota orquesta, fou trasladat al seu panteon situat en la paret forànea de la *capella de la*⁷⁵ llitera y Santo Thomàs. Lo indicat panteon construït a espensas de sos parens hereders és de màrmor negre y executat per lo acreditat tallista de esta ciutat don Antoni Miró, terminant lo seu remate la

73. Text anotat al marge.

74. Text anotat al marge.

75. Text afegit a la interlínia.

estàtua de yl·lustre prelat en actitud suplicant, cincelada per un *don Agapito*⁷⁶ dels dos reputats germans estatuaris Vallmitjana, vehins de Barcelona. Sobre del zòcalo del panteon està esculpit en llatí ab caràters monacals lo epitafi del respectable finat. Requiem in pace.

Era el senyor Fleix, natural de Lleida, de la yl·lustre família de los barones de Fleix. Después de haber estudiat en vàrias col·legis y universitats en España, fou alumno y se graduà en lleis en el col·legi de San Climent de Bolònia en los Estats Pontificis. També fou canonge molts anys de esta metropolitana y capellà de honor de la real capella des de agon fou elegit bisbe de la Habana en la isla de Cuba des de agon después de 48 anys de pontificat, últimament fou promogut en 1844 a esta santa yglésia metropolitana y primada de las Españas. Esta santa yglésia de Tarragona conserva del senyor arquebisbe Fleix, algunas inolvidables memòrias de la sua gratitud y magnificència deben-se contar principalmente entre ellas un regalo de un preciós y magnífich tern complert de pontifical de color blau de bellut de seda cual tela fou texida en las fàbricas de Reus, ciutat vehina, y lo seu rich y ben acabat bordat de or estigué a càrrech del intel·ligent y acreditat dibuixant y bordador senyor Oller, vehí de Barcelona. Costà dit tern blau de cual color poseeixen pocas catedrals [foli 141v] quantitat de cinch mil duros y fou estrenat per lo mateix prelat en la festivat de la Purísima Concepció de Maria Santísima de 1865 a 8 de desembre. També deu esta santa yglésia metropolitana a la piadosa generositat del senyor arquebisbe Fleix, lo regalo de dos incensers de plata de estil gòtich. *Un dels més grans beneficis que proporcionà el senyor Fleix en el segon any de son pontificat a aquesta capital y altres poblacions importants fou una gran misió donada en la catedral per los pares jesuïtas ab una estrordinària concurrència de fiels y notable també per lo gran fruit que reportà en la assistència als sans sacraments de confesió y comunió.*⁷⁷

Invitat per lo sumo pontífice Pio IX com a otros mutxos altres prelats surtí para Roma en 15 max de 1867 al efecte de assistir a las solemnísimas fiestas que se celebraron en la metropoli del catolicisme ab motivo del centenar de Sant Pedro. Regresado a esta ciudad en el immediato setiembre después de haber tomado las aguas de Vernet (Fransa) que li milloraren notablement la salut tornà a sortir per a Roma a 26 octubre de 1869 a fi de assistir al Concili Ecumènich Vaticano cuals pares le nombraren president de la comisió de regulars. En el concili ocupà asiento entre als primats.

76. Text anotat al marge.

77. Text anotat al marge.

Revolució de 1868.

En l'any de 1871 dominant un govern revolucionari en Espanya después que ya en setembre de 1868 habia destronat a la reina Ysabel segona habent tingut que emigrar a la nació de Fransa ab la família real a 30 de mars de 1871 vigília de Nostra Senyora dels Dolors, a las 7 horas poch més o menos del matí, después de haber-se verificat ya antes un trist cas semblant o pitjor en Barcelona se apoderà ab violència y mà armada *amanasaren ab las armas als indefensos monjos de la catedral pretextan que ocultaban armas a favor dels carlistas de modo que durà molt temps que no se atrevian dormir en las suas habitacions de la catedral ni se permeté que se tocasen las campanas*.⁷⁸ La milícia nacional en esta ciutat de la catedral y de las yglésias parroquials de la Santíssima Trinitat y de Sant Francesh y del seminari conciliar cual yglésia se féu destruir continuant incautats los tres últims edificis hasta [foli 142r] lo govern de restauració. Si bé afortunadament en lo mateix dia de la forsa armada se retirà de la catedral podent continuar a Déu gràcias en lo dia següent de la ocupació la celebració de los divinos oficis encara que molt poca residència a causa de ha[ver]-se ausentat des del principi de la revolució mols capitulars y beneficiats. Per a causa de no satisfer-se davant aquella triste època de uns cinch anys la dotació *ab molt raras excepcions en Espanya ningun eclesiàstich volgué cobrar la sua dotació ab la condició que se exigia de jurar la constitució de 1869 contrària a la unitat catòlica*⁷⁹ se féu una funció de un tríduo en la catedral ab sermó diari conclòs el cual dos senyors capitulars entre el senyor canonge penitenciarí doctor don Pau Bufarull y el que escriu aquestas líneas pasaban a col·lectar llimosnas dels fiels assistents ab una safata per a los gastos del culto y manutenció del clero catedral ademés de las que se recullian en alguna taula per algun capitular o beneficiat. Se imprimirent moltes esquelas per a una suscripció del mateix objecte y encara que al principi donà algun resultat después menguaren moltes llimosnas.

Durant aquellas tristes y difícils circumstàncias en ausència del senyor arquebisbe en el estrangé fou governador de la mitra son digne vicari general lo molt yl·lustre senyor doctor don Juan Baptista Grau y Vallespinós, canonge de aquesta santa metropolitana el cual defensà ab molta serenitat y valor los drets de la iglésia contra las excesivas exigèncias de la revolució. En algunas circumstàncias mol perillosas tingué que ocultar-se, axís com també tingueren que verificar-lo mols altres eclesiàstichs de esta capital y fora de ella quedant sens pastor

78. Text anotat al marge.

79. Text anotat al marge.

algunas parròquias de l'arquebisbat y ocupadas per la forsa armada moltes yglésias, parròquias y gran part de son sagrat local mentres dominaba la guerra civil.

[foli 142v]

Restauració de la dinastia borbònica. Any 1875.

Ab motivo de la vinguda a Espanya de don Alfonso de Borbón regonegut com a rey y fill de Ysabel segona desembarcant en lo dia 4 de janer de 1875 a Barcelona des agon se dirigí per mar passant per València a Madrit se celebrà a 6 del mis mes y año⁸⁰ a tota orquesta per disposició del excel·lentíssim cabildo en esta santa yglésia metropolitana y primada un solemne Te Deum ab assistència de totes las autoritats ab sos respectius dependents governador civil, militar, comandant general, comandant de marina y los consular ademàs de los diputats a corte y de província que ocuparen después de los senyors governadors los puestos preferents seguint tots los demés invitats també segons la sua categoria. Vide foli 139 etcètera.

Entrada solemne del excel·lentíssim senyor arquebisbe don Constantí Bonet y Zanuy a Tarragona.

Era aquest prelat natural de Tamarit de la Llitera en Aragó, bisbat de Lleida, fill de uns honrats pagesos propietaris, después de haber estudiat humanitats en el col·legi de pares escolapis de aquella vila, cursà filosofia y teologia en el seminari tridentino de Lleida, agon desempenyà alguna càtedra. Graduat de llicenciat en la facultat de teologia en la universitat de Zaragoza después de haber estat mols anys pàr-[foli 143r]-roco de la vila de las Borjas de Urgell obtingué per oposició la canongia doctoral de la catedral de Barcelona en 1851 des de agon fou elegit en 1802 bisbe de Girona y de allí últimament en 1875 promogut a arquebisbe de Tarragona. Luego de haber participat sa excel·lència senyor Bonet oficialment aquest yl·lustríssim capítul lo haber sigut nombrat y precomisat per sa santedat per a esta santa yglésia metropolitana y primada envià segons costum una comissió de dos capitulars senyors don Pere Anton de Rincon, arcipreste, y don Benet Vidal, canonge, per a felicitar al señor excel·lentíssim senyor Bonet son prelat. *Prengué posesió del arquebisbat per procurador el senyor arcipreste don Pedro del Rincon nombrat vicari general interino al senyor deán don Martín Figuerol.*⁸¹ També segons consta en las actas capitulars del indicat any envià

80. Text anotat al marge.

81. Text anotat al marge.

conforme se practica altre comisió de senyors capitulars al mateix objecte a la Torredenbarre agon acostuma a parar lo nou prelat si procedeix de la part de Barcelona *o en Cambrils y si prodeix o be de la part de Tortosa*⁸² en la vigília de la sua entrada a esta capital tornant sempre en semblans casos lo nou prelat la visita a la comisió capitular com és de vèurer en la vinguda del senyor Creus y de altres pàgines 285, 286, etcètera.

A las deu ½ horas del matí del 29 de decembre de 1875 acompanyat també de la indicada comisió capitular. Arribà ab coche a la porta de Santa Clara de esta ciutat agon *ya lo aguardaba lo yl·lustríssim capítol y demás clero*⁸³ en un altar ya se tenia preparat junt a la muralla exterior de la part dreita de dita porta, después de cantà la de oració y de haber fet lo jurament acostumat se revestí dels ornaments pontificals seguint de observan-se lo que ordena en el ceremoniale episcoporum com se practicà en la entrada solemne del senyor Echanove, vide foli 38, encara que era mol més solemne la entrada que fecha antiguament per [foli 143v] l'ajuntament y cabildo la cual terminà en la entrada del arquebisbe Mon y Velarde per haber-se negat aquell donar-la a los seus successors. Vide foli 38 y 39. Formant tern vestit de pontifical lo nou prelat ab los diacas assistens precedit del tern del president del capítol y dels diacas del altar entre lo yl·lustríssim capítol y seguit del demás clero de la ciutat y de una gran part de la archedieocesis ab assistència de totas las autoritats y distingidas corporacions y en mitx de un inmens concurs de vehïns y forasters anant baix de tàlam sa excel·lència portat per alguns senyors regidors entrà la solemne profesó a la ciutat metròpoli de sa excel·lència cuberts tots los balcons de richs damasos y vistosos cobrellits y atestats de senyoria seguint per la rambla de Santa Clara frente lo palàcio del governador militar y Sant Agustín, carrer del Portalet agon frente la plasa de la Font se alsaba un gran arch de triunfo seguint per la bajada de Misericòrdia, carrer Mayor dejant anar en señal de oració moltas palomas dels balcons y moltitud de fullas impresas de vàrias poesias finalment després de haber pasat la profesó per lo carrer de la Merceria y bajada del Patriarca arribà al pla frente de la catedral. En la puerta lo president del cabildo arcipreste donà a sa excel·lència lo salpasser y luego la cullareta del incenser ab lo cual incenso a sa excel·lència tres vegadas observan-se també en lo demás el mencionat ceremoniale episcopatum vide folis 280, 282, 290 etcètera, entrada del senyor arquebisbe Creus. Acabat el Te Deum el senyor arcipreste Rincons al cual la habia confiat el capítol li féu la oració gratulatòria en llatí que durà ¾ de horas la

82. Text anotat al marge.

83. Text anotat al marge.

cual, que segons se adverteix en el foli 292, [foli 144r]⁸⁴ no deu passar de un quart de hora. Terminà la funció habent antes donat la benedicció al poble rebent los senyors capitulars del senyor arquebisbe la benedicció Cum pacis acompanyant las autoritats a palàcio al excelentísimo senyor arquebisbe Bonet, los excelentíssims senyors, además del ajuntament, gobernador civil y militar. Pochs dias después segons costum lo nou excel·lentíssim prelat donar un esplèndit refresch no sols al yl·lustríssim capítul clero catedral y parroquial de la ciutat sinó també a totas las indicadas autoritats y demás corporacions distinguidas. Durant son breu pontificat de uns tres anys manifestà un gran zel y laboriositat no menos que un gran desprendiment. A més de haber procurat instal·lar en esta capital la residència del celosos pares jesuïtas no omití tampoch el que se establisen al exconvent de pares agustinos de la vila de la Selva del Camp los pares misioners del Puríssim Cor de Maria. En cual convent costejà los gastos per a la construcció de uns 40 cuartos ab son moviliari corresponent ab un especial per a son ús particular a fi de que cada any se púguian retirar allí donan-se al efecte algunas tandas, altres tant indivíduos del clero (y també en algunas per a seglars) a fer exercicis espirituals, esent lo prelat lo primer en donar tan bon exemple per cual motiu fou mol concorreguts [foli 144v]⁸⁵ particularment la primera vegada.

També promogué el senyor Bonet per a tots los fiels misions en vàrias poblacions donadas per los pares de la companyia de Jesús la que se féu en esta catedral, a pesar del gran zel y laboriositat dels pares no menos que de las molt recomendables qualitats oratòrias que distingian como una especialitat al pare Governà en las plàticas doctrinals axís com al pare Morell en los sermons, no obstant no donà la santa misió en quant se pot predicar humanament per las aparièncias tot lo bon resultat que se desitjaba y era de esperar a causa tal vegada del descregut indiferentisme e impietat produïts durant la funesta època revolucionària ab una tan privada com pública propaganda anticatòlica ab tota espècie de escrits y de paraulas no menos en los espectacles públichs que en las plasas y carrers cuals tristos y sensibles resultats encara per desgràcia se esperimentan y esperimentan per molt temps en las costums morals y religiosas de las poblacions.

84. Títol al principi del full sense text associat: "Cattastro de fincas y casas de la yglesia vide resolucions de 14 desembre de 1807 exhíbida número 54".

85. Text anotat al marge: "Instal·là el senyor Bonet la residència de alguns pares jesuïtas en Tarragona, yglesia de Sant Miquel y costejà en la casa misió de la Selva la construcció de molts habitacions per a donar exercicis espirituals al clero y també per a los seglars en 1876".

Esta santa yglesia metropolitana y primada conserva entre altres bons recors una inolvidable memòria de gratitut a sa excel·lència el senyor Bonet en el regalo de un rich y preciós tern vermell complet de pontifical brodat de or ab moltas alegorias de estil bizantí que costà cinch mil duros fet en Barcelona baix la hàbil direcció del reputat artista senyor Oller, a cual càrrech fou també com se ha indicat lo tern de ballut de seda blau del senyor Fleix. Se e[*s*]trenà lo del tern en la festivitat de Santa Tecla del any pasat de 1879. Aquest excel·lentíssim e yl·lustríssim capítul deu a la bona memòria del excel·lentíssim senyor Bonet el haber-li concedit sa majestat el actual rey don Alfonso XII lo títul de excel·lencia, axís com tamé als senyors capitulars el privilegi de sa santedat de poder usar públicament de cullet, mitjas y borlas en lo sombrero de color morat.

[foli 145r]

També la ciutat de Tarragona té que agrair a la piadosa generosidad de sa excel·lència el senyor Bonet particularment lo barri dels pescadors la edificació en aquest últim local cerca la bora del mar de una yglesia bastant capàs de estil gòtic u ogival y una habitació immediata per a lo pàrroco o sacerdot regent y en los baxos de ella un gran sala per a la ensenyansa de las criaturas. A pesar de que ya fa més de un any que ya conclosa la construcció del edifici faltaba encara l'altar y las demás condicions de sagrats ornamentals necessàris per a obrir-se al culto públic y segons notícia dintre molt poch temps ya se verificarà.

Encara que se manifestaba molt robusta la salut de sa excel·lència senyor Bonet per lo seu zel y gran activitat en el compliment de son elevat ministeri no dexaba de sufrir y resentir-se alguna vegada a causa de algunas afeccions asi crònicas particularment de ericipelas las cuals complicadas casi repentinement de un modo perillós y alarmant *rebent antes ab molta claredat y devoció tots los sans sacraments*⁸⁶ segà la sua grave enfermedat lo preciós fil del seus dias passant a major vida entregant la sua ànima al criador a la edat de 70 anys que habia pasat fent-o bé a 10 de octubre del any 1878. La mort del excel·lentíssim senyor doctor don Constantí Bonet y Zanuy que és de esperar seria preciosa in conspectu Domini fou molt sentida, no sols per los seus amichs y coneguts, sinó també per tots los seus diocesans particularment dels pobres dels cuals habia sigut lo seu pare y declarà en lo seu testament ser ells los seus llegítims hereders. Requiem in pace.

86. Text anotat al marge.

[foli 145v]

Lo enterro y funeral del difunt arquebisbe doctor don Constantí Bonet y Zanuy (encara que no ab tanta orquesta) se celebraren ab tanta magnificència y solemnitat com se verificà en las exèquias de son antecesor lo senyor Fleix conforme per el mencionat ceremoniale episcoporum, vide folis 139 y 140, ab assistència de totas las autoritats y distinguidas corporacions. Son cadàver fou depositat en la sagristia de la capella de Corpus Christi.

En el mes de mars de 1879 en cumpliment de la disposició testamentària del senyor arquebisbe Bonet ab motiu de la traslació de son cadàver de la sacristia indica de Corpus Christi a la sua pròpia sepultura oberta en el presbiteri frente l'altar del Santíssim Sagrament. L'excel·lentíssim capítul a petició dels seus albaceas acordà celebrar-i altre solemne funeral com en l'anterior acompanyan tot lo cabildo y demàs clero catedral ab solemnitat ab la capella de música lo mencionat cadàver hasta ser col·locat en lo túmol y conclosa la música y absoltas ab orquesta a la referida sepultura. Lo yl·lustre difunt disposà que solament distingués la sua làpida cinerària una sencilla inscripció de son nom apellido y dignitat. Requiem in pace.

Mort y funeral del senyor Domènech bisbe que fou de Pitsburg en lo nort de Amèrica.

Trovant-se ac[ci]dentalment en aquesta ciutat l'indicat senyor Domènech, natural de la vehina ciutat de Reus, misioner de San Vicens de Paül y bisbe que fou de Pitsburg en los Estats Units de Amèrica, atacat casi repentament [foli 146r] de una perillosa enfermedat, a pesar de la generosa y franca hospitalitat que li oferí l'excel·lentíssim senyor arquebisbe Bonet en son palau, desitjà retirar-se a la casa de beneficència per a ser cuidat de las Fillas de la Caritat de Sant Vicens de Paül en atenció de ser del seu mateix institut. En cual causa ab motiu de agravar-se-li después de dos dias de llit més y més la enfermedat tingué ser-li admistrat lo sant viàtiche lo que verificà sa excel·lència lo senyor arquebisbe ab tota la solemnitat que ordenà lo ceremoniale episcoporum ab assistència del cabildo y tot lo clero catedral en la tarde del dia 6 de janer de 1880 *después dels divinals oficis del cor*,⁸⁷ encara que la premura no permeté invitar al clero parroquial ni a las autoritats. En dia següent 7 del mateix mes de janer y any de 1878 pasà el senyor Domènech, a mayor vida entregant la sua ànima al criador a la edad de uns 45 anys *después de haber rebut tots los consols cristians assistit per lo pare Riba, sa-*

87. Text anotat al marge.

*cerdot de Sant Vicens de Patil.*⁸⁸ L'excel·lentíssim capítul satisfent los piadosos desitjs del sa excel·lència senyor arquebisbe resolgué fer al yl·lustre difunt un funeral ab la mateixa solemnitat (a excepció de la llarga profesó fúnebre per vârios carrers de la ciutat) en el cual celebrà de pontifical sa excel·lència acompanyat del capítol y demés clero catedral també en la traslació procesional del fèretro des de la indicada casa mortuòria hasta a la santa yglésia metropolitana agon fou col·locat en el túmbul de la sua categoria. Después de celebrada la misa de pontifical, cantada ab orquesta, com també los responsos se trasladà ab igual solemnitat lo cadàver del yl·lustre finat a la sua sepultura preparada en lo paviment de la capella de Santa Maria la Grosa en lo claustro.

[foli 146v]

Actualment l'marmolista està elaborant la sua llosa sepulcral. Ademés del excel·lentíssim ayuntamiento assistiren al funeral el senyor governador militar comandant general y altre personas distinguidas. Presidint lo dol los yl·lustres capitulars senyors licenciados don Jaume Dachs, vicari general en representació del excel·lentíssim senyor arquebisbe, y representaren l'excel·lentíssim capítul los síndichs don Manuel Martínez Arango y don Juan Bautista Pedrals y Arqués. L'yl·lustríssim senyor Domènech segons notícias habia treballat ab gran zel en lo seu antich bisbat nor americà no menos en la edificació de molts yglésias que en la instal·lació de vârios instituts religiosos destinats uns per a la ensenyansa y altres per a beneficència y obras de caritat. Requiem in pace.

Vinguda a Tarragona de sa magestat el rey Alfonsu XII en 1877.

A 27 del mes de febré del indicat any de 1877 procedent de València en una escuadra de fragatas, alguna de ellas acorasada, vingué sa majestat el rey Alfonsu XII a Tarragona desembarcant luego a las 4 de la tarde de mencionat dia y en el embarcadero del port fou rebut entre las demás autoritats, personas y corporacions distinguidas per l'excel·lentíssim senyor arzobispo doctor don Constantí Bonet, acompanyat de dos dignitats com a representants del capítul senyores arcipreste don Pedro Antonio del Rincon y senyor ardiaca doctor don Pablo Forés y senyor chantre doctor don Jaume Dachs vicari general. Arribat a las 5 [foli 147r] sa majestat el rey ab lo seu corteix a la porta de la catedral agon se li tenia previngut sitial ab cuxí per a adorar la vera creu fou també rebut de baix tàlam que portaren alguns senyors regidors per lo mateix excel·lentíssim senyor arquebisbe, excel·lentíssim capítul y demés clero catedral. Sa majestat

88. Text anotat al marge.

el rey anaba a la dreta del senyor arquebisbe que [...] del gremial del diacas. Luego de haber arribat al presbiteri del altar major se entonà lo Te Deum que cantà la música davant el cual sa majestat el rey estigué en lo estrado de baix lo doser dels pontificals, des de agon se dirigí sa majestat a la capella de Santa Tecla, en cual presbiteri estava ya previngut un genoflectori ab cuxí de bellut de seda carmesí engalonat per a adorar lo sant bras de Santa Tecla que ya estava esposat y costodiaban los senyors síndichs. Terminadas las religiosas ceremònias de costums sa majestat el rey acompanyat de totas las autoritats civils y militars y demás corteix se retirà al palau de la diputació provincial en cual saló de 7 a 8 horas de la matexa nit y agué besamanos a cual acte asistí també lo excel·lentíssim senyor arquebisbe y l'excel·lentíssim capítul.

En lo esplèndit convit que poch después se donà en aquells salons en obsequi de sa majestat lo rey fou també invitat l'excel·lentíssim senyor arquebisbe ab son molt yl·lustre vicari general doctor don Jaume Dachs, dignitat de chantre. En el acte de sentar-se a la taula los convidats sa majestat lo rey estigué tan cortès y galant ab lo nostre dignísim prelat que l'obligà, a pesar de resistir-la la sua mà modestia, a acceptar la presidència.

En lo dia següent 28 a las 11 horas del matí después de haber demanat per lo reverent presbítero monjo Miró dia y hora los senyors síndicos capitulars licenciats don Manuel Martínez Arango y don Joan Pedrals y Arqués [foli 162r] en compliment de son càrrech visitaren als senyors ministres de la corona que acompanyaban a sa majestat lo rey l'excel·lentíssim senyor don Manuel Silvela, ministre de Estat, hospedat en casa de los senyors germans Gaset del port, y l'excel·lentíssim senyor conde de Toreno, ministre de Foment, en casa de Castellarnau, carré de Caballers. No se visità al senyor ministre de Marina l'excel·lentíssim senyor Antequera, contraalmirant, a causa de hospedar-se a bordo de la escuadra. Axís també se cumplí ab la atenció de visitar al excel·lentíssim senyor Blanco, capità general de Catalunya, y al excel·lentíssim senyor president de la audiència del mateix territori, hospedats aquell senyor a casa la senyora viuda de Canals en lo carrer de Granada y aquest en la fonda de Europa. Me pareix convenient advertir que per rahó del meu càrrech de haber tingut de visitar en diferens ocasions a tres distins senyors capitulars generals de Catalunya he observat que aquella autoritat militar sempre reb en peus a las comisions del excel·lentíssim capítul que és de suposar que és la ceremònia que deu usar en totas las comisions de etiqueta, per cual motiu la visita no pasà generalment de 5 minuts.

En atenció de haber manifestat sa majestat lo rey lo seus desitxs de visitar privadament la catedral lo verificà a las 5 de la tarde del mateix dia 28 acompanyat de los referits senyors ministres, de

las autoridades y seguit de un cronista sa majestat después de haber sigut rebut en la porta mayor de la catedral per lo excel·lentíssim senyor arquebisbe y excel·lentíssim capítul que lo acompanyaren també. Recorregué brevemente totas las capellas y claustros preguntant las cosas más notables y dignes de observar-se. Al pasar per lo [foli 162v] cor de la catedral ab lo senyor Silvela, y altres personatges lo senyor ministre de Marina Antequeras como era regular li fixà mol la atenció al ser informat que aquell pendó que penja de la bòveda ab las armas pontificias era la ynsígnia que enarbolaba la nau capitana de la escuadra armada per lo papa Calixto tercer contra los moros en el sigle xv y de la cual fou nombrat xefe don Pere Urrea, arquebisbe de Tarragona.

Al sortir de la catedral sa majestat el rey acompanyat també de sa excel·lència senyor arquebisbe se dirigí a visitar a la casa de la caritat o beneficència y des de aquest establiment a observar las antiguas murallas de esta vetusta ciutat construïdas en distintas èpocas, no menos romana que ciclòpea y també moderna. Des de aquells edificis monumentals se trasladà sa majestat lo rey o bordo de la escuadra agon dinà y pernoctà. En el matí del dia immediat primer de mars desembarcà sa majestat per a anar a la vehina ciutat de Reus, regressant en la tarde del mateix a aquesta capital, y después de haber pasat lo restant del dia visitant algun cuartel y algun altre edifici públich, despedin-se ya de esta ciutat de Tarragona sa majestat se embarcà, últimament, per anar abordo de la fragata de la sua insígnia real. Adelantada ya la nit vullint las calderas, la escuadra real alsà las ancoras dirigin-se a la mar ab rumbo a las aigüas de Barcelona en cual port, al matí del dia següent, dos de mars, donà fondo desembarcant sa majestat lo rey.

[foli 147v]

O y completas en lo dia de la Concepció y del cap de octava de ella.⁸⁹

En lo dia 7 de desembre de 1809 resolgué lo capítol que del guañat de las comunes distribucions y diners bons per lo senyor ardiaca de Vila-seca se donasen 6 pesetas al capitular que cantàs la antífona O, y 2 pesetas al capitular que farà las completas en lo dia de la Concepció, y a 2 al que las farà en lo cap de octava, en lo cas que lo dit ardiaca, no cantà la O, encarregant las vespres a algun dignitat o canonge e igualment no encarrèguia las completas en los expressats dias.

89. Títol atribuït.

[foli 148r]

Notari.

Memorial presentat per los senyors síndichs al excel·lentíssim don Thomas Veri, representant de la suprema junta governativa del reyne, demanant-hi se servís habilitar a lo menos enterament al doctor Pau Vilar, notari y secretari del molt il·lustre capítol, per atorgar y rèbrer qualsevols escripturas pertaïents als béns de esta santa iglésia y lo decret favorable a la sol·licitut del molt il·lustre capítol se troba en las resolucions capitulars del dia 8 de febrer de 1810, exhibita número 12, y còpia autorisada del mateix memorial y decret en lo armari de vàrios assumptos de la iglésia en lo calaix rotulat “De síndicus annalibus”.

Reducció del número d’atxas i ciris en els funerals dels canonges.⁹⁰

Per resolució capitular de 6 maig de 1809 quedaren reduhit lo número de atxas y ciris en los funerals dels senyors canonges a dotse atxas e igual número de ciris, y que lo cadàver se acompanya al cementiri ab sis atxas. Lo motiu fou lo gran augment del valor de la cera.

Estatut referent als dobles dels comensals.⁹¹

Lo estatut sobre los dobles dels senyors comensals fet per lo il·lustríssim senyor Copons en 25 novembre de 1730 obra en lo llibre de las resolucions capitulars de dit any en lo foli 253 y en lo chor en la taula cerca la cadira del preste del primer chor.

[foli 148v]

Sobre la observança dels canonges malalts.⁹²

Dominus canonicus Busquets, administrator distributionis bur-sae capitularis, proposuit que vostra senyoria sia servit donar-li orde quin modo ha de tenir en la observància de fer presents als senyors capitulars en sas desganas y enfermedats. Domini deliberarunt que per las enfermedats que poden tenir per a fer-los presents degan y tingan obligació de aportar fe dels metges y si és desgana de tres o quatra dias sian creguts de sa simple peraula.

És còpia de la resolució capitular de 24 de janer de 1692, fòlio 62.

90. Títol atribuït.

91. Títol atribuït.

92. Títol atribuït.

[foli 149r]

Còpia de una carta del governador polític i militar de Tortosa.⁹³

Con fecha de 14 del corriente me ha comunicado el señor marqués Caballero la real orden siguiente:

“Ilustrísimo señor don Santiago de Guzmán y Villoria, electo gobernador político y militar de Tortosa, ha recurrido al rey exponiendo la dificultad de encontrar casa para habitar con su familia en aquella ciudad y ha solicitado conforme a lo que propuso el teniente de rey de la misma que se mandase al canónigo de aquella catedral don Josef Roset desocupar-se la casa que ocupa en arrendamiento por no ser proporcionada por su anchura a la corta familia que tiene y que en consecuencia se trasladase a la del cabildo donde habían vivido otros canónigos y en el día la tiene alquilada.

En vista de esta exposición ha mandado el rey que no se desaloje a ningún vezino para que habite en su casa el gobernador, pero es la voluntad de su majestad que se de orden a la ciudad para que proporcione al referido gobernador la casa que elija y esté desocupada así como qualquiera otra que vague.

Lo traslado a vuestra señoría para que disponga su más exacto cumplimiento. Dios guarde a vuestra señoría muchos años. Madrid, 16 enero de 1808. Arias Mon. Muy noble y leal ciudad de Tortosa”.

[foli 150r]

Tránsito del señor cardenal Despuig por esta ciudad de Tarragona. Año de 1807

A las ocho de la noche del día 21 de junio del año de 1807 llegó a esta ciudad de Tarragona el eminentísimo y excelentísimo señor cardenal don Antonio Despuig, natural de la isla de Mallorca, y patriarca de Antioquía, y a las nueve de la noche del mismo día el ilustrísimo señor arzobispo por medio de uno de sus capellanes pasó un recado al síndico del muy ilustre cabildo avisando que a las seis de la mañana del día inmediato su eminencia deseaba celebrar misa rezada en el altar y capilla de Santa Tecla. El referido síndico dispuso que el mencionado altar estuviese adornado como correspondía, que en el presbiterio de la capilla se pusiese estrado y alfombra para su eminencia, que los quatro canónigos más antiguos le recibiesen en la puerta mayor de la iglesia, y en atención que el señor cardenal vino con manteletas lo recibieron con hábitos de coro acompañándole al indicado altar en donde celebró su eminencia, [foli 150v] asistido de los capellanes del señor arzobispo en los actos de revestirse y decir

93. Títol atribuït.

misa. Entretanto los quatro señores capitulares quedaron en la sacristía de la capilla. Concluida la misa su eminencia concedió cien días de indulgencia a los sacerdotes que celebrasen en dicho altar y otros cien días a quequiera de los fieles que en la misma capilla rezase un Padre Nuestro y una Ave María. Pasó después su eminencia acompañado de los quatro capitulares a la capilla de Corpore Christi en donde dixo un responso por el alma de su difunto tío el il-lustrísimo señor Despuig, arzobispo que fue de esta santa yglésia y está enterrado en dicha capilla. Enseguida visitó el retablo mayor y, últimamente, la capilla de la Virgen de la Concepción, concediendo también cien días de indulgencia a los fieles que delante de aquella imagen dixesen Ave María Purísima sin pecado concebida.

Visitado dicho altar subió su eminencia en su coche que le esperaba en la puerta mayor hasta donde le asociaron los referidos quatro capitulares.

[foli 151r]

Consagración de aras que en el día 2 de octubre de 1807 hizo en esta santa iglesia metropolitana el ilustrísimo señor arzobispo de la misma el señor don Romualdo Mon y Velarde.

En 29 de septiembre de 1807 se tubo rollo en el coro y el señor síndico propuso que el señor arzobispo le había dicho hiciese presente al cabildo que en el día 2 de octubre pensaba hacer consagración de aras en esta santa iglésia y que a este fin el cabildo dispusiese lo que acostumbra en semejantes funciones. El cabildo resolvió que tanto en la variación de horas de coro como en la asistencia y acompañamiento de canónigos que debía darse al prelado, los señores síndicos acordasen lo conveniente con arreglo a lo practicado en iguales funciones. Conseqüente a esto, los síndicos examinaron lo practicado en casos de esta naturaleza y aunque nada hallaron notado en los libros de Rebus Gestis encontraron la resolución capitular de 11 de abril de 1787, víspera de la consagración de aras celebrada por el ilustrísimo señor arzobispo Armañá, en la qual se dispone que debe arreglarse la celebración de misas y de horas canónicas de modo que a las siete estubiese [foli 151v] concluida la nona y pudiese inmediatamente comenzarse la función. También se resolvió que los dos canónigos más modernos subiesen a buscar al prelado a su habitación, y que estubiesen otros dos a esperarlo en la escalera del claustro según costumbre, y que durante todo el acto de la consagración acompañasen dos capitulares a su ilustrísima mudándose dichos capitulares cada media hora. Con presencia de esta resolución capitular se determinó y practicó que el viernes día 2 se entrase a prima a las seis y media, que las horas se rezasen

y que la misa se cantase con poca solemnidad, que al comenzar el post comunio subiesen los dos canónigos más modernos a buscar al prelado, que los señores síndicos le esperasen en la escalera del claustro inmediata a la capilla de la Virgen, que los mencionados síndicos fuesen los dos primeros capitulares que asociasen al prelado en la primera media hora, que después fuesen siguiendo por antigüedad de posesión los demás capitulares uno de cada coro, y que al concluir la función se acompañase al prelado por quatro canónigos, subiendo los dos hasta su habitación. Efectivamente hizose así la cosa, colocose una mesa de 48 palmos de largo y de 5 de ancho en el centro del ámbito que media entre el presbiterio y el coro, y se puso un altar portátil pegado al dicho presbiterio para decir la misa un [foli 152r] clérigo. Concluida la función, entre el púlpito donde se predica y el del evangelio, había una mesa con las cosas necesarias a la consagración. Se consagraron 50 aras y la función se comenzó a la media para las ocho y se concluyó a las once y quarto. Después el mismo prelado dixo la misa en el altar mayor en una de las aras nuevamente consagradas. Asistieron también algunos de los señores dignidades convidados por su ilustrísima. Concluida la misa que fue a los tres quartos para la doce subió el señor ilustrísimo a su palácio con el acompañamiento prevenido y de costumbre.

[foli 153r]

Tránsito por esta ciudad de Tarragona de la reyna regente de Etruria infanta de España con su hijo de menor edad el rey de Etruria y una hija en 4 de febrero de 1808.

Habiéndose tenido noticia de que pasaría por esta ciudad deteniéndose un día en ella la reyna regente de Etruria con su hijo de menor edad y entendido que por órdenes superiores se había dispuesto se le hiciesen los honores que acostumbra hacerse a los infantes de España, se hizo presente al cabildo, resolviéndose en el mismo que el arcediano mayor y los tres canónigos más antiguos quedasen comisionados para disponer y practicar quanto tubiesen por conveniente, poniéndose de acuerdo con el ilustrísimo señor arzobispo. Efectivamente enterados dichos señores del día y hora que llegarían sus majestades se presentaron con el señor arzobispo en la casa del señor don Plácido de Montoliu, destinada para alojamiento de las personas reales, y a poco rato de haber llegado sus majestades tubieron los mencionados comisionados el honor de besarles las manos y a resagarles en los debidos términos el arcediano mayor en nombre del cabildo. Después [foli 153v] se supo que sus majestades deseaban venir a visitar y ver esta santa iglesia pero sin que se hiciese función de altar ni se cantase el Te Deum. Con esta noticia los

comisionados del cabildo, poniéndose de acuerdo con su ilustrísima, dispusieron que poco antes de la hora en que debían venir sus majestades se les esperase a la puerta mayor de la iglesia el prelado con los dignidades y canónigos y clero menor vestidos los referidos dignidades, canónigos y demás clero de hábitos de coro, que se pudiese la plata en el altar mayor, que se encendiesen las velas de las arañas, las de la reja del coro y las arañitas de la capilla de Santa Tecla poniéndose también luces en las restantes capillas. Se practicó la cosa como se había dispuesto, pues al entrar sus majestades a la iglesia, en cuya puerta había por disposición del cabildo la música del regimiento suizo de Wimfen, les sirvió el prelado el agua bendita con el hisopo, después pasaron al presbiterio del altar mayor donde sus majestades hicieron una breve oración arrodillados en sus correspondientes almoadas, inmediatamente quisieron ver las alhajas de la sacristía, enseguida el sepulcro del infante don Juan, luego la pila baptismal, después la capilla de Santa Tecla cuyo Santo Brazo dio su ilustrísima a adorar a sus majestades y los síndicos a la restante [foli 154r] comitiva, de la capilla de Santa Tecla pasaron a visitar la de la Concepción y concluido esto salieron por la misma puerta mayor por donde habían entrado. Últimamente poco antes de partir sus majestades de esta ciudad pasaron los dignidades y canónigos a la casa de sus majestades para darles la última prueba de su respeto al tiempo de su salida.

Tránsito de la infanta doña Luisa Carlota en 22 de mayo de 1819.

Arreglándose el cabildo a lo practicado cuando pasó por esta ciudad la reyna de Etruria e infanta de España y puestos de acuerdo los 4 comisionados con el señor arzobispo pasaron a visitar a su alteza y arengo solamente el señor arzobispo tanto a nombre suio, como del cabildo, que parece lo más regular toda vez que va unido con los comisionados capitulares y forma una misma diputación con ellos. Esto fue a las 5 de la tarde de dicho día, pues aunque su alteza llegó a las 3 y el señor arzobispo y capitulares se hallaban ya en la casa del gobernador en donde se hospedó, dio la expresada hora para recibir los cumplidos. Es de advertir que su alteza no visitó la catedral, siendo así que no salió de esta ciudad para Cambrils hasta las 10 del día siguiente que recayó en domingo y por lo mismo fueron inútiles los preparativos acostumbrados del cabildo para recibir a la señora infanta. Habiendo manifestado el marqués de Monasterio (comisionado de sus majestades para conducir la infanta)

*al señor arzobispo*⁹⁴ que su alteza deseaba oír dos misas el domingo, su excelencia y lustrísima lo hizo presente a un síndico y que para el efecto sería menester preparar un oratorio en la habitación de su alteza como efectivamente lo dispusieron los síndicos y uno de ellos y otro canónigo a solicitud del señor arzobispo fueron a decir misa a las ocho en el oratorio preparado en la posada de su alteza con sotana de coro y a pesar de esta fineza no merecieron las gracias a su alteza, ni a nadie de la comitiva ni menos que se les convidase a tomar chocolate como parecía [foli 154v] atendida la hora y distancia de la casa del gobernador a la de los capitulares.

[foli 155r]

Rogativas per lo acert de Fernando VII en lo govern de aquestos reynes.

Habent-se rebut la superior orde del rey nostre senyor per la qual se encarrega se fassen rogativas per lo acert en lo govern de la monarquia de Déu Nostre Senyor ha posat a son cuidado lo capítol determinà que se fesen com se feren las rogativas en esta forma, ço és, que en los dias 18, 19 y 20 de abril de 1808 a més de la conventual se digués misa votiva ab tota solemnitat exposant lo Santíssim al comensar nona que se cantà ab pausa, que en lo dia 18 primer de las rogativas que era dia festiu quedàs exposat lo Santíssim fins acabadas completas a fi de que los gremis avisats per lo ajuntament poguesen assistir a la oració acostumada fent vetlla un prebendat, un comensal y un beneficiat per part mudant-se de mitja en mitja hora y cantat alternativament los psalms. Acabadas completas se pujà al presbiteri ahont se cantaren las lletanias de la verge que entonaren more solito los parroquials que respecte que en aquel dia hi havia el sermó de despedida del predicador de la Quaresma se li encarregués (com se li encarregà) que lo sermó fos en la misa votiva significant-li que procurés dir alguna cosa relativa [foli 155v] al objecte de la funció.

En los dias 19 y 20 se exposà sa Magestat al comensar nona, se digué votiva ab la mateixa solemnitat que en lo dia 18 y acabada la misa pujà lo clero al presbiteri, se cantaren las lletanias de la Verge y se conclugué la funció com en lo dia primer.

Los síndichs feren present a sa il·lustríssima lo acuerdo antes de pasar ofici a la ciutat y li aparegué bé. Luego de rebuda la real orde se digué la col·lecta per espay de deu dias seguits, abisant lo capítol a la confraria per sa intel·ligència y cumpliment.

Gastos per dita funció.

Se han pagat.

94. Text anotat al marge.

- Tecasi de gastos comuns al predicador.....15 lliures.
- De las carnicerías. Cera.....55 lliures.
- De la obra.
- Música.....20 lliures.
- Campanas10 lliures.

[foli 156r]

Relación de las segundas rogativas que en 27 de abril y en 1 de mayo de 1808 se hicieron para el acierto del rey Fernando VII en el gobierno de las Españas.

Con ocasión de haberse repetido al prelado y al cabildo una soberana orden del rey de fecha de 20 de abril para que se hiciese a la mayor brevedad otra rogativa pública a fin de implorar del padre de las luces el acierto del monarca en el gobierno de estos reynos. Dispuso el cabildo con acuerdo de su ilustrísima que en el día 27 del mismo mes se expusiese su Divina Magestad al comenzar la hora de nona, que esta como la misa inmediata, se cantasen con la mayor solemnidad que el Señor quedase de manifiesto hasta concluidas las vísperas solemnes que debían comenzarse a las cinco, cantándose antes de reservar las letanias de la Virgen y las colectas que dixo el prelado, y dio la bendición con el Santísimo. Se convidó la ciudad para esta función y el mismo ayuntamiento cuidó de avisar los gremios que concurrieron con muchísima asistencia del pueblo a más del clero mayor y menor que hizo la correspondiente vela. Cantándose también en los tres días inmediatos a este las letanías de la Virgen.

Posteriormente continuando el importante [foli 156v] motivo de esta rogativa, el domingo día 1 de mayo concluida la hora de sexta se sacó procesionalmente de su capilla y expuso en el altar mayor el Brazo de Santa Tecla, se cantó la hora de nona y el oficio con la mayor pompa y solemnidad. Predicó el canónigo magistral, la ciudad asistió convidada por el cabildo, y el ayuntamiento cuidó de convidar la nobleza y oficialidad y de colocar, previo el permiso del cabildo, bancos en el cruzero de la iglesia. Por la tarde debía hacerse una solemne procesión llevando el Santo Brazo y debía pasar por la calle de San Olaguer, Pescadería, calle d'en Granada, plaza del Oli y escaleras de la catedral asistiendo a ella todo el clero secular y regular y la congregación de la Sangre cantándose las antífonas y colectas en las capillas de estilo pero una lluvia que casi duró todo el día impidió su ejecución y solamente se hizo por esta iglesia catedral y su claustro cantándose las antífonas y colectas en las capillas de San Miguel, Santa Magdalena, Virgen de la Concepción, San Fructuoso, Virgen del Claustro y San Olaguer. Concurrieron a la procesión algunas comunidades religiosas y el ayuntamiento. El prelado asistió a las funciones de mañana y tarde, dixo la colecta en las capillas y en la de Santa

Tecla dio la bendición con el Santo Brazo antes de su reserva. El que escribe esta relación sin embargo que hace veinte y tres años que vive en Tarragona nunca había visto tanto pueblo en la catedral como [foli 157r] en este día. En las resoluciones capitulares en las exhíbitas y en las carteras correspondientes a estas fechas se hallaran algunas noticias que añadirán mayores luces a las expuestas en esta relación.

Gastos para esta función.

Carnicerías han pagado para cera..... 55 libras.

La obra.

A los músicos 20 libras.

A los campaneros..... 10 libras.

Las comunes distribuciones para llevar el

tabernáculo, incesar, huérfanos, etcétera... 13 libras, 14 sueldos.

[foli 158r]

Rogativas para lluvia.

El día 8 de abril del año 1824 los comisionados del ayuntamiento pasaron a los señores síndicos del cabildo un oficio en el que hacían presente la solicitud del gremio de labradores para llevar al altar la ymagen de la Virgen de Misericordia a fin de implorar el beneficio del agua que esta vez se hacía más necesario que otras por no haber llovido en todo el invierno. Y aunque el cabildo convino con mucho gusto en que se colocase la Virgen en el altar mayor no se verificó la traslación hasta el 19 del mismo abril segunda fiesta de Pascua de Resurrección, por haberse hecho la solicitud estando ya cubiertos los altares y por estar muy próxima la Semana Santa, advirtiéndose que las rogativas se habían empezado el 13 de marzo en el que se comensó a cantar en el coro la letanía de la Virgen y se llevó en procesión la ymagen del Santo Christo de la congregación de la Sangre en la tarde del domingo 28 del mismo mes precisamente, según el modo con que se ha practicado en otras muchas ocasiones habiendo salido la procesión de la catedral a la media para las cinco de la tarde después de concluidos los maytines.

No habiéndose logrado el beneficio de la lluvia y siendo cada día más urgente la necesidad ofició otra vez el ayuntamiento al cabildo haciéndole presente la nueva solicitud del gremio de labradores para que se expusiese a la pública veneración el Santo Brazo de nuestra patrona Santa Tecla y se llevase en procesión por la ciudad. Así se hizo con la solemnidad y modo que se acostumbra quando se saca, por este motivo la tarde del domingo 23 de mayo del mismo año en cuyo día ocurría la fiesta de la traslación del mismo Santo Brazo habiéndolo sacado por la mañana revestido de medio pontifical el excelentísimo señor arzobispo don Jayme Creus y habiendo él asistido

por la tarde también de pontifical en la procesión, haciendo [foli 158v] por lo mismo de preste y diciendo las colectas que se dicen en las capillas que para esta función están colocadas en varios puntos del largo curso de la procesión y estando asistido del prebendado que por la mañana cantó la missa y de los que hicieron de diáconos.

Con motivo de haberse hecho esta función en referido día de la traslación del Santo Brazo en el que el sermón es del canónigo magistral no cuydó el ayuntamiento de encargar ni pagar el sermón ni de costear la cera del altar según costumbre. Con este motivo pretendió el cabildo con mayor causa que otras veces que el mismo ayuntamiento pagase los cirios de la procesión a todo el clero secular y regular pero ateniéndose siempre a lo que decía esa práctica no quiso pagar los del altar mayor y capilla de Santa Tecla como según dixo se había hecho en los años 1815 y 1817 lo que no se verificó por la razón indicada de cuydar el cabildo en el día de la translación de la iluminación de dichos altar y capilla. Las rogativas duraron hasta el 16 de junio del mismo año vigilia de la fiesta de Corpus en cuyo día se bolvió sin solemnidad por medio de un monje a su altar la imagen de la Virgen por no poder permanecer en el mayor durante el octavario de Corpus, y habiéndose el domingo dentro del mismo logrado felizmente una lluvia suficientemente copiosa para lo que en aquella sazón se necesitaba no se bolvió la imagen al altar mayor ni se cantaron las letanías en el coro, pero continuó en las missas la colecta Ad petendam pluviam.

[foli 160r]

Pontifical en el día de Pentecostés.

El domingo de Pentecostés del año 1824 el excelentísimo señor arzobispo don Jayme Creus celebró su primer pontifical en esta yglesia según el ceremonial acostumbrado habiendo solamente que notar que habiendo ocurrido la dificultad o duda si antes de la missa se haría la acostumbrada procesión claustral porqué el ylustre ayuntamiento que habría ido a palàcio a buscar al señor arzobispo no tuviese que quedarse en su banco sin objeto mientras se haría procesión claustral a la que no acostumbra asistir, se disolvió dicha duda conviniendo el ayuntamiento en una conferencia de sus comisionados con los síndicos del cabildo en asistir a la procesión como efectivamente asistió, yendo tras el gremial como acostumbra en las otras procesiones.

Bautismo administrado por el excelentísimo señor arzobispo don Jayme Creus.

El día 23 de julio del año 1824 el señor arzobispo bautizó en esta catedral a una hija de don Francisco y doña Josefa Martí. Ha-

biéndolo asistido con hábitos de coro los señores síndicos del muy lustre cabildo don Manuel Llopis y don José Cañellas a quienes manifestó deseos su excelencia de que lo asociasen en aquel acto para dar mayor lustre a la función y a lo que convino con mucho gusto el cabildo a quien manifestaron estos deseos de su excelencia los referidos síndicos.

El bautismo se administró según el ritual pequeño del arzobispo, conformándose con el ritual romano, según lo que previene en el título *Ritus servandus cum episcopus baptizat*. Para esta función se puso una alfombra en la puerta mayor de la catedral sobre el sepulcro del arzobispo don Gondisalvo de Heredia, otra en el plano alto del bautisterio, donde se pone el Altísimo para bautizar, [foli 160v] y otra baxo el mismo en la grada donde se acostumbra leer el evangelio de San Juan, en cuyo lugar se vistió el señor arzobispo y desde allí con báculo y mitra se fue, asistido de los dos síndicos, del maestro de ceremonias, don José Ycart, y del parroquial de semana a la puerta mayor. Concluida la ceremonia del bautismo en el mismo lugar donde se lee el sobredicho evangelio el señor arzobispo administró la confirmación a la recién bautizada y después con motivo del grande concurso dio su excelencia la bendición al pueblo. Para que todo se hiciese con la formalidad y decoro correspondientes se puso también en la capilla cerca el sepulcro del señor cardenal Cervantes una mesita cubierta de terciopelo carmesí y en el sitial del señor arzobispo dos tamboretillos también cubiertos de terciopelo en los que se sentaron los síndicos quando su excelencia se sentó en su silla pontifical.

[foli 161r]

Tránsito por esta ciudad del serenísimo príncipe Maximiliano de Sajonia y de su hija la serenísima princesa María Amalia, suegro y cuñada respective del rey nuestro señor don Fernando VIII⁹⁵ en 26 de abril de 1825.

Habiéndose tenido noticia que los señores príncipe Maximiliano de Sajonia y su hija la princesa Amalia, en el regreso de Madrid a su patria pasarían por esta ciudad, deteniéndose en ella a lo menos una noche, y habiéndose entendido que por órdenes superiores se había dispuesto que se les hiciesen los honores correspondientes a los infantes de España, resolvió el cabildo que los señores arcediano mayor y tres canónigos más antiguos quedavan comisionados para practicar quanto juzgase conveniente poniéndose de acuerdo con el excelentísimo señor arzobispo. Así lo hicieron y enterados del día

95. Es refereix a Ferran VII. És un error del text original.

y hora en que debían llegar sus altezas fueron al palacio del señor arzobispo donde habían de alojarse y luego que llegaron bajaron el señor arzobispo y comisionados del cabildo con bonetes a la puerta del palacio en donde recibieron a sus altezas arengando el señor arzobispo el príncipe en su nombre y del cabildo. Lo acompañaron hasta la puerta de la habitación que le estaba preparada y habiéndose despedido fueron a la de la princesa a cumplimentar a su alteza y luego después hicieron también sus cumplidos a la persona de más distinción de la comitiva. No obstante que sus altezas llegaron muy cansados y tarde, pues era la una y media de la noche y que el mismo día habían de pasar para Villafranca manifestaron deseos de venir a visitar la catedral antes de marcharse. Vinieron en efecto cerca las 11 de la mañana, bajaron por la escalera del claustro acompañados del señor arzobispo, gobernador, ayuntamiento y muchas personas de distinción. La tropa estaba formada desde la puerta de la escalera que [foli 161v] da al claustro hasta la puerta de la iglesia que hay en el mismo. El cabildo y clero con hábitos de coro precedidos del macero y viadero recibieron sus altezas en la puerta del claustro inmediata a la escalera. Recibidos los acompañaron a la iglesia tocando entre tanto la música del regimiento que estaba en los claustros. Luego de haber entrado en la iglesia el señor arzobispo que iba vestido de manteletes y no de capa magna por haber venido desde palacio con el acompañamiento de las personas reales, dio a sus altezas con el hisopo el agua bendita. Inmediatamente se dirigieron todos al presbiterio del altar mayor no permitiendo entrar otras personas antes del clero que el ayuntamiento y las personas de distinción que acompañaban y obsequiaban a los príncipes. Llegados al altar mayor se arrodillaron sus altezas e hicieron un breve rato de oración en sus correspondientes almoadas que les estaban preparadas y no se cantó el Te Deum ni hubo función de altar. Inmediatamente se les hizo ver el sepulcro del infante don Juan de Aragón, arzobispo de esta iglesia, en seguida el sacrario, la capilla de Santa Tecla, cuyo Santo Brazo dio su excelencia adorar a sus altezas y los síndicos a algunos de la comitiva, las fuentes bautismales, la capilla de la Concepción y la del Santísimo Sacramento, volviéndose por la puerta de la misma capilla que da a los claustros al palacio, acompañándoles el cabildo y clero hasta la puerta de la escalera donde los recibió. Mientras sus altezas visitaron la iglesia tocó el órgano y estuvieron encendidas las velas de las arañas del crucero y de la capilla de Santa Tecla, habiéndose puesto también luces en las restantes capillas.

[foli 162v]

Any de 1878. Casament del rey Alfonso XII.

A 23 del mes de janer del indicat any de 1878 ab motiu de la solemne celebració del matrimoni en la yglésia de Madrid entre sa majestat lo rey don Alfonso XII de Borbón y doña María de las Mercedes de Orleans y de Borbón [foli 163r] filla del duque de Monpensier y María Luisa, infanta de Espanya, l'excel·lentíssim capítul de acort ab sa excel·lència el senyor arquebisbe resolgué celebrar un solemne Te Deum cantat a tota orquesta com se verificà ab assistència de todas las autoritats senyors governador civil, militar, comandante general, comandante de marina ab los seus respectius dependens diputats, cos consular, ynstitut provincial, colocan-se segons costum en corresponents asientos de sillons y banchs preparats conforme a la categoria de cada individuo y corporació a què petenexia.

Funeral de la reina dona Maria Mercè any 1878.

Ab lo trist motiu de la sensible mort de la jove reina dona Maria de la Mercè de Orleans (en pau descansí) quant encara no contaba sis mesos de casada ab lo rey de Espanya, don Alfonso XII, l'excel·lentíssim, ab lo beneplàcit de sa excel·lència senyor arquebisbe Bonet, acordà celebrar un solemne funeral ab pontificat y a tota orquesta. La cual fúnebre funció tingué lloch a 2 de juliol de 1878 ab assistència de tota las autoritats y corporacions distinguidas segons se vericà en lo Te Deum per lo casament de la matexa difunta reina y és de vèurer en el pàrrofo anterior de aquesta matexa plana del fòleo 163.

Funeral fet per a la matexa reina a petició de la diputació.

Pochs dias después l'excel·lentíssim capítul a petició de la excel·lentíssima diputació provincial que se oferí a sufragar tots los gastos resolgué celebrar altre funeral en sufragi de la mateixa reina (Requiem in pace) dona Maria Mercè de Orleans ab igual solemnitat que l'anterior que se verifà a nom y a compte del capítul, encara que est últim sens pontifical per ser reservat a la voluntat de sa excel·lentíssim senyor arquebisbe.

[foli 163v]

Se donà de distribució a cada senyor capitular 50 reals de velló y 25 reals a cada beneficiat satisfacent també com se ha indicat la mencionada excel·lentíssima corporació provincial tots los demés gastos.

Casament del rey don Alfonso XII ab dona Maria Cristina de Àustria en 1879.

En atenció de haber-se celebrat solenement en 9 de novembre de l'any 1879 en la yglésia de Atocha de Madrid lo matrimoni entre sa majestat lo rey de Espanya don Alfonso XII de Borbón, viudo de la reina dona Mercè de Orleans (que en pau descansi), ab dona Maria Cristina de Àustria. Al saber la notícia oficialment l'excel·lentíssim capítul ab assistència de sa excel·lència senyor arquebisbe resolgué celebrar en lo mateix dia 29 después de las 11 ½ hores del matí un solemne Te Deum a tota orquesta cual funció se verificà ab invitació y assistència de totas autoritats y distinguidas corporacions de aquesta capital com se acostuma fer en semblans casos. Vide la plana anterior de aquest mateix fòleo 163.

Rogativas y acció de gràcias a sa Divina Magestat per lo felís preñat de la reina dona Maria Cristina. 1880.

Habent rebut l'excel·lentíssim capítul comunicació de sa excel·lència el senyor arquebisbe en la que còpia una carta de ruego y encargo de sa majestat el rey don Alfonso XII para que se fàcian rogativas y se dónian també gràcias a la misericòrdia divina per haber felisment entrat al novè mes del seu prenyat y tinguia un felís part acordà que axís com ya fet per un motiu anàlogo en lo quint mes, en lo diumenge immediat 8 de agost y agués esposició del Santíssim Sagrament en [foli 177v] las horas canònicas de tèrcia, misa conventual y sexta y nona después de la cual antes de la reserva de sa Divina Magestat trasladada procesionalment com en altres casos semblans tota la residència del cor al presbiteri del altar major se càntia per los sochantres responent tot lo demás clero la llatania Lauretana, seguida de las preces y col·lectas que ordena lo ritual romà, terminant últimamament la funció ab la benedicció y reserva de sa Divina Magestat (vide lo que se ha practicat també en altres casos anàlogos en el fòleo 8, 16, 190 de aquest mateix llibre de Rebus Gestis). Asistí sa excel·lència senyor arquebisbe y totas las demás autoritats.

[foli 164r]

Real cèdula en la que se mana que los fruits que se cullan en las haciendas dels pares regulars de la companyia de Jesús pàguian delmes als partícipes o dezimadors als quals toca per dret. Esta cèdula se troba en lo armari de la dignitat del sacristà major.⁹⁶

96. Títol sense text associat.

[foli 164v]

Breu de Pius VII elevant el ritual de l'ofici dels sants Fructuós i companys.⁹⁷

En 14 de juny de 1808 se féu present al molt il·lustre capítol un breu de la santedat de Pío VII expedit en Roma en 30 abril del corrent any 1808 ab lo que eleva lo ritu del offici dels sants màrtirs Fructuós y companys a doble de segona classe ab octava y ab obligació de ohir missa los habitants en esta ciutat de Tarragona in die proprio festi eiusdem Sancti Fructuosi et sociorum martirum. Dit breu se troba en lo armari rotulat butllas y breus pontificis y comunas distribucions en lo calaixet número 24.

[foli 165r]

Relación de las rogativas públicas que a expensas del cabildo de esta metropolitana iglesia se hicieron en la misma para implorar del Dios de las misericordias el ali[vio] en las enfermedades que se experimentaban.

Con motivo de la retirada de nuestras tropas a esta ciudad de la concurrencia de los pueblos comarcanos a la misma por haver invadido los franceses este campo de Tarragona y de haverse reconcentrado en este pueblo la mayor parte de los hospitales militares del Principado se experimentaban en esta dicha ciudad muchísimas enfermedades graves, calificadas por los facultativos con el nombre de calenturas pútridas, en términos que hubo día que se administró a quarenta y dos personas el santísimo viático, llegando a veinte los entierros ocurridos en el mismo día. En tan tristes calamidades viendo el cabildo de canónigos que la ciudad no solicitava rogativas determinó con acuerdo del ilustrísimo prelado hacerlas a sus expensas. Efectivamente el día 8 de abril de 1809 después de la hora de prima se trasladó en procesión desde su capilla al altar mayor la devota y milagrosa imagen de Nuestra Señora del Claustro, donde permanesció por el espacio de ocho días expuesta a la pública veneración. En el dicho día 9 después de la misa conventual se cantó otra solemne votiva y en cada una de las tardes de los citados ocho días después de concluidos los divinos oficios se cantó la letanía de la Virgen y se rezó luego el acostumbrado [foli 165v] rosario. El domingo día 16 después de la misa comventual y concluida la hora de sexta se fue todo el clero a la de la protomártir y patrona Santa Tecla de donde se sacó el Santo Brazo y se condujo procesionalmente al altar mayor. Inmediatamente se cantó la hora de nona y luego una misa votiva con

97. Títol atribuït.

la mayor solemnidad. Hubo sermón acomodado a las circunstancias del día y lo predicó el canónigo magistral. Por la tarde después de matines fue conducida la misma santa reliquia en solemne y general procesión que pasó por la calle Mayor, calle de Caballeros, bajada del Rosario, rambla, calle de Sant Olaguer, Pescadería Nueva, plaza del Rey, calle de Granada, Pescadería Vieja, y volvió a subir por las escaleras de la catedral devolviendo a su capilla y nicho el Santo Brazo. En la procesión no solo asistieron ambos cleros seculares y regular, sino también muchos devotos con achas y una numerosa congregación de la Sangre de Jesuchristo. En la carrera había quatro capillas, una en la casa del noble don Josef Vidal, otra en la puerta de la iglesia de padres franciscos, otra en la esquina de la calle de Sant Olaguer y otra al lado del mesón de San Antonio.

[foli 166r]

Te Deum que se cantó con motivo de la batalla que el ejército conuinado español e inglés ganó contra el ejército francés en el campo de Talavera de la Reyna en los días 27 y 28 de julio de 1809.

En los días 27 y 28 de julio de 1809 el ejército español mandado por el excelentísimo señor capitán general don Gregorio de la Cuesta y conuinado con el ejército inglés ganó una batalla contra el ejército francés en el campo de Talavera de la Reyna y agradecido su majestad la suprema junta central al Todopoderoso por tan feliz suceso dispuso que en todas las iglesias del reyno, incluidas las de los regulares, se cantase un solemne Te Deum, con toda pompa y aparato. Esta superior orden se comunicó al cabildo en la noche del 6 de agosto por medio del señor mariscal de campo don Josef Montes Salazar (pues que estaba indispueto el excelentísimo señor marqués de Compigni, comandante general). A las ocho de la mañana del día 7 se juntaron en la aula capitular los síndicos y algunos otros capitulares y después de varias reflexiones contextaron al señor Montes Salazar que a las 11 de la mañana del mismo día se cantarí un Te Deum con toda la solemnidad y pompa posible. Efectivamente se hizo así entonando el Te Deum el señor arcediano mayor asistido de dos canónigos diáconos siguiendo el cántico la capilla de esta santa iglesia y concluido acabó [foli 166v] el preste la función cantando los vercículos y oraciones correspondientes. Ardían las velas de dos salomones y los ciriales de la rega del coro. Entre el presbiterio y la columna donde està pegada la trona de madera se puso una silla con una alfombrita y una almoada de terciopelo para el referido señor mariscal de campo que presidía la función, y al lado de la silla se pusieron bancos cubiertos de terciopelo para los demás oficiales generales y de mayor graduación poniendo otros

bancos regulares detrás de estos para la restante oficialidad. Por medio del señor gobernador como presidente se convidó a la junta corregimental y por el regidor decano al ayuntamiento. Se envió a nombre del cabildo un monge de la iglesia al señor regente de la real audiencia de esta provincia y al señor intendente de este ejército y Principado (que a la sazón se hallaba en esta ciudad) convidándolos que si querían asistir a la función tendrían silla en el coro y a estos dos señores les debía acompañar un monge desde la puerta de la iglesia a la del coro, pero al señor Montes Salazar le acompañaron dos canónigos desde la puerta de la iglesia a la silla y desde la silla a la puerta de la iglesia. Al señor presidente no se le puso estrado porque no era capitán general. Hubo repique general de campanas y salva de artillería.

[foli 167r]

Administración de sacramentos al excelentísimo señor don Theodoro de Reding, teniente general de los reales ejércitos, y entierro del mismo.

Hallándose en esta ciudad de Tarragona el quartel general del ejército de Cataluña con motivo de ocupar la capital el ejército francés que es el enemigo y experimentándose en la dicha ciudad de Tarragona muchas enfermedades calificadas por los facultativos con el nombre de calenturas pútridas, enfermó gravemente el capitán general del referido ejército y Principado, el excelentísimo señor don Teodoro Reding, teniente general de los reales ejércitos. Su enfermedad duró como unos doce días y en su curso recibió con christiana devoción los santos sacramentos que se le administraron sin pompa alguna. Ocurrió después el día de su muerte que fue en 22 de abril de 1809 y se pasaron unas esquelas a los canónigos en particular y no al cabildo (iguales a las que pasaron a los sugetos de clase de esta ciudad) invitando a la asistencia del entierro que debía ser a las diez y media de la mañana del día inmediato en la iglesia de padres franciscos de la propia ciudad. Las esquelas salieron en nombre del excelentísimo señor general el señor marqués de [foli 167v] Coupigny en quien recayó el mando, y de los otros oficiales generales que a la sazón había en esta plaza, y aunque ni por ellas ni por otro conducto se solicitó ni la asistencia al entierro del cabildo en cuerpo, ni otra demostración del mismo, este que siempre ha hecho gloria de respetar y obsequiar a los legítimos gefes de la provincia y de apreciar el debido mérito de los generales que seguramente era grande el del señor Reding, se juntó en la tarde del día de la muerte del general y después de una meditada discusión se resolvió que sin embargo de los expresados antecedentes se nombrasen dos diputados del cabildo que fueron el

señor síndico don Buenaventura Porta y el señor canónigo Zaragozano para que tratasen con el general o generales y ofreciesen a nombre del cabildo el acompañamiento en cuerpo a la procesión y conducción del cadáver a San Francisco, haciendo de preste un canónigo y otros dos asistentes en el gremial diciendo los correspondientes resposos en la carrera el citado preste efectuase la cosa como va dicho y los generales aprobaron y agradecieron el obsequio del cabildo quien realmente asoció el cadáver saliendo de la catedral en cuerpo con la cruz, macero, clero y demás acompañamiento regular subiendo al palacio arzobispal donde estaba el difunto, las comunidades religiosas y la tropa. [foli 168r] Comenzose la procesión saliendo por la puerta por donde entran los coches, siguió acia el sementerio, y frente el quartel del Patriarca se cantó el primer responso que fue con toda la música de la catedral como también todos los demás resposos. Baxó la procesión por el arco del dicho quartel del Patriarca, calle Mayor y llegando a la esquina de Caballeros se cantó el segundo responso. Pasose por la calle de la Nau y se baxó por la Pescatería Nueva cantándose el tercer responso al entrar en la calle del Cos del Bou. El cuarto responso se cantó en el Portalet entrando en la rambla. Continuose la procesión hasta la iglesia de San Francisco en cuya puerta esperaba el cabildo y cadáver el capellán castrense de la plana mayor con otros dos capellanes castrenses de quienes se componía el gremial. El cabildo y demás clero secular entraron en la iglesia dexando el cadáver de parte afuera. Allí se cantó el último responso y concluido salió el cabildo con la misma forma con que había subido al palacio y se retiró a la catedral. Hizo de preste en la procesión el señor canónigo don Josef Zaragozano quien reunía las circunstancias de capitular y de vicario general castrense.

[foli 169r]

Función que a expensas del cabildo, se hizo en esta santa metropolitana iglesia en 30 de mayo de 1809, en celebridad del día de San Fernando.

Con motivo de haber el excelentísimo señor marqués de Coupigni, segundo comandante general de este ejército de Cataluña, manifestando sus deseos de que se celebre el día de San Fernando no solo con iluminaciones de calles, salva de artillería y otras demostraciones públicas, sino también con solemne función de iglesia resolvió el cabildo que en dicho día se cantase una misa (a más de la conventual) con toda solemnidad y aparato. Efectivamente se hizo del modo dicho y celebró el señor arcediano de Vilaseca, dignidad dignior de los hábiles en aquel entonces. Acabada la misa se cantó con toda la música un solemne Te Deum y concluido este se dixerón

las competentes oraciones. El expresado señor comandante general asistió a esta función y se le puso estrado en la parte exterior del presbiterio [foli 169v] entre este y la coluna donde está pegada la trona de madera. Inmediatos a la silla de su excelencia se pusieron unos bancos cubiertos con paños de terciopelo para los oficiales generales, y detrás otros bancos regulares para la demás oficialidad y nobleza. Dos señores capitulares salieron a recibir a la puerta de la iglesia al señor general y concluida la función le acompañaron hasta el mismo lugar.

[foli 170r]

Aniversario solemne que a expensas del cabildo se celebró en esta santa iglesia en sufragio de los que murieron en Madrid en 2 de mayo de 1808 y de los demás que han perecido en esta guerra contra los franceses.

La junta suprema central del reyno dispuso que en todas las parroquias y conventos del reyno se celebrase un solemne aniversario en sufragio de las ilustres víctimas que perecieron en Madrid en 2 de mayo de 1808, y también en sufragio de los que después han muerto en nuestros ejércitos, y habiéndose en 30 de mayo de 1809, comunicado al cabildo esta superior determinación en el día 2 de junio del mismo año se cantó con toda la música en esta santa iglesia un solemne aniversario que dixo el canónigo bordonero, asistido de los dos canónigos diáconos de semana. Se puso un túmulo en el cruzero de la iglesia con doce achas y diez y seis velas todo de cera amarilla y concluido el aniversario salió la recidencia del clero colocándose en el circuito del túmulo y allí mismo se cantaron tres responsos.

[foli 171r]

Cumpleaños del señor Fernando VII.

En 14 de octubre de 1809 día del cumpleaños de nuestro amado soberano el señor Fernando VII acordó la superioridad que con este motivo se cantase en esta santa metropolitana iglesia un solemne Te Deum. Efectivamente a las once y media del citado día se cantó con toda la música el Te Deum que entonó el arcediano mayor, dignidad preeminente. La iglesia estaba bastante iluminada, pues a más de las dos arañas ardían los ciriales colocados encima la reja del coro. En el presbiterio delante el panteón del infante don Juan se puso un estrado pero sin dosel para el señor representante de la junta central del reyno, el individuo de ella el excelentísimo señor don Tomás de Veri. Entre la reja del presbiterio y la columna donde esta pegada la trona de madera se puso una silla de damasco para el oficial general que mandaba en esta plaza el señor don Josef Montes Salazar e

inmediato a su silla se pusieron bancos cubiertos de terciopelo para los oficiales de mayor graduación y otros bancos sin cubierta para la restante oficialidad. Como los señores representantes y general vinieron juntos les acompañaron a su sitio quatro capitulares con ávitos de coro, pues si hubiesen venido separados parece que dos canónigos [foli 171v] solamente habrían acompañado al dicho señor Montes Salazar.

[foli 172r]

Funeral de nostre santíssim pare Lleó papa XII.

Dia 3 de mars de 1829 lo yl·lustríssim señor arcabisbe oficià al capítol comunicant la mort del papa Lleó 12 y encarregant se fessen las rogativas de estil (que foren lo dir en totas las misas la col·lecta Pro eligendo summo pontifice). Ab esta ocasió trobant-se en esta ciutat rehunits a més del señor arcabisbe, quatre señors bisbes (a saber lo senyor bisbe de Tortosa y lo senyor bisbe de Urgell que vingueren per las consagracions dels senyors bisbes de Calahorra y Barbastro y estos dos señors consagrats novament) aixís lo senyor arcabisbe com los quatre senyors bisbes indicaren al capítol los desitgs tenian de aprofitar esta oportuna ocasió de fer un solemne funeral al difunt papa Lleó 12 per lo cual tots 5 havian estat preconisats ab la circumstància de que lo excel·lentíssim senyor bisbe de Tortosa fou lo primer que preconisà y los senyors Rives y Fort foren los últims que preconisà. A més de això se reunia la circumstància de que lo senyor bisbe de Tortosa era prelado doméstico de sa santedat asistente al sacro solio pontificio. La circumstància de ser los quatre bisbes consagrats en Tarragona y de ser los tres únichs bisbes catalans que hi ha en España. En virtud de esta indicació que lo senyor arcabisbe manifestà al capítol per medi de son síndich, resolgué lo capítol de que encara que no és estil fer dits funerals fins que lo govern officia també a esta fi, no obstant mogut de tan particulars circumstàncias com se ha dit, se celebrasen lo dia 9 dits funerals que foren en la forma següent.

En mitg del cruzero de la catedral se posaren los 4 obeliscos del llit de Nostra Senyora de Agost ab son pavelló cual se guarní y formà cortinas ab los belluts de la catedral. Sota de aqueix pabelló se col·locà un túmbol de dos ordres y sobre estos la mulasa dels enterros cubert tot ab belluts y sobre la mulasa se figurà lo cadàver del pontífice ab los ornamentals pontificals y un cap de mort. Tot això estava il·luminat ab 24 achas blancas.

Lo dia 8 a mitgdia se señalà la funció del dia següent ab las campanas de la catedral y demás yglésias (a cual fi se pasaren los recados de estil a las comunitats y se oficià també al ajuntament), los tochs de campanas se repetiren a las horas acostumbradas.

Lo dia 9 a dos cuarts de set del matí comensaren a pujar per son ordre de antigüedat las comunitats religiosas a cantar [foli 172v] la absoluta de estil estant cremant algunas achas.

A las 8 se entrà a la residència a cantar las horas y offici però la missa ferial se digué resada mentres se cantaba sexta y nona. A las 10, havent-se rebut al señors bisbes per lo capítol los uns en la porta major y los altres en la porta de Santa Tecla per ahont vingueren, se acompanyaren al presbiteri.

En lo presbyteri se posà lo estrado del senyor arcabisbe en lo puesto acostumat en la part del evangeli y en la part de la epístola se posaren quatre cadiras de la sala capitular per los quatre señors bisbes.

La missa del pontifical se cantà ab tota la música y foren asistens tres dignitats y lo diaca y subdiaca antiquiors.

Concluida la missa eixí del cor lo capítol y se posà alrededor del túmbol per una y altra part. Los quatre señors bisbes se sentaren un en cada àngul del túmbol entre lo túmbol y lo obelisco ab mitra y capa (cuals capas se enviaren a buscar a Poblet) y lo senyor arcabisbe se sentà al mitg entre lo presbyteri y lo túmbol al cap del rench dels canonges y dignitats. Se cantaren ab la música 5 absoltas en cada una de las cuals se alsà per orde de antigüedat un dels señors bisbes a incensar lo túmbol, y dir la oració en lo últim responsori ho féu lo senyor arcabisbe. Después se digué un responsori y *Deprofundis* resat.

Se posaren mosos de la escuadra per fer lloch y guardar arreglo y quietut, pues era grandíssim lo concurs de gent, aixís de la ciutat com forasters, que acudiren per vèurer tan magestuosa y estraordinària funció.

Después de concluida, lo capítol acompanyà als señors bisbes al presbyteri, ahont se despullaren dels ornaments sagrats y des de allí los acompanyà també a la porta major per la que marxaren tots junts ab los cotxes. Lo senyor arcabisbe convidà a dinar tots los señors bisbes y los dignitats y canonges que assistiren al altar.

Rogativas per la elecció de sumo pontífice después de la mort de nostre santíssim pare Lleó XII.

En lo capítol del 23 de mars de 1829 se llegí en capítol una carta del rey nostre senyor (que Déu guardi) *fetxa de 10 de mars*⁹⁸ en què participà la mort de nostre santíssim pare Lleó XII y manaba se fessen las rogativas acostumadas per lo acert en la elecció de sumo pontífice, y lo capítol acordà que se digués en la missa la col·lecta *Pro eligendo summo pontífice* segons costum, (com se

98. Text afegit a la interlínia.

practicà) però no tingué present lo capítol que en semblants casos apar és la pràctica que a més de la sobredita oració se càntian en lo cor des-[foli 173r]-pués de tèrcia las lletanias Lauretanas (com és de vèurer en lo foli 105 del present llibre) y conclourer ab la oració sobredita.

Acció de gràcias per la eleció de nostre santíssim pare Pío VIII.

Dia 27 de abril de 1829 se llegí en rotlle lo offici de la reial càmara de 21 de abril en què participaba la elecció de sumo pontífice feta en la persona del eminentíssim senyor cardenal Castiglioni que prengué lo nom de Pío VIII y de orde del rey nostre senyor (que Déu guarde) se manaba cantar lo Te Deum en acció de gràcias. En vista de dit offici acordà lo capítol que en lo diumenge pròxim vinent que fou lo 3 de maigt se cantàs lo solemne Te Deum, segons costum, com se verificà, pasant antes offici al ajuntament convidant-lo a est fi lo qual realment asistí, y també los señor arcabisbe havent los señors síndichs pujat a conferir-se ab dit señor yl-lustríssim per dit effecte participant-li lo que lo capítol havia acordat.

Rogativas per la salut de la reyna nostra senyora.

Dia 14 de maigt de 1829 se llegí en rotlle un offici de la reial càmara del dia 7 del mateix més en lo que se donaba notícia de la indisposició de la reyna y se encarregaba se fessen públicas rogativas per tot lo reyne a fi de alcansar del Senyor lo benefici de la salut. En vista de est offici se registraren las notas que se troban sobre lo particular en est llibre y en lo de notas y en sa vista resolgué lo capítol que se comensasen en lo dia següent las rogativas arreglant-se a lo que està notat haver-se fet per la salut de la reyna en 1758 y per la del rey en 1788 segons consta del foli [...] del llibre de notas y del foli 57 del present llibre ahont diu que se arreglaren als últims exemplars per lo que se feren del modo següent: los señors síndichs pujaren a conferir-se y posar-se de acuerdo ab lo señor arcabisbe noticiant-li la resolució del capítol y ab la mateixa fetxa se oficià al ajuntament convidant-lo y encarregant-li se servís manar als gremis venir a fer la vetlla al Santíssim Sagrament. Lo dia següent al comensar tèrcia se exposà lo Santíssim y se tingué exposat fins a la tarde después de laudes, las quals se cantaren ab alguna major solemnitat essent ab capa la última llissó y ab incensació en lo benedictus, tot lo restant del ofici se resà y cantà segons se acostuma però ab alguna major pausa. La vetlla se féu de mitja en mitja hora havent-hi de [foli 173v] cada cor un canonge o dignitat, un comensal y un beneficiat, tots sens percebir limosna. Per la tarde después de laudes se pujà al presbiteri (junt ab lo senyor arcabisbe que asistí tots los dias a la

funció del dematí y a la de la tarde des de laudes) ahont se cantà la letania Lauretana y después lo Pange lingua, y se conclugué ab las oracions del ritual del capítol y benedicció acostumada com se fa en las 40 horas. Esta funció se repetí de la mateixa manera en los dos dias següents 16 y 17.

A més de això se manà dir en las misas la col·lecta Pro infirmis la que se manà continuar mentres dúria lo perill. Ygualment que mentras dúria lo perill se càntian en lo cor las lletanias Lauretanas tots los dias después de tèrcia. Efectivament lo dilluns a pesar de que los señors parroquials estaban avisats per cantar las lletanias después de tèrcia no comparegueren baix pretext de estar ocupats y lo capítol en vista de això acordà que los señors síndichs reprenguessen als parroquials per no haver comparegut y que las lletanias que per sa falta no se havian cantat al dematí se cantasen a la tarda después de laudes com tot se verificà.

Lo dimarts se cantaren después de tèrcia y cesaren des de est matí las rogativas per haver-se publicat la mort de la reyna ab las canonadas de ordenansa, havent oficiat lo senyor capità general al senyor governador de esta plaza participant-li la sobredita mort.

Funerals fets per la reyna Maria Josepa Amàlia.

Dia 25 de maitg de 1829 se llegí en rotllo la carta del rey nostre señor en què participaba la mort de sa esposa y demanaba se li fesen los funerals de estil (morí lo dia 17 de maitg a las 2 y 5 minuts del dematí). En virtut del sobredit ofici de sa reial magestat, firmat lo dia 18 del mateix mes, demanà lo senyor síndich disposàs lo capítol lo que se devia fer y se li contextà que quant se presentasen los comissionats del ajuntament segons lo estil se tractàs entre los dits comissionats y síndichs de capítol arreglant-se a las instruccions que se li donaren y a las notas que sobre semblants funerals se troban en est llibre y lo de notas. La principal dificultat estava sobre lo cobro dels drets corresponents a la fàbrica o sacristia, com és ja de vèurer també en las notas citadas de altres funerals. Sobre aquest punt se acordà que no se exigís terminantment cosa alguna però que se'ls fasés evidència de la pobresa de la sacristia y que si alguna cosa donaban se prengüés però si no donaban tampoch se digués res. Tot lo sobredit se practicà però lo ajuntament tampoch donà res com ho havia també fet en los funerals anteriors y se quedà la cosa en lo mateix estat. En quant als drets o propina dels demás residents lo capítol no si ficà però [foli 174r] lo señor arcabisbe los féu pasar orde de que no la admetessen.

La funció se féu lo dia 2 de juny en la forma següent: precediren los tres dias de tochs de campanas que foren lo dia que vingué la

notícia, lo primer y lo diumenge 31 de maitg comensaren altra vegada los tochs que continuaren a las horas acostumadas fins al dimars al mitgdia en què se conclogué lo funeral. Lo ajuntament costejà tots los gastos de campaners, músichs, cera, etcètera. Posaren lo túmbol que se construí per lo aniversari de la entrada dels francesos. Mudadas las poesias y las pinturas alusivas a dita entrada hi posaren 24 atxas y 36 ciris. Se posaren alrededor del túmbol sis gastadors, so és, tres per part mudant-los de quant en quant. Se posaren banchs per la oficialitat y demés convidats. Presidí lo ajuntament lo senyor alcalde major ab golilla, y la oficialitat la presidí lo senyor tinent de rey pues lo senyor governador no asistí per estar algo indisposat). La tropa se formà detràs la capella de Santa Tecla, ahon féu las descargas de ordenanza corresponent, las baterias ab fusileria y artilleria, pues de artilleria no se'n portà com altras vegadas al pla de la seu.

Lo dia de la funció se entrà al cor a las 7, se resaren las horas y se cantà la conventual des de las 8 a las 10. Pujaren las comunitats de frares a cantar las absoltas y a las 10 en punt se donà principi al ofici ab la música que celebrà lo senyor ardiaca major en lo ofertori pujaren a oferir a la reixa del presbiteri los señors del ajuntament y los senyors parroquials pasaren a fer lo ofertori al cor y banchs dels convidats. Acabat lo ofici se posà lo preste la capa y se tragueren los asistentes los maniples y se sentaren ab tamborets en lo mateix presbyteri, immediat a la reixa de la part del evangeli y de cara al poble. Luego fou la oració fúnebre y acabada esta baixaren los señors del tern al peu de la escala del presbiteri seguint per son orde tot lo clero alrededor del túmbol, y lo senyor arcabisbe se posà incorporat al gremial com se posa en las profesons. Se cantà una sola absolta ab la música dient la oració lo officiant y después se retiraren los señors del tern y quedà lo demés clero resant la absolta que se acostuma.

Funeral del sumo pontífice Pio VIII.

Dia 3 de jener de 1831 se rebé y se llegó en rotllo la carta del rey nostre senyor en què participaba la mort de nostre santíssim pare Pio VIII ocorreguda lo dia 30 de novembre de 1830, y manaba se fessen las rogativas de estil per lo bon acert en la elecció de sucesor, y en vista de això acordà lo capítol que los senyors síndichs acordasen ab lo senyor arcabisbe lo modo de fer dits funerals per lo pontífice difunt y las rogativas per la elecció del sucesor en lo mo-[foli 174v]-do y forma acostumat en semblants ocasions. Dits senyors síndichs lo dia 10 de jener feren present al capítol lo resultat de la sua comissió y quedà acordat que lo dia 14 se faria lo funeral com se verificà passant antes ofici al ajuntament convidant-lo lo qual asistí. Se parà lo túmbol y se feren las demés funcions en lo modo

acostumat y que més extensament constan en lo foli 105 del present llibre. Asistí també lo senyor arcabisbe, celebrà la missa lo senyor ardiaca major y feren de assistents los señors Cilla y Calvete.

Rogativas per lo acert en la elecció de sumo pontífice.

Al dia següent al dels funerals predits se comensaren las rogativas per lo acert en la elecció de sumo pontífice a qual fi acordà lo capítol que en todas las missas se digués la col·lecta de la missa Pro eligendo summo pontífice y lo senyor arcabisbe manà lo mateix al clero menor. Se comensà igualment a cantar después de tèrcia la lletania Lauretana y se continuà en lo modo y forma acostumat fins que se tingué notícia de que estava ja elegit nostre santíssim pare Gregori XVI.

Acció de gràcias per la elecció del summo pontífice Gregori XVI.

Dia 3 de mars de 1831 havent-se rebut lo avís de ofici de la elecció del sumo pontífice se convocà rotillo en lo que se féu present lo ofici y se acordà lo mateix que de la elecció de Pio VIII se ha dit en lo foli 173 y se cantà lo Te Deum en lo diumenge següent.

[foli 175r]

Relación de las funciones que en el mes de febrero de 1810 se han hecho en esta santa metropolitana yglesia de Tarragona con motivo de las cortes de la nación que deberían celebrarse en la ysla de León.

En el mes de enero del corriente año 1810 continuaba creciendo la soberanía de estos reynos de España y en los de Yndias la junta suprema central del reyno la que para deliberar y tratar asuntos importantísimos de la nación tuvo a bien convocar cortes y al efecto expidió una cédula y reglamento que se hallan insertos en las exhibitas de las determinaciones capitulares del mes de febrero del corriente año de 1810. Según la predicha ynstrucción deben hacerse algunas funciones de yglesia en las elecciones de los electores encargados de nombrar diputados y en la elección de los mismos diputados. La función de yglesia para elegir elector parroquial se hizo en esta santa metropolitana yglesia en los términos siguientes.

Función de elector parroquial.

En 11 febrero precedida antes una deliberación entre los comisionados del ayuntamiento y del cabildo que se tuvo sobre el particular, a las 8 se cantó una misa solemne de S. Santo con música que dixo el canónigo de semana asistido también de dos capitulares y con concurrencia del ayuntamiento en cuia missa y después del primer evangelio, uno de los dos parroquiales de esta santa [foli 175v]

yglesia hizo en el púlpito un exorto al pueblo análogo al obgeto y circunstancias de la función. Concluida ésta se pasó a elegir al elector parroquial en la yglesia de Nazaret presidiendo este acto el ayuntamiento y ocupando el referido parroquial la derecha del gobernador según quedaba prevenido en el reglamento y después de hecha la predicha elección con las formalidades prevenidas la que recaió en la persona del noble don Pablo de Cadenas y Palau se dirigió el concurso procesionalmente desde Nazaret a esta santa yglesia iendo el elegido entre el gobernador y el parroquial y colocándose los tres en un banco cubierto de terciopelo carmesí puesto entre el presbiterio y el púlpito de madera se cantó un solemne Te Deum.

Función para la elección del elector de partido.

Rehunidos en esta ciudad como cabeza del partido los electores parroquiales y examinados los testimonios de su nombramiento en el día del citado mes de febrero se juntaron en la nombrada yglesia de Nazaret y presididos por el corregidor y el arcediano maior de esta santa yglesia por no poder asistir el señor arzobispo cantó en la misma el parroquial una solemne misa del S. Santo y después del evangelio exortó a los electores al cumplimiento y buen desempeño de su encargo. Acabada [foli 176r] la misa se pasó a la votación conforme al citado reglamento y quedaron elegidos el doctor don Benito Magriñà, rector de Riudoms, el doctor don Matías Mestre, alcalde maior de Montblanch, don Pablo de Cadenas de esta ciudad y don Manuel Torrents de Villanueva quienes se dirigieron con el concurso procesionalmente a la yglesia acompañados del arcediano maior y del corregidor colocados en el mismo lugar donde se colocó el elector parroquial en la anterior función. Se cantó un solemne Te Deum con las correspondientes preces y oraciones.

Función para la elección de diputados.

Para los actos de la elección de diputados de provincia se prestó el cabildo precedida la solicitud y oficio de la junta de presidencia, en facilitar la aula capitular de esta santa yglesia colocando bancos cubiertos de damasco alrededor de ella y sillas en la cabecera para la junta de presidencia que se componía de los señores arzobispo, regente, intendente, corregidor y dos yndividuos de la junta superior de este Principado, también se adornó con la maior decencia la sala anterior a dicha pieza. En la tarde del 22 del citado mes de febrero se juntó por primera vez el congreso y se nombraron comisionados para examinar si estavan corrientes los poderes de los electores de partido y a las ocho de la mañana [foli 176v] del día inmediato volvió juntarse el congreso para ohir el resultado de dicha comisión, lo que executado pasaron la junta de presidencia y los electores desde la aula capitular a la yglesia colocándose en el presbiterio en el que se pusieron sillas para los presidentes y bancos para los electores.

Se cantó immediatament una solemne missa de S. Santo que celebró el señor deán y en la misma, y después del evangelio exortó a los electores por encargo del señor arzobispo, un parroquial y concluida se volvieron los presidentes y electores a la aula capitular comenzando las elecciones de procuradores o diputados con arreglo a la nombrada instrucción. Continuaron estas en la tarde del mismo día en la mañana y tarde del día 24 y prosiguieron en la mañana del 25 en la que se concluyeron dichas elecciones quedando elegidos para diputados de cortes los señores don José Vidal, penitenciario de Lérida,⁹⁹ don Ramon Làzaro de Dou, don Jayme Creus, marqués de Llupià, don Francisco Morros, don Antonio de Campmany, don Felipe de Amat, don Ramon Viges, don Francisco de Papiol, ilustrísimo señor don Domingo Codina, don Joseph Joachim Milà de la Roca, el ilustrísimo señor don Francisco de la Dueña, obispo de Urgel, don Juan Gispert, don Ramon Lladós, don Silvestre Herrando, don Felipe Aner de Esteve y don José Antonio de Castellarnau y para suplentes los señores don Juan Balle, don Felix Aytés, don Salvador Viñals, don Juan Bautista Serres y el marqués de Tamarit [foli 177r] y luego pasarían los presidentes, los diputados y restantes electores al presbiterio de esta santa yglesia, colocándose en el sillar para los presidentes, bancos cubiertos de terciopelo para los diputados y suplentes y otros bancos sin cubierta para los electores, y se cantó un solemne Te Deum y concluido, los electores volvieron a la aula capitular para firmar los poderes otorgados a los diputados que autorizó el escribano de cámara de dicha junta superior don Francisco Salas y Soler del número y colegio de esta ciudad y quedaron concluidas estas funciones.

[foli 177v]

Naxament de la ynfanta dona Maria de la Mercedes.

Ab lo plausible motiu de haber felisment parit sa majestat la reina dona Maria Cristina de Àustria, esposa de sa majestat el rey don Alfonso XII, una robusta noya, la ynfanta dona Maria de las Mercès, Ysabel, Cristina a las 8 horas y 20 minuts de la nit del dia 11 setembre de 1880, lo excel·lentíssim capítul d'acord ab sa excel·lència senyor arquebisbe resolgué celebrar un solemne Te Deum a tota orquesta en acció de gràcias a Déu Nostre Señor en lo dijous dia 16 del mateix mes y any a las 10 ½ del matí después de los divinals oficis invitant a totas las autoritats y distingidas corporacions acostumadas. Efectivament axís se verificà ab assistència de sa excel·lència lo senyor arquebisbe vestid ab capa magna en lo cor y dels

99. Text afegit a la interlínia.

excel·lentíssims senyors governador civil y militar, del excel·lentíssim ajuntament, del excel·lentíssim senyor diputat a corts marquès de Montoliu, senyor xefe econòmic y demés corporacions distinguidas ab los seus respectius dependens y demés de costum.

[foli 178r]

Posesió y entrada actual del excelentíssim senyor arquebisbe Vallmitjana.

A 21 de juny de 1879 prengué posesió de aquest arquebisbat per son procurador yl·lustre senyor licenciado don José Maria Martínez, degà de esta yglésia metropolitana, l'excel·lentíssim senyor doctor don Benet Vallmitjana, bisbe que era de Tortosa, y a 26 del matex mes y any de 1879 después de los divinos oficios del matí procedent de la Torredembarra, agon pernoctà segons costum del nou prelat que ve per la part de Barcelona com en altra part se ha indicat, arribà a la porta de Santa Clara, agon estava ya aguardant la sua vinguda l'excel·lentíssim cabildo, clero catedral, parroquial y demés de dintre y molt de fora ciutat com també totas las autoritats en presència de una gran multitud de pobla de totas categorias que venian a saludar al nou pastor. Después de haber orat un rato en el altar preparat en la dreita de la muralla de dita porta y prestat lo jurament acostumat se revestí sa excel·lència senyor arquebisbe de pontifical administrando los diacas del altar, y luego format gremial entre los diacas asistentes axis com també tern. El senyor dean entre los diacas de altar verificà el eminentíssim senyor actual arquebisbe solament la sua entrada pública debax tàlam portat per alguns senyors regidors dirigint-se la profesó pontifical seguida de totas las indicadas autoritats des de la rambla de Santa Clara passant per los carrers acostumats (com també de bax lo arch de triunfo del Portalet) hasta la [foli 234r] la catedral, en cual presbiteri se entonà lo Te Deum cantat per la música, y terminada la funció religiosa ab la benedicció del excel·lentíssim arquebisbe y sentat el nou prelat en lo seu soleo, el senyor canonge lectoral don Salvador Tarín encarregat de ellas, en llatí, dirigí a sa excel·lència una oració gratulatòria. En nom del excel·lentíssim capítul se conclugué con el osculum pacis. Luego después vestit de manteletas se retirà sa excel·lència el senyor arquebisbe a son palàcio acompanyat de totas las autoritats, observan se en tot conforme a la pràctica y ceremoniale episcoporum segons se verificà en son antecesor senyor Bonet. Vide fòleo 142, 143, 144.

És el excel·lentíssim senyor doctor don Benet Vallmitjana y Vila actualment digne arquebisbe de Tarragona primat de las Espanyas, edad de 68 anys, natural de San Vicens de Turelló, bisbat de Vich, en cual seminari conciliar cursà los estudis de filosofia y sagrada

teologia, en cual facultad se graduà de doctor y fou també catedrà-tich del matex seminari de Vich des de 1840 a 1854. Después que ya estava ordenat de sacerdot des de 24 de setiembre de 1836 y des de cuya fecha habia servit en una parròquia hasta 1840 com profesor de latinitat. En el mencionat any de 1854 obtingué en concursos la canongia magistral de la catedral de Urgell, cual prebenda de ofici desempeñà hasta 1861, en cual època fou eligit bisbe de Tortosa, prelatura serví hasta 28 de febrer de 1879 en què fou promogut a la sede metropolitana y primada de Tarragona, vacant per la mort del senyor Bonet obtentor de bona memòria. Requiem in pace.

Luego que l'excel·lentíssim capítul tingué notícia de la sua [foli 234v] preconisació que li comunicà oficialment sa excel·lència lo mateix senyor Vallmitjana des de la sua antigua de Tortosa envià, segons costum per a felicitar lo seu nou prelat una comisió de dos senyors capitulars, el doctor don Pau Forés, ardiaca, y el licenciado don Joan Batista Pedrals, canonge. Últiment después que el excel·lentíssim senyor arquebisbe don Benet Vilamitjana procedent de son país se detingué en la vila de Torradenbarra, segons costum en la vigília de la sua entrada solemne a aquesta capital de la sua archidiòsesis y de la província eclesiàstica y civil. L'excel·lentíssim capítul conforme a la pràctica envià a sa excel·lència per a anàlogo objecte al anterior, una comisió de son seno composta de los il·lustres capitulares don Jaume Dachs, dignitat de chantre, del licenciado don Benet Vidal, don Joan Ródenas y don Tomàs del Cueto, canonges. Cuals senyors prebendats en lo dia següent acompanyaren també ab la demés comitiva a sa excel·lència senyor arquebisbe hasta sa solemne entrada a Tarragona. (Lauda post mortem).

[foli 178v]

Missió

En 10 de mars 1810 los pares del seminari de Reus comensaren la missió en esta santa yglésia catedral, en los dias de treball a las 5 horas de la tarde, se ventava una campana als dos quarts per las 6 horas, los escolanets ab lo capellà de la Verge del Claustro deyan lo rosari en lo presbiteri luego lo senyor misionista Pedra feya la doctrina en lo púlpit ahont se predicà tenint un horfa al costat per respondrer a las preguntas. Durava la explicació de ella 3 quarts, imediatament los ynfantillos dalt en lo orga y ab acompanyament cantavan la lletania Lauretanea, la qual conclosa lo señor Francisco Camprodon, superior, predicava un sermó de missió de 3 quarts de hora. Tot lo sobredit en los diumenges se feya després de completas. Al matí a dos quarts per las sinch se ventava la mateixa campana, a las sinch lo senyor misionista Prat deya missa y acabada predicava tres quarts de hora sobre un dels preceptes del decàlogo.

Diumenge 25 del dit mes se féu la comunió general a 8 horas del matí, un dels señors síndichs digué missa resada en lo altar major ab assistència del mestre de cerimònias, monjos e ynfantillos. Després de sumir se asentà lo senyor Prat al púlpit, féu una plàtica dispositiva per la comunió que donà lo celebrant, y quant se cansaba la donava lo altre [foli 179r] señor síndich. En la capella de Santa Tecla dos canonges també donavan la comunió, igualment los señors parroquials en la propia capella. Durant la comunió dos ynfantillos ab acompanyament del orga cantavan alguns motets.

En la tarde després de completas se digué lo rosari y se cantà la lletania Lauretana com en los dias antecedents y lo pare seminarista Camprodon féu lo sermó de perseverància y despido.

Dia 9 mars 1811 los pares de Escornalbou, Ramon Vegués, Joan Gual, Joseph Morer comensaren la misió en esta santa yglésia catedral del modo següent. En totas las tardas a dos quarts per las 6 horas se ventava una campana y a las 6 horas se deixaba càurer. Al cap de un poch los tres misionistas arrodillats a las gradas del presbiteri del altar major deian lo rosari (després de cada un dels misteris com també al Ave Maria del sermó, los ynfantillos en lo orga cantavan unas letrillas que los mateixos misionistas entregavan en cada dia). Luego lo pare Joan Gual, feya la doctrina en lo púlpit ahont se predicà tenint un orfa al costat per a respòndrer a las preguntas, durava la explicació de ella tres quarts de hora. Inmediatament lo pare Ramon Vegués, predicava un sermó de missió ab molta mosió de tres quarts de hora.

En 31 del mateix se féu la comunió general en la missa [foli 179v] conventual, pujaren los combregants de quatre en quatre per la reixa del presbiteri, als dos donava la sagrada comunió lo senyor canonge celebrant y als altres dos lo senyor canonge diaca, y eixian per las dos portas col·laterals (estavan allí de presència altres dos canonges per si fore lo canonge celebrant y diaca se cansasen per rellevar-los). En lo ínterin un misionista en lo púlpit deia algunas gerculatòrias excitativas a la major devoció, y en los intervallos los ynfantillos en lo orga cantavan unas lletrillas alusivas al propi obgecte. Per la tarde se féu una professó general de rogativas ab la ymatge del Sant Christo de la congregació de la Sanch y totas las comunitats religiosas. Cantaren las lletanias los senyors parroquials. Féu lo curs com la de Santa Tecla, concludida esta lo pare Joan Gual, (lo pare Vegués estava malalt) féu lo sermó de perseverància y despido.

En totas las funcions fou gran lo concurs y no fou menos lo fruit de esta santa missió la que se féu en conformitat a la orde de las corts generals y extraordinàrias comunicada en drechura al capítol y posteriorment per lo senyor marquès de Campoverde, general interino, per medi del senyor canonge don Joseph Zaragozano, governador de

la mitra. Aquest donà las disposicions de col·locar-los en lo palàcio del senyor arquebisbe e igualment de alimentar-los a costas de la mitra. Vide las resolucions capitulars de 22 y 28 de febrer y de 29 de mars del expresat any.

Lo pare Joseph Morer estava de reserva predicà solament un sermó al vespre y després caigué malalt.

En lo primer dia de la missió y antes de comensar lo rosari los tres missionistas acompanyats de altres religiosos del convent de Sant Francesch de esta ciutat feren una professó de abertura per la catedral y pla de ella, un dels misionistas portava un Sant Christo y cantavan las lletanias.

[*foli 180r*]

Procesión del Corpus del año 1810.

En el día del Corpus de 1810 hallándose en esta ciudad el quartel general y estando de general en xefe interino el mariscal de campo don Juan Manuel de Villena, a las doce y media del mismo día mandó dicho general un recado al muy ilustre ayuntamiento de esta ciudad participándole que quería ir a la procesión y que antes fuesen a buscarle a su casa los regidores asociándole a la catedral. En consecuencia el regidor decano e inmediato se confirieron con el primer síndico del cabildo dándole esta noticia para su gobierno y a fin de que dispusiese lo conveniente para recibir al general prepararle el asiento y lo demás correspondiente. Efectivamente poco antes de concluir las laudes asistió dicho señor a la yglesia acompañado del ayuntamiento y de dos canónigos desde la puerta principal hasta el presbiterio donde se colocó una silla de damasco con alfombra y almoada, y a la parte exterior del presbiterio un banco cubierto de terciopelo para los oficiales generales, en caso de que concurriesen. Asistió su señoría a la procesión en medio de los regidores preferentes y asociado de dos decanes.

[*foli 180v*]

Te Deum.

Als 22 setembre 1810 (en virtut de acuerdo capitular del dia antecedent) a las onse se cantà un Te Deum ab música en acció de gràcias per la victòria de nostras armas conseguida en la Bisbal, Sant Feliu de Guíxols y Palamós en los dias 14 y 15 del dit mes. Lo entonà lo señor ardiaca major ab assistència dels dos canonges diacas, tots ab capas. Asistí lo congrés de la província al presbiteri en lo que se habian col·locat banchs cuberts ab velluts (en lo cap se posà una cadira de la sala capitular per los señor general en gefe

don Henrich O'Donell que no asistí respecte de fer llit de resultas de una bala que lo ferí en la cama dreita en la batalla del sobredit dia 14. Los señors canonges síndichs reberen lo congrés a la porta major y los acompañaren fins al presbiteri y concludida la funció practicaren lo mateix fins a la porta major. Al entrar y eixir un dels monjos ab una basina de plata los subministrà aigua beneita. Fora de la retxa del presbiteri se posaren vârios banchs sens adorno per la comoditat de las autoritats convidadas per lo mencionat congrés, las que a excepció de la junta corregimental que se col·locà en lo banch imediat a la retxa del presbiteri y després de ella los mariscals de camp, tots los yndivíduos tant de la audiència com ynquisició se col·locaren ordine turbato per evitar disputas sobre preheminièncias.

Missa pontifical.

Als 25 del mateix mes y any en virtut de acuerdo capitular del dia antecedent se cantà en la catedral una [foli 181r] misa votiva solemne ab orga ab paraments morats sens glòria ni credo per lo important recobro de la salut del sobredit general don Henrich O'Donell. Asistí lo canonge del modo sobredit en lo Te Deum. Celebrà de pontifical en la dita misa lo il·lustríssim senyor don Francisco de la Dueña y Cisneros, dignísim bisbe de Urgell, que casualment se encontrava en esta ciutat. Lo modo, forma y lo obsequi que's féu al dit il·lustríssim per esta funció és de vèurer en lo llibre de vârias notas que tenen los señors doctorals de esta yglésia en la sala del arxiu en què acostuman treballar.

Se deu notar que en las festas en què hi ha pabordes entran ya en las primeras vespres encara que aquestas sian del sant del dia antecedent a la festa en què hi ha dits pabordes.

[foli 181v]

Mudansa de la hora de matinas per Nadal de 1821.

En lo matí de la vigília de 1821 rebé lo capítol per medi dels senyors síndichs un ofici del ajuntament constitucional de la ciutat en què participaba lo seu acuerdo en unió ab lo senyor governador don Pere Perena relatiu a lo útil que seria per la tranquil·litat pública se cantassen per la tarde las matinas en lloch de cantar-se en la mitja nit esperant que lo capítol afavoriria sas intencions providenciant se comensassen en la tarde en la hora de son agrado. Se tingué rolo después de nona en lo cor y se resolgué se comensassen en las quatre de la tarde donant avís al ajuntament y en lo enedemà la primera missa al punt de las sinch y se entràs a prima a dos cuarts de deu.

Matinas dels reys en 1822.

En lo matí del dia 5 de janer de 1822 post nonam se tingué rotllo en la sagristia de la Concepció y se resolgué cantassen los versets dels responsoris de las matinas los escolanets en lloch dels chantres per estar malalts mossèn Thomàs Granada y mossèn Vidal. Al mateix temps per no haver-hi música que en lo Venits exultemus cantassen los mateixos escolanets los versets que antes cantaba la música y alternassen ab lo cor. Per la mateixa falta de chantres també se resolgué que las vespres y completas del dia dels reys no se cantassen a fa bordó donant a enténdrer que aquesta providència era interina y se practicà segons lo result.

[pàgina 182]

Constitució de l'arquebisbe Pere de Copons i de Copons.¹⁰⁰

La constitució del senyor arquebisbe don Pere Copons y de Copons sobre la obligació dels comensals de péndrer las capas y bordons en las vespres y missas conventuals y cantar los versets en las horas canònicas com també las dels beneficiats en péndrer las capas y bordons en las missas conventuals. Obra en lo cor en una taula y en las resolucions capitulars de 1730, fòleo 253.

[pàgina 183]

Missió.

En 15 novembre lo senyor canonge Marés, governador de la mitra, proposà al molt il·lustre capítol que lo il·lustríssim senyor arquebisbe li havia encarregat fes present que inseguint lo decret de sa reial majestat desitjaba que hi hagués missions en esta santa yglésia comensant en lo dia 27 del corrent mes per lo clero secular y regular per lo termini de 10 dias y que després se seguís la missió per lo poble y esperaba que-l capítol accediria gustós per sa part a fi de posar en pràctica estas intencions tan christianas las quals cosas ohidas lo molt il·lustre capítol alabà la pietat de sa il·lustríssima en posar en pràctica los justos manaments del rey nostre senyor, y determinaren que los apareixia molt bé que se fesen las missions en la catedral y que sa il·lustríssima contés en tot quant dependís de la facultat del capítol per cooperar a estas piadosas funcions. En lo dia 27 de novembre de 1814 lo senyor Francisco Camprodon, missionista del seminari de Reus, comensà la missió per lo clero secular y regular de esta ciutat que durà 10 dias. La funció se féu en la capella del Santíssim Sagrament estant tancadas las portas que [foli 183r] donan

100. Títol atribuït.

al claustro y las que dónan a la yglesia, quedant solament oberta una portella de esta porta per poder entrar y eixir los sacerdotes y detrás de la porta estava de guarda un monjo per impedir que no entrés cap secular. La funció se comensaba a las quatre fent señal un quart antes ab una campana. Comensaba la funció llegint lo reverent Magí Escolà un capítol del llibre intitulat "Crisol de sacerdotes". En seguida llegia un punt de meditació sobre lo mateix assumpto y duraba la oració mental poch més de un quart y acabada la meditació lo referit senyor Francisco Camprodon predicaba tres quarts poch més o menos sobre lo mateix objecte. Lo il·lustríssim senyor arquebisbe assistí tots los dias a tota la funció y entraba en lo presbiteri de la mateixa capella en la part del evangeli ahont se li col·locà una cadira de domàs y als peus una catifa y almohada. Los senyors canonges tenian també assiento dins lo presbiteri y lo demás del clero estava sentat en los banchs que se posaren en la capella y lo predicador estava sentat en una cadira de brassos que se li posà arrimada a la mesa del altar en la part de la epístola. Lo concurs fou [foli 183v] bastant regular atesa la poquedat de ecclesiàstichs que-i habia en la ciutat y se creu que fou molt profitosa la missió per la molt erudició y moció del predicador.

Dia 8 dezembre los senyors canonges don Joseph Prats y don Ygnasi Ribes comensaren la missió per lo poble que durà fins al dia 20 inclusive. Tots los dias a 5 horas se feya un señal ab una campana, altre señal a un quart de sis y als dos quarts se resaba lo rosari en lo altar major dient los misteris lo referit mossèn Magí Escolà, beneficiat de esta yglesia. Conclòs lo rosari lo senyor canonge don Ygnasi Ribes feya una plàtica doctrinal sobre un dels preceptes del decàlogo que duraba la mitja hora, en seguida dos xichs cantaban las lletanias ab acompanyament de la orga y després lo senyor canonge don Joseph Prats feya lo sermó de missió que duraba tres quarts.

Diumenge dia 18 de dit mes se féu la comunió general en la hora de la conventual y lo celebrant donà la comunió. Després de haber sumit lo celebrant se sentà ab lo diaca y subdiaca en las cadiras acostumadas y lo referit senyor canonge don Ygnasi Ribes féu la plàtica [foli 184r] preparatòria a la comunió. Mentres se distribuïa la comunió un cantor acompanyat ab lo orga cantaba algun motet y en seguida, lo referit predicador deya alguna jaculatòria y anaren aixins alternant tot lo temps que durà la comunió. Per evitar tota confusió se posaren dos monjos al peu de la escala de la reixa del presbiteri que feyan pujar las personas de sis en sis, y altres dos monjos estaban al peu de las gradas del presbiteri y als que habian combregat los dirigian perquè isquesen per las portas col·laterals.

Lo concurs del poble tan en la comunió com en totas las funcions de la missió, fou molt gran per lo que se creu que esta missió féu bastant fruit.

Ab motiu de haber-se anat un dia de manifest a reservar anant lo clero des de lo cor al presbiteri sens velas, se queixaren alguns capitulars de no haber-los aparegut decorós lo anar a reservar sens velas, y se determinà que en avan sempre que lo clero isqués del cor per anar al presbiteri a reservar portàs velas encesas per ser més obsequiós a sa Divina Magestat y al mateix temps més conforme a lo que se ha practicat sempre en esta catedral, segons és de inferir entre altres llochs del fòleo intermedi entre lo 8 y 9 del present llibre.

[foli 184v]

Manifest en lo dia de la Purificació.

Habent ocorregut en 1818 lo segon dia de carnestoltas en la festa de la Purificació de Nostra Senyora, no podent-se posar de manifest a sa Magestat al començar tèrcia per haber-se de fer la benedicció de candelas per resolució capitular que obra en lo llibre de resolucions del present any 1818 se féu del modo següent: acabada la profesó de las candelas lo preste ab los diacas se'n pasà altras lo altar major ahon se mudà los ornaments morats y se vestí los del rito quedant entretant lo clero ab los ciris encesos en lo presbiteri y tocant-se lo orga. En seguida isqué lo preste ab la custòdia y la música entonà la primera estrofa del Pange lingua y dita la col·lecta se'n tornà lo clero al cor a comensar lo introit de la misa de Nostra Senyora sens mòurer-se lo preste del altar.

Dia de Sant Joseph ocorregut en lo Dijous Sant del any 1818.

En lo dia de Sant Joseph de 1818 habent ocorregut lo Dijous Sant lo senyor archebisbe desitjós de facilitar als fiels en lo modo compatible ab los decrets de la sagrada congregació de ritos lo compliment del precepte de la misa en dit dia comunicà al molt yl·lustre capítol haber determinat sa excel·lència que des de las cinc y mitja del matí fins a las deu en cada mitja hora se celebràs una misa en la catedral, dos ans de la major en la yglésia de pares capuchins y una en la de cada convent de religiosas y una en la capella de las reclusas, encarregant al mateix capítol arreglàs la execució respecte de la catedral. Y en consecuència se determinà que los senyors síndichs disposasen lo convenient, procurant que dos capitulars dels que no asistian a la comunió celebrasen misa, com efectivament la celebraren, y los demás altres residents a coneguda dels mateixos síndichs y per la major comoditat del poble todas las misas se digueren en la capella de Sant Olaguer.

Benedicció de palmas feta per lo senyor archebisbe.

Lo dia 15 de mars en què se esdevingué lo Diumenge de Rams lo senyor archebisbe Bergosa a la hora de tèrcia baixà a la seu y habent estat acompanyat more solito al presbiteri ahon estava col·locat lo doser féu la benedicció de las palmas y después estigué tota la conventual al chor.

[*foli 185r*]

Posesió del senyor archebisbe don Anton Bergosa y Jordán bisbe que fou de Oaxaca en Amèrica.

Ab ofici de 23 de janer de 1818 lo excel·lentíssim senyor don Anton Bergosa, gran creu de la orde de Isabel, caballer de la de Carlos tercer y archebisbe elet de Tarragona, donà part des de Madrid a est capítol de que per haber obtingut de sa santedat las bullas confirmatòrias y pàlio y la executòria de la reial càmara, habia otorgat poders per la posesió als tres vicaris generals capitulars, autorizant-los igualment per a continuar en lo govern de la diòcesis, luego de presa la posesió, y se contextà a sa excel·lència que lo capítol estava prompte de donar posesió luego que los apoderats presentasen las butllas, fianzas y demás papers de estil. Però que en quant a la confirmació de governadors de la mitra no podia tenir lloch en don Ventura Marés per trobar-se canonge doctoral y com a tal privat per las lleys del reyne y costums de esta yglésia de exercir lo empleo de provisor en sede plena.

No habent presentat los canonges apoderats de sa excel·lència las butllas originals y executoria de la reial audiència, si sols los transumptos y la executòria de la càmara lo capítol adherit al parer dels advocats y arxivers suspengué lo donar-los posesió fins que presentaren las originals ab la executòria de la audiència la qual no la concedí fins que se li presentaren també las butllas originals y feta relació en capítol per un dels advocats que estava sentat después del president se feren presents las fianzas que foren 12 y se sentaren en las cadiras después dels capitulars y aprobadas se donà posesió al canonge don Joaquim Tarín, altre dels apoderats, en lo modo que se prevé en lo folio 51 del present llibre.

Notas sobre algunas pretensions del senyor arquebisbe don Anton Bergosa en punt de entrada.

Per a major intel·ligència se nota que ab motiu de una representació que féu lo ajuntament de esta ciutat al reial consell [*foli 185v*] luego de vacar la sede per translació del senyor Mon a la de Sevilla, demanant a sa altesa que se servís declarar lo modo y ceremonial

ab què rebria al prelat que lo enviàs lo rey, per no ser regular fer-li la entrada del modo que se habia fet ab sos antecessors en rahó del reial decret en què quedà suspesa la jurisdicció de tots los señors baronals. Sa altesa despatxà la reial carta de estil a la audiència del Principat per a que informàs oint al vicari general capitular ab coneixement del capítol y habent pasat lo secretari del real acuerdo dita carta al vicari general capitular est la féu present al capítol ab ofici. En vista de la qual se determinà que inseguint las pisadas del capítol en altres temps que vacant la sede igualment habia sostingut ab tot enpeño los drets de la dignitat archiepiscopal sobre entrada pública se sostingueren també ara estos drets que redundaban en honor de la Iglésia, a qual fi se féu comisió als canonges Soler, penitencier, y Marca per a que regonegueren los papers y documents que se habian salvat de la crema del arxiu los quals después de examinats ab detenció donaren un vot in scriptis que se insertà en actas y se acompanyà còpia al vicari general, en lo qual se manifestaba ab reflexions tretas de documents antichs que la major part de obsequis que se prestaban al senyor arquebisbe en la entrada no dimanaban de jurisdicció y que podian ser compatibles ab lo decret sobre suspensió de señorios.

Com lo senyor archebisbe Bergosa estava cerciorat de que los prelats de esta yglésia no exercian ninguna funció dins la seu ans de sa entrada pública acudí al rey per a poder lograr la entrada y sa majestat expedí un decret que se comunicà per lo consell al ajuntament y per lo senyor archebisbe al capítol en què se manaba se li fes la entrada per esta vegada en la manera que se habia practicat ab sos immediats antecessors. En virtut de esta providència sa excel·lència manifestà al capítol los desitgs que tenia de que a principis de la semana quinsa de Quaresma en que pensaba arribar a esta ciutat se li fes la entrada pública, contant en què cooperaria a ella en tot lo que fos de sa part però se li con-[foli 186r]-textà manifestant-li la impossibilitat de realitzar-se tant prompte en rahó del poch temps que mediaba fins a las horas que no era bastant per los preparatius *que exigia*¹⁰¹ aquella pública funció y que no hi habia memòria de haber-se fet a ningun prelat, luego de son arribo y que sempre se habia allargat alguns mesos en los quals no baixaban los prelats a la seu. De lo que apar se penetrà sa excel·lència y resolgué enpèndrer son viatge.

Arribat est señor a Tortosa noticià al capítol que se detendria uns 4 dias en aquella ciutat y en seguida partiria a Cambrils ahon se detendria per a rèbrer las embaijadas conforme ho habian practicat sos antecessors. En conseqüència lo capítol pasà a nombrar comi-

101. Text afegit a la interlínia.

sionats per la sua embaixada y quedaren elegits los canonges don Pere Ramon Juàrez y don Domingo Sala, los quals se'n portaren per comensals al doctor Lluís Bonet y doctor Joseph Fondera, y junt ab sos dos patges isqueren de esta ciutat en un carabà lo dia de mars a la tarde y en la mateixa entraren en Cambrils. Aquella mateixa nit visitaren sa excel·lència sens cerimònia, que los rebé molt bé y lo endemà al matí después de haber obtingut hora per medi de un comensal que enviaren a la posada de sa excel·lència que era la rectoria se presentaren a sa excel·lència entregant-li la carta credencial del capítol desclosa y evacuaren ab molt lluïment sa comisió. Lo senyor arquebisbe los rebé ab la major jovialitat y agrado, los tornà la visita aquell mateix matí los convidà a dinar junt ab los diputats del ajuntament y a la tarde despedits de sa excel·lència se'n tornaren a esta ciutat. Lo gastat per dits senyors comisionats no inportà més que seixanta set lliuras, dos sous y sis.

Lo dia 12 de mars a las cinc y mitja de la tarde entrà felizment sa excel·lència en esta ciutat en un cotxe ab colleras y lo capítol acordà que no se tocasen campanas per no entrar en creu alta no haber-se-li fet la entrada pública ni haber prestat lo jurament acostumat. Los senyors governadors interinos de la mitra don Manuel Llopis y don Joaquim Tarín lo reberen en la porta de la casa de la cartuxa ahon se apeà per no estar conclòs lo palàcio. A la nit alguns capitulars pujaren a donar la ben-[foli 186v]-vinguda a sa excel·lència y lo endemà al matí los senyors síndichs don Ignasi Ribes y don Manuel Llopis, prèvio lo recado de atenció que li pasaren per lo comensal Fondera (per estar malalt lo mestre de silenci), pujaren a felicitar-lo a nom del capítol sens lo acompanyament acostumat de viader, etcètera, per haber manifestat sa excel·lència al comensal Fondera en lo recado que desitjaria que los senyors síndichs escusasen lo ceremonial en la visita. Ab est motiu los parlà sa excel·lència dels grans desitgs que tenia de funcionar en la seu per la Semana Santa y com no podia realitzar-los sens lo beneplàcit del capítol en rahó de no haber fet la entrada pública los demanà li fesen la mercè de fer estos sos sentiments a dit cos, tota vegada que de la història de esta yglésia constaba que lo senyor archebisbe Moncada ans de sa entrada pública habia estat habilitat per lo capítol per a funcionar en la catedral a causa de que tardaria en terminar-se lo plet que sobre aquella estava pendent en la reial sala, en las quals circumstàncias apareixia a sa excel·lència que se trobaba per haber lo ajuntament de esta ciutat acudit novament contra la providència sobre entrada pública que habia obtingut de sa majestat.

En vista de estos tan poderosos motius que los senyors síndichs feren presents a nom de sa excel·lència al capítol se determinà habilitar al prelat per a funcionar en la seu prestant antes lo jurament

del estil conforme se practicà quant lo senyor Moncada fou habilitat. In continenti pujaren los síndichs a donar part de esta resolució capitular a sa excel·lència añadint-hi que lo capítol encara quedaba congregat per si acàs sa excel·lència gustàs de baixar a prestar lo jurament y provehir al osculum pacis. Reportada per los síndichs la deliberació que acabà de pèndrer sa excel·lència de baixar immediatament a donar compliment a estos actes los capitulars se'n anaren a posar-se los hàbits y adornant lo altar de la capella de Corpore Christi ab un crucifixo y sis velas posada la silla y almoadas a la part del evangeli anaren los dos canonges moderns a rèbrer al prelat al cap de la escala que va del palàcio al claustro e incorporats ab sa excel·lència lo acompanyaren a la capella ahon lo aguardaban a la porta los altres canonges immediats, entraren dintre ahon estava format lo ca-[foli 187r]-pítol en dos alas que acompanyà a sa excel·lència al presbiteri y després de feta oració al peu de la tarima se'n anà a sentar-se en la cadira, y alsat estant també en peu los capitulars, lo primer síndich li digué que si apareixia bé a sa excel·lència podria servir-se prestar lo jurament segons la fórmula acostumada que llegirà lo notari capitular y habent accedit llegí lo notari la fórmula que jurà sa excel·lència tacto libro evangeliorum e incontinent se procehí al osculum pacis que anà a rebre primerament lo canonge decano y succesivament los demás sens solideo y finit est acte tots los capitulars distribuïts en dos alas per son orde acompanyaren al prelat fins al peu de la escala que puja al carrer de palàcio habent-lo associat los dos canonges més moderns fins a la porta del carrer ahon estava lo cotxe. En esta funció lo prelat anaba vestit ab manteletas.

Asistència del señor archebisbe a matines del Dijous Sant y funció pontifical del Dijous y Divendres.

Lo dia 18 de mars de 1818 lo senyor arquebisbe acabadas completas baixà a la cathedral ahon fou rebut a la porta more solito y luego se dirigí al cor per a comensar matinas y prengué asiento en la sua silla immediata a la reja ahon se habia parat lo estardo. Y posadas dos palmatòrias a las alas de la cadira ab dos candeleros devan entonà la antifona Zelus Domini y estigué totas las matinas que duraren tres horas y mitja. Com sa excel·lència manifestà que gustaria vèurer las taulas que se habian parat en lo refectori per los pobres se tingué la prevenció de fer-se tancar la porta del claustro perquè no se agolpàs la gent al anar sa excel·lència al refetor. Aixís fou que acabats los fasos los senyors dignitats y canonges en dos alas lo acompanyaren al refetor anant devan dos monjos ab atxas y al últim dos patges de sa excel·lència ab altrás dos atxas, habent tancat lo viader y maser la porta del claustro luego de pasada la comitiva y

aixís pugué inposar-se sa excel·lència de tot. Al eixir lo acompanyaren ab lo mateix orde fins a la porta major de la seu.

Lo dia 19 de dit mes que fou lo Dijous Sant se entrà a prima a [foli 187v] las 8 y acabada tèrcia se féu lo lavatori acostumat dels pobres advertint que habent-hi concorregut com un dels tants miradors lo governador de la plaza lo excel·lentíssim senyor don Carlos España, lo senyor síndich don Manuel Llopis li oferí asiento en lo banch dels capitulars y juntament un noyet per si gustaba rentar-li lo peu y agraphint sa excel·lència esta atenció la y rentà ab molta satisfacció. Finit lo lavatori se'n tornaren los capitulars al chor a rezar sexta y nona y en lo ínterin baixà lo senyor archebisbe acompanyat del ajuntament que lo habia anat a buscar en la sua posada y rebut en la seu per los 4 capitulars o dignitats se'n entrà al presbiteri per a vestir-se de pontifical y acabada nona comensà la música ab la cerimònia acostumada. Consagrà los olis, donà la comunió en la que primerament combregà lo presbíter assistens, después los dignitaris assistents, luego los diacas de altar, en seguida los sacerdots que habian concorregut a la consagració dels olis per estar parats vestibus sacris, después los demás dignitats canonges y clero menor, col·legials y escolanets, maser y viader y luego de tots estos lo ajuntament. Un monjo posà la estola al presbítero assistent.

Lo preste ans de la benedicció de la misa publicà la indulgència plenària que sa santetat concedí als fiels que assistirian a la misa pontifical que acababa de celebrar-se pregant per la pau de la Yglésia, etcètera, y se habia anunciat per un edicte que sa excel·lència féu ficsar en las portas de las yglésias. Acabada la misa sa excel·lència processionaliter portà a Déu Nostre Senyor al monument. Al arribar a ell lo diaca de altar pujà a obrir la urna y lo diaca assistent hi posà lo Sagrament.

A las tres de la tarde lo senyor arquebisbe a pesar de lo molt cansat que-s trobaria de la tant llarga funció del matí féu lo lavatori als capitulars en lo presbiteri de la catedral y finit se féu la procesó entonant lo Misere y se entrà per la porta del trascor y sa excel·lència sentat en la cadira que estava posada cerca la porta del cor ohí lo sermó del mandato que durà un quart y mitg. Acabat lo sermó com sa excel·lència estava cansat no pugué quedar-se a matines y los 4 capitulars lo acompanyaren fins a la porta more solito.

[foli 188r]

Pontifical del senyor arquebisbe en lo Divendres Sant.

Lo dia 29 de mars en què se escaigué lo Divendres Sant lo señor arquebisbe acompanyat del ajuntament baixà a la seu al acabar sexta y posat ell baix lo doser se comenzà nona en lo chor y digué

sa excel·lència la col·lecta Respice. En seguida ajudat dels assistents se vestí de pontifical per a continuar la missa del dia antecedent y a son lloch adorà la vera creu y después se'n anà a sentar-se en la silla a la part del evangeli, acompanyat dels assistents que sentats també en tamburets formaban un mitg círculo mentres durà la adoració. Ab lo mateix orde que lo dia antecedent anà a tràurer a Nostre Senyor del monument. Se adverteix que la silla del senyor archebisbe en est dia deu ser morada y en lo sitial no hi ha més que una tauleta sobre de la qual se extén lo gremial negre del pontifical. Lo senyor archebisbe no desaparà lo altar sinó que ho féu lo paborde de mes assistit dels diacas de altar mentres se comensaren vespras.

Benedicció papal donada per lo senyor archebisbe Bergosa.

Lo dilluns de Pasqua de Resurrecció de dit any en virtut de las facultats concedidas a sa excel·lència per la santedat de Pio VII determinà donar la benedicció papal a qual efecte se habia imprès anteriorment un edicte de sa excel·lència en què se anunciaba que se donaria esta benedicció lo dilluns dit de Pasqua. No habent-se tingut present la nota del fòleo 3 del present llibre retro sobre que lo prelat deu eixir del chor, pues de dit lo Agnus Dei no isqué fins después de acabada la missa acompanyat de 2 dignitaris y dos capitulars moderns, y posat baix lo doser se revestí de la capa pluvial y donà la benedicció papal al poble habent pujat lo parroquial de semana en lo púlpit ahon se publican los matrimonis, a llegir lo edicte de sa excel·lència en què se avisaba als fiels la indulgència plenària que concedia als que confesats assistisen a rèbrer dita benedicció pregant per la pau y concòrdia, etcètera.

Assistència del senyor archebisbe a la profesó de Corpus.

Lo dia 21 de maig de 1818 volent assistir a la profesó de Corpus estigué totas las vespras al chor y al comensar completas acompanyat de dos dignitaris y de dos canonges més moderns [foli 188v] se dirigí al presbiteri (habent-se patit lo descuit de no haber-lo acompanyat maser y viader) y posat sota doser se revestí de la capa pluvial y sentà en la cadira junt ab los 4 capitulars en los tamburets que estaban previnguts fins que isqueren lo preste y diacas, que después de feta la genuflexió devan lo Sagrament se'n anaren a posar-se al costat de sa excel·lència y, los 4 capitulars se'n tornaren al chor a vestir-se la capa per la profesó. Lo preste que entonà lo ofici esto és lo canonge antiquior féu de presbítero assistent a sa excel·lència en la profesó.

Sobre lo modo que rendí la bandera lo regiment de Aragón.

Se nota que lo regiment de Aragón que estava de guarnició al pasar la custòdia rendí la bandera però no la extengué al mitg del carrer, y axís los sacerdotes que portaban las andas no pugueren pasar per sobre dels tafatans. Qual novedat determinà lo capítol reportar-la al senyor arquebisbe com ho féu per medi dels síndichs per a tractar que haurian de fer respecte de que sempre la custòdia y sos portants habian pujat sobre los tafatans en semblans funció, y se acordà demanar informes a algunas yglésias de España per a saber lo estil ab què se rendian las banderas quant la custòdia se portaba ab andas y obtingudas estas notícias podria altra volta tractar-se de això ab sa excel·lència.

Al tornar la profesó al presbiteri un sacerdot tragué la custòdia del tabernacle y la posà sobre la mesa del altar major y después de haber-la incensada sa excel·lència pujà, ell mateix, a péndrer-la per a donar la benedicció al poble tocant entre tant lo orga. Acabada la deixà en lo mateix altar tornant-se'n al pla de la tarima y la pujà a péndrer lo preste portant-la acompanyat dels diacas al sacrari detràs del altar major. En seguida sa excel·lència se'n tornà al sitial per a despullar-se y tretas las capas los capitulars se vestiren altre vegada los hàbits de cor per a acompanyar a sa excel·lència fins a la porta principal encara que pogueren concórrer pochs per no haber tingut temps de posar-se los hàbits.

Asistència del senyor archebisbe a la profesó de la octava de Corpus.

La tarde de la octava del Corpus lo senyor archebisbe asistí a vespras de dos dignitaris y dos canonges moderns. Pasà al presbiteri y posat en lo sòlio se vestí la capa pluvial per a acom- [foli 189r]-pañar a Nostre Senyor en la profesó que se féu en lo claustro, y terminà en la capella del Sagrament, ahon se reservà después de donada la benedicció per sa excel·lència ab la custòdia entonan-se lo Tantum ego per disposició de ell y después lo preste que era lo canonge que tenia lo doble publicà las indulgèncias que sa excel·lència concedia als que habian acompanyat a Déu en la profesó. Tot lo capítol lo acompanyà fins a la reja del chor al anar al presbiteri sa excel·lència, 4 patges de sa excel·lència portaren atxa en una y altra profesó.

Funeral que en 30 de juny de 1818 se féu en sufragi de las ànimas dels que moriren los primers dias de la entrada dels francesos en esta plaza.

Habent lo ajuntament pasat lo ofici de estil al capítol demanant-li la celebració de un aniversari solemne en la catedral per dits

difunts corrent a càrrech de aquell la música y cera com los demás anys, se accedí a esta sol·licitut, señalant-se per la funció lo dia 30 de juny per ser inpedits los dias 28 y 29. Se determinà que los senyors síndichs pujasen a donar part a sa excel·lència de esta funció, per si gustaba concórrer a ella, y habent manifestat que ell tindria gust de cantar la absolta ab la capa pluvial se posà lo sitial en lo presbiteri que consistí en la taula nusa ab lo gremial negre posat sobre de ella y no se posà doser. En lo cor se li posà estrado però equivocadament per haber advertit lo mestre de ceremònias que era contra rúbrica com lo pontifical romà prevé que quant lo prelat fa las absoltas deuen acompañar-lo 4 dignitaris ab capas pluvials fent cada un sa absolta. En un àngul del túmol se féu present a sa excel·lència la imposibilitat de acomodar-se a esta rúbrica en rahó de la falta de capas negras que tenia la yglésia después de la entrada de las tropas francesas que ho feren malbé tot y se acordà ab sa excel·lència que ell se posaria la capa pluvial negra, después de acabada la oració fúnebre, y asociat del preste que feia de presbítero asistent y dels diacas diria la absolta devan las gradas del presbiteri y acabat lo Pater Noster, circuí lo túmol [foli 189v] dos voltas la una per a aspergir los tres ànguls de ell y la altra per a incensar los mateixos, y dita después la col·lecta al peu de ditas gradas se'n tornà a son sitial a despullar-se auxiliat dels 4 capitulars que se incorporaren de ell luego de haber-lo deixat lo preste y diacas que fou al arribar al sitial. En esta funció no hi ha indulgèncias.

Rogativas per a librar-nos de la peste que està amenasant a las costas meridionals del reine.

Lo excel·lentíssim senyor archebisbe condescendint a la piadosa súplica que li féu lo senyor governador de la plaza sobre una pública rogativa per a alcanzar de Déu Nostre Senyor llibrar-nos del asot de la peste, comunicà al capítol que había determinat que se fes esta rogativa y que per a tractar del modo de ordenar-la necesitaba que los senyors síndichs se conferissen ab sa excel·lència y habent-se avisat, se quedà que se fesen tres dias de rogativas, que comensaren lo diumenge dia 26 de juliol a qual fi se digueren matinas lo disapte a la tarde y lo diumenge se entrà a prima a las 8. Al comensar nona se posà de manifest a sa Majestat per lo diaca habent entrat ja en lo chor sa excel·lència que ohí tot lo ofici que cantà lo canonge se maner ab tota la capella de la música. En seguida se comensaren las vetllas de mitja hora, las que feren també lo ajuntament y gremis. A la tarde se cantaren matinas ab bastanta solemnitat, hi hagué orga als himnes Te Deum y Benedictus. Hi asistí sa excel·lència però sens dir ninguna llisó ni donar la última benedicció com pretenian alguns.

Acabadas laudes los dos cors, ab velas, se dirigiren al presbiteri posat sa excel·lència en mitg de dos dignitaris y habent-se incorporat ab lo preste a la part dreta cantaren los parroquials la lletania Lauretana ab pausa y conclosa lo preste serví la naveta a sa excel·lència per a posar incens y habent incensat lo mateix preste al Santíssim per no anar sa excel·lència ab capa pluvial digué també las collectas. Después posat lo Santíssim, sobre la mesa lo prengué sa excel·lència y donà la benedicció cantant la música lo Tantum Ergo. Acabada la benedicció prengué la custòdia lo preste y la portà al sacrari de detrás lo altar major.

[foli 190r]

En lo dia segon y tercer de estas rogativas se entrà a prima en la mateixa hora y se cantà la missa ab la mateixa solemnitat y se posà de manifest al Santíssim a la hora de nona ab la diferència que la missa lo segon dia fou de Santa Tecla y lo tercer de Sant Fructuós y las lletanias foren en tots dos dias del sants o las majors y se cantaren antes de reservar com en lo diumenge però se cantaren acabada la missa i immediatament sa excel·lència donà la benedicció y se reservà.

Se notà que no se avisà esta funció al ajuntament per haber-la participada lo senyor arquebisbe al senyor governador y est al ajuntament, lo qui cuidà de convidars als gremis per la vetlla. Lo senyor governador féu entèndrer a un senyor síndich que tindria gust de convidar als gefes de la plaza a qual fi desitjaria que lo capítol tingués a bé fer posar banchs en la yglésia, y habent aparegut això una novetat al capítol que no ha estilat posar banchs en la yglésia se acordà que los síndichs se apersonasen ab sa excel·lència il·lustríssima per a tractar-ho y se resolgué que se posasen banchs en dos ordes, a la part de la trona ahon se posaren los gefes convidats per lo mateix senyor governador.

Assistència del senyor arquebisbe don Antonio de Bergosa a las rogativas per lo preñat de la reyna.

Havent rebut lo capítol la carta del rey (com se refereix en la pàgina 11) resolgué ab acuerdo del senyor arquebisbe que en lo dia 13 que era diumenge se posàs Nostre Senyor de manifest al començar la tèrcia, y antes fou rebut en la porta principal more solito lo senyor arquebisbe que perserverà fins acabada la nona y después cantada la lletania de la Santa Verge donà la benedicció ab la custòdia antes de reservar-se ab assistència del senyor governador y ajuntament.

Benvinguda al pare general dels franciscanos.

Ab motiu de que lo dia 6 de novembre de 1818 debia arribar a esta ciutat lo excel·lentíssim senyor general de la orde de Sant

Fransesch lo capítol deputà una comisió per a complimentar-lo del mateix modo que se sol practicar ab los senyors bisbes que pasan per esta ciutat, y elegiren als senyors síndichs los quals obtinguda hora per medi del mestre de silenci que li enviaren anaren, a donar-li la benvinguda a las 8 de la nit en casa del governador ahon se habia [foli 190v] hospedat sa excel·lència, no habent tingut a bé lo capítol arreglar-se a la etiqueta que antiguament se habia guardat ab lo general dels franciscanos, ni habent fet la visita en cerimònia per ser a la nit.

Trànsit del senyor bisbe de Lleida don Remigio Lasanta per esta ciutat.

Sabent lo capítol que habia de pasar per esta lo senyor bisbe de Lleida determinà complimentar-lo per medi dels senyors síndichs que debian visitar-lo acompanyats dels mestres de silenci y de cerimònias, monjos, maser y viader, fent-li enténdrer al demanar hora per lo mestre de silenci si era gustós de que se li fes la visita de cerimònia, y únicament pugueren visitar-lo en la seu los síndichs ahon encontraren a dit senyor bisbe que miraba la yglésia, ahon se dirigí luego de apeat en palàcio, y al dinar foren convidats dits síndichs.

Rogativas per lo part de la reyna habent entrat sa majestat en los nou mesos.

Luego de rebuda per lo senyor archebisbe la reial carta sobre rogativas per lo preñat y entrada de la reyna als 9 mesos oficià sa excel·lència al capítol que també se trobaba ab igual carta per a que deliberàs sobre lo modo ab què se faria dita rogativa y avisats los síndichs ab sa excel·lència se acordà que lo diumenge pròxim y segon de Advent se cantàs un ofici solemne ab manifest al comensar tèrcia y que se cantàs la lletania Lauretana post nonam com se féu. Lo ofici se cantà a dos cors, se digué la col·lecta Pro regina pregnante y acabada nona lo cor ab velas se dirigí al presbiteri ahon se reservà después de donada la benedicció ab la custòdia per sa excel·lència. Se convidà al ajuntament ab lo ofici de estil, se encarregà al predicador que en lo sermó enteràs als fiels del motiu de la rogativa y que demanasen al Senyor que se dignàs afavorir a la reyna ab un feliz alumbrament y a la monarquia ab un príncep format segons lo cor del senyor.

Concurrència del senyor archebisbe a matines de Nadal en 1818.

La vigília de Nadal volent sa excel·lència assistir a matinas envià un recado als síndichs, los quals disposaren que se posaren

quatre ciris en torn de la sua silla, y rebut antes de las 12 horas de la nit more solito estigué sa excel·lència en todas las matinas que foren molt solemnes y acabat lo Te Deum se'n anà ab lo acostumat acompanyament.

[foli 191r]

Funeral de la reyna dona Maria Ysabel.

Ab fecha de 28 de desembre de 1818 sa reial magestat participà al capítol la mort de la reyna ocorreguda a la nit del 26 de dit mes demanant-li que se fesen per sa ànima las honras y funerals que se habian practicat en esta santa yglésia en semblants ocasions y en seguida se contextà al rey per conducto del secretari de la càmara manifestant-li lo sentiment que habia causat al capítol un sucés tan funest y trist y que providenciaria per a que se fes lo funeral conforme al estil de esta yglésia. Al mateix temps lo senyor archebisbe pasà ofici al capítol acompanyant-li còpia de la semblant carta que habia tingut y manifestant los desitgs de que se celebrasen per la reyna las exèquias y que se li informàs del estil de la yglésia en orde al funeral. Se li contextà dient que lo capítol no donaba ningun pas en lo particular fins que los comisionats del ajuntament se haguessen conferit ab los síndichs per a tractar del funeral que corria tot a compte de la ciutat y que venint lo cas se li comunicaria lo que pensàs lo capítol per posar-se en excenció no tenint-i sa excel·lència ningun inconvenient. A personats los síndichs los comisionats del ajuntament se féu lo toch de morts ab todas las campanas, pasat recado als convents *de part de un y altre cos*,¹⁰² que lo fesen al oir lo de la catedral. Se acordà fer lo funeral al dimars dia 29 y per a ocórrer als duptes de quarta y distribució que se suscitaren quant la mort de don Carlos tercer, se tractà en rotllo y se acordà que los síndichs se conferisen ab lo prelat per a manifestar-li que lo capítol comprenia que era molt convenient que lo ajuntament pagàs la quarta funerària de dret per ser de la sacristia, pues que la ciutat sempre desitjaba anar cortant los drets de la yglésia y la indulgència en lo particular donaba ansa a la ciutat per estar menos subjecta a la yglésia, ab tot que sent esta determinació pròpia de sa excel·lència que lo capítol se conformaria gustós ab ella encara que [foli 191v] no tindria reparo en costejar-se lo funeral sens contar ab lo ajuntament quant sa excel·lència conprengués útil demanar la quarta y la ciutat no si prestàs. A pesar de tot asò sa excel·lència determinà que se fes tot com en lo funeral de don Carlos tercer y que si lo ajuntament no pagàs la quarta, que no se li demanàs y que en quant a la distribució al clero

102. Text anotat al marge.

menor se fes també com a las horas que la pagà la ciutat bé que ell procuraria que no se acceptàs. Sa excel·lència indicà al síndichs que volia celebrar de pontifical y habent-li estos exposat las dificultats per falta de capas negras que casi se perderen totas en lo temps de la invasió dels francesos los insinuà que en Poblet seguramet deixarian lo tern negre que estava prompte ell a demanar-lo al abat, y entonces los síndichs digueren que ja se encarregaban ells de demanar lo tern de Poblet com efectivament ho feren mediant un exprés que enviaren al abat que se prestà ab lo major gust.

Lo dia 17 de janer de 1819 se comensaren los tochs al mitg-dia y se féu tot com en lo fòleo 59, y se entrà lo dia 19 a prima y se cantaren per las comunitats las absoltas, com quedà notat en dit fòleo. Se comensà lo ofici a las 10 en que celebrà de pontifical lo excel·lentíssim senyor archebisbe. Se suscità lo dupte que com sa excel·lència per sos achaques tingué que venir a la seu en cotxe si lo rebrian a la porta major lo capítol o lo ajuntament y se resolgué que lo ajuntament se incorporàs ab sa excel·lència a la porta major y lo acompanyàs fins a la escala del presbiteri ahon lo rebrian los 4 capitulars, com efectivament se practicà tant al venir com al tornar-se'n. Acabada la missa a la que concorregueren las autoritats y personas de distinció en banchs que cuidà lo ajuntament se posasen en la yglésia, se posà lo estrado del senyor archebisbe baix la grada del presbiteri associat dels que lo assistian en lo pontifical y de allí ohí la oració fúnebre que digué en lo púlpit ahon se cantà lo evangeli lo doctor don Joseph Pujol per encàrrech del ajuntament. Acabada la oració fúnebre isqué lo capítol y clero del chor en dos alas co-[foli 192r]-mençant los preeminents y seguint los demés y col·legials, y posats al costat del fèretro se cantaren tres absoltas, la primera ab tota la música y las altras dos per los sochantres que ab poca pausa contra lo gust dels concurrents, y lo senyor arquebisbe sens mòurer-se del estrado encensà, aspergí y digué las col·lectas. Los capitulars en esta funció se posan en las cadiras immediatas a las reixas com en lo tríduo. Lo bolsé pasà la distribució en lo cor al clero menor y pochos la prengueren.

Donaren als músichs 18 lliures per haber-se convingut a est preu antes ab lo ajuntament escarmentats del funeral de don Carlos tercer en què no·ls ne donaren sinó 9 lliures. Als campaners los donaren únicament 9 lliures per qual motiu se queixaren al capítol ab un memorial en què feian dimisió de son ofici si no se'ls aumentàs la propina fins a 40 lliures y se'ls contextà que fesen lo que los acomodàs que res tenia que vèurer lo capítol en esta qüestió per córrer tot lo gasto del funeral a càrrech del ajuntament. Y lo capítol prenent a mal la desatenció dels campaners los mudà de repente y després feren enpeños per a tornar al ofici y no se'ls atengué.

Quaranta horas en dia de vigília de Sant Matias.

En 1819 habent ocorregut la vigília de Sant Matias en lo dimars de carnaval en què per rahó de las quaranta horas hi ha manifest y sermó en la seu, disposaren los síndichs que se entràs a prima als dos quarts de nou avisant-o lo dia antes per medi del monjo en lo cor. Cantada prima se cantà lo aniversari y al comensar la tèrcia se posà de manifest a Déu com en los dias de Minerva, y acabada nona se començà lo ofici de vigília en lo que hi hagué lo corresponent sermó. És de notar que sa excel·lència lo senyor arquebisbe ab motiu de escàurer-se lo dijuni de vigília de Sant Masià en lo dimars de carnestoltes, en què seria molt perillosa sa infracció per los desordes que desgraciadament se cometen en aquells dias, acudia sa santedat per a obtenir lo privilegi de anticipar dit dejuni en lo disapte avans de quinquagèsima, y obtingut lo breu publicà un edicte en què usant de las facultats que li estaban delegadas [foli 192v] per sa santedat anticipà lo dejuni de Sant Macià al disapte avans de quinquagèsima per tots los fiels de la diòcesi indistintament ab la prevenció de que en quant a la yglésia y cor se guardàs lo mateix rito de la vigília, y per assò en dit dimars a pesar de no haber-hi dejuni se digueren las preces ferials en lo cor flexisgenibas y tot lo demés com se practica en las vigílias.

Se advereix també que com en dit dimars o vigília de Sant Masià no se resà de doble, disposà lo diatari que se celebrasen en la catedral dos misas, una de difunts pro benefactoribus y altra de la vigília del apòstol, per això se duptà si se aplicarian las dos pro benefactoribus o una solament, y en est últim cas quina de las dos, y atenent que no hi ha memòria de haber-se aplicat en esta catedral dos misas pro benefactoribus en un mateix dia y de que se deuen celebrar en ella cada any alguns aniversaris anomenats de penitèntia, en los que se diuhen las oracions de las misas quotidianas, com en los aniversaris pro benefactoribus. Se cantà per la misa de difunts dit aniversari y después de nona la misa de vigília, acabada la qual isqué lo cor format en dos alas y ab velas dirigint-se al presbiteri ahon se reservà more solito.

Funeral dels reys don Carlos IV y dona María Luisa de Borbón.

En 24 de janer de 1819 participà lo rey nostre senyor al capítol la mort de la reyna mare dona María Luisa de Borbón ocorreguda en Roma a 2 de janer de dit any y així mateix sa majestat participà en 6 de febrer del propi any la mort del rey son pare don Carlos IV succhida en Nàpols en 19 de janer del expressat any, y habent manifestat lo capítol a sa majestat son sentiment en las dos contextacions se quedà en fer las honras acostumadas luego que las sol·licitasen

los comisionats del ajuntament, y apersonats estos ab los síndichs capitulars se señalaren per dits funerals los dias 9 y 10 de mars en lo primer dels quals se celebraren los de la reina dona Maria Luisa y en lo altre los de don Carlos IV obtinguda antes la aprobació de estil del senyor arquebisbe per medi dels síndichs que hi pujaren per a dir-li si era de son agrado lo que habia acordat lo capítol. En un altre funeral predicà lo pare definidor fra Bruno Casals, ministre de la trinitat de Barcelona. Lo senyor arquebisbe no celebrà de pontifical però assistí ab son estrado y hàbits morats en la silla immediata a la [foli 193r] reixa del cor y luego los capitulars se posaren com en lo tríduo. Habent-se cantat los oficis y responsos com en los demás funerals de reys y com en lo fòleo 58. Per las disputas que en lo funeral de dona Maria Ysabel se suscitaren entre los campaners y ajuntament sobre lo salari de aquells los síndichs insinuaren als comisionats de la ciutat que era menester que se convinguesen ab los campaners sobre lo tant de las campanas y se ajustaren que en avan per cada funeral real se'ls donarian 30 lliures, però que en los dos se'ls donarian solament 30 lliures per no haber tingut que tocar tant y quedaren contents. Als músichs se'ls donaren 18 lliures.

Benedicció de palmas per lo senyor archebisbe

En 4 de abril de 1819 lo senyor archebisbe féu la benedicció de las palmas more solito pero com sa excel·lència no podia casi caminar per lo mal que pateix en las camas se acordà que la profesó isqués per la porta de Santa Tecla y entràs per la major com se féu per a abreviar lo curs de la profesó.

En los dias 8 y 9 celebrà sa excel·lència de pontifical, consagrà los Sants Olis y portà y tragué a Nostre Senyor del monument del modo acostumat y exposat fòleo 187. Assistí també a las matinas del dijous. Dia 12 abril donà dit senyor archebisbe la benedicció papal more solito. En los dias de pontifical per estar impeditos dos dels senyors dignitats un capitular assistí en lloch de un de ell.

Oposicions al magisteri de capella celebradas en virtud del edicte publicat en 17 de mars de 1819.

Considerant lo capítol que lo indicat en los edictes la renda del mestre de capella conduhiria per a que isqués algun profesor hàbil de música per a firmar oposició, resolgué exténdrer los edictes en la forma següent que se continua conforme també se continuaren en lo fòleo 66 los de aquell any.

“Nos el arzobispo y cabildo de la santa metropolitana yglésia de Tarragona primada de las Españas, etcétera.

Hacemos saber que en esta santa yglesia se halla vacante una ración o comensalía afecta por la nueva planta al magisterio de capilla cuya provisión nos pertenece en todos los meses mediante concurso. Por tanto todos los que quisieren oponerse a esta plaza deberán presentarse por si o por su legítimo apoderado ante nuestro secretario capitular dentro de treinta días contados desde la fecha de este edicto en adelante a formar su oposición presentando la fe de bautismo y demás documentos que tuvieren por concerniente. Pasado aquel término serán examinados de composición [foli 193v] dándoseles un punto que trabajaran dentro de 24 horas y entregarán a los jueces examinadores que para el efecto nombraremos, y después dentro de igual término podrán en música plena el villancico que se les entregará. Serán también examinados en canto llano, facistol y demás relativo al magisterio de capilla, cuyo oficio se dará al que juzgaremos más hábil de mayor utilidad y lustre para nuestra yglesia. La renta de esta plaza, incluso los emolumentos de la ración que logrará, como los demás comensales y los otros provechos y subvenciones que han disfrutado los demás maestros de capilla de esta yglesia pasará de doce mil reales vellón, siendo ordenado de sacerdote el maestro con el cargo de enseñar y mantener en la casa que le da el cabildo para su habitación o quatro infantillos con la licencia que corresponde y ha sido costumbre pero no correra de su cuenta el vestirlos. Igualmente será de su obligación instruir a los demás muchachos que se presenten aprobados por el canónigo obrero. Se advierte que a los concurrentes se manifestarán en papel separado las obligaciones por menor, cuya observancia deberán jurar en caso de provisión y obligarse a ello al tiempo de firmar su oposición. Prevenido así mismo que no daremos viático a los opositores y que suspenderemos la elección si ninguno de los concurrentes llenase nuestros deseos. Dado en nuestra sala capitular de Tarragona a 17 de marzo de 1819. Antonio, arzobispo de Tarragona, Ignacio Ribes, canónigo síndico, Manuel Llopis, canónigo síndico, José Antonio Soler, canónigo secretario. Edicto para el magisterio de capilla de la santa yglesia de Tarragona con término de 30 días”.

Antes de ficsar-se los edictes se sol·licità del senyor archebisbe la aprobació de un nou paper de obligacions que obra en las resolucions capitulars del present any y ab ell quedan ja ben detalladas las obligacions del mestre de capella.

Las oposicions se celebraren del mateix modo que en lo any 1789. Se nombraren per examinadors a don Melcior Juncà, comensal y ex mestre de capella de esta yglésia, a don Anton Mitjans, mestre de orga de la mateixa, y don Francisco Andreu, mestre de capella de Santa Maria de Barcelona, se donà a Andreu, tres onsas de or de gratificació y demás se li pagaren los gastos de la manutenció en esta

ciutat a rahó de tres pesetas per dia y als altres dos examinadors se'ls donà una onsa a cada un. Se imprimí la lletra del villancico y tant lo imprès [foli 194r] com los exercicis de música se posaren en la pesa del senyor doctoral com se acostuma. Presentada y publicada en capítol la censura dels examinadors que obra en actas se procehí a la elecció que recaigué en don Bonaventura Broguera, natural de Canet.

Despido del senyor archebisbe Bergosa per los banys de Panticosa en Aragó.

En vista de la atenta carta de sa excel·lència en què noticiaba al capítol la necessitat ab què se trobaba de anar-se'n a las aigüas termals de Panticosa per a poder recobrar la sua salut, tenint ja llicència de sa majestat y que pensaba eixir de esta ciutat lo dia de Sant Pere a la tarde oferint-se a la disposició del capítol y participant-hi al mateix temps que durant sa ausència deixaba nombrat ab todas las facultats comunicables per governador de la mitra a don Joseph Anton Soler, canonge penitencier de esta yglésia. Acordà lo capítol enviar als dos síndichs per a manifestar a sa excel·lència sa gratitut y posar-se a sa disposició añadint-li que per a implorar los auxilis de Déu a fi de conseguir un feliz viatge habia pensat fer una rogativa demanant-li justament si era gustós de que se digués en las misas la col·lecta Pro Peregrinantibus y habent-hi accedit determinà lo capítol que se cantàs tres dias post tèrtiam la lletania Lauretana ab la col·lecta de la misa Pro peregrinantibus y una misa votiva lo dia que pugués entrar que fou lo dia 10 de juliol per la col·lecta en la misa continuà al arribo de sa excel·lència a Panticosa.

Rogativas per la salut del senyor archebisbe.

Habent-se rebut la notícia de que lo senyor archebisbe estava en Biescas, bisbat de Jaca, postrat en lo llit ab uns vòmits tan terribles que lo tenian en gran perill de la sua vida, resolgué lo capítol fer una rogativa solemne que debia reduhir-se a una misa cantada a dos cors post nonam ab manifest y la lletania después de acabat lo ofici ab las col·lectas corresponents convidant al ajuntament ab ofici per dita funció. Però la matinada del dia que debia cantar-se lo ofici se sabé ab molt sentiment que sa excel·lència y l-lustríssima habia mort lo dia 18 de juliol en dit poble y per lo tant se suspengué lo fer dita rogativa.

Mort del senyor archebisbe Bergosa.

Habent-se espargit la notícia de la mort del senyor archebisbe per un exprés que des de Huesca enviaren a palàcio se juntà lo capítol y

después de una llarga discusió sobre si se declararia o no vacant la sede mediant no haber vingut esta notícia directament ni al ca-[foli 194v]-pítol ni al governador de la mitra no obstant de que hi havia dos cartas escrites la una al secretari de sa excel·lència y la altra a don Manuel Lasada en las que se'ls noticiaba dita mort se acordà celebrar un capítol aquella mateixa tarde convidant als advocats per a que donen son dictamen y practicat aixís y oït lo dictamen dels advocats que fou de no ser suficients ditas notícias de la mort de sa excel·lència per a procehir a la declaració de la vacant y que se aguardàs lo correu immediat de Aragó tota vegada que hi havia sobrat temps dels 8 dias per a fer lo nomenament de vicaris generals. Resolgué lo capítol conformar-se en un tot ab dit dictamen y lo correu següent tingué lo capítol un ofici del degà de Jaca que havia assistit a la mort del senyor archebisbe acompanyant-li testimoni de dita mort y enterro practicat en Jaca ab lo mateix lluíment que als demás prelats. En seguida se pasà a la elecció de vicaris capitulars que recaigué en los canonges Llopis, Marés y Soler. Se determinà fer lo funeral del mateix modo que si sa excel·lència hagués mort aquí, però com hi havia algun temor de si se abonaria lo gasto per haber cuidat lo subcol·lector de Jaca del funeral que se li féu allí se quedà que si lo col·lector general de espolis no abonàs lo gasto del de aquí ho pagaria el capítol. Hi hagué oració fúnebre que lo capítol encarregà al magistral y habent manifestat est no poder-la fer per falta de salut determinà lo capítol que la encarregasen al orador que fos de son agrado y a càrrech seu y no del capítol. Se duptà si en lo enterro se cantarian los psalms y demás que se sol al anar a buscar lo cadàver a la casa o palàcio y se cantaren eixint lo clero del cor fins a la porta de la yglésia ahon se cantà lo Chorus angelorum y después lo psalm In exitu Israel. Lo endemà dia 30 de juliol se féu la novena ab la mateixa solemnitat de ciris, atxas, música, tochs de campanas y responsos ab lo modo acostumat.

Lo col·lector general de espolis abonà la distribució y demás gastos ocorreguts en lo funeral del senyor Bergosa.

Se donaren gràcias molt expresivas al capítol de Jaca per haber comunicat a est lo molt se havia esmerat en fer un enterro lluit al senyor archebisbe en aquella catedral pàtria del difunt.

[foli 195r]

Trànsit del capità general de Catalunya per esta ciutat.

Trobant-se la vigília de Santa Tecla de 1819 en esta ciutat lo excel·lentíssim senyor don Francisco Castaños, capità general del Principat, se féu comisió als senyors síndichs per a que tractasen del modo ab què devia rebrer-se a sa excel·lència en la yglésia catedral

en cas vulgués concórrer a alguna de las funcions. Y después de haber-lo visitat los síndichs prèvio recado que li enviaren per lo mestre de silenci y del modo que se acostuma y de haber-los exit a rèbrer sa excel·lència en lo estrado de casa Montoliu, ahon estava hospedat y de haber-los introduït en son quarto, li donaren la benvinguda a nom del capítol y li demanaren si tendria a bé honrar las festas de la patrona ab la sua presència. Manifestà que assistiria al ofici del primer dia y a la adoració del Sant Bras a qual fi inseguint-se la pràctica de esta santa yglésia en ocasions semblants se preparà en lo presbiteri un estrado a sa excel·lència ahon se'l destinà habent-lo rebut en la porta del presbiteri dos capitulars fins ahon lo acompanyà lo ajuntament. Al costat de sa excel·lència se posaren dos sitis ahon estigueren dits dos capitulars col·locats per associar a sa excel·lència durant la funció. Se féu adorar a sa excel·lència lo Sant Bras primeramen, y en seguida los prebendats més preeminents disposant-se de tal modo que no faltasen dos capitulars als costats de sa excel·lència quant estava constituït en lo estrado. Acabat lo ofici los dos capitulars acompanyaren a sa excel·lència fins a la retxa del presbiteri ahon isqué a rèbrer-lo lo ajuntament per a acompanyar-lo a sa casa. Aquell dia foren convidats a dinar en casa Montoliu los dos capitulars que habian associat a sa excel·lència durant lo ofici. Después de la profesó, a la que no asistí sa excel·lència, se serví un magnífich refresch en las casas consistorials al que foren convidats los síndichs y vicari general en sede vacant. Se sab que sa excel·lència quedà molt content de la magestat de las funcions de la catedral y molt agrahit als obsequis ab què lo habia agasejat lo capítol oferint-se-li en tot lo que pugués servir-li de alguna utilitat.

[*foli 195v*]

Salomons que se encenguan en las matinas solemnes de ibern.

Habent reparat alguns capitulars que era poch conforme a la solemnitat de algunas matinas lo no encéndrer los salomons o a lo menos algun de ells en los dias que se cantan ab tanta solemnitat com en las vigílias de Tots Sants, de la Verge del Claustro, Concepció, cap de any y Sant Fructuós, se féu present al capítol y ab deliberació de 20 de desembre de 1819 se acordà que en ditas matinas se encenguesen las velas dels dos salomons o a lo menos de un de ells, segons la prudència del sacristà major, a fi de que la yglésia no quede tan fosca y contribuesca esta il·luminació a la solemnitat de las festas expresadas.

La calenda se canta ab ritu de capa morada.

En 1819 proposà lo mestre de cerimònias a un senyor síndich que la sagrada congregació de ritus habia publicat un decret en 22 de mars de 1817 ab què declaraba que la calenda de Nadal se habia de cantar ab capa pluvial de color morat, y com en esta yglésia se cantaba ab dalmàtica blanca li apareixia que debia rectificar-se est rito. Y habent-se fet comissió als 4 canonges de ofici per a tractar est punt después de haber estos examinat lo referit decret imprès en la col·lecció de decrets publicada per orde de dita congregació y que sa santedat manaba que dit decret se tingués per general y se fes publici juris, reportaren que los apareixia que debia adoptar-se en esta yglésia, no obstant la pràctica contrària que fins ara hi habia hagut, qual opinió aprobà lo capítol ab resolució capitular de 20 de desembre de dit any.

Funeral per lo senyor don Romualdo Mon y Velarde, arquebisbe de Sevilla

En lo capítol del dia 17 janer de 1820 lo senyor síndich don Ignasi Ribes proposà haver rebut ofici de don Joaquim Cànoves, ex secretari del senyor don Romualdo Mon y Velarde, arquebisbe de Sevilla, ab què participaba la mort de dit senyor ocorreguda en lo dia 16 del dezembre passat. Y lo capítol no sols atenent a que dit excel·lentíssim senyor habia estat arquebisbe de esta santa iglésia sinó també agrahit a las atencions que debia a dit difunt senyor per los bons oficis que havia reportat esta santa iglésia per sa liberalitat e influxo en què se logràs per la sagristia y obra de esta santa iglésia la pensió per deu anys que feya la mitra al arquebisbe de Treveris. Resolgué se li celebrasen dos oficis, lo primer dels quals se li celebrà ab música en lo dia 18 del mateix mes de janer y lo altre ab la mateixa solemnitat que un dels aniversaris grossos ab lo [foli 196r] túmol en lo cor ab 12 atxas e insígnias arqueiepiscopals.

Resumen breve de algunas noticias relativas a la constitución que han proclamado y aceptado los españoles en 1820.

En la época funesta en que la nación española horrorizada justamente por la más negra perfidia resolvió unánime dexar primero de existir antes que sucumbir al yugo tirano del usurpador de los tronos mientras lloraba inconsolable la dura ausencia de su deseado monarca extraído solapadamante de su reyno con la más vil feloría y su injusta detención en el castillo de Valensey, sostenían el glorioso y heroyco entusiasmo de los atributados españoles las sabias luces de una selecta porción de sugetos reunidos primero en Madrid y después

en Sevilla de todas las provincias a cuyo respetable congreso dieron todos los naturales del reino el nombre de junta central. Próxima esta a disolver-se por las irresistibles aciagas circunstancias de aquellos tiempos, después de una muy detenida y prudente discusión había resuelto y formado ya un plan a fin de convocar de todos los extremos de la península a los más inteligentes y proporcionados para llegar a ver cumplidos los deseos uniformes de la libertad e independencia, teniendo presentes para este arreglo las formalidades de las celebradas cortes antiguas. Siguióse a la disolución de la junta central la regencia y entrando también en el empeño de convocar cortes en Cádiz, tal vez hecharía a menos el referido meditado plan, pues fue bien patente por los efectos haber sido más populares de lo que aquella se había prefixado. Fueron tan favorables para el usurpador como funestas para la religión y para el trono las decisiones de los vocales de estas cortes que produjo a veces más el acaloramiento de los oradores que el peso de las razones propuestas a la discusión con los falaces coloridos de una eloquencia seductora. Se persuadieron que el medio más poderoso y adecuado para dar mayor impulso a los esfuerzos que oponía la nación a unos conquistadores tan orgullosos era crear una nueva constitución por cuyo medio reunidos los ánimos y facultades de todos los naturales hubiese mayor facilidad de extirparlos de nuestro suelo. Pero no tardó a introducirse [foli 196v] en las dichas cortes para mayor aumento de nuestros males el fatal genio de la discordia, lamentándose con razón los buenos españoles al ver casi enteramente dividido a todo el reino en dos partidos que se zaherian con los mútuos apodos de liberales y serviles, y mientras que unos y otros entretenidos en desahogar su bilis llenaban infinitos folletos de satíricas declamaciones, iban entretanto progresando las armas de los enemigos. A pluralidad de votos en las cortes se decretó la constitución y se promulgó y juró primero en Cádiz y después sucesivamente en los demás pueblos libres de la invasión de los franceses en el año de 1812. Por los descalabrados que sufrieron las armas de Napoleón en el norte de la Europa mandó éste retirar de España sus huestes desoladoras y trasladadas las cortes a Madrid formaron el proyecto de hacer jurar la constitución a nuestro rey Fernando séptimo antes de ser restituido el trono quando le afloxase el tirano los grillos de su esclavitud. Dieron para este fin sus providencias, pasaron órdenes a los ejércitos de Cataluña y demás de las fronteras, constantes en el empeño de rehusar su advenimiento hasta que se hubiese allanado a sus deseos. Sin embargo entró en la península nuestro rey don Fernando en marzo de 1814. Fue recibido en Bácsara por el ejército del Principado sin proceder las formalidades que habían ordenado las cortes, pasando por Gerona, Tarragona, Reus, Valls, se dirigió a Zaragoza, luego pasó a Valencia y después de haberse detenido al-

gunos días emprendió su marcha a la corte. Aunque estaban agitados de muchos temores sospechando muy malas resultas los más de los españoles, por haberse decidido el soberano de presentarse a Madrid puesto que se había con tanto descaro hablado y escrito tanto contra la soberanía, no obstante se dispó al momento aquel nubarrón de declamadores altaneros fugándose quantos pudieron de los que más se habían distinguido. A despecho de tantos y tan acalorados partidarios cesó en público el language de Constitución. En las muchas plazas de todo el reyno distinguidas con este nombre se substituyó el de Fernando séptimo No era difícil congeturar que baxo las cenizas de un silencio forzoso se ocultaban las áscuas vivas de todo el antiguo liberalismo, pues en casi todos los años subsiguientes en diferentes puntos de la península se percibieron chispas de rebelión que eran otras tantas tentativas para reproducirla. No se puede dar otra calificación a la sublevación del general Mina en 1814, ni tenía [foli 197r] otro objeto la del general Porlier en 1815. No se dirigía a otra cosa el atentado contra la real persona de Fernando en 1816 ni que otras miras podían tener así la insurrección del general Laci en 1817, como la de Valencia de 1818. Pero tuvieron la fortuna de extinguir en sus principios todas estas centellas de rebelión los amantes fieles del soberano y mal de su grado tenían que sucumbir reducidos otra vez al riguroso silencio los amantes de la constitución. Al ver frustrados tantos repetidos esfuerzos a favor de la constitución creyeron los más estar muy distante la época en que pudiese presentarse dominante la opinión que la suspiraba hasta que la ha favorecido una imprevista casualidad.

Desde el regreso del señor don Fernando VII al trono después de seis años de la más injusta esclavitud, entre los infinitos ramos desorganizados a que precisamente debía ocurrir, jamás perdió de vista la necesidad de remediar en las Américas los funestos efectos que sentían sus leales vasallos en aquellas vastas regiones oprimidos de la codicia inmoralidad y barbarie de los más desnaturalizados insurgentes. Solo habían permitido las actuales urgencias del estado enviar pequeñas expediciones que dirigidas por la fidelidad, patriotismo y pericia prudente de generales acreditados habían ya introducido en no pocas provincias de aquel dilatado emisferio la tranquilidad y la subordinación. Quando casi a mediados del año 1819 a costa de inmensos sacrificios de toda la nación estaba prevenido un ejército formidable de muchos millares de combatientes bien surtido de todo lo necesario para concluir con la insurrección americana que no pudo transportarse por haber ocurrido improvisamente en las andalucías el terrible azote de la peste. Por las acertadas providencias con que ocurrió el gobierno a este estrago calmó a últimos del dicho año 1819. Y a primeros del año siguiente quando debía verificarse el transporte

de las tropas, empieza un batallón sublevado a reunir partidarios, reunidos se apoderan del dinero y víveres con que había de abastecerse la expedición y aumentado el número de los insurgentes marchan a apoderarse de Cádiz por sorpresa. Estaba casualmente esta plaza bastante escasa de guarnición pero el pueblo resuelto a defenderse cerró las puer-[foli 197v]-tas y disparó cañonazos contra los agresores quienes después de alguna mortandad, viendo burlados sus proyectos se hicieron fuertes en la isla de León perseverando tenaces en su desobediencia. Cercados por mar y tierra por los marinos fieles y por tropas que luego de diferentes puntos acudieron a las órdenes de los generales Freyre y Odonell, por todo el mes de enero y gran parte del febrero fueron mirados aquellos sublevados por la mayor parte de los nacionales con sumo horror e irritación al considerar frustrados tan costosos gastos y el creerse más imposible la pacificación de la América. Tenían los sublevados muchos amigos en los demás regimientos del reyno y mientras era muy sensible hacer fuego unos contra otros, tal vez sabrían inspirarles las mismas ideas de no querer embarcarse para salir de la península disfrazando su inobediencia con no querer sufrir el despotismo de los ministros que abusaban de la confianza y sencillez del soberano. Corrieron por todas partes proclamas con las que anunciaba el *coronel*¹⁰³ Quiroga haberse puesto al frente de las tropas para libertar a los nacionales de la más vergonzosa arbitrariedad de los que alucinaban al monarca. Creyeron los aficionados a la constitución no poderse jamás presentar época más favorable para desplegar su entusiasmo en unión con los muchos militares que poco a poco en todas las provincias manifestaron estar penetrados de los sentimientos de Quiroga. Pues ya vieron a últimos de febrero alguna convulsión en la Coruña y tendrían alguna noticia de la explosión que en Zaragoza y otras ciudades del reyno se esperaba. En efecto en 5 marzo del presente año de 1820 a instancias del pueblo y de la guarnición de Zaragoza el excelentísimo señor marqués de Lazán, capitán general de Aragón con los excelentísimos señores don Martín de Garay, consejero de estado, don Antonio Amar, teniente general de los reales egércitos, don Antonio Torres, mariscal de campo de los mismos, con el señor intendente y corregidor, y con los señores regidores diputados del común y síndico procurador general en nombre de la misma, cada uno con sus respectivos representados proclamaron la constitución española promulgada en Cádiz en el año de 1812 y prestaron el juramento que la misma previene con repetidos vivas.

103. Text anotat al marge.

[foli 198r]

Todavía se mantenía el Principado de Cataluña en suma tranquilidad, desvelándose muy singularmente y tomando las más oportunas providencias para que no fuese alterada la quietud especialmente en la capital, el excelentísimo señor don Francisco Xavier de Castaños. Quando en esta ciudad la noche del 8 de marzo a las 9 y media algunos capitanes graduados del regimiento de infantería de Aragón 27º de línea se presentaron con soldados de su regimiento armados a la casa del marqués de Zambrano, gobernador interino de esta ciudad (por haber sido llamado a la corte poco antes el propietario, el excelentísimo señor don Carlos de España, conde de España) el que fue conducido a un arresto. La misma suerte sufrió el teniente de rey don Francisco Dalmau e igual el coronel del mismo regimiento el brigadier don Pedro Gaztelu. En la mañana del 9 convocados en la sala capitular del muy ilustre ayuntamiento los señores don Manuel de Rada, alcalde mayor, el coronel don José María Coluví, los tenientes coroneles, don Pedro Bruguera, don Francisco de Paula Cano, don Buenaventura Còrdova, el coronel don Narciso Serrats, comandante de artillería, doctor don Ramon Feliu, los señores canónigos don Manuel Llopis y don Joaquin Tarín, los caballeros don José Antonio de Castellarnau y de Camps, por indisposición de su padre, don Franciso Martí, don José Francisco Ixart y Pi, doctor don José Antonio Monravà, don Juan Molins, don José Gaya, don Pablo Casals, doctor don José Segundo Soler y Jenkins, los señores regidores doctor don Tomás Vives y doctor don Francisco María Güell, el comisario de guerra de esta plaza don Manuel Miquel Mellado, don José Santamaría, primer comandante militar de marina, y don Félix Ruiz de Fortuny, segundo comandante de la misma arma, don Mariano Reguard, administrador del correo, don Joaquín Berenguer, interventor, y don José María Cortadellas, reunidos por orden del capitán graduado de coronel don Pedro Perena y cerciorados en virtud de proposición del mismo que dixo así:

“Señores.

La idea de salvar la patria junto con otros compañeros me hizo tomar anoche la resolución que a vuestra señorías les consta y he reunido a vuestras señorías para que se sirvan en bien de ella resolver y providenciar lo que estimen más acertado para la utilidad y provecho de la misma [foli 198v] mientras que yo procuraré llevar al cabo lo que me propuse, debiendo la junta proclamar la contitución política sancionada por las cortes. Y en consecuencia de haberse hecho públicos los acontecimientos de la noche pasada entre ellos la deposición y arresto de las autoridades y gefes de la plaza han tenido dichos señores convocados por más urgente y principal objeto el asegurar la tranquilidad pública a cuyo efecto han creído necesario nombrar

en el mismo momento, orillando toda otra formalidad, una junta militar compuesta de los gefes de la guarnición, a saber, del coronel don José María Coluví, teniente coronel del regimiento infantería de Aragón, de don Pedro Bruguera y de don Francisco de Paula Cano, comandantes de batallón del mayor, don Buenaventura Còrdova, del capitán graduado de coronel don Pedro Perena, del comandante de artillería, coronel don Narciso Serrats, del mayor de la plaza, coronel don Antonio Ferrari, de los señores don José de Santamaría y don Félix Ruiz, comandante de marina primero y segundo, del señor comisario de guerra de la plaza don Manuel Miguel Mellado, del señor teniente auditor de guerra el doctor don Ramón Feliu, del caballero director del puerto don Vicente Texeiro, del coronel don Ramon Soler, agregado al estado mayor de la plaza, para que mande las armas y asegure la tranquilidad pública facultándola como la facultan para convocar al pueblo a fin de nombrar otra junta gubernativa y si lo creen conveniente añadir más individuos a la presente, y los señores concurrentes firmaron esta acta dando fe el escribano”.

Luego al día siguiente de resueltas seguramente de lo acaecido de Zaragoza y en Tarragona la proclamación y juraron en Barcelona.

Se nombró en esta ciudad ayuntamiento constitucional y dos de sus individuos se presentaron a las 9 y media de la noche del 11 a casa del señor canónigo síndico don Domingo Sala manifestándole un oficio que dicho ayuntamiento había recibido del señor comandante de armas de esta plaza para que se cantase un Te Deum en acción de gracias al Todopoderoso por haberse publicado la constitución que ya tenía convidados a los gefes militares y [foli 199r] que el ayuntamiento se pusiese acorde con el cabildo por lo tocante a la iglesia. Se juntó cabildo a las 8 y cuarto de la mañana del 12 y teniendo presente el cabildo que en las capitales de Aragón y Cataluña se había proclamado y jurado, que en esta, gracias a Dios, no había ocurrido desgracia alguna hasta el presente, el disgusto que tendrían el comandante y la guarnición, que eran la fuerza de esta ciudad lo mal que tal vez lo llevaría el pueblo, a quien representaba el ayuntamiento constitucional. Con unanimidad de votos resolvió se cantase aquella mañana después de los divinos oficios, poniéndose de acuerdo con los representantes del ayuntamiento constitucional para que se arreglase todo del modo que mejor permitiese la premura del tiempo.

Recibió después el cabildo por medio de los señores vicarios generales capitulares un oficio del gefe político del Principado por el que mandaba diesen providencias para que hiciesen el juramento todos los eclesiásticos del arzobispado de aceptar la constitución. Se juntó cabildo y se acordó hacer el juramento en el día 25 de marzo, que se entrase en el coro a la media para las nueve, que se empezase diciendo la ferial, y dichas las horas canónicas de prima y

tercia cesase el coro y fuesen los señores capitulares al aula capitular en donde prestasen el juramento *a puertas abiertas*¹⁰⁴ leída antes la fórmula que prescribieron las cortes en 1812. El jurarla los demás individuos del clero se dexó a la disposición de los señores vicarios generales quienes providenciaron para que los señores dignidades la jurasen mientras se cantaba la terciada en el coro y lo restante del clero la juró también en manos de los señores vicarios generales después del cabildo. Concluido este acto se había de cantar un oficio solemne con música y después el Te Deum pero hubo primero de cantarse sexta y nona por haber tardado a venir el ayuntamiento constitucional, el señor gobernador con la oficialidad y el señor juez de letras, limitándose a venir a la hora material que se les había significado en los oficios que a los tres había pasado el cabildo dándoles noticia de la resolución y convidándoles por si tenían a bien concurrir a la función religiosa del dicho oficio y Te Deum. Vinieron y el señor deán celebró.

[foli 199v]

Viatic y enterro del señor ardiaca de Vilaseca en la solemnitat de Dijous Sant y Pascua.

En lo dia 30 de mars de 1820 se habia de viaticar lo senyor don Bernardino Llopis, dignitat de ardiaca de Vilaseca, la qual obtá pe haber vacat en un dels mesos de torn de capítol después de haver estat canonge penitencí de esta iglésia molts anys y antes tenia una càtedra de cànons en la universitat de Cervera. Per ocórrer en dit dia la solemnitat de *Dijous Sant*¹⁰⁵ se tingué rollo y se consultà al mestre de cerimònias. Y se viaticà concludidas las matinas, portant lo viatic don Anton Ferrer Botines per enfermedat del canonge decano don Pere Huyà, y portaba la vera creu don Ventura Font, també per enfermedat del canonge immediat don Pere Joan Larroy. Sens dia-cas y així al anar com al regressar se digué lo Miserere semitonat, portant lo preste capa morada. Morí en lo dia 2 de abril del mateix any a las 10 del matí, en qual dia se celebraba la primera festa de Pascua. Después de completas se tingué rollo y se resolgué que en lo endemà se entràs a dos quarts de nou, que immediatament se fes la funció acostumada en los demás enterros de capitulars y dignitats y concludida la funció de funeral se comensasen las horas canónicas, cantant-se y celebrant-se lo ofici ab la mateixa solemnitat que los demás anys. Y així se executà.

104. Text que substitueix: "en manos del presidente de cabildo".

105. Text que substitueix: "Corpus".

Publicación de la constitución y juramento de observarla.

En 16 abril de 1820 havent precehit resolució capitular de resultas de una diputació del ajuntament constitucional que desitjaba posar-se ab harmonia ab lo capítol per la solemne publicació de la constitució y lo jurament públich, y per la qual resolució se donaba facultat als senyors síndichs de convenir ab lo ajuntament sobre lo que judicasen més oportuno per dita funció. Se cantà un ofici solemne ab música que celebrà lo senyor ardiaca major don José Ortega Canedo, que pochos dias antes havia arribat de son destino de inquisidor de Toledo. Después de las amonestacions en lo mateix púlpit lo parroquial doctor Pau Llanés llegí un gran tros de la constitució, immediatament feren una enèrgica exhortació al poble fent vèurer los profits de sa observància, per la que podian influir molt las autoritats y magistrats junt ab lo clero secular y regular y concluhit l'ofici pujà al púlpit, ahont se acostuma a predicar y digué als concurrents: "juras observar, etcétera", y havent contextat. "si juro" ab altra veu, des de luego lo senyor ardiaca major junt ab los sochantres que havian puijat al presbiteri entonaren lo Te Deum que continuà la música, tocant entre tant las campanas y fent [foli 200r] descargas la artilleria situada devant del quartel del Patriarca. Assistiren a dita solemnitat a més del ajuntament constitucional lo senyor jutge de lletras y los militars oficials de la guarnició. Y per rahó de esta funció se suspengué lo haver-hi Minerva.

Rogativas solemnes per la feliz elecció de representants en las corts.

Los senyors vicaris generals sede vacante comunicaren al capítol un ofici del senyor gefe polítich del Principat (la còpia del que obra en las exhibitas) fecha 9 de abril per lo que ordenaba que en las iglésias de las respectivas diócesis de la província se fessen rogativas públicas a fi de implorar del Altíssim un important acert en la elecció de diputats dignes per las pròximas corts y també per a que lo govern acertàs en totas sas providèncias. Desitjós lo capítol de prestar-se a las justas disposicions y tan laudables de la superioritat, y profundament penetrat de la suma importància dels dos referits objectes, acordà que en lo diumenge pròxim del dit mes que era lo dia 23 se verificàs la insinuada rogativa del modo següent. Al començar la hora de tèrcia se posàs lo Senyor de manifest, luego se cantàs un ofici (que se cantà ab molta solemnitat a dos cors celebrant-lo lo senyor ardiaca major) y concluhida la hora de nona començassen las velas del clero al Santísim, perseverant fins a las tres y mitja en la qual hora tornàs a entrar-se al cor cantant-se solemnement las vespres y completas seguint immediatament las matinas y laudes ab semitó

solemne, y después la lletania Lauretana ab assistència de tot lo clero al presbiteri, y después se reservàs que a poca diferència serian las sis de la tarde. Y per lo tant se passassen oficis al ajuntament constitucional per si tenia a bé assistir a algun o a alguns dels referits actes religiosos, donar las disposiciones oportunas per a que los gremis de esta ciutat assistissen succesivament a las horas de vetlla, segons costum, y que cooperàs per a que las comunitats religiosas concorreguessen al presbiteri fent vetlla al Senyor Sacramentat des de las tres y mitja de la tarde a las cinch y mitja. Un altre al senyor governador ab què se li encarregàs antes de convidar-lo per la assistència que invitàs a la guarnició, plana major y demés senyors oficials de esta plassa. Un altre al comandant de marina per a que si servís assistir ab los demés senyors del seu tribunal. Un altre al senyor jutge de lletres convidant-lo per lo mateix objecte. Y tot se executà del modo que ho havia acordat lo molt il·lustre capítol dit dia 23, havent celebrat lo ofici lo senyor ardiaca major y reservà lo senyor degà per haver aquell assistit en lo con-[foli 200v]-vit junt ab los senyors síndichs don Domingo Sala y don Joaquín Tarín, y un dels senyors vicaris generals don Manuel Llopis, que donà lo ajuntament constitucional en la tarde de dit dia al excel·lentíssim senyor don Agustín Argüelles que per lo matí *arribà*¹⁰⁶ de Mallorca a esta ciutat.

Funció per la elecció de parròquia.

Dia 1 de maig de 1820 se entrà a las 8 del matí començant-se per una missa de Spiritu Santo que celebrà don Manuel Llopis, altre dels vicaris generals capitulars, cantada a dos cors. Después de concludida lo reverent mossèn Anton Torra, parroquial, pujà al púlpit des de lo qual se publican las amonestacions y féu una corresponent exhortació proposant los bons fins y rectas intencions de que debian penetrar-se los votants, e immediatament se començà la prima seguint-se las demés horas canòniques y ofici com en los demés diumenges.

Funeral en 2 de maig per los que moriran en dit dia en la funció de Madrit del añ 1808.

Per haver rebut comunicat per un dels senyors vicaris generals un ofici del senyor gefe polítich del Principat relatiu a que havia passat orde als alcaldes constitucionals de tots los pobles de la província a fi de que se celebràs ab solemnitat un aniversari per las víctimas de Madrit en lo dos de maig de 1808 esperaba lo capítol lo avís del il·lustre ajuntament constitucional de esta ciutat per la sobredita

106. Text afegit a la interlínia.

celebració. En efecte a últims de abril del present any vingueren dos regidors a conferenciar ab los síndichs del capítol, prenent que lo mateix capítol costejàs tota la funció. Però se'ls féu después ostentació de un decret de las corts, vist lo que se prestà lo ajuntament a sufrir tot lo cost. Se entrà a dos quarts de nou, se cantaren las horas y lo ofici com en los demás días y después a las 10, a poca diferència celebrà lo ofici ab tota la música lo senyor ardiaca major. És de notar que se ventilà en capítol qui seria lo celebrant, si seria lo ardiaca major per rahó de la solemnitat o lo canonge bordoner que era don Ventura Marés. Tant lo un com lo altre se oferian, però tenint present que en los altres anys podria haver dificultat de resultas de lo obrat en lo present, finalment se convingué en que lo ardiaca major sens perjudici dels drets de la seua dignitat lo celebraria per aquest any reservant per altre discussió determinar a qui correspondria. Hi hagué també oració fúnebre cuidant lo ajuntament tant de esta com del túmol y demás.

Te Deum per la elecció de parròquia.

Per lo molt que se allargaren las votacions per la elecció de parròquia no pogué cantar-se lo Te Deum fins a las 11 de la nit del dia quatre de maig. Portà la capa un canonge per lo que estava de [foli 201r] semaner.

[foli 201r]

Funció per los electors de partit en 7 maig de 1820.

En lo dia 7 de maig de 1820 se cantà una missa de Spiritu Santo a las 11 que celebrà lo ardiaca majó y después pujà al púlpit ahont se acostuma a predicar lo canonge Ribes que féu una exhortació als votants molt prudent, enèrgica y com era de desitjà. Perquè en aquell dia ocorrogué la translació de Santa Thecla per ser una festa de tanta solemnitat en aquesta ciutat resolgué lo capítol no se dixàs res de lo acostumat en semblant funció, ni lo que és més lo sermó. Per lo tant se entrà a las 8 del matí, se cantaren las horas canónicas, se celebrà lo ofici ab lo sermó com en los demás anys. Las votacions se allargaren molt en dit dia y no se pogué cantar lo Te Deum fins a las 2 de la matinada del dia següent.

Mort de don Pere Joan Larroy ocorreguda en la vigília de Corpus.

En 31 maig de 1820 morí don Pere Joan Larroy, canonge de esta santa iglésia. Per ocórrer casualment dita mort en la vigília del dia solemne de Corpus, en dit dia después de matines se tingué rollo en lo cor, y tenint-se present la molta ocupació de la sobredita festivit

se resolgué que en la tarde de la vigilia después de concluidas las completas se anàs, segons costum, a sa casa a cantar-li la absolta, ya que las matinas per lo endemà se havian de començar a dos quarts de sinch. Que en lo endemà se entràs a dos quarts de vuyt y se fes tot lo acostumat en los enterros dels demás capitulars, judicant que tota la funció funeral podria concluhir-se antes de las nou, en qual hora podria comensar-se la prima (que a no sobrevenir lo enterro se hauria començat a dos quarts de nou), y encara que se eixís del cor a més de las 12 per rahó de la solemnitat, no seria gran inconvenient, per haver-se de entrà a vespres a las quatre. La qual resolució és bastant conforme a la que se prengué en 1 de juny de 1793 dia en què ocorregué la mort de don Francisco Ricci, canonge doctoral de esta santa iglésia, que era lo dissapte de la octava de Corpus.

Relación de lo ocurrido en esta santa iglesia por el nombramiento de presidente en la instalación de las cortes y juramento de su majestad.

En la mañana del 13 julio de 1820 se presentó a los señores síndicos del cabildo el secretario del ayuntamiento constitucional de esta ciudad con un oficio del señor gefe político del Principado *fecha 12 de julio*¹⁰⁷ por el que participaba a dicho ayuntamiento haber recibido del excelentísimo señor secretario de la gobernación de la península por extraordinario la fausta y grandiosa noticia del juramento del rey a la constitución del estado [foli 201v] en el seno de las cortes de la nación, apresurándose a comunicarle este portentoso suceso, y esperaba que sin dilación convocaría el ayuntamiento al reverendo clero a fin de ordenar los regocijos públicos y las gracias que por tanta ventura deben darse al Omnipotente en todos los santos templos de esta provincia, y que acreditaría su amor a la constitución y al más grande y virtuoso de los monarcas, procediendo con la mayor actividad a solemnizar el suceso más glorioso que presentará a los siglos la historia nacional. Y a consecuencia de lo referido pretendía el ayuntamiento se enviasen dos comisionados del cabildo a casa de la ciudad con el fin de conferenciar lo concerniente al cumplimiento del mencionado oficio. Los señores síndicos prestándose a practicar los medios conducentes a dicho fin hicieron entender al precitado secretario ser una práctica inmemorial de esta santa iglésia en lugar de enviar los comisionados, como pretendía el ayuntamiento, esperar del mismo dos de sus individuos que acostumbraba nombrar para acordar lo que les pareciese más regular en semejantes ocurrencias. En efecto oída por el ayuntamiento la relación de su secretario,

107. Text anotat al marge.

escogieron a dos individuos del mismo, quienes presentándose a los señores síndicos después de algunas reflexiones convinieron en la prudente resolución de estos, en el caso de aprobarla el cabildo, por no creerse bastante autorizados para ponerla en ejecución sin previa noticia y aprobación suya. Les dixeron entretanto que en el mediodía habría repique solemne y general de campanas en la catedral por haber comunicado uno de los señores vicarios generales al cabildo en el día anterior un oficio del gefe político *de la provincia*¹⁰⁸ que lo encargaba de resultas de la noticia que le había participado el secretario de la gobernación de la península sobre la instalación de las cortes y nombramiento de presidente, etcétera. En el mismo día 13, después de completas se juntó el cabildo en rotllo a fin de deliberar sobre lo que propusieron los síndicos a los diputados del ayuntamiento y aprobó su modo de pensar que consistía en que el domingo próximo día 16, pues que ya ocurría la celebración de la Minerva, estaría el Señor de manifiesto, a los tres quartos para las diez, poco más o menos, se comenzaría el oficio con música. Concluido con [foli 202r] solemnidad se cantarían las horas de sexta y nona. Y acabadas esta todo el clero subiría al presbiterio procesionalmente con velas encendidas e inmediatamente se cantarían un Te Deum con música y después se reservaría tras del altar mayor. Y se practicó del mismo modo como queda insinuado.

Te Deum per lo aniversari de la publicació de la constitució.

En lo dia 9 de mars de 1821 se cantà un Te Deum después del sermó de Quaresma acerca de dos quarts de dotze, a sollicitud del ajuntament constitucional per celebrar lo aniversari de la publicació de la constitució. Lo entonà lo senyor ardiaca majó, pagà als campaners lo dit ajuntament, qui cuydà també de las providèncias per banchs. Posaren canons al empedrat de devant del Patriarca per acompanyar la salva que feren los militars dels regiments de Tarragona y Barcelona ab los milicianos de la compañía voluntària de aquesta ciutat. En lo mitgdia donaren en la plaça de la Font dinà a cent pobres, servint-los los individuos del ajuntament y altres senyors y senyoras de distinció.

Te Deum per cumplir ab lo decret de corts de 15 mars del any 1813.

Dia 19 mars de 1821 inseguint la resolució presa en lo decret de 15 mars del any 1813, después de vespres se cantà un solemne Te

108. Text anotat al marge.

Deum ab tota la música havent fet lo senyor ardiaca major la funció per ser una de las nacionals o reals. Se encengueren los dos salomons y los cirials de la retxa del cor. Dos dias antes de *verificar la*¹⁰⁹ dita funció los síndichs del molt il·lustre capítol ab comissió del mateix se posaren de acort ab los comissionats del molt il·lustre ajuntament y resolgueren que part del capítol se posarian las cadiras y banchs per sentar-se los convidats, y que respecte que lo ajuntament està més enterat dels subjectes que correspon convidar per dita funció se encarregà lo mateix de passar las esquelas en son nom quedant de est modo lo capítol exhonerat de esta etiqueta. Perquè la funció se pogués verificar ab la deguda puntualitat acordaren també los respectius comissionats que quant se cantaria lo hymne de vespres un dependent de casa la ciutat aniria a avisar als senyors regidors perquè poguessen immediatament venir a ocupar en la [foli 202v] iglésia son acostumat puesto. No se tocaren las campanas en la vigilia, ni antes en lo matí, solament en lo temps que durà lo Te Deum.

Funció religiosa en lo dia de Sant Fernando en 30 maig de 1821.

Decret LXIX de 22 de maig de 1811.

“Función religiosa en el día de San Fernando en memoria del levantamiento de la nación a favor del rey Fernando VII y aniversario en el día siguiente por los que han perecido en esta guerra.

Las cortes generales y extraordinarias no pudiendo desentenderse en medio de las gravísimas tareas que las ocupan de los gloriosos dulces y halagueños recuerdos que desde tiempos muy remotos inspira a la heroica nación española celebración del día del santo rey Fernando y la conmemoración de sus triunfos contra los enemigos de la España, contemplando con la más dulce emoción que memoria tan gloriosa debe serlo más de hoy en adelante para todos los españoles que al pronunciar este nombre no podrán menos de renovar con entusiasmo la idea de Fernando el santo a la par con la de su sucesor en el trono nuestro muy amado Fernando VII el deseado, y la de los esfuerzos de la nación para salvarle, queriendo consagrar para siempre tan fausto y venturoso día, y que dure eterna hasta nuestras más remotas generaciones con la execración al injusto opresor y tirano de nuestra libertad e independencia, y conformándose con la proclama y decreto de la junta central de 17 de mayo de 1809 decretan: 1º.- Que según lo prevenido en dicho decreto en todas las iglesias, catedrales, colegiatas, parroquiales y demás de religiosos de ambos sexos en todos los dominios de España, América y Asia se

109. Text anotat al marge.

celebra para siempre en el día de San Fernando una solemne función religiosa en memoria del fiel levantamiento de la nación en favor de su rey Fernando VII y contra Napoleón, tirano de los franceses, que intentó también tiranizarla. IIº.- Que al día siguiente se celebre un aniversario solemne por las almas de los que han fallecido en esta [foli 203r] gloriosa lucha de la libertad contra la tiranía y IIIº.- Que a estas funciones asistan con precisión los ayuntamientos y juntas de provincia o de partido donde las hubiere.

Tendralo entendido el consejo de regencia y dispondrá lo necesario a su cumplimiento, haciéndolo imprimir, publicar y circular. Dado en Cádiz a 22 de mayo de 1811. Vicente Cano Manuel, presidente, Miguel Antonio de Zumalacarreui, diputado secretario, Pedro Aparici y Ortiz, diputado secretario. Al consejo de regencia, registro foleo 113”.

A fi de donar compliment al superior decret se juntà *capítol*¹¹⁰ en lo dia 29 maig y proposà lo senyor síndich don Domingo Sala lo concernent per la millor execució de lo manat per la superioritat. Y acordà lo capítol se celebràs en lo endemà dia 30, (en qual dia casualment ocorrian las lletanias y la missa después per ser vigília de la Ascensió) la mateixa missa que havia de haver-hi ab tota la música y per quant ocorria la festa de la Ascensió en lo dia que corresponia lo aniversari, se celebràs en lo altre dia que seria lo primer de juny, com un aniversari de Rebolledo, entrant a las 8 horas al cor. Y que se donàs avís al ajuntament constitucional de aquesta ciutat per son govern.

Te Deum en 9 juliol per cumplir lo any del jurament del rey en les corts.

En lo capítol de 6 de juliol se proposà déurer-se cantar un Te Deum en lo dia 9 del corrent per cumplirse en dit dia lo any de haver jurat lo senyor rey don Fernando VII en presència de las corts la observància de la constitució, per cual motiu està manada aqueixa funció religiosa. Per lo que resolgueren los senyors capitulars se cumplís la disposició de la superioritat cantant-se en lo referit dia, después de la hora de nona. Però per no haver comparegut los músichs se cantà ab lo orga ab assistència del ajun-[foli 203v]-tament y militars.

Juramento del batallón de milicias nacionales voluntarias.

Día 10 de agosto de 1821 recibió el cabildo un oficio del ayuntamiento constitucional de esta ciudad, por cuyo motivo se juntó rollo después de completas en el coro. Se leyó el dicho oficio por el que participaba al cabildo haber acordado el ayuntamiento que

110. Text anotat al marge.

el domingo próximo el batallón de la milicia nacional voluntaria haría el competente juramento, según el artículo 38 del reglamento de milicia nacional local decretado por las cortes en 31 agosto de 1829 y sancionado por su majestad en 13 septiembre de dicho año, y esperaba el ayuntamiento que el cabildo dispondría la función de iglesia con el decoro que le dictare su piedad y conocido zelo por el cumplimiento de las órdenes de la superioridad, y avisase la hora y modo en que acordase la función para poder dar las órdenes convenientes a dicho batallón para que compareciese a la tal ceremonia y convidar a la misma las demás autoridades y ciudadanos de esta para mayor lucimiento de la función. Acordó el cabildo que en el próximo domingo día 12 del corriente se cantasen las horas de sexta y nona inmediatamente después de tercia y que concluida la nona y la procesión claustral, que serán las diez, se cantase con todo el posible decoro y solemnidad la misa mayor, y como concluida esta lo serán también las funciones del coro se podrá también proceder a los actos prevenidos en el predicho reglamento en orden a la milicia nacional local y que se le participase. En la mañana del 12 habiendo cuidado el ayuntamiento de la disposición de los bancos para las autoridades y demás convidados, concluida la procesión claustral y sentados los señores del ayuntamiento en su banco al empezar el oficio, (que a falta de músicos se cantó a dos coros) entraron cuatro compañías de milicianos a tambor batiente, pero sin fusiles, y se quedaron formados desde los bancos de delante del coro hasta cerca la escalera del presbiterio, dexando después el paso expedito para ir [foli 204r] y regresar libremente del coro al altar. Después del oficio subió al púlpito ordinario el doctor don Pablo Llanés, parroquial, quien procuró con una exortación enérgica recordar a los milicianos sus obligaciones para con la patria y la muy estrecha en que se hallaban de defender la libertad civil que estribaba en la defensa de la constitución. Y en seguida el alcalde primero doctor don Francisco Casas, sentado en el lugar que le corresponde en el banco del ayuntamiento, y estando en pie delante de él el comandante del batallón don Joaquín Fábregas, exploró *su voluntad*¹¹¹ interrogándole con la fórmula prevenida en el mencionado reglamento, y habiendo contextado afirmativamente el referido comandante, desde el púlpito pronunció lo que le correspondía el señor parroquial, practicando lo mismo después que los milicianos juraron a alta voz oída la fórmula que a su frente profirió el expresado comandante. Y acto continuo regresaron formados los milicianos al llano de la catedral en donde pasearon en torno de la bandera constitucional proclamando la

111. Text anotat al marge.

constitución y religión con repetidos vivas al partir al colegio, lugar de su formación.

Función en acción de gracias por haberse concedido cortes extraordinarias.

En el día 11 de septiembre de 1821 se presentaron por la mañana al primer síndico del cabildo don Domingo Sala unos comisionados de la reunión patriótica de esta ciudad noticiándole la resolución de ésta de celebrar en el 28 del mismo un oficio solemne con sermón y después un Te Deum en acción de gracias al Todopoderoso por haberse dignado su majestad acceder a los deseos de la nación decretando cortes extraordinarias. Proponían que permitiendo el cabildo hiciese la función los capellanes de regimiento, podrían asistir al coro todos los individuos capitulares y que correrían por su cuenta la cera y demás [foli 204v] gastos que sobreviniesen. Se juntó en la misma mañana cabildo y teniendo presente los señores capitulares lo ocurrido en 1810 en cuya época por un motivo bastante análogo se había propuesto al cabildo celebraría los oficios divinos el señor don Agustín de Fivaller, canónigo de Barcelona entonces, y no obstante se encargó de la celebración un señor dignidad, y prescindiendo de los inconvenientes que podrían provenir de la condescendencia resolvieron se les dixese que las funciones de altar quedarían a cargo del cabildo, y que en cuanto a la cera, aunque graciosamente habían ofrecido el costearla, y que eran sumamente escasos los recursos de la sacristía y obra, que nada se les pidiese encendiendo, también las arañas o (salomons) puesto que estaban todavía, y que solo en el caso que ellos penetrados de la actual infelicidad de la iglesia insistiesen en entregar el importe lo aceptasen, confiándolo todo a la prudencia de los señores síndicos quienes cuydarían de obrar según las circunstancias.

Llegado el día 28 y prevenidos antes los señores residentes, se entró al coro a la media para las nueve. A las diez empezaron a entrar en dos hileras los cabos y sargentos, siguiendo los oficiales de los regimientos que estaban de guarnición en esta plaza, todos sin armas a excepción de los hacheros que abrían la marcha, habiéndose quedado en el llano de la catedral los que las traían para hacer durante el oficio y Te Deum las descargas acostumbradas. Se acomodaron los oficiales y demás personas de distinción en las hileras de bancos desde cerca los de delante del coro a un y otro lado hasta cerca de la rexa del presbiterio quedando el medio desocupado, a cada uno de cuyos cuatro ángulos había colocado un hachero, y al lado de las tres sillas de la aula capitular por la parte del presbiterio se puso una mesa con su cubierta en donde estuvieron durante la

función el retrato del señor rey don Fernando VII, y a [foli 205r] uno de sus lados una espada y una corona de olivo, y al otro el libro de la constitución que habían traído en medio de todo el acompañamiento unos chiquitos vestidos de milicianos. Llegado el ayuntamiento empezó el oficio el señor arcediano mayor cantándose a dos coros. Acompañaron al predicador don Tomás Pedrol, cura de Maspujols, al púlpito ordinario dos militares, dos paysanos y un capellán de regimiento con el organista de esta santa iglesia don Antonio Mitjans. Concluido el oficio se cantó un solemne Te Deum alternando el coro con el órgano. Se extendió su libertad a costear la cera que se consumió en la función.

Función para la elección de compromisarios y electos en 7 octubre 1821. Fou declarada nula. Vide foli 206.

A las 7 ½ de la mañana del día 7 de octubre primer domingo del mismo mes se celebró una misa solemne de Espíritu Santo que cantó el señor canónigo don Isidro Ferrer Botines por ausencia del señor canónigo Tarín, a quien tocaban los semidobles en aquella semana. En dicha misa ardían solamente seis velas en el altar mayor y no la cera de los salomones. Huvo canónigos asistentes y también cetros o bordones. Concluida la misa que se celebró con el objeto que se acertase en la elección de vocales de parròquia, pronunció una plática dirigida al mismo fin el señor parroquial Torra que estaba de semana. Muy cerca del púlpito de madera se colocó un banco con cubierta de damasco y alfombra en el suelo, con el fin de que usasen de él los señores alcaldes constitucionales, un señor regidor y los tres señores parroquiales, cuyos seis señores debían asistir respectivamente en los tres puntos donde se verificaron las predichas elecciones. A las tres menos cuarto de la mañana inmediata, dirigió el señor alcalde primero al monge que estaba de semana participando que antes de media hora estarían en la catedral [foli 205v] para asistir al Te Deum aquellas autoridades, los 31 compromisarios y los 13 electos. Luego que el monge recibió el recado se tocó la vedada por la reunión del clero y antes de la media para las quatro entonó el Te Deum el mismo canónigo que había celebrado la misa de Espíritu Santo, encendidas las 6 velas del altar, los dos salomones y quatro atchas para que la yglésia estubiese regularmente iluminada. Antes de esta función se colocaron diez bancos a continuación del que estaba cubierto para el uso de los compromisarios electos *escrutadores* y *secretarios*¹¹² en la misa, y en el Te Deum huvo órgano y los músicos en el atri. Para el todo de la función se pusieron de acorde el primer alcalde constitucional con el cabildo o sus representantes.

112. Text anotat al marge.

Funció de Te Deum en 23 octubre de 1821 per lo nomenament de capital de esta província.

En 22 de octubre de 1821 rebé lo señor síndich don Domingo Sala un ofici del alcalde primer constitucional de aquesta ciutat ab lo que participaba haver anomenat las corts extraordinàrias a la ciutat de Tarragona capital de província y que per ser notícia tant interessant, així per lo espiritual com per lo temporal, esperaba que lo capítol la anunciaria a tots los vehins ab repich general de campanas. Havent-se tingut rollo al conculhir las matinas se resolgué se li contextàs immediatament, haver-se ya donat orde per lo repich, y que sens perjudici de convenir ab molt gust lo capítol per cuant determinàs lo ajuntament donar gràcias al ser supremo per tant notable distinció que novament honraba y aumentaba las glòrias de la nostra metropolitana, se reservaba fer ostensió dels sentiments patriòtics dels seus indivíduos ab una funció solemne de que daria previ avís al señor alcalde y ajuntament.

En lo mateix dia a tres cuarts de deu de la nit lo señor doctor Ramon Feliu, regidor decano, y don Pau Altés, [foli 206r] síndich, se conferiren ab lo señor síndich don Domingo Sala significant-li los desitgs del ajuntament de que en lo endemà se cantàs un solemne Te Deum en acció de gràcias, y fent-los present aquest señor la impossibilitat de reunir lo capítol en aquella hora, y vehent la sensació que feya a aquells señors per esperar lo ajuntament la resposta feren en aquella hora intempestiva passos per explorar lo parer del señor ardiaca major, president del capítol, y condescendint dit señor ab lo que demanaba lo ajuntament y ben persuadit de igual conformitat dels demás señors capitulars resolgueren accedir a la petició dels senyors sobredits, y en lo endemà se donà avís als senyors capitulars de tot lo ocorregut. Se disposà lo necessari per la funció y a las 11 del matí en punt entonà lo señor ardiaca majó lo Te Deum ab assistència de lo ajuntament constitucional, y demás ciutadans més visibles y de distinció, militars, etcètera, estant las milicias formadas en lo pla de la cathedral que feren las tres descargas.

Nova elecció de compromissaris y electos en 28 octubre de 1821.

Dia 28 octubre per haver declarat la superioritat nula a la elecció de compromissaris y electos feta en 7 octubre del corrent any se repetí igual funció a la especificada en la pàgina 205 en dit dia 28. Únicament hi hagué la diferència de posar molts més banchs per haver estat 93 los compromissaris. Se cantà lo Te Deum en lo dia 29 a cerca la una de la tarde.

Funció per los electors de partit en 4 novembre de 1821.

En lo dia 4 novembre de 1821 avisats los residents per entrar al cor per las vuyt del matí a fi de cantar la missa del Esperit Sant (donada aquesta hora per lo alcalde primer) esperaren fins a dos quarts de nou per haver tardat a comparèixer lo dit alcalde y electors. Oficià lo senyor ardiaca major encesos los salomons, y después del ofici eixí de la sagristia ab hàbits de cor lo mateix senyor ardiaca y per las escalas del presbiteri se dirigí al púlpit de fusta acompanyat del mestre de cerimònias *bossé, semaner y monjos*,¹¹³ precehint lo porter y viader. Féu una plàtica constitucional y christiana, concludida la que comensaren en lo cor la prima, seguint lo demás com en los altres diumenges. [foli 206v] Después a las dotse horas y mitja del dia pujaren lo arcalde primer y los electors y se cantà un solemne Te Deum.

Vinguda del general don Rafel de Riego.

En lo dia 6 de novembre de 1821 a las 11 del matí, poch més o menos, arribà de Reus lo senyor don Rafel del Riego, mariscal de Camp al terme de esta ciutat. Estaban ya preparadas esperant-lo quatre compañias de milicianos voluntaris cerca del riu Francolí, ahont havia un carruatge adornat ab un arch al centro enramat ab flors artificials y del mateix modo lo borde del carruatge. En aquest anaba al centro lo dit senyor Riego, a la dreta don Pere Perena y en la esquerra lo arcalde primer, don Francisco Casas de Galli, assentats als peus de aquestos dos noys vestits de milicianos. Obrian la marcha quatre compañias de milicianos ab sa música corresponent se dirigiren al arch triunfal posat en la plaça del port y per lo carrer de Apodaca, portal de Sant Joan, rambla, Cos del Bou, Pescateria, carré de la Nau, carrer Major, per cerca del Patriarca donaren una volta al pilar de devant de la cathedral y per lo costat del cementiri lo acompanyaren al palàcio victoreant-lo y aclamant-lo ab freqüència los milicianos. Se detingué en esta ciutat fins al matí del dia 10 en que partí a Torredenbarra. En los dias de sa detenció arengà vàrias vegadas des de lo balcó de la casa del senyor marquès de Tamarit que té en lo pla de la cathedral y alguna des de lo balcó del palàcio del senyor arquebisbe. No fou necessari fer-li cap obsequi en la cathedral.

113. Text anotat al marge.

Te Deum per lo aniversari de la publicació de la constitució. Vide pàg. 202.

En lo dia 9 mars de 1822 a sol·licitut del ajuntament constitucional (per medi de dos comisionats en 6 del mateix) a fi de celebrar lo aniversari de la publicació de la constitució en aquesta ciutat, en 1820, se cantà un Te Deum a las 11 del matí per no haver-hi hagut sermó en dit dia. Lo entonà lo senyor ardiaca major durant lo cual feren los milicianos en lo pla de la cathedral las tres descargas. Foren a càrrech del ajuntament las providèncias per los banchs y també lo pagar als campaners. Se encengueren los 2 salamons y se tragueren en lo endemà. Per la tarde en la iglésia de Sant Agustí hi hagué premis per lo dibuix ma-[foli 207r]-temàticas, comptes y primeras lletras.

Te Deum per cumplir ab lo decret de corts de 15 mars de 1813. Vide pàg. 202.

No se practicaren las diligèncias fetas en lo any passat y referidas en la pàgina 202 per descuyt, sinó que per la casualitat de haver-se tingut capítol en lo dia 18 de mars de 1822, a la veu de un senyor capitular, se mirà lo notat en aquest llibre practicat en lo any antecedent y al eixir de capítol los senyors síndichs passaren a casa de don Joseph Ignasi Alemany, *alcalde primer*,¹¹⁴ a donar-li notícia de la funció que debia celebrar-se en lo endemà, confessant-li francament lo descuyt, encarregant-li se servís convidar als subjectes que correspongués per la funció quedant a càrrech del capítol posar los banchs y cadiras per los convidats. Lo entonà lo senyor ardiaca major als dos cuarts de 12 del matí del dia 19. Se cantà alternant lo cor ab lo orga per faltar ya los escolanets ni se encengueren los salamons perquè ya estaban trets. Tiraren los milicians trets acostumats des de lo pla de la cathedral.

En las 5 de la tarde del mateix dia 19 reunit lo ajuntament en un saló del palàcio arqueiepiscopal, ab assistència del senyor vicari general, administradors del estudi y dels subjectes més visibles de diferents classes de la present ciutat, lo senyor alcalde primer, don Joseph Alemany, féu una elegant narració llegint los motius per los que havia convidat per semblant reunió reduhita a realizar lo establiment de universitat de segona clase en esta ciutat, instal·lant novas cathedras ab nombrament dels cathedràtics, ponderant las felicitats que podian prométrer-se los tarragonins y pobles del vehinat dels beneficis de la educació e il·lustració que proporcionaria a tota la província Tarragona, sa capital, medis los més adequats per formar

114. Text anotat al marge.

bons ciutadans útils en lo futur a la pàtria y dòcils als sentiments piadosos que inspira la religió, sent per lo tant ben manifestas y palpables las ventatjas ab què excedeix al precedent lo actual sistema y la época favorable de la constitució.

Acte contínuo lo senyor Francisco Salas, secretari del mol il·lustre ajuntament, publicà las càtedras de la nova universitat, dos de gramàtica castellana y llatina, una de retòrica, altre de gramàtica general y lògica, de metafísica, de èti-[foli 207v]-ca, dos de theologia escolàstica, una de theologia moral, una de sagrada escriptura, de oratòria sagrada, de constitució política de la monarquia espanyola, de economia política y *estadística*¹¹⁵ de dret natural, de literatura, de història, de cronologia, de física, de química, de botànica, de mineralogía y *geologia*¹¹⁶ de zoologia, *de agricultura*,¹¹⁷ a las que se considerarian reunidas dos de mathemàtiques puras y nàutica, que ab lo actual establiment del dibuix proporcionarian llums abundants y medis per formar-se ab la educació corresponent la juventut en utilitat pròpia y benefici de la societat. Anomenà después los subjectes que havian acceptat lo encarregar-se del desempeñe de las sobreditas càtedras y después lo doctor don Joseph Pujol pujà sobre un tablado previngut a llegir la oració de obertura. Féu un elogi de la actual dicha de Tarragona, de que no obstant de las antigüas y novas desgràcias se prometia per tant útil establiment recobrar lo seu antich esplendor. Ponderà ab notícias històriques, especialment de la Grècia y Roma, la fortuna de las regions ahont abundaban los subjectes savis e il·lustrats. Los desvelles del govern en proporcionar a tota la península los medis de fer-se apreciar dels estrangers, fer esforços per igualar-los y si fos possible excedir-los. Probà ab exemples de nostres majors no ser la España escassa de talents y la molta probabilitat de correspondrer als desitgs que se havian proposat las corts y logrà los fruyts a què se dirigian las sevas sabias decisions, mentras se abrassàs una constant aplicació. Per donar majors estímuls a la estudiosa juventut féu una bastant detinguda descripció del objecte y profits conseqüents a cada una de las cièncias y facultats sobreditas, conduhint ab enèrgicas exhortacions antes de donar fi a la seva eloqüent oració inaugural.

Y se terminà tota la funció ab una lectura de gràcias expressivas que a nom del ajuntament constitucional dirigí als assistents lo síndich doctor don Juan Casas.

115. Text anotat al marge.

116. Text anotat al marge.

117. Text que substitueix: "de medicina, de farmàcia".

Professó ab lo Sant Christo de Nazareth.

En lo dia 21 de abril de 1822 a instància dels propietaris de terras del terme de esta ciutat y a sol·licitut del ajuntament constitucional de la mateixa per la falta de aygua se tragué lo Sant Christo de Nazareth en las quatre y mitja de la tarde, a poca diferència después de laudes. Per falta de recursos anà lo clero secular y regular sens ciris. Vide en las resolucions capitulars la del dia 18 de abril.

[*foli 208r*]

Funeral en 2 de maig de 1822 per los que moriren en dit dia en Madrit en 1808. Vide pàgina anterior 200 retro.

Después de haver conferit ab los senyors síndichs los comisionats del ajuntament per la funció, convingueren en que lo ajuntament pagaria lo cost de ella acostumat, y no obstant de haver-los fet present los senyors síndichs que per falta de música y escolanets hauria de celebrar-se lo ofici com un dels aniversaris solemnes de Rebolledo, lo ajuntament se convingué ab lo mestre de capella donant providèncias per a que se cantàs ab música y ab la major solemnitat. Celebrà lo senyor ardiaca major a las deu y mitja concluhida ya la residència antes de las deu, per haver comensat prima a dos cuarts de nou después predicà la oració fúnebre don Joseph Pujol, cathedràtic de theologia, y feren las tres descargas de costum durant la funció las milicias urbanas voluntàrias formadas en lo pla de la cathedral.

Professó del Sant Bras per rogativas.

En lo dia 5 de maig de 1822 se entrà a prima a las vuyt del matí y dita tèrcia, lo ofici y sexta antes de comensar la hora de nona se extragué lo Sant Bras en la manera acostumada. Se trasladà al altar major portant la urna o caixeta lo senyor canonge de torn, *vide pàgina 48*,¹¹⁸ y tret de ella lo Sant Bras se col·locà a la mesa del altar major, y sens adoració se cantà la nona, después se digué lo ofici ab to De Angelis per falta de música. En dit ofici predicà lo reverent pare Guàrdia dels capuchins de esta ciutat per encàrrech del ajuntament. A las 12 comensaren la vetlla los dos primers dignitats, seguint-se los demás per orde cada mitja hora ab los comensals y beneficiats de costum, sens gratificació o distinció fins a las tres horas de la tarde, en què se comensaren las vespres y en seguida se digueren resadas las matinas y laudes y al comensar estas entrà la congregació ab lo Sant Christo de Nazareth.

118. Text anotat al marge.

Per resolució capitular se encarregà al sagristà de la sagristia major complís en unió ab lo síndich del ajuntament ad lites lo convidar a las comunitats y col·lecta per las capellas en lloch del mestre de silenci que era síndich ad honorem per vacar dit destino.

Eixí la professó dirigint-se per lo carrer Major, carrer de Cavallers, plassa de las Beatas, per lo davant del portal del Roser, per detrás dels dominicos, per la rambla, per la Pescateria, plassa del Rey, carrer d'en Granada, per la Pescateria vella, carrer de la Merceria y escalas de la seu y se retornà lo Sant Bras al lloch acostumat. Se practicà en quant a las antífonas de las capellas lo notat pàgina 49.

[foli 208v]

Funció per elegir diputats de província en 15 maig de 1822.

En lo dia 14 de maig de 1822 después de completas se tingué un rollo en la sagristia de la Concepció per lo motiu de haver demanat lo ajuntament de esta ciutat la aula capitular a fi de tenir las juntas per elegir diputats per la província de Tarragona. Concedit dit lloch se hi portà un tinter de la secretaria, una arenera y dos cuadernillos de paper igualat. Tot estigué previngut per las sinch de la mateixa tarde, però antes rebé lo senyor ardiaca major com a síndich un ofici que li passà lo senyor vicari general don Bonaventura Marés rebut del senyor gefe polítich per lo que desposaba que en lo endemà a las nou se digués misa del Esperit Sant y se fes una plàtica anàloga a las circumstàncias, a la cual funció compareixeria ab los electors de diputats de província. Casualment lo endemà era la vigília de la Ascensió, en lo cual dia ya havia de entrar-se a residir a las vuyt per rahó de las tres missas y de la professó. Se tingué altre rollo en la mateixa tarde después de las matinas en lo cor en lo que se llegí lo dit ofici estrañant lo capítol lo haver-se dirigit per semblant funció al vicari general contra lo acostumat y al mateix temps lo haver señalat la funció sens tractar antes si podria haver-hi algun inconvenient tant per las circumstàncias del dia en què ocorria com per la premura del temps en prevenir-se per una plàtica en assumpto bastant delicat. No obstant havent tingut a bé encarregar-se del ofici y de la plàtica lo senyor ardiaca major comissionà lo capítol a dit senyor ab lo altre senyor síndich a fi de que tornassen verbalment contextació al referit senyor gefe polítich, enterant-lo ab la finura corresponent, de sa equivocació en dirigir-se al senyor vicari general y que se donarian las corresponents disposicions per cumplir ab lo previngut.

En lo endemà a las nou, concluhida la missa y las lletanias, esperaren en lo cor los residents fins a cerca de las deu al senyor gefe polítich y electors no atrevint-se a començar la tèrcia encara que las horas eran rezadas per no saber la hora fixa en què vindrian

del aula capitular. Havia cerca del presbiteri al costat del púlpit una cadira de la aula capitular ab sa alfombra per lo senyor gefe polítich, y al costat un banch ab respattler alt per los electors. Digué lo ofici lo senyor ardiaca major que se cantà De Angelis altrament lo orga, después féu la plàtica y concludida regresaren al aula capitular los senyors polítich y electors y antes de la missa ferial cerca las 12 se cantà lo Te Deum.

Se trau del altar major la imatge de la Santa Verge de Misericòrdia.

Dia 25 maig de 1822 lo ajuntament de esta ciutat comissionà a don Pau Vilar, regidor decano, per a que significàs als senyors síndichs la seua voluntat de que per ser en lo endemà la solemnitat de Pascua de Pentecostés y no haver-se lograt lo benefici desitjat de la aygua se trasladàs sens solemnitat la [foli 209r] imatge de la Santa Verge de Misericòrdia des de lo altar major al altar de Sant Olaguer. Se tingué rollo per aqueix fi y així se resolgué com se havia ya practicat en lo dissapte de passió en lo mateix any.

Te Deum en 27 maig de 1822 per haver-se instal·lat la diputació provincial.

En 26 maig de 1822 en la tarde, después de laudes, se tingué rotllo en la sagristia de la Concepció en lo que se resolgué cantar en lo endemà a las 11 del matí un Te Deum per haver-ho demanat lo ajuntament en acció de gràcias per haver-se ya instal·lat en la província nova de Tarragona la seua diputació provincial.

En lo matí del 27 a càrrech del ajuntament se portaren molts banchs, se demanaren deu cadiras del aula capitular per los set vocals de la diputació provincial, per lo comandant militar governador y jutge de lletras, las que posaren al frente del banch del ajuntament, sota del púlpit, y antes que la primera per la part del presbiteri la cadira del senyor arquebisbe ab una taula cuberta de domàs carmesí per lo senyor gefe polítich. Als dos cuarts de dotze comparegué aquest senyor acompanyat de dos vocals, los que se assentaren en las dos cadiras immediatas a la del senyor gefe polítich, quedant-ne sinch de vàcuas, y después en las tres últimas per son orde los senyors comandant general, governador y jutge de lletras col·locant-se en los banchs los militars y demés assistents. Entonà lo Te Deum lo senyor ardiaca major, feren los milicianos en lo pla de la cathedral las descargas de costum y per la nit hagué il·luminació per la ciutat.

Funció religiosa en 30 maig de 1822 dia de Sant Fernando.

Per ser aquesta funció a càrrech de la iglésia y lo mateix lo aniversari del endemà per lo decret de corts de 22 maig de 1811, en lo rollo tingut en 26 maig, se resolgué passar un ofici al senyor gefe polítich com a primera autoritat de la província y president de la diputació y altre al ajuntament de aquesta ciutat, participant que en las 10 del matí del dia 30 se donaria principi a la solemnitat per cumplir lo manat per las corts, y per quant per no permétrer-ho las rúblicas, no podria celebrar-se en lo endemà lo aniversari, se traslalaria al quatre de juny.

En la vigília de Sant Fernando al matí anuncià lo campaner la festa de lo endemà repicant com si fos Minerva, cuydà lo capítol de posar una taula cuberta ab vellut carmesí y sobre, un cuixí guarnit del mateix cerca del presbiteri a la part del púlpit de fusta, la cadira del il·lustríssim que està [foli 209v] en la aula capitular per lo senyor gefe polítich. Al costat de la mateixa per la part del cor set cadiras de la aula capitular per los diputats de província y después de un petit espay altres tres també del aula capitular per los senyors comandant general, governador y jutge de lletras, totes ab sas alfombras corresponents y des de la última banchs fins als de devant de la retxa del cor per los demás assistents. A la mitja per las deu del matí tocà per lo ofici una de las campanas grossas y no havent comparegut los senyors convidats al punt de las deu, se esperà lo celebrant fins a un quart de onse en cual hora havent ya vingut lo senyor alcalde primer, acompanyat de alguns indivíduos del ajuntament, se comensà lo ofici y poch después assistí lo senyor gefe polítich y tres diputats de província ab alguns altres senyors. Celebrà lo ofici lo que estava de torn de semidobles per ser en dia de la semana de Pascua de Pentecostés, se cantà De Angeli ab solemnitat. Hi hagué pabordes.

Aniversari que havia de celebrar-se en lo endemà de Sant Fernando.

Per rahó de trobar-se dins la octava de Pentecostés lo dia següent al de Sant Fernando, en què segons lo decret de corts havia de celebrar-se tots los anys en totes las iglésias dels dominis de España un aniversari per los que moriren gloriosament en lo combat contra la tirania, y no podent entrar la celebració en dit dia segons las rúblicas, se transferí al dia quatre de juny segons lo anteriorment insinuat. Havian quedat en la catedral des de lo dia de Sant Fernando y en lo mateix lloch los banchs per lo aniversari del dia quatre. En lo vespre anterior tocaren las campanas com si en lo endemà hi hagués un aniversari gros. En lo matí del quatre se posaren las cadiras, taula ab lo vellut y alfombras com en lo dia de Sant Fernando,

se féu a la mitja per las deu lo señal ab las campanas grossas, a las deu per no haver comparegut los convidats se féu un poch de temps per esperar-los y después celebrà lo aniversari lo senyor Llopis, encarregat per lo senyor canonge bordoner. Después del ofici se cantà una absoluta en lo túmol del cor. Al comensar la missa envià un recado lo ajuntament participant la seua ocupació que lo escusaba de assistir y lo senyor gefe polítich estaria també ocupat, pues ni ell, ni cap individu de la diputació provincial comparegueren, y lo que és més estaren desocupats los banchs previnguts durant la funció. Per una y altre funció religiosa se avisà antes (com és de estil) als residents del cor.

En 1823 per esdevenir Sant Fernando en lo endemà de Corpus se trasladà la festa a 9 juny en què se resaba de dit sant y lo endemà dia 10 se cantà lo aniversari. Se donà lo avís de estil al gefe polítich y ajuntament y se practicà tot lo demés ab arreglo a lo sobre expresat.

[foli 210r]

Funció per lo aniversari del 28 de juny de 1822.

En lo dia 26 de juny de 1822 se tingué un rotllo en lo que feta la relació per lo senyor ardiaca major de que dos regidors anaren en sa casa a manifestar-li lo inconvenient de celebrar lo aniversari per los morts en la entrada dels francesos en lo dia acostumat, per recàurer aquest any lo dia 30 en diumenge acordà lo capítol se celebràs aquest any en lo dia 28, havent-se de tractar en un capítol señalar lo dia per tenir-se semblant funció en los demés anys.

Se feren en lo 27 a la nit los tochs y los mateixos en lo dematí del 28 se posaren deu cadiras del aula capitular per los diputats de província, comandant general, gobernador y jutge de lletras, ab sas alfombras, y al costat de la última per la part del presbiteri la del senyor arquebisbe ab una taula ab cuberta de vellut carmesí ab un coxí del mateix sobre ella, havent cuydat lo ajuntament de prevenir-ho lo mateix que del túmol. Se entrà a prima a dos cuarts de nou y lo aniversari ab música (a càrrech del ajuntament) se comensà a las deu y mitja, dita antes la missa de vigília. Predicà después don Joseph Pujol.

Nota.

En lo dia 6 de juliol de 1822 a las 9 de la nit demanaren al senyor síndich primer don Joseph Ortega Canedo, ardiaca major y canonge, que en lo endemà se celebràs un ofici del Esperit Sant ab una plàtica después anàloga a las circunstàncies per elegir un diputat de província havent estat nula la elecció de un dels que estaban antes nombrats. Lo dit senyor síndich féu evidència de la dificultat o impossibilitat de juntar capítol en aquella hora y de avisar als residents a la hora de començar la residència, que precisament hauria de mudar-se y que podia fer-se la tal elecció sens aquells resiquisits.

[foli 210v]

Demana lo ajuntament no hagués professó en lo dia de Santa Thecla en 1822.

En lo día 9 septiembre de 1822 se hizo presente en el cabildo un oficio del ayuntamiento de esta ciudad en que participaba lo acordado y dispuesto en unión con los señores alcaldes atendido lo crítico de las circunstancias actuales que no se haría regocijo público alguno en el día de nuestra señora patrona y manifestaba esperar que en consideración a las mismas se serviría el muy ilustre cabildo disponer se concluyesen las funciones de la yglesia antes que anocheciese y que no se hiciese la procesión acostumbrada en los demás años por las calles de la ciudad. A lo que accedió el cabildo arreglando las funciones de la iglesia según los deseos manifestados por el ayuntamiento. Véase la resolución capitular de dicho día. Por haver corrido la voz que no habría procesión antes de empezar el oficio compareció en la sacristía don José Martí, alcalde segundo constitucional, a manifestar su admiración y al mismo los deseos del ayuntamiento de que se hiciese por los claustros a fin de satisfacer a la devoción de los vecinos de esta ciudad. Le dixo el señor arcediano que no era fundado haber salido del cabildo semejante especie y que por la tarde después de los maytines iría la procesión por los claustros. Por la mañana había cuydado el ayuntamiento se pusiese al extremo de su banco por el lado del altar mayor una mesa con un tapete y almohada, todo de terciopelo carmesí, que pidieron prestados con la silla del ilustrísimo de la aula capitular para el señor gefe político. Se entró en la misma hora que en otros años y del mismo modo se sacó el Santo Brazo. Y por la tarde se entró a las cuatro y dichas las vísperas y maytines rezados se hizo la procesión por el claustro llevándose el Santo Brazo sin andas.

Te Deum per la victòria lograda en Castellfollit.

A las deu de la nit del dia 26 de octubre de 1822 rebé lo senyor ardiaca majó un ofici del ajuntament de esta ciutat demanant se cantàs en las onse del endemà un Te Deum per la victòria que obtingueren en Castellfollit las armas nacionales. Y no sent hora proporcionada per juntar capítol, y presumint de la afirmativa, contextà de paraula dit senyor, que se donarian las providèncias oportunas, y en lo endemà féu posar deu cadiras del aula capitular y la tauleta ab sa cadira per lo senyor gefe polítich, com és de costum, y alguns banchs en seguida al costat del púlpit. En la nit hagué per la ciutat lluminàrias.

[foli 211r]

Cuant se comensà a explicar la constitució en lo ofici per orde del senyor gefe polítich.

En lo dia 24 de novembre de 1822 a instàncias del senyor gefe polítich de aquesta providència, don Jacobo Gil de Avalle, comensà (segurament per disposició dels senyors vicaris generals) lo parroquial don Manuel Alegret después de las amonestacions a explicar un article de la constitució, que fins en dit dia solament se explicaba per las tardes después de la doctrina en la capella del Santíssim Sagrament, y en la Cuaresma del mateix any (tal vegada a petició del ajuntament) lo reverent pare Thomàs de Santa Theresa, prior dels pares carmelitas descalzos de Mataró, ya explicaba la mateixa, però fins en lo dia referit no havia encara hagut orde expressa de la superioritat. Después passaren los senyors vicaris generals ofici al capítol, encara que ab fecha del 21 del mateix novembre, fent present la súplica que ls feren los parroquials de que se podria encarregar als respectius predicadors lo explicar-la, a fi de que entre lo sermó y la sobredita explicació no resultassen las funcions demasiat llargas. Realment donà lo capítol notícia de la súplica comunicada per los vicaris generals ab la còpia del seu ofici al pare president del convent de Sant Francesch (per estar lo pare Guàrdia en Barcelona pres o detingut en las atarassanas) demanant al dit president se servís manar als predicadors encarregats dels sermons de la cathedral donassen lo degut compliment, posant-se de acuerdo ab los parroquials per lo article que correspongués explicar-se. Y contextà lo pare president fra Domingo Soliano en 26 novembre quedar encarregats del desempeñu.

Instal·lació de la tertúlia o societat patriòtica en aquesta ciutat.

En lo dia 28 de novembre de 1822 en la aula del estudi dita lo teatro a cerca las sinch de la tarde assistint los senyors gefe polítich, don Jacobo Gil de Avalle, lo general, intendent, individus de la diputació provincial, etcètera, llegí un projecte de reglament lo ciutadà Francisco Rodríguez de la Vega que fou aprobat enterament per los sòcios. En seguida per aclamació foren nombrats lo gefe polítich [foli 211v] per primer conservador del orde, per segon don Florentino de Ariscum, per zeladors don Joan Aldama y don Joan Navarro, thesoror don Joseph Francisco Ixart y Pi, secretaris don Baltasar Moret y don Joseph Torres de Ibañez, per la comisió de censura don Jacobo Gil de Avalle, y don Francisco Rodríguez de la Vega, oradors don Joseph (o pare Joseph) de Falcet, don Joan Molins, don Rafel Magriñà y don Benito Domínguez per lectors de periòdichs don Agustí de Salazar y don Francisco Rodrigues de la Vega, y quedà instal·lada la tertúlia.

Ocupà la tribuna lo primer conservador, pronuncià un discurs anàloch a las circumstàncies, manifestant la utilitat del establiment, los beneficis resultants a la causa de la llibertat per la mútua il·lustració dels ciutadans en orde a sos debers y drets. Exortà als pares de família per la assistència dels fills, y concluhí inculcant als consòcios la màxima de donar en los seus discursos mostras de delicadesa, prudència, amor al orde, patrotisme y demés virtuts socials.

Seguí immediatament un discurs elocuent que meresqué molt aplauso ab freqüent interrupció de palmoteos del senyor don Ventura Marés, vicari general de esta diòcesi (no obstant que sens estar previngut ni avisat per tal funció veygué ab sorpresa en lo periòdich del analisador publicat en lo dia antes que ell assistiria y faria la obertura de la tertúlia cual notícia donaba lo senyor gefe polítich), sobre la necessitat que hi ha de societats patriòticas per il·lustrar al poble, y los mals que se han seguit de la ignorància y fanatismo que hi ha hagut fins ara, poguent-se-li atribuhir la guerra civil tan ruïnosa que afligeix al nostre reyne, ab cual motiu féu una reseña breu del estat de esclavitut en què se encontran los pobles del Àsia y Àfrica degut a la ignorància de aquells països.

Peroraren después vârios ciutadans.

Te Deum.

Dia 1 dezembre de 1822 als dos cuarts de vuyt de la nit se cantà un Te Deum solemne ab orga. Com en aquest mateix dia se havia pregonat se fessen lluminàries per la notícia que en la nit antecedent se havia donat [foli 212r] de haver fet presoné al baró de Eroles, tingut per gefe principal dels facciosos o realistas, cregué casi tothom se cantaba en acció de gràcias, y molt més per haver vingut lo correu de Barcelona judicant haver-se confirmat. Però segurament seria per haver-se concluhit la elecció de compromissaris per fer alcaldes y alguns del ajuntament per lo any vinent, encara que ni en las altres eleccions dels demés anys anteriors se féu ni se opinaba generalment déurer-se fer. Se posà la tauleta ab la cuberta, coxí y la cadira del senyor arquebisbe del aula capitular al extrem del banch dels regidors per la part immediata a las retxas del presbiteri. Y lo entonà lo senyor don Bartholomeu Soler, degà, per estar indisposat lo senyor ardiaca major.

Te Deum por la elección de alcaldes, etcétera.

En lo día siete de diciembre de 1822 a las 6 y media de la tarde a poca diferencia llegó la noticia de haber derrotado a misas, mosén Anton y otros cabecillas que querían reunirse con Eroles, las tropas nacionales, por cuya noticia tan interesante se tocaron las campanas

por espacio de media hora por haberse presentado los dos regidores don Manuel Calbó y don Joaquín Fàbregas a casa del señor arcediano mayor, síndico primero, a pedírselo a nombre del señor gefe político y del ayuntamiento, y para cantar el Te Deum que pidieron fuese al concluirse la elección de alcaldes, regidores, etcétera, convinieron con lo que les propuso el dicho señor arcediano de avisarle media hora antes de concluir a fin de que con la vedada congregase al clero, y efectivamente cumplieron, por lo que concluido el toque de la media hora se hizo la función. Por la mañana se puso al lado del ayuntamiento la mesa con su cubierta, almohada y silla de costumbre para el señor gefe político, y al lado del púlpito algunos bancos para los compromisarios. Asistieron al oficio en lugar de la misa del Espíritu Santo el gefe político, compromisarios, etcétera. Se había prevenido al predicador que en lugar de [foli 212v] explicar el artículo de la constitución se extendiese sobre el cuydado en el acierto de las elecciones. Y concluido el oficio se fueron a la elección, se pusieron más bancos para el Te Deum, se mudó la mesa y silla del gefe político al otro lado, y a la una, a corta diferencia se hizo la función.

Horas en què se feren las funciones de Nadal en 1821.

En 1821 las matines del dia de Nadal se comensaren a las cuatro de la tarde del dia antes, y a pesar que no hi hagué música, ellas solas duraren fins a las set horas en punt. En seguida se cantaren laudes que duraren fins cerca las vuyt. En lo dia de Nadal se tocà la oració a las cuatro del matí y alguns sacerdots digueren missas rezadas. A las sinch se comensà la missa de galli cantu, acabada se cantà prima y en seguida la missa de luce que se acabà a un quart de vuyt. Se entrà a tèrcia a dos cuarts de deu. A la tarde se féu lo mateix que en los demás anys, és a dir, se entrà a vespres a las cuatro y después de completas, matines rezadas y laudes cantadas de Sant Esteve.

Se practicà com en lo any antecedent ab la sola diferència que las matinas en la vigília se començaren a las tres per haver entrat a vespres a las dos y se entrà en lo endemà a tèrcia a las nou.

Te Deum per la entrada en Móra.

En lo dia 31 de desembre de 1822 a las nou y mitja de la nit a poca diferència se presentà un regidor al señor ardiaca major que ab encàrrech del ajuntament y del gefe polítich demanaba se cantàs immediatament un Te Deum per haver entrat las tropas nacionales en Móra de Ebro. Se repicaren las campanas, se cantà ab orga y no se previngué la taula y cadera acostumada per lo gefe polítich. En lo endemà vingué aquest señor al ofici y después hagué salva de artilleria en lo pla de la cathedral.

Te Deum per la entrada en las fortalezas de Urgell.

En lo matí del dia 6 de febrer de 1823 reberen los senyors síndichs del capítol un ofici firmat per lo alcalde segon don Baptista Maxer, ab què se participaba haver donat notícia lo general don Francisco Espós y Mina ab fecha del 3 del corrent de estar las fortalezas de [foli 213r] la Seu de Urgell en poder de las tropas nacionales, y demanant cantar-se a la major brevedat un Te Deum ab la notícia de la hora per donar las providèncias oportunas. Se cantà als dos cuarts de 12 del matí ab assistència del senyor gefe polítich, ajuntament, etcètera. Havia la taula y cadira al devant del banch dels regidors sota la trona al costat del presbiteri, y en seguida las cadiras del aula capitular per los senyors de la diputació y además los banchs de costum a càrrech del ajuntament tot lo previngut.

Misión en la santa yglesia catedral.

El día 28 de noviembre del año 1824 se dio principio a una misión que debía hacerse en esta ciudad según lo prevenido en la pía fundación de la señora doña Antonia Claver y French, que se haga de tres en tres años. Y aunque la dicha misión está fundada en la yglesia de padres agustinos como la misma fundación expresa que si el senyor arzobispo dispone que sea en la catedral, se haga así habiendo el excelentísimo señor don Jayme Creus, arzobispo, dispuesto que por la mayor capacidad y comodidad de la yglesia hiciere en esta se hizo así.

El último domingo de noviembre día 28 del mismo por la tarde se hizo la abertura de la santa misión a las quatro y quarto de la tarde. El padre Jayme Juncosa, el padre lector Gibernau y el padre lector Anglada, religiosos franciscanos, los dos últimos conventuales del convento de San Francisco de esta ciudad y el primero de Montblanch, que fueron los misionistas, vinieron a las quatro a la catedral y al quarto en punto subió el padre Juncosa al púlpito e hizo una plática preparatoria que duró poco más o menos un quarto de hora.

Luego se formó la procesión que según el [foli 213v] ceremonial de los misionistas franciscanos debe hacerse en la abertura de la misión. Abrían la procesión los colegiales presididos por su rector y vicerector y llevando un colegial el estandarte de tafetán negro de la congregación de la Purísima Sangre de Jesucristo que sirve para la procesión del Jueves Santo. Luego seguían muchos clérigos de dentro y fuera de la yglesia y varios señores dignidades y canónigos con manteo y bonete, cerrando la procesión el canónigo don Ygnasio Ribes que llevaba el Santo Christo de la tercera regla (por no haber traído de propio los padres misionistas) y los canónigos don Buenaventura Marés, doctoral, y don José Pujol, lectoral, que tenían

los cordones del Santo Christo. Iban también en la procesión los padres misionistas y algunos religiosos franciscanos, y en medio de las dos filas iban algunos músicos con toda la procesión y el pueblo que era muy numeroso. Un infantilillo cantó de trecho en trecho las letrillas propias de la procesión cantando una en los puntos que se le previno. Pero debe advertirse que se conoció que habría sido mejor que las hubiese cantado uno de los misionistas. La procesión baxó por las escaleras de la catedral, pasó por las calles Mayor, de la Nau, plaza del Rey, de casa Ardeña, del Pa y subió por las escaleras de la catedral al bolver a la misma. Concluida la procesión predicó el padre Gibernau, director de la misión, el sermón principal. El concurso en esta día y en todos los demás de la misión fue grande y mucho mayor del que había sido en otras misiones. La circunstancia de haberse hecho la procesión con mayor solemnidad y aparato que otras veces contribuyó mucho a que el concurso a lo menos el primer día fuese mayor.

La misión duró hasta el día de San Estevan habiendo habido solamente dos días de descanso que fueron las vigilijs de la Concepción y Navidad.

[foli 214r]

Por la mañana no había misión. Por las tardes se entraba al coro para maytines a las cinco y concluidos los maytines se empezaba el rosario rezado por los mismos misionistas. Después del rosario había la plática doctrinal que hacía con mucha erudición y buen método el padre lector Anglada. Concluida ésta se cantaban en el órgano por dos infantilillos las letanías de la Virgen respondiendo el pueblo *Ora pro nobis*. Luego el sermón en el que se cantaban en el órgano *después de la Ave María*¹¹⁹ por los mismos infantilillos las letrillas propias para este caso arregladas al asunto del sermón y según la nota que compuso el maestro de capilla. Pero habiéndose advertido que el concurso era mayor quanto más tarde era se varió la hora en que se cantaban las letanías y letrillas. Las primeras se cantaron luego después del rosario antes de la doctrina y sermón habiendo enseñado la experiencia que este método era mucho mejor ya por haber mayor concurso al tiempo en que se hacía la plática doctrinal, ya porqué con él no había el inconveniente de interrumpirse tanto el sermón con el canto de las letrillas. Admitiendo que el pueblo habría celebrado que las letrillas en lugar de cantarlas los infantilillos en el órgano las hubiese cantado un misionista del modo se hace regularmente en los pueblos.

119. Text afegit a la interlínia.

Media hora antes de empezarse la función se volteaba una campana para avisar al pueblo. En la yglesia a más de los seis cirios del altar mayor había en todas las noches cinco achas encendidas [foli 214v] quatro en las naves del modo que se distribuyen en las noches de maytines cantadas y una en el coro entre el facistol y la reja. Más para evitar confusión y desorden en el llano de la catedral, al concluir la función, se puso una graella de las del ayuntamiento con leña muy combustible para que diese buena iluminación. En los días de fiesta no se hizo variación en la hora de la misión, habiéndose empezado siempre en la misma menos el día de la abertura en el que se rezaron los maytines después de completas.

El padre Gibernau predicaba todos los días de la semana menos dos en que predicaba el padre Juncosa, pero en las dos últimas semanas este predicaba tres. Los confesionarios de los padres misionistas no se pusieron como otras veces en la de Santa Tecla sino en la de la Concepción, habiéndose preferido esta por ser menos clara y por acabarse en ella las misas poco más o menos a las ocho y media. De confesionarios había dos de la yglésia de San Agustín. En los bancos de los canónigos había todas las noches muchos de ellos estando siempre ocupados con mucha edificación de las gentes y el señor arzobispo asistía también muchas noches en el presbiterio donde tenía su silla sobre una alfombra delante el sepulcro de don Juan de Aragón y bajaba por la escalera del claustro y entraba por la puerta que va del mismo al presbiterio. El fruto de esta santa misión fue grande y se conoció bien en el día de la comunión general que fue en el oficio y dio el señor arzobispo. Se entró en el coro a la media para las nueve [foli 223r] se omitió el sermón de San Estevan, y en su lugar hubo la plática preparatoria a la sagrada comunión que hizo con mucha ternura el padre Juncosa después del post comunio. El señor arzobispo acompañado de quatro señores prebendados según el ceremonial que se observa quando hay absolución papal salió del coro después del Agnus Dei y sentado en su silla que tenía puesta cerca el sepulcro del dicho don Juan de Aragón, oyó la plática estando sentado a sus lados los prebendados en taburetes. Concluida la plática se fue el señor arzobispo a la mesa y puesto en la parte del evangelio con los mismos hábitos de coro y con la estola, el canónigo diácono cantó more solito en el lado de la epístola el confiteur.

Se empezó la comunión dándola solamente el señor arzobispo pero al cabo de un grande rato habiendo observado que era grandísima la concurrencia tomó otro globo que estaba prevenido el celebrante y dio también la comunión. Mientras duró tan augusta función los infantillos cantaban en el órgano unas letrillas muy devotas y propias para aquel acto alternando con algunas jaculatorias muy tiernas y

fervorosas que hacía de quando en quando el padre Juncosa siendo muy singular la ternura y afectuosa devoción que excitaba en los comulgantes como con mucha satisfacción de todos se observaba en sus semblantes y religiosa compostura. Los comulgantes recibían al llegar al presbiterio cirios para el acto de comulgar, a cuyo fin había doze de prevenidos. En la capilla del Santísimo [foli 223v] había dos globos preparados para que un parroquial los llevase al altar mayor en caso hubiese sido necesario.

[foli 224r]

Lavatorio hecho por el señor arzobispo Creus en 1825.

A las tres de la tarde del día de Jueves Santo baxó su excel·lència por la escalera del claustro acompañado de los canónigos modernos, según costumbre, y recibido por el cabildo en la puerta de la yglesia que hay en los claustros, se encaminó al presbiterio donde hizo la función del lavatorio asistido de presbítero asistente, diáconos asistentes y diáconos de altar. Todos los bancos para sentarse los señores canónigos estaban puestos en la parte de la epístola menos uno que por no haber bastante capacidad se puso en la del evangelio no muy distante de la reja en el que se sentaron los 4 canónigos más modernos de los que asistieron al lavatorio. Concluida la función se hizo la procesión acostumbrada rezando el Miserere y entrando en el coro por la puerta del trascoro. Se rezaron las completas estando el señor arzobispo en su silla cerca de la reja asistido de dos señores dignidades y concluidas se predicó el sermón del mandato, el que oyó el señor arzobispo y cabildo sentados en el lugar acostumbrado quando hay sermón en la función del lavatorio dos capellanes del señor arzobispo servían las bacias.

[foli 224v]

Bendición de las fuentes bautismales.

El Sábado Santo del año 1825 el excelentísimo señor arzobispo Creus hizo la función de la bendición de las fuentes bautismales presisamente según el rito y ceremonial acostumbrado en los demás avisos, vestido de alba y capa pluvial y con báculo y mitra, asistido únicamente del preste y diáconos del altar, los que hicieron toda la función de la mañana menos la de la bendición. El señor arzobispo vino a la yglesia a la undécima profecía. Vino por los claustros y se bolvió acabada la misa en coche.

Maytines del triduo.

El señor arzobispo don Jayme Creus asistió a los maytines del triduo de la Semana Santa del año 1826. Se puso a la silla de la reja asistido de dos señores dignidades, y en las del jueves entonó el *Zelus domus tuce* y cantó la última lición teniéndole un page el libro y un capellán la palmatoria y estando en pie todo el coro.

[*foli 225v*]

Exercicis espirituals o missió al clero.

En 23 de janer de 1827 lo senyor síndich primer don Bonaventura Marés convocà rotillo després de completas, fent present que lo yl-lustríssim senyor arquebisbe habia manifestat tenir resolt que lo reverent clero fes uns exercicis de 10 dias, y que suplicàs al capítol si tindria algun reparo en concórrer a ells per a lo bon exemple del demés clero, y desitjant lo capítol cooperar per sa part al zel de sa il-lustríssima accedí gustós a la sua insinuació, determinant al mateix temps que en quant a la hora, lloch y modo se posassen los senyors síndichs de acort ab sa yl-lustríssima, y esto practicat se comensaren los exercicis lo dia 5 de febrer de 1827 que dirigiren dos pares del seminari de Escornalbou, so és lo pare Guàrdia, reverent pare fra Theodoro Moragas, que féu los sermons y lo pare fra Francisco Grau la oració.

La funció se féu del modo següent, en la capella del Santíssim quedant tancadas las portas que donan al claustro y de las de la part de la yglésia quedà solament oberta una portella per poder entrar y eixir los sacerdots, habent-hi detràs de la porta lo monjo major per a impedir que no entrés ningun secular. Se comensà tots los dias a $\frac{3}{4}$ de sinch hores de la tarde fent señal un quart y mitg quart antes (segons costum de esta santa yglésia) ab la campana dita Miserere. Al comensar lo pare Grau entonaba lo *Veni creator spiritus* al que seguia immediatament tot lo clero, sens proseguir lo demés del hymne, sinó sols lo primer estrofa. Llegia immediatament lo punt de meditació, que repartia en tres, y al tocar la mitja hora concluïa, y acabat entonaba lo psalm *Miserere* que ab bastant pausa y gravedad anaba [*foli 226r*] seguint lo clero dividit en dos chors, añadint al últim lo *Gloria Patri*, y dient después lo pare Grau lo *Adoramus te Christe et benedicimus tibi* y responent tot lo clero *Quia per cruent tuam redemisti mundum*, concluïa ab la oració *Rèspice quosumus Domine super hanch familiam tuam*, etcètera.

En seguida lo pare Theodoro eixia de la sacristia de la mateixa capella a rèbrer la benedicció de sa yl-lustríssima que estava a la part del evangeli, immediat a la barandilla y cerca la sacristia. Se observà que lo senyor arquebisbe no se arrodilà may sobre lo cuiuï

que tenia davant de la sua cadira sinó en lo pla terreno com los demás. Los senyors canonges tenian també assiento dins del presbiteri y lo demás clero en los banchs que se posaren en la capella. Lo predicador estava sentat en una cadira de brassos que se li posà arrimada a la mesa del altar en la part de la epístola. Los sermons no passaren de un quart y mitg, excepto l'últim que fou un poch més llarch. Generalment gustà a tot lo concurs lo predicador per los béns probats que deixà tots los assumptos y sobre tot per la dulsura y moció ab què se produí.

[foli 227r]

Missió dels pares de Escornalbou feta en 1828.

En lo any 1828 los señors administradors de la pia fundació de la senyora dona Antònia Claver y French (no havent pogut verificar la celebració de la santa missió en lo any anterior com corresponia pues deu ser cada tres anys per rahó de la vinguda de sa majestat) resolgueren donar-li compliment en lo present any a qual fi se avisaren ab lo yl·lustríssim senyor arcabisbe, deixant a sa elecció lo fer venir los pares missionistas que millor li aparegués y elegí los de Escornalbou als quals escrigué lo mateix yl·lustríssim.

Después de això considerant los mateixos administradors la falta de confesionaris que hi ha en la catedral, especialment en estos lances, proposaren al capítol en lo dia 4 de novembre, que farian construir a expensas de la pia fundació dos confesionaris decents si lo capítol permetia tenir-los después en la catedral, y en lo puesto de ella que millor li aparegués, retenint-se los señors administradors las claus de ells com a cosa pròpia de que poden disposar, a lo que condescendí lo capítol.

Se ficaren cartells manuscrits per las portas de totas las yglésias anunciant que lo dia 19 de novembre a las 6 de la tarde se donaria principi a la santa missió, més com se ignoraba lo modo ab què los sobredits pares voldrian fer la apertura de ella y estos no vingueren fins lo dia 17 a la nit fou precís en lo dia 18 publicar per medi del nunci que la missió se comensaria per medi de una profesó que se féu per los carrers que acostuma anar la profesó de las lletanias. Esta profesó fou molt concorreguda y consistí en que los col·legials y estudiants obrian la profesó portant lo pendó de la confraria de Sant Thomàs, hi havia algunas achas y lo senyor don Ygnasi Rives, bisbe electo de Calahorra, portaba al últim lo Sant Christo que portan en sas missions los pares missionistas de Escornalbou y los senyors administradors, canonge lectoral y canonge magistral portaban los cordons davant del Sant Christo y posats en las mateixas filas del clero hi anaban los pares missionistas, los quals tocaban de quant en

cuant una campaneta, y parant-se la profesó cantaba un de ells alguna letrilla de las que acostuman cantar en estas ocasiones en lo curs de la professó se anaba cantant las lletanias lauretanias que cantaba la capella ab lo acompanyament del fogot. Detrás del Sant Christo anaba lo senyor arcabisbe acompanyat de alguns señors dignitats. Lo clero anaba ab manteu y bonete. Concluïda la profesó hi hagué una explicació de lo que se faria en la missió, qual féu lo pare doctiner, y después hi hagué sermó que féu lo pare destinat per los sermons de esta missió.

Durant lo temps de la missió se entrà al cor a dos cuarts de sis y concluïdas laudes se donaba principi al rosari, después los ynfantillos cantaban ab lo acompanyament de orgue la lletania Lauretana.

[foli 227v]

Después del rosari se fea la explicació de la doctrina y finalmente lo sermó.

Los dias en què las matinas eran cantadas o llargas com en los dias de Advent se suprimia la lletania. En las matinas de la Puríssima se comensà a las 5 y no hi hagué sinó lo sermó.

En tots los dias de la missió hi hagué un grandíssim concurs y per guardar orde y la decència corresponent se feren venir cada nit tres soldats, los quals junt ab los monjos cuidaren del silenci y arreglo, y a est fi se posà una línea de banchs des del presbiteri fins al cor a la part del evangeli de manera que quedaba la quarta part de la nau del mitg a la part de la capella del Sagrament y tot lo restant quedaba a la part del Sant Christo. A la part del Sant Christo se posaban las donas y a la altra part se posaban los hòmens, a est fi los banchs estaban de cara a la trona.

Lo dia 21 de decembre se féu la comunió general (sens haver vacat un sol dia) y se entrà al cor a las 8 y mitja. Se cantaren totas horas antes de la missa, y en la missa major que celebrà aquell a qui tocaba, est mateix junt ab lo senyor arcabisbe donaren la comunió, y se omití lo sermó que tocaba haber-hi per ser la quarta dominica de Advent, y se omití també la Minerva, encara que era tercer diumenge.

Missió de 1831.

En lo any 1831 inseguint las disposicions de la fundació se tornà a tenir missió dels pares de Escornalbou, la qual se féu en lo modo mateix de la anterior. Comensà lo dia 20 de novembre a la nit per la professó, a la que asistí tot lo clero ab manteu y bonete y alguns indivídus de totas las relions de frares de la ciutat, a tots los quals invità lo senyor arcabisbe y al capítol també per medich del síndich al que envià a buscar.

Durà la missió fins al dia 18 de desembre en què fou la comunió general, cual donà lo senyor degà que oficià, y lo senyor magnífich Cilla que feya de diaca. No hi hagué lo sermó que corresponia per rahó de Advent y sols hi hagué la eportació del pare missionista per la comunió. En los tres dias después de la comunió general continuaren encara los pares fent missió.

Als primers nou dias se cantaba ab lo orgue la lletania Lauretana después del rosari, però veyent que se eixia massa tart se acordà ab lo senyor arcabisbe lo deixar-la. Se entrà cada dia a matines a dos cuarts de sis menos lo dia de la apertura que se digueren después de completas y la vigília de la Puríssima que se entrà a las sinch com se acostuma, y no hi hagué res de missió.

[foli 228r]

Exercicis del clero en 1829.

En lo any 1829 resolué lo señor arcabisbe que tot lo clero fasés exercicis generals en lo mateix modo y forma que se havian fet en lo febrer de 1827 y quedà explicat en lo foli 225 retro del present llibre. Fou lo predicador enviat per lo senyor arcabisbe, lo pare lector fra Francisco Anglada, franciscano.

No ocorregué altra cosa particular sinó que havent lo senyor obrer fet posar una trona en la capella del Sagrament per predicar, lo senyor síndich convocà rotlle, y donà part al capítol de la novetat y lo capítol la manà tràurer immediatament pues comensaban aquella mateixa tarde que era lo dia 8 de jener.

Missió del reverent Anton Claret en 1846.

Dia 4 de febrer de 1846 arribà a esta ciutat lo reverent Anton Claret, prebere missioner apostòlich, autorisat ab molts facultats del sumo pontífice, el cual fa cinch anys que va missionant per las poblacions ahont lo demanan y destinan los prelats. És de edat de trenta anys y un home verdaderament apostòlich y de un zel y fervor lo més gran, infatigable y extraordinari. Va sempre a peu sens més equipatge que una camisa y mitjas per mudar-se. No admet regalo ni diner algun baix ningun pretext y sols permet que se li dónia menjar, y que si una pessa de roba se li romp o queda inservible se li'n fassa altra en lloch de aquella y que sia ordinària. La fatiga és imponderable, pues des de las quatre del matí fins a hora de retirar apenas té lloch de resar y alimentar-se anant del confessionari al púlpit y del púlpit al confessionari.

Enviat per lo excel·lentíssim senyor arquebisbe féu sa missió en Valls ab molt fruit y lo dia cinch donà principi a sa missió en esta ciutat. En la catedral se féu una divisió ab banchs des de la

barandilla del presbiteri de la part de l'evangeli fins a la barandilla de la entrada del cor de la mateixa part, y a la part de la capella del Santíssim estaban los hòmens com també en lo cor y en la altra part estaban las donas. La yglésia estava il·luminada ab vàrias atxas posadas en diferents punts que costejaren los administradors de la fundació de la missió (com també los demás gastos que ocorregueren) y vàrios eclesiàstichs se prestaren voluntàriament a guardar los punts de las entradas de las dos naus, a fi de que [foli 228v] ninguna dona entràs per la nau de la Puríssima, ni home algú per la nau de Santa Tecla, com també a anar recorrent la catedral ja per tràurer si alguna dona se mesclaba entre los hòmens o algun home entre las donas (lo que per a evitar se tancaban a dos cuars de sis las portas col·laterals dels claustros y Santa Tecla) ja per fer guardar silenci en quant fos possible encara que era això mol difícil ab lo imponderable concurs que hi hagué en totas las funcions.

La funció comensaba cada nit a 2/4 de set ab lo rosari que deya en el altar major lo reverent Joan Cisteré a invitació del senyor arquebisbe y a 3/4 concluït lo rosari se comensaba lo sermó que duraba uns cinch cuarts. Lo exordi era sobre un punt doctrinal, explicant regularment algú dels manaments de la lley de Déu y lo sermó sobre algun altre assumpto interessant ab una moció extraordinària y ab mol fruit.

Totas las nits assistí a la funció lo senyor arquebisbe en lo estrado que se li posaba en lo presbiteri a la part de la epístola entre lo altar y la reixa y un tamburet a cada part de la cadira per los que lo acompanyaban. En los dias de festa se feya la missió a la tarde después de concluït lo resò del cor.

Lo dia 9 que era lo quint de la missió y era dilluns se donà principi als exercicis del clero als que assistiren mols pàrrocos y altres eclesiàstichs del rededor invitats per lo senyor arquebisbe. Se donà principi a ells per la tarde después de concluir lo resò del cor en la capella del Sagrament, tancada la porta de la capella y totas las dels claustros durant la funció, y estant lo assotagossos a la escala de la capella per no deixar acostar la gent.

Lo primer dia fou solament a la tarde cantant lo Veni creator fent después una mitja hora de oració y altra mitja hora lo menos de sermó. Los demás dias y hagué funció matí y tarde acabadas las horas de cor y al matí en lloch del sermó hi havia una mitja hora de lectura espiritual llegint lo mateix senyor Claret vàrios documents e instruccions de Sant Ygnasi ab sos comentaris. Lo domenge que se acertà en estos exercicis se suspengueren y tornaren a continuar lo dilluns fins a completar los deu dias ab lo mateix orde però en lo últim dia sols hi hagué funció al dematí que consistí en la oració y sermó y concluït aquest, sa excel·lència que a totas las funcions assistí

al estrado que se li posà en lo presbiteri del Sagrament a la part de la epístola ab los tamburets per als dos prebendats que l'acompañaban, pujà al mig del altar y donà des de allí la benedicció. En la capella del Santísim se posaren per estas funcions mols banchs y en lo presbiteri entre la barandilla y la porta de la sacristia se posà la trona portàtil des de ahont predicaba y feya la lectura y oració.

Lo últim dia de la missió que fou lo domenge de carnestoltas a las 7 del matí comensà lo senyor arquebisbe la missa resada en lo altar major assistint ab hàbits de cor lo senyor enfermer Llopis y lo senyor magistral Cilla (que foren los que lo acompañaren en totas las funcions). Concluída la missa se sentà sa excel·lència junt al altar y cornu epístola en la cadira que se li posà junt a ella lo senyor Llopis y luego lo senyor Cilla en sos tamburets y lo senyor Claret féu la plàtica de la comunió. Concluída esta comensaren a donar la comunió lo senyor arquebisbe, lo senyor Llopis y lo senyor Cilla, tots a un temps que durà com una hora. Durant la comunió anaban alternant las jaculatorias del senyor Claret y lo orgue cantant los infantillos algun motet. Fou moltíssima la gent que combregà tot lo matí o fins a migdia en la capella del Sagrament que no pugueren assistí a la comunió general que se acabà als tres cuars de nou y en segui-[foli s/n]-da se entrà al cor fent-se la funció acostumada sols que no hi hagué lo sermó del predicador de Cuaresma que per estar malalt no habia encara arribat.

Per la tarde a fi de que los forasters tinguessen lloch de tornar-se'n, y que en lo cor se pugués resar ab més tranquilitat, se acordà no entrar al cor fins a las cinch. A tres cuars de tres se comensà lo rosari concluí aqwest se comensà lo sermó de despido que durà cerca de set cuars y después del sermó lo senyor arquebisbe que baixà aquell dia a la funció ab hàbits de cor (com també los prebendats col·laterals) pujà al mig del altar des de hont donà la benedicció y se concluí la funció a tres cuarts de cinch ab un concurs extraordinari.

Per totas estas funcions anà sempre acorde sa excel·lència ab lo capítol a cual fi se anà tractant tot ab lo senyor síndich autorisat per lo capítol al cual anaba donant part de lo que tractaba.

Lo señor Claret fou hospedat en palàcio.

Muerte de su majestad el señor don Fernando VII.

Habiéndose sabido la muerte del senyor don Fernando VII por el aviso comunicado al excelentísimo señor gobernador de esta plaza por el excelentísimo señor capitán general y habiéndose anunciado dicha fúnebre noticia por medio de los cañonazos de ordenanza que se fueron disparando durante las 24 horas suponiendo los señores síndicos que por el correo del día 7 del mismo mes de octubre vendría

de oficio la noticia, tanto al cabildo como al ayuntamiento autorizó, el cabildo a dichos síndicos, para que en unión y acuerdo de los comisionados de la ciudad dispusiesen las cosas según la práctica y estilo de las otras veces, y particularmente en orden a hacerse los toques de campanas que se hacen en el día que llega la noticia.

Efectivamente (aunque no en aquel correo) pero sí en el correo subsiguiente recibió el cabildo dicha noticia más no habiéndola recibido el ayuntamiento se acordó unánimemente no solo por parte del cabildo, sí que también consultado el señor arzobispo que el cabildo diese la contextación de estilo pero que nada moviese hasta que el ayuntamiento hiciese la demanda acostumbrada. Así estuvo la cosa entretenida cerca dos meses hasta que en 29 de noviembre los comisionados del ayuntamiento hicieron presente a los señores síndicos y estos al cabildo que tenían ya el aviso y así se acordó que el mismo día 29 por la tarde se hiciesen los tres toques de estilo como se verificó y acordado después el funeral para el día 5 de octubre se dispuso todo en el mismo modo y forma que se había hecho en el funeral de la reyna doña María Josefa Amalia que està en el fôleo 174 del presente libro, con sola la diferencia que el señor arzobispo se ofreció a celebrar de pontifical y el ayuntamiento subió a buscarlo al palacio y lo bolvió a acompañar después de la función como hace en los demás pontificales. El ayuntamiento pagó la música, la cera, el aparato y demás gastos que ocurrieron pero nada le han dado a la sacristía. Nada le han dicho al bolsero ni le han ofrecido un cuarto para pagar a nadie y así se ha quedado todo. El señor arzobispo hizo pasar un recado al clero menor para que no tomase la propina pero aún no se la han ofrecido.

[foli 229v]

Proclamación de la reyna doña Ysabel II.

Habiendo el ayuntamiento acordado en cumplimiento de las órdenes del gobierno hacer la solemne proclamación de la reyna nuestra señora doña Ysabel II mandó hacer un pendón nuevo y había pedido al señor arzobispo si querría bendecirlo a lo que prestó dicho excelentísimo, señor pero después dixerón que no se bendecía dicho pendón y por consiguiente no hubo por parte de la yglesia función alguna. La función de la proclamación se acordó para el día 15 de diciembre y los comisionados del ayuntamiento dixerón a los señores síndicos que podían decirnos a los canónigos que el ayuntamiento nos convidaba para dicha función sin perjuicio de que se nos pasarían particularmente esquelas. Los síndicos lo fueron diciendo por el coro a los particulares que hallaban pero las esquelas no se pasaron. Para que el clero estuviese desocupado a las 11 que era la hora dada

para la función (siendo día de Minerva) se entró al coro a las ocho y media, la prima se dijo rezada y el sermón de dominica de Adviento se suprimió pero se hizo todo lo demás.

El señor arzobispo bajó con el coche a casa la ciudad donde se estuvo mientras se hizo la proclamación en el primer tablado y después se retiró a palàcio. El clero marchó cada uno a donde le dio la gana. El empezar a salir el ayuntamiento formado empezaron a tocar las campanas y tocaron mientras duró la proclamación que fue des de cosa de las once y media hasta cosa de la una y cuarto. Se pusieron cuatro tablados, uno al pie de las escaleras de la catedral en el que fue la primera proclamación, otro seguido en la plaza del Rey, otro tercero en el puerto, plaza de la Fuente de Ysabel, y otro que fue la última proclamación en la plaza de Santo Domingo.

Al día siguiente se cantó en la catedral un solemne Te Deum al que asistió el ayuntamiento y demás convidados por él mismo, a cuyo fin se pusieron bancos en la catedral y a fin de que concluyese el coro a cosa de las once que era la hora señalada para esto se entró al coro a las nueve y media.

[foli 230r]

Constitución del año 1836.

Día 14 de agosto de 1836 habiéndose reunido las autoridades de esta ciudad acordaron proclamar la constitución del año 1812, en virtud de lo ocurrido en otras provincias para aquietar al pueblo y a las cuatro de la tarde se hizo la proclamación mientras el cabildo estaba en el coro rezando lo divinos oficios. Por la noche hubo illuminaciones, todo sin turbarse la pública tranquilidad.

Día 18 del mismo mes llegó a mediodía por extraordinario la noticia de que la reyna la había jurado e inmediatamente se bandearon las campanas del convento de San Francisco donde està la policía y se presentaron sin pérdida de momento al señor gobernador de la mitra, oficios y comisionados del ayuntamiento y de los gobernadores civil y militar pidiendo se diese orden para tocar las de la catedral y demás conventos. En virtud de esto el señor gobernador de la mitra pasó aviso al señor síndico, quien atendidas las circunstancias dispuso que inmediatamente se tocasen lo que se verificó a cosa de las dos.

Día 25 del mismo en virtud del real decreto se hizo la solemne publicación, a cuyo fin el ayuntamiento pasó esquelas de convite y entre ellas una para el cabildo en cuerpo y varias otras en blanco para repartir a los capitulares y lo mismo hizo con el clero menor. La reunión se verificó a las cinco de la tarde en el palàcio de la excelentísima diputación provincial, donde asistieron todas las autoridades, oficialidad, caballeros y gente visible de la ciudad y también los

señores dignidades, canónigos y varios comensales y beneficiados. La reunión con tropa y música bajó acia las monjas de la Enseñanza a salir a la casa de Gibernet y de allí a la calle Mayor, calle de la Nau, bajada de la Pescadería, Cos del Bou y acia la plaza de la Fuente (la que estaba enramada a más de las colgaduras que se mandaron poner en los balcones de las casas de toda la carrera). Junto a la pared del convento de Santo Domingo donde está la lápida ha-[foli 230v]-bía un gran tablado donde subieron todas las autoridades, y desde allí se hizo la lectura y publicación de la constitución con arreglo a las reales órdenes y al decreto de 18 de marzo de 1812, después se dieron los vivas a la constitución, a la reyna Isabel II y a la reyna gobernadora, desfilando luego por delante el tablado todas las tropas y nacionales y luego se dirigieron a sus cuarteles y destinos a excepción de una partida que continuó con la música y doce nacionales de caballería acompañando la comitiva que se dirigió por la rambla, Pescadería, plaza de la Trinidad, calle de la Mercería, calle Mayor, a terminar en casa de la ciudad.

El día 26, el ayuntamiento ofició al señor gobernador de la mitra para que conforme a los reales decretos, el domingo 28 se hiciese en la catedral la solemne jura del pueblo. El señor gobernador de la mitra lo hizo presente al cabildo por medio del señor síndico y el cabildo acordó en un rotllo que con motivo de ser también la fiesta de San Agustín se cantasen la tarde del sábado las vísperas y completas y se rezasen los maytines y laudes y que el domingo entrando en la misma hora se cantasen las cuatro horas menores seguidas que luego se hiciese la procesión claustral y después que serían las diez se empezase la misa y se hiciese la función como está mandado y se autorizó a los señores síndicos para que poniéndose de acuerdo con los comisionados del ayuntamiento que se presentasen diese las disposiciones necesarias. En efecto el sábado se presentaron a los señores síndicos dos comisionados del ayuntamiento y con ellos se dispuso que el cabildo pondría en la parte del evangelio los bancos que tiene entre el púlpito y reja del coro y cinco sillas de la sala capitular entre el púlpito y reja del presbiterio para la diputación provincial, y otra silla de las mismas al extremo de estas y cerca la reja del presbiterio con alguna separación y una alfombra para el señor gobernador militar y el ayuntamiento puso cubierto su banco y puso también enfrente otro igualmente cubierto para las demás autoridades y a más puso también otros bancos entre el coro y presbiterio pa-[foli 231r]-ra los demás convidados. El cabildo comunicó las órdenes correspondientes a sus dependientes y especialmente al maestro de capilla advirtiéndole que como la catedral no tiene música la ciudad cuidó de los músicos seglares componiéndose con el maestro de capilla y en cuanto a las campanas tampoco cuidó el cabildo

más que de avisar al campanero para que tocase las que ahora están corrientes y se tocan.

Al tiempo de hacer la procesión claustral subió el ayuntamiento presidido por el gefe político interino, (sentándose en el banco del mismo ayuntamiento) entraron a la catedral con la diputación provincial y demás comitiva al tiempo que el cabildo entrava por la reja del coro de regreso de la procesión claustral y se fueron colocando en los puestos designados. Se empezó luego la misa con la música y al concluir el evangelio el parroquial don Antonio Suñer subió al púlpito en donde se anuncian las fiestas y después de anunciadas estas leyó la constitución y enseguida dijo cuatro cosas al pueblo exortándolo a la unión. Se continuó la misa y concluida esta, mientras que el preste en el mismo altar se ponía la capa subió el citado parroquial al púlpito de madera y dijo: ¿Juráis con arreglo al decreto de la reina gobernadora guardar la constitución política de la monarquía española del año 1812 en el ínterin que reunida la nación en cortes manifieste expresamente su voluntad o de otra constitución conforme a las necesidades de la misma?

Respondiendo el pueblo: “sí juro”.

Y luego se cantó el Te Deum con la música y concluyó la función.

[foli 231v]

Funeral que la reyna gobernadora en decret de 3 de jané de 1837 ha manat que-s fes en totas las yglésias del reyne per los que moriren en lo siti y levantament de Bilbao.

Lo yl-lustre ajuntament en ofici de 24 jané de 1837 comunicà al capítol que en virtud del reial decret de 3 de jané dal dit se deu celebrar lo diumenge de quinquagèsima 5 de febrer unas solemnes exèquias per las víctimas que moriren en lo siti y levantament de Bilbao. Se objectà luego si esta funció fúnebre debia celebrar-se cantant la misa de Rèquiem o bé la de domínica per aperèxer al capítol que era la única que podía dir-se. Per lo que resolgué que los senyors síndichs se informesen ab lo senyor mestre de ceremònias per lo cas que podria succehí, com efectivament lo senyor gefe polítich embià a buscar lo senyor síndich per tractar de esta funció y ab lo enrrahonament féu alguna insinuació que desitjaba que se cantés la misa de Rèquiem. Lo senyor síndich li proposà las rahons que li aparegueren per no poder-se dir en dit die la misa de Rèquiem, però que no obstant que o consultaria ab lo senyor mestre de ceremònias. Féu present dit senyor síndich al senyor mestre de ceremònias tot lo espresat per vèurer si se podria condecendir a las insinuacions del senyor gefe polítich y per més que dit senyor mestre mirà los vârios decretos de la sagrada congregació de ritus que tractan del particular

no-n trobà ningun que permetés dir en diumenge misa de Rèquiem com no sie de cos present. En vista pues dels informes del senyor mestre de cerimònias y que lo yl-lustre ajuntament digué que no debia ficar-se ab las rúbricas y cerimònias de la santa yglésia y que dexà libre al capítol perquè celebrés la misa que li aperagués. Acordà lo capítol se celebrés cantant la misa de domínica com espresa la rúbrica. Efectivament se féu esta funció ab la major solemnitat cantant la música la misa que fou pagada per lo yl-lustre ajuntament sens ninguna intervenció del capítol. Igualment lo ajuntament cuidà y costejà lo posar lo túmol, lo fer posar banchs per asentar-se los convidats. Y lo capítol prestà gustós las cadiras de la sala capitular que necesitaren per asentar-se la excel·lentíssima diputació provincial, gefe polítich y gobernador militar, las que foren col·locadas sota del rollo per la diputació y gefe polítich y lo gobernador militar [foli 232r] baix o sota las teclas. La misa se digué com queda esplicat de domínica color morat y concluïda entraren lo celebrant y diacas a la sacristia, mudan-se los vestits morats y posan-se los negres que ja estaban aperallats sobre la primera calaxera al entrar en dita sacristia, y luego de vestits eixiren altre vegada y se'n anaren a asentar-se en las cadiras del gremial per ohir la oració fúnebre que féu lo doctor Anton Palau, graduat en teologia, y luego después se cantaren tres responso al pla de la yglésia ahont exí tot lo clero del cor.

Lo que-s féu lo die 11 de agost de 1839 per la junta electoral de parròquia per nombrà nou ajuntament segons la constitució del añ 1812.

Habent rebut lo capítol un ofici del senyor alcalde constitucional y ajuntament que feia saber que lo pròcsim diumenge 11 de agost debia lo poble juntar-se per fer electors per nombrar nou ajuntament preceint una misa del Esperit San, en seguida una pràctica anàloga al objecte y después de la elecció un Te Deum en acció de gràcias, tot conforme lo previngut en la constitució del añ 1812 y decret de sa majestat de 16 de juliol pròcsim pasat, lo capítol se rehuní en rotllo y acordà se fes com se demanaba. Los 11 síndichs disposaren que no faltés lo menester y feren col·locar banchs per lo fuster en la capella del Sagrament hahon se cantà la misa e igualment una cadira de domàs y una catifa que se col·locà al extrem dels banchs o immediat a la barandilla de la part de la epístola per la presidència del senyor gefe polítich. Aixís mateix feren posar lo púlpit devant la retxa del panteón del yl-lustríssim senyor don Antonio Agustín per fer-se la pràctica previnguda, que la pronuncià lo mateix senyor parroquial que digué la misa que fou lo qui estava de semana. La misa se cantà en lo altar del Sagrament sens diacas com ja se habia fet

altres vegadas, però la cantaren los músichs al atril sens assistència de altres residents. Lo Te Deum se cantà al altar majó ab assistència de tot lo clero que al toch de la vedada se rehuní, y lo entonà lo senyor ardiaca majó ab los diacas ab plubials com se acostuma. Duran lo Te Deum se féu repich de campanas. Per dit Te Deum se feren posar banchs deban lo altar majó.

[foli 232v]

Funerals per lo sumo pontífice Gregori XVI.

Dia 19 de juny de 1816 comunicà lo senyor arcabisbe al capítol la notícia que tenia de ofici de la mort de nostre sant pare Gregori XVI y orde de fer rogativas per lo acert en la elecció de successor, a més de això se informà ab lo senyor síndich de la pràctica de esta yglésia en iguals casos, així en orde a funerals, com en orde a rogativas y habent-li dit que lo govern acostumaba també donar esta notícia al capítol se suspengué lo fer los funerals esperant si vindria aquest avís però entretan sa excel·lència donà orde per a que en todas las missas se digués la col·lecta Pro eligendo summo pontífice y se fessen las demás rogativas de estil en semblants casos acostumadas y lo capítol per sa part féu las de costum (segons prevenia sa excel·lència en lo ofici que passà) que és lo cantar en lo cor en los dias no festiu, la lletania Lauretana, después de tèrcia entonant los parroquials agenollats al peu del faristol com se acostuma en las demás lletanias.

Lo dia 22 del mateix mes cridà lo senyor arcabisbe al senyor síndich y li digué fes present al capítol, que no habent-se ja rebut orde comunicada al capítol, ni avís de la mort del sumo pontífice no hi havia que esperar-la ja y que per consegüent era regular lo celebrar los funerals y en virtut de això anant de acort sa excel·lència ab lo capítol se resolgué fer-los lo dia 26 del mateix mes de juny en lo modo següent:

Lo capítol officià al ajuntament, al gefe polítich, al governador militar, al yntendent y comandant de marina en lo modo que consta en la cartera de dit any y lo senyor arcabisbe passà també racado per medi de un de sos capellans al senyor gefe polítich y al senyor comandant general. Se tocaren las campanas lo dia antes al toch de oració del mitgdia y de la nit y lo dia següent al toch de oració del matí y demás tochs acostumats (advertint que en lo nou tracte fet ab los ajudants de cordas sols posà per obligació tocar sens remuneració en estas y qualsevols altrás funcions que baijan a càrrech del capítol y en los funerals de canonges).

Se parà segons costum en mitg de la yglésia un mag-[foli 233r]-nífich túmbol ab molta il·luminació y se cantà lo ofici ab música. Lo senyor arcabisbe baixà al cor mentres se cantaba nona y durant lo

offici lo capítol se posà en las cadiras del cor de la part de la retxa. Después de sumir pujà lo capítol ab sa excel·lència al presbiteri ahont se revestí per cantar las absoltas. A las 8 del matí pujà la comunitat dels seminaristas y catedràtics (per disposició del senyor arcabisbe) ab tern y creu alta portant la capa lo reverent Joan Domingo, director del seminari, y cantaren la absolta alrededor del túmbol com feyan antes las comunitats religiosas.

En virtud dels oficis predits lo senyor gefe polítich convidà sos dependents y lo senyor comandant general convidà tota la oficialitat y lo senyor yntendent convidà també sos dependents y se féu una funció molt lluïda. Lo capítol cuidà de posar banchs abundants per los convidats. Se posaren també cadiras per lo gefe polítich y quatre consellers de província entre lo banch dels regidors y presbiteri. Al primer se li posà coixí a la part del evangeli y frente del gefe polítich se posaren també cadiras per lo comandant general e yntendent y lo primer de estos demanà també coixí perquè tota la oficialitat se queixaba de que se'n hagués posat al gefe polítich y no al comandant general.

Te Deum per la elecció del sumo pontífice Pío IX.

Dia 5 de juliol de 1846 habent-se acordat ab sa excel·lència yl-lustríssima cantar-se lo Te Deum en acció de gràcias per la elecció del sumo pontífice Pio IX, se féu dita solemne funció al punt de las dotse. Se entrà al chor a las deu assistint també lo senyor arcabisbe lo qual als tres quarts de dotse mentras se cantaba nona pujà al presbiteri ahont tenia lo estrado preparat y luego que los tres canonges que havian de fer-li de assistents [foli 233v] estigueren revestits, eixiren de la sacristia y lo ajudaren a revestir de pontifical y se cantà lo Te Deum ab música.

Sa excel·lència convidà per escrits al senyor gefe polítich y al senyor comandant general copiant-los la reial orde (que ells encara no havian rebut) y convidant-los y lo capítol convidà al ajuntament, al intendent y al jutge de primera instància y al comandant de marina, los quals assistiren ab sos dependents. Se posà cadira ab estrado per lo gefe polítich y quatre cadiras entre la del gefe polítich y lo banch dels regidors per los quatre consellers de província y en la altra part y al frente de estos se posaren dos cadiras una per lo comandant general ab coixí y altra per lo yntendent y se posaren abundància de banchs per la oficialitat y demás dependents. Los síndichs reberen, acompanyaren y despediren las autoritats convidadas.

Nota any 1880.

Encara que pareix que se deuria continuar aquí l'escriure la crònica dels fets u ocurrencias notables objecte de aquest llibre no obstant a fi de aprofitar alguna plana y fulls anteriors en blanc sens motiu conegut, se continuarà consignat los fets indicats en la plana de full 139 y següens respectius com se veu que se ha practicat en est mateix llibre algun altre cas análogo.

[foli 235v]

Any 1879. Consagració del yl·lustríssim senyor Aznar per a lo bisbat de Tortosa.

En la santa yglésia metropolitana y primada de Tarragona a 6 del mes de juliol de 1879 en diumenge se verificà la indicada consagració del yl·lustríssim senyor doctor don Francisco de Paula Aznar y Pueyo, canonge de aquesta matexa santa yglésia. Fou lo prelat consagran l'excel·lentíssim senyor don Benet Vilamitjana, arquebisbe de Tarragona, y los assistens los yl·lustríssims senyors don Ramon Fernández, bisbe de Jaca y lo bisbe de Lleida y en atenció a ser antes lo consagrande senyor Aznar capitular de esta santa metropolitana fou també apadrinat per lo excel·lentíssim capítul de la matexa, en cual nom se invità també a totes las més altas autoritats los excel·lentíssims senyors governadors civil, militar excel·lentíssim ajuntament, comandan de marina ab sos respectius dependens y corporacions més distinguidas.

Se preparà l'altar del consagrande junt a la paret de la part esquerra del presbiteri del altar major, entre la porta de la sagristia y la que comunica ab la capella dels sastres y en la part oposada cerca de la porta que introduex a la capella de San Olaguer estaba l'estrado o sòlio de sa excel·lència senyor arquebisbe consagran, y en la matexa part lateral cerca del panteón del arquebisbe don Joan de Aragón hasta a la porta ogival que dóna ingrés tras l'altar major se habian col·locat asientos de preferència per a l'excel·lentíssim capítul y senyors capitulars extradiocesans amichs del senyor Aznar consagrande.

En lo crusero corresponen a la nau central des de la rexa del presbiteri hasta lo espai del cor inclusiu se formà clos ab banchs col·locant-se en ell moltes dotsenas de cadiras reservan dit clos com ya se habia [foli 236r] efectuat en altres casos semblans, *vide en lo índice de aquest llibre consagració del bisbe*,¹²⁰ no sols per a las personas oficials sinó també per a los parens y amichs del yl·lustríssim bisbe consagrande, y per a los convidats per los senyors indivíduos del excel·lentíssim capítul que lo apadrinaba y per cual motiu se re-

120. Text anotat al marge.

partiren vint esuelas de invitació a cada un dels senyors capitulars.

Acabats los divinos ofis ordinaris que se celebraren sens solemnitat anticipan-se una hora antes, se comensà a las nou y se conclugué cerca la una aquella solemne funció cantan-se com se suposa la misa y Te Deum a tota orquesta una extraordinària concurrència de fiels de dintra y fora de la ciutat y hasta mols estradiocesans, particularment procedens de Barcelona, alguns vinguts de aquella capital en lo matex dia ab la rapidés de la via fèrrea o trencarril.

Sobre las imponens solemnes cerimònias que prescriu y usa la santa yglésia catòlica en la consagració dels seus bisbes a més del pontifical pot veurer també lo curiós lo diccionari de teologia del canonge de París, Bergier, y el diccionari de dret canònich del canonge honorari Abate Andrés anomenat per la pastora teólogo canonista de la universitat literària de Madrid.

En el dia següent donà l'yl-lustríssim senyor Aznar segons costum en lo palàcio del señor arquebisbe un refresch al excel·lentíssim capítul y esta corporació en justa correspondència donà altre *al cual asistí també el senyor bisbe de Jaca, altres dels assistens a la indicada consagració*¹²¹ en casa del senyor canonge Grau (antigua casa de Foguet) a son apadrinat y antich capitular a cual nou consagrat regalà també ademés de un anell y pectural, un pontifical de santa visita y campanya.

[foli 236v]

L'yl-lustríssim senyor don Francisco de Paula Aznar y Pueyo actual bisbe de Tortosa, és natural del poble de Panticosa, a cual parròquia pertenes establiment de las famosas aigüas minerals del matex nom en los pirineos del alt Aragó en la Vall de Tenas, bisbat de Jaca, de cual actual prelat yl-lustríssim senyor doctor don Ramon Fernández asistent a sa consagració fou dexeble. Cursà el senyor Aznar filosofia y teologia en Huesca continuan-la en la universitat de Zaragoza, en cual facultat obtingué allí lo grau de doctor per sobresalient. Después de haber sigut substituït de càtedra en aquella universitat y regentat una parròquia en el matex arquebisbat y fet oposicions a la canongia lectoral de la cathedral de Jaca obtingué en concursos una prebenda parroquial en la col·legiata de Tamarit de la Llitera en Aragó des de agon alguns anys después pasà de secretari de càmara del senyor Bonet, bisbe de Girona en octubre de 1862, de cual cathedral fou nombrat per lo matex prelat canonge y después de algun dignitat de ardiaca. Seguint el senyor Aznar de secretari del senyor Bonet al ser aquest prelat promogut a esta santa yglésia metropolitana y primada de Tarragona, en 29 de decembre de 1875, se trasladà fou

121. Text anotat al marge.

als pochs dias agraciat per lo govern de sa majestat el rey ab una canòniga de esa matexa santa yglésia a principis de janer de 1876, y últimament en el mes de desembre de 1878 rebé de sa majestat el rey lo nombrament de bisbe de la diòcesis de Tortosa de cual siudad féu la entrada solemne a 20 de juliol de 1879.

[foli 237r]

Restauració de la agulla del altar major en 1879.

En lo mes de abril del any 1878 l'excel·lentíssim capítul en vista del informe que donaren los senyors Jordà, don Ignaci y Barba, don Francisco, arquitectos vehins de esta ciudad de Tarragona en el que declaraban la necesitat de reparar la agulla central del altar major a causa de la solidés del corcat apoyo de fusta que la sostenia y per cual motiu además de alguns desperferts dels retalls de la matexa estava exposada a desplomar-se y càurer ab perill per lo matex dels reverendos senyors ministres celebrants los divinals oficis, resolgué que ínterin la necesitat y precaució lo exigisen se celebrés la misa conventual en lo altar del San Cristo y se proceís des de luego a desmuntar la indicada agulla *com també las demás del altar*¹²² a fi de poder-las restaurar en la sua solidés y en la convenient als seus detalls y al efecte nombrà una comisió de 4 senyors capitulars composta de don Jaume Dachs, dignitat de chantre, dels canonges don Juan Baptista Pedrals, don Joseph Sayol y don Tomàs del Cueto, com a canonge obrer. Aquesta comisió en compliment del càrrech que se li habia confiat empleà per a la execució de son objecte bax la direcció del arquitecto diocesà don Ramon Salas a vàrios oficials y artistas, segons lo exigia la distinta qualitat del treball en la obra, por cuyo motiu intervingueren los fustés y serrallés de la catedral, lo reputad tallista don Joseph Miró y al no menos acreditad pintor senyor Folch, vehins de Tarragona. Desmuntada la piràmide central aquella indicada se anyadiren cerca la sa basa per a restituir-li la primitiva longitud o altura proporcionada que en altre temps se li habia quitat. A fi de [foli 237v] conservar més la solidés de la obra en la part material, no menos en las reparacions de aquesta agulla central que en las de las laterals y de las menors que coronan lo pinàculo del retaule, se empleà fusta de melis o de cor de pi per ser poch menos que incorruptible.

Los treballs referents a la ornamentació de talla de estil gòtich, que és el que presideix en la restaració y tot lo conjunt del retaule foren hàbilment executats per lo intel·ligent artista senyor Miró que se distingex en aquest gènere. Restauradas ya las agullas en la part

122. Text anotat al marge.

de fusteria y de escultura, el pintor senyor Folch lo efectuà també en ellas donan-los lo color daurat o millor dir de purpurina que anteriorment tenian. Después de haber-se limpiat enterament aprofitant aquesta ocasió de las obras tota la estensió del altar o retaule se tornarent a muntar y col·locar no menos la agulla major y central que las menors en lo seu degut y respectiu siti assentant particularment la major y aislada sobre una robusta y firme basa o apoyo, y aquellas sobre lo pinàculo del altar que li servexen de coronament y sobre lo cual descollan sobremanera las tres agullas o piràmides, particularment la central que arrancan de un modo equidistant del centro del retaule. Al efecte de donar firmesa y estabilitat a ditas agullas los indicats sarrallés manyosos las aseguraren mútuament o unas ab altrás clavant en lo cim de la sòlida pared que sosté lo retaule contrafors y lliga-[foli 238r]-das de ferro en líneas verticals, horisontals y diagonals.

Axís terminà la restauració de la mencionada obra del altar major de la catedral en lo mes de abril del any 1879, un any después de haber-se comensat, la cual meresqué la aprobació del excel·lentíssim capítul.

Segons consta en los comptes de fàbrica costaren los gastos de la referida restauració cerca 29.000 reals de velló, 27 mil dels quals llegà lo difunt senyor deán don Martí Figuerol.

Construcció del mencionat altar major en lo any 1429.

En atenció de estar desmillorat l'altar major anterior y sens tenir proporció a la dignitat y grandesa que correspon al retaule magistral de una santa yglésia metropolitana y primada, el yl·lustríssim senyor arquebisbe y el molt yl·lustre capítul de comú acord resolgueren construir un altre de nou y a cual fàbrica aquesta yl·lustre corporació capitular destinà las rendas de la obra y l'yl·lustríssim senyor arquebisbe indicat don Dalmau de Mur contribuí ab un donatiu de 500 florins d'or.¹²³ Ab aquest motiu en lo dia 9 de abril de 1429 después de la missa conventual el mencionat prelad vestid de pontifical segons las cerimònias acostumadas col·locà la primera pedra ab las armas de Santa Tecla en dit altar major ab molta assistència de poble, repichs de campanas y altres regositjs públichs. Lo cronista Blanch indicat bax en la nota 1, diu que dit altar és un dels millors de la corona, particularment lo peu del altar en què se veu historiat lo martiri de Santa Tecla.

123. Nota al marge inferior: "(1) Era aquest prelat català, de la noble família dels senyors de la vila de Albi antes parroco de la vila de Valls y de aquí bisbe de Girona. Vide lo cronista Blanch, canonge de esta en son archiepiescopologi capítul 37".

[foli 238v]

Posteriorment en lo sigle xvi lo molt yl·lustre capítul anyadí y costejà la construcció dels dos cosos laterals de màrmol de bonas formas de arquitectura ogival que cenyexen lo indicat retaule del altar major.

Ab aquesta ocasió bé merex que se consigna aquí un testimoni de apreci y gratitut a la manicència del yl·lustríssim senyor arquebisbe don Dalmau de Mur per haber cooperat tan eficazment ab lo molt yl·lustre capítul a la erecció del magnífic altar major de aquesta santa yglésia metropolitana y primada, en cual monument de fe y pietat l'art gòtich ostentà tota la elegància y bellesa de sas formas. Sensible és que ni la història ni la tradició hàgian conservat lo nom tan digne de memòria del modest y hàbil artista actor de aquesta obra mestre de creueria.

A no referir-se sols als accesoris laterals de indica[da] obra que posteriorment se constru[i]ren a pesar de sa gran il·lustració parexeria un anacronisme la opinió de un distingit arqueòlec espanyol de que lo mencionat altar major que se erigí en la indicada fexa de 1429 o un sigle antes fou degut al cèlebre Damià Forment que florí en lo segle xvi y estava ya en son apogeo en 1533 cual artista imprimí los prodigis de son geni en algunas catedrals de Espanya.

Se alsà dit altar en lo fondo del presbiteri y debax l'hemicicle que separa l'abside de la nau. Com és de estil bizantí luego se veu la major antiguitat de la mesa del altar de marbre blanc composta de una taula molt larga y ampla, de algunas columnas romànicas que las sostenen, de un frontal ab vârios relleus respectivament referens al antic y nou testament. [foli 239r] Ocupant lo centro un medalló en què figura lo Salvador y la cananea en actitud suplicant.

Cinc compartiments horisontals componen lo retaule, lo primer dels quals forma lo basament que és de alabastrino sens estil determinat en el que campejan figuras alegòricas de alt relleu y àngels tenants que ostentan los escuds de armas dels piadosos fundadors. Los quatre restans compartiments u ordes són de un gòtich pur en los quals estan historiats de mitx relleu en puríssim alabastro oriental vârios pasatges ab tanta perfecció y mestria de buril com una preciosa joya de argenteria, donan-li la transparència de una cristallissació sent de admirable execució los calads fullatges y arabescos. Y encara que la imageria o las figuras a part de sas testas no estan ben acabadas per la poca correcció de dibuix que en aquesta part afectaba a aquella època no obstant la sua actitud se veu animada de un gran sentiment cristià y de mistisisme que lo distingeix de un modo molt marcat del fret naturalisme de la escola pagana que sols respira sensualisme y voluptuositat.

Divideix los recuadros de relleus que ocupan los dits compartiments columnitas paranímficas que forman també las afligranadas marquesinas de las suas efígies apoyadas en bellas repisas. Sobre cada un dels recuadros se agroman lindísimos docelets ab ogivos en capitells de tan hermosos calads y primorosas grecas com los preciosos labors de finísimas puntas.

És notable particularment lo segon dels indicats compartiments que conté set recuadros en sis dels quals està exercida ab molta veritat y exactitut de expressió la història de la [foli 239v] co[n]versió de los quatre màrtirs y del tiempo de Santa Tegla ocupant la del centro la efígie del Salvador acompanyada de la de la Santíssima Virgen y de la de algun apòstol.

Los tres restants ordres o compartiments que ocupan los entrepnyos de las tres grans estàtuas y piràmides contenen dotse recuadros sobre la vida, passió y mort y triumfo de nostre divino redentor y de sa santíssima mare en el orde següent: en lo primer Encarnació o Anunciata, naxement y adoració dels pastors, adoració dels magos, la presentació al temple. Segon orde: la flagel·lació, la via dolorosa, la crucifixió. Tercer ordre: la resurrecció, la Ascensió, Pentecostés y la coronació de la Santíssima Verge. Coronan últimament lo retaule cresterias de primorosas arestas.

Ab tota la gràcia de la copa dels còncics xiprers se elevan molt altament magestuosos en especial lo central sobre lo cornisament del retaule arriuan-se en cada un de ells mil primors tres gallardos y daurats pinàculs piramidals com un sospir de una súplica y una expressió de amor al Déu de las misericòrdias y virtuts aspirats per los tutelars de Tarragona Maria Santíssima, Sant Pau y Santa Tegla, quals colosals estàtuas cubrexen en los seus aèreos ninxos. És digne de especial atenció la imatge de la Santíssima Verge ab son divino fill en sos braços de una sola pesa de marbre no menos per las suas acabadas formas que per los naturals plechs de son manto com també per sa corona gòtica composta de guirnaldas hàbil y primorosament buriladas.

Cual preciós cuadro en daurat y esculpit marc brilla la hermosa perla del retule dintre las pulseras de màrmol de anàlogo estil formadas per los accesoris laterals que construí y costejà lo molt yl·lustre [foli 240r] capítul en el sigle XVI y que apesar de ser de època posterior a la del indicat retaule en la que ya estava en auge la escola itàlica o del renaxement, axís com en decadència la germànica u ogival, no obstant ni la ornamentació dels fullatges, ni la de la ogivalalta dels referits adherents desmerexen en delicadesa y elegància com també poch las dos portas laterals que són de bona arquitectura ogival (segons lo indicador arqueològic de Tarragona, pàgina 49).

Sobre cuals pinàculs que serveixen també de repisa destacan las estàtuas dels Sans Fructuós y Olaguer patrons de la ciutat. Forman la cornisa y un bell festó de calads y de fullatges que són també lo pedestal de dos àngels que figuran en los remates dels dos costats com velant lo altar per a oferir al Altíssim lo inefable sacrifici y lo perfum de las oracions dels fiels de qui són celosos protectors.

Casi al matex temps que se construïan los mencionats accesoris del altar major de nostre temple metropolità se verificaba també la construcció ab semblants adherens del de la catedral de Huesca considerat per los intel·ligens com un dels monuments més notables del art gòtic degut al gran artista indicat Damià Forment, autor també del altar major de la metropolitana yglésia de Zaragoza.

Lluny pues de ser una anomalia com ha dit alguns los referits adherens cosos de arquitectura que cenyexen lo retaule major de nostre catedral són més bé, segons opinió de intel·ligens vindicant casual y justament la referida obra del molt yl·lustre capítul com una doble y preciosa cadena argentina sostenint una rica y lindísima joya al mateix temps també perquè servexen dits accesoris arquitectònics per a ocultar la vista poch plausible de la pesa immediata de moderna construcció situada tras del matex altar major.¹²⁴

[foli 240v]

Mort del yl·lustríssim senyor deán don Martí Figuerol en 1877.

En lo rollo celebrat en la sacristia de la Purísima a 11 de decembre de 1877 per la tarde después de matines y laudes, en el qual reunit lo excel·lentíssim e yl·lustríssim capítul se donà lectura de una comunicació dels seus senyors albaceas de que habia pasat a major vida en la matexa tarde lo yl·lustríssim senyor doctor don Martí Figuerol, deán de esta santa metropolitana y primada yglésia, y lo excel·lentíssim e yl·lustríssim capítul resolgué que se celebrasan los funerales acostumats per al eterno descanso del alma del yl·lustre finat capitular y al efecto se acordó que actu contínuo el excel·lentíssim capítul de no benecial y dependent de la yglésia ab la capella de música pasara procionalment segons costum a la casa mortuòria a cantar los corresponens responsos o absoltas. En lo dia següent se li celebrà la misa y ofici de sepultura y luego después tingué lloch la misa de novena (Requiem in pace).

124. Nota al marge inferior: "(1) la referida descripció i història del altar o retaule major de aquesta catedral està estampada en la adjunta yl·lustració catalana en la pàgina 189, periòdich desenal, artístich, literari y científich que se publicà en Barcelona, carrer de la Unió, número 28".

Ha mort lo yl-lustríssim senyor doctor don Martí Figuerol a la edad de 77 anys habent obtingut la indicada dignitat de degà 26 anys, sent nombrat en lo any 1851 en què se celebrà lo concordat eclesiàstic. Era lo yl-lustre difunt natural de Àger, diòcesis nullius, jurisdicció eclesiàstica del arcipreste y la civil antigament era de la mitra de Tarragona de la que féu donació al arquebisbe Zagarriga lo rey don Alfonso de Aragó, fill de don Fernando de Antequera. Habia cursat lo senyor Figuerol jurisprudència civil y canònica en la universitat de Cervera y continuà y concluí en la de Huesca agon obtingué per sobresallent lo grau de doctor y fou sempre reputat com a gran juriconsultor y em consultat per moltes personas il·lustradas. Después de ha-[foli 241r]-ber sigut beneficiat de santa yglésia catedral de Lleida desempenyà mols anys succesivament de fiscal y provisor de la arquidiòcesis de Tarragona lo llarch pontificat del senyor arquebisbe Echenove. Duran son deganat de esta santa yglésia metropolitana fou presentat ab molta insistència per a la mitra de la diòcesis de Segovia per sa majestat cual bisbat renuncià el senyor Figuerol ab no menos insistència y eficàcia.

La santa yglésia metropolitana y primada de Tarragona conservarà sempre inolvidable memòria de gratitut y apreci de son antic degà Figuerol per los rics donatius y llegats que poseex deguts a la sua piadosa generositat a favor de la matexa pugén-se contar entre ells los regalos de un preciós calis de plata bizantí sobredorada, la de una casulla blanca bordada de or ab molta riquesa de realces sobre fondo de tisu, lo de un hermós tern vert ab grans flors d'ors y últimament un llegat de mil duros per a cooperar a los gastos de la mencionada restauració de las agullas del altar major (Yn pace Requiem).

Barana de ferro del terrat sobre lo claustro feta en 1881.

En lo mes de abril del any 1881 se col·locà lo balcó o barana de ferro alrededor del terrat sobre la bòveda y achs del claustro de la catedral, qual barana fou costejada después de haber-lo acceptat ab gratitut lo excel·lentíssim capítol per un llegat de un benefactor.¹²⁵ La mà d'obra y dels mestres de casas se sufragà del fondo de fàbrica de la matexa santa yglésia.

125. Nota al marge inferior: "(1) Segons se sab extraoficialment lo indicat benefactor fou lo sobre dit il·lustre defunt de bona memòria degà de la matexa catedral, doctor don Martí Figuerol (Requiem in pace). Dit senyor habia habitat la casa del capítol del carrer de Sant Pau, número 5. Se ha dit después que se deu atribuir la dita obra a un atre capítol".

Estrena de la guarnició de vellut carmesí que adorna los bancs laterals de la rexa del cor en los dias de sermó en los quals per a oir-lo se assenta los senyors capitulars. Any 1880.

En una de las funciones del mes de diciembre de any 1880 que annualment se celebran en esta santa yglesia metropolitana se estrenaren los coxins y espatllers de vellut carmesí galonejats de seda groga ab què se adornan los dos banchs laterals de la rexa del cor en los dias de sermó agon se assenta per a oir-lo lo capítol. També se estrenaren altres dos bancs ab igual guarnició per a assentar-se los senyors capitulars que acompanyan (y los demás que no caben en los de la rexa) al excel·lentíssim e yl·lustríssim senyor arquebisbe en dit acte.

Regalo de un tabernacle a la catedral per a la esposició de sa Divina Magestat estrenat a 16 juny de 1881 o sacrari.

Ab lo plausible motiu de celebrar-se la anual y solemne festivat del Santíssim Corpus Dominus Nostri Jesu después de haber estat acceptat ab agraïment en sessió capitular, a 16 de juny de 1881, se estrenà en lo retaule major de la catedral de Tarragona un sacrari o tabernacle per la exposició del Santíssim Sagrament regalat per un individu del mateix yl·lustríssim capítol.

Dit tabernacle és de *de color bronsejat*,¹²⁶ estil gòtic anàlech al del indicat retaule el qual fou construït en lo referent a la part de fusteria per los fusters de la catedral senyor Bonaventura [...] y senyor Francisco Buxó, y a la de talla por lo artista senyor García, vehins de Tarragona. Los dibuxos y daurats d'or fi en lo interior del tabernacle forent executats per lo dit senyor Buxó de que també és professor.

[foli 242r]

Regalo a la catedral de dos diferents atrils, una plàtara y quatre cirials tot de plata meneses estrenats en 1879 o faristol.

En lo dia 2 de febrer de 1879 festivat de la purificació Beata Maria Verge se estrenaren en la catedral de Tarragona dos diferents atrils, un per a cantar la epístola lo subdiaca y altre per a lo presbítero o preste celebrant en lo altar, axís com també una plàtara per a rèbrer los bonetes dels celebrans del altar y quatre candeleros o cirials per portar los acòlits. Tots dits objectes de culte forent fabricats de plata Meneses y encara que foren construïts en lo establiment de la companyia de dit nom Meneses que funciona en Madrit se contrac-

126. Text anotat al marge.

taient y adquirirent en sa casa tenda que té en Barcelona carrer de Fernando séptimo, número 19. Forent regalats los referits piadosos objectes per a las solemnitats del culto diví en la catedral per lo matex anteriorment indicat benefactor capitular.

Certamen científic, literari y artístich nacional celebrat a Tarragona a 16 juny de 1881.

Un gran y extraordinari esdeveniment tingué lloch en aquesta capital de Tarragona y en lo diumenge dia 26 del mes de juny de 1881 ab ocasió de celebrar-se l'acte solemne de distribució de premis als respectius concurrents al certamen nacional científic, literari y artístich en son degut temps anunciat en just homenatge al Santíssim Cor de Jesús. Se verificà dit acte en lo grandios pati interior del antich edifici del seminari consiliar situat en la rambla de San Carlos el cual oferia per vârios conceptes un espectagle digne de agradable admiració, no sols per la novetat inusitada de la ornamentació del local cubert de un extensiu toldo y amenisat en seccions de jardins y surtidors descollant-lo el [foli 242v] siti de preferència per la magnificència y riquesa de sos draps *distinguin-se entre ells vârios pendons y banderas pertenexens a diferentas asociaciones religiosas y de romeria*,¹²⁷ sinó també era notable per la extraordinària concurrència de totas las clases, particularment de la més distinguida e il·lustrada de la societat no menos de Tarragona y de la demés de la sua província que de vârias altres de Espanya, y hasta de extranger contan-se entre los il·lustrats individuos algunos representants y corresponsals de periòdichs. Però lo que daba més preferent instància y solemnitat al acte era la important y magestuosa presència de totas las autoritats principals eclesiàstiques, civils y militars de la ciudat y de la província figurant en primer terme sa excel·lència yl·lustríssim senyor arquebispe acompanyat de sos dignísimos sufragàneos los yl·lustríssims senyors bisbes de Barcelona, Orquinaona, y del de Tortosa, Aznar, de los excelentíssimos governador civil, Vinada, militar, Picazo, comandant de marina, senyor Domínguez y vicepresident de la diputació provincial, senyor Cañellas. Seguien al respectable e il·lustrat director del certamen lo molt yl·lustre senyor vicari general doctor don Johan Baptista Grau, los dignes membres del jurat, distinguin-se entre ells los reputats literats publicistas y catedràtichs de la universitat de Barcelona don Manuel Milà y Fontanals y don Joaquin Rubió y Ors, los poetas catalans don Jacinto Verdaguer y don Joseph Colell, canonge de Vich.

127. Text anotat al marge.

Después de haber-se preluat l'acte ab un discurs del indicat senyor director Grau, seguit de altre del secretari senyor Morera se llegirent vàrias poesias dels premiats en castellana llengua unas y en catalana altres. Entre ellas algunas foren ditas ab molt aplaudiment no menos per son mèrits que per la gràcia y entusiasme dels lectors. A la vesprada del matex dia se celebrà en la catedral en acció de gràcias una funció religiosa en què después de haber-se repetit a tota orquesta una composició premiada ya antes executada ab armonium en el certamen predicà en català lo yl-lustre canonge de Vich indicat Josep Colell. En lo dia següent 27 dilluns lo círcul catòlich donà en lo matex local del seminari una vetllada liter[àr]ia y musical.

[foli 243v]

Terminà lo acte solemne del indicat certamen lo il·lustrat senyor Sánchez de Castro, catedràtic de Salamanca, ab un brillant discurs en què ab enèrgica, correcta y elegant frase elogia la admirable obra de la creació y la del catolicisme, axís com també lo religiós entusiasme y actividad de Catalunya per a propagar-la. Qual arrencaren una nutrida y entusiasta salve de plausos de la gran multitud de expectadors.

[foli 243r]

Nota del que succeí entre un regidor de la ciutat i l'arrendatari del forn del capítol a la ciutat de Tarragona.¹²⁸

Lo dia 31 de mars 1789 serca las tres de la tarde lo doctor Pau Font, regidor perpètuu de la ciutat de Tarragona, passà a la casa y forn que té lo capítol al costat del refetor acompanyat dit regidor de dos porters nuncis de dita ciutat y dirigí un manament de paraula al arrendatari de dit forn que és Vicens Espinach, forner, ab lo qual mandato li manà que ab pena de 50 lliures y dos mesos de presó apartàs luego y separàs del lloch ahont los tenia uns garbons y feixinas. Dit forner se informà si això seria una dilligència general dirigida a tots los forners de la ciutat y trobà que solament a ell se havia dirigit aquell mandato y havent consultat lo fet y vehent los grans perjudicis se li seguian si no podia tenir la lleña en lo lloch ahont la han acostumada tenir tots los arrendataris del forn, li féu un requeriment lo dia 2 de abril del mateix any 1789, en lo qual li exposà, que dit regidor encara que se armàs ab lo títol de obrer no tenia facultats per a fer-li un mandato penal com dalt se ha dit, y molt menos per a fer-se jutge en causa propia per confinar dit forn ab la casa de dit regidor ab lo demés que exposa en dit requeriment, que original queda en actes de Joseph Busquets, notari reial col-

128. Títol atribuït.

legiat del número de Tarragona, y còpia autèntica se posà y és en lo calaix del forn de refetor dalt en lo [foli 243v] arxiu de dit molt yl-lustre capítol.

[foli 244v]

Venida a Tarragona de su magestad el rey don Alfonso XIII y visita a la catedral.

El rey don Alfonso XIII llegó a esta capital procedente de Barcelona el día 13 de abril de 1904 haciendo el viaje por mar en el yate "Giralda" a quien acompañaban el crucero "Río de la Plata", el cañonero "Temerario" y el vapor "Juan Piélagos" de la compañía trasatlántica. La escuadrilla real entró en puerto a las doce. Pasaron a recibir a su majestad en el desembarcadero del muelle de cuesta con las demás autoridades y corporaciones el excelentísimo señor arzobispo, el señor vicario general del arzobispado y los señores deán y magistral en representación del excelentísimo cabildo. Las tropas de la guarnición cubrían las calles por donde pasó la real comitiva y fueron plaza de Olozaga, Apodaca, Unión, rambla de San Juan y San Agustín, Portalet, Cos del Bou, Pescadería, Nao, Mayor y escaleras de la catedral. Su majestad subió en coche acompañado del señor ministro de la guerra y señor alcalde de esta ciudad, seguían al coche real otros muchos en que iban las autoridades y corporaciones. Llegado el coche real a la plaza de las Coles se apeó el rey y subió las escaleras de la catedral seguido de los acompañantes, atravesó el llano de la misma y llegado al frente del altar que se había levantado debajo del pórtico de la puerta mayor se arrodilló en la almohada preparada al efecto y el señor obispo [foli 245r] de Tortosa le dio a besar la vera cruz. Estaba allí presente el cabildo y demás clero catedral, y algunos caballeros seglares que por comisión del excelentísimo ayuntamiento, juntamente con algún individuo de este llevaron bajo palio al rey en la iglesia dirigiéndose procesionalmente al presbiterio por la nave de la izquierda. Luego que su majestad hubo besado la vera cruz los sochantres cantaron el responsorio *Elegit cum Dominus* terminado el cual tocó el órgano hasta tanto que la procesión hubo llegado al presbiterio. En este punto el rey se colocó en el solio dispuesto al lado del evangelio y a uno y otro lado del rey se fueron colocando los altos dignatarios que le acompañaban y el gobernador civil de la provincia. Los canónigos y beneficiados se colocaron en filas al lado de la epístola y frente al rey. Debajo de las escaleras del presbiterio se quedaron los demás acompañantes. El señor obispo de Tortosa entonó el *Te Deum* que cantó la capilla con acompañamiento de orquesta. El señor obispo que llegó a la catedral con la comitiva que acompañaba al rey subió también al presbiterio presidiendo al cabildo.

Terminado el Te Deum el rey llevando a su lado al señor arzobispo visitó el sepulcro del infante don Juan de Aragón, administrador apostólico de esta santa iglesia, que se halla en el mismo presbiterio al lado de la epístola, luego bajó las escaleras del presbiterio y procesionalmente bajo palio precedido del cabildo y clero se dirigió a la capilla de Santa Tecla donde los señores síndicos custodiaban la reliquia del [foli 245v] Santo Brazo que el señor obispo de Tortosa le dio a besar. Durante este acto la capilla de música cantó un responso del rezo de la santa. Al salir de la expresada capilla de Santa Tecla visitó el rey el sepulcro de don Jaime 1º de Aragón llamado el Conquistador, subiendo a la parte superior de dicho sepulcro por una ancha escalera de madera cubierta con alfombra que se había preparado al efecto. Llegado arriba contempló por algunos instantes los restos de tan insigne rey para lo cual se había levantado la losa de mármol que cubre dicho sepulcro así como la primera cubierta interior de madera que cierra el ataúd. De este acto se levantó la oportuna acta que se puso dentro de una botella de cristal que ya había en dicho sepulcro, y que contenía el acta del traslado de los restos de dicho rey en 1855. Luego se dirigió a la puerta principal donde fue despedido por el prelado de esta archidiócesis y por el señor obispo de Tortosa y cabildo y clero catedral.

Nota de los preparativos que se hicieron en la catedral con motivo de la visita anteriormente reseñada.

Se colocaron los tapices en el interior del templo.

El altar mayor se adornó como en las grandes festividades.

Se cerraron las puertas laterales que dan acceso al presbiterio, cubriéndose las del lado izquierdo con una cortina de damasco carmesí.

Se abrió la comunicación antigua del tras altar mayor a la ante sacristía mayor.

[foli 246r]

Se levantó el estrado y dosel pontifical para el rey en el lugar de costumbre o sea al lado del evangelio.

Se prepararon las correspondientes almohadas para el rey y altos dignatarios.

En el presbiterio de la capilla de Santa Tecla se colocó el reclinatorio debidamente dispuesto.

En frente y adosado al sepulcro del rey don Jaime 1º se colocó una ancha escalera de madera cubierta de alfombra para poder visitar su magestad dicho sepulcro.

En el pórtico de la puerta principal se levantó un altar sobre el que se colocó el templete para la vera cruz y seis ciriales, frente al mismo y sobre el pavimento alfombrado se puso un almohadón.

Se iluminaron los salomones del crucero y rejas del altar mayor y coro. La capilla de Santa Tecla se iluminó con el día de su fiesta y en todas las demás se pusieron cuatro velas en sus respectivos altares.

La entrada a la catedral para la visita regia se hizo mediante papeleta, exceptuando las personas oficiales, hallándose tan solo abiertas para dicho objeto las dos puertas románicas de la fachada principal.

Se hizo limpieza general de toda la catedral y claustros.

Se iluminó la fachada de la catedral por las noches durante la estancia del rey en Tarragona.

[foli 256r]

Translació del cadàver del il·lustríssim señor arquebisbe doctor don Joaquim de Santiyán y Valdivielso feta la tarde del dia 5 de setembre 1787 y aniversari solemne que se cantà lo dia següent.

Lo il·lustríssim señor arquebisbe Santiyán morí lo dia 5 de juliol 1787, y se li feren las exèquias acostumadas per los señors arquebisbes, y per no tenir sepultura feta y ja també perquè correu alguna veu si los seus parents voldrian portar-lo a sas terras que era de Santander se deposità en la capella de Santa Magdalena, que esta en lo claustro de la cathedral. Als principis de agost de 1787 veient que ningú parlava de portar-lo a la sua pàtria com se habia fet córrer quant morí, se acordà de fer-li sepultura dintre de la yglésia asseñalant lo capítol lo lloch. En efecte los síndichs miraren ab tota reflexió ahont se podria fer y resolgueren que fos en lo chor al entrat per la reixa a la esquerra. Se treballà la làpida que és de llisos y se posà un epitaphi corresponent. Quant tot estigué compost la tarde del dia 5 ab assistència dels síndichs y los [foli 256v] monjos que portavan dos atxas encesas se tragué lo cadàver de la capella de Santa Magdalena, se portà a dita sepultura per los mestres de casas que la fabricaren.

Lo dia 6 se li celebrà un aniversari molt solemne després de nona ab música de violins, trompas y obués, se féu un túmol en mitg de la yglésia bastant alt ab las insígnias pontificals, cremaren alrededor 24 atxas blanques y 12 ciris blanchs. Se donà de distribució 6 sous a cada comensal y sinch sous a cada beneficiat, 3 lliures als campaners que tocaren las grosas. A la música 8 lliures, als monjos junts 1 lliura, col·legials 4 sous, escolans 4 sous, maser 2 sous, al viader 2 sous, missa 15 sous celebrant, y diacas per lo vestuari 4 sous a cada un. Al mestre de cerimònias 4 sous, al boser 6 sous, al fuster per a parar lo túmol 7 sous, 6 diners, per cera 12 lliures, 2 sous. Tot ho pagaren los subcol·lectors de espolis y vacants, no solament la distribució sinó també tot lo demás gasto de cera, campaners, sacristia, monjos, sepultura. En fin tot ho pagaren sens que lo capítol ni altre pagàs cosa alguna. Asistí lo senyor arquebisbe doctor don fra Francisco Armañà, religiós agustino. En esta [foli 257r] funció se observà puntualment la rúbrica. No hi hagué círculos. Se incensà

solament lo señor arquebisbe en lo chor baixant del altar lo diaca després de haver incensat al preste, y lo incensà quedant-se dit diaca in plano. Després se isqué fora del chor per los responsos o absoltas. Lo señor arquebisbe en las absoltas no deu posar-se a la dreta del celebrant o en mitg de aquest y del diaca, sinó que deu estar a la línea de son chor. Asistí la ciutat en forma (no obstant que no se convidà per part del capítol per no ser costum) manifestant la gratitud a tants beneficis que féu dit senyor arquebisbe a la ciutat pues a més de haver fet a sas expensas la plaça de la Mercè, lo passeig que roda la ciutat y la casa de la hermita de Nosta Señora del Lorito ab sa plaça, jardí, colomer y altras particularitats, comensà la restauració del antich aqüeducto romà que tenia molt avansat quant morí. Li encontraren 45.000 lliures ab diner quant morí ab un paper que deya que lo tenia destinat per la restauració del dit aqüeducto romà com en efecte se aplicà per la continuació de dita obra. Lo epitafi és com se segueix:

[foli 257v]

Joachimus Santiyán et Valdivielso
 genere clarus olim Asturicen ecclesiae
 canonicus lectoralis Tuden, scholasticus
 Lucem, decanus Urgellen, episcopus tarraconen
 demum archiepiscopus factis an MDCCLXXIX
 ornandea mox et amplificandea urbi civiumque
 commodis intentus suburbanam viam et am-
 bulacrum rupibus et aggeribus complanatis ex-
 truxit. Aquae copiam ut suo subveniret populo iam-
 diu illius penuria laboranti antiquo romanorum
 partim instaurato aquaeductu partim novo cons-
 tructo, longe hui adducere molitus est. Quibus aliis-
 que utilissimis operibus dum strenue nullis laboribus
 vigiliis sumptibus parcens incumbit ulteriora parans
 maiora pro animi celsitudine mente volvens vivis ab-
 ripitur III nona julii anno Christi MDCCLXXXIII AET XLIX.
 In pace requiescat.

Se digué que lo actual señor arquebisbe doctor don fra Francisco Armañà compongué lo precedent epitafi.

[foli 258r]

Dia 27 setembre de 1801. Función de gràcias per la salud del rey don Carlos IV.

Després de haver tingut rollo lo molt il·lustre capítol pasà offici a la ciutat la que cuydà de fer un pregó avisant al poble. Lo disapte a tres quarts per las dotse se alsà la campana dita Miserere y a las 12 se repicà un quart com los dias de Minerva. Lo diumenge se

entrà a prima a dos quarts de nou se cantà prima, tèrcia, esperges, la conventual, sexta y nona. Después de la conventual se alsà la campana paborda grossa per fer señal al poble. Después de nona se exposà patent lo Santíssim ínterim tocava lo orgue. Immediatament se tocaren las teclas y se comensà la missa que celebrà lo señor ardiaca major ab los señors pabordes ab bordons, la missa fou del Santíssim Sagrament ab glòria y credo, paraments blanchs ab tota la música de violins y trompas, tota la plata al altar, los dos salomons y retxa del chor. Después de la missa pujaren los sustentors ab capa y bordons al altar y lo señor arquebisbe entonà lo Te Deum que proseguí tota la música estant tot lo chor ab ciris encesos ínterim se tocà la campana grossa y se repicaren totas las campanas. Acabat lo Te Deum y col·lectas que cantà lo señor arquebisbe pujà tot lo clero al altar major ínterim tocava lo orgue. Arribant lo clero al altar cantà lo Pange lingua y después de aver cantat lo señor arquebisbe la col·lecta donà la benedicció ab la custòdia ínterim tocava lo orgue y después lo señor ardiaca major portà la custòdia tras lo altar major.

[foli 259r]

Acción de gracias por haber conseguido de su majestad el ayuntamiento para esta ciudad y vecinos la de exempción de contribuciones reales por diez años.

Habiendo hecho presente en un rotllo el señor síndico que se le habían presentado dos regidores comisionados del ayuntamiento y le habían significado que deseaban se celebrase en la cathedral un oficio solemne con manifiesto y un Te Deum quedando a su cargo la música en acción de gracias de haber hecho su majestad a esta ciudad y vecinos la de exempción de contribuciones reales ordinarias por diez años, y que así esperaban que el cabildo haría el favor de tomar a su cargo la función. El cabildo accedió a esta solicitud y acordó que la función fuese el día 10 de marzo de 1816 que era domingo. En su consecüencia se repicaron las campanas al mediodía de la vigilia en señal de fiesta y al día siguiente al empezar tercia se expuso el Santísimo Sacramento y concluida tercia después de los esperges se celebró la conventual [foli 259v] con la solemnidad posible con toda la música no obstante de ser dominica de Quaresma en el coro al empezar el oficio se tomaron los cetros como en los días de pabordes para solemnizar más la función. Se encendieron los ciriales de la rexa del coro y el salamón de delante el púlpito ordinario de predicar y este extraordinario gasto de cera fue a cuenta del cabildo por estar tan interesado en la referida gracia. Concluida la nona se formó en procesión todo el clero iendo delante los dignidades y canónigos sin velas y luego que el clero estuvo en el presbiterio dos chantres con capas y cetros entonaron el Te Deum con el preste y

después siguieron los solfistas y músicos hasta haberlo concluido repicando hasta al último las campanas.

[foli 260r]

Restos mortales de varios personajes de la real casa de Aragón trasladados a la capilla del Santíssimum Corpus Christi en 1883.

El día veinte y dos de octubre del año 1843 el ilustrísimo cabildo de esta santa metropolitana primada iglesia recibió en depósito interino de manos del muy ilustre señor jefe político y junta militar de gobierno de la provincia el esqueleto completo del señor rey don Jaime 1º de Aragón, y además siete cajones de pino sin acepillar conteniendo huesos de muchos otros personajes de la misma real familia todos procedentes de Poblet en donde fueran suntuosamente inhumados y que después de la impía devastación e incendio de aquel monasterio e iglesia y violación de sus panteones en 1835 se recogieron de entre las ruinas.

El celo y autoridad del excelentísimo señor arzobispo doctor don Fernando de Echanove y Zaldívar¹²⁹ eficazmente secundado por entre ambos cabildos metropolitano y municipal, se debió una real orden de fecha 14 mayo de 1853 declarando a favor de Tarragona y contra la pretensión de la ciudad de Valencia el derecho de poseer y conservar definitivamente los espresados restos.

En vista de ella por suscripción nacional se levantó un mausoleo en la parte izquierda del trascoro [foli 260v] de esta santa iglesia al que fue solemnemente trasladado en 7 octubre de 1856 el esqueleto de don Jaime el Conquistador, aplazándose para más adelante la erección de otro monumento semejante en la otra parte del mismo trascoro para digna sepultura de los restantes.

Más de ellos se apoderó en 25 enero de 1869 el muy ilustre señor gobernador civil de la provincia en virtud del decreto general llamado de incautación, haciendo trasladar los cajones que los encerraban al archivo de esta santa iglesia, cuya dependencia quedó en su poder llevándose las llaves y poniendo su sello en las cerraduras.

Por orden del propio gobierno en 19 julio del citado año se hizo cargo de aquellos cajones el señor don Buenaventura Hernández Sanahuja como director del museo arqueológico provincial quien los dejó en el mismo local del archivo.

129. Text anotada al marge: “Con estas mismas palabras lo reconoce la junta de obsequios al rey don Jaime en comunicación al excelentísimo señor arzobispo con fecha 15 febrero de 1854 la que original obra en las exhibitas capitulares correspondientes a dicho año”.

En 1883 los comisionados por el excelentísimo cabildo para el arreglo de dicho archivo deplorando que permaneciesen en él insepultados, fuera de lugar sagrado e indecorosamente hacinados en toscos cajones los despojos mortales de personas ilustres por su sangre, por su probada fe cristiana y por los servicios prestados a la patria llamaron sobre ello la atención del muy ilustre señor deán licenciado don Sebastián Rodríguez Asensio, el cual abundando en los mismos sentimientos y teniendo en cuenta:

1º.- Que el decreto de incautación había quedado sin efecto.

2º.- Que el director del museo después de tantos años ninguna disposición había tomado sobre [foli 261r] el ulterior destino de aquellos restos.

3º.- Que la junta encargada de erigirles un mausoleo no daba indicio de realizar en mucho tiempo su cometido y [...].

4º.- Finalmente que no estaban identificados los huesos de ningún personaje determinado, sino que sin orden alguno habían sido colocados en los cajones a medida que fueron hallándose esparcidos por la iglesia de Poblet después de la devastación de los panteones reales.

Creyó del caso pasar a exponer todo lo que antecede al excelentísimo e ylustrísimo señor arzobispo doctor don Benito Vilamitjana y Vila y con su beneplácito dispuso:

Que la caja de nogal escultrada que había servido para la traslación del esqueleto de don Jaime fuese ensanchada suficientemente y en ella se reuniesen todos los huesos distribuidos en los siete cajones de pino, poniéndose encima una inscripción que manifestase su contenido.

Que dicha caja fuese colocada en la capilla del Santíssimum Corpus Christi en el sitio destinado según costumbre a guardar interinamente los cadáveres de los excelentísimos señores arzobispos de la archidiócesis mientras se les construyen sus sepulcros definitivos.

Y que lo sobredicho se llevase a cabo sigilosamente a fin de que no quedase en descubierto la irregularidad y lamentable descuido con que se había procedido en este asunto por parte de la autoridad civil, continuándose empero una relación de todo en el libro De Rebus Gestis del archivo de la cual además deberá encerrarse un duplicado en la misma caja que guarde los restos.

[foli 261v]

Las anteriores disposiciones fueron puntualmente cumplimentadas por los infrascritos en testimonio de lo cual estendemos la presente en el archivo de esta santa metropolitana primada yglesia de Tarragona a 16 de octubre de 1883.

La comisión. Nicolás de Zubalgoitia.

Celestino Ribera y Aguilar, canónigo.

El deán, Sebastián Rodríguez Asensio.

Nombres de los personajes sepultados en los panteones reales de Poblet cuyos, según toda probabilidad, son los restos de que se hace mérito en la relación anterior.

Don Pedro IV de Aragón y sus consortes doña Leonor de Portugal y doña Leonor de Sicilia.

Don Fernando 1º, el infante don Pedro hijo del rey don Pedro III, la infanta doña Juana Constanza de Ribagorza, nuera del rey don Jaime II, el rey don Martín y su consorte doña María, la reina de Hungría doña Beatriz de Aragón, hija de los reyes de Nápoles, don Francisco y doña Isabel, don Carlos príncipe de Viana y don Alfonso II, don Juan I y sus consortes doña Matea de Armeñaque y doña Violante, la infanta doña Juana de Aragón, condesa de Foix. [foli 262r] don Juan II, su consorte doña Juana y su hija doña Marina, el príncipe don Juan de Aragón hijo de los reyes don Fernando II y doña Germana de Foix, don Alonso de Aragón, primer duque de Villahermosa, don Luis Folch de Cardona, duque de Segorbe, el infante Juan y su esposa doña Giomar de Portugal, don Alonso de Aragón y Sicilia, duque de Segorbe, y su consorte doña Juana Folch de Cardona, el conde de Prades y duque de Cardona, don Luis Ramon Folch de Cardona, Córdoba y Aragón y su consorte doña Ana Enríquez de Cabrera, don Diego Fernández de Córdoba y su esposa doña Juana Folch de Cardona y Aragón, don Enrique Ramón Folch de Cardona Fernández de Córdoba y Aragón y su consorte doña Catalina Fernández de Córdoba y Figuerola, don Ambrosio de Aragón y Sandoval, don Antonio de Aragón, arcediano de Castro y canónigo de Córdoba, don Joaquín de Aragón, duque de Cardona, y su madre doña María Teresa de Benvides, don Francisco Pablo de la Cerda, don Pedro Antonio de Aragón, doña Juana de Aragón, condesa de Anpurias, hija de don Pedro IV, don Juan de Aragón y Sicilia, don Alonso de Aragón y Cardona, doña Giomar de Aragón, don Francisco Ramon Folch y doña Ángela de Cárdenas y Velasco, doña Brianda, doña Magdalena y don Francisco hijos de don Diego Fernández de Córdoba, marqués de Comares, don Luis Ramon de Cardona, Córdoba y Aragón y su esposa doña Ana Enríquez con sus hijos don Diego y don Luis, doña Catalina de Aragón, don Vicente de Aragón, Cardona, Fernández de Córdoba y Figuerola, doña Ana Fernández de Córdoba, duquesa de Feria, don Luis de la Cerda y Aragón, don Enrique de Aragón y sus dos consortes doña Catalina, infanta de Castilla hija del rey don Enrique III, y los de doña Beatriz de Pimentel, hija del conde de Benavente.

[foli 262v]

Texto de la inscripción colocada sobre la caja que guarda los restos de los personajes antedichos.

D.O.M

Eregia ea progenie regalique aragonia domu
 Regum principium liberorum aliorumque propinquorum
 Mortales exivae
 Populeti coenobii sacrilgae devastationi anni MDCCCXXXV
 superstites
 Postea diligenter quaesitae et hanc in ecclesiam pie translatae
 Accurante eiusdem capitulo pro tempore hic custodiuntur.
 Requiem in pace.

[foli 263r]

Jubileo de 1881.

El sumo pontífice León XIII en sus letras apostólicas de 12 marzo de 1881 que comienzan con las palabras "Militans Jesu Christi ecclesia" concedió indulgencia plenaria ad instar generalis jubilei a todos los fieles del orbe católico que con las debidas disposiciones practicaron las diligencias prescritas durante el tiempo señalado.

En esta santa iglesia se celebró con dicho motivo un solemne triduo durante los días viernes, sábado y domingo próximos (23 octubre 1881) empezando la función a las cinco de la tarde, exceptuando el domingo que empezó después de la procesión que al objeto de hacer las visitas del santo jubileo salió de esta santa iglesia a las cuatro de la tarde dirigiéndose a la iglesia de San Juan del puerto y San Francisco que eran las señaladas juntamente con la catedral asistiendo a la misma su excelencia ilustrísima con capa magna y los señores capitulares y beneficiados con traje coral.

Fallecimiento y funeral del rey don Alfonso XII.

El 25 de noviembre de 1885 falleció en el real sitio del Prado su majestad el rey don Alfonso XII y en el mismo día reunido en rollo el excelentísimo cabildo se leyeron dos telegramas dirigidos al excelentísimo señor arzobispo por el excelentísimo señor ministro de gracia y justicia anunciando en el primero el falle-[foli 263v]-cimiento de su majestad y en el segundo la conveniencia de ponerse de acuerdo con la autoridad militar para las manifestaciones de luto que se acostumbran en tales casos. El señor arcipreste dio cuenta de haber mandado hacer el primer toque de campanas y se acordó que continúen por tres días los tres toques que se acostumbran hacer en casos análogos. Se nombró una comisión compuesta de los señores presidente y síndicos para proceder de acuerdo con el prelado en lo relativo a los actos fúnebres que deben tener lugar en esta metropolitana.

El día diez de diciembre se celebraron en esta catedral los sufragios acostumbrados celebrando de pontifical su excelencia ilus-

trísima asistiendo todas las autoridades previamente invitadas por él mismo. Elevado majestuoso túmulo de cuatro cuerpos colocado en el centro del crucero sostenía su cúspide cubierto con el rico paño mortuorio de Poblet los signos de la potestad real. Cantose la misa del maestro Eslava, concluido el oficio subió al púlpito el padre Maresma de la compañía de Jesús quien dijo la oración fúnebre del finado. Cuatro compañías tendidas en la calle del cementerio viejo junto a la catedral dieron las tres descargas de ordenanza a las que contestaban los cañones del fuerte de San Jorge y un piquete con bandera y música situado en el llano de la catedral estuvo encargado de la guardia de honor.

[foli 264r]

El señor Grau nombrado obispo de Astorga.

El muy ilustre señor don Juan Bautista Grau y Vallespinos, natural de Reus, canónigo de esta santa iglesia primada desde primero de octubre de 1863 fue presentado por su majestad para el obispado de Astorga y preconizado para dicha sede el día 10 de junio de 1886. La ceremonia de la consagración tuvo lugar en la iglesia de San Pedro de Reus el día 26 de septiembre del mismo año habiendo asistido a la misma una comisión del excelentísimo cabildo. El señor Grau fue provisor y vicario general del señor arzobispo Fleix y Solans durante los últimos años de su pontificado y en la vacante de dicho señor arzobispo fue nombrado vicario capitular, cargo que desempeñó durante el azaroso período subsiguiente a la revolución de septiembre de 1868. Posteriormente al ser nombrado para la referida sede desempeñaba el cargo de provisor y vicario general del señor arzobispo Vilamitjana.

Bodas de oro del señor arzobispo Vilamitjana.

Con motivo de celebrar el excelentísimo e ilustrísimo señor arzobispo de esta archidiócesis doctor don Benito Vilamitjana y Vila sus bodas de oro de sacerdote y las de plata de obispo, o sea, el quincuagésimo aniversario de su ordenación sacerdotal y vigésimo quinto de su preconización episcopal cuyos festejos se hallan detalladamente en el boletín extraordinario de este arzobispado de 27 de setiembre de 1886, este excelentísimo cabildo invitó a todo el clero del arzobispado a suscribir el mensaje de felici-[foli 264v]-tación al prelado que extendió en un rico álbum con las firmas de todo el clero le fue presentado el día 24 de septiembre regalándole al propio tiempo una artística cruz arzobispal de plata dorada. El día 25 tuvo lugar en esta santa iglesia catedral una misa solemne a grande orquesta en la que celebró de pontifical el excelentísimo señor obispo de Tortosa

asistiendo de capa magna el excelentísimo señor arzobispo en su trono colocado en la parte del evangelio. Correspondiendo a la invitación del excelentísimo cabildo asistieron también las autoridades. A poco de haber empezado la función llegaron los excelentísimos señores obispos de Barcelona y Urgel quienes acompañados de una comisión del cabildo y uniéndosele el ylustrísimo señor obispo preconizado de Astorga subieron por el centro de la catedral hacia el presbiterio y se colocaron a ambos lados del señor arzobispo en el trono. Después de la misa se cantó un solemne Te Deum terminado el cual pasaron a besar la mano de su excelencia ilustrísima los señores capitulares, beneficiados, arcipreste y varios párrocos del arzobispado. La redacción del boletín oficial echa del arzobispado publicó un número extraordinario en el que van reseñadas estas fiestas y otras que con tan fausto motivo se celebraron.

[foli 265r]

Bodas de oro o jubileo sacerdotal de su santidad el papa León XIII.

Con motivo de celebrar nuestro santísimo padre el papa León XIII su jubileo sacerdotal el día primero de enero de 1888 tuvieron lugar en esta santa iglesia varias funciones religiosas como preparación del mismo. Desde mayo hasta diciembre inclusive del año inmediato anterior se celebró con exposición de su Divina Magestad y cantó a dos coros la misa conventual de todos los primeros domingos de cada mes rezándose además las letanías mayores después de nona. Durante los días 27, 28 y 29 de diciembre celebrese un solemne triduo por la tarde con exposición de su Divina Magestad predicando el primer día el canónigo don Juan Alaix, el segundo el padre Jaime Maresma de la compañía de Jesús y el tercero el canónigo magistral don Antonio Balcells, terminando el acto con procesión del sacramento por el interior del templo. El primer día de enero la misa fue con orquesta cantándose además un solemne Te Deum a cuyos actos fueron invitadas por el excelentísimo cabildo las autoridades, no habiéndolo hecho el prelado por no poder asistir a causa de sus achaques. Por último el excelentísimo cabildo hizo un donativo a su santidad de quinientas pesetas.

[foli 265v]

Visita de la ynfanta doña Eulalia.

Por la tarde de este día 8 de enero de 1888 visitó esta santa yglesia su alteza la ynfanta doña Eulalia de Borbón que llegó de Barcelona en el crucero "Isla de Luzón" acompañándola en esta visita además de las autoridades locales el capitán general de Barcelona,

los condes de Cumbres Altas, la marquesa de Comillas y varios individuos de su servidumbre. En la puerta de la catedral fue recibida por el excelentísimo cabildo tocando el órgano. Visitó las principales capillas deteniéndose principalmente en la de Santa Tecla donde se le dio a besar la reliquia del Santo Brazo, en la del Santo Sepulcro, en el altar mayor y en el sagrario que está detrás de este último. Pasó después a la sala capitular donde se había improvisado una pequeña exposición conteniendo los frontales de mayor mérito, una copa de cada terno, algunos tapices y relicarios. Volvió después a entrar en la yglesia siendo despedida por el excelentísimo cabildo en la puerta principal.

Fallecimiento del señor arzobispo Vilamitjana.

El excelentísimo e ylustrísimo señor doctor don Benito Vilamitjana y Vila falleció el 3 de setiembre de 1888 a las nueve y media de la mañana después de recibidos los santos sacramentos. El día 6 inmediato a las nueve y media de la mañana tuvo lugar el entierro en la forma de costumbre siendo depositado su cadáver [foli 266r] conforme tenía dispuesto en la sepultura abierta al efecto en el presbiterio de la yglesia del nuevo seminario. Celebró la misa de entierro el excelentísimo e ylustrísimo señor obispo de Tortosa teniendo lugar el día siguiente el oficio de novena después de nona. La biografía de este insigne prelado se hallará por extenso en el tomo II continuación del archiepiscopologio del señor Blanch.

Toma de posesión y entrada del excelentísimo señor don Tomás Costa y Fornaguera.

En la sesión capitular extraordinaria de 25 de octubre de 1889 la comisión nombrada dio cuenta de haber examinado y hallado de bona expeditione las bulas de dicho prelado y aceptada con la veneración debida la dirigida a este excelentísimo cabildo y reconocidos los poderes conferidos al muy ilustre señor don José Sagalés, deán de esta santa yglesia, y en su defecto al muy ylustre señor don Juan Comes, arcipreste de la misma, para tomar en nombre de su excelencia ilustrísima posesión de esta santa iglesia y arzobispado la que tuvo lugar inmediatamente en la forma acostumbrada levantando la correspondiente acta el notario de esta ciudad don Juan Balcells. La entrada del nuevo prelado hállase descrita en el número 21 del boletín eclesiástico de este arzobispado correspondiente al 15 de noviembre del mismo año.

[foli 266v]

Preconización y consagración del señor Comes para obispo de Menorca.

En 21 de junio de 1890 el señor don Juan Comes y Vidal, natural de Manresa, dignidad de arcipreste de esta santa iglesia, fue presentado por su majestad para el obispado de Menorca preconizado para dicha sede el día 26 del propio mes. La ceremonia de la consagración tuvo lugar en la colegiata basílica de Santa María de la seo de la ciudad de Manresa el día 16 de noviembre del expresado año, habiendo asistido a la misma una comisión de este cabildo compuesta de los señores tesorero y doctoral. El señor Comes era arcipreste de la catedral de Córdoba y vicario general de dicha diócesis cuando fue presentado por su majestad para el arciprestazgo de esta metropolitana. Desempeñó también en esta los cargos de provisor y vicario general durante los últimos años del pontificado del señor Vilamitjana.

Fiesta de San José declarada de precepto.

Por breve de su santidad el papa León XIII fechado en Roma el 28 de enero 1890 fue declarada fiesta de precepto para toda España y sus dominios como ya lo había sido en otros tiempos el día 19 de marzo dedicado al glorioso patriarca San José. Llegado que fue este día en el referido año celebrese la fiesta en esta metro-[foli 267r]-politana yglesia con extraordinario esplendor. Anunciose la fiesta con dos repiques de campanas, uno al toque de oraciones de la noche en la vigilia y otro al amanecer del día de la fiesta en lo que después de tercia celebró misa de pontifical el prelado con sermón que dijo.

Fiesta anual del Sagrado Corazón de Jesús.

Por acuerdo capitular de 2 de junio de 1890 aprobado por el prelado se empezó a celebrar este año la fiesta del Sagrado Corazón de Jesús con mayor esplendor que los anteriores o sea con exposición de su Divina Magestad antes de tercia, misa cantada a dos coros y reserva después de nona.

Archivo capitular.

Restaurado el antiguo local del archivo capitular cuyo techo y enladrillado se hicieron nuevos, el excelentísimo cabildo en 21 de mayo de 1890 acordó la construcción de una nueva estantería comisionando al efecto a los señores archiveros para que encargasen y presentasen el proyecto de la misma con el [foli 267v] presupuesto de su importe.

Los planos y dirección de la obra fueron confiados al arquitecto municipal don Pablo Monguió y ejecutada por el ebanista de esta ciudad don Jaime Riembau por la cantidad de cinco mil setecientos cincuenta pesetas, habiendo importado los honorarios del arquitecto quinientas quince pesetas.

La obra fue recibida definitivamente en 4 de diciembre de 1891.

Obras verificadas en esta santa iglesia con motivo del cuarto Congreso Católico Nacional celebrado en la misma en octubre de 1894.

1º.- De conformidad con los planos generales de restauración de esta santa iglesia se derribó la casa que ocupaba el pertiguero adosada en el ángulo que forma la capilla y sacristía de Santa Tecla la vieja. En sustitución de la antigua pared del cerramiento del cementerio viejo se levantó el actual muro con su artística verja y puertas de hierro que dan acceso a este y al atrio frente a la puerta de la yglesia llamada de Santa Tecla cuyo pavimento se rebajó hasta ponerlo al nivel del de la yglesia construyendo en la parte exterior las actuales escaleras y haciendo desaparecer las que existían dentro. Derribose también un cuerpo de edificio que existía sobre la capilla absidial de San Olegario que servía de dormitorio a los monjes y otro que hacía de sacristía a la expresada capilla [foli 268r] quedando esta desembarazada de dichos adyacentes que la afeaban haciéndose nueva la cornisa y cubierta exterior de su bóveda.

2º.- Se abrió el ventanal situado en el lado que mira al mediodía en el ala oriental del crucero colocándose la vidriera que hoy ostenta.

3º.- Se abrió igualmente el pequeño rosetón que aparece en el lado oriental del presbiterio el cual se hallaba cegado y reconstituyose en su estado primitivo el ventanal de la capilla de San Olegario.

4º.- En el interior de la yglesia se restauraron por completo los cuadros de la capilla de la Purísima y demás pinturas que en la misma existen habiendo sido confiada la obra al acreditado pintor de esta capital don José Folch. También se procedió a la limpieza y restauración del coro y fachada exterior del órgano.

5º.- En el claustro se arregló y mejoró notablemente su jardín y se construyó la actual escalera que le pone en comunicación con la calle de San Pablo frente a la puerta principal del nuevo seminario.

Segundas rogativas para impetrar el beneficio de la lluvia.

En rollo de 17 de setiembre de 1897 se dio cuenta al cabildo de un oficio del señor gobernador eclesiástico sede plena trascribiendo otro del excelentísimo ayuntamiento de esta ciudad en el que a

petición del gremio de labradores se solicitaba se hiciesen rogativas llevando el Santo Cristo de Nazareth [foli 268v] para impetrar el beneficio de la lluvia habiéndose acordado que el domingo próximo 19 del propio mes tuviesen lugar la procesión de rogativas llevándose dicha santa imagen.

Llegado el expresado domingo a las cuatro y media de la tarde salio de Nazareth el Santo Cristo con los congregantes dirigiéndose a la catedral siendo recibida en la puerta mayor de la misma por el excelentísimo señor arzobispo clero catedral y parroquial. Colocado el Santo Cristo sobre tres almohadas en la segunda grada del presbiterio su excelencia y ilustrísima dirigió la palabra a los fieles formándose enseguida la procesión en la forma de costumbre y siguiendo el mismo curso de la de Corpus cantándose durante el trayecto las letanías mayores terminándose estas al llegar de nuevo al altar mayor con la oración que dijo el preste que era el canónigo más moderno.

[*página 280*]

Relación de la primera y pública entrada en esta yglesia y ciudad del excelentísimo señor don Jayme Creus y Martí, arzobispo de esta diócesis, caballero gran cruz de la distinguida orden de Carlos tercero y condecorado con la de San Jorge de Alfama verificada en el día 28 de abril del año 1824 y breve resumen de lo que ocurrió y se acordó entre el señor arzobispo, cabildo y ayuntamiento antes de efectuarse.

Esta santa yglesia después de cuatro años de vacante en una de las épocas más funestas en que una secta revolucionaria e impía haciendo la más desastrosa guerra a la yglesia y al estado le privó de la presencia de su prelado, se llenó de gozo cuando destruido el gobierno constitucional vio acercarse el feliz día en que su excelencia ocuparía la silla que tan gloriosamente había merecido prometiéndose de su sabiduría y acreditado zelo el total restablecimiento de los quebrantos que había sufrido durante la infausta época de la constitución. Recibido al mismo tiempo un singular placer con las noticias de que eran análogos los sentimientos del excelentísimo prelado al qual le impedía satisfacer sus justos deseos el extravío del palio que transportado a Sevilla y de allí a Cádiz en la retirada del gobierno llamado constitucional debía encontrarse en los cajones de la secretaría de gracia y justicia. Hallose efectivamente al restituirse los papeles del gobierno a Madrid sofocándose el miedo de que la pérdida del palio no nos retardase por algunos meses más el suspirado consuleo de gozar de la presencia de nuestro prelado, y lisonjeándose toda la diócesis en la esperanza de tener próximo el instante feliz en que tributaría al excelentísimo señor arzobispo los

homenajes [página 281] debidos a sus méritos distinguidos. Antes de comunicar el señor arzobispo al cabildo la plausible noticia de haberse encontrado el palio había ya escrito a este para acordar el modo de hacer su entrada pública en esta ciudad que parecía que las circunstancias extraordinarias del tiempo exigían que fuese en algunas formalidades distinta de las de sus antecesores. Con fecha de 8 marzo de este año escribió al cabildo desde Valencia una carta dirigida a este objeto, y en la que le acompañaba copia del oficio que desde aquella ciudad envió al ylustre ayuntamiento de esta y de la contextación del mismo a fin de que el cabildo pudiese ponerse de acuerdo con él en el modo de solemnizar dicha entrada. En el oficio del señor arzobispo al ayuntamiento dice a este su excelencia que aunque las exterioridades de un pomposo recibimiento son poco conformes a su genial carácter no debe no obstante permitir que se degrade su dignidad y se le prive de aquellos obsequios que le son debidos. Añade que el ayuntamiento sabe el magnífico aparato con que hacían los señores arzobispos su entrada pública en esta ciudad y que su inmediato antecesor, el señor Bergosa, consiguió una real orden en que mandaba que se cumpliese en su pública entrada cuanto era de estilo y costumbre con sus antecesores. Pero que esto no obstante haciéndose cargo de que acarrearía crecidos gastos a los gremios, que es propio evitar en la actual escasez y calamidad que produjo la desoladora revolución cederá en esta parte el derecho que tenga su dignidad sin querer por esto perjudicarlo contentándose con lo que previene el pontifical para las entradas y recibimientos de un arzobispo, no dudando que el ayuntamiento dispondría lo que tuviese por conveniente a fin de que se solemnizase [página 282] su entrada.

El ayuntamiento contexta a su excelencia con otro oficio en que después de manifestarle con expresiones de gozo el que tendrá en que esta ciudad logre de su presencia de la que la malignidad lo había tantos años privado, le dice que en sus obsequios lo tendrá muy especial de recibirle conforme con lo que previene el pontifical y reales órdenes vigentes, bien persuadido aquel cuerpo que los vecinos de esta ciudad celebraran este fausto día de manera que su excelencia pueda convencerse de las ansias y deseos con que han anhelado por la presencia de tan digno prelado y pastor.

Con motivo de estos oficios se formó una comisión de individuos del cabildo y del ayuntamiento para tratar del modo con que debía hacerse la entrada pública del señor arzobispo. Los comisionados del cabildo fueron los dos síndicos don Manuel Llopis y don José Cañellas, don José de Horteiga Canedo, arcediano mayor, y don Ventura Marés, doctoral. Los del ayuntamiento fueron los regidores don Plácido de Montoliu, don Francisco de Cadenas, don Juan Canals y don José Monrabá, síndico procurador general. Los comisi-

onados del cabildo dieron parte a su excelencia de todo lo que en ella se había tratado y su excelencia enterado de todo escribió al cabildo con fecha de 3 de abril diciendo que por el resultado que tuvo la comisión y reales órdenes que se le enviaron conoce que podría muy bien obligar al ayuntamiento a que se practicasen las solemnidades que se acostumbraron con sus antecesores pero que así mismo conoce que este se resistiría, de lo que podría resultar una dilación perjudicial como sucedió [página 283] con el señor Bergosa su antecesor. Y añade su excelencia que deseoso de evitar disenciones y pudiendo ser un motivo la calamidad de los tiempos para dispensar a los pobres gremios de los gastos que importarían las fiestas acostumbradas hacer cree que será mejor contentarse con la entrada prevenida en el pontifical sin perjuicio a los derechos de su dignidad como lo significó el ayuntamiento en su primer oficio. Y en carta de 17 de abril del mismo año, dice su excelencia al cabildo, que se alegra que se haya puesto de acuerdo con el ayuntamiento acerca de su recibimiento en esta ciudad y que creía que la primera carta que escribió a esta corporación sería suficiente para salvar los derechos de su dignidad, y que si bien olvidó en ella dar fe de ser fiel y literal, podrá fácilmente subsanarse este defecto a su arribo. Expresando que con este objeto y el de evitar una protesta formal que después de resistencia no es nada satisfactoria la escribió en los términos que el cabildo habrá podido ver. Y que si no obstante eso no la creyese bastante eficaz para garantir los fueros de la dignidad trataría con sus comisionados en Cambrils del mejor modo de hacerla. Efectivamente los comisionados trataron en Cambrils con su excelencia de este punto y se acordó que en atención a que no habiendo habido oposición de parte del ayuntamiento a que se hiciese la entrada en el modo que se había acordado entre sus comisionados y del cabildo en fuerza de los referidos oficios y contextaciones que anteceden y que su excelencia voluntariamente cede en alguna parte el derecho que tiene a su dignidad (aunque sea sin querer perjudicarlo) contentándose con lo que previene el pontifical [página 284] para la entrada de un obispo. Era por demás hacer una protesta que siempre daría al ayuntamiento en algún modo un cierto acto de posesión. Pero su excelencia constante siempre en sus principios de no perjudicar en nada los derechos de su dignidad y deseoso de que su prudente condescendencia atendidas las particulares circunstancias del tiempo no pudiese ser motivo al ayuntamiento de alegar un derecho para disputar a sus sucesores las solemnidades de la entrada que siempre se habían acostumbrado hallándose ya en esta ciudad colocado en su silla arzobispal pasó un oficio al cabildo con fecha 12 de mayo de 1824 en que le dice que interesándole lo mismo que

a él, el saber que quedan salvos los derechos de la mitra por lo que respeta a su entrada en esta ciudad, le comunica que habiéndosele presentado en Cambrils los dos comisionados del ayuntamiento les protestó de nuevo, que aunque por esta vez consentía en que no se hiciese la entrada en los mismos términos que se acostumbraba a sus antecesores no era su ánimo perjudicar en nada los derechos de la dignidad y que podrían por eso sus sucesores exigirla como siempre se había acostumbrado.

Acordado el modo con que debía hacerse y solemnizarse la primera entrada del señor arzobispo, el cabildo para dar un testimonio público y auténtico del grande aprecio y respeto que tan justamente profesaba a su excelencia por los grandes y relevantes méritos que con tanta gloria contrajo en la infausta época del llamado régimen constitucional habiendo trabajado con heroico zelo y valentía en defensa [página 285] de la causa justa de la religión y del rey, acordó hacer a su excelencia alguna demostración particular distinta de la que según la práctica y costumbre de esta yglesia se hacían a los prelados, tanto en los obsequios que la comisión en Cambrils debía prestarle como en los que el mismo cuerpo debía tributarle en el acto de la entrada.

Las demostraciones particulares que se resolvieron hacer a su excelencia fueron que en lugar de los dos comisionados del cabildo que iban a obsequiar a los señores arzobispos en los pueblos de la provincia o arzobispado que habían señalado esta vez fuesen quatro, a cuyo objeto fueron elegidos los señores don José de Ortega Canedo, arcediano mayor, y los canónigos don Antonio Ferrer, don Domingo Sala y don Ygnacio Ribes y que estos diesen a su excelencia un refresco y cena espléndidos en la tarde y noche de su arribo a Cambrils, y otro día una comida correspondiente a la grandesa del objeto y deseos del cabildo. A más de esto se resolvió que se encendiesen los cirios de las arañas del crucero de la yglesia en la función de la entrada se iluminase la capilla de la patrona Santa Tecla y por la noche la fachada de la catedral.

Acordado lo espresado e informado el cabildo por carta de su excelencia que estaba para emprender su viage para esta ciudad y que esperaba llegar a Cambrils la tarde del sábado 24 de abril, lo comunicó a los comisionados, los cuales marcharon de esta para aquella villa el mismo sábado por la mañana llevándose en su compañía los racioneros don Luis Bonet y don José Ycart, elegidos en [página 286] virtud de las facultades que les dio el cabildo para lo que se acostumbra practicar en los cumplidos que se hacen al señor arzobispo en semejantes comisiones.

Su excelencia efectivamente llegó aquella tarde a Cambrils y los señores comisionados salieron a recibirle en la carretera cerca el

santuario de la Virgen del Buen Camino y habiendo encontrado a su excelencia ya apeado del coche por haberlo verificado cuando encontró al clero y ayuntamiento de la misma villa lo acompañaron a la casa del cura que era la destinada para su hospedage y después de haber descansado se le dio el refresco con que se había determinado obsequiarle. Concluido el refresco se marcharon los señores comisionados y los dos racioneros y estos al cabo de un buen rato fueron, según estilo, a pedir a su excelencia se sirviese señalar hora para ir los comisionados a felicitarle de parte del cabildo y su excelencia señaló las diez de la mañana del día siguiente. Bolvieron después los comisionados y racioneros a la casa de su excelencia y se le sirvió la cena que por disposición de los primeros estaba preparada en la que asistieron los referidos comisionados y racioneros.

El domingo a las diez fueron estos señores con todo el ceremonial acostumbrado a hacer a su excelencia la visita de etiqueta y habiéndole encontrado en la sala donde les esperaba vestido de manteletes, los introdujo en su cuarto quedándose en la sala los dos pages de los comisionados y los familiares de su excelencia que habían baxado a la puerta principal de la casa a recibirlos. Entrados en el cuarto se [página 287] sentaron todos y el señor arcediano mayor hizo a su excelencia en nombre del cabildo la felicitación que está en el número 1º a la que su excelencia respondió con expreciones de much[a] atención y gratitud manifestando los más vivos deseos de acreditar al cabildo la sinceridad de su aprecio, y de llenar cumplidamente las esperanzas y votos que por medio de sus comisionados le había expresado.

En el mismo día dieron los comisionados a su excelencia la comida que había acordado el cabildo dexando a su arbitrio el convidar a todos los que fuesen de su gusto. Y su excelencia convidó a los comisionados del ayuntamiento de esta ciudad que también habían ido a Cambrils a felicitarle y a algunos otros que habían ido con el mismo objeto. Por la tarde bolvió su excelencia con las formalidades acostumbradas la visita a los señores comisionados habiendo estos observado con puntualidad tanto en esta visita como en la que hicieron a su excelencia todo lo que está prevenido para estos casos. Después fueron juntos a pasear y el lunes siguiente el señor arzobispo dio a los comisionados del cabildo el convite de costumbre, habiendo sido muy lucido y en el que se admitieron también los dos racioneros y otros sujetos del agrado de su excelencia. Los comisionados para completar sus obsequios se quedaron en Cambrils hasta el martes por la tarde en la que regresaron a esta ciudad llevando la plausible noticia que el día siguiente miércoles 28 de abril estaría su excelencia a las quatro de la tarde en la puerta de San Francisco.

[página 288]

Lleno de gozo el cabildo con una noticia que le anunciaba la próxima llegada de un prelado que más de cuatro años había sido el objeto de sus ardientes votos dio todas las providencias oportunas para solemnizar la entrada de su excelencia según el modo que sus comisionados insiguiendo las prevenciones de su excelencia habían acordado con los del ayuntamiento. Por medio de un monge hizo avisar en el coro al clero de esta catedral la hora en que debía salir de ella la procesión que debía ir a la puerta de San Francisco a recibir al señor arzobispo y pasar por el mismo a los prelados de las comunidades religiosas un recado convidándolas en su nombre para concurrir también en el recibimiento conforme a los deseos que su excelencia había manifestado a los comisionados en Cambrils. Para mayor puntualidad después de haber los síndicos acordado con los comisionados del ayuntamiento la hora en que este podría venir a la catedral para incorporarse con la procesión dieron orden a los campaneros para que cuando avistasen el coche de su excelencia en el Coll Blanch hiciesen señal con tres toques de la campana mayor llamada Fructuosa que al llegar al Recholar levantasen la misma o otra, y al llegar al río Francolí empezasen a repicar.

Así se hizo y salió luego la procesión de la yglesia abriendo el paso las alegres danzas populares que formaron varios vecinos de dentro y fuera de la ciudad habiéndose observado en ella tanto en la ida como en la buelta todo el ceremonial que previene [página 289] la nota del maestro de ceremonias que está en el número 2º. Salió la procesión en este orden. El cruciferario con capa pluvial entre dos cerofenarios y precedido del macero y viadero. Luego las comunidades regulares, el clero de la catedral, el cabildo yendo en medio de las dos alas en el lugar que acostumbra dos sochantres con bordón y pluviales blancas con el pontifical para cantar cuando correspondiese la antífona que el mismo previene. Presidía la procesión el gremial compuesto del arcediano mayor y canónigos diáconos con ornamentos blancos. Y en el último lugar iba el ayuntamiento presidido por el mariscal de campo don Blas de Fournas, gobernador militar y político de esta ciudad.

La procesión se encaminó por las escaleras de la catedral, calle Mayor, bajada de Misericordia, Portalet, rambla acia la puerta de San Francisco cantando el himno Ave Maris Stella. Fuera de la puerta en la parte que da al convento a distancia de algunos cuarenta pasos de la misma se había colocado el altar que previene el pontifical en el que había la vera cruz cuatro velas encendidas y un misal habiéndose colgado de la pared de la muralla para el ornato una alfombra muy preciosa y puesto en el suelo otra que no lo era tanto con una almoadada de terciopelo encarnado. En la parte derecha del altar estaba

el sitial para revestirse su excelencia con la silla pontifical correspondiente alfombra y mesa cubierta con el paño de terciopelo [página 290] estando en tierra la almohada. Entre el altar y sitial había una mesita que servía de cardensa con un damasco encarnado en la que había la mitra preciosa, pluvial y estola blanca cingulo, alba, amito y dos bandejas de plata. Estaban allí prevenidos los pages y lacayos de su excelencia y también el palio con sus bolsas que habían de llevar los yndividuos del ayuntamiento o convidados por él mismo.

Habiendo ya llegado la procesión a la puerta de San Francisco y salido fuera el cruciferario se detuvo a mano izquierda a una proporcionada distancia del altar pasando en dos alas los inferiores del clero y cabildo de modo que los más distinguidos quedaron más inmediatos al altar. El gentío que coronaba la muralla y fuertes inmediatos era inmenso y en medio de las aclamaciones de este bajó su excelencia del coche después de haber pasado el portillo, habiéndose separado cuatro prebendados de la reunión de los demás para recibirlo y acompañarlo al altar.

Luego de haber llegado su excelencia a este se arrodilló y el arcediano mayor le dio a adorar la cruz y habiéndose inmediatamente levantado y mantenido en pie hizo el juramento acostumbrado en la fórmula que está en el número 3°. Concluido este acto se fue luego su excelencia con todo el gremial a su sitial y habiéndose quitado las manteletas se le pusieron [página 291] por los asistentes del mismo y familiares los ornamentos pontificales que estaban preparados y las cruces con que está condecorado. Revestido de este modo y unido al gremial los sochantres cantaron la antífona Ecce sacerdos magnus y puesto bajo el palio seguido de sus capellanes y pages y de dos lacayos que llevaban la silla pontifical, y colocado el crucero en medio de los dos canónigos más modernos entonaron los sochantres el cántico Benedictus que se cantó por la capilla a fabordón durante la procesión adelantándose esta acia a la catedral precisamente por las mismas calles y camino por donde vino con la sola diferencia que habiendo en la salida baxando las escaleras de la catedral en la buelta pasó por la subida del castillo llamado del Patriarca y habiendo llegado con este orden a la puerta mayor de la catedral parándose en la misma el señor arcediano mayor dio a su excelencia el aspersionario según costumbre y habiendo tomado luego la navecilla de los inciensos le dio la cucharita y después de haberla bendecido lo incensó tres veces el mismo arcediano mayor. En seguida se entonó el Te Deum y cantándose alternando con el órgano continuó la procesión hasta el presbiterio pasando por la parte de Santa Tecla y entrando en el crucero por baxo del púlpito de las amonestaciones.

[pàgina 292]

Llegada la procesión al presbiterio y arrodillado su excelencia en la grada inferior el señor arcediano mayor con los ministros subió al altar y estando en la parte de la epístola cantó los versos Protector, como está en el ceremonial de esta yglesia. Concluidos los versos con su oración cantaron los sochantres la antífona Sicut liliun y verso y bajando los del gremial en el plano del presbiterio subió su excelencia sin mitra al altar y habiéndolo besado cantó en la parte de la epístola la oración de Santa Tecla y luego se fue con mitra en medio del altar, la que otra vez dexada buelto de cara al pueblo teniendo el báculo en la mano izquierda le dio la bendición solemne y luego puesta la mitra se fue con el gremial a su sitial que con el correspondiente docel estaba prevenido al lado de la puerta de la sacristía y habiéndose quedado en el asistido de cuatro canónigos con hábitos de coro por haberse ya separado el gremial, se le quitaron los ornamentos pontificales y pusieron las manteletes e insignias y sentado en su silla formando las dignidades y canónigos dos semi-círculos uno a la derecha, otro a la izquierda, el canónigo lectoral don José Pujol, deputado del cabildo para decir a su excelencia la oración gratulatoria se puso en medio de los círculos pronunciándola dirigiéndose a su excelencia y a la que contextó con la eloquencia y erudición que le son [pàgina 293] propias estando en todo este acto sentado en su silla pontifical.

La oración gratulatoria y la contextación fueron en latín y aunque la primera duró media hora según lo que se había encontrado notado en alguna otra entrada se debe advertir que no debe pasar de un cuarto de hora, mayormente, si la entrada se hace con el ceremonial con que se ha hecho esta porqué cansado el señor arzobispo del viage y el cabildo de la procesión no están para funciones largas. Concluida la oración fue el osculum pacis que empezó el arcediano mayor y siguieron los dignidades y canónigos habiéndolo hecho todos en pie besando antes la mano a su excelencia y diciendo Ad multos annos en el acto de darlo. El clero menor que quedó en el presbiterio pero sin estar formado en cuerpo aunque no dio el osculum fue admitido a besar la mano a su excelencia arrodillándose sus individuos sobre la almohada que a este fin se puso cerca los pies de su excelencia. Acabada esta ceremonia se marchó su excelencia a quien acompañó todo el cabildo hasta la escalera del presbiterio a cuyo pie estaba el ayuntamiento que también había permanecido en el presbiterio durante la función y recibido por este se fue a palàcio por la plaza de la catedral y calle de Escribanías Vellas en medio de un inmenso gentío. Llegado a palàcio y [pàgina 294] siendo ya el anochecer dio su excelencia un magnífico esplendido refresco al ayuntamiento que lo había acompañado al cabildo, clero de la catedral, preladados de las

órdenes religiosas, rector y catedráticos del colegio, plana mayor y varios oficiales de graduación y a otras personas distinguidas.

Tal ha sido la entrada del excelentísimo señor don Jayme Creus muy distinta de la que hicieron sus antecesores y sin duda mucho más gloriosa por todas sus circunstancias. En ella no se vieron aquellos costosos obsequios que los gremios debían prestar a la persona del señor arzobispo en su pública solemne entrada por haberlos dispensado su excelencia en atención a las circunstancias calamitosas pero se vieron las expresiones libres de los corazones del pueblo tarraconés y de toda la diócesis, siempre más apreciables que las que arranca la obligación o necesidad. Los vecinos de Tarragona deseaban manifestar sus votos escandalosamente desfigurados por los satélites de la revolución que para sus atentados solían escudarse con su nombre pero se ha reparado su honor, habiéndose visto la enorme diferencia entre el pueblo y cuatro perdidos arrojados, que algún día lograron imponerle silencio.

No es posible representar al vivo sus afectos y demostraciones. El ayre resonaba con los más tiernos afectuosos vivas que despedían el gozo y el entusiasmo. Las calles, los balcones, las azoteas, la catedral, los puestos por donde pasó la procesión estaban ocupados de gentes que [página 295] habían venido de varios pueblos del arzobispado y que mezclados con los tarraconenses manifestaban en sus rostros los afectos que dominaban en sus corazones. Tarragona que pocos meses antes había presenciado los ignominiosos esfuerzos con que los partidarios de la constitución procuraban sacar con violencia algunas demostraciones para celebrar a sus corifeos, vio en este día venturoso y memorable como todas las clases de ciudadanos espontáneamente y sin invitación alguna prorrumpían en expresiones del más puro y sincero amor.

La entrada del señor Creus fue verdaderamente el triunfo de la inocencia y el premio de la virtud oprimida. Tarragona no había visto una tan alegre e interesante. El placer y la satisfacción habían hecho residencia en los corazones de sus habitantes y estos expresaron sus sentimientos con demostraciones exteriores, procurando iluminar sus casas y adornar algunas calles y plazas. La del palàcio arzobispal lo estaba de un modo magnífico. Una porción de columnas con sus capiteles que ocupaban toda la línea de casas frente del palàcio y que se reunían a formar en el centro un arco triunfal presentaba una perspectiva de mucho gusto y que contrastada con la arquitectura del palàcio hacía muy vistosa aquella plaza a la que por la noche le daba mucho realce la variedad de gran número de luces. La de la catedral ofrecía también un punto de vista muy agradable con los juegos de luces que proporciona la estructura de tan suntuoso edificio. La de las Coles y Oli detenían al curioso con otras ideas con que se

producía el [página 296] entusiasmo de algunos vecinos. Y aunque generalmente todos se esmeraron cada uno según su posibilidad en acompañar el todo de la fiesta, había algunos que en sus calles y casas emplearon su gusto en desahogo de su afecto particular. Las calles desde la plaza de la catedral a la del palacio, especialmente la llamada del Degá, estaban enremadas con bellos arcos e iluminadas con muchas luces dispuestas con primor a las cuales daba nuevo lastre el emblema que la situación de la casa del escribano don Salvio Fábregas le proporcionaba para terminar con gusto aquellas decoraciones. En su largo balcón se veía representado un cielo debajo del cual se leía este epígrafe *Sie omnia opera excellentissimi domini Jacobi Creus et Marti archiepiscopi caelestem redolent gratiam.*

Desde el palacio por la parte del convento de la enseñanza eran multiplicados los objetos que ocupaban la atención, particularmente las elegantes ideas de las casas de los canónigos don Manuel Llopis y don Ventura Marés en las que había que alabar la buena distribución de las luces. El canónigo don Salvador Marca interesó el buen gusto de esta ciudad con el expresivo y noble epigrama que está en el número 4º y dexando para evitar la prolixidad otros apreciables objetos que ofrecían otras calles y casas mereció una atención particular la rambla.

Esta parte la más bella de la ciudad presentando en un mismo punto de vista una multitud bien ordenada de luces era el encanto de cuantos la observaban. Las luces estaban principalmente en la parte superior de la misma pero la otra lisongeó el gusto de los literatos con las ideas sublimes que ofreció el colegio tridentino. En el número 5º se verá la relación que el mismo ofreció a su excelencia.

Este es el bosquejo aunque obscuro de las demostraciones festivas con que los tarraconenses celebraron la entrada de su suspirado pastor el excelentísimo señor don Jayme Creus el día 28 de abril y siguiente.

No es fácil describirlas con exactitud pues exceden todo encaramiento, no tanto por su grandesa como por la voluntad con que se hicieron adelantándose sus ánimos generosos a la invitación que hizo el ayuntamiento deseoso de tributar al nuevo prelado por sus méritos tan distinguidos y recomendables, unos obsequios que no se sabe se hayan jamás tributado a otro.

[página 297]

Este ceremonial fue escrito por el maestro de ceremonias José Anton Ycart. Vide folio 38r.

[foli s/n]

Número 4º. Epior Excelentissimi D.D.I. ++.¹³⁰
 Improba fata silent: nunc Tarraco plaude Jacobo
 nam placidi cunctis sideris instar exit
 Et quamris insons ferro falmmaque petitus
 Nubila cesserunt omnia grata mament
 Optemus laeti valcas reparare Jacobe
 Quae prolapsa jacent aurea secla ferens.
 [foli s/n]

Número 5º. Relación de los obsequios festivos con que el colegio tridentino de la presente ciudad ha celebrado la plausible y gloriosa entrada del escelentísimo e ylustrísimo señor don Jaime Creus, arzobispo de la misma, gran cruz de la real y distinguida orden de Carlos III.¹³¹

El colegio tridentino de Tarragona, casa predilecta de los ylustrísimos señores arzobispos de esta ciudad ha mirado siempre sus sagradas personas con la mayor veneración e interés. La sublimidad de la ciencia sagrada, la solidez de una juiciosa filosofía, las gracias de la retórica y el encanto de la poesía que desde tiempos remotos pusieron el asiento en aquel edificio literario han sido fuentes copiosísimas que les han sugerido la nobleza, el gusto, la ecsactitud y delicadeza con que en mejores épocas dejaron probada esta verdad ¿Quan doloroso nos es el vivir en tiempos menos felices en que los estragos de la guerra han egercido un influjo tan funesto a las ciencias subli-[foli s/n]-mes y bellas artes? Más si varias circunstancias bien manifiestas nos impiden espresar los sentimientos de un modo correspondiente a la grandeza y muy particulares *circunstancias*¹³² del sugeto a quien se dirigen, no queremos dejar de manifestar que el afecto al escelentísimo prelado que acaba de honrar esta antigua y benemérita ciudad con su gloriosa y felicísima entrada nada desdice de la generosidad que distinguió siempre a los que habitaron debajo de este techo.

A este efecto ha considerado que la pureza con que se han enseñado siempre las ciencias en nuestro estudio nos obligaba a no producirnos con las espresiones de los poetas profanos ni rozarnos en nada con las mentidas deidades *del gentilismo*.¹³³ Bajo este supuesto el colegio tridentino se ha espresado del modo siguiente.

En la puerta del real estudio frente a la del colegio tridentino ha levantado una estatua representada de mármol la qual simboliza la ciencia sagrada. Su cabeza está cubierta con el morrión, tiene una

130. Foli en quart afegit al final del volum.

131. Quadern en quart afegit al final del volum.

132. Text anotat al marge.

133. Text anotat al marge.

lanza y escudo [foli s/n] retirados a un lado dando a entender, que si por quedar derrocado el coloso de la impiedad y reynar esclusivamente la religión en nuestra monarquía se halla tranquila y segura de sus ataques nunca le faltan las armas de la más sana crítica para ahuyentar los enemigos hasta desalojarlos de los últimos atrincheramientos. En la diestra tiene el antiguo y nuevo testamento, fuentes copiosas de donde saca su doctrina, descansa sobre una áncora, manifestando la firmeza con que está asegurada contra los embates de las olas y furia de los vientos. En el pecho tiene un corazón abrasado en llamas dando a entender que su fin es solo encender el fuego del amor de Dios en los hombres.

Para completar y dar realce a nuestra idea faltaba figurar el señorío que la teología tiene sobre las ciencias profanas presentando a la vista del incrédulo, si alguno por desgracia pisa este suelo que el estudio de la naturaleza. Lejos de oponérsele se le sujeta y tributa los más justos homenajes. Hemos creído expresar este pensamiento poniendo alrededor de la estatua los símbolos de las ciencias profanas que con tanto honor se enseñan en nuestro liceo.

[foli s/n]

De la izquierda de la estatua cuelgan las octavas siguientes con las que felicita a su excelencia.

De estos atrios yo siempre posesora,
 atrios dignos, mi gustosa morada,
 en ellos crío y educo en toda hora
 hijuelos con quienes tú esposa amada
 reparte los cuydados y enamora
 de su lúcido coro circundada,
 te los entrega y ellos diligentes
 te cultivan los campos florecientes.
 En todas estas tareas amorosas
 me sirven literatura, poesía,
 dialéctica y gramática obsequiosas
 la noble y juiciosa filosofía.
 Agradables gallardas cuydadas
 son mi placer y mi dulce alegría.
 Nunca hallaron sus mentidas hermanas
 abrigo aquí con pretensiones vanas.
 Con ellas mi tristeza consolaba,
 quando de tu compañía privada
 [foli s/n]
 huérfana ay! Y despreciada lloraba.
 Más hoy a su frente ya reanimada,
 bien por el que mil votos exalaba,

Esta persona por nos adorada.
 Cantamos con júbilo tu victoria
 Poniendo en tal mecenas nuestra gloria.
 A los pies de la estatua había a manera de lema este dístico.
 Quae celsos heroas duco ad culmina laudis
 Ex ipsis gaudens proemia magna fero.

Esta estatuta que el colegio levanta a la ciencia sagrada en una época alegre y feliz en que espera ver a tan ilustre matrona con todo el lleno de sus gracias está colocada sobre una base en la que se lee esta inscripción.

Scientiae sacrae huius collegii ac regem studii dominae veneratissimae in honorem et memoria cumulati gaudii ab eaque reportati triumphu ex faustissimo adventu. Excelentis domino Jacobi Creus huius metropolitanae ecclesiae archiepiscopi, magna Carlos III cruce insigniti de omni representi praeclare meriti chorus alumnorum collegii tridentino Tarracone tantae Matri devotissimus.

[foli s/n]

El entusiasmo de varios individuos de este cuerpo no ha podido menos de producirse en varias composiciones poéticas que acompañadas de las decoraciones que han sido posibles han contribuido a la perfección del todo. Nosotros la reunimos aquí por orden.

Sobre la puerta estaban estas redondillas.
 Delante el estudio real
 entre un inmenso gentío
 muy jovial pasa este día
 el prelado perseguido.
 A él por su leal constancia
 y mérito distinguido
 este obsequio le consagra
 el colegio tridentino.
 En el lado derecho había las poesías que siguen.

1ª.

Un tiempo la arrogante tiranía
 de la yniquidad y audacia escoltada,
 ynexorable el reyno recorría
 ruinas haciendo la patria amada.

[foli s/n]

Al carro de su triunfo pretendía
 atar al hombre fiel, muger honrada
 para irritar viéndolas sometidos
 con baldones y mofas sus oídos.
 Más vence la ynocencia; don divino!
 La fe, verdad y justicia estrechadas

celebran ya ahora triunfo peregrino
 A Creus incienso ofrecen obligadas
 a Creus su restaurador y héroe divino
 Nada quieren humillar exaltadas
 menos al que de su honor olvidado
 del gobierno justo corra desviado.

2ª.

Jamás la cruz fue vencida
 Aurora del feliz día
 Iris de paz y alegría
 Maravilla nunca oída
 Estrella de nuestra guía
 Cruz por Creus enarbolada
 Reyna en el hispano suelo
 Es el más dulce consuelo
 Une en estrecha lazada
 Si la tierra con el cielo.

3ª.

Castellana y catalana
 [foli s/n]
 ¡Ah! Cual el gran Creus miraba
 desde amagadas montañas
 las alabanzas estrañas
 que gentuza prodigaba
 a malicia que triunfaba!
 De el ánimo el cruel dolor
 causa a la fe tal ardor
 aquí que no cesará
 hasta que alcanzar podrá
 a la justicia el loor.

Composiciones del lado izquierdo.

1ª.

Sufrir no puede más el animoso
 Creus que de Dios y del rey sea hollado
 por más tiempo el honor y que el malvado
 y soez liberal turbe el reposo.
 Cual otro Matatias valeroso
 alza su voz terrible y humillado
 destinado a habitar el tenebroso
 abismo para siempre. Y aunque intente
 [foli s/n]
 probar por un instante su constancia

la voluble fortuna no consiente.
 El poderoso Dios que la arrogancia
 del impío triunfe pues perseguida
 la cruz pudo ser si más no vencida.

2ª.

De Dios la visible mano
 nos pone por angular
 una piedra singular
 en el templo soberano.
 Chocarán en ella en vano
 las olas embravecidas
 valor y prudencia unidas
 con la justicia hermanadas
 las dejarán estrelladas
 por más que vengan henchidas.

3ª.

Entra ab alta creu devant
 nostre Creus tan desitjat
 [foli s/n]
 qui havent la creu carregat
 ha anat en creus augmentant.

Esta última quartilla es en parte muda. Así mismo se han aguzado algunos ingenios en representar en signos otras tres cuyo significado es:

1ª.

Creus per las grans coronas
 la fama os dóna nom
 tothom incensos deu
 palmas os porta-l mon.

2ª.

A las plantas tots postrats,
 rendits a vós acudim
 las bostres fruytas cullim
 Creus nostre pastor amat.

3ª.

Cantem tots himnes a Creus
 cals servils dóna la llum
 pels negres la negra fum
 [foli s/n]
 perquè trosseja a sos deus.

No ignoran los individuos del colegio tridentino que los acrósticos, las mudas y otros poemas empalagosos están comúnmente desterrados

por el buen gusto pero les ha parecido que de la regla general había de ser escepción el actual conjunto de circunstancias. Circunstancias felices en que el afecto más sincero hecha mano de quantos medios se le ofrecen para producirse en honor del excelentísimo señor don Jaime Creus que siempre VIVA.

[*foli s/n*]

Rogatives públiques per donar compliment al que disposà la junta suprema governativa del regne.¹³⁴

Martes día 27 de febrero. Para dar cumplimiento a lo dispuesto por la suprema junta gubernativa del reyno con fecha de 7 de diciembre sobre que se hagan rogativas públicas el ilustrísimo señor arzobispo de acuerdo con el cabildo ha dispuesto que se dé principio a ellas en esta ciudad el martes próximo 27 de los corrientes trayendo a la santa metropolitana yglesia el Santo Christo de la conragación de la Sangre mientras se canten en ella vísperas y que concluidas completas se haga la procesión pública general con dicha santa ymagen a que asistirá la residencia de la yglesia y todas las comunidades religiosas de la ciudad según costumbre y finalizada habrá un sermón misional exortando al pueblo a la verdadera penitencia para conseguir las misericordias divinas de que tanto necesita la nación en una ocasión tan urgente.

Miércoles 28. La comunidad de religiosos de Santo Domingo de esta ciudad vendrá procesionalmente según costumbre a la yglesia catedral *el miércoles* 28¹³⁵ de las tres y media a las quatro de la tarde hechas las preces acostumbradas uno de sus individuos que dispondrá su prelado hará un sermón misional que deberá empezarse a las quatro, lo más tarde.

Jueves primero de marzo. La comunidad de religiosos franciscos de esta ciudad executará lo mismo en el día siguiente primero de marzo.

Viernes día 2. La comunidad de religiosos trinitarios de esta ciudad practicarán lo mismo al siguiente dos.

Sábado día 3. La comunidad de religiosos trinitarios de esta ciudad practicarán lo mismo al siguiente tres.

Domingo día 4. La comunidad de religiosos capuchinos de esta ciudad practicarán lo mismo al siguiente quatro.

Lunes día 5. La comunidad de agustinos de esta ciudad practicarán lo mismo al siguiente cinco.

Martes día 6. La comunidad de carmelitas descalzos de esta ciudad executará lo mismo al siguiente día seis.

134. Títol atribuït.

135. Text anotat al marge.

LIBRO DE REBUS GESTIS

[Llom]

De Rebus Gestis.

[Coberta]

Llisa.

[Primer foli s/n]

Libro de Rebus Gestis.

[*foli 1r*]

El excelentísimo señor doctor don Francisco Ragonesi, nuncio de su santidad en Madrid, visita a Tarragona el 25 de mayo de 1920.

Encontrándose en Cataluña el señor nuncio de su santidad en Madrid, excelentísimo señor don Francisco Ragonesi, con motivo de haber ido a Solsona para consagrar el día 16 de mayo del corriente año 1920 al ilustrísimo señor don Valentín Comelles, deán que era de aquella catedral, y después a Barcelona para consagrar el día 23 de mayo del mismo año al ilustrísimo señor don Justino Guitart, preconizados obispos, aquel para administrador apostólico de la citada ciudad de Solsona, y este para ocupar la sede de Seo de Urgell, a cuyas solemnidades asistió nuestro señor arzobispo, excelentísimo señor don Francisco Vidal y Barraquer. Su excelencia el señor nuncio accedió gustoso a la invitación de nuestro señor arzobispo a que visitara nuestra ciudad de Tarragona. Desde que, aun estando su excelencia en Barcelona, empezó a circular la noticia de la visita del señor nuncio, no tan solo el clero sí que también el pueblo dio verdaderas muestras de satisfacción y rebosante alegría, preparándose a darle prueba de su arraygada fe y de su amor al que ostenta la representación del romano pontífice en nuestro reino.

No podía precisarse desde luego ni el día ni la hora de su llegada, manifestando todos deseos de saberla a fin de prepararse con tiempo para rendirle su homenaje de respeto y veneración, hasta que en el día 22 de mayo, vigilia del en que la santa iglesia celebra la Pascua de Pentecostés, el señor alcalde accidental de esta ciudad don Joaquín Monteverde, mandó publicar un bando que a la letra decía así: "El próximo martes, día 25 del actual, a las seis y media de la tarde, llegará a esta ciudad por la carretera de Barcelona el excelentísimo monseñor Francisco Ragonesi, nuncio de su santidad en Madrid. Con tal motivo esta alcaldía se complace en anunciar tan señalado acontecimiento abrigando la confianza de que el vecindario en general se asociará al solemne recibimiento de su excelencia, con objeto de tributarle un respetuoso homenaje de cortesía y afecto. Al propio tiempo, me permito hacer un llamamiento al pueblo de Tarragona para que con tan feliz ocasión engalane y adorne los balcones de sus casas y en particular los comprendidos en las vías que recorrerá la comitiva, paseo de Pi Margall (v), de Santa Clara, avenida de Castelar, rambla [foli 1v] de San Juan, San Agustín, Portalet, plaza de la Constitución, bajada de la Misericordia, Mayor, Mercería, bajada del Patriarca y llano de la catedral. En la metropolitana y primada iglesia será recibido por el excelentísimo cabildo, ayuntamiento, autoridades e invitados, cantándose un solemne Te Deum, trasladándose después al palacio arzobispal donde tendrá lugar la recepción en su honor. Tarragona, 22 de mayo de 1920. El alcalde accidental. Joaquín Monteverde."

Excusado es decir cuan agradable efecto produjo en el ánimo de los vecinos de esta ciudad el transcrito bando de la alcaldía al ver todos como las autoridades se esmeraban en que la llegada del señor nuncio resultara un acto digno del personaje que ostentaba tan alta representación. Desde luego las familias, que habitan las casas situadas en el trayecto señalado y que había de recurrir la comitiva con el señor nuncio al hacer su entrada en Tarragona, se esmeraban en hacer preparativos para adornar los balcones y varias de ellas se propusieron arrojar flores al paso de tan ilustre huésped. Además noticiosos muchos de los señores cura párrocos de la comarca de proyectada visita del señor nuncio quisieron acudir personalmente para solemnizar y dar más lucimiento a su entrada solemne en la catedral, de lo cual siendo sabedor el señor nuncio se digno concederles una audiencia colectiva de la que Dios mediante más abajo nos ocuparemos.

Llegado el día 25, que era el fijado, y la hora de las 6 y ½ de la tarde las campanas de nuestra basílica dieron la señal, conforme se había acordado, de el señor nuncio llegaba al Mas de Rabasa. Ya antes, a la hora conveniente una comisión del excelentísimo cabildo

compuesta de los doctores Balcells, tesorero, y Juliá, canónigo, se trasladó en automóvil propiedad del primero de dichos señores, al vecino pueblo de Altafulla con objeto de cumplimentar y acompañar al señor nuncio. Lo mismo hicieron las autoridades civil, militar y señores alcalde, presidente de la audiencia, comandante de marina, delegado de hacienda y otras personas de representación en la ciudad, como también el reverendo don Jaime Valls, párroco de San Juan en representación de los párrocos, todos los cuales en varios autos generosamente cedidos por particulares se personaron al mentado pueblo al objeto expresado.

La llegada del señor nuncio llevaba algo de retraso por haberse apeado en Sitjes y detenido a comer en la torre del señor conde de Güell y visitado Mar y Cel, mansión de mister Deering, como también Can Ferrat para admirar las correspondientes bellezas que encierran.

A la llegada del señor nuncio a Altafulla fue saludado por todas las autoridades y comisiones, lo mismo que por las del pueblo e inmenso gentío del mismo [foli 2r] que había salido a saludarle y darle la bienvenida y ovacionarle, recitando varios niños y niñas preciosas poesías. Desde allí paso la comitiva a Tamarit, detúvose después a contemplar la cantera del Médol, como también la torre famosa de los Escipiones. Tan pronto como la comitiva llegó al Mas de Rabasa la campana Fructuosa hizo la convenida señal y desde este momento un gentío inmenso se apostó en las diferentes bocacalles del trayecto para presenciar la llegada del señor nuncio. Ya en la carretera de Barcelona, como también en el paseo de Santa Clara, la multitud prorumpió en aplausos al paso del representante del vicario de nuestro señor Jesucristo. En la rambla que ofrecía sorprendente efecto tanto por los adornos que ostentaban los balcones como por el gentío inmenso que en una y otra parte se había congregado se reprodujeron las salvas de aplausos, dando así la bienvenida al señor nuncio quien en automóvil con pausada marcha, acompañándole nuestro señor arzobispo, el señor obispo de Lérida, ilustrísimos doctor don José Miralles y los señores gobernador militar, alcalde precedía a los otros muchos señores que en varios autos formaban un hermoso séquito y acompañamiento. Así fue siguiendo la comitiva las calles por el orden arriba indicado hasta la catedral, donde esperaba el excelentísimo cabildo y seminario con las muchas comisiones que al efecto habían sido nombradas. A su llegada a la plaza de la catedral una banda de música militar tocó la Marcha Real a cuyos acordes se unía el estruendoso aplauso del inmenso gentío allí congregado de modo que el paso se hacía difícil.

En la puerta de la catedral el señor deán don Alejo Larrión ofreció el hisopo y dio a adorar la vera cruz al señor nuncio quien bajo palio sostenido por los señores conde de Rius, Bessa, Mariné

don Antonio, Solé, don Juan, Francillón, don Julio y Muller, don Javier, se dirigió al presbiterio donde estando bajo trono y teniendo a su derecha al señor arzobispo y a su izquierda al señor obispo de Lérida, fue entonado por el señor deán que estaba en medio del presbiterio y bajo las gradas del altar, el Te Deum, que fue cantado por la capilla de la catedral. Hay que notar el grandioso efecto que en conjunto producía la profusa iluminación eléctrica con las autoridades y comisiones que ocupaban todos los sitios de preferencia, el público inmenso que llenaba las dilatadas naves de la catedral y los acordes de la música y cánticos contribuyendo todo a que resultara grandioso y sorprendente el acto.

Terminado el Te Deum y las oraciones de rúbrica dirigióse el señor nuncio acompañado de las autoridades y comisiones al palacio arzobispal saliendo por la puerta principal y pasando a pie por la plaza de [foli 2v] la catedral y calles de Vilamitjana y San Pablo hasta el palacio. Al pasar por delante del seminario los alumnos internos, colocados en orden a lo largo de la acera, le ovacionaron, y al llegar a la plazuela de palacio, donde se había congregado un tan numeroso gentío que dificultaba el paso, no obstante el despejo que procuraba la policía, una compañía de soldados con bandera y música formaba en la puerta del mismo palacio, y el señor nuncio se adelantó y besó nuestra bandera envolviéndose con ella, cuyo acto realizado en ocasión de tocar la banda de música la Marcha Real produjo en la multitud que lo contemplaba una muy profunda emoción, que se exteriorizó con prolongados aplausos. Acto seguido tuvo lugar en el mismo palacio, conforme se había dispuesto, la recepción en su honor, que no obstante de proceder muy ordenadamente resultó muy prolongada por la numerosa, y brillante por las distinguidas personas que cumplieron. Durante este acto la banda de música militar amenizó con escogidas piezas, ejecutadas en el claustro de palacio y puso alto relieve a la solemnidad de la ceremonia, resultando uno de los más salientes obsequios que a su excelencia el señor nuncio se tributaron.

Al día siguiente y hora de las diez de la mañana monseñor Ragonesi dio audiencia a los reverendos señores curas párrocos de esta ciudad y a los muchos otros de varias parroquias del arzobispado, que con objeto de rendirle respeto se habían personado a esta. Nuestro señor arzobispo hizo la presentación a su excelencia y con frase conmovedora expuso el objeto de aquella visita, contestando el señor nuncio muy reconocido a la muestra de cordial afecto que se le tributaba y encareciendo al respetable clero parroquial, y a que su acción para con los fieles es tan inmediata, procure ser baluarte defensor de los derechos de nuestro señor Jesucristo para con las almas, y el celoso propagador de la fe católica al propio tiempo que

el dispensador fiel de las abundantes gracias que el Señor ha colocado en sus manos ejerciendo su sagrado y elevado ministerio.

Poco después y hora poco más de las diez de la mañana del mismo día 26, acompañado del señor arzobispo y del señor obispo de Lérida, se personó el señor nuncio, asistido del auditor de la nunciatura monseñor Solari, a esta catedral, dirigiéndose a la sala capitular, donde toda la residencia de señores canónigos y beneficiados les estaban aguardando. Acto seguido hizo uso de la palabra el señor deán quien dijo así: “Excelentísimo señor. El cabildo de Tarragona siente honda satisfacción al tener el honor de ser visitado por vuestra excelencia en quien ve, reconoce y acata la más alta presentación del pontífice romano en nuestra española patria. A las razones de carácter jurídico por las cuales toda institución eclesiástica debe estar unida a quien representa a Jesucristo en la suprema dignidad de ser un vicario en la tierra, añádase para este cabildo motivos poderosos, fundados en los hechos de haber recibido de la sede apostólica no solamente el primer aliento de su fundación, sino decidido y paternal apoyo en todos los días de su secular historia. Vea porqué señor excelentísimo, el cabildo de Tarragona considerándose rama pequeña del árbol grandioso de la iglesia que tiene sus raíces en el sucesor de San Pedro, ha profesado como base de su existencia, la adhesión fervorosa a la sagrada persona del obispo de Roma, con sumisión interior y completa a su autoridad y espíritu dócil a su magisterio infalible. Ello ha constituido el sentimiento más íntimo de su vida, aprovechando cuantas ocasiones la divina providencia le ha deparado para hacer pública manifestación de su fe y obediencia inquebrantables a la silla apostólica. Tal es nuestra disposición de ánimo al recibiros excelentísimo señor, teniendo la seguridad absoluta que con ello cumplimos nuestros más sagrados deberes, y que hacemos a vuestra excelencia el recibimiento más grato, al propio tiempo que le proporcionamos el dulce consuelo de poder transmitir a nuestro santísimo padre el testimonio de nuestro sincero afecto y filial devoción. Pero nuestra satisfacción es mayor, por ser precisamente vuestra excelencia el representante del sumo pontífice. Los vínculos que nos ligan a vuestra autoridad se estrechan por los nuevos lazos de agradecimiento que los sentimos muy intensos. Este cabildo no olvida que habéis contribuido a que fuese elevado a la sede metropolitana de Tarragona un obispo que antes había sido miembro distinguido de esta corporación. El honor que en ello recibe, solamente puede medirse por la eminencia de la exaltación, y la cordialidad de relaciones amistosas, no ha disminuido por la distancia que ha producido el encumbramiento, por lo cual todos estos capitulares sienten la misma complacencia en llamar arzobispo y padre y pastor a quien antes daban el dictado de hermano y

compañero y amigo. También este cabildo os debe gratitud, porque escogisteis a uno de sus más esclarecidos miembros, para que glosara en un libro las ideas fundamentales de vuestro magistral discurso, sobre el “valor educativo de la liturgia católica” que pronunciasteis, como digno y honroso coronamiento de aquella asamblea memorable, que si Cataluña la cifra como un timbre de gloria, esta corporación podía recabarla muy brillante, merced a la designación que vuestra excelencia hizo, por haber labrado con tanta eficacia y éxito a sus resultados. Y por último, percatado este cabildo metropolitano de Tarragona de que la lucha entre la luz y las tinieblas, entre Jesucristo y Luzbel, se debate hoy en el cam-[foli 3v]-po social, celebra vuestra visita con fundadas esperanzas de que será fecunda para la acción social católica en este arzobispado. Vuestra orientación e iniciativas serán secundadas por el dignísimo prelado, y a su voz responderán todos los buenos. Por tales motivos el honor que recibe hoy Tarragona será principio de fecundos bienes para el porvenir; siendo los hechos la mejor ejecutoria, de que representáis al vicario de aquel, a quien se refieren estas palabras: Pertransiit benefaciendo. He dicho.

El señor nuncio contestó agradeciendo las frases que el señor deán en representación del cabildo le acababa de dirigir, añadiendo que al dar cuenta a su santidad de su viaje a Tarragona, le haría presente esas manifestaciones de inquebrantable adhesión del cabildo a la cátedra de San Pedro, como también la espléndida y espontánea manifestación de simpatía al reverendo pontífice del pueblo de Tarragona, de la que dio en el día de ayer una fehaciente prueba, exteriorizada en el grandioso recibimiento que le hizo. Dijo además que bien merece el cabildo de Tarragona cuanto el hecho en su favor, porque tiene la seguridad que con ello no hace más que trabajar por la gloria de Dios y bien espiritual de la diócesis.

Habiendo después visitado y admirado cuanto de artístico y antiguo contiene la catedral, lo mismo que los claustros, deteniéndose en los hermosos detalles que ostenta, recorrió los salones del museo diocesano en donde pudo apreciar tanto el rico tesoro que en él se contiene, como el que en tan poco tiempo que cuenta de existencia haya podido reunir tanta multitud de objetos, que por su valor artístico y su variedad constituyen y dan a esta catedral un verdadero timbre de monumental gloria, por lo cual felicitó con toda la efusión de su corazón al excelentísimo cabildo, depositario fiel de tan preciosos y piadosos tesoros.

Si nos limitamos a narrar tan solo la visita del excelentísimo señor nuncio a esta catedral, casi podríamos poner punto final a este fiel trasunto por lo que a esta catedral afecta, más como la su estancia en esta fue de algunos días, a fin de queden archivados para memoria de los venideros cuantos actos fueron realizados en

su honor y obsequio, y para que este relato resulte lo más perfecto y dentro de la concisión, lo más acabado posible, precisa sin querer ser difusos consignarlos.

El mismo día en que visitó esta catedral su excelencia el señor arzobispo dio un banquete en su palacio, al cual asistieron el señor obispo de Lérida, el gobernador militar señor Sosa, presidente de la audiencia señor Emo, alcalde ac-[foli 4r]-cidental señor Monteverde, fiscal de la audiencia, síndico del ayuntamiento señor Salvadó, deán del cabildo, gobernador eclesiástico, vicario general, juez metropolitano, juez de 1ª instancia, delegado de hacienda, director del banco de España, ayudante del general Sosa, monseñor Solari, auditor de la nunciatura y familiares.

Por la tarde del mismo día la sociedad exportadora tarraconense sucesora de José Muller se vio honrada con la visita del señor nuncio, acompañado del señor arzobispo, señor obispo de Lérida, alcalde accidental, auditor señor Solari y familiares de los mencionados preladados. Recibidos cortesamente por el gerente de la casa don Javier Muller, hizo presentación a los ilustres visitantes del consejo de administración y personal de la casa, expresando al propio tiempo la honra que sentía la casa con motivo de tan distinguida visita, y los tradicionales sentimientos de fidelidad y respetuoso afecto de la casa y familia Muller a la Santa Sede, dedicando al propio tiempo un sentido recuerdo a la memoria de su difunto padre don José María de Muller, cuya reciente muerte obligaba a dar al acto un carácter puramente privado. El señor nuncio contestó haciendo votos por la prosperidad de la casa Muller y expresando su pésame por el fallecimiento de don José María de Muller. Acto seguido visitaron los almacenes de la casa hasta los detalles más minuciosos de toda la extensa instalación, como también el funcionamiento de los aparatos y construcción de pipería, siendo digno de anotarse la sencillez y cariño con que los ilustres visitantes conversaban con los obreros de la casa, quienes se esmeraban en complacerles, atraídos de la amabilidad de su trato y del interés con que hacían sus preguntas. Todos salieron de aquella visita con muy grata satisfacción, felicitando con toda la efusión de su corazón al consejo de administración.

Después de visitada la casa de Muller se personaron a la casa que los padres cartujos tiene instalada en la plaza de los Ynfantes, siendo recibidos por la comunidad y gerente don Julio Francillón, estando formados en el patio todos los trabajadores de la casa. Desde el alambique, una de la primeras operaciones para la chartreuse tarraconense hasta las operaciones del embalaje pudieron apreciar la laboriosa fabricación del riquísimo licor, que tanto renombre ha dado y tiene justamente merecido la cartuja, saliendo de la visita sumamente complacidos por las atenciones y fino trato de los padres,

quienes al final les obsequiaron con pastas y licor conocido hoy en todas partes con el nombre de Tarracone.

Desde la casa convento de los padres cartujos se dirigió la comitiva en [foli 4v] auto al acueducto romano, conocido en esta vulgarmente con el nombre de Puente del Diablo. Regresando luego para asistir a la velada con que el seminario quiso obsequiar al señor nuncio.

Los colegios de doctores de las tres facultades y el claustro de profesores todos con traje académico, fueron al palacio arzobispal con el fin de acompañar a los señores nuncio, arzobispo y obispo de Lérida, quienes al llegar a la hora señalada al seminario encontraron en el atrio del establecimiento a las autoridades eclesiásticas, civil y militar y demás entidades invitadas al acto y todos en hermosa comitiva entraron por orden en el salón de actos en medio de entusiastas aplausos y a los acordes de la música. Comenzó el acto con una preluación del ilustrísimo señor prefecto de estudios doctor don Cayetano Sentís, arcediano de esta catedral, quien después de haber dado la bienvenida al señor nuncio, añadió que había sabido ganarse la simpatía de todos, desde su majestad el rey (que Dios guarde) hasta la gente más sencilla del pueblo, suplicando al fin se dignase manifestar al papa que nuestra fe es firme como las ciclópeas murallas de esta ciudad y que nuestros religiosos sentimientos son grandes como grandes son las espaciosas naves de nuestra catedral. Entre los trabajos, que formaron un verdadero ramillete por su variedad, elegancia y hermosa ejecución, merece especial mención el discurso del alumno señor Roselló, sobre la primacía de la sede tarraconense, con el cual si con la copia de datos y pruebas logró el disertante dejar bien sentada su proposición hasta evidenciar la verdad enunciada, no menos consiguió cautivar la atención del numeroso y selecto auditorio, que con prolongados aplausos quiso coronar y coronó su hermoso trabajo. Al final, invitado por nuestro señor arzobispo, el señor nuncio dirigió la palabra y felicitó al señor arzobispo, prefecto de estudios, colegio de doctores, claustro de profesores y a todos los alumnos. Agradeció las muestras de amor tributadas, así como las adhesiones que en su persona ha recibido el romano pontífice, y en especial agradeció a las autoridades, diciéndoles que en Madrid no solo tendrán al nuncio del papa sino también a un amigo de quien podrán disponer. Hizo votos para que el plantel de seminaristas sea un día timbre de gloria para la archidiócesis, para Cataluña y para España y una verdadera complacencia y satisfacción para el papa y para nuestro católico monarca. Finalmente, prometió decir al papa Benedicto XV que Tarragona es la Roma española y referirle la frase que ha oído de labios del señor prefecto de estudios relativa a nuestra fe y sentimientos religiosos.

Al día siguiente 27, se dirigió el señor nuncio acompañado del señor arzobispo, del auditor de la nunciatura monseñor Solari y

del reverendo doctor Albajés a Tortosa donde llegaron al mediodía, saliendo a su encuentro el venerable prelado de [foli 5r] aquella diócesis ilustrísimo señor don [Pedro] Rocamora, quien iba acompañado del doctor Miñana, superior de los operarios diocesanos. Tortosa ostentaba las galas de los días de gran fiesta y en los ánimos de sus vecinos podía leerse la satisfacción por ellos sentida con motivo de la visita del señor nuncio, quien al llegar con su comitiva a la plaza de Alfonso XII fue saludado por el público con una salva de aplausos. Dirigióse a la catedral, donde fue recibido por el cabildo, un concejal en representación del alcalde, el señor juez de primera instancia, señor coronel del batallón de Almansa, varias comisiones y principales personas de la ciudad. Cantado el Te Deum, el señor nuncio visitó detenidamente la catedral y el archivo, adoró la Santa Cinta, verificándose después una recepción en el palacio episcopal y salón llamado de Ysabel segunda. Una compañía del batallón de Almansa con bandera y música rindió honores al excelentísimo señor nuncio durante el acto. Por la tarde visitó el señor nuncio el observatorio del Ebro, pudiendo admirar no tanto la belleza y variedad de los muchos pabellones, que lo integran, como la precisión y novísima construcción de aquellos científicos aparatos, que hacen de aquel observatorio un admirable centro de cultura y lo ponen en uno de los primeros lugares entre los de su clase en el mundo civilizado. Excusado es ponderar la amabilidad con que aquellos padres de la compañía de Jesús, a cuyo cargo se encuentra el observatorio, recibieron a los ilustres visitantes, a quienes procuraron complacer con sus explicaciones sobre la utilidad y preciso funcionamiento de cada uno de los aparatos. A su regreso del observatorio, el señor nuncio devolvió la visita al señor alcalde en las casas consistoriales, el cual le recibió acompañado de varios señores concejales.

De regreso de Tortosa, que era el día 28, el señor nuncio se detuvo en Cambrils, en donde fue obsequiado por los Hermanos de las Escuelas Cristianas, recorriendo después el hermoso edificio levantado por el inolvidable tío de nuestro estimado señor arzobispo, el canónigo don Benito Vidal. El alcalde y el pueblo todo pasó a cumplimentar al señor nuncio. Por la tarde pasaron a visitar el parque Sama, invitados por el señor marqués de Mariano, quien con su esposa e hijo, el marqués de Villanueva y Geltrú, recibió a los egregios visitantes.

Regresando a esta por la tarde celebrese en el patronato del obrero una velada en honor del señor nuncio, la cual dio principio a las 7 y $\frac{1}{4}$ de la misma. Aquel centro católico obrero ostentaba engalanada la, ya hermosa, fachada de su edificio, con artísticos adornos formados con bombillas eléctricas de colores combinadas de tal manera que formaban una bandera italiana. El salón de espec-[foli 5v]-

táculos estaba materialmente lleno, no obstante de ser exigida rigurosamente la tarjeta de invitación. A la hora arriba indicada llegó el señor nuncio, acompañado del señor arzobispo y del señor general Sosa con su ayudante, y al momento resonó en aplausos a su llegada aquella esplendorosa sala. El señor consiliario muy ylustre señor doctor don Miguel Juliá, hizo la prelusión ponderando como la fe ha dado a Tarragona un timbre característico, y que el acto que se estaba realizando está animado por el espíritu de fe, y que la cuestión social, cuestión de los actuales tiempos, no tiene solución viable más que en la renovación del espíritu cristiano en la sociedad. Confirmó su aserto con las palabras de un documento de los jefes del imperio británico que así lo ha reconocido. Hizo alusiones al diario "El debate", periódico católico, al organizar las recientes famosas conferencias. Después de haber hecho la presentación de los distinguidos oradores pidió al señor nuncio transmitiera al romano pontífice aquel homenaje de fiel amor. Terminada la poesía dedicada a nuestro señor arzobispo, leída por don Antonio Guardias, y el discurso de doña Concepción Fuster, lleno de muy sabias y prácticas consideraciones sobre la acción católica de la mujer, fue leída por el reverendo padre Francisco Yglesias una muy inspirada poesía pintando el ardiente amor de Jesucristo que inflama el pecho del señor nuncio. El discurso del señor Albó acreditó una vez más los vastos conocimientos que posee sobre la acción social católica manifestando cuanto impulso debe darse a la obra humanitaria que se está realizando para evitar los actos criminales y la afluencia de delincuentes a las cárceles, ponderando la labor del congreso penitenciario y la institución del llamado asilo de San José en Tarragona, donde son recogidos los niños para preservarles del crimen y formar de ellos ciudadanos buenos. Concluyó su ardiente y luminoso discurso ponderando la conveniencia de que todos los católicos deben imbuirse bien de la gran necesidad de hablar menos y obrar más, puesto que hechos son los que se necesitan, que las palabras de poca cosa sirven. El orfeó tarragoní interpretó con admirable gusto y acierto todas las piezas consignadas en el programa. Terminado los números del mismo nuestro señor arzobispo encareció al señor nuncio el que presente al papa y diga cuanto aquí en Tarragona le amamos y reverenciamos y que nuestra fe es inquebrantable y nuestra adhesión incondicional. Añadió que la acción es necesaria, que nosotros no podemos prescindir de ella, imitando a nuestros contrarios, quienes por no sufrir descuidos en esta parte logran frecuentemente sus ideales. Pide al fin al señor nuncio que tome la palabra y ponga digno remate a la fiesta. El señor nuncio principió agradeciendo a los señores arzobispo, Albi, doña Concepción Fuster, señor consiliario y au-[foli 6r]-toridades su valiosa cooperación al feliz éxito y prometió transmitir al santísimo padre los nobles afectos del

pueblo de Tarragona y que en esta archidiócesis se ha iniciado la acción católica de la mujer, de la que el espíritu informante es el de Cristo, manifestó también que le dirá en la lengua de Dante lo que en la de Cervantes no acierta a expresar debidamente. Finalmente el señor Juliá, consiliario, propuso enviar un telegrama al romano pontífice expresivo de nuestra adhesión inquebrantable.

El día 29, sábado, a las 9 y ½ de la mañana el señor nuncio acompañado del señor arzobispo, señor Ychart, vicepresidente de la comisión de monumentos y el padre Yldefonso Roca, superior de la residencia de padres jesuitas en esta, salió en auto a visitar las bellezas artísticas de los monasterios de Poblet y Santas Creus. En auto diferente iban también monseñor Solari, doctor Borrás, secretario de cámara y gobierno y doctor Albajés. No es posible describir uno por uno los agasajos tributados al señor nuncio durante el recorrido hecho en este viaje al paso por los pueblos de Perafort, Puigdelví, Garidells, Vallmoll, Valls, Fonscaldas, Lilla, Montblanch, Esplugada de Francolí, Poblet, Guardia, Barbará, Cabra, Pla, Pontdarmentera, Santas Creus, Vilarodona, Monferri, Salomó, la Nou, Riera y Ferran, ya porqué nos haríamos interminables, ya también por no considerarlo pertinente a nuestro objeto principal, como realizados, aunque dentro de la diócesis, pero fuera de Tarragona. La ruta trazada según el orden de pueblos arriba indicados tuvo que sufrir variación al hacer el recorrido sobre el terreno, por lo cual algunos pueblos que esperaban el paso del señor nuncio no pudieron ofrecerle sus respetos. Más en algunas de las poblaciones del trayecto, la comitiva se detuvo y hasta visitó las iglesias, si bien su estancia forzosa era el que fuese brevísima, ya que el tiempo a disponer era escaso. En Poblet después de visitar la iglesia mayor, la sacristía, puerta real, claustro principal, lagares, bodega y cocinas, el dueño del hotel Villa Engracia, señor Roca, se llevó a la comitiva expedicionaria a su casa donde se le sirvió un espléndido banquete, con que quiso obsequiarles el citado señor Roca, y terminado el cual, de nuevo volvieron a Poblet, para admirar aquella maravilla de arte, deteniéndose en la sala capitular, claustro, dormitorios de novicios y palacio del rey don Martín. En Santas Creus se le tributó entusiasta recibimiento ostentando las casas (como también en los demás pueblos) colgaduras, hallándose presentes los párrocos de Pobles de Santas Creus, Vilarodona y Alba y los coadjutores de Vilarodona y Pontdarmentera. El señor nuncio [foli 6v] visitó detenidamente la yglesia, fijándose en los panteones de don Pedro III, don Jaime II, y doña Blanca y en la tumba de Roger de Lauria, recorriendo luego los claustros, sala capitular, bodega, refectorio, palacio real, dormitorio, biblioteca y las casas consistoriales. El reverendo párroco les obsequió con un refresco, ya que la hora de su estancia en aquel antiguo monasterio no permitía otra cosa.

Al regresar a esta que eran las 8 y ½ de la noche el señor nuncio expresó las complacencias que había experimentado en su expedición visita a Poblet y Santas Creus, sintiendo no haber podido prolongar más su estancia en dichos lugares por falta de tiempo, así como también agradeció las pruebas de afecto que en todo el trayecto se le habían tributado, lo mismo que a la comisión de monumentos por haberse dignado acompañarles, y a todos los párrocos, autoridades y fieles de los pueblos del trayecto por las atenciones y pruebas de afecto que le habían tributado.

Al día siguiente, domingo 30 del mismo mes y año, y hora de las 6 y ½ el señor nuncio celebró la misa en el seminario, durante la cual la schola cantorum ejecutó escogidos motetes. Asistieron los señores canónigos y profesores del seminario doctores José Viñas Camp-lá e Ysidro Gomá. Después recorrió las diferentes dependencias del vistoso seminario, haciendo elogios de él como universidad pontificia.

En el mismo día y terminados los divinos oficios de la mañana, con motivo de cumplirse el primer aniversario de la consagración que su majestad el rey había hecho de toda la nación española al Sagrado Corazón de Jesús en el cerro de los Ángeles (Madrid) se había de realizar en esta catedral basílica la consagración del pueblo al deífico corazón, a cuyo acto habían sido invitadas todas las autoridades con la asistencia del señor nuncio. Entre las distinguidas personas que tomaron parte a tan religioso acto recordamos al señor gobernador civil, señor Abellanosa, señor gobernador militar con una muy nutrida representación de jefes y oficiales, al alcalde accidental señor Monteverde con el síndico señor Salvadó, al comandante de marina señor Gerónimo, a don Manuel de Orovio, al decano del cuerpo consular, fiscal de la audiencia, presidente de la diputación, director del ystituto y de la normal, administrador de correos, señor Artigues, jefe de telégrafos y una numerosa concurrencia de fieles de todas las clases sociales, resultando el acto verdaderamente conmovedor. Hecha la exposición mayor de su Divina Majestad nuestro señor arzobispo subió al público y después de brevísima exhortación pidiéndose [foli 7r] uniesen todos a sus palabras, hizo la consagración solemne al Sagrado Corazón de Jesús, leyendo la misma fórmula que hace un año recitara su magestad Alfonso XIII al consagrar España entera al Sagrado Corazón. Siguió después una alocución que pronunció el señor magistral doctor Canadell, la cual quisiéramos transcribir completa y literalmente, si el presente relato que va resultando demasiado difuso, nos lo consintiera, por otra parte, hacer de ella un simple extracto no lo creemos pertinente, porque le privaríamos de la belleza artística que en si ostenta el hermoso discurso del citado señor magistral, quien con tanto acierto con su elocuencia supo captivarse el numeroso auditorio. Resulto una oración perfecta bajo

todo punto de vista. Hecho un desaliñado esbozo del asunto sobre que versó el discurso, nos limitaremos a transcribir algunos de sus párrafos que consideramos no deben echarse al olvido. Después de indicado el objeto de aquel acto religioso que era hacer la consagración de nuestros corazones al Sagrado Corazón de Jesús, del mismo modo que en toda la nación se estaba realizando en aquel mismo día para conmemorar aquel solemne acto en que nuestro rey don Alfonso XIII (que Dios guarde) consagró, hoy cumple un año nuestra España al mismo deífico corazón, pasó a ponderar la trascendencia que en aquel acto tenía la presencia del señor nuncio, excelentísimo señor don Francisco Ragonesi, también presente aquí, diciendo: “[...] entre vítores y aclamaciones que llenaban los espacios, y entre lágrimas abundantes de devoción y alegría [...] el eco de esas palabras como armonía deliciosa ascendió a los cielos deleitando a Cristo Rey inmortal de los siglos, allí vivo y presidiendo los destinos de la humanidad [...] mientras vos excelentísimo señor nuncio representando al vicario de ese mismo Jesús en la tierra, allí presente tuvisteis la dicha de ser el testigo calificado de tan trascendental acontecimiento, tomabais nota del mismo, para decir luego al padre santo que aquello era una fecha memorable en la historia de la Yglesia. ¡Vos sellasteis y bendijisteis en nombre del papa aquella unión, aquella venturosa alianza que España verificaba con el corazón divino de Jesús! ¡Oh momento feliz, hora dichosa del cielo en la tierra, dies sanctificata quae illuxit nobis, haec dies quam fecit Dominus, no te olvidaremos! ¡Oh fausto acontecimiento el más importante de nuestra historia religiosa contemporánea, 30 de mayo de 1919, siempre estarás impreso en lo íntimo de nuestros corazones!” Después de invitar al auditorio a trasladarse con la consideración al cerro de los Ángeles, donde se halla emplada la imagen del Sagrado Corazón de Jesús, y a unirnos en espíritu con nues-[foli 7v]-tros hermanos españoles que en aquel momento están desfilando en devota peregrinación por aquel bienadado lugar dice: que “por ello confesamos que Cristo es Dios y hombre, es el verbo divino, esplendor de la gloria del padre, consubstancial a él, en quien relucen todos los atributos y perfecciones de la divinidad. Es el verbo por quien fueron hechas todas las cosas, por el cual se irradian las perfecciones divinas sobre todas las criaturas, es verdadero hombre, emparentado con el linaje humano, nuestro gran hermano, tipo y ejemplar perpetuo de nuestra perfección, de nuestro honor y grandeza, en él el hombre es Dios, y por él nosotros, los demás hombres, podemos llegar hasta el ennoblecimiento inefable de obptener la adopción de hijos de Dios.” Continuó ensalzando las bellezas de Jesucristo y las inefables gracias que de su doctrina eclesial y de su protección y redención reciben los hombres todos. Paso luego a describir aquel monumento del cerro de los Ángeles sacando muy bellas

y atinadas doctrinas, diciendo; “Mirando a la izquierda de la imagen de Jesús, en aquel monumento cuya dedicación conmemoramos, se os representa un grupo de figuras, que por su expresiva actitud, son emblema de la humanidad doliente, débil, pecadora, que se dirige a Jesucristo para santificarse y obtener el bálsamo del consuelo, dos grandes verdades afirma por este grupo de figuras el pueblo español, la primera gran verdad, uno de los dogmas fundamentales de nuestra religión es de que la naturaleza humana está herida por el pecado de origen, por un crimen de familia, que todos heredamos y a todos nos contaminó, esta herida son las sombras de nuestra ignorancia, los desordenados e ilícitos apetitos de nuestra voluntad, los males de pobreza, enfermedad, penas, espinas y lágrimas, que a todos nos invaden. La segunda afirmamos que la vida está puesta en lucha para obtener la cicatrización de estas heridas, para regenerarnos, rehabilitarnos y que la victoria la obtienen los que miran, como aquellas figuras, a aquel corazón amoroso, pues él ha dicho que es la luz del mundo para disipar esas tinieblas de ignorancia. Él es la vida, es la llama de ese amor, que es vida del alma y alma de la vida, amor que todo lo ennoblece, purifica y él exclama venid a mi todos los que estais fatigados, los que sufrís, y yo os aliviare, yo soy la vida y la paz, por esto los hombres que de veras buscan la luz, el puro y noble amor, el consuelo, la paz y sosiego, la humanidad doliente cuidadosa de su propio bien, que acierta en el camino de su remedio, desfilará siempre ante Jesucristo con los ojos iluminados y con los labios entreabiertos para recoger las gotas de paz, [foli 8r] amor y consuelo que está destilando aquel divino corazón.”

“Mirando a la derecha de la ymagen de Jesús en el monumento de cerro de los Ángeles, ante el cual, hoy cumpleaños, fuimos consagrados, observareis otro grupo de figuras, son emblema de la humanidad santificada, representan la verdadera aristocracia de la humanidad, las almas que encendidas de amor a Jesús se elevan sobre el nivel general de los demás mortales, allí está el Serafín de Asís, el águila de Hipona, la cantora del Carmelo, honor de las Españas, Gertrudis la magna, Margarita de Alacoque, el venerable padre Hoyos, el discípulo amado que reclinó su cabeza sobre el corazón de Cristo. A la visión de este admirable grupo, recordad señores primero que los seres más provechosos a la humanidad, los que en verdad salvan y regeneran a los pueblos, más que los políticos y hombres de gran inteligencia, son los santos, ellos son los que principalmente promueven el progreso moral que es la base y fundamento de todos los demás progresos, ellos son los hombres de la abnegación y del sacrificio, sin los cuales no florecen ni fructifican los árboles de la prosperidad de las naciones, ellos son los héroes de la virtud sin cuyos laureles toda otra gloria es efímera! Y recordad segundo, que

esos héroes de la virtud, esos grandes ejemplares de la abnegación y del sacrificio, esos promotores y reyes del progreso moral de los pueblos, conforme nos señalan aquellas figuras, se forman mirando a Jesucristo... buscando alientos, fortaleza, vigor en sus luchas ante Jesucristo... cada día mando a ese señor excelso, imprimiendo en el corazón humano la imagen de aquel corazón divino.”

“Y del centro de aquel monumento surge una voz sonora y potente que dice; ¡reyno de España! Se ha cumplido la promesa hecha al reverendo padre Hoyos, es la voz del Corazón de Jesús que extendiéndose en hondas sonoras hasta la sierra cantábrica y las cumbres del Pirineo, a las riberas del manso Genil por los verjeles de levante, y hasta los extremos de la bética a todos nos dice, tengo asegurado que con mi potencia y amor he de permanecer con los hombres hasta la consumación de los siglos, pero de un modo especial he de dirigir las llamas de mis amores hacia ese pueblo... ¡reyno en España! Si la navecilla de mi yglesia conducida por los sucesores de Pedro no ha de naufragar en el borrascoso mar de los tiempos, por más que la impiedad desencadene sus tempestades sobre el suelo español, ruja el infierno, brame Satán, la fe de España no morirá... ¡reyno de España! Aunque [foli 8v] las olas del materialismo enervante y del sensualismo pestilente invandan la sociedad, yo aquí tendré siempre almas castas, puras... corazones inflamados de purísimos amores, en los cuales tendré mis delicias, mi reino de amor y paz que no es de este mundo... ¡reyno de España! Como levantado en la cruz elevé y atraje hacia mí todas las cosas, almas, vidas, amores, sacrificios, riquezas, honores, bienes, hombres, pueblos... así aquí, ensalzado en el centro peninsular español, hacia mi he de atraer los corazones generosos de ese pueblo para inflamarlos en mi amor y constituirlos en instrumento del bienestar, paz y prosperidad de esta hidalga nación”.

Después, fue discurriendo sobre las circunstancias en que se hizo la consagración al Sagrado Corazón de Jesús en el cerro de los Ángeles, y añadió; “Tiene este hecho una significación religioso política interesantísima, pues fue un acto de público acatamiento a Jesucristo, rey de reyes y señor de los que dominan, fue un acto solemne y magnífico de agradecimiento a la providencia por habernos librado del terrible mal de la guerra, en estos tiempos en que tantos y de tantas maneras rechazan a Jesucristo y a su representante, fue un acto de reparación en estos tiempos de frialdad religiosa, indiferencia enervante, de respetos humanos, cobardías y debilidad en confesar la fe, fue un acto valiente, viril y alentador de fe. Pero especialmente para nuestra patria fue un acto de gran consuelo, eminentemente evocador de la tradición católica de nuestros reyes y nuestro pueblo. Cuando los representantes de naciones fuertes y poderosas hacían sus reparos en nombrar a Dios en sus tratados con escándalo y

censura de parlamentos de naciones heterodoxas, nuestro soberano se presenta públicamente confesando a Dios, aclamando a Jesucristo y consagrando su pueblo! ¡Ah! En aquel momento se estremecían de gozo las cenizas venerables de los sepulcros de San Juan de la Peña, Burgos, el Escorial, el de San Fernando en Sevilla, los reyes Católicos de Granada, los de Poblet y de nuestro gran Jaime el conquistador que descansa bajo estas sagradas bóvedas, y a mí me parece que las almas de estos cristianos reyes se asomaban al acto de aquella consagración, y unido su aplauso a las aclamaciones de aquel pueblo, dirigían a don Alfonso XIII estas palabras ¡Bien has obrado, noble heredero de nuestros tronos, en lo que acabas de realizar, bien has atestiguado que la realeza española es, y ha sido, profundamente católica, pues en aras de la fe y en el altar de la religión cobra-[foli 9r]-mos nosotros aliento y fuerzas para esgrimir nuestras espadas, luz y consejo para nuestros grandes empresas contra los enemigos de la Yglesia, de Jesucristo y de la patria.”

Prosiguió el señor magistral expresando como el acto público de consagración hecha por su majestad el rey de su pueblo al Sagrado Corazón de Jesús evoca la España creyente de todos los siglos, y va relatando los diferentes hechos culminantes de nuestra historia patria desde la España de los tiempos de los césares hasta aquella España que dos veces salvó a Europa de las irrupciones del Yslam, la España que ora en su prosperidad, ora en sus infortunios, siempre aparece grande, nunca envilecida, siempre valiente y vigorosa por su fe, iluminada por nobles y grandes ideales. Dice que por especial providencia de Dios, el representante del papa, señor nuncio, que aquí honra esta fiesta con su presencia, celebra el primer aniversario de aquella consagración que el rey hizo de la nación española al Sagrado Corazón de Jesús, y lo celebra aquí en Tarragona, no en vano llamada la Roma española, aquí en esta sede primada de las Españas. Concluye su oración con una sentida deprecación a Jesucristo pidiéndole bendiciones para España, su rey, su gobierno, para el papa, para su representante, para el episcopado, para el señor arzobispo, para las autoridades y para el pueblo.

Terminada la oración del señor magistral, doctor Canadell, se cantó el himno nacional al Sagrado Corazón de Jesús, y después el señor nuncio dio la bendición con el Santísimo al pueblo, entonándose al terminar el himno del congreso eucarístico.

Poco después de terminada la función de la catedral que acabamos de describir, el señor nuncio, acompañado del señor arzobispo y a la hora como de las 12, se trasladó al cuartel de San Agustín, donde fue recibido por el excelentísimo señor general de la 1ª brigada de la 8ª división, por los señores coroneles de los regimientos de Almansa y Luchana, el comandante de marina, y demás gefes y

oficiales de esta guarnición. Acompañado del señor general y demás gefes del cuerpo visitó algunos locales del citado cuartel, y luego en el patio interior, que estaba muy vistoso y engalanado, ostentando en el fondo el altar con la imagen de la Ymmaculada, escuchó con verdadera complacencia la canción del soldado interpretada por la música y soldados del regimiento de Luchana. Pasó después al salón de actos del citado cuartel, donde se le ofreció un rico lunch, a cuyo final [foli 9v] el señor general dijo lo siguiente; “Excelentísimo señor. Desde el momento en que se tuvo noticia de que el representante de su santidad en España iba a honrar con su visita a esta ciudad de Tarragona, la guarnición de la misma, desde el general hasta el último soldado, pensaron ofrecer a vuestra excelencia, un homenaje de veneración y respeto. El ejército español sabe que la cruz y la espada fueron siempre juntas en las legendarias empresas que llevaron a cabo con admiración de todo el mundo. Si en algún tiempo alguien pudo creer que las ideas subversivas pudieran hacer presa en nosotros, los militares, no ha tardado en convencerse que el ejército español es católico, y que nuestros soldados, cuando defienden la seguridad de nuestros templos, saben que defienden la casa de Dios.” Terminó brindando por la prosperidad del romano pontífice y de su representante en España. A estas frases del señor general contestó el señor nuncio así: “Señor general. Señores. Con gratísima complacencia acabo de oír las manifestaciones de vuestra excelencia, señor general, la nación católica española a llevado a cabo grandes empresas, yo tengo la seguridad de que en el porvenir la providencia le tiene reservados trascendentales destinos. Levanto mi copa y brindo por la noble y católica España, por su católico monarca, por su glorioso ejército, que lo considero como un segundo sacerdocio, y muy especialmente por toda la guarnición de esta ciudad.” El señor general antes de dar por terminado el acto manifestó a toda la oficialidad que interpretando fielmente sus sentimientos habían accedido a los deseos del excelentísimo señor arzobispo, de que como recuerdo de la visita del señor nuncio, fueran puestos en libertad todos los soldados y clases de la guarnición, que no estuvieran sometidos a proceso gubernativo, y que se diera el lunes próximo descanso a toda la guarnición. Terminado el acto, los señores nuncio y arzobispo, muy complacidos por los obsequios dispensados por los señores militares, se despidieron saliendo a acompañarles hasta la puerta del cuartel, con los honores correspondientes, el señor general, gefes y oficiales, y al llegar la comitiva a la puerta del cuartel, el público estacionado en la calle (que era inmenso) prorumpió en aplausos y aclamaciones.

El señor nuncio, acompañado del señor arzobispo, del señor general Sosa, comandante de marina, monseñor Solari, señor coronel de Luchana, señor Gimeno, jefe de estado mayor, señor Rubio y de otros

señores, visitó la tarde del mismo día 30 la factoría naval, invitado por la dirección de la S.A. Artilleros de Tarragona. Los señores don José y don Luis Bonet fueron los que, en representación de la [foli 10r] dirección acompañaron a los visitantes. Estos al llegar al puerto se embarcaron en una canoa automóvil desde el sitio llamado escalera real hasta el desembarcadero de los astilleros, donde el personal técnico bajo la presidencia del señor Lorenzo, jefe de la sección de dibujos de la factoría les estaba esperando. En la plaza de las oficinas les estaba esperando un gran número de caballeros y señoras y señoritas. Recorrieron las diversas secciones de los astilleros y los señores don José Bonet, gerente, y el señor Lorenzo, jefe técnico, dieron explicaciones de los diferentes aparatos y su funcionamiento. Visitaron el primer buque de gran porte Tarraco número 1, el cual estaba ya dispuesto a ser botado al agua tan pronto se termine el plano de deslizamiento. El señor nuncio felicitó al señor gerente por el feliz termino de tal buque. Al recorrer las oficinas pudieron apreciar los planos de las diferentes secciones de un buque, así como también las copias del conjunto de planos y presupuestos de los buques guarda costas presentados al concurso abierto por el ministerio de marina. Fueron obsequiados con un espléndido lunch y el señor nuncio brindó por la prosperidad de los astilleros y manifestó el deseo de saber la fecha de la botadura del primer buque para poder estar presente en espíritu, ya que no ha tenido la dicha de presenciarlo.

En la misma tarde y de regreso de los astilleros visitó el señor nuncio con el señor arzobispo el colegio dirigido por las religiosas de Jesús María en la calle Méndez Núñez. Recibidos por las superiores pasaron al templo que completamente iluminado y adornado de flores ofrecía hermoso aspecto. Allí oraron breve rato. Pasaron luego al jardín, en donde al pie del monumento a Nuestra Señora estaba la comunidad y colegialas vestidas de gran gala, con sus bandas, cintas y medallas ganadas por su aplicación y aprovechamiento. La señorita Concepción Gallardo pronunció un hermoso discurso, que fue escuchado con gusto por el señor nuncio y acompañantes. Acto seguido, después de haber besado el anillo a su excelencia y recorrido el jardín y dependencias del pensionado, se retiraron los ylustres visitantes.

Con motivo de celebrarse en aquel día el último y conclusión del mes de María en la yglesia de los padres jesuitas (San Agustín) por la corte de María, al salir del colegio Jesús María se dirigieron a la citada yglesia. El altar mayor estaba profundamente iluminado y adornado. Entraron en la yglesia donde les recibió el padre superior Yldefonso Roca y comunidad, acompañados de la escolanía dirigida por el maestro de capilla de la catedral, reverendo Miguel Rué. [foli 10v] Al salir fueron objeto de diferentes demostraciones de afecto.

Por la noche del mismo día 30 el gobernador civil, señor Abellanosa, obsequió al señor nuncio con un suntuoso banquete al que fueron invitados además los señores arzobispo, presidente de la audiencia, gobernador militar, monseñor Solari, señor alcalde don Manuel de Orovio, abogado del estado y el señor secretario de cámara doctor Borrás.

Llegado el día 31, lunes, acudieron al palacio arzobispal con objeto de despedir al señor nuncio, los señores alcalde, general Sosa con una numerosa y brillante comitiva de gefes y oficiales de todas las armas, vicario general, deán, prefecto de estudios de la universidad pontificia, superior de los padres jesuitas, comandante de marina, presidente y fiscal de la audiencia, delegado de hacienda y director del seminario. Acompañados de todos, el señor nuncio y señor arzobispo se dirigieron a la catedral, oraron en la capilla del Santísimo Sacramento, visitaron el altar mayor y capilla de Santa Tecla, la cual estaba profundamente iluminada. Una comisión del cabildo (que estaba celebrando los divinos oficios de la mañana) salió a recibirles y les acompañó hasta la puerta del templo, donde el señor nuncio dio a besar el anillo a las autoridades y capitulares, despidiéndose de todos.

Los prelados subieron en auto para dirigirse a Reus, para donde también partieron en dos autos diferentes los señores monseñor Solari, presidente de la audiencia, vicario general, deán y doctor Albajés. Su llegada a Reus fue a las 10 de la mañana, pero representantes del ayuntamiento y entidades católicas, con objeto de ofrecer sus respetos al señor nuncio y al prelado diocesano, se adelantaron a mitad de camino en autos, dándoles la bienvenida y agregándose a la comitiva. Esta al llegar pasó por la calle de Bartrina, de la Sangre, arrabal de Santa Ana, plaza de Prim, alta y baja de Jesús, Robuster y calle de Galofré. Todas las calles del tránsito estaban atestadas de gente que aplaudía y los balcones ostentaban hermosas colgaduras. Enfrente de la yglesia prioral de San Pedro se apearon los príncipes de la yglesia, siendo recibidos por el clero, autoridades y corporaciones católicas. Entraron bajo palio en la yglesia donde se cantó un solemne Te Deum. Después, trasladados a la casa abadía se verificó una recepción que resulto muy brillante. Visitaron la fábrica del señor Terrats, pudiendo admirar el funcionamiento de la mejor fabril algodонера de España, tributándoles unánimes aplausos aquellos obreros que pasaban de 600. A continuación visitaron el comercio de vinos de la casa Mayner, Pla y Sugrañes, donde fueron espléndida-[foli 11r]-mente obsequiados y la estación enológica. Comieron en la casa del señor prior, acompañándoles el señor presidente de la audiencia, vicario general, deán, sindico de la real comunidad de San Pedro, superior de la Sagrada Familia y capellán castrense, reverendo Martí. El señor alcalde don

Jaime Simó visitó a los prelados, quienes después le devolvieron la visita. Por la tarde visitaron el Centro Católico y el Instituto Pedro Mata, el santuario de la Misericordia y patronato del obrero de San José, en donde se les tributó un homenaje. Al anoecer se obsequio a los prelados con un banquete al que asistieron unos 200 comensales, a cuyo final contestando a las frases del señor Simó, don José, dijo al señor nuncio que la laboriosa Reus tiene una perla que es la Virgen de la Misericordia y el Campo de Tarragona tiene otra perla que es nuestro amado prelado el señor arzobispo. Finalmente terminado el banquete salieron para la estación, siendo aclamados por el gentío inmenso que llenaba la plaza Prim y calles del tránsito, agrupándose en la estación hasta el momento de la partida del tren, en que prorumpió en estruendosas aclamaciones al representante del papa.

El señor arzobispo doctor don Francisco Vidal y Barraquer es nombrado por el papa Benedicto XV cardenal de la Santa Romana Yglesia, en el consistorio del 7 de marzo de 1921.

Encontrábase el señor arzobispo don Francisco Vidal y Barraquer en la villa y corte de Madrid, a donde se había trasladado a mediados de febrero de 1921 con objeto de asistir a unas conferencias episcopales que en aquellos días tenían lugar, cuando por el periódico o diario "La Vanguardia" de Barcelona se tuvo la noticia de que nuestro excelentísimo prelado, en el próximo consistorio celebrado el día 7 de marzo iba a ser creado cardenal de la Yglesia por su santidad el papa Benedicto XV. Muy agradable sorpresa produjo en el ánimo de todos tal noticia, ya por ver premiadas las excelentes cualidades que adornan al señor arzobispo, [foli 11v] como también por haberse derrumbado el inmenso muro de 345 años trascurridos sin que a nuestra yglesia de Tarragona le hubiese cabido la honra de tener un arzobispo cardenal, puesto que desde el cardenal Cervantes no había habido otro. En palacio, donde creía la generalidad de las personas se sabría algo de cierto y concreto sobre el particular, y a donde, unos personalmente, otros por teléfono, se dirigían para cerciorarse de la verdad, no sabían, hasta que preguntado el señor arzobispo por telégrafo, contestó que así se lo habían manifestado en la nunciatura. Reunido el excelentísimo cabildo el 25 de febrero de 1921 acordó felicitar con toda afusión a su excelencia reverendísima quien al mismo tiempo y cruzándose los telegramas decía al cabildo lo siguiente; "Recibida comunicación próximo nombramiento cardenal, siendo este honor para sede, lo notificó antes que familia al estimado cabildo, rogándole que con sus luces y oraciones continúe prestándome valiosa cooperación. Saludo y bendigo queridos capitulares. Arzobispo." Mas como ya se le había felicitado se acordó el día 26,

en que se recibió el anterior telegrama, que el señor deán se avistado con el señor gobernador eclesiástico para disponer lo que procediese.

Con objeto de preparar lo conveniente para tributar al señor arzobispo una solemne entrada en esta ciudad, al efectuar su regreso de Madrid, y demostrarle con cuanta satisfacción ha recibido Tarragona su nombramiento de cardenal, se reunió el excelentísimo cabildo el día 2 de marzo de 1921 y acordó dar un voto de confianza al señor arcipreste doctor Sensada, para que con el señor alcalde acuerde los actos que con tal objeto se realizen, resulten dignos de la ciudad y archidiócesis. Ya el señor alcalde don Andrés Segura, después de un muy afectuoso telegrama de felicitación al señor arzobispo en su nombre y de la corporación y pueblo, que preside, le había dirigido expresiva carta rogándole se dignase indicar con anticipación el día y hora de su llegada a esta ciudad, a fin de poder avisar con tiempo al vecindario, manifestándole que tanto este como todas las autoridades, se proponen tributarle un grandioso homenaje con motivo de su próxima elevación al cardenato por el papa Benedicto XV.

Como todo cuanto concernía a la creación de cardenal al señor arzobispo era interesantísimo a los fieles de Tarragona, además de los luminosos artículos publicados por el diario "La Cruz" sobre los cardenales de la yglesia romana, a medida que iban llegando noticias concretas en palacio, eran publicadas para satisfacción del público, siendo la primera el que el conde de Salimey, guardia noble de su santidad, había comunicado haber recibido delegación pontificia para hacer entrega al señor arzobispo del nom-[foli 12r]-bramiento y del solideo de cardenal, anunciando al propio tiempo, que el mismo día de su creación, 7 de marzo, saldría por la tarde Roma para Tarragona y que durante el trayecto por telégrafo daría aviso de día y hora de su llegada a esta capital. Entre tanto iban cada día siendo más crecientes los entusiasmos del pueblo con tal motivo, los establecimientos de comercio habían decidido conceder autorización a sus dependientes para poder asistir a la llegada de su excelencia, si lo efectuaba en día laborable, como también interesábase al público a que la entrada se verificase por las principales calles de la ciudad. En contestación a la carta, de que llevamos hecha mención, dirigida por el señor alcalde, don Andrés Segura a su excelencia, decíale este desde Madrid por telégrafo que por razón de las conferencias episcopales que debían celebrarse en la capital de España los primeros días de la próxima semana por los prelados que en aquella sazón se encontraban allí, probablemente su llegada a Tarragona no tendría lugar hasta el viernes 11 de los corrientes.

Desde luego los prelados sufragáneos unieron su cordial felicitación dirigida al señor arzobispo expresión de sus deseos de asistir a la ceremonia de la entrega del nombramiento y solideo que habrá

de tener lugar en esta santa yglesia catedral, por lo cual se pasó oportunamente comunicación avisándoles el día y hora en que habrá de tener lugar la mentada ceremonia. Por otra parte su majestad el rey don Alfonso XIII había fijado el día 17 del mismo marzo para imposición del birrete cardenalicio a los dos nuevos cardenales españoles (arzobispos de Tarragona y Burgos) y al señor nuncio de su santidad en Madrid, cuya ceremonia habrá de tener lugar en la capilla del palacio real.

La animación siempre creciente a medida que se avecinaba la llegada de su excelencia reverendísima la testimoniaban los acuerdos tomados por varias entidades de esta ciudad. El centro yndustrial pasó a sus socios el siguiente comunicado: “Próximo el regreso a esta ciudad de nuestro amantísimo prelado, el doctor don Francisco Vidal Barraquer con el merecido honor de haber sido elegido cardenal arzobispo de Tarragona, día de gloria nos complacerá a todos los buenos amantes tarraconenses la admiración de tan ilustre y bondadoso prelado, y como es de esperar todas las clases sociales experimentaron el mayor gozo y satisfacción a tal acontecimiento, este centro que no puede evadirse en todo acto de buen nombre y honor de Tarragona, se permite invitar a sus socios y a todos los elementos industriales y comerciales a la resolución unánime de asociarse a tan gloriosa solemnidad y por ello cesar el trabajo cotidiano para el recibimiento el día de la llegada de nuestro ilustre cardenal arzobispo con [foli 12v] ello se demostrará que todas las clases sociales se suman con la mayor satisfacción y contento en un acto que por espacio de más de tres siglos se han visto privados los habitantes de esta primada Tarragona. Tarragona, 5 de marzo de 1921. El vicepresidente, Jaime Malé.”

También la cámara oficial de comercio, yndustria y navegación de la provincia, se dirigía al comercio e yndustria de Tarragona en la forma siguiente: “Cuando dentro de pocos días, regrese a esta ciudad el doctor Vidal y Barraquer, nuestro ilustre prelado, tendremos el honor de recibir en él al cardenal arzobispo de Tarragona. Esta dicha que nos estuvo vedada a los tarraconenses por espacio de más de tres siglos, vuelve a nosotros con motivo de haber sido elegido cardenal nuestro arzobispo. Día de gloria sera aquel para la ciudad nuestra, que en el doctor Vidal y Barraquer quiere y admira a un paisano eminente y a un prelado ilustre y bondadoso. Y como es de esperar que todas las clases sociales querrán contribuir al esplendor de aquel inusitado recibimiento y participar de la satisfacción y del gozo de tan memorable jornada, esta cámara espera merecer del comercio y la yndustria tarraconense el acuerdo tácito y unánime de asociarse a tal solemnidad, considerando festivo el día en que llegue a Tarragona nuestro cardenal arzobispo, de manera que la clase obrera pueda sumarse al contento de todos sin sacrificios de

su modesta economía. Tarragona, 5 de marzo de 1921. El presidente Pedro Lloret. El secretario Francisco Cubells y Florentí.”

Llegado el día 7 de marzo, día en que debía celebrarse consistorio en el Vaticano, en el cual había de ser creado cardenal nuestro amado señor arzobispo, el alcalde don Andrés Segura publicó el siguiente bando: “Tarraconenses. En consistorio de hoy, su santidad ha creado cardenal a nuestro estimado señor arzobispo excelentísimo e ylustrísimo doctor don Francisco Vidal y Barraquer. El gobierno eclesiástico de este arzobispado ha transmitido al ayuntamiento tan grata noticia por considerar que tan merecida distinción constituye un timbre de gloria para nuestra ciudad y archidiócesis en atención a que durante un lapso de tiempo no menos de tres siglos nuestra sede tarraconense no ha podido investirse con la sagrada púrpura. Abundando esta alcaldía en igual concepto por la circunstancia de haber nacido el doctor Vidal y Barraquer en esta diócesis y cursado parte de sus estudios en el seminario de esta capital, cuyas circunstancias son motivo más que sobrados para que aquellos honores refluyan directamente a esta ciudad, cuya importancia acrece, recordando épocas en que la Yglesia tarraconense alcanzo su mayor esplendor, debida-[foli 13r]-mente autorizado por la corporación municipal me complazco en participar al vecindario, que el día 9 del presente mes, a las once, llegará a esta capital nuestro prelado. En la plaza de los Artilleros del Sitio le esperarán las representaciones de varias corporaciones y entidades, para tributarle, en nombre de aquellas, su entusiasta felicitación y acompañarle hasta el llano de la catedral, donde el excelentísimo cabildo recibirá a su eminencia, cantándose acto seguido un solemne Te Deum. Espera esta alcaldía que el vecindario se asociara a estas manifestaciones de aprecio tributadas a nuestro prelado, recibéndole en el llano de la catedral, adornando además con colgaduras los balcones de las calles del tránsito, que serán las siguientes: plaza Artilleros del Sitio, Real, Apodaca, Unión, rambla de San Juan, San Agustín, Portalet, bajada de Misericordia, Mayor, Mercería, bajada del Patriarca y llano de la catedral. Terminado el Te Deum, en el salón del trono de palacio su eminencia ylustrísima recibirá las autoridades y vecindario. Tarragona, 7 de marzo de 1921. El alcalde Andrés Segura.”

El señor cardenal designó y delegó a don Javier de Muller, cuya familia se ha distinguido por su arraigada fe católica y firme adhesión a la Santa Sede, para recibir en la frontera al señor conde de Salimey, delegado pontificio perteneciente a una de las nobles familias romanas, el cual era portador del solideo y nombramiento de cardenal. Su presentación y entrega oficial había sido fijada para el domingo próximo en la catedral y hora de las once y media de la mañana.

Con fecha de 8 de marzo fueron mandados de esta ciudad a Roma los siguientes telegramas: "Del cabildo. Roma. Cardenal secretario de estado. Vaticano. Cabildo catedral Tarragona ruega vuestra eminencia dígnese elevar santo padre testimonio profunda inmenso júbilo honor altísimo dispensado gloriosa sede San Fructuoso creando cardenal amantísimo egregio arzobispo. Postrados pies santidad, rindiéndole fervoroso filial homenaje imploramos bendición. Ramón Sensada, arcipreste. Presidente accidental." Del excelentísimo ayuntamiento: "Cardenal Gasparri. Secretario de estado. Roma. Alcalde de Tarragona en nombre mayoría ayuntamiento, pueblo y en el propio ruega a vuestra eminencia se digne elevar su santidad ferviente testimonio de gratitud grandísimo honor otorgado antiquísima sede Tarraconense creando cardenal a nuestro amado arzobispo Francisco Vidal Barraquer, tan venerado por sus cualidades eminentes y celo apostolico. Postrados pies santidad, renovando sentimientos adhesión, imploramos bendición para autoridades y pueblos diócesis. Andrés Segura. Alcalde." De los párrocos: "Cardenal secretario de estado. Roma. Párrocos archidiócesis Tarra-[foli 13v]-conense mandan testimonio profunda gratitud su santidad promoción cardenalato nuestro arzobispo altísimo honor sede Tarraconense. Imploramos bendición. Jaime Valls, párroco." Estos tres telegramas merecieron contestación del santo padre con expresivas frases de afecto, las que no transcribimos en gracia a la brevedad, excepto el que contestó al cabildo que por sus frases merece especial mención, dice así: "Ramón Sensada. Cabildo catedral. Tarragona. El santo padre acogiendo benévolo los sentimientos de filial gratitud que le ha expresado ese cabildo catedral con motivo de la elevación de ese dignísimo arzobispo a la dignidad cardenalicia, agradece tan respetuoso homenaje y otorga de corazón su bendición apostólica a los reverendísimos capitulares. Cardenal Gasparri."

El día fijado para la solemne entrada de su eminencia el señor cardenal a esta ciudad era el 9 de marzo y al efecto mandó el día anterior desde Madrid un telegrama al señor alcalde, confirmándole la noticia y añadiendo que en el citado día 9 (Dios mediante) llegaría en tren exprés a Reus, o sea a la hora de las 7 de la mañana. Ya se tenía noticia en esta de que el pueblo de Reus preparaba también un solemne recibimiento al señor cardenal, como así lo hizo dando con ello evidentes pruebas de la alegría que en todos rebosaba por la distinción con el romano pontífice había honrado al señor arzobispo y la archidiócesis. Desde nuestra ciudad se adelantaron varias de las comisiones a Reus para saludar a su eminencia y acompañarle con otras de Reus, también en automóviles a esta, donde debía llegar a las 11 de la mañana. El pueblo tenía por señal que al llegar la comitiva de acompañantes de su eminencia al puente del río Francolí

las campanas de nuestra catedral anunciarían su próxima entrada en esta ciudad. Ya el día anterior, 8 de marzo, tan pronto como se supo oficialmente el nombramiento, las campanas de nuestra torre, lo mismo que las demás campanas de las otras iglesias fueron echadas a vuelo.

También el elemento militar se unió al entusiasmo del pueblo para tributar a su eminencia una solemne acogida al hacer su entrada, disponiendo el excelentísimo señor general que en el citado día 9 cierto número de gefes, tanto del regimiento de Luchana como del de Almansa, de la zona, de intendencia, sanidad militar, guardia civil y carabineros debían acudir a la catedral a la hora fijada y después a la recepción en palacio. También dispuso que el regimiento de Luchana nombrarse la guardia que con bandera música debía fijarse en el palacio de su eminencia para tributarle los honores debidos al verificar su entrada en él y después durante la recepción y alternando con la música del regimiento [foli 14r] de Almansa tocasen escogidas piezas.

Como podrá colegirse de todo lo hasta aquí consignado, todo se iba preparando para llevar acabó con grande ostentación y expresión de júbilo la solemnidad de la entrada del nuevo señor cardenal, e ya este había salido de Madrid la tarde de 8, cuando durante su viaje y antes de llegar a Zaragoza, se enteró en una de las estaciones intermedias, que a la hora de las 8 de la noche se había perpetrado en la capital de España un horroroso crimen, el asesinato del excelentísimo señor don Eduardo Dato, presidente del consejo de ministros, llegado a Reus, en cuya estación le esperaban las autoridades, clero y personas significadas de la población formando grandioso cortejo, suplicó al señor secretario del gobierno civil de Tarragona, que en aquellos días se encontraba en funciones de alcalde por disposición del gobierno de Madrid, que en prueba de luto por tan alevoso atentado mandase retirar las colgaduras de los balcones como en efecto así se realizó, hizo igual encargo a don Andrés Segura, alcalde de esta, para que providenciara lo mismo en Tarragona y partió al momento de Reus para cumplir los deseos de su eminencia.

Ya desde Tarragona se habían adelantado varias comisiones con automóviles a Reus para recibirle en la estación de los directos figurando entre ellos el señor alcalde y concejales señores Alonso, Orovio, Salvadó, Monteverde y Sugrañés y secretario del ayuntamiento señor Nogués y además el señor don José Vidal, hermano de su eminencia, vicario general, doctor Serra, secretario de cámara, doctor Borrás, los capitulares doctores Sensada. Cabildo catedral. Tarragona y Sarradell, director del seminario, don José Cambra con los profesores doctores, Ferré y Garcés, párroco de San Juan, doctor Valls, en representación de los párrocos de la ciudad, ingeniero de obras públicas señor Cabestany y don José María Vilá, comerciante. Desde la estación se dirigió su eminencia a la parroquial de San Pedro, donde celebró

misa, a la que asistió numeroso concurso, trasladándose después a la casa rectoral, en donde tuvo lugar un recepción en que muchísimas comisiones y personas particulares se acercaron a saludarle, partiendo después, como cosa de las 11 de la mañana, de Reus acompañado de grandioso cortejo formado por las comisiones de esta que se habían adelantado a Reus y muchos otros de aquella población que quisieron acompañarle a esta. La plaza de los Artilleros del Sitio era el lugar designado para apearse, y en el vestíbulo de la normal de maestros, artísticamente adornado con flores y alfombras saludó el señor alcalde al ylustre purpurado felicitándole por el alto honor que cabía a Tarragona al ver cumplidos sus anhelos elevando a la dignidad cardenalicia al hijo preclaro de su tierra, lleno de merecimientos y virtudes. Tarragona entera, decía, agradece al santo padre tan gran merced y ruega al Altísimo conceda largos años de vida al nuevo cardenal para bien de la [foli 14v] yglesia y de la diócesis tarraconense. Su eminencia agradeció en breves frases el cordial saludo del señor alcalde, haciendo constar los encontrados sentimientos de gozo y de tristeza que en aquellos momentos embargaban su corazón. (Aludía al asesinato del presidente de ministros).

Después de terminados los saludos de las muchas comisiones que allí habían acudido para testimoniar a su eminencia su afecto y filial veneración púsose en marcha la numerosa comitiva en dirección a la catedral, donde le esperaba el excelentísimo cabildo y un gentío inmenso. La ciudad, no obstante de haberse retirada las colgaduras por el motivo antes expresado, presentaba el aspecto de una grandiosa festividad, puesto que a ella había acudido gran número de forasteros del Campo de Tarragona, especialmente del vecino pueblo de Cambrils, que vio nacer al señor cardenal, en cuyo pueblo, puede decirse, que apenas habían quedado más que los obligados por imprescindibles deberes. Al paso de la comitiva, compuesta de más de 20 automóviles y muchos coches, el público que ocupaba el trayecto ovacionaba al señor cardenal y al llegar a la plaza de la catedral el piquete con música situado allí de punto para tributarle honores toco la Marcha Real, la cual con la animación del gentío inmenso que allí se había congregado, produjo verdaderos efectos de entusiasmo. Su eminencia entró en el santo templo bajo palio, cuyas varas eran sostenidas por el doctor don Luis Soler, médico, don Simón Gramunt, notario, don Manuel de Orovio, concejal, don Antonio Virgili, abogado, don Antonio Elías, procurador, y don Bernabé Martí, comerciante. Al llegar al altar mayor se entonó un solemne Te Deum a gran orquesta, en que ofició el señor deán, asistido de los canónigos señores Cartañá y Viñas don Juan. Terminado el Te Deum, su eminencia dio la bendición al concurso enorme de fieles que llenaba las naves del espacioso templo catedral. En seguida se adelantó hasta la puerta de la verja

del presbiterio y desde allí dirigió su autorizada palabra al auditorio, dando las más calurosas y efusivas gracias al pueblo fiel de Tarragona que presidido por sus dignas autoridades, había dado muestras de su adhesión al vicario de Jesucristo, el cual ha distinguido con señalada merced a la región catalana y nuestro reino. Exortó a los oyentes a no desmayar en estos aciagos momentos, antes al contrario, invitó a mostrarse valientes, animosos, compactos y adheridos a la persona de nuestro monarca y al gobierno responsable de su confianza que encarnan los altos ideales del orden social. Lamentó que el gozo de la estimada grey tarraconense haya venido enturbiado por el sentimiento de honda pena que produce el execrable atentado del que ha sido víctima el difunto presidente del consejo de ministros. Terminó el prelado su breve, sencilla y conmovedora alocución pi-[foli 15r]-diendo a los cirunstantes que, antes de despedirse del santo templo acompañaran el rezo de un De profundis por el alma del señor Dato, y de un Padre nuestro, para que el Señor se apiade de la angustiosa situación de nuestra patria. El señor deán procedió inmediatamente a rezar las preces indicadas que fueron acompañadas por el sordo y unánime murmullo de los asistentes.

Terminado todo lo dicho, el señor cardenal, con su obligado cortejo, se dirigió al palacio arzobispal, saliendo por la puerta del claustro. Inmediata a esta puerta y en la calle del Claustro se había situado la música del regimiento de Almansa, la cual prorumpió con la Marcha Real al divisarse la persona del señor cardenal y pronto a los ecos de la referida banda se unieron los de la banda del regimiento de Luchana apostada frente a palacio con el piquete encargado de tributarle los honores de ordenanza. Antes de retirarse a descansar, el señor cardenal pasó revista, acompañado del señor general gobernador, a la compañía que en correcta formación daba guardia de honor. La inmensa muchedumbre de personas que había en aquella plaza no abandonó aquellos lugares hasta que el señor cardenal se retiró a descansar de su largo viaje y fuertes y contrarias emociones recibidas, cuyo efecto lo reflejaba bien su semblante conmovido.

El día 10 llegó a Barcelona el conde de Salimey, guardia noble de su santidad y legado pontificio, para hacer entrega del nombramiento y solideo de cardenal a su eminencia el señor arzobispo. Le acompañaba, conforme llevamos dichos antes, el noble caballero de esta don Javier de Muller, y ambos, después de haber recibido visita de distinguidas personalidades, y de haber visitado lo más saliente y poético de la ciudad condal, se dirigieron a esta el día 12 con el exprés, que llega a esta poco antes de las once de la mañana, previo telegrama de aviso de su llegada. En el mismo tren llegó también el ylustrísimo señor obispo de Seo de Urgel, doctor Guitart. En la estación les esperaban el señor alcalde, el ayundante del señor ge-

neral gobernador, comandante señor Pérez Gramunt, capitán señor Álvarez Espinosa, secretario de cámara señor Borrás, capitulares señores Sensada. Cabildo catedral. Tarragona y Serradell, secretario del ayuntamiento, el hermano de su eminencia don José, el conde de Rius, etcétera. Acercándose a saludarles también el gobernador militar y comandante de marina, que se encontraban en la estación. Al llegar a palacio fue cumplimentado el legado pontificio por las autoridades de la población.

Todo se hallaba dispuesto para la gran fiesta de la imposición del solideo cardenalicio, que debía tener lugar el día 13, la animación era inmensa. El señor alcalde había publicado el siguiente bando: "Con motivo de celebrarse en nuestra catedral basílica el domingo día 13 del actual, a las 11 y ½, la solemne ceremonia de recibir el nombramiento de cardenal y la imposición del solideo nuestro prelado [foli 15v] el eminentísimo doctor don Francisco Vidal y Barraquer, por haber llegado felizmente a esta capital el legado pontificio portador del mencionado nombramiento y del solideo rojo, la iglesia tarraconense se adornará con sus mejores galas para recibir dignamente al guardia noble de su santidad por la eminente representación que ostenta. Esta alcaldía espera del vecindario que para solemnizar tan memorable acontecimiento que abrirá nuevos horizontes de esplendor a nuestra querida ciudad, engalanará durante el expresado día las fachadas de sus edificios y con iluminaciones por la noche, asistiendo al propio tiempo a la solemne función religiosa, que se efectuará en la catedral a la hora indicada y al terminar asistirán al palacio arzobispal, donde se efectuará la recepción pública, con cuyo acto desea corresponder nuestro prelado al afecto que le han demostrado sus diocesanos con motivo de su elevación al cardenalato. Tarragona, 11 de marzo de 1921. Andrés Segura." Así mismo el gobernador militar publicó la siguiente: "Orden de plaza. Artículo primero. Invitado en unión de los señores generales, jefes y oficiales de la guarnición para el acto solemne de la imposición del solideo cardenalicio al excelentísimo señor arzobispo de esta archidiócesis don Francisco de Asís Vidal y Barraquer, me acompañarán los primeros jefes de cuerpos y dependencias con las comisiones que a continuación se enumeran, los cuales se encontrarán mañana a las 11 y 20 a la intermediación de la puerta principal de la catedral, en traje de media gala. A las 11 y 45 minutos se encontrarán en el patio del palacio arzobispal la música del regimiento infantería Almansa número 18 para amenizar el acto de la recepción. Tarragona, 12 de marzo de 1921. El general gobernador Francisco Sánchez Manjón." Las calles céntricas de la ciudad presentaban el aspecto de un día festival extraordinario, tanto por la animación de los muchos forasteros y de la ciudad, como también por las colgaduras y tapices de los balcones y la variedad de banderas,

que tanto de los edificios públicos, como de los consulados de sus respectivas naciones ondearon todo el día.

Mucho antes de la hora señalada para la función de la entrega de nombramiento de cardenal y solideo rojo por el señor conde de Salimei se encontraba ya la catedral verdaderamente atestada de fieles, los cuales a medida que iba acercándose la hora de la ceremonia iban afluyendo en número tan considerable, que las naves de la misma eran insuficientes para contenerlos, haciendo imposible el tránsito por ella. Acudieron representaciones de toda suerte de entidades y corporaciones, las cuales nos es imposible mencionar por no hacernos demasiado prolijos. De Cambrils bien podemos afirmar que el pueblo en masa se trasladó a esta y con los comisionados de corporaciones de esta ciudad se encon-[foli 16r]-traban los de catedráticos de la universidad de Barcelona, varios en representación del señor alcalde de Sarriá y otras corporaciones del mismo pueblo, así como también, además de los varios representantes de la prensa de esta ciudad, como de La Cruz, Diario de Tarragona, El Tarragona, La Reconquista y La Veu de Tarragona se encontraban los corresponsales de los principales rotativos de Madrid y Barcelona.

A la hora de las 11 y 20 minutos y a los acordes de la Marcha Real, ejecutada por la música del regimiento de Almansa, salió su eminencia de palacio vistiendo capa magna, acompañado de los prelados sufragáneos, obispos de Lérida, Vich, Seo de Urgel y Solsona que vestían capisayos, del vicario capitular de Gerona, doctor Matas, provisor de Barcelona, doctor Flaquer en representación de su prelado, doctor Guillemet, vicario general de Tortosa en representación de su señor obispo, doctor Rocamora y el doctor Albajés, caudatario de su eminencia. Llegaron a la puerta principal de la catedral en lujosos carruajes, siendo recibidos en el atrio del santo templo por el cabildo, comisiones y numerosísimo público que aplaudía y vitoreaba sin cesar a su eminencia mientras atravesaba, seguido de su ilustre acompañamiento, la nave central, coro, vía sacra entre dos compactas murallas formadas por muchedumbre de personas, hasta llegar a las gradas del altar mayor, en donde la comitiva ocupó los sitios señalados en la forma siguiente; en el presbiterio a la derecha de su eminencia o sea al lado del evangelio los obispos de Lérida, doctor Miralles, de Solsona, doctor Comellas, y vicario capitular de Gerona, doctor Matas, a la izquierda o sea al lado de la epístola los señores obispos de Vich, doctor Muñoz, de Seo de Urgel, doctor Guitart, el vicario general de Tortosa, doctor Martínez, y el doctor Flaquer, provisor de Barcelona. Acompañaban a su eminencia y prelados asistentes a uno y otro lado del presbiterio el excelentísimo cabildo, beneficiados, párrocos, clero de la diócesis, profesores del seminario, representantes de los padres jesuitas, padres del Corazón de María,

capuchinos, carmelitas, hermanos del colegio del Sagrado Corazón y del colegio Tarraconense. Pocos momentos después, a los acordes de la Marcha Real un murmullo general de admiración y alegría anunció la llegada del señor conde de Salimei, portador del nombramiento de cardenal y del solideo, el cual vestía el vistoso uniforme de guardia noble de su santidad. Desde palacio a cuya salida se interpretó por la banda militar un airoso pasodoble, vino acompañado del representante de su eminencia don Javier de Muller, del comandante don Alfredo Álvarez, ayudante del gobernador militar de esta plaza y del señor secretario de cámara, doctor Borrás. En la puerta de la ca-[foli 16v]-tedral salieron a recibirle el maestro de ceremonias, doctor Zaragoza, y los síndicos del cabildo, doctores Gomá y Cartañá. Allí se agregaron dos pajes, quienes llevaban en bandejas de plata el documento del nombramiento y el solideo. Con aire marcial y entre aplausos y aclamaciones al papa, atravesó el coro y la vía sacra y subió las gradas del presbiterio. Allí en presencia de su eminencia le saludó militarmente y leyó el siguiente discurso en italiano que traducimos en nuestra lengua: "Eminencia. En la honrosísima misión que su santidad me ha confiado transmitir a vuestra eminencia el solideo cardenalicio, encargo que en estos momentos siento gran satisfacción de cumplir, me es grato manifestar a vuestra eminencia los sentimientos de mi particular gozo al veros elevado a la alta dignidad que el santo padre os ha querido conferir. Al propio tiempo en que el esplendor de la púrpura, con la cual sois ahora insignido se difunde sobre la predilecta Tarragona, sobre vuestra tierra nativa, y ella irradia por doquiera de vuestra archidiócesis. Vos, eminencia, con las virtudes ejemplares que os adornan, ferviente en la doctrina y en la acción, recto en los juicios, humilde, generoso y misericordioso en la experiencia y maestro en las episcopales misiones, venís a añadir nueva gloria a la asamblea veneranda que circumda la augustísima cabeza de la catolicidad, mi muy amado soberano. Permitidme pues, eminencia, que yo, romano, delante de vos, nuevo príncipe de la iglesia romana, me una a tantos hijos vuestros y admiradores en las pruebas de júbilo que hoy os manifiestan y en los votos que formulan, a fin de que la asistencia divina prosiga a guiar vuestros pasos, para que la grey por vos gobernada prospere siempre más en la fe y en el servicio de la religión se dilaten mucho los años de vuestra vida."

Terminado el discurso se adelantó el señor conde hacia el señor cardenal y tomando el documento del nombramiento que un paje llevaba en una bandeja, lo entregó a su eminencia, que lo recibió, se lo colocó sobre su cabeza en prueba de reverencia a la sagrada persona del papa, y después lo besó. Seguidamente el señor obispo de Lérida, el más antiguo de los sufragáneos asistentes al acto, leyó la notificación de la Secretaría de Estado de su santidad, en estos

términos: “Del Vaticano, 7 marzo 1921. La sanctita di nostro signore nel consistorio secreto di questa mattina si e benignamente dignato di elevare alla dignita cardinalizia el ilustrisimo e reverendisimo monsignor Francesco d’Assis Vidal y Barraquer, arcivescero di Tarragona. Tale grazioso atto de pontificia considerazione del sancto Padre si participa al [foli 17r] signor cardinale Vidal y Barraquer, arcivescero por oportuna sue intelligenza e norme. Signor Cardinal Gasparri.”

Después de la lectura del precedente documento el señor conde de Salimei, tomando el solideo, que se contenía en una bandeja que llevaba el otro paje, lo entregó al señor cardenal, quién tomándolo en sus manos lo colocó en su cabeza. Al contemplarlo el público no pudo contenerse ya más y prorrumpió en entusiastas vivas y aclamaciones al papa y al nuevo cardenal. Después, el señor cardenal, verbalmente emocionado, pronunció el siguiente discurso, dirigiéndose al legado pontificio: “Muy ilustre señor conde. Con devoción profunda y sumiso acatamiento he acogido el honroso mensaje que por mediación vuestra hace llegar a mis manos vuestro excelso soberano el romano pontífice, cuya preclara frente circuye triple diadema. El documento que acabáis de entregarme lo he colocado sobre mi cabeza y lo he besado con efusión, no tanto por su contenido, como por la prueba de veneración y afecto filial que ello significa a la sagrada persona de la cual procede. Contiene este documento el nombramiento de la incardinación de este prelado al sacro colegio de cardenales, al senado del papa para ayudarle en las arduas tareas del gobierno y administración de la Yglesia. Siento vivamente en estos momentos el vacío que producen en mi la indignidad e incapacidad para tan alta honra y distinción. Cualquiera de estos prelados que me rodean y muchos de los capitulares que están a mi lado reúnen más meritos y servicios que yo. Soy sincero. No quiero hablar más de mi persona, no quiero alardear de modestia, pues sabido es que no hay peor orgullo que el orgullo de la humildad. Habéis cumplido, señor conde, de un modo admirable y con exquisita finura vuestra misión ¿Cómo no había de ser así? Dice uno de nuestros pensadores, Donoso Cortés, si mal no recuerdo, que entre los legados y diplomáticos los más finos son los teólogos, y entre estos, los místicos, e yo añado que si el diplomático además de conocer la teología es italiano, perteneciente a una de las familias de la antigua nobleza romana, su perspicacia y finura será sin límites. La púrpura sagrada que anuncias me ha sido concedida, yo, con grande afecto, con deleite inefable, como el que siente el padre al poder transmitir a sus hijos, la colocó con toda dulzura y suavidad sobre los hombros de mi venerada esposa, de mi diócesis, de mi bella, de mi amada Tarraco, de la sin par noble e imperial Tarragona. Recios, fuertes, robustos son sus hombros como la torre palacio y campanario catedral, que habéis contemplado señor conde.

La púrpura va a sentarle muy bien, porqué este co-[foli 17v]-lor es el suyo, el color de la púrpura simboliza el amor a la religión y a la patria, y este es precisamente el color de que está teñida nuestra yglesia, rociada con la sangre de los mártires de la fe y de la patria. Este templo catedral conserva restos de prelados antecesores míos, que sellaron nuestra religión con su propia sangre, y las escaleras que conducen inmediatamente a ella, están rociadas también por la sangre de los mártires de la Yndependencia, la púrpura, pues, con que hoy se adorna esta yglesia la tenia bien ganada, y hace siglos que la esperaba. No es estraño por consiguiente que con tanta alegría, satisfacción y entusiasmo la haya recibido. Lo agradece, como agradeció el cristianismo el rompimiento de las cadenas que ceñían el puente de barcas del Guadalquivir, defensa de los moros de Sevilla. Eran dos naves las que navegando a toda vela chocaron con ímpetu contra el puente, le quebrantaron y rompieron las cadenas. Otras dos naves han venido hoy a romper la cadena que tenía cercada a la yglesia de Tarragona, a derribar el muro que no permitía entrar en ella luz de púrpura sagrada. Las dirijen por fortuna dos expertos pilotos, nuestro santísimo padre, el papa Benedicto XV, y nuestro católico monarca Alfonso XIII. A ellos rinden en estos momentos fervoroso testimonio de gratitud cuantos me rodean; prelados sufragáneos, cabildo catedral, autoridades civiles, militares y judiciales, el pueblo entero. Así que cuando regreséis a la ciudad eterna señor conde, yo no tengo que haceros otro encargo para el santo padre, más que, después de manifestarle mi agradecimiento y filial veneración, le digáis aquello que un día dijo el buen Jesús a los enviados del bautisto, decidle lo que habéis visto y oído, los sentimientos de amor y veneración que Tarragona entera y toda su provincia eclesiástica ha manifestado hacia la Santa Sede, el agradecimiento que con tanto entusiasmo ha experimentado por la merced que acaba de hacerle su santísimo padre Benedicto XV, al concederle, después de tantos siglos, la púrpura cardenalicia, que siendo dicho color el símbolo de amor, aumentara este cada día más y más hacia Dios, el papa, el rey, la patria y Tarragona." Terminada la ceremonia y antes de levantarse de sus asientos, algunos fotógrafos impresionaron algunas placas en las que aparecían de pie y a la izquierda de su eminencia el legado pontificio y sus acompañantes señores Muller y Álvarez.

La ceremonia terminó a las 12 y ½ y su eminencia acompañado de aquel respetable y numeroso séquito se dirigió a pie a palacio [foli 18r] pasando por las calles de Vilamitjana y San Pablo, siendo aclamado por la muchedumbre, que por completo llenaba los alrededores de la catedral y plaza de palacio. El legado del papa correspondía amablemente con saludo militar a las repetidas demostraciones de afecto que del público recibía. Acto seguido y en el salón del trono

y con asistencia de los prelados de la archidiócesis antes mentados tuvo lugar la recepción oficial, durante la cual desfilaron ante su eminencia puede afirmarse que todo Tarragona, siendo imposible a muchos llegar ante el trono de su eminencia por obstruir el paso la inmensa multitud, que deseosos de rendirle homenaje acudieron al acto. La recepción duro más de una hora, durante la cual la banda de música de Almansa amenizó el acto con escogidas piezas.

Después de la recepción tuvo lugar el banquete de honor en palacio, al que asistieron todas las autoridades con los prelados. Describir este acto no nos es posible, solo por referencias podemos consignar que la mesa ordenada en forma de Tau, adornada con exquisito gusto, constaba de cinco presidencias, y al terminar el banquete, el doctor Miralles, obispo de Lérida, hizo uso de la palabra y dirigiéndose al legado pontificio dijo que eran verdaderamente sinceras las pruebas de adhesión a la Santa Sede que había podido presenciar en Tarragona, rogándole con todo encarecimiento las hiciese presentes al papa, y que la distinción con que había honrado a Tarragona en la persona de su arzobispo toda la provincia eclesiástica la tomaba como suya, ya que del honor de la madre participan las hijas. Luego después de terminadas las frases del prelado de Lérida, el legado pontificio expresó lo complacidísimo que se sentía por tantos testimonios de amor y adhesión que al romano pontífice había recogido, y que cuydaría de hacerlos así presentes a su santidad. Finalmente, el señor general gobernador militar tomó la palabra para hacer constar lo muy gratas que le habían sido las demostraciones de adhesión al rey dadas por Tarragona y su eclesiástica provincia, y de un modo especial el interés que el señor cardenal ha tenido de que el elemento militar haya tomado tan activa en las solemnidades realizadas, máxime porqué los militares, además del rey, a quien sirven, tienen en su corazón otro rey, el vicario de Jesucristo en la tierra, al cual rinden y profesan profunda veneración y amor filial.

Los prelados sufragáneos después de terminada la ceremonia de la imposición del solideo transmitieron a Roma el siguiente telegrama; "Eminentísimo señor cardenal secretario de estado. Prelados sufragáneos Tarra-[foli 18v]-conenses, autoridades todas, civiles, militares, judiciales, cabildo, clero, fieles, al elevar santidad Benedicto XV sentido testimonio gratitud honor concedido gloriosa sede renuevan adhesión inquebrantable al pontífice expresada conde Salimei que ha cumplido su misión con finura y delicadeza admirables. Cardenal arzobispo de Tarragona." Así mismo el legado pontificio mandó telegramas al cardenal Gasparri, secretario de estado de su santidad y al príncipe Aldobrandini, manifestando haber cumplido ya su misión.

Siguiendo la costumbre de hacer algún obsequio al legado portador del nombramiento de cardenal y del solideo, su eminencia

le regaló como recuerdo de su noble misión un alfiler de corbata esmaltado en forma de escudo, en el cual se destaca sobre fondo blanco una Tau encarnada con palmas verdes que rodean el escudo, circuido de brillantes y diamantes.

En el mismo día a la caída de la tarde la universidad pontificia dedico al señor arzobispo y nuevo cardenal una velada a la cual asistieron todos los prelados, el legado pontificio, todas la autoridades y un inmenso número de distinguidas personalidades de la ciudad que llenaban el espacioso salón de actos y las inmediaciones de los claustros que dan acceso al mismo. No quisiera reseñar detalles de la velada para no hacerme difuso y además por ser acto no de la catedral, más como allí se pronunciaron algunos discursos, que dan mucha luz al asunto del cardenalato, precisa consignarlos para memoria de los venideros. Todas las calles del seminario se hallaban atestadas de gente que ovacionaba al señor cardenal, cuando a pie se trasladaba desde su palacio al seminario acompañado de los colegios de doctores de las tres facultades, del claustro de profesores, vestidos unos y otros con traje académico, y de las autoridades, formando todos un nutrido y hermoso cortejo.

Principiada la velada el señor vicescanciller, muy ilustre señor don Cayetano Sentís, se levantó y dijo: “Eminentísimo señor, nobilísimo señor conde. ¡Gloria a Dios!... Este es el grito de júbilo que brota hoy de nuestros pechos, que se escapa espontáneamente de nuestros labios, y que profieren los nobles hijos de esta tierra. ¡Gloria a Dios!... que nos tenía reservado el gran consuelo de ver en el recinto de nuestras murallas el honrosísimo uniforme de los guardias nobles de su santidad, y que con este glorioso uniforme tan digna y gallardamente llevado [foli 19r] por vucencia, nobilísimo conde, se dirige al palacio arzobispal y llama a sus puertas para hacer entrega a nuestro reverendísimo prelado del solideo cardenalicio y de la carta en que nuestro santísimo padre el papa Benedicto XV le comunica la gratísima noticia de haber sido elevado a la alta dignidad de cardenal de la Santa Yglesia Romana. Surge illuminare Jerusalem, podemos cantar con el profeta levántate ciudad augusta, noble Tarragona, vístete de tus mejores galas, llénate de santo regocijo, hoy con este acontecimiento reflorecen tus antiguas glorias, hoy haces gala de tu muralla ciclópea, de ruda, primitiva contextura y has sacado del fondo de tus excavaciones, como de misterioso cofre, restos de pasadas civilizaciones, que acreditan tu vitalidad a través de los siglos, y te ciñen la corona de reina de la venerable antigüedad. Hoy nuestro gran templo metropolitano aparece como bañado de nueva luz, sus columnas y capiteles una enfrente a otra se contemplan como satisfechos del nuevo día, y hasta los venerables restos de sus santos y eminentes prelados, cuyas tumbas forman lucida cohorte alrededor

del gran rey don Jaime el conquistador, hasta las cenizas, digo de nuestros ilustres predecesores, se estremecen de gozo en el fondo de sus mausoleos, porque amaron la iglesia de Tarragona, porque oyen una voz misteriosa que resuena por los ámbitos todos de la amada ciudad, y esta voz es la del papa Benedicto XV que viene a decirnos Surge illuminare largos años, siglos enteros, has sufrido un eclipse en tus antiguas glorias, pero mira hacia el oriente y verás que en el horizonte se asoma radiante aurora, cubierta de un manto de púrpura, que coloco gentilmente sobre tus hombros, noble matrona exuberante de vida, sobre tus hombros de hija fidelísima y ejemplar lo mismo en la esplendidez de tus glorias que en las horas grises de preterición. Y no es solo Tarragona y la archidiócesis, es toda la provincia eclesiástica, todo Cataluña, que celebra con general aplauso el fausto acontecimiento. El seminario, excelentísimo señor, nobilísimo señor conde, no pude permanecer indiferente a esta solemnidad, que tan de cerca le afecta, ha de manifestar su júbilo y obsequiar según sus alcances al ilustre huésped que nos honra con su presencia y un número de sus festejos en esta modesta velada, que le ofrecemos, si con escasez de preparación y de elementos, no con escasez de buena voluntad, en lo cual puede haber quien nos iguale, quién nos aventaje, imposible.”

Terminados todos los números que contenía el programa de los [foli 19v] cuales no nos hemos de ocupar por no ser pertinentes a nuestro obgeto, levantose de su sitial el general gobernador militar señor Sánchez Manjón para hacer uso de la palabra, siendo saludado con una salva de aplausos, después de los cuales dijo; “Perdonad eminentísimo señor que el menos autorizado de los aquí reunidos os haga una súplica y no interpretéis mi libertad a falta de respeto a tan dignísimo prelado, por otra parte queridísimo amigo mío. No pueden ocultarse el júbilo y la alegría que en los diversos actos de este día os ha manifestado, eminentísimo señor, todo el pueblo de Tarragona, y toda archidiócesis, haciéndose propia vuestra gloria, y seguramente que nadie habrá experimentado tan intensamente estos afectos como esos tiernos corazones infantiles, como lo acaban de demostrar con este acto que hemos aquí presenciado. Creo hacerme fiel intérprete de sus sentimientos en estos instantes al decir que quisieran compartir esta alegría con sus familias... (Al pronunciar estas palabras el señor general resonaron en el salón frenéticos y prolongados aplausos, sobre todo por los interesados, visto lo cual el señor general nada más dijo sobre su petición, ya que tan perfectamente habían adivinado su intención adelantándose a sus palabras). El viernes, continuó, es la fiesta de los Dolores de la Virgen, el sábado es ya vigilia del domingo de Ramos al que sigue la Semana Santa, nada se pierde, pues empezando las vacaciones el jueves, día 17, en

que su magestad el rey os impondrá el birrete cardenalicio, aquel día es el más indicado para empezar, pues que el señor cardenal, cuando os abrazará en aquella ceremonia nuestro glorioso monarca, como jefe de estado, tened presente que os abrazará España entera... (Entusiastas vítores y aplausos que duran largo rato). Vayan, pues aquel día nuestros jóvenes, cual palomas mensajeras a comunicar este jubilo y alegría a sus familias. Ahora, también, queridos jóvenes, ya que he abogado por vosotros para que se os concedan vacaciones, hacedme quedar bien, ofrecedme que ello no será parte a que sufran detrimento vuestros estudios y eclesiástica formación, antes al contrario, esta gracia ha de servir de estímulo para mayor provecho y aplicación.” (Exclamaciones afirmativas y prolongados aplausos).

Acto seguido tomó la palabra su eminencia haciendo el resumen de la velada. Ante todo, dijo refiriéndose al señor general, que se la había adelantado un ángel en el uso de la palabra a los seminaristas, un ángel que no tiene alas, pero si ciñe una espada que termina con la cruz símbolo de su lealtad y fidelidad al rey al papa, de cuyas virtudes ha-[foli 20r]-bía dado gallardas pruebas en los diversos actos de estas fiestas. “Me ha suplicado que os conceda una gracia. ¿Os la podre negar? (aplausos) ¡Gloria a Dios! Ha dicho el señor prefecto de estudios, yo añado ¡Gloria a la Virgen del Claustro! Que por María viene a los hombres toda gracia y a Tarragona le vienen por Nuestra Señora del Claustro a la que tanto amamos y veneramos. Ella ha concedido este grande honor a la sede Tarraconense. Surge... recordaba también con el profeta, despierta Tarragona, que hoy se remueven las cenizas de tus gloriosos antepasados, añado yo, que sus almas están aquí gozando entre nosotros, nadie lo duda entre los que tenemos fe. Estos sepulcros, que nos recordaba un seminarista guardan las cenizas de aquellos, cuyos son los méritos porque la Santa Sede haya concedido esta gracia a Tarragona. Verdad es que parecía haber una interrupción harto larga y dolorosa, pero hemos llegado al lugar que nos corresponde, gracias a los méritos de nuestros predecesores, contemplados sino en sus escudos, leed su historia. Entre otros recuerdos a un Echanove, que de tanto prestigio gozaba en Roma que Gregorio XVI solía decir: “Con el arzobispo de Tarragona siempre se aprende.” Consta en documentos que lo tenía creado cardenal in pectore. Recuerdo a un Agustín y un Copons que tanto prestigio dieron a esta sede con su sabiduría y virtudes, así mismo recuerdo a un arzobispo sapientísimo y humilde, muy querido mío, el doctor Costa y Fornaguera, que tan acérrima y brillantemente defendió la metrópoli, en tiempos en que se vio amenazada su supremacía, este triunfo, creo yo, que fue uno de los mayores méritos de esta yglesia para llegar a ser lo que es. Recuerdo también la sabiduría, la ciencia de un López Peláez que tanto enaltecíó a esta sede. Y ahora

que lo considero oportuno, voy a deciros yo un secreto. Yo también cooperé, aun que inconscientemente, y mucho menos pensando pudiera ser mi persona la agraciada a conseguir la gloria que hoy cabe a Tarragona. Cuando era aun obispo de Solsona, hice la visita ad limina apostolorum. Al hablar con el santo padre, no pude olvidar a mi querida Tarragona, y aun cuando yo no soñaba siquiera poder estar con vosotros, y el doctor López Peláez gozaba de perfecta salud, dije, entre otras cosas; "Santidad, quem amas infirmatur, santo padre los tarraconenses, hermanos míos queridísimos están tristes y afligidos, hace siglos que la sagrada púrpura no se ha posado sobre sus hombros, de vos depende que así sea". Su santidad me respondió; "Si puedo, lo haré." Me atreví yo a pedir más, haciéndome eco de los tarraconenses y le dije; "Si concedéis esta gracia, santísimo padre, haced que sea un [foli 20v] eslabón de una no interrumpida cadena..." "Esto es más difícil." me respondió. Pero esto, os diré yo, queridos míos, esto depende de nosotros, se nos concederá esta gracia si la merecemos, si nos hacemos acreedores a ella, si trabajamos, si luchamos en buena lid, el papa y el rey no nos la negarán, queridos seminaristas, recordad que, como decía el señor Huguet, la púrpura redunda en honor de la sede y de vosotros, pero recordad también que es un símbolo de la vocación al sacrificio, al martirio, si fuere necesario. Yo tengo el deber de sacrificarme y estoy dispuesto a ello, pero si paso adelante dándoos ejemplo, seguidme, ayudadme a trabajar por la gloria de Dios, sed fieles al papa y al rey, y veréis como quedará siempre honrada la provincia tarraconense. Yd, pues, a difundir estas glorias, como ha dicho el señor general, a vuestras casas, y cumplid sus amonestaciones. Que jamás se borren de vuestra memoria las gratas impresiones de estos días, como a mí no se me borrarán, en que tanto se ha honrado a esta archidiócesis. Obedeced siempre al papa, y así corresponderéis al beneficio que os ha hecho". (Una estruendosa salva de aplausos seguida de entusiastas aclamaciones coronó el bellissimo discurso del señor cardenal, quien puso fin a la velada dando la bendición). Un público inmenso que apiñado estaba en toda la calle del seminario (San Pablo) al salir su eminencia prorrumpió en vivas y aclamaciones que no cesaron hasta que se retiró en sus habitaciones particulares de palacio.

Ynterin las calles de la ciudad ofrecían bellissimo aspecto por las colgaduras de los balcones y las iluminaciones de los particulares y de un modo especial la catedral y seminario que tenían sus fachadas adornadas con infinidad de bombillas de colores y focos de gran potencia.

Poco después de la velada y hora de las 9 y ½ de la noche partió su eminencia para Madrid, donde debía celebrarse el día 17 la ceremonia de la imposición del birrete por su majestad el rey don

Alfonso XIII. Acompañábale el legado pontificio hasta Madrid, y hasta Reus y en automóviles los señores obispos de Solsona y Seo de Urgel con sus familiares, y además los doctores Sensada y Borrás. Ya el ayuntamiento había tomado el acuerdo de que una representación suya asistiera a la ceremonia que había de tener lugar en el palacio real el citado día, dando un voto de confianza al señor alcalde para ello, saliendo de esta al expresado objeto el citado alcalde don Andrés Segura, el secretario, señor Nogués, el exalcalde señor Prat y [foli 21r] el abogado don Salvador Ventosa, y en representación del cabildo, el muy ylustre señor doctor don Juan Costa, dignidad de chantre de esta santa yglesia. El día 15 llegó a Madrid el ablegado pontificio que era portador de la birreta cardenalicia. Monseñor Luis Capotosti, secretario de la limosnería apostólica, quien iba acompañado de su secretario particular, don Oton Zangolini, clavario mayor de la basílica vaticana.

El día señalado por su majestad el rey para la ceremonia de la imposición, como llevamos dicho, era el 17, y momentos antes de las 11 de la mañana llegaron al palacio real los tres nuevos cardenales en coche de gala, esto es, los señores nuncio, monseñor Ragonesi, y los arzobispos de Tarragona y Burgos, siendo recibidos en la puerta del príncipe por el mayordomo mayor de palacio, pasando inmediatamente los nuevos cardenales a la sacristía de la capilla de palacio. Luego sus majestades con el suntuoso acompañamiento de grandes de España y servidores palatinos salieron de sus habitaciones para la real capilla. Después del ceremonial de costumbre y concretándonos a lo que estrictamente atañe a nuestro señor cardenal, monseñor Capotosti pronunció el siguiente discurso: "Altamente me creo honrado con el encargo recibido del santo padre el papa Benedicto XV, de ser portador del birrete cardenalicio que vuestra real magestad impondrá al eminentísimo señor cardenal don Francisco Vidal Barraquer, arzobispo de Tarragona, a quien en el consistorio secreto del día 7 de los corrientes, su santidad elevó a la dignidad de la púrpura cardenalicia. Bien se merecía esta singular distinción la antiquísima y por muchos títulos noble ciudad de Tarragona, que en tiempos pasados participó de la grandeza y esplendor de la ciudad de Roma. Y así con este nuevo testimonio de especial benevolencia hacia la noble España el Augusto pontífice quiso honrar a la sede tarraconense, quiso también dar una prueba de incontrastable amor y consideración al dignísimo prelado, que la honra con sus virtudes y ennoblece con su verdadero celo apostólico. El dignísimo señor arzobispo de Tarragona, emuló de aquel corazón deífico, a quien vuestra magestad, dando admirable ejemplo de piedad a todo el mundo, solemnemente consagró la nación española, se esmeró en ocultar las virtudes y carismas que adornan su alma, pero bien presentes estaban

a la consideración del soberano pontífice, que las ha estimado en su justo valor y ha querido dignamente recompensarlas. Justa es la alegría y satisfacción de la nación española al verse honrada con los nuevos purpurados, con ella yo me alegro y congratulo, ofreciendo al dignísimo señor arzobispo de Tarragona mi más sincero augurio de paz y de felicidad. [foli 21v] Y a vos, augusto rey católico, a su magestad la reina, a su magestad la reina madre y a toda la familia real, vaya mi humilde y reverente saludo, mientras pido a Dios que sobre vuestras magestades y sobre el noble pueblo español derrame a manos llenas toda clase de bendiciones.” Terminados los discursos de los ablegados acercáronse los reverendísimos cardenales al trono del rey, quien puesto en pie les impuso las birretas cardenalcias, dándoles después estrechos abrazos, seguidamente el doctor Benlloch, el más antiguo de los tres cardenales, a quien, según practica, compete dar las gracias en nombre de los demás, leyó el siguiente patriótico y vibrante discurso: “Señor, gratitud es la primera palabra que ha de salir de nuestros labios en el presente momento, pues de gratitud sin límites sentimos rebozar nuestro corazón, que ansía vaciar a los reales pies de vuestra magestad la expresión del reconocimiento más vivo y más profundo. Si la gratitud es eco de las soberanas bondades que reflejan de continuo hacia el trono los pechos agradecidos por vuestra munificencia, nunca lo habréis oído más vibrante, pues nadie ha pronunciado aquella palabra con mayor rendimiento y más sinceridad. Dos majestades os habéis hoy puesto de acuerdo para la celebración de esta solemne ceremonia que, honrándonos con sublime distinción, por elevarnos tanto, nos confunde, la magestad sagrada del soberano pontífice, que felizmente sige la yglesia católica, y vuestra magestad augusta que para nuestro honor y dicha reina en nuestra amada España. Las dos más altas representaciones de Dios sobre la tierra, acaban de exaltar a sus humildes servidores, a las dos quedamos obligados, dignaos, señor aceptar el homenaje de vivísimo reconocimiento, que con profunda veneración y acendrado afecto venimos a tributarles. La antiquísima sede tarraconense, para la cual el esplendor de la púrpura había sufrido un eclipse de cerca de cuatro siglos, bendice alborozada los augustos nombres de Benedicto XV y Alfonso XIII, que escribirá con letras de oro en sus anales. No son menos entusiastas las bendiciones y aplausos de la yglesia burguense a los dos soberanos, que han hecho otra vez obgeto de su bondad a la venerada cabeza de Castilla. Todas las yglesias de España, que siempre se han distinguido por su devoción a la Santa Sede y al trono de San Fernando, están de enhorabuena, al ver tan cumplidamente recompensada la gestión de aquel que representando el vinculo de la más venturosa concordia entre ambas supremas potestades, se ha hecho tan español, que ha merecido de nuestra patria singulares

distinciones, y se dispone a dejar en ella [foli 22r] su corazón, cuya caridad arderá perpetuamente en la obra benéfica del mútuo afecto entre él y la nación española, como digno y perdurable monumento. Sí, español, su abolengo, su blasón y su amor a España, son las ejecutorias de su perenne unión espiritual con nosotros. Los tres somos españoles, y si uno de nosotros, con harta pena de todos, no habrá de poder continuar, materialmente, tan cerca como ahora de vuestro real trono, al ver, como veréis siempre, junto a sus gradas a los dos que aquí quedamos, contad que seremos tres, pues aquí estarán siempre las tres almas que, al recibir de vuestras augustas manos la investidura con que nos ennoblece el santo padre, se sienten ligadas con nuevos sacratísimos deberes a sus dos soberanos, deberes que, si por lo que al summo pontífice se refiere, se traducirán, si aún más que hasta hoy cupiera, en fervientes plegarias al Señor para que nos lo conserve, le libre de sus enemigos y le haga feliz, por lo que a vuestra augusta persona toca, pediremos al altísimo os conforte con su virtud y el ángel custodio de España que guarde vuestra vida y extienda la sombra de sus alas a vuestra caritativa esposa y a toda vuestra tan piadosa real familia. Oro y púrpura, oro y fuego, fidelidad a toda prueba, lealtad acrisolada, fidelidad a Cristo, de quien somos ministros, fidelidad a nuestro santo padre, fidelidad a nuestro amado rey. Y si esta púrpura evoca, además, la idea de sangre, es completo el emblema de nuestra significación como cardenales de la yglesia católica, cuya vida y esencia es la más pura y sublime caridad. Ella es bandera, es el símbolo del estandarte de la cruz, que, teñido con la sangre divina del salvador del mundo, invita a todos los hombres y a todos los pueblos y naciones a fundirse en las llamas del amor infinito, en esta otra bandera, también de oro y púrpura, que bordaron con su lealtad y bañaron con su sangre en nuestra patria los fieles y heroicos paladines de los más grandes amores, las dos son una sola. Vos, señor, la conocéis más que nadie, por ella tenéis hechos los más sublimes sacrificios, es la vuestra. Sobre la cabeza de vuestros hijos la tenéis siempre inhiesta, y si me fuera ahora dado abriros el pecho y poner de manifiesto vuestro augusto corazón, la veríamos flamear en él en forma de ardiente llama. Para honrarla y defenderla, contad con nuestra sangre.”

Terminada la precedente alocución del señor cardenal arzobispo de Burgos, después de vestir los tres nuevos cardenales el traje cardenalicio en la sacristía diócese principio a la función religiosa, terminada la cual la comitiva regia se retiró a su cámara regia con todo el séquito que [foli 22v] le acompañaba, en donde los tres nuevos cardenales recibieron las felicitaciones de todos. En obsequio de ellos se hizo en el mismo palacio real y hora de las 9 menos cuarto de la noche de aquel mismo día 17 el banquete de gala que constaba

de 60 cubiertos, y al día siguiente de la imposición de la birreta el primer teniente alcalde don Joaquín Monteverde hizo cursar el siguiente telegrama: "Gefe superior palacio real. Madrid. Hónrome en rogar a vuestra excelencia en nombre y por especial encargo autoridades civiles y militares, ayuntamiento y pueblo tarraconense, se digne elevar a su majestad el rey y real familia sentimientos veneración homenaje gratitud y adhesión con motivo imposición birrete a cardenal arzobispo Tarragona, bien amado. El primer teniente alcalde accidental Joaquín Monteverde."

Después de trascurrido el día 17 en que recibió de su majestad el rey la birreta nuestro señor cardenal fue obsequiado con el de Burgos por el señor nuncio cardenal Ragonesi con un banquete en la nunciatura, como también por los padres del Inmaculado Corazón de María con un solemne Te Deum en su iglesia de la calle del Buen Suceso, número 8 y por el seminario de Madrid con una velada. Terminados todos estos actos nuestro señor cardenal, enemigo como es de toda clase de aparatosas ostentaciones pensaba regresar a esta su sede de una manera desapercibida, máxime habiendo el pueblo de Tarragona expresado de manera tan evidente y unánime sus complacencias con tal motivo el día en que llegó a esta ciudad y mucho más todavía él en que recibió la imposición del solideo en este templo metropolitano, más don Andrés Segura, alcalde que se hallaba en la corte, suplicó al señor cardenal en Madrid donde, según llevamos expresado ya, se encontraba, que a su regreso de Madrid, ya que vestía los hábitos cardenalicios, se dignase visitar el ayuntamiento, que tanta satisfacción había sentido y manifestado por su nombramiento y parte tan activa había tomado en los homenajes que se le habían tributado, pidiéndole además que ya que en la recepción que tuvo lugar en su palacio las más de las personas se vieron privadas de besarle el anillo pastoral por causa de la inmensa aglomeración en el día de la imposición del solideo, se hiciera en la casa de la ciudad otra recepción, y finalmente, ya que su eminencia había expresado distintas veces que la distinción otorgada por la Santa Sede a Tarragona debíamosla a singular favor dispensado por Nuestra Señora del Claustro, le suplicó que, verificada en la casa consistorial la recepción, acompañado a pie por las autoridades y por el pueblo, fuesen a dar gracias a Nuestra Señora en su capilla del Claustro, a todo lo cual, sobre todo por tratarse de rendir tributo de gratitud [foli 23r] a la Santísima Virgen, accedió su eminencia.

Después de este acuerdo trabajose con entusiasmo en esta ciudad para dar otra vez exteriores muestras de gratitud y satisfacción con motivo de la llegada a esta con traje cardenalicio del señor arzobispo. El hermoso edificio municipal fue adornado con exquisito gusto, colocando arcos, palmeras y flores en el vestíbulo y regia escalera, así

como también fue adornada luciendo todas las galas de una verdadera fiesta la capilla de Nuestra Señora del Claustro. El día acordado para su nueva entrada era el 22 del mismo mes de marzo y al efecto la alcaldía publicó el siguiente bando: "Tarraconenses. Acompañado del ablegado pontificio y del alcalde don Andrés Segura, regresará a nuestra ciudad a las 10 y 30 del próximo martes, día 22, nuestro amantísimo y esclarecido cardenal arzobispo doctor Vidal y Barraquer, ya impuesto con la birreta cardenalicia, yendo directamente a la casa consistorial, donde el excelentísimo ayuntamiento celebrará en honor a su eminencia una solemne recepción de carácter popular. Terminado este acto, nuestro prelado, acompañado de la excelentísima corporación municipal, autoridades y pueblo, se trasladará a pie a la capilla de Nuestra Señora del Claustro de la catedral basílica, siguiendo el curso que a continuación se expresa; plaza de la Constitución, bajada de Misericordia, calles Mayor, Mercería, bajada del Patriarca y llano de la catedral. Tan importante acontecimiento confía esta alcaldía será motivo para que todos los habitantes de Tarragona, sin distinción alguna manifiesten su satisfacción y entusiasmo, acudiendo a la recepción y demás ceremonias indicadas, adornando en señal de júbilo los balcones y fachadas de las casas y especialmente las correspondientes a las calles que recorrerá la comitiva. Tarragona, 18 de marzo de 1921. El alcalde accidental Joaquín Monteverde." Otro bando; "Hoy a las 10 y ½, directamente desde Reus, su eminencia el cardenal arzobispo visitará al excelentísimo ayuntamiento. Su eminencia reverendísima ha querido que su primer acto después de haberle impuesto su majestad el rey la birreta cardenalicia, fuese una visita a nuestro ayuntamiento para corresponder al grandioso homenaje que el pueblo de Tarragona le rindiera al conocerse oficialmente haber sido creado cardenal. Nuestro ayuntamiento para corresponder a su vez a la distinción que le hace, ha engalanado sus salones y se prepara a recibir al purpurado dignamente. Es de esperar que nuestro pueblo acuda y se asocie al acto asistiendo a la recepción y acompañando seguidamente al cardenal arzobispo hasta su palacio, en pública manifestación del cariñoso afecto que profesa a su pastor espiritual." [foli 23v] Además de estos dos bandos el señor alcalde repartió invitaciones particulares a todas las entidades y corporaciones de la capital.

El pueblo de Tarragona esperaba con avidez el día 22 y al efecto estaba preparándose, para que aquel día, como el en que recibió el solideo, resultase de verdadera fiesta, testimoniando así, cuan placentera le era la distinción con que el santo padre había honrado a la yglesia de Tarragona y a su ínclito prelado. Ya a primeras horas de la mañana del 22 se trasladaron en automóviles a la vecina ciudad de Reus varias comisiones que se adelantaron con motivo de en-

contrarse en la estación de los directos a la hora de su llegada. Del mismo Reus también se habían trasladado a la estación comisiones de las diferentes entidades allí existentes y un inmenso gentío. Llegado allí y celebrada la santa misa y hora como las diez de la mañana, acompañado del ablegado pontificio y de las comisiones, visitó el santuario de Nuestra Señora de la Misericordia, espléndidamente iluminado. Después de visitada la Santísima Virgen, estuvieron en el camarín, admirando la preciosidad del templo con las alhajas que posee, firmando después en el álbum de visitantes. Eran como cosa de las once cuando seguido del numeroso y distinguido acompañamiento partió de Reus para Tarragona, y al llegar a sus cercanías las campanas de la basílica, a las que se asocian las de las demás iglesias, dieron el aviso de hallarse su eminencia próximo. En la casa consistorial, donde ondeaban las dos banderas, española y catalana, se encontraban el señor alcalde con los señores concejales y todas las autoridades y comisiones y distinguidas personalidades de la ciudad, cuya especificación desistimos de consignar por lo interminable que resultaría esta reseña, y eran las 11 y cuarto cuando pasando por la rambla de San Juan, y calles de San Agustín, Portalet y plaza de la Fuente se apeó su eminencia siendo saludado por inmenso público allí congregado con entusiastas vivas. La banda de música del regimiento de Almansa ejecutó la Marcha Real al penetrar su eminencia en el vestíbulo y al subir la regia escalera, artísticamente adornada. El señor alcalde, con voz entrecortada por la emoción, saludó al señor cardenal en nombre de la ciudad con el siguiente discurso; “Eminentísimo señor. Hace pocos días que las campanas de nuestra catedral anunciaban a la ciudad vuestra proclamación al cardenalato, su eco resonó por toda Cataluña, y por eso el regocijo de satisfacción fue sentido no solo en Tarragona sino también en toda nuestra región. Bien claro se manifestaron estos sentimientos en los homenajes que se os tributaron ya en días pasados. No podía menos de ser así. Tarragona, esta pequeña Roma, acaba de adquirir [foli 24r] un nuevo timbre de gloria y, agradecida estará siempre a quien tanto le honra, al propio tiempo que con ello rinde homenaje de gratitud al papa y al rey, y tanto más os lo debemos agradecer, eminentísimo señor por haberos recordado de nosotros al manifestar vuestra gratitud al papa y al rey, allá en la real capilla donde al abrazaros el monarca, abrazaba en vuestra persona a nuestra ciudad. Y particularmente debemos agradecer vuestra fineza de ser las casas consistoriales, donde habéis hecho la primera visita vestido con la sagrada púrpura. Hoy es día de gloria para Tarragona, que ha podido ver dentro de sus anales la púrpura sagrada que había perdido desde hace cerca de cuatro siglos, reconquistada felizmente por un esclarecido hijo de sus entrañas. El prestigioso nombre de cardenal

Vidal y Barraquer quedará escrito con letras de oro en la historia de Tarragona. Y ahora permitidme, eminencia, que os dirija una súplica. En nombre de la ciudad os ruego que expreséis la gratitud de todo este pueblo al glorioso pontífice reinante Benedicto XV, después que lo habéis verificado ya con el rey, por la alta merced que nos acaba de hacer, siendo ello parte a que aumente más y más nuestra devoción y jamás desmentida adhesión a la silla apostólica.” Este discurso del señor alcalde fue coronado con una nutrida salva de aplausos.

Luego después el señor cardenal contestó en la siguiente forma; “En extremo complacido he escuchado las afectuosas palabras que acaban de salir de los labios del digno señor alcalde, más diré, salidas de su corazón, y mejor aún, salidas del corazón de la ciudad, Tarragona, mi querida ciudad es la que ha sido honrada, de suerte que en estos días he procurado eclipsar mi persona en todas partes que se me han ofrecido homenajes pensando siempre en el honor que cabía a Tarragona, a mis hijos, a mis amigos, a mis hermanos de Tarragona. En estos momentos recordaba yo aquella frase de los ciudadanos romanos, que repetían con orgullo, pensando en la gloria de su patria “civis sum romanus” soy ciudadano romano. Parodiándoles yo también en la real capilla cuando la ceremonia de la imposición del birrete, me decía con cierto orgullo y satisfacción “civis sum tarraconensis” yo pertenezco a Tarragona, que hoy en tan alto grado se ve honrada, a quien abraza el rey es a Tarragona. Como y en qué forma fue honrada Tarragona, bien lo sabéis, por nuestro digno alcalde, quien ante tan conmovedor espectáculo no pudo menos de derramar lágrimas, y es que su corazón latía al unísono del vuestro, lleno de júbilo y satisfacción por tan anhelada honra y distinción. En aquel abrazo del [foli 24v] rey a Tarragona estaba vinculado el abrazo a Cataluña, a todo nuestra región. Seamos nosotros, amados míos, en justa correspondencia, fieles al rey, seamos todos unos en España para hacerla grande, fuerte y gloriosa. En la real capilla, para que nada faltara, presidía la Virgen Santísima de los Dolores, madre de todos los hombres, rodeada de varios representantes de España como si nos invitara a que se restableciese esta unión. El ruego que me habéis hecho, señor alcalde, me complace también en gran manera, y cumpliré con mucho gusto vuestro encargo. Cuando vaya a Roma le diré al Santo padre lo que habéis manifestado, le expresaré los sentimientos de gratitud y filial adhesión que por él sienten los tarraconenses. Y aún me anticiparé a mi viaje a Roma para manifestárselo, lo encargaré a los ablegado pontificios, que con sobrada finura y diplomacia exquisita, como hasta ahora lo hecho, sabrán cumplir con su misión. Estos actos, amados míos, contribuirán a que seamos más y más fieles al papa y al rey, a que todos nosotros quedemos más y más compenetrados para trabajar por el

engrandecimiento moral y material de Tarragona. Procuraremos pues que entre nosotros reine la unión y el amor, del que es símbolo el color de la sagrada púrpura, que se me acaba de imponer. Esta será la suplica que ahora voy a hacer a nuestra madre e ínclita patrona la Virgen del Claustro.”

Todos aplaudieron con entusiasmo las frases del señor cardenal, quien impuesto el silencio, se colocó en medio del salón, empezando inmediatamente la recepción, durante la cual la banda de música del regimiento de Almansa tocó escogidas piezas. El desfile se hacía interminable y duró más de una hora, haciéndose en forma no interrumpida y con el más correcto orden.

Terminada la recepción púsose en marcha el señor cardenal con las autoridades seguidas de las comisiones, que con los asistentes formaban una apiñada multitud que llenaba las calles, dirigiéndose a la catedral, en cuya puerta principal le esperaba el excelentísimo cabildo y beneficiados con hábitos corales y después de haber orado en la sumptuosa capilla de Santa Tecla, se trasladaron a la de Nuestra Señora del Claustro, en donde se cantó un salve solemne, después de la cual su eminencia, dio la bendición. Las naves del claustro estaban atestadas de inmenso gentío, haciéndose casi imposible el tránsito por ellas, y terminadas la salve y bendición, su eminencia, acompañado del cabildo, autoridades, comisiones y pueblo, fue a palacio en medio de aclamaciones despidiéndose en la puerta.

Estos son los hechos notables y verídicos realizados con motivo de haber sido creado cardenal el señor arzobispo don Francisco Vidal y Barraquer, los cua-[foli 25r]-les para memoria hemos creído conveniente consignar, prescindiendo de algunos detalles menos pertinentes, que para no hacernos demasiado difusos hemos omitido. Laus Deo, Deique Matri Virgini Mariae.

Terminado el precedente relato de cuanto se hizo en Tarragona y tuvo lugar en Madrid con motivo del nombramiento de cardenal, traída y entregada del solideo e imposición del birrete, precisa para su complemento decir algo de lo que ocurrió en Roma con motivo de la imposición por el papa del capello cardenalicio, lo cual como realizado en la ciudad eterna nos ha sido necesario extractarlo del boletín eclesiástico de esta diócesis de fecha 16 agosto de 1921 que lleva el número 16 de los publicados en el presente año. La fecha señalada para la imposición del capello era el día 16 de junio. Partió de esta su eminencia el día 27 de mayo, anticipando su marcha con objeto de visitar a la Santísima Virgen de Montserrat e implorar su protección. El día 30 salió de Barcelona para poder detenerse en algunas de las principales poblaciones del trayecto en Francia e Italia. Su llegada a Roma fue el día 5 de junio hospedándose en el colegio español, y visitando el día siguiente los sepulcros de San Pedro y

San Pablo y recibiendo el mismo día 6 aviso de que su santidad le recibiría en audiencia al día siguiente 7 a las diez de la mañana. Tres cuartos de hora estuvo de visita con el papa en deferente conversación con él, expresándole al final que durante su estancia en Roma deseaba hablarle otras veces. Terminada la visita al papa, e invitados por el camarero secreto, pasaron al despacho del real pontífice los doctores Borrás y Albajés, y señor de Muller, quienes presentados por el señor cardenal oyeron de labios de su Santidad gratas expresiones para su eminencia y archidiócesis. Señaladas las tardes de los días 13 y 14 de junio para la recepción de visitas, según costumbre, recibió su eminencia, la de los señores cardenales que componen el Sacro Colegio en Roma, como también las de otras personas de distinción, como del embajador español cerca del Vaticano, monseñor Pizarro, sustituto de la Secretaría de Estado del Vaticano, M. Samper, mayordomo de su santidad, varios preladados, consultores de congregaciones y familias de la colonia española.

Precedida la *Intimatio per cursores* hacienda Domi quoque dimisso exemplari citando a su eminencia para el día 16 y hora de las 9 ½ se celebró el consistorio público en el cual debía el papa imponer el capelo a los tres cardenales creados el día 7 de marzo y a los otros tres (Tacci, Ratti y Laurenti) creados en el consistorio de 13 del mismo junio. La ceremonia de la imposición del capello se realizó con esplendorosa solemnidad, [foli 25v] cual suele desplegarse en tales casos, y como la describe y detalla el arriba citado número del boletín oficial eclesiástico de esta diócesis, al cual me refiero y remito al lector para mayor abundamiento de detalles. Terminada esta ceremonia de la imposición del capello, celebrese el consistorio secreto en que debía tener lugar la ceremonia llamada *aperitio oris*, en la cual el papa cierra primero la boca a los cardenales, después que han recibido la imposición del capello, y después de trascurrido algún rato fueron de nuevo llamados para el *aperitio oris*. Luego después se acercaron los nuevos cardenales al trono y el papa les impuso el anillo cardenalicio, señalando a cada uno su yglesia titular, habiendo sido señalada a nuestro señor cardenal el título presbiteral de Santa Sabina, siendo de notar que este mismo título es el que fue señalado a don Gaspar Cervantes de Gaeta, cuando fue en 1570 creado cardenal. Acto seguido fue su eminencia nombrado miembro de las siguientes congregaciones, del concilio, de religiosos, de seminarios y universidades de estudios y de la reverenda fábrica de San Pedro.

Las ceremonias referentes al cardenalato de nuestro señor arzobispo tuvieron digno remate con la posesión que su eminencia tomó de Santa Sabina el día 21 de junio de 1921, en la cual, con asistencia del alto personal de las embajadas españolas en el Vaticano y Quirinal, de otras embajadas relacionadas con su eminencia, de otras dignas

personalidades y muchísimas otras de diferentes órdenes religiosas con la familia y amigos del mismo, se desplegó toda la sumtuosidad posible, resultando el acto uno de los más esplendorosos que en tales casos suelen acontecer, del cual también nos abstenemos de entrar detalles por las razones arriba expresadas.

Finalmente al dar excelentísimo cabildo la bienvenida a su eminen- cia y felicitarle de nuevo después de regresado a esta, agradeció las oraciones de aquel interesándose por su feliz viage y dijo que todos a una continuasen dando gracias al Señor por la distinción otorgada a la sede tarraconense con el nombramiento de cardenal a su arzo- bispo, añadiendo que él se había interesado con el santo padre para recabar de su benignidad alguna gracia para el cabildo, del cual había sido miembro antes de haber sido nombrado obispo, y que le ha- bía concedido para los señores canónigos la de altar privilegiado y la de oratorio cuando alguno de ellos se lo pida, por todo lo cual el cabildo le dio las más expresivas gracias.

[foli 26r]

Regalo de una preciosa custodia a esta catedral para ser lle- vada en procesión el día de Corpus Christi.

Tomamos la pluma para reseñar un acto de religiosa generosidad con algunas circunstancias que le acompañan, para perpetua memoria de él, si bien hemos de confesar que, atendida la estricta prohibición que el donante ha impuesto de que su nombre quede velado en perfecta reserva hasta el que en que ocurra su muerte, esta descripción va resultar incompleta. Des de la guerra de los franceses y entrada de estos en Tarragona, día 28 de junio de 1811, esta metropolitana y primada yglesia, debido al despojo que ellos hicieron de todo cuanto de sagrado y de valor llegó a sus manos sacrílegas, se veía privada de una custodia monumental para llevar al Señor de cielos y tierra en pública manifestación en la procesión del día de Corpus Christi, y si bien en distintas ocasiones se había hecho algún trabajo para que esta catedral la tuviese cual corresponde a su categoría y dignidad, siempre se había estrellado ante los sacrificios que la realización de tan preciosa joya supone. Mas, Dios nuestro Señor que rige, gobierna y dispone las cosas siempre para su mayor gloria y bien y provecho nuestro, aquellas que en algún tiempo eran dificultades insuperables, las ha allanado hoy de un modo el más sencillo, haciendo que, por vía de regalo y como donativo hijo de acendrada fe, llegara a formar entre las joyas de esta santa yglesia la tan deseada custodia ¿Quién la regalo? ¿Cuánto importó su coste? El que me suceda en el cargo de archivero cuando ocurra la muerte del donante, podrá al final de este relato especificar nombres y cantidades, que yo, fiel a la reserva stricta que se me ha impuesto, tengo vedado hacer.

Recién posesionado de esta sede arzobispal el hoy cardenal doctor don Francisco Vidal Barraquer se le presentó una persona diciéndole que disponía de cierta cantidad, la cual quería destinar para la adquisición de una custodia [foli 26v] monumental para esta catedral, deseando que quedase oculto su nombre hasta el día de su muerte. Des de luego el señor cardenal estudió los medios de su realización procurando resultara ella una cosa digna del objeto a que se la destina, teniendo en cuenta a la yglesia en cuyo obsequio se hacía tal limosna. Dio encargo al arquitecto don Bernardino Martorell para que presentara planos a escoger; quien no perdonó gastos en viajes para confeccionar su plano, cuya ejecución confió a la fábrica de platería de Barcelona a cargo de los señores Sanosa, Miralles y Bagué, después de haber oído las propuestas de precio de ejecución de otras casas del mismo ramo en la expresada ciudad.

La mentada custodia es de forma esbelta, sí, pero bastante compleja, sobre una tabernáculo, forma de taburete gigante, levántase un baldaquino de columnas salomónicas, en grupo de tres en cada uno de los cuatro ángulos, que unidas en su remate júnctanse en la parte superior para sostener la cruz en que remata toda ella. Dentro y en el centro, entre pie de altar y corona imperial, se encuentra el magnífico ostensorio cobricelado con el velarium, del cual a manera de palio argentino están pendientes en forma de medallones las letras del "Sanctus, Sanctus, Sanctus". En conjunto la custodia es de admirable aspecto, y de tal inspiración, que al contemplarla siente uno elevarse en piedad y devoción. El tabernáculo a manera de mesa de cantos inclinados, sobre la que descansa el baldaquino, está cubierto de cintas de cuero labrado, que lleva incrustadas chapas de plata, con otras, que a manera de fleco de plata en sus extremidades, cortadas alternativamente desiguales. Tiene además en sus ángulos delanteros unos vacíos a manera de macetas, para colocar claveles ante el Santísimo. En la parte delantera y en cuatro brazos de metal en cada lado se colocan cuatro fanalitos de cristal tallado, armados de plata, a fin de iluminar el Santísimo Sacramento. El baldaquino lo forman cuatro grupos de tres columnitas salomónicas, cada uno de los cuales por medio de aristas se sostienen y unen en su remate para entrelazarse entre sí, para el sostenimiento de la cruz superior. Cada columna, de forma estriada, con su capitel filigranado, ofrece aspecto admirable por su esbelta contextura y brillante decoración, y además de cada una del medio de cada grupo pende de la parte superior de su capitel un medallón, que lleva en su interior la Tau de Tarragona. El ostensorio a primera vista recuerda las custodias de estilo plateresco, más las irradiaciones metálicas son substituidas con una estrella filigranada, cuyas puntas están rodeadas de la jerarquía de los tronos simbolizado en dos círculos [foli 27r] alados que se

entrelazan alrededor del centro que tiene forma de almendra. Contiene esmaltados el pelícano y el Agnus Dei, y en su parte central y a través de biselados cristales se encuentra el viril de rayos flamíferos. Alrededor del disco que contiene el viril se hallan colocados hatos de espigas y sarmientos de vid, como emblemas eucarísticos que lo sostienen. Los cuatro cantos superiores del pie del ostensorio contienen esmaltados escudos de armas del santo padre Pius XI, del señor cardenal Vidal y Barraquer, del difunto arzobispo Costa y Fornaguera, y el de esta catedral. Contiene también junta al escudo de la catedral esta inscripción; "Sanosa, Miralles et Bagué fecerunt. Barcinone 1922. Bernardino Martorell, architectus." La corona imperial, pendiente de los arcos que parten de los cuatro grupos de columnas, por medio de cuatro rosarios de oro, balancéase con magestad sobre el ostensorio como circuiendo la real cabeza del rey de los siglos inmortal e invisible. Es ella de muy agradable presencia y recuerda las iluminaciones románicas de los antiguos códices. El velarium, de plata blanca, se extiende por encima de la corona como una bruma hermosa, y como orla en todo su alrededor; y a manera de fleco colgante ostenta las letras del seráfico himno: "Sanctus, Sanctus, Sanctus". Toda ella es de plata dorada, merced a la virtuosa liberalidad del incógnito donante, excepto el viril que es de oro, y esta ella construida de manera que su valor y riqueza pueda aumentarse con el tiempo con aplicaciones de pedrería, que podrán realizarse a medida que la fe y devoción y largueza arraiguen en las damas de Tarragona, a cuyo objeto y sin menoscabo del arte han sido dejados espacios en el ostensorio.

El señor cardenal, compenetrado del valioso regalo que a la catedral se hacía con la hermosa y monumental custodia, quiso dar al acto de la entrega, grandiosa solemnidad, y al efecto, a la par que a los señores capitulares, invitó al acto a las autoridades y a la prensa en el salón del trono del palacio arzobispal. A la hora señalada, a las 11 de la mañana del día 11 de junio de 1922, congregados en el citado lugar los excelentísimos señores gobernador militar don Francisco Sánchez Manjón y gobernador civil accidental don Antonio Monserrat, alcalde don Andrés Segura, comandante de marina don José Ibarra, delegado de hacienda señor Salgado, juez de primera instancia don Agustín Altés, arquitecto señor Martorell, maestro de ceremonias de la mancomunidad, señor Ruiz y Porta, representantes de la prensa local y otros muchos invitados, presentose su eminencia el señor cardenal siendo saludado por todos los concurrentes. Inmediatamente su eminencia se adelanto hasta colocarse frente a la custodia, que se hallaba colocada en una [foli 27v] peana sobre las gradas del trono, y dirigiéndose al cabildo se expresó en estos términos: "Ahí la tenéis, señores capitulares, es hermosa, artística, monumental. Ha venido a llenar una de las aspiraciones más santas

y nobles del pueblo de Tarragona, que deseaba ardientemente poseer una joya de esta naturaleza, para que en ella recibiera Cristo, al ser paseado triunfalmente por nuestras calles el tributo de amor de sus adoradores. Ahí la tenéis, yo os la entrego para que sirva de templo a Jesús Sacramentado, para que la hostia santa que dentro de pocos días ha de ser colocada en ese valiosísimo viril y rico ostensorio sea adorada con fe viva por la ciudad de Tarragona, sobre la cual descenderán seguramente las bendiciones del ciclo.” Felicito a las autoridades que con su presencia han contribuido a dar mayor realze al acto, y después de glosar algunos versículos de la sagrada escritura, terminó exponiendo su deseo de que la procesión del Corpus revista inusitado esplendor, para la cual hizo un cordial requerimiento a todos los católicos y especialmente a las autoridades. Anunció su deseo de en la próxima festividad del Santísimo Corpus Christi celebrar de pontifical y consagrar en la misa la sagrada forma que habrá de ser colocada en la custodia durante la octava, no obstante la costumbre de esta catedral de consagrarla en la misa cantada, que mientras el canto de prima en el coro, se celebra en la capilla del Corpus Christi. Finalmente su eminencia, aprovechó esta ocasión para dirigir al excelentísimo señor Sánchez Manjón muy cariñosas frases de despedida, dándole al propio tiempo las más expresivas gracias por la cooperación que siempre prestó a las iniciativas del prelado y a la causa de la religión y pidiéndole que, al ausentarse de Tarragona permanezca espiritualmente unido a ella, como ella en justa reciprocidad lo hará también con él. Sabéis, le dice, que aquí quedan muchos amigos vuestros, entre los cuales podéis contar a este prelado, que se honra con vuestra amistad.

Acto seguido de haber terminado el señor cardenal tomó la palabra el muy ilustre señor doctor don Ramón Sensada, arcipreste, y empezó haciendo resaltar la emoción profunda que le embargaba, al tener que contestar en nombre del excelentísimo cabildo que accidentalmente presidía, al hermoso discurso pronunciado por su eminencia; “Días hacía que la ciudad de Tarragona, añadió, digna por su historia, por la fe de sus hijos, por la constancia de sus mártires, cuya sangre regó esta tierra, digna por los concilios en ella celebrados y digna por los resplandores de la púrpura cardenalicia, sentía necesidad de poseer esta joya tan preciosa. ¡Loado se Dios! Que así de una manera tan cumplida ha querido [foli 28r] satisfacer nuestros anhelos! Yo la acepto en nombre del excelentísimo cabildo e interpretando el pensamiento de este, me atrevo a pedirlos que digáis y expreséis al generoso donante la profunda gratitud del pueblo de Tarragona, que los católicos de esta ciudad sabrán corresponder a esa fineza aumentando su acendrado amor hacia Jesús Sacramenta-

do y elevando al cielo fervientes oraciones para que Dios bendiga a quienes trabajan por su gloria”.

El excelentísimo señor Sánchez Manjón con palabra entrecortada y emocionado contestó a las frases que el señor cardenal le dirijiera. Dijo que era para él motivo de orgullo el haber asistido a este hermoso acto, ya que educado en la religión católica, la había conservado siempre a través de los azares de la vida, procurando inculcarla también a sus hijos. Añadió, que acostumbra, al oír la santa misa, mirar fijamente la sagrada hostia en el momento de la elevación, porque cree que está allí Dios verdadero, al cual nadie mira con temor, sino con amor y confianza. Refirió el afecto que a Tarragona profesa, de cuya ciudad se acordará siempre y a la cual quiere pertenecer.

El señor alcalde don Andrés Segura en breves frases agradeció en nombre del pueblo de Tarragona ese generoso obsequio que se tributa a los sentimientos religiosos de la ciudad.

Terminado el acto, los concurrentes admiraron la artística joya, excuchando las explicaciones del arquitecto señor Martorell, bajo cuya dirección técnica estuvo la construcción de la custodia. Por la tarde del mismo día fueron muchas las personas que invitadas por el ayuntamiento se dirijieron a palacio con obgeto de visitar la preciosa obra de arte, la cual había de quedar expuesta en la catedral día 13 del mismo mes de junio.

Cuando fue trasladada a la catedral, que era el día 13 ya citado, fue colocada en la capilla de la Purísima, y contigua a la grandiosa verja, para que durante aquel día y el siguiente pudiese el pueblo admirarla, y en efecto, inmenso fue el gentío que a todas horas del día desfiló ante ella, no sabiendo qué admirar más, si la preciosidad y belleza de la custodia, o bien la humildad del generoso donante, que con tanta virtud quiso quedase oculto su nombre, cuya delicadeza llegó a tal extremo que los mismos constructores, señores Sanosa, Miralles y Bagué, satisfechos de la obra que habían realizado, deseaban fuese invitada la persona bienechora que la pagaba para que fuese la primera en verla, más con gran sorpresa suya tuvieron que ver frustrados sus deseos por haber contestado a la invitación que ya la contemplaría cuando el Señor de cielos y tierra tuviese [foli 28v] en ella su divino asiento.

Accediendo a las muchísimas peticiones dirijidas a las autoridades para que con motivo de la nueva custodia variase este año el curso de la procesión del día del Santísimum Corpus Christi, haciéndola pasar por la rambla de San Juan, se dirijieron en súplica al excelentísimo cabildo para que accediese a ello, quien dio al señor arcipreste un voto de confianza, para que de acuerdo con la autoridad eclesiástica, dispusiese lo que prudencialmente estimase conveniente, y al efecto

siguió el curso siguiente; plaza de la catedral, bajada del Patriarca, calles Mercería, Mayor, bajada de la Misericordia, plaza de la Fuente, calle de San Fructuoso, conde de Rius, rambla de San Juan, calles de San Agustín, Portalet, Cos del Bou, plazas de la Pescadería y del Rey, calles de Portell y Granada y finalmente regresó a la catedral por la plaza del Oli y calles de la Mercería y bajada del Patriarca. Debido a la circular de su eminencia, y al entusiasmo que despertó en el pueblo de Tarragona el grandioso donativo a la catedral para esta fiesta del Corpus, se vio la procesión concurrendísima, pudiendo apreciar que cuando la custodia bajo palio estaba todavía en la bajada de la Misericordia, la guardia civil de caballo se hallaba en el Portalet, de modo que ocupaba la procesión todo el trayecto de la plaza de la Fuente, calles de San Fructuoso y conde de Rius, rambla de San Juan y calle de San Agustín.

Como obedeciendo a indicaciones del señor cardenal, quien ya desde un principio abrigaba el propósito de enriquecer y embellecer más el ostensorio o custodia con donativos de perlas, piedras preciosas y otras halajas que la piedad de los fieles pudiera regalar a este objeto, los señores constructores de la custodia la habían fabricado de tal modo que fuese fácil en su día incrustarlas en ella, poco tiempo trascurrió en el que fue preciso que los Sanosa, Miralles y Bagué viniesen a esta de Tarragona para hacerse cargo de una porción de alajas, procedentes unas de la difunta doña Eulalia de Segarra y de l'Espagnol, viuda de Foxà y otras de una señora, cuyo nombre quiso permaneciese oculto, las cuales como también el ostensorio se las llevaron a sus talleres al citado objeto el día (...). La relación y descripción de las expresadas alajas es como sigue.

De doña Eulalia de Segarra y de l'Espagnol.

A) Un estuche grande granate que contiene; 1.- un brazaletes de oro con corona, medallón con cadenilla pequeña. En la corona hay cuatro diamantes grandes y dos pequeños. En el medallón inferior diez y siete diamantes. 2.- Un sostenedor de cabello de oro con once diamantes pequeños y uno mayor en el centro. 3.- Otro sostenedor de cabello de oro con once diamantes pequeños y uno mayor [29r] en el centro. 4.- Una aguja de pecho con corona y medallón iguales que en el brazaletes número 1 con una cruz y tres colgantes en la parte inferior, siete diamantes en la corona, quince diamantes en el medallón, cinco en la cruz, veintitrés diamantes en los tres colgantes y dos adornos laterales de la parte inferior del medallón. 5.- Un pendiente de oro con colgante y lleva once diamantes pequeños y uno central mayor. 8.- Otro pendiente de oro con colgante y lleva también once diamantes pequeños y uno central mayor.

B) Estuche negro con las iniciales E. de S. (Eulalia de Segarra) el cual contiene; 1.- Un brazaletes de oro con medallón grande que lleva

treinta y tres perlas. 2.- Un pendiente de oro con medallón mediano que lleva diez y nueve perlas. 3.- Otro pendiente de oro con medallón mediano que lleva diez y nueve perlas. 4.- Un sostenedor de cabello, de oro, con medallón mediano llevando diez y nueve perlas. 5.- Otro sostenedor de cabello, de oro, con medallón mediano llevando diez y nueve perlas. 6.- Una aguja de pecho, de oro, con medallón grande llevando treinta y tres perlas.

C) Estuche negro sin iniciales, el cual contiene; 1.- Una aguja de pecho con esmaltes oscuros y cuatro diamantes grandes en los cuatro puntos cardinales, más otros cuatro medianos entre los primeros, más ocho diamantes algo más pequeños y otros seis de pequeños (de los cuales cuatro rodean la esmeralda cuadrangular grande del centro) dos esmeraldas cuadrangulares grandes y otras dieciséis pequeñas y además en cadenillas colgantes cuatro diamantes (uno grande y tres medianos). 2.- Un pendiente de oro con esmalte oscuro llevando siete diamantes y cinco esmeraldas. 3.- Otro pendiente de oro con esmalte oscuro llevando siete diamantes y cinco esmeraldas. 4.- Una cruz con cadenilla de oro con seis diamantes y cinco esmeraldas.

D) Estuche de terciopelo granate oscuro pequeño, el cual contiene; 1.- Un brazalete de oro con una perla blanca grande en el centro del medallón, rodeada siete perlas negras. Cuelga a los dos lados del medallón un adorno de oro con seis perlas pequeñas en cada lado.

E) Estuche chacrín color chocolate pequeño y viejo el cual contiene; 1.- Una aguja de pecho de oro con una grande piedra amatista en el centro. 2.- Un pendiente de ágata con estrellitas doradas. 3.- Otro pendiente de ágata con estrellitas doradas.

F) Estuche pequeño nuevo color azul el cual contiene; 1.- Una cadena de oro para reloj de bolsillo formada por trece anillos en forma de medallones macizos de diferentes tamaños con trece cintas de oro [foli 29v] de las cuales, cuatro cintas, dos de cada extremo, llevan incrustadas veinticuatro rubíes pequeños (seis en cada cinta). Las nueve cintas restantes llevan incrustados cuarenta y cinco rubíes (cinco en cada cinta de los medallones intermedios).

G) Estuche negro pequeño y sencillo en el cual se contiene; 1.- Una aguja imperdible de oro con camafeo grande de ágata. 2.- Un alfiler de oro con una mosca pequeña de acero. 3.- Un pendiente de oro con un rubí grande. 4.- Otro pendiente de oro con un rubí grande.

H) Estuche azul terciopelo, pequeño y nuevo, el cual contiene; 1.- Un gemelo grande de oro con un diamante grande en el centro. 2.- Otro gemelo grande de oro con un diamante grande en el centro. 3.- Un botón de oro para pechera con un diamante grande en el centro. 4.- Otro botón de oro para pechera con un diamante grande en el centro.

I) Estuche morado, pequeño viejo, el cual contiene: 1.- Un gemelo de oro con cristal y dentro lienzo bordado en negro. 2.- Otro gemelo de oro con cristal y dentro lienzo bordado en negro.

J) Estuche negro y muy pequeño, el cual contiene: 1.- Un pendiente de oro con medallón sencillo con cristal y lienzo dentro bordado en negro. 2.- Otro pendiente de oro con medallón sencillo con cristal y lienzo dentro bordado en negro.

L) Estuche pequeñísimo, negro y viejo, el cual contiene: 1.- Un pendiente con un pequeño botón negro para luto, con sencillo armazón de oro. 2.- Otro pendiente con un pequeño botón negro para luto con sencillo armazón de oro.

LL) Cagita sencillísima de cartón, la cual contiene: 1.- Una cadena de oro con su pasador que mide 1,67 metros.

M) Cagita sencillísima de cartón la cual contiene: 1.- Un pendiente de oro con medallón sencillo de cristal y dentro tela blanca con dibujo negro (marina). 2.- Otro pendiente de oro con medallón sencillo de cristal y dentro tela blanca con dibujo negro.

N) Cagita cuadrada pequeña de cartón blanco, la cual contiene: 1.- Una sortija de oro con un pequeño diamante. 2.- Un aro de oro de 2 milímetros con la inscripción "Dios os guarde". 3.- Otro aro de oro de 2 milímetros, sin inscripción. 4.- Otro aro de oro con dos piezas delgadas entrelazadas. 5.- Un aro de plata con inscripción esmaltada que dice "Nuestra Señora de la Misericordia".

Ñ) Caja de madera color negro la cual contiene; 1.- Una sarta de 522 perlas blancas.

[foli 30r]

Procedente de una señora cuyo nombre quiere permanezca ignorado. Una caja redonda de cartón que contiene; 1.- Un medallón grande de oro filigranado con cinco esmeraldas grandes, cuatro esmeraldas medianas y otras tres esmeraldas muy pequeñas en las puntas, faltando la cuarta en la parte superior. 2.- Aguja de pecho grande, de oro con esmaltes azules y encarnados, con una combinación de hojas que llevan dos brillantes, 6 diamantes y seis perlas pequeñas. En el centro hay una paloma cuyo cuerpo está formado por una perla grande. 3.- Un pendiente de oro y esmalte con el mismo dibujo que la anterior aguja. En las hojas hay un brillante con tres perlas negras pequeñísimas y dos perlas pequeñas blancas. En la paloma del centro hay una perla mayor. 4.- Otro pendiente de oro y esmaltes, enteramente igual y con el mismo número de brillantes y perlas que el del número 3. 5.- Una aguja de pecho, de oro, con esmaltes negros, cuatro granates y una perla en el centro. 6.- Un pendiente de oro con ocho brillantes medianos rodeando un brillante grande central. 7.- Otro pendiente de oro con ocho brillantes medianos rodeando un brillante grande central. 8.- Una aguja de pecho de oro

con cuatro aros entrelazados con un diamante grande en el centro. 9.- Un pendiente de la misma forma que la aguja anterior, de oro, y diamante mediano central. 10.- Otro pendiente de la misma forma que la aguja anterior, de oro, y diamante mediano central. 11.- Un pendiente de oro con diez brillantes medianos, uno pequeño y una turquesa grande central. 12.- Otro pendiente de oro con diez brillantes medianos, uno pequeño y una turquesa grande central.

Era el mes de marzo del siguiente año cuando hecha la colocación de las anteriores alhajas en la custodia los señores Sanosa la devolvieron al cabildo, quien pudo admirar el hermoso efecto que tan variada pedrería producía por la simetría con que estaban distribuidas, lo mismo que la multitud de perlas adornando los dos círculos concéntricos alrededor del viril, como también las colocadas en la corona imperial de encima la custodia.

Como bello remate a todo lo que llevamos dicho, precisa consignar otro acto de generosidad hecho por el mismo donante de la custodia. En vista de que ella es de un peso considerable (unas 16 arrobas) y que en el año anterior de 1922, en que se estrenó, los presbíteros que la llevaron en la procesión se quejaban de su excesivo peso, quiso el mismo señor obviar este inconveniente dando encargo al arquitecto señor Martorell de estudiar modo y manera de alijerar el peso de la custodia o modo de suavizar su transporte [foli 30v] y al efecto el citado señor arquitecto mandó construir un carro de dos ruedas sobre el cual se coloca el templete custodia con sus andas para llevarlo. Todo costado por el mismo donante cuyo nombre quiere permanecer ignorado. Era grande la ansiedad de todos por ver el funcionamiento del expresado carro, quedando admirados todos de la suavidad con que, aún en las calles empedradas y llenas de sinuosidades, procedía el templete custodia sin inclinarse ni oscilar de un lado a otro.

[foli 31r]

La reliquia del brazo de San Francisco Javier.

Con motivo de celebrarse en el presente año de 1922 el tercer centenario de la canonización de San Francisco Javier, así como también el de San Ignacio de Loyola y de Santa Teresa de Jesús, los padres de la compañía de Jesús de España, alcanzaron de los superiores el debido permiso para que la santa reliquia de que es depositaria la residencia de Jesú en Roma, fuese trasladada a España, su nación, a fin de los fieles devotos del santo pudiesen venerarla y besarla. Al efecto, en triunfal y piadosa carrera el santo brazo del apóstol de las Indias recorrió Navarra, Valladolid, Burgos, Santander, Toledo, Sevilla, Granada, Madrid, Zaragoza, Huesca, Valencia, Tortosa,

Tarragona y Barcelona, recibiendo en todas las poblaciones los más sinceros entusiasmos de la piedad al contemplarla y venerarla, pasando por ellas entre vítores y aclamaciones, besos y lágrimas. En Navarra, su patria chica, la que primeramente se aprestó a tributar rendido testimonio de entusiasmo y devoción a su hijo predilecto, en el propio castillo de Javier, acudió el mismo rey de España, don Alfonso XIII, para rendir tributo de su fe al santo admirable, al más grande héroe, al incomparable personificador de nuestra raza en nuestros mejores siglos de fe y civilización y al más portentoso conquistador de almas salido de nuestra patria hacia tierras extrañas. Y por esto mismo y por tratarse de un héroe de nuestra raza española ha sucedido que, como hoguera encendida, ha irradiado por toda España el fuego sagrado de la admiración y cariño hacia el santo y se ha postrado de rodillas ante aquel brazo poderoso la nación entera.

El santo brazo está colocado en un relicario de unos cincuenta centímetros de alto, contando la peana. La forma del relicario, es decir, del cristal, que deja ver la reliquia, es la que exige la forma del brazo, más ancho por consiguiente hacia la mano y más estrecho hacia el codo. Este relicario está dentro de un cuadro ovalado o fanel, si así se le quiere llamar, y también tiene su cristal. La reliquia está en posición vertical [foli 31v] y sujeta al relicario por medio de dos alambres, que se supone serán de plata, el uno le sujeta por la muñeca y el otro cerca del codo, la reliquia se ve toda entera y muy bien. Tiene la mano extendida con los dedos un poco corvos, y está con la mano abierta hacia el expectador. Solo la mano está cubierta de piel, y está no fresca, sino apergaminada, seca y de color oscuro, lo demás hasta el codo es hueso descarnado. Tiene dos anillos uno en el dedo pulgar y otro en el anular. Esta santa y veneranda reliquia, que desde el codo a la extremidad mide 38 centímetros, está seca, sí, pero causa muy honda impresión, cuando se la contempla con piedad y detención. Como hemos dicho, la piel cubre toda la mano y llega hasta la extremidad inferior de la muñeca. La palma de esa mano maravillosa, que tantos enfermos sanó y tantas lágrimas enjugó, está completamente roja, como si aún palpitase bajo aquella piel la sangre, en algunas partes hay como gotas sanguinolentas, cuajadas y ya negras, y a lo largo de los huesos se ve adherida una masa como de sangre grasienta, todo lo cual indica todavía muy a las claras que aquel brazo bendito y el cuerpo santo, a que pertenecía, no se corrompieron, como los demás, al quedar sin vida, sino que se conservaron en maravillosa incorrupción.

El día 10 de noviembre de 1922 era el señalado para la llegada a esta ciudad de Tarragona de aquella santa reliquia, y esta ciudad, no desmintiendo de su piedad, quiso competir con las otras poblaciones de España por donde pasó triunfalmente, y al efecto se aprestaba

para rendir al santo apóstol de las Indias verdadero homenaje de veneración. La hora de su llegada a la estación era las nueve de la mañana con el tren procedente de Tortosa, siendo el portador de ella el reverendo padre Linari, s.j. En la estación esperaban las autoridades todas; eclesiástica, civiles, militares, judiciales sin excepción y un público muy numeroso. Al apearse el padre Linari, con la santa reliquia, después de los saludos de cortesía, organizose desde luego la comitiva, que se dirigió a la iglesia de San Agustín, a cargo de los padres de la compañía de Jesús. Precedía la escolta de la guardia civil montada, seguía el lujoso automóvil del comerciante don Juan Batet profusamente adornado con flores, en el que tomaron asiento los señores gobernador eclesiástico y vicario general, muy ilustre señor don Miguel Serra, alcalde, don Andrés Segura, superior de los padres jesuitas de esta residencia y el padre Linari, que llevaba la reliquia. En varios coches y automóviles, cedidos para este acto por distinguidas familias de la locali-[foli 32r]-dad, colocose el resto del séquito, formando en total una muy vistosa caravana de doce automóviles, que después de atravesar las calles de Barcelona, Apodaca, Unión, conde de Rius y rambla de San Carlos, adornadas con colgaduras, llegó a la iglesia de San Agustín a las nueve y treinta minutos.

El templo de los padres jesuitas estaba espléndidamente iluminado y lucía todas las galas de las grandes solemnidades. Frente a la puerta del santo templo formó un piquete de tropa, con la banda de música del regimiento de Luchana, viéndose además apostados en sus alrededores colegios de niños, comisiones y representaciones de entidades y organismos católicos de la ciudad, y un gentío inmenso que llenó rápidamente la iglesia en cuanto entró el santo brazo.

Abierto el rico estuche en que iba colocada la santa reliquia, y puesta ella sobre el ara del altar mayor, recibió los honores litúrgicos, mientras el coro cantaba un motete con acompañamiento de armonium. Acto seguido el reverendo padre superior de los jesuitas dio en elocuentes frases, la bienvenida a la santa reliquia, felicitándose de que Tarragona hubiese podido gozar de esta gracia tan singular. Al propio tiempo dio las gracias a las autoridades, comisiones y pueblo, y terminó pidiendo la bendición del santo para el pueblo de Tarragona, que de tal modo le honra y venera. A continuación se rezó una oración a San Francisco Javier, dándose luego la bendición con la santa reliquia y pasando a adorarla inmediatamente tan solo las autoridades.

Poco antes de las diez principió a formarse la procesión solemne que había de acompañar la santa reliquia a esta santa iglesia metropolitana, constituyendo una imponente manifestación de religioso entusiasmo. Abría la marcha la escolta de la guardia civil montada, siguiendo la cruz de la iglesia de los padres jesuitas, niños del asilo

de San José y beneficencia, colegio de San Juan Berchmans, hermanos de las escuelas cristianas, colegio de los hermanos terciarios del Carmen, congregación de San Luis Gonzaga con su estandarte, congregación del Nazareno, de la Purísima Sangre, cuya bandera llevaba el señor conde de Rius, asociación de las conferencias de sant Vicente de Paül, apostolado de la oración, bandera de la parroquia de San Juan, llevada por el señor marqués de Muller, superiores, profesores y alumnos del seminario pontificio, religiosos carmelitas, capuchinos, del Corazón de María, todo el clero de la ciudad, varios párrocos de fuera de la capital, representación de la reverenda comunidad de beneficiados de Montblanch, [foli 32v] e individuos de la junta de las fiestas centenarias de San Ignacio y San Francisco Javier, padres jesuitas y el terno formado por el padre superior y padres Vidal y Anguera con el santo brazo, al cual seguían las autoridades todas, comisiones militares de los varios cuerpos de esta plaza, urbanos y guardias de seguridad, cerrando la procesión la banda de música y un piquete del regimiento de Almansa. La capilla de música de la catedral, alternando con las piezas ejecutadas por la banda militar, cantaba el hymno Yste confessor mientras las campanas de esta basílica eran volteadas como en las grandes festividades. Era de admirar el respeto y entusiasmos de fe expresados en el trayecto de la iglesia de los padres jesuitas hasta la catedral por los fieles de Tarragona y de muchos otros pueblos, que con el exclusivi fin de adorar la santa reliquia habían acudido a esta ciudad.

En la puerta principal de este templo metropolitano fue recibida la santa reliquia por el excelentísimo cabildo, tomándola en sus manos el señor deán muy ilustre señor don Alejo Larrión, asistido por los muy ilustres señores capitulares Dachs y Sabaté, procesionalmente y a los acordes del órgano, que alternaba con los cantos de la capilla de la catedral, fue conducido el santo brazo al altar mayor, donde fue expuesto e incensado. Era tal el gentío que ávido de adorar la santa reliquia había acudido, que la procesión, parada, sin poder adelantar por la nave lateral hacia el presbiterio, estuvo impedida, hasta que tras duros esfuerzos pudo abrirse estrecho paso. Llegada al presbiterio, el señor deán, señor Larrión, recito en voz alta la oración de San Francisco Javier, que iban repitiendo los fieles puestos de rodillas y luego se dio la bendición con la santa reliquia.

Después de esto el reverendo padre Aguilera, s.j. subió al púlpito dirigiendo una breve pero ferviente alocución a la ingente multitud que llenaba nuestra espaciosa iglesia catedral. Visiblemente emocionado el padre Aguilera, dijo que no encontraba palabras bastante expresivas para manifestar los sentimientos que anidaban en su corazón al contemplar el grandioso espectáculo de un pueblo que así hace alarde de su fe, que así confiesa sus creencias y da gallarda prueba de su

piedad, amor y veneración hacia el santo taumaturgo. Tarragona, continuó diciendo, ha correspondido dignamente al llamamiento e invitación que se le ha hecho para honrar, no un brazo cualquiera, sino un brazo conquistador, y un conquistador de almas, un brazo que fue instrumento de que sirvió la divina providencia para repartir bendiciones y gracias extraordinarias, curando enfermedades, resucitando muertos y llegando a bautizar hasta un millón doscientos mil idólatras. De ahí los honores que en todas partes se le han tri-[foli 33r]-butado con motivo del tercer centenario de la canonización de un tan singular héroe y santo, correspondiendo dignamente también la católica ciudad de Tarragona. Dio las gracias a las muy dignas autoridades, que habían acudido a acompañar la santa reliquia y al pueblo todo en general, implorando del santo la bendición para todos los que de tal modo le veneraban. Cuando terminó la oportuna y apropiada alocución, un ¡Viva! Ensordecedor de millares de voces respondió al ¡Viva San Francisco Javier! que lanzó el padre jesuita con toda la potencia de su vibrante voz.

Acto seguido la capilla de música de esta catedral cantó un motete, mientras el clero pasó a besar el santo brazo. Luego se entonó un solemne Te Deum por la referida capilla, mientras tanto el clero y autoridades acompañaban la santa reliquia hasta las gradas de la puerta que da acceso al coro por la parte de enfrente al altar mayor, ante cuya reliquia desfilaron unas cuatro mil personas para besarla.

Como el tiempo de que podía disponerse apremiaba, tuvo que suspenderse el piadoso desfile de los fieles para trasladarla a las otras iglesias, previamente señaladas, que eran por el orden siguiente; Nuestra Señora de la Enseñanza, Beatas de Santo Domingo, Santa Clara, colegio de hermanas carmelitas de la calle de Augusto, colegio de Jesús María, religiosas de la Presentación, carmelitas descalzas de la calle de la Unión (vulgo de la Vetlla) y San Juan Bautista. En todas ellas se le dispensó un solemne recibimiento, tributándosele los honores debidos y ceremonias litúrgicas del caso. Ya mucho antes de la llegada del santo brazo, las referidas iglesias se hallaban completamente llenas de fieles, que después se estrujaban materialmente para besar la reliquia. En todos estos lugares donde se expuso a la veneración, tuvo que suspenderse, por la brevedad del tiempo disponible, el desfile de millares de personas, ávidas de besar tan preciado tesoro. En la iglesia de San Juan, que fue el último lugar en que se expuso, como era ya hora de conducir la reliquia a la estación, eran ya las dos y cuarto de la tarde, debiendo partir con el tren de las tres menos cuarto para Barcelona, y quedaba todavía una muy larga hilera de personas que esperaban turno, tuvo que suspenderse el desfile, y ya puesto el santo brazo en el estuche, muchas personas se acercaban al padre Linari, que la llevaba, procurando siquiera besar o tocar el

propio estuche. ¡Espectáculo grandioso, sublime y conmovedor, que ofrecen los pueblos creyentes con estos actos, hijos de su viva fe, expresando un acendrado amor y veneración hacia sus santos héroes!

[foli 33v]

Antes de poner fin a esta memoria con lo que acaeció al despedirse la santa reliquia de Tarragona, y sin pretensión alguna de querer dar al hecho carácter de milagro, por no ser incumbencia nuestra ni declararlo ni definirlo, y si tan solo a título de información, no puedo menos de consignar para mayor gloria de Dios y honra de San Francisco el hecho de una curación acaecida en el convento de Nuestra Señora de la Enseñanza de esta ciudad, al besar la santa reliquia. La religiosa hermana Cornadó Prenafeta, Asunción de [...] años de religión, hacía ya unos cuatro años que venía sufriendo intensos dolores de estómago. Llegando al extremo de desconfiar tanto el médico de la comunidad como las demás religiosas de poder recobrar la salud, antes bien se temía le sobreviniese la muerte. La familia de la enferma no perdonando medio de proporcionarle algún alivio, quiso de común acuerdo con la reverenda madre priora que el médico de esta ciudad, señor Deo, en consulta con el médico de cabecera, la visitase, y así lo hizo a principios del año 1922. Sin duda, efecto del cambio de medicación habido después de la consulta, la enferma, parece mejoró bastante, si bien no podía decirse que estuviese curada. Más al poco tiempo después se le declaró un reuma con hinchazón en los pies y piernas que le impedían andar, no pudiendo verificarlo sino con grandes molestias. Hacía tres o cuatro meses que venía sufriendo la paciente del modo dicho, cuando tuvo noticia de que la santa reliquia de San Francisco Javier había de ser traída a Tarragona, como se había hecho en otras poblaciones de España, y que sería llevada al convento de la Enseñanza, para ser venerada por las religiosas y enterada de que esto debería tener lugar el día 10 de noviembre, principió con fervor y confianza una novena al santo. Llegado el día 10 en que se les había de dar a besar la santa reliquia, ya mucho antes de la hora señalada, cojeando y con bastón de apoyo, poco a poco se adelantó al coro bajo del convento, a fin de que la santa reliquia no se le escapase sin adorarla. Cuando la santa reliquia llegó a aquella iglesia, ya ella se había puesto en sitio desde donde fácilmente pudiera trasladarse para besarla, y cuando le toco el turno de hacerlo, dice que lo hizo con muchísima fe y al momento se encontró como si dolores no tuviera, siguiendo en su lugar de la comunidad como a curada y así lo comunicó a la reverenda madre priora al llegar al coro alto. Desde luego la comunidad siguiendo el prudente consejo del padre confesor, creyó conveniente no hacer mención alguna de lo ocurrido, hasta dejar pasar algunas semanas, con obgeto de ver si la curación era verdadera o si transitoria y

efecto de alguna alucinación, más como pasado un mes continuase en su estado mejorado y curada, no ha vacilado en hacerla pública, por cuyo motivo y con las salvedades, de antes hechas, he creído de caso consignarlo en este relato.

Serían las dos y media de la tarde cuando reunidas en la iglesia [foli 34r] de San Juan las autoridades, representantes de corporaciones, asociaciones religiosas, colegios y multitud de particulares, se dispuso el cortejo para acompañar la portentosa reliquia a la estación, precediendo la escolta de la guardia civil, como en la entrada, seguían luego el automóvil que conducía la reliquia, demás autos de las autoridades, y piquetes de guardia urbana y de seguridad. Las calles del trayecto, desde la parroquial de San Juan Bautista a la estación de ferrocarril estaban atestadas de público y todos los balcones, como los de toda la ciudad, lucían colgaduras. Por orden superior se dejó paso libre a los andenes de la estación de Madrid, Zaragoza, Alicante, por cuyo motivo a la llegada de la santa reliquia, dichos lugares estaban ya materialmente ocupados por millares de personas, que recibieron la llegada de la santa reliquia con emocionantes aplausos. Subieron al convoy el padre Linari, portador de la reliquia, y todas las autoridades, exponiéndose nuevamente a la pública veneración el santo brazo desde una de las ventanillas. Momentos antes de partir el tren, salió del coche, donde se hallaban las autoridades, el padre Linari, que colocado en la plataforma del coche y sosteniendo en su brazo la santa reliquia dirigió al público un vibrante y conmovedora alocución diciendo; "Tarraconenses, debo felicitaros y daros las más expresivas gracias por la brillante y espléndida acogida que habéis dispensado al santo taumaturgo. No era menos de esperar, dados los sentimientos católicos de esta bella ciudad de Tarragona, conocedora del precioso tesoro que por algunos momentos ha albergado en su recinto. Y es que se trata de algo más que de una mano que blandiera la espada en la conquista de nuevos territorios, que moviera la pluma para obras literarias, que manejara el cincel del artista en obras marmóreas, se trata de una mano más grande y excelsa que repartiera bendiciones que convierten al cristianismo millones de almas infieles, que obrara tantos y tan estupendos milagros. Se trata además de un español ilustre, de un héroe insigne, de un santo incomparable. De ahí el fervor y entusiasmo que ha despertado en su triunfal recorrido por España, siendo Tarragona una de las ciudades que más han correspondido al alto honor de que ha sido objeto. Esto podrá contar la reliquia al santo padre, cuando regrese a Roma, que España es un país católico por excelencia, que sabe honrar a sus héroes y a sus santos." Luego dirigió palabras de agradecimiento a las dignísimas autoridades de Tarragona que tanto han cooperado a la brillantez de las fiestas, así como al pueblo todo que de modo tan extraordinario

ha manifestado su amor y entusiasmo hacia el santo de los milagros. Terminó dando ¡Vivas! a San Francisco Javier y a Tarragona, que fueron entusiásticamente contestados por las muchísimas personas allí congregadas. Seguidamente en la misma plataforma del coche, pasaron nuevamente a besar el milagroso brazo de [foli 34v] San Francisco Javier las autoridades y muchísimos obreros y empleados del ferrocarril, algunos de ellos besaron la santa reliquia visiblemente emocionados. Al dar la señal de marcha el tren, la apiñada multitud prorrumpió en fuertes vivas a San Francisco Javier y a Tarragona, y ensordecedores aplausos, que no cesaron hasta después de haber salido de agujas todo el convoy del tren. Acompañaron hasta Barcelona, a donde era llevada la reliquia, el padre Linari, el padre Anguera, de esta residencia de jesuitas y los señores marqueses de Muller. En sus respectivos autos regresaron a sus domicilios las autoridades, así como también la gran masa popular que a tan grande manifestación de catolicismo contribuyó.

[foli 35r]

Su eminencia el cardenal Vidal Barraquer hace entrega al cabildo de las reliquias de San Fructuoso y sus compañeros Augurio y Eulogio, diáconos.

En el cabildo ordinario de 1 de diciembre de 1921 el señor presidente dio cuenta de que habiendo obtenido y traído su eminencia el señor cardenal en su viaje a Roma una reliquia de San Fructuoso y Augurio y Eulogio compañeros mártires deseaba hacer entrega de ellas al excelentísimo cabildo dentro de breves días, y en su virtud expreso la conveniencia de que fuese nombrada una comisión que entendiese directamente con su eminencia para que de acuerdo común se determine lo pertinente al caso y cuyde de preparar el correspondiente relicario, siendo al efecto designados los señores tesorero y Cucurull. El día 9 del expresado mes se recibió una comunicación del señor cardenal, fecha 1 de diciembre, de la cual se dio cuenta al cabildo en rollo celebrado después de los divinos oficios, participando tener en su poder y a disposición de este cabildo la sagradas reliquias de San Fructuoso y compañeros mártires, con la auténtica correspondiente, y acordose que la comisión nombrada en el cabildo anterior (la cual deberá agregarse también el señor Gomá) se ponga de acuerdo con su eminencia para todo lo relativo a este particular.

La citada comunicación de su eminencia dice así; “Arzobispado de Tarragona. De antiguo nos eran conocidos los piadosos deseos reiteradamente expresados por vuestra excelencia de obtener una reliquia de nuestro insigne arzobispo San Fructuoso, que con sus compañeros Augurio y Eulogio derramó su sangre en esta ciudad por la fe de Jesucristo. La unánime aspiración de nuestros queridos

capitulares, que halló siempre devoto eco en nuestro corazón, ha sido por fin hermosa realidad, por haber dado el más feliz resultado las gestiones que en nuestro viaje a Roma para recibir la imposición del capelo, practicamos cerca del eminentísimo señor cardenal de Génova, en cuya diócesis se conservan las reliquias de San Fructuoso y compañeros mártires. Tan precioso tesoro está ya en nuestro poder y al tener la satisfacción de comunicarlo a vuestra excelencia nos complacemos en poner a su disposición las reliquias obtenidas de los santos mártires Fructuoso, arzobispo y diáconos, Augurio y Eulogio con la autén-[foli 35v]-tica del eminentísimo señor cardenal arzobispo de Génova, confiando que al dárselos culto en esta santa metropolitana y primada yglesia el día de la fiesta del señor arzobispo y demás que acuerde vuestra excelencia se avivará la fe de nuestros amados diocesanos y aumentará en todos la devoción a los santos mártires, para conseguir el cumplimiento de la tradicional promesa de San Fructuoso de que nunca falten en esta archidiócesis celosos prelados. Dios guarde a vuestra excelencia muchos años. Tarragona, 1 diciembre de 1921. Cardenal Vidal y Barraquer.” Hay una rúbrica: “Excelentísimo señor deán y cabildo de esta metropolitana y primada iglesia.”

En verdad que en ocasiones distintas había expresado el excelentísimo vivos deseos de obtener tales reliquias, deseos que había exteriorizado ante sus prelados, en especial el actual señor tesorero, doctor don Antonio Balcells, siendo canónigo magistral el año 1916, predicando el panegírico de San Fructuoso en ocasión de encontrarse presente el excelentísimo señor don Antolín López Peláez, arzobispo de esta, condoliéndose de que esta catedral careciese de la santa reliquia de San Fructuoso, y haciéndose eco del sentimiento de todos los señores capitulares le suplicó que por los medios que estimase más procedentes procurase alcanzar la citada reliquia, persuadido de que con ello adquiriría una nueva gloria para su pontificado dotando a su iglesia de tan precioso tesoro que en tanta estima tendría el cabildo y todo el pueblo fiel de Tarragona. Sabemos que el expresado señor arzobispo había practicado algunas diligencias al citado objeto, más la enfermedad que venía padeciendo y que segó a los pocos años su vida, impidieron poderla obtener.

La antes cita comisión se entrevistó con su eminencia el señor cardenal y después de cambiar impresiones resolvieron que la comisión mandara construir un relicario adecuado para las santas reliquias, que el día de San Fructuoso, o sea su solemnidad, se trasladara este año al día siguiente, 22 de enero, que coincide ser domingo, a fin de que sea mayor el concurso de fieles, en cuyo día, suprimida la procesión claustral y las letanías de rogativas por la guerra de Marruecos, hecho el rezo de horas semitonado y terminada la sexta,

se suspenderá el coro y oficiando el señor deán se organizará la procesión que per breviorum, se dirigirá al palacio arzobispal, donde el eminentísimo señor cardenal, acompañado de las autoridades, hará entrega al cabildo de las santas reliquias en el salón del trono, de cuyo acto el notario eclesiástico levantará la correspondiente acta, e inmediatamente se entonará el Te Deum y en marcha la procesión de regreso pasará por [foli 36r] las calles de Nuestra Señora del Claustro y Escribanías Viejas entrando en la catedral por la puerta central. Colocadas las santas reliquias en el altar mayor se entonará la nona solemne, después la misa de pontifical, en la que predicará el señor cardenal y en el ofertorio se dará a besar las santas reliquias al clero y autoridades y después de la misa también se permitirá adorarlas al pueblo.

Este era el plan a realizar acordado por el señor cardenal y la comisión de todo lo cual se dio cuenta en los cabildos celebrados en 11 de diciembre de 1921 y de 16 de enero de 1922, y estando ya invitadas, las autoridades para este efecto, llegó el día 21 de enero por la mañana, cuando el señor deán reunió al cabildo para manifestarle que el eminentísimo señor cardenal, arzobispo de esta, por conducto de su secretario de cámara, muy ilustre señor doctor Borrás, le acababa de enterar de que se habían recibido noticias alarmantes sobre la grave enfermedad del romano pontífice el papa Benedicto XV, por lo cual quedaban suspendidas las anunciadas fiestas de San Fructuoso y ordenaba que se dijera en la misa la colecta Pro infirmo. Poco después ya se supo el fallecimiento del santo padre, por cuyo motivo ya en el mismo día el señor cardenal partió para Madrid y Roma, quien no regresó a esta hasta después de haber sido elegido el papa Pio XI. Habiendo pasado ya la oportunidad de la solemnidad descrita, estimó su eminencia conveniente aplazarlo para el día de San Fructuoso del siguiente año de 1923.

No se volvió a hablar del asunto hasta el día 20 de enero del citado año 1923, vigilia del día de San Fructuoso, en que el señor deán expresó al cabildo que el señor cardenal había dispuesto celebrar de pontifical al día siguiente, predicando él mismo en la misa con motivo de la adquisición de las santas reliquias y que sería después de terminado el oficio de aquella mañana, y en su virtud se acordó que el rezo de las horas fuese semitonado. La misa pontifical cantada a toda orquesta y que suprimida la procesión claustral de domingo, terminada la solemne del prelado, fuesen llevadas las santas reliquias en procesión hasta la capilla de San Fructuoso, para depositarlas en la nueva urna, que colocada sobre la mesa del altar, había adquirido el cabildo para guardarlas con relicario para contenerlas. Así se hizo habiendo asistido con las autoridades un gentío inmenso, que antes de encerrar las santas reliquias pasó a adorarles con veneración y piedad.

[foli 36v]

Visita de sus majestades los reyes don Alfonso XIII y doña Victoria a Tarragona.

Con motivo del viaje de la real familia a Barcelona que fue allí con obgeto de visitar a Cataluña y posesionarse del real palacio de Pedralves con que la munificencia catalana adicta a la corona quiso obsequiar a sus majestades los reyes don Alfonso XIII y doña Victoria estuvieron en esta ciudad de Tarragona, si quiera por breves momentos, de cuyo paso por ella es oportuno y conveniente dar algunos detalles para memoria de ello.

En un principio, ya algunos días antes de la salida de sus majestades de Madrid, tan solo se tenía noticia de la venida a esta del rey don Alfonso, más después, atendidas las reiteradas instancias que a su paso por Reus al ir a Barcelona, le hicieron tanto el gobernador civil como el alcalde señor Mariné, accedieron los reyes a que también la reina doña Victoria viniese a Tarragona acompañando al rey.

El día señalado para la visita era el 20 de mayo de 1924 y hora de las 11 y ½ de la mañana, debiendo llegar en auto sus majestades y acompañamiento, más como a su paso por las diferentes poblaciones del tránsito salieron algunas en masa toda la población para saludarles, fue causa de que su llegada retrasase más de una hora.

El ayuntamiento mandó levantar un precioso arco al extremo de la rambla de San Carlos, frente al convento de Santa Clara, punto señalado para su entrada, y allí les esperaron su eminencia el señor cardenal, los señores gobernador, alcalde y ayuntamiento y muchísimas comisiones de las diferentes entidades de Tarragona, con un gentío inmenso que allí se había congregado. Como era voluntad del rey, que a su llegada se cantase un Te Deum en la catedral, se dirijieron desde luego a esta en los mismos autos, que a paso lento por la rambla de San Carlos, Portalet, bajada de la Misericordia, calles Mayor, Mercería y bajada del Patriarca a la catedral donde les esperaba ya su eminencia revestido de pontifical y cabildo. Antes de entrar, arrodillados sus majestades, adoraron el lignum crucis, y entrando en ella y colocados bajo palio se dirijieron procesionalmente al presbiterio, donde se colocaron en el trono con dos reclinatorios. Enfrente a ellos, al lado de la epístola tenía su reclinatorio el excelentísimo señor Tedes-[foli 37r]-chini, nuncio de su santidad en Madrid, que les acompañaba. Al lado del trono, en la planta baja tenía también reclinatorio el señor marqués de Estella, don Miguel Primo de Rivera, presidente del directorio militar, y al lado izquierdo de esta ocupaba un sillón la dama de honor de la reina, marqués de [...].

Entonando el Te Deum por su eminencia lo ejecutó la capilla de esta catedral con gran maestría, habiendo merecido elogios de los

mismos reyes. Terminado el Te Deum con las preces de rúbrica, se trasladaron sus majestades y todo su acompañamiento a la capilla de Santa Tecla, en donde el señor arcipreste, doctor don Ramón Sensada les dio a adorar arrodillados el brazo de la santa, lo mismo hizo con el señor nuncio, y después llamados por el mismo rey, la adoraron el marqués de Estella y otros distinguidos acompañantes. Terminado este acto y encerrada la nueva santa reliquia, sus majestades recorrieron la catedral, admirando sus tapices que al efecto estaban colocados, pasando después a la sala capitular, donde además del tapiz de las magestades y paño de Poblet admiraron la nueva custodia y otros obgetos artísticos, que para este obgeto habíanse trasladado allí. Luego pasaron al museo, donde hicieron elogios de los muchos obgetos que en tan corto espacio de tiempo se habían reunido.

Sus majestades el rey y la reyna, el señor nuncio de su santidad y el señor marqués de Estella con los demás acompañantes firmaron en el álbum del museo, sirviéndose para ello de una preciosa pluma de oro y plata sin estrenar aún, propia del señor arcipreste, don Ramón Sensada, presidente accidental del cabildo, ganada por él en el certamen literario celebrado en el seminario conciliar de Solsona el día 8 de diciembre de 1879, siendo todavía estudiante, con motivo de celebrarse el vigésimo quinto aniversario de la definición dogmática de la Inmaculada Concepción de la Virgen Santísima.

Sería como la una y media cuando terminados todos estos actos se trasladaron sus majestades a la casa de la ciudad, donde lujosamente engalanada por el ayuntamiento, tuvo lugar la recepción de honor, que duró larguísimo rato, desfilando ante ellos la mayor parte de la población. En la rambla de San Juan revistaron inmediatamente después las tropas, resultando como todos los demás actos esplendoroso. Como el tiempo pasa veloz y pensaban regresar aquella noche a Barcelona, los reyes con su séquito se trasladaron al palacio arzobispal, donde su eminencia el señor cardenal les obsequió con una espléndida comida, terminada la cual (eran como las 5 de la tarde) se trasladaron a [foli 37v] Reus, ciudad que querían visitar, y desde allí, después de haber estado breves momentos en el parque Sama, regresaron a Barcelona, expresando con satisfacción varias veces lo complacidos que regresaban por la grandiosa expresión de adhesión a la corona que les había dado Tarragona.

Santa misión dada en Tarragona desde el 17 de febrero, día de ceniza, hasta el día 7 de marzo, dominica tercera de Cuaresma del año de 1926.

Con motivo de haber su santidad el papa Pio XI concedido a toda la cristiandad el jubileo que en el año 1925 había concedido

a los que servatis servandis visitasen la ciudad de Roma, su eminencia, el señor cardenal arzobispo dispuso que en Tarragona se diese una misión santa, secundando los deseos del romano pontífice, como medio de preparación para celebrar el año santo. Al efecto designó a los padres Anastasio de la Sagrada Familia y José Miguel de la Virgen del Carmen, carmelitas descalzos, a los padres Pio de Igualada y Benito de Santa Coloma, capuchinos, a los padres Juan Serrat y José María Pijoan, de la compañía de Jesús, y a los padres Juan Blanch y José Vilella del Inmaculado Corazón de María. Estos últimos predicaron en la catedral, pues corría a cargo del padre Juan Blanch el predicar la Cuaresma en ella, los padres jesuitas en la parroquia de la Santísima Trinidad, los padres capuchinos en la de San Juan Bautista y los padres carmelitas descalzos en la de San Francisco.

Durante los primeros días de misión, o sea desde el día de ceniza al domingo primero de Cuaresma, además de los ejercicios generales de mañana y tarde (o sea noche), para todos los fieles, los padres misioneros se dedicaron a dar conferencias a los niños y niñas, terminado el domingo con una procesión general de todos desde las respectivas iglesias parroquiales a [foli 38r] la catedral, en donde su eminencia el señor cardenal les dio la bendición.

En la segunda semana, o sea desde el primer domingo de Cuaresma al segundo, el acto misional de la tarde o noche que tenía lugar en la catedral, San Francisco y San Juan fue exclusivo para señoras, mientras que el acto de la parroquia de la Santísima Trinidad continuaba siendo común para hombres y mugeres.

En la tercera semana, o sea desde el segundo domingo de Cuaresma al tercero, que correspondía del 28 de febrero al 7 de marzo, el acto misional de la tarde o noche en todas las indicadas iglesias fue solo para hombres, siendo muy de notar la inmensa y general asistencia que en todas las iglesias había, teniendo digno remate con la misa de comunión general que en la catedral dio su eminencia a la cual, según cálculos, se acercaron unos mil hombres.

Durante la santa misión, además de la mentada procesión de niños y niñas, tuvieron lugar otras muy importantes procesiones, pues ya el primer domingo de Cuaresma, o sea el día 21 de febrero, se celebró un Vía Crucis, que partiendo de la iglesia de Nazaret, se dirigió al cementerio, en donde el padre Pío de Igualada hizo un sermón y después se cantó un responso y organizada de nuevo la procesión se dirigió a la catedral, donde predicó el padre Vilella, pasando al final los fieles a besar los pies del crucifijo. El domingo segundo de Cuaresma, o sea el 28 del mismo mes de febrero, como final de los días destinados a los ejercicios para mugeres tuvo lugar otra procesión, en la que era llevada la veneranda imagen de Nuestra Señora del Claustro, figurando en ella más de dos mil concurrentes,

y a su regreso a la catedral predicó un sermón el padre Benito de Santa Coloma, pasando al terminar a adorar la santa imagen un número de unos cuatro mil fieles. Finalmente al amanecer de los tres domingos salió el santo Rosario de la Aurora al que asistía gran concurrencia de fieles, recorriendo diferentes trayectos, según la iglesia de donde salía.

Tuvo la santa misión digno remate con una procesión para volver desde la catedral la imagen de Cristo Crucificado a su propia iglesia de Nazaret el tercer domingo de Cuaresma, o sea el día 7 de marzo, por la tarde.

Fue inmenso el número de fieles que a ella asistió.

A.M.D.G.

[*foli 38v*]

Visita a Tarragona el excelentísimo don Federico Tedeschini, nuncio apostólico en Madrid, como delegado de su santidad.

Encontrándose enfermo en Barcelona (Sarriá) su eminencia reverendísima el señor cardenal arzobispo de esta, doctor don Francisco Vidal Barraquer, recibió la visita del excelentísimo, nuncio de su santidad en Madrid, doctor don Federico Tedeschini, el cual se encontraba de paso para Vich, donde había consagrado obispo al ilustrísimo padre Huix, administrador apostólico de Ibiza. En dicha visita le manifestó su plan de visita en todas las diócesis de Cataluña, expresándole sus vivos deseos de que, restablecido de su dolencia, el señor cardenal le pudiera acompañar en esta al girar su visita.

Previo aviso de la fecha en que debía verificar su llegada a esta, que era el día 12 de mayo del corriente año de 1928, el muy ilustre señor doctor don Ramón Sensada, deán de esta metropolitana, como gobernador eclesiástico sede plena de esta diócesis, lo puso en conocimiento de las autoridades, que se aprestaron todas a disponer y preparar todo lo concerniente, para que el recibimiento del delegado de su santidad resultase lo más grandioso posible y que su estancia en esta le fuese agradable. Como prueba de ello transcribimos a renglón seguido el bando que el señor alcalde hizo publicar, concebido en los siguientes términos: “Don Andrés Segura Donato, alcalde constitucional de esta ciudad. Hago saber que el excelentísimo y reverendísimo señor nuncio de su santidad, monseñor Tedeschini se ha dignado conceder a esta capital el alto honor de visitarla segunda vez, señalando su llegada a la misma, mañana, día 12 de los corrientes, a las 19 horas, por la carretera de Reus, haciendo entrada por la plaza de Artilleros del Sitio, en la que será recibido y saludado por las autoridades, corporaciones y entidades, dirigiéndose luego a nuestra santa iglesia primada, pasando la comitiva por las calles Real, Apodaca, Unión,

rambla de San Juan, calles de San Agustín, Portalet, bajada de Misericordia, Mayor, Mercería y llano de la catedral, recibiéndole en la puerta principal de la basílica el excelentísimo cabildo metropolitano y clero, cantándose acto continuo un solemne Te Deum.

[foli 39r]

No he de ponderaros aquí, queridos ciudadanos, porque está ya en vuestra conciencia, la excepcional importancia de la visita de tan esclarecido dignatario eclesiástico, ni he de encareceros tampoco la acogida que ha de dispensarse al preclaro visitante, puesto que todos vosotros, habitantes de esta culta y noble ciudad, tenéis sobradas pruebas dadas de vuestro acendrado amor a la cátedra de San Pedro, y ello es bastante para abrigar la seguridad de que mañana al exteriorizar el entusiasmo que en todos despertará tan grato acontecimiento, sabréis rendir al eximio representante del augusto pontífice Pío XI, el homenaje de respeto y estimación adecuados a sus merecimientos y a su alta jerarquía.

Así lo espera confiadamente esta alcaldía de la sensatez y patriotismo de los tarraconenses y de los que, sin serlo, conviven con nosotros. Por ello a todos recomiendo procuren que nuestra capital el día de mañana al llegar su excelencia reverendísima, ofrezca el aspecto de las grandes solemnidades, poniendo colgaduras en todas las fachadas y balcones, particularmente en los edificios comprendidos en el trayecto que recorrerá la comitiva, ya que este homenaje, sencillo en la forma y respetuoso en el fondo, será, a no dudar, muy agradable a tan eminente diplomático pontificio. Tarragona, 11 de mayo de 1928. Andrés Segura.”

En esta reseña de la visita del señor nuncio en Madrid, como delegado de la Santa Sede a esta archidiócesis, nos limitaremos a consignar tan solo cuanto se realizó en esta ciudad, especialmente en la catedral, ya que de los pormenores que ocurrieron ya desde el momento en que puso el pie en ella hasta que partió, ya por no haberlos presenciado el que esta memoria escribe, ya también por haberse ocupado de ellos la prensa local, no creemos pertinente ocuparnos. Suponemos que el boletín oficial eclesiástico, con todos los detalles ocurridos, procurará llenar a satisfacción el lunar que de esta relación resulta, puesto que es el que puede disponer de datos ciertos sobre ello.

Procedente de Lérida, de donde debía partir al mediodía del 12 se dirigió a Poblet, en cuyas inmediaciones el doctor Roca propietario del hotel Villa Engracia quiso obsequiar al señor nuncio y a sus acompañantes con un sumptuoso banquete, pasando antes por Vinaixa, Vimbodí y Espluga de Francolí, en cuyos pueblos tanto las auto-[foli 39v]-ridades como los habitantes en masa salió a saludar y aclamar al representante del papa adornando las calles del paso y vitoreando

continuamente. Ya en Vinaixa, primera población del arzobispado salió a recibirle el muy ilustre señor don Manuel Borrás, vicario general, y una comisión del cabildo. Visito Poblet, admirando la grandiosidad de aquel monasterio tan vilmente profanado y destruido por las hordas vandálicas del año 35 del pasado siglo XIX.

Inmediatamente se dirigió a esta pasando por Montblanch, Lilla, Valls y Vallmoll, deteniéndose en cada una de estas poblaciones cuyos habitantes, precedidos de sus autoridades y personas de más viso, salían a su paso para saludarle y ofrecerle sus respetos como a representante del romano pontífice, ofreciéndole ramos y dedicándole discursos y poesías algunos.

Serían como las 7 y $\frac{1}{2}$ de la tarde, hora oficial, cuando su excelencia llegaba a la plaza de los Infantes, donde le esperaban las autoridades todas y representaciones de toda clase de entidades, tributándole a su llegada honores correspondientes a la dignidad que ostentaba un piquete de tropa con banda y música.

El alcalde, señor Segura, le dio el saludo de bienvenida en nombre de la ciudad, al que contestó el señor nuncio agradeciendo el recibimiento entusiasta que Tarragona le tributaba y acto seguido púsose en marcha toda la comitiva, recorriendo las calles indicadas en el anterior bando publicado por la alcaldía, del cual llevamos hecha copia exacta, llegando en un auto descubierta, ofrecido por el citado señor alcalde, en el cual además le acompañaban además de este, el gobernador civil y el señor vicario general, a la catedral, habiendo recibido durante todo el trayecto constantemente aclamaciones del pueblo, tanto desde los balcones, que ostentabas colgaduras, como de los que ocupaban las calles, que eran en grandioso número.

Al apearse del automóvil fue recibido por el excelentísimo cabildo, dándole el señor deán señor Sensada, a besar el lignum crucis y al entrar en la catedral la capilla entonó y canto la antifona Tu es Petrus reforzada por la schola cantorum del seminario y varios alumnos del colegio del Sagrado Corazón dirigido por los hermanos de las Escuelas Cristianas. Durante el canto de la mentada antifona, se dirigió en procesión, bajo palio, al presbiterio siendo sostenido por los señores pertenecientes, según costumbre, al cuerpo consular, don Andrés Besa, don Manuel Pedrol, don José María Banus, don José López, don Juan Granell y don Juan Boada.

Después de breve oración al llegar al presbiterio, ocupó el trono preparado al lado del evangelio, cantándose acto seguido un solemne Te Deum por la capilla a toda orquesta. El señor nuncio al terminar la capilla dio la bendición al pueblo que llenaba la catedral, cantándose al final el Crec en un Déu.

Desde la catedral se dirigió a palacio a pie, acompañándole los seminaristas, toda la residencia de la catedral, las autoridades y

comisiones pasando por la calle de Vilamitjana y San Pablo, siendo constantemente ovacionado por el público, especialmente al llegar a la plaza de palacio, donde se había estacionado un piquete de infantería, cuya música tocaba la Marcha Real, el pueblo lo aclamaba con entusiasmo mientras revistaba la tropa, haciéndose imposible el tránsito por aquella plaza y hasta dificultando el acceso y entrada en palacio, no obstante los servicios esmerados de la policía.

El señor nuncio en el palacio ocupó el salón del trono, donde teniendo a su lado a las autoridades, el señor deán doctor Sensada, le dio la bienvenida en nombre del señor cardenal, ausente por enfermo, expresándole los sentimientos de adhesión al santo padre en la persona de su representante, y que la explosión de los entusiasmos del pueblo al aclamarle, era fruto de sus sentimientos de amor al papa, ya por su enérgica actitud pasa con los de la Acción Française, en su pertinacia en sostener ideas modernistas, ya por haber establecido la fiesta de Cristo Rey, como por el apostolado de las misiones, tan dignamente sostenido y propagado por el mismo. Terminó suplicando al señor nuncio se dignara significar al romano pontífice la adhesión de toda la Tarragona a la sede de San Pedro con motivo de su fiesta onomástica, que coincidía en aquel día. Grandes aplausos coronaron el discurso del señor deán.

Acto seguido el señor nuncio después de un saludo al señor deán y cabildo allí presente con hábitos corales, a las autoridades y demás que llenaban el espacioso salón del trono, antesala, escaleras y patio, dedicó sus primeras palabras al señor cardenal ausente, si bien en espíritu presente en la magna manifestación. En párrafos grandilocuentes manifestó que se sentía aquí como en su propia casa, Roma, de la cual, no nos separa, sino que con ella nos une el Mare Nostrum, el cual baña las orillas de ambos pueblos, unidos por la historia y por la fe. Romanos eratis, dice, romanos sois. Los monumentos lo dicen, aquello pasó, pasó la Roma pagana, no necesitamos del agua de su fuente (alude al [foli 40v] acueducto romano) a ella ha sucedido la Roma cristiana, cuyas aguas trajo el vaso de elección, San Pablo. Hizo recuerdo de los timbres de gloria que tiene Tarragona cristiana por sus mártires, esclarecidos prelados, concilios y por la arraigada fe y devoción a la Santísima Virgen del Claustro, a la cual manifestó que tributaba profunda veneración en nombre del sumo pontífice (estrepitosos aplausos interrumpen al señor nuncio).

Declara que a Tarragona conviene la primacía de la iglesia, por su amor al papa puesto que en toda esta región ha demostrado lo que le quiere, lo que le aprecia con ventaja a las demás. Pues entendido, dice, que al dar testimonio de amor al papa lo rendís a Cristo Dios, como lo habéis probado con el canto del credo, que complacido escuchaba en vuestra grandiosa catedral.

Después de unas consideraciones sobre las palabras *Salvum fac populum tuum* del *Te Deum* que las aplicó por el señor cardenal y por el romano pontífice felicitó a las autoridades por cuanto habían hecho para que el acto que se estaba realizando resultase tan esplendoroso. Acto seguido tuvo lugar la recepción que duró hasta las diez de la noche, siendo necesario que los más renunciasen a besarle el anillo a fin de adelantar más.

Al día siguiente, aprovechando algunos momentos libres que le quedaban después de haber recibido visitas de especiales personas, visitó sin ostentación ni aparato oficial nuestra catedral, recibiendo el señor deán con una comisión de señores canónigos, pudiendo admirar en todos sus detalles cuanto precioso y artístico contiene.

También se trasladó a Reus, donde se le dispensó un recibimiento cual correspondía a la elevada misión que ostentaba, habiendo regresado a esta donde se le preparaba un acto literario en el teatro del centro de acción social, el cual, como otros varios homenajes en su honor celebrados resultó muy concurrido y esplendoroso.

[*foli 41r*]

Donación del órgano eléctrico que había en el palacio Mar y Cel (Sitjes) a favor de esta santa iglesia.

El órgano antiguo de esta metropolitana, que había sido trazado el año 1561 por el reverendo don Jaime Amigó, presbítero, natural de Ulldemolins, cura párroco de Tivisa, y ejecutado por los escultores Pertis Hostri, que hizo la caja, y Gerónimo Sancho vecino de Lérida, que trabajó la cadireta, hallándose en deplorable estado por los muchos años de servicio prestado, por cuyo motivo hacía tiempo venía preocupándose el cabildo sobre la forma y modo de sustituirlo por otro, o bien verificar en él un concienzudo remiendo que lo reformase y pusiera en buenas condiciones de sonoridad y armonía acomodadas a las prescripciones litúrgicas. Todos los datos relativos al origen, construcción, teclados y registros del antiguo órgano los encontrará el lector con todos sus detalles en la exhibita 83 bis perteneciente al año 1857, a cuyo lugar le remito en gracia a la brevedad, de la cual hace referencia el acta capitular de 15 enero de 1857.

En vista de ello y cuando una comisión compuesta de los señores deán, don Ramón Sensada, don Fausto Cucurull, don José Cartanyá, don Juan Viñas, don Salvador Rial y don Ramón Sabaté, trabajaba para poder dar solución satisfactoria y ventajosa al asunto, fue ofrecido el excelentísimo señor cardenal Vidal y Barraquer, por mediación del pintor insigne don Ramón Casas, el magnífico órgano eléctrico de fabricación americana, que mister Deering poseía en su palacio Mar y Cel (Sitjes) cuyo órgano aceptado con gratitud por dicho

señor cardenal, lo regaló al excelentísimo cabildo catedral, donación que fue aceptada en sesión extraordinaria de 8 de marzo de 1927, con encargo a la mentada comisión de continuar en sus gestiones hasta llevar a término el fin que perseguía.

El órgano del mister Deering constaba de treinta y tres juegos de dulce y bien combinada sonoridad, pero tal como se encontraba en Mar y Cel era de voces importantes para llenar las anchas y prolongadas naves de nuestra catedral, por cuya razón la mentada comisión acordó proponer e invitar a diferentes casas constructoras españolas de órganos a que, visto el estado en [foli 41v] que se encontraba el órgano de Mar y Cel, presentaran, si así lo estimaban pertinente, presupuesto de gastos para el traslado del citado órgano y para la reforma o reformas que para ponerlo en condiciones se debían practicar en él. Respondiendo a tal invitación la fábrica de órganos de Nuestra Señora de Montserrat a cargo de don Silvio Puggina y don N. Rujene y la fábrica de órganos de Lope Alberdi, Barcelona, paseo de Gracia número 126, optando la comisión, vistas las proposiciones de una y otra, por la fábrica de Nuestra Señora de Montserrat.

Las bases de contrato para el desmontaje, reconstrucción, ampliación y colocación en esta catedral del órgano de Mar y Cel se encuentran acopladas con toda la documentación relativa al mismo asunto en la carpeta número [...] que lleva la inscripción "Órgano". Como el citado órgano constaba de tres cuerpos o partes distintas, o sea tres órganos diferentes, y además de una arpa eólica y de campanas cilíndricas, quedó establecido que el primer órgano, todo abierto, con correspondencia al primer teclado, se colocase en el rellano, o sea a la entrada de la caja del órgano antiguo, el segundo órgano, o sea expresivo, encerrado en su correspondiente caja expresiva, se estableció fuese colocado en el mismo sitio donde se encontraba el viejo, correspondiendo al segundo teclado, el tercer órgano, de eco, encerrado también en su correspondiente caja expresiva se convino colocarlo en la parte más alta del antiguo órgano. El arpa eólica y las campanas cilíndricas acordose colocarlas a los lados de la caja de ecos, encerradas la una y las otras en su correspondiente caja expresiva. En estas bases de contrato figuran las partidas de 8.500 pesetas por el desmontaje en Mar y Cel y acarreo hasta la fábrica de Collvató, la de 40.000 pesetas por reconstrucción del mismo, y la de 18.000 pesetas por ampliación del citado órgano, sumando un total de pesetas 66.500. Mas, como resulta de los comprobantes adosados al mismo total entregado relativo al órgano es de 85.120,80 pesetas, en cuyo total van incluidos los gastos de albañil, carpintero, etcétera, de cuyo total descontadas 10.000 pesetas, recibidas del señor

cardenal, quedan reducidas a 75.120,80 pesetas, las que la fábrica ha tenido que entregar.

Como el órgano tal como se encontraba en Mar y Cel constaba de 34 registros, para ponerlo en condiciones de poderlo utilizar en esta catedral, precisaba dotarlo de otros registros de mayor potencia sonora, con los cuales llegase a llenar los ámbitos de ella, y al efecto fue también obge-[foli 42r]-to del contrato con la citada casa constructora ampliarlo con los registros de contrabasso, principale, duodécima, quinta décima, ripieno y bordón. Además, no obstante de no ser litúrgicos el arpa eólica y las campanas cilíndricas se acordó incluirlas en el órgano, las cuales, conforme llevamos indicado, fueron colocadas a uno y otro lado de la caja que contiene el tercer órgano, llamado eco.

Firmose el contrato con la casa fábrica de órganos de Collvató el día veintiséis de marzo de 1927, y no obstante de haber prometido ejecutar la obra de desmontaje, reconstrucción y ampliación, a la par que con verdadera precisión, con la actividad posible, de modo que antes de un año del día de fecha del contrato pudiese prestar servicio a la catedral, con todo trascurrieron más de dos años antes de que el cabildo pudiese ver realizados sus deseos.

Como comúnmente sucede en todas las obras humanas, y efecto de impacencias de una parte, y de suspicacias de otra, llegaban a los oídos noticias de que en la fábrica de Collvató no se realizaban con la perfección que era de desear los trabajos de reconstrucción del órgano de Mar y Cel, y para cerciorarse de ello, fue enviado en comisión el infrascrito canónigo archivero, quien con la mayor reserva y acompañado de los reverendos don Francisco Tápies, entonces maestro de capilla, y don Salvador Ritort, organista segundo, pudieron apreciar el esmerado trabajo que el señor Puggina ponía para que la obra resultase perfecta, haciéndose cargo de la conveniencia de no apremiarles en que la obra se hiciese deprisa, para que su labor resultase del todo perfecta.

Por la razón expuesta sufrió algunas dilaciones el traslado del órgano a esta catedral, y como la adaptación del mismo a la caja del órgano antiguo, exigía trabajo muy esmerado, atendidas las dimensiones del local, no quedó ultimada su colocación hasta el mes de junio de 1929. De sus tres teclados manuales el 1º tiene los siguientes registros; octava de cuatro pies, principal, dulciana, dulce y fliscorno, de ocho pies, bordón y principal de dieciséis pies y duodécima, quinta décima, pequeño lleno y gran lleno.

El segundo consta de flauta armónica de cuatro pies, celeste, viola de orquesta, flauto traverso, eolina, principal violín, clarón y violín de ocho pies.

El tercero se compone de viola, de cuatro pies, gamba, principal, bordón, tromba, salicional, flauta dulce, oboé y voz humana, de ocho pies, y clarinete de dieciséis. Sirve este tercero por transmisión para el órgano de ecos. Hay en este flauta de cuatro pies, oboé, dulciana, bordón, quintantón y voz humana de 8.

[foli 42v]

En el teclado de pedales figuran bajo armónico, de ocho pies, contrabasso, subbasso violón y bombardita de dieciséis.

Los registros del primer teclado son reversibles al tercero, y los del segundo al primero.

Todos los juegos del órgano son reales o completos de sesenta y una nota en teclado y setenta y tres en extensión con su octava aguda.

Los teclados segundos y terceros y el órgano de ecos tienen su correspondiente trémolo.

Está dotado de tres pedales o palancas que dan expresión al órgano de ecos, a los tres teclados manuales y al crescendo.

Admite el nuevo órgano diversas combinaciones. Cada registro tiene su propio resorte o botón con veinticuatro para los diferentes acoplamientos en los teclados manuales y de pedales, y otros veinticuatro de registro automático dividido en secciones de seis para cada teclado y seis para los *tuttis*.

Completada la instalación del nuevo órgano en la caja del antiguo como llevamos dicho en junio de 1929, entonces, por complacer a los vivos deseos que abundaban en todos de poder saborear las dulces melodías del órgano Mar y Cel, acordose dar un concierto sacro en esta iglesia el día 23 de junio del mismo año 1929 a las cinco de la tarde en el que tomaron parte diferentes organistas de notable celebridad, bajo el siguiente programa:

Programa

Primera parte.

I Festal prelude. Salvador Ritort.

II Allegro sinfónico. Callaerts-Ritort.

(Reverendo Ritort segundo organista de esta santa iglesia).

III Chacona. Duran.

IV Intermezzo lírico. E. Bosci.

V Scherzo. Tápies.

VI Tocata y fuga en re menor. Johann Sebastian Bach.

(Reverendo Tápies, organista primero de esta santa iglesia)

Segunda parte.

I Obriu-vos bé, ben de bat a bat.

II Al·leluia.

Haendel (1685-1739)

III Digne és l'anyell.

IV Amén.

Del oratorio El mesías (Orfeo tarragoní con acompañamiento de órgano bajo la batuta de su director el maestro don José Gols).

V Preludio en re menor. Vienne.

VI Fantasía y fuga en sol menor. Johann Sebastian Bach.

VII Toccata en fa mayor. Widor.

(Reverendo J. Muset, organista de la Purísima de Sabadell).

La asistencia a dicho acto previa invitación, fue distinguida y numerosísima, guardando todos por reverencia al templo un silencio edificante durante el [...], en el que los expresados maestros lucieron sus conocimientos en música y su destreza en la ejecución con complacencia de todos.

[*foli 43r*]

Panteón para los señores capitulares en el cementerio de esta ciudad.

Desde muchos años venía tratándose en algunos cabildos sobre la adquisición de un panteón para entierro común de los señores capitulares, puesto que la costumbre adoptada y seguida de comprar un nicho para cada señor capitular que fallecía, aparte de ser dispendiosa para el cabildo, ofrecía muchos inconvenientes, tanto por la multitud de nichos que en el trascurso de los años venían a ser propiedad del mismo, como por lo separados que estaban unos de otros, y además la facilidad con que con el tiempo sufrían deterioro.

Diferentes veces en los cabildos de San Fructuoso se había nombrado comisión o comisiones para realizar los deseos que abundaban en cada uno de los señores capitulares, hasta que en el cabildo ordinario de 15 de noviembre de 1928 designados los señores Cartañá y Sabaté Balcells, miembros de la junta del hospital de San Pablo y Santa Tecla, para que estudiasen y propusiesen al cabildo la manera de llevar a cabo el pensamiento.

En el cabildo ordinario de 16 de setiembre de 1929 el señor Cartañá, en nombre de la comisión, leyó el borrador de un proyecto de sepultura para señores capitulares, según el cual la administración del citado hospital podría hacerse cargo de todos los nichos que son propiedad del excelentísimo cabildo, y con su importe, y con una cantidad efectiva que pagaría el mismo cabildo se harían las obras de reparación y ornato necesarios en la capilla del cementerio, y que en compensación la junta del hospital otorgaría al excelentísimo cabildo el poder construir un panteón o sepultura común en la citada capilla, aceptándolo el cabildo y dando nuevas facultades a la expresada comisión, Cartañá, Sabaté Balcells, para que propusieran el proyecto a la mentada junta del hospital y lleve a afecto el plan proyectado.

Trascurridos algunos meses, y con fecha 16 de diciembre de 1929 en sesión ordinaria dio el mentado señor Cartañá cuenta al cabildo de haber propuesto a la junta del hospital los deseos del mismo de construir una sepultura común en la capilla del cementerio con las bases [foli 43v] propuestas y que la expresada junta estaba en todo conforme, y al efecto de llevar a cabo el referido proyecto acordó el excelentísimo cabildo que los señores maestrescuela y Dachs, administradores por el cabildo, formaron también parte de la comisión para la ejecución de las obras.

Habiendo ocurrido el día siete de marzo de 1930 en la ciudad de Barcelona

la muerte del muy ilustre señor doctor don Ramón Sensada Nadeu (Requiem in pace), deán de esta santa iglesia, y dispuesto que sus restos mortales fuesen trasladados y sepultados en el cementerio de esta, se dio providencia para que fuese depositado en el nuevo panteón, siendo el primero en ocuparlo.

Finalmente, terminadas del todo las obras de reparación y ornato de la capilla del cementerio, el día 31 de mayo de 1930, el señor Cartañá en nombre de la comisión lo hizo presente al cabildo reunido en rollo, para que se procediese al traslado de los restos mortales de los señores capitulares difuntos, que se encontraban en sus correspondientes nichos y en virtud así lo acordó el cabildo, disponiendo que algún señor capitular asista al traslado de los citados restos al nuevo panteón. Este traslado no se efectuó sin antes haber consultado a las familias de algunos señores capitulares difuntos por si optaban por el traslado al panteón o bien deseaban que permaneciesen en el nicho, habiendo alguna que prefirió lo segundo.

ÍNDIXS

ÍNDIX TEMÀTIC

Santa Seu

Papes

CLIMENT XII (1730-1740)

Funeral del sumo pontífice Clement XII.
1769, 73.

BENET XIV (1740-1758)

Concòrdia entre la Santa Sede y lo rey
de Espanya. 1753, 196.

Funeral de nostre senyor pare Benedic-
to XIV. 1758, 156.

CLIMENT XIII (1758-1769)

Acció de gràcias per la elecció del papa
Clement XIII. 1758, 158.

Notificació de un breu del papa Cle-
ment XIII feta als senyors bisbes de
Barcelona y Lleyda. 1767, 508.

Funeral del papa Clement XIII. 1769,
483.

PIUS VI (1775-1799)

Rogativas al papa. 1797, 580.

Exequias del papa Pío VI. 1799, 584.

PIUS VII (1800-1823)

Rogativas por la elección de papa. 1799,
585.

LLEÓ XII (1823-1829)

Jubileu del any Sant. Publicat en 9 de
abril de 1826, en esta santa iglésia.
1826, 519.

Funeral de nostre santíssim pare Lleó
papa XII. 1829, 645.

Funeral del papa Lleó dotse. 1829, 369.

Rogativas per la elecció de sumo pon-
tífice después de la mort de senyor
santíssim pare Lleó XII. 1829, 646.

PIUS VIII (1829-1830)

Acció de gràcias per la elecció de nostre
santíssim pare Pío VIII. 1829, 647.

Funeral del sumo pontífice Pío VIII.
1831, 649.

GREGORI XVI (1830-1846)

Funerals per lo sumo pontífice Grego-
ri XVI. 1816, 724.

Rogativas per lo acert en la elecció de
sumo pontífice. 1830, 650.

Acció de gràcias per la elecció del sumo
pontífice Gregori XVI. 1831, 650.

PIUS IX (1846-1878)

Pregàrias per nostre santíssim pare lo
papa ab motiu de haber tingut que
fugir de Roma y refugiar-se en Gaeta.
1848, 242.

Te Deum per la elecció del sumo pontífi-
ce Pío IX. 1846, 725.

Rogativas por su santidad. 1868, 425.

Mort de Pío IX. 1878, 614.

LLEÓ XIII (1878-1903)

Bodas de oro o jubileo sacerdotal de su
santidad el papa León XIII. 1888,
747.

Elecció de Lleó XIII. 1878, 615.

Jubileu de 1881, 745.

Nuncis

FRANCESCO RAGONESI (1913-1921)

El excelentísimo señor doctor don Fran-
cisco Ragonesi, nuncio de su santi-
dad en Madrid, visita a Tarragona el
25 de mayo de 1920, 769.

FEDERICO TEDESCHINI (1921-1936)

Visita a Tarragona el excelentísimo don
Federico Tedeschini, nuncio apostó-

lico en Madrid como delegado de su santidad. 1928, 836.

Arquebisbes de Tarragona

MANUEL DE SAMANIEGO I JACA (1721-1728)

Nota del repartiment dels pontificals del il·lustríssim senyor archebisbe Semaniego. 1744, 85.

PERE DE COPONS I DE COPONS (1729-1753)

Combregar del il·lustríssim senyor archebisbe don Pere Copons. 1753, 115.

Disposició sobre la administració del archebisbat en la present vacant. 1753, 120.

Visita espiritual feta en la catredal en dita vacant als 27 de maig 1753, 122.

JAUME DE CORTADA I BRU (1753-1762)

Elecció de nou archebisbe y tot lo demés fins a la entra inclusive. 1753, 126.

Presentació de las butllas y possessió del archebisbat als 13 de desembre 1753, 127.

Vinguda del senyor archebisbe a la Selva. 1754, 129.

Disposició per la entrada pública del senyor archebisbe don Jaume Cortada en lo novembre 1754, 132.

Die 26 maig 1755 entrada pública del senyor archebisbe don Jaume Cortada y de Bru, 134.

Visita al capítol del senyor Ramon de Cortada, prior de Santa Anna de Barcelona y del senyor don Anton Amat, 161.

Visita de la cathedral feta per lo senyor Cortada en 1758, 152.

Viàtich del il·lustríssim señor don Jaume de Cortada. 1761, 159.

LLORENÇ DESPUIG I COTONER (1763-1764)

Visita dels sagristà major y prior com ha deputats del capítol feta en Barcelona al senyor archebisbe electo don Llorens Despuig y Cotoner. 1763, 166.

JUAN LARIO Y LANZIS (1764-1777)

Admissió com a nou membre de la germandat dels capitulars del senyor archebisbe Juan Lario i Lancis. 1765, 196.

Notícia de l'entrada pública de l'archebisbe Juan Lario y Lanzis. 1765, 197.

Visita. 1766, 187.

Predicació a la cathedral de l'archebisbe Juan Lario i Lancis l'any 1769, 482.

Partida del yl·lustríssim señor don Joan Lario y Lancis, archebisbe de esta yglésia a la yslla de Yvissa. 1771, 488.

Ausència del senyor archebisbe lo il·lustríssim senyor don Joan Lario per recobrar sa salut. 1777, 507.

Mort del il·lustríssim señor archebisbe Lario. 1777, 509.

Pregàries per la salut del señor archebisbe. 1777, 196.

Visita episcopal en seu vacant. 1778, 512.

JOAQUÍN DE SANTIYÁN Y VALDIVIELSO (1779-1783)

Nota de lo que practicà lo capítol ab ocasió de la elecció del senyor archebisbe don Joachim de Santiyán. 1778, 513.

Notícia de l'entrada pública de l'archebisbe Joaquín de Santiyán y Valdivielso 1779, 197.

Mort del yl·lustríssim senyor don Joaquim de Santiyán, archebisbe de Tarragona. 1783, 309.

Translació del cadàver del il·lustríssim señor archebisbe doctor don Joaquim de Santiyán y Valdivielso feta la tarde del dia 5 de setembre 1787 y aniversari solemne que se cantà lo dia següent, 739.

FRA FRANCESC ARMAÑÀ I FONT (1785-1803)

Vinguda y arribó del señor archebisbe Armañà en la present ciutat. 1785, 536.

Entrada pública del yl·lustríssim señor don fra Francisco Armañà, archebisbe de esta santa yglésia, antes bisbe de Lugo, religiós del orde de Sant Agustí, català de nació, natural de Vilanova de Sitges, bisbat de Barcelona, o de la Geltrú. Se nota també lo que ocorregué antes de dita entrada. Esta se féu lo diumenge die 18 setembre 1785, 197.

Gastos causats al yl·lustre capítol per la entrada de dit yl·lustríssim fra Francisco Armañà. 1785, 203.

Nota del ceremonial executat en lo cumplido del señor il·lustríssim don Francisco Armañà, archebisbe electo de Tarragona, elegit essent bisbe de Lugo. 1785, 535.

Possessió del yl·lustríssim senyor archebisbe Armañà. 1785, 309.

- Primer sermó de l'arquebisbe Armañà. 1786, 310.
- Santa visita del yl-lustríssim senyor Armañà. 1786, 312.
- Absolució papal. 1786, 537.
- Assistència del senyor arquebisbe Armañà als oficis. 1786, 311.
- Combregar del señor arquebisbe. 1802, 354.
- Viàtich administrat solemnement al il-lustríssim señor Armañà en una malaltia de la qual no morí. 1802, 597.
- Traslación del cuerpo del difunto señor arzobispo el ilustrísimo señor don fra Francisco Armañà. 1803, 599.
- Funeral y enterro del il-lustríssim señor don fra Francisco Armañà que al cel sia. 1803, 361.
- Viàtich, extremaunció, mort, absoltas y enterro del il-lustríssim señor arquebisbe don fra Francisco Armañà. 1803, 598.
- Declaració de seu vacant. 1803, 363.
- ROMUALDO MON Y VELARDE (1804-1816)
- Entrada pública del señor arquebisbe don Romualdo Mon. 1804, 366.
- Entrada pública y solemne del il-lustríssim senyor arquebisbe el senyor don Romualdo Mon y Velarde a esta ciutat de Tarragona. 1804, 600.
- Nombrament en arquebisbe de aquesta santa iglésia del il-lustríssim señor don Romualdo Mon y Velarde, degà y canonge doctoral que era de la santa iglésia de Còrdova. 1804, 364.
- Consagració de aras que en el día 2 de octubre de 1807 hizo en esta santa iglesia metropolitana el ilustrísimo señor arzobispo de la misma el señor don Romualdo Mon y Velarde. 1807, 629.
- Translació del senyor archebisbe don Romualdo Mon a la yglésia y archebisbat de Sevilla. 1816, 371.
- Funeral per lo senyor don Romualdo Mon y Velarde, arquebisbe de Sevilla. 1820, 679.
- ANTONIO BERGOSA Y JORDÁN (1818-1819)
- Notas sobre algunas pretensiones del senyor arquebisbe don Anton Bergosa en punt de entrada. 1818, 661.
- Posesió del senyor archebisbe don Anton Bergosa y Jordán, bisbe que fou de Oaxaca en Amèrica. 1818, 661.
- Benedicció papal donada per lo senyor arquebisbe Bergosa. 1818, 666.
- Concurrència del senyor archebisbe a matines de Nadal en 1818, 670.
- Despido del senyor archebisbe Bergosa per los banys de Panticosa. 1819, 676.
- Rogativas per la salut del senyor archebisbe. 1819, 676.
- Mort del senyor archebisbe Bergosa. 1819, 676.
- JAUME CREUS I MARTÍ (1820-1825)
- Relación de la primera y pública entrada en esta yglesia y ciudad del excelentísimo señor don Jayme Creus y Martí, arzobispo de esta diócesis, caballero gran cruz de la distinguida orden de Carlos tercero y condecorado con la de San Jorge de Alfama verificada en el día 28 de abril del año 1824 y breve resumen de lo que ocurrió y se acordó entre el señor arzobispo, cabildo y ayuntamiento antes de efectuarse, 751.
- Bautismo administrado por el excelentísimo señor arzobispo don Jayme Creus. 1824, 635.
- Pontifical en el día de Pentecostés. 1824, 635.
- Visita espiritual en esta catedral del excelentísimo señor arzobispo don Jayme Creus, en el día once de octubre de 1824, 175.
- Vísperas de medio pontifical. 1824, 602.
- Rogativas para la salud del excelentísimo señor arzobispo don Jayme Creus en el año 1825, 603.
- Translació del cadàver del excel·lentíssim senyor don Jaume Creus, digníssim arquebisbe que fou de esta santa yglésia feta a la una del mitgdia del 16 de maig de 1826 y aniversari solemne que se li cantà lo dia 24 del mateix, 178.
- Enterro del excelentíssim senyor archebisbe don Jaume Creus conforme en tot lo ceremonial al del senyor yl-lustríssim arquebisbe Lario notat en las anteriors pàginas 27 y 28 y variat solament en las circunstàncias peculiars que en tots se ofereixen. 1825, 511.
- ANTONIO FERNANDO DE ECHANOVE Y ZALDÍVAR (1826-1854)

- Consagración de aras que en 17 de octubre de 1826 hizo en esta Santa yglesia catedral Metropolitana y Primada de las Españas el ylustrísimo señor arzobispo de la misma el señor doctor don Antonio Fernando de Echanove, 525.
- Entrada del il-lustríssim señor arquebisbe don Antonio Fernando de Echanove. 1826, 522.
- Possessió del senyor arquebisbe lo il-lustríssim doctor don Antonio Fernando de Echanove presa per son apoderat lo il-lustre senyor doctor don Joseph de Hortega Canedo, ardiaca major de esta santa metropolitana yglésia de Tarragona primada de las Españas. 1826, 520.
- Visita espiritual de la catedral per lo excel-lentíssim senyor don Antonio Fernando de Echanove en 1831, 177.
- Rogativas per la salut del señor arquebisbe lo excel-lentíssim don Fernando de Echanove y Zaldívar en los dias 8, 9 y 10 de noviembre de 1854, 251.
- Entero del excelentíssim señor don Antonio Fernando de Echanove y Zaldívar, arquebisbe de aquexa Metropolitana yglésia Primada de las Españas. 1854, 612.
- Traslació de un cadáver. 1855, 613.
- JOSEP DOMÈNEC COSTA I BORRÁS (1857-1864)
Viático extremaunción, muerte y entierro del excelentísimo señor arzobispo don José Domingo Costa y Borrás. 1864, 426.
- Viático, extremaunción, muerte y entierro del excelentísimo e ylustrísimo señor arzobispo doctor don José Domingo Costa y Borràs. 1864, 253.
- FRANCESC FLEIX I SOLANS (1865-1870)
Mort del señor arzobispo Fleix. 1870, 616.
- CONSTANTÍ BONET I ZANUY (1875-1878)
Entrada solemne del excelentíssim senyor arquebisbe don Constantí Bonet y Zanuy a Tarragona. 1875, 619.
- BENET VILAMITJANA I VILA (1879-1888)
Posesió y entrada actual del excelentíssim senyor arquebisbe Vallmitjana. 1879, 653.
- Bodas de oro del señor arzobispo Vila-mitjana. 1886, 746.
- Fallecimiento del señor arzobispo Vila-mitjana. 1888, 748.
- TOMÁS COSTA I FORNAGUERA (1889-1911)
Toma de posesión y entrada del excelentísimo señor don Tomàs Costa y Fornaguera. 1889, 748.
- FRANCESC D'ASSÍS VIDAL I BARRAQUER (1919-1943)
El señor arzobispo doctor don Francisco Vidal y Barraquer es nombrado por el papa Benedicto XV cardenal de la Santa Romana Yglesia, en el consistorio del 7 de marzo de 1921, 788.
- Episcopat**
- GREGORIO GALINDO, bisbe de Lleida (1736-1756)
Sermó del senyor bisbe de Lleyda. 1739, 72.
- NARCÍS QUERALT, bisbe d'Àvila (1738-1743)
Consegració del senyor bisbe de Àvila. 1738, 70.
- JOSEP CLIMENT AVINENT, bisbe de Barcelona (1766-1775)
Consagració del yl-lustríssim don Joseph Climent, bisbe de Barcelona. 1766, 192.
- ANTONI DESPUIG I DAMETO, cardenal i auditor per al regne d'Aragó del Tribunal de la Rota (1791-1813)
Tránsito del señor cardenal Despuig por esta ciudad de Tarragona. Año de 1807, 628.
- FRANCISCO DE LA DUEÑA CISNEROS, bisbe d'Urgell (1797-1816)
Pontifical del il-lustríssim senyor bisbe de Urgell en esta Santa iglésia en 25 setembre de 1810, 370.
- BERNAT FRANCÉS CABALLERO (1817-1825)
Residencia del ylustrísimo señor obispo de Urgel en el coro. 1824, 602.
- REMIGIO LASANTA DE ORTEGA, bisbe de Lleida (1818)
Trànsit del senyor bisbe de Lleida don Remigio Lasanta per esta ciutat, 670.
- FRANCISCO JAVIER CIENFUEGOS JOVELLANOS, cardenal-arquebisbe de Sevilla (1817-1825)
Vinguda a esta ciutat del eminentíssim senyor cardenal Cienfuegos, arcabisbe de Sevilla. 1831, 608.
- VÍCTOR-DAMIÁN SÁEZ Y SÁNCHEZ MAYOR, bisbe de Tortosa (1824-1839)
Consagración del excelentísimo e ylustrísimo señor don Víctor Sáez para obispo de Tortosa. 1824, 171.

- FRA SIMÓ ROJAS GUARDIOLA I HORTONEDA, bisbe d'Urgell (1827-1851)
 Consagració del yl-lustríssim senyor Guardiola, bisbe de Urgell. 1827, 194.
- IGNASI RIBES MAJOR, bisbe de Calahorra (1828-1831)
 Consagració del yl-lustríssim senyor don Ygnasi Rives bisbe de Calahorra y canonge que era de esta santa yglesia. 1828, 604.
- JUAN JOSÉ BONEL Y ORBE (1839-1857)
 Venida a Tarragona del excelentísimo e ylustrísimo señor don Juan José Bonel y Orbeobispo de Córdoba y patriarca electo de las Yndias, de regreso de Barcelona, el día 14 de agosto de 1844, 214.
- JOSEP CAIXAL I ESTRADÉ, bisbe de la Seu d'Urgell (1853-1879)
 Consagració del il-lustríssim senyor don Joseph Caixal, bisbe de Urgell. 1853, 249.
- MIQUEL DOMÈNECH I VECIANA, bisbe de Pittsburgh (1860-1862)
 Mort y funeral del senyor Domènec bisbe que fou de Pitsburg en lo nort de Amèrica. 1878, 623.
- FRANCISCO AZNAR Y PUEYO, bisbe de Tortosa (1879-1893)
 Any 1879. Consagració del yl-lustríssim senyor Aznar per a lo bisbat de Tortosa, 726.
- JOAN GRAU VALLESPINÓS, bisbe d'Astorga (1886-1893)
 El señor Grau nombrado obispo de Astorga. 1886, 746.
- JOAN COMES VIDAL, bisbe de Menorca (1890-1896)
 Preconización y consagración del señor Comes para obispo de Menorca. 1890, 749.
- Concilis Provincials**
 Concili provincial. 1738, 68.
 Concili provincial celebrat en lo any 1752, 110.
- Santa Església Catedral Basílica Metropolitana de Tarragona i Primada de les Espanyes**
Catedral
- ALTARS
 Construcció del mencionat altar major en lo any 1439, 729.
- Restauració de la agulla del altar major en 1879, 728.
- CAMPANES
 Consagració de campana. 1773, 493.
 Campana de tocar a morts de l'any 1777, 169.
- CAPELLES
 Capella de la Mare de Déu del Claustre
 Construcció de un altar de jaspes a Nostra Senyora del Claustro. 1852, 247.
 Capella de Santa Tecla
 Relació del modo ab què se executà la funció de posar-se la primera pedra en la nova capella de nostra patrona Santa Thecla. 1760, 163
 Nova capella de la patrona Santa Thecla. 1768, 479
 Notícia prèvia a la translació del Bras de Santa Thecla a la capella nova concludhida a expensas del il-lustríssim señor arquebisbe don Juan Lario i Lancis a 20 de setembre de 1775 a excepció de la rexa y de la sagristia que pagà lo capítol, 503
 Sagristia de la capella nova de Santa Thecla. 1777, 508
 Capella del Santíssim Sagrament
 Adobs en la capella del Sagrament. 1734, 49.
- CLAUSTRE
 Arrenjament i embatumament de la cisterna del claustre. 1785, 496.
 Barana de ferro del terrat sobre lo claustro feta en 1881, 733.
- COR
 Estrena de la guarnició de vellut carmesí que adorna los bancs laterals de la rexa del cor en los dias de sermó en los quals per a oir-lo se assenta los senyors capitulars. Any 1880, 734.
- ORGUE
 Donación del órgano eléctrico que había en el palacio Mar y Cel (Sitjes) a favor de esta santa iglesia. 1927, 840.
- TRONA
 Notícia sobre la decoració del púlpit, 310.
- Celebracions litúrgiques
- NADAL
 Horas en que se feren las funciones de Nadal en 1821, 708.
- SANT FRUCTUÓS
 Fundació de la festa de Sant Fructuós. 1735, 52.

- Breu de Pius VII elevat el ritual de l'ofici dels sants Fructuós i companys. 1808, 640.
- MARE DE DÉU DE LA CANDELERA
Festa de Nostra Senyora de la Candalaria a 2 de febrer 1736 que sa il·lustríssima baixà al offisi 58.
Manifest en lo dia de la Purificació. 1818, 660.
- SETMANA SANTA
Dia 26 mars 1766. Dimecres Sant, 188.
Consagració dels Sants Olis el Dijous Sant de l'any 1769, 483.
Assistència del señor archebisbe a matines del Dijous Sant y funció pontifical del Dijous y Divendres. 1818, 664.
Benedicció de palmas feta per lo señor archebisbe. 1818, 661.
Dia de Sant Joseph ocorregut en lo Dijous Sant del any 1818, 660.
Pontifical del señor arquebisbe en lo Divendres Sant. 1818, 665.
Benedicció de palmas per lo señor archebisbe. 1819, 674.
Bendición de las fuentes bautismales. 1825, 712.
Lavatorio hecho por el señor arzobispo Creus en 1825, 712.
Maytines del triduo. 1826 713.
Assistència del señor yntendent al chor lo dia del Divendres San en lo año 1838, 208.
- FESTIVITAT DE LA PURÍSSIMA CONCEPCIÓ
Concurrència de la festivitat de la Concepció ab la dominica de advent en 1754, 131.
O y completas en lo dia de la Concepció y del cap de octava de ella. 1809, 626.
Ynvocació de la llum y gràcia divina per a tractar y definir si deu ser o no dogma de fe la pura e Ynmaculada Concepció de Maria Santíssima. 1849, 243.
- FESTIVITAT DE L'ASCENSIÓ
Concurrència de dias de Santa Creu, rogacions y vigília de la Assensió. 1758, 152.
- CORPUS
Matines al cap de octava del Corpus de la visitació de Maria Santíssima. 1734, 49.
Dia de Corpus de 1752, 112.
Procesión del Corpus del año 1810, 656.
Assistència del señor archebisbe a la profesó de Corpus. 1818, 666.
Assistència del señor archebisbe a la profesó de la octava de Corpus, 667.
- FESTIVITAT DEL SAGRAT COR DE JESÚS
Certamen científic, literari y artístic nacional celebrat a Tarragona a 16 juny de 1881, 735.
Fiesta anual del Sagrado Corazón de Jesús. 1890, 749.
- FESTIVITAT DE SANT JOSEP
Fiesta de San José declarada de precepto. 1890, 749.
- FESTIVITAT DE LA SANTA CREU
Santa Creu. Any 1826, 192.
- FESTIVITAT DE SANT MATIES
Quaranta horas en dia de vigília de Sant Matias. 1819, 673.
- FESTIVITAT DE LA MINERVA
Minerva y cap de octava de la Concepció. 1793, 170.
Minerva, 170.
- SANTA TECLA
Adoració del bras de Santa Tecla per lo señor archebisbe. 1758, 146.
Demanà lo ajuntament no hagués professó en lo dia de Santa Thecla en 1822, 705.
Die 23 setembre 1755 celebrà lo señor archebisbe de pontifical, 139.
Festa de Santa Tecla en lo any 1734, 50.
- TRASLLAT DEL BRAÇ DE SANTA TECLA
Acompañament de predicador capitular. 1736, 59.
- TOTS SANTS
Lo die o festa de Tots Sancts en dissapte 1755 quids, 139.
- MISSA PRO POPULO
Disposició de celebrar en lo dies festius la missa pro populo. 1755, 138.
- PROCESSIONS
Ordre ab què se fa la profesó de rogativas quant se trau lo Sant Christo de la congregació de la Sanch, 167.
Translació del Sant Christo de la confraria de la Sanch de la iglesia de Sant Llorens a la de Natzaret. 1742, 76.
- ANIVERSARIS
Aniversari de devoció. Peyrí. 1746, 106.
Aniversari de devoció. 1753, 115.
- ENTERRAMENTS
Enterro general de capítol als 27 de novembre 1734, 51.

Enterro general de capítol en funerals que no sian de algun senyor canonge o dignitat, 457.

EUCARISTIES

Comunió general. 1794, 564.

Clergat de la catedral

BENEFICIATS

Modo ab que deuen entrar al chor los beneficiats y comensals luego que són ordenats de sacerdots. 1735, 57.

Entierro de beneficiado. 1868, 418.

Recull de notes sobre drets i deures dels beneficiats i comenals, 223.

CAPÍTOL

ARXIU

Succés dels lladres en lo archiu. 4 de octubre 1753, 125.

Archivo capitular. 1890, 749.

CANONGES

Sobre la observança dels canonges malalts. 1692, 627

Acte de conclusions que-s defensà en la capella de Corpore Christi, die 8 de agost de 1734, 50.

Cumpliment de la iglésia de Huesca a un capitular de la present santa iglésia. 1734, 48.

Cumpliment del capítol de Zaragoza a don Joan Ribas, individuó de vostra senyoria als 5 de janer 1735, 52.

Possessió del canonge Fita als 13 de maig 1735 y lo que seguí a la possessió, 55.

Llicència de oficiar en Reus. 1753, 125.

Estat dels titulars ha tingut la santa yglésia de Tarragona des de 17 mars de 1792 y que anirà tenint en lo successiu per antigüedad de possessió. Al marge se nota la mort o que deixaren de ser titulars, 405.

Notícia de lo que sucedió en la yglésia de Zaragoza con un canónigo de esta de Tarragona. Año de 1797, 580.

Reducció del número d'atxas i ciris en els funerals dels canonges. 1809, 627

Nota de tots los titulars de esta Santa yglésia que han entrat desde 1810 en que entrà lo doctoral don Ventura Marés, 688.

Mort de don Pere Joan Larroy ocorreguda en la vigília de Corpus. 1820, 825

Enterro del senyor canonge don Andreu Segura. 1826, 178.

Extremaunció solemne administrada al doctor don Bonaventura Marés, ca-

nonge doctoral y gobernador de la mitra en 17 de mars de 1844, 210.

Sufragios a favor de los señores hermanos. 1868, 420

Panteón para los señores capitulares en el cementerio de esta ciudad. 1930, 844.

Cumplido que lo il-lustre capítol de la santa metropolitana iglésia de Zaragoza féu al canonge don Fructuós Llorens, copiat de la relació que dit canonge féu al de esta santa iglésia, 168.

CONCÒRDIES

Se firmà concòrdia entre lo capítol, arquebisbe y las dignitats d'esta santa iglésia. 1735, 53.

Concòrdia entre lo molt il-lustre capítol y venerable confraria de preberes de esta santa iglésia sobre antigüas disputas de esta ab la administració de las comunas distribuciones. 1791, 558.

Sobre un banch posat en la catedral sens permís del capítol. 1826, 516.

DIGNITATS I OFICIS

Ardiaconat de Vila-seca

Mort del yl-lustre senyor don Anton Navarro, ardiaca de Vilaseca. 1833, 609.

Viátich y enterro del señor ardiaca de Vilaseca en la solemnitat de Dijous Sant y Pascua. 1820, 685.

Degà

Mort del yl-lustríssim senyor dean don Martí Figuerol en 1877, 732.

Hospitaler

Combregar del hospitaler. 1748, 107.

Infermer

Mort y enterro del il-lustre doctor Pere Anton Foguet, infermer y canonge d'esta santa iglésia. 1735, 57.

Depòsit del dit infermer y canonge doctor Pere Anton Foguet en la capella de Santa Magdalena dels claus-tros d'esta santa iglésia. 1735, 58.

Mestre de Capella

Copia del edicto para la oposición del magisterio de capilla. 1789, 546.

Modo y forma en que se feren las oposiciones del magisteri de capella de la yglésia catedral y primada de las Españas. 1789, 548.

Obligacions del mestre de capella a més de las que estan expresadas en lo

edictes acordades en la junta capitular celebrada lo die 27 abril 1789, 547.

Primera oposició al magisteri de capella després del Nou Pla en que se li uní la comensalia. 1789, 544.

Oposicions al magisteri de capella celebradas en virtut del edicte publicat en 17 de mars de 1819, 674.

Penitencier

Mort y elecció de canonge penitencier d'esta santa iglésia. 1744, 86.

Oposicions a l'ofici de penitencier. 1820, 513.

Sagristà Major

Mort del senyor sagristà major y canonge doctor Manuel Martí y Pelló. 1754, 128.

Soxantre

Oposicions de soxantre. 1791, 333.

Tresorer

Mort y depòsit del señor thesoror Jaume Forcada, combregar y extramunció. 1737, 64.

GERMANDATS

Germandat ab lo capítol de la Santa Metropolitana yglésia de València. 1768, 480.

SENYORIU

Disputa entre lo senyor archebisbe y molt il·lustre capítol sobre lo dret de establir forns en Reus. 1756, 147.

Resolució de la audiència de Catalunya sobre la pretensió dels del lloch de las Irlas de que se'ls creàs batlle particular. 1758 i 1778, 151.

Franquesa de vi. 1789, 557.

Nota del que succeí entre un regidor de la ciutat i l'arrendatari del forn del capítol a la ciutat de Tarragona. 1789, 736.

Notícia de las aigües del rech major per regar los horts de la partida de la horta del port, 215.

SERVIDORS

Nova disposició sobre metges del molt il·lustre capítol presa als 27 de maig 1744, 84.

Entrada de dos advocats al capítol. 1785, 496.

Notari. 1810, 627.

Els oficis del capítol, 207.

COMENSALIES

Collación de la parroquialía comensalia. 219.

Estado actual de las comensalías de esta santa yglesia de Tarragona después del nuevo plan benefical de 1768 aprobado por su majestad, 373.

Estatut referent als dobles dels comensals. 1730, 627.

Altres

BUTLLA DE LA SANTA CREUADA

Concurrència de la publicació de la butlla de la santa cruzada ab la domínica de la Minerva. 1755, 131.

Butlla de la santa cruzada. 1797, 346.

Bula de la santa cruzada. 1868, 417.

CONSUETES

Ordre en que els clergues forasters han de seure al cor. 1497, 305.

Constitució de l'arquebisbe Pere de Copons i de Copons. 1730, 658.

Còpia de un quadern de nottas sobre pontificals y demás funcions de yglesia que maná descriur lo il·lustrísim senyor archebisbe don Pere Copons per son ús y govern per lo que se han regulat los il·lustríssims senyors archebisbes sos successors, 254.

Es copia. Método que se observó en esta santa yglesia cathedral de Tarragona para la celebración del jubileo del año 1775, 280.

Salomons que se encenguian en las matinas solemnes de ibern. 1819, 678.

La calenda se canta ab ritu de capa morada. 1819, 679.

Nota any 1880, 726.

Consueta, 224, 429.

Confirmació en la cathedral, 280.

Cumplido o visita al senyor governador quant arriba a esta ciutat, 550.

Forma per la possessió que se entrega al procurador del señor archebisbe elet, 533.

Fórmula que se observa en donar la possessió als nous señors archabisbes, 167.

Missa de difunts, 170.

Nota que se deuran tenir present per altres ocasions, 205.

Noticia de lo que practica el cabildo en la primera visita que haze a su ylustísimo prelado, 186.

Rogativas por agua, 421.

Tatxa feta per lo molt il·lustre capítol en los funerals de personas reals, 94.

Viàtich de canonge o dignitat, 555.

Visita de esta santa yglesia y modo de ejecutar-la. Ceremonial de quant visita lo senyor archebisbe la catedral, 282.
Visita temporal, 194.

OBJECTES LITÚRGICS

Robatori de 4 palanganes. 1783, 305.
Regalo de una preciosa custodia a esta catedral para ser llevada en procesión el día de Corpus Christi. 1822, 815.
Bendición de candelas. 1868, 418.
Regalo a la catedral de dos diferents atrils, una plàtara y quatre cirials tot de plata meneses estrenats en 1879 o faristol, 734.
Regalo de un tabernacle a la catedral per a la esposició de sa divina magestat estrenat a 16 juny de 1881 o sacrari, 734.
Apuntes de algunas noticias curiosas tocantes a esta santa yglesia, 416.

OBRES

Nota del concordat en forsa del qual la tercera part dels fruïts de las vacants se deu aplicar a las obras de las iglésias. 1737, 90.
Recomposició y blanqueitg de la iglésia en 1774, 502.
Obras verificadas en esta santa iglesia con motivo del cuarto Congreso Católico Nacional celebrado en la misma en octubre de 1894, 750.

RELIQUIES

Reliquia de Sant Francesc Xavier
La reliquia del brazo de San Francisco Javier. 1922, 823.
Reliquia de Sant Fructuós, Sant Euguri i Sant Eulogi
Su eminencia el cardenal Barraquer hace entrega al cabildo de las reliquias de San Fructuoso y sus compañeros Augurio y Eulogio, diáconos. 1921, 830.

SUBSIDI

Junta de col·lectas de subsidi. 1762, 351.

TRAMITACIÓ DE DOCUMENTACIÓ

Memorials al rey. 1764, 165.
Modo y forma de fer papers de iglésia als delinqüents y en especial als desertors refugiats a la present santa iglésia, 112.

Atenció pastoral

EXERCICIS

Exercicis al clero en 1776, 494.

Exercicis espirituals o missió al clero. 1827, 713.
Exercicis del clero en 1829, 716.
Exercicis al clero, 484.

MISSIONS

Missions al poble. 1769, 484.
Missió. 1810, 654.
Missió. 1814, 658.
Misión en la santa yglesia catedral. 1824, 709.
Missió dels pares de Escornalbou feta en 1828, 714.
Missió de 1831, 715.
Missió del reverent Anton Claret en 1846, 716.
Misiones. 1868, 416.
Santa misión dada en Tarragona desde el 17 de febrero, día de ceniza, hasta el día 7 de marzo, dominica tercera de Cuaresma del año de 1926, 834.

PARRÒQUIES

Provisió de curats per part de l'arquebisbe Mon y Velarde. 1810, 221.

Religiosos i religiosos

CARMELITES DESCALÇOS

Visita del generals dels descalços. 1734, 48.
Visita del pare general dels descalços. 1752, 113.
Vinguda a esta ciutat del reverendíssim pare general dels descalços. 1831, 607.

COMPANYIA DE JESÚS

Certamen poètic dedicat al molt il·lustre capítol. 1753, 124.
Real cèdula en la que se mana que los fruits que se cullan en las haciendas dels pares regulars de la companyia de Jesús pàguian delmes als partícipes o dezimadors als quals toca per dret. Esta cèdula se troba en lo armari de la dignitat del sacristà major, 639.

FRANCISCANS

Cumpliment fet per lo molt il·lustre capítol al excel·lentíssim y reverendíssim pare general de Sant Francesch. 1753, 113.
Benvinguda al pare general dels franciscans. 1818, 669.

MONGES DE LA ENSENYANÇA

Visita de las religiosas de la Enseñansa de esta ciutat subjectas al ordinari. 29 maig 1753, 124.

Enfrontaments bèl·lics**GUERRA DE SUCESSIÓ DE POLÒNIA (1734-1738)**

Festa per la victòria dels espanyols contra los alemanys en la guerra de Itàlia. 1734, 49.

Orde en la forma quant entona el Te Deum sa il·lustríssima, com se executà en lo any 1734, segons disposició del senyor arquebisbe Copons en los progressos de las armas del rey, 43.

Festas per la rendició de Micina en Sicília en los dies 10, 11 y 12 de abril 1735, 54.

Festas per los bons progressos de las armas espanyolas en Itàlia contra las alemanas. 1734, 51.

Lluminàries per la rendició de Ciracuzza en Sicília. 1735, 57.

Rendició de Trapana. 1735, 57.

GUERRA DELS SET ANYS (1756-1763)

Pregàries per la prosperitat de las armas del nostre rey don Carlos terser en la guerra que aporte contra las magestats de Inglaterra i Portugal. Any 1762, 161.

GUERRA GRAN (1793-1795)

Rogatives per motiu de guerra. 1782, 495.

Revolució de Fransa en 1788 y guerra ab la España en 1793, 337.

Rogatives per la felicitat de las armas espanyolas en la guerra publicada contra la França en 1793, 559.

Continuació de la guerra ab França. 1794, 569.

Rogatives per lo feliz èxit de las armas espanyolas y missió dels pares de Sant Vicens de Paül de la vila de Reus. 1794, 562.

Sometens contra los francesos. 1794, 564.

Contribucions que ha pagat lo capítol per los gastos de la present guerra fins lo die 10 janer 1795, 568.

Funeral per los que han mort en la guerra. 1795, 569.

Seguida de las rogatives per lo feliz èxit de la guerra contra los francesos, 565.

GUERRA ANGLIOESpanyOLA (1796-1808)

Embarc de tropa. 1799, 350.

REVOLUCIÓ FRANCESA

Revolució de Fransa en 1788 y guerra ab la España en 1793, 337.

GUERRA DEL FRANCÈS (1809-1814)

Aniversario solemne que a expensas del cabildo se celebró en esta santa iglesia en sufragio de los que murieron en Madrid en 2 de mayo de 1808 y de los demás que han perecido en esta guerra contra los franceses, 644.

Funeral en 2 de maig de 1822 per los que moriren en dit dia en Madrit en 1808, 700.

Funeral en 2 de maig per los que moriran en dit dia en la funció de Madrit del añ 1808, 687.

Función que a expensas del cabildo se hizo en esta santa metropolitana iglesia en 30 de mayo de 1809 en celebridad del día de San Fernando, 643.

Relación de las rogativas públicas que a expensas del cabildo de esta metropolitana iglesia se hicieron en la misma para implorar del Dios de las misericordias el ali[vio] en las enfermedades que se experimentaban. 1809, 640.

Te Deum que se cantó con motivo de la batalla que el ejército conuinado español e inglés ganó contra el ejército francés en el campo de Talavera de la Reyna en los días 27 y 28 de julio de 1809, 641.

Missa pontifical. 1810, 657.

Relación de las funciones que en el mes de febrero de 1810 se han hecho en esta santa metropolitana yglesia de Tarragona con motivo de las cortes de la nación que deberían celebrarse en la yslda de León, 650.

Rogatives públiques per donar cumpliment al que disposà la junta suprema governativa del regne. 1810, 766.

Te Deum. 1810, 656.

Funeral que en 30 de juny de 1818 se féu en sufragi de las ánimas dels que moriren los primers dias de la entrada dels francesos en esta plaza, 667.

Funció per lo aniversari del 28 de juny de 1822, 704.

Sobre lo modo que rendí la bandera lo regiment de Aragón, 667.

Meteorologia i fenòmens naturals**FENÒMENS METEOROLÒGICS**

Nevada. 1782, 290.

Nota de les temperatures de l'estiu de l'any 1783, 305.

Tempesta de gener de 1788, 312.
 Nevada en 1796, 573.
 Temporal de 27 abril de 1800 ocorregut
 en lo port de Tarragona, 350.
 Pedregada horrorosa. 1828, 216.
 Estrañesa admosfèrica. 1853, 614.
 Nevada horrorosa. 1855, 217.
 Nevada. 1864, 218.
 Nevada. 1917, 218.

PLAGUES

Maledicció de arugas als 3 de maig
 1735, 54.
 Maledicció de la aruga. 1734, 48.
 Rogatives per la oruga. 1771, 490.

SEQUERES

Pregàries per aygua. 1734, 44.
 Pregàries per aygua als 15 febrer 1737,
 59.
 Pregàries demanadas per la ciutat.
 1738, 65.
 Embaxada de la ciutat per donar gràcias
 a sa Divina Magestat. 1742, 78.
 Embaxada de la ciutat per pregàries.
 1742, 77.
 Pregàries per aygua. 1742, 77.
 Pregàries per aygua. 1744, 81.
 Pregàries per aygua. 1750, 107.
 Pregàries per aygua. 1764, 165.
 Rogatives per aygua. 1770, 485.
 Pregàries per pluja. 1775, 505.
 Pregàries per pluja. 1783, 530.
 Rogatives per pluja 1783, 528.
 Rogatives per aygua. 1783, 292.
 Necessitat d'aygua de l'any 1786, 311.
 Rogatives per aygua 1786, 305.
 Rogatives per aygua en lo any 1788, 319.
 Rogatives per pluja. 1788, 553.
 Necessitat pública de dit any. 1789, 555.
 Rogatives per aygua l'any 1789, 330.
 Rogatives per pluja 1789, 529.
 Rogatives per aygua 1792, 335.
 Rogatives per aygua. 1815, 496.
 Professó ab lo Sant Christo de Nazareth,
 1822, 700.
 Professó del Sant Bras per rogatives.
 1822, 700.
 Rogatives para lluvia. 1824, 634.
 Rogatives per aygua en 12 de maig de
 1850, 331.
 Rogatives por lluvia. Año de 1859, 183.
 Rogatives por lluvia. Año de 1864, 186.
 Se trau del altar major la imatge de la San-
 ta Verge de Misericòrdia. 1822, 702.

Segundas rogativas para impetrar el be-
 neficio de la lluvia. 1897, 750.
 Rogatives per aygua, 499.

TERRATREMOLS

Relació de las rogativas que se feren en
 esta santa iglésia per causa dels ter-
 remotos. 1755, 139.

Monarquia

REIS

Reis de la Corona d'Aragó

Restos mortales de varios personajes de
 la real casa de Aragón trasladados a
 la capilla del Santíssimum Corpus
 Christi en 1883, 742.

Felip V (1700-1746)

Mort del rey en 1746, 94.

Ferran VI (1746-1759)

Pregàries perquè Déu Nostre Senyor
 concedesca al rey felicitat y acert
 en lo govern de la monarquia. 1746,
 101.

Proclamació del rey don Fernando sisè.
 1746, 103.

Carles III (1759-1788)

Rogatives per la salut del rey nostre
 senyor Carlos tercer. 1788, 537.

Funeral del señor Carlos tercer. 1788,
 539.

Carles IV (1788-1808)

Rogatives per lo acert del rey señor don
 Carlos IV. 1788, 538.

Proclamació del senyor rey don Carlos
 quart. 1789, 541.

Dia 27 setembre de 1801. Función de grà-
 cias per la salut del rey don Carlos IV,
 740.

Vinguda del rei nostre señor don Carlos
 quart a la ciutat de Tarragona ab tota
 sa real familia. 1802, 354.

Detención del rey en Tarragona regre-
 sando de su viaje a Barcelona. 1802,
 586.

Funeral dels reys don Carlos IV y dona
 María Luisa de Borbón. 1819, 673.

Ferran VII (1808/1814-1833)

Rogatives per lo acert de Fernando VII
 en lo govern de aquestos reynes.
 1808, 632.

Relación de las segundas rogativas que
 en 27 de abril y en 1 de mayo de 1808
 se hicieron para el acierto del rey
 Fernando VII en el gobierno de las
 Españas, 633.

- Cumpleaños del señor Fernando VII. 1809, 644.
- Trànsit del rei Ferran VII per la ciutat l'any 1815, 601.
- Acción de gracias por haber conseguido de su majestad el ayuntamiento para esta ciudad y vecinos la de exempción de contribuciones reales por diez años. 1816, 741.
- Tránsito por esta ciudad del serenísimo príncipe Maximiliano de Sajonia y de su hija la serenísima princesa María Amalia, suegro y cuñada respectivo del rey nuestro señor don Fernando VIII en 26 de abril de 1825, 636.
- Venida y detención del rey el señor don Fernando 7º (que Dios guarde) en esta plaza con motivo de las novedades ocurridas en este principado en el presente año 1827, 224.
- Venida de sus majestades los reyes de las Dos Sicilias a España y tránsito por esta ciudad en 1829, 235.
- Rogativas per la salut del rey nostre senyor don Fernando VII. 1832, 240.
- Te Deum en acció de gràcias per la salut del rey don Fernando VII. 1832, 241.
- Muerte de su majestad el señor don Fernando VII. 1833, 718.
- Alfons XII (1875-1885)
- Vinguda a Tarragona de sa magestat el rey Alfonsu XII en 1877, 624.
- Any de 1878. Casament del rey Alfonso XII, 638.
- Casament del rey don Alfonso XII ab dona Maria Cristina de Àustria en 1879, 639.
- Fallecimiento y funeral del rey don Alfonso XII. 1885, 745.
- Alfons XIII (1902-1931)
- Venida a Tarragona de su magestad el rey don Alfonso XIII y visita a la catedral. 1904, 737.
- Visita de sus majestades los reyes don Alfonso XIII y doña Victoria a Tarragona. 1924, 833.
- REINES
- Maria Mariana de Neoburg (1689-1740)
- Mort y exèquias de la sereníssima senyora viuda del senyor don Carlos II, rey de Espanya. 1740, 75.
- Maria Anna d'Àustria, reina de Portugal (1708-1754)
- Mort de la reyna de Portugal. 1754, 132.
- Maria Bàrbara de Bragança (1729-1758)
- Pregàrias per la salut de la reyna. 1758, 157.
- Funeral de la reyna de España dona Maria Bàrbara de Portugal. 1758, 158.
- Maria Lluïsa de Parma (1788-1819)
- Acció de gràcias per lo feliz part de la princesa nostra senyora. 1771, 492.
- Acció de gràcias per lo felís part de la princesa nostra senyora. 1777, 493.
- Rogatives per un felix part de la reina. 1782, 290.
- Te Deum. 1782, 495.
- Part felís de la reyna 1789, 331.
- Rogatives per lo felís part de la reyna. 1789, 554.
- Acció de gràcias per los felís part de la reyna. 1789, 554.
- Embaràs de la reyna en novè mes. 1791, 332.
- Part felís de la reyna en 1791, 332.
- Embaràs de la reyna en novè mes. 1792, 334.
- Funeral dels reys don Carlos IV y dona Maria Luisa de Borbón. 1819, 673.
- Rogatives para un preñado feliz y dichoso alumbramiento de la prinseza nostra senyora, 490.
- Maria Isabel de Portugal (1816-1818)
- Assistència del senyor arquebisbe don Antonio de Bergosa a las rogativas per lo preñat de la reyna. 1818, 669.
- Rogativas per lo preñat de la reyna. 1818, 495.
- Rogativas per lo part de la reyna habent entrat sa majestat en los nou mesos. 1818, 670.
- Funeral de la reyna dona Maria Ysabel. 1818, 671.
- Maria Josepa Amàlia de Saxònia (1819-1829)
- Rogativas per la salut de la reyna nostra senyora. 1829, 647.
- Funerals fets per la reyna Maria Josepa Amàlia. 1829, 648.
- Maria Cristina de Borbó-Dues Sicílies (1829-1878)
- Rogativas per lo feliz preñat de la reyna dona Christina havent entrat al quint mes de son preñat. 1830, 501.
- Rogativas per lo feliz preñat de la reyna dona Maria Christina entrada en lo quint mes de ell. 1831, 502.

- Rogativas per lo felís part de la reyna dona Maria Christina entrada en lo novè més de son preñat. 1832, 502.
- Venida a esta ciudad de su magestad la reyna viuda doña María Cristina de Borbón y madre de la reyna doña Ysabel 2ª con las tres serenísimas ynfantas hijas del serenísimo señor don Francisco de Paula, en 9 de marzo de 1844, 211.
- Isabel II (1833-1868)
- Fiestas hechas por parte del cabildo en los festejos celebrados para solemnizar la jura de la excelsa princesa de Asturias doña Maria Ysabel Luisa. 1833, 180.
- Proclamación de la reyna doña Ysabel II. 1833, 719.
- Proclamació y segona jura de sa magestat dona Ysabel II verificada en esta catedral a instància del yl-lustre ajuntament en virtud de la real orde de 15 de novembre de 1843, 610.
- Venida a esta ciudad de sus magestades y alteza la reyna doña Ysabel 2ª en compañía de su augusta madre doña María Cristina de Borbón y de la ynfanta doña Luisa Fernanda, hermana de la primera, en 29 de mayo de 1844, 212.
- Venida de su majestad a Tarragona de regreso de Barcelona en compañía de su augusta madre doña María Cristina y hermana doña María Ysabel Luisa, en 12 de agosto de 1844, 214.
- Atentat horrorós contra la persona de sa magestat la reyna dona Isabel 2ª. Any 1852, 245.
- Te Deum. 1864, 219.
- Maria Mercè d'Orleans (1878)
- Funeral de la reina dona Maria Mercè any 1878, 638.
- Funeral fet per a la matexa reina a petició de la diputació. 1878, 638.
- Maria Cristina d'Àustria (1879-1929)
- Casament del rey don Alfonso XII ab dona Maria Cristina de Àustria en 1879, 639.
- Rogativas y acció de gràcias a sa Divina Magestat per lo felís preñat de la reina dona Maria Cristina. 1880, 639.
- Naxament de la ynfanta dona Maria de la Mercedes. 1880, 652.
- INFANTS I INFANTES
- Carles Eusebi (1780-1783)
- Rogatives per la salut de l'infant Carlos Eusebio. 1783, 496.
- Maria Lluïsa de Borbó (1782-1824)
- Tránsito por esta ciudad de Tarragona de la reyna regente de Etruria infanta de España con su hijo de menor edad el rey de Etruria y una hija en 4 de febrero de 1808, 630.
- Lluïsa Carlota de Borbó-Dues Sicílies (1804-1844)
- Tránsito de la infanta donya Luisa Carlota en 22 de mayo de 1819, 631.
- Venida de los serenísimos señores ynfantes de España don Francisco de Paula y doña Luisa Carlota, su esposa, en 1829, 234.
- Maria Amàlia de les Dos Sicílies (1818-1857)
- Venida a esta ciudad de la serenísima ynfanta doña Amalia de Nápoles, 179.
- Eulàlia de Borbó (1864-1958)
- Visita de la ynfanta doña Eulalia. 1888, 747.
- FUNCIONARIS REIALS
- Almirant de Castilla
- Promoció del príncep de la pau don Manuel Godoi al empleo de almirante de Castilla. 1807, 368.
- Ambaixadors
- Visita del senyor Francisco Moñino. 1786, 196.
- Capità general
- Embaxada al virrey y capità general. 1737, 64.
- Administración de sacramentos al excelentísimo señor don Theodoro de Reding, teniente general de los reales ejércitos, y entierro del mismo. 1809, 642.
- Trànsit del capità general de Cataluña per esta ciutat. 1819, 677.
- Vinguda del excelentíssim senyor capità general don Carlos España y residencia del mateix en lo chor en lo dia de cendra. 1831, 527.
- Benvinguda a esta capital del excelentíssim senyor baró de Mer, capità general de aquest Principat. 1838, 209.
- Vinguda del capità general La Rocha a esta ciutat y visita a aquesta santa yglésia. 1852, 244.

- Venida del señor capitán general. 1868, 423.
- Venida del capitán general, 457.
- Ducs**
- Funerales para personajes celebres. Ducado de Valencia en 1868, 426.
- Governadors**
- Permís del capítol per a adorar dit senyor governador lo Sant Bras. Altre governador demanà igual gràcia y se li concedí en 24 setembre 1645, 507.
- Visita del senyor governador al capítol. 1776, 506.
- Despido del senyor governador. 1776, 506.
- Còpia de una carta del governador polític i militar de Tortosa. 1808, 628.
- Tinent del rei**
- Viatic del thinent de rey. 1763, 162.
- Obres i construccions**
- ADMINISTRACIÓ DE LES AIGÜES DE TARRAGONA**
- Arribo del aigua en Tarragona. 1779, 550.
- Aqueducto. 1781, 574.
- Arribo del aigua en el jardín de palacio. 1798, 583.
- Entrada de la aigua. 1798, 346.
- Introducción del agua viva en el jardín del claustro de esta santa iglesia de Tarragona. 1798, 585.
- FONTS**
- Benedicció de la font de la plassa de aquest nom. 1800, 353.
- PORT**
- Primera pedra del martell. 1800, 352.
- Te Deum per la habilitació del port de Tarragona. 1800, 353.
- Sanitat**
- EPIDÈMIES**
- Embaixada de la ciutat sobre la peste de Messina. 1743, 80.
- Relació de la peste de Messina. 1743, 79.
- Guàrdias de la sanitat. 1804, 367.
- Rogativas per la peste o còlera morbo asiàtic de 1832, 237.
- Còlera morbo en tota España. 1854, 252.
- Rogativas per a librar-nos de la peste que esta amenant a las costas meridionals del reíne, 668.
- Tron i altar**
- TRIENNI LIBERAL (1820-1823)**
- Publicación de la constitución y juramento de observarla. 1820, 686.
- Relación de lo ocurrido en esta santa iglesia por el nombramiento de presidente en la instalación de las cortes y juramento de su majestad. 1820, 689.
- Resumen breve de algunas noticias relativas a la constitución que han proclamado y aceptado los españoles en 1820, 679.
- Rogativas solemnes per la feliz elecció de representants en las cortes. 1820, 686.
- Funció per la elecció de parròquia. 1820, 687.
- Te Deum per la elecció de parròquia. 1820, 688.
- Funció per los electors de partit en 7 maig de 1820, 688.
- Funció de Te Deum en 23 octubre de 1821 per lo nombrament de capital de esta província, 696.
- Funció religiosa en 30 maig de 1822 dia de Sant Fernando, 703.
- Función en acción de gracias por haberse concedido cortes extraordinarias. 1821, 694.
- Función para la elección de compromisarios y electos en 7 octubre 1821. Fou declarada nula, 695.
- Funció per los electors de partit en 4 novembre de 1821, 697.
- Juramento del batallón de milicias nacionales voluntarias. 1821, 692.
- Mudansa de la hora de matinas per Nadal de 1821, 657.
- Nova elecció de compromissaris y electos en 28 octubre de 1821, 696.
- Te Deum per cumplir ab lo decret de cortes de 15 mars del any 1813. Any 1821, 690.
- Te Deum per lo aniversari de la publicació de la constitució. 1821, 690.
- Vinguda del general don Rafel de Riego. 1821, 697.
- Matinas dels reys en 1822, 658.
- Funció per elegir diputats de província en 15 maig de 1822, 701.
- Funció religiosa en lo dia de Sant Fernando en 30 maig de 1821, 691.
- Instalació de la tertúlia o societat patriòtica en aquesta ciutat. 1822, 706.
- Cuant se comensà a explicar la constitució en lo ofici per orde del senyor gefe polítich. 1822, 706.

- Demanà lo ajuntament no hagués profes-
só en lo dia de Santa Thecla en 1822,
705.
- Te Deum en 27 maig de 1822 per haver-
se instalat la diputació provincial,
702.
- Te Deum per cumplir ab lo decret de
corts de 15 mars de 1813. Any 1822,
698.
- Te Deum per la entrada en Móra. 1822,
708.
- Te Deum per la victòria lograda en Cas-
tellfolit. 1822, 705.
- Te Deum per lo aniversari de la publica-
ció de la constitució. 1822, 698.
- Te Deum por la elecció de alcaldes, et-
cètera. 1822, 707.
- Te Deum. 1822, 707.
- Aniversari que havia de celebrar-se en
lo endemà de Sant Fernando. 1823,
703.
- Erecció de parròquia de la yglésia de
religiosos agustinos suprimits que se
li donà lo nom de parròquia de Sant
Joseph. 1823, 500.
- Te Deum per la entrada en las fortalezas
de Urgell. 1823, 709.
- Traslació de alguns capitulars. 1823,
500.
- Te Deum en 9 juliol per cumplir lo any
del jurament del rey en les corts, 692.
- PRIMERA GUERRA CARLINA (1833-1840)**
Funeral que la reyna gobernadora en
decret de 3 de jané de 1837 ha ma-
nat que-s fes en todas las yglésias del
reyné per los que moriren en lo siti y
levantament de Bilbao. 1837, 722
- REVOLUCIÓ DE 1868 *La Gloriosa***
Revolució de 1868, 618.
- RESTAURACIÓ BORBÓNICA**
Restauración de la dinastia borbónica.
Any 1875, 619.
- CONSTITUCIONS**
Constitución del año 1836, 720.
Lo que-s feu lo die 11 de agost de 1839
per la junta electoral de parròquia
per nombrà nou ajuntament segons
la constitució del añ 1812, 723.
- Vicaris Generals**
Revocació del vicari general don Diego
Rebolledo. 1645, 194.

ÍNDIX ONOMÀSTIC

A

- ABARCA DE BOLEA, Pedro Pablo, comte d'Aranda, 492.
- ABELLÓ, Josep, beneficiat de la catedral de Tarragona, 390, 415, 448.
- ACEBO TORRES, Francesc, canonge i prior de la catedral de Tarragona, 407.
- AGUILERA, s.j., 826.
- AGUIRRE BURNALDE, Josep Manel, canonge i tresorer de la catedral de Tarragona, 439.
- AGUSTÍ I ALBANELL, Antoni, arquebisbe de Tarragona, 234, 723.
- ALAIX BYZCARRI, Joan Baptista, canonge de la catedral de Tarragona, 747.
- ALBAIGÉS I ESCODA, Magí, canonge de la catedral de Tarragona, 777, 779, 787, 797, 814.
- ALBARCA, Melcior, governador de Tarragona, 94.
- ALBEAZ, Juan Francisco de, vicari general de Tarragona, 219, 221.
- ALBERICH, Ramon, regidor de l'ajuntament de Tarragona, 59.
- ALBERICH I DE CASALS, Marià, regidor de l'ajuntament de Tarragona, 65.
- ALBERICH MARRUGAT, Marià, canonge de la catedral de Tarragona, 55, 77, 78, 103.
- ALBIÑANA, Francesc, notari de la cúria metropolitana de Tarragona, 372.
- ALBIÓ, Berenguer, 390.
- ALDAMA, Joan, 706.
- ALGRET PJOAN, Manuel, comensal de la catedral de Tarragona, 374, 412, 439, 447, 706.
- ALEMANY, Joan, picapedrer, 247, 248.
- ALEMANY, Josep Ignasi, regidor de l'ajuntament de Tarragona, 517, 698.
- ALEMANY PUIG, Magí, beneficiat de la catedral de Tarragona, 392, 414, 444.
- ALEXANDRE VII, papa, 87.
- ALFONS d'Aragó i Sicília, duc de Segorbe, 744.
- ALFONS II d'Aragó, el Cast, 744.
- ALFONS IV el Magnànim, 733.
- ALFONS XII, rei d'Espanya, 465, 468, 478, 619, 622, 624, 638, 639, 652, 745.
- ALFONS XIII, rei d'Espanya, 780, 781, 784, 790, 800, 806, 807, 824, 737.
- ALOY, Antoni, notari i secretari del capítol de la catedral de Tarragona, 561.
- ALTÉS, Agustí, jutge de primera instància de Tarragona, 817.
- ALTÉS, Pau, síndic de l'ajuntament de Tarragona, 696.
- ÁLVAREZ ESPINOSA, Alfredo, ajudant del governador militar de Tarragona, 796, 798.
- AMANDI CITO, Zenón, canonge de la catedral de Tarragona, 456.
- AMAR, Antonio, tinent general dels reials exèrcits, 682.
- AMAT, Antoni, 161.
- AMAT, Pau Ignasi d', advocat, 150, 151.
- AMAT DE PALOU PONT, Fèlix, administrador del Seminari de Tarragona i rector del Reial Estudi General, canonge magistral i prior de la catedral de Tarragona, 41, 352, 407, 543, 546, 547, 548, 570, 572, 585, 604, 652.
- AMER, Elisabet, 403.
- AMETLLER, Francesc, comensal de la catedral de Tarragona, 380.

- AMIGÓ, Jaume, rector de Tivissa, 840.
- AMILL AVIÀ, Jaume, comensal de la catedral de Tarragona, 375, 406, 440.
- AMORÓS, Josep, comensal de la catedral de Tarragona, 378.
- ANDREU, Francesc, mestre de capella de Santa Maria de Barcelona, 675.
- ANDREU, Joan, beneficiat de la catedral de Tarragona i lectoral de la catedral de Tortosa, 389, 408.
- ANDREU, Llorenç, canonge de la catedral de Tarragona, 177, 413, 442, 448.
- ANDREU BONELLS, Pere, beneficiat de la catedral de Tarragona, 386, 408, 439.
- ANER DE ESTEVE, Felipe, 652.
- ANGLADA, Francesc, franciscà, 709, 710, 716.
- ANGUELA PONS, Josep, beneficiat de la catedral de Tarragona, 388, 414, 444.
- ANGUERA, s.j., 826, 830.
- ANTONIO PASCUAL DE BORBÓN, infant d'Espanya, 588, 596.
- APARICI Y ORTIZ, Pedro, polític espanyol, 692.
- ARAGÓ I SANDOVAL, AMBRÓS d', 744.
- ARAGÓN, Antonio de, canonge de Còrdova, 744.
- ARAGONÈS JOVE, Pau, beneficiat i comensal de la catedral de Tarragona, 312, 376, 390, 405, 443, 577.
- ARAN, Pau, 203.
- ARANDEZ, Gaspar, argenter, 416.
- ARBOIX PRIMS, Adjutori, comensal i beneficiat de la catedral de Tarragona, 381, 414, 445.
- ARBÓS FELIP, Joan Baptista, canonge de la catedral de Tarragona, 59.
- ARENY CARTELLÀ, Joan d', canonge i ardiaca de Sant Fructuós del capítol de la catedral de Tarragona, 491.
- AREOSTEGUI ESCALA, Antoni d', canonge de la catedral de Tarragona i de Saragossa, 580, 581.
- ARGÜELLES ÁLVAREZ, Agustín, polític, 687.
- ARISCUM, Florentino d', 706.
- ARIZA, marquès d', 597.
- ARMAÑÀ I FONT, fra Francesc, arquebisbe de Tarragona, 196, 197, 203, 205, 206, 207, 287, 288, 289, 309, 311, 312, 325, 348, 350, 353, 361, 363, 392, 396, 397, 400, 402, 403, 407, 433, 462, 466, 470, 476, 477, 478, 534, 535, 536, 544, 552, 553, 555, 559, 561, 562, 568, 577, 578, 579, 583, 585, 597, 598, 599, 629, 739, 740.
- ARMENDÀRIZ, 162.
- ARMENGOL, Guillem, 394.
- ARNABAT SOLER, Antoni, beneficiat de la catedral de Tarragona, 400, 440.
- ARNALICH GIRALT, Antoni, beneficiat de la catedral de Tarragona, 397, 411, 436.
- ARTIGAS, Cristòfol, 247.
- ARTIGAS, Francesc, s.j., 142.
- ARTIGAS, Josep, beneficiat de la catedral de Tarragona, 399, 406.
- ARTIGÜES, administrador de correus, 780.
- ASSUMPCIÓ, Anton de l', general dels descalsços, 48.
- ASTORGA, marquès d', 597.
- AUBIA SEGARRA, Pere Joan, beneficiat de la catedral de Tarragona, 391, 406.
- AYSA, Gaspar de, vicari general de l'arquebisbat de Tarragona, 488.
- AYTÉS, Fèlix, 652.
- AZNAR Y PUEYO, Francisco, bisbe de Tortosa, 726, 727, 735.

B

- BABOT, Isidro, comensal de la catedral de Tarragona, 384.
- BADA ORTEGA, Antoni, beneficiat de la catedral de Tarragona, 387, 410.
- BAGET NOGUÉS, Josep, regidor de l'ajuntament de Tarragona, 65.
- BAGUÉ, Josep, argenter, 816, 817, 819, 820.
- BAIXENCH, Benet, semaner de la catedral de Tarragona, 206.
- BALDOMERO FERNÁNDEZ-ESPARTERO ÁLVAREZ DE TORO, Joaquín, regent del regne d'Espanya, 449.
- BALDRICH, Josep, diaca i beneficiat de Valls, 88.
- BALDRICH, Salvador, advocat, 55, 56.
- BALDRICH COLL, Francesc, canonge i ardiaca de Vila-seca de la catedral de Tarragona, 59, 121, 125, 128, 129, 133, 143, 145, 196, 319, 479, 480.
- BALLE, Joan, 652.
- BALLESTER, Jaume, canonge de la catedral de Tarragona, 206, 406.
- BALSALOBRE JARAMILLO, Fernando, canonge de la catedral de Tarragona, 457.
- BALSELLS, Joan, notari de Tarragona, 748.
- BALSELLS DE SUELVES, Anton, canonge de la catedral de Tarragona, 771, 747.
- BALTAZAR, Carles, 97.
- BANUS, Josep Maria, 838.
- BANERAS, Guillem, paborde de la catedral de Tarragona, 376.
- BARBA I MASIP, Francesc, arquitecte de Tarragona, 728.

- BARBERO, Manuel, canonge de la catedral de Tarragona, 457.
- BARCELÓ, Anton, almirall de la Reial Armada Espanyola, 489, 490.
- BARGALLÓ, Josep, beneficiat de la catedral de Tarragona, 391, 415, 448.
- BARNI, Giovanni Battista, cardenal, 93.
- BARTOLÍ FONT, Josep, comensal de la catedral de Tarragona, 385, 407.
- BARTRA, Jaume, comensal de la catedral de Tarragona, 378.
- BASTERO, Baltasar de, bisbe de Girona, 120.
- BATET, Joan, comerciant, 825.
- BATLLE, Francesc Maria de, comensal i canonge de la catedral de Tarragona, 379, 408.
- BEATRIU D'ARAGÓ, reina d'Hongria, 744.
- BELLET, Josep, comensal de la catedral de Tarragona, 385.
- BELLIVER I FÀBREGAS, Josep de, canonge de la catedral de Tarragona papa, 121, 122, 129.
- BENAVIDES, Maria Teresa de, 744.
- BENET XIII, papa, 262, 378.
- BENET XIV, papa, 35, 156.
- BENET XV, papa, 776, 788, 789, 800, 801, 802, 803, 806, 807, 812, 832.
- BENICIO NAVARRO, Felipe, ministre de Gràcia i Justícia, 500.
- BENLLOCH I VIVÓ, Joan Baptista, cardenal-arquebisbe de Burgos, 807.
- BERENGUER, Joaquim, 683.
- BERGADÀ, Josep Antoni, beneficiat, canonge i tresorer de la catedral de Tarragona, 385, 409.
- BERGIER, canonge de la catedral de París, 727.
- BERGOSA Y JORDÁN, Antonio, bisbe de Oaxaca i arquebisbe de Tarragona, 400, 412, 439, 441, 466, 467, 469, 470, 473, 475, 495, 661, 662, 666, 669, 675, 676, 677, 752, 753.
- BERNEDA, Salvador, canonge de la catedral de Tarragona, 408.
- BERTAMON, Joan, 319.
- BERTAN, Josep, beneficiat i comensal de la catedral de Tarragona, 206, 377, 392, 405, 409.
- BERTAN, Lluís, 404.
- BERTAN GARCIA, Isidor, arquebisbe de Tarragona, 61, 201.
- BERTAN LLIMOS, Jaume, comensal de la catedral de Tarragona, 378, 388, 405.
- BESSA, Andreu, 771, 838.
- BESSORA, Bernat, cererer del capítol de la catedral de Tarragona, 302.
- BIURE, Jofre, ardiaca de Vila-seca de la catedral de Tarragona, 387.
- BLADER, Ramon, comensal de la catedral de Tarragona, 391.
- BLANC I FONTANILLES, Josep, canonge de la catedral de Tarragona, 729.
- BLANCH, Joan, religiós del Immaculat Cor de Maria, 835.
- BLANCH MATIAS, Josep, canonge penitencier de la catedral de València, 480, 482.
- BLANCO HERVÁS, Ignasi, canonge i ardiaca de Vila-seca de la catedral de Tarragona, 415, 448.
- BLANCO Y ERENAS, Ramón, capità general de Catalunya, 625.
- BLAY, Joan Francesc, notari públic de Tarragona i del capítol de la catedral de Tarragona, 87, 135, 138, 480, 504.
- BOADA, Joan, 838.
- BOADA, Maria, muller d'Agustí Pujol, 404.
- BOFARULL ESCOLÀ, Pau, comensal de la catedral de Tarragona, 375, 382, 415, 449, 456, 618.
- BOFARULL, Francesc, regidor de l'ajuntament de Tarragona, 517.
- BOFARULL, Josep, advocat, 55, 570.
- BOFARULL FERRATER, Pere Joan, beneficiat de la catedral de Tarragona, 400, 412, 438, 446.
- BOFARULL MASCARÓ, Dídac, comensal de la catedral de Tarragona, 381, 408.
- BOFILL, Isidro, 247.
- BOFILL, Manuel, beneficiat de la catedral de Tarragona, 394, 407, 438.
- BOIXÓ, Josep, rector del col·legi de Sant Pau i Santa Tecla de Tarragona, 88.
- BONAFOS, Miquel, perxer, 203.
- BONAMICH COLOMER, Francesc, comensal i mestre de capella de la catedral de Tarragona, 382, 411, 440.
- BONAPARTE, Napoleó, emperador de França, 604, 680, 692.
- BONAVENTURA, fuster de la catedral de Tarragona, 734.
- BONEL Y ORBE, Juan José, bisbe de Còrdova, 42, 214.
- BONET, Josep, gerent de S.A. Astilleros de Tarragona, 786.
- BONET, Lluís, fuster, 204, 207.
- BONET, Lluís, representant de la direcció de S.A. Astilleros de Tarragona, 754.
- BONET, Ramon, comensal de la catedral de Tarragona, 382.

- BONET CANTÓ, Lluís, comensal de la catedral de Tarragona, 365, 381, 409, 448, 663.
- BONET I ZANUY, Constantí, arquebisbe de Tarragona, 463, 466, 467, 469, 471, 477, 615, 619, 621, 622, 623, 624, 638, 653, 654, 727.
- BONI, Carles, regidor de l'ajuntament de Tarragona, 81, 95.
- BONI BASORA, Antoni, canonge de la catedral de Tarragona, 412, 438, 443.
- BONI BASORA, Josep, comensal i canonge de la catedral de Tarragona, 363, 380, 406, 438, 439, 535.
- BOQUER TORT, Josep Pasqual, canonge i tresorer de la catedral de Tarragona, 412, 439, 442.
- BORES MAS, Eudaldo, notari, 221.
- BORNOS, comte de, 597.
- BORRÀS, Eleonor de, 31, 115.
- BORRÀS, Gabriel, 51.
- BORRÀS, Josep, 204.
- BORRÀS I FERRÉ, Manuel, secretari de cambra i govern de l'arquebisbat de Tarragona, 779, 787, 793, 796, 798, 806, 814, 832, 838.
- BORRELL, Esteve, beneficiat de la catedral de Tarragona, 395, 412, 438, 445.
- BOSCH, Francesc, beneficiat de la catedral de Tarragona, 403, 411, 435, 442.
- BOSQUETS, Francesc, 552.
- BOTER, Miquel, notari de Tarragona, 377.
- BOTINES FERRÉ, Pere Joan, comensal i beneficiat de la catedral de Tarragona, 121, 125, 128, 129, 130, 413, 441.
- BOTINES MONCUNILL, Francesc, beneficiat i canonge de la catedral de Tarragona, 364, 365, 406, 572, 580, 582, 583, 585.
- BOTZOM, Guillem, canonge i ardiaca de Sant Llorenç de la catedral de Tarragona, 396.
- BOVER, Josep, canonge de la catedral de Tarragona, 256.
- BOVER PAIRÓ, Josep, beneficiat de la catedral de Tarragona, 266, 387, 405.
- BRANCHIFORTE, marquès de, 591, 593, 596.
- BRICFEUS MANRÍQUEZ, Jaume, canonge de la catedral de Tarragona, 577.
- BRU, Miquel, beneficiat i sagristà menor de la catedral de Tarragona, 137, 401, 487.
- BRUFAL, Pere, clergue del monestir de les Avellanes i canonge penitencier de la catedral de Tarragona, 88, 90, 121, 123.
- BRUGUERA, Pere, tinent coronel, 683, 684.
- BRUGUERA CODINA, Bonaventura, comensal i mestre de capella de la catedral de Tarragona, 382, 413, 440, 676.
- BRULL CONSTANS, Josep, beneficiat de la catedral de Tarragona, 400, 415, 449.
- BRUNO VIVES, Tomàs, beneficiat de la catedral de Tarragona, 419.
- BUCH MIRALLES, Joan Maria, canonge de la catedral de Tarragona i degà de la catedral d'Oriola, 420, 456.
- BUDESCA FEBRÓ, Marià, comensal de la catedral de Tarragona, 376.
- BURGOS VELARDE, Josep, beneficiat de la catedral de Tarragona, 400, 412, 440, 445.
- BURGUÉS, Tomàs, beneficiat de la catedral de Tarragona, 386.
- BUSQUETS, Joan, 627.
- BUSQUETS, Josep, notari de Tarragona, 736.
- BUSQUETS Duset, Francesc, comensal de la catedral de Tarragona, 374, 407.
- BUXÓ, Francesc, fuster de la catedral, 734.

C

- CABALLERO, marquès de, 628.
- CABEZA LAFONT, Josep, beneficiat de la catedral de Tarragona, 404, 413, 442.
- CABRÉ AIXALÀ, Bernat, comensal de la catedral de Tarragona, 385, 409, 439.
- CADENAS, Francisco de, 752.
- CADENAS I PALAU, Pau de, cavaller de la ciutat, 577, 651.
- CADENS TORRELLA, Francesc, beneficiat de la catedral de Tarragona, 396, 412, 437, 606.
- CAIXAL ESTRADÉ, Josep, canonge de la catedral de Tarragona i bisbe d'Urgell, 34, 242, 247, 248, 249, 250, 415, 448, 454.
- CALBET, Joan, passamaner, 203.
- CALBET ALBERICH, Faust Antoni, 221.
- CALBETE BRU, Joan, canonge de la catedral de Tarragona, 214, 248, 414, 446, 609, 611, 650.
- CALBET MORENES, Francesc Antoni, 403, 435.
- CALBÓ, Manuel, regidor de Tarragona, 708.
- CALIXTE III, papa, 626.
- CAMBIASO I RIU, Joan, governador de Tarragona, 569.
- CAMÓS BOSCH, Manuel, comensal i organista de la catedral de Tarragona, 382, 414, 444.
- CAMPANER, Jaume, canonge de la catedral de Tarragona, 397.

- CAMPANY, Antoni de, 652.
- CAMPO DE ARVE, Francisco, 101.
- CAMPOVERDE, marquès de, 655.
- CAMPRODON, Francisco, superior del Seminari de Reus, 654, 655, 658, 659.
- CAMPS, Onofre, artesà, 504.
- CANADELL QUINTANA, Esteve, canonge magistral de la catedral de Tarragona, 780, 784.
- CANALS, Bonaventura, comensal i canonge de la catedral de Tarragona, 248, 357, 381, 405, 564, 585.
- CANALS, Joan, 752.
- CANALS, Pere Joan, regidor de l'ajuntament de Tarragona, 517.
- CANALS, Tomàs, comensal i beneficiat de la catedral de Tarragona, 378, 387, 408, 440.
- CANALS TOTOSAUS, Francesc, beneficiat de la catedral de Tarragona, 393, 411.
- CANO, Francesc de Paula, tinent coronel, 683, 684.
- CANO MANUEL RAMÍREZ DE ARELLANO, Manuel, polític espanyol, 692.
- CANOVES, Joaquim, secretari de l'arquebisbe de Tarragona Romualdo Mon y Velarde, 679.
- CANYELLAS, vicepresident de la diputació de Tarragona, 735.
- CANELLAS PRATS, Josep, canonge de la catedral de Tarragona, 175, 378, 412, 438, 440, 444, 636, 752.
- CAPDEVILA, Ramon, beneficiat de la catedral de Tarragona, 391, 413, 441, 447.
- CAPELLA, Joan, beneficiat de la catedral de Tarragona, 395, 411, 438.
- CAPELLA, Josep, prior del convent dels agustins de Tarragona, 303.
- CAPOTOSTI, Luigi, cardenal, secretari de l'almoina apostòlica, 806.
- CARBÓ FLORENSA, Antoni, comensal i beneficiat de la catedral de Tarragona, 381, 390, 415, 447, 448.
- CARBONELL, Antoni, canonge de la catedral de Tarragona, 162, 164.
- CARBONELL, Antònia, mare d'Antoni Carbonell, canonge de la catedral de Tarragona, 162.
- CARBONELL, Dídac, degà de la catedral de Tarragona, 406.
- CARBONELL, Josep, beneficiat de la catedral de Tarragona, 395.
- CARBUJA, religiós de Sant Vicenç de Paül, 564.
- CARDONA, duc de, 72.
- CARLES DE VIANA, 744.
- CARLES II, rei d'Espanya, 34, 75, 94, 96, 97, 98.
- CARLES III, rei d'Espanya, 161, 164, 171, 467, 474, 537, 539, 540, 541, 553, 575, 671, 751, 761, 763.
- Carles IV, rei d'Espanya, 225, 230, 289, 354, 462, 467, 469, 472, 474, 538, 541, 673, 674, 740.
- CARLIER I ROLDÁN, Alexandre, regidor de l'ajuntament de Tarragona, 95, 97, 99, 133.
- CARLOS DOMINGO EUSEBIO DE BORBÓN, infant d'Espanya, 496.
- CARNICER, Francesc, 129.
- CARTANÀ INGLÉS, Josep, canonge de la catedral de Tarragona, 794, 798, 840, 844, 845.
- CASALS, Agustí, comensal de la catedral de Tarragona, 126, 381.
- CASALS, Bruno, religiós trinitari de Barcelona, 674.
- CASALS, Pau, 683.
- CASANOVA, Ramon, canonge de la catedral de Tarragona, 55, 188.
- CASANOVAS, Francesc, canonge i administrador de la cera del capítol de la catedral de Tarragona, 302.
- CASANOVAS, Ignasi, 255.
- CASANOVAS, Jacint, canonge penitencier de la catedral de Tarragona, 50, 65, 86.
- CASANOVAS RAULL, Ignasi, comensal de la catedral de Tarragona, 379.
- CASAS, Antoni, comensal de la catedral de Tarragona, 376.
- CASAS, Francesc, alcalde primer de Tarragona, 693.
- CASAS, Gaspar, regidor de l'ajuntament de Tarragona, 366, 541.
- CASAS, Joan, comensal de la catedral de Tarragona, 401, 699.
- CASAS, Marià, regidor de l'ajuntament de Tarragona, 487.
- CASAS, Ramon, pintor, 840.
- CASAS DE GALLI, Francesc, alcalde primer de Tarragona, 697.
- CASSANY, Rafael, s.j., 143, 145.
- CASTAÑO Y BERMÚDEZ, Dionisio, bisbe de Girona, 194.
- CASTAÑOS, Francisco Javier, capità general de Catalunya, 458, 677, 683.
- CASTELLARNAU, Carles de, 610.

- CASTELLARNAU, Josep Antoni de, tresorer de la junta general segona, 561, 652, 683.
- CASTELLARNAU, Maria, 319.
- CASTELLET, Guillem de, 391.
- CASTELLÓ CARBONELL, Francesc, comensal de la catedral de Tarragona, 382, 414, 446.
- CASTIGLIONI, Francesco Saverio, cardenal, 647.
- CASÚ, Antoni, canonge de la catedral de Tarragona, 420, 457, 616.
- CATALINA D'ARAGÓ, 744.
- CERDA, Francisco Pablo de la, 744.
- CERDA I ARAGÓ, Lluís de la, 744.
- CERDÀ DEU, Ignasi, beneficiat de la catedral de Tarragona, 387.
- CEREZO I OLIART, Bonaventura, noble de Tarragona, 564.
- CERRALBO, marquès de, 597.
- CERVANTES DE GAETA, Gaspar, cardenal arquebisbe de Tarragona, 71, 193, 636, 788, 814.
- CERVERA Altamiras, Josep, beneficiat de la catedral de Tarragona, 402.
- CESCOMES, Arnau, arquebisbe de Tarragona, 385, 386.
- CESCOMES, Guillem, paborde de la catedral de Tarragona, 378, 385.
- CIENFUEGOS JOVELLANOS, Francisco Javier, cardenal-arquebisbe de Sevilla, 478, 608.
- CILLA I DE BRIESSO, Francesc Narcís de, canonge magistral de la catedral de Tarragona, 414, 445.
- CILLA I DE BRIESSO, Vicenç, ardiaca de Santa Maria del Mar de Barcelona i canonge de la catedral de Tarragona, 415, 447, 650, 716, 718.
- CISTERÉ MARCA, Joan, beneficiat de la catedral de Tarragona, 387, 414, 446, 717.
- CLANXET SANTMIQUEL, Josep, canonge lectoral de la catedral de Tarragona, 248, 453, 454, 613.
- CLARAMUNT FIGUERES, Mateu, beneficiat de la catedral de Tarragona, 137, 206, 399, 405, 436.
- CLARET I CLARÀ, Antoni Maria, arquebisbe de Santiago de Cuba, 471, 716, 717, 718.
- CLAVER, Josep de, regidor de l'ajuntament de Tarragona, 77, 78, 81, 95.
- CLAVER Y FRENCH, Antònia, 709, 714.
- CLIMENT VII, papa, 207.
- CLIMENT VIII, papa, 91, 92, 93.
- CLIMENT XII, papa, 35, 73, 156.
- CLIMENT XIII, papa, 31, 34, 158, 164, 467, 482, 483, 508, 509.
- CLIMENT I AVINENT, Josep, bisbe de Barcelona, 192, 194.
- CODERCH GUIXERES, Joaquim, beneficiat de la catedral de Tarragona, 248, 395, 414, 445.
- CODINA, Domènec, 652.
- CODINA, Joan, canonge de la catedral de Tarragona, 456.
- CODORNIU, Antoni, religiós, 36.
- COLELL, Josep, canonge de la catedral de Vic, 735, 736.
- COLMENARES, Pau o.s.b., bisbe de Lleida, 194.
- COLOMER, Melcior, comensal de la catedral de Tarragona, 380.
- COLUVÍ, José María, coronel, 683, 684.
- COMA, Tomàs, rector de Llimiana, 513, 515, 516.
- COMA SOLER, Tomàs, canonge penitencier de la catedral de Tarragona, 413, 440.
- COMELLAS I SANTAMARIA, Valentí, bisbe de Solsona, 769, 797.
- COMES VIDAL, Joan, arxiprest de la catedral de Tarragona i bisbe de Menorca, 748, 749.
- COMILLAS, marquesa de, 748.
- CONTIJOCH DOMÈNECH, Joan, beneficiat de la catedral de Tarragona, 399, 411, 436, 445.
- CONTRERAS, Francesc, comensal de la catedral de Tarragona, 374, 410, 436.
- COPONS I DE COPONS, Pere de, arquebisbe de Tarragona, 34, 36, 38, 39, 41, 43, 66, 68, 74, 85, 87, 115, 160, 161, 254, 31, 465, 510, 374, 658, 464.
- COPONS I D'OMS, Ramon de, prior i canonge de la catedral de Tarragona, 121, 127, 504.
- CÒRDOVA, Buenaventura, tinent coronel, 683, 684.
- CORNADÓ PRENFETA, Assumpció, religiosa de l'Ensenyança, 828.
- CORNET, Miquel, beneficiat de la catedral de Tarragona, 388.
- COROMINAS, Joan, canonge de la catedral de Tarragona, 452, 453.
- CORREA, Pere Ignasi, governador de Tarragona, 368.
- CORTADA I BRU, Jaume de, arquebisbe de Tarragona, 33, 34, 37, 38, 39, 41, 126, 127, 129, 132, 134, 146, 152, 153, 159, 160, 163, 164, 197, 255, 262, 274, 305, 313, 316, 465, 535, 584.

- CORTADA, Ramon de, prior de l'església de Santa Anna de Barcelona, 161.
- CORTADELLAS, Josep Maria, 683.
- CORTÁZAR LEAL DE IBARRA, Francesc, canonge i ardiaca major de la catedral de Tarragona, 211, 415, 448.
- COSTA I BORRÀS, Josep Domènec, arquebisbe de Tarragona, 39, 42, 219, 253, 289, 426, 508.
- COSTA I FORNAGUERA, Tomàs, arquebisbe de Tarragona, 804, 748.
- COSTA LLOBERA, Joan, canonge de la catedral de Tarragona, 806.
- COUIGNI, marquès de, comandant general, 179, 641, 642, 643.
- CREUS I MARTÍ, Jaume, arquebisbe de Tarragona, 32, 35, 38, 39, 40, 41, 171, 175, 178, 413, 441, 445, 462, 463, 466, 468, 470, 471, 473, 475, 476, 477, 511, 522, 602, 603, 620, 634, 635, 652, 709, 712, 713, 751, 759, 760, 761, 763, 764, 765, 766.
- CRUILLAS, Jofre de, degà de la catedral de Tarragona, 393.
- CUBELLS FLORENTÍ, Francesc, secretari de la Cambra de Comerç de Tarragona, 791.
- CUCURULL BAÑERAS, Faust, canonge arxiver de la catedral de Tarragona, 583, 830.
- CUESTA, Gregorio de la, capità general, 641.
- CUETO GARCÍA, Tomás, canonge de la catedral de Tarragona, 654, 728.
- CUMBRES ALTAS, comtes de, 748.
- D**
- DACHS I CARNÉ, Josep, canonge de la catedral de Tarragona, 826, 845.
- DACHS SABATER, Jaume, canonge de la catedral de Tarragona i vicari general de l'arquebisbat de Tarragona, 624, 625, 654, 728.
- DALMAU, Francesc, tinent de rei, 171, 683.
- DALMAU SEGARRA, Isidro, comensal de la catedral de Tarragona, 383, 413, 443.
- DALMAU SEGURA, Josep Antoni, beneficiat de la catedral de Tarragona, 399, 414, 445.
- DANIS, Magí, comensal de la catedral de Tarragona, 380.
- DATO E IRADIER, Eduardo, president del govern espanyol, 793.
- DEERING, Charles, empresari americà, 771, 840, 841.
- DESGRAU, Bernat, comensal de la catedral de Tarragona, 400.
- DESPUIG I COTONER, Llorenç, arquebisbe de Tarragona, 35, 41, 166.
- DESPUIG I DAMETO, Antoni, cardenal i auditor per al regne d'Aragó del Tribunal de la Rota, 476, 608, 628.
- DEVILLAR, Guillem, 395, 623.
- DEULOFEU MARÇAL, Isidre, canonge de la catedral de Tarragona, 118, 121.
- DIEGO FERNÁNDEZ DE CÓRDOBA, marquès de Comares, 744.
- DOMÈNECH, Cristòfol, s.j, 159.
- DOMÈNECH I VECIANA, Miquel, bisbe de Pittsburgh, 623.
- DOMINGO ARNAU, Pau, beneficiat i canonge doctoral de la catedral de Tarragona, 392, 408, 435.
- DOMINGO CALVÓ, Joan, canonge de la catedral de Tarragona, 456.
- DOMINGO MIRÓ, Manuel Valentí, beneficiat i comensal de la catedral de Tarragona, 384, 386, 407, 442, 444.
- DOMINGO PLANA, Manuel, beneficiat de la catedral de Tarragona, 398, 410, 442, 573.
- DOMINGO VIDAL, Josep, beneficiat de la catedral de Tarragona, 401, 406.
- DOMÍNGUEZ, Benito, 706.
- DOMÍNGUEZ, comandant de marina, 735.
- DONSO CORTÉS, Juan, 799.
- DUEÑA Y CISNEROS, Francisco Antonio de la, arquebisbe d'Urgell, 370, 652, 657.
- E**
- ECHANOVE Y ZALDÍVAR, Antonio Fernando de, arquebisbe de Tarragona, 32, 33, 34, 35, 38, 39, 40, 41, 177, 194, 251, 377, 414, 445, 454, 462, 465, 466, 473, 475, 477, 478, 520, 522, 523, 612, 613, 614, 620, 733.
- ELIAS, Joan, comensal de la catedral de Tarragona, 384, 413, 442, 444.
- ELIONOR DE PORTUGAL, reina d'Aragó, 744.
- ELIONOR DE SICÍLIA, infanta de Sicília i reina d'Aragó, 744.
- EMO, president de l'audiència de Tarragona, 775.
- ENA DE BATTENBERG, Victoria Eugenia Julia, reina d'Espanya, 833.
- ENRIC D'ARAGÓ, 744.
- ENRICH, Pere Joan, ardiaca de Vila-seca de la catedral de Tarragona, 409, 436.
- ENRÍQUEZ DE CABRERA, Ana, 744.
- ENRÍQUEZ I FERNÁNDEZ DE CÓRDOBA, Juana, 744.
- ENSENADA, marquès de l', 94.

- ESCOLA BONET, Magí, comensal, beneficiat i canonge de la catedral de Tarragona, 378, 389, 410, 436, 443, 444, 659.
- ESCOLA, Ignasi, beneficiat de la catedral de Tarragona, 390.
- ESPAÑA, Carlos, capità general, 458, 527, 528.
- ESPAÑA, comte d', 227.
- ESPINACH, Dídac, beneficiat de la catedral de Tarragona, 403, 412, 439, 441.
- ESPINACH ROIG, Pau, beneficiat de la catedral de Tarragona, 390, 408.
- ESPINACH, Vicenç, arrendatari del forn del capítol de la catedral de Tarragona, 470, 474, 736.
- ESPINALT, Isidre, escultor, 416.
- ESPLUGAS VILASECA, Miquel, comensal i beneficiat de la catedral de Tarragona, 376, 394, 407, 443, 444, 573.
- ESPOZ Y MINA, Francisco, militar espanyol, 681, 709.
- ESTADER, Bernat, 380, 382.
- ESTALELLA, Bernat, beneficiat de la catedral de Tarragona, 399, 445.
- ESTEVE ESTEVE, Jaume, canonge i tresorer de la catedral de Tarragona, 413, 442.
- ESTIVILL, Pere Joan, beneficiat de la catedral de Tarragona, 138.
- EULÀLIA DE BORBÓ, infanta d'Espanya, 219, 747.
- EZENARRO ROYO, Ramon, canonge i tresorer de la catedral de Tarragona, 456.
- F**
- FÀBREGAS, Antoni, notari, 63, 67.
- FÀBREGAS, Joaquim, regidor de Tarragona, 693, 708.
- FÀBREGAS, Salvio, escrivà, 760.
- FARO SANTMARTÍ, Marià, beneficiat de la catedral de Tarragona, 400, 415, 448.
- FAYO, Damià, beneficiat de la catedral de Tarragona, 137, 138.
- FEBRER, religiós, 485.
- FELIP III, rei d'Espanya, 97.
- FELIP V, rei d'Espanya, 35, 36, 94, 96, 97, 98, 103, 158.
- FELIP VII, rei d'Espanya, 235.
- FELIU, Ramon, canonge de la catedral de Tarragona, 520.
- FELIU, Ramon, comandant d'artilleria, 683, 684, 696.
- FERNÁNDEZ ARANGO, Manuel, religiós mercedari i canonge de la catedral de Tarragona, 453.
- FERNÁNDEZ D'ARANCE, Vicente, canonge de la catedral de Tarragona, 454.
- FERNÁNDEZ DE CÓRDOBA, Ana, duquessa de Feria, 744.
- FERNÁNDEZ DE CÓRDOBA Y FIGUEROLA, Catalina, 744.
- FERNÁNDEZ DE HEREDIA, Gonzalo, arquebisbe de Tarragona, 636.
- FERNÁNDEZ Y LAFITA, Ramon, bisbe de Jaca, 726, 727.
- FERRAN I BIOSCA, Ramon de, tinent del corregiment de Tarragona, 95.
- FERRAN I d'Aragó, 733, 744.
- FERRAN II d'Aragó, 744.
- FERRAN PARRICH, Julià, canonge i doctoral de la catedral de Tarragona, 363, 408, 581.
- FERRAN VI, rei d'Espanya, 38, 94, 100, 101, 103, 538.
- FERRAN VII, rei d'Espanya, 34, 36, 39, 40, 41, 171, 173, 224, 234, 240, 241, 465, 467, 468, 475, 476, 478, 495, 601, 632, 633, 636, 644, 680, 681, 691, 692, 695, 718, 735.
- FERRARI, Antonio, coronel, 684.
- FERRATER, Antoni, 404.
- FERRATER, Marià, comensal de la catedral de Tarragona, 376.
- FERRER, Antoni Francisc, beneficiat de la catedral de Tarragona, 393, 408.
- FERRER, Guillem de, 392.
- FERRER BERENGUER, Vicenç, canonge de la catedral de Tarragona, 408, 438.
- FERRER BOTINES, Antoni, canonge de la catedral de Tarragona, 199, 200, 409, 441, 443, 584, 685, 695, 754.
- FERRER BOTINES, Isidre, canonge, tresorer i mestrescola de la catedral de Tarragona, 211, 412, 437, 515.
- FERRER DE SANTJOAN, Jaume, canonge de la catedral de Tarragona, 121, 405.
- FERRER MARTÍ, Magí, beneficiat de la catedral de Tarragona, 401, 409, 437.
- FIGUERAS, Josep, beneficiat de la catedral de Tarragona, 390, 411, 437, 443, 447.
- FIGUEROL CARME, Martí, canonge, ardiaca major i degà de la catedral de Tarragona, 248, 416, 450, 451, 468, 619, 729, 732, 733.
- FIGUEROLA, Agustí, canonge hospitaler de la catedral de Tarragona, 33, 107.
- FIGUEROLA, Carles, canonge de la col·legiata d'Àger, 513, 515, 516.
- FIGUEROLA I DE BLANES, Josep de, 63, 67, 83, 109.

- FITA, Miquel, canonge de la catedral de Tarragona, 38, 55, 56.
- FIVALLER, Agustí de, canonge de la catedral de Barcelona, 694.
- FLEIX I SOLANS, Francesc, canonge de la catedral de Tarragona, bisbe de l'Havana i arquebisbe de Tarragona, 211, 215, 248, 415, 446, 468, 471, 477, 508, 611, 616, 617, 622, 623, 746.
- FOGUET FORASTER, Francesc, comensal de la catedral de Tarragona, 378, 406, 436.
- FOGUET FORASTER, Ramon, canonge i ardiaca de Vila-seca de la catedral de Tarragona, 199, 200, 202, 203, 405, 480, 535.
- FOGUET FORASTER, Ramon, canonge i ardiaca de Vila-seca de la catedral de Tarragona, 200.
- FOGUET I ALDOMAR, Francesc, infermer i canonge de la catedral de Tarragona, 44, 87, 461.
- FOGUET ROTALDE, Pere Antoni, canonge infermer de la catedral de Tarragona, 34, 36, 57, 58, 70.
- FOLCH, Josep, beneficiat de la catedral de Tarragona, 57, 58.
- FOLCH, Josep, pintor de Tarragona, 728, 729, 750.
- FOLCH DE CARDONA, Joana, 744.
- FOLCH DE CARDONA FERNÁNDEZ DE CÓRDOBA I ARAGÓ, Enrique Ramón, 744.
- FONDERA FORT, Josep, beneficiat de la catedral de Tarragona, 385, 389, 411, 436, 438, 445, 663.
- FONTANET SALAS, Josep, beneficiat de la catedral de Tarragona, 386.
- FONT, Bonaventura, canonge de la catedral de Tarragona, 387, 409, 444, 446, 584, 601, 606, 685.
- FONT, Pau, regidor de l'ajuntament de Tarragona, 292, 474, 736.
- FONT ROTALDE, Joan Pau, comensal de la catedral de Tarragona, 383, 410, 439.
- FONT DE ROTALDE, Josep Antoni, comensal i canonge de la catedral de Tarragona, 381, 406, 436, 585.
- FONTDEVILA, Josep, comensal de la catedral de Tarragona, 380, 410, 440.
- FORCADA ANGLÈS, Jaume, canonge i tresorer de la catedral de Tarragona, 34, 37, 64.
- FORÈS PALLÀS, Pau, canonge i ardiaca major de la catedral de Tarragona, 624, 654.
- FORMENT, Damià, escultor, 730, 732.
- FORT I PUIG, Jaume, bisbe de Barbastre, 369, 370, 465, 606, 645.
- FOURNAS, Blas de, governador civil i militar de Tarragona, 756.
- FRANCÈS CABALLERO, Bernat, bisbe de la Seu d'Urgell, 602.
- FRANCESC, rei de Nàpols, 744.
- FRANCESC DE PAULA DE BORBÓ, infant d'Espanya, 41, 42, 211, 234, 596.
- FRANCESCH, Pere Joan, comensal de la catedral de Tarragona, 388.
- FRANCH, Pere, comensal de la catedral de Tarragona, 385.
- FRANCH AMIGÓ, Mateu, comensal de la catedral de Tarragona, 383, 412, 439.
- FRANCILLÓN, Julio, gerent de la fàbrica de Chartreuser, 772, 775.
- FREIRE DE ANDRADE Y ARMIJO, Manuel Alberto, militar espanyol, 682.
- FREIXA, Pau, comensal de la catedral de Tarragona, 380, 412, 440.
- FUSTER, Concepció, secretària de la junta d'Acció Catòlica Femenina de Tarragona, 778.

G

- GABRIEL, Rafael, adroguer, 83, 110.
- GALARRAGA, Joan Llorenç, regidor de l'ajuntament de Tarragona, 80, 95, 97, 99.
- GALARZA, Teodoro, canonge de la catedral de Tarragona, 451.
- GALINDO, Gregorio, bisbe de Lleida, 72.
- GALINDO, religiós de Sant Francesc de Paula, 66.
- GALLARDO, Concepción, 786.
- GALLÍ, Josep, beneficiat de la catedral de Tarragona, 389, 410.
- GALLÍ SALAS, Rafael, beneficiat i comensal de la catedral de Tarragona, 377, 388, 409.
- GALLISA, Rafael, botiguer de Valls, 203.
- GAMBÓN, Joan, comensal de la catedral de Tarragona, 376.
- GARAY, Martín de, conseller d'estat, 682.
- GARCIA, escultor, 734.
- GARCIA, Jaume, beneficiat de la catedral de Tarragona, 206, 403, 406, 439.
- GARCIA, Josep, comensal de la catedral de Tarragona, 380.
- GARCIA ARMELA, Josep, canonge de la catedral de Tarragona, 413, 442, 446.
- GARCIA CALATAYUD, Francesc, canonge de la catedral de Tarragona, 454.
- GARCIA CASTRO, Ambrosi, comensal de la catedral de Tarragona, 379.

- GARCIA VIDAL, Manuel, canonge de la catedral de Tarragona, 456.
- GARIDELLS, Raimunda de, 394.
- GARRIGA, Josep, veí de Sarraí, 247.
- GARZÓN, Francesc Martí, canonge i ardiaca de Vila-seca de la catedral de Tarragona, 400, 413, 441, 610.
- GASPARRI, Pietro, cardenal secretari d'Estat del Vaticà, 792, 799, 801.
- GATELL, Antoni, beneficiat de la catedral de Tarragona, 391, 415, 447.
- GAVELLA, Eudaldo, notari, 221.
- GAVELLA, Francesc, beneficiat de la catedral de Tarragona, 206, 393, 406.
- GAYA, Josep, 683.
- GENERES SANAHUJA, Pere, comensal de la catedral de Tarragona, 382, 409, 446.
- GERMANA DE FOIX, 744.
- GERÓNIMO, Roberto, comandant de marina, 780.
- GIBOT, Arnau, paborde de la catedral de Tarragona, 380.
- GIL, Gaspar, 68.
- GIL, Joan, beneficiat de la catedral de Tarragona, 386, 412, 437.
- GIL, Josep, mestre de cases, 204.
- GIL BAVOT, Pau, comensal de la catedral de Tarragona, 384, 407, 442, 444.
- GIL DE AVALLE, Jacobo, governador de Tarragona, 706.
- GIL DE PALOMAR, Francesc, canonge magistral de la catedral de Tarragona, 292.
- GIL SOLER, Josep, comensal de la catedral de Tarragona, 378, 414, 443.
- GIRONA, Bernat, notari, 83, 109.
- GISPERT, Joan, 652.
- GISVERT VELÁZQUEZ, Josep, canonge de la catedral de Tarragona, 69, 74.
- GLIMES, comte de, capità general de Catalunya, 54, 64.
- GODOY Y ÁLVAREZ, Manuel, polític espanyol, 288, 368.
- GOLS, Josep, director de l'Orfeó Tarragoní, 844.
- GOMAR, Ferran, comensal de la catedral de Tarragona, 399.
- GOMÀ TOMÀS, Isidre, canonge de la catedral de Tarragona, 780, 798, 830.
- GOMIS, religiós, 484, 485.
- GONZÁLEZ, Joan Maria, canonge i ardiaca major de la catedral de Tarragona, 362, 364, 365, 378, 409, 438, 584.
- GONZÁLEZ DE POSADA, Carlos Benito, canonge i infermer de la catedral de Tarragona, 367, 408, 436, 438, 581, 583.
- GONZÁLEZ DE VILLAMBROSIA, Pere, canonge de la catedral de Tarragona, 218, 452.
- GONZÁLEZ TORRES, Josep, canonge de la catedral de Tarragona, 456.
- GONZÁLEZ VENERO, Josep, 86.
- GONZALO, Pere, prevere, 222.
- GRAELLS MAXENS, Josep, beneficiat de la catedral de Tarragona, 401, 405, 435.
- GRAN, Domènec, beneficiat de la catedral de Tarragona, 387, 409.
- GRAN VIDAL, Pere Pau, beneficiat de la catedral de Tarragona, 389.
- GRANADA XIMENIS, Tomàs, comensal i beneficiat de la catedral de Tarragona, 206, 379, 395, 407, 436, 437, 658.
- GRANELL, Joan, 838.
- GRAS, Andreu, propietari d'una casa a la plaça de la Font de Tarragona, 204, 205.
- GRAS, Francesc, pagès, 133, 138.
- GRAU, Francesc, religiós, 713.
- GRAU PORTA, Josep, canonge de la catedral de Tarragona, 451.
- GRAU VALLESPINÓS, Joan Baptista, canonge de la catedral de Tarragona, vicari general de l'arquebisbat de Tarragona i bisbe d'Astorga, 457, 616, 618, 727, 735, 736, 746.
- GREGORI XV, papa, 87.
- GREGORI XVI, papa, 468, 477, 614, 650, 724.
- GRIVER TERRÉS, Nicolau, canonge de la catedral de Tarragona, 179, 248, 250, 251, 413, 441, 517, 610.
- GUAL, Ignasi, serraller, 247.
- GUAL, Joan, monjo d'Escornalbou, 655.
- GUÀRDIA, caputxí, 700, 706, 713.
- GUÀRDIA, franciscà, 113, 114.
- GUÀRDIAS, Antoni, 778.
- GUARDIOLA I HORTONEDA, fra Simó de Rojas, bisbe d'Urgell, 34, 194, 231, 369, 465, 605, 607.
- GUASCH, Jaume, comensal de la catedral de Tarragona, 375.
- GÜELL ENRÍQUEZ, Lluís, beneficiat de la catedral de Tarragona, 400, 414, 446.
- GÜELL, Francesc, comensal de la catedral de Tarragona, 376.
- GÜELL, Francesc, regidor de l'ajuntament de Tarragona, 292, 305, 306, 319.
- GÜELL, Francesc Maria, 683.
- GÜELL, Magí, beneficiat de la catedral de Tarragona, 389, 415, 448.
- GUERRERO GIVERT, Andreu, canonge i ardiaca major de la catedral de Tarragona, 121, 126, 153, 163, 164, 503.

GUIBERNAU, franciscà, 709, 710, 711.
 GUINART, Antoni, beneficiat de la catedral de Tarragona, 386, 414, 444.
 GUINART, Joan, beneficiat de la catedral de Tarragona, 402, 408.
 GUIOMAR DE PORTUGAL, 744.
 GUITART I VILARDEBÓ, Justí, bisbe de la Seu d'Urgell, 769, 795, 797.
 GUIU, Josep, 394.
 GUZMÁN Y VILLORIA, Santiago de, governador polític i militar de Tortosa, 628.

H

HERAS, Tomàs, beneficiat de la catedral de Tarragona, 385.
 HERNÁNDEZ, Vicenç, beneficiat de la catedral de Tarragona, 206, 393, 395, 407, 437, 440.
 HERNÁNDEZ SANAHUJA, Buenaventura, arqueòleg i historiador tarragoní, 742.
 HERRANDO, Silvestre, 652.
 HERRERA BONILLA, Andreu Tomàs, comensal de la catedral de Tarragona, 379, 409.
 HORTONEDA, Pere, comensal de la catedral de Tarragona, 397.
 HOSTRI, Petris, escultor, 840.
 HUGUET, Pere Joan, comensal de la catedral de Tarragona, 377.
 HUGUET BONASTRE, Ramon, estudiant del Seminari Pontifici de Tarragona, 805.
 HUIX I MIRALPEIX, Salvi, bisbe administrador apostòlic d'Eivissa, 836.
 HUYÀ ROCASALVAS, Pere, canonge de la catedral de Tarragona, 363, 376, 408, 438, 442, 515, 581, 601, 685.

I

IBÁÑEZ FALOMIR, Josep, canonge de la catedral de Tarragona, 407.
 IBARRA, Josep, comandant de marina, 817.
 ICART CAPDEVILA, Josep Antoni, beneficiat i comensal de la catedral de Tarragona, 380, 404, 411, 439, 522, 636, 754, 760.
 ICART, vicepresident de la comissió de monuments, 779.
 IGLÉSIAS, Francesc, religiós, 778.
 IGUALADA, Pius de, caputxí, 835.
 ISABEL II, reina d'Espanya, 40, 42, 180, 210, 211, 212, 219, 245, 455, 473, 610, 612, 618, 619, 719, 721
 ISABEL D'ARAGÓ, reina de Nàpols, 744.

ISABEL LLUÏSA FERNANDA, infanta d'Espanya, 245.
 IXART I PI, Josep Francesc, 683, 706.

J

JANER I SAGARRA, Caietà, clergue de Vilafranca del Penedès, 88, 90.
 JANER, Joaquim, beneficiat de la catedral de Tarragona, 403, 413, 441.
 JANER, Pau, comensal de la catedral de Tarragona, 375.
 JAUME I el conqueridor, 738.
 JAUME II d'Aragó, 744.
 JOAN II d'ARAGÓ, 744.
 JOAN D'ARAGÓ, infant i patriarca d'Alexandria i arquebisbe de Tarragona, 71, 73, 193, 237, 328, 391, 392, 393, 587, 594, 631, 637, 644, 711, 726.
 JOAN D'ARAGÓ, príncep d'Aragó, 744.
 JOANA CONSTANÇA DE RIBAGORÇA, 744.
 JOANA D'ARAGÓ, 744.
 JOAQUIM D'ARAGÓ, duc de Cardona, 744.
 JORDÀ ARNALICH, Ignasi, arquitecte de Tarragona, 728.
 JUÀREZ, Pere Ramon, canonge de la catedral de Tarragona, 410, 441, 663.
 JULIÀ VILAPLANA, Miquel, canonge de la catedral de Tarragona, 771, 778, 779.
 JUNCÀ FERRÉ, Melxor, canonge i mestre de capella de la catedral de Tarragona, 382, 383, 408, 443, 545, 675.
 JUNCOSA, religiós, 709, 711.

L

LACY Y GAUTIER, Luis de, militar espanyol, 681.
 LALAINOZ, comte de, 597.
 LANUZA I D'OMS, Bonaventura, degà de la catedral de Tarragona, 59, 70.
 LARIO Y LANZIS, Juan, arquebisbe de Tarragona, 32, 34, 36, 38, 39, 196, 197, 223, 310, 313, 400, 463, 465, 470, 472, 474, 479, 482, 488, 493, 494, 503, 504, 506, 507, 509, 510, 511, 535, 574.
 LAROCA, duc de, 597.
 LA ROCHA, Ramon, capità general de Catalunya, 244, 458.
 LARREA, Juan Antonio de, canonge i degà de la catedral de Saragossa, 581.
 LARRIÓ AUDUEZA, Aleix, canonge i degà de la catedral de Tarragona, 771, 826.
 LARROY, Josep Antoni, canonge de la catedral de Tarragona, 409.

- LARROY LASALA, Pere Joan, canonge de la catedral de Tarragona, 441, 470, 685, 688.
- LASADA, Manuel, 677.
- LASANTA DE ORTEGA, Remigio, bisbe de Lleida, 670.
- LASFUENTES, Manuel de, canonge de la catedral de Tarragona, 362, 363, 408, 438.
- LAURENTI, Camillo, cardenal, 814.
- LAZAN, marquès de, 682.
- LÁZARO DE DOU, Ramon, 652.
- LEOPOLD II, emperador del Sacre Imperi Romano Germànic, 338.
- LINARI, s.j., 825, 827, 829, 830.
- LISA, canonge de la catedral de Saragossa, 582.
- LLABERIA, Joan, beneficiat de la catedral de Tarragona, 402.
- LLADÓS, Ramon, 652.
- LLAGOSTERA, Ignasi, beneficiat de la catedral de Tarragona, 401.
- LLAGOSTERA Sebastià, escrivà de Tarragona, 404.
- LLAMAS Y ESTRADA, José, marquès de Mena Hermosa i governador de Tarragona, 163, 491.
- LLAMPILLAS, religiós, 125.
- LLANES, Ignasi, comensal de la catedral de Tarragona, 373.
- LLANES JOVÉ, Pau, comensal de la catedral de Tarragona, 222, 373, 396, 411, 435, 686, 693.
- LLAR, comte de, 397, 398.
- LLAURADOR ARGENTER, Vicenç, beneficiat de la catedral de Tarragona, 398.
- LLAURADOR, Isidro, beneficiat de la catedral de Tarragona, 397.
- LLEÓ XII, papa, 172, 288, 369, 370, 468, 475, 519, 615, 645, 646.
- LLEÓ XIII, papa, 477, 745, 747, 749.
- LLIMA, Josep, 83, 109.
- LLINÀS I AZNAR, Josep, arquebisbe de Tarragona, 67, 195, 262, 276.
- LLOMBART FABREGAT, Tadeu, beneficiat de la catedral de Tarragona, 394, 412, 438.
- LLONELL, Pere Joan, mestre de capella de Santa Maria del Mar de Barcelona, 428.
- LLOPIS FIATS, Bernardí, canonge, penitencier i ardiaca de Vila-seca de la catedral de Tarragona, 407, 436, 437, 441, 470, 562, 581, 685.
- LLOPIS RIBERA, Manuel, canonge, infermer i ardiaca major de la catedral de Tarragona, 175, 373, 393, 410, 447, 515, 522, 606, 609, 613, 636, 663, 665, 675, 677, 683, 687, 704, 718, 752, 760.
- LLORENÇ, cap tècnic de S.A. Astilleros de Tarragona, 786.
- LLORENS, Bernat, 383.
- LLORENS, Bonaventura, advocat, 55, 56.
- LLORENS VALLS, Fructuós, canonge i ardiaca major de la catedral de Tarragona, 50, 96, 97, 121, 126, 168, 310, 357, 405, 507, 577.
- LLORENS VALLS, Ignasi, canonge de la catedral de Tarragona, 50, 136, 480.
- LLORET I ORDEIX, Pere, alcalde de Tarragona, 791.
- LLUÍS I, rei d'Espanya, 75.
- LLUÍS FOLCH DE CARDONA, duc de Segorbe, 744.
- LLUÏSA CARLOTA DE BORBÓ-DUES SICÍLIES, infanta d'Espanya, 234, 477, 631.
- LLUÏSA FERRANDA, infanta d'Espanya, 212, 638.
- LLUPIÀ, marquès de, 652.
- LOAZES I PÉREZ, Fernando de, arquebisbe de Tarragona, 804, 373, 374.
- LÓPEZ, Josep, 838.
- LÓPEZ CUEVAS, Jaume, canonge de la catedral de Tarragona, 415, 447.
- LUENGO, Pere, canonge de la catedral de Tarragona, 454.

M

- MAGRINYÀ, Benet, rector de Riudoms, 651.
- MAGRINYÀ, Rafel, 706.
- MAIXÉ, Agustí, comensal de la catedral de Tarragona, 380.
- MAJOR DALMAU, Francesc, comensal de la catedral de Tarragona, 379, 388, 408, 438, 441, 444.
- MALÉ, Jaume, vicepresident del centre industrial de Tarragona, 790.
- MALLAFRÉ PORTA, Pere Antoni, beneficiat de la catedral de Tarragona, 386, 411, 437.
- MALLOLIS CLOSAS, Pau, canonge doctoral de la catedral de Tarragona, 248, 415, 449.
- MANRESA AMIGUET, Ignasi, comensal de la catedral de Tarragona, 383.
- MANUBENS, Pere, comensal de la catedral de Tarragona, 206, 380.
- MANZANO Y MARAÑÓN, Nicolàs, secretari de la Reial Càmera de Castella, 479.
- MARCA, Francesc, comensal de la catedral de Tarragona, 374, 411, 436, 439.

- MARCA LLAGOSTERA, Salvador, canonge de la catedral de Tarragona, 412, 438, 447, 500, 515, 517, 662, 760.
- MARCEL-LARIO, Bernat, rector de Querol, 388.
- MARCH GIL, Bruno, beneficiat de la catedral de Tarragona, 396, 405, 411, 437.
- MARCH HUGUET, Agustí, beneficiat de la catedral de Tarragona, 396, 407.
- MARÉS HERAS, Bonaventura, canonge i doctoral de la catedral de Tarragona, 35, 209, 210, 373, 411, 435, 450, 500, 517, 519, 525, 601, 658, 661, 677, 688, 701, 707, 709, 713, 752, 760.
- MARESMÀ, Jaume, s.j., 746, 747.
- MARGALL FOGUET, Pere Joan, canonge de la catedral de Tarragona, 256, 266.
- MARÍ, Josep, beneficiat de l'església de Sant Llorenç de Lleida, 88.
- MARÍ I BAS, Marià, comensal de la catedral de Tarragona, 377, 406, 438.
- MARIA AMÀLIA DE LES DUES SICÍLIES, infanta, 179.
- MARIA AMÀLIA DE SAXÒNIA, reina d'Espanya, 42, 468, 636.
- MARIA ANTÒNIA DE BORBÓ-DUES SICÍLIES, princesa d'Astúries, 541.
- MARIA BÀRBARA DE BRAGANÇA, reina consort d'Espanya, 35, 158.
- MARIA CRISTINA D'ÀUSTRIA, reina consort d'Espanya, 465, 474, 639, 652.
- MARIA CRISTINA DE BORBÓ-DUES SICÍLIES, reina consort d'Espanya, 41, 42, 210, 211, 212, 214, 234, 235, 475, 501, 502.
- MARIA DE LA MERCÈ D'ORLEANS, reina consort d'Espanya, 465, 468, 638, 639, 652.
- MARIA ISABEL DE PORTUGAL, reina consort d'Espanya, 467, 671, 674.
- MARIA JOSEPA AMÀLIA DE SAXÒNIA, reina consort d'Espanya, 648, 719.
- MARIA LLUÏSA DE BORBÓ, infanta d'Espanya, 42, 467, 673.
- MARIANA DE NEOBURG, reina d'Espanya, 75, 97.
- MARIMÓN CORBERA, Ramon de, bisbe de Vic, 90, 91.
- MARIMÓN MONTSERRAT, Andreu Avel·lí, canonge de la catedral de Tarragona, 452.
- MARINÉ I REDÓN, Antoni, alcalde de Tarragona, 772, 833.
- MARTÍ, capellà castrense, 787.
- MARTÍ, Francesc, 635, 683.
- MARTÍ, Francesc, beneficiat de la catedral de Tarragona, 395.
- MARTÍ, Francesc, síndic de l'ajuntament de Tarragona, 75.
- MARTÍ, Ignasi, regidor de l'ajuntament de Tarragona, 301, 302.
- MARTÍ, Josep, alcalde segon de l'ajuntament de Tarragona, 705.
- MARTÍ, Josepa, 635.
- MARTÍ, Tomàs, beneficiat de la catedral de Tarragona, 393.
- MARTÍ DE FALSET, Miquel, carmelita, 186.
- MARTÍ GUASCH, Josep, beneficiat de la catedral de Tarragona, 138, 206, 392.
- MARTÍ I DE BORRÀS, Francesc, 67.
- MARTÍ JORDI, Josep, beneficiat de la catedral de Tarragona, 389, 410.
- MARTÍ PERELLÓ, Joan, canonge de la catedral de Tarragona, 69.
- MARTÍ PERELLÓ, Manuel, canonge i sagristà major de la catedral de Tarragona, 37, 69, 74, 128.
- MARTÍN COCA, Manuel, canonge de la catedral de Tarragona, 455.
- MARTÍNEZ ARANGO, Manuel, canonge de la catedral de Tarragona, 456, 624, 625.
- MARTÍNEZ DE ABELLANOSA, José Maria, governador civil de Tarragona, 787.
- MARTÍNEZ FEBRER, Ramon, canonge de la catedral de Tarragona, 185, 455.
- MARTÍNEZ HERNÁNDEZ, Josep Maria, beneficiat, canonge i tresorer de la catedral de Granada, degà de Tarragona i vicari capítular de la catedral de Tarragona, 653.
- MARTÍNEZ MORENTÍN, Eulogi, canonge de la catedral de Tarragona, 413, 443, 606.
- MARTORELL, Antoni, beneficiat de la catedral de Tarragona, 391.
- MARTORELL FERRÉ, Simó, beneficiat de la catedral de Tarragona, 138, 398, 405.
- MARTORELL I PUIG, Bernardí, arquitecte, 816, 817, 819, 823.
- MARTORELL SARDÀ, Francesc, beneficiat de la catedral de Tarragona, 398, 415, 449.
- MASSERANO, príncep de, 590, 595, 596.
- MASSÓ FONT, Didac, comensal de la catedral de Tarragona, 383, 407.
- MATA PLANAS, Pau, beneficiat de la catedral de Tarragona, 402, 409.
- MATEU, Francesc, rector d'Alcover i canonge de la catedral de Tarragona, 416, 451.
- MATEU, Vicenç, beneficiat de la catedral de Tarragona, 394.
- MAXER, Baptista, alcalde segon de l'ajuntament de Tarragona, 709.
- MAXIMILIA DE SAXÒNIA, 636.

- MEER, baró de, capità general de Catalunya, 209, 211.
- MELCIOR, religiós, 484.
- MELCIOR, religiós de Sant Vicenç de Patil, 563.
- MELLADO, Manuel Miguel, comissari de guerra, 683, 684.
- MERINO, Martín, prevere, 246.
- MESTRE, Maties, alcalde de Montblanc, 651.
- MESTRE, Maties, beneficiat de la catedral de Tarragona, 400.
- MILÀ, Antoni, comensal, canonge i mestre de capella de la catedral de Tarragona, 382, 544, 546.
- MILÀ DE LA ROCA, Josep Joaquim, 652.
- MILÀ I FONTANALS, Manuel, escriptor català, 735.
- MILLÀ OLIVER, Manuel, canonge de la catedral de Tarragona, 179, 248, 413, 441, 513, 514, 516, 605, 607, 608.
- MIÑANA, Benjamín, superior dels operaris de Tortosa, 777.
- MIRALLES, Francesc, argenter, 816, 817, 819, 820.
- MIRALLES I SBERT, Josep, bisbe de Lleida, 771, 797, 801.
- MIRÓ, Antoni, escultor, 616.
- MIRÓ, Josep, escultor, 728.
- MIRÓ, Llorenç, beneficiat de la catedral de Tarragona, 402, 410, 437.
- MIRÓ, Pau, 570.
- MIRÓ TORREMADE, Francesc, comensal de la catedral de Tarragona, 385, 414, 446.
- MIROSA, Ramon, comensal de la catedral de Tarragona, 380, 407.
- MITJANS, Antoni, comensal i organista de la catedral de Tarragona, 382, 411, 437, 444, 675, 695.
- MOGOR GATELL, Vicenç, beneficiat de la catedral de Tarragona, 403, 413, 420, 442.
- MOLAS, Josep, beneficiat de la catedral de Tarragona, 394.
- MOLINS, Joan, 683, 706.
- MOLNER, Joan Francesc, comensal de la catedral de Tarragona, 376.
- MOMBIOLA, Antoni, canonge de la catedral de Tarragona, 181.
- MON Y VELARDE, Romualdo, degà i governador eclesiàstic de Còrdova, arquebisbe de Tarragona i arquebisbe de Sevilla, 221, 223, 288, 289, 364, 366, 367, 371, 373, 399, 410, 439, 466, 467, 600, 620, 629, 679.
- MONASTERIO, Marquès de, 631.
- MONBERDE, canonge de la catedral de Saragossa, 168.
- MONGUIÓ, Pau, arquitecte municipal de Tarragona, 750.
- MONRAVA, Josep Antoni, 683, 752.
- MONTAGUT, Simó, síndic de la ciutat de l'ajuntament de Tarragona, 308.
- MONTANER, Ramon, beneficiat de la catedral de Tarragona, 400, 411, 438.
- MONTANER, Sebastià, beneficiat de la catedral de Tarragona, 386.
- MONTAÑA PLAZA, Rafael, beneficiat de la catedral de Tarragona, 137, 403.
- MONTBIOLA, Antoni, canonge de la catedral de Tarragona, 413, 663, 664.
- MONTE ALEGRE, marquès de, 596.
- MONTE ALEGRE, marquesa de, 596.
- MONTEMAR, duc de, 597.
- MONTES Salazar, Josep, mariscal de camp, 641, 644, 645.
- MONTESA, marquès de, 597.
- MONTEVERDE I AYET, Joaquim, alcalde de l'ajuntament de Tarragona, 770, 775, 780, 793, 809, 810.
- MONTLLLEÓ ANGLÈS, Josep, comensal de la catedral de Tarragona, 382, 405.
- MONTOLIU, Antoni, canonge de la catedral de Tarragona, 443.
- MONTOLIU, Arnau de, 402.
- MONTOLIU, Galceran de, beneficiat de la catedral de Tarragona, 401.
- MONTOLIU, Josepa, 319.
- MONTOLIU I BRU, Plàcid Manuel, polític tarragoní diputat del corregiment de Tarragona, 63, 67, 109, 401, 564, 565, 630, 752.
- MONTERRAT, Antoni, comensal de la catedral de Tarragona, 380.
- MONTERRAT, Antoni, governador civil accidental de Tarragona, 817.
- MONTERRAT, Rafael, militar, 404.
- MONTERRAT TOTOSAUS, Josep, beneficiat de la catedral de Tarragona, 389, 414, 445, 447.
- MOÑINO REDONDO, Francisco, ambaixador, 196.
- MOÑINO REDONDO, José, comte de Floridablanca i primer ministre del rei Carles III, 196, 575, 576, 578.
- MORAGAS, Teodor, religiós, 713.
- MORATÓ BOIX, Miquel, beneficiat de la catedral de Tarragona, 402, 412, 437.
- MORELL, s.j., 621.

- MORENES, Carles, regidor de l'ajuntament de Tarragona, 305, 306, 319, 336, 541.
- MORER, Josep, monjo d'Escornalbou, 655, 656.
- MORERA, Josep, beneficiat de la catedral de Tarragona, 137, 399.
- MORERA I LLAURADÓ, Emili, historiador i arqueòleg tarragoní, 736.
- MORET, Baltasar, 706.
- MORROS, Francesc, 652.
- MOSTRAZO, Josep Maria, prevere, 222.
- MULLER I DE FERRER, Francesc Xavier de, marquès de Muller, 772, 775, 791, 795, 798, 800, 814, 826, 830.
- MULLER I PAXOT, Josep Maria, 775.
- MUÑOZ SERRANO, canonge de la catedral de Saragossa, 581.
- MUR I DE CERVELLÓ, Dalmau de, arquebisbe de Tarragona, 729, 730.
- MÚRCIA, Pere Joaquim de, col·lector general durant la seu vacant de l'arquebisbe Joaquín Santiyán y Valdivielso, 309, 577.
- MURTRA GRAU, Pau, canonge de la catedral de Tarragona, 452.
- MUSET, J., organista de l'església de la Puríssima de Sabadell, 844.
- O'DONELL Y ANETHAN, Enrique José, militar espanyol, 370, 657, 682.
- OLIVA, Antoni, beneficiat de la catedral de Tarragona, 395, 411, 436.
- OLIVA SALAS, Ignasi, beneficiat de la catedral de Tarragona, 389, 405.
- OLIVA SANAHUJA, Josep, beneficiat de la catedral de Tarragona, 388, 411, 448.
- OLIVELLA, Bernat d', arquebisbe de Tarragona, 375, 381.
- OLIVER, Jeroni, 403.
- OLLER, artesà tèxtil de Barcelona, 622.
- ORNOZ, Juan Antonio Endaza, comensal de la catedral de Tarragona i vicari general de l'arquebisbat de Tarragona, 377, 414, 445, 448.
- OROVIO I ROMEU, Manuel, alcalde de Tarragona, 780, 787, 793, 794.
- ORTEGA CANEDO, Josep, ardiaca major de la catedral de Tarragona, 378, 412, 438, 520, 606, 609, 686, 704, 752, 754.
- ORTEGA, Josep, 248.
- ORTÍ, Francesc, 63.
- OTAMENDI, Andreu d', secretari de la Reial Càmera de Castellà, 121.
- OTTO, Ramon, canonge de la catedral de Tarragona, 451.

N

- NADAL GARROFA, Francesc, beneficiat de la catedral de Tarragona, 391, 415, 448.
- NARVÁEZ Y CAMPOS, Ramon Maria, duc de València i president del consell de ministres d'Espanya, 426.
- NAVARRO, Blai, plebà de Montblanc, 509.
- NAVARRO CERDÀ, Antoni, canonge i ardiaca de Vila-seca de la catedral de Tarragona, 415, 446, 448, 471, 609, 610.
- NAVARRO, Diego José, governador de Tarragona, 506.
- NAVARRO, Joan, 706.
- NEGRE BADIA, Tomàs, canonge de la catedral de Tarragona, 451.
- NOGUÉS, Maria, 404.
- NOGUÉS, Ricard, secretari de l'ajuntament de Tarragona, 793, 806.
- NOLASCO, monjo de la catedral de Tarragona, 46.
- NOLLA BOVER, Francesc, canonge de la catedral de Tarragona, 555.

O

- ÓDENA DOMINGO, Joan, beneficiat de la catedral de Tarragona, 386, 412, 439.

P

- PAGÈS, Josep, beneficiat de la catedral de Tarragona, 387, 409.
- PALAU, Pau, beneficiat de la catedral de Tarragona, 388, 415, 448.
- PALAU TÉRMENS, Antoni, canonge magistral de la catedral de Tarragona, 246, 248, 416, 450, 451, 455, 723.
- PALOMAR, Francisco, canonge de la catedral de Tarragona, 504, 506.
- PAPIOL, Francesc de, 652.
- PARALEDA, Pere, s.j., 143.
- PASQUAL, Bonaventura, beneficiat de la catedral de Tarragona, 137.
- PASTOR, Jaume, 392.
- PASTOR, Joan, cererer de Tarragona, 487.
- PASTOR, Josep, comensal i beneficiat de la catedral de Tarragona, 375, 395.
- PASTOR MILLÀS, Antoni, beneficiat de la catedral de Tarragona, 385, 388, 406, 438.
- PAULÓ, Pere, regidor de l'ajuntament de Tarragona, 487.
- PECCI, Gioacchino, cardenal i bisbe de Perugia, 615.
- PEDRA, religiós, 654.

- PEDRALS ARQUÉS, Joan Baptista, canonge de la catedral de Tarragona, 624, 625, 654, 728.
- PEDRÓ I DE VIDAL, Dídac de, canonge de la catedral de Tarragona, 44, 58, 276.
- PEDROL, Manuel, 838.
- PEDROL, Pere, comensal de la catedral de Tarragona, 374.
- PEDROL JUNCOSA, Tomàs, rector de Maspujols i comensal de la catedral de Tarragona, 377, 394, 415, 448, 695.
- PELLICER, Jaume, beneficiat de la catedral de Tarragona, 137, 138.
- PELLICER, Pau, beneficiat de la catedral de Tarragona, 393, 413, 440.
- PELLICER ANGLÈS, Josep Antoni, beneficiat de la catedral de Tarragona, 394, 414, 444.
- PERE IV D'ARAGÓ, 744.
- PERE D'ARAGÓ, infant, 744.
- PERE ANTONI D'ARAGÓ, 744.
- PERELLÓ MELLÍN, Pere Ignasi, canonge de la catedral de Tarragona, 55, 56, 59, 64.
- PERENA, Pere, governador de Tarragona, 657, 683, 684, 697.
- PERIJA, marquès de, 597.
- PEYRÍ, Engracia, germana del canonge i ardiaca de Vila-seca de la catedral de Tarragona Francesc Peyrí, 106.
- PEYRÍ, Francesc, canonge i ardiaca de Vila-seca de la catedral de Tarragona, 31, 106.
- PEZUELA Y DE CEBALLOS, Juan de la, comte de Cheste i capità general de Catalunya, 424.
- PICAYRE, Jeroni, 399.
- PICAZO, governador militar de Tarragona, 735.
- PIJOAN, Josep Maria, s.j., 835.
- PI, Josep, advocat, 149, 150, 151.
- PIMENTEL, Beatriu de, 744.
- PIÑO, Joan, comensal de la catedral de Tarragona, 374.
- PIUS IV, papa, 220.
- PIUS VI, papa, 466, 467, 468, 584, 585.
- PIUS VII, papa, 463, 640, 666.
- PIUS VIII, papa, 462, 468, 647, 649, 650.
- PIUS IX, papa, 242, 468, 477, 614, 615, 616, 617, 725.
- PIUS XI, papa, 817, 832, 834, 837.
- PIZARDO, substitut de la Secretaria d'Estat Vaticà, 814.
- PLA, Josep, advocat, 150, 151.
- PLANA, Pau, beneficiat de la catedral de Tarragona, 137, 388, 405.
- PLANA CIRCUNS, Pere Nolasc, canonge penitencier de la catedral de Tarragona, 393, 406, 489, 512, 513.
- PLAZAS RÍOS, Manuel de las, canonge i lectoral de la catedral de Tarragona, 410, 441, 515.
- POBLET, Antoni, canonge de la catedral de Tarragona, 399.
- POCH, Pere, 398.
- POMEROL BLAY, Bonaventura, beneficiat de la catedral de Tarragona, 385, 408.
- POMIANO ECHEGARAY, Manuel, canonge de la catedral de Tarragona, 454, 614.
- PONS, Joan, canonge de la catedral de Tarragona, 393.
- PONS LLAURADÓ, Francesc, beneficiat de la catedral de Tarragona, 395, 411, 436.
- PONTARRÓ LLORENS, Manuel, comensal de la catedral de Tarragona, 379.
- PONZ PIQUER, Antonio, escriptor il·lustrat, 576.
- PORTA, Antoni, porter del cor de la catedral de Tarragona, 206.
- PORTA, Rafael, emblanquinador, 248.
- PORTA BAIGES, Bonaventura, canonge de la catedral de Tarragona, 408, 436, 643.
- POZA PUENTE, Manuel Vicente, secretari de l'arquebisbe Romualdo Mon y Velarde, 223.
- PRAT, Francesc, canonge de la catedral de Tarragona, 414, 446.
- PRAT, Josep, arquitecte, 503, 508.
- PRAT, Josep de, regidor de l'ajuntament de Tarragona, 44, 95, 103.
- PRAT I PRATS, Josep, alcalde de Tarragona, 806.
- PRAT, religiós de Sant Vicenç de Paül, 562.
- PRATS MATAS, Francesc de, 152.
- PRATS PELEGRÍ, Josep, canonge magistral de la catedral de Tarragona, 410, 445, 471, 659.
- PRIMO DE RIVERA, Miguel, marquès d'Estella, 833.
- PRIMS AMBLAS, Maties, beneficiat de la catedral de Tarragona, 398, 410.
- PUGGINA, Silvio, encarregat dels òrgans Nostre Senyora de Montserrat, 841, 842.
- PUIG, Pau, beneficiat de la catedral de Tarragona, 389.
- PUIG VERNET, Benet, beneficiat de la catedral de Tarragona, 400, 414, 445.
- PUJOL, Agustí, marit de Maria Boada, 404.
- PUJOL BOADA, Joan, beneficiat de la catedral de Tarragona, 241, 404.

PUJOL, Domènec, beneficiat de la catedral de Tarragona, 404, 409.
 PUJOL PALMEROLA, Josep, beneficiat i canonge lectoral de la catedral de Tarragona i catedràtic del Seminari i Reial Estudi de Tarragona, 390, 410, 441, 442, 454, 513, 515, 605, 699, 700, 704, 709, 758.

Q

QUERALT, Alemanda de, 400.
 QUERALT MARTÍ, Tomàs, beneficiat de la catedral de Tarragona, 399.
 QUERALT, Narcís, bisbe d'Àvila, 70.
 QUERALTÓ, Josep, cavaller de Tarragona, 570, 577.
 QUEROL I RIUS, Joaquim de, comte de Rius, 771, 796, 826.
 QUIROGA, Juan Facundo, militar espanyol, 682.

R

RABASSA FERRÉ, Marià Libori, beneficiat de la catedral de Tarragona, 401, 412, 437.
 RABASSA RUBINAT, Pau, beneficiat de la catedral de Tarragona, 388, 409.
 RADA, MANUEL DE, alcalde de Tarragona, 683.
 RAFIANGEL SALAS, Ramon, comensal de la catedral de Tarragona, 126, 377, 405.
 RÀFOLS FERNÁNDEZ, Antoni, beneficiat de la catedral de Tarragona, 394, 407, 447.
 RAGONESI, Francesco, nunci apostòlic a Espanya, 769, 770, 772, 781, 806, 809.
 RAMON DE CARDONA, Lluís, 744.
 RATTI, Ambrogio Damiano Achille, cardenal, 814.
 REAL DE LA MORA, Salustiano, canonge de la catedral de Tarragona, 456.
 REDING, Teodoro, general, 462, 466, 471, 475, 642.
 REGUARD, Mariano, 683.
 REGUER, Pere, beneficiat de la catedral de Tarragona, 394, 415, 447.
 REGUER FOLCH, Bonaventura, comensal de la catedral de Tarragona, 385, 396, 412, 439, 446.
 RENTERÍA REYES, Simó A. de, bisbe de Lleida, 171.
 REQUESENS, Bartomeu, 401.
 REZZONICO, Carlo, cardenal i bisbe de Pàdua, 158.
 RIAL I LLOVERAS, Salvador, canonge de la catedral de Tarragona, 840.
 RIAMBAU, Joan, rector d'Alcover, 219.

RIBALTA TORREDEMER, Josep, beneficiat de la catedral de Tarragona, 403, 405.
 RIBA, religiós de Sant Vicenç de Paül, 624.
 RIBAS CASTELLET, Joan de, canonge de la catedral de Tarragona, 48, 52, 121, 151.
 RIBERA, Celestino, 743.
 RIBERA, Ignasi, comensal de la catedral de Tarragona, 379, 408.
 RIBERA, Josep, beneficiat de la catedral de Tarragona, 390, 411, 437.
 RIBERA MASSAR, Josep, beneficiat de la catedral de Tarragona, 393, 409, 445.
 RIBÉ, Ramon, dominic exclaustrat, 185.
 RIBES MAYOR, Ignasi, canonge del capítol de la catedral de Tarragona i bisbe de Calahorra i Burgos, 369, 370, 411, 446, 453, 463, 465, 471, 515, 601, 604, 606, 607, 645, 659, 663, 675, 679, 688, 709, 714, 754.
 RICCI DOBLESTENCH, Francesc, canonge i doctoral de la catedral de Tarragona, 577, 689.
 RIEGO Y NÚÑEZ, Rafael de, militar i polític espanyol, 697.
 RIEMBAU, Jaume, fuster de Tarragona, 750.
 RIFA, Francesc, comensal de la catedral de Tarragona, 379, 410, 437.
 RINCON SABANZA, Pere Antoni, canonge de la catedral de Tarragona, 456, 619, 620, 624.
 RIPA, Bernat de, 382.
 RISBOURG, marquès de, capità general de Catalunya, 49.
 RITORT I FAUS, Salvador, organista segon de la catedral de Tarragona, 842, 843.
 ROBOLLEDO, Diego, vicari general de l'arquebisbat de Tarragona, 194.
 ROCABERTÍ, Guerau de, degà i paborde de la catedral de Tarragona, 384.
 ROCABERTÍ, Guillem, arquebisbe de Tarragona, 387.
 ROCABERTÍ, Ramon de, arquebisbe de Tarragona, 378, 379.
 ROCABRUNA BRIAS, Guillem de, canonge i hospitaler de la catedral de Tarragona, 385, 410, 513, 521.
 ROCA, propietari hotel Villa Engracia de l'Esplugu de Francolí, 779, 837.
 ROCA, Ildefons, s.j., 779, 786.
 ROCAMORA I GARCIA, Pere, bisbe de Tortosa, 777, 797.
 ROCAMORA LLESUAS, Josep, canonge de la catedral de Tarragona, 411, 436, 448.
 RÓDENAS PERONA, Joan, canonge i mestrescola de la catedral de Tarragona, 654.

- RODRIGUES VOLO, Vicente, canonge i mestre de cerimònies de la catedral de València, 482.
- RODRÍGUEZ ASENSO, Sebastià, degà de la catedral de Tarragona, 743.
- RODRÍGUEZ DE CAMPOMANES, Pedro, comte de Campomanes, 496.
- RODRÍGUEZ DE LA VEGA, Francisco, 706.
- RODRÍGUEZ, Francesc, comensal de la catedral de Tarragona, 382, 407, 437.
- RODRÍGUEZ, Josep Maria, religiós, 426.
- RODRÍGUEZ MUÑOZ, Rafael, canonge de la catedral de Tarragona, 457.
- ROGER, Francesc, franciscà, 560.
- ROGER GALLISÀ, Benet, beneficiat de la catedral de Tarragona, 392, 411.
- ROIG, Benet, beneficiat de la catedral de Tarragona, 448.
- ROIG, Joan Antoni, beneficiat de la catedral de Tarragona, 206, 392, 397, 405, 535.
- ROIG LLUCH, Manuel, beneficiat de la catedral de Tarragona, 391, 414, 444, 448.
- ROMAGUERA, Pere, comensal de la catedral de Tarragona, 378.
- ROSANES, Berenguer de, 397.
- ROSELLÓ, alumne del Seminari Pontifici de Tarragona, 776.
- ROSET, Josep, canonge de la catedral de Tortosa, 628.
- ROSICH CAPDEVILA, Jeroni, beneficiat de la catedral de Tarragona, 391, 406, 444.
- ROSSELL COMAS, Josep, regidor de l'ajuntament de Tarragona, 517.
- ROVIRA, Antoni, beneficiat de la catedral de Tarragona, 206.
- ROVIRA, Joan Antoni, arquitecte, 349, 553, 574, 579.
- ROVIRA, Miquel, prevere, 77.
- ROVIRA MIRÓ, Ignasi, beneficiat de la catedral de Tarragona, 137, 403.
- RUBINAT, Manuel, beneficiat de la catedral de Tarragona, 393.
- RUBIÓ I ORS, Joaquim, escriptor català, 735.
- RUÉ RUBIÓ, Miquel, mestre de capella de la catedral, 786.
- RUIZ, Fèlix, comandant de marina, 684.
- RUIZ CANELA, Cristòfol, canonge i tresorer de la catedral de Tarragona, 456.
- RUIZ DE FORTUNY, Fèlix, 683.
- RUIZ GALLÍ, Francesc, beneficiat de la catedral de Tarragona, 389, 410.
- RUIZ I PORTA, Joan, mestre de cerimònies de la mancomunitat de Catalunya, 817.
- RUIZ URRIEZ DE CASTILLA, Josep, canonge de la catedral de Tarragona, 203, 406, 535, 547, 577.
- RUJENE, N., encarregat dels òrgans Nostra Senyora de Montserrat, 841.
- RULL, religiós, 484, 485.

S

- SABATÉ BALSELLS, Ramon, canonge de la catedral de Tarragona, 840, 844.
- SABATÉ POBLET, Jaume, canonge de la catedral de Tarragona, 826.
- SABATER, Pau, mestre de cases, 247.
- SÁEZ Y SÁNCHEZ MAYOR, Víctor Damián, bisbe de Tortosa, 33, 171, 172, 173, 369, 465, 602, 605.
- SAGARRA I DE L'ESPAGNOL, Eulàlia de, 820.
- SAGARRIGA, Berenguer, comensal de la catedral de Tarragona, 401.
- SAGARRIGA I DE PAU, Pere de, bisbe de Lleida i arquebisbe de Tarragona, 733.
- SAGRADA FAMÍLIA, Anastasi de la, carmelita descalç, 835.
- SALA, Carles, escultor, 503.
- SALA IMBERT, Domènec, canonge de la catedral de Tarragona, 180, 237, 240, 377, 391, 410, 445, 448, 500, 516, 601, 606, 663, 684, 687, 694, 696, 754.
- SALAS, Francesc, notari de Tarragona, 372, 699.
- SALAS I RICOMÀ, Ramón, arquitecte diocesà, 728.
- SALAS I SOLER, Francesc, 652.
- SALAS JOVER, Josep, comensal de la catedral de Tarragona, 378.
- SALAS, Pau, notari de Tarragona, 129.
- SALAS SIMÓ, Antoni, beneficiat, comensal i tresorer de la catedral de Tarragona, 381, 405.
- SALAZAR, Agustí de, 706.
- SALES, Jefoni, beneficiat de la catedral de Tarragona, 137.
- SALIMEI, comte de, 789, 791, 795, 797, 798, 799, 801.
- SALTÓ, Rafael, 204.
- SALVADÓ I GRAS, Celestí, síndic de l'ajuntament de Tarragona, 775, 780, 793.
- SALVADOR, Simó, bisbe de Barcelona, 402.
- SALVAT, Gaspar, comensal de la catedral de Tarragona, 380.
- SAMÀ I SARRIERA, Salvador, marquès de Vilanova i la Geltrú, 777.
- SAMÀ I TORRENS, Salvador, marquès de Mariano, 777.

- SAMANIEGO Y JACA, Manuel de, arquebisbe de Tarragona, 39, 40, 85, 86, 276, 488, 535.
- SAMPER, M., majordom del sa santedat, 814.
- SANAHUJA, Antoni, daurador, 247.
- SANAHUJA, Pau, catedràtic de la universitat de Tarragona, 50.
- SAN CARLOS, duc de, 597.
- SÁNCHEZ DE CASTRO, Francisco, poeta catedràtic de Salamanca i Madrid 736.
- SÁNCHEZ MANJÓN, Francisco, governador militar de Tarragona, 796, 803, 817, 818, 819.
- SANCHO, Jeroni, escultor, 840.
- SANGENÍS, Francesc Vidal, comensal de la catedral de Tarragona, 383, 405.
- SANOSA, Miquel, argenter, 816, 817, 819, 820, 823.
- SANS, Jaume, mestre de cerimònies de la catedral de Tarragona, 138.
- SANS MOGA, Bartomeu, canonge de la catedral de Tarragona, 407.
- SANTA COLOMA, Benet de, caputxí, 835, 836.
- SANTAELLA, Joan, beneficiat de la catedral de Tarragona, 404.
- SANTAMARÍA, José de, comandant de marina, 683, 684.
- SANTISTEBAN, Manuel Antonio de, escribà principal i secretari del rei Carles IV, 559.
- SANTIYÁN Y VALDIVIELSO, Joaquín de, arquebisbe de Tarragona, 35, 40, 168, 179, 197, 199, 205, 219, 288, 291, 309, 312, 347, 348, 350, 363, 462, 463, 465, 466, 472, 476, 508, 513, 535, 551, 553, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 583, 584, 739, 740.
- SANTMARTÍ, Ferrer de, 375.
- SANXIS I FERRANDIS, Josep, arquebisbe de Tarragona, 195.
- SARRAN, Joan, beneficiat de la catedral de Tarragona, 387, 409, 446.
- SATORRE CARBONELL, Francesc, canonge de la catedral de Tarragona, 165.
- SAYOL ECHEVARRIA, Josep, canonge de la catedral de Tarragona, 728.
- SCHUVARTS, general francès, 370.
- SEBASTIÁN GABRIEL DE BORBÓN I BRAGANZA, infant d'Espanya, 179.
- SEBASTIÁN, Miquel, canonge de la catedral de Tarragona, 455.
- SEGALÈS GUIXERAS, Josep, degà de la catedral de Tarragona, 748.
- SEGÚ, Antoni, comensal de la catedral de Tarragona, 378, 413, 440.
- SEGÚ, Dídac Ramon, notari de Tarragona, 351.
- SEGÚ, Ignasi, notari de Tarragona, 85.
- SEGURA, Manuel, subdiaca, 88.
- SEGURA I DONATO, Andreu, alcalde de Tarragona, 789, 791, 792, 793, 796, 806, 809, 810, 817, 819, 825, 836, 837, 838.
- SEGURA MALLAFRÉ, Andreu, comensal i canonge de la catedral de Tarragona, 35, 178, 219, 221, 222, 223, 373, 383, 407, 435, 443, 445, 565.
- SEGURA SIRVENT, Josep, beneficiat de la catedral de Tarragona, 395, 407.
- SEIDEL, Fernando, marquès de Roben i governador de Tarragona, 564, 566.
- SENJANÍS, Josep, domini, 108.
- SENSADA NADEU, Ramon, canonge de la catedral de Tarragona, 789, 792, 793, 796, 806, 818, 834, 836, 838, 839, 840, 845.
- SENTÍS GRAN, Caietà, canonge de la catedral de Tarragona, 776, 802.
- SERONETI, Gaspar, pintor italià, 502.
- SERRA, religiós, 485.
- SERRA I SUCARRATS, Miquel, governador eclesiàstic i vicari general de l'arquebisbat de Tarragona, 825.
- SERRA UBACH, Josep, canonge de la catedral de Tarragona, 455.
- SERRAHI, baró de, 152.
- SERRAHIMA ROIG, Francesc, beneficiat de la catedral de Tarragona, 99, 137.
- SERRANCOLÍ, Josep, missioner apostòlic, 185.
- SERRAT, Joan, s.j., 835.
- SERRATS, Narcís, coronel, 683, 684.
- SERRES, Joan Baptista, 652.
- SERRET, Antoni, beneficiat de la catedral de Tarragona, 390, 413, 443, 447.
- SILVELA Y DE LE VIELLEUZE, Manuel, ministre d'Estat, 625, 626.
- SIMÓ BOFARULL, Jaume, alcalde de Reus, 788.
- SIXTE V, papa, 93.
- SOLÀ LLAGOSTERA, Pau, comensal de la catedral de Tarragona, 381, 407.
- SOLANELLAS, Josep, beneficiat de la catedral de Tarragona, 206, 224, 397, 406, 436.
- SOLARI, auditor de la nunciatura, 773, 775, 776, 779, 785, 787.
- SOLÉ, Joan, 772.
- SOLÉ, Pau, canonge de la catedral de Tarragona, 520.
- SOLER, Llorenç, canonge de la catedral de Tarragona, 114.
- SOLER, Lluís, metge, 794.
- SOLER, Ramon, 684.

- SOLER ALESÀ, Josep, comensal i canonge de la catedral de Tarragona, 385, 406.
- SOLER BALSELLS, Bartomeu, beneficiat i degà de la catedral de Tarragona, 363, 392, 408, 521, 707.
- SOLER BALSELLS, Pere, comensal, beneficiat i canonge de la catedral de Tarragona, 181, 377, 392, 410, 438, 444, 445.
- SOLER FAÑECA, Joan, arquitecte de Barcelona, 578.
- SOLER GARÍ, Lluís, beneficiat de la catedral de Tarragona, 392, 408.
- SOLER OLIVA, Josep Antoni, canonge i penitencier de la catedral de Tarragona, 412, 437, 440, 472, 513, 662, 675, 676, 677.
- SOLER VILA, Miquel, beneficiat de la catedral de Tarragona, 404, 412, 439, 442.
- SOLER Y JENKINS, José Segundo, 683.
- SOLÉS OLIVERAS, Joan, beneficiat de la catedral de Tarragona, 389, 415, 447, 448.
- SOLIANO, Domènec, religiós del convent de Sant Francesc d'Assís de Tarragona, 706.
- SOLIVELLA, Bernat, 397.
- SOLSINA, Benet, 389.
- SORS, Carles, canonge de la catedral de Tarragona, 248, 452.
- SOSA, general i governador militar interí de Tarragona, 775, 778, 785, 787.
- SUGRAÑES, Domènec, sastre, 204.
- SUNYER, Bonaventura, comensal de la catedral de Tarragona, 449.
- SUÑER SALAS, Antoni, comensal de la catedral de Tarragona, 374, 415, 447, 722.
- T**
- TACCI PORCELLI, Giovanni, cardenal, 814.
- TAMARIT, marquès de, 652.
- TAMARIT XAMAR I DE COPONS, Francesc, canonge i ardiaca de Sant Llorenç de la catedral de Tarragona, 121.
- TÀPIES TORRES, Francesc, mestre de capella de la catedral, 842, 843.
- TARÍN FRANCH, Joaquim, canonge del capítol de la catedral de Tarragona, 373, 396, 411, 447, 661, 683, 687, 695.
- TARÍN GARCÉS, Salvador, canonge lectoral de la catedral de Tarragona, 653.
- TARRAGONA, Guillem, 377.
- TARRÉS ESTEVE, Antoni, beneficiat de la catedral de Tarragona, 206, 395, 407.
- TEDESCHINI, Federico, nunci apostòlic, 833, 836.
- TEIXIDOR, Jaume, beneficiat de la catedral de Tarragona, 57, 137.
- TEJERO, Santiago, canonge de la catedral de Tarragona, 456.
- TELLO, Rodrigo, arquebisbe de Tarragona, 377.
- TERÉS I BORRULL, Joan, beneficiat de la catedral de Tarragona i arquebisbe de Tarragona, 74, 156, 223, 389.
- TERRÓN, Aniceto, canonge de la catedral de Tarragona, 456.
- TEXEIRO, Vicente, director del port de Tarragona, 684.
- TODA DOMÈNECH, Josep de, canonge de la catedral de Tarragona, 56, 121, 480.
- TOMAS ESCOLÀ, regidor de l'ajuntament de Tarragona, 302.
- TOMASINO, Joan, beneficiat de la catedral de Tarragona, 137, 381, 398.
- TORA, Fèlix, prevere, 211.
- TORRA GAYA, Antoni, comensal de la catedral de Tarragona, 375, 413, 440, 687, 695.
- TORRELL, Pere Joan, beneficiat de la catedral de Tarragona, 402.
- TORRELL, Rafael de, regidor de l'ajuntament de Tarragona, 44.
- TORRES, Antonio, mariscal de camp, 682.
- TORRES DE IBAÑEZ, Josep, 706.
- TROCH, religiós del convent de Sant Francesc de Tarragona, 540.
- U**
- ULLDEMOLINS, Josep, beneficiat de la catedral de Tarragona, 385.
- UNIÓ, comte de la, 569.
- URBÀ VIII, papa, 471, 508, 509.
- URQUIA ROA, Josep, canonge de la catedral de Tarragona, 387, 409, 573, 580, 581, 582, 583.
- URQUINAONA I BIDOT, Josep Maria, bisbe de Barcelona, 735.
- URREA, Pere d', arquebisbe de Tarragona, 626.
- URRUTIA, Josep de, capità general, 570, 571, 572.
- V**
- VALLDENEU, Domènec, canonge penitencier de la catedral de Tarragona, 248, 415, 450.
- VALL, Josep, comensal de la catedral de Tarragona, 380, 408.
- VALL, Pasqual, comensal de la catedral de Tarragona, 378.

- VALLMITJANA, Joan, beneficiat de la catedral de Tarragona, 380, 392, 406, 439.
- VALLS, Jaume, rector de Sant Joan Baptista de Tarragona, 771, 792, 793.
- VALLS, Pere, comerciant, 564.
- VALLS FIGUEROLA, Pau, beneficiat de la catedral de Tarragona, 404, 408.
- VALMAÑA MONRÓS, Joaquim, beneficiat soxantre de la catedral de Tarragona, 418.
- VALPARAÍSO, marquès de, 228.
- VASALLO, Josep, oficial de notaria, 221.
- VECIANA, Joan, beneficiat de la catedral de Tarragona, 206, 396, 409, 446.
- VEGUÉS, Ramon, monjo d'Escornalbou, 655.
- VENTOSA, Salvador, advocat, 806.
- VERDAGUER, Esteve, beneficiat i canonge de la catedral de Tarragona, 248, 391, 413, 442, 448, 610.
- VERDAGUER SANTALÓ, Jacint, poeta català, 735.
- VERDEROL, Bernat, escultor, 247.
- VERDEROL, Josep, 247.
- VERDEROL, Llorenç, fuster, 247.
- VERDURA SALAS, Josep, beneficiat de la catedral de Tarragona, 206, 391, 409, 442, 573.
- VERGE DEL CARME, Josep Miquel de la, carmelita descalç, 835.
- VERI, Tomàs, representant de la junta suprema governativa del regne, 627.
- VERNIS DE CASALS, Domènec, canonge de la catedral de Tarragona, 59, 68, 81, 87, 110, 114, 121, 123, 126, 152, 153, 276, 277.
- VIAMANUEL, comtessa de, 597.
- VICENTE, Joaquim, organista de la catedral de Tarragona, 138.
- VIDAL, Agustí, rector de Santa Maria de la Guardiola, 88.
- VIDAL, Antoni, comensal de la catedral de Tarragona, 378.
- VIDAL, Jaume, 394.
- VIDAL, Josep, canonge penitencier de la catedral de Lleida, 652.
- VIDAL, Josep, noble de Tarragona, 641.
- VIDAL, Maria Àngela, 610.
- VIDAL, s.j., 826.
- VIDAL, substitut de soxantre de la catedral de Tarragona, 206.
- VIDAL GRAELLS, Ramon, comensal i beneficiat de la catedral de Tarragona, 381, 393, 413, 440, 445.
- VIDAL I BARRAQUER, Francesc d'Assís, cardenal arquebisbe de Tarragona, 769, 788, 790, 791, 792, 796, 799, 806, 810, 812, 813, 816, 817, 830, 831, 836, 840.
- VIDAL I DE NIN, Josep de, canonge de la catedral de Tarragona, 58, 59, 65.
- VIDAL I DE NIN, Tomàs, arquebisbe de Messina, 80.
- VIDAL I GIMBERNAT, Benet, canonge de la catedral de Tarragona, 654, 658, 619.
- VIELLA, Miquel, beneficiat de Manresa, 416.
- VILAGRASSA, Ramon, comensal de la catedral de Tarragona, 376.
- VILALLONGA, Josep Francesc de, canonge i hospitaler de la catedral de Tarragona, 348, 364, 392, 406, 461, 510, 552, 558, 577.
- VILAMITJANA I VILA, Benet, bisbe de Tortosa i arquebisbe de Tarragona, 467, 478, 653, 654, 726, 743, 746, 748, 749.
- VILA, Sever, comensal de la catedral de Tarragona, 207, 384, 406.
- VILA MORA, Josep, advocat, 41, 147, 150, 151.
- VILA SALAS, Rafel, canonge de la catedral de Tarragona, 206, 310, 313, 406, 491, 513, 547, 561, 572, 585.
- VILAR, Josep, advocat, 150, 151.
- VILAR, Pau, notari de Tarragona, 627, 702.
- VILELLA, Josep, religiós del Cor de l'Immaculat Cor de Maria, 835.
- VILLAR RAMÍREZ, Andreu Saturní, canonge de la catedral de Tarragona, 412, 439, 442.
- VILLENA, Juan Manuel de, mariscal de camp, 656.
- VINADA, governador civil de Tarragona, 735.
- VIÑALS, Salvador, 652.
- VINYALS DE LA TORRE, Benet, catedràtic de cànon de la universitat de Cervera, 88.
- VIÑALS DE LA TORRE, Josep, advocat, 150, 151.
- VIÑAS, religiós, 484, 485.
- VIÑAS CAMPLÀ, Josep, canonge de la catedral de Tarragona, 780.
- VIÑAS MARTÍ, Joan Baptista, canonge de la catedral de Tarragona, 794, 840.
- VIÑES, religiós de Sant Vicenç de Paül, 563, 564.
- VIOLANT D'HONGRIA, reina d'Aragó, 393.
- VIONNET MONFORT, Ramon, canonge magistral de la catedral de Tarragona, 428, 455.

VIVES, Bernat, beneficiat de la catedral de Tarragona, 391.

VIVES, Joan Miquel, tinent general, 571.

VIVES, religiós de Sant Vicenç de Paül, 563.

VIVES, Tomàs, 564, 683.

X

XIFRÉ ALENTORN, Jaume, comensal de la catedral de Tarragona, 374, 415, 449.

XIMENES, Joan Crisòstom, regidor de l'ajuntament de Tarragona, 59, 80, 95.

Y

YRAOLA, Agustí de, governador de Tarragona, 291, 294.

Z

ZANGOLINI, Oton, clavari major de la basílica vaticana, 806.

ZARAGOZA ARMENGOL, Josep, mestre de cerimònies de la catedral de Tarragona, 798.

ZARAGOZANO, Josep, canonge de la catedral de Tarragona, 363, 378, 407, 438, 572, 643.

ZUBALAGOITA, Nicolàs de, 743.

ZUMALACÁRREGUI E IMAZ, Miguel Antonio, polític espanyol, 692.

ÍNDEX TOPOGRÀFIC

A

- Àger 111, 352, 387, 450, 455, 513, 733.
Alacant, 350.
Albà, l', 779.
Albesa, 445.
Albi, l', 729.
Albiol, 148.
Alcalá de Henares, 453.
Alcover, 219, 373, 374, 451.
Alforja, 387, 392.
Alger, 616.
Alguer, l', 496.
Almería, 455.
Almóster, 148, 452.
Altafulla, 771, 217.
Amèrica, 353.
Aranjuez, 220, 490, 580.
Arbolí, 402.
Arenys de Mar, 356.
Argentera, l', 398, 449.
Astorga, 746, 747.
Astúries, 355.
Avellanes, monestir de les, 68, 88.
Àvila, 33, 70.

B

- Balaguer, 513.
Barbastre, 369, 370, 416, 451, 465, 606, 645.
Barberà de la Conca, 779.
Barcelona, 33, 34, 35, 41, 42, 51, 91, 92, 111, 112, 126, 127, 129, 147, 150, 151, 152, 161, 166, 179, 192, 194, 195, 197, 203, 206, 214, 234, 235, 248, 250, 252,

- 253, 291, 342, 350, 352, 355, 356, 357, 368, 377, 397, 398, 400, 402, 404, 425, 428, 442, 446, 450, 455, 467, 471, 484, 501, 504, 508, 509, 535, 536, 544, 545, 561, 562, 566, 570, 572, 578, 586, 587, 615, 617, 618, 619, 620, 622, 626, 653, 674, 675, 684, 690, 694, 706, 707, 727, 732, 735, 737, 747, 824.
Basílica de Santa Maria del Mar, 402, 447, 544, 546.
Carrer de la Unió, 732.
Catedral de Barcelona, 453.
Bàscara, 680.
Basilea, 344, 349.
Bellaguarda, 339, 342, 561, 570.
Besalú, 68, 111.
Biescas, 676.
Bilbao, 468, 722.
Bisbal d'Empordà, 370, 656.
Bolonya, 446.
Col·legi de Sant Climent, 617.
Borges del Camp, les, 374, 449.
Borges d'Urgell, les, 619.
Burgos, 63, 85, 86, 453, 500.

C

- Cabra del Camp, 779.
Cadis, 230, 253, 680, 682, 692, 751.
Calaf, 452.
Calafell, 185.
Calahorra, 369, 370, 446, 453, 463, 604, 607, 645, 714.
Cambrils, 57, 253, 453, 522, 620, 631, 662, 663, 753, 754, 755, 756.
Mas del Bisbe, 480.

Parc Samà, 777.
 Camprodon, 68, 339.
 Canàries, les illes, 379.
 Canet de Mar, 676.
 Canonja, la, 480.
 Castellfollit, 705.
 Castellvell del Camp, 148.
 Catllar, el, 551, 578.
 Mas de Tomanilles 480.
 Centelles, 450, 452.
 Cerdanya, 338, 339, 340, 344.
 Ceret, 339.
 Cerro de los Ángeles, 780, 781, 782, 783.
 Cervera, 88, 355, 379, 381, 436, 448, 449,
 450, 452, 453, 685, 733.
 Ciudad Rodrigo, 232, 233.
 Codony, el, 575.
 Cogoll Roig, 148.
 Collbató, 841.
 Constantí, 365.
 Còrdova, 364, 457, 744, 749.
 Corunya, la 682.
 Cotlliure, 339, 561.
 Coutances, 616.
 Cuba, illa de, 617.

E

Ebre, Observatori de l', 777.
 Eivissa, 358, 383, 384, 442, 444, 452, 472,
 477, 488, 489, 490.
 Empordà, 339, 342.
 Escaladei, cartoixa d', 68, 69, 372, 605.
 Escorial, el, 784.
 Escornalbou, 470, 713, 714.
 Esparraguera, 357.
 Espluga de Francolí, la, 779, 837.

F

Falset, 72, 392, 485, 706.
 Ferran, 779.
 Figueres, 342, 345, 356, 562, 566.
 Fluvià, riu, 342, 345, 566.
 Foix, 744.
 Fontscaldes, 779.
 Font de l'Astor, 573, 601.
 Fraga, 355.
 Francolí, riu, 575, 697, 756.

G

Gaeta, 39, 242.
 Gaià, riu, 575.

Garidells, els, 779.
 Gènova, 338.
 Girona, 68, 69, 70, 71, 120, 122, 194, 232,
 341, 342, 356, 380, 450, 451, 452, 570,
 619, 680, 727, 729.
 Granada, 253, 454, 455, 500, 614.
 Granollers, 33, 169.
 Guadalajara, 355.
 Guadalquivir, riu, 800.
 Guàrdia dels Prats, la, 779.

H

Havana, l', 506, 617.
 Hinojosa del Duque, 457.

I

Igualada, 355.
 Irlles, les, 36, 39, 151, 152.
 Isona, 449.

J

Jaca, 448, 676, 677, 726, 727.
 Catedral de Jaca, 727.
 Juneda, 404.
 Junquera, la, 339, 341.

L

Lavaix, monestir de, 111.
 Lilla, 779, 838.
 Lisboa, 140, 161.
 Lleida, 40, 68, 69, 72, 88, 111, 126, 171,
 193, 194, 223, 231, 232, 250, 253, 355,
 365, 380, 446, 449, 451, 455, 471, 476,
 508, 509, 544, 546, 617, 619, 652, 670,
 726.
 Catedral de Lleida, 733.
 Lleó, illa de, 468, 475, 650, 682.
 Llimiana, 513.
 Londres, 161.
 Lugo, 197, 455, 457, 552.
 Luzon, illes de, 747.

M

Madrid, 93, 120, 122, 165, 171, 179, 212,
 234, 235, 246, 305, 356, 373, 385, 395,
 438, 453, 457, 468, 523, 535, 580, 619,
 628, 636, 638, 639, 644, 661, 679, 680,
 681, 687, 700, 727, 734, 751.
 Buen Retiro, 132.

Església d'Atocha, 245.
 Hospital la Princesa, 246.
 Màlaga, 364, 367.
 Mallorca, 350, 371, 400, 489, 628, 687.
 Manlleu, 452.
 Manresa, 68, 69, 111, 253, 416, 749.
 Col·legiata basílica de Santa Maria de
 Manresa, 749.
 Marroc, 831.
 Martorell, 355, 357.
 Maspujols, 375, 377, 448, 449, 695.
 Mataró, 706.
 Menorca, 350, 749.
 Messina, 31, 35, 36, 37, 39, 40, 54, 57, 79,
 80, 277.
 Montblanc, 365, 385, 484, 507, 509, 571,
 574, 651, 709.
 Montearagón, 438.
 Montferri, 779.
 Montoliu, Castell de, 338.
 Montserrat, abadia de, 68, 111, 357, 380.
 Móra d'Ebre, 708.

N

Nàpols, 41, 42, 43, 234, 235, 236, 276, 354,
 355, 356.
 Narni, 455.
 Navarra, 341, 345, 349.
 Nou de Gaià, la, 779.
 Nova York, 616.

O

Olesa de Montserrat, 390.
 Organyà, 455.
 Oriola, 380, 420.
 Osca, 33, 40, 48, 449, 450, 676, 727, 732, 733.
 Oviedo, 614.

P

Palamós, 370, 656.
 Palència, 93.
 Monestir de la Trapa, 605.
 Pallaresos, els, 375, 376, 579.
 Palma de Mallorca, 402.
 Palmas de Gran Canaria, les, 457.
 Pamplona, 54, 451.
 Panticosa, 441, 464, 676, 727.
 Passanant, 385.
 Perafort, 779.
 Peramola, 606.
 Perelló, el, 358, 361.

Perugia, 615.
 Pineda, la, 312, 330.
 Pira, 389, 445.
 Pittsburgh, 466, 623.
 Pla de Santa Maria, el, 509, 507.
 Pobla de Mafumet, la, 573.
 Pobles, les, 779.
 Poblet, reial monestir de, 615, 616, 646,
 672, 742, 743, 744, 746.
 Poboleda, 442, 446.
 Pont d'Armentera, el, 390, 447, 551, 575.
 Portugaleta, 454.
 Port-Vendres, 561.
 Prado, el, 745.
 Prats de Motlló, 339, 561.
 Puigcerdà, 338, 344.
 Puigdelí, 130.
 Puigpelat, 580.

R

Reus, 35, 37, 39, 63, 120, 125, 147, 148, 149,
 150, 151, 181, 203, 216, 221, 365, 425,
 449, 452, 464, 470, 484, 533, 562, 563,
 570, 617, 623, 626, 654, 658, 680, 697,
 746.
 Carrer Bartrina, 787.
 Carrer de Galofré, 787.
 Carrer de Jesús, 787.
 Carrer de la Puríssima Sang, 787.
 Institut Pere Mata, 788.
 Patronat Obrer de Sant Josep, 788.
 Plaça Prim, 787, 788.
 Prioral de Sant Pere apòstol, 746.
 Raval de Robuster, 787.
 Raval de Santa Anna, 787.
 Santuari de la Mare de Déu de Misericòrdia,
 788, 811.
 Riera de Gaià, la, 779.
 Riudecols, 36, 39, 151, 152.
 Riudoms, 374, 436, 480, 651.
 Roma, 39, 87, 90, 91, 92, 120, 122, 156, 158,
 219, 220, 242, 243, 249, 364, 374, 402,
 455, 580, 614, 617, 673, 699, 749.
 Palau del Quirinale, 814.
 Roses, 342.
 Rosselló, el, 339, 561, 562.

S

Sabadell, 844.
 Salamanca, 736.
 Salomó, 779.
 Santander, 823.

- Santa Seu, 33, 90, 91, 196, 219, 221.
 Sant Cugat del Vallès, 111.
 Santes Creus, monestir de, 68, 80, 111, 779.
 Sant Feliu de Guixols, 370, 656.
 Santiago de Compostel·la, 171, 174, 500.
 Sant Pere de Galligants, monestir de, 68, 111.
 Sant Vicenç de Torelló, 653.
 Saragossa, 33, 52, 168, 171, 174, 345, 355, 453, 457, 466, 468, 469, 471, 472, 500, 503, 580, 581, 582, 583, 602, 619, 680, 682, 727, 732.
 Sarrià, 576 797.
 Secuita, la, 551, 577.
 Segorbe, 744.
 Segòvia, 454, 457, 733.
 Selva del Camp, la, 41, 99, 102, 129, 130, 205, 391, 404, 417, 447, 491, 621.
 Convent de Sant Agustí, 621.
 Sepúlveda, 454.
 Serrateix, 68.
 Seu d'Urgell, la, 32, 33, 34, 38, 171, 194, 231, 288, 338, 339, 342, 369, 370, 441, 462, 465, 513, 551, 564, 602, 605, 606, 607, 657, 709, 747.
 Catedral de la Seu d'Urgell, 654.
 Sevilla, 221, 289, 364, 371, 439, 465, 467, 580, 608, 679, 680, 751.
 Sigüenza, 452.
 Siracusa, 36, 57.
 Sitges, 771, 840.
 Cau Ferrat, 771.
 Palau Maricel, 771, 840, 841, 842, 843.
 Siurana, 374.
 Solsona, 68, 69, 70, 71, 380, 440, 455.
- T**
- Talavera de la Reina, 477, 641.
 Tamarit, 573, 601, 652, 697.
 Tamarit de la Llitera, 453, 455, 619, 727.
 Tarragona, 33, 40, 41, 42, 44, 49, 64, 72, 80, 85, 87, 88, 95, 101, 106, 112, 113, 130, 140, 147, 148, 149, 150, 172, 174, 196, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 231, 241, 252, 280, 289, 290, 305, 308, 309, 347, 348, 350, 351, 353, 354, 357, 358, 361, 369, 373, 375, 377, 378, 383, 384, 390, 399, 402, 403, 404, 435, 437, 442, 445, 446, 448, 451, 452, 462, 464, 466, 467, 469, 472, 475, 476, 478, 480, 491, 517, 520, 533, 535, 544, 546, 547, 548, 550, 552, 555, 570, 571, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 583, 584, 585, 586, 587, 600, 604, 614, 616, 617, 619, 621, 622, 624, 626, 628, 630, 634, 640, 642, 645, 650, 653, 654, 661, 674, 675, 680, 684, 690, 696, 698, 699, 701, 702, 726, 727, 728, 731, 733, 734, 735, 736, 737, 739, 742, 743, 759, 824, 827.
 Asil de Sant Josep, 778, 826.
 Avinguda de Castelar, 770.
 Baixada de les Peixateries, 520, 641, 643, 697, 701, 721.
 Baixada del Patriarca, 418, 422, 428, 616, 620, 183.
 Baixada del Roser 67, 83, 239, 240, 641.
 Baixada de Misericòrdia, 599, 620, 756 770, 791, 810, 820.
 Camí de Constantí, 366.
 Camí del Port, 366.
 Camí dels Caputxins, 200.
 Camí Reial, 200.
 Capella de la Mare de Déu de Misericòrdia, 38, 46, 47, 82, 109, 118, 166, 188, 279.
 Capella de l'Anunciata, 89, 143, 494, 616.
 Capella de Santa Tecla la Vella, 89, 188, 381, 397, 750.
 Capella de Sant Esteve, 248.
 Capella de Sant Magí, 329.
 Capella de Sant Pau, 188, 251, 319, 733, 750.
 Capella de Sant Tomàs d'Aquino, 329.
 Carrer Apodaca, 791, 697, 737.
 Carrer August, 827.
 Carrer Comte de Rius, 820, 825.
 Carrer Cos del Bou, 63, 144, 643, 697, 721, 737.
 Carrer de Barcelona, 825.
 Carrer de Calderers, 239.
 Carrer de Cavallers, 63, 67, 83, 108, 109, 134, 144, 200, 239, 327, 366, 367, 424, 428, 503, 532, 567, 625, 641, 701.
 Carrer de la Mare de Déu del Claustre, 795, 832.
 Carrer de la Mercè, 184, 422.
 Carrer de la Nau, 46, 63, 76, 106, 118, 183, 184, 280, 346, 363, 422, 428, 488, 599, 616, 643, 697, 710, 721, 737.
 Carrer de la Pescateria, 47, 50, 63, 67, 83, 106, 108, 109, 118, 144, 239.
 Carrer de l'Arc de Sant Llorens, 616.
 Carrer del Degà, 137, 598.
 Carrer de les Carniceries del capítol, 137, 184, 418, 422, 598.

- Carrer de les Escrivanies Velles, 367, 758.
- Carrer dels Descalços, 428, 520, 599, 616.
- Carrer d'en Granada, 63, 106, 118, 144, 184, 239, 363, 422, 428, 488, 520, 599, 616, 625, 633, 641, 701.
- Carrer de Portell, 820.
- Carrer de Santa Anna, 76.
- Carrer de Sant Agustí, 737, 770, 791, 811, 820.
- Carrer de Sant Fructuós, 520, 820.
- Carrer de Sant Llorenç, 63, 520.
- Carrer de Sant Oleguer, 239, 519, 522, 633, 641.
- Carrer de Sant Pau, 428, 598, 599, 612, 616.
- Carrer de Vilamitjana, 772, 800, 839.
- Carrer Estret de Sant Pau, 363.
- Carrer Major, 46, 47, 48, 62, 63, 65, 67, 76, 83, 106, 108, 109, 118, 134, 135, 144, 183, 184, 200, 239, 280, 327, 346, 363, 366, 367, 422, 428, 488, 503, 505, 519, 522, 532, 565, 599, 616, 620, 641, 643, 697, 701, 710, 721, 737, 756.
- Carrer Méndez Núñez, 786.
- Carrer Merceria, 63, 67, 76, 83, 106, 108, 109, 110, 118, 144, 183, 184, 239, 327, 418, 422, 428, 522, 532, 616, 620, 701, 721.
- Carrer Nou, 184, 418, 428.
- Carrer Portalet, 620, 643, 737, 756, 770, 791, 811.
- Carrer Rera Sant Domènec, 367, 519.
- Carrer Unió, 791, 825, 827, 737.
- Casa de Beneficència, 623, 626, 826.
- Castell el Patriarca, 128.
- Catedral de Tarragona, 32, 37, 40, 41, 46, 48, 50, 76, 116, 117, 118, 122, 124, 139, 142, 165, 174, 175, 177, 182, 183, 184, 185, 186, 209, 211, 212, 214, 217, 218, 226, 232, 234, 235, 236, 237, 239, 241, 242, 244, 246, 247, 249, 250, 251, 281, 282, 292, 297, 314, 315, 318, 321, 336, 350, 354, 357, 359, 362, 363, 375, 416, 422, 423, 424, 427, 428, 442, 449, 450, 458, 464, 484, 488, 497, 501, 502, 503, 504, 505, 510, 512, 514, 516, 519, 520, 522, 524, 525, 527, 530, 531, 539, 541, 542, 548, 562, 564, 566, 574, 583, 589, 591, 597, 598, 599, 600, 604, 606, 607, 608, 610, 611, 614, 616, 617, 618, 621, 624, 625, 626, 631, 633, 634, 635, 636, 637, 643, 645, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 660, 663, 664, 665, 667, 671, 673, 677, 678, 690, 693, 694, 695, 697, 703, 709, 714, 716, 717, 720, 721, 722, 728, 729, 732, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 741, 745, 746, 747, 748, 751, 754, 756, 757, 759, 766.
- Capella de la Concepció, 193, 214, 245, 256, 505, 519, 521, 537, 587, 608, 629, 631, 633, 637, 711, 750.
- Capella de la Mare de Déu de la Guia, 613, 624.
- Capella de la Mare de Déu del Claustre, 32, 34, 37, 40, 213, 214, 247, 563, 613, 633.
- Capella de la Puríssima Concepció, 163, 325.
- Capella del Corpus Christi, 33, 50, 69, 70, 76, 110, 111, 118, 120, 125, 127, 144, 161, 167, 194, 213, 260, 271, 428, 516, 521, 534, 563, 588, 594, 616, 623, 629, 664, 742, 743, 508.
- Capella de les Onze Mil Verges, 122, 179, 234, 462, 600.
- Capella del Sant Crist de la Salut, 154, 192, 248, 283, 316, 505, 530.
- Capella del Santíssim Sagrament, 31, 45, 49, 62, 75, 100, 107, 109, 123, 127, 143, 145, 155, 177, 182, 186, 213, 234, 236, 237, 245, 272, 275, 278, 284, 317, 327, 360, 425, 429, 432, 484, 494, 512, 521, 533, 564, 594, 623, 637, 658, 667, 706, 712, 713, 715, 716, 717, 718, 723.
- Capella del Sant Sepulcre, 748.
- Capella dels formers, 505, 530.
- Capella de Santa Magdalena, 32, 40, 160, 178, 363, 462, 633, 739.
- Capella de Santa Maria dels Sastres, 71, 247, 537, 594, 605, 726.
- Capella de Santa Tecla, 39, 45, 49, 73, 152, 154, 155, 163, 211, 213, 214, 225, 226, 227, 230, 232, 237, 238, 245, 274, 279, 280, 283, 303, 323, 325, 327, 328, 329, 360, 458, 463, 464, 479, 485, 497, 498, 503, 504, 505, 533, 564, 565, 568, 587, 590, 592, 593, 594, 625, 628, 631, 634, 635, 637, 640, 649, 655, 711, 738, 748, 754.
- Capella de Sant Fructuós, 633.

- Capella de Sant Miquel, 594, 633.
 Capella de Sant Oleguer, 633, 660, 726, 750.
 Cementiri, 49, 66, 176, 188, 397, 835.
 Coll Blanc, 756.
 Col·legi de Jesús i Maria, 786, 827.
 Col·legi de Sant Pau i Santa Tecla, 88.
 Convent de la Mare de Déu de l'Ensenyança, 124, 612, 760.
 Convent de la Mercè, 193, 326, 357, 358, 551.
 Convent del Miracle, 83.
 Convent de Santa Clara, 67, 105, 109, 567.
 Convent de Sant Domènec, 51, 52, 63, 281, 329, 519, 607, 721.
 Convent de Sant Francesc, 47, 63, 327, 367, 371, 519, 524, 567, 583, 641, 656, 706, 709, 720.
 Ermita de la Mare de Déu del Llorito, 579, 740.
 Escales de la Seu, 54, 62, 63, 65, 67, 108, 144, 201.
 Església de la Santíssima Trinitat, 238, 474, 618.
 Església de Natzaret, 40, 76, 184, 185, 188, 292, 319, 320, 321, 336, 346, 418, 423, 651.
 Església de Sant Agustí, 238, 281, 417, 620, 698.
 Església de Sant Francesc d'Assís, 109, 238, 291, 417, 474, 618, 643, 745.
 Església de Sant Joan Baptista, 771, 793, 826, 827, 829, 835, 745.
 Església de Sant Josep, 281.
 Església de Sant Llorenç, 40, 76, 188, 319, 520.
 Església de Sant Magí, 319.
 Església de Sant Miquel del Pla, 188, 318, 621.
 Església de Sant Pere apòstol, 793.
 Estació de tren, 425, 795, 796, 825, 827, 829.
 Fonda Europa, 625.
 Fortí Negre, 48.
 Hospital de Sant Pau i Santa Tecla, 105, 134, 200, 238, 844.
 Hostal de la Ferigola, 196.
 Hostal de Sant Antoni, 83, 109.
 Mas d'en Granell, 552.
 Mas Rabassa, 180, 211.
 Mas Torell, 480.
 Médol, el, 771.
 Palau arquebisbal, 43, 44, 62, 64, 68, 69, 72, 74, 104, 111, 112, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 130, 131, 137, 138, 139, 141, 142, 145, 153, 156, 160, 164, 170, 172, 174, 175, 187, 188, 189, 191, 192, 193, 194, 195, 197, 198, 203, 205, 211, 213, 214, 226, 227, 228, 230, 231, 233, 234, 235, 236, 237, 243, 245, 251, 254, 255, 260, 261, 262, 264, 265, 266, 268, 269, 270, 272, 274, 276, 277, 278, 279, 282, 284, 307, 312, 313, 314, 317, 318, 319, 321, 348, 349, 350, 355, 360, 361, 362, 367, 424, 427, 428, 462, 482, 484, 486, 489, 490, 508, 509, 510, 511, 523, 524, 525, 527, 536, 539, 552, 578, 583, 590, 595, 596, 598, 600, 602, 608, 612, 613, 616, 621, 623, 630, 635, 637, 643, 653, 656, 663, 664, 670, 676, 677, 697, 698, 718, 719, 720, 727, 758, 759, 760.
 Palau del governador militar, 620.
 Partida de les Parellades, 523.
 Passeig de Santa Clara, 770, 771.
 Passeig Nou, 366.
 Passeig Pi i Margall, 770.
 Patronat de l'Obrer, 777.
 Plaça de la Constitució, 770, 810.
 Plaça de la Font, 133, 138, 144, 204, 205, 287, 366, 367, 620, 690, 720, 721, 503, 522, 525.
 Plaça de la Mercè, 740.
 Plaça de la Trinitat, 184, 240, 616, 721.
 Plaça de la Verdura, 367.
 Plaça de l'Ensenyança, 428, 616.
 Plaça de les Beates, 701.
 Plaça de les Cols 76, 104, 105, 106, 115, 118, 135, 144, 198, 201, 327, 542, 565, 737, 759.
 Plaça de les Pescateries Velles, 184, 327, 520, 532, 633, 641, 701, 488.
 Plaça de l'Oli, 118, 239, 633, 759.
 Plaça del Pallol, 63, 67, 108, 109, 134, 144, 200, 327, 532, 567.
 Plaça del Rei, 63, 104, 106, 118, 144, 239, 363, 422, 428, 488, 503, 520, 599, 641, 701, 710, 720.
 Plaça dels Artillers del Setge, 791, 794, 836.
 Plaça dels Cabrits, 118, 599.
 Plaça dels Infants, 775, 838.
 Plaça dels Sedassos, 519.
 Plaça d'Olozaga, 737.
 Plaça de Sant Antoni, 358, 428.
 Plaça de Sant Domènec, 720.

- Pla de la Seu, 118, 135, 199, 201, 234, 256, 327, 346, 349, 366, 418, 432, 522, 541, 616, 620, 649, 758, 760.
- Pla de Palau, 137, 319, 356.
- Platja de la Savinosa, 194.
- Platja Llarga, 180.
- Pont del Diable, el 776.
- Port 32, 134, 135, 194, 200, 215, 216, 237, 253, 374, 377.
- Portal del Roser, 48, 63, 81, 194, 366, 368, 503, 579, 701.
- Portal del Sant Simó, 109.
- Portal de Mar 201.
- Portal de Santa Clara, 368, 620, 653.
- Portal de Sant Antoni, 63, 67, 68, 81, 106, 108, 118, 194, 321, 327, 355, 357, 363, 368, 520, 532, 567, 599, 616.
- Portal de Sant Carles, 134, 200, 366.
- Portal de Sant Francesc, 63, 67, 108, 110, 134, 200, 367, 368, 522, 523, 532, 755, 756, 757.
- Portal de Sant Joan, 134, 200, 366, 368, 524, 697.
- Pou de la Cadena, 194.
- Quarter de Sant Agustí, 784.
- Rabassa, Mas, 771.
- Rambla de Santa Clara, 620, 653.
- Rambla de Sant Carles, 63, 67, 105, 108, 134, 183, 200, 239, 735.
- Rambla de Sant Joan, 737, 770, 791, 811, 819, 820, 834.
- Rambla Vella, 303, 327, 329, 355, 519, 520, 522, 532, 567, 641, 643, 697, 701, 721, 756, 760.
- Rec Major 32, 37, 39, 215, 216.
- Reials Estudis, 761.
- Seminari Pontifici, 67, 307, 320, 336, 416, 418, 618, 735, 750, 760, 761, 763.
- Torre dels Escipions, 771.
- Universitat, 63, 67, 83, 134, 200.
- Voltes de Sant Cristòfol, 118, 134, 200.
- Tarrés, 449.
- Tartareu, 451.
- Tivissa, 840.
- Toledo, 171, 500, 580, 686.
- Torredembarra, 253, 469, 620, 653, 654, 697.
- Torre de Nogués, 513.
- Tortosa, 33, 68, 69, 72, 171, 172, 193, 250, 290, 350, 369, 370, 386, 387, 389, 395, 408, 445, 451, 455, 465, 602, 605, 607, 620, 628, 645, 653, 654, 662, 726, 727, 728, 735, 737, 738, 746, 748.
- Catedral, 777.
- Plaça d'Alfons XII, 777.
- Trapani, 57.
- Treveris, 679.
- Tudela, 451.
- U**
- Ullà, 111.
- Ulldemolins, 388.
- V**
- Valençay, Castell de, 679.
- València, 192, 212, 214, 215, 231, 415, 446, 453, 454, 457, 468, 480, 481, 482, 587, 595, 619, 624, 680, 681, 742, 752.
- Valladolid, 91, 92.
- Vallclara, 390, 443.
- Vall d'Àneu 338, 339.
- Vall d'Aran 338, 340.
- Vall de Ribes 339.
- Vall de Tenas 727.
- Vallmoll, 446, 452, 551, 575, 576.
- Partida de l'Hospitalet 551, 575, 576, 577, 578, 579, 580.
- Valls, 88, 203, 253, 365, 450, 551, 603, 680, 716, 729.
- Vaticà, el 791, 792, 799, 814.
- Venècia 338.
- Vernet 617.
- Vic, 72, 88, 90, 91, 92, 111, 382, 450, 452, 455, 653, 735, 736.
- Seminari 654.
- Vichy 616.
- Església de Sant Lluís 616.
- Vilafranca del Penedès 88, 129, 253, 357, 588, 637.
- Vilanova i la Geltrú 217, 455, 552, 651.
- Vila-rodona 779.
- Vila-seca 312.
- Vimbodí 837.
- Vinaixa 837, 838.
- Vinaròs 225.
- Vinyols 312.
- W**
- Whinfell 369, 631.
- Z**
- Zamora 126.

